MAKÓ VÁROS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI
2021.

TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV ÉS LEÍRÁS

ZÁRÓ SZAKMAI VÉLEMÉNY KÉRÉSÉHEZ ÖSSZEÁLLÍTOTT DOKUMENTÁCIÓ

2021. AUGUSZTUS

TERVEZŐ:

Terra Stúdió Kft.
1034 Budapest, Szomolnok u. 14.

Településrendezés:	**Csarkóné Kelemen Ágnes** vezető településrendező tervező, terület- és településfejlesztési szakokleveles építészmérnök (01-0760)	TT/1 01-0760 TR 01-0760 É 01-0760
Településrendezés, tájrendezés, zöldfelületek, környezetvédelem:	**Auer Jolán** településrendezési vezető tervező és településrendezési zöldfelületi és tájrendezési vezető tervező (01-5003)	TT/1 01-5003 TK/1 01-5003 TR 01-5003 K/1 01-5003
	Jaczenkó Judit településrendezési vezető tervező és településrendezési zöldfelületi és tájrendezési vezető tervező (01-5156)	TT/1 01-5156 TK/1 01-5156 TR 01-5156 K 01-5156
Közlekedés:	**Bachratyné Imecs Anikó** közlekedési szakági tervező (01-1018)	TKÖ –Településtervezési közlekedési szakterület KÉ-VA – Vasúti építmények tervezése KÉ-K – Közúti építmények tervezése KÉ-L – Légiközlekedési építmények tervezése KÉ-HA – Hajózási építmények tervezése
Közművek:	**Dima András**, közmű szakági tervező (01-2130)	VZ-TEL - Települési víziközmű tervezése TE - Településtervezési energia-közmű szakterület TH - Településtervezési hírközlési szakterület TV - Településtervezési vízközmű szakterület VZ-TER - Területi vízgazdálkodási építmények tervezése

Határozat-tervezet

Makó Város Önkormányzata Képviselő-testületének
...../..... (.....) sz. határozata
Településszerkezeti Tervének megállapításáról

1. Makó Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 1. pontjában és az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. LXXVIII. tv. 9/B. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott feladatkörében eljárva Makó Város Településszerkezeti Tervét jelen határozat 1-6. mellékleteiben foglaltak szerint állapítja meg.

2. Makó Város Településszerkezeti Terve jelen határozat mellékleteinek együttes alkalmazásával:
   a) 1. melléklet: a közigazgatási területre vonatkozó TSZT jelű Településszerkezeti Terv M=1:20 000
   b) 2. melléklet: a Településszerkezeti Terv leírása
   c) 3. melléklet: tervezett területfelhasználás változások
   d) 4. melléklet: a város területi mérlege
   e) 5. melléklet: a területrendezési tervekkel való összhang igazolása
   f) 6. melléklet: a biológiai aktivitásérték számítás

3. Makó Város Önkormányzatának Képviselő-testülete úgy dönt, hogy a településfejlesztési, településrendezési tevékenységek előkészítése során az 1. pontban megállapított Településszerkezeti Terv (1. melléklet), valamint az elválaszthatatlan részét képező Településszerkezeti Terv Leírásában (2. melléklet) foglaltak a kihirdetését követő 30. napon lépnek hatályba;

4. e határozat hatályba lépésével egyidejűleg Makó Város Településszerkezeti Tervéről szóló 95/2005. (III. 30.) MÖKT h. számú határozata érvényét veszti.

Határidő: 2021. …….
Felelős:

……..	……..
Farkas Éva Erzsébet	dr. Bálint-Hankóczy Beatrix
polgármester	jegyző

1. melléklet: TSZT Településszerkezeti Terv

2. melléklet: A Településszerkezeti Terv Leírása

A TELEPÜLÉSRENDEZÉS CÉLKITŰZÉSEI

A településszerkezeti terv az a településrendezési terv, amely meghatározza a település alakításának, védelmének lehetőségeit és fejlesztési irányait, ennek megfelelően az egyes területrészek felhasználási módját, a település működéséhez szükséges infrastruktúra elemeinek a település szerkezetét meghatározó térbeli kialakítását és elrendezését, az országos és a térségi érdek, a szomszédos vagy más módon érdekelt többi település alapvető jogainak és rendezési terveinek figyelembevételével a környezet állapotának javítása vagy legalább szinten tartása mellett.
Makó Város Településszerkezeti Tervének alapja az elfogadott településfejlesztési koncepció.
A Településszerkezeti Terv hatálya Makó Város közigazgatási területére terjed ki.

A TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV ELEMEI

1. A Településszerkezeti tervlap az alábbi **kötelező településszerkezeti és területfelhasználási elemeket** tartalmazza:
   a) közigazgatási határ
   b) belterületi határ,
   c) beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek,
   d) területfelhasználási egység jele és beépítési sűrűsége,
   e) a területfelhasználást befolyásoló védőtávolságok, védőterületek,
   f) műemléki környezet határa,
   g) helyi értékvédelmi terület határa,
   h) helyi egyedi művi érték,
   i) helyi jelentőségű természeti emlék,
   j) tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület,
   k) gyorsforgalmi út, országos I. rendű főút, országos mellékút (települési főút), gyűjtőút nyomvonala,
   l) közúti, vasúti csomópontok,
   m) vasút nyomvonala,
   n) kerékpárút meglévő és tervezett nyomvonala,
   o) közművek jelentős, területfelhasználást befolyásoló, védőtávolságot igénylő létesítményeinek hálózatai.

2. A Településszerkezeti tervlap az alábbi **más jogszabály által elrendelt elemeket** tartalmazza, amelyek betartása kötelező, de esetleges módosulásuk nem teszi szükségessé a Településszerkezeti terv módosítását, mivel ezen elemeket nem a Képviselő-testület határozza meg:
   a) műemlékek,
   b) régészeti lelőhelyek határa,
   c) országos ökológiai hálózat övezeteinek (magterület, ökológiai folyosó, pufferterület) határa,
   d) Natura 2000 területek,
   e) Ramsari területek,
   f) Kőrös-Maros Nemzeti Park,
   g) kunhalmok.

1. TERÜLETFELHASZNÁLÁS

1.1. TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV TERÜLETFELHASZNÁLÁSA

Makó Város közigazgatási területe a Településszerkezeti Terv területfelhasználása alapján általános és sajátos használat szerinti területfelhasználási egységekre osztható fel, a fejlesztés és építés szempontjából beépítésre szánt (beépült vagy a terv alapján távlatban beépülő) és beépítésre nem szánt területre tagozódik. A beépítésre szánt területek azok, amelyeken belül az építési övezetekben a telkek megengedett beépítettsége legalább 10 %. A beépítésre nem szánt területek azok, amelyeken belüli övezetekben a telkek megengedett beépítettsége legfeljebb 10 %.
A Településszerkezeti Tervben meghatározott általános és sajátos használat szerinti beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területfelhasználási egységek jellemzői a 253/1997. (XII.20.) Korm. rendelet (OTÉK) alapján kerültek meghatározásra, melynek összefoglalását az alábbi táblázat mutatja be:

TERÜLET-FELHASZNÁLÁS általános használat	**TERÜLETFELHASZNÁLÁS ÉS JELE** sajátos használat		**MEGENGEDETT LEGNAGYOBB BEÉPÍTÉSI SŰRŰSÉG** m^2/m^2	**KÖZMŰ-VESÍTETTSÉG MÉRTÉKE**
BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK				
LAKÓ	Nagyvárosias lakóterület	Ln	2,4	teljes
	Kisvárosias lakóterület	Lk	1,5	teljes
	Kertvárosias lakóterület	Lke	0,6	teljes
	Falusias lakóterület	Lf	0,5	teljes
VEGYES	Településközpont vegyes terület	Vt	2,4	teljes
	Intézmény terület	Vi	1,5	teljes
GAZDASÁGI	Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület	Gksz	1,5	teljes
	Általános gazdasági terület	Gá	1,5	teljes
ÜDÜLŐ	Üdülőházas üdülőterület	Üü	0,4	hiányos
	Hétvégi házas üdülőterület	Üh	0,2	hiányos
KÜLÖNLEGES	Egészségügyi intézmény terület	K-Eü	0,6	teljes
	Nagykiterjedésű sportterület	K-Sp	0,4	teljes
	Közlekedési terület	K-Közl	0,8	részleges
	Autópálya mérnökség területe	K-Am	0,8	részleges
	Mezőgazdasági üzemi terület	K-Mü	0,8	hiányos
	Csárda terület	K-Cs	0,7	hiányos
	Közmű terület	K-Km	0,4	részleges
	Hulladékkezelő terület	K-Hull	0,4	részleges
	Szennyvíztisztító terület	K-Szt	0,8	részleges
	Lovarda terület	K-Lov	0,2	teljes
	Idegenforgalmi, tábor terület	K-It	0,2	hiányos
	Szabadidő központ terület	K-Sz	0,2	hiányos
	Lőtér területe	K-Lőt	1,0	teljes

TERÜLET-FELHASZNÁLÁS általános használat	**TERÜLETFELHASZNÁLÁS ÉS JELE** sajátos használat		**MEGENGEDETT LEGNAGYOBB BEÉPÍTÉSI SŰRŰSÉG** m^2/m^2	**KÖZMŰ-VESÍTETTSÉG MÉRTÉKE**
BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK				
KÖZLEKEDÉSI- ÉS KÖZMŰTERÜLET	Közlekedési és közmű terület	Köu	-	-
	Kötöttpályás, vasúti közlekedési	Kök	-	-
ZÖLDTERÜLET	Közpark	Zkp	-	-
	Közkert	Zkk	-	-
	Egyéb (közlekedési) zöldterület	Ze	-	-
			-	-
ERDŐ	Védelmi erdőterület	Ev	-	-
	Gazdasági erdőterület	Eg	-	-
	Közjóléti erdőterület	Ek	-	-
MEZŐGAZDASÁGI	Kertes mezőgazdasági terület	Mk	-	-
	Általános mezőgazdasági terület	Má	-	-
	Korlátozott használatú mezőgazdasági terület	Mko	-	-
			-	-
VÍZGAZDÁLKODÁSI	Vízgazdálkodási terület	V	-	-
TERMÉSZETKÖZELI	Természetközeli terület	Tk	-	-
KÜLÖNLEGES	Temetők területe	Kb-T	-	-
	Kegyeleti park	Kb-Kp	-	-
	Fásított köztér	Kb-Kt	-	-
	Nagykiterjedésű sportterület	Kb-Sp	-	-
	Szabadidőpark terület	Kb-Sz	-	-
	Kemping terület	Kb-C	-	-
	Naperőműpark terület	Kb-Np	-	-
	Átmeneti használatú terület	Kb-Áh	-	-
	Kamion parkoló és pihenő terület	Kb-Pk	-	-
	Külterületi védett épület együttes területe	Kb-Vé	-	-
	Hulladékkezelő terület	Kb-Hull	-	-
	Strand, kikötő és rekreációs terület	Kb-St	-	-
	Off-Road pálya területe	Kb-Tsp	-	-

1.2. A TERÜLETFELHASZNÁLÁS, A TELEPÜLÉS IGAZGATÁSI TERÜLETÉNEK TERÜLETFELHASZNÁLÁSI EGYSÉGEI

1.2.1. Beépítésre szánt területek

- **Lakóterületek**

Nagyvárosias lakóterület (Ln): A nagyvárosias lakóterület sűrű beépítésű, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 12,5 m-es beépítési magasságot meghaladó elsősorban lakó rendeltetésű épületek elhelyezésére szolgál. Nagyvárosias lakóterület besorolásúak a Városközpont telepszerű, tömbtelkes, többszintes beépítésű lakóterületei.

Kisvárosias lakóterület (Lk): sűrű beépítésű**,** több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 12,5 m-es beépítési magasságot meg nem haladó, elsősorban lakó rendeltetésű épületek elhelyezésére szolgáló terület. Ezeken a területeken a lakó rendeltetésen kívül kereskedelmi, szolgáltató, hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, közösségi szórakoztató, szállás jellegű, igazgatási, iroda és sport rendeltetésű épületek is elhelyezhetőek. A Településszerkezeti terv Gerizdes városrészben (Gerizdes, Verebes és Kásás) és Vertán városrészben (Vertán telep, Ardics, Újhegy, Bánom és Kenyérváró) jelöl nagy területen kisvárosias lakóterületeket.

Kertvárosias lakóterület (Lke): laza beépítésű, összefüggő nagykertes, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 7,5 m-es beépítési magasságot meg nem haladó elsősorban lakó rendeltetésű épületek elhelyezésére szolgáló lakóterület. Ezeken a területeken a lakó rendeltetésen kívül kereskedelmi, szolgáltató, hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, szállás jellegű és sport rendeltetésű épületek is elhelyezhetőek. A Településszerkezeti terv Vertán városrészben jelöl meglévő kertvárosias lakóterületeket.

Falusias lakóterület (Lf): legfeljebb 7,5 m-es beépítési magasságú lakóépületek, a mező- és erdőgazdasági építmények, továbbá a lakosságot szolgáló, környezetre jelentős hatást nem gyakorló kereskedelmi, szolgáltató építmények elhelyezésére szolgál. A Településszerkezeti terv Honvéd, Gerizdes és Újváros városrészeken jelöl falusias lakóterületeket.

Falusias lakóterület besorolásúak továbbá külterületen az egykori majorsághoz kapcsolódóan kialakult Igási tanya lakó funkciójú területei.

- **Vegyes területek**

Településközpont vegyes terület (Vt): elsősorban lakó és olyan települési szintű egyéb rendeltetést szolgáló épület elhelyezésére szolgál, amely nincs zavaró hatással a lakó rendeltetésre. Ezeken a területeken elhelyezhető a lakó rendeltetésen kívül igazgatási, iroda, kereskedelmi, szolgáltató, szállás, a terület azon részén, amelyben a gazdasági célú használat az elsődleges, egyéb közösségi szórakoztató, hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, közösségi, szórakoztató és sport rendeltetés. Településközpont vegyes területfelhasználási egységbe tartozik a városközpont területe, amely továbbra is biztosítja a terület vegyes karakterét, ahol a lakó funkciójú épületeken kívül intézményi, kiskereskedelmi és szolgáltató rendeltetésű épületek is megtalálhatóak.

Intézmény terület (Vi): Az intézmény terület elsősorban igazgatási, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális rendeltetést szolgáló épületek elhelyezésére szolgál egyéb közösségi szórakoztató, hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, közösségi, szórakoztató és sport rendeltetés.

- **Gazdasági területek**

Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület (Gksz): elsősorban környezetre jelentős hatást nem gyakorló gazdasági tevékenységi célú épületek elhelyezésére szolgál. A Településszerkezeti terv Újváros városrészben, az elkerülő út mentén jelöl kereskedelmi, szolgáltató területeket, az Aradi út, a Honvéd utca, a Földeáki és a Rákosi út mentén. A belterület lakóterülete és az elkerülő út között még nagy területen található be nem épült kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület.

Általános gazdasági terület (Gá): környezetre jelentős hatást nem gyakorló ipari és gazdasági tevékenységi célú, továbbá kereskedelmi, szolgáltató és raktár rendeltetésű építmények elhelyezésére szolgál. A Településszerkezeti terv a vasút és az elkerülő út közötti területen, valamint az Ardics utca két oldalán, a lakóterület és az elkerülő út között, a város belterületének nyugati oldalán jelöl ki általános gazdasági területeket. A mezőgazdasági majorok és telephelyek kivételével a külterületi gazdasági funkciójú területek is általános gazdasági terület besorolást kaptak. Új általános gazdasági terület kijelölése az Ardics utca mentén történt, a már meglévő gazdasági terület kiegészítéseként.

- **Üdülőterületek**

Üdülőházas üdülőterületek (Üü): Az üdülőházas üdülőterületek lehatárolása nem változik a Településszerkezeti tervben, a Maros árterületén meglévő - változó üdülői kör számára szolgáló - üdülőterületeket foglalja magában.

Hétvégiházas üdülőterületek (Üh): A hétvégiházas üdülőterületek szintén a Maros árterületén találhatóak, ide soroltak az egyéni használatú üdülőtelkek. Lehatárolásuk nem módosul a korábbi Településszerkezeti tervhez képest.

- **Különleges beépítésre szánt területek**

Különleges egészségügyi intézmény terület (K-Eü): a Dr. Diósszilágyi Sámuel Kórház és rendelő intézet, a makói kórház területe. A Településszerkezeti terv a meglévő kórház területen kívül egyéb különleges egészségügyi terület fejlesztést nem tartalmaz.

Különleges nagykiterjedésű sportterület (K-Sp): Különleges beépítésre szánt sportterület területfelhasználásba soroltak a város épületigényes nagykiterjedésű sportolási célú területei. A különleges sportterületen a testedzés, a sportolás épületei, építményei helyezhetők el, kiegészülve vendéglátás rendeltetésű épületekkel.

Különleges közlekedési terület (K-Közl): nagy kapacitású parkolók, sorgarázs, autóbusz pályaudvar területe.

Különleges autópálya mérnökség területe (K-Am): Különleges beépítésre szánt terület besorolású a Makó határában, a Hódmezővásárhelyi út és az M43 autópálya csomópontjában található Autópálya Mérnökség területe. A terület az Autópálya Mérnökség tevékenységéhez kapcsolódó, illetve az autópálya üzemviteléhez szükséges igazgatási, iroda, szociális és üzemeltetési épületek, építmények elhelyezésére szolgál.

Különleges mezőgazdasági üzemi terület (K-Mü): különleges beépítésre szánt mezőgazdasági üzemi területbe kerülnek átsorolásra gazdasági területből a mezőgazdasági majorok, géptelepek, terményraktárak, állattartó telepek területei. A mezőgazdasági üzemi terület az állattenyésztéssel, mezőgazdasági termékek tárolásával, feldolgozásával kapcsolatos létesítmények elhelyezésére

szolgál.

Különleges csárda terület (K-Cs): Különleges beépítésre szánt csárda területbe sorolt a Maros hullámterén, a Szegedi út hídra vezető része mentén elhelyezkedő autóscsárda és panzió területe, valamint az Aradi út mentén található régi, ismert szálláshely Makó határában.

Különleges közmű terület (K-Km): Beépítésre szánt különleges közmű területbe a közművek és hírközlési létesítmények épület, illetve építményigényes területei (pl. transzformátorállomás) tartoznak.

Különleges hulladékkezelő terület (K-Hull): különleges beépítésre szánt hulladékkezelő területbe sorolt a Hódmezővásárhelyi út nyugati oldalán, a volt hulladéklerakó helyén létesült hulladékudvar és átrakó, valamint komposztáló telep beépített területe, valamint a hozzá kapcsolódó, hasonló funkcióra szánt terület. A területen a hulladékkezeléssel és tárolással kapcsolatos épületek, építmények, valamint annak kiszolgáló létesítményei helyezhetők el.

Különleges szennyvíztisztító terület (K-Szt): különleges beépítésre szánt szennyvíztisztító területbe sorolt a városi szennyvíztisztító területe, ahol a települési folyékony- és iszapszerű hulladékok kezeléséhez és ártalmatlanításához szükséges építmények és műtárgyak, valamint ezek kiszolgáló létesítményei helyezhetők el.

Különleges lovarda terület (K-Lov): Beépítésre szánt különleges lovarda területbe a város délkeleti részén, az Aradi u. – Wekerle u. - Dózsa-telep – Marsi-halom dűlő által határolt tömbbelsőben található, korábban is erre a célra kijelölt, a pihenés, szabadidő eltöltés, lovas sport céljára szolgáló terület tartozik. A területen a lovas sporthoz és lovasturizmushoz kapcsolódó épületek, építmények, valamint a terület fenntartásához szükséges állattartó létesítmények helyezhetők el.

Különleges idegenforgalmi, tábor terület (K-It): különleges beépítésre szánt idegenforgalmi, tábor területbe a Maros parti üdülőterület közrefogásában található tábor területe tartozik. A terület a turista- és idegenforgalom, szálláshely szolgáltatás és kapcsolódó létesítményei, a pihenést és sportolást, testedzést, szabadidős tevékenységet szolgáló épületek, építmények elhelyezésére szolgál.

Különleges szabadidő központ terület (K-Sz): különleges beépítésre szánt szabadidő központ terület besorolásban marad a Gerizdes városrésztől délkeletre, a Kákási járandó területén korábban sport-szabadidő központ céljára kijelölt terület belterületbe sorolt része. A terület távlati fejlesztési területként szolgál.

Különleges lőtér (K-Lőt) területe: a sajátos tevékenységhez kapcsolódó épületek, építmények elhelyezésére szolgáló fejlesztési terület.

1.2.2. Beépítésre nem szánt területek

- **Közlekedési területek**

Közúti közlekedési területek

Kötöttpályás közlekedési terület

- 121-es számú Kétegyháza – Újszeged vasútvonal, „regionális vasúti pálya” besorolású, egyvágányú, dízel vontatású vasútvonal. Az engedélyezett sebesség 50-60 km/h. Mindössze napi 1 járat pár közlekedik Makó érintésével.
- 130-as számú Hódmezővásárhely - Újváros – Makó vasútvonal, Makót érintő szakasza „egyéb vasúti pálya” besorolású, egyvágányú vasútvonal, ahol azonban jelenleg nincs vasúti közlekedés.

- **Zöldterületek**

Zöldterületbe az állandóan növényzettel fedett közterületek tartoznak. A zöldterületek elsődlegesen a pihenés, játék és testedzés helyszínei, továbbá a környezetükben lévő lakóterületek, illetve a város klimatikus viszonyainak megőrzését, javítását, ökológiai rendszereinek védelmét szolgáló zöld szigetek. A korábban zöldterületi besorolásban lévő területek megmaradnak. Kivételt ez alól a városközpontban lévő közterek jelentenek, melyek funkciójuk és jellegük alapján a *„különleges beépítésre nem szánt terület fásított köztér”* területbe kerülnek átsorolásra.

A korábbi egységes besorolás helyett a zöldterületeket területnagyságuktól és funkciójuktól függően a terv:

- közpark (Zkp),
- közkert (Zkk) és
- egyéb (közlekedési) zöldterület (Ze)

területfelhasználásba sorolja.

- **Erdőterületek**

Az erdőterületek lehatárolása az Országos Erdőállomány Adattárban erdőtervezett erdőterületként nyilvántartott erdők figyelembe vételével történt, meghagyva több helyen az üzemtervezett erdők között nem szereplő, ugyanakkor a földhivatali nyilvántartásban erdő művelési ágú vagy ténylegesen beerdősült területeket is. A területfelhasználási cél szerinti besorolás meghatározásánál az erdők elsődleges rendeltetése mellett az erdők korábbi Településszerkezeti terv szerinti besorolását és az erdők tervezett funkcióját is figyelembe vettük.

Az erdők kiterjedése a korábbi Településszerkezeti tervben foglaltakhoz képest nőtt, új elemként jelennek meg a közigazgatási területen elszórtan található, az erdészeti adatszolgáltatás szerint lehatárolt kisebb gazdasági rendeltetésű erdők, melyeket a korábbi Településszerkezeti terv nem szerepeltetett. Az erdőterületek területfelhasználási egységekbe sorolása a területfelhasználási cél és az építési használat szerint ennek megfelelően az alábbiak szerint alakul:

Védelmi erdőterületek (Ev): Védelmi erdőterületbe kerültek besorolásra a természetvédelmi szempontból érzékeny (védett természeti területen lévő, Natura 2000 területként és/vagy ökológiai hálózat magterületeként nyilvántartott) erdőterületek, továbbá a környezetvédelmi szempontból

jelentős (talajvédelmi, vízvédelmi, településvédelmi, tájképvédelmi, mezővédő. stb. szerepű) erdők. Védelmi erdőterületen kilátó és magasles kivételével épületek nem, csak a védelmi célok megvalósulását szolgáló, épületnek nem minősülő építmények helyezhetők el.

Gazdasági erdőterületek (Eg): Ide tartoznak az erdészeti üzemterv szerinti gazdasági rendeltetésű erdők. Ez alól kivételt a hullámtéri erdőterületek jelentenek, melyek környezetvédelmi és természetvédelmi szerepük miatt a védelmi erdőterületbe kerültek besorolásra. Gazdasági erdőterületen indokolt esetben az erdő műveléséhez kapcsolódó, az erdő- és vadgazdálkodást szolgáló építmények elhelyezésére lehetőség nyílik.

Közjóléti erdőterületek (Ek): A korábbi Településszerkezeti terv elhatározásait, az erdők elsődleges rendeltetését, valamint a meglévő és tervezett funkciót figyelembe véve közjóléti erdőterületbe soroltak a belterülettől délre a Maros hullámterében található meglévő és tervezett parkerdők. Közjóléti erdőterületen ismeretterjesztő, pihenés, testedzés célját szolgáló építmények helyezhetők el.

- **Mezőgazdasági területek**

A korábbi településrendezési eszközökhöz képest a külterület meghatározó tájalkotó elemeinek, a mezőgazdasági területeknek, az egyes területek sajátosságait és környezeti érzékenységét figyelembe véve differenciáltabb tagolása indokolt. Természetvédelmi, környezetvédelmi szerepük, az építés mellett a tájhasználatot is korlátozó jellemzőik miatt már területhasználati szinten szükséges a természetvédelmi lehatárolással érintett területek külön területfelhasználásba sorolása. E szerint a mezőgazdasági területek sajátos használatuk szerint az alábbiak szerint tagolódnak:

Kertes mezőgazdasági területek (Mk): Ide tartoznak a belterület környezetében található volt zártkerti területek, illetve egykori szőlőföldek (Aradics, Újhegy, Ingó, Lesi, Újszentlőrinc), melyek lehatárolásában a korábbi Településszerkezeti tervhez képest pontosítás történt. A beépítettségi jellemzők alapján a kertes területek differenciált szabályozása indokolt.

Korlátozott használatú mezőgazdasági területek (Mko): Ide soroltak a tájképi, természetvédelmi szempontból értékes, vízvédelmi szempontból érzékeny – védett természeti területen, Natura 2000 területként nyilvántartott és/vagy az ökológiai hálózat részeként magterületbe, illetve ökológiai folyosó területébe sorolt— mezőgazdasági területek.

A korlátozott használatú mezőgazdasági területen a tájképi, természeti értékek hosszú távú fennmaradása érdekében épületek, építmények a természetszerű művelési ágak fenntartásához kapcsolódóan, a természetvédelmi szempontok sérelme nélkül, a tájképi adottságok megőrzése mellett létesíthetők.

A területeket érintő sokrétű természetvédelmi lehatárolás és a területek eltérő természeti, környezeti érzékenysége, sérülékenysége miatt a területek további övezeti differenciálása szükséges.

Általános mezőgazdasági terület (Má): Ide tartoznak a közigazgatási terület előzőekbe nem sorolt, többnyire szántó használatú mezőgazdasági területei. Az általános mezőgazdasági területeken cél a gazdaságos mezőgazdasági termelés feltételeit biztosító infrastruktúra kialakítása, ugyanakkor a tájképet kedvezőtlenül befolyásoló, a tájhasználati hagyományokat figyelmen kívül hagyó túl sűrű beépítések megakadályozása.
Makó térségében a tanyás gazdálkodásnak hagyománya van, a tanyák a makói és a tágabb

értelemben vett alföldi táj jellegzetes tájalkotó elemei. A korábbi TSZT a Rákosi út, a Bogárzó, a Sámsoni út, valamint az Aradi út térségét ún. tanyás mezőgazdasági terület területfelhasználásba sorolta. Az új Településszerkezeti terv a területfelhasználás szintjén nem határolja le a tanyagazdasági területeket, a tanyás gazdálkodás hosszú távú fennmaradása érdekében a szabályozás eszközeivel biztosítandók a meglévő és új tanyák kialakításának, működésének feltételei, figyelembe véve a meglévő beépítéseket és a területek infrastrukturális ellátottságát.

Az általános mezőgazdasági területen a növénytermesztés, az állattartás és állattenyésztés, továbbá az ezekkel kapcsolatos saját termék feldolgozására, tárolására és árusítására szolgáló építmények elhelyezésére, valamint amennyiben a gazdálkodáshoz szükséges ottlakás indokolt, lakóépület kialakítására van lehetőség.

- **Vízgazdálkodási terület**

Vízgazdálkodási területbe (V) a vízgazdálkodással összefüggő területek tartoznak:

- vízfolyások medre és partja,
- tavak medre és partja,
- vízelvezető árkok, csatornák területei.

Az érintett területek lehatárolása az új Településszerkezeti tervben pontosításra került.

Vízgazdálkodási területen a terület rendeltetésszerű használathoz szükséges, épületnek nem minősülő, csak a vízgazdálkodással összefüggő építmények helyezhetők el, külön jogszabályokban foglaltak szerint.

- **Természetközeli terület**

A korábbi Településszerkezeti terv elfogadása óta eltelt időszakban bekövetkező OTÉK módosítás megváltoztatta a „természetközeli terület” területfelhasználásba sorolt területek körét. A hatályos OTÉK szerint **természetközeli területbe (Tk)** tartozik a mocsár, a nádas és a sziklás terület.

E szerint az új Településszerkezeti tervben Makón a nádasok és mocsarak területei kerültek természetközeli területbe besorolásra.

Természetközeli területen elsődleges cél a természetes állapot megtartása. Természetközeli területen épületet elhelyezni nem lehet.

- **Különleges beépítésre nem szánt területek**

Különleges temetők területe (Kb-T): Különleges beépítésre nem szánt temető területfelhasználásba soroltak a város temetőinek területei. Temető bővítési terület az új Településszerkezeti tervben nem került kijelölésre. A Különleges temető területen csak kegyeleti rendeltetésű, vagy a temető üzemviteléhez szükséges épületek, építmények helyezhetők el.

Különleges kegyeleti park (Kb-Kp): Különleges beépítésre nem szánt kegyeleti park területbe a város már nem üzemelő temetőterületei (Hársfa utcai zsidó ótemető és Kossuth utcai zsidó ótemető) tartoznak.

Különleges fásított köztér (Kb-Kt): az új Településszerkezeti tervben új területfelhasználásként jelenik meg a fásított köztér, melybe a városközpont zöldfelületi jellegű közterületei, közterei

(Makovecz tér, Széchenyi tér, Marcibányi tér, Deák Ferenc u.) tartoznak. *A fásított k*öztér a közlekedés és pihenés céljára szolgáló fásított közterület, ahol a dísztér és köztér funkcióhoz kapcsolódó berendezések, turisztikai, idegenforgalmi rendeltetésű építmények elhelyezésére nyílik lehetőség.

Különleges nagykiterjedésű sportterület (Kb-Sp): Különleges beépítésre nem szánt sportterület területfelhasználásba soroltak a város Különleges beépítésre szánt sportterületébe nem tartozó nagykiterjedésű sportolási célú területei (a hullámtéren elhelyezkedő Makói focipálya területe, továbbá az Erdei Ferenc téri sporttelep nem épületigényes területei). A különleges sportterületen a testedzés, a sportolás kiszolgáló épületei, építményei helyezhetők el.

Különleges szabadidőpark terület (Kb-Sz): Különleges beépítésre nem szánt szabadidőpark terület besorolású a Maros hullámterében, a Makói focipálya melletti területen tervezett, a korábbi Településszerkezeti Tervben is már szereplő idegenforgalmi-rekreációs fejlesztésre szánt terület, továbbá a hullámtéri kemping melletti nagykiterjedésű önkormányzati tulajdonú terület. A szabadidőpark terület a pihenés, idegenforgalom, rekreáció számára és ezzel kapcsolatos építmények elhelyezésére szolgáló terület. A rekreációs célú fejlesztés a vízvédelmi és természetvédelmi szempontok figyelembevételével valósítandó meg.

Különleges kemping terület (Kb-C): Különleges beépítésre nem szánt kemping terület besorolású a Maros hullámterében, a Szegedi út mellett található Camping Motel Makó területe. A kemping területén a szálláshely-szolgáltatás kiszolgáló épületei, építményei, pihenést, testedzést szolgáló építmények helyezhetők el, a vízvédelmi és természetvédelmi szempontok figyelembevételével.

Különleges naperőműpark terület (Kb-Np): Különleges beépítésre nem szánt naperőmű terület besorolást nyertek a belterület keleti határán, a belterület és a volt Makói agyagbánya közötti területen kijelölt, már megvalósult vagy tervezett, napenergia hasznosításának céljára szolgáló területek. A naperőműpark területen a megújuló energiaforrás hasznosítására szolgáló építmények helyezhetők el.

Átmeneti használatú terület (Kb-Áh): Az átmeneti használatú területbe a település roncsolt felszínű, rekultiválandó, felhagyott külszíni bányaterületei tartoznak, melyek sajátos használatát a területek korlátozott hasznosíthatósága indokolja.

Különleges kamion parkoló és pihenő terület (Kb-Pk): A Hódmezővásárhelyi út és az M43 autópálya csomópontjában tervezett kamion parkoló és pihenő terület.

Különleges külterületi védett épület együttes (Kb-Vé): Beépítésre nem szánt különleges terület besorolást nyert a Bogárzó templom és környezetében található helyi védelem alatt álló egyedi építészeti értékek területe. A területen a védett épületek fenntartásához és bemutatásához kapcsolódó építmények elhelyezésére nyílik lehetőség.

Különleges hulladékkezelő terület (Kb-Hull): A beépítésre nem szánt különleges hulladékkezelő területbe a város bezárt települési szilárd hulladéklerakói kerültek besorolásra, melyek sajátos használatát az utógondozási feladatok ellátása és a területek korlátozott hasznosíthatósága indokolja.

Különleges strand, kikötő és rekreációs terület (Kb-St): különleges beépítésre nem szánt strand, kikötő és rekreációs területbe a Maros Kalandpart és strand területe tartoznak. A területen a pihenést és sportolást, testedzést, szabadidős tevékenységet szolgáló létesítmények, valamint a strand és a csónakkikötő kiszolgáló létesítményei és annak üzemeltetéséhez, fenntartásához szükséges épületek, építmények helyezhetők el.

Különleges Off-Road pálya területe (Kb-Tsp): különleges beépítésre nem szánt terület besorolást kapott a várostól északra, a régi hulladéklerakó területe mellett található Off-Road pálya területe, mely az autós és motoros terepsportoknak helyet adó terület.

2. TÁJRENDEZÉS ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

2.1. TÁJKARAKTER, TÁJHASZNÁLAT, TÁJSZERKEZET

Az Alföld déli részén, a déli országhatáron fekvő Makó közigazgatási területe két kistáj határán található: a közigazgatási terület déli-délnyugati része, beleérve a belterületet is, az Alsó-Tisza-vidék részét képező Marosszög kistájhoz, míg északi-északkeleti nagyobb része a Körös-Maros közén elterülő Csongrádi sík kistájhoz tartozik. A város külterületét alapvetően az erdőfoltokkal, erdősávokkal gyengén tagolt egybefüggő síkvidéki szántóterületek képe határozza meg, melyet a két tájegység karaktert adó elemei gazdagítanak, s nyújtanak sajátos megjelenést a makói tájnak.

A várostól Ny-DNy-ra lévő Marosszög egykori kiterjedt árterülete a folyószabályozások következtében a Maros hullámterére szorult vissza. A mentett ártér képe, tájhasználata ma nemigen tér el az É-ÉK-i magasabb fekvésű ármentes síkságtól, a Maros-folyó széles hullámtere azonban még őrzi az ártéri vegetáció maradványait. Ártéri puha- és keményfás ligeterdei gazdag növény- és állatvilágnak nyújtanak életteret, a kanyargó vízfelületet kísérő, Makó más tájain sehol nem tapasztalható gazdag fás növényzet a tájkép meghatározó elemét képezi.

A várostól É-ÉK-i irányban található Csongrádi-sík területén a máig fennmaradt, a tájra egykor oly jellemző löszpuszta rétek, szikes rétek adnak változatosságot a többnyire telepített növénykultúrák által uralt tájnak. A természetes, természetközeli vegetáció maradvány jellege és rendkívüli változatossága miatt azok természetvédelmi szerepe jelentős.

A külterületi területfelhasználás, tájszerkezet kialakításának alapvető célkitűzése e tájjelleg megőrzését segítő, a táji, természeti értékek védelmét biztosító területfelhasználás meghatározása.

Makó külterületén továbbra is meghatározó tájszerkezeti egységet képeznek a mezőgazdasági területek, melyeken fenti célkitűzések elérése differenciált területhasználati és övezeti rendszer kialakításával biztosítható. A mezőgazdasági területeken belül a kertes és az általános mezőgazdasági területek mellett új területfelhasználásként jelenik meg a korlátozott használatú mezőgazdasági terület, melybe a tájkaraktert adó, táji, természeti értékekben bővelkedő mezőgazdasági területek tartoznak (Bővebben lásd: Területfelhasználás c. fejezet).

A vízgazdálkodási területek a közigazgatási területet sűrűn szabdaló csatornahálózat következtében behálózzák a teljes külterületet, legjelentősebb elemei a Maros folyó és annak oldalágai. Karakterük, táji, tájképi szerepük a vizek revitalizációjával, tájfásítással erősíthető.

Csekély területi kiterjedésük miatt kiemelt figyelmet érdemelnek az erdőterületek, a Településszerkezeti terv biztosítja a meglévő erdők fennmaradását és továbbra is szerepelteti a korábbi elhatározás szerinti tervezett erdőterületeket (hullámtéren, tervezett elkerülő út mentén).

2.2. TÁJI, TERMÉSZETI ÉRTÉKEK, TERÜLETEK

Makó táji, természeti értékei, természetvédelmi lehatárolásokkal érintett területei jellemzően a Maros és mellékágaihoz, valamint a Csanádi-puszták területéhez kapcsolódnak.

2.2.1. Nemzetközi védettség alatt álló területek

Makó közigazgatási területét a nemzetközi természetvédelmi lehatárolások közül az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek, az ún. Natura 2000 hálózat területei, valamint a nemzetközi jelentőségű vadvizeket, vízimadarak élőhelyeit tartalmazó ún. Ramsari területek érintik.

- **Natura 2000 területek**

Makó közigazgatási területén mindkét típusú Natura 2000 terület – madárvédelmi és élőhelyvédelmi terület – is kijelölésre került.

Vásárhelyi és Csanádi-puszták (HUKM10004) néven **különleges madárvédelmi terület**ként és **Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták (HUKM20001)** néven **kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület**ként is védelmet élvez a Csanádi-puszták területe Makó térségében. Az élőhelyvédelmi és madárvédelmi terület kijelölés nem teljesen azonos területet érint, a madárvédelmi terület által nagyobb területrész érintett.

További **kiemelt jelentőségű természetmegőrzési területként** védettek Makó térségében **Száraz-ér (HUKM20004)** néven a Száraz-ér csatorna és a hozzá kapcsolódó gyepterületek, valamint **Maros (HUKM20008)** néven a Maros-folyó és hullámtere.

- **Ramsari területek**

Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek Jegyzékébe bejegyzett, ún. Ramsari területként nyilvántartott a Csanádi-puszták középső tagja, Montág-puszta, mely Makó közigazgatási területére is kiterjed. A terület legértékesebb része a nyugati oldalon található időszakos mocsár, a Nagy-Zsombék, a Körös-Maros Nemzeti Park fokozottan védett területeként is nyilvántartott értékes vizes élőhely.

2.2.2. Magyarországi védettség alatt álló területek

- **Országosan védett természeti területek és természeti emlékek**

Makó közigazgatási területén **egyedi jogszabállyal védelem alá helyezett országos jelentőségű védett természeti terület** a **Körös-Maros Nemzeti Park**. A Körös-Maros Nemzeti Park 1997-ben jött létre. Az Igazgatóság működési területéhez tartozó természeti értékekben gazdag területek több különálló egységet és nem összefüggő területet képezve alkotják a Nemzeti Park területét. Makó közigazgatási területét a Nemzeti Park részeként a Maros-ártér és a Csanádi-puszták védett területe érinti. A *Maros-ártér* az 1990-ben védetté nyilvánított, Makó közigazgatási területén lévő Makó-Landori erdők bővítésével, további ártéri erdők és gyepek bevonásával érte el jelenlegi kiterjedését. Természetvédelmi értékét főként a hullámtéri erdők, kemény- és puhafás állományok adják. A Nemzeti Park 1989-ben védetté nyilvánított *Csanádi-puszták részterülete*, ezen belül is Montág-puszta Makó északi részét érinti. A Ramsari területként is nyilvántartott Montag-puszta nyugati oldalán elterülő nagy kiterjedésű időszakos mocsár, a Nagy-Zsombék a Körös-Maros Nemzeti Park fokozottan védett területeként nyilvántartott, nem látogatható.

Makó közigazgatási területén a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. tv. (a továbbiakban: természetvédelmi törvény) erejénél fogva, **ex lege országos jelentőségű természeti emlék**nek minősülnek a **kunhalmok**. A kunhalmok az Alföld olyan unikális értékű tájelemei, melyek táji, régészeti, kultúrtörténeti és botanikai kincseket is őriznek.

- **Helyi védett természeti területek és természeti emlékek**

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület Makó közigazgatási területén nem található.

Helyi jelentőségű természeti emlékként Makó város értékes növényegyedei nyilvántartottak, melyek védelméről a Makó város környezetvédelméről szóló, többször módosított 18/2001. (VI.28.) MÖ Kt. rendelet rendelkezik. Ezek sorából kiemelkedik a **Juhász Gyula emlékfa.** A közel kétszáz éves kocsányos tölgy a Megyeház u. 16. sz. előtt áll. Dendrológiai értéke mellett kultúrtörténeti értéket is képvisel, a névadója gyakran pihent meg árnyékában makói tartózkodásakor.

2.2.3. Egyéb, kiemelt természetvédelmi oltalomban nem részesülő (védetté nem nyilvánított) táji, természeti értékek

Egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van.

Makón az illetékes nemzeti park igazgatóság, a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság által az egyedi tájértékek felmérése és nyilvántartásba vétele még nem történt meg. A közigazgatási területen a közösségi szerkesztésű TÉKA adatbázisa alapján több mint száz **egyedi tájérték**nek jelölt értéket tartanak nyilván. Ezek nagy része kultúrtörténeti tájérték. Legnagyobb arányban belterületen szobrok, emlékművek, tájjellegű épületek, külterületen gémeskutak fordulnak elő az egyedi tájértékek kataszterében.

2.2.4. Országos Ökológiai Hálózat területei

A nemzeti ökológiai hálózat területét az Országos Területrendezési Terv (OTrT) határolja le. Az OTrT-ben lehatárolt nemzeti ökológiai hálózat területe a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben kerül differenciálásra, magterületre, ökológiai folyosóra és pufferterületre.

Makó közigazgatási területén az alábbi területek tartoznak az országos ökológiai hálózat területei közé:

– ***magterület***: a település északi határában található Csanádi-puszta szikesei;

– ***ökológiai folyosó***: a Maros ártér és a Maros egykori oldalágai;

– ***pufferterület:*** a Csanádi puszták szikeseit övező területek.

2.2.5. Egyéb védendő tájhasználat

Makó közigazgatási területét érinti a **Békés-Csanádi hát elnevezésű Magas Természeti Értékű Terület** (MTÉT). A terület értékei az értékes növényfajokat őrző fennmaradt nedves kaszálórétek, padkás szikesek, löszpuszta gyepek, szikes jellegű pusztagyepek, melyek kiemelt jelentőségűek az itt fészkelő madarak és a nagy számban megjelenő vonuló madárfajok, továbbá az itt élő túzokpopuláció szempontjából is. Az MTÉT program célja az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség megőrzését biztosító hagyományos rét-legelőgazdákodás újraélesztése, fenntartása, a gyepterületek

környezetében elhelyezkedő szántók extenzív művelésének elősegítése. A természetkímélő gazdálkodási módok önkéntes vállalásáért a kijelölt területeken a gazdálkodónak lehetősége van agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételére.

2.2.6. Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területeket a területrendezési tervek (OTrT és megyei területrendezési terv) térségi övezeti tervlapjai határolják le. Az OTrT szerinti lehatárolás pontosítása a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása alapján történt a Településszerkezeti tervben.

Makó közigazgatási területén fentiek értelmében a település déli határán a Maros ártere és a közigazgatási terület ÉK-i része, a Csanádi-puszták értékes természeti területei, továbbá a várostól ÉK-re található, vizek hatása alatt álló, természetközeli területek tartoznak a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek közé.

3. A ZÖLDFELÜLETI RENDSZER

Makó zöldfelületi rendszere a belterületi zöldfelületi elemekből – zöldterületek (közparkok, közkertek), zöldfelületi intézmények (temető, sportterület, strand), intézménykertek, közterületek zöldfelületei (fásított közterek, útmenti zöldfelületek, fasorok), egyéni használatú kertek (lakóterületek, üdülők, gazdasági területek stb. kertjei) –, valamint az ehhez kapcsolódó külterületi zöldfelületi elemekből – erdők, gyepterületek, fás, ligetes területtel, nádassal övezett vízfelületek, vízfolyások – áll. Makó fekvése révén a Maros zöldfelületi elemekben gazdag hullámtere szervesen kapcsolódik a város zöldfelületi rendszeréhez.

A Településszerkezeti terv felülvizsgálata során a zöldfelület fejlesztés célja volt:

- a város zöldfelületi rendszerében kiemelt jelentőséggel bíró közterek megőrzése, zöldfelületi szerepének védelme,
- a zöldfelületi adottságok kihasználása, a meglévő zöldterületek funkcionális és esztétikai szempontú fejlesztése,
- a zöldfelületi rendszer folytonosságának biztosítása, a zöldhálózat összekötő szerepű elemeinek fejlesztése,
- az erdők közjóléti szerepének erősítése, a hullámtéri közösségi használatú zöldfelületek növelése.

A város zöldfelületi rendszerében kiemelkedő értéket képviselnek a városközpont reprezentatív megjelenésű közterei. A főbb útvonalak révén egymásra felfűzött közterek – Széchenyi tér, Makovecz tér, Csanád vezér tér, Szent János tér – városképi és funkcionális szempontból is jelentősek. A közelmúltban történt közterület rendezések, fejlesztések révén díszítő szerepük és használati értékük egyaránt növekedett. Az új Településszerkezeti tervben a városközpontban lévő terek **fásított köztér** besorolást kaptak.

A város legnagyobb közparkja a központi elhelyezkedésű Petőfi park, mely az új Településszerkezeti tervben **közpark** besorolást nyert.

A város további funkcionális (játékra, pihenésre és/vagy sportolásra lehetőséget nyújtó) zöldterületei **közkert** besorolásúak.

Egyéb zöldterület besorolást kapnak a közlekedési utak menti jelentősebb zöldsávok.

A Településszerkezeti terv új zöldterületi funkciójú területet nem jelöl ki. A meglévő zöldterületek funkcionális, esztétikai és ökológiai szerepe is erősítendő, a kerti berendezések és a növényzet területén megvalósítandó fejlesztések révén. Folytatandó a játszótéri eszközök felújítása, cseréje.

A zöldfelületi rendszer jelentős funkcionális elemei a **zöldfelületi intézmények** (temetők, sportterületek, strand) és rekreációs területek. Az új Településszerkezeti terv a meglévő állapotot figyelembe véve, többnyire meghagyva a korábbi Településszerkezeti terv elhatározásait, határolta le e területeket. Temető bővítési terület és új sport vagy rekreációs célú terület az új Településszerkezeti tervben nem került kijelölésre. A zöldfelületi intézmények zöldfelületi szerepe a növényzet gazdagításával erősítendő. A használaton kívüli temetők, temetőrészek kegyeleti parkként hasznosítandók és kapcsolandók be a település zöldfelületi rendszerébe.

A közhasználat elől elzárt, viszont a kondicionálásban, a klímaváltozás kedvezőtlen hatásai mérséklésében és a kedvező városkép kialakulásában jelentős szerepet játszó **egyéni használatú**

kertek (lakóterületek, üdülőterületek, gazdasági területek zöldfelületei) mennyiségi és minőségi kialakításáról a HÉSZ rendelkezik. Kiemelt hangsúlyt kell fektetni a gazdasági területeken előírt zöldfelületek szakszerű megvalósítására.

A **zöldfelületi rendszer folytonosságának biztosítása** végett a szerkezeti jelentőségű utak mentén egységes fasorok, zöld sávok alakítandók ki. Fokozott gondot kell fordítani a város bevezető útjainak fásítására, egységes, rendezett, a városképbe illő utcakép kialakítására.

A külterületi zöldfelületi elemekkel való kapcsolat megteremtése, valamint a külterület szigetszerűen elhelyezkedő zöldfelületi elemeinek, a szétaprózódott természetközeli élőhelyeknek az összekötése érdekében a csatornák és a külterületi utak menti tájfásításra kiemelt hangsúlyt kell fektetni. Az erdőterületek aránya növelendő, a meglévő erdők – elsősorban a szabadidős, rekreációs területek környezetében, a lovas, gyalogos és kerékpáros túraútvonalakba bekapcsolt erdők - közjóléti szerepe erősítendő.

4. AZ ÖRÖKSÉGVÉDELEM

4.1. MŰEMLÉKEK

törzsszám	azonosító	cím	név	helyrajzi szám
2741	12494	Csanád vezér tér 12.	Kápolna	708
2741	12495	Csanád Vezér tér 12a	Püspöki lak	709/2, 709/1
2731	3409	Kálvária u. 80. (volt Beloianisz u.)	Kálvária kápolna	1320
2733	3421	Úri u. 28 .	Polgárház	7534
2734	3408	Józef Attila utca 3.	Kisipari Szövetkezetek Háza, volt püspöki számtartói lak	703
2735	3412	Kálvin János tér 5-6.	Régi ref. iskola	5301/3
2736	3410	Kálvin tér	Ref. újtemplom	5362
2737	3417	Széchenyi tér 6.	Volt városháza	1
2738	3418	Széchenyi István tér 10.	Korona Szálló	7614
2739	3419	Szegedi utca 22.	Volt Csanád-megyeháza , ma városháza	7509
2741	3407	Csanád vezér tér (volt Szabadság tér)	Volt csanádi püspöki nyaraló és kápolna	709/1, 709/2, 708
2742	3413	Szent István tér	R. k. plébániatemplom	556
2743	3414	Szent István tér	Immaculata-szobor	556
2744	3404	temető	Szent Anna kápolna	1412/36
2745	3405	Temető	Gör. kat. kápolna	7047
2746	3420	Templom köz (Toldi u. sarok)	Gör. kat. templom	7202

4.2 MŰEMLÉKI KÖRNYEZETEK

törzs-szám	azonosító	név	helyrajzi szám
2735	26404	Régi ref. iskola ex-lege műemléki környezete	5362, 5301/7, 5361, 5401, 5418/4, 5418/8, 5419, 5301/1
2744	26429	Szent Anna kápolna ex-lege műemléki környezete	1412/23, 1412/24, 1412/25, 1412/26, 1412/27, 1412/3, 1391, 1392, 1394, 1395, 1396, 1397, 1401, 1412/22, 1363, 1362, 1361, 1360, 1358/1, 1356, 1350, 1349, 1348, 1347, 1346, 1345/2, 1345/1, 1341, 1340, 1339, 1338/2, 1337, 1336, 1334, 1333, 1332, 1329, 1402, 1413, 1328, 1301, 1316/11, 1316/4, 1317/1, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1409, 1410, 1411, 1412/1, 1412/33, 1412/28, 1412/29, 1412/30, 1412/31, 1412/35, 1419/10, 1241, 1246, 1247, 1248, 1249, 1416, 1415
2745	26430	Gör. kat. kápolna ex-lege műemléki környezete	8749, 8750, 8751, 8818, 8819, 8820, 8824, 8825, 8829, 8830, 8833, 8834, 8839, 8840, 8841, 8842, 8847, 8843, 8848, 7046/3, 7046/1, 7046/2, 7018, 7020, 7037, 7038, 7039, 7041, 7042/1, 7043, 7045, 7139, 7048, 7049, 7050, 7063, 7051, 7052, 7053, 8748, 8740, 8741
2734	26431	Kisipari Szövetkezetek Háza, volt püspöki számtartói lak ex-lege	687/1, 687/2, 699, 700, 702/1, 702/2, 704/2, 710

		műemléki környezete	
2731	26432	Kálvária kápolna ex-lege műemléki környezete	1319, 1317/16, 1317/12, 1317/10, 1321, 957, 895, 894, 893
2743	26433	Immaculata-szobor ex-lege műemléki környezete	473/4, 554, 202, 201/2, 201/1, 200, 187/2, 187/1, 185, 167, 140, 138, 118/1
2737	26435	Volt városháza ex-lege műemléki környezete	4, 27, 29, 5552, 7613/5, 7613/2, 7613/1, 5551, 5550/33, 5550/32, 5541, 5411/4, 5411/3, 5410, 5, 3, 28/3, 28/1, 2, 17
2738	26437	Korona Szálló ex-lege műemléki környezete	2, 3, 5, 6, 7613/1, 7613/2, 7613/5, 7624/4, 7624/6, 7624/3, 7624/5, 7615/1
2746	26438	Gör. kat. templom ex-lege műemléki környezete	7037, 7197/2, 7201, 7203, 7207, 7208, 7214, 7220, 7221, 7233, 7234/1, 7237, 7238/1
2733	26439	Polgárház ex-lege műemléki környezete	7520, 7521/1, 7521/2, 7529/1, 7530/1, 7531/1, 7533/1, 7533/2, 7535
9041	3411	Makó, Kálvin téri református templom műemléki környezete	5402/7, 5418/8, 5407/2, 5402/2, 5402/4, 5417, 5418/4, 5419, 5418/9, 5420, 5421, 5424, 5423, 5422, 5428, 5436, 5435, 5434, 5437, 5401, 5398, 5399, 5364, 5365, 5366, 5367, 5368, 5369, 5370, 5371, 5372, 5363, 5359, 5360, 5341, 5340/2, 5340/1, 5339, 5301/3, 5418/7, 5418/6, 5402/5, 5402/6, 5402/33, 5418/3, 5418/2, 5338, 5225, 5223, 5222/2, 5222/1, 5221, 5220, 5219, 5218, 5217, 5216, 5215, 5214, 5300, 5301/1, 5362, 5361, 5301/7, 5301/8
9042	3406	Makó, a Szabadság téri, v. püspöki nyári lak és kápolna műemléki környezete	7629/1, 7629/13, 7629/11, 7624/3, 7624/4, 5, 7624/5, 7624/6, 7688/2, 7688/1, 7739, 7728/10, 7728/2, 7728/4, 7728/3, 7728/5, 7728/6, 7728/7, 7728/8, 7644, 7643, 7633/5, 7642, 7633/1, 7629/12, 7629/10, 7629/9, 7629/6, 7629/7, 7624/9, 7629/8, 10, 9, 8, 7, 700, 704/2, 704/1, 705, 710, 709/2, 709/1, 708, 773, 770, 771, 772, 775, 774, 776, 7624/8, 7624/10, 7624/7, 7624/11, 7627, 7725/1, 7725/2, 7725/3
9043	3415	Makó, a Szt. István téri rk. plébániatemplom műemléki környezete	473/4, 90, 91, 92, 93/2, 93/1, 94, 95, 96, 97, 98/1, 98/2, 98/3, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 559/2, 559/1, 559/3, 580, 578, 579, 560, 558, 557, 117/3, 117/2, 117/1, 121, 120, 119, 118/1, 138, 139, 137, 140, 144/1, 141, 142, 144/2, 145, 146, 147, 148, 149, 136, 151, 150, 473/3, 554, 556, 473/2, 553, 552, 152, 205/2, 205/1, 204, 203, 202, 201/2, 201/1, 199, 198, 197, 196, 200, 185, 187/1, 187/2, 188, 189, 184, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 178/1, 181, 183, 182, 180, 179, 178/2, 177/2, 177/1, 167, 208, 472, 486, 487, 513, 504, 505, 506, 503, 520, 522/2, 522/1, 521, 551/1, 551/2, 550, 549, 548, 547, 546, 545, 544, 543, 542, 534/2, 541, 540, 539/1, 539/5, 206, 539/6, 539/4, 474, 475, 476, 485, 484, 438/1, 449, 450
10031	3416	A városi tanácsház műemléki környezete	7567/2, 7567/1, 3, 2, 7613/2, 7613/1, 17, 1, 28/3, 28/1, 5408, 4668, 5552, 5551, 5410, 5411/4, 5411/3, 5411/2, 5541, 5550/32, 5550/33, 5550/34, 5550/35, 5550/36, 5550/37, 5561, 5560, 5559, 5558, 5557, 5556, 5555, 6, 5, 7624/4, 7624/3, 7613/5, 7624/6, 7561/4, 7545, 7546, 7566, 7562/6, 7565, 7562/5, 7551, 7562/2, 7613/4, 7550/1, 7530/1, 7529/1, 7611/1, 7615/2, 7615/1, 7614, 7624/5, 7531/1, 5554, 5553, 5586, 5587, 5588, 5585, 5583, 5582, 5581, 5580, 5579, 5578, 5504, 5637, 5636, 5635, 5634, 5627, 5591, 5593, 5594, 5595, 5596, 5597, 5626, 5625/1, 5598, 5599, 5600, 5601, 5602, 5603, 7456, 7455, 7484, 7502, 7485, 7486, 7501, 7487, 7500, 7488, 7499, 7503, 7504, 7505/2, 7505/1, 7506, 7507, 7508/1, 7508/2, 7510, 7509, 7511, 7512, 7513, 7541/2, 7541/1, 7540, 5417, 7561/5, 7561/2, 7561/3

4.3 RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

Nyilvántartott régészeti lelőhelyek jegyzéke

azonosító	település	lelő-hely szám	név	HRSZ
34503	Makó	5	M43 út "I. fázis" nyomvonalának 13. lelőhelye	0179/55, 0179/57, 0179/58, 0179/60, 0179/61, 0179/63, 0179/64, 0179/66, 0179/67, 0179/69, 0179/70, 0179/72, 0179/73, 0179/74, 0179/75, 0179/76, 0179/132, 0179/133, 0179/134, 0179/135, 0179/136, 0179/137, 0179/138, 0179/139, 0179/140, 0179/141, 0179/142, 0179/143, 0179/144, 0179/146, 0176/50177, 078
34509	Makó	6	M43 út "I. fázis" nyomvonalának 19. lelőhelye	Óföldeák: 0300, 0296/2, 0296/13, 0305/1, 0307/1, Makó: 0168, 0168/1, 168/2
42434	Makó	7	Gacsiba IV, MOL 12. lh.	0154/21, 0154/22, 0154/23
42436	Makó	8	Gacsiba III, MOL 13. lh.	0154/20
42438	Makó	9	Gacsiba II, MOL 14. lh.	0154/18, 0154/19
42439	Makó	10	Gacsiba I, MOL 15. lh.	0159/19
42443	Makó	11	Pap-hát IV, MOL 16. lh.	0172/13, 0172/14, 0172/15, 0172/16
42444	Makó	12	Pap-hát III, MOL 17. lh.	0172/68, 0172/69, 0172/70, 0172/71, 0172/72, 0172/73, 0172/74, 0172/75
42446	Makó	13	Pap-hát II, MOL 18. lh.	0172/66, 0172/67, 0172/68, 0172/69
42450	Makó	14	MOL 19- 23. lh. összevont lelőhely	0141/29, 0141/30, 0141/31, 0141/33, 0141/48, 0141/56, 0141/57, 0151, 0169/7, 0170/1, 0172/6, 0172/17, 0172/18, 0172/19, 0172/57, 0172/58, 0172/59, 0172/60, 0172/61, 0172/80, 0173, 0175/2, 0175/3, 0176/3, 0179/11, 0179/12, 0179/16, 0179/50, 0179/89, 0180, 0181/1, 0186/127
42472	Makó	20	Igási járandó I, MOL 25. lh.	0388/21, 0388/22, 0388/23, 0388/24, 0388/25, 0388/26, 0388/27, 0389/2, 0390/18, 0390/36, 0390/37, 0390/38, 0390/39, 0390/40, 0390/41, 0390/42, 0390/43, 0390/73, 0390/74, 0390/75, 0390/76, 0390/77, 0390/78, 0390/79, 0390/80, 0390/81, 0390/82, 0390/83, 0390/84, 0390/90, 0390/91, 0390/92, 0390/161, 0390/164, 0390/166, 0390/167, 0390/168, 0390/169, 0390/170, 0390/171, 0390/172, 039/173, 0390/174, 0390/175, 0390/176, 0390/177, 0390/178, 0390/179, 0390/181, 0402/7, 0403/1
42476	Makó	23	Dáli ugar II, MOL 28. lh.	0628/10, 0628/11, 0628/12, 0628/13, 0628/14, 0628/17
42489	Makó	24	Dáli ugar III, MOL 29. lh.	0628/3, 0628/4, 0628/5, 0628/7, 0628/8, 0628/9
42491	Makó	25	Dáli ugar IV, MOL 30. lh.	0616/4, 0616/45, 0616/46, 0616/74, 0616/75, 0616/76, 0616/84
42493	Makó	26	Dáli ugar V, MOL 31. lh.	0616/84
42496	Makó	27	Dáli ugar VI, MOL 32. lh.	0620/6
42497	Makó	28	Dáli ugar VII, MOL 33. lh.	0595/1, 0620/6
42499	Makó	29	Dáli-tanyák I, MOL 34. lh.	0579/1, 0579/3, 0579/4, 0579/5, 0579/6,

				0579/7, 0579/8, 0579/9, 0579/10, 0579/11, 0579/12, 0579/13, 0580, 0581/1, 0581/2, 0581/3, 0581/4, 0581/5, 0581/6, 0581/7, 0581/8, 0581/9, 0581/10, 0581/11, 0581/12, 0581/13, 0581/14, 0581/15, 0581/16, 0582, 0583/35, 0583/36, 0583/40, 0583/41, 0583/45, 0583/46, 0583/47, 0583/51, 0583/54, 0583/55, 0583/56, 0583/57, 0583/64, 0583/65, 0583/68, 0583/69, 0583/70, 0583/71, 0583/74, 0583/75, 0583/76, 0583/77, 0583/78, 0583/79, 0583/80, 0583/94, 0583/95, 0586/4, 0586/5, 0586/12, 0586/13, 0586/14, 0586/15, 0586/16, 0586/17, 0586/18, 0586/19, 0586/20, 0586/21, 0586/22, 0586/24, 0594/1, 0595/1
52676	Makó	31	Makó Igási ugar (M43 autópálya 32. lelőhely)	0186/84, 0186/85, 0186/86, 0186/87, 0186/88, 0186/152, 0186/156, 0186/159, 0186/160, 0186/163, 0186/164, 0186/166, 0186/168, 0186/179
52712	Makó	32	Igási Ugar	0186/10, 0186/13, 0186/25, 0186/31, 0186/90, 0186/103, 0186/104, 0186/179, 0186/180, 0186/182, 0186/183, 0186/184, 0186/185, 0186/186, 0186/187, 0186/197, 0186/208
52721	Makó	34	Igási járandó (M43 autópálya 35. lelőhely)	0390/18, 0390/77, 0390/78, 0390/79, 0390/80, 0390/81, 0390/82, 0392/2
52724	Makó	35	Igási járandó (M43 autópálya 36. lelőhely)	0388/30, 0388/31, 0388/32, 0388/33, 0388/34, 0388/35, 0388/36, 0388/37, 0388/38, 0388/39, 0388/40, 0388/42, 0389/2, 0390/3, 0390/21, 0390/94, 0390/95, 0390/98, 0390/113, 0390/114, 0390/115, 0390/116, 0390/117, 0390/118, 0390/119, 0390/120, 0390/121, 0390/122, 0390/123, 0390/124, 0390/125, 0390/126, 0390/127, 0390/128, 0390/129, 0390/130, 0390/131, 0390/132, 0390/133, 0390/134, 0390/135, 0390/136, 0390/137, 0390/138, 0390/139, 0390/140, 0390/141, 0390/142, 0390/143, 0390/144, 0390/145, 0390/146, 0390/147, 0390/149, 0390/150, 0390/151, 0390/155, 0390/157, 0390/159, 0390/160, 0390/161, 0390/162
52726	Makó	36	Igási járnadó ugar (M43 autópálya 37. lelőhely)	0390/146, 0390/149
52727	Makó	37	Járandószék (M43 autópálya 38. lelőhely)	0390/153, 0403/2, 0404/6, 0404/23, 0404/24, 0404/41, 0404/42, 0404/46, 0404/47, 0404/48, 0404/49, 0404/51, 0404/53, 0404/54, 0404/55, 0404/57, 0404/58, 0404/59, 0404/60, 0404/62
52731	Makó	39	Járandó (M43 autópálya 40. lelőhely)	0404/9, 0404/13, 0404/14, 0404/15, 0404/16, 0404/17, 0404/18, 0404/19, 0404/20, 0404/21, 0404/22, 0404/51, 0404/55, 0404/61, 0404/62, 0406/8, 0406/10, 0406/11, 0406/12, 0406/13, 0406/14, 0406/15, 0406/16, 0407, 0408/7, 0408/14, 0408/16, 0408/17, 0409, 0410/2, 0410/6, 0410/10, 0410/11, 0410/13, 0410/16, 0410/19, 0410/20, 0413/1, 0413/2, 0413/3, 0415/4, 0415/7, 0415/8, 0415/10, 0415/11, 0415/12, 0415/13, 0415/14, 0416, 0417/15, 0417/16, 0417/18, 0417/19, 0417/20, 0417/21,

				0417/22, 0417/23, 0548/7, 0548/8, 0548/9, 0548/10, 0598/4, 0598/5, 0598/6, 0598/7, 0598/8, 0598/9, 0598/10, 0598/11, 0598/12, 0598/13, 0603/2, 0603/3, 0604/2, 0604/4, 0604/7, 0604/8, 0604/9, 0604/12, 0604/13, 0625/8, 0625/9, 0626/15, 0626/16, 0626/17, 0626/18, 0626/19, 0626/31, 0626/32,
52732	Makó	40	Dáli ugar (M43 autópálya 41. lelőhely)	0596/28, 0596/29, 0596/30, 0596/60, 0596/61, 0596/73, 0596/74, 0603/5, 0606, 0608/3, 0608/11, 0608/12, 0608/13, 0608/14, 0608/15, 0608/24, 0608/25, 0608/26, 0608/27, 0608/28, 0608/29, 0608/30, 0608/31, 0608/32, 0608/33, 0608/34, 0608/35, 0608/36, 0608/37, 0608/38, 0608/39, 0608/40, 0608/41, 0608/42, 0608/44, 0608/46, 0608/47, 0608/48, 0608/49, 0609/1, 0611/3, 0612/2, 0612/3, 0612/5, 0612/6, 0612/8, 0612/9
52733	Makó	41	Dáli ugar (M43 autópálya 42. lelőhely)	0596/28, 0596/29, 0596/30, 0596/60, 0596/61, 0596/73, 0596/74, 0603/5, 0606, 0608/3, 0608/11, 0608/12, 0608/13, 0608/14, 0608/15, 0608/24, 0608/25, 0608/26, 0608/27, 0608/28, 0608/29, 0608/30, 0608/31, 0608/32, 0608/33, 0608/34, 0608/35, 0608/36, 0608/37, 0608/38, 0608/39, 0608/40, 0608/41, 0608/42, 0608/44, 0608/46, 0608/47, 0608/48, 0608/49, 0609/1, 0611/3, 0612/1, 0612/2, 0612/3, 0612/4, 0612/5, 0612/6, 0612/8, 0612/9
52735	Makó	42	Dáli ugar (M43 autópálya 43. lelőhely)	0610/9, 0610/10, 0611/1, 0611/2, 0611/3, 0614/13, 0614/14, 0614/16, 0614/18, 0614/19, 0614/20, 0614/21, 0614/23, 0614/24, 0614/25, 0614/26, 0615/3, 0615/4, 0615/5, 0616/35, 0616/81, 0616/82, 0616/83
52740	Makó	43	Dáli-tanyák (M43 autópálya 44. lelőhely)	0566/20, 0566/21, 0566/22, 0566/23, 0566/24, 0566/28, 0566/29, 0566/30, 0566/31, 0566/32, 0566/35, 0566/53, 0566/54, 0566/55, 0566/56, 0566/57, 0566/58, 0566/59, 0566/60, 0566/61, 0566/62, 0566/63, 0566/64, 0566/65, 0566/66, 0566/67, 0566/68, 0566/69, 0566/70, 0566/71, 0566/72, 0566/73, 0566/74, 0566/75, 0566/107, 0566/108, 0566/109, 0566/113, 0566/114, 0566/115, 0566/116, 566/126, 0566/127, 0566/128, 0566/129, 0566/130, 0566/131, 0566/132, 0566/133, 0566/134, 0566/135, 0566/136, 0566/137, 0566/138, 0566/139, 0566/140, 0566/141, 0566/142, 0566/143, 0566/144, 0566/145, 0566/146, 0566/147, 0566/148, 0566/149, 0566/150, 0566/151, 0566/152, 0566/153, 0566/154, 0566/155, 0566/156, 0566/157, 0566/158, 0566/159, 0566/160, 0566/161, 0566/162, 0566/163, 0566/164, 0566/165, 0566/166, 0566/167, 0566/168, 0566/169, 0566/170, 0566/171, 0566/172, 0566/173, 0566/174, 0566/175, 0567/6, 0567/7, 0567/8, 0567/9, 0567/10, 0567/12, 0567/13, 0568/8, 0568/18, 0568/19, 0568/20, 0568/21, 0568/22, 0568/28, 0568/30, 0568/31, 0568/32, 0568/33, 0568/34, 0568/35,

				0568/36, 0568/37, 0568/38, 0568/39, 0568/40, 0568/41, 0568/42, 0568/43, 0568/45, 0568/46, 0568/47, 0568/48, 0568/49, 0568/50, 0568/51, 0568/52, 0568/53, 0568/54, 0568/55, 0568/56, 0568/57, 0568/58, 0568/59, 0568/60, 0569/1, 0569/2, 0569/3, 0573/35, 0573/38, 0573/43, 0573/44, 0573/48, 0573/49, 0573/52, 0573/53, 0573/57, 0573/58, 0573/60, 0573/61, 0573/63, 0573/64, 0573/68, 0573/69, 0573/70, 0573/71, 0573/72, 0573/73, 0573/74, 0573/75, 0573/76, 0573/77, 0573/78, 0573/79, 0573/80, 0573/81, 0573/82, 0573/83, 0573/84, 0573/85, 0573/110, 0573/112, 0573/114, 0573/116, 0573/118, 0573/120, 0573/122, 0573/124, 0573/126, 0573/128, 0573/130, 0573/132, 0573/134, 0573/136, 0573/138, 0573/140, 0573/142, 0573/144, 0573/145, 0573/147, 0573/148, 0573/149, 0573/150, 0573/151, 0573/152, 0573/153, 0573/154, 0573/155, 0573/156, 0573/157, 0573/158, 0573/159, 0573/160, 0573/161, 0573/162, 0573/163, 0573/164, 0573/165, 0573/166, 0573/167, 0573/168, 0573/169, 0573/170, 0573/171, 0573/172, 0573/173, 0573/174, 0573/175, 0573/176, 0573/177, 0573/178, 0573/180, 0573/183, 0573/186, 0573/189, 0573/192, 0573/261, 0573/262, 0573/263, 0573/264, 0573/265, 0573/266, 0573/267, 0573/268, 0573/269, 0573/270, 0573/271, 0573/272, 0573/273, 0573/274, 0573/275, 0573/276, 0573/277, 0573/278, 0573/279, 0573/280, 0573/281, 0573/282, 0573/283, 0573/284, 0573/285, 0573/286, 0573/287, 0573/288, 0573/289, 0573/290, 0573/291, 0573/292, 0573/293, 0573/294, 0573/295, 0573/296, 0573/297, 0573/298, 0574, 0575/1, 0576, 0595/1
52745	Makó	44	Dáli (M43 autópálya 45. lelőhely)	0571/61, 0571/62
54667	Makó	47	Bekai-dűlő	0547, 0548/1, 0553/4, 0560/3, 0560/7, 0560/8, 0560/24
54668	Makó	48	Bekai-dűlő II.	0548/1, 0549/2, 0551/8, 0552, 0560/3, 0560/13
54873	Makó	49	Rákos-Királyhegyesi-ér I.	0499/3, 0499/4, 0499/5
54874	Makó	50	Rákos-Méneskút	0492/14
54875	Makó	51	Rákos-Feketehalom I.	0496/2, 0496/3
54876	Makó	52	Rákos-Feketehalom III.	Csanádalberti 040/19, 043, 045, Királyhegyes 0156/12, Makó 0495, 0496/2
54878	Makó	53	Rákos-Királyhegyesi-ér II.	0496/3
54879	Makó	54	Rákos-Királyhegyesi-ér III.	0496/5
54880	Makó	55	Rákos-Királyhegyesi-ér IV.	0496/5
54881	Makó	56	Királyhegyesi-ér V.	0496/6, 0496/7, 0497/1, 0498/2, 0498/3
54882	Makó	57	Igási kotárkák	0263/54, 0263/91, 0265/2
54883	Makó	58	Rákos-Rác út	0427/164, 0434, 0446/9, 0446/10, 0446/11,

54884	Makó	59	Igás-Szalai Lajos földje	0322/10
54885	Makó	60	Száraz-ér-Igás	0261/19
54886	Makó	61	Igás-Hatrongyos I.	0267/34, 0267/35, 0267/36
54889	Makó	62	Igás-Hatrongyos II.	0268/1, 0269/20, 0269/21, 0269/22
54890	Makó	63	Igás-Hatrongyos III.	0272/23
54891	Makó	64	Igás-Hatrongyos IV.	0272/21, 0272/22, 0272/23
54892	Makó	65	Száraz-ér-Csókás	0291/24, 0291/31, 0291/32, 0291/33, 0291/34, 0291/41, 0291/76, 0292
54893	Makó	66	Igás-Eperjes-ér	0331/34, 0331/35, 0331/37, 0331/38, 0331/40, 0331/143, 0331/144, 0331/162, 0331/163, 0331/166, 0331/167, 0331/168, 0331/222, 0331/223
54894	Makó	67	Száraz-ér-Igás	0224/105, 0224/106, 0224/107, 0224/108, 0224/140, 0224/141, 0224/142, 0224/143, 0224/144, 0224/145, 0224/162, 0224/163, 0224/167
54897	Makó	68	Igás-Semlyék	0331/228, 0331/229
54898	Makó	69	Igás-Rác út	0331/71, 0331/72, 0331/75, 0331/87, 0331/88, 0331/89, 0331/174, 0331/175
54899	Makó	70	Igás-Eperjes-ér, Sipos-tanya	0347/8
54900	Makó	71	Bogárzói (Fekete)-ér	0319/4
54901	Makó	72	Szárazér-Igásiúti-tanyák	0319/1, 0319/3, 0321, 0322/29
54903	Makó	73	Száraz-ér-Igás I.	0263/66, 0263/67, 0263/75
54906	Makó	74	Száraz-ér-Igás II.	0263/10, 0263/11, 0263/52, 0263/91, 0263/92, 0265/2
54910	Makó	75	Igás	0263/48, 0263/57, 0263/58, 0263/59, 0263/60, 0263/61
54912	Makó	76	Szárazér-Igás III.	0263/52, 0263/56, 0263/57
54914	Makó	77	Szárazér-Igás IV.	0264/20, 0264/25, 0264/34, 0264/51
54915	Makó	78	Igás-Gera-tanya	0286/50, 0286/51
54916	Makó	79	Szárazér-Igás V.	0286/16, 0286/17, 0286/18
54917	Makó	80	Bogárzó-Csorgó	0310/4
54918	Makó	81	Bogárzó-Csorgó-mente	0308/27, 0308/28
54919	Makó	82	Igás-Eperjesi-ér	0331/63, 0331/64, 0331/65, 0331/66, 0331/71, 0331/72
54920	Makó	83	Szárazér-Igási csárda	0263/26, 0263/27, 0263/28
54921	Makó	84	Békési út	0263/80
54922	Makó	85	Igás-Sárga iskola	0286/24, 0286/25, 0286/26, 0286/45
54926	Makó	86	Szárazér-Igás VI.	0286/6, 0286/61, 0286/62, 0286/84
54927	Makó	87	Szárazér-Hatrongyos	0286/84
54928	Makó	88	Száraz-ér-Igás VII.	0286/69, 0286/70
54929	Makó	89	Száraz-ér-Igás VIII.	0286/39, 0286/40, 0286/43
54930	Makó	90	Száraz-ér, Úttörő Mgtsz.	0288/11
54931	Makó	91	Száraz-ér-Igás XI.	0286/62, 0286/84
54932	Makó	92	Száraz-ér-Igás X.	0224/10, 0224/11, 0224/54, 0224/55, 0224/56, 0224/168
54933	Makó	93	Száraz-ér-Igás XI. (Nagy Lajos tanyája)	0220/11, 0220/25, 0220/26, 0220/27, 0220/28

54934	Makó	94	Szárazér-Karabukasarok I.	0218/2, 0239, 0240/5, 0240/6, 0240/7, 0240/12
54935	Makó	95	Szárazér-Karabukasarok II.	0240/13, 0244, 0247/13, 0247/14, 0248, 0249/39
54936	Makó	96	Szárazér-Karabukasarok III.	0247/7, 0247/8, 0247/9, 0247/10, 0247/11, 0248, 0249/5, 0249/23, 0249/24, 0249/25, 0249/26, 0249/27, 0249/28, 0249/29, 0249/30, 0249/31, 0249/32, 0249/33, 0249/43
54942	Makó	97	Szárazér-Földeáki határ	0256/3, 0256/81, 0256/82, 0256/83
54943	Makó	98	Igás-Rác út I.	0258/7, 0258/9, 0258/10, 0258/11, 0258/12, 0258/16, 0260/1, 0261/23
54944	Makó	99	Igás-Rác út II.	0261/23
54945	Makó	100	Rákos-Szemes-dűlő I.	0510/35, 0510/36
54946	Makó	101	Rákos-Szemes-dűlő II.	0510/36
54947	Makó	102	Rákos-Szemes-dűlő III.	0512
54948	Makó	103	Rákos-Szemes-dűlő IV.	0510/21, 0510/32, 0510/33
54949	Makó	104	Rákos-Szemes-dűlő V.	0507, 0510/37, 0511, 0512
54950	Makó	105	Rákos-Határhalom I.	0510/37
54951	Makó	106	Rákos-Királyhegyesi-ér	0510/38, 0510/39
54952	Makó	107	Szárazér-Igási iskola	0333/1
54953	Makó	108	Igás-Gorzsai Állami Gazdaság	0224/185
54954	Makó	109	Igás-Eperjesi-ér I.	0351/7, 0351/10, 0351/11
54955	Makó	110	Igás-Eperjesi-ér II.	0346/1, 0351/7, 0351/13
54956	Makó	111	Igás-Eperjesi-ér III.	0331/78, 0331/79, 0331/192
54958	Makó	113	Határhalom II.	0506/9
54959	Makó	114	Királyhegyesi-ér	0506/9
54960	Makó	115	Fekete-Mocsár I.	0506/7, 0506/8, 0506/10
54961	Makó	116	Rákos	0510/11, 0510/12, 0510/13, 0525/20, 0510/46, 0524, 0525/4
54962	Makó	117	Rákos-TSz-központ	0510/29
54963	Makó	118	Fekete-Mocsár II.	0510/43, 0510/44, 0510/45
54964	Makó	119	Rákos-Templomdomb	0440/2, 0440/77, 0440/78, 0440/79, 0440/80, 12009/3, 12009/4
54965	Makó	120	Rákos-Császárvár	0436/1, 0438/62, 0438/63, 0438/67, 0510/5, 0510/23
54966	Makó	121	Rákos-Királyhegyesi-ér	0506/8, 0506/9
54967	Makó	122	Középhalom I.	Királyhegyes 0178/2, 0178/20, Makó 0498/1, 0498/2
54968	Makó	123	Középhalom II.	Makó 0498/2, Királyhegyes 0176/2, 0178/26, 0178/27, 0178/28, 0178/29
54969	Makó	124	Szárazér-Igás	0264/16, 0264/22, 0264/43, 0264/44, 0264/45, 0264/46
54970	Makó	125	Igás-D. Nagy-tanya	0286/69
54971	Makó	126	Szárazér-Csókás I.	0286/78, 0290/1, 0290/2, 0290/3, 0290/4, 0291/2, 0291/76
54972	Makó	127	Szárazér-Csókás II.	Makó 0291/41, 0294; Békéssámson 0264/33, 0269
54973	Makó	128	Szárazér-Csókás III.	0296/44, 0296/46, 0296/47, 0296/67
54974	Makó	129	Bogárzó-Csorgó-part	0461/13

54975	Makó	130	Rákos-Tízöles út	0484/8, 0485, 0486/14
54976	Makó	131	Közös-járás I.	0486/14
54977	Makó	132	Közös-járás II.	0486/5, 0486/7, 0486/18
54978	Makó	133	Csobánhalom	0486/10, 0486/16
54979	Makó	134	Stop-dűlő	0438/10
54980	Makó	135	Kopáncsi-ér I.	0438/10
54981	Makó	136	Bogárzó-Kopáncsi-ér I.	0443/1, 0443/2, 0443/3, 0443/4
54982	Makó	137	Bogárzó-Kopáncsi-ér II.	0464/4
54983	Makó	138	Bogárzó-Kopáncsi-ér III.	0461/14, 0464/2, 0464/4
54984	Makó	139	Bogárzó-Kopáncsi-ér IV.	0461/14, 0464/2, 0464/4
54985	Makó	140	Kopáncsi-ér II.	0464/9
54986	Makó	141	Kopáncsi-ér III.	0438/60
54987	Makó	142	Szentpéteri-tanya	0438/62, 0438/63, 0438/67
54988	Makó	143	Dál I.	0560/16, 0560/24
54989	Makó	144	Dál II.	0559, 0560/20, 0560/24
54990	Makó	145	Dál III.	0559, 0560/10, 0560/20, 0560/24
54991	Makó	146	Dál IV.	0560/26
54992	Makó	147	Dál V.	0560/22
54993	Makó	148	Dál VI.	0557/2, 0571/7, 0571/29
54994	Makó	149	Dál VII.	0557/2, 0563/57, 0563/58, 0563/59, 0563/66
54995	Makó	150	Dál VIII.	0565/7, 0565/9, 0565/109, 0565/110, 0565/118, 0565/119
54996	Makó	151	Dál IX.	0563/19, 0563/20, 0563/22, 0563/23, 0563/48, 0563/49, 0563/61
54997	Makó	152	Dál X.	0563/38, 0563/40, 0563/42, 0563/64, 0563/65
54998	Makó	153	Dál XI.	0571/61
55000	Makó	154	Dál XII.	0565/28, 0565/29, 0565/30, 0565/31, 0565/32
55001	Makó	155	Dál XIII.	0566/101, 0566/115, 0567/3
55002	Makó	156	Dáli ugar	0610/7, 0610/8
55003	Makó	157	Gerzonics-tanya	0626/3, 0626/28
55004	Makó	158	Dáli éroldal	0571/8, 0571/9, 0571/31
55005	Makó	159	Királyhegyesi úttól DK-re II.	0626/20, 0626/23
55006	Makó	160	Királyhegyesi úttól DK-re IV.	0596/51
55007	Makó	161	Királyhegyesi úttól ÉNy-ra II.	0417/23
55008	Makó	162	Kiscsorgó	0544/22, 0544/40
55010	Makó	164	Dál-Kovács tanyával szemben	0607/1
55011	Makó	165	Mikócsa I.	0631/30, 0635/37, 0636/1
55012	Makó	166	Mikócsa II.	0636/14, 0636/15, 0636/16, 0636/17, 0636/18, 0636/19, 0636/20
55014	Makó	168	Dál-Nagy Antal-féle tanya	0401/6, 0401/7, 0401/8, 0401/9, 0401/10
55015	Makó	169	Dál-Nagy Lajos tanyája	0566/105, 0566/106, 0566/107, 0566/108, 0566/109, 0566/113, 0566/114, 0566/115
55016	Makó	170	Dál-Nagy Lajos tanyájától ÉK-re	0566/84, 0566/90, 0566/91, 0566/103, 0566/104

55017	Makó	171	Vashalom	0637/89, 0637/90
55018	Makó	172	Vékony-ér	0527/18, 0527/19
55019	Makó	173	Dál-Zsiga-tanya	0563/21, 0563/25, 0563/48, 0563/50, 0563/61
55020	Makó	174	Dál-Zsiga tanyától DNy-ra	0563/21, 0563/23, 0563/24, 0563/25, 0563/29, 0563/30, 0563/48, 0563/49, 0563/50, 0563/61
55022	Makó	176	Igási úti ÁG.	0363/23
55024	Makó	178	Igási ugar II.	0380/120
55025	Makó	179	Igási ugar III.	0382/24
55026	Makó	180	Mikócsai járandó, Joó-tanya	0620/11
55027	Makó	181	Makó-királyhegyesi út és a vasút kereszteződése	10426, 10427/1, 10427/2, 10428/2, 10428/8, 10433/1, 10433/2, 10433/3, 10434/2, 10434/3, 10438, 10524/1, 10554, 10556/1, 10556/2, 10556/3, 10557/2
55034	Makó	182	Makó-királyhegyesi úttól DK-re I.	0630/32, 0630/33, 0630/34
55036	Makó	184	Makó-királyhegyesi úttól DK-re V.	0596/13, 0596/43, 0596/59, 0596/61
55037	Makó	185	Makó-királyhegyesi úttól ÉNy-ra I.	0417/23
55038	Makó	186	Mikócsa III.	0595/1, 0595/2, 0595/3, 0595/4, 0596/11, 0596/13, 0596/33, 0596/34, 0596/52, 0596/53, 0601, 0602
55039	Makó	187	Püspök-ugar	0622/41
55040	Makó	188	Rákosi-tanya III.	0525/9, 0525/10
55041	Makó	189	Sertésteleptől D-re	10405/16, 10405/17, 10405/18, 10405/44
55043	Makó	190	Makó, Szennyvízcsatorna	10353, 10354, 10357
55045	Makó	191	Makó-Vashalomtól DNy-ra	0637/59, 0637/60, 0637/62, 0637/184
55046	Makó	192	Igási ugar IV.	0186/62, 0186/63, 0186/176
55047	Makó	193	Makó-45/2. sz. tanya	0184/21, 0184/22, 0184/23, 0184/24, 0185/1, 0186/4, 0186/15
55051	Makó	194	Olajkút	0637/135, 0637/136, 0637/137
55053	Makó	195	Igási ugar V.	0186/62
55067	Makó	196	Rákosi-tanya I.	0531/16, 0531/17, 0531/18
55068	Makó	197	Rákosi-tanya II.	0525/15, 0525/16
55070	Makó	198	Vágott-halom	0598/12, 0625/9, 0626/13, 0626/23
55073	Makó	199	Vörös- kereszt	050, 051/2, 051/4, 051/5, 051/6, 051/7, 051/9, 051/10, 051/11, 051/12, 051/13, 051/14, 051/15, 051/16, 051/17, 051/20, 051/21, 051/22, 051/23, 051/25, 051/26, 051/27, 051/28, 051/29, 051/30, 051/31, 3985, 3986, 3987, 3988, 3989, 3990, 3991, 3992/1, 3992/2, 3992/3, 3992/4, 3994/1, 3994/2, 3994/3, 3994/4, 3995, 3996/1, 4009, 4026/2, 4026/3, 4029, 4030, 4031, 4032, 4033, 4034, 4035, 4036, 4037, 4038, 4039, 4040, 4041, 4042, 4142, 4144, 4145/1, 4145/2, 4146/2, 4146/3, 4147, 4148, 4150, 4157, 4158, 20533, 20536, 20538, 20539, 20540, 20541, 20542, 20544, 20546, 20697, 20699, 20700, 20701, 20702, 20703, 20704, 20705, 20706, 20708, 20709, 20710, 20711,

				20712, 20714, 23404, 23405, 23406, 23407, 23408, 23409, 23410, 23411, 23412, 23413, 23415, 23481, 23483, 23484, 23485, 23486, 23488, 23706, 23707, 23708, 23712, 23724
55076	Makó	200	Lonovics-dűlő I.	095, 0109, 0112/3, 0112/4, 0145/2, 0146/7, 0146/8, 0146/23, 0146/24, 0146/25
55077	Makó	201	Lonovics-dűlő II.	0154/13, 0154/21
55080	Makó	204	Paphát III.	0141/81, 0141/82, 0141/83, 0141/84
55081	Makó	205	Nagy István-halom	0141/81, 0176/2, 0176/6, 0179/100
55101	Makó	209	Paphát IV.	0148/15, 0148/16, 0148/17, 0148/18
55103	Makó	210	Vitahalom	3623, 3624/3, 3624/5, 3624/6, 3624/7, 3663
55115	Makó	212	Tömpös I.	032, 039/13, 039/14, 039/15, 039/16, 039/17, 039/18, 040
55116	Makó	213	Tömpös II.	056/8, 056/11, 056/12, 056/13, 056/14, 056/15, 056/16, 056/17, 056/18, 057, 058
55118	Makó	215	Jángor	0137/3, 0137/4, 0137/6, 0137/54, 0137/55, 0137/56, 0137/57
55127	Makó	221	Vashalom	0616/85, 0625/9, 0637/89
55128	Makó	222	Péterhalom	0423/16, 0423/33, 0423/34, 0423/35, 0423/39
55130	Makó	224	Jángorhalom	0137/6, 0137/7, 0137/50, 0137/51, 0137/54, 0137/55, 0137/56, 0137/57
55136	Makó	226	Korondahalom	0402/10
55138	Makó	228	M43 20. lelőhely	0179/18, 0179/19, 0179/20, 0179/23, 0179/115, 0179/116, 0179/117, 0179/118, 0179/119, 0179/120, 0179/121, 0179/122, 0179/123, 0179/124, 0180, 0181/1, 0182/44, 0183, 0184/35, 0184/58, 0184/59, 0184/60, 0184/61, 0184/62, 0184/63, 0184/64, 0184/65, 0184/66, 0184/67, 0184/68, 0184/69, 0184/70, 0184/71, 0184/72, 0184/73, 0184/74, 0184/75, 0184/76, 0184/77, 0184/78, 0184/79, 0184/80, 0184/82, 0184/84
55142	Makó	230	M43 22. lelőhely	3435/2, 3438/1, 3438/2, 3439/5, 3439/9, 3439/10, 3439/11, 3439/12, 3439/13, 3441/2, 3441/3, 3443/2, 3443/3, 3444/4, 3444/5, 3444/7, 3444/8, 3445/2, 3445/3, 3447/5, 3447/6, 3456/2, 3473, 3474/4, 3476/6, 3475, 3476/2, 3477/1
55143	Makó	231	M43 23. lelőhely	10305/1, 10305/2, 10305/3, 10306/8, 10306/9, 10306/10, 10306/12, 10306/15, 10306/16, 10306/17, 10306/18, 10306/19, 10306/23, 10306/24, 10306/33, 10306/34, 10306/35, 10306/36, 10307, 10308/3, 10308/4, 10308/5, 10308/6, 10308/7, 10308/8, 10308/9, 10308/10, 10308/11, 10308/12, 10308/13, 10308/14, 10309/1, 10309/2, 10309/3, 10309/4, 10309/5, 10309/6, 10310/1, 10310/6, 10310/7, 10310/9, 10310/10, 10310/11, 10310/12, 10310/13, 10310/14, 10310/15, 10310/16, 10310/17, 10310/18, 10310/19, 10310/20, 10310/21, 10311/1, 10311/2, 10312/1, 10312/2, 10313, 10314, 10315/2, 10315/3, 10315/4, 10317/7, 10317/8, 10317/9, 10317/10, 10317/11, 10317/12, 10317/13, 10317/15, 10317/16,

				10317/17, 10317/19, 10317/20, 10317/21, 10317/22, 10317/23, 10317/24, 10317/25, 10317/27, 10317/28, 10317/29, 10317/30, 10317/31, 10317/32, 10318/1, 10318/2, 10318/3, 10318/5, 10318/6, 10319/1, 10319/2, 10319/3, 10319/4, 10319/5, 10319/6, 10320/3, 10320/4, 10320/5, 10320/7, 10320/8, 10320/9, 10320/11, 10320/12, 10320/13, 10320/14, 10321/1, 10321/2, 10321/3, 10321/5, 10321/6, 10322/4, 10322/5, 10322/6, 10322/7, 10322/8, 10322/9, 10322/10, 10322/11, 10322/12, 10322/13, 10322/14, 10322/15, 10323/1, 10323/2, 10323/3, 10323/4, 10324/4, 10324/5, 10324/6, 10324/7, 10324/8, 10324/9, 10324/10, 10324/11, 10324/12, 10324/13, 10324/14, 10324/15, 10325/1, 10325/2, 10325/3, 10325/4, 10326/1, 10326/2, 10326/3, 10327/3, 10327/4, 10327/5, 10327/7, 10341/2, 10343, 10344/1, 10344/2, 10345/1, 10345/2, 10345/3, 10346/1, 10346/2, 10346/3, 10347/1, 10347/2, 10348, 10349, 10350/1, 10350/2, 10350/3, 10351/2, 10358/2, 10358/3, 10363, 10364/1, 10365/3, 10365/4, 10365/5, 10365/6, 10368/2
55147	Makó	235	M43 27. lelőhely	0666/2, 0666/4, 0666/6, 0666/7, 0666/8, 0666/10, 0666/11, 0666/63, 0666/64, 0666/65, 0666/68, 10405/16, 10405/17
55149	Makó	237	M43 29. lelőhely	0548/3, 0625/3, 0630/2, 0630/3, 0631/1, 0632/17, 0632/19, 0632/21, 0632/22, 0632/24, 0632/26, 0632/27, 0632/28, 0632/30, 0632/45, 0632/46, 0636/92, 0636/93, 0636/94, 0636/95, 0636/96, 0636/97, 0636/98, 0636/99, 0636/101, 0636/102, 0636/103, 0636/104, 0636/105, 0636/106, 0636/114, 0636/115, 10433/2, 10433/3, 10434/1, 10434/2, 10434/3, 10438, 10466, 10467, 10468, 10469, 10470, 10471, 10476, 10478, 10479, 10483/1, 10483/2, 10484, 10485, 10487, 10488, 10489, 10494/1, 10494/2, 10495, 10496
55150	Makó	238	M43 30. lelőhely	0636/90, 0636/91, 0636/92, 0636/93, 0636/95, 0636/153, 0636/157, 0636/161, 0636/165, 0636/169, 0636/173, 0636/177, 0636/181, 0636/185, 0636/186, 0636/189, 0636/190, 0636/191, 0636/193, 0636/194, 0636/195, 0636/197, 0636/198, 0636/199, 0636/200, 0636/201, 0636/202, 0636/203, 0636/204, 0636/205, 0636/206, 0636/207, 0636/208, 0636/209, 0636/210, 0636/211, 0636/212, 0636/213, 0636/214, 0636/215, 0636/216, 0636/217, 0636/218, 0636/219, 0636/220, 0636/221, 0636/222, 0636/223, 0636/224, 0636/226, 0636/227, 0636/229, 0636/230, 0636/232, 0636/234, 0636/236, 0636/245, 0636/249
55153	Makó	239	M43 31. lelőhely	0625/3, 0625/4, 0625/5, 0625/6, 0625/7, 0636/44, 0636/45, 0636/46, 0636/47, 0636/48, 0636/49, 0636/50, 0636/51, 0636/52, 0636/53, 0636/54, 0636/55, 0636/56, 0636/57, 0636/58,

				0636/76, 0636/130, 0636/131, 0636/133, 0636/135, 0636/136, 0636/138, 0636/139, 0636/141, 0636/142, 0636/143, 0636/145, 0636/146, 0636/147, 0636/148, 0636/150, 0636/151, 0636/152, 0636/153, 0636/154, 0636/155, 0636/156, 0636/157, 0636/158, 0636/159, 0636/160, 0636/161, 0636/162, 0636/163, 0636/164, 0636/165, 0636/166, 0636/167, 0636/168, 0636/169, 0636/170, 0636/171, 0636/172, 0636/173, 0636/174, 0636/175, 0636/176, 0636/178, 0636/179, 0636/180, 0636/183, 0636/184, 0636/187, 0636/188, 0636/192, 0636/196, 0636/200, 0636/204, 0636/208, 0636/212, 0636/216, 0636/220, 0636/246, 0636/248, 0636/250, 0636/251, 0636/252, 0636/253, 0636/254, 0636/255, 0636/256, 0637/165, 0637/166, 0637/167, 0637/215, 0637/216, 0637/217, 0637/219, 0637/220, 0637/221, 0637/224, 0637/225, 0637/226, 0637/228, 0637/229, 0637/230, 0637/232, 0637/231, 0637/240, 10505/2, 10506, 10507, 10508, 10509/1, 10509/2, 10510, 10511/1, 10511/2, 10511/3, 10511/4, 10511/5, 10513/2, 10513/3, 10513/4, 10514/1, 10514/2, 10514/3, 10516/13
55154	Makó	240	Prücskös	4151, 4152, 4153, 4420, 4421, 4450, 4422, 20718, 20725, 20727/1
55192	Makó	242	Ardics	3641, 3831, 3832/1, 3832/2, 3833, 3834, 3835, 3836, 3837, 3838, 3839, 3840, 3841/1, 3848
55193	Makó	243	Ardics II.	3848, 3849, 3850, 3851, 3852/1, 3852/2, 3853, 3854, 3855, 3859/1, 3862, 3863, 3864, 3865, 3866, 3867
55194	Makó	244	Ardics III.	3624/6, 3624/7, 3624/8, 3624/9, 3624/10, 3625, 3626, 3628, 3629, 3630/2, 3646, 3647, 3648, 3649, 3650, 3651, 3653/1, 3653/2, 3654, 3655, 3656, 3657, 3658, 3659, 3660, 3662, 3669/2, 3710, 3711, 3712, 3713, 3716
55195	Makó	245	Vitahalom-dűlő	3580, 3584, 3588, 3594/4
55196	Makó	246	Jángor I.	0134/81, 0134/82, 0134/83, 0134/84, 0134/85, 0134/86, 0134/87, 0134/88, 0136/1, 0136/2, 0137/6, 0137/7, 3456/1, 3457, 3458, 3459, 3460, 3461, 3462, 3463, 3464, 3465, 3468/1, 3473, 3474/4, 3474/5, 3474/6, 3474/7, 3475, 3476/2, 3476/3, 3476/4, 3476/5, 3476/6, 3477/1, 3477/2, 3477/3, 3478, 3479, 3480/1, 3480/2, 3481, 3483, 3493, 3495, 3498, 3496/3, 3482, 3497/3, 3497/4, 3480/2, 3482
55197	Makó	247	Jángor II.	3455/1, 3455/5, 3455/6, 3455/7
60085	Makó	253	Ipari park 1. ütem 5. lelőhely	10434/2, 10524/1
60090	Makó	254	Ipari Park 1.	10405/21, 10405/24, 10405/27, 10405/30, 10405/33, 10405/34, 10405/35, 10405/36, 10405/38, 10405/44, 10405/46, 10405/47, 10405/48, 10405/49, 10405/50, 10405/51, 10405/52, 10405/53, 10405/54, 10405/55, 10410, 10417/15, 10425, 10426, 10427/1,

				10427/2, 10428/1, 10428/2, 10428/5, 10428/6, 10428/7, 10428/10, 10428/11, 10433/1, 10433/2, 10433/3, 10524/1, 10525/1, 10546/1, 10554, 10555, 12202, 12203/1, 12203/2, 12205, 12206
60096	Makó	256	Ipari Park 3.	0666/31, 0666/58, 0666/59, 0666/60, 0666/69, 0666/70, 0666/71, 0666/72, 0666/75, 10405/17, 10405/18, 10405/30, 10405/46, 10405/47, 12205, 12206, 12209, 12210, 12211, 12213, 12216,
60114	Makó	258	Innenső-Jángor III.	0141/21, 0141/24, 0141/33, 0141/34, 0141/37, 0141/38, 0141/50, 0141/51, 0141/52, 0141/53, 0141/55, 0141/79, 014180, 0141/81, 0150, 0176/3, 0179/4, 0179/16, 0179/18, 0179/19, 0179/20, 0179/23, 0179/50, 0179/113, 0179/115, 0179/117, 0179/119, 0179/121, 0179/123
60116	Makó	260	Innenső-Jángor V.	0141/38
71861	Makó	262	Dáli-Ugar VIII.	0613, 0614/4, 0616/2, 0616/17, 0616/19, 0616/25, 0616/26, 0616/32, 0616/39, 0616/40, 0616/41, 0616/42, 0616/43, 0616/44, 0616/45, 0616/46, 0616/77, 0616/83
73479	Makó	263	Molnár P. tanya	0169/7, 0170/1, 0175/3
73999	Makó	264	Ménesjárás	0622/18, 0622/23, 0622/24, 0622/29, 0622/30, 0622/51, 0622/52, 0638, 0639/60, 0639/61, 0639/62, 0639/117, 0639/118, 0639/119, 0639/120, 0639/121, 0640
74005	Makó	265	Antal-tanya	039/2, 039/8, 039/9, 039/10, 049/1, 060/14, 060/49, 060/50, 060/51, 060/52, 060/53
74411	Makó	266	Pap A.-tanya I.	0583/85, 0583/86, 0583/88, 0583/89, 0583/91, 0583/92, 0583/104, 0594/1
74413	Makó	267	Pap A. tanya II.	0573/202, 0573/203, 0573/205, 0573/206, 0573/207, 0573/208, 0573/209, 0573/210, 0573/211, 0573/212, 0573/213, 0573/214, 0573/215, 0573/216, 0573/217, 0573/218, 0573/219, 0573/220, 0573/221, 0573/222, 0573/223, 0573/224, 0573/225, 0573/226, 0573/227, 0573/228, 0573/229, 0573/230, 0573/232, 0573/233, 0573/236, 0573/239, 0573/306, 0578, 0583/8, 0583/9, 0583/10, 0583/11, 0583/12, 0583/13, 0583/14, 0583/15, 0583/16, 0583/17, 0583/18, 0583/19, 0583/20, 0583/21, 0583/83, 0583/96, 0583/97, 0583/99, 0583/100, 0583/101, 0583/102, 0583/103, 0586/4, 0586/24, 0586/26, 0594/1
74415	Makó	268	Dáli-ugar IX.	0614/21, 0619/2, 0620/6
74417	Makó	269	Dudás-tanya	0186/35, 0186/36, 0186/37, 0186/38, 0186/39, 0186/40, 0186/105, 0186/107, 0186/110, 0186/112
75831	Makó	270	Ipari Park	12204
78657	Makó	272	Igási-ugar, M43 60. lh.	0186/176, 0186/177
78903	Makó	273	Dáli-ugar, Varga-tanya	0596/42, 0596/58, 0596/59
78905	Makó	274	Dáli-ugar X.	0596/13, 0596/28, 0596/42, 0596/58, 0596/73, 0596/74
78907	Makó	275	Dáli-ugar XI.	0608/24

80879	Makó	276	Ibolya utca	1592, 1594, 1595, 1596, 1597, 1598, 1599, 1600, 1601, 1602, 1603, 1604, 1605, 1606, 1607, 1608/1, 1608/2, 1609, 1610, 1611, 1612, 1613, 1614, 1615, 1616, 1617, 1618, 1619, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1627, 1628, 1629, 1630, 1631, 1631/1, 1632, 1633, 1634, 1635/1, 1635/2, 1636/17, 1637, 1638, 1639, 1666, 1669, 1670, 1671, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1690, 1691/1, 1691/2, 1692, 1693, 1699, 1700, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1719, 1720, 1721, 1722, 1723, 1724, 1725, 1726, 1727, 1728, 1729, 1735/2, 1736, 1737, 1738, 1739
82461	Makó	277	Dáli- ugar XII.	0596/32, 0596/33, 0596/34, 0596/68, 0603/5, 0608/24
83677	Makó	278	Dáli- ugar, Bozsogi- tanya	0608/44, 0608/46, 0608/47, 0608/48, 0608/49, 0609/1, 0610/9, 0611/3, 0612/8
84727	Makó	279	Jángor III.	0137/1, 0137/2, 3460, 3466, 3467, 3468/1, 3468/2, 3469, 3470/1, 3470/2, 3471, 3472
85109	Makó	280	Penyák- dűlő	0121/3, 0121/4, 0121/8, 3602, 3605
85121	Makó	281	Királyhegyes- Száraz- ér	0508/4
85419	Makó	282	Igási út (G5)	0388/53, 0388/54
87989	Makó	283	Fekete-halmi-dűlő V. (névtelen halom)	Királyhegyes 0156/8, 0156/12, Makó 0496/2
87991	Makó	284	Csorgó I. (névtelen halom)	Királyhegyes 0176/2, 0178/29, Makó 0498/2
88849	Makó	285	Gerizdes	0656, 6025/1, 6032/3, 6032/4, 6032/5, 6032/6, 6032/7, 6038/38, 6041, 6045, 6047, 6048, 6049, 6050, 6051, 6052, 6053, 6054, 6055, 6056, 6057, 6058, 6059, 6060, 6061, 6062, 6082/4, 6121/1, 6121/2, 6121/3, 6121/4, 6121/5, 6121/6, 6124, 6125, 6126, 6127, 6128, 6129, 6130, 6131, 6132/1, 6133, 6134, 6135, 6136, 6137, 6138, 6139, 6140/1, 6140/2, 6140/3, 6140/4, 6140/5, 6140/6, 6140/7, 6406, 6407, 6408, 6409, 6410, 6419, 6420, 6421, 6422, 6423, 6424, 6425, 6426, 6427, 6428, 6429, 6430, 6431, 6432, 6433, 6434, 6435, 6436, 6437, 6439, 6440, 6441, 6442, 6443/1, 6443/2, 6444, 6445, 6446, 6447, 6448, 6449, 6450, 6451, 6452, 6453, 6454, 6455, 6456, 6457, 6458/1, 6458/2, 6459, 6463, 6464, 6465, 6466, 6467, 6468, 6469, 6470, 6471, 6472, 6473, 6474, 6475, 6476, 6477, 6478, 6479, 6480, 6481, 6482/1, 6482/2, 6483, 6484, 6533, 6549, 6550, 6551, 6552/1, 6552/2, 6553, 6554, 6555, 6556, 6557, 6558, 6559, 6560, 6561/1, 6561/2, 6569, 6570, 6571, 10656, 10682, 10683, 10684, 10690, 10691/1
90045	Makó	286	Szentmiklósi-telek	036, 037/2, 037/4, 037/5, 037/6, 050, 054/1

Halomsírok

azonosító	település	lelő-hely szám	név	HRSZ
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Jángori-Kettős halom	0135/2, 0136/2
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Kálvária-domb	957, 1320, 1319
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Nagy-határ	0141/9, 0148, 0639/86, 0639/87, 0639/88
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Igási úti halom	0288/11
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Csorgó II.	0506/9
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Dáli-tanyák III.	0560/20
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Dáli-csatorna	0626/13
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Paphát V.	0172/36, 0172/37, 0172/39
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Paphát VI.	0175/3
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Paphát VII.	0175/3
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Zsidó temető	3464, 3465, 3468/1
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Jángori csatorna	10330, 10331
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Mikócsai-csatorna I.	0636/29, 0636/30, 0636/31
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Mikócsai-csatorna II.	0620/11
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Ménes-járás II.	0622/24, 066/17
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Kákási-járandó I.	0139/19, 0639/31

A 2019-ben elvégzett terepbejárások során előkerült új lelőhelyek:

azonosító	**település**	**lelő-hely szám**	**név**	**HRSZ**
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Ardics IV.	3923/3, 3927, 3928, 3929
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Dáli-ugar, Kiss-tanya	0620/7, 0620/11, 0620/12, 0620/13, 0620/14, 0620/15, 0620/17, 0620/19, 0620/20

Makó közigazgatási határait részben érintő lelőhelyek:

azonosító	lelő-hely szám	név	HRSZ
56221	11	Földeák, Földeáktól K-re, a Száraz-ér bal oldalán	0208/19, 0208/27, 0208/28, 0208/29, 0218/2, 0241, 0242, 0243, 0244, 0245, 0246, 0247/14, 0255/2
42029	16	Csanádalberti, Fekete-halom	040/15, 040/18, 040/19, 040/20, 043, 045, 0154, 0155, 0156/8, 0156/9, 0156/10, 0156/11, 0156/12, 0495, 0496/2
42067	19	Királyhegyes, Szent Péter-halmi-dűlő I.	0181/9, 0181/10, 0181/11, 0507, 0512
42149	41	Királyhegyes, Vágott-halom	0176/2, 0178/2, 0178/19, 0178/20, 0178/21, 0178/22, 0178/23, 0178/24, 0178/25, 0178/26, 0178/27, 0178/28, 0178/29, 0498/2
38695	42	Maroslele, Kis-gencs	0100, 0103, 0245/19, 0245/20, 0245/21, 0245/22, 0245/23, 0245/25, 0246, 0247/10, 0247/15, 0247/17, 0247/18
42197	78	Királyhegyes, Szent Péter-halom	0181/32, 0181/33, 0181/34, 0506/9

5. A KÖZLEKEDÉS

5.1. ORSZÁGOS ÚTHÁLÓZAT

5.1.1. Országos főutak

Meglévő, megmaradó:

- **M43 autópálya** Szeged M5 É-i csomópontja és az országhatár (Csanádpalota) között vezet, külterületen, a IV. sz. Helszinki közlekedési folyosó elemeként. Makó város úthálózata egy helyen, a 430.sz. főúttal kapcsolódik az M43 autópályához. Útkategóriája: K.I.A
- **43.sz.** Szeged – Makó – Nagylak I. rendű főút. Útkategóriája: B.III.b.C.
- **430.sz.** II. rendű főút, Makó keleti elkerülő útja. Útkategóriája: K.IV.A

Tervezett:

- **430.sz.** II. rendű főút északi szakaszának, (az elkerülő úttól az autópálya felhajtóig), 2x2 sávosra bővítése.
- **ÉNy-i elkerülő út**.

  Új II. rendű főút létesítése tervezett, mely Makó déli részén indul, a Maros hídnál kiágazva a 43.sz. főútból, a várost nyugatról kerüli meg, északon a 430.sz. főút körforgalmához csatlakozik. A tervezett út kategóriája K.IV.A., tervezési sebessége 90km/óra, az alkalmazható minimális ívsugár 340 m, a maximális hosszesés 6% lehet. Az tervezett út tengelyétől a védőtávolság 100-100 m, ez azt is jelenti, hogy 50 méteren belül nem lehet építményt, és 30 méteren belül nem lehet kerítést elhelyezni.

  Az elkerülő út, új tervezett szakaszán az előzetes tapasztalatok okán, valamennyi útkereszteződést javasolt körforgalomként kialakítani. A mezőgazdasági területek megközelíthetősége érdekében az elkerülő út mellett legalább a külső oldalon, de lehetőség szerint mindkét oldalon, mezőgazdasági szerviz út létesítendő.

  Így a város körül, egy forgalmi utakból álló gyűrű alakul ki, mentesítve a városközpontot a tranzit forgalomtól. A tranzit forgalom teljes egészében elkerülheti a várost, amitől megváltozik a belső úthálózat szerepköre, az országos utak helyi forgalmi utakká, helyi gyűjtő utakká minősülnek vissza. A 43-as út átkelési szakasza is visszaépíthető, keresztmetszete újra osztható, a 2x1 forgalmi sáv mellett, koppenhágai típusú emelt szintű kerékpársávval, parkolóhelyekkel, ill. hosszú távon a villamos vonal helyigényének biztosításával.

Tervezett körforgalmak:

Az egységes forgalomszabályozás, a forgalombiztonság érdekében körforgalom építése javasolt:

- 430.sz. főúton:
  - 4432.j. összekötő út keresztezésénél, (nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű projekt)
  - 4424.j. összekötő út keresztezésénél,
- az új ÉNy-i elkerülő úton:
  - 43.sz. főút keresztezésénél,
  - 4412.j. összekötő út keresztezésénél,
  - 4414.j. összekötő út keresztezésénél.
  - Szentháromság utcánál,
  - Sírkert utcánál,

5.1.2. Országos mellékutak

Meglévő, megmaradó: (Útkategória: K.V.A.)

- 4412.j. Makó – Maroslele - Szeged összekötő út
- 4414.j. Hódmezővásárhely – Maroslele - Makó összekötő út
- 4422.j. Orosháza – Makó összekötő út
- 4423.j. Rákos – Bogárzó összekötő út
- 4424.j. Királyhegyes - Makó összekötő út
- 4425.j. Rákos – Apátfalva összekötő út
- 4426.j. Tótkomlós – Pitvaros - Rákos összekötő út
- 4432.j. Békéscsaba - Makó összekötő út
- 4434.j. Gyula – Pitvaros – Makó összekötő út
- 43308.j. Makó állomáshoz vezető út
- 44151.j. Makó északi bekötő út (zsák utca, Önkormányzati kezelésbe történő átadása tervezett)
- 44152.j. Makó bekötő út

Kiépítendő mellékutak, ill. mellékút-szakaszok:

- 4424. j. út hiányzó szakaszának kiépítése Királyhegyesig
- 4422.j. Orosháza – Makó összekötő út burkolata korszerűsítendő, jelenleg a 0291/36 hrsz-ú ingatlantól kőburkolat van.

Az országos mellékutak, a települési főutak burkolatszélességét javasolt 6,00 m-re bővíteni.

5.2. TELEPÜLÉSI ÚTHÁLÓZAT

5.2.1. Települési főutak

Útkategória B.IV.b.C. Rendeltetésük a városrészek közötti kapcsolat megteremtése.

Meglévő, megmaradó:

- 43.sz. főút átkelési szakasza
- Csanád vezér u. – Kossuth u.
- Adrics – Kölcsey u.
- Czuczor u. – Almásy u. – Sírkert u. – Justh Gy. u. nyomvonal
- Ó-Szegedi út – Zrínyi u. – Kölcsey u.
- Vásárhelyi u. – Földeák út (44152.j. út)
- Kálvária u. – Szép u. – Teleki u. – Szent János tér
- Vásárhelyi u.
- Úri u. – Erdélyi püspök u. – Tulipán u. nyomvonal
- Honvéd u. – Wekerle u.
- Hosszú u.
- Lonovics u.
- Kálvin J. u. – Batthyány u.
- Kelemen u.

Tervezett:

- Kákás dűlő – Wekerle u.
- Kertész u. (Lisztes utcától)

5.2.2. Gyűjtőutak

Meglévő, megmaradó:

- Szép utca (Kálvária u. – Almási u. közti szakasza)
- Apaffy u. – Szt. István tér – Árpád u.
- Sírkert u. belső szakasza
- Ady E. u.
- Bárány u.
- Murányi u.
- Liget u.
- Hédervári u.
- Szilágyi D. u.
- Gyóni G. u.
- Berzsenyi D. u.
- Bethlen G. u.
- Körösi Csoma S. u.

Tervezett:

- Sírkert utca meghosszabbítása az új elkerülő útig
- Szentháromság utca meghosszabbítása az új elkerülő útig
- Kórház u.

Az eddig elkezdett lassító, csendesítő beavatkozások, a körforgalmak, a gyalogosvédő szigetek építése tovább folytatandó.

Tervezett körforgalmak:

Az egységes forgalomszabályozás, a forgalombiztonság érdekében körforgalom építése javasolt:

- Vásárhelyi u. – Justh Gyula utca csp.
- 44152.j. út – 4422.j. ök. út csp.
- Lonovics u. – Szegedi u. csp.

Forgalomcsillapított területek:

- Deák Ferenc utca a Vásárhelyi utcáig
- Hajnal u. Deák F. u. – Úri u. közti szakasza
- Pulitzer sétány
- Rudnay u.
- Szt. János tér - Teleki u.
- Posta u. – Tömörkény u.
- Petőfi park környéke

5.2.3. Külterületi feltáró utak

- Makó-Rákos – Földeák kapcsolat hiányzó része 4432. j. - 4422. j. utak között,
- ÉNy-i új elkerülő út – Óföldeák (4416. j. ök. út) kapcsolata.

5.3. KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

5.3.1. Autóbusz közlekedés

A város közúti közösségi közlekedését a DAKK Zrt. látja el. Helyi autóbusz járat nem közlekedik a városban, a helyközi járatok tekintetében azonban a város jól ellátott. Közvetlen autóbusz járatok közlekednek mind Budapest, mind pedig Szeged felé, valamint a megye több városába, naponta több mint 100 járat.

A város korszerű autóbusz pályaudvarral rendelkezik, akadálymentes, fedett peronokkal, fűtött váróval, digitális utas tájékoztatással.

5.3.2. Vasúti közlekedés

Meglévő nyomvonalak:

Makón rendkívül kedvezőtlen a vasút szolgáltatási színvonala.

- 121-es számú Kétegyháza – Újszeged vasútvonal, „regionális vasúti pálya” besorolású, egyvágányú, dízel vontatású vasútvonal. Az engedélyezett sebesség 50-60 km/h. Mindössze napi 1 járat pár közlekedik Makó érintésével.
- 130-as számú Hódmezővásárhely - Újváros – Makó vasútvonal, Makót érintő szakasza „egyéb vasúti pálya” besorolású, egyvágányú vasútvonal, ahol azonban jelenleg nincs vasúti közlekedés.

Meglévő vasútállomások:

- Makó vasútállomás, Makó déli részén, a városközponttól távol helyezkedik el.
- Makó-Újváros vasútállomás a város észak-keleti szélén található, áruforgalomra megnyitott középállomás, utasforgalma nincs.
- Makó-Újvásártér megállóhely a 43. sz. főút és a 130-as számú vasútvonal találkozásánál van, az utasforgalom számára nincs megnyitva.

Tervezett:

- **Makó-Szeged tram-train:**

A tram-train rendszer egy olyan kötöttpályás közlekedési mód, melyet a villamos és a nagyvasút egyaránt tud használni. A rendszerek közötti átjárhatóság révén a településközpontok között közvetlen villamos/vasúti kapcsolat jön létre, jelentős időmegtakarítással.
A megoldás célja a kötött pályás közlekedés versenyképességének javítása az elővárosi közlekedésben.
Két hajtásrendszerű járművek közlekednének a Makói autóbusz pályaudvar és Szeged Rókusi pályaudvar között, a településközpontok közti eljutási időt 40 percre csökkentve.
A tervezett fejlesztés a szegedi „Nagykörút” hiányzó szakaszának és közös vasúti-közúti Tisza-hídnak a megépítését, valamint Szeged és Makó között a kötöttpályás közlekedés fejlesztését jelenti. A vegyes forgalmú Tisza-híd megépítése nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű projekt.

Első ütemben a nagyvasúti fejlesztéseket kell megvalósítani, olyan műszaki tartalommal, mely lehetővé teszi a későbbi tram-train infrastruktúra megépítését.

A nagyvasúti fejlesztés Makót érintő főbb elemei:

- A meglevő Újszeged – Makó vasútvonal korszerűsítése, 100 km/h tervezési sebességre.

- A makói Maros vasúti híd megerősítése (a felszerkezet cseréje).
- Makó állomáson a peronok átépítése, a tram-train padlómagasságához igazodóan, és kiszolgáló létesítmények építése.
- Az Állomás tér rekonstrukciója (P+R parkolók, kerékpártárolók és buszforduló létesítése, burkolatok, zöldterületek rendezése).

Második ütemben valósulna meg a tram-train szolgáltatás, a nagyvasúti pályából a Maros híd után kiágazó villamos vonal kiépítésével:

- A Csanád Vezér térre vezető villamos pálya kiágazásának megépítése (Makó-tt elágazás).
- A Csanád Vezér térre vezető villamos pályának, és megállóinak, valamint végállomásának kiépítése.
- A tram-train közlekedéshez szükséges vasúti infrastruktúra bővítés, pl. szakaszos második vágányok létesítése.
- 7 db új, 37 m hosszú, dízel-villamos üzemű, 90 ülőhelyes tram-train jármű beszerzése.

Az elővárosi közlekedés fejlesztésének eredményeként Szeged – Makó között csúcsidőben 60 percenként, azon kívül 120 percenként közlekedhetnek az elővárosi vonatok, ezáltal a Szeged – Makó közötti helyközi buszjáratok száma csökkenthető.

5.4. VÍZI KÖZLEKEDÉS

Makó dél-keleti határán húzódik a Maros folyó, melyen a vízi közlekedés jelenleg nem releváns, a folyó a menetrendszerinti folyami hajózásra nem alkalmas, a szabadidős, a turisztikai célú használat lehetőségét biztosítja, a vízi sportok kedvelőinek nyújt lehetőséget.

Helyi jelentőségű, elsősorban személyforgalmi és turisztikai célokat szolgáló kishajó-kikötők létesítése tervezett, két helyen a campingnél és az üdülő telepnél.

5.5. KERÉKPÁROS KÖZLEKEDÉS

Makót az EuroVelo nemzetközi kerékpáros folyosók nem érintik.
Országos kerékpárút törzshálózati elemek közül a Csongrádi útvonal érinti a települést: Nagylak – Makó - Szeged nyomvonalon, mely nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű projekt.

Térségi jelentőségű kerékpáros nyomvonalak:

- Szeged – Deszk – Kiszombor – Makó útvonal a 43-as út mellett, (nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű projekt)
- Makó – Szeged nyomvonal a Maros jobb parti árvízvédelmi töltésén vezetve, (nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű projekt)
- Makó – Maroslele - Hódmezővásárhely – Szentes – Kunszentmárton nyomvonal
- Makó – Pitvaros – Tótkomlós útvonal
- Makó –Mezőhegyes
- Makó - Földeák nyomvonal a 430-as út mentén, kiemelt jelentőségű projekt, szintén nemzetgazdasági szempontból

A helyi jelentőségű kerékpáros hálózat szinte a település teljes beépített területét feltárja. A kerékpárutak jellemzően elválasztott rendszerű közös gyalog- és kerékpárutak. A kiépített hálózaton

kívül, a lakóutcákban, a forgalomcsillapított övezetekben a közúti forgalommal együtt közlekednek a kerékpárosok.

Helyi jelentőségű kerékpáros nyomvonalak:

- Almási u. - Kisfaludy u. - Attila u.
- Justh Gy. u. folytatása Tótkomlós felé a 4432. út mentén
- Hosszú utcán a 4432.j. és a 4424.j. utak között
- Honvéd utcán a 4432.j. és a 4424.j. utak között
- A 43. sz. főút belterületi szakaszán, a Hajnal u. és az Arany J. utca közti hiányzó szakasz
- A Szegedi utcán hiányzó szakasz
- Liget utcai kerékpárút Szegedi útra való kikötése
- Az „ECOBIKE kerékpárút hálózat bővítésének keretében a Maros partra levezető kerékpáros útvonal

A kerékpárforgalmi létesítmények tervezésénél ma már általános elv, hogy lehetőség szerint előnyben kell részesíteni az irányhelyes, kétirányú kialakításokat, melyek nagyobb forgalombiztonságot nyújtanak, mint az egy oldali kétirányú kerékpárutak. Ennél még fontosabb a gyalogos és a kerékpáros forgalom szétválasztása, ami Makón jellemzően ma közös felületen bonyolódik. Ennek oka, hogy korábban a jelentős tranzit forgalom miatt, a forgalombiztonság javítása érdekében, a kerékpáros forgalmat, ahol lehetett kiemelték a közúti forgalomból, és a gyalogos fogalommal közös felületre vezették. Ezzel nőtt a közút biztonsága, de ez a megoldás potenciálisan magába hordozza a gyalogosok és kerékpárosok közötti konfliktusok lehetőségét.

A nyugati elkerülő út megvalósulása után a 43. sz. főúton a jelenlegi közös gyalogos-kerékpáros felületek újra gondolandók, az országos utak városi igények szerinti átépítése, lehetőséget nyújt arra, hogy a gyalogosok és kerékpárosok számára a jelenleginél kedvezőbb megoldások szülessenek.

Fontos célkitűzés a hálózatok teljessé tétele, összekapcsolása, a hiányzó szakaszok kiépítése.

A hálózat építés mellett feltétlenül szükséges a korszerű, biztonságos fedett tárolók létesítése.

5.6. GYALOGOS KÖZLEKEDÉS

A település utcáin jellemzően egy oldali járda épült, és méretük alul marad a szabvány szerint szükséges méretnek.

A megfelelő színvonalú gyalogos közlekedés biztosítása érdekében fontos:

- a járdaburkolatok egybefüggő kiépítése,
- a járdák burkolatának szükség szerinti cseréje,
- az akadálymentesítés biztosítása,
- a növekvő idegenforgalmi igények függvényében szélesebb gyalogos felületek biztosítása,
- szükség esetén a járdára való felparkolást parkolás gátló oszlopok kihelyezésével kell megakadályozni,
- az iskolák környékén meg kell teremteni a biztonságos gyalogos közlekedés feltételeit, hogy az egyedül közlekedő gyermekek is problémamentesen tudjanak haza, ill. az iskolába eljutni.
- buszmegállók közelében fontos lenne, hogy legyen gyalogátkelőhely, mert itt a gyalogosok a viszonylag távol lévő gyalogátkelők helyett, az úttesten átrohanva érik el a megállókat.

Az átmenő forgalom kitiltásával a gyalogos városközpont megvalósulása fontos célkitűzés.

5.7. PARKOLÁS

MEGLÉVŐ KÖZTERÜLETI PARKOLÓK ÉS PARKOLÓ FELÜLETEK	
ELHELYEZKEDÉS	**PARKOLÓ SZÁM**
Városközpont, út menti parkolás	65 parkolóhely
Teleki László utca (József A. u. – Szt. János tér között)	134 parkolóhely
Kórház környékén	15 parkolóhely
Szent János tér	95 parkolóhely
Hollósy Kornélia utca	140 parkolóhely
József Attila utca	23 parkolóhely
Deák Ferenc utca	260 parkolóhely
Könyvtár körül	20 parkolóhely
Deák Ferenc u. 22.sz. ingatlanon	62 parkolóhely
Petőfi park mentén	8 parkolóhely
Tesco	250 parkolóhely
Lidl	50 parkolóhely
Spar	60 parkolóhely
Maros-parti út mentén	26 parkolóhely
Összesen:	**1208 parkolóhely**

JELENTŐSEBB TERVEZETT KÖZTERÜLETI PARKOLÓK	
ELHELYEZKEDÉS	**PARKOLÓ SZÁM**
Szent János tér – Páva utca közti tömb	80 parkolóhely
Kisbagoly étteremnél	10 parkolóhely
Bartók iskola környéke	10 parkolóhely
Szegedi u. hrsz.: 5384 ingatlanon	50 parkolóhely
Türr István utca	60 parkolóhely
Jutsh Gyula u. – Nagycsillag u. – Szikszai u. által határolt tömb körül körben	70 parkolóhely
Kálvária u. – Ibolya u. sarkán, a 1716 hrsz-ú telken,	20 parkolóhely
Vörösmarty utca páratlan oldalán, végig, közterületen	20 parkolóhely
Zrínyi u. 57.sz. előtt közterületen	10 parkolóhely
Teleki László tömbbelsőben	80 parkolóhely
Hollósy Kornélia u. többszintes parkoló	140 parkolóhely
Összesen:	**550 parkolóhely**

6. A KÖZMŰELLÁTÁS

6.1. VÍZI-KÖZMŰVEK

Makó város településszerkezeti és szabályozási terve aktualizálásának, és helyi építési szabályzatnak alátámasztó munkarészként készül jelen a közműellátás, elektronikus hírközlés szakági munkarésze.
A település népességszáma ugyan a közelmúltban stagnáló tendenciát mutat, de a térséget érintő megvalósult közlekedés és **turizmus fejlesztések** hatására a területfejlesztési igények, főleg a terülfelhasználási területek övezetmódosításait igénylik.
A közműellátás mértékét a komfortos életkörülmény igénye és a környezetvédelmi követelmények határozzák meg. A közműfejlesztési javaslat keretében a várható közműigények kielégítési lehetőségét kell meghatározni. Nem szabad olyan fejlesztési területet kijelölni, amelynek közműellátása nem, vagy csak irreálisan nagy hálózatfejlesztéssel oldható meg.
Makó város közműellátása - mint azt a helyzetfeltáró és helyzetelemző munkarészünkben is említettük – szinte teljesnek mondható, mivel mind a vízi-, mind az energia, továbbá a távközlés közművei vezetékes és vezeték nélküli rendszerekben, most már a nagy városi igényeknek megfelelően épültek ki, illetve üzemelnek.
A város közműellátásán belül az energia és a távközlés közművei az országos, míg a vízi-közművek a vízellátás és szennyvízcsatornázás regionális rendszerekhez városi hálózatokkal és létesítményekkel csatlakozva történik, míg a távhőellátás a geotermikus energiát felhasználva városi rendszerű.
A város a közműellátásnál a következő évtizedben a minőségi követelmények teljesítésére kell törekedni.
A minőségi követelményeket többek között elektromos és hírközlési légvezetékes hálózatok átépítése földkábeles hálózattá, azbeszt anyagú vízvezeték korszerű műanyag KPE, vagy göv csövekre történő cseréje jelentheti. Ezen közmű rekonstrukciókat gazdaságosan az útrekonstrukciókkal összekötve lehet megoldani.
A **városban továbbra is a csapadék-vízelvezetés** tartozik azon feladatok közé, melyet a burkolt utak kiépítésével egy időben, illetve a meglévő burkolt utak mentén ahol nem került megvalósításra, meg kell oldani.
Biztosítani kell a belvízre hajlamos, mély-fekvésű területek vízelvezetését, mely jelenleg a legnagyobb közművesítési problémát jelenti a városban.
A befogadó rendszert megfelelően kell karbantartani, illetve a nem megfelelő kapacitású szakaszokat korszerűsíteni célszerű.
A városközpont és a lakótelepek teljes közműellátásban részesülnek. Itt inkább már a rekonstrukciós feladatokon kell már gondolkodni.
A többi közművezeték a szennyvízcsatornázással együtt megfelelő alapkapacitásokkal rendelkeznek, de a település intenzívebb területfelhasználás esetén, illetve az **új beépítésekhez** a közművek további fejlesztését is maga után kell, hogy vonja.
A beépítés-fejlesztéseket a szerkezeti terv városrendezési munkarésze részletesen ismerteti.
Ki szeretnénk emelni, hogy a közműveket lehetőleg közterületeken kell elhelyezni. A jelenleg magánterületen húzódó vezetékeket közterületre kell kiváltani.
A tervezett új beépítésekhez a már meglévő, illetve tervezett hálózatokat a várható közműigények alapján kell továbbfejleszteni.

A szabályozási terv kiemelt munkarésze a felszíni vízrendezés megoldásának irány mutatása, melynek egyidejűleg kell az épített környezet védelmét biztosítatni, az urbanizációs igények kielégítésével. Ennek a követelménynek a zárt csapadékcsatornás vízelvezetés felelne meg a legjobban, de a vízvisszatartás igényét sem lehet szem elől veszteni.

A megfelelő egyensúly érdekében a távlati beépítés várható hatását figyelembe vevő burkoltság, a topográfiai adottság, a vízháztartás egyidejű igényét mérlegelve készítendő el a teljes közigazgatási területre a felszíni vízelvezetési tanulmány, amely az egyes településrészek vízelvezetési módjára pontos meghatározást ad, kezeli a befogadókat, feltárja a szűk keresztmetszeteket és megoldást ad a vízvisszatartás igényére is.

Az élővizek, patakok, vízfolyások, árkok vízszállító képességének biztosítása fokozottabb karbantartást igényelnek. Ezért a karbantartás lehetőségét biztosító sáv szabályozása nagyon fontos. Természetesen a tulajdonviszonyok a közterületi kiszabályozást nem mindenhol teszik lehetővé, a kiszabályozást ott is meg kell oldani, a karbantartó számára szolgalmi jog segítségével biztosítva a karbantartás lehetőségét.

A település egyes részein hosszabb távon is fennmarad a nyílt árkos vízelvezetés. Ez ideig az egyes ingatlanokra való bejutásra szolgáló kocsi behajtók kialakítását nem korlátozták. Statikai és vízátvezetési szempontok alapján adtak ki rá létesítési engedélyt, pedig a településkép alakításában meghatározóak. A közterületek állapotát, megjelenését a kocsi behajtók nagyon befolyásolják, ezért ezeknek is a szigorúbb szabályozása szükséges.

Energiaellátás és elektronikus hírközlés vonatkozásában a szabályozási terv kiemelt feladata a föld feletti hálózatok elhelyezési lehetőségének szabályozása, az ágazati előírások városrendezési igényekkel való kiegészítése, amelyek segítségével a település az elvárásait, az épített környezet alakításával szembeni követelményeit érvényesíteni tudják. Az ágazati előírások meghatározzák a hálózati rendszerek üzemeltetéséhez szükséges elvárások alapján az elhelyezés lehetőségét és módját. A település joggal elvárja, és a szabályozási terv előírásainak a segítségével megköveteli, hogy a település igényei is érvényesüljenek.

A szabályozási terv keretében meghatározhatók azok a településrészek, beépítési övezetek, ahol a vezetékek településképi, területgazdálkodási, településesztétikai szempontból csak földalatti elhelyezéssel kivitelezhetők.

Az energiaellátás vonatkozásában a települések fenntartható fejlődésének biztosítása is kiemelt szempont. Ennek igényére a megújuló energiahordozók alkalmazási lehetőségét is lehetővé kell tenni.

A megújuló energiahordozók közül Makó városában a napenergia hasznosítása kaphat kiemelt szerepet.

A település természeti adottsága a termálvíz kincse, amelynek hasznosítása az idegen-gyógyforgalmi célú létesítmények segítségével lehet a leghatékonyabb. Az elkülönített energetikai hasznosításának hatékonysága megkérdőjelezhető.

A közműfejlesztési feladatok között a közműhiányok pótlását követi, mint második csoportba sorolható feladat a területfejlesztés során új beépítésre, hasznosításra, funkcióváltásra javasolt területek közműellátásának a megoldása.

Az új beépítés, új területhasznosítás lehetőségének már feltételeként kell meghatározni, hogy a beépítés, hasznosítás csak a megfelelő, funkcionálisan szükséges és a környezetvédelmi követelményeket kielégítő, közműellátás biztosítása esetén engedélyezhető. A módosított szerkezeti terv a település teljes közigazgatási területére vonatkozóan a kül-, és belterület hasznosítási lehetőségét, s ezzel az övezeti besorolását maghatározta.

Kijelölésre, főleg területfelhasználási módosításokra került lakóterületi fejlesztésre javasolt területek, az intézmény, településközponti vegyes, üdülés, sport, rekreáció, továbbá a kereskedelmi, szolgáltatási célú vállalkozások, az ipari tevékenység számára szükséges gazdasági hasznosítású területek, és a különleges hasznosításra igénybe vehető területek.
A javasolt területfelhasználás megvalósításához annak a megfelelő közműellátását is biztosítani kell. A közműellátás mértékét a komfortos élet- és munkakörülmény igénye és a környezetvédelmi követelmények határozzák meg, amelyet a szabályozási terv keretében kell rögzíteni.
A szabályozási tervben rögzítendő közművesítési követelmények. A település belterületén, illetve a beépítésre szánt területein már csak a teljes közműellátás biztosításával adható építési engedély.
A teljes közműellátás biztosítására a vízellátást (ivóvíz és tűzi-víz ellátást), a közcsatornás szennyvízelvezetést, a felszíni vízrendezést, valamint az elektronikus hírközlés mellett energiaellátásként a villamos energia ellátást és a földgázellátást kell biztosítani.
Az igényesen kialakított, jól közművesített területen igényes életkörülményt lehet biztosítani, amellyel a település fejlődésének minőségét is befolyásolni lehet.
A város külterületein és a beépítésre nem szánt területein is csak a környezet védelmét kielégítő közműellátás biztosítottsága esetén engedélyezhető területfejlesztés. Emberi tartózkodásra szolgáló új épület építésére, meglevő épület átépítésére, funkcióváltására építési engedély csak akkor adható, ha biztosítani lehet az egészséges, ÁNTSZ által elfogadott ivóvízellátást, a Katasztrófavédelmi Hatóság által elfogadott tűzi-vízellátást, a Vízügyi Hatóság és az ÁNTSZ által elfogadható szennyvízelhelyezést, az elöntés veszélyét kizáró felszíni vízelvezetést és a villamos-energia ellátást.

6.1.1. Vízellátás

Makó és térségének ivó-vízminőségi problémái az ivóvízminőség javító projekt keretében elkészített fejlesztésekkel megoldást nyertek.
A projekt megvalósíthatósági tanulmánya - a vízbázistól a tározókon és a hálózaton keresztül - részletesen vizsgálta, és adott megfelelő megoldásokat vízminőségi, tározó és vízhálózati felújítási munkák elvégzésére, amelyek részben elkészültek illetve megvalósítás alatt állnak.

A kutak, tározók rekonstrukciója folyamatosan valósulhat meg. Nagy jelentősége van a város vízellátó hálózatának rekonstrukciójának is, amely az ivóvízminőség javító projekt keretében történt meg.

Makó város vízbázisában jelentős tartalék kapacitással rendelkezik és a vízbázis a tartalék kapacitás esetleges kiterhelődésekor bővíthető. Ez a tény a város tervezett területfejlesztései következtében fellépő többlet vízigényeket ki tudja elégíteni. Az ellátás másik lényeges eleme a hálózat szempontjából való elláthatóság.

A **város meglévő vízellátó** hálózatáról elmondható, hogy a vízvezeték minden utcában kiépített. A hálózati rendszer lényeges elemei még a biztonságos ellátáshoz szükséges térszíni és magas-tározók. Ezek tározókapacitásai elegendőek, biztosítják a város hálózatában a szükséges 3,0 bar víznyomást, ami megfelelő.

A meglévő hálózatnál az elkövetkezendőkben a karbantartási és rekonstrukciós feladatokra kell számítani.

A meglevő fogyasztók teljes körű ellátása mellé, a vízellátás fejlesztési javaslatok második csoportjába sorolhatók a településen várható új fogyasztók, illetve a többletet fogyasztók teljes körű vízellátásának kielégítési megoldása.

A meglevő fogyasztók igényesebb lakásfelszereltségéből eredő többletigények és a városrendező által javasolt területfejlesztés teljes megvalósításával várhatóan megjelenő új fogyasztók távlati vízigény kell biztosítani. Természetesen a többlet igény jelentkezése fokozatos felfutással, csak nagyon nagy távlatban várható.

A tervezés távlatáig várható többlet mennyiséget is a meglévő vízbázisról —szükség esetén annak rendelkezésre álló kapacitásbővítési lehetőségével - ki lehet elégíteni, a vízmű telepek gépészeti és csőhálózati szempontból ezt lehetővé teszik.

A város beépítésfejlesztései, mint azt már többször is jeleztük, a beépített területek terület-felhasználásának módosításából származnak. Ennek megfelelően a fejlesztési területek közterületei már rendelkeznek vízellátó hálózattal, mely eddig is biztosította a vízigényeket.

Ezeken a tervezési területeken, csak akkor szükséges hálózatfejlesztés, amennyiben többlet kommunális, és tűzi-vízigény jelentkezik, és a meglévő hálózat nem tudja azt biztosítani.

Az új fejlesztési területek ellátása esetén a városi hálózat gerincvezeték hálózatának továbbépítésére is szükséges lehet gazdasági szolgáltató kereskedelmi, illetve ipari terület felhasználási övezeteknél. A gerincvezeték hálózat továbbépítését úgy kell hidraulikai és hálózati szempontból megtervezni és megépíteni, hogy a kialakuló hálózat körvezetékes hálózat legyen. Egy ilyen, megfelelő vízszállító képességű hálózatról lehet a város egész területén megfelelő minőségű ivó- és tüzivíz ellátást biztosítani.

6.1.1. Szennyvízcsatornázás

A város jelenlegi szennyvizét fogadó tisztítótelep kapacitása 8000 m3/nap, 60 000 LE. A szennyvíztisztító telep 2002 évi 6000 m3/d kapacitásának bővítésére és korszerűsítésére azért volt szükség, mert a térségi szennyvízprogram megvalósításával jelentősen megnövekedett a rendszerbe vezetett szennyvíz mennyisége, többek között a város szennyvíz-csatornázottsága is jelentősen fejlődött.

Makó város szennyvízcsatornázásának fejlesztése 2014-ben fejeződött be. Ennek megfelelően a szennyvízcsatornázást kapott az u.n. Északi városrész, Belvárosi 87 utca, VERTÁN területe és Észak B7, továbbá a Gerizdes városrész is, azaz a város szennyvízelvezetése megoldást nyert, melyet a helyzetfeltáró és helyzetelemző munkarésznél ismertetésre került.
Ennek megfelelően elmondható, hogy a város korszerű szennyvíztisztító-teleppel és a vízellátásnak megfelelő szennyvízcsatorna-hálózattal rendelkezik, mely alkalmas a város beépítés fejlesztéseinél keletkező többlet szennyvizek fogadására.
A településrendezési terv során jelentős többlet szennyvízmennyiséggel jelentkező beépítésfejlesztés nem kerül kialakításra. A területfelhasználás módosítások során létrejövő új övezetek többlet szennyvízmennyiségét a kiépült szennyvízcsatorna rendszer fogadni tudja.

6.1.3. Csapadékcsatornázás

A város belterületének kb. 70%-a rendelkezik valamilyen csapadékvíz-elvezető műtárggyal, azonban ezek jelentős része nem rendelkezik vízjogi üzemelési engedéllyel. A részleges kiépítettség miatt az

egyenletes lefolyás nem mindenütt biztosított. A hálózat bővítése mellett azonban a már meglévő rendszerelemek fejlesztése is szükséges.

A város csapadékvíz csatornáinak fő befogadója a Nagyér csatorna, melynek teljes hossza 1.920 fm. Ebből 1 km es szakasz burkolt, ezen belül 800 fm zárt szelvényű. Részben a vizek mennyiségének növekedése miatt, részben pedig a karbantartások elmaradása miatt a főgyűjtő-csatorna rekonstrukcióra szorul.
A meglévő csatornarendszer teljes felújításra, több helyen átépítését korszerűsítését igényli. A belterületen összegyűlt csapadékvíz a befogadó csatornák elhanyagolt állapota miatt csak lassan, gyakran visszaduzzadva tud lefolyni. Valamennyi gyűjtő főcsatorna esetében medertisztítás, mederbővítés, néhány helyen esésnövelés szükséges. Ha a befogadók fejlesztése nem történik meg, indokolt lehet esővíztározó építése is (ezek fejlesztése azonban nem önkormányzati hatáskörbe tartozik).
Jellemzően Honvéd és Gerizdes városrészben nincs kiépítve a csapadékvíz elvezető rendszer – ennek megvalósulása fejlesztési célként fogalmazódik meg. A meglévő csapadékvíz elvezető hálózatban a dugulások is sok problémát okoznak.

Az elkövetkezendő évek feladata, hogy megoldásra kerüljön a meglévő és burkolásra kerülő utcák csapadékvíz-elvezetése.
Csapadékvíz-elvezetéssel nem rendelkező közterületeknél, utcáknál figyelembe kell venni, hogy burkolt út és parkoló csak vízelvezetéssel építhető. Nagyobb parkoló csapadékvizét csak olajfogón keresztül lehet a befogadóba bevezetni.
Az ingatlanok épületeinek tetőfelületén összegyülekező csapadékvizeket célszerű csapadékvíz tározóba bevezetni és a tározó vizét újra felhasználni.

6.2. ENERGIA KÖZMŰVEK

6.2.1.Villamos-energia ellátás

Makó városát villamos energiával a Sándorfalva-Békéscsaba 120 kV-os nagyfeszültségű távvezetékhurok látja el. A várost kiszolgáló 120/20 kV-os alállomás a maroslelei úton található. Az alállomáson egy 25 MVA-es transzformátor, valamint egy 16 MVA-es tartalék transzformátor van beépítve, ahonnan 10 db 20 kV-os középfeszültségű vezeték távozik, melyek ellátják a városba telepített kisebb transzformátorokat.

A lakások 98%-a be van kötve az elektromos hálózatba. Az elektromos vezeték elérhető minden csatlakozni kívánó fogyasztó számára, így a vezeték kiépítettsége 100 %-osnak tekinthető. A földkábelek aránya 25%-os.
A településrendezési terv fejlesztéseivel kapcsolatban az NKM Áramhálózati Kft. a térségben jelentkező villamos energia vagy kiváltási igények kapcsán az alábbi hálózattípusokat tervezi alkalmazni:

Középfeszültségű hálózat légvezeték:

Belterületen - A VET által külön tárgyalt esetekben, amelyek szerint belterületen is lehet légvezetékes középfeszültségű hálózatot építeni:
meglévő 20 kV-os légvezeték kerül áthelyezésre (pl.: út egyik oldaláról a másikra, stb.)
meglévő 20kV-os légvezeték kerül átépítése (pl.: meglévő nyomvonalban új oszloposztással és/vagy új tartószerkezeteken keresztmetszet növeléssel, stb.)
Külterületen - alapesetben 20 kV-os légvezeték építését tervezi a szolgáltató
Középfeszültségű hálózat kábel:
Belterületen - Fentiektől eltérő esetben belterületen új középfeszültségű hálózat építését kábellel tervezi építeni a szolgáltató.
A városközpont, illetve az egyes városrészek településközpont vegyes (Vt) területfelhasználási övezeteinél földkábeles hálózatfejlesztés javasolt.
Külterületen - 20 kV-os földkábelt kizárólag műszaki szükségességből épít az üzemeltető, mely településrendezési szinten is indokolt

Transzformátorállomások:

Belterületen - A Társaságunknál jelenleg érvényben lévő technológia szerint belterületen a meglévő 20 kV-os légvezeték hálózatok nyomvonalában szándékozunk oszloptranszformátor állomást építeni, ha ezt gazdaságossági műszaki, vagy egyéb szempontok indokolttá teszik, erre ugyanis a VET szintén lehetőséget biztosít. Az oszlopállomások teljesítménye 50kVA-től 400 kVA-ig terjed. Egyéb esetben betonházas kabinállomásokat építünk 250kVA-től 1,6M VA-ig terjedő teljesítményben.

Külterületen - alapesetben oszloptranszformátor állomásokat épít az üzemeltető.

Kisfeszültségű hálózatok légkábel:

Belterületen - A „Középfeszültségű hálózat" részben leírtakhoz hasonlóan, itt is felhívjuk szíves figyelmüket a VET által külön tárgyalt esetekre, amelyek szerint belterületen is lehet légkábeles kisfeszültségű (továbbiakban: 0,4 kV-os) hálózatot építeni, ha:

- meglévő 0,4 kV-os légvezeték/légkábel hálózat kerül áthelyezésre (pl.:út egyik oldaláról a másikra, stb.)

- meglévő 0,4 kV-os légvezeték/légkábel hálózat kerül átépítése (pl.: meglévő nyomvonalban új oszloposztással és/vagy új tartószerkezeteken keresztmetszet növeléssel, stb.)

továbbá, ha:

- meglévő 0,4 kV-os légvezeték kerül meghosszabbításra

Külterületen

- alapesetben 0,4kV-os légvezetéket építünk

Kisfeszültségű hálózatok kábel:

Belterületen - új 0,4 kV-os hálózatot alapesetben földkábellel épít az üzemeltető

Külterületen - új 0,4 kV-os hálózat esetén csak műszaki szükségességből építünk földkábelt

A város villamos-energia hálózata a fenti fejlesztésekkel képes ellátni a város jelenlegi és várható többlet villamos energia igényeit.

6.2.2. Gázellátás

2016-évben megvalósult Makó város gázellátását biztosító Makó I. gázfogadó állomás teljeskörű rekonstrukciója, acél anyagú gázelosztó vezeték is csak a gázfogadó állomás területén található, annak cseréje későbbi időpontban valósul meg.

A városközpontban kisnyomású gázhálózat üzemel. A közvetlen, részben nagy-közép/középnyomású, részben nagy-közép/kisnyomású körzeti nyomáscsökkentő segítségével, középnyomású, vagy kisnyomású elosztóhálózatról táplált bekötésekkel a város fogyasztóit.

A nagy-középnyomású vezetékről közvetlenül, illetve a középnyomású elosztóhálózatról bekötött telkeken, telkenként helyi, egyedi nyomáscsökkentőkkel állítják elő a kisnyomású földgázt, amellyel közvetlen lehet a fogyasztói igényeket kielégíteni.

Makó belterületein a gázelosztó hálózat szinte valamennyi utcában megtalálható. Az elosztóhálózat olyan paraméterekkel épült, hogy az egyes utcákban valamennyi még be nem épített, így el nem látott ingatlan beépítése esetén rákötheto legyen.

A város kis nyomású földgáz-hálózata biztonságos gázellátás érdekében körvezeték rendszerű. A meglévő hálózat a város a jelenlegi, és a várható beépítés-fejlesztéseinek többlet gáz- igényeit megfelelően képes ellátni. A gázhálózata teljes ellátás biztosítására lett kiépítve.

6.2.3. Távhőellátás

Makó közigazgatási területén belül a belvárosban, a városközpont lakó és közintézményben működik távfűtés.

A jelenleg üzemelő termálvíz és használati melegvíz vezetékek túlnyomórészt meglevő vasbeton védőcsatornában, kisebb részben közvetlenül a földbe helyezve üzemelnek.

A védőcsatornák monolit vasbeton kialakítással, leemelhető vasbeton fedlapokkal, megfelelő szélességben készültek megépítésre.

A vezetékek hőszigetelése korszerűtlen, sok helyen hiányos, az acél vezetékek korróziós károkat szenvedtek a védőcsatornába behatoló agresszív talajvíz hatására

A város területén a korábbi időszakban a teljes acél anyagú gerincvezeték rekonstrukciós cseréje megvalósult, vegyes anyagú hálózat ahol a telekhatártól, épülettől 2m távolságra anyagminőség váltás van (acél-polietilén) a város esetében felmérése folyamatban van, cseréjük ütemezése ennek ismeretében

2017-ben készült el Makó város távhőellátásának energetikai korszerűsítése külső távfűtő és használati melegvízellátás - tender terve.

A távhőellátás fűtőerőműtől és kazánházaktól a hő-elosztás primer távhő hálózat segítségével történik. Ez a hálózat a város területén jellemzően földalatti kivitelben, vasbeton védőcsatornában, illetve közvetlen földbe fektetve épült ki.

A primer távhő hálózat fűzi fel a kiépített hő-központokat. A városban direkt és indirekt rendszerű hő-központok egyaránt előfordulnak. A hő-központokból kiágazó szekunder hálózat biztosítja a lakások hő-ellátását.

A szolgáltató a nagyobb beruházás fejlesztéseit az elmúlt időben elvégezte, így jelentős tartalékokkal rendelkezik a távhő-ellátás terén. A fejlesztés célja a gazdaságosabb üzemeltetés, a hő-ellátás biztonságának növelése, a több irányból történő megtáplálás lehetőségének kiépítésével.

A településtervezési terv jelen fejlesztési fázisánál, ahol főleg a már sokszor említett területfelhasználási módosítások során a városközpont új építési övezeteinél törekedni kell a energetikai korszerűsítésen átesett távhő-rendszerről történő hőellátást.

6.2.4. Geotermikus energia

A geotermikus gradiens átlagos értéke Makó körzetében 18 m, hőenergia szempontjából az ország egyik leggazdagabb vidéke. A termálvíz nyerésére legkedvezőbb lehetőségek a felső-pannóniai rétegek 1500—2000 m mélységben nyílnak. Ezen kívül jelentős melegvíz nyerhető az 500—800 m vastagságú pliocénkori porózusabb rétegösszleteiből.

A geotermikus energiát a településen jelenleg a meglévő termálvizes távhőrendszeren keresztül lakások fűtésére, melegvíz ellátására használják, de ez nem meríti ki az adottságokban rejlő lehetőségeket.

A településrendezési terv során történő fejlesztési területeknél törekedni kell a geotermikus energia mind gazdaságosabb felhasználására.

Termálvíz hasznosítás

A város jelentős hasznosítható termálvíz-készlettel rendelkezik. Makón négy termálkút található: Dancs és Társa Kt. Kazánfűtő kútja (mezőgazdaság cél), a fürdő kútjai, amik 60˚C-osak és az önkormányzat Kelemen László utcai lezárt kútja, ami 92˚C-os. A termálvizet egyrészt távhőszolgáltatás keretben hasznosítják, valamint a város fő turisztikai vonzereje a Makó Városi Önkormányzati Termál és Gyógyfürdőben történik termálvíz hasznosítás.

A használt termálvizet visszasajtolják a talajba, 2 db visszasajtoló kút van a Kelemen László és a Harmat u. sarkán 1 db, és Kákásban 1 db.

A város termálvíz hasznosítását a beépítés-fejlesztéseknél még intenzívebben javasoljuk felhasználni.

6.2.5. Megújuló energiahordozó

Makó és térsége természeti adottságaként kezelhető, hogy az országra készített korábbi vizsgálatok szerint **a napenergiát gazdaságosan hasznosítható területek közé sorolta**. A passzív napenergia-hasznosítás az épületek tájolásával érhető el. Ezt nagyon jól lehet hasznosítani új épületek elhelyezésénél, az új épületek jól megtervezett telepítésével. Az épület kedvezőbb tájolásán kívül egyéb építészeti elemek alkalmazásával, tudatos növénytelepítéssel fokozni lehet a hasznosítható napenergia mennyiségét. Jelentős vezetékes energiafogyasztás takarítható meg, ha az új, még beépítetlen térségek beépítési tervei a passzív napenergia hasznosítására törekedve készülnek. Nagyon fontos a továbbtervezés során ennek a szemléletnek a figyelembe vétele.

A napenergia használata időjárás-függő, ezért a vezetékes energiahordozóval történő ellátást nem helyettesíti, csak az éves vezetékes energiafogyasztást csökkenti.

A megújuló energiahordozók közül a napenergiának és a geo-energiának van, illetve lehet jelentősebb szerepe, energiagazdálkodási szempontból gazdaságos hasznosítása Makón.

A napenergia hasznosítására kiváló adottságokkal rendelkezik Makó, de a lehetőségekhez képest jóval elmarad a tényleges felhasználás.

Egy-két intézményben már kiépültek napkollektoros rendszerek (ENI idősek otthona, Királyhegyesi utca, Zöldház, Maros-part oktatási központ), de további fejlesztésekre lenne szükség. Jelenleg folyamatban lévő napelemes rendszer telepítése például több intézmény energia ellátását fogja biztosítani.

Makó városában 0,5 kW-nál nagyobb teljesítményű napelem erőmű park telepítésére van lehetőség. A napelem erőműpark létesítésére, szükséges egy megvalósíthatósági tanulmánytervet készíteni, hogy a településrendezési terv szerkezeti és szabályozási tervében érdemben lehessen vele foglalkozni.

6.3. HÍRKÖZLÉS

6.3.1. Vezetékes hírközlés

Makó város jelenlegi vezetékes távközlési ellátottsága teljes körűnek tekinthető, mert bár csak 85,3%-os a lakások fővonal ellátottsága, de ezzel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített.

A városon belüli vezetékes távközlési hálózat részben földalatti elhelyezéssel (kábelként, alépítményben), részben oszlopokra szerelve épült. A föld feletti elhelyezésű vezetékek részben Invitech tulajdonú oszlopokra, részben a kisfeszültségű hálózat tartóoszlopaira szerelten épültek. Meg kell jegyezni, hogy föld feletti elhelyezésű hálózat, különösen, ha külön oszlopsoron halad, az utcáknak az arculatát teljesen tönkretették, az utcafásítás lehetőségét nehezítik.

A vezetékes távközlés bár műszaki megjelenésében közmű jellegű, szolgáltatása alanyi jogon történik. Ezért az igénylők ellátása is egyéni elbírálással, egyéni szerződéskötés alapján történik. A szükséges hálózatfejlesztést a szolgáltató saját beruházásként valósítja meg. Az új fejlesztési területen célszerű az út-szabályozási szélességén belül, lehetőleg a járda alatt elhelyezni a távközlési kábelt, vagy alépítményt, amelyről megfelelő bekötéssel az igénylő ellátható.

A város arculatának alakítása megkívánja, hogy új fejlesztési területen vezetékes hálózat már kizárólag csak földalatti elhelyezéssel létesüljön. Nagyobb távlatban fokozatosan, az útépítéshez (útburkolat építéséhez rekonstrukciójához) kapcsolódóan, illetve a szükségessé váló hálózati rekonstrukció idején a meglevő hálózat föld alá történő áthelyezését is meg kell valósítani. A vezetékes távközlési hálózat földalatti elhelyezésével biztosítja az utcafásítás lehetőségét, amely a látván\ javításon túl a mikroklímát is javítja.

A korszerű adatátvitel is egyelőre a vezetékes távközlési hálózaton keresztül oldható meg még nagyobb biztonsággal. A kedvező rádió-TV műsorvétel érdekében a kábel-TV hálózat kiépítését város-szintűre kellene emelni. A kábel-TV hálózata is a járdák alá került elhelyezésre.

Makó hatályos településrendezési terve meghatározta a műsorszórás és elektronikus hírközlés módjait. Ebben változás nem történt és a jövőben sem tervezett.

6.3.2.Vezeték nélküli hírközlés

A távközlési ellátottságot tovább növeli a vezeték nélküli mobiltelefonok használata. Ennek területi korlátja nincs Makón valamennyi vezeték nélküli táv- (T-Mobile, Telenor, Vodafone) és műsorszóró szolgáltató megfelelő vételi lehetőséget tud biztosítani.

A kedvező műsorvétel érdekében egyéni antennák elhelyezését falusias lakó és kertvárosian lakóterületen is korlátozni célszerű. Az újabb fejlesztési területeken a kábelhálózat közvetítésével kell a műsorszórást megoldani, elkerülve az épületenként megjelenő antennák látványát. A már beépített területen is célszerű a hálózat kiépítése, földalatti elhelyezéssel és a városkép javítása érdekében fokozatosan felszámolhatók az egyedi antennák.

Az országos mikrohullámú összeköttetés biztosítása magassági korlátozást okoz, amelyet jelen terv után is figyelembe kell venni.

7. KÖRNYEZETVÉDELEM

7.1. A FÖLDTANI KÖZEG ÉS A TERMŐFÖLD VÉDELME

Az OTrT és a Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelései és Földhivatali Főosztály adatszolgáltatása szerint Makó külterületének túlnyomó része kiváló, illetve jó termőhelyi adottságú szántóterület. A fejlesztési területek kijelölésekor e területek védelmet élveznek. Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületen, illetve átlagosnál jobb minőségű termőföldeken földvédelmi szempontból új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki.

Makó közigazgatási területének jelentős része – a nitrátérzékeny területeknek a MePAR szerinti blokkok szintjén történő közzétételéről szóló 43/2007. (VI.1.) FVM rendelet értelmében – nitrátérzékeny. Ezeken a területeken mezőgazdasági tevékenységet a jogszabályokban és a cselekvési programban meghatározott helyes mezőgazdasági gyakorlat előírásai szerint kell végezni.

A mezőgazdasági területek szélerózióra érzékenyek. A mezővédő erdősávok megtartásával, illetve növelésével, a mezőgazdasági kultúrák és művelési módok helyes megválasztásával lehet a szélerózió mértékét csökkenteni.

Makó belvíz és fakadóvizek által veszélyeztetett terület. A közigazgatási terület nagyobb része belvíz-veszélyeztetettség szempontjából a legenyhébb kategóriába tartozik, a belterület besorolása kedvezőtlenebb.

Makón feltárt talajszennyeződést nem tartanak nyilván. Az esetlegesen szennyezett területek kármentesítési kötelezettsége a terület tulajdonosát és/vagy a szennyezés okozóját terheli.

Védendő földtani érték, földtani veszélyforrással érintett terület Makó közigazgatási területén nem található.

A földtani adottságok következtében a Csongrádi-síkon jelentős a téglaagyag előfordulása. Az ún. Makó-árokban, Makó és Óföldeák alatt húzódik továbbá Európa leggazdagabb gázmezője.

7.2. FELSZÍNI- ÉS FELSZÍN ALATTI VIZEK VÉDELME

Makó legjelentősebb vízfolyása a déli közigazgatási határt képező Maros, jelentős víztestei továbbá a Sámson-Apátfalvi-főcsatorna, a Királyhegyesi-Szárazér-csatorna, valamint a Szárazér-Porgányi-főcsatorna. A települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről szóló 240/2000. (XII.23.) Korm. rendelet alapján Makó város nem tartozik az érzékeny felszíni víznek minősített vizek vízgyűjtőterületén található települések közé. A közigazgatási területet sűrű csatornahálózat szabdalja, melyek fontos szerepet játszanak a belvízi védekezésben.

A vízfolyások, vízfelületek öntisztulásának elősegítése érdekében a vizek környezetében a természetes, természetközeli ökoszisztémák megőrzése biztosítandó, törekedni kell a kisvízfolyások, csatornák menti zöldfelületi sávok megtartására, rendszeres karbantartására, az ökológiai folyosók folytonosságának biztosítására.

A felszín alatti vizek védettségét meghatározó, a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet szerint Makó közigazgatási területe felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területnek minősül. A felszín

alatti vizek védelme érdekében alapvető elvárás a keletkező szennyvizek környezetszennyezést kizáró módon való kezelése, melynek feltételei a közcsatornahálózat kiépítése óta biztosítottak. Törekedni kell a rákötések arányának növelésére.

A város ivóvízellátása központi víztermelő telepről történik, a vízkitermelést 12 db mélyfúrású kút végzi. A makói vízbázis nem sérülékeny, csak belső védőövezet került kijelölésre, egy 10 m sugarú kör formájában. A Hagymatikumot ellátó gyógyvíz kutak belső védőövezetét a kút körüli 10 m-es sugarú kör jelenti. A Budapest Főváros Kormányhivatala Népegészségügyi Főosztály tájékoztatása szerint a gyógyvizes kutak természetes védettséggel rendelkező vízbázist csapolnak meg, ami miatt a felszínen védelmi intézkedés megtétele nem szükséges.

7.3. LEVEGŐTISZTASÁG-VÉDELEM

A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló jogszabály szerint Makó a „10. Az ország többi területe, kivéve a kijelölt városokat” légszennyezettségi zónába tartozik. A besorolás a település kedvező levegőminőségi állapotát mutatja, ahol a legtöbb vizsgált légszennyező anyagra vonatkoztatott légszennyezettség az alsó vizsgálati küszöböt sem haladja meg.

A kedvező levegőminőség megőrzése érdekében a kondicionáló zöldfelületek – elsősorban az erdők és a települést átszelő utak menti zöld sávok és az útmenti fasorok, zöld sávok - megtartandók, illetve fejlesztendők.

A kijelölt gazdasági területeken várható újabb légszennyező pontforrások megjelenése. A belterülettől keletre található iparterületek és az elkerülő út elhelyezkedése kedvező. Az uralkodó északnyugati, nyugati szélirányt figyelembe véve a lakóterületek jórészt mentesülnek az ipari szennyezők és az átmenő forgalom okozta környezetterheléstől. Új pontforrások csak az elvárható legjobb technológia alkalmazásával létesíthetők. Az elkerülő út tervezett szakasza mentén gondoskodni kell a tervezett erdősávok, fásítások megvalósításáról.

A közigazgatási területen a Vad-Bázis Kft. Igási út 0351/18 és 0351/19 hrsz. alatti telephelye körül került kijelölésre levegőtisztaság-védelmi szempontból védelmi övezet a fedetlen trágyatároló és az állattartó épületek körül. A védelmi övezeten belül nem lehet lakóépület, üdülőépület, oktatási, nevelési, egészségügyi, szociális és igazgatási épület.

Levegőtisztaság-védelmi szempontból ökológiailag sérülékeny területek a környezetállapot változására érzékenyebben reagáló területeken kerülhetnek kijelölésre. E területeken szigorúbb levegőtisztaság-védelmi követelményeket kell érvényesíteni. Ilyen területnek tekintendők Makó közigazgatási területén a Natura 2000 területek, a Ramsari terület, a Körös-Maros Nemzeti Park területe és az országos ökológiai hálózat magterületébe sorolt területek.

7.4. ZAJ- ÉS REZGÉS ELLENI VÉDELEM

A település zajterhelését leginkább a városon átmenő közúti forgalom zaja okozza. Az üzemi zaj nem jellemző a városban, mivel az ipari tevékenységet végző vállalkozások főként a város lakóterületeitől elkülönített iparterületeken (ipari park és térsége) működnek.

A fejlesztési területeken azon épületek, amelyek zajtól védendő helyiségeket tartalmaznak, oly módon helyezhetők el, hogy a zajtól védendő homlokzatok előtt az adott területfelhasználásra vonatkozó zajterhelési határértékek betarthatók legyenek.

Új közút és kötöttpályás közlekedési létesítmény nyomvonalának vezetése a Településszerkezeti tervben elhatározott területfelhasználások figyelembevételével történhet, az engedélyezés során a zajtól védendő meglevő- és tervezett területfelhasználásokra vonatkozóan is igazolni kell a vonatkozó zajterhelési határértékek teljesülését.

A rendeltetésük miatt zaj ellen különös védelmet igénylő létesítmények, valamint a csendes pihenésre, kikapcsolódásra alkalmas közterületek esetében meg kell vizsgálni csendes övezet, illetve zajvédelmi szempontból fokozottan védett terület kijelölésének lehetőségét, feltételeit.

7.5. HULLADÉKKEZELÉS

Makón a hulladékok begyűjtése, szállítása megoldott. Az elmúlt években számos fejlesztés valósult meg a hulladékgazdálkodás területén, melynek eredményeként a korábbi, depókban történő lerakásra támaszkodó rendszert egy korszerű, az újrahasznosítás lehetőségeit előtérbe helyező hulladékgazdálkodási rendszer váltotta fel. A nem megfelelő műszaki védelemmel rendelkező régi hulladéklerakó bezárásra került, rekultivációja megtörtént. A szelektív hulladékgyűjtés és újrahasznosítás feltételei adottak.

A tervezett fejlesztési területek a szervezett hulladékgazdálkodási rendszerbe bekapcsolandók.

A működő vállalkozások tevékenysége során keletkező termelési hulladékok elszállításáról és ártalmatlanításáról a jogszabályok szerint kell gondoskodniuk a termelőknek.

A keletkező veszélyes hulladékokat jogszabályban foglaltak szerint kell nyilvántartani, gyűjteni, a telephelyen belül ideiglenesen tárolni. Veszélyes hulladékok kezelésre csak hulladékkezelési engedéllyel rendelkező szervezeteknek adhatók át. (Jelenleg a vonatkozó jogszabály a veszélyes hulladékkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól szóló 225/2015. (VIII.7.) Kormányrendelet)

A szennyvízhálózat kiépítettsége a városban teljes. A keletkező, és a csatornahálózaton elvezetett szennyvíz tisztítását a városban üzemeltetett szennyvíztisztító telep végzi. Környezetvédelmi szempontból elvárás, hogy a fejlesztési területek megvalósítása az ivóvízhálózat és a szennyvízelvezető-hálózat egyidejű kiépítésével történjen. A szennyvízcsatornával gazdaságosan nem ellátható területeken történő fejlesztések (pl. külterületi rekreációs célú fejlesztések) is csak a szennyvizek környezetszennyezés nélküli ártalmatlanításának biztosítása esetén valósíthatók meg.

8. VÉDŐTERÜLETEK, VÉDŐSÁVOK, KORLÁTOZÁSOK

8.1. VÍZVÉDELEMMEL, VÍZRAJZI VESZÉLYEZTETETTSÉGGEL KAPCSOLATOS VÉDELMEK ÉS KORLÁTOZÁSOK

- Makói vízbázis belső védőövezete (vízműkutak körüli 10 m sugarú kör)
- Hagymatikum gyógyvízellátását biztosító gyógyvízkutak belső védőövezete (vízműkút körüli 10 m-es sugarú kör)
- vízfolyások mentén 6 m-es karbantartó sáv,
- csapadékvíz elvezetést szolgáló árkok, csatornák mentén 3-3 m-es karbantartó sáv,
- árvízvédelmi töltés mindkét oldalán, annak lábvonalától számított 10-10 m szélességű védősáv
- nagyvízi meder határvonala és levezető sávok (elsődleges levezető sáv, másodlagos levezető sáv, átmeneti levezető sáv)

8.2. KÖZMŰLÉTESÍTMÉNYEK VÉDŐTERÜLETEI, VÉDŐTÁVOLSÁGAI

- szennyvíztisztító 300 m-es védőtávolsága

8.3. KÖZLEKEDÉS VÉDŐTERÜLETEI, VÉDŐTÁVOLSÁGAI

- gyorsforgalmi utak, főútvonalak (M43, 43, 430, tervezett elkerülő út) külterületi szakaszán tengelytől mérten 100-100 m
- országos mellékutak külterületi szakaszán tengelytől mérten 50-50 m
- vasútvonal mentén szélső vágánytól mérten 50-50 m

8.4. TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

8.4.1. Nemzetközi védettség alatt álló területek

- Natura 2000 terület
  - Vásárhelyi és Csanádi-puszták (HUKM10004) különleges madárvédelmi terület
  - Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták (HUKM20001) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
  - Száraz-ér (HUKM20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
  - Maros (HUKM20008) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- Ramsari terület
  - Montág-puszta

8.4.2. Magyarországi természetvédelmi védettség alatt álló területek

Országos jelentőségű védett természeti területek, értékek

- Körös-Maros Nemzeti Park területe
- Ex lege védett kunhalmok (országos jelentőségű természeti emlékek)

Helyi jelentőségű természetvédelmi területek, értékek

- a Makó város környezetvédelméről szóló, többször módosított 18/2001. (VI.28.) MÖ Kt. rendelet szerinti védett növényegyedek

Országos Ökológiai Hálózat területei

- Magterület
- Ökológiai folyosó
- Pufferterület

Tájvédelem

- Tájképvédelmi terület

8.5. ÖRÖKSÉGVÉDELEM

8.5.1. Országos művi értékvédelem

- műemlékek
- műemléki környezet területe, határa
- nyilvántartott régészeti lelőhelyek határa

8.5.2. Helyi művi értékvédelem

- településszerkezeti védelem határa
- helyi egyedi védelem alatt álló épületek

8.6. TERÜLETI ADOTTSÁGBÓL, TERÜLETHASZNÁLATBÓL EREDŐ KORLÁTOZÁSOK

- levegőtisztaság-védelmi szempontból ökológiailag sérülékeny területek
- kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek
- kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek
- átlagosnál jobb minőségű termőföldek
- belvízi-szükségtározók/ záportározók és 10-10 m-es védőtávolsága
- bányatelkek
  - Battonya-Pusztaföldvár-Dél – szénhidrogén koncessziós szerződés
  - Hódmezővásárhely XII. – szénhidrogén bányatelek
  - Makó-árok I. - szénhidrogén bányatelek
  - Makó I. - szénhidrogén bányatelek
- bánya kutatási területek

- Békéssámson–szénhidrogén koncessziós kutatási terület (Vermilion Hungary Békéssámson Koncessziós Kft.)
- Szeged-Délkelet–szénhidrogén koncessziós kutatási terület (MOL SZMDK Szénhidrogén Koncessziós Kft.)

— Makó, Igási út 0351/18 és 0351/19 hrsz. alatti telephely (Vad-Bázis Kft.) levegővédelmi övezete, érintett ingatlanok adatai

Ingatlan (hrsz.)	Művelési ág	Védelmi övezetbe eső terület (m^2)
0351/19	major	37512
0351/18	major	17032
0351/3	szántó	929
0351/4	legelő	4923
0346/1	csatorna	5987
0342/48	szántó	20986
0347/11	szántó	17135
0347/10	legelő	8373
0351/6	legelő	11947
0351/7	legelő	19913
0351/8	szántó	3268
0347/4	szántó	308

3. melléklet: Területfelhasználás változások

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű-jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
BA	3449/2	0,6786	K-Km	Gksz	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BB	3476/6, 3477/1-3, 3478, 3479 területek egy része, 3480/1, 3483, 3485,03490-3493, 3495	11,9586	Gksz	Lke	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BC	3527/2, 3529, 3530/1-2 területek egy része, 3502, 3503, 3509, 3514, 3519/1-2, 3520/1, 3522, 3523, 3524/2-3, 3524/5-7, 3525/1-2, 3526	10,0235	Gksz	Lke	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BCS	3680/2,3; 3681 egy része	0,4290	Lk	Gá	lakossági kérés alapján
BD	10276/1	6,3417	Gksz	Ki	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BE	1459, 1461-1463 területek egy része és 1472	1,3261	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BF	1320	0,1897	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BG	269-277, 278/1-2	0,7938	Lk	Lf	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
BGY	3677-3679, 3681, 3683, 3684/1-2 egy része, 3688/2, 3689-3690, 3691/1-2, 3735, 3743-3747, 3748/1-2, 3801	2,8402	Lk	Lke	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően, lakossági kérés alapján
BH	554,556	0,7910	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BI	185	0,4159	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BJ	34-42, 43/1-2, 44-60	2,3326	Vt	Lk	önkormányzat kérésének megfelelően (fejlesztési szándék)
BK	62/1, 62/3-5	0,4868	Vt	Ln	önkormányzat kérésének megfelelően (fejlesztési szándék)
BL	5542, 5543, 5550/40	0,7365	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET **BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL**					
Betű-jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
BLY	3971	0,1382	Vi	Ge	önkormányzat kérésének megfelelően (fejlesztési szándék)
BM	5361, 5362	0,3200	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BN	5301/3, 5301/5, 5301/7-8	2,0958	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BNY	176/8-26	1,0558	Lk	Lke	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BO	4840/2	0,1489	Gksz	Lk	lakossági kérés alapján
BP	4676/2	0,3132	Lk	Vt	lakossági kérés alapján
BQ	5276/3, 5276/6, 5276/9, 5276/10, 5294/1	1,7118	Vt	Kv	önkormányzat kérésének megfelelően
BR		0,1146	K-Sp	Lk	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BS	3414; 3424	1,5909	Gá	Gip	a javasolt használatnak megfelelő besorolás
BSZ	3483 egy része	0,9935	Lf	Lke	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BT	5960	0,1077	K-Km	K-Sp	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BTY	10405/15 és 16 egy része	0,7928	K-Lőt	Ge	önkormányzat kérésének megfelelően (fejlesztési szándék)
BU	5970, 5971/1 területek egy ---részе	0,0187	Lk	K-Sp	lakossági kérésnek megfelelően
BV	6636/1, 6695, 6697, 6701/1-2, 6704 területek egy része, 6702, 6703, 6705 és 6706	1,1347	Gksz	Lf	lakossági kérésnek megfelelően
BW	10308/5, 10308/17, 10309/3, 10310/11, 10310/15, 10310/19, 10317/7, 10317/11, 10317/15, 10317/19, 10317/23, 10318/1, 10319/1, 10320/3 10320/7, 10321/1, 10322/4, 10322/8, 10322/12, 10323/1, 10324/4, 10324/8,	18,8948	Gá	Gksz	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET **BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL**					
Betű-jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
	10324/12, 10325/1,10329/1, 10329/3-4,10333, 10334, 10335/1-3, 10336, 10339, 10341/1-2,10342, 10343, 10344/1				
BX	10373/2-4, 10374-10378, 10379/1-2, 10380/1-2, 10381-10384, 10385/1-2, 10386/4-7, 10388/1-3, 10389/1-2, 10390/4, 10390/6-7	25,0366	Gá	Gksz	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BY	10527, 10528/1, 10528/3, 10528/5, 10528/8-13, 10530-10533, 10535-10537, 10539/2-4, 10540, 10541/1-2, 10543-10544	13,3908	Gá	Gksz	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BZ	10546/1-2, 10547-10551, 10552/1-2, 10554-10555	16,8948	Gá	Gksz	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BZS	7685; 7686; 7687 egy része	0,1257	Lk	Gksz	tényleges használatnak megfelelő besorolás
A	0327/5	2,4852	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
B	0442/3	6,0442	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
C	085/5; 087/27; 087/38	9,1860	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
D	0351/19	3,7508	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
E	0224/177	2,7173	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
F	0215/6,7,8; 0215/12	8,6859	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
G	0380/12 a,c,d	6,5343	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
H	0402/17-20	4,6375	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
I	0626/3	7,9190	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű-jel	Hrsz.	Terület-nagyság (ha)	Területfelhasználás változás		Változás indoka
			Tervezett terület-használat	Jelenlegi terület-használat	
J	0624/11; 0624/16,17; 0624/22-27; 0624/29	10,9253	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL					
Sor-szám	Hrsz.	Terület-nagyság (ha)	Területfelhasználás változás		Változás indoka
			Tervezett terület-használat	Jelenlegi terület-használat	
BI.	3923/1, 3927 és 3975 területek egy része, 3923/2-3, 03928-3933	1,8426	Gá	Mk	tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése
BII.	1555 terület egy része	0,0340	Lk	Z	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
BIII.	10700-10701, 10704-10706, 10710/1-2, 10712-10718, 10827-10840 területek egy része, 10841/1-2, 10845-10846 10848-10849,	4,0062	Lke	Mk	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
BIV.	3990-3991, 3992/1-4, 3994/1-2 területek egy része	0,6701	Gá	Má	önkormányzat kérésének megfelelően (zárvány terület átminősítése)
BV.	3531-3533	5,2373	Gksz	Má	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BVI.	3438/2, 3439/5, 3441/3, 3443/3, 3444/8, 3456/2,3473, 3474/4, 3475, 3476/2, 3476/5, 3477/1-3, 3478-3479, 3480/1-2, 3482 területek egy része, 3496/3, 3497/3-4 területek egy része, 3498, 3499/2-4,	10,4517	Gksz	Má	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BVII.	4191/1-4, 4193, 4219/2 egy része	0,6522	Lk	Mk	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
BVIII.	4594-4597, 4599-4602, 4604-4607 egy része	1,7638	Lke	Mk	lakossági kérésnek megfelelően
BIX.	7734/4	0,2922	Vt	Z	tulajdonos kérésére történő

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
					fejlesztési terület kijelölése
BX.	10941/4; 10941/12; 10941/13 és 15 egy része	0,5075	Gá	Mk	tervezett fejlesztési terület
I.	0291/2	2,9646	K-Mü	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
II.	0521/8	1,6037	K-Mü	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
III.	0224/184	0,1584	K-Mü	Ev	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
IV.	0351/18	1,7028	K-Mü	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
V.	0179/144; 0179/145 egyes részei	1,2200	K-Am	Ev	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
VI.	0141/79	2,4230	K-Hull	Má	tényleges használatnak megfelelő besorolás
VII.	0402/13 a	0,2058	K-Mü	Má	a terület pontosítása a tényleges használatnak megfelelően
VIII.	0620/16; 0620/17; 0620/19; 0620/20	4,6931	K-Mü	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
IX.	0624/33	0,6333	Gá	Ev	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
X.	012/1 egy része	0,1096	K-Cs	Ev	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás, szabályozási tervvel való összhang megteremtése
	012/2	0,0664	K-Cs	Ev	
		0,2192	K-Cs	KÖu	
	011 és 012/4 egy része	0,0438	K-Cs	KÖu	

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
XI.	051/4; 051/7	0,4718	Gá	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
XII.	0624/5; 0622/24 egy része	0,4279	K-Cs	Má	tényleges használatnak megfelelő besorolás
XIII.	0521/5 egy része	0,3255	Gá	Má	meglévő gazdasági terület bővítése
XIV.	0179/32; 0179/100b egy része	0,3086	Gksz	Má	tényleges használatnak megfelelő besorolás
XV.	0141/81a	0,1619 0,2576	K-hull	Ev	tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése
XVI.	0141/81c	3,4440	K-hull	Má	tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű-jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
Ba	2953	0,9953	Kb-Kp	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bb	1036/32	5,5364	Kb-T	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bc	934	0,3304	Kb-Kp	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bd	1412/36	6,8424	Kb-T	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Be	7047	2,9073	Kb-T	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bf	5411/6	0,2496	Kb-Kt	Vt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bg	5866/5	5,1157	Kb-T	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bh	10683	3,2096	Má	Ksz	tulajdonos kérésére történő

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű -jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
					változás
Bi	5914/1,2	3,2871	Kb-Sp	Ks	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bj	11262	0,6277	Mk	Gksz	használatnak megfelelő besorolás
Bk	629	0,1006	KÖu	Vt	önkormányzat kérésének megfelelően
Bl	7561/5	0,2766	Zkk	Ln	használatnak megfelelő besorolás
a	0466/13	2,3326	Mko	Gksz (Ge)	megszűnt major
b	0359/4,5,6	1,8159	Má	Lf	a lakóterület lehatárolásának pontosítása a terület tényleges használatának megfelelően
c	0224/177 c	1,1754	Eg	Gksz (Ge)	erdészeti adatszolgáltatás szerinti pontosítás
d	0380/12 b,f	4,2526	Eg	Gksz (Ge)	erdészeti adatszolgáltatás szerinti pontosítás
e	0412/31; 0412/33; 0412/38 egyes részei	8,8456	Kb-Áh	Kb	bányászati adatszolgáltatás szerint megszűnt bányatelek
f	0412/26	3,7885	V	Kb	bányászati nyilvántartás és tényleges használat szerinti pontosítás
g	0666/23 része	1,9462	Tk	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás
h	0135/1,2	3,3278	Kb-T	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
i	0667/8-17; 0667/3,5 egyes részei	34,1340	Má	Ksz	nem megvalósuló fejlesztés
j	06/1	4,6563	Kb-Sz	Kc	önkormányzati terület tervezett hasznosítása
k	087/13-17	0,9738	Má	Lf	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
l	0666/77,78,79,80	5,4325	Kb-Np	Gksz	tényleges használatnak megfelelő besorolás

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű-jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
m	0412/39	1,5515	Kb-Np	Gksz	folyamatban lévő beruházás szerinti területfelhasználás
n	0182/5 b	6,7170	Eg	Gksz (Ge)	részben megszűnt major, erdészeti adatszolgáltatás szerinti pontosítás - szabad rendelkezésű erdő
o	012/6b	1,5715	Kb-Sp	Ks	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
p	014/14 része	9,4700	Kb-Sz	Ksz	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
q	05/1,2; 06/3; 06/5; 06/7; 06/9	2,1537	Kb-C	Kc	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
r	11475	2,2983	Kb-St	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett területhasználat	**Jelenlegi területhasználat**	**Változás indoka**
B1	3646 terület egy része	0,1025	Ev	Má	védőerdő kiegészítő javaslat
B2	3643/3-4 területek egy része	0,0869	Ev	Má	védőerdő kiegészítő javaslat
B3	3903 és 3904 területek egy része	0,0571	Ev	Má	védőerdő kiegészítő javaslat
B4	1568/1	0,0356	KÖu	Zkk	tényleges használatnak megfelelő módosítás
B5	7611/1-2	2,1734	Kb-Kt	KÖu	javaslat OTÉK szerinti besorolás módosításra
B6	7615/2	0,0778	Kb-Kt	KÖu	javaslat OTÉK szerinti besorolás módosításra
B7	4	0,6203	Kb-Kt	KÖu	javaslat OTÉK szerinti besorolás módosításra
B8	4402	0,0123	Ev	Mk	védőerdő kiegészítő

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET **BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL**					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett területhasználat	**Jelenlegi területhasználat**	**Változás indoka**
					javaslat
B9	4337 terület egy része	0,0370	Ev	Mk	védőerdő kiegészítő javaslat
B10	3439/5, 3439/10, 3439/12, 3441/2, 3443/3, 3444/5,3444/8,3445/3, 3447/6, 3456/1 területek egy része	1,1010	Ev	Má	védőerdő javaslat
B11	10328/5	0,1834	Má	Ev	tényleges használatnak megfelelően
B12	9106/3,4	0,8544	Ze	KÖu	használatnak megfelelően
1	0263/52	0,9597	Ev	Mát	erdészeti adatszolgáltatás
2	0308/11, 12	0,5786	Kb-Vé	Mát	a terület jellegének védelme
3	0438/8 c,d,f; 0440/76 d;	4,7404	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
4	0311/101; 0311/161	35,2994	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
5	0521/2-4	1,8890	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
6	0531/16	8,0457	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
7	0224/185	5,1006	Má	Ev	erdészeti adatszolgáltatás
8	0224/6; 0224/179 egy része	3,3878	Má	Ev	erdészeti adatszolgáltatás
9	0224/193-196	1,3396	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
10	0377/5 b	1,3564	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
11	0529/10 a	4,6969	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
12	0549/2; 0553/3,4	0,7088	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
13	0417/11,10	2,5043	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
14	0561/7	0,5651	Ev	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
15	0596/61; 0596/67	19,7981	Kb-Áh	Má	bányászati adatszolgáltatás szerint megszűnt bányatelek
16	0607/1 k, l	5,0957	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
17	0571/75,76; 0573/257; 0573/260; 0573/302; 0573/304; 0583/91,92	10,7050	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
18	0594/1; 0637/199;	0,5492	Ev	KÖu	szabályozási tervvel való

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET **BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL**					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett területhasználat	**Jelenlegi területhasználat**	**Változás indoka**
	0637/202; 0637/205 egyes részei				összhang megteremtése
19	10625/1; 0639/94-97; 0639/98,99; 0648/2,4; 0667/3-7; 0667/13 egyes részei	26,5811	Má	Ev	megszűnő fejlesztés miatt szükségtelenné váló védő erdő telepítés
20	0657/9; 0659/1; 0663/5; 0665/4; 0665/7; 0665/26; 0665/47 egyes részei	25,6512	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
21	012/6 a; 012/7	0,1570	Kb-Sp	Má	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
22	013/1,3,4; 014/13	1,0324	Kb-Sz	Má	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
23	20910-20923	2,0184	Mko	Ev	erdészeti adatszolgáltatás
24	024/10; 026/4; 0669/5-9; 0671/1a	17,5283	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
25	064/3	8,6047	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
26	087/43; 088/24,25	4,3087	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
27	080/3	0,4865	Ev	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
28	092/4; 0100; 0116/3	4,2907	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
29	0146/21,22; 0146/40-48; 0147/13; 0148/29	44,6442	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
30	0169/7a egy része	1,0740	Ev	Má	használatnak megfelelő besorolás
31	0179/79; 0179/82 részei	0,3945	KÖu	Ev	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
32	0186/64-72; 0186/140; 0186/142; 0186/144; 0186/146; 0186/153; 0186/157; 0186/161; 0190/2	12,3041	Kb-Pk	Má	tervezett kamion parkoló és pihenő
33	0141/34; 0141/50,51,52; 0141/55 egyes részei	23,7422	Má	Kbb	bányászati adatszolgáltatás
34a	0488/4,5 részei	0,1333	Má	KÖu	KMNPI kérésére csereterület a Montág-

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET **BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL**					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett területhasználat	**Jelenlegi területhasználat**	**Változás indoka**
					pusztai gazdasági központ fejleszthetősége érdekében
34b	0489/11 része	0,1821	KÖu	Má	KMNPI kérésére csereterület a Montág-pusztai gazdasági központ fejleszthetősége érdekében
35	051/33b (051/9 b)	2,0975	Tk	Má	OTÉK szerinti besorolás
36	0412/31a része, 0412/33 része	10,2786	Kb-Áh	Má	bányászati adatszolgáltatás szerint megszűnő bányatelek
37	0141/81 egy része	1,8971	Kb-Tsp	Kb-Hull	tényleges használatnak megfelelő besorolás
		1,7262		Ev	
		2,3385		Má	
38	0141/5, 6	6,6762	Kb-Hull	Má	tényleges használatnak megfelelő besorolás
39	074 a,b; 075 egy része	3,4426	Ev	V	tényleges használatnak megfelelő besorolás
40	0141/81b	0,7594	Ev	Má	tervezett védő erdő

4. melléklet: A város területi mérlege

MAKÓ VÁROS TERÜLETI MÉRLEGE

közigazgatási terület	**22923,97 ha**

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK:

	A	B	C
	Területfelhasználási egység általános használat szerint	**Területfelhasználási egység sajátos használat szerint**	**terület (ha)**
1.	**Lakóterület**	Nagyvárosias — Ln	12,45
2.		Kisvárosias — Lk	426,88
3.		Kertvárosias — Lke	187,10
4.		Falusias — Lf	138,56
5.	**Vegyes terület**	Településközpont — Vt	63,04
6.		Intézményterület — Vi	6,25
7.	**Gazdasági terület**	Kereskedelmi, szolgáltató — Gksz	191,24
9.		Általános — Gá	301,18
10.	**Üdülőterület**	Üdülőházas — Üü	4,79
11.		Hétvégiházas — Üh	6,30
12.	**Beépítésre szánt különleges területek**	Egészségügyi intézmény terület — K-Eü	7,22
13.		Nagykiterjedésű sportterület — K-Sp	5,11
14.		Közlekedési terület — K-Közl	1,28
15.		Autópálya mérnökség területe — K-Am	4,42
16.		Mezőgazdasági üzemi terület — K-Mü	82,13
17.		Csárda terület — K-Cs	0,87
18.		Közmű terület — K-Km	3,89
19.		Hulladékkezelő terület — K-Hull	12,10
20.		Szennyvíztisztító terület — K-Szt	2,86
21.		Lovarda terület — K-Lov	4,27
22.		Idegenforgalmi, tábor terület — K-It	2,01
23.		Szabadidő központ terület — K-Sz	38,21
24.		Lőtér területe — K-Lőt	0,79
25.		**Összesen:**	**1502,95**

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

	A	B	C
	Területfelhasználási egység általános használat szerint	**Területfelhasználási egység sajátos használat szerint**	**terület (ha)**
1.	**Közlekedési és közműterület**	Közúti — KÖu	511,85
2.		Kötöttpályás — KÖk	25,04
3.	**Zöldterület**	Közpark — Zkp	2,40
4.		Közkert — Zkk	13,78
5.		Egyéb (közlekedési) zöldterület — Ze	6,62
6.	**Erdő**	Védelmi — Ev	725,99
7.		Gazdasági — Eg	130,30
8.		Közjóléti — Ek	15,02
9.	**Mezőgazdasági**	Kertes — Mk	303,50
10.		Általános — Má	14627,9
11.		Korlátozott használatú — Mko	3856,22
12.	**Vízgazdálkodási**	Vízgazdálkodási — V	639,14
13.	**Természetközeli terület**	Természetközeli terület — Tk	432,62
14.	**Beépítésre nem szánt különleges területek**	Temető területe — Kb-T	23,97
15.		Kegyeleti park — Kb-Kp	1,33
16.		Fásított köztér — Kb-Kt	4,40
17.		Nagykiterjedésű sportterület — Kb-Sp	5,02
18.		Szabadidőpark területe — Kb-Sz	15,16
19.		Kemping területe — Kb-C	2,15
20.		Naperőműpark területe — Kb-Np	6,98
21.		Átmeneti használatú terület — Kb-B	39,12
22.		Kamion parkoló és pihenő terület — Kb-Pk	12,30
23.		Külterületi védett épületegyüttes területe — Kb-Vé	0,58
24.		Hulladékkezelő terület — Kb-Hull	11,37
25.		Strand, kikötő és rekreációs terület — Kb-St	2,30
26.		Off-Road pálya területe	5,96
27.		**Összesen:**	**21421,02**

5. melléklet: A területrendezési tervekkel való összhang igazolása

Makó közigazgatási területére vonatkozó területrendezési tervek:

- Országos Területrendezési Terv (Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. tv. - MaTrT)
- a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI.14.) MvM rendelet (MvMr)
- Csongrád-Csanád Megye Területrendezési terve (Csongrád Megyei Közgyűlés elnökének 4/2020. (V.22.) önkormányzati rendelete Csongrád Megye Területrendezési Tervéről - CsMTrT)

megyei területfelhasználási kategóriák	Területrendezési követelmények	Megfelelőség igazolása
Települési térség területe a CsMTrT-ben: 2213,47	A települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható.	**Megfelel.**
Erdőgazdálkodási térség területe a CsMTrT-ben: 674,22	Az erdőgazdálkodási térségben az erdőterület övezetet (területfelhasználási egységet) a térséget lefedő erdők övezetére vonatkozó szabályok szerint, valamint az erdőtelepítésre javasolt terület övezetére vonatkozó szabályok figyelembevételével kell lehatárolni. Az erdők övezetébe tartozó területeket az adott településnek a településrendezési tervében legalább 95%-ban erdőterület övezetbe kell sorolnia. Az erdők övezetébe tartozó terület kiterjedése Makó közigazgatási területén: **529,33 ha**	Az Erdők övezetébe tartozó erdőterületek közül a TSZT-ben más területfelhasználási egységbe összesen **1,45 ha** terület került besorolásra. Az Erdők övezetébe tartozó erdőterületek 99,73 %-a a TSZT-ben erdő területfelhasználásba sorolt. **99,73% > 95%** **Megfelel.**
Mezőgazdasági térség területe a CsMTrT-ben: 19682,51	A mezőgazdasági térség területének legalább 75%-át mezőgazdasági terület övezetébe (települési területfelhasználási egységbe) kell sorolni.	A mezőgazdasági térségen belül a Településszerkezeti tervben nem mezőgazdasági terület területfelhasználási egységbe **678,68 ha** terület (3,45 %) került besorolásra. A CsMTrT-ben mezőgazdasági térségbe sorolt terület 96,55 %-a (19003,83 ha) a TSZT-ben mezőgazdasági területbe sorolt. **96,55 % > 75 %** **Megfelel.**

megyei területfelhasználási kategóriák	Területrendezési követelmények	Megfelelőség igazolása
	A mezőgazdasági térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki.	A mezőgazdasági térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes területfelhasználási egység nem került kijelölésre a Településszerkezeti tervben. **Megfelel.**
Vízgazdálkodási térség területe a CsMTrT-ben: 300,50	A vízgazdálkodási térség területét – e törvény hatálybalépését megelőzően már jogszerűen kijelölt beépítésre szánt területek kivételével – vízgazdálkodási terület, vízgazdálkodási célú erdőterület, vízgazdálkodási célú mezőgazdasági terület, természetközeli terület, zöldterület, továbbá különleges honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célú terület vagy honvédelmi célú erdőterület övezetbe (területfelhasználási egységbe) kell sorolni, és a működési területével érintett vízügyi igazgatási szervvel egyeztetve kell pontosítani.	A CsMTrT-ben vízgazdálkodási térségbe sorolt területek a TSZT-ben vízgazdálkodási, korlátozott használatú mezőgazdasági vagy természetközeli területbe kerültek besorolásra. **Megfelel.**
Sajátos területfelhasználású térség területe a CsMTrT-ben: 51,01	A sajátos területfelhasználású térség területét a terület tervezett felhasználásának megfelelően honvédelmi, különleges, közlekedési, erdő-, gazdasági vagy intézményterület települési övezetbe (területfelhasználási egységbe) kell sorolni.	A CsMTrT-ben sajátos területfelhasználású térségbe sorolt területek a TSZT-ben különleges területbe kerültek besorolásra.

A Trtv. 13. § szerinti egyéb, a térségi területfelhasználással összefüggő előírásoknak való megfelelőségek igazolása	
Új beépítésre szánt terület kijelölésével egyidejűleg a területnövekmény legkevesebb 5%-ának megfelelő kiterjedésű, legalább 50%-ában az újonnan kijelölt beépítésre szánt területtel kapcsolatban lévő zöldterületet, – gazdasági vagy különleges terület kijelölése esetén zöldterületet vagy véderdőt – kell kijelölni. Ha a zöldterület vagy véderdő kijelölése az új beépítésre szánt terület rendeltetése miatt az adott területen nem valósítható meg, akkor a zöldterületet vagy a véderdő területét a település arra alkalmas más területén kell kijelölni.	Makó új Településszerkezeti tervében összesen **6,75 ha lakó vagy vegyes terület besorolású új beépítésre szánt terület** került kijelölésre. Az újonnan **zöldterületbe sorolt területek nagysága** összesen 1,13 ha, ami fenti terület **16,75 %-a**. A TSZT-ben ezen kívül összesen **40,15 ha gazdasági és különleges terület besorolású új beépítésre szánt terület** került kijelölésre (ezek jelentős része a tényleges használat szerint került besorolásra, nem új fejlesztési terület). A TSZT-ben **újonnan erdőterületbe sorolt területek kiterjedése** ennél jóval nagyobb, **202,79 ha**. A zöldterületek és erdőterületek egy része az új beépítésre szánt területekkel kapcsolatban, más részük a település más részein kerültek kijelölésre. **Megfelel.**
Borvidéki település szőlő termőhelyi kataszterе I-II. osztályú területeihez tartozó földrészlet - a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével - beépítésre szánt területté nem minősíthető.	A VINGIS adatbázis szerinti **szőlő termőhely kataszteri terület Makó közigazgatási területén nem található**.
Az Országos Gyümölcs Termőhely Kataszter I. és II. osztályú területeihez tartozó földrészlet - a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével - beépítésre szánt területté nem minősíthető.	**Makó közigazgatási területén gyümölcs termőhely kataszteri területként nyilvántartott Makó külterület 0560/7 hrsz és Makó belterület 10700, 10701, 10702, 10704, 10706 hrsz-ú területek**. Az érintett területeken új beépítésre szánt terület nem került kijelölésre. A belterületi területeket a korábbi TRE alapján jelen TSZT is út és kertvárosias lakóterület céljára tervezett területként tartalmazza. Az érintett külterületi terület mezőgazdasági besorolásban marad.

6. melléklet: Biológiai aktivitásérték számítás

Kód	Tervezett terület használat	Terület mérete (ha)	Értékmutató	Tervezett biológiai aktivitás értéke	Jelenlegi terület használat	Értékmutató	Jelenlegi biológiai aktivitási értéke
BA	K-Km	0,6786	1,5	1,02	Gksz	0,4	0,27
BB	Gksz	11,9586	0,4	4,78	Lke	2,7	32,29
BC	Gksz	10,0235	0,4	4,01	Lke	2,7	27,06
BCS	Lk	0,429	1,2	0,51	(Ge)	0,4	0,17
BD	Gksz	6,3417	0,4	2,54	Ki	0,5	3,17
BE	Vi	1,3261	0,5	0,66	Ki	0,5	0,66
BF	Vi	0,1897	0,5	0,09	Ki	0,5	0,09
BG	Lk	0,7938	1,2	0,95	Lf	2,4	1,91
BGY	Lk	2,8402	1,2	3,41	Lke	2,7	7,67
BH	Vi	0,791	0,5	0,40	Ki	0,5	0,40
BI	Vi	0,4159	0,5	0,21	Ki	0,5	0,21
BJ	Vt	2,3326	0,5	1,17	Lk	1,2	2,80
BK	Vt	0,4868	0,5	0,24	Ln	0,6	0,29
BL	Vi	0,7365	0,5	0,37	Ki	0,5	0,37
BLY	Vi	0,1382	0,5	0,07	(Ge)	0,4	0,06
BM	Vi	0,32	0,5	0,16	Ki	0,5	0,16
BN	Vi	2,0958	0,5	1,05	Ki	0,5	1,05
BNY	Lk	1,0558	1,2	1,27	Lke	2,7	2,85
BO	Gksz	0,1489	0,4	0,06	Lk	1,2	0,18
BP	Lk	0,3132	1,2	0,38	Vt	0,5	0,16
BQ	Vt	1,7118	0,5	0,86	Kv	1,5	2,57
BR	K-Sp	0,1146	3	0,34	Lk	1,2	0,14
BS	Gá	1,5909	0,4	0,64	Gip	0,4	0,64
BSZ	Lf	0,9935	2,4	2,38	Lke	2,7	2,68
BT	K-Km	0,1077	1,5	0,16	K-Sp	3	0,32
BTY	K-Lőt	0,7928	1,5	1,19	(Ge)	0,4	0,32
BU	Lk	0,0187	1,2	0,02	K-Sp	3	0,06
BV	Gksz	1,1347	0,4	0,45	Lf	2,4	2,72
BW	Gá	18,8948	0,4	7,56	Gksz	0,4	7,56
BX	Gá	25,0366	0,4	10,01	Gksz	0,4	10,01
BY	Gá	13,3908	0,4	5,36	Gksz	0,4	5,36
BZ	Gá	16,8948	0,4	6,76	Gksz	0,4	6,76

Kód	Tervezett terület használat	Terület mérete (ha)	Értékmutató	Tervezett biológiai aktivitás értéke	Jelenlegi terület használat	Értékmutató	Jelenlegi biológiai aktivitási értéke
BZS	Lk	0,1257	1,2	0,15	Gksz	0,4	0,05
A	K-Mü	2,4852	0,7	1,74	Gksz (Ge)	0,4	0,99
B	K-Mü	6,0442	0,7	4,23	Gksz (Ge)	0,4	2,42
C	K-Mü	9,186	0,7	6,43	Gksz (Ge)	0,4	3,67
D	K-Mü	3,7508	0,7	2,63	Gksz (Ge)	0,4	1,50
E	K-Mü	2,7173	0,7	1,90	Gksz (Ge)	0,4	1,09
F	K-Mü	8,6859	0,7	6,08	Gksz (Ge)	0,4	3,47
G	K-Mü	6,5343	0,7	4,57	Gksz (Ge)	0,4	2,61
H	K-Mü	4,6375	0,7	3,25	Gksz (Ge)	0,4	1,86
I	K-Mü	7,919	0,7	5,54	Gksz (Ge)	0,4	3,17
J	K-Mü	10,9253	0,7	7,65	Gksz (Ge)	0,4	4,37
BI.	Gá	1,8426	0,4	0,74	Mk	5	9,21
BII.	Lk	0,034	1,2	0,04	Zkk	6	0,20
BIII.	Lke	4,0062	2,7	10,82	Mk	5	20,03
BIV.	Gá	0,6701	0,4	0,27	Má	3,7	2,48
BV.	Gksz	5,2373	0,4	2,09	Má	3,7	19,38
BVI.	Gksz	10,4517	0,4	4,18	Má	3,7	38,67
BVII.	Lk	0,6522	1,2	0,78	Mk	5	3,26
BVIII.	Lke	1,7638	2,7	4,76	Mk	5	8,82
BIX.	Vt	0,2922	0,5	0,15	Zkk	5	1,46
BX.	Gá	0,5075	0,4	0,20	Mk	5	2,54
I.	K-Mü	2,9646	0,7	2,08	Má	3,7	10,97
II.	K-Mü	1,6037	0,7	1,12	Má	3,7	5,93
III.	K-Mü	0,1584	0,7	0,11	Ev	9	1,43
IV.	K-Mü	1,7028	0,7	1,19	Má	3,7	6,30
V.	K-Am	1,22	1,5	1,83	Ev	9	10,98
VI.	K-Hull	2,423	0,1	0,24	Má	3,7	8,97
VII.	K-Mü	0,2058	0,7	0,14	Má	3,7	0,76
VIII.	K-Mü	4,6931	0,7	3,29	Má	3,7	17,36
IX.	Gá	0,6333	0,4	0,25	Ev	9	5,70
X.	K-Cs	0,1096	1,5	0,16	Ev	9	0,99
	K-Cs	0,0664	1,5	0,10	Ev	9	0,60
	K-Cs	0,2192	1,5	0,33	KÖu	0,6	0,13
	K-Cs	0,0438	1,5	0,07	KÖu	0,6	0,03

Kód	Tervezett terület használat	Terület mérete (ha)	Értékmutató	Tervezett biológiai aktivitás értéke	Jelenlegi terület használat	Értékmutató	Jelenlegi biológiai aktivitási értéke
XI.	Gá	0,4718	0,4	0,19	Má	3,7	1,75
XII.	K-Cs	0,4279	1,5	0,64	Má	3,7	1,58
XIII.	Gá	0,3255	0,4	0,13	Má	3,7	1,20
XIV.	Gksz	0,3086	0,4	0,12	Má	3,7	1,14
XV.	K-Hull	0,2576	0,1	0,03	Ev	9	2,32
XVI.	K-Hull	3,444	0,1	0,34	Má	3,7	12,74
Ba	Kb-Kp	0,9953	6	5,97	Kt	3	2,99
Bb	Kb-T	5,5364	3,2	17,72	Kt	3	16,61
Bc	Kb-Kp	0,3304	6	1,98	Kt	3	0,99
Bd	Kb-T	6,8424	3,2	21,90	Kt	3	20,53
Be	Kb-T	2,9073	3,2	9,30	Kt	3	8,72
Bf	Kb-Kt	0,2496	1,2	0,30	Vt	0,5	0,12
Bg	Kb-T	5,1157	3,2	16,37	Kt	3	15,35
Bh	Má	3,2096	3,7	11,88	Ksz	3	9,63
Bi	Kb-Sp	3,2871	6	19,72	Ks	3	9,86
Bj	Mk	0,6277	5	3,14	Gksz	0,4	0,25
Bk	Köu	0,1006	0,6	0,06	Vt	0,5	0,05
Bl	Zkk	0,2766	5	1,38	Ln	0,6	0,17
a	Mko	2,3326	6	14,00	Gksz (Ge)	0,4	0,93
b	Má	1,8159	3,7	6,72	Lf	2,4	4,36
c	Eg	1,1754	9	10,58	Gksz (Ge)	0,4	0,47
d	Eg	4,2526	9	38,27	Gksz (Ge)	0,4	1,70
e	Kb-Áh	8,8456	3,2	28,31	Kb	0,1	0,88
f	V	3,7885	6	22,73	Kb	0,1	0,38
g	Tk	1,9462	8	15,57	Gksz (Ge)	0,4	0,78
h	Kb-T	3,3278	3,2	10,65	Kt	3	9,98
i	Má	34,134	3,7	126,30	Ksz	3	102,40
j	Kb-Sz	4,6563	6	27,94	Kc	3	13,97
k	Má	0,9738	3,7	3,60	Lf	2,4	2,34
l	Kb-Np	5,4325	3,2	17,38	Gksz	0,4	2,17
m	Kb-Np	1,5515	3,2	4,96	Gksz	0,4	0,62
n	Eg	6,717	9	60,45	Gksz (Ge)	0,4	2,69
o	Kb-Sp	1,5715	6	9,43	Ks	3	4,71
p	Kb-Sz	9,47	6	56,82	Ksz	3	28,41

Kód	Tervezett terület használat	Terület mérete (ha)	Értékmutató	Tervezett biológiai aktivitás értéke	Jelenlegi terület használat	Értékmutató	Jelenlegi biológiai aktivitási értéke
q	Kb-C	2,1537	3,2	6,89	Kc	1,5	3,23
r	Kb-St	2,2983	3,2	7,35	Ki	1,5	3,45
B1	Ev	0,1025	9	0,92	Má	3,7	0,38
B2	Ev	0,0869	9	0,78	Má	3,7	0,32
B3	Ev	0,0571	9	0,51	Má	3,7	0,21
B4	KÖu	0,0356	0,6	0,02	Zkk	6	0,21
B5	Kb-Kt	2,1734	1,2	2,61	KÖu	0,6	1,30
B6	Kb-Kt	0,0778	1,2	0,09	KÖu	0,6	0,05
B7	Kb-Kt	0,6203	1,2	2,61	KÖu	0,6	0,37
B8	Ev	0,0123	9	0,09	Mk	5	0,06
B9	Ev	0,037	9	0,74	Mk	5	0,19
B10	Ev	1,101	9	0,11	Má	3,7	4,07
B11	Má	0,1834	3,7	0,68	Ev	9	1,65
B12	Ze	0,8544	6	5,13	KÖu	0,6	0,51
1	Ev	0,9597	9	8,64	Mát	3,7	3,55
2	Kb-Vé	0,5786	3,2	1,85	Mát	3,7	2,14
3	Ev	4,7404	9	42,66	Má	3,7	17,54
4	Eg	35,2994	9	317,69	Má	3,7	130,61
5	Ev	1,889	9	17,00	Má	3,7	6,99
6	Eg	8,0457	9	72,41	Má	3,7	29,77
7	Má	5,1006	3,7	18,87	Ev	9	45,91
8	Má	3,3878	3,7	12,53	Ev	9	30,49
9	Eg	1,3396	9	12,06	Má	3,7	4,96
10	Ev	1,3564	9	12,21	Má	3,7	5,02
11	Eg	4,6969	9	42,27	Má	3,7	17,38
12	Ev	0,7088	9	6,38	Má	3,7	2,62
13	Ev	2,5043	9	22,54	Má	3,7	9,27
14	Ev	0,5651	9	5,09	Má	3,7	2,09
15	Kb-Áh	19,7981	3,2	63,35	Má	3,7	73,25
16	Ev	5,0957	9	45,86	Má	3,7	18,85
17	Eg	10,705	9	96,35	Má	3,7	39,61
18	Ev	0,5492	9	4,94	KÖu	0,6	0,33
19	Má	26,5811	3,7	98,35	Ev	9	239,23
20	Ev	25,6512	9	230,86	Má	3,7	94,91

Kód	Tervezett terület használat	Terület mérete (ha)	Értékmutató	Tervezett biológiai aktivitás értéke	Jelenlegi terület használat	Értékmutató	Jelenlegi biológiai aktivitási értéke
21	Kb-Sp	0,157	6	0,94	Má	3,7	0,58
22	Kb-Sz	1,0324	6	6,19	Má	3,7	3,82
23	Mko	2,0184	6	12,11	Ev	9	18,17
24	Ev	17,5283	9	157,75	Má	3,7	64,85
25	Eg	8,6047	9	77,44	Má	3,7	31,84
26	Eg	4,3087	9	38,78	Má	3,7	15,94
27	Ev	0,4865	9	4,38	Má	3,7	1,80
28	Ev	4,2907	9	38,62	Má	3,7	15,88
29	Eg	44,6442	9	401,80	Má	3,7	165,18
30	Ev	1,074	9	9,67	Má	3,7	3,97
31	KÖu	0,3945	0,6	0,24	Ev	9	3,55
32	Kb-Pk	12,3041	0,6	7,38	Má	3,7	45,53
33	Má	23,7422	3,7	87,85	Kbb	0,2	4,75
34a	Má	0,1333	3,7	0,49	KÖu	0,6	0,08
34a	KÖu	0,1821	0,6	0,11	Má	3,7	0,67
35	Tk	2,0975	8	16,78	Má	3,7	7,76
36	Kb-Áh	10,2786	3,2	32,89	Má	3,7	38,03
37	Kb-Tsp	1,8971	3,2	6,07	Kb-Hull	1,5	2,85
	Kb-Tsp	1,7262	3,2	5,52	Ev	9	15,54
	Kb-Tsp	2,3385	3,2	7,48	Má	3,7	8,65
38	Kb-Hull	6,6762	1,5	10,01	Má	3,7	24,70
39	Ev	3,4426	9	30,98	V	6	10,33
40	Ev	0,7594	9	6,83	Má	2,81	4,02
EGYENLEG							**+ 940,91**

MAKÓ VÁROS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI
TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV

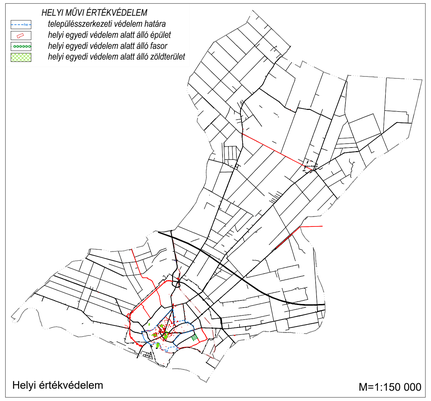

Helyi értékvédelem M=1:150 000

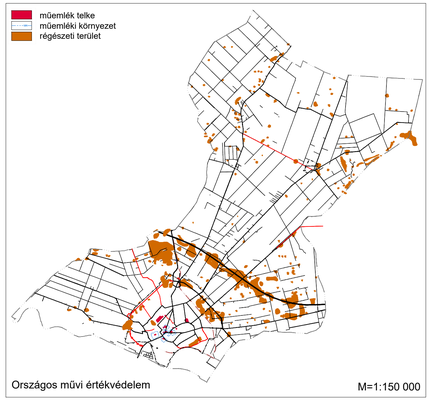

Országos művi értékvédelem M=1:150 000

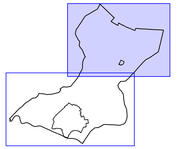

JELMAGYARÁZAT

közigazgatási terület határa
belterület határa
belterület bővítés határa

TERÜLETFELHASZNÁLÁSI MÓDOK

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK

Lakóterületek
- Lk — Nagyvárosias lakóterület
- Lke — Kisvárosias lakóterület
- Lf — Kertvárosias lakóterület

Vegyes területek
- Vt — Falusias lakóterület
- Vl — Településközpont vegyes terület

Intézményterület

Gazdasági terület
- Gksz — Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület
- Gá — Általános gazdasági terület

Üdülőterület
- Üü — Üdülőházas üdülőterület
- Üh — Hétvégiházas üdülőterület

Különleges beépítésre szánt terület
- K-Eü — Egészségügyi intézmény területe
- K-Sp — Nagykiterjedésű sportterület
- K-Közl — Közlekedési terület
- K-Aut — Autópálya mérnökség területe
- K-Mü — Mezőgazdasági üzemi terület
- K-Cs — Csárda terület
- K-Km — Kőzmű terület
- K-Hul — Hulladékkezelő terület
- K-Szt — Szennyvíztisztító területe
- K-Lov — Lovarda terület
- K-It — Idegenforgalmi, tábor terület
- K-Sz — Szabadító központ terület
- K-Lőt — Lőtér területe

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK

Közlekedési terület
- Közúti közlekedési terület
- Kötöttpályás közlekedési területe

Zöldterület
- Zkp — Közpark
- Zks — Közkert
- Ze — Egyéb (közlekedési) zöldterület

Erdőterület
- Ev — Védelmi
- Eg — Gazdasági
- Es — Közjóléti

Mezőgazdasági terület
- Mk — Kertes
- Má — Általános

Korlátozott használatú
- Mko — Korlátozott használatú terület

Vízgazdálkodási terület
- V — Vízgazdálkodási terület

Természetközeli terület
- Tk — Természetközeli területe

Különleges beépítésre nem szánt terület
- Kb-T — temető területe
- Kb-Kg — kegyeleti park
- Kb-Kt — fásított köztér
- Kb-Sp — nagykiterjedésű sportterület
- Kb-Sz — szabadidőpark terület
- Kb-C — kemping területe
- Kb-Na — napernyű-park terület
- Kb-Áh — átmeneti használatú terület
- Kb-Pk — kamionparkoló és pihenő terület
- Kb-Vé — különleges védett épületegyüttes területe
- Kb-Hul — hulladékkezelő területe
- Kb-St — strand, kikötő és rekreációs terület
- Kb-Tsp — Off-Road pálya területe

VÉDELEMMEL ÉS KORLÁTOZÁSSAL ÉRINTETT TERÜLETEK

ÖRÖKSÉGVÉDELEM

ORSZÁGOS MŰVI ÉRTÉKVÉDELEM
műemlék, műemlék telke
műemléki környezet határa
régészeti lelőhely

HELYI MŰVI ÉRTÉKVÉDELEM
településszerkezeti védelem határa
helyi egyedi védelem alatt álló épület
helyi egyedi védelem alatt álló fasor
helyi egyedi védelem alatt álló zöldterület

TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

NEMZETKÖZI TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM
Natura 2000 terület
Ramsari terület határa

ORSZÁGOS ÉS TÉRSÉGI TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM
Körös-Maros Nemzeti Park területe
Körös-Maros Nemzeti Park fokozottan védett területe
országos jelentőségű természeti emlék (ex lege védett kunhalom)
országos ökológiai hálózat - magterület
országos ökológiai hálózat - ökológiai folyosó
országos ökológiai hálózat - pufferterület
tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

HELYI TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM
helyi jelentőségű természeti emlék

KÖRNYEZETVÉDELEM

gyógyhely határa
gyógyhely védőterületének határa
bányatelek határa
szennyvíztisztító védőterülete
belvízi-szükségtározó záportározó és 10-10 m-es védőtávolsága
belvíz-elöntéssel veszélyeztetett terület
út védőtávolsága
vasút védőtávolsága

NYOMVONALAS ELEMEK, OBJEKTUMOK

KÖZLEKEDÉS
Autópálya
Országos főút
Országos mellékút, települési főút
Gyűjtőút, külterületi feltáróút
Körforgalmú csomópont
Kerékpárút
Kerékpársáv
Forgalomcsillapított terület
Vasút vonal, villamos vonal
Szintbeni vasúti kereszteződés
Híd
Vasútállomás
B+R kerékpár tároló
Hajódömös

KÖZMŰVEK
Regionális ivóvízvezeték és 5-5 m-es védőtávolsága
120 kV-os elektromos távvezeték és 18-18 m-es védőtávolsága
400 kV-os elektromos távvezeték és 28-28 m-es védőtávolsága
Nagyközépnyomású földgázvezeték biztonsági övezettel
Nagynyomású földgázvezeték biztonsági övezettel
Szénhidrogén kút biztonsági övezettel
Regionális szénhidrogénvezeték és 15-15 m-es biztonsági övezete

Makó-Rákos

Földeák

Battonya-Pusztaföldvár-Dél - szénhidrogén

Pitvaros

Makó-árok I. szénhidrogén

Makó-árok szénhidrogén

Balkánszínen

Munka megnevezése:	**MAKÓ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK**
	ZÁRÓ SZAKMAI VÉLEMÉNYEZÉSI TERVDOKUMENTÁCIÓ
Megrendelő:	**Makó Város Önkormányzata** 6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511 800 honlap: www.mako.hu
Generál tervező:	**TERRA STÚDIO KFT.** 1034 Budapest, Szomolnok u. 14. tel: (36-1) 250 5064 fax: (36-1) 453 2592 e-mail: terra.studio@prourbekft.hu
Munkarész megnevezése:	TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV
Méretarány:	M= 1:20 000
Dátum:	2021. augusztus
Munkaszám:	TSZT

TELEPÜLÉSRENDEZÉS, TÁJRENDEZÉS, ZÖLDFELÜLETEK, KÖRNYEZETVÉDELEM	**TÁJOLÓ-TERV KFT.** 1074 Budapest, Rottenbiller u. 34. E-mail: tajoloterv.hu@gmail.hu	Felelős szakági tervező: ALBEJGUN Tel.: 70/ 331-0003 JAKUBOVICS JUDIT Tel.: 70/ 331-0156		Tervező: SKAKOVÁ KATALIN
TELEPÜLÉSRENDEZÉS	**Archi-Profil Bt.** 1091 Budapest, Lónyai u. 23. E-mail: archi_profil@t-online.hu	Felelős szakági tervező: CSILLEMBÁLINTNÉ Tel.: 70/ 331-0092		Tervező:
KÖZLEKEDÉSTERVEZÉS	**PRO URBE KFT.** 1034 Budapest, Szomolnok u. 14. E-mail: prourbe@prourbekft.hu	Felelős szakági tervező: BÍRÓ PÁL NO, KÉ-K, KÉ-Ú, KÉ-L, KÉ-Ny, ÉI-1/2/3		Tervező:
KÖZMŰTERVEZÉS	**DIMA KFT.** 1094 Budapest, Mátyás köz u. 16.	Felelős szakági tervező: DIMA ANDRÁS Tel.: 70/ 31-31-218		Tervező:

Készült az állami alapadatok felhasználásával.

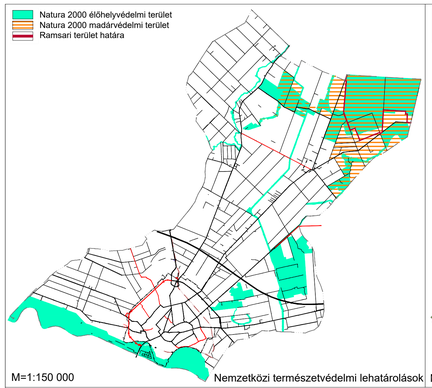

M=1:150 000

Nemzetközi természetvédelmi lehatárolások

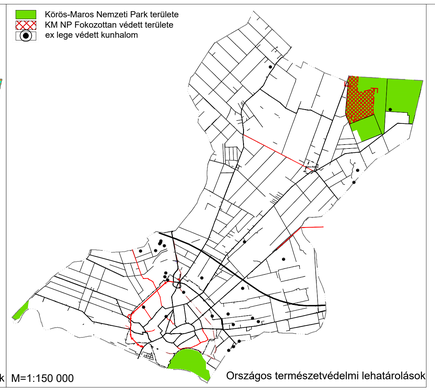

M=1:150 000

Országos természetvédelmi lehatárolások

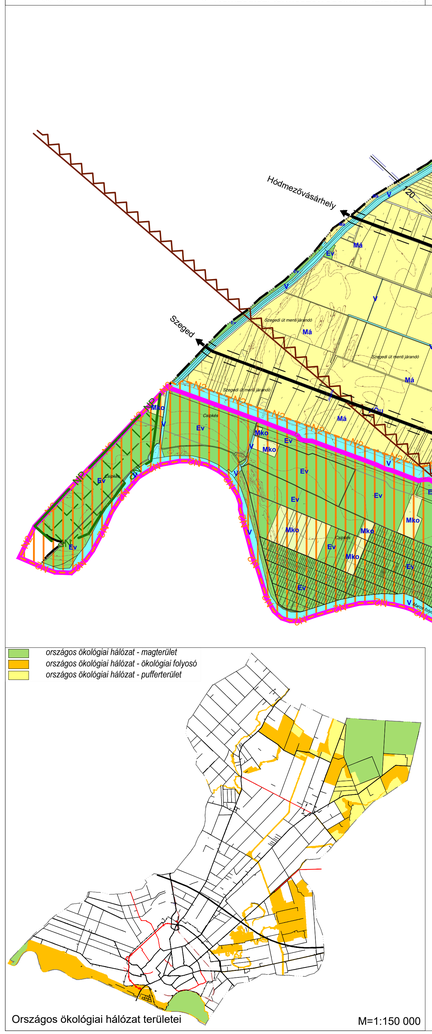

Országos ökológiai hálózat területei

M=1:150 000

Hódmezővásárhely
Szeged
Makó
Kiskunfélegyháza
Kiskunfélegyháza
Kiskunfélegyháza

MAKÓ

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV

VÁLTOZÁSOK

1 : 40 000

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút

A változás jellege

- beépítésre szánt terület beépítésre szánt területből
- beépítésre szánt terület beépítésre nem szánt területből
- beépítésre nem szánt terület beépítésre szánt területből
- beépítésre nem szánt terület beépítésre nem szánt területből

Munka megnevezése:	**MAKÓ településrendezési eszközök**
Megrendelő:	**MAKÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA** 6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511-800, honlap: www.mako.hu
Generál tervező:	**TERRA Stúdió Kft.** 1034 Budapest, Szemlőhök u 14. tel: (36-1) 250-5064 e-mail: terra.studio@prourbekft.hu
Méretarány:	M= 1:40 000
Dátum:	2021. augusztus
Munkarész:	TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERV
Tervjel:	**VÁLT**
Tervlap címe:	Változások
Szakágú tervező cég:	**TÁJOLÓ-TERV KFT.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24. e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu
Szakágú tervező cég:	**Archi-Profil Bt.** 1091 BUDAPEST, LEHEL U. 23. E-MAIL: archi_profilbt@t-online.hu
Felelős szakágú tervező:	AUER JOLÁN TT/1, TK/1-01-0003
	JACZENKÓ JUDIT TT/1, TK/1-01-5156
Felelős szakágú tervező:	CS. KELEMEN ÁGNES TT/1, TR-01-0799

MAKÓ VÁROS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI
2021.

ALÁTÁMASZTÓ MUNKARÉSZEK

ZÁRÓ SZAKMAI VÉLEMÉNY KÉRÉSÉHEZ ÖSSZEÁLLÍTOTT DOKUMENTÁCIÓ

2021. AUGUSZTUS

TERVEZŐ:

Terra Stúdió Kft.
1034 Budapest, Szomolnok u. 14.

Településrendezés:	**Csarkóné Kelemen Ágnes** vezető településrendező tervező, terület- és településfejlesztési szakokleveles építészmérnök (01-0760)	TT/1 01-0760 TR 01-0760 É 01-0760
Településrendezés, tájrendezés, zöldfelületek, környezetvédelem:	**Auer Jolán** településrendezési vezető tervező és településrendezési zöldfelületi és tájrendezési vezető tervező (01-5003)	TT/1 01-5003 TK/1 01-5003 TR 01-5003 K/1 01-5003
	Jaczenkó Judit településrendezési vezető tervező és településrendezési zöldfelületi és tájrendezési vezető tervező (01-5156)	TT/1 01-5156 TK/1 01-5156 TR 01-5156 K 01-5156
Közlekedés:	**Bachratyné Imecs Anikó** közlekedési szakági tervező (01-1018)	TKÖ –Településtervezési közlekedési szakterület KÉ-VA – Vasúti építmények tervezése KÉ-K – Közúti építmények tervezése KÉ-L – Légiközlekedési építmények tervezése KÉ-HA – Hajózási építmények tervezése
Közművek:	**Dima András**, közmű szakági tervező (01-2130)	VZ-TEL - Települési víziközmű tervezése TE - Településtervezési energia-közmű szakterület TH - Településtervezési hírközlési szakterület TV - Településtervezési vízközmű szakterület VZ-TER - Területi vízgazdálkodási építmények tervezése

TARTALOMJEGYZÉK

1. A KÖRNYEZETALAKÍTÁS TERVE 5
1.1 Településrendezési javaslatok 5
1.1.1. Javasolt településszerkezet, területfelhasználási rendszer 5
1.2 A változással érintett területek összefoglalója és összefüggései 18
1.2.1. A településszerkezeti változások bemutatása 18
1.2.2. A településszerkezeti változások területrendezési tervekkel való összefüggéseinek bemutatása 35
1.2.3. A változások hatályos településfejlesztési koncepcióval való összhangjának bemutatása 58
2. SZAKÁGI JAVASLATOK 60
2.1. Tájrendezési javaslatok 60
2.1.1. Tájhasználat, tájszerkezet javaslata 60
2.1.2. Természetvédelmi javaslatok 65
2.1.3. Tájvédelmi és tájképvédelmi javaslatok 69
2.1.4. Biológiai aktivitásérték változása 70
2.2. Zöldfelületi rendszer fejlesztése 75
2.2.1. A zöldfelületi rendszer elemeinek fejlesztési javaslatai 75
2.2.2. A zöldfelületi ellátottság alakulása 78
2.2.3. A zöldfelületek ökológiai szerepének erősítésére vonatkozó javaslatok 78
3. KÖZLEKEDÉSI JAVASLATOK 79
3.1. Közúti hálózati kapcsolatok 79
3.2. Főbb közlekedési csomópontok 79
3.3. Belső úthálózat 80
3.4. Közösségi közlekedés 80
3.4.1. Közúti közösségi közlekedés 80
3.4.2. Kötöttpályás közösségi közlekedés 80
3.5. Kerékpáros közlekedés 81
3.6. Főbb gyalogos közlekedés 81
3.7. Gépjármű elhelyezés, parkolás 82
4. KÖZMŰVESÍTÉSI JAVASLATOK 83
4.1. Vízi-közművek 85
4.1.1. Vízellátás 85
4.1.2. Szennyvízcsatornázás 86
4.1.3. Csapadékcsatornázás 87
4.2. Energiaellátás 87
4.2.1. Villamos-energia ellátás 87
4.2.2. Gázellátás 89
4.2.3. Távhőellátás 89

4.2.4. Geotermikus energia 90
4.3 Hírközlés 91
4.3.1 Vezetékes hírközlés 91
4.3.2 Vezeték nélküli hírközlés 91
4.4. Megújuló energiaforrások alkalmazása, környezettudatos energiagazdálkodás, egyedi közműpótlók 92
5. KÖRNYEZETI HATÁSOK ÉS FELTÉTELEK 97
5.1. A földtani közeg és a talaj védelme 97
5.2. A felszíni- és felszín alatti vizek védelme 99
5.3. Levegőtisztaság-védelem 100
5.4. Zaj- és rezgés elleni védelem 102
5.5. Hulladékkezelés 103
6. HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVVEL VALÓ ÖSSZHANG BEMUTATÁSA 104
7. SZABÁLYOZÁSI KONCEPCIÓ 104
8. BEÉPÍTÉSI TERV 106
9. KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS 107

1. A KÖRNYEZETALAKÍTÁS TERVE

1.1 TELEPÜLÉSRENDEZÉSI JAVASLATOK

1.1.1. Javasolt településszerkezet, területfelhasználási rendszer

Makó Város közigazgatási területe a Településszerkezeti Terv területfelhasználása alapján általános és sajátos használat szerinti területfelhasználási egységekre osztható fel, a fejlesztés és építés szempontjából beépítésre szánt (beépült vagy a terv alapján távlatban beépülő) és beépítésre nem szánt területre tagozódik. A beépítésre szánt területek azok, amelyeken belül az építési övezetekben a telkek megengedett beépítettsége legalább 10 %. A beépítésre nem szánt területek azok, amelyeken belüli övezetekben a telkek megengedett beépítettsége legfeljebb 10 %.
A Településszerkezeti Tervben meghatározott általános és sajátos használat szerinti beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területfelhasználási egységek jellemzői a 253/1997. (XII.20.) Korm. rendelet (OTÉK) alapján kerültek meghatározásra, melynek összefoglalását az alábbi táblázat mutatja be:

TERÜLET-FELHASZNÁLÁS általános használat	**TERÜLETFELHASZNÁLÁS ÉS JELE** sajátos használat		**MEGENGEDETT LEGNAGYOBB BEÉPÍTÉSI SŰRŰSÉG** m^2/m^2	**KÖZMŰ-VESÍTETTSÉG MÉRTÉKE**
BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK				
LAKÓ	Nagyvárosias lakóterület	Ln	2,4	teljes
	Kisvárosias lakóterület	Lk	1,5	teljes
	Kertvárosias lakóterület	Lke	0,6	teljes
	Falusias lakóterület	Lf	0,5	teljes
VEGYES	Településközpont vegyes terület	Vt	2,4	teljes
	Intézmény terület	Vi	1,5	teljes
GAZDASÁGI	Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület	Gksz	1,5	teljes
	Ipari gazdasági terület	Gip	1,5	teljes
	Általános gazdasági terület	Gá	1,5	teljes
ÜDÜLŐ	Üdülőházas üdülőterület	Üü	0,4	teljes
	Hétvégi házas üdülőterület	Üh	0,2	teljes
KÜLÖNLEGES	Egészségügyi intézmény terület	K-Eü	0,6	teljes
	Nagykiterjedésű sportterület	K-Sp	0,4	teljes
	Közlekedési terület	K-Közl	0,8	részleges
	Autópálya mérnökség területe	K-Am	0,4	részleges
	Mezőgazdasági üzemi terület	K-Mü	0,8	részleges
	Autóscsárda terület	K-Cs	0,7	részleges
	Közmű terület	K-Km	0,4	részleges
	Hulladékkezelő terület	K-Hull	0,4	részleges
	Szennyvíztisztító terület	K-Szt	0,8	részleges
	Lovarda terület	K-Lov	0,2	teljes
	Idegenforgalmi, tábor terület	K-It	0,2	teljes

TERÜLET-FELHASZNÁLÁS általános használat	**TERÜLETFELHASZNÁLÁS ÉS JELE** sajátos használat		**MEGENGEDETT LEGNAGYOBB BEÉPÍTÉSI SŰRŰSÉG** m^2/m^2	**KÖZMŰ-VESÍTETTSÉG MÉRTÉKE**
BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK				
KÖZLEKEDÉSI- ÉS KÖZMŰTERÜLET	Közlekedési és közmű terület	Köu	-	-
	Kötöttpályás, vasúti közlekedési	Kök	-	-
ZÖLDTERÜLET	Közpark	Zkp	-	-
	Közkert	Zkk	-	-
	Egyéb (közlekedési) zöldterület	Ze	-	-
			-	-
ERDŐ	Védelmi erdőterület	Ev	-	-
	Gazdasági erdőterület	Eg	-	-
	Közjóléti erdőterület	Ek	-	-
MEZŐGAZDASÁGI	Kertes mezőgazdasági terület	Mk	-	-
	Általános mezőgazdasági terület	Má	-	-
	Korlátozott használatú mezőgazdasági terület	Mko	-	-
			-	-
VÍZGAZDÁLKODÁSI	Vízgazdálkodási terület	V	-	-
TERMÉSZETKÖZELI	Természetközeli terület	Tk	-	-
KÜLÖNLEGES	Temetők területe	Kb-T	-	-
	Kegyeleti park	Kb-Kp	-	-
	Fásított köztér	Kb-Kt	-	-
	Nagykiterjedésű sportterület	Kb-Sp	-	-
	Szabadidőpark terület	Kb-Sz	-	-
	Kemping terület	Kb-C	-	-
	Naperőműpark terület	Kb-Np	-	-
	Átmeneti használatú terület	Kb-Áh	-	-
	Kamion parkoló és pihenő terület	Kb-Pk	-	-
	Külterületi védett épület együttes területe	Kb-Vé	-	-
	Hulladékkezelő terület	Kb-Hull	-	-
	Strand, kikötő és rekreációs terület	K-St	-	-

1.1.1.1. Beépítésre szánt területek

- **Lakóterületek**

Nagyvárosias lakóterület (Ln): A nagyvárosias lakóterület sűrű beépítésű, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 12,5 m-es beépítési magasságot meghaladó elsősorban lakó rendeltetésű épületek elhelyezésére szolgál. Nagyvárosias lakóterület besorolásúak a Városközpont telepszerű, tömbtelkes, többszintes beépítésű lakóterületei.

Kisvárosias lakóterület (Lk): sűrű beépítésű**,** több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 12,5 m-es beépítési magasságot meg nem haladó, elsősorban lakó rendeltetésű épületek elhelyezésére szolgáló terület. Ezeken a területeken a lakó rendeltetésen kívül kereskedelmi, szolgáltató, hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, közösségi szórakoztató, szállás jellegű, igazgatási, iroda és sport rendeltetésű épületek is elhelyezhetőek. A Településszerkezeti terv Gerizdes városrészben (Gerizdes, Verebes és Kásás) és Vertán városrészben (Vertán telep, Ardics, Újhegy, Bánom és Kenyérváró) jelöl nagy területen kisvárosias lakóterületeket.

Kertvárosias lakóterület (Lke): laza beépítésű, összefüggő nagykertes, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 7,5 m-es beépítési magasságot meg nem haladó elsősorban lakó rendeltetésű épületek elhelyezésére szolgáló lakóterület. Ezeken a területeken a lakó rendeltetésen kívül kereskedelmi, szolgáltató, hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, szállás jellegű és sport rendeltetésű épületek is elhelyezhetőek. A Településszerkezeti terv Vertán városrészben jelöl meglévő kertvárosias lakóterületeket.

Falusias lakóterület (Lf): legfeljebb 7,5 m-es beépítési magasságú lakóépületek, a mező- és erdőgazdasági építmények, továbbá a lakosságot szolgáló, környezetre jelentős hatást nem gyakorló kereskedelmi, szolgáltató építmények elhelyezésére szolgál. A Településszerkezeti terv Honvéd, Gerizdes és Újváros városrészeken jelöl falusias lakóterületeket.

Falusias lakóterület besorolásúak továbbá külterületen az egykori majorsághoz kapcsolódóan kialakult Igási tanya lakó funkciójú területei.

- **Vegyes területek**

Településközpont vegyes terület (Vt): elsősorban lakó és olyan települési szintű egyéb rendeltetést szolgáló épület elhelyezésére szolgál, amely nincs zavaró hatással a lakó rendeltetésre. Ezeken a területeken elhelyezhető a lakó rendeltetésen kívül igazgatási, iroda, kereskedelmi, szolgáltató, szállás, a terület azon részén, amelyben a gazdasági célú használat az elsődleges, egyéb közösségi szórakoztató, hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, közösségi, szórakoztató és sport rendeltetés. Településközpont vegyes területfelhasználási egységbe tartozik a városközpont területe, amely továbbra is biztosítja a terület vegyes karakterét, ahol a lakó funkciójú épületeken kívül intézményi, kiskereskedelmi és szolgáltató rendeltetésű épületek is megtalálhatóak.

Intézmény terület (Vi): Az intézmény terület elsősorban igazgatási, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális rendeltetést szolgáló épületek elhelyezésére szolgál egyéb közösségi szórakoztató, hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális, kulturális, közösségi, szórakoztató és sport rendeltetés.

- **Gazdasági területek**

Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület (Gksz): elsősorban környezetre jelentős hatást nem gyakorló gazdasági tevékenységi célú épületek elhelyezésére szolgál. A Településszerkezeti terv Újváros városrészben, az elkerülő út mentén jelöl kereskedelmi, szolgáltató területeket, az Aradi út, a Honvéd utca, a Földeáki és a Rákosi út mentén. A belterület lakóterülete és az elkerülő út között még nagy területen található be nem épült kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület.

Általános gazdasági terület (Gá): környezetre jelentős hatást nem gyakorló ipari és gazdasági tevékenységi célú, továbbá kereskedelmi, szolgáltató és raktár rendeltetésű építmények elhelyezésére szolgál. A Településszerkezeti terv a vasút és az elkerülő út közötti területen, valamint az Ardics utca két oldalán, a lakóterület és az elkerülő út között, a város belterületének nyugati oldalán jelöl ki általános gazdasági területeket. A mezőgazdasági majorok és telephelyek kivételével a külterületi gazdasági funkciójú területek is általános gazdasági terület besorolást kaptak. Új általános gazdasági terület kijelölése az Ardics utca mentén történt, a már meglévő gazdasági terület kiegészítéseként.

- **Üdülőterületek**

Üdülőházas üdülőterületek (Üü): Az üdülőházas üdülőterületek lehatárolása nem változik a Településszerkezeti tervben, a Maros árterületén meglévő - változó üdülői kör számára szolgáló - üdülőterületeket foglalja magában.

Hétvégiházas üdülőterületek (Üh): A hétvégiházas üdülőterületek szintén a Maros árterületén találhatóak, ide soroltak az egyéni használatú üdülőtelkek. Lehatárolásuk nem módosul a hatályos Településszerkezeti tervhez képest.

- **Különleges beépítésre szánt területek**

Különleges egészségügyi intézmény terület (K-Eü): a Dr. Diósszilágyi Sámuel Kórház és rendelő intézet, a makói kórház területe. A Településszerkezeti terv a meglévő kórház területen kívül egyéb különleges egészségügyi terület fejlesztést nem tartalmaz.

Különleges nagykiterjedésű sportterület (K-Sp): Különleges beépítésre szánt sportterület területfelhasználásba soroltak a város épületigényes nagykiterjedésű sportolási célú területei. A különleges sportterületen a testedzés, a sportolás épületei, építményei helyezhetők el, kiegészülve vendéglátás rendeltetésű épületekkel.

Különleges közlekedési terület (K-Közl): nagy kapacitású parkolók, sorgarázs, autóbusz pályaudvar területe.

Különleges autópálya mérnökség területe (K-Am): Különleges beépítésre szánt terület besorolású a Makó határában, a Hódmezővásárhelyi út és az M43 autópálya csomópontjában található Autópálya Mérnökség területe. A terület az Autópálya Mérnökség tevékenységéhez kapcsolódó, illetve az autópálya üzemviteléhez szükséges igazgatási, iroda, szociális és üzemeltetési épületek, építmények elhelyezésére szolgál.

Különleges mezőgazdasági üzemi terület (K-Mü): különleges beépítésre szánt mezőgazdasági üzemi területbe kerülnek átsorolásra gazdasági területből a mezőgazdasági majorok, géptelepek, terményraktárak, állattartó telepek területei. A mezőgazdasági üzemi terület az állattenyésztéssel, mezőgazdasági termékek tárolásával, feldolgozásával kapcsolatos létesítmények elhelyezésére szolgál.

Különleges autóscsárda terület (K-Cs): Különleges beépítésre szánt területbe sorolt a Maros hullámterén, a Szegedi út hídra vezető része mentén elhelyezkedő autóscsárda és panzió területe.

Különleges közmű terület (K-Km): Beépítésre szánt különleges közmű területbe a közművek és hírközlési létesítmények épület, illetve építményigényes területei (pl. transzformátorállomás) tartoznak.

Különleges hulladékkezelő terület (K-Hull): különleges beépítésre szánt hulladékkezelő területbe sorolt a Hódmezővásárhelyi út nyugati oldalán, a volt hulladéklerakó helyén létesült hulladékudvar és átrakó, valamint komposztáló telep beépített területe. A területen a hulladékkezeléssel és tárolással kapcsolatos épületek, építmények, valamint annak kiszolgáló létesítményei helyezhetők el.

Különleges szennyvíztisztító terület (K-Szt): különleges beépítésre szánt szennyvíztisztító területbe sorolt a városi szennyvíztisztító területe, ahol a települési folyékony- és iszapszerű hulladékok kezeléséhez és ártalmatlanításához szükséges építmények és műtárgyak, valamint ezek kiszolgáló létesítményei helyezhetők el.

Különleges lovarda terület (K-Lov): Beépítésre szánt különleges lovarda területbe a város délkeleti részén, az Aradi u. – Wekerle u. - Dózsa-telep – Marsi-halom dűlő által határolt tömbbelsőben található, korábban is erre a célra kijelölt, a pihenés, szabadidő eltöltés, lovas sport céljára szolgáló terület tartozik. A területen a lovas sporthoz és lovasturizmushoz kapcsolódó épületek, építmények, valamint a terület fenntartásához szükséges állattartó létesítmények helyezhetők el.

Különleges idegenforgalmi, tábor terület (K-It): különleges beépítésre szánt idegenforgalmi, tábor területbe a Maros parti üdülőterület közrefogásában található tábor területe tartozik. A terület a turista- és idegenforgalom, szálláshely szolgáltatás és kapcsolódó létesítményei, a pihenést és sportolást, testedzést, szabadidős tevékenységet szolgáló épületek, építmények elhelyezésére szolgál.

1.1.1.2. Beépítésre nem szánt területek

- **Közlekedési területek**

A közlekedési területek területfelhasználási rendszere a településszerkezeti tervben meghatározásra került az OTÉK előírásai alapján.

Közúti közlekedési területek

Kötöttpályás közlekedési terület

- 121-es számú Kétegyháza – Újszeged vasútvonal, „regionális vasúti pálya" besorolású, egyvágányú, dízel vontatású vasútvonal. Az engedélyezett sebesség 50-60 km/h. Mindössze napi 1 járat pár közlekedik Makó érintésével.
- 130-as számú Hódmezővásárhely - Újváros – Makó vasútvonal, Makót érintő szakasza „egyéb vasúti pálya" besorolású, egyvágányú vasútvonal, ahol azonban jelenleg nincs vasúti közlekedés.

- **Zöldterületek**

Zöldterületbe az állandóan növényzettel fedett közterületek tartoznak. A zöldterületek elsődlegesen a pihenés, játék és testedzés helyszínei, továbbá a környezetükben lévő lakóterületek, illetve a város klimatikus viszonyainak megőrzését, javítását, ökológiai rendszereinek védelmét szolgáló zöld szigetek. A korábban zöldterületi besorolásban lévő területek megmaradnak. Kivételt ez alól a városközpontban lévő közterek jelentenek, melyek funkciójuk és jellegük alapján a *„különleges beépítésre nem szánt terület fásított köztér"* területbe kerülnek átsorolásra.
A korábbi egységes besorolás helyett a zöldterületeket területnagyságuktól és funkciójuktól függően a terv:

- közpark (Zkp),
- közkert (Zkk) és
- egyéb (közlekedési) zöldterület (Ze)

területfelhasználásba sorolja.

- **Erdőterületek**

Az erdőterületek lehatárolása az Országos Erdőállomány Adattárban erdőtervezett erdőterületként nyilvántartott erdők figyelembe vételével történt, meghagyva több helyen az üzemtervezett erdők között nem szereplő, ugyanakkor a földhivatali nyilvántartásban erdő művelési ágú vagy ténylegesen beerdősült területeket is. A területfelhasználási cél szerinti besorolás meghatározásánál az erdők elsődleges rendeltetése mellett az erdők hatályos Településszerkezeti terv szerinti besorolását és az erdők tervezett funkcióját is figyelembe vettük.
Az erdők kiterjedése a hatályos Településszerkezeti tervben foglaltakhoz képest nőtt, új elemként jelennek meg a közigazgatási területen elszórtan található, az erdészeti adatszolgáltatás szerint lehatárolt kisebb gazdasági rendeltetésű erdők, melyeket a korábbi Településszerkezeti terv nem szerepeltetett. Az erdőterületek területfelhasználási egységekbe sorolása a területfelhasználási cél és az építési használat szerint ennek megfelelően az alábbiak szerint alakul:

Védelmi erdőterületek (Ev): Védelmi erdőterületbe kerültek besorolásra a természetvédelmi szempontból érzékeny (védett természeti területen lévő, Natura 2000 területként és/vagy ökológiai hálózat magterületeként nyilvántartott) erdőterületek, továbbá a környezetvédelmi szempontból jelentős (talajvédelmi, vízvédelmi, településvédelmi, tájképvédelmi, mezővédő. stb. szerepű) erdők. Védelmi erdőterületen kilátó és magasles kivételével épületek nem, csak a védelmi célok megvalósulását szolgáló, épületnek nem minősülő építmények helyezhetők el.

Gazdasági erdőterületek (Eg): Ide tartoznak az erdészeti üzemterv szerinti gazdasági rendeltetésű erdők. Ez alól kivételt a hullámtéri erdőterületek jelentenek, melyek környezetvédelmi és természetvédelmi szerepük miatt a védelmi erdőterületbe kerültek besorolásra. Gazdasági erdőterületen indokolt esetben az erdő műveléséhez kapcsolódó, az erdő- és vadgazdálkodást szolgáló építmények elhelyezésére lehetőség nyílik.
Közjóléti erdőterületek (Ek): A korábbi Településszerkezeti terv elhatározásait, az erdők elsődleges rendeltetését, valamint a meglévő és tervezett funkciót figyelembe véve közjóléti erdőterületbe soroltak a belterülettől délre a Maros hullámterében található meglévő és tervezett parkerdők. Közjóléti erdőterületen ismeretterjesztő, pihenés, testedzés célját szolgáló építmények helyezhetők el.

- **Mezőgazdasági területek**

A korábbi településrendezési eszközökhöz képest a külterület meghatározó tájalkotó elemeinek, a mezőgazdasági területeknek, az egyes területek sajátosságait és környezeti érzékenységét figyelembe véve differenciáltabb tagolása indokolt. Természetvédelmi, környezetvédelmi szerepük, az építés mellett a tájhasználatot is korlátozó jellemzőik miatt már területhasználati szinten szükséges a természetvédelmi lehatárolással érintett területek külön területfelhasználásba sorolása. E szerint a mezőgazdasági területek sajátos használatuk szerint az alábbiak szerint tagolódnak:

Kertes mezőgazdasági területek (Mk): Ide tartoznak a belterület környezetében található volt zártkerti területek, illetve egykori szőlőföldek (Aradics, Újhegy, Ingó, Lesi, Újszentlőrinc), melyek lehatárolásában a hatályos Településszerkezeti tervhez képest pontosítás történt. A kertes területek elsősorban a kiskertes mezőgazdálkodáshoz kapcsolódó gazdasági építmények elhelyezésére szolgál, a lakó- és üdülőfunkció megjelenése, erősödése nem támogatott. A beépítettségi jellemzők alapján a kertes területek differenciált szabályozása indokolt.

Korlátozott használatú mezőgazdasági területek (Mko): Ide soroltak a tájképi, természetvédelmi szempontból értékes, vízvédelmi szempontból érzékeny – védett természeti területen, Natura 2000 területként nyilvántartott és/vagy az ökológiai hálózat részeként magterületbe, illetve ökológiai folyosó területébe sorolt— mezőgazdasági területek.
A korlátozott használatú mezőgazdasági területen a tájképi, természeti értékek hosszú távú fennmaradása érdekében épületek, építmények a természetszerű művelési ágak fenntartásához kapcsolódóan, a természetvédelmi szempontok sérelme nélkül, a tájképi adottságok megőrzése mellett létesíthetők.
A területeket érintő sokrétű természetvédelmi lehatárolás és a területek eltérő természeti, környezeti érzékenysége, sérülékenysége miatt a területek további övezeti differenciálása szükséges.

Általános mezőgazdasági terület (Má): Ide tartoznak a közigazgatási terület előzőekbe nem sorolt, többnyire szántó használatú mezőgazdasági területei. Az általános mezőgazdasági területeken cél a gazdaságos mezőgazdasági termelés feltételeit biztosító infrastruktúra kialakítása, ugyanakkor a tájképet kedvezőtlenül befolyásoló, a tájhasználati hagyományokat figyelmen kívül hagyó túl sűrű beépítések megakadályozása.

Makó térségében a tanyás gazdálkodásnak hagyománya van, a tanyák a makói és a tágabb értelemben vett alföldi táj jellegzetes tájalkotó elemei. A hatályos TSZT a Rákosi út, a Bogárzó, a Sámsoni út, valamint az Aradi út térségét ún. tanyás mezőgazdasági terület területfelhasználásba sorolta. Az új Településszerkezeti terv a területfelhasználás szintjén nem határolja le a tanyagazdasági területeket, a tanyás gazdálkodás hosszú távú fennmaradása érdekében a szabályozás eszközeivel biztosítandók a meglévő és új tanyák kialakításának, működésének feltételei, figyelembe véve a meglévő beépítéseket és a területek infrastrukturális ellátottságát.

Az általános mezőgazdasági területen a növénytermesztés, az állattartás és állattenyésztés, továbbá az ezekkel kapcsolatos saját termék feldolgozására, tárolására és árusítására szolgáló építmények elhelyezésére, valamint amennyiben a gazdálkodáshoz szükséges ottlakás indokolt, lakóépület kialakítására van lehetőség.

- **Vízgazdálkodási terület**

Vízgazdálkodási területbe (V) a vízgazdálkodással összefüggő területek tartoznak:
- vízfolyások medre és partja,
- tavak medre és partja,
- vízelvezető árkok, csatornák területei.

Az érintett területek lehatárolása az új Településszerkezeti tervben pontosításra került.

Vízgazdálkodási területen a terület rendeltetésszerű használathoz szükséges, épületnek nem minősülő, csak a vízgazdálkodással összefüggő építmények helyezhetők el, külön jogszabályokban foglaltak szerint.

- **Természetközeli terület**

A korábbi Településszerkezeti terv elfogadása óta eltelt időszakban bekövetkező OTÉK módosítás megváltoztatta a „természetközeli terület” területfelhasználásba sorolt területek körét. A hatályos OTÉK szerint **természetközeli területbe (Tk)** tartozik a mocsár, a nádas és a sziklás terület.
E szerint az új Településszerkezeti tervben Makón a nádasok és mocsarak területei kerültek természetközeli területbe besorolásra.
Természetközeli területen elsődleges cél a természetes állapot megtartása. Természetközeli területen épületet elhelyezni nem lehet.

- **Különleges beépítésre nem szánt területek**

Különleges temetők területe (Kb-T): Különleges beépítésre nem szánt temető területfelhasználásba soroltak a város temetőinek területei. Temető bővítési terület az új Településszerkezeti tervben nem került kijelölésre. A Különleges temető területen csak kegyeleti rendeltetésű, vagy a temető üzemviteléhez szükséges épületek, építmények helyezhetők el.

Különleges kegyeleti park (Kb-Kp): Különleges beépítésre nem szánt kegyeleti park területbe a város már nem üzemelő temetőterületei (Hársfa utcai zsidó ótemető és Kossuth utcai zsidó ótemető) tartoznak.

Különleges fásított köztér (Kb-Kt): az új Településszerkezeti tervben új területfelhasználásként jelenik meg a fásított köztér, melybe a városközpont zöldfelületi jellegű közterületei, közterei (Makovecz tér, Széchenyi tér, Marcibányi tér, Deák Ferenc u.) tartoznak. *A fásított köz*tér a közlekedés és pihenés céljára szolgáló fásított közterület, ahol a dísztér és köztér funkcióhoz kapcsolódó berendezések, turisztikai, idegenforgalmi rendeltetésű építmények elhelyezésére nyílik lehetőség.

Különleges nagykiterjedésű sportterület (Kb-Sp): Különleges beépítésre nem szánt sportterület területfelhasználásba soroltak a város Különleges beépítésre szánt sportterületébe nem tartozó nagykiterjedésű sportolási célú területei (a hullámtéren elhelyezkedő Makói focipálya területe, továbbá az Erdei Ferenc téri sporttelep nem épületigényes területei). A különleges sportterületen a testedzés, a sportolás kiszolgáló épületei, építményei helyezhetők el.

Különleges szabadidőpark terület (Kb-Sz): Különleges beépítésre nem szánt szabadidőpark terület besorolású a Maros hullámterében, a Makói focipálya melletti területen tervezett, a korábbi Településszerkezeti Tervben is már szereplő idegenforgalmi-rekreációs fejlesztésre szánt terület, továbbá a hullámtéri kemping melletti nagykiterjedésű önkormányzati tulajdonú terület. A szabadidőpark terület a pihenés, idegenforgalom, rekreáció számára és ezzel kapcsolatos építmények elhelyezésére szolgáló terület. A rekreációs célú fejlesztés a vízvédelmi és természetvédelmi szempontok figyelembevételével valósítandó meg.

Különleges kemping terület (Kb-C): Különleges beépítésre nem szánt kemping terület besorolású a Maros hullámterében, a Szegedi út mellett található Camping Motel Makó területe. A kemping területén a szálláshely-szolgáltatás kiszolgáló épületei, építményei, pihenést, testedzést szolgáló építmények helyezhetők el, a vízvédelmi és természetvédelmi szempontok figyelembevételével.

Különleges naperőműpark terület (Kb-Np): Különleges beépítésre nem szánt naperőmű terület besorolást nyertek a belterület keleti határán, a belterület és a volt Makói agyagbánya közötti területen kijelölt, már megvalósult vagy tervezett, napenergia hasznosításának céljára szolgáló területek. A naperőműpark területen a megújuló energiaforrás hasznosítására szolgáló építmények helyezhetők el.

Átmeneti használatú terület (Kb-Áh): Az átmeneti használatú területbe a település roncsolt felszínű, rekultiválandó, felhagyott külszíni bányaterületei tartoznak, melyek sajátos használatát a területek korlátozott hasznosíthatósága indokolja.

Különleges kamion parkoló és pihenő terület (Kb-Pk): A Hódmezővásárhelyi út és az M43 autópálya csomópontjában tervezett kamion parkoló és pihenő terület.

Különleges külterületi védett épület együttes (Kb-Vé): Beépítésre nem szánt különleges terület besorolást nyert a Bogárzó templom és környezetében található helyi védelem alatt álló egyedi építészeti értékek területe. A területen a védett épületek fenntartásához és bemutatásához kapcsolódó építmények elhelyezésére nyílik lehetőség.

Különleges hulladékkezelő terület (Kb-Hull): A beépítésre nem szánt különleges hulladékkezelő területbe a város bezárt települési szilárd hulladéklerakója került besorolásra, melynek sajátos használatát az utógondozási feladatok ellátása és a terület korlátozott hasznosíthatósága indokolja.

Különleges strand, kikötő és rekreációs terület (Kb-St): különleges beépítésre nem szánt strand, kikötő és rekreációs területbe a Maros Kalandpart és strand területe tartoznak. A területen a pihenést és sportolást, testedzést, szabadidős tevékenységet szolgáló létesítmények, valamint a strand és a csónakkikötő kiszolgáló létesítményei és annak üzemeltetéséhez, fenntartásához szükséges épületek, építmények helyezhetők el.

1.1.1.3. Szerkezet meghatározó nyomvonalas és tagoló elemek

- Szerkezetalkotó és tagoló közlekedési elemek

A településszerkezeti terv meglévő, illetve tervezett nyomvonalas elemként tartalmazza a közlekedéshálózat elemeit.

Meglévő közlekedési elemek
- az országos közlekedési hálózathoz tartozó összekötő utak átkelési szakaszai,
- városi gyűjtő utak
- autóbusz pályaudvar,
- meglévő B + R parkoló,
- meglévő vasútvonal, vasútállomások,
- meglévő kerékpárút hálózat nyomvonalai.

Tervezett elemként kerültek meghatározásra:
- a helyi gyűjtőúthálózat tervezett elemei,
- a kerékpárút-hálózat tervezett nyomvonalai,
- fontosabb szintbeni csomópontok,
- jelentősebb közhasználatú parkolóhelyek,
- tervezett Szeged – Makó tram-train nyomvonala.

- Szerkezetet meghatározó, tagoló egyéb nyomvonalas elemek

A településszerkezeti terv tartalmazza a közmű-hálózat főbb meglévő, illetve tervezett nyomvonalas és egyéb elemeit a vonatkozó védőtávolságok feltüntetésével.

- Szerkezetalkotó zöldfelületi rendszerek, vízfolyások.

A város zöldfelületi rendszerében kiemelkedő értéket képviselnek a városközpont reprezentatív megjelenésű közterei. A főbb útvonalak révén egymásra felfűzött közterek – Széchenyi tér, Makovecz tér, Csanád vezér tér, Szent János tér – városképi és funkcionális szempontból is jelentősek. A közelmúltban történt közterület rendezések, fejlesztések révén díszítő szerepük és használati értékük egyaránt növekedett. Az új Településszerkezeti tervben a városközpontban lévő terek **fásított köztér** besorolást kaptak.

A város legnagyobb közparkja a központi elhelyezkedésű Petőfi park, mely az új Településszerkezeti tervben **közpark** besorolást nyert.

A város további funkcionális (játékra, pihenésre és/vagy sportolásra lehetőséget nyújtó) zöldterületei **közkert** besorolásúak.

Egyéb zöldterület besorolást kapnak a közlekedési utak menti jelentősebb zöldsávok.

A Településszerkezeti terv új zöldterületi funkciójú területet nem jelöl ki. A meglévő zöldterületek funkcionális, esztétikai és ökológiai szerepe is erősítendő, a kerti berendezések és a növényzet területén megvalósítandó fejlesztések révén. Folytatandó a játszótéri eszközök felújítása, cseréje.

A zöldfelületi rendszer jelentős funkcionális elemei a **zöldfelületi intézmények** (temetők, sportterületek, strand) és rekreációs területek. Az új Településszerkezeti terv a meglévő állapotot figyelembe véve, többnyire meghagyva a korábbi Településszerkezeti terv elhatározásait, határolta le e területeket. Temető bővítési terület és új sport vagy rekreációs célú terület az új Településszerkezeti tervben nem került kijelölésre. A zöldfelületi intézmények zöldfelületi szerepe a növényzet gazdagításával erősítendő. A használaton kívüli temetők, temetőrészek kegyeleti parkként hasznosítandók és kapcsolandók be a település zöldfelületi rendszerébe.

A közhasználat elől elzárt, viszont a kondicionálásban, a klímaváltozás kedvezőtlen hatásai mérséklésében és a kedvező városkép kialakulásában jelentős szerepet játszó **egyéni használatú kertek** (lakóterületek, üdülőterületek, gazdasági területek zöldfelületei) mennyiségi és minőségi kialakításáról a HÉSZ rendelkezik. Kiemelt hangsúlyt kell fektetni a gazdasági területeken előírt zöldfelületek szakszerű megvalósítására.

A **zöldfelületi rendszer folytonosságának biztosítása** végett a szerkezeti jelentőségű utak mentén egységes fasorok, zöld sávok alakítandók ki. Fokozott gondot kell fordítani a város bevezető útjainak fásítására, egységes, rendezett, a városképbe illő utcakép kialakítására.

A külterületi zöldfelületi elemekkel való kapcsolat megteremtése, valamint a külterület szigetszerűen elhelyezkedő zöldfelületi elemeinek, a szétaprózódott természetközeli élőhelyeknek az összekötése érdekében a csatornák és a külterületi utak menti tájfásításra kiemelt hangsúlyt kell fektetni. Az erdőterületek aránya növelendő, a meglévő erdők – elsősorban a szabadidős, rekreációs területek környezetében, a lovas, gyalogos és kerékpáros túraútvonalakba bekapcsolt erdők - közjóléti szerepe erősítendő.

1.1.1.4. Védelmi és korlátozó elemek

- **Vízvédelemmel, vízrajzi veszélyeztetettséggel kapcsolatos védelmek és korlátozások**

  - Makói vízbázis belső védőövezete (vízműkutak körüli 10 m-es sugarú kör)
  - Hagymatikum gyógyvízellátását biztosító gyógyvízkutak belső védőövezete (vízműkút körüli 10 m-es sugarú kör)
  - vízfolyások mentén 6 m-es karbantartó sáv,
  - csapadékvíz elvezetést szolgáló árkok, csatornák mentén 3-3 m-es karbantartó sáv,
  - árvízvédelmi töltés mindkét oldalán, annak lábvonalától számított 10-10 m szélességű védősáv

- nagyvízi meder határvonala és levezető sávok (elsődleges levezető sáv, másodlagos levezető sáv, átmeneti levezető sáv)

- **Közműlétesítmények védőterületei, védőtávolságai**

  - szennyvíztisztító 300 m-es védőtávolsága

- **Közlekedés védőterületei, védőtávolságai**

  - gyorsforgalmi utak, főútvonalak (M43, 43, 430, tervezett elkerülő út) külterületi szakaszán tengelytől mérten 100-100 m
  - országos mellékutak külterületi szakaszán tengelytől mérten 50-50 m
  - vasútvonal mentén szélső vágánytól mérten 50-50 m

- **Táj- és természetvédelem**

  1. Nemzetközi védettség alatt álló területek

  - Natura 2000 terület
  - Vásárhelyi és Csanádi-puszták (HUKM10004) különleges madárvédelmi terület
  - Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták (HUKM20001) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
  - Száraz-ér (HUKM20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
  - Maros (HUKM20008) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
  - Ramsari terület
  - Montág-puszta

  2. Magyarországi természetvédelmi védettség alatt álló területek

  - Országos jelentőségű védett természeti területek, értékek
  - Körös-Maros Nemzeti Park területe
  - Ex lege védett kunhalmok (országos jelentőségű természeti emlékek)
  - Helyi jelentőségű természetvédelmi területek, értékek
  - a Makó város környezetvédelméről szóló, többször módosított 18/2001. (VI.28.) MÖ Kt. rendelet szerinti védett növényegyedek
  - Országos Ökológiai Hálózat területei
  - Magterület
  - Ökológiai folyosó
  - Pufferterület
  - Tájvédelem
  - Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

- **Örökségvédelem**

  1. Országos művi értékvédelem

  - műemlékek
  - műemléki környezet területe, határa
  - nyilvántartott régészeti lelőhelyek határa

  2. Helyi művi értékvédelem

  - településszerkezeti védelem határa

- helyi egyedi védelem alatt álló épületek

- **Területi adottságból, területhasználatból eredő korlátozások**

  - levegőtisztaság-védelmi szempontból ökológiailag sérülékeny területek
  - kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek
  - kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek
  - átlagosnál jobb minőségű termőföldek
  - belvízi-szükségtározók/ záportározók és 10-10 m-es védőtávolsága
  - bányatelkek
    - Battonya-Pusztaföldvár-Dél – szénhidrogén koncessziós szerződés
    - Hódmezővásárhely XII. – szénhidrogén bányatelek
    - Makó-árok I. - szénhidrogén bányatelek
    - Makó I. - szénhidrogén bányatelek
  - bánya kutatási területek
    - Békéssámson–szénhidrogén koncessziós kutatási terület (Vermilion Hungary Békéssámson Koncessziós Kft.)
    - Szeged-Délkelet–szénhidrogén koncessziós kutatási terület (MOL SZMDK Szénhidrogén Koncessziós Kft.)
  - Makó, Igási út 0351/18 és 0351/19 hrsz. alatti telephely (Vad-Bázis Kft.) levegővédelmi övezete, érintett ingatlanok adatai

Ingatlan (hrsz.)	Művelési ág	Védelmi övezetbe eső terület (m^2)
0351/19	major	37512
0351/18	major	17032
0351/3	szántó	929
0351/4	legelő	4923
0346/1	csatorna	5987
0342/48	szántó	20986
0347/11	szántó	17135
0347/10	legelő	8373
0351/6	legelő	11947
0351/7	legelő	19913
0351/8	szántó	3268
0347/4	szántó	308

1.2 A VÁLTOZÁSSAL ÉRINTETT TERÜLETEK ÖSSZEFOGLALÓJA ÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI

1.2.1. A településszerkezeti változások bemutatása

A ***„VÁLT" jelű Területfelhasználás változásai c. (rajzi) melléklet*** mutatja be a hatályos településszerkezeti terv és jelen „új" településszerkezeti terv eltéréseit, kivéve az alábbi eseteket:

- a meglévő közutak nyomvonal-korrekciója révén, valamint
- a földhivatali nyilvántartási térkép módosult határvonalaiból adódó

kisebb területfelhasználási határvonal módosításokat.

A ***„VÁLT" jelű Területfelhasználás változásai c. (rajzi) melléklet*** a területhasználati változásokat területi kiterjedéssel és azonosító jellel mutatja be. A területfelhasználás változással érintett területek részletesen a ***Változások*** c. táblázatban kerülnek felsorolásra, az érintett területek azonosítása, nagyságának meghatározása, a területfelhasználás módosításának és a módosítás indokának bemutatása által.

A változások oka az alábbiak szerint csoportosítható:

a) Jogszabály-változások, jogszabály követések miatt szükséges módosítások

A hatályos terv készítése óta több jogszabály, szakágazati előírás megváltozott, egyes kérdésekben a tervezői szemlélet módosult. Ezek nem döntés-függőek, ezek kényszerből (magasabb rendű jogszabály következtében) szükséges változások. Ilyenek pl. az OTÉK területfelhasználási egységeiben történt módosulások (pl. a vegyes területet, különleges területet, gazdasági területet, természetközeli területet érintő változások), vagy a magasabbrendű tervek (OTrT, CsMTrT módosulása) révén a várost érintő országos és megyei övezetek változásából adódó módosítások.

Szintén ebbe a csoportba sorolható változás a beépítésre szánt és beépítésre nem szánt különleges területek megkülönböztetése is, illetve az ezekre a területekre vonatkozó módosítások egy része. A hatályos településszerkezeti terv szerint a temetők és a kegyeleti park is beépítésre szánt területként szerepel, az „új" településszerkezeti terv azonban javasolja ezen területek területfelhasználását beépítésre nem szánt különleges területként módosítani. A sportterületekre vonatkozóan is megkülönböztet a terv beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területet.

b) A településrendezési eszközök egyeztetési eljárásában résztvevő államigazgatási szervek adatszolgáltatásából, a területek nyilvántartásából adódó pontosítások

A településrendezési eszközök a jogszabályban meghatározott államigazgatási szervek adatszolgáltatása alapján, az állami ingatlan-nyilvántartási térkép felhasználásával készülnek. Az adatszolgáltatásban, illetve az ingatlan-nyilvántartásban bekövetkező változások a településrendezési eszközök pontosítását, módosítását vonhatja maga után. Ide tartoznak pl. a hatályos terv elfogadása óta az üzemtervezett erdők területi kiterjedésében, rendeltetésében történt változások, a természetvédelmi lehatárolásokban történt módosítások, a bányatelkek, bányaterületek vonatkozásában bekövetkező változások, melyek a területfelhasználásra módosító hatással vannak.

c) A szabályozási terv és a TSZT összhangjának megteremtését célzó változtatások

A település teljes közigazgatási területére készülő Településszerkezeti terv és Szabályozási terv készítése óta a város településrendezési eszközei részterületeket érintően többször módosultak, melyek egységes szerkezetbe foglalása eddig nem történt meg. Ebből adódóan előfordulnak ellentmondások a Településszerkezeti terv és a Szabályozási terv között, melyek összehangolása szükséges. Ilyen például a Maros part részletes szabályozási terve és a TSZT összhangjának megteremtése, a külterületi gazdasági területeket érintően a Szabályozási terv és a TSZT összhangjának megteremtése vagy a tervezett utakhoz kapcsolódó tervezett védő erdő területek megjelenítése a Településszerkezeti terven.

d) Korábbi döntésű, meg nem valósult módosítások törlése

Korábban elhatározott, meg nem valósult fejlesztési szándékok, melyeket a továbbiakban nem szerepeltet a terv. Ilyen például a Kákási járandó területét érintő korábban tervezett nagyszabású sport- és szabadidős terület fejlesztés elvetése, a tervezett különleges terület törlése a belterület délkeleti határában.

e) Új fejlesztési igényekből, lakossági kérésekből eredő új döntések okozta módosítások

A változtatási szándékok elsősorban a belterületre irányulnak. A gazdasági területeket érintően több változás is szerepel a tervben. Ezek a módosítások kiterjednek egyrészt a hatályos terv

szerint már beépítésre szánt területeken tervezett területfelhasználás változásokra (kereskedelmi, szolgáltató terület módosul általános gazdasági területre az északkeleti iparterületen, ipari gazdasági terület változik általános gazdasági területre, valamint kertvárosias lakóterület fejlesztés módosul kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területre az északnyugati gazdasági területen). Másrészt pedig meglévő gazdasági területek továbbfejlesztése történik az elkerülő útig a Hódmezővásárhely felé vezető út mindkét oldalán, valamint az észak-nyugati gazdasági területen, mindkét esetben mezőgazdasági területek átsorolásával. Külterületen megjelenő fejlesztési szándék a tervezett kamionparkoló és -pihenő az M43-as autópálya Makói lehajtójánál.

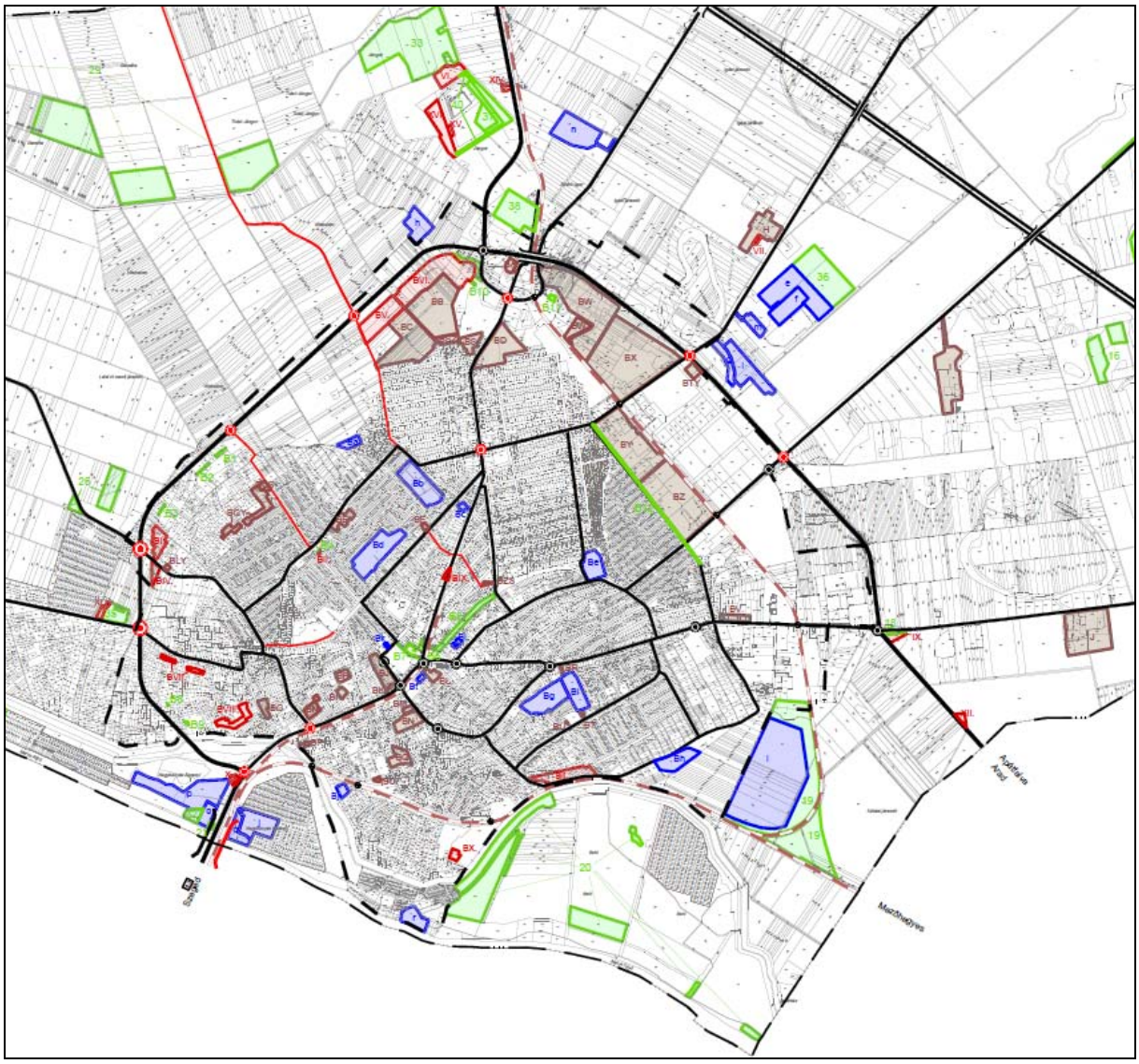

Makó településszerkezeti terv felülvizsgálata során eszközölt területfelhasználás változások túlnyomórészt a megváltozott jogszabályok, illetve magasabb rendű tervek követéséből, valamint az államigazgatási szervek nyújtotta adatszolgáltatás következtében szükségessé vált pontosításokból adódnak.

Alábbi táblázat a *„VÁLT" jelű Területfelhasználás változásai c.* tervlapon jelölt területek részletes bemutatását tartalmazza.

VÁLTOZÁSOK TÁBLÁZAT JELMAGYARÁZATA
(zárójelben a területfelhasználások korábbi jele)

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK:
Lf = falusias lakóterület
Lke = kertvárosias lakóterület
Lk = kisvárosias lakóterület
Ln = nagyvárosias lakóterület
Vt = településközpont vegyes terület
Vi = intézmény terület
Gksz = kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület
(Ge) = egyéb ipari terület
Gá = általános gazdasági terület
K-Mü = beépítésre szánt különleges terület – mezőgazdasági üzemi terület
K-Am = beépítésre szánt különleges terület – autópálya mérnökség
K-Cs= beépítésre szánt különleges terület – autóscsárda
K-Hull = beépítésre szánt különleges terület – hulladékkezelő terület
K-Km = beépítésre szánt különleges közmű terület
(Kb) = beépítésre szánt különleges terület – bányaterület
(Kc) = beépítésre szánt különleges terület – kemping
(Ki) = beépítésre szánt különleges terület – intézményterület
(Ks) = beépítésre szánt különleges terület – sportterület
(Ksz) = beépítésre szánt különleges terület – szabadidőközpont terület
(Kv) = beépítésre szánt különleges terület – vízműterület
(Kt) = beépítésre szánt különleges temető terület

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK:
KÖu = közúti közlekedési terület
Ev = védelmi erdőterület
Eg = gazdasági erdőterület
Má = általános mezőgazdasági terület
(Mát) = tanyás mezőgazdasági terület
Mko = korlátozott funkciójú mezőgazdasági terület
Mk = kertes mezőgazdasági terület
V = vízgazdálkodási terület
Tk = természetközeli terület
Kb-Áh = különleges beépítésre nem szánt átmeneti használatú terület
Kb-Sp = különleges beépítésre nem szánt sportterület
Kb-Sz = különleges beépítésre nem szánt szabadidőközpont terület
Kb-C = különleges beépítésre nem szánt kemping terület
Kb-St = különleges beépítésre nem szánt strand, kikötő és rekreációs terület
Kb-Vé = különleges beépítésre nem szánt védett épületegyüttes területe

Kb-Pk= különleges beépítésre nem szánt kamionparkoló területe
Kb-Np = különleges beépítésre nem szánt naperőműpark terület
Kb-Kt = különleges beépítésre nem szánt fásított közterület
Kb-T = különleges beépítésre nem szánt temető
Kb-Kp = különleges beépítésre nem szánt kegyeleti park

(a táblázatban „B”-vel megjelölt változások a belterületre vonatkoznak)

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű-jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
BA	3449/2	0,6786	K-Km	Gksz	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BB	3476/6, 3477/1-3, 3478, 3479 területek egy része, 3480/1, 3483, 3485,03490-3493, 3495	11,9586	Gksz	Lke	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BC	3527/2, 3529, 3530/1-2 területek egy része, 3502, 3503, 3509, 3514, 3519/1-2, 3520/1, 3522, 3523, 3524/2-3, 3524/5-7, 3525/1-2, 3526	10,0235	Gksz	Lke	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BCS	3680/2,3; 3681 egy része	0,4290	Lk	Gá	lakossági kérés alapján
BD	10276/1	6,3417	Gksz	Ki	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BE	1459, 1461-1463 területek egy része és 1472	1,3261	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BF	1320	0,1897	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BG	269-277, 278/1-2	0,7938	Lk	Lf	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
BGY	3677-3679, 3681, 3683, 3684/1-2 egy része, 3688/2, 3689-3690, 3691/1-2, 3735, 3743-3747, 3748/1-2, 3801	2,8402	Lk	Lke	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően, lakossági kérés alapján
BH	554,556	0,7910	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű -jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
					használatnak megfelelően
BI	185	0,4159	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BJ	34-42, 43/1-2, 44-60	2,3326	Vt	Lk	önkormányzat kérésének megfelelően (fejlesztési szándék)
BK	62/1, 62/3-5	0,4868	Vt	Ln	önkormányzat kérésének megfelelően (fejlesztési szándék)
BL	5542, 5543, 5550/40	0,7365	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BLY	3971	0,1382	Vi	Ge	önkormányzat kérésének megfelelően (fejlesztési szándék)
BM	5361, 5362	0,3200	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BN	5301/3, 5301/5, 5301/7-8	2,0958	Vi	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BNY	176/8-26	1,0558	Lk	Lke	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BO	4840/2	0,1489	Gksz	Lk	lakossági kérés alapján
BP	4676/2	0,3132	Lk	Vt	lakossági kérés alapján
BQ	5276/3, 5276/6, 5276/9, 5276/10, 5294/1	1,7118	Vt	Kv	önkormányzat kérésének megfelelően
BR		0,1146	K-Sp	Lk	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BS	3414; 3424	1,5909	Gá	Gip	a javasolt használatnak megfelelő besorolás
BSZ	3483 egy része	0,9935	Lf	Lke	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű -jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
BT	5960	0,1077	K-Km	K-Sp	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
BTY	10405/15 és 16 egy része	0,7928	K-Lőt	Ge	önkormányzat kérésének megfelelően (fejlesztési szándék)
BU	5970, 5971/1 területek egy ---részе	0,0187	Lk	K-Sp	lakossági kérésnek megfelelően
BV	6636/1, 6695, 6697, 6701/1-2, 6704 területek egy része, 6702, 6703, 6705 és 6706	1,1347	Gksz	Lf	lakossági kérésnek megfelelően
BW	10308/5, 10308/17, 10309/3, 10310/11, 10310/15, 10310/19, 10317/7, 10317/11, 10317/15, 10317/19, 10317/23, 10318/1, 10319/1, 10320/3 10320/7, 10321/1, 10322/4, 10322/8, 10322/12, 10323/1, 10324/4, 10324/8, 10324/12, 10325/1,10329/1, 10329/3-4,10333, 10334, 10335/1-3, 10336, 10339, 10341/1-2,10342, 10343, 10344/1	18,8948	Gá	Gksz	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BX	10373/2-4, 10374-10378, 10379/1-2, 10380/1-2, 10381-10384, 10385/1-2, 10386/4-7, 10388/1-3, 10389/1-2, 10390/4, 10390/6-7	25,0366	Gá	Gksz	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BY	10527, 10528/1, 10528/3, 10528/5, 10528/8-13, 10530-10533, 10535-10537, 10539/2-4, 10540, 10541/1-2, 10543-10544	13,3908	Gá	Gksz	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű -jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
BZ	10546/1-2, 10547-10551, 10552/1-2, 10554-10555	16,8948	Gá	Gksz	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BZS	7685; 7686; 7687 egy része	0,1257	Lk	Gksz	tényleges használatnak megfelelő besorolás
A	0327/5	2,4852	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
B	0442/3	6,0442	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
C	085/5; 087/27; 087/38	9,1860	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
D	0351/19	3,7508	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
E	0224/177	2,7173	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
F	0215/6,7,8; 0215/12	8,6859	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
G	0380/12 a,c,d	6,5343	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
H	0402/17-20	4,6375	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
I	0626/3	7,9190	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
J	0624/11; 0624/16,17; 0624/22-27; 0624/29	10,9253	K-Mü	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
BI.	3923/1, 3927 és 3975 területek egy része, 3923/2-3, 03928-3933	1,8426	Gá	Mk	tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése
BII.	1555 terület egy része	0,0340	Lk	Z	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
BIII.	10700-10701, 10704-10706, 10710/1-2, 10712-10718, 10827-10840 területek egy része, 10841/1-2, 10845-10846 10848-10849,	4,0062	Lke	Mk	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
BIV.	3990-3991, 3992/1-4, 3994/1-2 területek egy része	0,6701	Gá	Má	önkormányzat kérésének megfelelően (zárvány terület átminősítése)
BV.	3531-3533	5,2373	Gksz	Má	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BVI.	3438/2, 3439/5, 3441/3, 3443/3, 3444/8, 3456/2,3473, 3474/4, 3475, 3476/2, 3476/5, 3477/1-3, 3478-3479, 3480/1-2, 3482 területek egy része, 3496/3, 3497/3-4 területek egy része, 3498, 3499/2-4,	10,4517	Gksz	Má	önkormányzat kérésének megfelelően (megváltozott fejlesztési szándék)
BVII.	4191/1-4, 4193, 4219/2 egy része	0,6522	Lk	Mk	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
BVIII.	4594-4597, 4599-4602, 4604-4607 egy része	1,7638	Lke	Mk	lakossági kérésnek megfelelően
BIX.	7734/4	0,2922	Vt	Z	tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése
BX.	10941/4; 10941/12; 10941/13 és 15 egy része	0,5075	Gá	Mk	tervezett fejlesztési terület
I.	0291/2	2,9646	K-Mü	Má	tényleges használatnak/ingatlan-

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
					nyilvántartásnak megfelelő besorolás
II.	0521/8	1,6037	K-Mü	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
III.	0224/184	0,1584	K-Mü	Ev	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
IV.	0351/18	1,7028	K-Mü	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
V.	0179/144; 0179/145 egyes részei	1,2200	K-Am	Ev	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
VI.	0141/79	2,4230	K-Hull	Má	tényleges használatnak megfelelő besorolás
VII.	0402/13 a	0,2058	K-Mü	Má	a terület pontosítása a tényleges használatnak megfelelően
VIII.	0620/16; 0620/17; 0620/19; 0620/20	4,6931	K-Mü	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
IX.	0624/33	0,6333	Gá	Ev	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
X.	012/1 egy része	0,1096	K-Cs	Ev	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás, szabályozási tervvel való összhang
	012/2	0,0664	K-Cs	Ev	
		0,2192	K-Cs	KÖu	

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
	011 és 012/4 egy része	0,0438	K-Cs	KÖu	megteremtése
XI.	051/4; 051/7	0,4718	Gá	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
XII.	0624/5; 0622/24 egy része	0,4279	K-Cs	Má	tényleges használatnak megfelelő besorolás
XIII.	0521/5 egy része	0,3255	Gá	Má	meglévő gazdasági terület bővítése
XIV.	0179/32; 0179/100b egy része	0,3086	Gksz	Má	tényleges használatnak megfelelő besorolás
XV.	0141/81a	0,1619 0,2576	K-hull	Ev	tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése
XVI.	0141/81c	3,4440	K-hull	Má	tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű-jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
Ba	2953	0,9953	Kb-Kp	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bb	1036/32	5,5364	Kb-T	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bc	934	0,3304	Kb-Kp	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bd	1412/36	6,8424	Kb-T	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű -jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
Be	7047	2,9073	Kb-T	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bf	5411/6	0,2496	Kb-Kt	Vt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bg	5866/5	5,1157	Kb-T	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bh	10683	3,2096	Má	Ksz	tulajdonos kérésére történő változás
Bi	5914/1,2	3,2871	Kb-Sp	Ks	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
Bj	11262	0,6277	Mk	Gksz	használatnak megfelelő besorolás
Bk	629	0,1006	KÖu	Vt	önkormányzat kérésének megfelelően
Bl	7561/5	0,2766	Zkk	Ln	használatnak megfelelő besorolás
a	0466/13	2,3326	Mko	Gksz (Ge)	megszűnt major
b	0359/4,5,6	1,8159	Má	Lf	a lakóterület lehatárolásának pontosítása a terület tényleges használatának megfelelően
c	0224/177 c	1,1754	Eg	Gksz (Ge)	erdészeti adatszolgáltatás szerinti pontosítás
d	0380/12 b,f	4,2526	Eg	Gksz (Ge)	erdészeti adatszolgáltatás szerinti pontosítás
e	0412/31; 0412/33; 0412/38 egyes részei	8,8456	Áh	Kb	bányászati adatszolgáltatás szerint megszűnt bányatelek
f	0412/26	3,7885	V	Kb	bányászati nyilvántartás és tényleges használat szerinti

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETBŐL					
Betű -jel	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett terület-használat	**Jelenlegi terület-használat**	**Változás indoka**
					pontosítás
g	0666/23 része	1,9462	Tk	Gksz (Ge)	OTÉK szerinti besorolás
h	0135/1,2	3,3278	Kb-T	Kt	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
i	0667/8-17; 0667/3,5 egyes részei	34,1340	Má	Ksz	nem megvalósuló fejlesztés
j	06/1	4,6563	Kb-Sz	Kc	önkormányzati terület tervezett hasznosítása
k	087/13-17	0,9738	Má	Lf	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
l	0666/77,78,79,80	5,4325	Kb-Np	Gksz	tényleges használatnak megfelelő besorolás
m	0412/39	1,5515	Kb-Np	Gksz	folyamatban lévő beruházás szerinti területfelhasználás
n	0182/5 b	6,7170	Eg	Gksz (Ge)	részben megszűnt major, erdészeti adatszolgáltatás szerinti pontosítás - szabad rendelkezésű erdő
o	012/6b	1,5715	Kb-Sp	Ks	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
p	014/14 része	9,4700	Kb-Sz	Ksz	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
q	05/1,2; 06/3; 06/5; 06/7; 06/9	2,1537	Kb-C	Kc	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően
r	11475	2,2983	Kb-St	Ki	OTÉK szerinti besorolás a használatnak megfelelően

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett területhasználat	**Jelenlegi területhasználat**	**Változás indoka**
B1	3646 terület egy része	0,1025	Ev	Má	védőerdő kiegészítő javaslat
B2	3643/3-4 területek egy része	0,0869	Ev	Má	védőerdő kiegészítő javaslat
B3	3903 és 3904 területek egy része	0,0571	Ev	Má	védőerdő kiegészítő javaslat
B4	1568/1	0,0356	KÖu	Zkk	tényleges használatnak megfelelő módosítás
B5	7611/1-2	2,1734	Kb-Kt	KÖu	javaslat OTÉK szerinti besorolás módosításra
B6	7615/2	0,0778	Kb-Kt	KÖu	javaslat OTÉK szerinti besorolás módosításra
B7	4	0,6203	Kb-Kt	KÖu	javaslat OTÉK szerinti besorolás módosításra
B8	4402	0,0123	Ev	Mk	védőerdő kiegészítő javaslat
B9	4337 terület egy része	0,0370	Ev	Mk	védőerdő kiegészítő javaslat
B10	3439/5, 3439/10, 3439/12, 3441/2, 3443/3, 3444/5,3444/8,3445/3, 3447/6, 3456/1 területek egy része	1,1010	Ev	Má	védőerdő javaslat
B11	10328/5	0,1834	Má	Ev	tényleges használatnak megfelelően
B12	9106/3,4	0,8544	Ze	KÖu	használatnak megfelelően
1	0263/52	0,9597	Ev	Mát	erdészeti adatszolgáltatás
2	0308/11, 12	0,5786	Kb-Vé	Mát	a terület jellegének

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		
			Tervezett területhasználat	**Jelenlegi területhasználat**	**Változás indoka**
					védelme
3	0438/8 c,d,f; 0440/76 d;	4,7404	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
4	0311/101; 0311/161	35,2994	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
5	0521/2-4	1,8890	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
6	0531/16	8,0457	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
7	0224/185	5,1006	Má	Ev	erdészeti adatszolgáltatás
8	0224/6; 0224/179 egy része	3,3878	Má	Ev	erdészeti adatszolgáltatás
9	0224/193-196	1,3396	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
10	0377/5 b	1,3564	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
11	0529/10 a	4,6969	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
12	0549/2; 0553/3,4	0,7088	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
13	0417/11,10	2,5043	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
14	0561/7	0,5651	Ev	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
15	0596/61; 0596/67	19,7981	Kb-Áh	Má	bányászati adatszolgáltatás szerint megszűnt bányatelek
16	0607/1 k, l	5,0957	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
17	0571/75,76; 0573/257; 0573/260; 0573/302; 0573/304; 0583/91,92	10,7050	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
18	0594/1; 0637/199; 0637/202; 0637/205 egyes részei	0,5492	Ev	KÖu	szabályozási tervvel való összhang megteremtése

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		**Változás indoka**
			Tervezett területhasználat	**Jelenlegi területhasználat**	
19	10625/1; 0639/94-97; 0639/98,99; 0648/2,4; 0667/3-7; 0667/13 egyes részei	26,5811	Má	Ev	megszűnő fejlesztés miatt szükségtelenné váló védő erdő telepítés
20	0657/9; 0659/1; 0663/5; 0665/4; 0665/7; 0665/26; 0665/47 egyes részei	25,6512	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
21	012/6 a; 012/7	0,1570	Kb-Sp	Má	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
22	013/1,3,4; 014/13	1,0324	Kb-Sz	Má	szabályozási tervvel való összhang megteremtése
23	20910-20923	2,0184	Mko	Ev	erdészeti adatszolgáltatás
24	024/10; 026/4; 0669/5-9; 0671/1a	17,5283	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
25	064/3	8,6047	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
26	087/43; 088/24,25	4,3087	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
27	080/3	0,4865	Ev	Má	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás
28	092/4; 0100; 0116/3	4,2907	Ev	Má	erdészeti adatszolgáltatás
29	0146/21,22; 0146/40-48; 0147/13; 0148/29	44,6442	Eg	Má	erdészeti adatszolgáltatás
30	0169/7a egy része	1,0740	Ev	Má	használatnak megfelelő besorolás
31	0179/79; 0179/82 részei	0,3945	KÖu	Ev	tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLET BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETBŐL					
Sor-szám	**Hrsz.**	**Terület-nagyság (ha)**	**Területfelhasználás változás**		**Változás indoka**
			Tervezett területhasználat	**Jelenlegi területhasználat**	
32	0186/64-72; 0186/140; 0186/142; 0186/144; 0186/146; 0186/153; 0186/157; 0186/161; 0190/2	12,3041	Kb-Pk	Má	tervezett kamion parkoló és pihenő
33	0141/34; 0141/50,51,52; 0141/55 egyes részei	23,7422	Má	Kbb	bányászati adatszolgáltatás
34a	0488/4,5 részei	0,1333	Má	KÖu	KMNPI kérésére csereterület a Montág-pusztai gazdasági központ fejleszthetősége érdekében
34b	0489/11 része	0,1821	KÖu	Má	KMNPI kérésére csereterület a Montág-pusztai gazdasági központ fejleszthetősége érdekében
35	051/33b (051/9 b)	2,0975	Tk	Má	OTÉK szerinti besorolás
36	0412/31a része, 0412/33 része	10,2786	Kb-Áh	Má	bányászati adatszolgáltatás szerint megszűnő bányatelek
37	0141/81 egy része	1,8971	Kb-Tsp	Kb-Hull	tényleges használatnak megfelelő besorolás
		1,7262		Ev	
		2,3385		Má	
38	0141/5, 6	6,6762	Kb-Hull	Má	tényleges használatnak megfelelő besorolás
39	074 a,b; 075 egy része	3,4426	Ev	V	tényleges használatnak megfelelő besorolás
40	0141/81b	0,7594	Ev	Má	tervezett védő erdő

1.2.2. A településszerkezeti változások területrendezési tervekkel való összefüggéseinek bemutatása

2019. március 15-től hatályos Magyarország és egyes kiemelt térségei területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény (a továbbiakban: Trtv.) Szerkezeti Terve Makó városra vonatkozóan az alábbiakat tartalmazza:

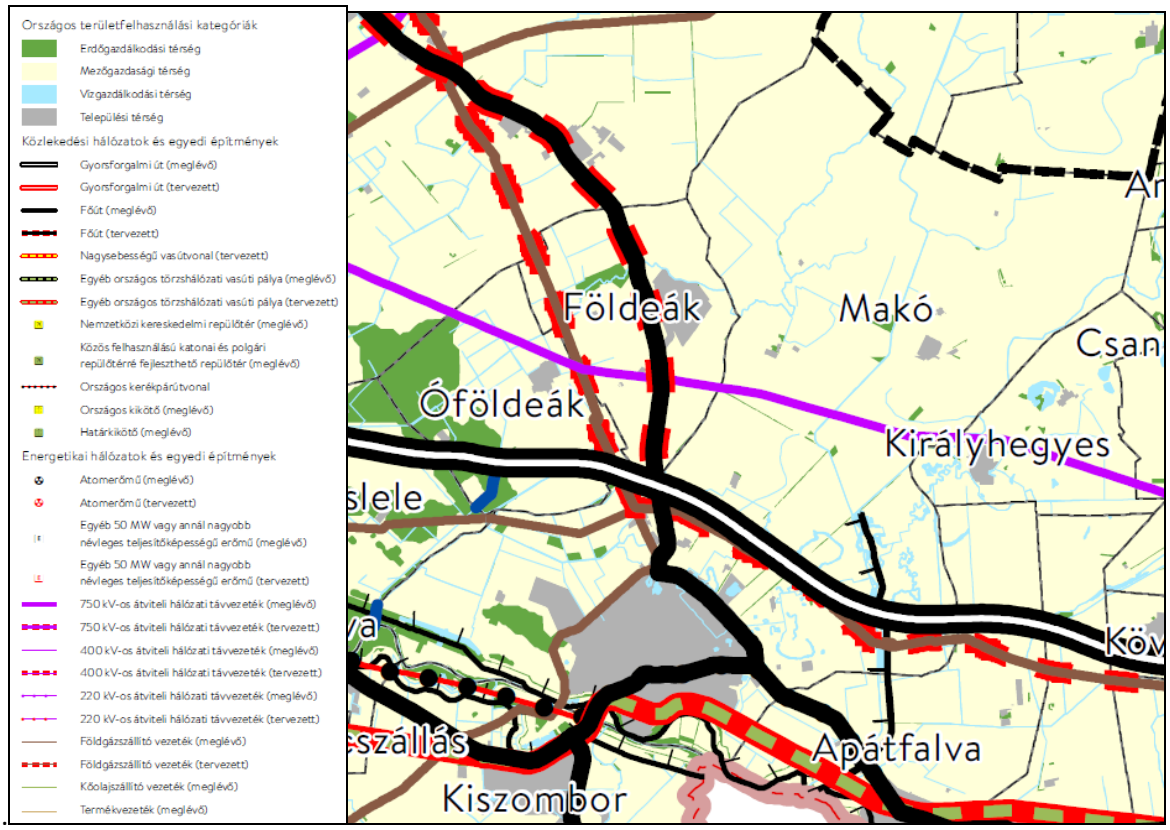

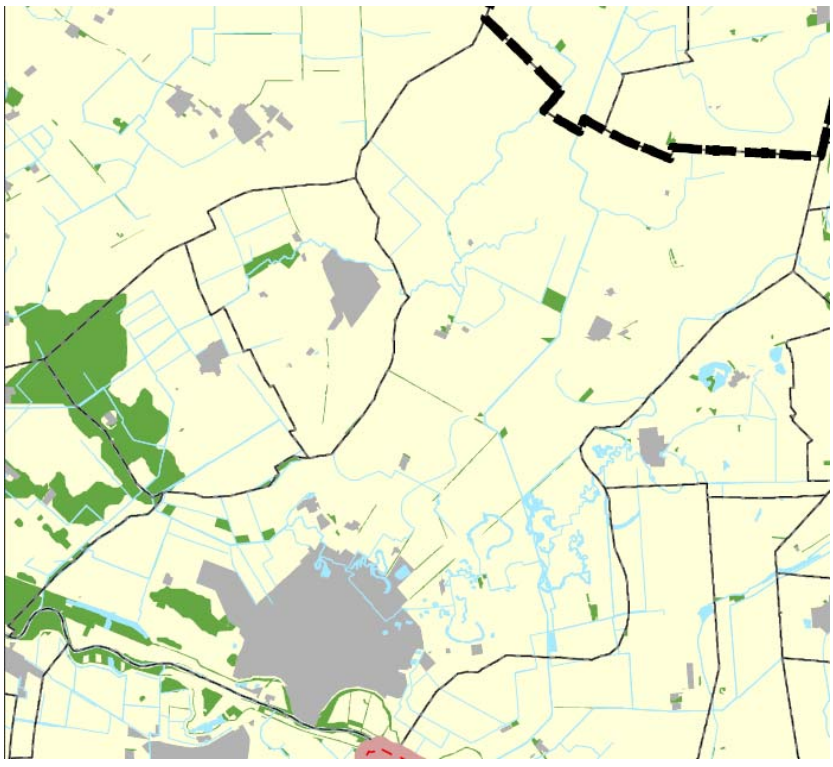

3/1. melléklet: Ökológiai hálózat magterületének övezete, az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának területének övezete és az ökológiai hálózat pufferterületének övezete

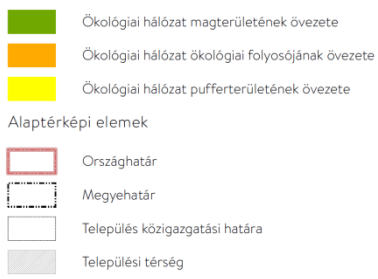

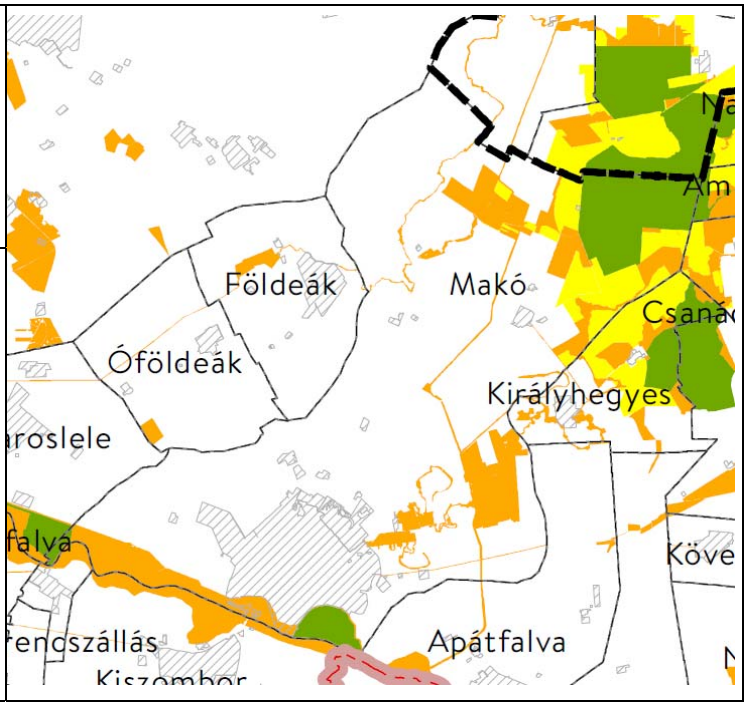

Az Ökológiai hálózat magterületének övezete, az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete és az ökológiai hálózat pufferterületének övezete is érinti a város közigazgatási területét.

3/2. melléklet: Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete

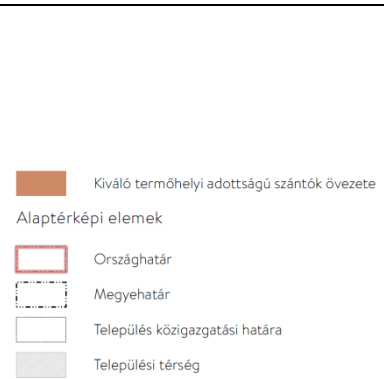

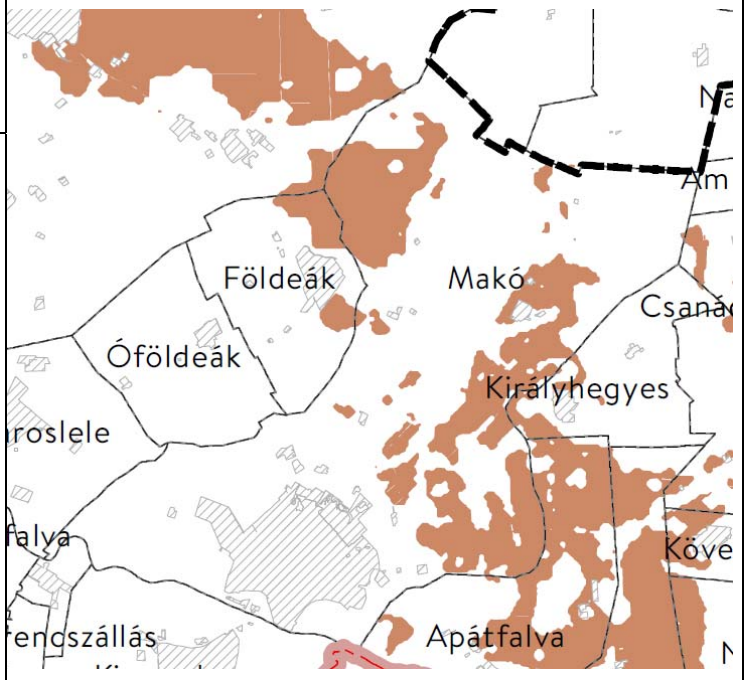

A Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete érinti Makó város közigazgatási területét.

3/3. melléklet: Erdők övezete

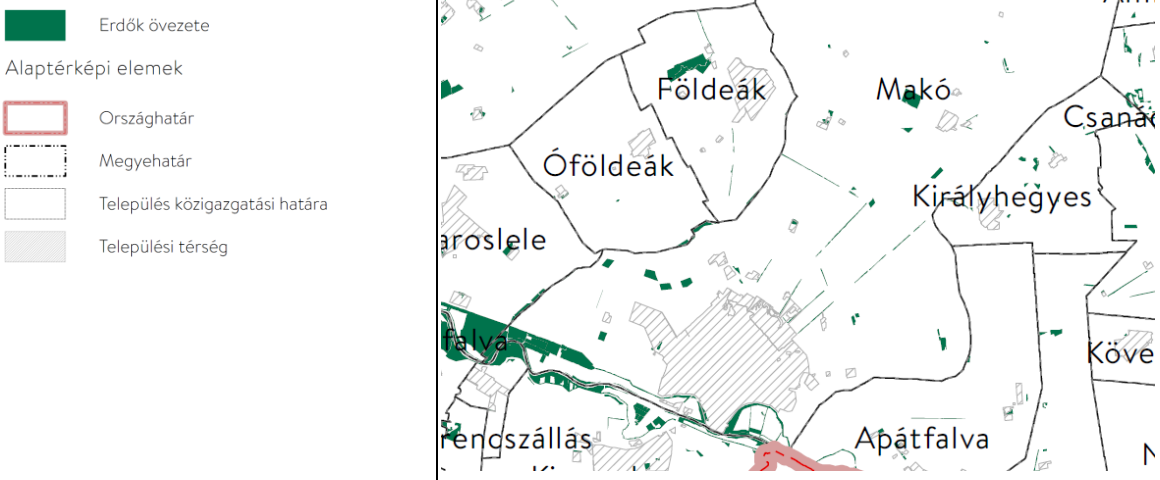

Az Erdők övezete érinti Makó város közigazgatási területét.

3/4. melléklet: Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete által érintett települések

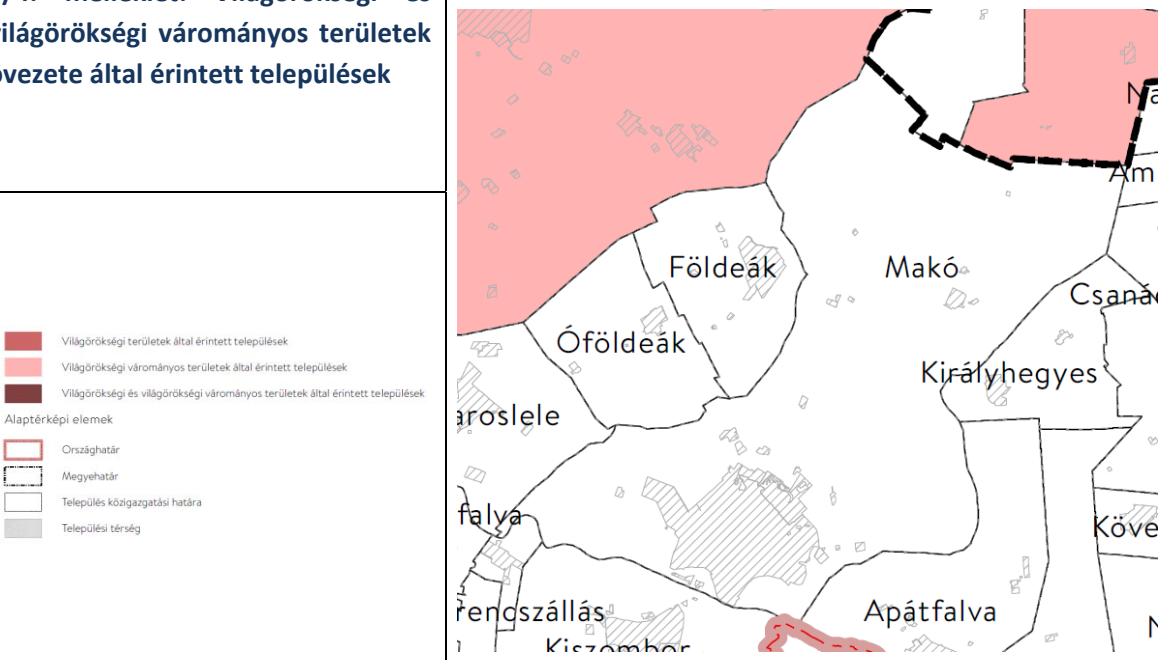

Makó város közigazgatási területe nem tartozik a Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete által érintett települések közé.

3/5. melléklet: Honvédelmi és katonai célú terület övezete által érintett települések

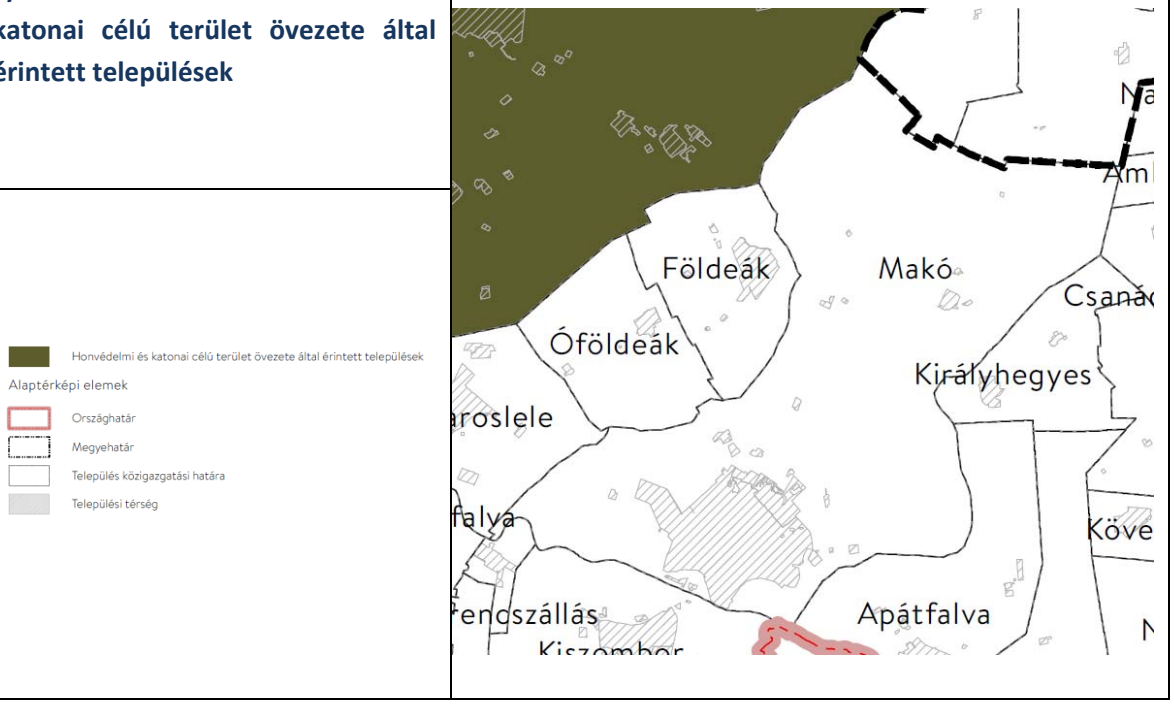

Makó város közigazgatási területe nem tartozik a Honvédelmi és katonai célú terület övezete által érintett települések közé.

1.2.3. A Trtv. 19. § (1) bekezdésével összhangban, az Országos Övezeti Terv részét képező, a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI.14.) MvM rendeletben megállapított országos övezetek

1. melléklet: Jó termőhelyi adottságú szántók övezete

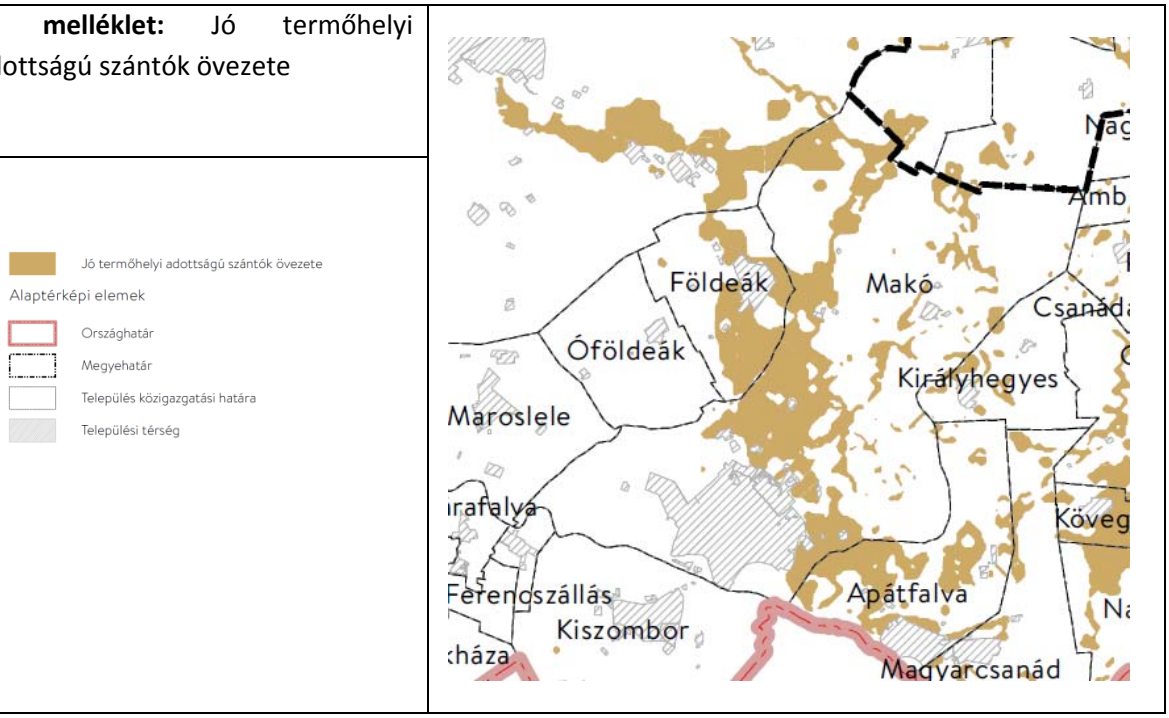

A város területét a Jó termőhelyi adottságú szántók övezete érinti.

2. melléklet: Erdőtelepítésre javasolt terület övezete

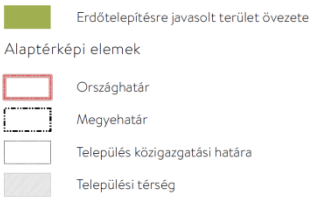

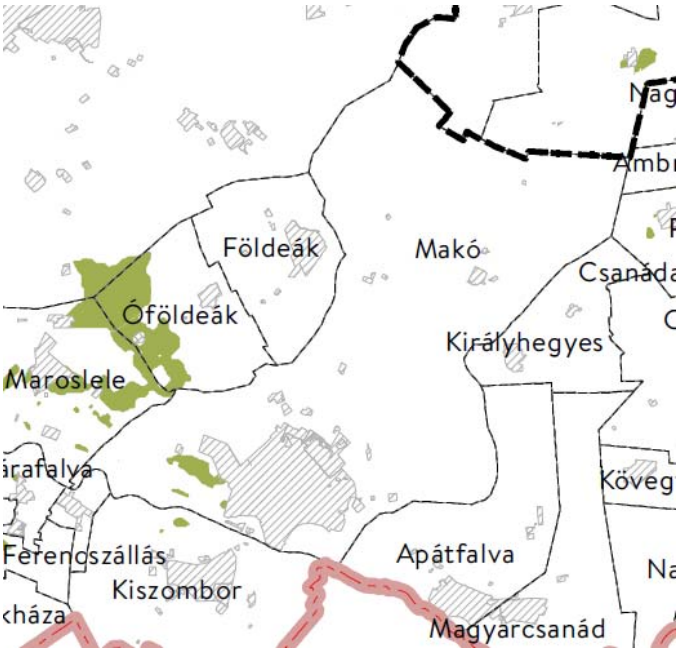

A város területét az Erdőtelepítésre javasolt terület övezete érinti.

3. melléklet: Tájképvédelmi terület övezete

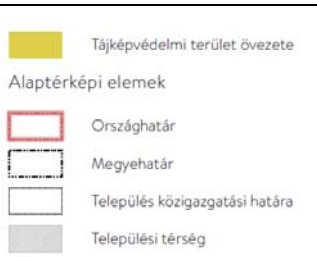

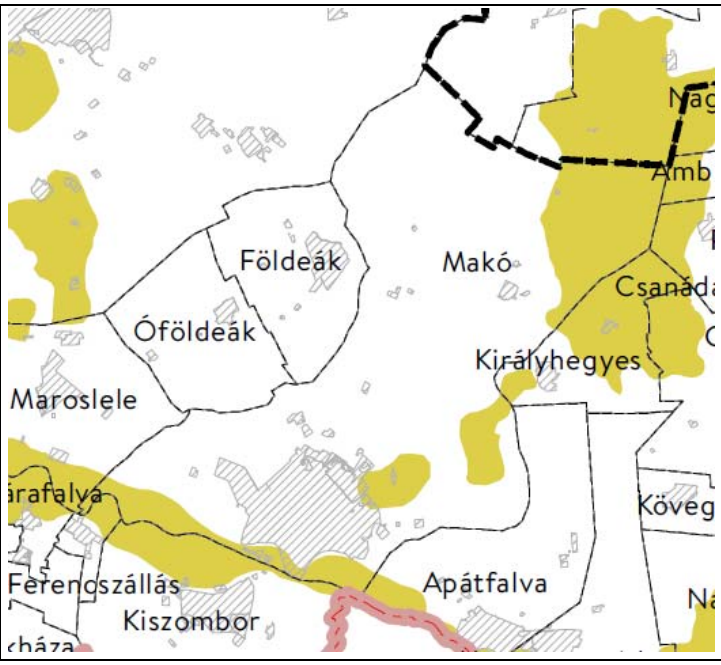

A város területét a Tájképvédelmi terület övezete érinti.

4. melléklet: Vízminőség-védelmi terület övezete

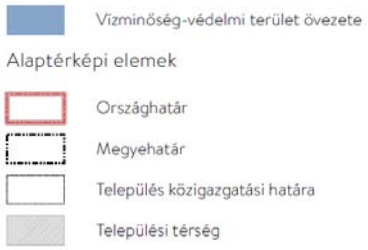

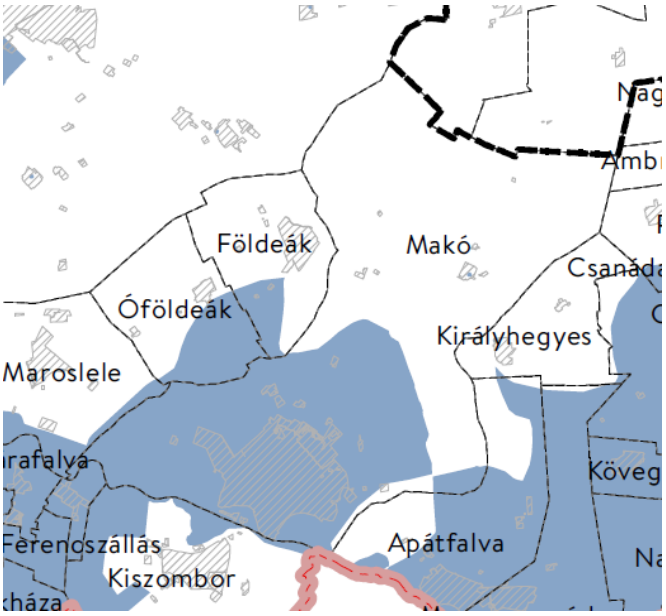

A város területét a Vízminőség-védelmi terület övezete érinti.

5. melléklet: Nagyvízi meder övezete

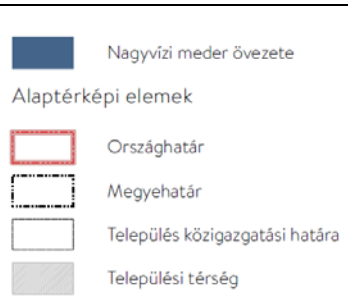

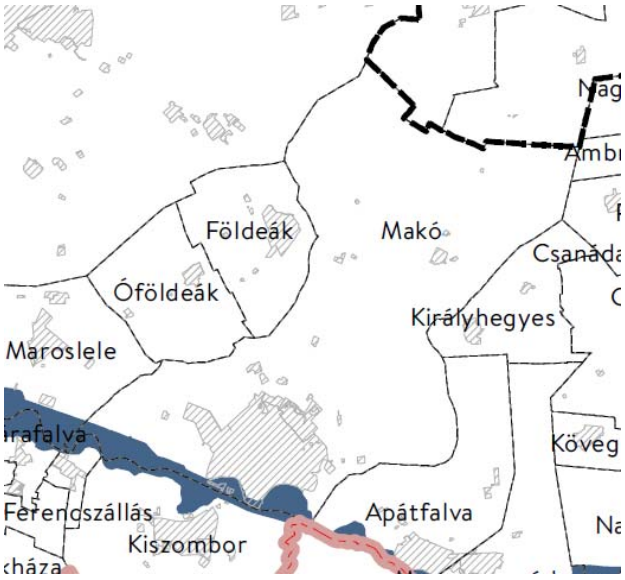

A város területét a Nagyvízi meder övezete nem érinti.

6. melléklet: VTT-tározók övezete

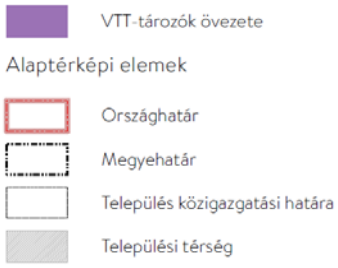

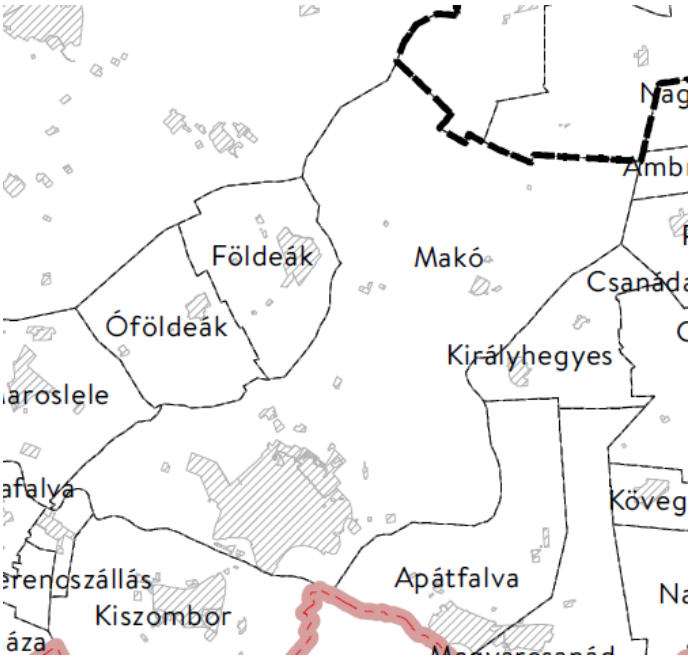

A város területét a VTT-tározók övezete nem érinti.

	Az országos övezetek a MATrT 19. § (1) bekezdés alapján	**Makó város érintettsége**
1.	Ökológiai hálózat magterületének övezete	+
2.	Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete	+
3.	Ökológiai hálózat pufferterületének övezete	+
4.	Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete	+
5.	Jó termőhelyi adottságú szántók övezete	+
6.	Erdők övezete	+
7.	Erdőtelepítésre javasolt terület övezete	+
8.	Tájképvédelmi terület övezete	+
9.	Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete	-
10.	Vízminőség-védelmi terület övezete	+
11.	Nagyvízi meder övezete	+
12.	VTT-tározók övezete	-
13.	Honvédelmi és katonai célú terület övezete	-

1.2.4. Csongrád Megyei Közgyűlés elnökének 4/2020. (V.22.) önkormányzati rendelete Csongrád Megye Területrendezési Tervéről

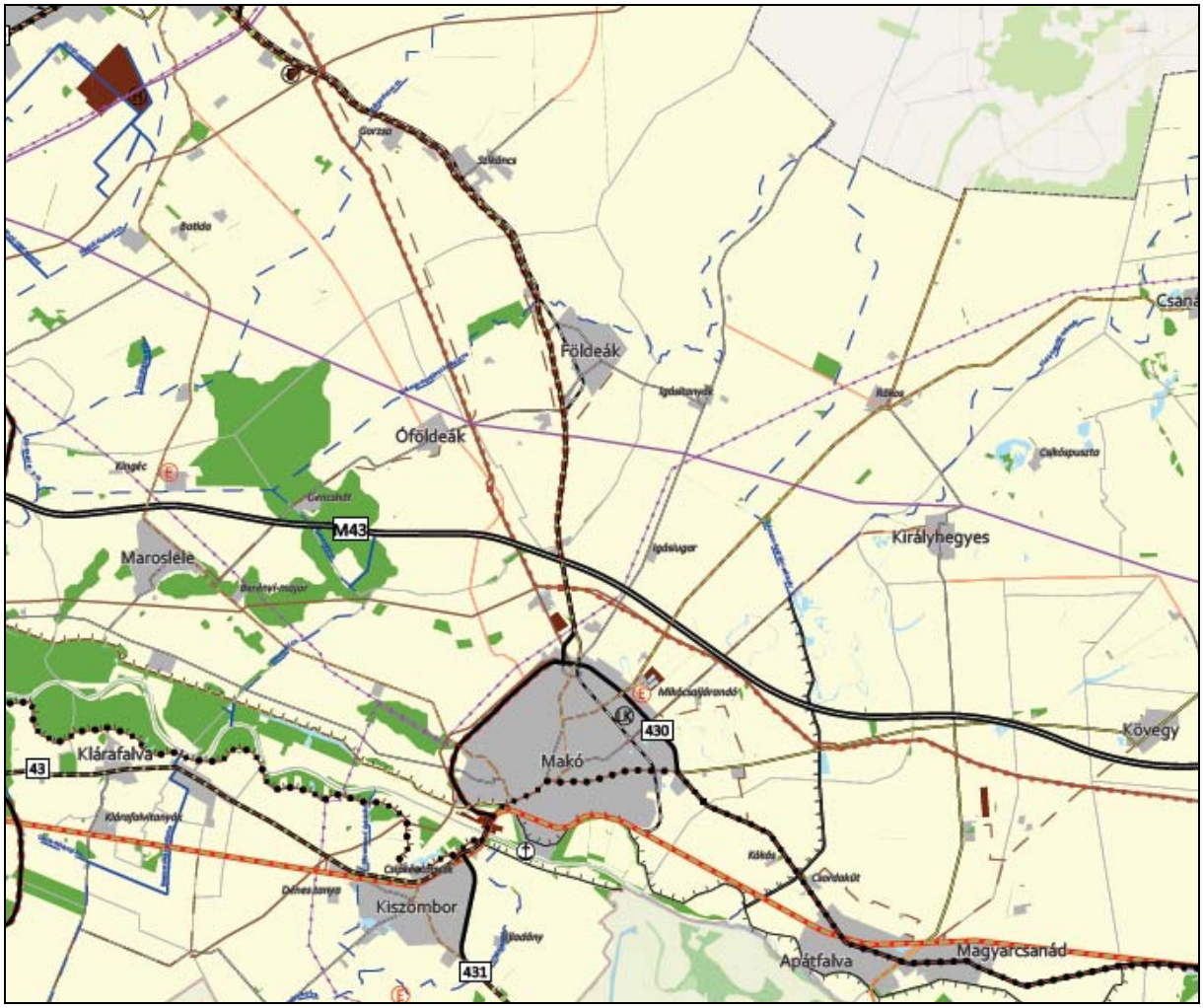

TÉRSÉGI SZERKEZETI TERV — *1. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rendelethez*

JELMAGYARÁZAT

Térségi területfelhasználási kategóriák
- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vízgazdálkodási térség
- Települési térség
- Sajátos területfelhasználású térség

Műszaki infrastruktúra elemei

Országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények
- Gyorsforgalmi út - meglévő
- Gyorsforgalmi út - tervezett
- Főút - meglévő
- Főút - tervezett
- Nagysebességű vasútvonal - tervezett
- Országos törzshálózati vasúti pálya - meglévő
- Országos törzshálózati vasúti pálya - tervezett
- Országos kerékpárútvonal - tervezett
- 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték - meglévő
- 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték - tervezett
- 220 kV-os átviteli hálózati távvezeték - meglévő
- Földgázszállító vezeték - meglévő
- Földgázszállító vezeték - tervezett
- Kőolajszállító vezeték - meglévő
- Országos jelentőségű csatorna - meglévő
- Elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal - meglévő
- Országos közút - meglévő
- Határátkelő - meglévő
- Egyéb 50 MW vagy annál nagyobb névleges teljesítőképességű erőmű - tervezett
- Kiemelt jelentőségű vízi építmény - meglévő
- VTT-térező - tervezett

Térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények
- Térségi szerepű összekötő út - meglévő
- Térségi szerepű összekötő út - tervezett
- Egyéb mellékút - meglévő
- Egyéb mellékút - tervezett
- Országos vasúti mellékvonal - meglévő
- Országos vasúti mellékvonal - tervezett
- Térségi kerékpárútvonal - tervezett
- Térségi csatorna - meglévő
- Térségi ellátást biztosító 132 kV -os elosztó hálózat - meglévő
- Földgázelosztó vezeték - meglévő
- Földgázelosztó vezeték - tervezett
- Térségi repülőtér - meglévő
- Térségi közút - meglévő
- Térségi közút - tervezett
- Kompátkelőhely - meglévő
- Térségi logisztikai központ - meglévő
- 5-50 MW névleges teljesítőképességű erőmű - meglévő
- 5-50 MW névleges teljesítőképességű erőmű - tervezett
- Térségi hulladékkezelő - meglévő

Alaptérképi elemek
- Országhatár
- Megyehatár
- Település közigazgatási határa

Térségi területfelhasználás	**Terület (ha)**
Erdőgazdálkodási térség	674,22
Mezőgazdasági térség	19682,51
Vízgazdálkodási térség	300,50
Települési térség	2213,47
Sajátos területfelhasználású térség	51,01

ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT MAGTERÜLETÉNEK, ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT ÖKOLÓGIAI FOLYOSÓJÁNAK ÉS ÖKOLÓGIAI HÁLÓZAT PUFFERTERÜLETÉNEK ÖVEZETE

3/1. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

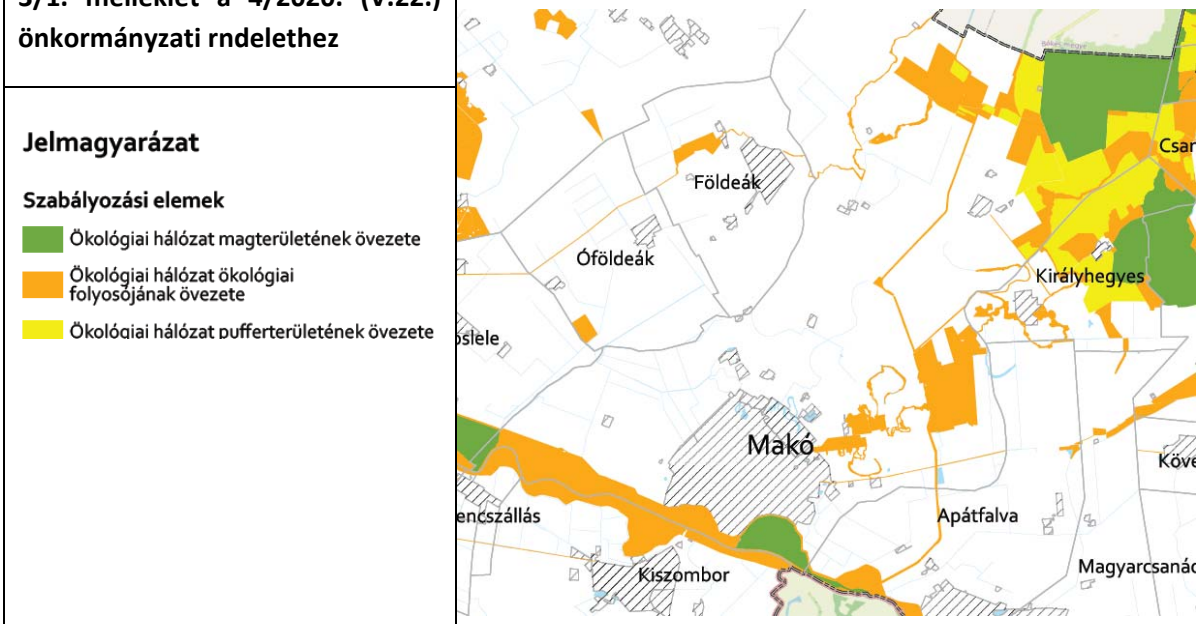

A város területét mindhárom övezet érinti.

KIVÁLÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÉS JÓ TERMŐHELYI ADOTTSÁGÚ SZÁNTÓK ÖVEZETE

3/2. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

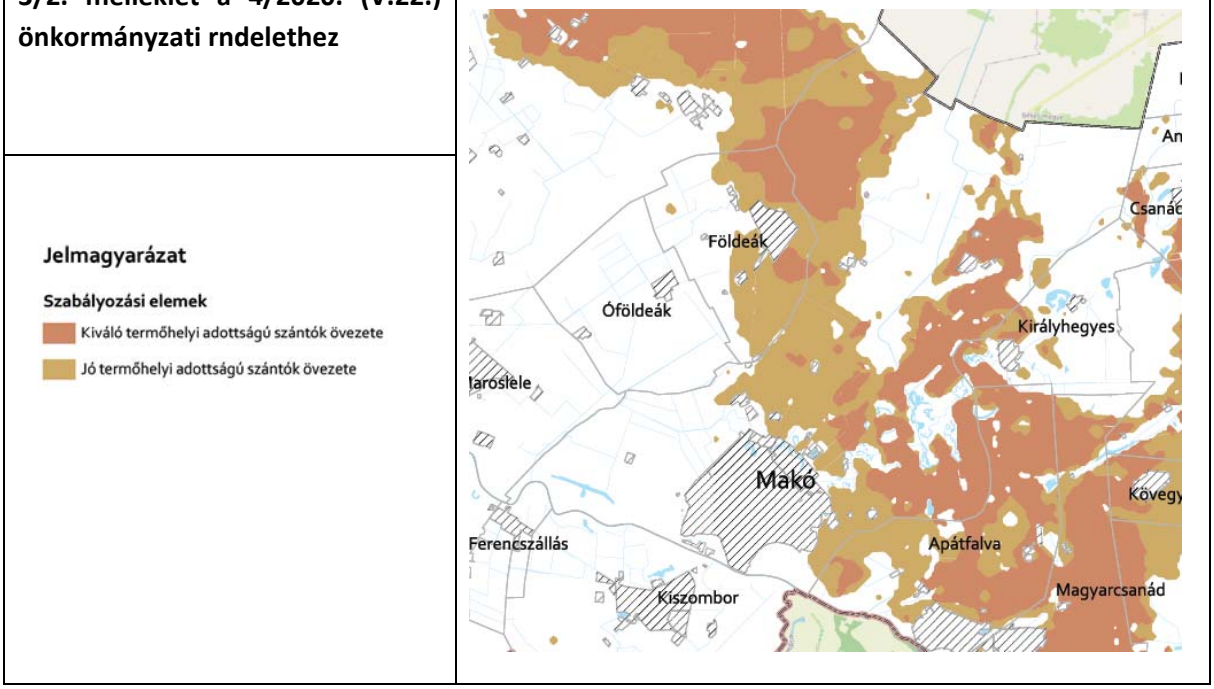

A város területét mindkét övezet érinti.

ERDŐK ÖVEZETE ÉS ERDŐTELEPÍTÉSRE JAVASOLT TERÜLET

3/3. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

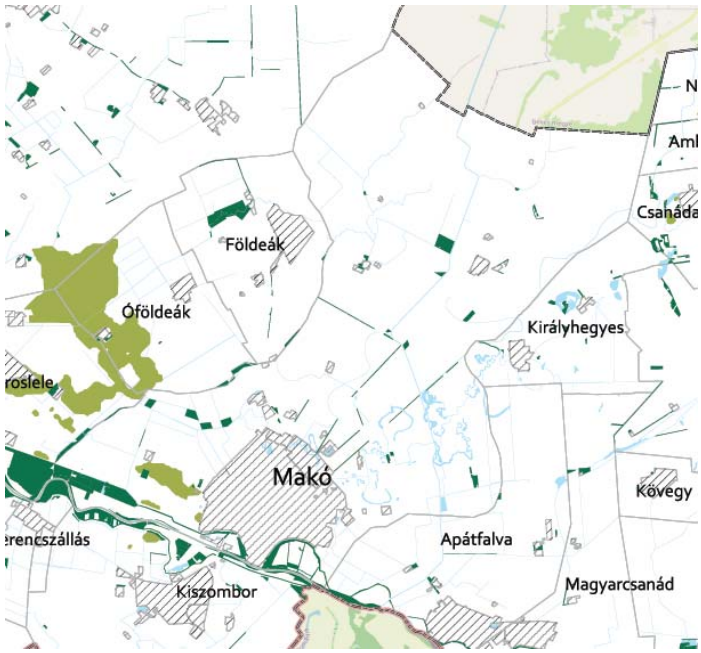

A város területét mindkét övezet érinti.

TÁJKÉPVÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE

3/4 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

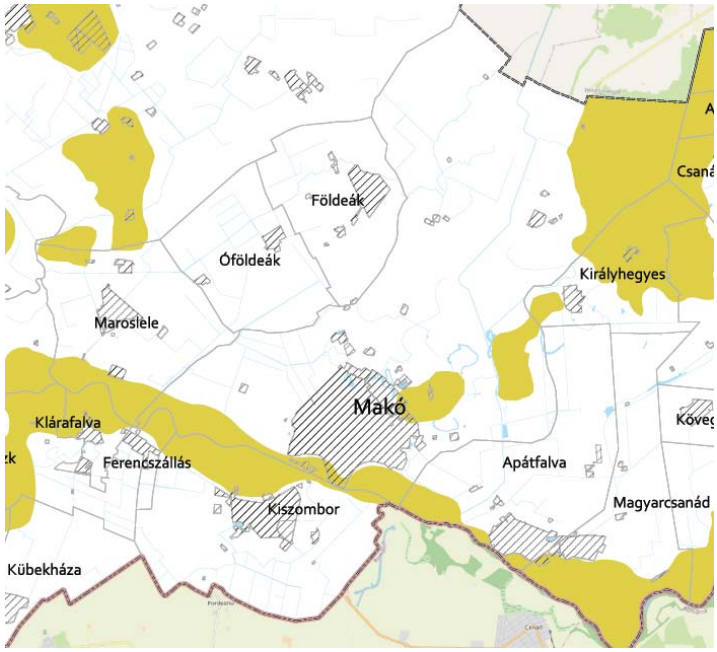

A város közigazgatási területét az övezet érinti.

VILÁGÖRÖKSÉGI ÉS VILÁGÖRÖSÉGI VÁROMÁNYOS TERÜLETEK ÖVEZETE

3/5 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

Jelmagyarázat

Szabályozási elemek

Világörökségi várományos területek által érintett települések

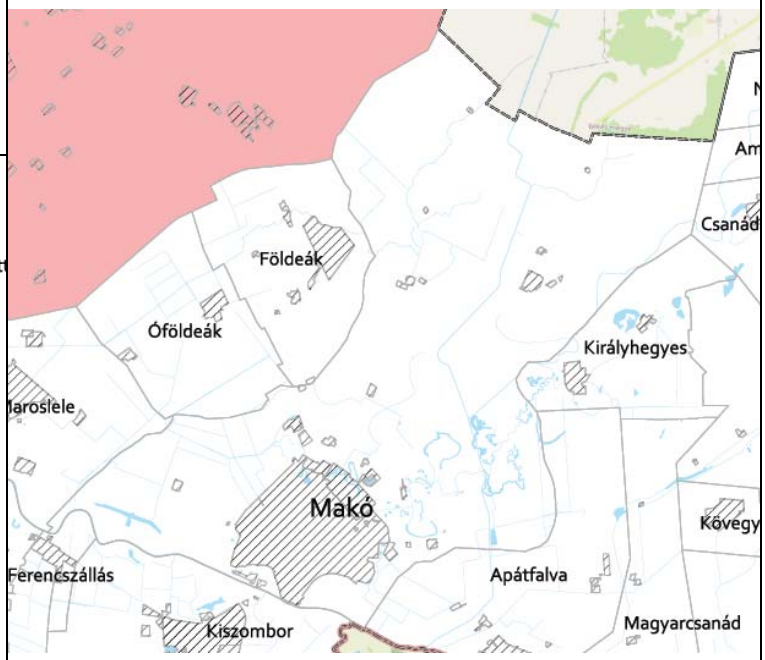

A városközigazgatási területét az övezet nem érinti.

VÍZMINŐSÉG-VÉDELMI TERÜLET ÖVEZETE

3/6 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

Jelmagyarázat

Szabályozási elemek

Vízminőség-védelmi terület övezete

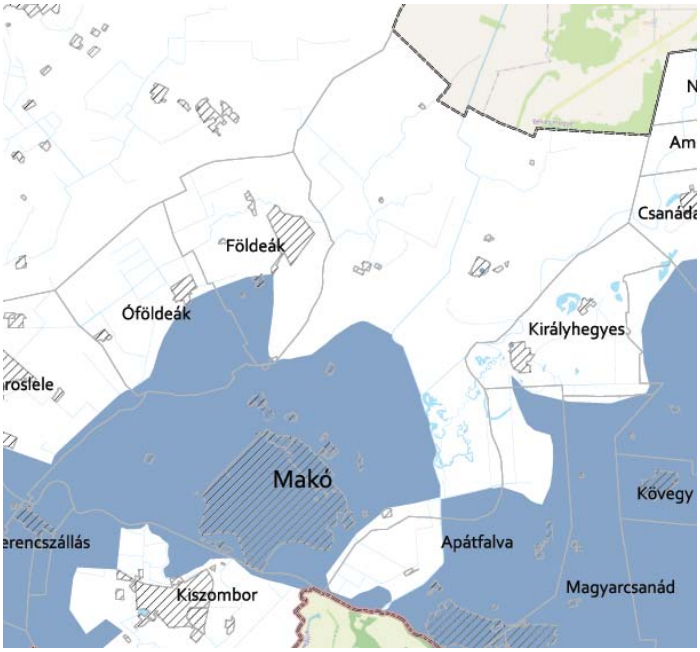

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

NAGYVÍZI MEDER ÖVEZETE ÉS VTT-TÁRPZÓK ÖVEZETE

3/7 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

Jelmagyarázat

Szabályozási elemek

Nagyvízi meder övezete

VTT-tározók övezete

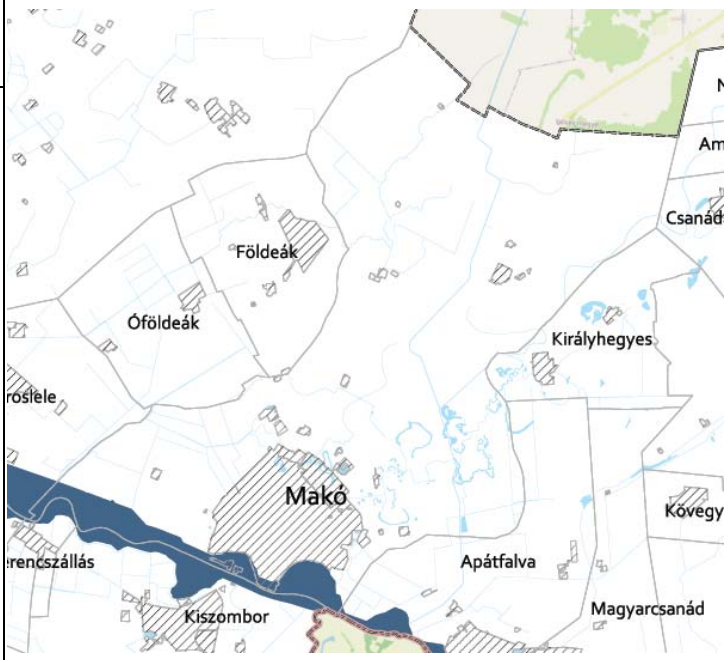

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

HONVÉDELMI ÉS KATONAI CÉLÚ TERÜLET ÖVEZETE

3/8 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

Jelmagyarázat

Szabályozási elemek

Honvédelmi és katonai célú terület övezete

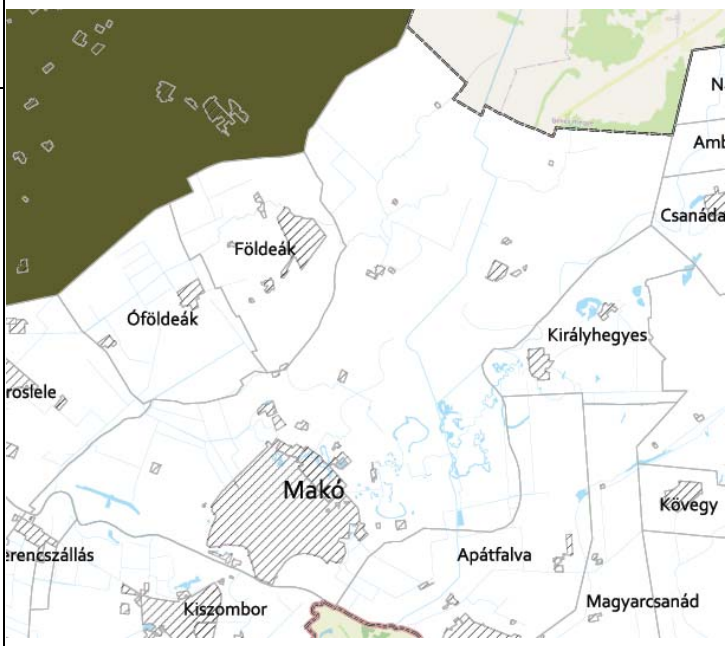

A városközigazgatási területét az övezet nem érinti.

ÁSVÁNYI NYERSANYAGVAGYON ÖVEZETE	
3/9 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez	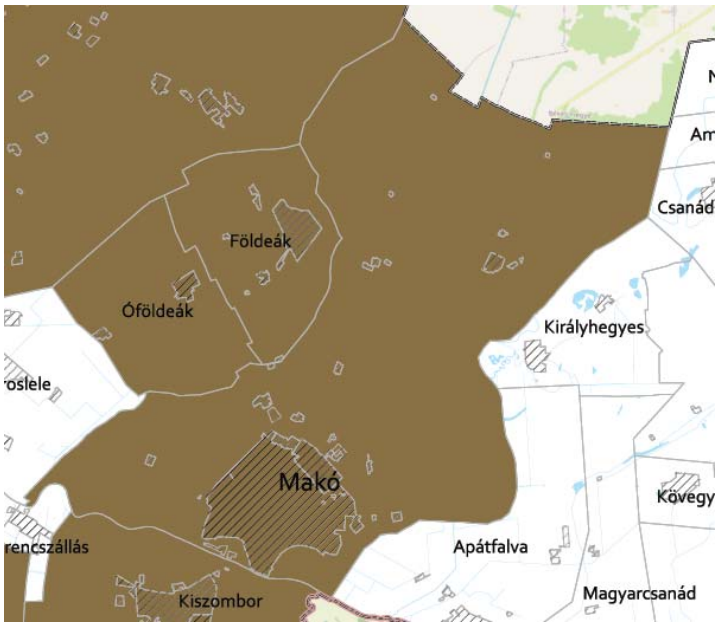
Jelmagyarázat **Szabályozási elemek** Ásványi nyersanyagvagyon övezete	

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

RENDSZERESEN BELVÍZJÁRTA TERÜLET ÖVEZETE	
3/10 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez	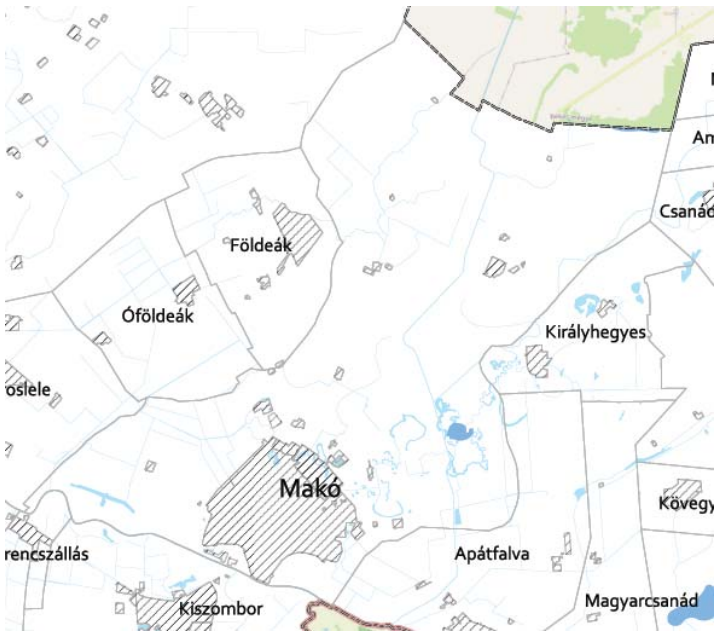
Jelmagyarázat **Szabályozási elemek** Rendszeresen belvízjárta terület övezete	

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

TANYÁS TERÜLETEK ÖVEZETE

3/11. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rendelethez

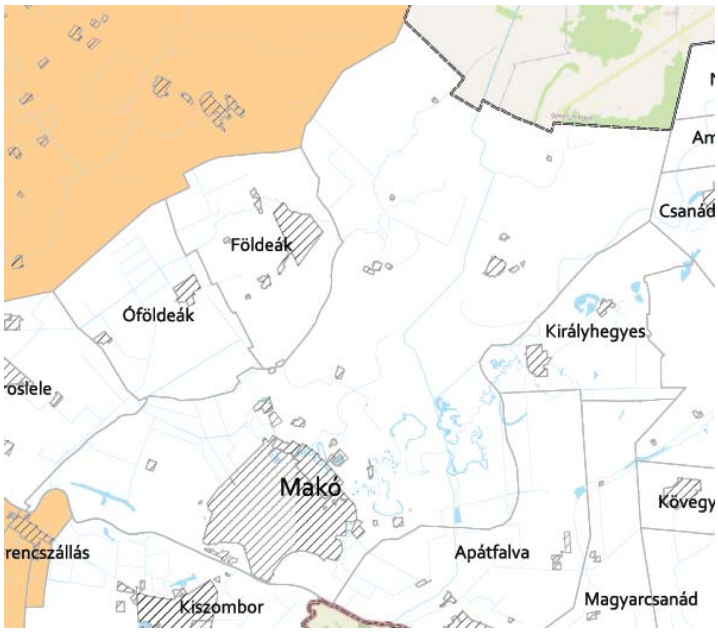

A városközigazgatási területét az övezet nem érinti.

NEMZETKÖZI HÁRMASHATÁR MENTI VÁROSHÁLÓZATI CSOMÓPONT TÉRSÉG ÖVEZETE

3/12. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

TÉRSZERKEZETI SZEMPONTBÓL JELENTŐS TÉRSZERVEZŐ TELEPÜLÉSEK ÖVEZET

3/13. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

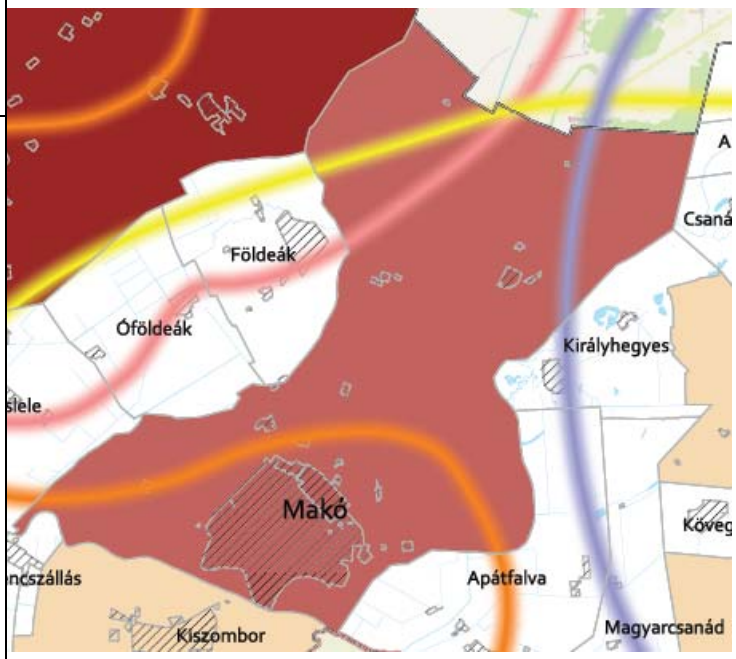

Jelmagyarázat

Szabályozási elemek

- Regionális jelentőségű térszervező város
- Térségi jelentőségű térszervező város
- Egyéb térszervező település

Tájékoztató elemek

Városok térben és időben változó hatásterülete

- Makó
- Szeged
- Csanádpalota
- Csongrád - Szentes
- Hódmezővásárhely

Makó közigazgatási területét a Térségi jelentőségú térszervező város övezet érinti.

EGYEDI MEZŐGAZDASÁGI ÉS TÁJGAZDÁLKODÁSI ÖVEZETEK

3/14. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

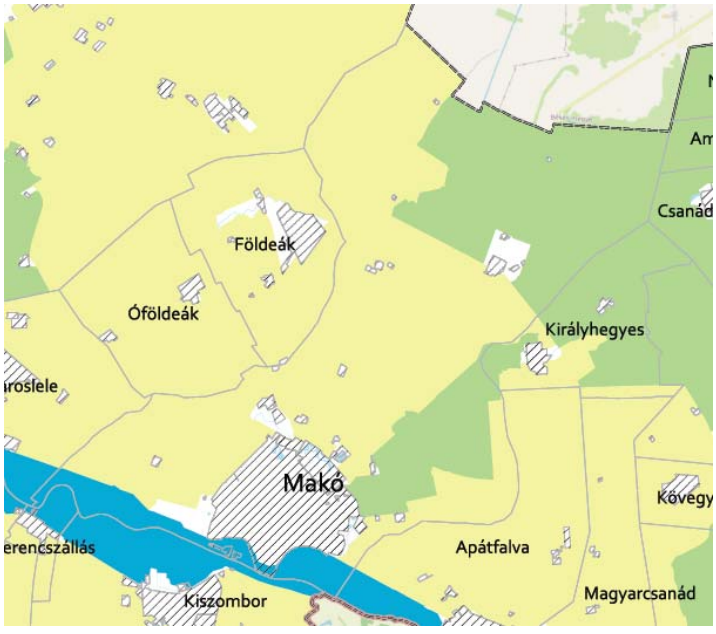

Szabályozási elemek

- Nagytáblás, intenzív termőtáj övezete
- Jó természetességi állapotú mezőgazdasági terület övezete
- Homokhátsági vegyes tájgazdálkodási terület övezete
- Ártéri komplex tájgazdálkodás övezete

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

HAGYOMÁNYOS GYÜMÖLCSTERMESZTÉSI TÉRSÉG ÖVEZETE

3/15. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

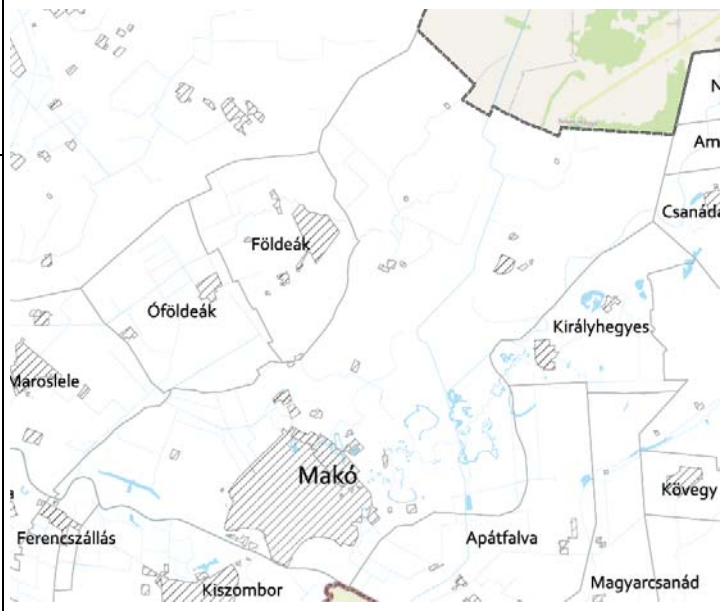

Jelmagyarázat

Szabályozási elemek

Hagyományos gyümölcstermesztési térség övezete

Makó közigazgatási területén nem került sor Hagyományos gyümölcstermesztési térség kijelölésére.

SZŐLŐ TERMŐHELYI KATASZTERI I. ÉS II. OSZTÁLYÚ TERÜLET ÖVEZETE

3/16. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

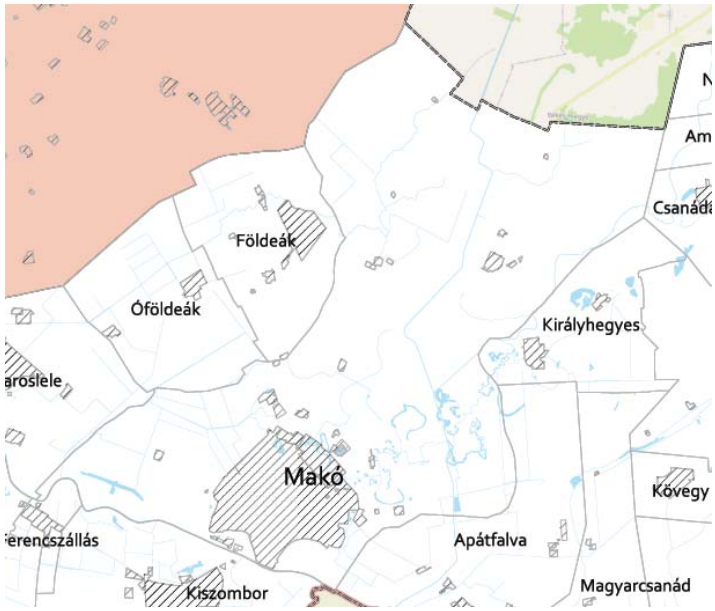

Jelmagyarázat

Szabályozási elemek

Szőlő termőhelyi kataszteri I. és II. osztályú terület övezete

Tájékoztató elemek

Borvidéki települések

Makó közigazgatási területén nem került sor Szőlő termőhelyi kataszteri I. és II. osztályú terület kijelölésére.

Térségi területfelhasználási követelményeknek való megfelelés igazolása

megyei területfelhasználási kategóriák	Területrendezési követelmények	Megfelelőség igazolása
Települési térség területe a CsMTrT-ben: 2213,47	A települési térség bármely települési területfelhasználási egységbe sorolható.	**Megfelel.**
Erdőgazdálkodási térség területe a CsMTrT-ben: 674,22	Az erdőgazdálkodási térségben az erdőterület övezetet (területfelhasználási egységet) a térséget lefedő erdők övezetére vonatkozó szabályok szerint, valamint az erdőtelepítésre javasolt terület övezetére vonatkozó szabályok figyelembevételével kell lehatárolni. Az erdők övezetébe tartozó területeket az adott településnek a településrendezési tervében legalább 95%-ban erdőterület övezetbe kell sorolnia. Az erdők övezetébe tartozó terület kiterjedése Makó közigazgatási területén: **529,33 ha**	Az Erdők övezetébe tartozó erdőterületek közül a TSZT-ben más területfelhasználási egységbe összesen **1,45 ha** terület került besorolásra. Az Erdők övezetébe tartozó erdőterületek 99,73 %-a a TSZT-ben erdő területfelhasználásba sorolt. **99,73% > 95%** **Megfelel.**
Mezőgazdasági térség területe a CsMTrT-ben: 19682,51	A mezőgazdasági térség területének legalább 75%-át mezőgazdasági terület övezetébe (települési területfelhasználási egységbe) kell sorolni.	A mezőgazdasági térségen belül a Településszerkezeti tervben nem mezőgazdasági terület területfelhasználási egységbe **678,68 ha** terület (3,45 %) került besorolásra. A CsMTrT-ben mezőgazdasági térségbe sorolt terület 96,55 %-a (19003,83 ha) a TSZT-ben mezőgazdasági területbe sorolt. **96,55 % > 75 %** **Megfelel.**

megyei területfelhasználási kategóriák	Területrendezési követelmények	Megfelelőség igazolása
	A mezőgazdasági térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes terület területfelhasználási egység nem jelölhető ki.	A mezőgazdasági térségben nagyvárosias lakóterület és vegyes területfelhasználási egység nem került kijelölésre a Településszerkezeti tervben. **Megfelel.**
Vízgazdálkodási térség területe a CsMTrT-ben: 300,50	A vízgazdálkodási térség területét – e törvény hatálybalépését megelőzően már jogszerűen kijelölt beépítésre szánt területek kivételével – vízgazdálkodási terület, vízgazdálkodási célú erdőterület, vízgazdálkodási célú mezőgazdasági terület, természetközeli terület, zöldterület, továbbá különleges honvédelmi, katonai és nemzetbiztonsági célú terület vagy honvédelmi célú erdőterület övezetbe (területfelhasználási egységbe) kell sorolni, és a működési területével érintett vízügyi igazgatási szervvel egyeztetve kell pontosítani.	A CsMTrT-ben vízgazdálkodási térségbe sorolt területek a TSZT-ben vízgazdálkodási, korlátozott használatú mezőgazdasági vagy természetközeli területbe kerültek besorolásra. **Megfelel.**
Sajátos területfelhasználású térség területe a CsMTrT-ben: 51,01	A sajátos területfelhasználású térség területét a terület tervezett felhasználásának megfelelően honvédelmi, különleges, közlekedési, erdő-, gazdasági vagy intézményterület települési övezetbe (területfelhasználási egységbe) kell sorolni.	A CsMTrT-ben sajátos területfelhasználású térségbe sorolt területek a TSZT-ben különleges területbe kerültek besorolásra. **Megfelel.**

A Trtv. 13. § szerinti egyéb, a térségi területfelhasználással összefüggő előírásoknak való megfelelőségek igazolása	
Új beépítésre szánt terület kijelölésével egyidejűleg a területnövekmény legkevesebb 5%-ának megfelelő kiterjedésű, legalább 50%-ában az újonnan kijelölt beépítésre szánt területtel kapcsolatban lévő zöldterületet, – gazdasági vagy különleges terület kijelölése esetén zöldterületet vagy véderdőt – kell kijelölni. Ha a zöldterület vagy véderdő kijelölése az új beépítésre szánt terület rendeltetése miatt az adott területen nem valósítható meg, akkor a zöldterületet vagy a véderdő területét a település arra alkalmas más területén kell kijelölni.	Makó új Településszerkezeti tervében összesen **6,75 ha lakó vagy vegyes terület besorolású új beépítésre szánt terület** került kijelölésre. Az újonnan **zöldterületbe sorolt területek nagysága** összesen 1,13 ha, ami fenti terület **16,75 %-a**. A TSZT-ben ezen kívül összesen **40,15 ha gazdasági és különleges terület besorolású új beépítésre szánt terület** került kijelölésre (ezek jelentős része a tényleges használat szerint került besorolásra, nem új fejlesztési terület). A TSZT-ben **újonnan erdőterületbe sorolt területek kiterjedése** ennél jóval nagyobb, **202,79 ha**. A zöldterületek és erdőterületek egy része az új beépítésre szánt területekkel kapcsolatban, más részük a település más részein kerültek kijelölésre. **Megfelel.**
Borvidéki település szőlő termőhelyi kataszterе I-II. osztályú területeihez tartozó földrészlet - a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével - beépítésre szánt területté nem minősíthető.	A VINGIS adatbázis szerinti **szőlő termőhely kataszteri terület Makó közigazgatási területén nem található**.
Az Országos Gyümölcs Termőhely Kataszter I. és II. osztályú területeihez tartozó földrészlet - a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével - beépítésre szánt területté nem minősíthető.	**Makó közigazgatási területén gyümölcs termőhely kataszteri területként nyilvántartott Makó külterület 0560/7 hrsz és Makó belterület 10700, 10701, 10702, 10704, 10706 hrsz-ú területek**. Az érintett területeken új beépítésre szánt terület nem került kijelölésre. A belterületi területeket a korábbi TRE alapján jelen TSZT is út és kertvárosias lakóterület céljára tervezett területként tartalmazza. Az érintett külterületi terület mezőgazdasági besorolásban marad.

Magyarország és egyes kiemelt térségei területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvényt (továbbiakban: Trtv.), mely az OTrT és a kiemelt térségek (Budapesti Agglomeráció, Balaton Kiemelt Üdülőkörzet) területrendezési terveiről szóló korábbi törvények helyébe lépett. A Trtv. legtöbb előírása 2019. március 15-től hatályos. A Trtv. 90.§ (1) bekezdése kimondja, hogy a Trtv. rendelkezéseit a hatálybalépést követően indult eljárásokban kell alkalmazni. A fentiek alapján, mivel Makó „új" településrendezési eszközeinek készítése 2019. március 15. előtt kezdődtek, a területrendezési tervekkel való összhang igazolásakor az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény (a továbbiakban: OTrT) előírásait vettük figyelembe. Ugyanakkor vizsgáltuk a 2018. évi CXXXIX. törvénnyel elfogadott OTrT környezeti célkitűzéseinek való megfelelőséget is.

A Trtv. nem az összes térségi övezet lehatárolását és előírásait tartalmazza. Egyes országos övezetek területi lehatárolása és övezeti szabályai külön miniszteri rendeletben, a 9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet kerültek megállapításra, mely miniszteri rendelet-az egyeztetési eljárás során jelent meg. A megyei övezetekre vonatkozó szabályokat szintén az említett miniszteri rendelet tartalmazza. A Trtv-ben lehatárolt és szabályozott térségi övezetek közül Makó közigazgatási területét az alábbi övezetek érintik:

1. Ökológiai hálózat magterületének övezete
2. Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete
3. Ökológiai hálózat pufferterületének övezete
4. Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete
5. Erdők övezete

<table>
<tr><th colspan="2">Ökológiai hálózat magterületének/ökológiai folyosójának/pufferterületének övezete</th></tr>
<tr><th>OTrT 3/1. melléklet</th><th>KMNPI adatszolgáltatás</th></tr>
<tr><td> 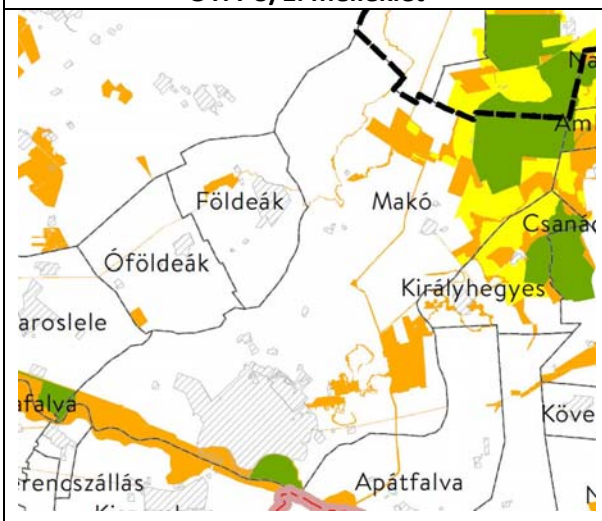
</td><td> 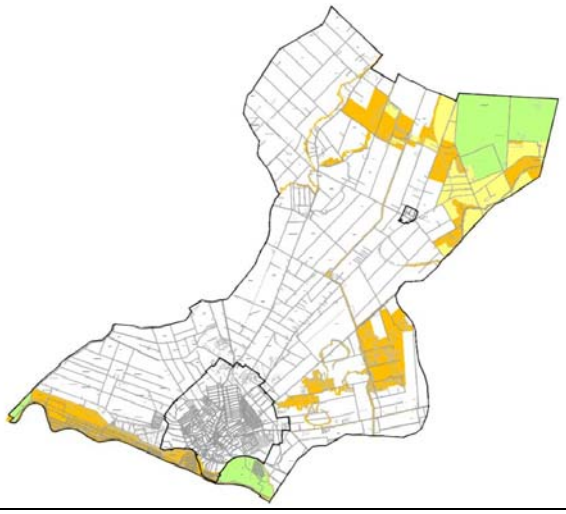 </td></tr>
<tr><td colspan="2">Az országos ökológiai hálózat területei (magterület, ökológiai folyosó, pufferterület) az érintett államigazgatási szerv (KMNPI) adatszolgáltatása alapján került a TRE-ben lehatárolásra.
A külterületi területfelhasználás és övezeti rendszer az ökológiai hálózat elemeinek figyelembevételével került meghatározásra.
Az országos ökológiai hálózat területét érintő területfelhasználás változások: „X.", „j", „o", „p", „q", „r", „2", „34a,b"jelű változtatások. Ezen kívül az országos ökológiai hálózat által érintett területen néhány helyen mezőgazdasági területből erdőterületbe sorolás történt még, az erdészeti adatszolgáltatásnak megfelelően.</td></tr>
</table>

A településrendezési eszközök fent nevezett módosításai illeszkednek a Trtv. környezeti célkitűzéseihez. Új beépítésre szánt terület az ökológiai hálózattal érintett területen nem került kijelölésre, a tervezett módosítások az ökológiai kapcsolatok fennmaradását nem veszélyeztetik, az ökológiai hálózat elemeire nincsenek negatív hatással.

Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete	
OTrT 3/2. melléklet	**Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály adatszolgáltatása**
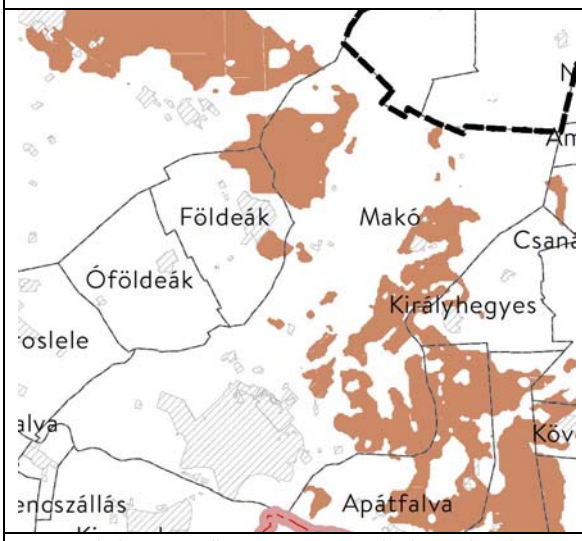	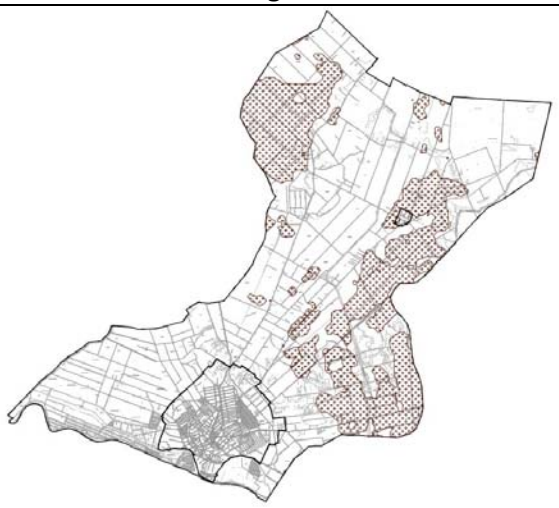
A kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetbe a kiváló növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterületek tartoznak. Az övezet területe a Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály adatszolgáltatása alapján került pontosításra. Az övezet által érintett területen új beépítésre szánt terület nem került kijelölésre.	

Jó termőhelyi adottságú szántók övezete	
9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 1.melléklete	**Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály adatszolgáltatása**
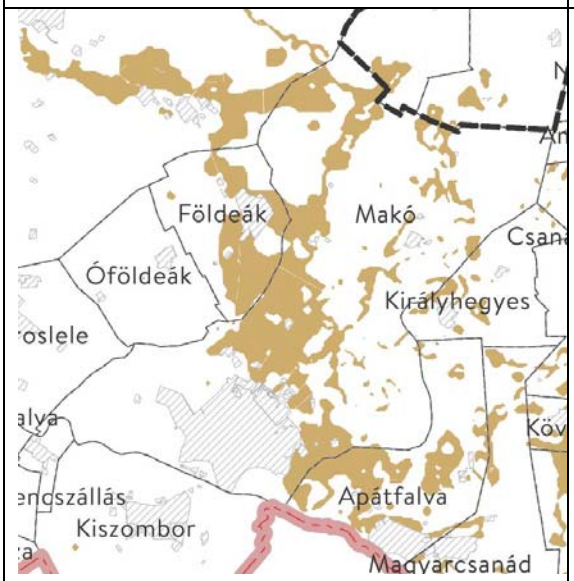	

Erdők övezete (OTrT 3/2. melléklet)	
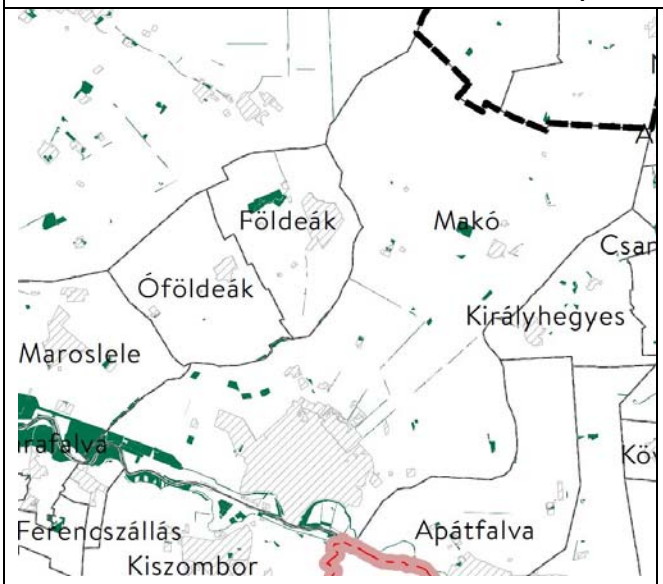	A Trtv-ben megállapított erdők övezetbe az Országos Erdőállomány Adattárban (OEA) szereplő erdők és az erdőgazdálkodási célt szolgáló területek tartoznak. A TSZT az OEA szerinti erdőket erdőterület területfelhasználásba sorolta, kivéve a „**X.” jelű módosítás**sal érintett területet.

Erdőtelepítésre javasolt terület övezete (9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 2.melléklete)	
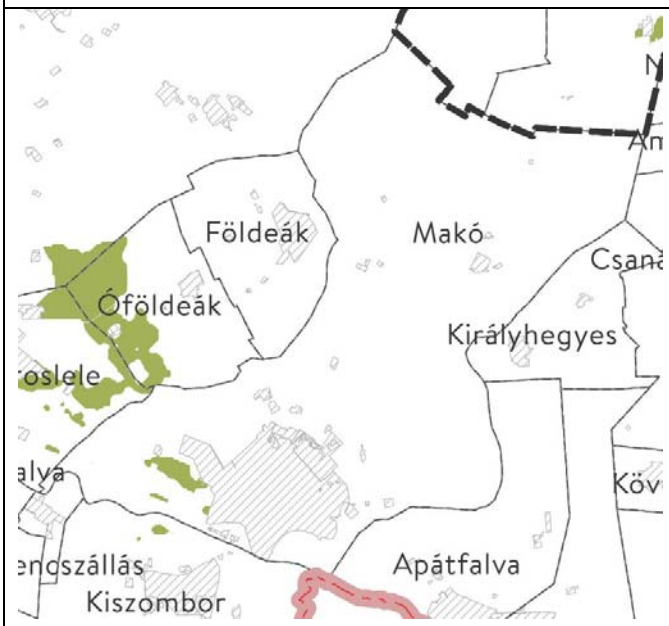	Az MvM rendeletben megállapított erdőtelepítésre javasolt terület övezetbe a Trtv. értelmében olyan területek tartoznak, amelyeknek erdőgazdálkodásra való alkalmassága termőhelyi viszonyaik alapján kedvező és az erdőtelepítés környezetvédelmi szempontból szükséges vagy indokolt. A TRE-ben az üzemtervezett erdőterületeken túl erdőterület területfelhasználási egységbe jellemzően az erdő művelési ágban nyilvántartott, valamint a korábbi TSZT-ben is már tervezett erdőként szereplő területek kerültek besorolásra. Ezen kívül új védelmi erdő környezetvédelmi szempontból néhány helyen került kijelölésre.

Tájképvédelmi terület övezete (9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 3.melléklete)

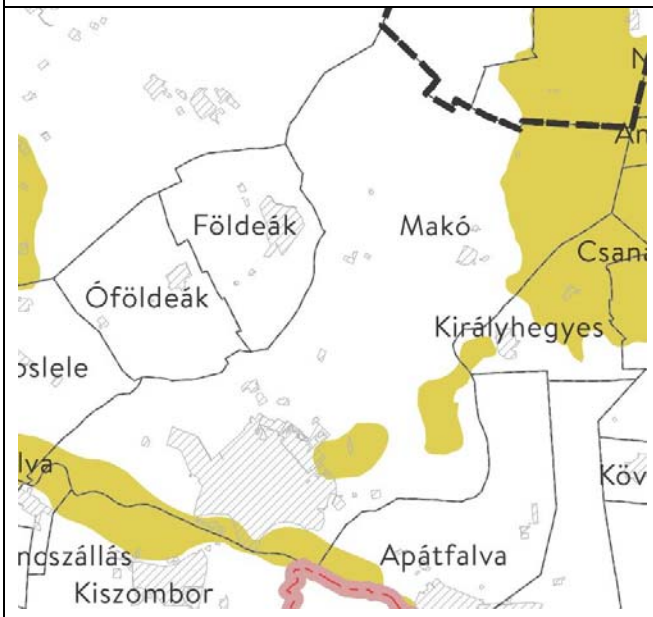

Az MvM rendeletben megállapított tájképvédelmi terület övezetbe olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak.

A TRE-ben a tájképvédelmi övezettel érintett terület lehatárolásra került, melyre a HÉSZ-ben szabályok kerültek meghatározásra. Az övezetet érintően olyan területhasználat nem került kijelölésre, mely veszélyeztetné a tájképi értékek fennmaradását.

Vízminőségvédelmi terület övezete (9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 4.melléklete)

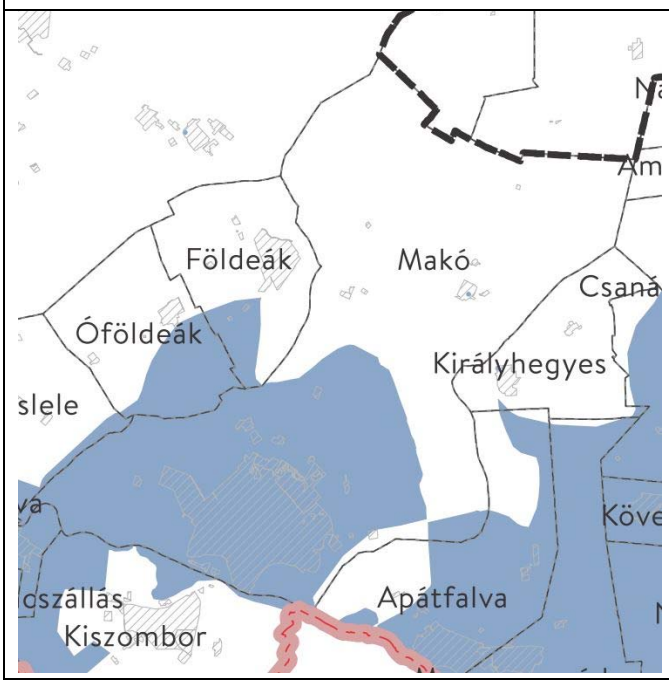

Az MvM rendeletben megállapított vízminőségvédelmi övezetbe a felszíni és felszín alatti vizek, az emberi fogyasztásra, használatra szánt vizek és a vízkivételi művek, továbbá a halak életfeltételeinek biztosítása érdekében kijelölt vizek megóvását szolgáló védelem alatt álló területek tartoznak.
A vízvédelemmel érintett területek a TRE-ben kijelölésre kerültek. A tervezett területhasználatok a HÉSZ-ben foglalt előírások betartása esetén a vizek szennyeződését nem okozhatják.

Nagyvízi meder övezete (9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 5.melléklete)

A nagyvízi meder övezetbe olyan a vízfolyást vagy állóvizet magában foglaló területek tartoznak, amelyeket az árvíz levonulása során a víz rendszeresen elborít, és amelyeket a mértékadó árvízszint vagy az eddig előfordult legnagyobb árvízszint közül a magasabb jelöl ki.
Nagyvízi meder övezetbe Makó térségében a Maros hullámtere tartozik, melyre vonatkozó szabályok a HÉSZ-ben a vonatkozó országos érvényű jogszabályok és a nagyvízi mederkezelési terv előírásai figyelembevételével kerültek meghatározásra.

Az MvM rendelet előírásai szerint új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, illetve a településrendezési eszköz módosítása esetén a vízügyi igazgatási szerv egyetértésével lehet új beépítésre szánt területet kijelölni.

Az övezetet érintően új beépítésre szánt terület nem került kijelölésre, bővítést a terv a meglévő autóscsárda területén tartalmaz, amely lehatárolást a tényleges használat figyelembevétele indokolta.

Megállapítható, hogy a tervezett területfelhasználás változások nem lépik túl a területi tervekben megengedett mértéket. A tervezett változtatások a környezeti tartalmú térségi övezeti tervlapok tartalmával is összhangban vannak.

1.2.3. A változások hatályos településfejlesztési koncepcióval való összhangjának bemutatása

Makó településfejlesztési koncepciója 242/2018.(VII.30.) MÖKT határozattal került elfogadásra.

A város térségi szerepére, az ellátandó közfunkcióira és szolgáltatásaira vonatkozóan a jövőkép a következőképpen fogalmazható meg:

Makó vonzó középvárosként a dél-alföldi régió meghatározó városává fejlődik, amely határon átnyúló kapcsolatai, valamint a térségi központokkal való egyre jobb együttműködése révén kapuszerepet tölt be a térségben, elősegítve logisztikai szerepkörének és fürdőváros imázsának további erősödését, a nagy tradíciókkal rendelkező élelmiszergazdaságát megőrizve és fenntartható módon hasznosítva, egyre magasabb színvonalú szolgáltatásaival, élénk programkínálatával és attrakcióival nemzetközi és hazai szinten kiemelkedő idegenforgalmi és rekreációs szerepet tölt be, miközben hagyományos, mozaikos városi karakterét megtartva, de arculatában is megújulva, magas életminőséget, lakó- és munkahelyet nyújt a helyi és térségi lakosság számára.

Átfogó célok:

V1 Korszerű, hatékony, diverzifikált gazdaság

Meg kell teremteni azon lehetőségeket, amely az aktív rétegek számára foglalkozási lehetőséget biztosít. Mindehhez az önkormányzat aktív ***vállalkozásfejlesztési és befektetés-ösztönzési politikáj****ára van szükség. A fejlesztések ösztönzése magába foglalja a helyi mikro-, kis- és közepes méretű vállalkozások* ***működési környezetének javítását*** *is.* A helyi mikro-, kis- és közepes méretű vállalkozások működési környezetének javítása és a működő tőke befektetések ösztönzése.

A településrendezési javaslatok összhangban vannak a V1 átfogó cél elképzeléseivel, a gazdasági területek kijelölése is biztosítja a „működési környezet javítását".

V2 A gazdaságfejlesztés infrastrukturális és szervezeti feltételeinek kialakítása

A Versenyképes Makó átfogó cél elérése érdekében elengedhetetlen az uniós források befektetés célú felhasználása, a ***hiányzó infrastrukturális elemek megvalósítása****, a nagyvállalatok és a kkv-k közötti gazdasági együttműködés növelése. Ehhez mindenféleképpen szükséges, hogy a város jól megközelíthető, korszerű, megfelelő ár-érték arányban üzemeltethető és* ***változatos telephelykínálat****tal álljon a befektetők rendelkezésére. Ezen feltételrendszer kialakítása már középtávon eredményeket hozhat. Szükséges a jelenlegi iparterület fejlesztése, s a szomszédos településekkel való együttműködés. Mindezen tevékenység menedzseléséhez* ***egy helyi gazdasági szervezet létrehozása*** *szükséges. Ipari park fejlesztése (infrastrukturális elemek és szolgáltatások)*

A lakóterületek tekintetében újragondolásra kerültek a jelenlegi övezeti besorolások, a helyi igényeknek és a használati módnak megfelelően kerültek pl. a falusias és kertvárosias övezetek meghatározásra.

A településrendezési javaslatok összhangban vannak a V2 átfogó cél elképzeléseivel. a gazdasági területeknél a fejlődés, munkahelyteremtés érdekében a meglévő gazdasági és kereskedelmi, szolgáltató területfelhasználású ingatlanoknál a beépítés intenzitásának növelésével biztosíthatóak a fejlesztési szándékok. A külterületen lévő, volt mezőgazdasági, jelenlegi működésüket tekintve már inkább általános ipari területek helyzetbehozása érdekében történtek a területfelhasználásban változások.

A településrendezési javaslatok a gazdasági területekkel kapcsolatos tervezett változásokra vonatkozóan összhangban vannak a V1 és V2 átfogó cél elképzeléseivel. A gazdasági területek változatos telephelykínálata biztosított az általános gazdasági és a kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területeken.

A2 Aktív turizmus, a szabadidő-eltöltés javuló feltételrendszere, minőségi rekreációs lehetőségek

A szabadidőeltöltés feltételrendszerének javításához elengedhetetlen a ***közparkok, közcélú zöldfelületek szolgáltatási minőségének javítása****. Kiemelt cél a minőségi – magas esztétikai, funkcionális és ökológiai értékkel bíró - zöldfelületi rendszer kialakítása.*

F3 Minőségi lakókörnyezet

A lakóövezetek fejlesztése eltérő típusú beavatkozásokat igényel a város különböző területein. A szükséges beruházásokat nem a várost övező területek extenzív fejlesztésével, hanem a már kijelölt

beépített – vagy beépítésre szánt – területek intenzív fejlesztésével kell megoldani. A településszerkezeti terv elégséges tartalék-területet jelölt ki a fejlesztések megvalósítására, amelyek nagy részének felhasználására eddig nem került sor.

- *Közterületek, zöldfelületi elemek fejlesztése, folyamatos pótlása*
- *Védőerdő sáv telepítése a város körül*
- *Velnök utca menti kertvárosias lakóterület továbbfejlesztése*
- *Településrendezési szempontból a már kijelölt lakóterületi fejlesztések megvalósítása támogatható, a hatályos szabályozási terv adta lehetőségek kihasználásával.*

A településrendezési javaslatok összhangban vannak az A2 és F2 átfogó cél elképzeléseivel. A területfelhasználás rendszere biztosítja az itt élő lakosság számára a változatos szabadidő eltöltéséhez szükséges területeket a beépítésre szánt és beépítésre nem szánt különleges nagykiterjedésű sportterületek, a különleges lovas terület, a különleges idegenforgalmi, tábor területek kijelölésével, valamint a belterületen a különleges szabadidő-központ terület megtartásával.

A tervezett fejlesztések során a terv figyelembe veszi a természeti és örökségi értékeket egyaránt.

2. SZAKÁGI JAVASLATOK

2.1. TÁJRENDEZÉSI JAVASLATOK

2.1.1. Tájhasználat, tájszerkezet javaslata

Makó külterülete tájhasználatát tekintve a közigazgatási terület nagy részét uraló nagytáblás síkvidéki szántóterületek miatt csekély változatosságot mutat. E monoton kultúrtájnak az egykor gazdag tanyavilág még fennmaradt létesítményei és a városnak otthont adó táj karaktert adó elemei - a szigetszerűen fennmaradt természetközeli élőhelyek (ártéri területek, löszpusztarétek, szikes rétek) -, valamint a közigazgatási területet behálózó vízfolyások, csatornák adnak sajátos megjelenést.

A tájhasználat, tájszerkezet tervezésekor alapvető szempont volt a táj jellegzetességét, karakterét megtartó, az értékes tájalkotó elemek megőrzését biztosító tájhasználati rendszer kialakulását segítő területfelhasználás, illetve szabályozás kialakítása. Az egyes tájszerkezeti elemek lehatárolása a jogszabályokkal, magasabb rendű tervekkel való összhang biztosítása, továbbá az államigazgatási szervektől kapott friss adatszolgáltatásokat figyelembe véve történt.

Fenti célkitűzést alapul véve, a Településszerkezeti Terv, valamint a HÉSZ és rajzi melléklete, a Szabályozási terv az alábbi külterületi területfelhasználási rendszerre és szabályozásra tesz javaslatot.

Makó közigazgatási területének meghatározó részét (közel 85 %-át) alkotják a **mezőgazdasági területek**. A mezőgazdasági területek túlnyomórészt szántó műveléssel hasznosítottak, de a belterület környékén jelentősebb felületeket foglalnak el a kertes területek, továbbá meghatározó a rét, legelő területek aránya, melyek zöme természetvédelmi, ökológiai szempontból értékes, védendő.

A tájhasználati hagyományok védelme és a táji, természeti értékek fennmaradásának biztosítása érdekében a településszerkezeti terv a mezőgazdasági területen belül az alábbi területfelhasználási kategóriákat különbözteti meg:

- kertes mezőgazdasági terület,
- korlátozott használatú mezőgazdasági terület,
- általános mezőgazdasági terület.

A ***kertes mezőgazdasági területek*** az egykori zártkertek, illetve szőlőföldek területeit (Aradics, Újhegy, Ingó, Lesi, Újszentlőrinc) foglalják magukban. Területlehatárolásuk a lakó- és gazdasági terület-bővítéseket figyelembe véve a korábbi Településszerkezeti tervhez képest kis mértékben módosult. Szabályozásukat tekintve elsősorban a kiskertes műveléshez kapcsolódó gazdasági épületek kialakítására ad lehetőséget a terv, de a korábbi szabályozáshoz hasonlóan a lakó funkció is megengedett. A jellemző telekméret és beépítettség alapján a kertes területek differenciált szabályozása indokolt, mely szerint a Szegedi út északi és déli része, a Lesi és a hullámtéri kiskertek más-más övezetbe kerültek besorolásra.

Természetvédelmi, környezetvédelmi szerepük, az építés mellett a tájhasználatot is korlátozó jellemzőik miatt már területhasználati szinten szükséges megkülönböztetni az ún. ***korlátozott használatú mezőgazdasági területeket***, melybe a természetvédelmi szempontból értékes, érzékeny mezőgazdasági területeket - védett természeti területeket, Natura 2000 területként és/vagy az országos ökológiai hálózat részeként (magterület, ökológiai folyosó) - nyilvántartott területeket soroltuk.

A korlátozott használatú mezőgazdasági területbe főként gyep művelési ágú területek tartoznak. A természeti értékek és a biodiverzitás védelme érdekében ezért a legeltetéses állattartáshoz, a gyepgazdálkodáshoz kapcsolódó épületek, építmények (pl. istálló épület, szénatároló, karám), valamint a természeti értékek bemutatását, az ismeretterjesztést szolgáló építmények elhelyezését javasoljuk e területeken lehetővé tenni. Lakóépületet is magába foglaló tanyagazdaságok, birtokközpont kialakítása újonnan nem javasolt. A korlátozott használatú mezőgazdasági területeket érintően intenzívebb gazdasági központ létesítésére csak a KM NPI Montág-pusztai gazdasági központjában nyújt lehetőséget a terv, a területre olyan szabályozási előírások kerültek megfogalmazásra, melyek a majorsági központ fenntartását és fejlesztését lehetővé teszik. A korlátozott használatú mezőgazdasági területeken a gyepfeltörés, szántás, ültetvénytelepítés, intenzív agrotechnika nem támogatandó, törekedni kell az extenzív ökológiai tájgazdálkodás folytatására, a vegyszerhasználat és a műtrágyázás visszaszorítására.

A fenti területeken kívüli, jellemzően szántó műveléssel hasznosított mezőgazdasági területeket a Településszerkezeti terv ***általános mezőgazdasági terület*** területfelhasználási kategóriába sorolja. E területeken cél a gazdaságos mezőgazdasági termelés feltételeit biztosító infrastruktúra megteremtése, ugyanakkor a tájképet kedvezőtlenül befolyásoló, a tájhasználati hagyományokat figyelmen kívül hagyó túl sűrű beépítések megakadályozása. Mind új tanyagazdaság, mind új birtokközpont kialakítása megengedett, az előbbiek legfeljebb 1 ha területnagyságú telken, az utóbbiak a legalább 1 ha nagyságot elérő telken kerülhetnek kialakításra.

A hatályos TSZT a Rákosi út, a Bogárzó, a Sámsoni út, valamint az Aradi út térségét ún. tanyás mezőgazdasági terület területfelhasználásba sorolta. Az új Településszerkezeti terv a területfelhasználás szintjén nem határolja le a tanyagazdasági területeket, hanem azok kialakításának feltételeit szabályozza. E szerint a meglévő tanyákon, tanyatelkeken meglévő épületek esetén a

beépítettség 10 % mértékig növelhető, azok korszerűsítése, bővítése lehetőségének biztosítása érdekében új tanya, illetve meglévő beépítetlen tanyatelkeken új épület létesítése esetén azonban be kell tartani az új tanya kialakítására vonatkozó szabályokat. Új tanyaépület, tanyagazdaság kialakítására az általános mezőgazdasági területen nyújt lehetőséget a terv, új tanyagazdaság a kertes mezőgazdasági terület és a korlátozott használatú mezőgazdasági terület övezeteiben nem létesíthető. A meglévő tanyák, tanyatelkek a Szabályozási terven a földhivatali nyilvántartás és a rendelkezésre álló korábbi tanyafelmérés figyelembe vételével, valamint helyszíni szemle alapján kerültek lehatárolásra.

Makó közigazgatási területén az **erdőterületek** területi részaránya jóval az országos átlag alatti, a teljes közigazgatási terület mindössze 2,2 %-a. Az erdők nagy része a hullámtéren, mélyebb fekvésű területeken, csatornák, utak mentén maradt fenn, így természetvédelmi, tájképvédelmi szerepük jelentős. Fontos szerepet töltenek be továbbá a szélerózió elleni védelemben és a település kondicionálásában. Az új településrendezési eszközök készítése során az erdők területi lehatárolása pontosításra került, az Országos Erdőállomány Adattár és az Erdészeti Igazgatóság adatszolgáltatása alapján, meghagyva több helyen az üzemtervezett erdők között nem szereplő, ugyanakkor a földhivatali nyilvántartásban erdő művelési ágú, illetve ténylegesen beerdősült vagy a korábbi Településszerkezeti terven tervezett erdőterületként lehatárolt területeket is.

Az erdőterületek a területfelhasználási cél és az építési használat szerint az alábbi területfelhasználási egységekbe kerültek besorolása:

- védelmi erdőterületek,
- közjóléti erdőterületek,
- gazdasági erdőterületek.

Védelmi erdőterületbe a természetvédelmi, környezetvédelmi, településvédelmi szempontból jelentős erdőterületek tartoznak. Eltérő funkciójuk miatt a védelmi erdőterületen belül differenciált szabályozást igényelnek

- a természetvédelmi szempontból értékes, érzékeny erdőterületek, ide tartoznak a védett természeti területen lévő, Natura 2000 területként és/vagy országos ökológiai hálózat magterületeként nyilvántartott erdők,
- a vízvédelmi és természetvédelmi szempontból értékes, érzékeny hullámtéri erdők, valamint
- az egyéb környezetvédelmi, településvédelmi funkciójú erdők.

Védelmi erdőterületen épületek nem, csak a védelmi célok megvalósulását, bemutatását szolgáló, épületnek nem minősülő építmények helyezhetők el, kilátó és magasles kivételével épületek nem alakíthatók ki. A természetvédelmi lehatárolással érintett területeken lévő védelmi erdők területén erdőgazdálkodási tevékenységek a védelmi célok megvalósítását segítve, a védett és jelölő fajok, élőhelyek megőrzésével folytathatók. A hullámtéri erdőkben az erdőgazdálkodást az árvízvédelmi és vízgazdálkodási, továbbá a környezet- és a természetvédelmi érdekek figyelembevételével kell megvalósítani.

Közjóléti erdőterületbe tartoznak a sport, turisztika és üdülés céljára szolgáló erdők. Ide soroltak a hullámtéri területen lévő rekreációs, üdülési funkciójú területek közrefogásában fekvő erdők. E területeken az ismeretterjesztést, pihenést, testedzést szolgáló építmények, erdei közjóléti berendezések kaphatnak helyet, az árvízvédelmi, vízgazdálkodási szempontok figyelembevételével.

Gazdasági erdőterületbe kerültek besorolásra az előbbi területekbe nem tartozó, az erdészeti adatszolgáltatás szerinti gazdasági rendeltetésű erdők. A gazdasági erdőterület övezetben az erdő

rendeltetésének megfelelő építmények, erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás építményei - erdészház, közösségi vadászház, a terület fenntartásához szükséges további építmények - helyezhetők el, ha azt az erdőhasználat, az erdőművelés indokolja és az elhelyezéshez az erdészeti hatóság hozzájárul.

Makó közigazgatási területének meghatározó tájalkotó elemei a vizek: a közigazgatási terület déli határát képező Maros-folyó, valamint az egész közigazgatási területet behálózó kisebb-nagyobb csatornák. A felszíni vizek – vízfolyások, csatornák és állóvizek - a **vízgazdálkodási terület**be tartoznak, melyek területe a vízügyi-, természetvédelmi és környezetvédelmi jogszabályok figyelembe vételével hasznosítható. Vízgazdálkodási területen csak a terület rendeltetésszerű használathoz szükséges, épületnek nem minősülő, a vízgazdálkodással összefüggő építmények helyezhetők el, külön jogszabályokban foglaltak szerint. A tájkarakter védelme, valamint a vizek ökológiai, kondicionáló szerepének erősítése érdekében a vízfolyások környezetében a fás-ligetes területek megtartandók, fásítás során lehetőség szerint honos fafajok alkalmazandók. A belterület környezetében tervezett záportározók területe szintén vízgazdálkodási területbe került besorolásra, amelyek területén és 10,0 m-es védősávjában a belvíz elleni védekezés érdekében épületek, építmények nem helyezhetők el. Az egyéb külterületi szükségtározók területe (Balparti, Zsombéki, Kopáncspusztai, Dáli) a mezőgazdasági területen belül, az adott területfelhasználási egység külön övezeteként került meghatározásra.

Az időszakosan vagy állandóan vízzel borított, mélyfekvésű nádas, mocsaras területek az OTÉK értelmében az ún. **természetközeli terület**be tartoznak. Természetközeli területen elsődleges cél a természetes állapot megtartása. Természetközeli területen épületet elhelyezni nem lehet.

Makó külterületén több olyan területi egység található, melyek sajátos használatuk miatt egyedileg kezelendők, ezek területfelhasználás szintjén a **különleges terület**be tartoznak. A különleges területek beépítettségi jellemzőik alapján a beépítésre szánt és a beépítésre nem szánt különleges területekre tagolódnak.

Makó külterületén lehatárolt különleges területek:

beépítésre szánt különleges területek
- mezőgazdasági üzemi területek,
- hulladékok kezelésére szolgáló területek,
- autópálya mérnökség területe,
- csárda területe,
- temető területek,
- közmű terület

beépítésre nem szánt különleges területek
- nagykiterjedésű sportterület,
- szabadidőpark terület,
- kemping területe,
- külterületi védett épületegyüttes területe,
- naperőmű-park terület,
- átmeneti használatú területek,
- hulladékkezelő területek,
- kamionparkoló terület.
- Off-Road pálya területe.

Fenti területek lehatárolása és építési feltételeik meghatározása az új Településrendezési eszközökben pontosításra került. Egyes területek újonnan, az önkormányzat és a vállalkozások fejlesztési elképzeléseinek megfelelően kerültek beépítésre a tervbe (pl. naperőmű-park területek, kamionparkoló területe, Off-Road pálya területe), míg más területek az OTÉK-kal való összhang megteremtése érdekében kerültek különleges területbe átsorolásra (pl. mezőgazdasági üzemi területek).

A hatályos településszerkezeti terv elfogadása óta a hulladékgazdálkodás területén jelentős változások történtek (a bezárt hulladéklerakó rekultiválásra került, új *hulladékhasznosító*

létesítmények – komposztáló, átrakó, hulladékudvar kerültek kialakításra), a hulladék kezelésével kapcsolatos létesítmények az új funkciónak megfelelően kerültek besorolásra beépítésre szánt vagy nem szánt különleges területbe. A bányaterületek felülvizsgálata szintén megtörtént, a Bányafelügyelettől kapott adatszolgáltatásnak megfelelően E szerint a város közigazgatási területén korábban működő felszíni bányaterületek megszűntek, a közigazgatási területet érintő szilárdásvány lelőhelyeket a Bányafelügyelet törölte. Az új Településszerklezeti tervben így külszíni bányaterület nem került kijelölésre, a korábbi bányászat eredményeként visszamaradt roncsolt, rekultiválandó területek ún. különleges beépítésre nem szánt átmeneti használatú területbe kerültek besorolásra.

Az új településrendezési eszközök továbbra is lehetőséget kívánnak biztosítani a Maros part menti rekreációra, így az itt található szabadidős-rekreációs létesítmények (*kemping, nagykiterjedésű sportterület, szabadidőpark terület, strand és rekreációs terület*) továbbra is ilyen funkcióval kerültek szabályozásra, terület-lehatárolásuk a tényleges és tervezett használat figyelembe vételével pontosításra került. E területek a zöldfelületi jelleg megőrzése érdekében és hullámtéri elhelyezkedésük okán az új TRE-ben beépítésre nem szánt különleges területbe kerültek besorolásra. Új szabadidős területként jelenik meg a tervben a korábban a kemping területéhez sorolt, de ténylegesen kempingként soha nem használt, önkormányzati terület (sporttelep) a Maros hullámterében. A terület szabadtéri rendezvények helyszíneként, rekreációs és sportolási célú területként szolgálhat. Különleges területbe újonnan került besorolásra a *Bogárzói templom környezete (beépítésre nem szánt különleges - külterületi védett épületegyüttes területe)*, mely besorolást a terület elhelyezkedése (ökológiai folyosóként nyilvántartott terület), beépítettsége és az épületek különlegessége, értéke indokolja.

A makói Maros-híd Ny-i oldalán található meglévő Autóscsárda területe a korábbi beépítésre szánt szabadidőközpont területből *beépítésre szánt különleges Csárda terület*be kerül átsorolásra. Területi lehatárolása a tényleges használat figyelembevételével pontosításra került, mely kis mértékű területi növekedést jelent a hatályos tervben lehatárolt területhez képest. Ugyanebbe az építési övezetbe került besorolásra az Aradi út mentén található ismert szálláshely, Makó határában. Szintén *beépítésre szánt különleges terület* besorolást kapott a hatályos terveknek megfelelően az M43 sz. gyorsforgalmi út Makói csomópontjában található *Autópálya mérnökség területe*.

Beépítésre szánt különleges *mezőgazdasági üzemi terület*be a külterületi mezőgazdasági majorok, géptelepek, állattartó telepek kerültek besorolásra. A korábbi tsz telepek időközben átalakult, kereskedelmi, ipari tevékenységgel hasznosított területei a gazdasági területen belül a funkciónak megfelelően kerültek besorolásra.

Új *különleges beépítésre nem szánt terület*ként jelennek meg a meglévő és tervezett *naperőmű-parkok* területei. Újonnan kerülne kialakításra továbbá egy *kamionparkoló és pihenő* terület, mely szintén beépítésre nem szánt különleges területbe került besorolásra. A tervezett parkoló számára, az M43 sz. gyorsforgalmi út Makói csomópontjában, a gyorsforgalmi úttól északra, a Makói Autópálya Mérnökséggel szemben biztosít a terv területet. Szintén beépítésre nem szánt különleges terület besorolást kapott a régi hulladéklerakó területe mellett található *Off-Road pálya területe*.

2.1.2. Természetvédelmi javaslatok

Makó Településrendezési eszközeinek Megalapozó vizsgálatában részletesen feltárásra kerültek a település védendő táji-, természeti értékei. Az új településrendezési eszközök készítése során e területek a friss adatszolgáltatás alapján kerültek rögzítésre.

Az alábbiakban összefoglalva ismertetjük azokat a védendő táji-, természeti értékeket, amelyek befolyásolják a településszerkezet alakítását és az egyes építési övezetek és övezetek szabályozási követelményeit, valamint ismertetjük a védelmük érdekében javasolt településrendezési követelményeket.

Nemzetközi védettség alatt álló területek

Makó közigazgatási területét a 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet szerint az alábbi **Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek (Natura 2000 területek)** érintik:
Madárvédelmi Natura 2000 területek:

- Vásárhelyi és Csanádi-puszták (HUKM10004) különleges madárvédelmi terület

Élőhelyvédelmi Natura 2000 területek:

- Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták (HUKM20001) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- Száraz-ér (HUKM20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- Maros (HUKM20008) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

E területek egy része a várostól délre húzódó Maros hullámterét, másik része a közigazgatási terület ÉK-i részén elterülő Csanádi-puszták területét, valamint a kettő között kapcsolatot biztosító Száraz-ér és környező gyepterületeket foglalja magában.

A Natura 2000 területek kijelölésének célja, hogy biztosítsa az egész kontinens szempontjából jelentős természetes élőhely típusok, valamint egyedi vagy veszélyeztetett fajok élőhelyei kedvező állapotának fenntartását, vagy adott esetben helyreállítását természetes kiterjedésükön, illetve elterjedési területükön belül, a biológiai sokféleség csökkenésének megakadályozása érdekében. A Natura 2000 területeken területhasználati korlátozások érvényesek, mely korlátozásokat a 275/2004. (X.8.) Korm. rendelet – az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről – és a 269/2007. (X.18.) Korm. rendelet – a Natura 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól – tartalmazza.

A Csanádi-puszták középső tagja, Montág-puszta a Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek Jegyzékébe bejegyzett hazai védett vizek és vadvízterületek kihirdetéséről szóló 119/2011. (XII. 15.) VM rendelet szerint ún. **Ramsari terület**. A Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott Egyezmény célja a gyors ütemben pusztuló vizes élőhelyek megőrzésének elősegítése. A Nemzetközi jelentőségű vadvizek jegyzékében (a ramsari listán) Magyarországról máig 29 élőhelyet vettek fel, Montag-puszta 2008-ban, a Körös-Maros Nemzeti Park harmadik területeként, a kardoskúti Fehér-tó és a Biharugrai-halastavak után került fel a listára. Montag-puszta különös értéke a nyugati oldalán elterülő nagy kiterjedésű időszakos mocsár, a Nagy-Zsombék, mely értékes vízi világ otthona, számos vízi madárfaj táplálkozó-, fészkelő- és pihenőhelye.

Magyarországi természetvédelmi védettség alatt álló területek

Makó közigazgatási területén **egyedi jogszabállyal védelem alá helyezett országos jelentőségű védett természeti területek** a **Körös-Maros Nemzeti Park területei**. Az 1997-ben létesült Körös-Maros Nemzeti Park[1] több különálló egységet és nem összefüggő területet alkotó védett területei az Igazgatóság működési területén található más és más adottságú és sajátosságú tájakon megtalálható változatos, természeti értékekben gazdag – sok esetben tájvédelmi körzetként vagy természetvédelmi területként már korábban is védelem alatt álló - területek egyesítésével jött létre. Makó közigazgatási területét ezek közül a Maros-ártér és a Csanádi-puszták védett területe érinti.

A KM NP egyik részterülete, a *Maros-ártér* az 1990-ben védetté nyilvánított, Makó közigazgatási területén lévő 421 hektáros Makó-Landori erdők bővítésével, további ártéri erdők és gyepek bevonásával érte el jelenlegi közel 3000 hektáros kiterjedését, mely Makó mellett Csanádpalota, Magyarcsanád, Apátfalva, Maroslele és Szeged közigazgatási területét érinti. Természetvédelmi értékét főként a hullámtéri erdők, kemény- és puhafás állományok adják, melyek számos védett növényfajnak (pl. ligeti csillagvirág, széleslevelű nőszőfű, fehér madársisak, réti iszalag) és gazdag madárvilágnak adnak otthont. A hullámtéri erdők közül is kiemelkedik a Makó, Maroslele és Szeged határába eső vetyeháti rész, mely több, mint ezer hektáros összterületével térségi szinten is jelentős erdőterületnek számít.

A Nemzeti Park 1989-ben védetté nyilvánított *Csanádi-puszták részterülete* több mint 4000 ha-on terül el, a védett terület Makó északi részét érinti. A Csanádi-puszták ún. elsődleges, ősi szikesek, vagyis a XIX. század második felében végrehajtott vízszabályozási munkálatok már nem változtatták meg lényegesen az időszakosan vízzel borított területek nagyságát, nem ennek hatására alakultak ki. A terület több, eltérő sajátosságokat hordozó területből áll, Makó területét a Montág-puszta érinti, melynek nyugati oldalát egy nagy kiterjedésű időszakos mocsár, a Nagy-Zsombék foglalja el.

Makó közigazgatási területén a természet védelméről szóló **1996. évi LIII. tv.** (a továbbiakban: természetvédelmi törvény) **erejénél fogva (ex lege) országos jelentőségű természeti emléknek** minősülnek a kunhalmok. A kunhalmok az Alföld olyan unikális értékű tájelemei, melyek táji, régészeti, kultúrtörténeti és botanikai kincseket is őriznek. Makó közigazgatási területén az illetékes nemzeti park igazgatóság (Körös-Maros NPI) 12 kunhalmot tart nyilván, az érintett területek, illetve értékek a természetvédelmi adatszolgáltatás szerint pontosításra kerültek a felülvizsgált Településszerkezeti tervben.

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület Makó közigazgatási területén nem található. **Helyi jelentőségű természeti emlék**ként Makó város értékes növényegyedei nyilvántartottak, melyek védelméről a Makó város környezetvédelméről szóló, többször módosított 18/2001. (VI.28.) MÖ Kt. rendelet rendelkezik. Ezek sorából kiemelkedik a **Juhász Gyula emlékfa.** A korábban megyei védelem alatt álló, cca. kétszáz éves kocsányos tölgy a Megyeház u. 16. sz. előtt áll. A feltehetően 1810 körül ültetett, körülbelül 25 m lombkorona átmérővel és 1,5 m törzskerülettel büszkélkedő fa kultúrtörténeti értéket is képvisel, a névadója gyakran pihent meg árnyékában makói tartózkodásakor.

Országos ökológiai hálózat területei

Az országos ökológiai hálózat területét az Országos Területrendezési Terv határolja le, melyet korábban a megyei területi tervek bontottak tovább magterületre, ökológiai folyosóra és pufferterületre. A 2018. decemberében elfogadott, a Magyarország és egyes kiemelt térségeinek

[1] védetté nyilvánítási rendelet: 3/1997. (I.8.) KTM rendelet a Körös-Maros Nemzeti Park létesítéséről

területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény (MaTrT) részét képező új OtRT már az országos övezetek között nevesíti az ökológiai hálózat magterületének, ökológiai folyosójának és pufferterületének övezetét is. Az új TRE-ben az országos ökológiai hálózat területei a természetvédelmi adatszolgáltatást figyelembe véve kerültek lehatárolásra, ez alapján Makó közigazgatási területén az országos ökológiai hálózat területe az alábbi területekből tevődik össze:

- **magterület:** „*olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életközösségeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont*"[2]. Ide soroltak Makó közigazgatási területén a Csanádi-puszta szikesei és a Maros ártér értékes, természetközeli területei.
- **ökológiai folyosó:** „*olyan többnyire lineáris kiterjedésű folyamatos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok), amelyek döntő részben természetes eredetűek és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, pufferterületek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására*"[3]. Ide tartoznak Makón a Maros hullámterének magterületbe nem sorolt területei, valamint a főbb csatornák (Sámson-Apátfalvi-főcsatorna, Szárazér-Porgányi-főcsatorna, Királyhegyesi-Szárazér-csatorna) és a környezetükben található gyepek, morotvák, mélyfekvésű területek.
- **pufferterület:** *„olyan rendeltetésű területek, melyek megakadályozzák vagy mérséklik azoknak a tevékenységeknek a negatív hatásait, amelyek a magterületek, illetve az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek"[4].* Ide soroltak Makó területén a Csanádi puszták szikeseit övező területek.

Egyéb, kiemelt természetvédelmi oltalomban nem részesülő (védetté nem nyilvánított) táji, természeti értékek

Makó közigazgatási területén több mint száz **egyedi tájérték** kataszterezése történt meg, a TÉKA projekt keretében létrehozott egyedi tájértékek online kataszterében (http://tajertektar.hu) szerint. Az egyedi tájértékek között számos olyan érték található, melyek műemlékként, helyi védett értékként, továbbá országos vagy helyi jelentőségű természeti emlékként védettséget élveznek. A hivatalos nyilvántartás az illetékes nemzeti park igazgatóságok feladata. Mivel Makó egyedi tájértékeinek nyilvántartásba vétele még nem történt meg, így egyelőre a TÉKA adatbázis adatai állnak rendelkezésre, melyek olykor pontatlanok lehetnek, az adatbázis közösségi szerkesztéséből adódóan.

A természet védelméről szóló 1996. évi törvény meghatározása szerint egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van (1996. évi LIII.tv. 6.§ (3) bekezdés).

Makó közigazgatási területén található egyedi tájértékek jegyzékét a TÉKA adatbázis alapján az alábbi táblázat tartalmazza.

Egyedi tájértéknek jelölt értékek Makó közigazgatási területén
(forrás: TÉKA, http://tajertektar.hu)

[2] OTrT 2. § 16. pont
[3] OTrT 2. § 22. pont
[4] OTrT 2. § 23. pont

sorszám	Név
T 1	***Páger Antal-mellszobor***[2]
T 2	***Korsós lány***[2]
T 3	***Bartók Béla-szobor***[2]
T 4	***Református templom***[2]
T 5	***Megfáradt ember szobor***[2]
T 6	Gémeskút
T 7	Kőszeghy László-emléktábla
T 8	Gémeskút
T 9	Függőleges földkéregmozgást vizsgáló hálózat alappontja
T 10	***Juhász Gyula szobra***[2]
T 11	***József Attila-szobor***[2]
T 12	***Második világháborús emlékmű***[2]
T 13	Arad u. keresztje
T 14	***Szentháromság szobor***[2]
T 15	***Juhász Gyula emlékfa***[3]
T 16	***Erdei Ferenc sírja***[2]
T 17	Görög katolikus temetőkápolna
T 18	Gémeskút
T 19	Szabó Dezső sírja
T 20	Hősi emlékmű
T 21	**Református újtemplom**[1]
T 22	***Szent István-lovasszobor***[2]
T 23	***Rákos-Császárvár***[2]
T 24	***Memento***[2]
T 25	***Gémeskút***[2]
T 26	***Öcsi szobor***[2]
T 27	***Petőfi Sándor-mellszobor***[2]
T 28	Kecskeméti Ármin emléktáblája
T 29	***Vitahalom***[4]
T 30	Szovjet hősi emlékmű
T 31	**Kápolna**[1]
T 32	**Volt városháza**[1]
T 33	Gémeskút
T 34	Fátyol Misi cigányprímás
T 35	***Vágott-halom***[4]
T 36	***Római katolikus templom***[1]
T 37	***Hagymaház***[2]
T 38	***Kossuth-szobor***[2]
T 39	**Régi református iskola**[1]
T 40	Gémeskút
T 41	Gémeskút
T 42	Anya lányával (Návay-emlékmű mellékalakjai)
T 43	***Korondahalom***[4]
T 44	Emlékmű
sorszám	**Név**
T 45	***Szent Péter-halom***[4]
T 46	***Hagymaemlékmű***[2]
T 47	***Mikócsahalom***[4]
T 48	Homlokzatdíszítő plasztika
T 49	Tóth Aladár-mellszobor
T 50	Gémeskút
T 51	Gémeskút
T 52	***Immaculata-szobor***[1]
T 53	Gémeskút
T 54	***Görög-keleti kápolna***[1]
T 55	Gémeskút
T 56	Makai Emil sírja
T 57	Múzsák kútja
T 58	Gémeskút
T 59	Hajnal Antal emléktáblája
T 60	***Volt Csanád-megyeháza, ma városháza***[1]
T 61	***Hollósy Kornélia-mellszobor***[2]
T 62	Gémeskút
T 63	***Vashalom***[4]
T 64	Kereszt
T 65	Templom
T 66	***Római katolikus plébániatemplom***[1]
T 67	***Kavicson ülő lány***[2]
T 68	Kereszt
T 69	Növényi absztrakt
T 70	***Návay Tamás-mellszobor***[2]
T 71	***Szent Anna kápolna***[1]
T 72	Gémeskút
T 73	***Korona Szálló***[1]
T 74	Gémeskút
T 75	***Görög-katolikus templom***[1]
T 76	***Dobsa Lajos-mellszobor***[2]
T 77	Vízimalom
T 78	Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop
T 79	***Erzsébet királyné mellszobor***[2]
T 80	Gémeskút
T 81	***Espersit-ház, irodalmi múzeum***[2]
T 82	Tömegsír, egyedülálló sír, kripta
T 83	***Pulitzer József-mellszobor***[2]
T 84	Kereszt
T 85	Szent Anna-szobor
T 86	Kossuth-emléktábla
T 87	***Kálvária kápolna***[1]
T 88	Gémeskút
T 89	Gémeskút
T 90	***Jángorhalom***[4]
T 91	Gémeskút
T 92	***Püspöki lak***[1]

T 93	Apa fiával (Návay-emlékmű mellékalakjai)
T 94	***Polgárház***[1]
T 95	M43 31. lelőhely
T 96	Erdei Ferenc emléktáblája
T 97	***Péterhalom***[4]
T 98	Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop
T 99	Gémeskút
T 100	***Kisipari Szövetkezetek Háza, volt püspöki számtartói lak***[1]

T 101	MOL 19- 23. lh. összevont lelőhely
T 102	Gémeskút
T 103	Megriadt nő
T 104	József Attila Múzeum
T 105	Kereszt
T 106	Gémeskút
T 107	Gémeskút
T 108	***Galamb József-mellszobor***[2]
T 109	Gémeskút
T 110	Gémeskút
T 111	Gémeskút

[1]*: műemlékként nyilvántartott érték*

[2]*: helyi egyedi védelem alatt álló érték*

[3]*: helyi jelentőségű természeti emlékként védett érték*

[4]*: ex lege védett kunhalom, melyet az MSZ 20381:2009 szabvány szerint nem kell egyedi tájértékként kataszterezni*

Makó közigazgatási területét **Érzékeny természeti terület** (ÉTT) (Vásárhelyi-Csanádi puszták kiemelten fontos ÉTT) és az ÉTT-k felülvizsgálata során kialakított, külön jogszabállyal megállapított ún. **Magas Természeti Értékű Terület** (MTÉT) (Békés-Csanádi hát MTÉT) is érinti. A 2002-ben 11 modellterületen kísérleti jelleggel indult ÉTT program, 2004-ben - a MePAR rendszerben már szereplő - 15 mintaterületen folytatódott. 2009-től pedig – az ÉTT időközben elvégzett felülvizsgálata alapján - további tíz területen, összesen 25 kijelölt helyen indult újra - immár Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) néven.

A területhez kapcsolódó agrár-környezetgazdálkodási program támogatással ösztönzi az önként vállalt korlátozások betartását a természeti (ökológiai) szempontból érzékeny földrészleteken, az azokon található élőhelyek védelme, a biológiai sokféleség, a tájképi és a kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzése érdekében.

A Békés-Csanádi hát MTÉT értékei az értékes növényfajokat őrző fennmaradt nedves kaszálórétek, padkás szikesek, löszpuszta gyepek, szikes jellegű pusztagyepek, melyek kiemelt jelentőségűek az itt fészkelő madarak és a nagy számban megjelenő vonuló madárfajok és az itt élő túzokpopuláció szempontjából is. Az MTÉT program célja a hagyományos rét-legelőgazdálkodás újraélesztése, fenntartása, a vízrendezés kedvezőtlen hatásainak megszüntetése, a gyepterületek környezetében elhelyezkedő szántók extenzív művelésének elősegítése.

A táji, természeti értékek hatékony védelmének biztosítása érdekében a természetvédelmi szempontból értékes, érzékeny területeken a táji adottságokhoz, tájhasználati hagyományokhoz igazodó területfelhasználás és övezeti rendszer került meghatározásra (lásd: Tájhasználat, tájszerkezet javaslata).

2.1.3. Tájvédelmi és tájképvédelmi javaslatok

Makó természetvédelmi szempontból értékes területei képezik egyúttal a település tájképvédelmi szempontból értéket képviselő területeit, a többnyire nagytáblás szántóföldi műveléssel hasznosított

síkvidéki terület monotonitását a vízfolyások, csatornák, a fennmaradt gyepterületek, löszgyepek, szikesek, mélyfekvésű vizenyős területek kedvezően oldják.

A tájképvédelmi területek Makó új TRE-ben a magasabb rendű tervekkel összhangban, az állásfoglalásra kötelezett államigazgatási szerv (KMNPI) adatszolgáltatásának figyelembe vételével kerültek lehatárolásra, illetve pontosításra. E szerint a település déli határán a Maros ártere és a közigazgatási terület ÉK-i része, a Csanádi-puszták értékes természeti területei, továbbá a várostól ÉK-re található, vizek hatása alatt álló, természetközeli területek ŧ tartoznak a tájképvédelmi területek közé. Az új TRE-ben az érintett területek határvonalának további pontosítására került sor, figyelembe véve a természetvédelmi lehatárolásokat és a tájhasználatot.

A tájjelleg és a tájkép védelme érdekében a tájképvédelmi szempontból értékes, érzékeny területeken a tájhasználati hagyományok mezőrzését, a táji, természeti értékek védelmét, a tájkarakter erősítését célzó tájszerkezet, külterületi területfelhasználás került meghatározásra (lásd: Tájhasználat, tájszerkezet javaslata).

2.1.4. Biológiai aktivitásérték változása

Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. tv. 2006. évi márciusi módosítása a takarékos területgazdálkodás ösztönzése érdekében előírja, hogy újonnan beépítésre szánt területek kijelölése csak oly módon történhet, hogy az adott település közigazgatási területén az ún. „biológiai aktivitás érték" nem csökkenhet. Az egyes területek biológiai aktivitás érték számítására vonatkozó előírásokat a 9/2007. (IV.3.) ÖTM rendelet (továbbiakban: BAÉ rendelet) határozza meg.

A biológiai aktivitásérték (továbbiakban: BAÉ) változása a közigazgatási terület egészére, az Étv. 7. § (3) bekezdés b) pontja értelmében új beépítésre szánt terület kijelölése miatt nem csökkenhet, illetve az aktivitásérték csökkenését más területen való aktivitásérték-növeléssel szükséges pótolni. A BAÉ rendelet szerint a BAÉ szintentartását a Településszerkezeti tervben kell igazolni.

A településen meghatározott sajátos területhasználatok nem mindegyike rendelkezik BAÉ mutatóval. Viszonyítások alapján az alábbi mutatókat alkalmaztuk:

- korlátozott használatú mezőgazdasági területek (jellemzően gyep területek), BAÉ mutató: 6
- a különleges szabadidőközpont területre a nagykiterjedésű sportterülettel megegyező értékmutatót alkalmaztuk – beépítésre szánt különleges szabadidőközpont terület BAÉ mutató: 3; beépítésre nem szánt különleges szabadidőközpont terület BAÉ mutató: 6
- beépítésre nem szánt különleges terület - kamion parkoló és pihenő, BAÉ mutató: 0,6

Az alábbi, a tervezett területfelhasználás változás következtében bekövetkező biológiai aktivitásérték változás a Településszerkezeti tervet elfogadó határozat 3. mellékletében szereplő területfelhasználásbéli változásokat figyelembe véve került kimutatásra. Az alábbi táblázatban az egyes területek azonosító jele megegyezik a Településszerkezeti tervet elfogadó határozat 3. mellékletében a változó területfelhasználású területeket azonosító jelekkel.

Kód	Tervezett terület használat	Terület mérete (ha)	Értékmutató	Tervezett biológiai aktivitás értéke	Jelenlegi terület használat	Értékmutató	Jelenlegi biológiai aktivitási értéke
BA	K-Km	0,6786	1,5	1,02	Gksz	0,4	0,27
BB	Gksz	11,9586	0,4	4,78	Lke	2,7	32,29
BC	Gksz	10,0235	0,4	4,01	Lke	2,7	27,06
BCS	Lk	0,429	1,2	0,51	(Ge)	0,4	0,17
BD	Gksz	6,3417	0,4	2,54	Ki	0,5	3,17
BE	Vi	1,3261	0,5	0,66	Ki	0,5	0,66
BF	Vi	0,1897	0,5	0,09	Ki	0,5	0,09
BG	Lk	0,7938	1,2	0,95	Lf	2,4	1,91
BGY	Lk	2,8402	1,2	3,41	Lke	2,7	7,67
BH	Vi	0,791	0,5	0,40	Ki	0,5	0,40
BI	Vi	0,4159	0,5	0,21	Ki	0,5	0,21
BJ	Vt	2,3326	0,5	1,17	Lk	1,2	2,80
BK	Vt	0,4868	0,5	0,24	Ln	0,6	0,29
BL	Vi	0,7365	0,5	0,37	Ki	0,5	0,37
BLY	Vi	0,1382	0,5	0,07	(Ge)	0,4	0,06
BM	Vi	0,32	0,5	0,16	Ki	0,5	0,16
BN	Vi	2,0958	0,5	1,05	Ki	0,5	1,05
BNY	Lk	1,0558	1,2	1,27	Lke	2,7	2,85
BO	Gksz	0,1489	0,4	0,06	Lk	1,2	0,18
BP	Lk	0,3132	1,2	0,38	Vt	0,5	0,16
BQ	Vt	1,7118	0,5	0,86	Kv	1,5	2,57
BR	K-Sp	0,1146	3	0,34	Lk	1,2	0,14
BS	Gá	1,5909	0,4	0,64	Gip	0,4	0,64
BSZ	Lf	0,9935	2,4	2,38	Lke	2,7	2,68
BT	K-Km	0,1077	1,5	0,16	K-Sp	3	0,32
BTY	K-Lőt	0,7928	1,5	1,19	(Ge)	0,4	0,32
BU	Lk	0,0187	1,2	0,02	K-Sp	3	0,06
BV	Gksz	1,1347	0,4	0,45	Lf	2,4	2,72
BW	Gá	18,8948	0,4	7,56	Gksz	0,4	7,56
BX	Gá	25,0366	0,4	10,01	Gksz	0,4	10,01
BY	Gá	13,3908	0,4	5,36	Gksz	0,4	5,36
BZ	Gá	16,8948	0,4	6,76	Gksz	0,4	6,76
BZS	Lk	0,1257	1,2	0,15	Gksz	0,4	0,05
A	K-Mü	2,4852	0,7	1,74	Gksz (Ge)	0,4	0,99
B	K-Mü	6,0442	0,7	4,23	Gksz (Ge)	0,4	2,42
C	K-Mü	9,186	0,7	6,43	Gksz (Ge)	0,4	3,67
D	K-Mü	3,7508	0,7	2,63	Gksz (Ge)	0,4	1,50
E	K-Mü	2,7173	0,7	1,90	Gksz (Ge)	0,4	1,09
F	K-Mü	8,6859	0,7	6,08	Gksz (Ge)	0,4	3,47
G	K-Mü	6,5343	0,7	4,57	Gksz (Ge)	0,4	2,61
H	K-Mü	4,6375	0,7	3,25	Gksz (Ge)	0,4	1,86
I	K-Mü	7,919	0,7	5,54	Gksz (Ge)	0,4	3,17

Kód	Tervezett terület használat	Terület mérete (ha)	Értékmutató	Tervezett biológiai aktivitás értéke	Jelenlegi terület használat	Értékmutató	Jelenlegi biológiai aktivitási értéke
J	K-Mü	10,9253	0,7	7,65	Gksz (Ge)	0,4	4,37
BI.	Gá	1,8426	0,4	0,74	Mk	5	9,21
BII.	Lk	0,034	1,2	0,04	Zkk	6	0,20
BIII.	Lke	4,0062	2,7	10,82	Mk	5	20,03
BIV.	Gá	0,6701	0,4	0,27	Má	3,7	2,48
BV.	Gksz	5,2373	0,4	2,09	Má	3,7	19,38
BVI.	Gksz	10,4517	0,4	4,18	Má	3,7	38,67
BVII.	Lk	0,6522	1,2	0,78	Mk	5	3,26
BVIII.	Lke	1,7638	2,7	4,76	Mk	5	8,82
BIX.	Vt	0,2922	0,5	0,15	Zkk	5	1,46
BX.	Gá	0,5075	0,4	0,20	Mk	5	2,54
I.	K-Mü	2,9646	0,7	2,08	Má	3,7	10,97
II.	K-Mü	1,6037	0,7	1,12	Má	3,7	5,93
III.	K-Mü	0,1584	0,7	0,11	Ev	9	1,43
IV.	K-Mü	1,7028	0,7	1,19	Má	3,7	6,30
V.	K-Am	1,22	1,5	1,83	Ev	9	10,98
VI.	K-Hull	2,423	0,1	0,24	Má	3,7	8,97
VII.	K-Mü	0,2058	0,7	0,14	Má	3,7	0,76
VIII.	K-Mü	4,6931	0,7	3,29	Má	3,7	17,36
IX.	Gá	0,6333	0,4	0,25	Ev	9	5,70
X.	K-Cs	0,1096	1,5	0,16	Ev	9	0,99
	K-Cs	0,0664	1,5	0,10	Ev	9	0,60
	K-Cs	0,2192	1,5	0,33	KÖu	0,6	0,13
	K-Cs	0,0438	1,5	0,07	KÖu	0,6	0,03
XI.	Gá	0,4718	0,4	0,19	Má	3,7	1,75
XII.	K-Cs	0,4279	1,5	0,64	Má	3,7	1,58
XIII.	Gá	0,3255	0,4	0,13	Má	3,7	1,20
XIV.	Gksz	0,3086	0,4	0,12	Má	3,7	1,14
XV.	K-Hull	0,2576	0,1	0,03	Ev	9	2,32
XVI.	K-Hull	3,444	0,1	0,34	Má	3,7	12,74
Ba	Kb-Kp	0,9953	6	5,97	Kt	3	2,99
Bb	Kb-T	5,5364	3,2	17,72	Kt	3	16,61
Bc	Kb-Kp	0,3304	6	1,98	Kt	3	0,99
Bd	Kb-T	6,8424	3,2	21,90	Kt	3	20,53
Be	Kb-T	2,9073	3,2	9,30	Kt	3	8,72
Bf	Kb-Kt	0,2496	1,2	0,30	Vt	0,5	0,12
Bg	Kb-T	5,1157	3,2	16,37	Kt	3	15,35
Bh	Má	3,2096	3,7	11,88	Ksz	3	9,63
Bi	Kb-Sp	3,2871	6	19,72	Ks	3	9,86
Bj	Mk	0,6277	5	3,14	Gksz	0,4	0,25
Bk	Köu	0,1006	0,6	0,06	Vt	0,5	0,05
Bl	Zkk	0,2766	5	1,38	Ln	0,6	0,17

Kód	Tervezett terület használat	Terület mérete (ha)	Értékmutató	Tervezett biológiai aktivitás értéke	Jelenlegi terület használat	Értékmutató	Jelenlegi biológiai aktivitási értéke
a	Mko	2,3326	6	14,00	Gksz (Ge)	0,4	0,93
b	Má	1,8159	3,7	6,72	Lf	2,4	4,36
c	Eg	1,1754	9	10,58	Gksz (Ge)	0,4	0,47
d	Eg	4,2526	9	38,27	Gksz (Ge)	0,4	1,70
e	Kb-Áh	8,8456	3,2	28,31	Kb	0,1	0,88
f	V	3,7885	6	22,73	Kb	0,1	0,38
g	Tk	1,9462	8	15,57	Gksz (Ge)	0,4	0,78
h	Kb-T	3,3278	3,2	10,65	Kt	3	9,98
i	Má	34,134	3,7	126,30	Ksz	3	102,40
j	Kb-Sz	4,6563	6	27,94	Kc	3	13,97
k	Má	0,9738	3,7	3,60	Lf	2,4	2,34
l	Kb-Np	5,4325	3,2	17,38	Gksz	0,4	2,17
m	Kb-Np	1,5515	3,2	4,96	Gksz	0,4	0,62
n	Eg	6,717	9	60,45	Gksz (Ge)	0,4	2,69
o	Kb-Sp	1,5715	6	9,43	Ks	3	4,71
p	Kb-Sz	9,47	6	56,82	Ksz	3	28,41
q	Kb-C	2,1537	3,2	6,89	Kc	1,5	3,23
r	Kb-St	2,2983	3,2	7,35	Ki	1,5	3,45
B1	Ev	0,1025	9	0,92	Má	3,7	0,38
B2	Ev	0,0869	9	0,78	Má	3,7	0,32
B3	Ev	0,0571	9	0,51	Má	3,7	0,21
B4	KÖu	0,0356	0,6	0,02	Zkk	6	0,21
B5	Kb-Kt	2,1734	1,2	2,61	KÖu	0,6	1,30
B6	Kb-Kt	0,0778	1,2	0,09	KÖu	0,6	0,05
B7	Kb-Kt	0,6203	1,2	2,61	KÖu	0,6	0,37
B8	Ev	0,0123	9	0,09	Mk	5	0,06
B9	Ev	0,037	9	0,74	Mk	5	0,19
B10	Ev	1,101	9	0,11	Má	3,7	4,07
B11	Má	0,1834	3,7	0,68	Ev	9	1,65
B12	Ze	0,8544	6	5,13	KÖu	0,6	0,51
1	Ev	0,9597	9	8,64	Mát	3,7	3,55
2	Kb-Vé	0,5786	3,2	1,85	Mát	3,7	2,14
3	Ev	4,7404	9	42,66	Má	3,7	17,54
4	Eg	35,2994	9	317,69	Má	3,7	130,61
5	Ev	1,889	9	17,00	Má	3,7	6,99
6	Eg	8,0457	9	72,41	Má	3,7	29,77
7	Má	5,1006	3,7	18,87	Ev	9	45,91
8	Má	3,3878	3,7	12,53	Ev	9	30,49
9	Eg	1,3396	9	12,06	Má	3,7	4,96
10	Ev	1,3564	9	12,21	Má	3,7	5,02
11	Eg	4,6969	9	42,27	Má	3,7	17,38
12	Ev	0,7088	9	6,38	Má	3,7	2,62

Kód	Tervezett terület használat	Terület mérete (ha)	Értékmutató	Tervezett biológiai aktivitás értéke	Jelenlegi terület használat	Értékmutató	Jelenlegi biológiai aktivitási értéke
13	Ev	2,5043	9	22,54	Má	3,7	9,27
14	Ev	0,5651	9	5,09	Má	3,7	2,09
15	Kb-Áh	19,7981	3,2	63,35	Má	3,7	73,25
16	Ev	5,0957	9	45,86	Má	3,7	18,85
17	Eg	10,705	9	96,35	Má	3,7	39,61
18	Ev	0,5492	9	4,94	KÖu	0,6	0,33
19	Má	26,5811	3,7	98,35	Ev	9	239,23
20	Ev	25,6512	9	230,86	Má	3,7	94,91
21	Kb-Sp	0,157	6	0,94	Má	3,7	0,58
22	Kb-Sz	1,0324	6	6,19	Má	3,7	3,82
23	Mko	2,0184	6	12,11	Ev	9	18,17
24	Ev	17,5283	9	157,75	Má	3,7	64,85
25	Eg	8,6047	9	77,44	Má	3,7	31,84
26	Eg	4,3087	9	38,78	Má	3,7	15,94
27	Ev	0,4865	9	4,38	Má	3,7	1,80
28	Ev	4,2907	9	38,62	Má	3,7	15,88
29	Eg	44,6442	9	401,80	Má	3,7	165,18
30	Ev	1,074	9	9,67	Má	3,7	3,97
31	KÖu	0,3945	0,6	0,24	Ev	9	3,55
32	Kb-Pk	12,3041	0,6	7,38	Má	3,7	45,53
33	Má	23,7422	3,7	87,85	Kbb	0,2	4,75
34a	Má	0,1333	3,7	0,49	KÖu	0,6	0,08
34a	KÖu	0,1821	0,6	0,11	Má	3,7	0,67
35	Tk	2,0975	8	16,78	Má	3,7	7,76
36	Kb-Áh	10,2786	3,2	32,89	Má	3,7	38,03
37	Kb-Tsp	1,8971	3,2	6,07	Kb-Hull	1,5	2,85
	Kb-Tsp	1,7262	3,2	5,52	Ev	9	15,54
	Kb-Tsp	2,3385	3,2	7,48	Má	3,7	8,65
38	Kb-Hull	6,6762	1,5	10,01	Má	3,7	24,70
39	Ev	3,4426	9	30,98	V	6	10,33
40	Ev	0,7594	9	6,83	Má	2,81	4,02
EGYENLEG							**940,91**

Az új Településszerkezeti tervben javasolt területfelhasználás változások következtében a közigazgatási területen a biológiai aktivitásérték növekszik, a változások biológiai aktivitásérték egyenlege: **+940,91**.

A településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 16.§ (8) bekezdése szerint **új Településszerkezeti terv esetében a biológiai aktivitásérték számítás „újra indul", a Településszerkezeti tervet elfogadó határozatban rögzítendő/rögzíthető biológiai aktivitásérték egyenleg: 0**

2.2. ZÖLDFELÜLETI RENDSZER FEJLESZTÉSE

Egy település számára a zöldfelületek kiemelt jelentőséggel bírnak, egy nívós, barátságos, otthonosságot árasztó lakókörnyezet elengedhetetlen szereplői. A zöldterületek, közhasználatú zöldfelületek lehetőséget nyújtanak a szabadban történő kikapcsolódásra, közösségi játékra, sportolásra, pihenésre. A fák, a növények díszítik az utcákat, tereket, árnyékolnak, jelentős kondicionáló hatásuk van, ezáltal a mikroklímát kedvezően befolyásolják, kellemes, egészséges lakókörnyezetet teremtve.

Makó városa zöldfelületekben gazdag, sajátos hangulatot teremtenek a fasorokkal kísért, alföldi városokra jellemző széles utcák, az ápolt, gondozott, virágos közterek. A Virágos Makóért verseny és a Babafa program arról árulkodik, hogy a város értékrendjében a környezetkultúra, a zöldfelületek előkelő helyen szerepelnek.

A város zöldfelületi borítottsága ennek megfelelően kedvező, mely elsősorban a kiterjedt családiházas beépítésű területeknek, a jelentős növényállománnyal rendelkező közterekeknek, a széles közterületeknek és az utakat kísérő zöld sávoknak, valamint a nagyszámú, jelentős zöldfelületi borítottságú intézménykertnek köszönhető.

A város funkcionális zöldfelületi ellátottsága ugyanakkor hiányosságokat mutat, a város zöldterületei többnyire kisméretűek, több zöldterület pedig hiányzó közterületi berendezései, gyér növényborítottsága miatt nem tölti be szerepét.

Az egyes városrészek zöldfelületi, zöldterületi ellátottsága eltérő, s a zöldfelületek kondicionáló, használati és esztétikai értéke is jelentős eltéréseket mutat városrészenként. A közterei és nagyobb zöldterületei, valamint a telepszerű beépítésű lakóterületek közcélú zöldfelületei révén a városközpont és az ehhez közeli nyugati városrészek, a Vertán és a Bajcsy-Ráday városrész a legjobban ellátottak közhasználatú zöldfelületekkel. A zöldfelületek esztétikai megjelenése, gondozottsága is a belvárosban a legmegfelelőbb. A zöldfelületi borítottság az említett zöldfelületi elemeknek köszönhetően a városközpontban, a kertvárosias beépítésnek köszönhetően a külsőbb városrészekben is megfelelő. A város kondicionálásában kiemelkedő szerep jut továbbá a város környéki zöldfelületeknek, a hullámtéri erdőterületeknek, valamint zöldfelületi intézményeknek, Makó fekvése révén e zöldfelületi elemek a város zöldfelületi rendszerének szerves részét képezik.

A zöldfelületi rendszer fejlesztésére vonatkozó javaslatok célja fentiek alapján elsősorban a meglévő zöldfelületi elemek megtartása és további funkcionális és esztétikai szempontú fejlesztése, valamint a zöldfelületi rendszer folytonosságának biztosítása, a zöldhálózat összekötő szerepű elemeinek fejlesztése.

2.2.1. A zöldfelületi rendszer elemeinek fejlesztési javaslatai

A város zöldfelületi rendszere a belterületi zöldfelületi elemekből – közhasználatú és korlátozottan közhasználatú zöldfelületek (közparkok, közkertek, zöldfelületi intézmények, intézménykertek, útmenti zöldfelületek, fásított közterek), valamint közhasználat elől elzárt zöldfelületek (lakóterületek, üdülők, gazdasági területek stb. kertjei) – és az ehhez kapcsolódó külterületi

zöldfelületi elemekből – erdők, fásított területek, gyepterületek, fás, ligetes területtel, nádassal övezett vízfelületek, vízfolyások – áll.

Közparkok, közkertek, fásított közterek, parkerdők

A város zöldfelületi rendszerében kiemelkedő értéket képviselő reprezentatív közterek – Széchenyi tér, Makovecz tér, Csanád vezér tér, Marcibányi tér, Deák F. u. – **fásított köztér** besorolást kaptak. E terek zöldfelületi szerepe, közösségi funkciója a továbbiakban is megőrzendő, többségük rendezése a közelmúltban megtörtént. Törekedni kell a **közparkok, közkertek** folyamatos megújítására, fejlesztésére is, mely a játszótéri berendezések cseréjén, felújításán túl terjedjen ki a térrendezésre, a növényzet gazdagítására is. Makón a széles közterületek számos utcában tekintélyes zöldfelületi sáv létrejöttét tették, teszik lehetővé. E területek zöldfelületi szerepük hangsúlyozása végett szintén zöldterület besorolásúak, melyek használati értékének növelése pihenőhelyek, köztéri berendezések (kutak, szobrok) elhelyezésével javasolt. A közhasználatú zöldfelületek szakszerű kialakítása, funkcionális és esztétikai értékének növelése érdekében a zöldterületek, fásított közterek tervezési jogosultsággal rendelkező táj- és kertépítész tervező által készített kertépítészeti terv alapján alakítandók ki, illetve fejlesztendők.

A város lakóterületi funkciójú részein a jelenlegi településszerkezet sűrű beépítése akadályozó tényezője új zöldterületek kialakításának, viszont a lakóterület bővítéssel érintett területeken a hatályos terv elképzeléseit megtartva, kisebb zöldterületek (közkertek) kijelölésével új közösségi terek kialakítására továbbra is lehetőséget nyújt a településszerkezeti és szabályozási terv.

Zöldfelületi intézmények, intézménykertek

Közhasználatú vagy egy nagyobb közösség számára szolgáló zöldfelületként kiemelt jelentőséggel bírnak a zöldfelületi intézmények és a közintézmények kertjei.

A **zöldfelületi intézmények**nek funkciójuk betöltéséhez zöldfelülettel beültetett területre, kertre van szükség. Ide tartoznak Makón a nagykiterjedésű sportterületek, a temetők, a strand, a kemping, valamint a szabadidős és egyéb rekreációs területek.

A meglévő **temető**kön túl új temető, illetve bővítési terület nem került kijelölésre, a meglévő temetők elegendő hellyel rendelkeznek új sírhelyek kialakítására. A temetők zöldfelületi intézmény jellegének erősítése érdekében javasolt a temetők park jelleggel történő kialakítása. Kerülni kell a sírkövek sűrűn egymás mellé helyezését, ehelyett ligetes megjelenésű, gazdag fás szárú növényzettel rendelkező, magas zöldfelületi arányú sírkertek kialakítása javasolt. A használaton kívüli temetők, temetőrészek kegyeleti parkként hasznosítandók és kapcsolandók be a település zöldfelületi rendszerébe.

Makó meglévő nagykiterjedésű **sportterület**ei az Erdei Ferenc téri Sporttelep, Makó-Rákos sportterülete és a Maros hullámterében a Makói Labdarúgópálya, az Erdei Ferenc téri Sporttelep tervezett bővítését továbbra is tartalmazza a terv. A területek parkosítása, a növényzet gazdagítása térelválasztó és árnyékadó szerepű fás szárú növényekkel szükséges, a megvalósítás kertépítészeti terv alapján ajánlott.

A Maros hullámterében további meglévő és tervezett **szabadidős és rekreációs létesítmények** találhatók (szabadidőpark terület, Maros Kalandpart, strand, kemping). E területek kialakítása fejlesztése során kiemelt figyelmet kell fordítani a zöldfelületek fejlesztésére oly módon, hogy a növényállomány tájkarakterbe illő legyen. A jelentős zöldfelületbe ágyazott létesítmények fejlesztése során az ökológiai és árvízvédelmi követelmények betartására figyelemmel kell lenni.

Használati jelentősége, ill. a használói kör nagysága miatt kiemelendők még a **közintézmények** – iskolák, óvodák, bölcsődék, kollégiumok, egészségügyi intézmények, templomok - **kertjei**. Némelyikük kertjének fás növényzete kiemelkedő dendrológiai értéket képvisel (pl. Makói Városháza kertje). Többségében azonban mind a használati értéket, mind a növényállományt tekintve további lehetőségek mutatkoznak a fejlesztésre.

Közhasználat elől elzárt egyéb, jelentős zöldfelületek

Makó zöldfelületi rendszerének jelentős alkotóelemei a **lakóházak kertjei**, melyek a beépítés függvényében eltéréseket mutatnak. A tömbházak kertjei közhasználatú zöldfelületként funkcionálnak, fejlesztésük is ennek fényében (közterületi berendezések, utcabútorok alkalmazásával) javasolt. A családi házak kertjei egyénileg használt zöldfelületek, melyek nagy területeket borítva, különösen a kertvárosias jellegű, lazább beépítésű városrészekben meghatározó szerepet töltenek be a város zöldfelületi rendszerében, kondicionáló és településökológiai értékük jelentős.

A Maros hullámterében található **üdülőterületek** ligetes jellege megőrzendő. A tájkarakter védelme és az ökológiai szempontok miatt növénytelepítés során a termőhelyi adottságnak megfelelő honos növények alkalmazása javasolt. A kertek kialakításánál, növénytelepítésnél az árvízvédelmi szempontokat figyelembe kell venni.

Területi kiterjedésük miatt fontos szerep hárul a **gazdasági területek zöldfelületeire.** A gazdasági területeken a környezetrendezésre, a kötelező zöldfelületek megvalósítására javasolt nagyobb hangsúlyt fektetni, a környezetminőség javítása, a nagykiterjedésű burkolt felületek és épületek okozta hőszigetek ellensúlyozása, a kedvező településképi megjelenés elérése végett.

Jelentősebb külterületi zöldfelületi elemek

A város kondicionálásában, levegőminőségének javításában említésre méltó szerep jut a város déli határán húzódó Maros-folyónak és a hullámtéri erdőterületeknek. Az erdők közjóléti szerepe tovább erősítendő, ennek érdekében az üdülőterület és a kemping között lévő erdőterületek közjóléti erdőterületbe kerültek besorolásra. A pihenő- és parkerdőkben a rekreációs lehetőségek bővítése érdekében új turisztikai építmények, berendezési tárgyak (gyermekjátszótér, tornapálya, pihenőhelyek, esőbeállók, padok, hulladékgyűjtők) tájba illő építészeti kialakítással, természetes anyagok felhasználásával, egymással összhangban és a külterületi jelleg megtartásával létesítendők. A turisztikai létesítmények környezetében a növénytelepítések ligetes jelleggel, szabálytalan vonalvezetésű, természetszerű fa- és cserjecsoportokból valósítandók meg, az árvízvédelmi szempontok figyelembevételével. Növénytelepítés során a tájkarakter védelme és erősítése végett lehetőség szerint a termőhelyi adottságoknak megfelelő honos fa- és cserjefajok alkalmazandók.

Külterületen a rekreációs lehetőségek körét bővítik, elsősorban a hétvégi kikapcsolódás színterei még a már fentebb említett hullámtéri zöldfelületek: sportterületek, szabadidőpark területek, strand és egyéb rekreációs területek.

A zöldfelületi rendszer fontos részét képezik továbbá külterületen a gyepterületek, valamint vízfelületek, melyeknek különösen ökológiai, tájképi értéke jelentős. A külterületi területfelhasználási és övezeti rendszer fent nevezett zöldfelületi elemek védelmét, a tájvédelmi szempontokat szem előtt tartó fejlesztését kívánja elősegíteni. (lásd még: Tájhasználat, tájszerkezet javaslata)

Zöldhálózati összekötő elemek

Makó zöldfelületi rendszerének szerkezetalakító elemei az útmenti zöldsávok, fasorok, továbbá a külterület szigetszerűen elhelyezkedő értékes zöldfelületi elemeit összekapcsoló **kisvízfolyások, csatornák**. A vizek környezetének ökológiai jelentősége miatt fontos azok zöldfelületi szerepének erősítése. A zöldfelület-fejlesztés során kiemelt figyelmet kell fordítani arra, hogy a növényállomány összetételét a vízparti karaktert erősítő növényfajok határozzák meg.

Makó területén egységes - azonos korú és fajú növényegyedekből álló – **fasor**okkal leginkább a belváros utcáiban találkozhatunk. Az összefüggő zöldfelületi rendszer kialakulásának elősegítése érdekében javasolt legalább a szerkezeti jelentőségű utak mentén egységes fasorok, zöld sávok kialakítása. Az esztétikus megjelenés és kedvező mikroklíma elérése érdekében új utak kialakítása esetén is gondoskodni kell a növénytelepítésről, fasorok kialakításáról.

2.2.2. A zöldfelületi ellátottság alakulása

Az új Településszerkezeti terv megtartja a meglévő, illetve korábban kijelölt zöldterületeket, ezen túlmenően új zöldterület nem került lehatárolásra. A meglévő zöldterületek, a nagykiterjedésű sportterületekkel, egyéb rekreációs területekkel a tervben foglalt fejlesztési javaslatok megvalósulása esetén kielégítik a település lakóinak rekreációs igényeit.

A HÉSZ-ben valamennyi építési övezetre vonatkozóan meghatározásra került az egyes telkek esetében kialakítandó minimális zöldfelületi arány, az ebben történő esetleges csökkenés intenzívebb növényzet (többszintes növényzet) kialakításával kerül ellensúlyozásra.

2.2.3. A zöldfelületek ökológiai szerepének erősítésére vonatkozó javaslatok

A zöldfelületek biológiailag aktív felületei jelentős kondicionáló hatással bírnak, így a klímaváltozás hatásaira való felkészülésben jelentős szerepet tölthet be a zöldfelületek tudatos fejlesztése. A zöldfelületek megfelelő kialakítás és rendszeres fenntartás esetén továbbá jelentős esztétikai értéket is hordoznak, így a településkép alakításának fontos eszközei.

A zöldfelületek ökológiai, kondicionáló szerepének erősítése érdekében a zöldfelületeket mind a közterületeken, mind a magántulajdonban lévő telkeken javasoljuk változatos fajösszetételű, többszintes (fák, cserjék, talajtakarók, egynyári és évelő virágok) növényzetből kialakítani. A változatos növényekből álló, fajgazdag kiültetés nemcsak szebb, de diverzebb élőhelyet, ezáltal kedvezőbb ökológiai viszonyokat teremt.

A telepítésre kerülő növényfajok megválasztásánál a tájkarakterbe illő, a termőhelyi adottságoknak megfelelő növényfajokat kell előnyben részesíteni. Honos fajok alkalmazását az is indokolja, hogy a számukra kedvező életfeltételek között hamarabb elérik az emberi szemet gyönyörködtető kifejlett állapotukat, s gondozásuk során kevesebb idő- és költségráfordítást igényelnek, mint a hazánkban idegen, ún. exóta fajok.

Honos fajok alkalmazása különösen az ökológiai szempontból jelentős tájalkotó elemek, zöldfelületi elemek esetében fontos a tájkarakter védelme, erősítése érdekében, így a vízfolyások környezetében és az erdő- és gyepterületeken. Az erdők, gyepek, ártéri területek ökológiai szerepének erősítését szolgálják a Tájrendezési javaslat c. fejezetben ismertetett tájszerkezeti, tájrendezési javaslatok.

3. KÖZLEKEDÉSI JAVASLATOK

3.1. KÖZÚTI HÁLÓZATI KAPCSOLATOK

Makó térségi és nemzetközi közúti elérhetősége kielégítő, a város közvetlen nemzetközi gyorsforgalmi úti kapcsolattal rendelkezik. Jelenlegi közlekedési struktúráját alapvetően a 43. sz. főút átkelési szakasza, valamint az M43 sz. autópálya, és a vele összeköttetést biztosító 430.sz. elkerülő út, határozza meg, valamint a többi országos összekötő út belterületet átszelő nyomvonalai.
Az elkerülő út tovább fejlesztésének, észak-nyugati szakaszának megvalósulásával a város mentesül a tranzitforgalomtól, ami lehetővé teszi a gyűjtő és forgalmi utak újraértékelését, új, inkább városias szerepüknek megfelelő átépítését.

Az elkerülő út új szakasza a tervek szerint 2x1 forgalmi sávval, 7,00 m burkolatszélességgel épül ki, II. rendű főútként. A környező mezőgazdasági területek megközelíthetősége érdekében az elkerülő út mellett legalább a külső oldalon, de lehetőség szerint mindkét oldalon, mezőgazdasági szerviz út létesítendő.

A város körül kialakuló körgyűrű mentesíti a városközpontot a tranzit forgalomtól. A tranzit forgalom teljes egészében elkerülheti a várost, amitől megváltozik a belső úthálózat szerepköre, az országos utak helyi forgalmi utakká, helyi gyűjtő utakká minősülhetnek vissza.

A 430.sz. II. rendű főút északi szakaszának 2x2 sávosra bővítése válik szükségessé az elkerülő úttól az autópálya felhajtóig.

3.2. FŐBB KÖZLEKEDÉSI CSOMÓPONTOK

Az elkerülő út, új tervezett szakaszán az előzetes tapasztalatok alapján, valamennyi útkereszteződést javasolt körforgalomként kialakítani. Körforgalmi csomópont létesítése javasolt továbbá a 430.sz. főúton a 4432.j. összekötő út és a 4424.j. összekötő út keresztezésénél, valamint a Vásárhelyi utca – Justh Gy. utca csomópontban, a Földeáki út kivezető szakaszán.

3.3. BELSŐ ÚTHÁLÓZAT

A település belső úthálózatát a Magyar Közút országos hálózatához tartozó összekötő utak átkelési szakaszai, mint városi gyűjtő utak biztosítják.
Az országos utak belterületi szakaszai 2x1 sávosak, kivételt képez ez alól a 4432.j. út városközponti szakasza, ahol a Csanád vezér tér két oldalán a forgalom, irányonként szétválasztva kerül levezetésre.

Az utak városközponti szakaszai mentén, az igényeknek és a lehetőségeknek megfelelően párhuzamos és merőleges parkolók vannak.

A gyűjtő utakhoz kapcsolódóan alakult ki, a közel azonos nagyságú tömböket határoló lakó utca hálózat. A gyűjtő utak átlag szélessége 5,10 m, míg a lakóutcáké 3,30 m. A település belterületi útjai szinte teljes egészében burkolattal rendelkeznek, emellett azonban a lakóutcák burkolatszélessége nem kielégítő, javasolt a legkeskenyebb utcák burkolatainak szélesítése. A belterületen földutak a Honvéd és Lesi városrészben vannak csak. A Honvéd városrészben lévő földutak burkolása a sürgetőbb, mivel ott lakóterületekről van szó, míg Lesi területe kiskertes övezet.

3.4. KÖZÖSSÉGI KÖZLEKEDÉS

3.4.1. Közúti közösségi közlekedés

A helyközi autóbusz közlekedés korszerű, a buszpályaudvar szolgáltatási színvonala kiváló B+R parkolóval is rendelkezik. A szolgáltatási színvonal P+R parkoló létesítésével növelendő tovább. Helyi autóbusz közlekedés nincs a városban.

3.4.2. Kötöttpályás közösségi közlekedés

A vasúti közlekedési kapcsolatok rendkívül rosszak, még a közeli megyeközponttal sem megfelelőek.
A közúti forgalomtól függetlenített, kötöttpályás közlekedés azonban sok lehetőséget hordoz magában. A tervezett Szeged – Makó tram-train szolgáltatás megvalósítása szorosabbra tudná fűzni a kapcsolatot a megyeszékhellyel, mely kölcsönös előnyökkel járna, és a leépülő vasúti szolgáltatások meglévő infrastruktúrái is felértékelődnének.

A tervezett fejlesztés a szegedi „Nagykörút” hiányzó szakaszának és közös vasúti-közúti Tisza-hídnak a megépítését, valamint Szeged és Makó között a kötöttpályás közlekedés fejlesztését jelenti.

Első ütemben a nagyvasúti fejlesztéseket kell megvalósítani, olyan műszaki tartalommal, mely lehetővé teszi a későbbi tram-train infrastruktúra megépítését.

Második ütemben valósulna meg a tram-train szolgáltatás, a nagyvasúti pályából a Maros híd után kiágazó villamos vonal kiépítésével.

Az elővárosi közlekedés fejlesztésének eredményeként Szeged – Makó között csúcsidőben 60 percenként, azon kívül 120 percenként közlekedhetnek az elővárosi vonatok, ezáltal a Szeged – Makó közötti helyközi buszjáratok száma csökkenthető.

3.5. KERÉKPÁROS KÖZLEKEDÉS

Makót az EuroVelo nemzetközi kerékpáros folyosók nem érintik.
Az országos kerékpárút törzshálózati elemek közül a Csongrádi útvonal érinti: Nagylak – Makó - Szeged nyomvonalon.
A térségi jelentőségű kerékpáros nyomvonalak közül a következők érintik a várost:

- Szeged – Deszk – Kiszombor – Makó útvonal a 43-as út mellett,
- Makó – Szeged nyomvonal a Maros jobb parti árvízvédelmi töltésén vezetve,
- Makó – Maroslele - Hódmezővásárhely – Szentes – Kunszentmárton nyomvonal,
- és a Makó – Pitvaros – Tótkomlós útvonal.

A helyi jelentőségű kerékpáros hálózat szinte a település teljes beépített területét feltárja. A kerékpárutak jellemzően elválasztott rendszerű közös gyalog- és kerékpárutak. A kiépített hálózaton kívül, a lakóutcákban, a forgalomcsillapított övezetekben a közúti forgalommal együtt közlekednek a kerékpárosok. A kerékpáros és gyalogos forgalom közös felületeken való vezetése felülvizsgálandó. A kerékpáros hálózat megvalósítása során előnyben kell részesíteni a nagyobb forgalombiztonságot nyújtó kétoldali, irányhelyes megoldások (kerékpársáv) alkalmazását. Mivel a városra jellemző a kerékpáros hivatásforgalom, ezért az ezt szolgáló szakaszok építését kell preferálni első sorban. Mindezek mellett Makó idegenforgalmi potenciálja jelentősen növekedett az elmúlt időszakban, ezért a szabadidős kerékpározás infrastruktúrája is fejlesztendő. A nyugati elkerülő út megvalósulása után a 43. sz. főúton a jelenlegi közös gyalogos-kerékpáros felületek újra gondolandók, az országos utak városi igények szerinti átépítése, lehetőséget nyújt arra, hogy a gyalogosok és kerékpárosok számára a jelenleginél kedvezőbb megoldások szülessenek.
Fontos célkitűzés a hálózatok teljessé tétele, összekapcsolása, a hiányzó szakaszok kiépítése.

A hálózat építés mellett feltétlenül szükséges a korszerű, biztonságos fedett tárolók létesítése.

3.6. FŐBB GYALOGOS KÖZLEKEDÉS

A belváros gyalogos felületeinek bővítése és a kerékpáros forgalomtól való mentesítése, jelentősen növelné a gyalogos közlekedés színvonalát. Ezt az idegenforgalom is igényeli, hiszen a sétányok már nem csak a közlekedést, hanem a korzózást, a kirakat nézést, a teraszokon való üldögélést is szolgálnák, a társasági élet egyik színtere lehetne a helyiek számára is.
Az átmenő forgalom kitiltásával a gyalogos városközpont megvalósulása fontos célkitűzés.

A megfelelő színvonalú gyalogos közlekedés biztosítása érdekében fontos a járdaburkolatok egybefüggő kiépítése, a járdák burkolatának szükség szerinti cseréje, az akadálymentesítés biztosítása, szükség esetén a járdára való felparkolás parkolás gátló oszlopok kihelyezésével való megakadályozása. Az iskolák környékén meg kell teremteni a biztonságos gyalogos közlekedés feltételeit, hogy az egyedül közlekedő gyermekek is problémamentesen tudjanak haza, ill. az iskolába eljutni.

3.7. GÉPJÁRMŰ ELHELYEZÉS, PARKOLÁS

A városban fizető parkolási övezet nincs, a várakozás ingyenes. P+R parkolóval nem rendelkezik a város. Általánosságban az utak szélén, vagy a padkán várakoznak a járművek, ill. a családi házas övezetben telken belül parkolnak.

A számos parkolóhely ellenére, a belvárosban és a turisztikailag frekventált helyeken, elsősorban a fürdő környékén, az idegenforgalmi szezonban parkolóhely hiány lép fel, ennek javítása elsődleges célkitűzés. A kisebb közterületi parkolókon kívül, a Szent János tér – Páva utca közti tömbben, a Teleki László utcai tömb belsőben tervezett jelentősebb parkolóhely kialakítása, valamint a Hollósy Kornélia utcában.

4. KÖZMŰVESÍTÉSI JAVASLATOK

Makó város közműellátása - mint azt a helyzetfeltáró és helyzetelemző munkarészünkben is említettük – szinte teljesnek mondható, mivel mind a vízi-, mind az energia, továbbá a távközlés közművei vezetékes és vezeték nélküli rendszerekben, most már a nagy városi igényeknek megfelelően épültek ki, illetve üzemelnek, mely lehetőséget biztosít az új beépítésfejlesztésekhez
A település népességszáma ugyan a közelmúltban stagnáló tendenciát mutat, de a térséget érintő megvalósult közlekedés és turizmus fejlesztések hatására a területfejlesztési igények, főleg a terülfelhasználási területek övezetmódosításait igénylik.

A közműellátás mértékét a komfortos életkörülmény igénye és a környezetvédelmi követelmények határozzák meg. A közműfejlesztési javaslat keretében a várható közműigények kielégítési lehetőségét kell meghatározni. Nem szabad olyan fejlesztési területet kijelölni, amelynek közműellátása nem, vagy csak irreálisan nagy hálózatfejlesztéssel oldható meg.

A város közműellátásán belül az energia és a távközlés közművei az országos, míg a vízi-közművek a vízellátás és szennyvízcsatornázás regionális rendszerekhez városi hálózatokkal és létesítményekkel csatlakozva történik, míg a távhőellátás a geotermikus energiát felhasználva városi rendszerű.

A város a közműellátásnál a következő évtizedben a minőségi követelmények teljesítésére kell törekedni.

A minőségi követelményeket többek között elektromos és hírközlési légvezetékes hálózatok átépítése földkábeles hálózattá, azbeszt anyagú vízvezeték korszerű műanyag KPE, vagy göv csövekre történő cseréje jelentheti. Ezen közmű rekonstrukciókat gazdaságosan az útrekonstrukciókkal összekötve lehet megoldani.

A városban továbbra is a csapadék-vízelvezetés tartozik azon feladatok közé, melyet a burkolt utak kiépítésével egy időben, illetve a meglévő burkolt utak mentén ahol nem került megvalósításra, meg kell oldani.

Biztosítani kell a belvízre hajlamos, mély-fekvésű területek vízelvezetését, mely jelenleg a legnagyobb közművesítési problémát jelenti a városban.

A befogadó rendszert megfelelően kell karbantartani, illetve a nem megfelelő kapacitású szakaszokat korszerűsíteni célszerű.

A városközpont és a lakótelepek teljes közműellátásban részesülnek. Itt inkább már a rekonstrukciós feladatokon kell már gondolkodni.

A többi közművezeték a szennyvízcsatornázással együtt megfelelő alapkapacitásokkal rendelkeznek, de a település intenzívebb területfelhasználás esetén, illetve az új beépítésekhez a közművek további fejlesztését is maga után kell, hogy vonja.

A beépítés-fejlesztéseket a szerkezeti terv városrendezési munkarésze részletesen ismerteti.

Ki szeretnénk emelni, hogy a közműveket lehetőleg közterületeken kell elhelyezni. A jelenleg magánterületen húzódó vezetékeket közterületre kell kiváltani.

A tervezett új beépítésekhez a már meglévő, illetve tervezett hálózatokat a várható közműigények alapján kell továbbfejleszteni.

A szabályozási terv kiemelt munkarésze a felszíni vízrendezés megoldásának irány mutatása, melynek egyidejűleg kell az épített környezet védelmét biztosítatni, az urbanizációs igények kielégítésével. Ennek a követelménynek a zárt csapadékcsatornás vízelvezetés felelne meg a legjobban, de a vízvisszatartás igényét sem lehet szem elől téveszteni..

A megfelelő egyensúly érdekében a távlati beépítés várható hatását figyelembe vevő burkoltság, a topográfiai adottság, a vízháztartás egyidejű igényét mérlegelve készítendő el a teljes közigazgatási területre a felszíni vízelvezetési tanulmány, amely az egyes településrészek vízelvezetési módjára pontos meghatározást ad, kezeli a befogadókat, feltárja a szűk keresztmetszeteket és megoldást ad a vízvisszatartás igényére is.

Az élővizek, patakok, vízfolyások, árkok vízszállító képességének biztosítása fokozottabb karbantartást igényelnek. Ezért a karbantartás lehetőségét biztosító sáv szabályozása nagyon fontos. Természetesen a tulajdonviszonyok a közterületi kiszabályozást nem mindenhol teszik lehetővé, a kiszabályozást ott is meg kell oldani, a karbantartó számára szolgalmi jog segítségével biztosítva a karbantartás lehetőségét.

A település egyes részein hosszabb távon is fennmarad a nyílt árkos vízelvezetés. Ez ideig az egyes ingatlanokra való bejutásra szolgáló kocsi behajtók kialakítását nem korlátozták. Statikai és vízátvezetési szempontok alapján adtak ki rá létesítési engedélyt, pedig a településkép alakításában meghatározóak. A közterületek állapotát, megjelenését a kocsi behajtók nagyon befolyásolják, ezért ezeknek is a szigorúbb szabályozása szükséges.

Energiaellátás és elektronikus hírközlés vonatkozásában a szabályozási terv kiemelt feladata a föld feletti hálózatok elhelyezési lehetőségének szabályozása, az ágazati előírások városrendezési igényekkel való kiegészítése, amelyek segítségével a település az elvárásait, az épített környezet alakításával szembeni követelményeit érvényesíteni tudják. Az ágazati előírások meghatározzák a hálózati rendszerek üzemeltetéséhez szükséges elvárások alapján az elhelyezés lehetőségét és módját. A település joggal elvárja, és a szabályozási terv előírásainak a segítségével megköveteli, hogy a település igényei is érvényesüljenek.

A szabályozási terv keretében meghatározhatók azok a településrészek, beépítési övezetek, ahol a vezetékek településképi, területgazdálkodási, településesztétikai szempontból csak földalatti elhelyezéssel kivitelezhetők.

Az energiaellátás vonatkozásában a települések fenntartható fejlődésének biztosítása is kiemelt szempont. Ennek igényére a megújuló energiahordozók alkalmazási lehetőségét is lehetővé kell tenni.

A megújuló energiahordozók közül Makó városában a napenergia hasznosítása kaphat kiemelt szerepet.

A település természeti adottsága a termálvíz kincse, amelynek hasznosítása az idegen-gyógyforgalmi célú létesítmények segítségével lehet a leghatékonyabb. Az elkülönített energetikai hasznosításának hatékonysága megkérdőjelezhető.

A közműfejlesztési feladatok között a közműhiányok pótlását követi, mint második csoportba sorolható feladat a területfejlesztés során új beépítésre, hasznosításra, funkcióváltásra javasolt területek közműellátásának a megoldása.

Az új beépítés, új területhasznosítás lehetőségének már feltételeként kell meghatározni, hogy a beépítés, hasznosítás csak a megfelelő, funkcionálisan szükséges és a környezetvédelmi követelményeket kielégítő, közműellátás biztosítása esetén engedélyezhető. A módosított szerkezeti terv a település teljes közigazgatási területére vonatkozóan a kül-, és belterület hasznosítási lehetőségét, s ezzel az övezeti besorolását maghatározta.

Kijelölésre, főleg területfelhasználási módosításokra került lakóterületi fejlesztésre javasolt területek, az intézmény, településközponti vegyes, üdülés, sport, rekreáció, továbbá a kereskedelmi, szolgáltatási célú vállalkozások, az ipari tevékenység számára szükséges gazdasági hasznosítású területek, és a különleges hasznosításra igénybe vehető területek.

A javasolt területfelhasználás megvalósításához annak a megfelelő közműellátását is biztosítani kell. A közműellátás mértékét a komfortos élet- és munkakörülmény igénye és a környezetvédelmi követelmények határozzák meg, amelyet a szabályozási terv keretében kell rögzíteni.

A szabályozási tervben rögzítendő közművesítési követelmények. A település belterületén, illetve a beépítésre szánt területein már csak a teljes közműellátás biztosításával adható építési engedély.

A teljes közműellátás biztosítására a vízellátást (ivóvíz és tűzi-víz ellátást), a közcsatornás szennyvízelvezetést, a felszíni vízrendezést, valamint az elektronikus hírközlés mellett energiaellátásként a villamos energia ellátást és a földgázellátást kell biztosítani.

Az igényesen kialakított, jól közművesített területen igényes életkörülményt lehet biztosítani, amellyel a település fejlődésének minőségét is befolyásolni lehet.

A város külterületein és a beépítésre nem szánt területein is csak a környezet védelmét kielégítő közműellátás biztosítottsága esetén engedélyezhető területfejlesztés. Emberi tartózkodásra szolgáló új épület építésére, meglevő épület átépítésére, funkcióváltására építési engedély csak akkor adható, ha biztosítani lehet az egészséges, ÁNTSZ által elfogadott ivóvízellátást, a Katasztrófavédelmi Hatóság által elfogadott tűzi-vízellátást, a Vízügyi Hatóság és az ÁNTSZ által elfogadható szennyvízelhelyezést, az elöntés veszélyét kizáró felszíni vízelvezetést és a villamos-energia ellátást.

Közműfejlesztési javaslatunkhoz a közműellátás egységes szemléletéhez megadjuk az ismertetett közműrendszereket és adatait.

4.1. VÍZI-KÖZMŰVEK

4.1.1. Vízellátás

Makó és térségének ivó-vízminőségi problémái az ivóvízminőség javító projekt keretében elkészített fejlesztésekkel megoldást nyertek.

A kutak, tározók rekonstrukciója folyamatosan valósulhat meg. Nagy jelentősége van a város vízellátó hálózatának rekonstrukciójának is, amely az ivóvízminőség javító projekt keretében történt meg.

Makó város vízbázisában jelentős tartalék kapacitással rendelkezik és a vízbázis a tartalék kapacitás esetleges kiterhelődésekor bővíthető. Ez a tény a város tervezett területfejlesztései következtében fellépő többlet vízigényeket ki tudja elégíteni. Az ellátás másik lényeges eleme a hálózat szempontjából való elláthatóság.

A város meglévő vízellátó hálózatáról elmondható, hogy a vízvezeték minden utcában kiépített. A hálózati rendszer lényeges elemei még a biztonságos ellátáshoz szükséges térszíni és magas-tározók. Ezek tározókapacitásai elegendőek, biztosítják a város hálózatában a szükséges 3,0 bar víznyomást, ami megfelelő.

A meglévő hálózatnál az elkövetkezendőkben a karbantartási és rekonstrukciós feladatokra kell számítani.

A meglevő fogyasztók teljes körű ellátása mellé, a vízellátás fejlesztési javaslatok második csoportjába sorolhatók a településen várható új fogyasztók, illetve a többletet fogyasztók teljes körű vízellátásának kielégítési megoldása.

A meglevő fogyasztók igényesebb lakásfelszereltségéből eredő többletigények és a városrendező által javasolt területfejlesztés teljes megvalósításával várhatóan megjelenő új fogyasztók távlati vízigény kell biztosítani. Természetesen a többlet igény jelentkezése fokozatos felfutással, csak nagyon nagy távlatban várható.

A város beépítésfejlesztései, mint azt már többször is jeleztük, a beépített területek terület-felhasználásának módosításából származnak. Ennek megfelelően a fejlesztési területek közterületei már rendelkeznek vízellátó hálózattal, mely eddig is biztosította a vízigényeket.

Ezeken a tervezési területeken, csak akkor szükséges hálózatfejlesztés, amennyiben többlet kommunális, és tűzi-vízigény jelentkezik, és a meglévő hálózat nem tudja azt biztosítani.

Az új fejlesztési területek ellátása esetén a városi hálózat gerincvezeték hálózatának továbbépítésére is szükséges lehet gazdasági szolgáltató kereskedelmi, illetve ipari terület felhasználási övezeteknél. A gerincvezeték hálózat továbbépítését úgy kell hidraulikai és hálózati szempontból megtervezni és megépíteni, hogy a kialakuló hálózat körvezetékes hálózat legyen. Egy ilyen, megfelelő vízszállító képességű hálózatról lehet a város egész területén megfelelő minőségű ivó- és tüzivíz ellátást biztosítani.

4.1.2. Szennyvízcsatornázás

A város jelenlegi szennyvizét fogadó tisztítótelep kapacitása 8000 m3/nap, 60 000 LE. A szennyvíztisztító telep 2002 évi 6000 m3/d kapacitásának bővítésére és korszerűsítésére azért volt szükség, mert a térségi szennyvízprogram megvalósításával jelentősen megnövekedett a rendszerbe vezetett szennyvíz mennyisége, többek között a város szennyvíz-csatornázottsága is jelentősen fejlődött.

Makó város szennyvízcsatornázásának fejlesztése 2014-ben fejeződött be. Ennek megfelelően a szennyvízcsatornázást kapott az u.n. Északi városrész, Belvárosi 87 utca, VERTÁN területe és Észak B7, továbbá a Gerizdes városrész is, azaz a város szennyvízelvezetése megoldást nyert, melyet a helyzetfeltáró és helyzetelemző munkarésznél ismertetésre került.

Ennek megfelelően elmondható, hogy a város korszerű szennyvíztisztító-teleppel és a vízellátásnak megfelelő szennyvízcsatorna-hálózattal rendelkezik, mely alkalmas a város beépítés fejlesztéseinél keletkező többlet szennyvizek fogadására.

A településrendezési terv során jelentős többlet szennyvízmennyiséggel jelentkező beépítésfejlesztés nem kerül kialakításra. A területfelhasználás módosítások során létrejövő új övezetek többlet szennyvízmennyiségét a kiépült szennyvízcsatorna rendszer fogadni tudja.

4.1.3. Csapadékcsatornázás

A város belterületének kb. 70%-a rendelkezik valamilyen csapadékvíz-elvezető műtárggyal, azonban ezek jelentős része nem rendelkezik vízjogi üzemelési engedéllyel. A részleges kiépítettség miatt az egyenletes lefolyás nem mindenütt biztosított. A hálózat bővítése mellett azonban a már meglévő rendszerelemek fejlesztése is szükséges.
A város csapadékvíz csatornáinak fő befogadója a Nagyér csatorna, melynek teljes hossza 1.920 fm. Ebből 1 km es szakasz burkolt, ezen belül 800 fm zárt szelvényű. Részben a vizek mennyiségének növekedése miatt, részben pedig a karbantartások elmaradása miatt a főgyűjtő-csatorna rekonstrukcióra szorul.

A meglévő csatornarendszer teljes felújításra, több helyen átépítését korszerűsítését igényli. A belterületen összegyűlt csapadékvíz a befogadó csatornák elhanyagolt állapota miatt csak lassan, gyakran visszaduzzadva tud lefolyni. Valamennyi gyűjtő főcsatorna esetében medertisztítás, mederbővítés, néhány helyen esésnövelés szükséges. Ha a befogadók fejlesztése nem történik meg, indokolt lehet esővíztározó építése is (ezek fejlesztése azonban nem önkormányzati hatáskörbe tartozik).

Jellemzően Honvéd és Gerizdes városrészben nincs kiépítve a csapadékvíz elvezető rendszer – ennek megvalósulása fejlesztési célként fogalmazódik meg. A meglévő csapadékvíz elvezető hálózatban a dugulások is sok problémát okoznak.

Az elkövetkezendő évek feladata, hogy megoldásra kerüljön a meglévő és burkolásra kerülő utcák csapadékvíz-elvezetése.

Csapadékvíz-elvezetéssel nem rendelkező közterületeknél, utcáknál figyelembe kell venni, hogy burkolt út és parkoló csak vízelvezetéssel építhető. Nagyobb parkoló csapadékvizét csak olajfogón keresztül lehet a befogadóba bevezetni.

Az ingatlanok épületeinek tetőfelületén összegyülekező csapadékvizeket célszerű csapadékvíz tározóba bevezetni és a tározó vizét újra felhasználni.

4.2. ENERGIAELLÁTÁS

4.2.1. Villamos-energia ellátás

Makó városát villamos energiával a Sándorfalva-Békéscsaba 120 kV-os nagyfeszültségű távvezetékhurok látja el. A várost kiszolgáló 120/20 kV-os alállomás a maroslelei úton található. Az alállomáson egy 25 MVA-es transzformátor, valamint egy 16 MVA-es tartalék transzformátor van

beépítve, ahonnan 10 db 20 kV-os középfeszültségű vezeték távozik, melyek ellátják a városba telepített kisebb transzformátorokat.

A lakások 98%-a be van kötve az elektromos hálózatba. Az elektromos vezeték elérhető minden csatlakozni kívánó fogyasztó számára, így a vezeték kiépítettsége 100 %-osnak tekinthető. A földkábelek aránya 25%-os.

A településrendezési terv fejlesztéseivel kapcsolatban az NKM Áramhálózati Kft. a térségben jelentkező villamos energia vagy kiváltási igények kapcsán az alábbi hálózattípusokat tervezi alkalmazni:

Középfeszültségű hálózat légvezeték:

Belterületen - A VET által külön tárgyalt esetekben, amelyek szerint belterületen is lehet légvezetékes középfeszültségű hálózatot építeni:

meglévő 20 kV-os légvezeték kerül áthelyezésre (pl.: út egyik oldaláról a másikra, stb.)

meglévő 20kV-os légvezeték kerül átépítése (pl.: meglévő nyomvonalban új oszloposztással és/vagy új tartószerkezeteken keresztmetszet növeléssel, stb.)

Külterületen - alapesetben 20 kV-os légvezeték építését tervezi a szolgáltató

Középfeszültségű hálózat kábel:

Belterületen - Fentiektől eltérő esetben belterületen új középfeszültségű hálózat építését kábellel tervezi építeni a szolgáltató.

A városközpont, illetve az egyes városrészek településközpont vegyes (Vt) területfelhasználási övezeteinél földkábeles hálózatfejlesztés javasolt.

Külterületen - 20 kV-os földkábelt kizárólag műszaki szükségességből épít az üzemeltető, mely településrendezési szinten is indokolt

Transzformátorállomások:

Belterületen - A Társaságunknál jelenleg érvényben lévő technológia szerint belterületen a meglévő 20 kV-os légvezeték hálózatok nyomvonalában szándékozunk oszloptranszformátor állomást építeni, ha ezt gazdaságossági műszaki, vagy egyéb szempontok indokolttá teszik, erre ugyanis a VET szintén lehetőséget biztosít. Az oszlopállomások teljesítménye 50kVA-től 400 kVA-ig terjed. Egyéb esetben betonházas kabinállomásokat építünk 250kVA-től 1,6M VA-ig terjedő teljesítményben.

Külterületen - alapesetben oszloptranszformátor állomásokat épít az üzemeltető.

Kisfeszültségű hálózatok légkábel:

Belterületen - A „Középfeszültségű hálózat" részben leírtakhoz hasonlóan, itt is felhívjuk szíves figyelmüket a VET által külön tárgyalt esetekre, amelyek szerint belterületen is lehet légkábeles kisfeszültségű (továbbiakban: 0,4 kV-os) hálózatot építeni, ha:

- meglévő 0,4 kV-os légvezeték/légkábel hálózat kerül áthelyezésre (pl.:út egyik oldaláról a másikra, stb.)

- meglévő 0,4 kV-os légvezeték/légkábel hálózat kerül átépítése (pl.: meglévő nyomvonalban új oszloposztással és/vagy új tartószerkezeteken keresztmetszet növeléssel, stb.)

továbbá, ha:

- meglévő 0,4 kV-os légvezeték kerül meghosszabbításra

Külterületen

- alapesetben 0,4kV-os légvezetéket építünk

Kisfeszültségű hálózatok kábel:

Belterületen - új 0,4 kV-os hálózatot alapesetben földkábellel épít az üzemeltető

Külterületen - új 0,4 kV-os hálózat esetén csak műszaki szükségességből építünk földkábelt

A város villamos-energia hálózata a fenti fejlesztésekkel képes ellátni a város jelenlegi és várható többlet villamos energia igényeit.

4.2.2. Gázellátás

2016-évben megvalósult Makó város gázellátását biztosító Makó I. gázfogadó állomás teljeskörű rekonstrukciója, acél anyagú gázelosztó vezeték is csak a gázfogadó állomás területén található, annak cseréje későbbi időpontban valósul meg.
A városközpontban kisnyomású gázhálózat üzemel. A közvetlen, részben nagy-közép/középnyomású, részben nagy-közép/kisnyomású körzeti nyomáscsökkentő segítségével, középnyomású, vagy kisnyomású elosztóhálózatról táplált bekötésekkel a város fogyasztóit.

A nagy-középnyomású vezetékről közvetlenül, illetve a középnyomású elosztóhálózatról bekötött telkeken, telkenként helyi, egyedi nyomáscsökkentőkkel állítják elő a kisnyomású földgázt, amellyel közvetlen lehet a fogyasztói igényeket kielégíteni.

Makó belterületein a gázelosztó hálózat szinte valamennyi utcában megtalálható. Az elosztóhálózat olyan paraméterekkel épült, hogy az egyes utcákban valamennyi még be nem épített, így el nem látott ingatlan beépítése esetén rákötheto legyen.

A város kis nyomású földgáz-hálózata biztonságos gázellátás érdekében körvezeték rendszerű. A meglévő hálózat a város a jelenlegi, és a várható beépítés-fejlesztéseinek többlet gáz- igényeit megfelelően képes ellátni. A gázhálózata teljes ellátás biztosítására lett kiépítve.

4.2.3. Távhőellátás

Makó közigazgatási területén belül a belvárosban, a városközpont lakó és közintézményben működik távfűtés.

A jelenleg üzemelő termálvíz és használati melegvíz vezetékek túlnyomórészt meglevő vasbeton védőcsatornában, kisebb részben közvetlenül a földbe helyezve üzemelnek.

A védőcsatornák monolit vasbeton kialakítással, leemelhető vasbeton fedlapokkal, megfelelő szélességben készültek megépítésre.

A vezetékek hőszigetelése korszerűtlen, sok helyen hiányos, az acél vezetékek korróziós károkat szenvedtek a védőcsatornába behatoló agresszív talajvíz hatására

A város területén a korábbi időszakban a teljes acél anyagú gerincvezeték rekonstrukciós cseréje megvalósult, vegyes anyagú hálózat ahol a telekhatártól, épülettől 2m távolságra anyagminőség váltás van (acél-polietilén) a város esetében felmérése folyamatban van, cseréjük ütemezése ennek ismeretében

2017-ben készült el Makó város távhőellátásának energetikai korszerűsítése külső távfűtő és használati melegvízellátás - tender terve.

A távhőellátás fűtőerőműtől és kazánházaktól a hő-elosztás primer távhő hálózat segítségével történik. Ez a hálózat a város területén jellemzően földalatti kivitelben, vasbeton védőcsatornában, illetve közvetlen földbe fektetve épült ki.

A primer távhő hálózat fűzi fel a kiépített hő-központokat. A városban direkt és indirekt rendszerű hő-központok egyaránt előfordulnak. A hő-központokból kiágazó szekunder hálózat biztosítja a lakások hő-ellátását.

A szolgáltató a nagyobb beruházás fejlesztéseit az elmúlt időben elvégezte, így jelentős tartalékokkal rendelkezik a távhő-ellátás terén. A fejlesztés célja a gazdaságosabb üzemeltetés, a hő-ellátás biztonságának növelése, a több irányból történő megtáplálás lehetőségének kiépítésével.

A településtervezési terv jelen fejlesztési fázisánál, ahol főleg a már sokszor említett területfelhasználási módosítások során a városközpont új építési övezeteinél törekedni kell a energetikai korszerűsítésen átesett távhő-rendszerről történő hőellátást.

4.2.4. Geotermikus energia

A geotermikus gradiens átlagos értéke Makó körzetében 18 m, hőenergia szempontjából az ország egyik leggazdagabb vidéke. A termálvíz nyerésére legkedvezőbb lehetőségek a felső-pannóniai rétegek 1500—2000 m mélységben nyílnak. Ezen kívül jelentős melegvíz nyerhető az 500—800 m vastagságú pliocénkori porózusabb rétegösszleteiből.
A geotermikus energiát a településen jelenleg a meglévő termálvizes távhőrendszeren keresztül lakások fűtésére, melegvíz ellátására használják, de ez nem meríti ki az adottságokban rejlő lehetőségeket.

A településrendezési terv során történő fejlesztési területeknél törekedni kell a geotermikus energia mind gazdaságosabb felhasználására.

Termálvíz hasznosítás

A város jelentős hasznosítható termálvíz-készlettel rendelkezik. Makón négy termálkút található: Dancs és Társa Kt. Kazánfűtő kútja (mezőgazdaság cél), a fürdő kútjai, amik 60˚C-osak és az önkormányzat Kelemen László utcai lezárt kútja, ami 92˚C-os. A termálvizet egyrészt távhőszolgáltatás keretben hasznosítják, valamint a város fő turisztikai vonzereje a Makó Városi Önkormányzati Termál és Gyógyfürdőben történik termálvíz hasznosítás.

A használt termálvizet visszasajtolják a talajba, 2 db visszasajtoló kút van a Kelemen László és a Harmat u. sarkán 1 db, és Kákásban 1 db.

A város termálvíz hasznosítását a beépítés-fejlesztéseknél meg intenzívebben javasoljuk felhasználni.

4.3 HÍRKÖZLÉS

4.3.1 Vezetékes hírközlés

Makó város jelenlegi vezetékes távközlési ellátottsága teljes körűnek tekinthető, mert bár csak 85,3%-os a lakások fővonal ellátottsága, de ezzel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített.
A városon belüli vezetékes távközlési hálózat részben földalatti elhelyezéssel (kábelként, alépítményben), részben oszlopokra szerelve épült. A föld feletti elhelyezésű vezetékek részben Invitech tulajdonú oszlopokra, részben a kisfeszültségű hálózat tartóoszlopaira szerelten épültek. Meg kell jegyezni, hogy föld feletti elhelyezésű hálózat, különösen, ha külön oszlopsoron halad, az utcáknak az arculatát teljesen tönkretették, az utcafásítás lehetőségét nehezítik.

A vezetékes távközlés bár műszaki megjelenésében közmű jellegű, szolgáltatása alanyi jogon történik. Ezért az igénylők ellátása is egyéni elbírálással, egyéni szerződéskötés alapján történik. A szükséges hálózatfejlesztést a szolgáltató saját beruházásként valósítja meg. Az új fejlesztési területen célszerű az út-szabályozási szélességén belül, lehetőleg a járda alatt elhelyezni a távközlési kábelt, vagy alépítményt, amelyről megfelelő bekötéssel az igénylő ellátható.

A város arculatának alakítása megkívánja, hogy új fejlesztési területen vezetékes hálózat már kizárólag csak földalatti elhelyezéssel létesüljön. Nagyobb távlatban fokozatosan, az útépítéshez (útburkolat építéséhez rekonstrukciójához) kapcsolódóan, illetve a szükségessé váló hálózati rekonstrukció idején a meglevő hálózat föld alá történő áthelyezését is meg kell valósítani. A vezetékes távközlési hálózat földalatti elhelyezésével biztosítja az utcafásítás lehetőségét, amely a látván\ javításon túl a mikroklímát is javítja.

A korszerű adatátvitel is egyelőre a vezetékes távközlési hálózaton keresztül oldható meg még nagyobb biztonsággal. A kedvező rádió-TV műsorvétel érdekében a kábel-TV hálózat kiépítését város-szintűre kellene emelni. A kábel-TV hálózata is a járdák alá került elhelyezésre.

Makó hatályos településrendezési terve meghatározta a műsorszórás és elektronikus hírközlés módjait. Ebben változás nem történt és a jövőben sem tervezett.

4.3.2 Vezeték nélküli hírközlés

A távközlési ellátottságot tovább növeli a vezeték nélküli mobiltelefonok használata. Ennek területi korlátja nincs Makón valamennyi vezeték nélküli táv- (T-Mobile, Telenor, Vodafone) és műsorszóró szolgáltató megfelelő vételi lehetőséget tud biztosítani.
A kedvező műsorvétel érdekében egyéni antennák elhelyezését falusias lakó és kertvárosian lakóterületen is korlátozni célszerű. Az újabb fejlesztési területeken a kábelhálózat közvetítésével kell a műsorszórást megoldani, elkerülve az épületenként megjelenő antennák látványát. A már beépített területen is célszerű a hálózat kiépítése, földalatti elhelyezéssel és a városkép javítása érdekében fokozatosan felszámolhatók az egyedi antennák.

Az országos mikrohullámú összeköttetés biztosítása magassági korlátozást okoz, amelyet jelen terv után is figyelembe kell venni.

4.4. MEGÚJULÓ ENERGIAFORRÁSOK ALKALMAZÁSA, KÖRNYEZETTUDATOS ENERGIAGAZDÁLKODÁS, EGYEDI KÖZMŰPÓTLÓK

Makó és térsége természeti adottságaként kezelhető, hogy az országra készített korábbi vizsgálatok szerint a napenergiát gazdaságosan hasznosítható területek közé sorolta. A passzív napenergia-hasznosítás az épületek tájolásával érhető el. Ezt nagyon jól lehet hasznosítani új épületek elhelyezésénél, az új épületek jól megtervezett telepítésével. Az épület kedvezőbb tájolásán kívül egyéb építészeti elemek alkalmazásával, tudatos növénytelepítéssel fokozni lehet a hasznosítható napenergia mennyiségét. Jelentős vezetékes energiafogyasztás takarítható meg, ha az új, még beépítetlen térségek beépítési tervei a passzív napenergia hasznosítására törekedve készülnek. Nagyon fontos a továbbtervezés során ennek a szemléletnek a figyelembe vétele.

A napenergia használata időjárás-függő, ezért a vezetékes energiahordozóval történő ellátást nem helyettesíti, csak az éves vezetékes energiafogyasztást csökkenti.

A megújuló energiahordozók közül a napenergiának és a geo-energiának van, illetve lehet jelentősebb szerepe, energiagazdálkodási szempontból gazdaságos hasznosítása Makón.

A napenergia hasznosítására kiváló adottságokkal rendelkezik Makó, de a lehetőségekhez képest jóval elmarad a tényleges felhasználás.

Egy-két intézményben már kiépültek napkollektoros rendszerek (ENI idősek otthona, Királyhegyesi utca, Zöldház, Maros-part oktatási központ), de további fejlesztésekre lenne szükség. Jelenleg folyamatban lévő napelemes rendszer telepítése például több intézmény energia ellátását fogja biztosítani.

Makó városában 0,5 kW-nál nagyobb teljesítményű napelem erőmű park telepítésére van lehetőség. A napelem erőműpark létesítésére, szükséges egy megvalósíthatósági tanulmánytervet készíteni, hogy a településrendezési terv szerkezeti és szabályozási tervében érdemben lehessen vele foglalkozni.

Makó város Településszerkezeti terv leírásának megfelelően ismertetjük a módosításokra került egyes területek javasolt közmű-beavatkozásait.

1. Beépítésre szánt területek

Lakóterületek

Nagyvárosias lakóterület (Ln): A nagyvárosias lakóterület sűrű beépítésű, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 12,5 m-es beépítési magasságot meghaladó elsősorban lakó rendeltetésű épületek elhelyezésére szolgál. Nagyvárosias lakóterület besorolásúak a Városközpont telepszerű, tömbtelkes, többszintes beépítésű lakóterületei.

Közművesítés szempontjából az ellátás összközműves – teljes közműellátású. A nagyvárosias lakóterületeknél a minőségi követelményeket többek között elektromos és hírközlési légvezetékes hálózatok átépítése földkábeles hálózattá, azbeszt anyagú vízvezeték korszerű műanyag KPE, vagy göv csövekre történő cseréje jelentheti. Ezen közmű rekonstrukciókat gazdaságosan az útrekonstrukciókkal összekötve lehet megoldani.

Makó városában különösen a városközpontban a közcsatorna rendszer általában a 2 éves 15 perces intenzitású csapadék fogadására képes, annak méretezésénél ezt kell figyelembe venni, míg az épület hálózatánál, a belső gépészeti szabvány szerint a 4 éves 10 perces intenzitással kell számolni. Ebből adódóan olyan csapadékvíz is keletkezik, melyet a külső csatornahálózatba nem lehet bevezetni, így a két méretezésből származó többlet csapadékvizet - új beépítés esetén - késleltető tárolóba javasoljuk bevezetni.

Makó közigazgatási területén belül a belvárosban, a városközpont lakó-, és közintézményben működik távfűtés. A településtervezési terv jelen fejlesztési fázisánál, ahol főleg a már sokszor említett területfelhasználási módosítások során a városközpont új építési övezeteinél javasoljuk a energetikai korszerűsítésen átesett távhő-rendszerről történő hőellátást.

Kisvárosias lakóterület (Lk):

A kisvárosi lakóterületeken közművesítés szempontjából az ellátás összközműves – teljes közműellátású. Új közterület kialakítása során előközművesítéssel kell kiépíteni a vízi-, az energia és a hírközlés rendszereit.

Külön figyelemmel kell lenni a csapadékvíz-elvezetés és csapadékvíz-tározás lehetőségeit. Kisvárosias lakóterületeknél is minőségi követelménynek kell tekinteni többek között elektromos és hírközlési légvezetékes hálózatok átépítése földkábeles hálózattá.

Kertvárosias lakóterület (Lke):

A Településszerkezeti terv Vertán városrészben jelöl meglévő kertvárosias lakóterületeket. A kertvárosi lakóterületeken a kisvárosi lakóterületekhez a közművesítés szempontjából az ellátás összközműves – teljes közműellátású. Amennyiben új közterület kerül kialakításra előközművesítéssel kell kiépíteni a vízi-, az energia és a hírközlés rendszereit. Külön figyelemmel kell lenni a csapadékvíz-elvezetés és csapadékvíz-tározás lehetőségeit.

Az új úthálózatok mentén a DN 80 körvezetékes, DN 100 mm-es KPE ágvezetékes hálózatot úgy kell létrehozni, hogy valamennyi új ingatlan önálló bekötéssel rendelkezzen és a szükséges tűzi-vízigény biztosítható legyen.

Kertvárosias lakóterületeknél is minőségi követelménynek kell tekinteni többek között elektromos és hírközlési légvezetékes hálózatok átépítése földkábeles hálózattá.

Falusias lakóterület (Lf):

A Településszerkezeti terv Honvéd, Gerizdes és Újváros városrészeken jelöl falusias lakóterületeket. A város falusias lakóterületein is megvalósult az összközműves közműellátás a szennyvízelvezetés megoldásával, viszont szorgalmazni kell a szennyvízrákötések megoldását. Az új úthálózatok mentén a DN 80 körvezetékes, DN 100 mm-es KPE ágvezetékes hálózatot úgy kell létrehozni, hogy valamennyi új ingatlan önálló bekötéssel rendelkezzen és a szükséges tűzi-vízigény biztosítható legyen. A burkolt úthálózat építése csak vízelvezetéssel együtt engedélyezhető, illetve építhető. Az új beépítéseknél – de a régi beépítéseknél is alkalmazható - az ingatlanokon épült házak, fóliasátrak tetőfelületén összegyülekező csapadékvizeket csapadék-víztározókban javasoljuk felfogni, és annak vízét locsolásra felhasználni. A településrészre külön szakági tervként kell egységes vízrendezési tervet elkészíteni.

Vegyes területek

Településközpont vegyes terület (Vt) és Intézmény terület (Vi): közműellátása a nagyvárosias lakóterületekhez hasonló minőségi követelményeket javasoljuk kialakítani többek között elektromos és hírközlési légvezetékes hálózatok átépítése földkábeles hálózattá, azbeszt anyagú vízvezeték korszerű műanyag KPE, vagy göv csövekre történő cseréje jelentheti. Ezen közmű rekonstrukciókat gazdaságosan az útrekonstrukciókkal összekötve lehet megoldani.

Makó városában különösen a városközpontban és település vegyes területeken a közcsatorna rendszer általában a 2 éves 15 perces intenzitású csapadék fogadására képes, annak méretezésénél ezt kell figyelembe venni, míg az épület hálózatánál, a belső gépészeti szabvány szerint a 4 éves 10 perces intenzitással kell számolni. Ebből adódóan olyan csapadékvíz is keletkezik, melyet a külső csatornahálózatba nem lehet bevezetni, így a két méretezésből származó többlet csapadékvizet - új beépítés esetén - késleltető tárolóba javasoljuk bevezetni.

A településközpontban, intézményterületeken a zárt felszín közeli csapadékcsatornázás az indokolt, de itt is célszerű alkalmazni a csapadékvíz tározást, és a tározott víz újrafelhasználását.

Gazdasági területek

Kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület (Gksz), Általános gazdasági terület (Gá): Ipari gazdasági terület (Gip):

A város beépítésfejlesztései közül a legnagyobb jelentőséggel bír a kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület (Gksz), az általános gazdasági terület (Gá): és az ipari gazdasági terület (Gip).

A város összközműves ellátása lehetőséget biztosít a fejlesztési területek közműellátására, melynél teljes közműellátottságot kell biztosítani. A területek közműellátásához jelentős hálózatfejlesztések

szükségesek, mivel a város külső perifériáin helyezkednek el, és a közmű gerincvezetékek sem épültek még ki.

Vízellátás

A közműigények meghatározása a konkrét beépítések során határozhatók meg, de a közművek kiépítésének irányelvei már most is megadhatók.

A gazdasági kereskedelmi szolgáltató /Gksz/ Általános gazdasági terület (Gá): Ipari gazdasági terület (Gip): területfelhasználási területek vízellátásnál általánosan elmondható, hogy a kommunális-, és tűzi-vízigényének biztosítására, amennyiben új közterület kerül kialakításra, szintén DN 200 mm-es KPE vízellátó gerinc és DN 150 mm-es elosztó hálózat kiépítését javasolható, a meglévő hálózathoz kapcsolódva. A Gksz területeknél hálózatból kiadható oltóvíz mennyiségnél nagyobb tűzszakaszú épület tűzi-vízigényét külön tűzi-víz tározóból kell biztosítani, melynek pontosítása az engedélyezési terv során szükséges.

Szennyvízcsatornázás

A fejlesztési területeken meg kell építeni a szennyvízcsatorna hálózatot csatlakozva a meglévő hálózathoz.

Az északi és az iparterületi fejlesztési területeken várhatóan nyomás alatti, vagy vákuumos rendszer kiépítés várható, külön vízgyűjtő-területi átemelővel és a továbbításra alkalmas nyomóvezetékkel.

Csapadékvízelvezetés

A kereskedelmi, szolgáltató, gazdasági (Gksz), az általános gazdasági terület (Gá), az ipari gazdasági terület (Gip) területfelhasználási területek csapadékvízelevezetésénél zárt felszín közeli csapadékcsatornázás az indokolt, de itt is célszerű alkalmazni a csapadékvíz tározást, és a tározott víz újrafelhasználását.

A csapadékvíz elvezető rendszer kiépítését a készülő szakági terv alapján javasoljuk kiépíteni.

A fejlesztési területre külön szakági tervként kell a település egységes vízrendezési tervét elkészíteni. Ez a terv meghaladja rendezési terv vízrendezési alátámasztó munkarészét.

A burkolt úthálózat építése csak vízelvezetéssel együtt engedélyezhető, illetve építhető.

A kereskedelmi, szolgáltató, gazdasági (Gksz), az általános gazdasági terület (Gá), az ipari gazdasági terület (Gip) területfelhasználási új beépítéseinél az ingatlanokon épületeinek tetőfelületén összegyülekező csapadékvizeket csapadék-víztározókban javasoljuk felfogni, és annak vízét locsolásra felhasználni. A fejlesztési területeken keletkező, burkolt felületekről elfolyó, olajjal szennyeződő csapadékvizek előtisztítást követően vezethetők a befogadóba. Az olajfogóban kiszűrt olaj veszélyes hulladéknak minősül. Az üzemeltetés során keletkező veszélyes hulladékok gyűjtésénél, ártalmatlanításánál a veszélyes hulladékkal kapcsolatos tevékenységek végzésének feltételeiről szóló 225/2015. (VIII. 07.) Korm. rendelet előírásaiban foglaltakat be kell tartani.

Vízügyi előírásaink „a vízgazdálkodásról" szóló 1995. évi LVII. törvény 4. § (1) foglaltak, valamint „a *vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó szabályokról"* szóló 147/2010. (IV. 29.) Korm. rendeletben foglaltak alapján:

El kell készíteni a felszíni vízrendezési tervet. A felszíni vizeket a befogadóig el kell vezetni.

A befogadó csatorna, befogadó képességét ellenőrizni kell, és amennyiben nem megfelelő, a rendezését be kell tervezni.

Amennyiben a befogadó csatorna a beépítésből származó többletvizek befogadására nem képes, a beépítésre kerülő területen belül meg kell oldani a többlet csapadékvíz időszakos tározását.

A kereskedelmi, szolgáltató, gazdasági (Gksz), az általános gazdasági terület (Gá), az ipari gazdasági terület (Gip) területfelhasználási területek energia-ellátása a középfeszültségű hálózatfejlesztéssel, és nagy-középnyomású gázhálózattal biztosítható.

Üdülőházas üdülőterületek (Üü):

Az üdülőházas üdülőterületek lehatárolása nem változik a Településszerkezeti tervben, a Maros árterületén meglévő - változó üdülői kör számára szolgáló - üdülőterületeket foglalja magában.

Közművesítés szempontjából az alapközművesítést biztosítani kell.

Hétvégiházas üdülőterületek (Üh):

A hétvégiházas üdülőterületek szintén a Maros árterületén találhatóak, ide soroltak az egyéni használatú üdülőtelkek. Lehatárolásuk nem módosul a hatályos Településszerkezeti tervhez képest.

Közművesítés szempontjából az alapközművesítést biztosítani kell.

Különleges beépítésre szánt területek

A különleges beépítésre szánt területek közműellátásánál összközműves ellátás biztosításával kell számolni, illetve az igények alapján lehet a közműellátást megoldani az előírásoknak megfelelően.

5. KÖRNYEZETI HATÁSOK ÉS FELTÉTELEK

Makón jelenleg a település lakosságának életfeltételeit, a környezeti elemeket, a táji-, természeti értékeket jelentős mértékben veszélyeztető tartós környezetszennyezés nem áll fenn. A település környezeti állapota kedvezőnek mondható.

5.1. A FÖLDTANI KÖZEG ÉS A TALAJ VÉDELME

Az OTrT és a Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály adatszolgáltatása szerint Makó külterületének túlnyomó része kiváló, illetve jó termőhelyi adottságú szántóterület. Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületen földvédelmi szempontból új beépítésre szánt terület a vonatkozó jogszabály értelmében nem jelölhető ki.

A **termőföld mennyiségi védelme** érdekében továbbá alapvető követelmény, hogy csak átlagosnál gyengébb minőségű termőföldek (nem azonos az OTrT szerinti kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek közé nem tartozó területekkel) vehetők igénybe új fejlesztési területként —kivéve egy-két nevesített esetet: pl.: már meglévő, máshol nem bővíthető létesítmények—. A földhivataltól kapott adatszolgáltatás szerint Makó közigazgatási területén átlagos vagy átlagosnál jobb minőségű termőföldnek minősülnek:

- a szántó 1,2,3,
- a legelő 1,2,3,
- a rét 2,3,
- a gyümölcsös 2,
- a kert 2,
- a szőlő 2 és
- az erdő 1,2

minőségi osztályba[5] tartozó termőföldek.

A Megalapozó vizsgálatok során részletesen feltárásra kerültek, hogy a közigazgatási területen hol helyezkednek el az átlagos és átlagosnál jobb minőségű termőföldek, továbbá a kiváló és jó termőhelyi adottságú szántóterület övezettel érintett területek, a fejlesztési területek kijelölésénél ezen adatok figyelembevételre kerültek. Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületet érintően új beépítésre szánt terület nem került lehatárolásra. Átlagosnál jobb minőségű termőföldet érintő új beépítésre szánt terület a belterület északi szélén tervezett gazdasági terület bővítés („BVI.” jelű változtatás), melynek közel negyede (cca. 2,5 ha) 2. minőségi osztályú szántóterületként nyilvántartott, e területek a fejlesztési területen belül nem összefüggő foltot alkotnak. A makói Maros-hídra vezető út mentén található Autóscsárda által igénybe vett erdőterület pedig 2. minőségi osztályú erdő.

A termőföld védelmét szolgálja a területfelhasználási és tájrendezési javaslatban megfogalmazott differenciált mezőgazdasági területhasználat kialakítása a külterületen, amellyel a Településszerkezeti terv az egyes területek táji adottságokhoz leginkább igazodó hasznosítását kívánja elősegíteni.

[5] Művelési áganként 1—8-ig terjedő minőségi skálán kerülnek besorolásra a termőföldek, az 1 a legjobb minőségű, a 8 a leggyengébb minőségű termőföldet jelenti.

A talaj védelme érdekében az építkezések, tereprendezések során a **humusz védelméről** a vonatkozó jogszabályok szerint kell gondoskodni. A humuszréteg letermelésére, szakszerű deponálására, valamint a feltöltésre használható anyagok minőségére vonatkozó előírásokat országos szintű jogszabályok határozzák meg. A humusz védelme érdekében épületek, létesítmények elhelyezésekor a terület előkészítése során a beruházónak a termőföld védelméről, összegyűjtéséről, megfelelő kezeléséről és újrahasznosításáról gondoskodnia kell. A termőföldet a lehetséges mértékig a zöldfelületek kialakításánál helyben javasolt felhasználni, a felesleges humuszt értékesíteni, vagy más területen elhelyezni csak a talajvédelmi hatóság hozzájárulásával lehet.

A **földtani közeg és a felszín alatti vizek** szennyeződés-érzékenysége, **védelme** szükségessé teszi, hogy mindennemű tevékenység folytatása a közigazgatási területen kizárólag a talaj- és a felszíni-, felszín alatti vizek szennyezését kizáró módon történhessen. Biztonsági szempontból a belvízveszélyes területeken különösen fontos, hogy a földtani közeg minőségét veszélyeztető tevékenységeket ne folytassanak, ezért a belvízveszélyes területeken veszélyes anyagok és veszélyes keverékek tárolása, azokkal való egyéb tevékenység a gazdasági területeken sem történhet, kivéve ha ahhoz a területileg illetékes környezetvédelmi hatóság és népegészségügyi szakigazgatási szerv hozzájárul.

Makó területén feltárt talajszennyeződésről, kármentesítéssel érintett területről nincs tudomásunk. A földtani közeg- és a talaj állapotát, minőségét veszélyeztető tényezők közül az ipari, bányászati, valamint hulladékgazdálkodási tevékenységből származó potenciális talajszennyezés, továbbá a nitrátérzékenység és a szélerózióval, belvízzel való veszélyeztetettség emelendők ki.

Makó belterületén a **szennyvizek környezetszennyezést kizáró módon való kezelése** a közcsatornahálózat korszerűsítése és bővítése óta biztosított. Ugyanakkor a rákötések aránya még nem teljes, az ALFÖLDVÍZ Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt. által rendelkezésre bocsátott adatok szerint az ivóvízbekötéssel ellátott ingatlanok aránya 98 %, a szennyvízcsatornára rákötött lakások aránya 86 %. A talaj és a vizek védelme miatt törekedni kell a minél nagyobb arányú rákötésre. Az újonnan kijelölésre kerülő beépítésre szánt területeken is meg kell követelni a csatornahálózat kiépítését, illetve a csatornahálózattal ellátott területeken új épületek létesítése esetén feltételként kell meghatározni a szennyvizek csatornahálózatba vezetését. A csatornahálózattal el nem látható területeken (külterület) megvalósuló fejlesztések is csak a vízvédelmi szempontok figyelembevételével, a szennyvizek környezetszennyezés nélküli ártalmatlanításának biztosítása esetén lehetséges.

A Délkelet-Alföld Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer (DAREH) fejlesztései keretében Makón sor került a nem megfelelő műszaki védelemmel rendelkező régi hulladéklerakó rekultivációjára, ezáltal egy jelentős potenciális talajszennyező forrás felszámolásra került. Ugyanakkor több olyan *illegális hulladéklerakás* lelhető még fel a város közigazgatási területén, elsősorban felhagyott, rekultiválatlan bányagödrökben, melyek potenciális környezeti veszélyforrást jelentenek. Az **illegális hulladéklerakások felszámolása**, megakadályozása hatósági eszközökkel biztosítandó.

A talajszennyeződések megakadályozása érdekében - különösen az ipari hasznosítású területeken - burkolatlan talajfelszínen nem folytathatók a talajszennyezés veszélyével járó tevékenységek.

Makó közigazgatási területének nagy része – kivéve a közigazgatási terület északi részét, a Sámson-Apátfalvi-főcsatornától nyugatra - **nitrátérzékeny**. Az intenzív mezőgazdasági termesztés során a

termőföldek minőségét a túlzott nitrát használat veszélyeztetheti. A közigazgatási területen található mezőgazdasági területeken a jogszabályokban és cselekvési programban meghatározott helyes mezőgazdasági gyakorlat előírásai szerint végezett mezőgazdasági tevékenység esetén a környezetszennyezés elkerülhető.

Makó térsége a szél talajromboló hatásának, az **erózionak kitett**. A szélerózió ellen a megfelelő növényborítottság, illetve a területek erdőkkel, erdősávokkal való tagolása nyújt hatékony védelmet, melyet a területhasználati besorolással lehet elősegíteni.

Makó **belvíz és fakadóvizek által veszélyeztetett** terület. A közigazgatási terület nagyobb része belvíz-veszélyeztetettség szempontjából a legenyhébb kategóriába tartozik, a belterület és környékének besorolása kedvezőtlenebb. A közigazgatási területet sűrű csatornahálózat szabdalja, melyek fontos szerepet játszanak a belvízi védekezésben, a csatornahálózat rendszeres karbantartásáról így gondoskodni kell. A belvíz elleni védekezés érdekében a belterület környezetében több záportározó kialakítása tervezett, melyek vízgazdálkodási területként kerültek lehatárolásra. A külterületi szükségtározók helykijelölését a Településrendezési eszközök szintén tartalmazzák.

Földtani veszélyforrással érintett terület Makó közigazgatási területén a Bányafelügyelet tájékoztatása szerint nem található.

A Makó közigazgatási területén a földtani adottságok következtében korábban jelenlévő külszíni **bányászati tevékenység** kapcsán fokozott figyelmet javasolunk fordítani a rekultiváció elvégzésére, a talaj és a talajvíz terhelésének elkerülése, valamint a tájképre gyakorolt negatív hatás megakadályozása érdekében. A tájba illesztés elősegítése végett a visszamaradt bányatavak medervonala a természetszerű megjelenést biztosító enyhe hajlásszögű, íves vonalvezetésű rézsűfelületekkel alakítandó ki, és a tavak körül többszintű növényzettel beültetett zöldfelületi sáv létesítendő, a vízparti vegetációhoz kötődő, illetve a térségben honos növényfajok felhasználásával. A pufferzónaként szolgáló növényzet egyben a vízminőség-védelmét, az öntisztulás elősegítését is szolgálja.

5.2. A FELSZÍNI- ÉS FELSZÍN ALATTI VIZEK VÉDELME

A felszín alatti vizek és a talaj szennyeződésének elkerülése érdekében betartandó feltételek között összefüggések vannak, a talajvédelmi feltételek egyben szolgálják a felszín alatti vizek védelmét is és fordítva, így „A földtani közeg és a talaj védelme” c. részben tárgyalt környezeti feltételek a felszín alatti vizek védelmét is elősegítik, illetve biztosítják.
A **felszín alatti vizek védelme** érdekében alapvető elvárásként kiemelendő a keletkező szennyvizek környezetszennyezést kizáró módon való kezelése, melynek feltételei a közcsatornahálózat kiépítése, illetve korszerűsítése óta biztosítottak. Gazdasági tevékenység folytatásakor különösen kiemelt figyelmet kell fordítani a szennyvizek megfelelő kezelésére, a technológiai eredetű szennyvizek a telephelyen belül előkezelendők. A technológiai szennyvizekre, továbbá a közcsatornába és befogadóba bocsájtható szennyvizek megengedett szennyezőanyag tartalmára vonatkozó határértékeket a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól szóló 28/2004. (XIII. 25.) KvVM rendelet tartalmazza.

A felszín alatti vizek védettségét meghatározó, a felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken lévő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII.25.) KvVM rendelet szerint Makó közigazgatási területe felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területnek minősül. A közigazgatási terület déli része – beleértve a belterületet is - az OTrT 3/7. sz. melléklete szerint „országos vízminőség-védelmi terület övezetébe" tartozik. Sérülékeny vízbázis a közigazgatási területet nem érinti. A város ivóvízellátása központi víztermelő telepről történik, a vízkitermelést 12 db mélyfúrású kút végzi. A makói vízbázis nem sérülékeny, csak belső védőövezet került kijelölésre, egy ~~100~~ 10 m ~~átmérőjű~~ sugarú kör formájában. A Hagymatikumot ellátó gyógyvíz kutak belső védőövezetét a kút körüli 10 m-es sugarú kör jelenti.

Makó **felszíni vizek**ben gazdag, legjelentősebb vízfolyása a déli közigazgatási határt képező Maros, jelentős víztestei továbbá a Sámson-Apátfalvi-főcsatorna, a Királyhegyesi-Szárazér-csatorna, valamint a Szárazér-Porgányi-főcsatorna, de a közigazgatási területet számos további kisebb csatorna tagolja. A felszíni vizek öntisztulásának elősegítése érdekében a vizek környezetében a természetes, természetközeli ökoszisztémák megőrzése biztosítandó, törekedni kell a kisvízfolyások, csatornák menti zöldfelületi sávok megtartására, rendszeres karbantartására.

A települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről szóló 240/2000. (XII.23.) Korm. rendelet alapján Makó város nem tartozik az érzékeny felszíni víznek minősített vizek vízgyűjtőterületén található települések közé.

5.3. LEVEGŐTISZTASÁG-VÉDELEM

A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X.7.) KvVM rendelet 1. sz. melléklete alapján Makó a 10. sz. „Az ország többi területe, kivéve a kijelölt városokat" légszennyezettségi zónába tartozik. A Rendelet az egyes zónákban 11 légszennyező anyagot értékel, a zónacsoport szennyező anyagonkénti besorolása az A-tól F-ig (csökkenő sorrendben) terjedő skálán - kivéve talajközeli ózon, amely besorolása O-I vagy O-II - az alábbi:

Zónacsoportok légszennyező anyagonként

	SO_2	NO_2	CO	PM_{10}	Benzol	Talajkö-zeli ózon	PM_{10} Arzén	PM_{10} Kadmium	PM_{10} Nikkel	PM_{10} Ólom	PM_{10} Benz(a)pirén
Makó	F	F	F	E	F	O-I	F	F	F	F	D

D: a levegőterheltségi szint a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték között van
E: a levegőterheltségi szint a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van
F: a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg
O-I: azon terület, ahol a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a célértéket

A zónabesorolás a település kedvező **légszennyezettségi állapot**át tükrözi, hiszen a zónában a levegőterheltségi szint egyik légszennyező anyag vonatkozásában sem éri el a levegőterheltségi szintre vonatkozó határértéket.

Tényleges mérési adat a NO_2 tekintetében áll rendelkezésre. Az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat keretében Makón a Széchényi téren működő manuális mintavevő helyen 2007-ig NO_2, SO_2 és ülepedő por, 2008. évtől már csak a NO_2 tekintetében vizsgálják a légszennyezettséget. A Mérőhálózat adatai alapján Makó levegőminőségének értékelése a légszennyezettségi index alapján

az utóbbi 5 évet (2013-2017) tekintve jó (2) és kiváló (1) között változik, a korábbi évek (2008-2012) jó (2) minősítéséhez képest.

A NO_2 terheltségért nagyobb arányban a **közlekedés** és a háztartási tüzelés, kisebb mértékben az ipari termelés a felelősek. A várost kettészelő 43. sz. főúton lebonyolódó forgalom, s az ebből származó légszennyezés a kiépült elkerülő út, illetve gyorsforgalmi út következtében számottevően csökkent. Az elkerülő út ÉNy-i szakaszának megépülése várhatóan a belterület további tehermentesítését eredményezi az átmenő forgalomtól, s az ebből származó légszennyezéstől. A **kommunális fűtés**ből származó légszennyezés csökkentése a megújuló energiaforrások (napenergia, geotermikus energia) nagyobb alkalmazásával érhető el.

Makó közigazgatási területén a kijelölt **gazdasági területek** nagysága jelentős, így a levegőminőség az itt folytatott gazdasági tevékenységtől nagymértékben függ. Az új Településszerkezeti terv további gazdasági terület bővítést tartalmaz. A tervezett gazdasági területek jellemzően kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület besorolást kaptak, a meglévő gazdasági területek is kereskedelmi, szolgáltató vagy általános gazdasági terület besorolásúak, ahol csak környezetre jelentős hatást nem gyakorló gazdasági létesítmények kaphatnak helyet. A levegőminőség védelme miatt új légszennyező pontforrás (létesítmény, technológia) elhelyezése kizárólag abban az esetben engedélyezhető, ha a levegő védelméről szóló kormányrendelet előírásainak megfelelően, az elérhető legjobb technológiát figyelembe véve megállapításra kerülő, jogszabályban, ill. a területileg illetékes környezetvédelmi hatóság egyedi eljárásának keretében meghatározott kibocsátási határértékeket, valamint a légszennyezettségi határértékeket teljesíteni tudja.

Levegőtisztaság-védelmi szempontból **védelmi övezet**et —ahol enyhébb határértékek tartandók be— igénylő tevékenység kizárólag abban az esetben engedélyezhető, ha védő övezete üdülőterületet, lakóterületet, vegyes területet, sport- és rekreációs célú területet (ilyen rendeltetésű különleges területet, zöldterületet, közjóléti erdőterületet), továbbá védett természeti területet, értéket, Natura 2000 területet, és az országos ökológiai hálózat magterületét nem érinti.

A közigazgatási területen a Vad-Bázis Kft. Igási út 0351/18 és 0351/19 hrsz. alatti telephelye körül került kijelölésre levegőtisztaság-védelmi szempontból védelmi övezet a fedetlen trágyatároló és az állattartó épületek körül. A védelmi övezeten belül nem lehet lakóépület, üdülőépület, oktatási, nevelési, egészségügyi, szociális és igazgatási épület.

A város levegőminősége romlásának megakadályozása, illetve a klímaváltozás negatív hatásainak mérséklése érdekében ipari létesítmények és utak kialakítása esetén fokozott figyelmet kell fordítani az előírt növénytelepítések megvalósítására. A levegőminőség alakulásában jelentős szerepe van a város környéki erdőknek, a belterületi zöldfelületi rendszer összekötő elemeinek, utak menti zöld sávoknak, fasoroknak. Ezen **átszellőző csatornák**ban a zöldfelületek megőrzése, területének növekedése biztosítandó.

Levegőtisztaság-védelmi szempontból ökológiailag sérülékeny területek — ahol szigorúbb határértékek tartandók be — a környezetállapot változására érzékenyebben reagáló területeken kerülhetnek kijelölésre. Ilyen területnek tekintendők Makó közigazgatási területén a védett természeti területek és értékek, a Natura 2000 területek és a nemzeti ökológiai hálózat magterületébe sorolt területek. E területeken az ökológiailag sérülékeny területekre vonatkozó szigorúbb levegőtisztaság-védelmi határértékek tartandók be.

A város levegőminőségének javítása érdekében a közigazgatási területen — az egyes területek rendeltetésétől függetlenül — törekedni kell a megújuló energiaforrások minél nagyobb arányú alkalmazására.

5.4. ZAJ- ÉS REZGÉS ELLENI VÉDELEM

A közlekedéstől és az üzemi és szabadidős létesítményektől származó **zaj terhelési határértékeit** a 27/2008. (XII.3.) sz. KvVM–EüM együttes rendelet mellékletei tartalmazzák.
A zajterhelési határértékek a zajtól védendő területeken a zajtól védendő homlokzatok előtt tartandók be. A rendelet szerint a zajtól védendő területek az alábbiak:

- Üdülőterület, különleges területek közül az egészségügyi területek
- Lakóterület (kisvárosias, kertvárosias, falusias, telepszerű beépítésű), különleges területek közül az oktatási létesítmények területe, a temetők, a zöldterület
- Lakóterület (nagyvárosias beépítésű), a vegyes terület
- Gazdasági terület

Zajtól védendő homlokzatnak a zajtól védendő területen elhelyezkedő épületnek az a homlokzata tekintendő, amely zajtól védendő helyiséget határol. A jogszabály szerint zajtól védendő helyiségek az alábbiak:

- kórtermek és betegszobák,
- tantermek és előadótermek oktatási intézményekben, foglalkoztató termek és hálóhelyiségek bölcsődékben, óvodákban,
- lakószobák lakóépületekben,
- lakószobák szállodákban és szálló jellegű épületekben,
- étkezőkonyha, étkezőhelyiség lakóépületekben,
- szállodák, szálló jellegű épületek, közösségi lakóépületek közös helyiségei,
- éttermek, eszpresszók,
- kereskedelmi, vendéglátó épület eladóterei, illetve vendéglátó helyiségei, várótermek.

Új közút, és kötöttpályás közlekedési létesítmény nyomvonalának vezetése a Településszerkezeti terven elhatározott területfelhasználások figyelembevételével történhet. A rendelet kimondja, hogy a 3.sz. mellékletében szereplő határértékeknek:

— új közlekedési zajforrás létesítése, vagy
— meglévő közlekedési zajforrás korszerűsítése, útkapacitás bővítése utáni állapotra (ha a változást megelőző állapotra vonatkozó számítások és mérések a határérték teljesülését igazolják)

kell teljesülniük.

A **közlekedéstől származó környezeti zajszintek** a főbb útvonalak mentén a Megalapozó vizsgálatban kiszámításra kerültek. Közlekedési eredetű zajterhelés tekintetében a városon áthaladó tranzitforgalom jelent problémát. Az elkerülő út és az M43 autópálya megépülését követően a városon átmenő forgalom, s ezáltal a közlekedési eredetű zajterhelés jelentősen csökkent. Az elkerülő út ÉNy-i szakaszának megépülésével az átmenő forgalom további csökkenése várható.

A tervezett fejlesztési területek feltárása a meglévő és tervezett úthálózati elemekről biztosítható. A környezeti konfliktusok elkerülése érdekében, különösen a tervezett gazdasági területek igénybevétele esetén fokozott gondot kell fordítani a megfelelő közlekedési kapcsolatok kiépítésére,

a tervezett úthálózati elemek megvalósítására, hogy a gazdasági területek feltárása a lakóterületek zavarása nélkül biztosítható legyen.

A **környezeti zajt okozó szolgáltató és ipari tevékenységek** pontszerűen, kisebb területeken okozhatnak zavaró környezeti hatást. Ezek megszüntetése a lakossági bejelentés hatására elinduló, a környezetvédelmi felügyelőségek által megkövetelt környezetvédelmi intézkedések (környezeti zajszint mérés, zajbírság, környezeti feltételek határidőre történő teljesítése) hatására általában előbb-utóbb megtörténik. A környezeti konfliktusok elkerülése érdekében új környezeti zajt okozó üzemi létesítmények engedélyezése során fokozott figyelmet kell fordítani a környezeti zajterhelési határértékek betartására, ezen határértékek teljesülésének igazolására az engedélyezési folyamatok során.

Az oktatási- és egészségügyi rendeltetésű területek **csendes övezet**et igénylő rendeltetéseknek tekinthetők. Csendes övezet esetén az adott zajtól védendő területhasználatra meghatározott határértéknél 5 dB-lel kisebb határérték teljesülése az elvárás. Ezért ilyen rendeltetésű épületek tervezésekor törekedni kell arra, hogy a telken belül az épület úgy kerüljön elhelyezésre, és az épületen belül a zajtól védendő helyiségek úgy kerüljenek tervezésre, hogy a zajtól védendő homlokzatok előtt a környezeti zajszintek vonatkozásában az adott területfelhasználásra vonatkozó határértéknél 5 dB-lel kisebb értékek teljesüljenek.

5.5. HULLADÉKKEZELÉS

A földtani közeg és a felszín alatti vizek szennyeződés-érzékenysége, védelmük biztosítása szempontjából a környezetkárosítás nélküli hulladékkezelés megvalósítása kiemelt jelentőségű.
A településen a hulladékok begyűjtése, szállítása megoldott, a tervezett fejlesztési területek a szervezett hulladékgazdálkodási rendszerbe bekapcsolhatók.

A keletkező **kommunális szilárd hulladékokat** a szervezett hulladékszállítás rendszerén keresztül kell rendezetten gyűjteni és környezetvédelmi engedéllyel rendelkező kijelölt hulladék-lerakóhelyre szállítani. A hulladékgazdálkodás tekintetében kiemelt cél a keletkező hulladékok mennyiségének, illetve a lerakásra kerülő hulladékok arányának csökkenése, mely a környezettudatos magatartás erősödésével és a szelektív hulladékgyűjtési rendszer további fejlesztésével érhető el.

A **szennyvízelvezetés** a településen megoldott. Környezetvédelmi szempontból elvárás, hogy a fejlesztési területek megvalósítása az ivóvízhálózat és a szennyvízelvezető-hálózat egyidejű kiépítésével történjen. A keletkező szennyvizek közcsatorna-hálózatba vezetendők, a szennyvizek szikkasztása nem megengedhető. A szennyvízcsatornával gazdaságosan nem ellátható területeken történő fejlesztések is csak a szennyvizek környezetszennyezés nélküli ártalmatlanításának biztosítása esetén valósíthatók meg.

A működő vállalkozások tevékenysége során keletkező **termelési hulladékok** elszállításáról és ártalmatlanításáról a jogszabályok szerint kell gondoskodniuk a termelőknek.

A keletkező **veszélyes hulladékokat** a veszélyes hulladékokkal kapcsolatos egyes tevékenységek részletes szabályairól szóló 225/2015. (VIII.7.) Kormányrendelet előírásai szerint kell nyilvántartani, gyűjteni, a telephelyen belül ideiglenesen tárolni. Veszélyes hulladékok kezelésre csak hulladékkezelési engedéllyel rendelkező szervezeteknek adhatók át.

Az **építési és bontási hulladékok** kezelésével kapcsolatos, az építési tevékenység során felmerülő kötelezettségeket az építési és bontási hulladék kezelésének részletes szabályairól szóló 45/2004. (VII.26.) BM-KvVM együttes rendelet tartalmazza.

6. HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVVEL VALÓ ÖSSZHANG BEMUTATÁSA

Jelenlegi településrendezési eljárásban az „új" Településszerkezeti Terv alapján kerül sor a Szabályozási Terv és a Helyi Építési Szabályzat készítésére. A szabályozási koncepció alapját egyrészt a településszerkezetben tervezett változások szabályozással történő követése, másrészt a jelenleg hatályos szabályozási terv, valamint az illeszkedési szabályok alapján kialakult, meglévő beépítés paramétereinek meghatározása, valamint kisebb módosítások jelentik.

7. SZABÁLYOZÁSI KONCEPCIÓ

A szabályozás célja kiemelten a valós területhasználatnak is megfelelő építésjogi környezet megteremtése. Ennek érdekében a szabályozási koncepció főbb elemei:

- a tervezett szabályozási vonalak felülvizsgálata
- a racionálisan nem megvalósítható tervezett szabályozási vonalak törlése
- a településszerkezeti tervben alkalmazott ütemezett területfelhasználási rendszer figyelembevételével az átmeneti hasznosítási lehetőségek biztosítása
- az építési övezeti, övezeti rendszer felülvizsgálata
- a kialakult használat, rendeltetés és beépítési adottságoknak megfelelő övezeti besorolás és övezeti lehatárolás
- a szerzett építési jogok maradéktalan figyelembe vétele az új övezetek meghatározásánál
- a védelmi és korlátozó elemek bemutatása
- sajátos jogintézmények alkalmazása

OTÉK ALÓLI FELMENTÉS KÉRELMEZÉSE ÉS INDOKLÁSA

Makó Város Önkormányzata Makó Város új Helyi Építési Szabályzatában a Vt/26 jelű építési övezetre vonatkozóan *az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII. 20.) Korm. rendelet (a továbbiakban: OTÉK)* 111. § (2) bekezdése adta felhatalmazás alapján különleges településrendezési okból, a közérdek sérelme nélkül, a tervezett beruházás megvalósulása érdekében kérelmezi a megengedett legnagyobb beépítettség értékére előírt 80 % helyett 100 % meghatározását, a magasabb rendű jogszabályban meghatározott értéknél (OTÉK 2. számú melléklet) megengedőbb előírás alkalmazását.

Az OTÉK alapján:

AZ EGYES ELŐÍRÁSOKTÓL VALÓ ELTÉRÉS FELTÉTELEI

111. § *(1) Az e rendelet II-III. fejezetében meghatározott településrendezési követelményeknél szigorúbb követelményeket - a 32. § (2) bekezdése szerinti elhelyezési és beépítési szabály kivételével - a helyi építési szabályzat megállapíthat.*

(2) A II-III. fejezetben meghatározott követelményeknél megengedőbb követelményeket a településrendezési eszköz akkor állapíthat meg, ha

a) azt különleges településrendezési okok vagy a kialakult helyzet indokolja, továbbá

b) közérdeket nem sért, valamint

c) a 31. § (1) bekezdésében foglalt követelmények teljesülnek.

(3) A IV. fejezetben szereplő előírásoktól eltérni csak a (4) bekezdésben foglaltak tekintetében és az ott meghatározott feltételekkel lehet akkor, ha a tervezett megoldás:

a) az élet és az egészség védelmével, a biztonságos használhatósággal kapcsolatos érdeket nem sért,

b) veszélyhelyzetet nem teremt,

c) a szomszédos önálló rendeltetési egységekhez fűződő használati jogokat nem korlátozza.

Az érintett ingatlanon (1 hrsz.) meglévő épület műemlék, már több éve kihasználatlanul áll. Az eltérés kérelmezésétt az a különleges településrendezési ok idézi elő, miszerint az érintett ingatlanon tervezett szálláshely beruházás okán jelentős parkolóigény merül fel, amely mélygarázsban nem biztosítható, tekintettel az épület műemlék jellegére és a bizonytalan földalatti közműállapotokra (a település egyik legrégebben kialakult központi telke). A parkoló a talajszinten kerülne kialakításra és a földszint feletti födémen intenzív zöldtető - tetőterasz tervezett az emeleti szobák szintjén. Ez utóbbi az építési telekre meghatározandó legkisebb zöldfelület mértékébe, a zöldfelületi fedettségbe OTÉK szerint beleszámítható. A tervezett program megvalósítása esetén az érintett településközpont vegyes területre vonatkozó – az OTÉK „A beépítésre szánt területek építési használatának megengedett felső határértékei”-t tartalmazó 2. számú melléklet településközpont vegyes területfelhasználási egység építési telkére meghatározott megengedett legnagyobb beépítettség 80 %-os értéke nem teljesíthető, a tervezett program 100%-os megengedett legnagyobb beépítettség érték mellett valósítható meg.

A kérelmezett 100 %-os megengedett legnagyobb beépítettség közérdeket nem sért, valamint nem ellentétes az OTÉK 31. § (1) bekezdésében foglaltakkal, mivel azok együttesen is megfelelnek a településrendezési, településképi, illeszkedési, a környezetvédelmi követelményeknek. Teljesítik a rendeltetési, az egészség-, a tűz-, a köz-, és más biztonsági követelményeket és nem befolyásolják kedvezőtlenül, illetve károsan a geológiai, az éghajlati, a terep, a talaj és a talajvíz fizikai, kémiai, hidrológiai adottságokat.

Tehát fentieket összefoglalva a tervezett megoldás:

a) az élet és az egészség védelmével, a biztonságos használhatósággal kapcsolatos érdeket nem sért,

b) veszélyhelyzetet nem teremt,

c) a szomszédos önálló rendeltetési egységekhez fűződő használati jogokat nem korlátozza.

A Vt/26 építési övezetre vonatkozó javasolt beépítési paraméterek

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	A kialakítható új telek legkisebb Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
27	Vt/26	K	-	-	-	100*	-	-	10	15,00	-	a 10% zöldfelület tetőkerttel és/vagy vízfelülettel biztosítandó

Jelmagyarázat:
K = kialakult
**OTÉK alóli felmentés alapján*

8. BEÉPÍTÉSI TERV

A jelenlegi – teljes közigazgatási területre készülő - településrendezési eszközökhöz nem készül beépítési terv.

9. KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS

TARTALOM

1. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ISMERTETÉSE 108

1.1 Előzmények 108

1.2 A környezeti értékelés tematikája 108

1.3 A környezeti értékelés kapcsolódása a településrendezési eszközök készítésének folyamatához. 108

1.4 A környezeti értékelés készítése során tett javaslatok hatása a terv alakulására 109

1.5 A környezet védelméért felelős szervek és az érintett nyilvánosság bevonása, az általuk adott véleményeknek, szempontoknak a környezeti értékelés késztése során történő figyelembe vétele . 109

1.6 A környezeti értékelés során felhasznált adatok forrása, az alkalmazott módszer korlátai 110

2. A TERV RÖVID ISMERTETÉSE 110

2.1. A terv célja, tartalma, a környezeti értékelés szempontjából fontos részei, jellemzői 110

2.2. A terv kidolgozásakor vizsgált változatok 112

2.3. A terv összefüggése más releváns tervekkel 113

3. A TERV MEGVALÓSÍTÁSA KÖRNYEZETI HATÁSAINAK, KÖVETKEZMÉNYEINEK FELTÁRÁSA 114

3.1. A terv céljainak összevetése a terv szempontjából releváns nemzetközi, közösségi, országos vagy helyi szinten kitűzött környezet- és természetvédelmi célokkal 114

3.2. Környezetvédelmi célok és szempontok megjelenése, illetve figyelembevétele a tervben 131

3.3. A terv céljainak egymás közti, illetve a releváns tervek, illetve programok (2.2.) céljaival való konzisztenciája környezeti szempontból 131

3.4. A jelenlegi környezeti helyzet releváns, a tervvel összefüggésben lévő elemeinek ismertetése 131

3.5. A terv megvalósulásával közvetlenül vagy közvetve környezeti hatást kiváltó tényezők, okok feltárása 134

3.6. A terv megvalósítása esetén várható, a környezetet érő hatások, környezeti következmények előrejelzése 135

3.7. A környezeti következmények alapján a terv értékelése, a környezeti szempontból elfogadható változások meghatározása 148

4. A HATÁSOK ELKERÜLÉSÉRE VAGY CSÖKKENTÉSÉRE VONATKOZÓ, A TERVBEN SZEREPLŐ INTÉZKEDÉSEK HATÉKONYSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSE, JAVASLATOK EGYÉB SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEKRE 149

5. JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI SZEMPONTÚ INTÉZKEDÉSEKRE, SZEMPONTOKRA, MELYEKET ... A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVBEN FIGYELEMBE KELL VENNI 150

6. A TERV MEGVALÓSULÁSA KÖVETKEZTÉBEN FELLÉPŐ KÖRNYEZETI HATÁSOKRA .....VONATKOZÓ MONITOROZÁSI JAVASLATOK ÉRTÉKELÉSE 150

7. KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ 151

1. A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KIDOLGOZÁSI FOLYAMATÁNAK ISMERTETÉSE

1.1 ELŐZMÉNYEK

Jelen fejezet a Makó Város „új" településrendezési eszközei környezeti vizsgálatának megállapításait ismertető környezeti értékelés. A környezeti vizsgálat lefolytatásának eljárásrendjét és a környezeti értékelés elkészítésének tartalmi követelményeit az egyes tervek, ill. programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet (a továbbiakban KÉ rendelet) tartalmazza. A KÉ rendelet 1.§. (3) a) pontja értelmében a település egészére készülő szabályozási terv és helyi építési szabályzat készítése esetén környezeti vizsgálat lefolytatása és környezeti értékelés készítendő.

Makó Város Önkormányzat Képviselő-testülete 242/2018. (VII.30.) önkormányzati határozatával fogadta el Településfejlesztési koncepcióját. A Településfejlesztési koncepció a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendeletben (továbbiakban: településtervezési kódex) meghatározott tartalmi követelmények alapján került kidolgozásra. A Településfejlesztési koncepció Megalapozó vizsgálata a környezeti elemek állapotát, a környezeti hatótényezőket részletesen feltárta. A Településfejlesztési koncepció készítése után megindult a településrendezési eszközök teljes közigazgatási területre vonatkozó elkészítése.

1.2 A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS TEMATIKÁJA

A településrendezési eszközök kidolgozásának tartalmi követelményeit a 314/2012. (XI.8.) kormányrendelet (továbbiakban: 314. R.) tartalmazza. E szerint településrendezési eszközök készítésekor, ha környezeti vizsgálat lefolytatása szükséges, a környezeti értékelést az „Alátámasztó javaslat" munkarészen belül, önálló fejezetként kell kidolgozni. A környezeti értékelés a KÉ rendelet 4. melléklete szerinti tartalommal kerül kidolgozásra.

Makó Város Településfejlesztési koncepciójához a településrendezési kódex tartalmi követelményei szerinti „Megalapozó vizsgálatok" készültek. A „Megalapozó vizsgálatok" a tervezési területen a környezet elemeinek állapotát és a környezeti hatótényezőket részletesen feltárták. A településrendezési eszközökben (továbbiakban: TRE) foglalt tervi elhatározások várható környezeti hatásait az „Alátámasztó javaslatok" kötet szakági javaslatai, a „Tájrendezési javaslatok", a „Zöldfelületi javaslatok", valamint a „Környezeti hatások és feltételek" c. fejezet tartalmazzák, de a „Közművesítési és hírközlési javaslatok" és „Közlekedési javaslatok" fejezetek is tartalmaznak olyan javaslatokat, amelyek kedvezőtlen környezeti hatások csökkentését, ill. elkerülését eredményezik. A felesleges ismétlések elkerülése érdekében ezen fejezetek megállapításait a környezeti értékelésben (továbbiakban: KÉ dokumentáció, vagy KÉ) nem ismételjük meg.

1.3 A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KAPCSOLÓDÁSA A TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK KÉSZÍTÉSÉNEK FOLYAMATÁHOZ.

A környezeti értékelés a településrendezési eszközök kidolgozásával és egyeztetésével párhuzamosan zajlik. Így kerül véleményeztetésre a környezetvédelméért felelős állami szervekkel és a nyilvánossággal, a partnerekkel.

A beérkezett vélemények alapján a településrendezési eszközök egyeztetésének véleményezési szakasza során a KÉ dokumentáció pontosításra, szükség esetén módosításra kerül.

A Képviselő-testület a környezeti értékelést a településrendezési eszközökkel egyidejűleg fogadja el.

A fentiek alapján a környezeti vizsgálatnak az alábbi részekből kell állnia:

- Környezeti jelentés (településrendezési eszköz esetén az ún. Véleményezési tervdokumentáció és az annak elkészítéshez vezető folyamat környezeti értékelése)
- Konzultáció (mind az illetékes államigazgatási szervekkel, mind a nyilvánossággal, településrendezési eszköz készítése során az egyeztetés ún. véleményezési szakaszában)
- A konzultáció eredményének beépítése a KÉ dokumentációba,
- Információ a döntésről (a településrendezési eszköz környezeti értékelésének elfogadásáról mind a környezet védelméért felelős államigazgatási szerveket, mid a nyilvánosságot értesíteni kell)

1.4 A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KÉSZÍTÉSE SORÁN TETT JAVASLATOK HATÁSA A TERV ALAKULÁSÁRA

A környezetvédelmi-, tájvédelmi szakági tervező, valamint a településrendezési eszközök tervezői folyamatosan együttműködnek a legmegfelelőbb módosítási változatok kidolgozása érdekében. A környezeti értékelés dokumentációjának véleményezésébe be kell vonni a jogszabály szerinti államigazgatási véleményezőket is. Az előzetes tájékoztatási szakasz során beérkezett észrevételek, nagyban elősegítik, hogy a készülő tervek megfelelő választ adjanak a feltárt korlátozó tényezőkre felmerülő egyéb problémákra.

A területfelhasználás rendjének tervezésekor kellő figyelem fordult a védett, ill. védelemre érdemes természeti értékek, valamint táji értékek megőrzésére, az ökológiai hálózat elemeinek megtartására, védelmére, a zöldfelületek rendszerben történő elhelyezésére, az ökológiai hálózat elemeinek és a zöldfelületi rendszer elemeinek összekapcsolására, az eltérő környezeti igényű területek egymást nem zavaró elhelyezésére. A tervezés kezdeti szakaszában már lehetőség volt arra, hogy a beérkezett módosítási igényeket a környezeti vizsgálatot lefolytatók módosításonként értékeljék környezeti szempontból és felhívják a figyelmet a „kritikus pontokra” a tervezésben résztvevők számára. A tervkészítés során ez az együttműködés teszi lehetővé, hogy a készülő településrendezési eszközök a lehető legnagyobb figyelmet fordítsanak a települési értékek, környezeti elemek, valamint a táji-és természeti adottságok megóvására.

1.5 A KÖRNYEZET VÉDELMÉÉRT FELELŐS SZERVEK ÉS AZ ÉRINTETT NYILVÁNOSSÁG BEVONÁSA, AZ ÁLTALUK ADOTT VÉLEMÉNYEKNEK, SZEMPONTOKNAK A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS KÉSZTÉSE SORÁN TÖRTÉNŐ FIGYELEMBE VÉTELE

A *környezet védelméért felelős államigazgatási szervek* előzetes véleménynyilvánítás során megküldött adatszolgáltatásai és a tervezés során betartandó környezetvédelmi tartalmú feltételeik a KÉ készítése során figyelembevételre kerültek.

Az érintett *nyilvánosság* körét a településrendezési eszközök készítése során a véleményezésben résztvevők körével azonosítottuk. A környezeti értékelés véleményezése párhuzamosan folyik a településrendezési eszközök véleményezésével, a KÉ dokumentációja a TRE dokumentációjával együtt kerül megküldésre a véleményezőknek. Az Önkormányzat a településrendezési eszközök egyeztetésében résztvevők körét a partnerségi egyeztetésről szóló rendeletben határozta meg. E rendelet tartalmazza a véleménynyilvánítás módját is.

1.6 A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS SORÁN FELHASZNÁLT ADATOK FORRÁSA, AZ ALKALMAZOTT MÓDSZER KORLÁTAI

A környezeti értékelés az államigazgatási szervek, az önkormányzat, valamint Makó közigazgatási területére készült környezetvédelmi vonatkozású tervek, tanulmányok és egyéb szakirodalmi adatok felhasználásával készült. Ezek közül az alábbiak emelendők ki:

- 27/2015. (VI. 17.) OGY határozat a 2015-2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról — NKP IV.
- Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia 2012-2024 (NFFS) (2013)
- Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (II. NÉS) (2014-2025, kitekintéssel 2050-re)
- Nemzeti Fejlesztés 2030 — Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepció (2014)
- Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv — Tisza részvízgyűjtő Kurca és Maros alegység (2016)
- Nemzeti Tájstratégia (NTS) (2017-2026)
- Országos Területrendezési terv (OTrT) (2018. évi CXXXIX tv.),
- Csongrád Megye Területrendezési Terve (Csongrád Megyei Közgyűlés Elnökének 4/2020. (V.22.) önk. rendelete)
- Csongrád Megye Környezetvédelmi Programja (2007)
- Makói Kistérség Környezetvédelmi Programja (2004, felülvizsgálva 2011)

A környezeti elemek jelen állapotára vonatkozó környezetvédelmi adatbázis korlátozottan állt rendelkezésre, ill. nehezen hozzáférhető, ezáltal egyes területrészeken a meglévő állapot leírása és az abból következő későbbi összehasonlítások, a monitoring —viszonyítási alap híján— nehezebben elvégezhetők.

2. A TERV RÖVID ISMERTETÉSE

2.1 A TERV CÉLJA, TARTALMA, A KÖRNYEZETI ÉRTÉKELÉS SZEMPONTJÁBÓL FONTOS RÉSZEI, JELLEMZŐI

Makó Város új településrendezési eszközei elkészítésének célja

- a közigazgatási területre készült településrendezési eszközöknek az időközben történt módosításokkal való egységes szerkezetbe foglalása,
- a város településrendezési eszközeinek az elmúlt időszakok jogszabályi változásaival való összhangba hozása, továbbá
- az egyes településrészekre vonatkozóan módosult településfejlesztési elképzelések térbeli-fizikai kereteinek megteremtése.

A terv a beépítés feltételeinek, építési követelményeknek, jogoknak és kötelezettségeknek a megállapítására hivatott, a környezeti ártalmak legkisebbre való csökkentése, a település megőrzésre érdemes, értékes építészeti és természeti arculatának védelme mellett.

Makó „új” településrendezési eszközei környezeti értékelése készítésének fő célja —a tervezési folyamat szerves részeként— az elgondolások és a tervjavaslatok alternatívái környezeti hatásainak módszeres elemzése annak érdekében, hogy a terület fejlesztése minél kevésbé terhelje környezetét.

A terv készítése során így figyelembevételre került, hogy a településen, különösen a tervezett, ill. az eddig még igénybe nem vett fejlesztési területeken megvalósításra kerülő létesítmények és azok funkciói, valamint az infrastruktúra kialakítása, fejlesztése révén a környezethasználat úgy legyen szervezhető és végezhető, hogy

- a legkisebb mértékű környezetterhelést és igénybevételt idézze elő;
- megelőzhető legyen a környezetszennyezés;

- kizárja a környezetkárosítást,
- kulturált környezetű létesítmények jelenjenek meg a településen és a tájban.

A településszerkezeti és szabályozási terv kialakításakor a környezetvédelem területén elsődleges cél, hogy a hazai környezetvédelmi jogszabályoknak és az EU elvárásoknak is megfelelő terv készüljön a Településfejlesztési koncepcióban elhatározott fejlesztési szándékok szerint.

A Településszerkezeti tervben tervezett területfelhasználásbeli változásokat a *Településszerkezeti tervről szóló határozat-tervezet 3. melléklete, a „Változások Makó Város területfelhasználásában"* c. melléklet a változás jellege szerinti csoportosításban tartalmazza, a változtatással érintett területeket a ***„VÁLT"*** jelű „Területfelhasználás változásai" c. tervlap mutatja be az alábbiak szerint:

- beépítésre nem szánt területből beépítésre szánt terület változás,
- beépítésre szánt területből beépítésre szánt terület változás,
- beépítésre szánt területből beépítésre nem szánt terület változás,
- beépítésre nem szánt területből beépítésre nem szánt terület változás.

A változások okai az alábbiak szerint csoportosíthatók:

f) Jogszabály-változások, jogszabály követések miatt szükséges módosítások

A hatályos terv készítése óta több jogszabály, szakágazati előírás megváltozott, egyes kérdésekben a tervezői szemlélet módosult. Ezek nem döntés-függőek, ezek kényszerből (magasabb rendű jogszabály következtében) szükséges változások. Ilyenek pl. az OTÉK területfelhasználási egységeiben történt módosulások (pl. a vegyes területet, különleges területet, gazdasági területet, természetközeli területet érintő változások), vagy a magasabbrendű tervek (OTrT, CsMTrT módosulása) révén a várost érintő országos és megyei övezetek változásából adódó módosítások.

g) A településrendezési eszközök egyeztetési eljárásában résztvevő államigazgatási szervek adatszolgáltatásából, a területek nyilvántartásából adódó pontosítások

A településrendezési eszközök a jogszabályban meghatározott államigazgatási szervek adatszolgáltatása alapján, az állami ingatlan-nyilvántartási térkép felhasználásával készülnek. Az adatszolgáltatásban, illetve az ingatlan-nyilvántartásban bekövetkező változások a településrendezési eszközök pontosítását, módosítását vonhatja maga után. Ide tartoznak pl. a hatályos terv elfogadása óta az üzemtervezett erdők területi kiterjedésében, rendeltetésében történt változások, a természetvédelmi lehatárolásokban történt módosítások, a bányatelkek, bányaterületek kijelölésében bekövetkező változások, melyek a területfelhasználásra módosító hatással vannak.

h) A szabályozási terv és a TSZT összhangjának megteremtését célzó változtatások

A település teljes közigazgatási területére készülő Településszerkezeti terv és Szabályozási terv készítése óta a város településrendezési eszközei részterületeket érintően többször módosultak, melyek egységes szerkezetbe foglalása eddig nem történt meg. Ebből adódóan előfordulnak ellentmondások a Településszerkezeti terv és a Szabályozási terv között, melyek összehangolása szükséges. Ilyen például a Maros part részletes szabályozási terve és a TSZT összhangjának megteremtése, a külterületi gazdasági területeket érintően a Szabályozási terv és a TSZT összhangjának megteremtése vagy a tervezett utakhoz kapcsolódó tervezett védő erdő területek megjelenítése a Településszerkezeti terven.

i) Korábbi döntésű, meg nem valósult módosítások törlése

Korábban elhatározott, meg nem valósult fejlesztési szándékok, melyeket a továbbiakban nem szerepeltet a terv. Ilyen például a Kákási járandó területét érintő korábban tervezett nagyszabású sport- és szabadidős terület fejlesztés elvetése, a tervezett különleges terület törlése a belterület délkeleti határában.

j) Új fejlesztési igényekből, lakossági kérésekből eredő új döntések okozta módosítások

Megállapítható, hogy Makó településrendezési eszközeinek készítése során eszközölt módosítások jellemzően a hatályos településrendezési tervek elfogadása óta eltelt időszakban megváltozott jogszabályok, illetve magasabb rendű tervek követéséből, a Szabályozási terv és a TSZT összhangjának megteremtéséből, valamint az államigazgatási szervek nyújtotta adatszolgáltatás következtében szükségessé vált pontosításokból adódnak.

Jelen környezeti értékelés Makó „új" településrendezési eszközeinek tartalmi elemeiből kizárólag azon tervi elemeket értékeli részletesen (lásd 3.6. fejezet), amelyek a hatályos településrendezési eszközökhöz képest új tervi elemek vagy módosítások és a környezeti elemek, valamint a környezeti hatótényezők tekintetében – az érintett terület környezeti érzékenysége okán vagy a területhasználat-változás jellegéből adódóan - jelentősebb hatással bírnak.

A KÉ részletesen nem foglalkozik azon még meg nem valósult fejlesztések hatásaival, melyek már a korábbi tervben is szerepeltek (pl. lakó- és gazdasági terület bővítésre kijelölt területek), továbbá nem tárgyalja részletesen azon „kényszer-változtatások" hatásait sem, amelyek a magasabb rendű jogszabályok változásaiból következnek, pl: intézményterületek vegyes területbe sorolása, mezőgazdasági üzemi területek különleges területbe sorolása, különleges területek beépítésre szánt, illetve beépítésre nem szánt területekké felosztása stb. Fenti változások környezetre gyakorolt hatásaira vonatkozóan a KÉ összefoglaló értékelő részei tartalmaznak megállapításokat.

A jelentősebb változásnak tekinthető tervi elemeket a KÉ-1. táblázat foglalja össze. A területeknél szereplő számok megegyeznek a *Településszerkezeti tervről szóló határozat-tervezet* ***„VÁLT"*** *jelű „Területfelhasználás változásai"* c. tervlapon szerepeltetett sorszámozással.

KÉ-1. TÁBLÁZAT: A KÖRNYEZETI HATÁSOK SZEMPONTJÁBÓL JELENTŐSEBB VÁLTOZÁSOK MAKÓ ÚJ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEIBEN	
TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVET ÉRINTŐ VÁLTOZÁSOK	
Új tervi elem/ jelentősebb változás jele	**Változás megnevezése, rövid leírása**
„BI." és „BIV."	Gazdasági terület (Gá) bővítési terület a belterület Ny-i szélén
„BV." és „BVI."	Új gazdasági terület (Gksz) kijelölés a belterület É-i szélén
„BVII." és „BVIII."	Kisvárosias (Lk), illetve kertvárosias lakóterület (Lke) bővítés kertes területen
„BIX."	Tervezett vegyes terület a buszpályaudvar mellett
„BX."	A gépgyár tervezett bővítési területe
„XV." és XVI."	Beépítésre szánt különleges hulladéklerakó terület bővítése
„BB" és „BC"	Korábban kijelölt, meg nem valósult tervezett lakóterület átsorolása

	gazdasági területbe (Gksz)
„BV”	Aradi út mellett 1 teleksor átsorolása lakóterületből gazdasági területbe
„X.”	Meglévő autóscsárda területének jelenlegi használat szerinti lehatárolása, beépítésre szánt különleges területbe sorolása a funkciónak megfelelően
„i” és „19” és „Bh”	A Kákási járandó területén korábban tervezett nagykiterjedésű sport- és szabadidős terület törlése a külterületen, visszasorolása általános mezőgazdasági területbe, ehhez kapcsolódóan a korábban kijelölt védő erdő területek törlése, mezőgazdasági területbe sorolása
„32”	Tervezett kamion parkoló- és pihenő kijelölése az M43-as autópálya Makói lehajtójánál, a terület általános mezőgazdasági területből beépítésre nem szánt különleges területbe sorolása
„34a,b”	Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság Montág-pusztai gazdasági központjának fejlesztése, ehhez kapcsolódóan út áthelyezése
„37”	Off-Road pálya területe
NEM SZÁMOZOTT, TERÜLETFELHASZNÁLÁST/SZABÁLYOZÁST ÉRINTŐ JELENTŐSEBB VÁLTOZÁSOK	
— Mezőgazdasági területek területfelhasználási, övezeti rendszerének átalakítása	
— Különleges területek területfelhasználási/övezeti rendszerének felülvizsgálata, a beépítésre szánt és nem szánt különleges területek szétválasztása	
— Lakó- és vegyes területek intenzitásának növekedése, egyes építési övezetek beépítési %-ának növelése következtében	
— Gazdasági funkciójú területek intenzitásának növekedése, egyes építési övezetek beépítési %-ának növelése következtében	

2.2 A TERV KIDOLGOZÁSAKOR VIZSGÁLT VÁLTOZATOK

A terv készítése során konkrét változtatási javaslatok —lakosság, vállalkozások, ingatlanfejlesztők és az Önkormányzat változtatási igényei— kerültek értékelésre az egyes szakterületek —településrendezés, közlekedés, közműellátás, tájrendezés, zöldfelületek, környezetvédelem— szempontjából.

Egyes módosítási javaslatok esetében a beépítési határértékek tekintetében kerültek értékelésre változatok.

2.3 A TERV ÖSSZEFÜGGÉSE MÁS RELEVÁNS TERVEKKEL

Településrendezési tervek esetében a területrendezési tervek egyes övezeti tervlapjai és térszerkezeti tervei környezeti célkitűzéseket megfogalmazó terveknek tekintendők. Makó településrendezési eszközeinek így összhangban kell lenniük

- az Országos Területrendezési Tervvel (2018. évi CXXXIX. tv.) és
- Csongrád Megye Területrendezési Tervével (4/2020. (V.22.) CSMK önk. rendelet)

A felsorolt területrendezési tervekkel való összhang igazolását Makó Város Településszerkezeti tervét elfogadó határozat-tervezet 5. melléklete, a *„Területrendezési tervekkel való összhang igazolása”* melléklet részletesen tárgyalja, jelen környezeti értékelés pedig a 3.1.2. fejezetben foglalja össze.

A környezeti értékelés során a releváns helyi, térségi és országos környezetpolitikai célokat megfogalmazó területfejlesztési dokumentumokkal, környezetvédelmi programokkal való egyezés ellenőrzése is szükséges. Makó településrendezési eszközeit az alábbi dokumentumokban megfogalmazott célokkal veti össze a 3.1.1. fejezet:

- IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program (NKP) (2015-2020)
- Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS) (2008-2025)
- Nemzeti Tájstratégia (NTS) (2017-2026)

3. A TERV MEGVALÓSÍTÁSA KÖRNYEZETI HATÁSAINAK, KÖVETKEZMÉNYEINEK FELTÁRÁSA

3.1 A TERV CÉLJAINAK ÖSSZEVETÉSE A TERV SZEMPONTJÁBÓL RELEVÁNS NEMZETKÖZI, KÖZÖSSÉGI, ORSZÁGOS VAGY HELYI SZINTEN KITŰZÖTT KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI CÉLOKKAL

3.1.1 A környezetpolitikai céloknak való megfelelés értékelése

Az alpontban vizsgálandó, hogy a terv tartalmaz-e olyan elemeket, melyek ellentétben állnak a helyi, vagy magasabb szinten meghatározott környezetpolitikai célkitűzésekkel. A környezetpolitikai célokat magasabb szinten az ország területére, valamint 1-1 megyére, térségre készülő környezetvédelmi programok, helyi szinten a települési környezetvédelmi programok határozzák meg.

A Csongrád Megyei Önkormányzat Közgyűlése 2007-ben készíttette el a Megye Környezetvédelmi Programját. A Makói Kistérség Környezetvédelmi Programja pedig 2004-ben készült, mely 2011-ben került felülvizsgálatra. Tekintettel arra, hogy a környezetvédelmi program 6 évre szól, jelen környezeti értékelésnél ezeket a környezetvédelmi programokat részletesen nem tárgyaljuk.

Makó Város környezetvédelmi programmal nem rendelkezik.

3.1.1.1 IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program

Az országgyűlés 2015. júniusában elfogadta a ***IV. Nemzeti Környezetvédelmi Programot*** [27/2015. (VI. 17.) OGY határozat a 2015-2020 közötti időszakra szóló Nemzeti Környezetvédelmi Programról]. Magyarország környezeti fenntarthatóság elvéhez[6] kapcsolódó 2015-2020 időszakra vonatkozó célkitűzéseit a IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program tartalmazza.

[6] A XXI. században világméretűvé váló környezeti problémák, a Föld országai, illetve az egyes emberek között megfigyelhető egyre nagyobb társadalmi különbségek világossá tették a nemzetek számára, hogy a meggondolatlan fogyasztásnövekedés és az ezzel járó gazdasági fejlesztések egyre inkább fenntarthatatlanná válnak. Környezetünk rombolása, az erőforrások felélése már a jövő generációk és a köröttünk lévő élővilág túlélési esélyeit fenyegetik. Az Egyesült Nemzetek Szervezetének (ENSZ) országai ezért fenntartható fejlődés megvalósítását tűzték ki célul. „A fenntartható fejlődés olyan fejlődés, amely kielégíti a jelen szükségleteit, anélkül, hogy veszélyeztetné a jövő nemzedékek esélyét arra, hogy ők is kielégíthessék szükségleteiket".

A gyakorlatban a fenntartható fejlődés célja, hogy a gazdasági fejlesztések oly módon valósuljanak meg, hogy azok biztosítsák a környezeti értékek maximális védelmét és a természeti erőforrások megőrzését, és figyelembe vegyék a társadalom érdekeit. A fenntartható fejlődésnek ezért három, egyenrangú pillére a gazdaság, társadalom és környezet harmonikus fejlesztése. Az EU fejlesztési politikájában a horizontális elvek bevezetésének célja az volt, hogy a gazdasági beavatkozások során legyünk figyelemmel a fenntartható fejlődés elvére. Fontos, hogy fejlesztési elképzeléseink kialakítása során megvizsgáljuk, hogy nem okozunk-e kárt környezetünkben, nem romboljuk-e le értékes hagyományainkat, nem éljük-

A **NKP IV. átfogó célkitűzése** a fenntartható fejlődés környezeti feltételeinek biztosításához való hozzájárulás biztosítása.

Ennek elérése érdekben az **alábbi három stratégiai célt** tartalmazza a NKP IV.:

1. Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása

2. Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata

3. Az erőforrás-takarékosság és a –hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése

Horizontális cél a társadalom környezettudatosságának erősítése. Ezáltal biztosítható, hogy az életminőséget közvetlenül érintő tényezők mellett az emberi élet alapjait jelentő természeti erőforrások és értékek védelme és fenntartható használata, valamint az ezekkel szorosan összefüggő életmód, fogyasztási és termelési szokások együttesen szolgálják a társadalom hosszú távú jóllétét.

Az NKP IV. stratégiai céljainak elérését az egyes stratégiai területeken meghatározott célok és intézkedések, illetve az átfogó intézkedési területeken megfogalmazott cselekvési irányok biztosítják. A konkrét, számszerű célokat a stratégiai területek tartalmazzák. A stratégiai célok megvalósítása azonban nem csupán környezetpolitikai feladat. A Program irányultsága ezért kettős: egyrészt a problémák gyökerének bemutatásával ösztönzi a hajtóerők pozitív irányú megváltoztatását, másrészt biztosítja a környezetügy terén ehhez szükséges intézkedések megtételét.

A Program stratégiai céljainak kibontását a környezeti elemekre, rendszerekre, illetve szektorokra irányuló stratégiai területek szolgálják. Egyes stratégiai területek több stratégiai cél eléréséhez is hozzájárulnak, ugyanakkor az áttekinthetőség és a végrehajtás elősegítése érdekében fontos szempont volt az átfedések elkerülése.

A Program stratégiai céljainak elérését a valamennyi stratégiai területtel összefüggő stratégiai eszközök segítik. Ezek közé tartozik a szemléletformálás, a terület- és településfejlesztés, valamint –rendezés, a tervezés, a szabályozás és ellenőrzés, az EU és nemzetközi együttműködés, a támogatás, illetve a kutatás-fejlesztés.

A NKP IV stratégiai területei:

I. Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása
   1. Levegőminőség javítása
   2. A zajterhelés csökkentése
   3. Vízminőség és egészség
   4. Szennyvízelvezetés és –tisztítás, szennyvíziszap kezelés és hasznosítás

---

e fel a jövő generációk számára is létfontosságú természeti erőforrásainkat, és nem növeljük-e tovább az állampolgárok közötti egyenlőtlenségeket.

A fenntartható fejlődés és a környezetvédelem célkitűzéseit, és ezen célok megvalósítását szolgáló feladatokat az EU és hazai szabályozás stratégiai dokumentumokban rögzíti. Az Európai Unió és Magyarország a környezeti fenntarthatóság elvéhez kapcsolódó célkitűzéseit az alábbi dokumentumokban rögzíti:

- az Európai Unió Fenntartható Fejlődési Stratégiája,
- az Európai Unió VII. Környezetvédelmi Akcióprogramja,
- IV. Nemzeti Környezetvédelmi Program.

5. Környezet és egészség
6. Zöldfelületek védelme
7. Kémiai biztonság
8. Nukleáris biztonság, sugáregészségügy

II. Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata

1. A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem
2. Talajok védelme és fenntartható használata
3. Vizeink védelme és fenntartható használata
4. Környezeti kármegelőzés és kárelhárítás
5. Környezeti kármentesítés

III.. Az erőforrás-takarékosság és a –hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése

1. Erőforrás-takarékosság és a –hatékonyság javítása
2. A fogyasztási környezeti hatásainak csökkentése
3. Energiatakarékosság és –hatékonyság javítása
4. Hulladékgazdálkodás
5. Az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, felkészülés az éghajlatváltozás hatásaira
6. Az agrárgazdaság környezeti aspektusai
7. Az erdőgazdálkodás környezeti aspektusai
8. Az ásványkincsekkel való gazdálkodás környezeti szempontjai
9. Közlekedés és környezet
10. Turizmus - ökoturizmus

A KÉ-2. táblázatban a NKP IV. stratégiai területekben megfogalmazott, a településtervezés területén érvényesíthető célok teljesülését értékeljük Makó településrendezési eszközeinek felülvizsgálata során:

KÉ-2. TÁBLÁZAT: A IV. NKP CÉLJAINAK TELJESÜLÉSE MAKÓ VÁROS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVEI KÉSZÍTÉSE SORÁN			
IV. NKP célok		**Illesz-kedés**	**Célok teljesülése**
I. Az életminőség és az emberi egészség környezeti feltételeinek javítása			
Levegőminőség javítása	Légszennyezettség kialakulásának megelőzése	**+/!**	Az új, ill. más területfelhasználásból gazdasági területbe átsorolt területek a belterület szélén kerültek kijelölésre. A lakóterülettel szomszédos meglévő és tervezett gazdasági területek jellemzően Gksz besorolásúak, a Honvéd városrésztől K-re elhelyezkedő gazdasági terület általános gazdasági terület besorolást kapott. A szabályozás szerint e területeken csak a környezetre jelentős hatást nem gyakorló gazdasági létesítmények kaphatnak helyet. A terv tartalmazza azokat az elemeket, melyek a környezeti konfliktusok kialakulásának elkerülését szolgálják (tervezett úthálózati elemek, a gazdasági területek lakóterületek érintése nélküli feltárására, védő zöld sávok, kötelező növénytelepítések előírása), melyek megvalósítására a gazdasági területek kialakításakor kiemelt hangsúlyt kell fektetni. A terv lehatárolja a levegőtisztaság-védelmi szempontból sérülékeny területeket. E területek levegőállapotára a tervezett változtatások nincsenek negatív hatással.
	A levegő minőségének védelme: a szennyezettség csökkentése	**+**	A belterület lakóterületeinek levegőminőségi állapotát alapvetően a közlekedési eredetű légszennyezés és a fűtésből származó légszennyező anyagok határozzák meg. Az elkerülő út hiányzó szakaszának megépülésével az átmenő forgalom, s ezáltal a közlekedési eredetű légszennyezés csökkenésével lehet számolni. A lakóterületek védelmét az elkerülő út belterület felé eső oldalán tervezett védő erdősáv, fásítás biztosítja, melyet a terv továbbra is szerepeltet. A fűtésből származó levegőterhelés mérséklése érdekében a terv javaslatokat tartalmaz a megújuló energiaforrások használati lehetőségeire a hagyományos fűtési módokkal szemben.

A zajterhelés csökkentése	A közlekedési létesítmények mentén csökkenjen azoknak a területeknek az aránya, ahol az egész napra számított átlagos zajterhelés (Lden) 63 dB, az éjjeli (Léjjel) 55 dB felett van;- ezen belül prioritást kell élvezzenek azok az intézkedések, amelyek olyan területek zajcsökkentésére irányulnak, ahol az egész napra számított átlagos zajterhelés (Lden) meghaladja a 73 dB, az éjszakai pedig a 65 dB mértéket.	+	A jelentősebb mértékű környezeti zajt okozó, átmenő forgalommal terhelt utak forgalmának csökkenése az elkerülő út hiányzó szakaszának kiépítésétől várható, a terv ennek megvalósítása feltételeit továbbra is tartalmazza.
	A határérték feletti zajterhelés megszüntetése az ipari és szolgáltató létesítmények környezetében	0	Nem ismert a településen zaj ellen védendő területeket érintő, határérték feletti zajt okozó ipari és szolgáltató létesítmény.
Vízminőség —és egészség	Közüzemi ivóvízellátás közszolgáltatás biztonságának növelése	+	A módosítással érintett területek ivóvízellátása tiszta ivóvízzel biztosítható.
Szennyvíz- elvezetés és tisztítás	Szennyvízkezelés működtetése és fejlesztése	+	A településen a szennyvízcsatorna hálózat kiépítése, fejlesztése megtörtént. Az egyes építési övezetekben és övezetekben a közművesítettség biztosítandó mértéke meghatározásra került.
Zöldfelületek védelme	Zöldfelületi elemek minőségi és mennyiségi fejlesztése	+	A terv a meglévő zöldfelületi elemek megtartását és minőségi fejlesztését célozza. A város reprezentatív terei, közterületei fásított köztér besorolást nyertek, ezzel is elősegítve zöldfelületi jellegük megtartását. Az erdő területfelhasználásba sorolt területek kiterjedése nőtt. A terv alátámasztó javaslata további tájfásításra, a zöldfelületi összekötő elemek bővítésére tesz javaslatot.
II: Természeti értékek és erőforrások védelme, fenntartható használata			
	Natura 2000 területek, valamint a védett természeti, illetve nemzetközi természetvédelmi egyezmények hatálya alá tartozó területek megőrzése	++	A természetvédelmi lehatárolással érintett területek lehatárolása a TRE-ben az új adatszolgáltatás alapján aktualizálásra került. A településrendezési eszközök több eszközzel is biztosítják a táji-természeti értékek védelmét: —a területfelhasználás javasolt rendszere igazodik a védendő természeti és táji értékek védelmi követelményeihez: az érintett erdőterületek védelmi erdőterületbe, a mezőgazdasági területek korlátozott funkciójú mezőgazdasági területbe, a nádas és mocsár területek természetközeli területbe kerültek besorolásra;

A biológiai sokféleség megőrzése, természet- és tájvédelem			—a természetvédelmi lehatárolással érintett hullámtéri területeken található különleges területek felülvizsgálatra kerültek, ahol a funkció a beépítésre szánt területbe sorolást nem indokolta, azok a területek beépítésre nem szánt különleges területbe kerültek átsorolásra; —a beépítésre szánt területek (K-i elkerülő út melletti gazdasági terület) Natura 2000 területet érintő részei a telek be nem építhető részeként kerültek szabályozásra.
	Földtani természeti értékek megóvása, felszíni és felszín alatti védelmük	**0**	A településen nem található földtani természeti érték.
	Tájszerkezet, tájjelleg, tájpotenciál védelme	**++**	A településrendezési tervek megalapozó vizsgálata során feltárt tájszerkezet és a tájjelleg védelme érdekében kerültek meghatározásra a külterületi területfelhasználási kategóriák, valamint a HÉSZ előírásai. A „tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek” az elvégzett vizsgálatok alapján pontosításra kerültek a TRE-ben.
	Természetvédelmi oltalom alatt álló területek és természeti értékek kezelése, fenntartása, őrzése	**+**	A célok teljesülnek, lásd előző pontokat.
Talajok védelme	A talajkészletek mennyiségének és minőségének fokozott védelme, termékenységének hosszú távú fenntartása.	**+/-**	Makó közigazgatási területének jelentőse része kiváló vagy jó termőhelyi adottságú szántóterület övezetével érintett. A talajkészletek védelme a tervben többnyire érvényesül. Új beépítésre szánt terület kijelölését a terv mértéktartóan tartalmaz, kiváló vagy jó termőhelyi adottságú szántóterület övezetével érintett területen új beépítésre szánt terület nem került kijelölésre. Átlagosnál jobb minőségű termőföldet érint viszont az É-i gazdasági terület bővítési terület, mely már belterületbe vont területen található. A termőfölddel való takarékos gazdálkodást szolgálja a meg nem valósult nagykiterjedésű rekreációs-szabadidős terület külterületre eső részének (cca. 34 ha) visszasorolása mezőgazdasági területbe („i”, „19” és „Bh” jelű változtatás), melyen átlagosnál jobb minőségű szántóterület is található. A talaj termékenységének hosszú távú megőrzését, a szélerózió elleni védelmet szolgálja a tervben szereplő tájfásítási javaslat.

Vizeink védelme	A vízkészletek mennyiségi és minőségi védelme	**+**	A területfelhasználás rendszerének tervezésekor, a környezeti és közmű feltételek meghatározásakor a vízvédelmi lehatárolások és követelmények figyelembevételre kerültek.
Környezeti kármege	A környezeti károk megelőzése, illetve csökkentése	**+**	A környezeti károk megelőzését szolgálják a tervben, illetve a HÉSZ-ben meghatározott környezeti és közmű feltételek.
Környezeti kármentesítés	Környezeti kármentesítés	**0**	Kármentesítendő, környezeti kárelhárítással érintett terület nincs a közigazgatási területen. A TRE eszközeivel érdemben nem befolyásolhatók az esetlegesen feltárásra kerülő szennyezett területek kármentesítési folyamatai.
III. Az erőforrás-takarékosság és a –hatékonyság javítása, a gazdaság zöldítése			
Hulladékgazdálkodás	Elkülönített gyűjtés fejlesztése és a hasznosítás növelése	**0**	A fejlesztéssel érintett területeken keletkező hulladékok gyűjtése és kezelése bekapcsolható a települési hulladékgazdálkodási rendszerbe, ezáltal a megelőzés, a hasznosítás és ártalmatlanítás céljai elérhetők. A TRE eszközeivel érdemben nem befolyásolható a szelektív hulladékgyűjtés fejlesztése.
Agrárgazdaság környezeti aspektusai	A természet- és környezetkímélő gazdálkodási módok elterjesztése	**+**	A terv hangsúlyosan tartalmazza a természetvédelmi oltalom alatt álló területek, természeti értékek védelmét a mezőgazdasági hasznosítással és erdőgazdálkodással érintett területeken, a célok teljesülnek.
Erdőgazdálkodás környezeti aspektusai	Az erdőterületek kiterjedésének növelése	**0/+**	A településrendezési eszközök az erdőtervezett erdőterületeket, valamint a hatályos TRE elhatározásait figyelembe véve határolták le az erdőterületeket. Az erdőterületek érdemi növelésére a TRE nem tesz javaslatot, ugyanakkor az Országos Erdőállományban nyilvántartott erdők kiterjedéséből adódóan, a felülvizsgált tervben nőtt az erdőterület területfelhasználásba tartozó területek nagysága.
Ásványkincsekkel való gazdálkodás	Az ásványi nyersanyagok kitermelése és hasznosítása során a környezetterhelés csökkentése és a környezeti károk megelőzése	**+**	A bányászattal érintett területek a Bányafelügyelettől kapott adatszolgáltatás szerint a TRE-ben pontosításra kerültek. A közigazgatási területen korábban működő ásványi nyersanyag lelőhelyek-rekultivációjára vonatkozóan a terv megfogalmaz javaslatokat.
Közlekedés és környezet	A közlekedési-szállítási igények csökkentése, az egyéni, nem motorizált közlekedési formák elősegítése, fejlesztése	**+**	A TRE a területi tervekkel összhangban tartalmazza a kerékpárút-hálózat fejlesztését.
	Magas minőségű, élményszerű, interaktív és autentikus ökoturisztikai szolgáltatás biztosítása, a turisztikai	**+**	A terv több rekreációs-idegenforgalmi fejlesztést tartalmaz, melyek már a korábbi TRE-ben is szerepeltek. Kedvező változás a hatályos tervhez képest a beépítések

Turizmus-ökoturizmus	infrastruktúra fejlesztése a természetvédelmi szempontok sérelme nélkül.		intenzitásának csökkentése, természetvédelmi szempontból érzékeny területen nem került kijelölésre újonnan beépítésre szánt terület, a meglévő rekreációs-szabadidős funkciójú különleges területek beépítésre szánt különleges területből beépítésre nem szánt különleges területbe kerültek átsorolásra. A HÉSZ-ben megfogalmazott zöldfelületi, tájvédelmi szabályok a táji adottságokhoz illeszkedő, a tájkaraktert és az ökológiai szempontokat szem előtt tartó beruházások megvalósulását kívánják elősegíteni.

++: hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a célok között
+: tartalmazza, részleges, vagy gyenge kapcsolat a célok között
0: nincs kapcsolat a célok között
!: hiányzó kapcsolat, vagy további intézkedés szükséges
—: nem illeszkedik a környezetvédelmi célkitűzésekhez

3.1.1.2 Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (II. NÉS) (2008-2025)

A Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS) a 2008-2025 időszakra határozza meg Magyarország középtávú klímapolitikáját. Három fő cselekvési irányt határoz meg:

- Az energiafelhasználás, ill. az éghajlatváltozásért felelős gázok kibocsátásának csökkentése, növekedésük megelőzése,
- Az éghajlatváltozás hatásai elleni védekezés, a következményekhez való alkalmazkodás,
- Az éghajlatváltozás társadalmi tudatosítása, a klímatudatosság erősítése.

A KÉ-3. táblázatban a II. NÉS-ben nevesített azon célok teljesülését értékeljük a településrendezési eszközökben, melyek a településrendezés tárgykörébe tartoznak (akár érintőlegesen).

KÉ-3. TÁBLÁZAT: A NÉS CÉLJAINAK TELJESÜLÉSE MAKÓ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVEI FELÜLVIZSGÁLATA SORÁN

NÉS célok	Illeszkedés	Célok teljesülése
Az energiafelhasználás, ill. az éghajlatváltozásért felelős gázok kibocsátásának csökkentése, növekedésük megelőzése	+	A városban kiépült a gázhálózat. A terv szorgalmazza a vezetékes energiahordozók használatát, valamint javaslatokat tartalmaz a településen a megújuló energiaforrások használati lehetőségeire a hagyományos fűtési módokkal szemben.
Az éghajlatváltozás hatásai elleni védekezés, a következményekhez való alkalmazkodás	+	Az erdőknek, zöldfelületeknek a klímaváltozás hatásai csökkentésében betöltött szerepük segítése érdekében a terv egyrészt megtartja az erőterületeket, másrészt javaslatokat fogalmaz meg a település zöldfelületeinek fejlesztésére. A terv az alternatív energiaforrások alkalmazását szorgalmazza. A naperőmű számára kijelölt területtel közvetetten a célok megvalósulását segíti elő.

++: hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a célok között

+: tartalmazza, részleges, vagy gyenge kapcsolat a célok között
0: nincs kapcsolat a célok között
!: hiányzó kapcsolat, vagy további intézkedés szükséges
—: nem illeszkedik a környezetvédelmi célkitűzésekhez

3.1.1.3 Nemzeti Tájstratégia (NTS) (2017-2026)

A Nemzeti Tájstratégiát (NTS) az 1128/2017. (III.20.) Kormányhatározattal fogadták el. Az NTS a tájat az Európai Táj Egyezményben foglaltaknak megfelelően értelmezi. Az NTS egyik alapfeladata a társadalom figyelmének és felelősségérzetének felkeltése, hogy a hazai, illetve a határon átnyúló **tájak védelme**, **kezelése** és **tervezése** céljából az érdekeltek helyi, országos és nemzetközi szinten is együttműködjenek.
A stratégia kidolgozása során a települések teljes közigazgatási területét, beleértve a víztesteket is a táj részének tekintjük.

Az első Nemzeti Tájstratégia küldetése az Európa Tanács által az Európai Tájegyezményben[7] rögzített széleskörű feladat-meghatározás és a Tájegyezményben megfogalmazott elvek figyelembevételével az alábbi pontokban foglalható össze:

- Komplex holisztikus látásmód kialakítása és elfogadtatása a táj használatában, illetve a tájhasználatokkal érintettek körében.
- A tájat, mint az élővilág és benne az ember lételemét, a környezetminőség alapvető letéteményesét kell az ágazati politikák megalapozó szemléleti elemévé tenni és nem csak a szakágazati rendszerekben meghatározott kiemelt értékvédelmi szempontok alapján lehatárolt területeket és funkciókat kell védeni, megőrizni.
- Az ok-okozati következményeket feltárva a táj állapotát és a kiváltó hatásokat együtt kell kezelni, rámutatva tájhasználatból adódó felelősségvállalás szükségességére.

A stratégia a következő három *horizontális elvet* tartja szem előtt:

- Természeti erőforrások és kulturális örökség általános védelme
- Bölcs és takarékos területhasználat
- Éghajlatváltozás hatásának mérséklése, alkalmazkodás

Az NTS *átfogó célként* fogalmazza meg ***a táji adottságokon alapuló felelős tájhasználatot***.

A stratégia célrendszere a következő három főcél köré csoportosul:

I. Táji adottságokon alapuló tájhasznosítás megalapozása

II. Élhető táj — élhető település — bölcs tájhasznosítás

III. A tájidentitás növelése

A településrendezési eszközök készítésénél a II. stratégiai cél, az *Élhető táj — élhető település — bölcs tájhasznosítás* alcéljai értékelhetőek. A KÉ-4. táblázatban ennek a célnak az illeszkedését vizsgáljuk.

[7] CET No.176 European Landscape Convention adopted by the Committee of Ministers of the Council of Europe on 19 July 2000 and opened for signature by its Member States in Florence on 20 October 2000

KÉ-4. TÁBLÁZAT: NEMZETI TÁJSTRATÉGIA CÉLJAINAK TELJESÜLÉSE MAKÓ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI KÉSZÍTÉSE SORÁN		
NTS célok	**Illesz-kedés**	**Célok teljesülése**
Élhető táj — élhető település — bölcs tájhasznosítás		
Kompakt, klímabarát, értékőrző település	+	A TRE új fejlesztési területeket mértéktartóan, a város belterületén, illetve ahhoz közvetlenül kapcsolódva jelöl ki, a célkitűzés teljesül.
Tájba illesztett infrastruktúrák	+	A TRE a korábbi TRE-hez képest új közúthálózati elemeket nem jelöl ki. Megváltozó közúthálózati elemként jelenik meg az Óföldeák felé vezető tervezett gyűjtőút, melynek nyomvonal-vezetésében történt kisebb változás. A tervezett út nyomvonala védett természeti területet, tájképi értéket nem érint. A TRE új vagy korszerűsítésre kerülő utak növénytelepítésére, fásítására javaslatot tesz, az előírást (kötelező fásítás) a HÉSZ tartalmazza.
Táji adottságokon alapuló termelési funkciók	+	A külterületi területhasználat és övezeti rendszer a tájhasználati hagyományokon alapul. A terv a táji adottságokhoz igazodva határolja le a mezőgazdasági területeken és az erdőterületeken belüli övezeteket.
Táji adottságokon alapuló rekreációs funkciók	+	A terv változatlanul tartalmazza a korábbi rekreációs fejlesztési területeket, mely figyelemmel van a tájvédelmi, természetvédelmi korlátozásokra.
Jobban működő szabályozási és védelmi funkciók	+	A terv tartalmazza a természetvédelmi lehatárolással és egyéb korlátozással érintett területeket, melyek a területhasználati és övezeti rendszer kialakításánál figyelembevételre kerültek. A terv a tájhasználati, környezeti konfliktusok elkerülése érdekében a szükséges helyeken védelmi elemeket (védő erdő, kötelező fásítás, beültetési kötelezettségű terület, be nem építhető vagy zöldfelületként megtartandó telekrész) határoz meg.

++: hangsúlyozottan tartalmazza, erős kapcsolat a célok között

+: tartalmazza, részleges, vagy gyenge kapcsolat a célok között

0: nincs kapcsolat a célok között

!: hiányzó kapcsolat, vagy további intézkedés szükséges

—: nem illeszkedik a környezetvédelmi célkitűzésekhez

3.1.2 Területrendezési tervek környezeti célkitűzéseinek való megfelelőség igazolása

A tervet érintő, figyelembe veendő területrendezési tervek:

- Országos Területrendezési Terv (2018. évi CXXXIX. tv.),
- Csongrád Megye Területrendezési Terve (a Csongrád Megyei Közgyűlés 4/2020. (V.22.) önk. rendelete)

A településrendezési eszközök kidolgozásánál a területi terveknek való megfelelőség vizsgálatra került (lásd: Településszerkezeti terv határozat-tervezet 5. melléklete).

Az alábbiakban vizsgáljuk a 2018. évi CXXXIX. törvénnyel elfogadott OTrT környezeti tartalmú térségi övezeti tervlapjainak a terv jelentősebb változásai (KÉ-1 táblázat) általi érintettségét, az Trtv. környezeti célkitűzéseinek való megfelelőséget.

Ökológiai hálózat magterületének/ökológiai folyosójának/pufferterületének övezete	
OTrT 3/1. melléklet	**KMNPI adatszolgáltatás**
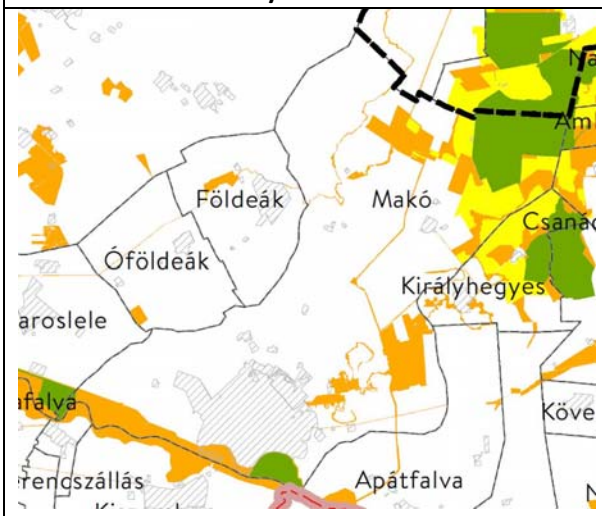	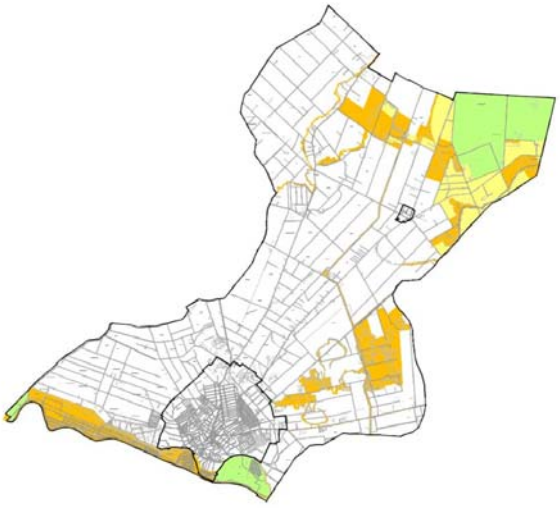
Az országos ökológiai hálózat területei (magterület, ökológiai folyosó, pufferterület) az érintett államigazgatási szerv (KMNPI) adatszolgáltatása alapján került a TRE-ben lehatárolásra. A külterületi területfelhasználás és övezeti rendszer az ökológiai hálózat elemeinek figyelembevételével került meghatározásra. Az országos ökológiai hálózat területét érintő területfelhasználás változások: **„X.”, „j”, „o”, „p”, „q”, „r”, „2”, „34a,b”jelű változtatások**. Ezen kívül az országos ökológiai hálózat által érintett területen néhány helyen mezőgazdasági területből erdőterületbe sorolás történt még, az erdészeti adatszolgáltatásnak megfelelően.	

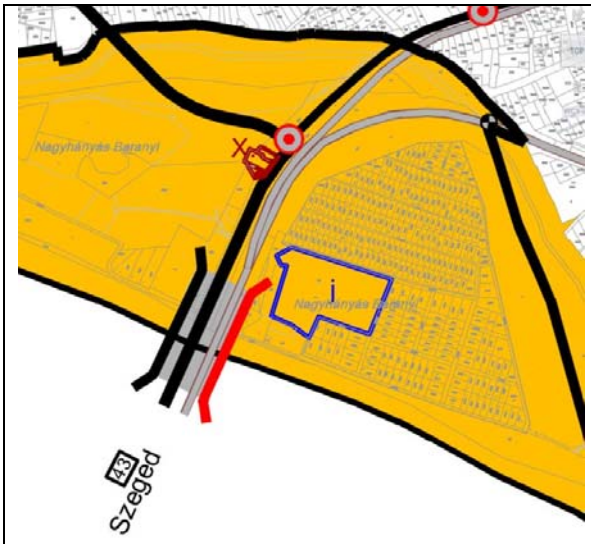	**„X.” jelű változtatás:** Az autóscsárda területe a hatályos szabályozási tervvel való összhang megteremtése érdekében beépítésre szánt különleges területbe került besorolásra. A területlehatárolás a tényleges használat figyelembevételével történt, ami északi és déli irányban a korábbi lehatároláshoz képest kis mértékű területi bővítést jelent. **„j” jelű változtatás:** az önkormányzati terület ingatlan nyilvántartásnak (sporttelep) megfelelő besorolása beépítésre nem szánt különleges szabadidőpark területbe, a jelenlegi beépítésre szánt különleges kemping terület helyett.
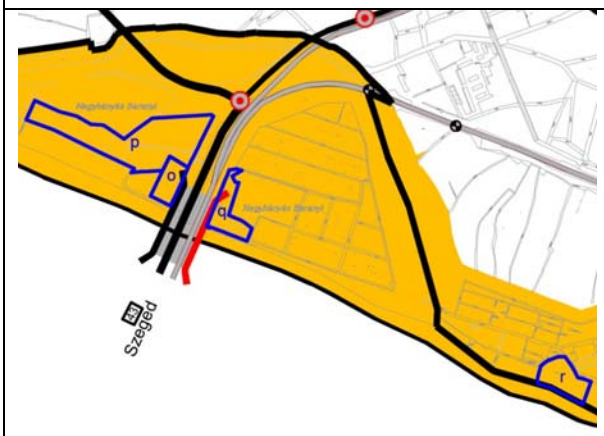	**„o” „p” „q” „r” jelű változtatások:** a hullámtéri kemping, sportpálya, szabadidő központ és strand területének beépítésre szánt különleges területből beépítésre nem szánt különleges területbe sorolása, a funkció megtartása mellett.
	„2” jelű változtatás: Makó-Rákostól északra, a Bogárzói templom területének beépítésre nem szánt különleges területbe sorolása („védett épületegyüttes területe”) a jelenlegi mezőgazdasági terület besorolás helyett, a terület funkciójának megfelelő hasznosításának biztosítása érdekében.

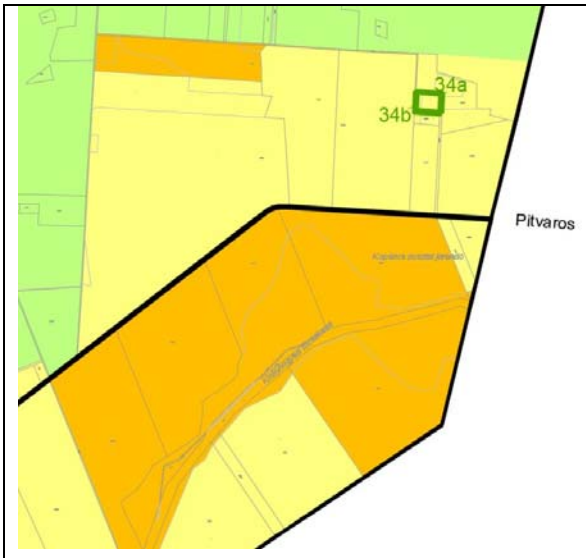	**„34 a,b" jelű változtatás:** a KMNPI Montág-pusztai gazdasági központjának fejlesztése érdekében a meglévő közút áthelyezése a terület déli részére.
A településrendezési eszközök fent nevezett módosításai illeszkednek a Trtv. környezeti célkitűzéseihez. Új beépítésre szánt terület az ökológiai hálózattal érintett területen nem került kijelölésre, a tervezett módosítások az ökológiai kapcsolatok fennmaradását nem veszélyeztetik, az ökológiai hálózat elemeire nincsenek negatív hatással.	

Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete	
OTrT 3/2. melléklet	**Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály adatszolgáltatása**
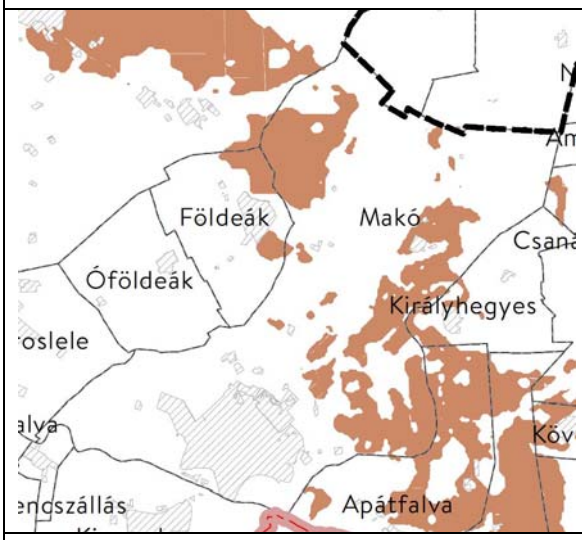	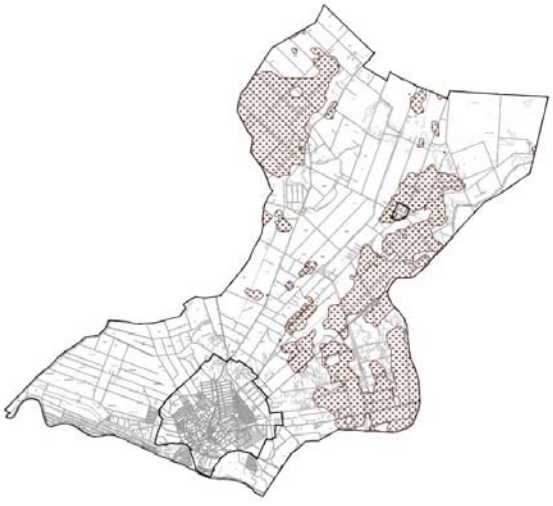
A kiváló termőhelyi adottságú szántók övezetbe a kiváló növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterületek tartoznak. Az övezet területe a Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály adatszolgáltatása alapján került pontosításra. Az övezet által érintett területen új beépítésre szánt terület nem került kijelölésre.	

Jó termőhelyi adottságú szántók övezete	
9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 1.melléklete	**Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési,**

	Távérzékelési és Földhivatali Főosztály adatszolgáltatása
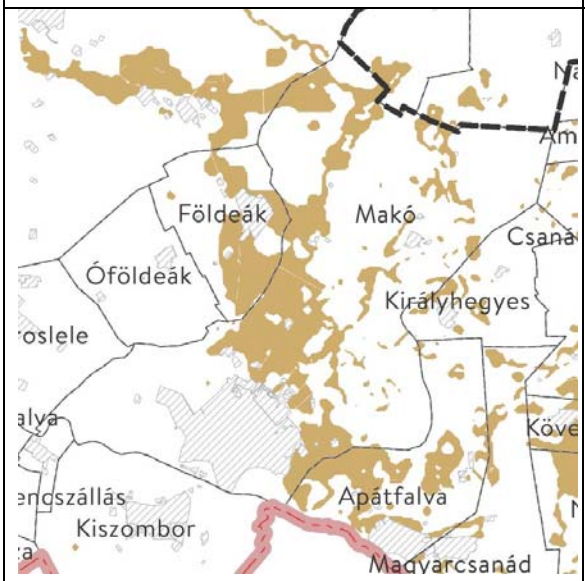	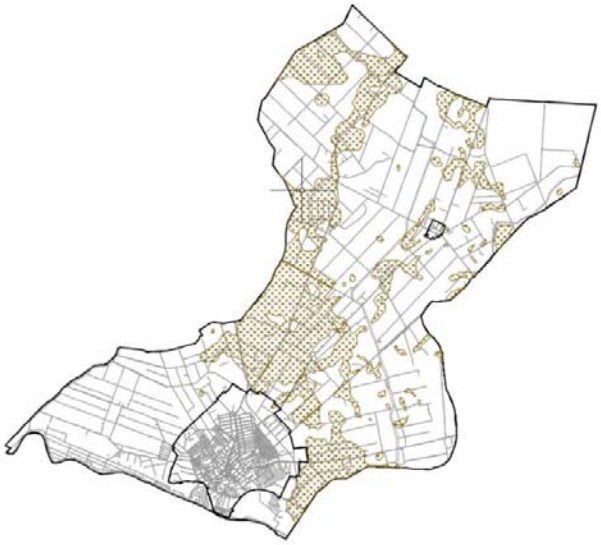
A jó termőhelyi adottságú szántók övezetbe a jó növénytermesztési feltételekkel rendelkező szántóterületek tartoznak. Az övezet területe a Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály adatszolgáltatása alapján került pontosításra. Az MvM rendelet előírása szerint a mezőgazdasági terület területfelhasználási egység területét elsősorban - a kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete mellett - a jó termőhelyi adottságú szántók övezetén javasolt kijelölni. A TRE-ben az övezetet érintően több változtatás is a mezőgazdasági területfelhasználási besorolást célozza korábbi más besorolás helyett („a” „b” „i” „k” „Bh” „Bj” „7” „8” „19” „23” „33” j. változtatások). Az övezetet érintően művelésből történő kivonást a tervezett kamionparkoló **(32. j. változtatás)** megvalósulása jelent.	
	A tervezett kamionparkoló és pihenő **(32. j. változtatás)** az M43-as autópálya Makói lehajtójánál került kijelölésre, a terület általános mezőgazdasági területből beépítésre nem szánt különleges területbe kerül besorolásra. A tervezett létesítmény megvalósítása termőföld igénybevételével jár, nagykiterjedésű, mintegy 12 ha nagyságú, 3. minőségi osztályba tartozó, szántó műveléssel hasznosított területet érint. Az övezetre vonatkozó előírások nem tiltják a más célú hasznosítást, melynek helykiválasztását a területi adottságok (belterülettől távol, meglévő lehajtó közelében található) indokolják.

Erdők övezete (OTrT 3/2. melléklet)	
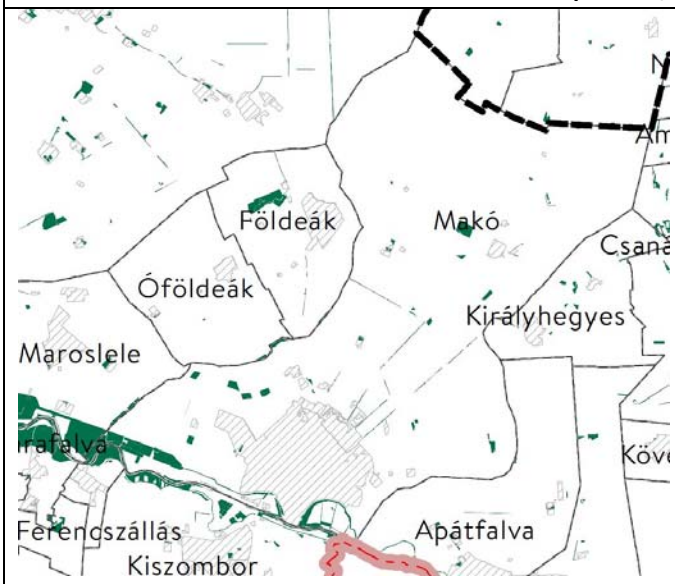	A Trtv-ben megállapított erdők övezetbe az Országos Erdőállomány Adattárban (OEA) szereplő erdők és az erdőgazdálkodási célt szolgáló területek tartoznak. A TSZT az OEA szerinti erdőket erdőterület területfelhasználásba sorolta, kivéve a „**X.” jelű módosítás**sal érintett területet.
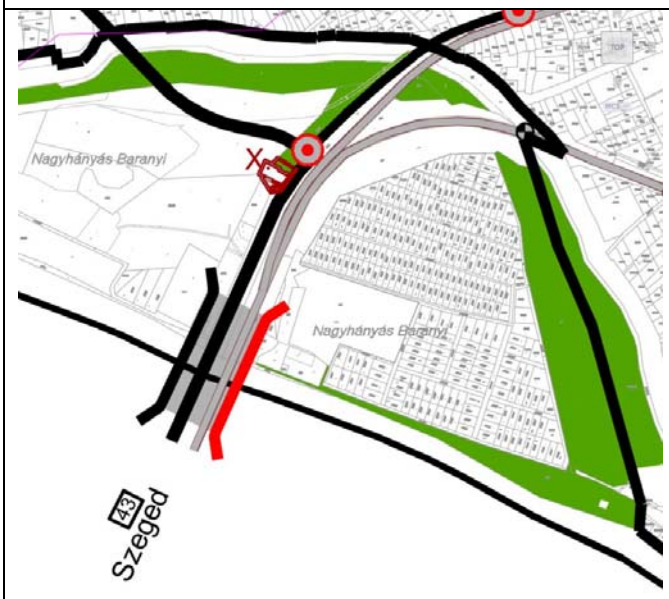	**„X.” jelű változtatás:** A makói Maros hídra vezető út Ny-i oldalán lévő meglévő autóscsárda területe a tényleges használatnak megfelelően került beépítésre szánt különleges területbe besorolásra. Az így lehatárolt terület északi része (cca. 1100m2) üzemtervezett erdőterületet érint. Az érintett erdőterületen erdőállomány nem található. A terület átsorolás mértéke (0,02%) nem lépi túl a Trtv-ben meghatározott 5 %-os küszöbértéket.

Erdőtelepítésre javasolt terület övezete (9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 2.melléklete)	
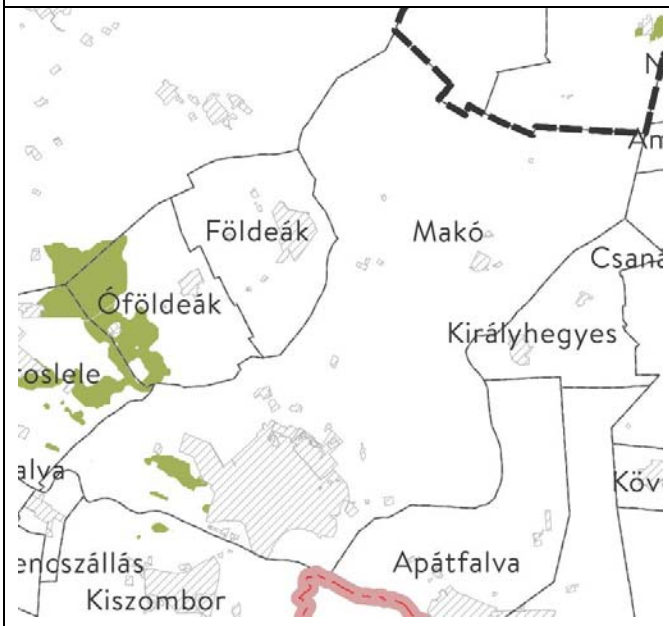	Az MvM rendeletben megállapított erdőtelepítésre javasolt terület övezetbe a Trtv. értelmében olyan területek tartoznak, amelyeknek erdőgazdálkodásra való alkalmassága termőhelyi viszonyaik alapján kedvező és az erdőtelepítés környezetvédelmi szempontból szükséges vagy indokolt. A TRE-ben az üzemtervezett erdőterületeken túl erdőterület területfelhasználási egységbe jellemzően az erdő művelési ágban nyilvántartott, valamint a korábbi TSZT-ben is már tervezett erdőként szereplő területek kerültek besorolásra. Ezen kívül új védelmi erdő környezetvédelmi szempontból néhány helyen került kijelölésre.

Tájképvédelmi terület övezete (9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 3.melléklete)	
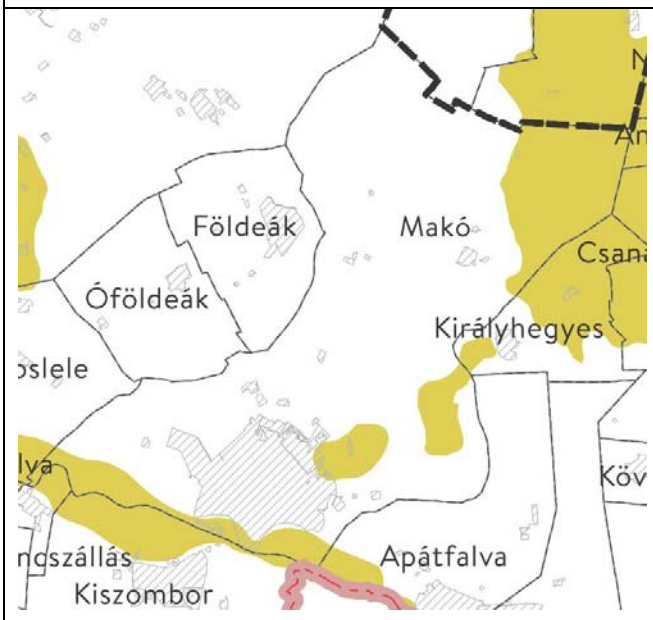	Az MvM rendeletben megállapított tájképvédelmi terület övezetbe olyan területek tartoznak, amelyek a táj látványa szempontjából sajátos és megkülönböztetett fontosságú, megőrzésre érdemes esztétikai jellemzőkkel bírnak. A TRE-ben a tájképvédelmi övezettel érintett terület lehatárolásra került, melyre a HÉSZ-ben szabályok kerültek meghatározásra. Az övezetet érintően olyan területhasználat nem került kijelölésre, mely veszélyeztetné a tájképi értékek fennmaradását.

Vízminőségvédelmi terület övezete (9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 4.melléklete)

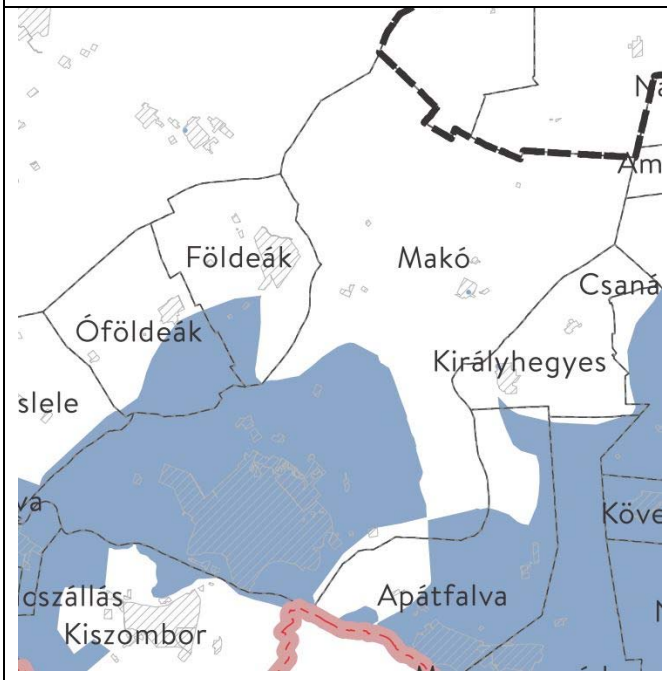

Az MvM rendeletben megállapított vízminőségvédelmi övezetbe a felszíni és felszín alatti vizek, az emberi fogyasztásra, használatra szánt vizek és a vízkivételi művek, továbbá a halak életfeltételeinek biztosítása érdekében kijelölt vizek megóvását szolgáló védelem alatt álló területek tartoznak.
A vízvédelemmel érintett területek a TRE-ben kijelölésre kerültek. A tervezett területhasználatok a HÉSZ-ben foglalt előírások betartása esetén a vizek szennyeződését nem okozhatják. Veszélyforrásként nevezhetők meg azok a területek (pl. kertes mezőgazdasági területek, külterületi majorok), ahol a szennyvízcsatorna kiépítése nem feltétele a beépítések megvalósulásának, így a szennyvíztárolók nem megfelelő megépítése esetén a földtani közegbe szennyeződések kerülhetnek.

Nagyvízi meder övezete (9/2019. (VI. 14.) MvM rendelet 5.melléklete)

A nagyvízi meder övezetbe olyan a vízfolyást vagy állóvizet magában foglaló területek tartoznak, amelyeket az árvíz levonulása során a víz rendszeresen elborít, és amelyeket a mértékadó árvízszint vagy az eddig előfordult legnagyobb árvízszint közül a magasabb jelöl ki.
Nagyvízi meder övezetbe Makó térségében a Maros hullámtere tartozik, melyre vonatkozó szabályok a HÉSZ-ben a vonatkozó országos érvényű jogszabályok és a nagyvízi mederkezelési terv előírásai figyelembevételével kerültek meghatározásra.

Az MvM rendelet előírásai szerint új beépítésre szánt terület nem jelölhető ki, illetve a településrendezési eszköz módosítása esetén a vízügyi igazgatási szerv egyetértésével lehet új beépítésre szánt területet kijelölni.

Az övezetet érintően új beépítésre szánt terület nem került kijelölésre, bővítést a terv a meglévő autóscsárda területén tartalmaz, amely lehatárolást a tényleges használat figyelembevétele indokolta.

Megállapítható, hogy a tervezett területfelhasználás változások nem lépik túl a területi tervekben megengedett mértéket. A tervezett változtatások a környezeti tartalmú térségi övezeti tervlapok tartalmával is összhangban vannak.

3.2 KÖRNYEZETVÉDELMI CÉLOK ÉS SZEMPONTOK MEGJELENÉSE, ILLETVE FIGYELEMBEVÉTELE A TERVBEN

A környezeti értékelés hatásvizsgálati eszközként segíti, hogy a településrendezési eszközök készítési folyamata közben érvényre jussanak a környezeti érdekek. A terv elfogadható kompromisszumok megfogalmazásával segíti elő, hogy a tervezett változtatások minél inkább a település környezeti állapotának megőrzéséhez és javításához járuljanak hozzá.
A környezeti alapállapot és a jellemző környezetterhelések vizsgálata a hatályos előírások, követelmények tükrében történt. A részletes vizsgálat lehetővé tette, hogy a felmerülő környezeti konfliktusok azonosításra kerüljenek és a tervezési folyamat során feloldásra kerüljenek.

Az ország területén jelen időszakban elérendő környezeti célkitűzéseket a IV. Környezetvédelmi Programban fogadta el az Országgyűlés.

A fenti dokumentumokban rögzített környezetvédelmi célok megjelenése a tervben az előző pontban szereplő táblázatokban részletesen értékelésre került.

3.3 A TERV CÉLJAINAK EGYMÁS KÖZTI, ILLETVE A RELEVÁNS TERVEK, ILLETVE PROGRAMOK (2.2.) CÉLJAIVAL VALÓ KONZISZTENCIÁJA KÖRNYEZETI SZEMPONTBÓL

A terv illeszkedését más, releváns tervekhez, programokhoz, stratégiákhoz a 2.3, valamint a 3.1. fejezetekben részletesen elemeztük. További feladatot jelent, hogy a tervben megfogalmazott, különböző célok lehetséges egymásra hatását, illetve ezek összhangját vizsgáljuk.

A tervezett településrendezési eszközök a jelenlegi területhasználathoz képest tervezett változtatásai egymás megvalósulását nem zárják ki, illetve nem zavarják.

3.4 A JELENLEGI KÖRNYEZETI HELYZET RELEVÁNS, A TERVVEL ÖSSZEFÜGGÉSBEN LÉVŐ ELEMEINEK ISMERTETÉSE

3.4.1 A terület azon környezeti jellemzőinek azonosítása, amelyeket a terv megvalósítása valószínűleg jelentősen befolyásol

A településszerkezeti és szabályozási terv megvalósulása esetén várható környezeti hatások a követelményeknek megfelelően a környezeti elemek és rendszereik szerint, és a jelentős környezeti hatások figyelembevételével értékelhetőek. A településfejlesztési koncepció- és a településrendezési eszközök felülvizsgálata egymást követő tervezési folyamatban történik, ezért a településfejlesztési koncepcióhoz és településrendezési eszközökhöz közös ***Megalapozó vizsgálatok*** készültek. A Megalapozó vizsgálatok:

- A „1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata” fejezetében ismertetésre kerültek a nemzetközi-, a magyarországi-, a helyi szinten védendő, természeti értékek, területek, a tájképvédelmi területek, táji értékek,
- A „1.17. Környezetvédelem” fejezetben az egyes környezeti elemek (levegő, talaj, vizek) és hatótényezők (hulladékgazdálkodás, zaj-rezgés) tekintetében feltárásra került a település környezeti állapota,

- Az „1.16. Közművesítés” fejezetében részletesen ismertetésre került a település szennyvízelvezetésének, szennyvíztisztításának, csapadék elvezetésének helyzete.
- A Megalapozó vizsgálat fenti fejezeteiben azonosításra kerültek a rendelkezésre álló adatok alapján a környezeti állapot jellemzői, konfliktusai. (Jelen fejezetben még egyszer nem ismételjük meg ezen fejezeteket.)

3.4.2 A környezeti állapot egyéb jellemzőinek leírása (eltartóképesség, terhelhetőség)

A táj terhelhetőségét alapvetően meghatározza a tájstabilitás, illetve ennek részeként az érzékenység. Az alábbiakban áttekintjük ezek releváns területi vonatkozásait:

3.4.2.1 Levegő

A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002.(X.7.) KvVM rendelet szerint Makó a 10. sz. „Az ország többi területe, kivéve a kijelölt városokat” légszennyezettségi zónába tartozik:

	SO_2	NO_2	CO	PM_{10}	Benzol	Talajkö-zeli ózon	PM_{10} Arzén	PM_{10} Kadmium	PM_{10} Nikkel	PM_{10} Ólom	PM_{10} Benz(a)pirén
Makó	F	F	F	E	F	O-I	F	F	F	F	D

D csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték között van.

E csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint egy vagy több légszennyező anyag tekintetében a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van.

F csoport: azon terület, ahol a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg.

O-I csoport: azon terület, ahol a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a célértéket.

A zónabesorolás a település kedvező légszennyezettségi állapotát tükrözi, jelentősebb légszennyező ipari létesítmény a településen és térségében nem található. Makó levegőminőségét már nem annyira az ipari tevékenységek, hanem inkább a közlekedés, téli időszakokban továbbá a fűtésből származó légszennyezés befolyásolja.

A közigazgatási területen a belterülettől távol, az Igási út 0351/18 és 0351/19 hrsz. alatti telephely körül került kijelölésre levegőtisztaság-védelmi szempontból védelmi övezet.

Levegőminőség-védelmi szempontból meghatározhatók olyan területek, melyek a levegőterhelésre való érzékenység miatt – attól függetlenül, hogy határérték túllépés történik-e vagy sem – különös figyelmet érdemelnek, melyek Makó területén az alábbiak:

- lakóterületek
- üdülőterületek,
- intézmények,
- rekreációs, sportolási célú területek,
- védett természeti területek, Natura 2000 területek, az országos ökológiai hálózat területei.

Levegőtisztaság-védelmi szempontból ökológiailag sérülékeny területnek —ahol szigorúbb határértékek tartandók be— tekintendők a védett természeti területek, a Natura 2000 területek, valamint az országos ökológiai hálózat magterületei és ökológiai folyosó területei.

3.4.2.2 Talaj, felszín alatti, felszíni vizek

Az OTrT és az adatszolgáltatásra kötelezett államigazgatási szerv adatszolgáltatása szerint a város térségének jelentős része kiváló vagy jó termőhelyi adottságú szántó övezetébe tartozik.

Makó közigazgatási területének nagy része – kivéve a közigazgatási terület északi részét, a Sámson-Apátfalvi-főcsatornától nyugatra - nitrátérzékeny.

Földtani veszélyforrással érintett terület Makó közigazgatási területén a Bányafelügyelet tájékoztatása szerint nem található. A földtani adottságok következtében Makó jelentős hasznosítható nyersanyagkészlettel rendelkezik, továbbá az ún. Makó-árokban, Makó és Óföldeák alatt húzódik Európa leggazdagabb gázmezője. A közigazgatási területet több szénhidrogén bányatelek, valamint kutatási terület érinti.

Makó közigazgatási területe felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területnek minősül. A közigazgatási terület déli része – beleértve a belterületet is - az OTrT szerint „országos vízminőség-védelmi terület övezetébe” tartozik. Sérülékeny vízbázis a közigazgatási területet nem érinti.

Makó felszíni vizekben gazdag, legjelentősebb vízfolyása a déli közigazgatási határt képező Maros, jelentős víztestei továbbá a Sámson-Apátfalvi-főcsatorna, a Királyhegyesi-Szárazér-csatorna, valamint a Szárazér-Porgányi-főcsatorna, de a közigazgatási területet számos további kisebb csatorna tagolja, melyek fontos szerepet játszanak a belvízi védekezésben.

A települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről szóló 240/2000. (XII.23.) Korm. rendelet alapján Makó város nem tartozik az érzékeny felszíni víznek minősített vizek vízgyűjtőterületén található települések közé.

Makó belvíz és fakadóvizek által veszélyeztetett terület. A közigazgatási terület nagyobb része belvíz-veszélyeztetettség szempontjából a legenyhébb kategóriába tartozik, a belterület és környékének besorolása kedvezőtlenebb.

3.4.2.3 Környezeti zajtól védendő objektumok

A 284/2007. (X. 29.) Korm. rendelet a környezeti zaj és rezgés elleni védelem egyes szabályairól alapján zajtól védendő környezet: olyan védendő terület és védendő épület, helyiség, amely emberi tartózkodásra, tevékenység végzésére szolgál, és ahol az emberi tevékenység zavarásának megakadályozása vagy az emberi egészség védelme érdekében a környezeti zaj, rezgés mértékét korlátozni kell. Zajtól védendő területek a településrendezési terv szerinti lakó-, üdülő-, vegyes területek; a különleges területek közül az oktatási létesítmények területei, az egészségügyi területek, a rekreációs rendeltetésű területek; a zöldterületek; valamint a gazdasági területnek azon részei, ahol zajtól védendő helyiségek (pl. étterem, szolgálati lakás) helyezkednek el. Így összességében a zajterhelésre érzékeny területek nagyrészt lefedik a levegőterhelésre érzékeny területeket.

A közigazgatási területen csendes övezet, illetve zajtól fokozottan védett terület nem található. A városban jelentős üzemi zajforrás nincs, a településen áthaladó országos utak forgalmából adódó közlekedési eredetű zajterhelés az úthoz közeli beépítéseknél okoz határérték feletti zajterhelést. Az utak átmenő forgalma, s ezáltal a zajterhelés az elkerülő út megépülésével jelentősen csökkent és az elkerülő út további szakaszának kiépülésével várhatóan tovább mérséklődik majd.

3.4.2.4 Természetvédelmi-, ökológiai, tájvédelmi szempontból érzékeny területek

A táji, természeti értékek jelenléte alapvetően kijelöli az érzékenység jellegét és területi vonatkozásait.

Az Makón megtalálható tájvédelmi, természetvédelmi és ökológiai szempontból jelentős értéket képviselő területek közül kiemelendő a Maros árterülete és mellékágai mentén fennmaradt nedves élőhelyek, továbbá a Csanádi-háti puszták természetközeli gyep területei. Ezeket a területeket több természetvédelmi lehatárolás is érinti:

- Natura 2000 területek
- Vásárhelyi és Csanádi-puszták (HUKM10004) különleges madárvédelmi terület
- Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták (HUKM20001) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- Száraz-ér (HUKM20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- Maros (HUKM20008) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- Ramsari terület
- Montág-puszta
- Ex lege védett természeti értékek
- kunhalmok
- Országos jelentőségű védett természeti területek
- Körös-Maros Nemzeti Park (Maros-ártér, Csanádi-puszták)
- Helyi jelentőségű védett természeti területek, értékek
- védett fák
- Országos Ökológiai Hálózat területei
- magterületek
- ökológiai folyosók
- pufferterületek

Makó külterületének jelentős része az OTRT szerinti „tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetébe” tartozik. A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területeket —élve a vonatkozó jogszabály adta lehetőségekkel— a TRE saját vizsgálatai alapján pontosította. E területek főként fent említett természetvédelmi lehatárolással érintett területeket és tágabb térségüket foglalják magukba.

3.5 A TERV MEGVALÓSULÁSÁVAL KÖZVETLENÜL VAGY KÖZVETVE KÖRNYEZETI HATÁST KIVÁLTÓ TÉNYEZŐK, OKOK FELTÁRÁSA

3.5.1 Természeti erőforrás közvetlen igénybevételével vagy környezetterhelés közvetlen előidézésével járó változtatások

A következő hatótényezők nevesíthetők a tervezett változtatások kapcsán:

- új épületek, építmények területfoglalása,
- burkolt felületek területfoglalása,
- terepalakítás, vízrendezés,
- növekvő közműigény (fokozódó vízfelhasználás, elektromos energia felhasználás, szennyvíz keletkezés növekedése),
- építkezésből, létesítmények működéséből származó zaj, rezgés, levegőterhelés.

3.5.2 Társadalmi, gazdasági folyamatokat kiváltó, ösztönöző változtatások, amelyek közvetett módon környezeti következménnyel járhatnak

A következő hatótényezők nevesíthetők a tervezett változtatások kapcsán:

- új munkahelyek létesülnek a gazdasági területek bővítése, illetve az eddig még nem beépült fejlesztési területek megvalósítása esetén,
- turisztikai fejlesztési területek, rekreációs területek fejlesztésével az idegenforgalmi kínálat bővülése,
- megnövekvő közlekedési igény.

3.6 A TERV MEGVALÓSÍTÁSA ESETÉN VÁRHATÓ, A KÖRNYEZETET ÉRŐ HATÁSOK, KÖRNYEZETI KÖVETKEZMÉNYEK ELŐREJELZÉSE

Jelen környezeti értékelésben a tervezett településrendezési eszközök megvalósítása esetén a környezeti vizsgálat készítés idején hatályos településrendezési eszközök elhatározásaihoz képest, a környezeti értékelés 2.1. fejezetében bemutatott módosításokra vonatkozóan kerülnek értékelésre a várható környezetet érő hatások.

3.6.1 Jól azonosítható környezet igénybevétel vagy terhelés

Ebben a fejezetben tekintjük át a 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet 4. mellékletében nevesített 3.6.1.1 – 3.6.1.4. alfejezetek témaköreit (környezeti elemekre, rendszerekre, Natura 2000 területekre, emberi egészségre, társadalmi-gazdasági helyzetre gyakorolt hatások), a 2.1. fejezet KÉ-1. táblázatában ismertetett módosítások tekintetében.

Jelmagyarázat:

++	Erős kapcsolat, hozzájárul a környezeti elem védelméhez
+	Csak részben járul hozzá a környezeti elem védelméhez
0	Semleges, jelentősebb környezeti hatást nem okoz
—	Negatív hatást gyakorol a környezeti elemre
!	Bizonytalan megítélésű, vagy további intézkedést igényel
NÉ	nem érinti

„BI." és „BIV." jelű változtatás: Általános gazdasági terület bővítése a belterület ÉNy-i szélén, a Maroslelei út mentén

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
0	**0**	**0/!**	**0**	**0/!**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**NÉ**	**+/!**

A módosítás művelésből kivett belterületi ingatlanokat érint, így földvédelmi érdekeket nem sért. A beépítésre szánt terület növekedése, illetve a gazdasági terület céljára történő hasznosítás a terület mérete (cca. 2,5 ha) miatt jelentősebb többletterhelést a környezeti elemekre nézve várhatóan nem jelent, a vonatkozó környezeti és közmű feltételek betartása esetén a környezetre káros hatást nem gyakorolhat.
A változtatással érintett területen fásszárú növényzet jelenleg nem található, természetvédelmi szempontból értékes területet nem érint, a tervezett módosítás az élővilágra, ökológiai rendszerekre így nincs negatív hatással.
A tervezett gazdasági terület a belterület szélén található, meglévő gazdasági területekhez kapcsolódik,

jól illeszkedik a település szerkezetébe. A terület feltárása meglévő utakról biztosítható. A környezeti konfliktusok elkerülése végett az Ardics köz É-i oldalán kijelölt lakóterületektől való funkcionális és vizuális elválasztás az Ardics köz fásítása révén biztosítandó. A terület déli részén húzódó csatorna mentén is indokolt a védő zöld sáv kialakítása. A területhasználati és környezeti konfliktusok elkerülését szolgálja továbbá, hogy a kapcsolódó gazdasági területeken a lakóterületek felé alacsonyabb beépítési intenzitású és nagyobb zöldfelületi borítottságú építési övezet került meghatározásra.
A város egyik bevezető útszakasza lévén (Maroslelei út), kiemelt figyelmet kell fordítani a gazdasági terület kulturált, rendezett kialakítására, színvonalas épületek elhelyezésére, valamint a környezetrendezés magvalósítására.

„BV." és „BVI."jelű változtatás: Új kereskedelmi, szolgáltató gazdasági terület kijelölése a belterület É-i szélén, a tervezett elkerülő út mentén, a meglévő gazdasági területsáv folytatásában

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
—/!	**—/!**	**—/!**	**0**	**0**	**0**	**0/!**	**—/!**	**0**	**0**	**NÉ**	**!**

A változtatással érintett terület belterületi ingatlanokat érint, részben művelésből már kivett, részben még művelés alatt álló, köztük átlagosnál jobb minőségű szántóterületeket, melyek azonban nem tartoznak az OTrT szerinti kiváló vagy jó termőhelyi adottságú szántóterületek övezetébe. A termőföld igénybevétele a termőfölddel való takarékos gazdálkodással, mint követelménnyel ellentétes, tekintettel arra, hogy a gazdasági terület céljára már korábban kijelölt területek között még jelentős nagyságú beépítetlen területek vannak. Igénybevétele ezért a meglévő gazdasági területek beépülését követően javasolt.
A tervezett gazdasági terület megvalósulása a levegő és a víz, valamint a keletkező hulladékok, szennyvíz mennyisége tekintetében többletterhelést jelent, ugyanakkor a vonatkozó jogszabályokban és HÉSZ-ben foglalt környezeti és közmű feltételek betartása esetén várhatóan a környezetre káros hatást nem gyakorol. Kedvezőtlen adottság, hogy az átsorolással érintett terület egy része belvízveszélyes terület, melyet a terület beépítése során figyelembe kell venni (vízrendezés). A belvíz-veszély elleni védekezést szolgálja a terület közelében tervezett záportározó, ennek megvalósítása a területen a környezetbiztonság növelését eredményezi.
A vizsgált területen fásszárú növényzet nemigen található, védett természeti területet, az ökológiai hálózat területét nem érinti, így az élővilágra, ökológiai rendszerekre jelentősebb hatást a változtatás nem gyakorol.
A tervezett gazdasági terület a belterület szélén található, közvetlen folytatását képezi a meglévő gazdasági területsávnak, jól illeszkedik a település szerkezetébe. A terület feltárása a lakóterületek érintése nélkül csak tervezett úthálózati elemekről biztosítható, így a terület igénybevétele során fokozott gondot kell fordítani a terület megfelelő közlekedési kapcsolatainak kiépítésére.
A településre és az érintett emberekre a módosítás pozitív hatással lehet, hiszen a szolgáltatások, vállalkozások köre bővülhet a városban, ugyanakkor a gazdasági területek további térnyerése az összeadódó környezeti hatások révén kedvezőtlenül befolyásolhatja a környezetminőséget, továbbá a város karakterének, jellegének változását eredményezheti. A város északi részének gazdasági területekkel történő körbeépülése az északi lakóterületek átszellőzését nehezíti. A beépített és burkolt felületek növekedése okozta kedvezőtlen klimatikus hatás a gazdasági területek zöldfelületeinek intenzívebbé tételével, többszintes növényzet alkalmazásával ellensúlyozható.

„BVII." és „BVIII." jelű változtatás: Kisvárosias (Lk), illetve kertvárosias lakóterület (Lke) bővítés kertes mezőgazdasági területen

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**NÉ**	**++**

A módosítással érintett terület Makó belterületének nyugati részén, az Ószegedi-Révész u.-Töltés u.-tervezett elkerülő út által határolt tömbben található, ahol az utak mentén kijelölt kisvárosias lakóterület és kertvárosias lakóterület kis mértékű bővítése tervezett. A változással érintett területek Mks, ún. sajátos használatú kertes mezőgazdasági területbe tartoznak, vagyis már a hatályos terv is tartalék lakóterületként számol e területekkel. A tervezett lakóterület bővítés nem az egész tömböt érinti, csak a meglévő lakótelkek övezeti besorolásának rendezését célozza. Azokon a területeken kerül sor a lakóterület kiterjesztésére, ahol a telek egy része lakó-, másik része kertes mezőgazdasági területbe tartozott, a módosítás révén így a teljes érintett telkek egységes lakóterületi besorolást kapnak.

Fentiek következtében a beépítés intenzitása lényegesen nem változik, a környezeti elemekre nézve a tervezett változtatás jelentősebb változást nem eredményez.

Természetvédelmi, örökségvédelmi lehatárolással a területek nem érintettek, a tájhasználatra, településszerkezetre nincs módosító hatással.

„BIX." jelű változtatás: Tervezett vegyes terület a buszpályaudvar mellett

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
—/0	**—/0**	**—/0**	**—/0**	**!**	**0**	**!**	**—/0**	**0**	**0**	**NÉ**	**+**

A módosítással érintett terület a belterületen, a buszpályaudvar északi szomszédságában lévő 7734/4 hrsz-ú közterületet érinti, annak déli részén vendéglátó létesítmény kialakítása tervezett, a terület tervezett besorolása településközpont vegyes terület. A jelenleg közparkként nyilvántartott terület a Kossuth Lajos u. menti zöld sziget része, gondozott zöldfelülettel borított, többnyire fiatal fákkal

gazdagított, cserjesávval szegélyezett gyepfelület.

A terület helyi területi védelem alatt áll, Makó településszerkezet-védelmi területének része, környezetében a Kossuth Lajos u. páros oldala továbbá utcaképi védelem alatt álló terület. A TKR előírása szerint „a helyi területi védelemben részesülő történeti településrészeken meg kell őrizni a városrész meghatározó szerkezetét, léptékét, telekrendszerét, az utcák vonalvezetését, továbbá védeni kell az építészeti, településképi jellegzetességeket, a közterületeket és a közparkokat is." Továbbá „gondoskodni kell arról, hogy a teret meghatározó építészeti értékek térbeli hatását a térben tartózkodók élményként érzékelhessék."

A tervezett beépítéssel megszűnő zöldfelület mind az élővilágra, mind a környezetminőségre, klímára nézve negatív változást jelent, a terület méretéből (cca. 3000 m^2) adódóan azonban a hatás nem jelentős mértékű. A területen védett természeti érték nem található, ökológiai hálózati lehatárolás, illetve Natura 2000 terület nem érinti, így a tervezett változtatás természetvédelmi érdekeket nem sért.

A védett településszerkezet miatt örökségvédelmi szempontból kifogásolható a zöldterület beépítése. A térélmény megtartása, a védett utcakép jellegének megőrzése miatt az elhelyezésre kerülő létesítmény kialakítása nagy odafigyelést igényel.

„BX." jelű változtatás: A gépgyár tervezett bővítése (Gá)

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
—/0	**—/0**	**!/0**	**—/0**	**0**	**0**	**+**	**—/0**	**0**	**0**	**NÉ**	**+**

Makó belterületének déli részén, a vasútterület és a töltés között található a gépgyár területe, melynek bővítése a meglévő gazdasági területtől déli irányban tervezett. A módosítással érintett területtől nyugatra és délre vízgazdálkodási terület található, ezen túl helyezkedik el Lesi kiskertes területe. A vízgazdálkodási terület funkciója, hogy belvíz esetén innen szivattyúzzák át a vizet a Marosba.

A módosítással érintett terület mezőgazdasági hasznosítású, kisebb része konyhakertként használt, nagyobb része gyep. A gazdasági terület bővítésre szánt terület cca. 5000 m^2.

A tervezett gazdasági terület bővítés a levegő és a víz, valamint a keletkező hulladékok, szennyvíz mennyisége tekintetében várhatóan többletterhelést jelent, ez a terhelés azonban a terület kis méretéből adódóan várhatóan nem lesz jelentős mértékű, a környezeti feltételek betartása esetén a környezetre káros hatást nem gyakorolhat. Kedvezőtlen adottság, hogy az átsorolással érintett terület belvízzel veszélyeztetett, melyet a terület beépítése során figyelembe kell venni (vízrendezés). Veszélyes anyagok és veszélyes keverékek tárolása kockázatot jelent, így az azokkal való tevékenység az

érintett területen nem, vagy csak hatósági jóváhagyással javasolt.

A területen védett vagy védelemre tervezett táji, természeti érték nem található, a területet természetvédelmi lehatárolás nem érinti, a tervezett változtatás így természetvédelmi érdekeket nem sért.

A településre és az érintett emberekre a módosítás pozitív hatással lehet, hiszen a gazdasági létesítmény fejlődését, s ezáltal a munkahelyek megőrzését, bővítését szolgálja. A város jellegén, településszerkezetén nem változtat, mivel meglévő gazdasági területhez kapcsolódik, annak kis mértékű bővülését eredményezi.

„XV." és „XVI. jelű változtatás: Beépítésre szánt különleges hulladéklerakó terület bővítése

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
—	**0**	**0**	**—**	**0**	**—**	**0**	**—/0**	**—/0**	**—**	**NÉ**	**0**

A módosítással érintett terület a Hódmezővásárhelyi út nyugati oldalán, a volt hulladéklerakó által érintett telek (hrsz.: 0141/81) nyugati része. A telek nagy része, mint hulladéklerakó korábban is különleges besorolásban volt, itt a bezárt hulladéklerakó mellett egy komposztáló telep, hulladékudvar és átrakó kapott helyet. A telek további része a tervezett módosításnak megfelelően szintén beépítésre szánt különleges terület besorolást nyer, amely a terület többi részéhez hasonlóan az elkülönítetten gyűjtött hulladékok elhelyezésére, kezelésére, ártalmatlanítására és feldolgozására szolgáló területként funkcionálna.

A közel 3,5 nagyságú módosítással érintett terület jelenleg mezőgazdasági hasznosítású, legelő művelési ágban nyilvántartott, legelő 3 minőségi osztályú terület, így a tervezett átsorolás megvalósulása termőföld igénybevételével jár.

A területet természetvédelmi lehatárolás nem érinti, rajta védett természeti érték nem található, ugyanakkor a legelő, mint visszaszorulóban lévő tájhasználat és a szántók uralta kultúrtájban, mint ökológiai felület, értékes táji elem, mely szerepet játszik a biológiai sokféleség megőrzésében, így a táj alakulása szempontjából a területhasználat módosítása kedvezőtlen változást jelent.

A beépítésre szánt terület növekedés, illetve a tervezett hulladékgazdálkodási tevékenység a levegő, a víz, valamint a keletkező hulladékok, szennyvíz tekintetében várhatóan többletterhelést jelent, ugyanakkor a vonatkozó jogszabályokban és HÉSZ-ben foglalt környezeti és közmű feltételek betartása esetén a környezetre káros hatást nem gyakorolhat.

A tervezett módosítás a településszerkezeten alapvetően nem változtat, a meglévő hulladéklerakó

(depónia) körül a meglévő védő erdősáv megtartásra kerül, a településkép védelme érdekében és környezetvédelmi okokból a tervezett bővítési terület más területfelhasználással érintkező telekhatára mentén beültetési kötelezettségű terület került lehatárolásra, ahol kötelező a védő zöld sáv kialakítása.

„BB" és „BC" jelű változtatás: Korábban kijelölt, meg nem valósult tervezett lakóterület átsorolása kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területbe

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
0	**—/!**	**0/!**	**0**	**0**	**0**	**0/!**	**0/!**	**0**	**0**	**NÉ**	**—/!**

A módosítás részben művelésből kivett, másrészt viszont még művelés alatt álló korábban is beépítésre szánt területbe sorolt belterületi földterületeket érint, melyek egy része átlagosnál jobb minőségű szántóterület. Tekintettel arra, hogy a gazdasági terület céljára már korábban kijelölt területek között még jelentős nagyságú szabad felületek vannak, a termőföld védelmének biztosítása miatt igénybevétele csak a meglévő gazdasági területek beépülését követően javasolt. Ezt szem előtt tartva, a tervezett gazdasági terület csak a Településszerkezeti tervben került kijelölésre, szabályozására csak a későbbiekben, az igények és konkrét beruházói szándék függvényében kerül sor.
A levegő és a víz, valamint a keletkező hulladékok, szennyvíz mennyisége tekintetében a tervezett területhasználat és az ehhez kapcsolódó forgalom a korábbi tervben foglalt lakó funkcióhoz képest várhatóan többletterhelést jelent, a környezeti feltételek betartása esetén azonban a környezetre káros hatást várhatóan nem gyakorol. Kedvezőtlen adottság, hogy az átsorolással érintett terület egy része belvízveszélyes terület, melyet a terület beépítése során figyelembe kell venni (vízrendezés).
A tervezett gazdasági terület a belterület északi szélén található, meglévő gazdasági területekhez kapcsolódik, megközelítése a lakóterületek érintése nélkül a tervezett úthálózati elemek megvalósításával biztosítható. A funkcionális és vizuális elválasztás végett, továbbá a beépített és burkolt felületek okozta kedvezőtlen klimatikus hatások ellensúlyozása miatt javasolt a lakóterület felé védő zöld sáv kijelölése, melyet a későbbiekben készülő szabályozási tervben lehet és kell érvényesíteni.
A vizsgált területen fásszárú növényzet jelenleg nem található, természetvédelmi szempontból értékes területet nem érint, a tervezett módosítás az élővilágra, ökológiai rendszerekre így nincs negatív hatással.
A településre és az érintett emberekre a módosítás pozitív hatással lehet, hiszen a szolgáltatások, vállalkozások köre bővülhet a városban, ugyanakkor a gazdasági terület túlzott térnyerése a lakóterület körül, a város karakterének, jellegének változását eredményezheti, s az összeadódó környezeti hatások kedvezőtlenül befolyásolhatják a környezetminőséget.

„BV" jelű változtatás: Aradi út mellett 1 teleksor átsorolása falusias lakóterületből kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területbe

Környezeti elemekre	Környezeti elemek rendszereire, folyamataira	2000 terület tek ttt emb

Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
0	**0**	**0**	**0**	**+**	**0**	**+**	**0**	**0**	**0**	**NÉ**	**+**

A változtatással érintett terület a 43. sz. út mentén, annak keleti, városba bevezető szakaszán, meglévő összefüggő gazdasági terület közrefogásában található.
A változtatással érintett terület néhány lakótelket érint, melyek összes kiterjedése alig haladja meg az 1 ha-t. A terület funkcióváltása, gazdasági területként történő hasznosítása a környezeti elemekre nézve jelentősebb hatást nem gyakorol, belterületi beépített terület lévén, az élővilágra, természeti rendszerekre nincs hatással.
A gazdasági területek közrefogásában fennmaradt lakóterület jelenleg jelentősebb környezeti terhelésnek kitett (a város forgalmas útjából származó levegő- és zajterhelés), valamint területhasználati konfliktusokkal terhelt. Így a gazdasági területbe történő átsorolás az érintett emberek és a településszerkezet, épített környezet szempontjából kedvező változásként előjelezhető, egységes funkciójú terület kialakítását eredményezi, hozzájárulva ezzel a területhasználati, környezeti konfliktusok elkerüléséhez, illetve megszüntetéséhez.

„XI." sz. változtatás: Meglévő autóscsárda területének jelenlegi használat szerinti kijelölése, beépítésre szánt különleges területbe sorolása

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
—/0	**0**	**0/!**	**—/0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**

A makói Maros-hídhoz vezető út nyugati oldalán lévő Autóscsárda és panzió különleges beépítésre szánt területbe kerül besorolásra funkciójának megfelelően. Az erre a célra használt terület az Autóscsárda telkén túl a szomszédos közút és erdő telkét is érinti, így a közút telkéből és az erdőrészletből egy kis terület szintén beépítésre szánt különleges terület besorolást nyer.
Az átsorolás kiváló termőhelyi adottságú erdőként nyilvántartott védelmi erdő területét érinti cca. 1100 m2 területen, így az élőhely, illetve a termőföld kis mértékű csökkenését eredményezi. A terület a Maros-folyó hullámtere részeként Natura 2000 területként nyilvántartott. Az erdősávot amerikai kőris és fehér fűz zárt állománya borítja, az átsorolásra tervezett területrészen az engedély nélküli igénybevétel következtében erdőállomány már nem található. Tekintettel arra, hogy az összefüggő erdősávot a tervezett elkerülő út és 43. sz. út közeli csomópontja megszakítja, az így leszakadó kis erdőfolt élővilág-védelmi szempontból jelentősebb értéket, védendő elemet nem képvisel, az átsorolás a természeti rendszerre, élővilágra, a Natura 2000 területek állapotára várhatóan jelentősebb hatást nem gyakorol.
A terület bővítése tényleges intenzitásnövekedéssel, így a környezeti elemek terhelésének növekedésével nem jár, a klímára jelentősebb hatást nem gyakorol.
Vízvédelmi szempontból a terület a nagyvízi meder átmeneti zónájában található, mely időszakos elöntéssel veszélyeztetett terület, így a terület kialakítása, használata az árvízi védekezésre hatással lehet.

„i" és „19." és „Bh" j. változtatás: A Kákási járandó területén korábban tervezett nagykiterjedésű sport- és szabadidős terület törlése a külterületen, visszasorolása általános mezőgazdasági területbe, ehhez kapcsolódóan a korábban kijelölt védő erdő területek törlése, mezőgazdasági területbe sorolása

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
+	**0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**0/!**	**0**	**0**	**0**	**NÉ**	**0**

A korábban elhatározott és meg nem valósult nagykiterjedésű sport- és szabadidős terület, valamint a hozzákapcsolódó tervezett védő erdő területek visszasorolása mezőgazdasági területbe a külterületen kedvező a környezet terhelésének várható alakulása, a környezeti elemek védelme, különösen a termőfölddel való takarékos gazdálkodás szempontjából.

Az érintett emberekre gyakorolt hatást tekintve megállapítható, hogy a város nagy számú turisztikai, rekreációs és szabadidős funkciójú területe révén a fejlesztéssel érintett terület csökkentésével nem csorbul a város rekreációs kínálata.

A belterülethez közvetlenül kapcsolódó terület a távlati fejlesztési lehetőségek biztosítása miatt továbbra is különleges szabadidőközpont terület besorolásban marad, itt csak a 10683 hrsz-ú terület („Bh" jelű változtatás) kerül visszasorolásra mezőgazdasági területbe, a tervezett hasznosításnak megfelelően. A szabadidőközpont megvalósulása esetén majdan aktuálisan vizsgálandó az így zárványként megjelenő mezőgazdasági terület távlati hasznosítása.

„32."sz. változtatás: Tervezett kamion parkoló- és pihenő kijelölése az M43-as autópálya Makói lehajtójánál, a terület általános mezőgazdasági területből beépítésre nem szánt különleges területbe sorolása

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
—	**0**	**0/!**	**0**	**0**	**—/!**	**0**	**—/!**	**0**	**0**	**NÉ**	**0**

A makói autópálya-lehajtónál tervezett kamionparkoló megvalósítása termőföld igénybevételével jár, nagykiterjedésű, mintegy 12 ha nagyságú, 3. minőségi osztályba tartozó, szántó műveléssel hasznosított területet érint.

Az átsorolással érintett területen értékes növény- és állatállomány nem található, így az élővilágra, a

természeti rendszerekre, a biodiverzitásra a tervezett változás negatív hatást nem gyakorol.
A vonatkozó környezeti és közmű feltételek betartása esetén a környezeti elemek jelentős terhelése, károsodása sem várható. Kiemelt figyelmet érdemel viszont a vizek védelme, a nagykiterjedésű burkolt felületek megfelelő vízelvezetésére és az így összegyűjtött szennyezett csapadékvizek környezetvédelmi elvárásoknak megfelelő kezelésére gondot kell fordítani. A területet határoló csatornák védelme érdekében a csatornák környezete zöldfelületként tartandó meg. Ezt szolgálja a szabályozási terven a beültetési kötelezettségű terület lehatárolása.

A tervezett kamionparkoló és pihenő területe a város belterületétől, beépített területeitől cca. 3 km-re található, a tervi elem megvalósulásából eredő kedvezőtlen változás (zajhatás, levegőterhelés, településképi változás) a települési környezetet így nem éri.

A tájban megjelenő új művi elem okozta kedvezőtlen hatás elkerülése érdekében a tervezett létesítmény jelentős zöldfelületbe ágyazva valósítandó meg. A zöldfelülettel körbevett fásított parkoló a nagykiterjedésű burkolt felület okozta negatív klimatikus hatást is ellensúlyozza.

„34a,b" j. változtatás: Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság Montág-pusztai gazdasági központjának fejlesztése, ehhez kapcsolódóan út áthelyezése

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
0	**0**	**0**	**0**	**0**	**0/+**	**0**	**0**	**0/+**	**0**	**0/+**	**+**

A KMNP Igazgatóság a Montág-pusztai gazdasági központjában a meglévő állattartó telep fejlesztését, ehhez kapcsolódó kutató bázis kialakítását tervezi. A fejlesztések megvalósítása érdekében az érintett telkek között vezető önkormányzati út áthelyezése tervezett a terület déli és nyugati határára.
A tervezett fejlesztés részben már kivett, részben legelő művelési ágban nyilvántartott területeket érint, természetvédelmi szempontból érzékeny, többszörös természetvédelmi lehatárolással érintett területen valósul meg. Az érintett telkek Natura 2000 madárvédelmi vagy madárvédelmi és élőhelyvédelmi) területként és az országos ökológiai hálózat pufferterületeként nyilvántartottak. A meglévő úttól É és K-re lévő területrészek továbbá a KMNP részét képezik és a nemzetközi védelem alatt álló Ramsari területek között is szerepelnek. A tervezett út a terület déli és nyugati részén került kijelölésre, mely madárvédelmi területen és pufferterületen valósulna meg.
A területen beépítésre szánt terület nem kerül kijelölésre, a tervezett fejlesztés keretei a mezőgazdasági területen belüli külön övezetbe sorolással biztosítottak. A tervezett fejlesztés a természetvédelem érdekeivel nem ellentétes, a Csanádi-puszták nagykiterjedésű védett gyepterületeinek fennmaradását szolgálják. A tervezett módosítás a tájhasználati hagyományok védelmét szolgálja.
A kiváltó út kiépítése értékes élőhely megszűnésével nem jár, a Natura 2000 területek állapotára, természeti rendszerekre nincs negatív hatással.

„37" j. változtatás: Off-Road pálya területe beépítésre nem szánt különleges területbe sorolása a volt hulladéklerakó mellett

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
—/0	**—/0**	**!**	**—/0**	**0**	**—/0**	**+**	**—/0**	**—/0**	**—/0**	**NÉ**	**+**

A Hódmezővásárhelyi út nyugati oldalán, a város volt szilárd hulladéklerakója mellett Off-Road pálya üzemel, a terület tervezett besorolása beépítésre nem szánt különleges terület, a hasznosításának megfelelően.

A módosítással érintett terület egy része korábban a hulladéklerakó területeként különleges besorolású volt eddig is, ugyanakkor hulladéklerakóként nem funkcionált, jelenleg is még 4. minőségi osztályú, legelő művelési ágban nyilvántartott terület. Egy része a hulladéklerakó tervezett védő erdőjeként volt besorolva, az ezen kívüli terület pedig általános mezőgazdasági területbe tartozott.

A meglévő, illetve tervezett funkció a porszennyezés és a zajterhelés következtében elsősorban a levegőre és a lakó funkcióra nézve lehet zavaró hatással, időszakos használata miatt csak időszakosan. A terület elhelyezkedése (belterülettől, lakott területektől távol található) okán területhasználati konfliktus kialakulása nem várható. A levegőterhelés csökkentését a HÉSZ-ben előírt kötelező növénytelepítéssel (beültetési kötelezettségű terület kijelölése a nyugati és déli telekhatár mentén) biztosítja a terv. A meglévő/tervezett használat a földtani közegre nézve jelenthet veszélyt, a roncsautók motorolaja, üzemanyaga talajba kerülése által, így az üzemelés esetén fokozott figyelemmel kell eljárni, szennyeződés esetén azonnali kárelhárítást kell végezni.

A területen védett természeti terület, érték nem található, az ökológiai hálózat területének, Natura 2000 hálózatnak az érintett terület nem része. A környezetében található legelőterületekkel korábban összefüggő gyepterületet alkotott, mely értékes ökológiai felületet képezett a szántók uralta kultúrtájban. A fennálló autocross hasznosítás az érintett területen a gyepterület megszűnéséhez, degradációjához vezetett, a közelben kiépült 430 j. út pedig elvágta az addig egybefüggő területeket, annak fennmaradási esélyét tovább rontva.

Mezőgazdasági területek területfelhasználási, övezeti rendszerének átalakítása											
Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		

+	**0**	**0**	**+**	**0**	**+**	**0**	**0**	**+**	**+**	**+**	**+**

A Makó közigazgatási területének meghatározó részét kitevő mezőgazdasági területek sokrétű tájhasználattal jellemezhetők. Az uralkodó szántó művelési ág mellett jelentősebb felületeket foglalnak el a kertes területek, továbbá meghatározó a rét, legelő területek aránya, melyek zöme természetvédelmi, ökológiai szempontból értékes, védendő. Természetvédelmi, környezetvédelmi szerepük, az építés mellett a tájhasználatot is korlátozó jellemzőik miatt már területhasználati szinten megkülönböztetésre kerültek az ún. korlátozott használatú mezőgazdasági területek, melybe a természetvédelmi szempontból értékes, érzékeny mezőgazdasági területek - védett természeti területek, Natura 2000 területként és/vagy az országos ökológiai hálózat részeként (magterület, ökológiai folyosó) - nyilvántartott területek kerültek besorolásra. Ily módon a mezőgazdasági területek a Településszerkezeti terven az alábbi területfelhasználási egységekre tagolódnak: kertes mezőgazdasági terület, korlátozott használatú mezőgazdasági terület, általános mezőgazdasági terület. Az egyes területfelhasználási egységek beépítési jellemzőik és adottságaik, a területüket jellemző korlátozó tényezők alapján további övezetekre differenciálódnak.
Fent nevezett területfelhasználási és övezeti rendszer a táji adottságokon alapuló termelési funkciók, a tájhasználati hagyományok, tájjelleg védelmét, a táji, természeti értékek fennmaradását szolgálja.
A hatályos TSZT a Rákosi út, a Bogárzó, a Sámsoni út, valamint az Aradi út térségét ún. tanyás mezőgazdasági terület területfelhasználásba sorolta. Az új Településszerkezeti terv a területfelhasználás szintjén nem határolja le a tanyagazdasági területeket, hanem azok kialakításának feltételeit szabályozza. E szerint meglévő tanya valamennyi mezőgazdasági övezetben átalakítható, korszerűsíthető, felújítható, azonban új tanyagazdaság csak az általános mezőgazdasági övezetben létesíthető.

Különleges területek területfelhasználási/övezeti rendszerének átalakítása, a beépítésre szánt és nem szánt különleges területek szétválasztása

Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
0	**+**	**+**	**+**	**0**	**+**	**+**	**+**	**+**	**0**	**+**	**+**

A hatályos TRE számos különleges terület lehatárolását tartalmazta, melyek többnyire beépítésre szánt területként kerültek meghatározásra. E területekre vonatkozó szabályozás hiányosságai a jogalkalmazásban nehézséget okoztak. A hatályos TRE elfogadása óta eltelt időszakban az OTÉK-ban történt változások a különleges területekre is kiterjedtek.
Az új TRE-ben az OTÉK-kal összhangban megtörtént a különleges területek felülvizsgálata, a beépítésre szánt és nem szánt különleges területek szétválasztása. Számos – jellemzően zöldfelületi intézményként funkcionáló, illetve zöldfelületi jellegű - különleges terület (temető, nem épület igényes sportterület és szabadidőközpont terület, kemping, strand) a jelenlegi beépítésre szánt területből beépítésre nem szánt különleges területbe került átsorolásra. A változtatás e területek zöldfelületi jellegének, ezzel együtt a város zöldfelületi rendszere e jelentős elemeinek megtartását biztosítja, s tekintettel arra, hogy az érintett területek nagy része vízvédelmi, természetvédelmi szempontból is érzékeny területen található, az élővilágra, ökológiai rendszerekre, vizekre is pozitív hatással van.
A meglévő különleges területek további különleges használatú területekkel egészültek ki.

Lakó- és vegyes területek intenzitásának növekedése, egyes építési övezetek maximális beépítési %-ának növelése által											
Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
0	**—/0**	**0**	**0**	**0**	**0**	**+**	**—/0**	**0**	**0**	**NÉ**	**+**
Az önkormányzat szándéka, hogy 30 %-nál kevesebb beépíthetőség egyik lakó- és vegyes övezetben se kerüljön meghatározásra. Ez egyes építési övezetek beépítési %-ának növelését eredményezte az új HÉSZ-ben. A változtatás a belterület falusias lakóterületeinek cca. felé érinti, ahol a jelenlegi 20 %-ról 30 %-ra nőtt a megengedett legnagyobb beépíthetőség, ezzel egyidejűleg a legkisebb kialakítandó zöldfelület mértéke 65 %-ról 55 %-ra csökkent. A vegyes területek néhány övezetét szintén érinti a módosítás. A változtatás egyes lakó- és intézményi funkciójú területek intenzitásának kis mértékű emelkedését eredményezheti, mely a kondicionáló felületek, zöldfelületek beszűkülése következtében hatással lehet a levegő minőségére és a klímára, ugyanakkor a belterület intenzívebbé tétele a település koncentráltabb fejlődését biztosítja, a területi terjeszkedés helyett, mely a területfoglalás révén kedvezőtlenebb hatást gyakorol a környezeti elemekre és rendszereikre, különösen a földre és a klímára. A kedvezőtlen hatást ellensúlyozza a HÉSZ azon előírása, mely szerint a vegyes területek övezeteiben a telkek kötelezően zöldfelülettel borított területét többszintes növényállományú zöldfelületként kell kialakítani.											

Gazdasági funkciójú területek intenzitásának növekedése, egyes építési övezetek maximális beépítési %-ának növelése által											
Környezeti elemekre					Környezeti elemek rendszereire, folyamataira					Natura 2000 területek állapotára	Érintett emberekre
Földre	Levegőre	Vízre	Élővilágra	Épített környezetre	Tájra	Településre	Klímára	Természeti rendszerre	Biodiverzitásra		
0	**—/!**	**—/!**	**0**	**0**	**0**	**0**	**—/!**	**0**	**0**	**NÉ**	**+/!**
Több gazdasági (általános és kereskedelmi, szolgáltató) terület övezetben a maximális beépítési % növelését tartalmazza a terv, mely az általános és a kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területnek is cca. 7 %-át érinti. A növekedés mértéke a Gá területek cca. 2 %-án 20 % (20-ról 40 %-ra történő emelés), a Gá területek cca. 5 %-án 10 % (20-ról 30 %-ra történő emelés), a Gksz területek kevesebb mint 7 %-án pedig 10 % (30-ról 40 %-ra történő emelés). További változás a külterületen elszórtan megjelenő különleges mezőgazdasági üzemi területek (korábban egyéb gazdasági) övezetben a megengedett beépítési % 30 %-ról 40 %-ra történő emelése. A beépítési %-ok emelése jellemzően a minimálisan kialakítandó zöldfelületek hasonló mértékű csökkenését vonja maga után. A változtatás a gazdasági területek egy részének sűrűbb beépítését eredményezheti, mely a kondicionáló felületek, zöldfelületek beszűkülése következtében hatással lehet a levegő minőségére és											

a klímára, ugyanakkor a meglévő beépítésre szánt területek intenzívebbé tétele a település koncentráltabb fejlődését biztosítja, a területi terjeszkedés helyett, mely a területfoglalás révén kedvezőtlenebb hatást gyakorol a környezeti elemekre és rendszereikre, különösen a földre és a klímára.
A kedvezőtlen hatást ellensúlyozza a HÉSZ azon előírása, mely szerint a gazdasági területek övezeteiben és a különleges mezőgazdasági terület övezeteiben a telkek kötelezően zöldfelülettel borított területét többszintes növényállományú zöldfelületként kell kialakítani. A környezeti konfliktusok elkerülése érdekében ennek megvalósulására az engedélyezés során kiemelt figyelmet kell fordítani.

3.6.2 Közvetett módon hatást kiváltó tényezők fellépése

Ebben a fejezetben tekintjük át a 2/2005. (I.11.) Korm. rendelet 4. mellékletében nevesített 3.6.2.1 – 3.6.2.6. alfejezetek témaköreit.

- **Új környezeti konfliktusok, problémák megjelenése, meglévők felerősödése: RÉSZBEN VÁRHATÓ**

Részben kifogásolható a gazdasági területek további terjeszkedése északon, a levegőáramlási irányok, valamint a gazdasági területek túlzott belterületi térnyerése miatt. A területhasználati és környezeti konfliktusok elkerülése a lakóterület felé védő zöld sávok létesítésével biztosítható, mely feltételnek a későbbiekben szabályozandó területek esetében is érvényt kell szerezni.

Makó egyes területrészei belvíz által veszélyeztetettek. Az ilyen területek további beépítése, valamint beépítési intenzitásának további növelése a probléma felerősödéséhez vezethet, ezért a belterület északi részén tervezett gazdasági terület bővítés csak nagyobb területre kiterjedő vízrendezés megvalósításával javasolható Ugyanígy a gépgyár bővítése délen fokozott odafigyelést igényel vízrendezési és biztonsági szempontból.

- **Környezettudatos, környezetbarát magatartás, életmód lehetőségeinek, feltételeinek gyengítése vagy korlátozása: NEM VÁRHATÓ**

A tervezett területfelhasználási rendszer nem befolyásolja a környezettudatos, környezetbarát magatartás, életmód lehetőségeit, feltételeit. A tervezett új infrastrukturális elemek (tervezett kerékpárút, tram-train) elősegítik azt.

- **A helyi adottságoknak megfelelő optimális térszerkezettől, területfelhasználási módtól való eltérés fenntartása vagy létrehozása: NEM/RÉSZBEN VÁRHATÓ**

A tervezett változtatások a már kialakult településszerkezetbe illeszkednek, összhangban állnak a magasabb rendű területrendezési tervek területfejlesztési elképzeléseivel.

Az optimális területfelhasználás tekintetében kifogásolható a belterület keleti szomszédságában, a belterület és az elkerülő út közötti terület gazdasági területként való hasznosítása, annak természeti, tájképi jelentősége miatt. A területet ex lege védett kunhalom, mélyfekvésű nádas terület és Natura 2000 terület is érinti. A tervezett gazdasági területet már a hatályos TRE is tartalmazta. Fent nevezett táji, természeti értékek védelme érdekében jelen TRE-ben az érintett területek a gazdasági területen belül be nem építhető területrészként kerültek kiszabályozásra.

- **Olyan helyi társadalmi-kulturális, gazdasági-gazdálkodási hagyományok gyengítése, amelyek a táj eltartó képességéhez alkalmazkodnak: NEM VÁRHATÓ**

A tervezett területfelhasználási rendszer nem gyengíti a helyi társadalmi-kulturális, gazdasági-gazdálkodási hagyományokat. A külterületi területfelhasználási javaslat és övezeti rendszer a tájhasználati hagyományokat figyelembe véve került meghatározásra, azok megőrzését szolgálja.

— **A természeti erőforrások megújulásának korlátozása: NEM/RÉSZBEN VÁRHATÓ**

A természeti erőforrások megújulása tekintetében kedvezőtlen hatás a termőföld végleges más célú hasznosítása a fejlesztési területeken. A tervezett változtatások a termőföld mértéktartó igénybevételét jelentik. Az új területfoglalás mellett jelentős nagyságú (mintegy 34 ha) jelenleg beépítésre szánt különleges szabadidő- és rekreációs területbe sorolt terület kerül mezőgazdasági területbe visszasorolásra.

Az országos szintű jogszabályok és a HÉSZ előírásainak betartása esetén a tervezett változtatások a vízkészletek állapotára nincsenek negatív hatással.

— **A nem helyi természeti erőforrások jelentős mértékű használata vagy a helyi természeti erőforrások túlnyomóan más területen való hasznosítása: TELJESSÉGGEL NEM MEGÍTÉLHETŐ**

A tervezett változtatások hatására nem várható a nem helyi természeti erőforrások jelentős mértékű használata vagy a helyi természeti erőforrások túlnyomóan más területen való hasznosítása. A nagykiterjedésű, hasznosításra váró gazdasági területeken folytatott tevékenységek pontos ismeretének hiányában azonban teljes pontossággal nem előjelezhető.

3.7 A KÖRNYEZETI KÖVETKEZMÉNYEK ALAPJÁN A TERV ÉRTÉKELÉSE, A KÖRNYEZETI SZEMPONTBÓL ELFOGADHATÓ VÁLTOZÁSOK MEGHATÁROZÁSA

Az előző fejezetekben feltárt közvetlen, valamint közvetett hatások alapján megállapítható, hogy a tervezett területhasználatok és övezeti besorolások alapján a terv megvalósulása esetében jelentős mértékben nem várható a környezeti elemek, rendszerek igénybevétele. A tervezett területhasználatok illeszkednek a település kialakult településszerkezetébe, a HÉSZ-ben megfogalmazott környezetvédelmi, közmű feltételek és zöldfelületi előírások betartásával, a meglévő területhasználatokra és egymásra várhatóan nem lesznek zavaró hatással. A tervezett módosítások mértéktartóan tartalmaznak új beépítésre szánt terület kijelölést. A tervezett módosítások következtében a közigazgatási területen a biológiai aktivitás érték nem csökken, ellenkezőleg, egyes meg nem valósult fejlesztések visszaminősítése, valamint újabb erdőterületek lehatárolása végett jelentős mértékben nő.

A TRE új fejlesztési területeket mértéktartóan tartalmaz. Ténylegesen új beépítésre szánt területként jelennek meg a belterületen tervezett gazdasági területek, melyek kiterjedése cca. 18 ha, valamint tervezett lakóterületek, melyek kiterjedése cca. 2,4 ha, továbbá a beépítésre szánt különleges hulladékkezelő 3,7 ha-nyi bővítési területe. Valamint jelentősebb változásként nevesíthető a beépítésre nem szánt területek között a tervezett kamion parkoló- és pihenő az M43-as autópálya Makói lehajtójánál. Jelentősebb módosítást jelent továbbá egyes gazdasági területek területfelhasználási besorolásának megváltozása, a különleges területek rendszerének felülvizsgálata, a beépítésre szánt és nem szánt különleges területek szétválasztása, valamint a mezőgazdasági területek területfelhasználási és övezeti rendszerének felülvizsgálata, módosítása. A további változtatások nagy része a tényleges használat, ingatlan-nyilvántartás szerinti besorolást, a Szabályozási terv és a TSZT összhangjának megteremtését, valamint a magasabbrendű jogszabályokkal, tervekkel való összhang megteremtését célozza.

A terv feltárta a terület használatát korlátozó, védelmi lehatárolással érintett területeket, ezeket figyelembe veszi. Az újonnan kijelölt beépítésre szánt területek, illetve a tervezett változtatásokkal érintett területek a környezeti elemek, rendszerek szempontjából jellemzően nem tartoznak a kiemelten érzékeny, védendő területek közé. Környezeti érzékenysége, természetvédelmi érintettsége szempontjából a hullámtéren és a Csanádi-háti puszták területén tervezett változtatások – Autóscsárda területe, hullámtéri különleges területek, Bogárzói templom környezete, KMNPI Montág-pusztai gazdasági központjának területe - emelendők ki. A tervezett változtatások az ökológiai kapcsolatok fennmaradását nem veszélyeztetik, értékes élőhely megszűnésével, táji, természeti értékek veszélyeztetésével nem járnak. Örökségvédelmi szempontból az autóbuszpályaudvar északi szomszédságába tervezett vendáglátó létesítmény, illetve vegyes terület kijelölés érdemel figyelmet, mivel az településképi szempontból érzékeny területen, Makó településszerkezet-védelmi területén található.

A tervezett módosítások esetében a területek besorolását és szabályozását, beépítési határértékeit illetően fogalmazódtak meg változatok, melyek részben a környezeti értékelés hatására formálódtak. A terv a környezeti szempontból kedvezőbb változatok irányába mozdult el, különösen az alábbi változtatások említendők:

- egyes lakóterülettel határos gazdasági területek kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területbe sorolása;
- újabb védelmi zöldfelületek (kötelező fásítás, beültetési kötelezettségű terület) szabályozása a területhasználati, környezeti konfliktusok elkerülése érdekében;
- a belterület keleti szomszédságában tervezett gazdasági területet érintő táji, természeti értékek (kunhalom, Natura 2000 gyepterület, nádas) védelmének biztosítása miatt a be nem építhető részek kiszabályozása.

A még be nem épült rendelkezésre álló gazdasági területek miatt kifogásolható a gazdasági területek további terjeszkedése a belterületen, mely földvédelmi érdekeket sért és lakóterületekhez közeli elhelyezkedése, valamint részben belvízveszélyes terület érintettsége miatt területhasználati, környezeti konfliktushoz vezethet.

Fontos hangsúlyozni, hogy helyenként (különösen a beépítésre váró gazdasági területeken) a pontos környezeti hatások nehezen megítélhetők, mert ehhez a beruházások pontos paramétereinek ismerete lenne szükséges — ez pedig csak későbbi tervfázisokban lehetséges.

4. A HATÁSOK ELKERÜLÉSÉRE VAGY CSÖKKENTÉSÉRE VONATKOZÓ, A TERVBEN SZEREPLŐ INTÉZKEDÉSEK HATÉKONYSÁGÁNAK ÉRTÉKELÉSE, JAVASLATOK EGYÉB SZÜKSÉGES INTÉZKEDÉSEKRE

A tervben foglalt javaslatok, az építés feltételeként meghatározott szabályok a negatív környezeti hatások minimalizálását segítik elő, segítenek abban, hogy jelentős közvetlen, vagy közvetett negatív környezeti hatás, környezetkárosodás ne következzen be. A vonatkozó jogszabályok és a HÉSZ előírásainak betartása, a terv alátámasztó munkarészeiben megfogalmazásra kerülő, a környezetminőség megőrzését, javítását célzó javaslatok, feltételek figyelembe vétele esetén a terv megvalósulása a környezetminőség jelentős romlásához, a környezeti elemek jelentős károsodásához nem vezethet.

A tervben a várható kedvezőtlen hatások feltárásra kerültek, a szakági tervezői javaslatok beépültek a tervbe. Ezen javaslatok legfontosabb elemei az előző pontban ismertetésre kerültek.

A környezeti értékelés megelőző fejezeteiben feltárt környezeti konfliktusok kiküszöbölése, a negatív környezeti hatások minimalizálása érdekében megfontolásra javasoljuk továbbá az északi gazdasági terület, valamint a belterület keleti szomszédságában korábban elhatározott gazdasági terület bővítés szükségességét. Javasoljuk, hogy igénybevételükre csak a meglévő gazdasági területek beépülését követően kerüljön sor. Ennek érdekében e területeket javasolt csak a Településszerkezeti terven szerepeltetni.

5. JAVASLAT OLYAN KÖRNYEZETI SZEMPONTÚ INTÉZKEDÉSEKRE, SZEMPONTOKRA, MELYEKET A TERV ÁLTAL BEFOLYÁSOLT MÁS TERVBEN FIGYELEMBE KELL VENNI

További intézkedések, amelyek nem a településrendezési terv során, hanem a létesítmények megvalósítása, illetve üzemeltetése során érvényesíthetők a környezetterhelések minimalizálása, a környezetszennyezések, káros környezeti hatások kiküszöbölése érdekében:

- az építési engedélyezés során a környezeti és zöldfelületi feltételek betartásának ellenőrzése,
- kötelező növénytelepítések megvalósítása a tervezett fejlesztési területek megvalósításával egyidejűleg, különösen a gazdasági területeken, a hulladékkezelő terület bővítése esetén és a kialakításra kerülő kamionparkoló területén,
- védő erdőtelepítések, fásítások megvalósítása a tervezett létesítmények (pl. gazdasági létesítmények fejlesztése, elkerülő út) megvalósításával egyidejűleg,
- a településképvédelmi rendeletben meghatározásra kerülő területhasználati és építészeti követelmények betartása, a megfelelő építészeti minőség érvényre juttatása érdekében, kiemelt figyelemmel a településképi szempontból értékes, védendő területeket érintően,
- a gazdasági, ipari létesítmények engedélyezése során az elérhető legjobb technológia, mint követelmény érvényesítése,
- a megújuló energiahordozók alkalmazása, a klímabarát építészeti megoldások - pl. zöldhomlokzatok, az árnyékoló, fényvisszaverő felületek alkalmazása, a csapadékvíz talajba szivárgását, elpárolgást lehetővé tevő vízáteresztő felületek használata, ahol a környezetvédelmi elvárások lehetővé teszik - ösztönzése az engedélyezés során.

6. A TERV MEGVALÓSULÁSA KÖVETKEZTÉBEN FELLÉPŐ KÖRNYEZETI HATÁSOKRA VONATKOZÓ MONITOROZÁSI JAVASLATOK ÉRTÉKELÉSE

A monitorozás célja a környezeti elemek és rendszereik állapotában történő időbeni változások kimutatása. A monitorozásra településrendezési terv esetében a tervek felülvizsgálatakor nyílik lehetőség. Az állapotváltozások kimutatásához, a környezeti hatások számszerű, pontos meghatározásához a településrendezési terv készítésekor kevés adat állt rendelkezésre.

A fejlesztési területek igénybevétele következtében megnövekedő közlekedési terhelés tekintetében a közutakra vonatkozó forgalomszámlálási adatok, valamint a zajterhelések számítása mérhető és ellenőrizhető adatokkal szolgál. A terv felülvizsgálata során a létesítést követő mérési eredményekkel, forgalomszámlálási adatokkal összevethetők.

A művelésből kivont területek nagyságának, a lakó- és gazdasági épületek, idegenforgalmi létesítmények számának változása is lehet indikátor. A monitorozás tárgya a környezeti vizsgálat tárgyát képező terv elfogadása után épült épületek funkciójának és számának alakulása.

A településen található kondicionáló felületek változásának követésére szolgál az ún. „biológiai aktivitásérték”. Az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. tv. 2006. évi márciusi módosítása a takarékos területgazdálkodás ösztönzése érdekében előírja, hogy újonnan beépítésre szánt területek kijelölése csak oly módon történhet, hogy az adott település közigazgatási területén a biológiai aktivitás érték (BAÉ) nem csökkenhet. Jelen tervben történt új beépítésre szánt terület kijelölése, így az alátámasztó munkarészben kiszámításra került a BAÉ. Az érték a változtatások során nem csökkent.

7. KÖZÉRTHETŐ ÖSSZEFOGLALÓ

Jelen környezeti értékelés Makó Város „új” településrendezési eszközeinek környezeti vizsgálata megállapításait tartalmazó dokumentum. A településrendezési eszközök a beépítés feltételeinek, építési követelményeknek, jogoknak és kötelezettségeknek a megállapítására hivatottak, a környezeti ártalmak legkisebbre való csökkentése, a természeti és épített örökség értékeinek megőrzése, a település természeti arculatának védelme mellett.

A környezeti vizsgálat célja, hogy a terv megvalósulása során várható környezeti következményeket feltárja, hogy a környezeti szempontból kedvezőtlen változtatások a döntéshozás korai fázisában felismerhetők legyenek, s a környezeti elemek és rendszereik, az emberek egészségi állapota és életminősége védelme érdekében szükség esetén további intézkedések, feltételek a tervbe beépítésre kerülhessenek.

A környezeti vizsgálat Makó készülő „új” településrendezési eszközeinek a hatályos településrendezési eszközökhöz képest történő változtatásaiból részletesen értékelte azon változtatásokat, melyek a környezeti elemek, valamint a környezeti hatótényezők tekintetében várhatóan jelentősebb hatást gyakorolnak.

Összefoglalva megállapítható, hogy a településrendezési eszközök módosítása ***nem tartalmaz olyan tervi elemet, amely magasabb rendű környezetvédelmi célkitűzésekkel ellentétes lenne.***

A környezeti vizsgálat értékelés nem azonosított a településrendezési eszközök módosításai között olyan tervi elemet, amely várhatóan jelentős kedvezőtlen hatással lenne a környezeti elemekre, a környezeti elemek rendszereire, folyamataira, szerkezetére.

A tervezett fejlesztések a város térbeli fejlődését csak minimális mértékben befolyásolják. A tervezett területhasználatok illeszkednek Makó kialakult településszerkezetébe, a HÉSZ-ben megfogalmazott környezetvédelmi, közmű feltételek és zöldfelületi előírások betartásával, a meglévő területhasználatokra és egymásra várhatóan nem lesznek zavaró hatással.

A tervezett beépítésre szánt terület fejlesztések, funkció váltások, valamint az intenzitás mértékében történő változtatások a városra nem rónak megoldhatatlan, vagy aránytalanul nagy feladatokat, a közműigény a meglévő gerinchálózatra való csatlakozással kielégíthető, a keletkező szennyvizek és hulladék befogadására a szennyvíztisztító mű és a hulladéklerakó is megfelelő kapacitással rendelkezik.

A TRE az érdekelt államigazgatási szervek adatszolgáltatása alapján pontosította a védett természeti értékek helyét, lehatárolását. A tervezett területhasználat változások értékes növény- és állatvilágot nem veszélyeztetnek, az élővilágra nincsenek negatív hatással. A természetvédelmi, tájképvédelmi

szempontból értékes, érzékeny területeken a tájhasználati hagyományok mezőrzését, a táji, természeti értékek védelmét, a tájkarakter erősítését szolgáló tájszerkezet, külterületi területfelhasználás és övezeti rendszer került meghatározásra.

A tervezett módosítások következtében a közigazgatási területen a biológiai aktivitás érték nem csökken, ellenkezőleg, egyes meg nem valósult fejlesztések visszaminősítése, valamint újabb erdőterületek lehatárolása végett jelentős mértékben nő.

A környezeti értékelés során kirajzolódtak azon tervi elemek, melyek környezetre gyakorolt negatív hatása további, a tervbe beépítendő elemmel ***mérsékelhető, illetve kiküszöbölhető.*** A szakági tervezői javaslatok beépültek a tervbe, különösen az alábbiak említhetők:

- további védelmi zöldfelületi elemek (kötelező fásítás, beültetési kötelezettségű terület) beépítése a szabályozási tervbe, a területhasználati, környezeti konfliktusok elkerülése érdekében;
- beépítésre szánt területen lévő táji, természeti értékek védelme érdekében a beépítésre szánt terület be nem építhető részének szabályozása;
- egyes területfelhasználások környezeti szempontból kedvezőbb területfelhasználásba sorolása.

Környezeti szempontból **javasolt továbbá a gazdasági területek bővítése szükségességének, illetve a kijelölt gazdasági területek ütemezésének átgondolása**, tekintettel arra, hogy a gazdasági terület céljára már korábban kijelölt területek között még jelentős nagyságú szabad felületek vannak.

Fontos hangsúlyozni, hogy a megvalósuló beruházások, elhelyezésre kerülő funkciók pontos ismeretének hiányában a gazdasági területek környezetre gyakorolt hatása, különösen az összeadódó hatások nehezen előjelezhetők. Ezért környezeti szempontból elkerülendő a gazdasági területek túlzott térnyerése.

A környezeti értékelés olyan **környezeti szempontú intézkedésekre** is felhívja a figyelmet, melyek a településrendezési terven túlmutatnak, **a létesítmények megvalósítása, illetve üzemeltetése során érvényesíthetők** a környezetterhelések minimalizálása, a környezetszennyezések, káros környezeti hatások kiküszöbölése érdekében.

Ilyenek

- a további építési és egyéb engedélyezések során a környezeti és zöldfelületi feltételek betartásának – különösen a kötelező növénytelepítések, védő zöld sávok, beültetési kötelezettségű területek kialakításának ellenőrzése;
- a zöldfelületek szakszerű - a tájképi, ökológiai szempontokat is figyelembe vevő – kialakításának megkövetelése;
- a gazdasági létesítmények engedélyezése során az elérhető legjobb technológia, mint követelmény érvényesítése,
- gazdasági területeken a megfelelő építészeti minőség érvényre juttatása érdekében a településképi követelmények betartatása, ellenőrzése;
- a klímabarát —az alkalmazkodást segítő, az éghajlatváltozás hatásait mérsékelő— építészeti megoldások ösztönzése az engedélyezések során.

Összegzésként megállapítható, hogy a tervben foglalt tervi elemek, előírások és javaslatok a környezeti elemeket (levegő, föld, víz, élővilág, épített környezet) és rendszereiket (táj, település, ökológiai rendszer) érő, a tervezett fejlesztések negatív környezeti hatásainak lehetőség szerinti csökkentését, a táji, természeti értékek védelmét kívánják biztosítani.

MAKÓ

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Közlekedés fejlesztési javaslat (belterület)

1 : 25 000

Jelmagyarázat

Meglévő	Tervezett	
		Autópálya
		Országos főút
		Országos mellékút, települési főút
		Gyűjtőút, külterületi feltáróút
		Körforgalmú csomópont
		Szintbeni csomópont
		Kerékpárút (önálló vagy közös gyalog-kerékpárút)
		Kerékpársáv
		Vasút vonal, villamos vonal
		Szintbeni vasúti keresztezés
		Híd
		Vasútállomás
		Parkoló
		Autóbusz pályaudvar
		Villamos megálló
		B+R kerékpár tároló
		Hajóállomás
		Forgalomcsillapított terület
		Belterület határa

Munka megnevezése:	**MAKÓ településrendezési eszközök**
Megrendelő:	**MAKÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA** 6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511-800; honlap: www.mako.hu
Generál tervező:	**TERRA Stúdió Kft.** 1034 Budapest, Szomolnok u 14. tel: (36-1) 250-5064 e-mail: terra.studio@prourbekft.hu
Szakági tervező cég:	**PRO URBE KFT.** 1034 BUDAPEST, SZOMOLNOK U. 14. e-mail: prourbe@prourbekft.hu
Munkarész:	ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK
Tervlap címe:	Közlekedés fejlesztési javaslat (belterület)
Tervjel:	**KÖ-1**
Tervező:	IMECS ANIKÓ KÉ-T 01-1018
Méretarány:	M= 1:25 000
Dátum:	2021. március

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

MAKÓ

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Közlekedés fejlesztési javaslat (külterület)

1 : 100 000

Jelmagyarázat

Meglévő	Tervezett	
		Autópálya
		Országos főút
		Országos mellékút, települési főút
		Vasút vonal, villamos vonal
		Körforgalmú csomópont
		Szintbeni vasúti keresztezés
		Híd
		Vasútállomás
		Autóbusz pályaudvar
		Villamos végállomás
		Hajóállomás
		Belterület határa

Munka megnevezése:
MAKÓ
településrendezési eszközök

Megrendelő:
MAKÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511-800; honlap: www.mako.hu

Generál tervező:
TERRA Stúdió Kft.
1034 Budapest, Szomolnok u 14.
tel: (36-1) 250-5064
e-mail: terra.studio@prourbekft.hu

Szakági tervező cég:
PRO URBE KFT.
1034 BUDAPEST, SZOMOLNOK U. 14.
e-mail: prourbe@prourbekft.hu

Munkarész:	Tervjel:
ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK	**KÖ-2**
Tervlap címe: Közlekedés fejlesztési javaslat (külterület)	

Tervező:	Méretarány:	Dátum:
IMECS ANIKÓ KÉ-T 01-1018	M= 1:100 000	2019. április

ÉNY-i elkerülő út
II. rendű főút K.IV.A.

árok padka útpálya padka árok

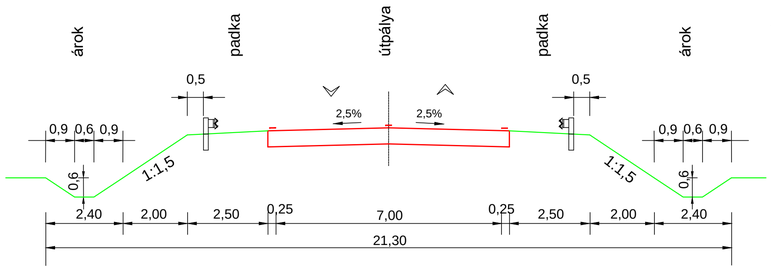

Gyűjtő utak kialakítása,(22-18m) nyílt csapadékvíz elvezetéssel
kétoldali gyalogos közlekedéssel B.V.c.B.

járda zöldsáv árok útpálya árok zöldsáv járda

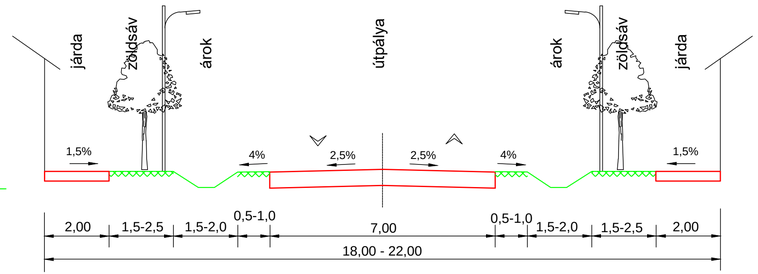

Gyűjtő utak (14m) zárt csapadékvíz elvezetéssel,
kétoldali gyalogos közlekedéssel

járda zöldsáv útpálya zöldsáv járda

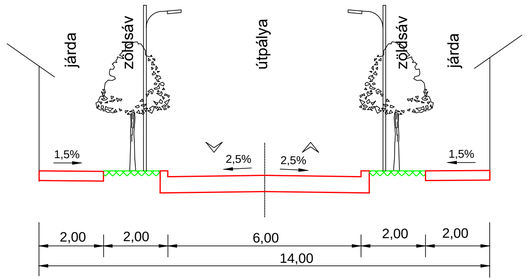

16 m szabályozási szélességű utcák
nyílt csapadékvíz elvezetéssel,
kétoldali gyalogos közlekedéssel

járda zöldsáv útpálya zöldsáv járda

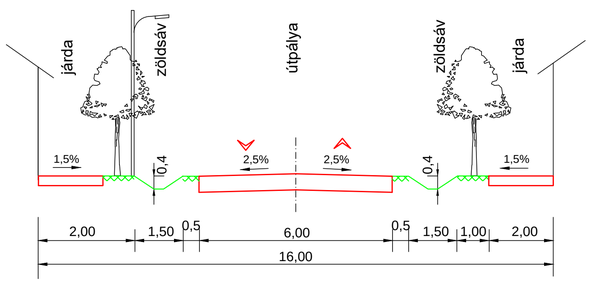

Lakóutcák, nyílt csapadékvíz elvezetéssel,
egyoldali gyalogos közlekedéssel

járda útpálya árok zöldsáv

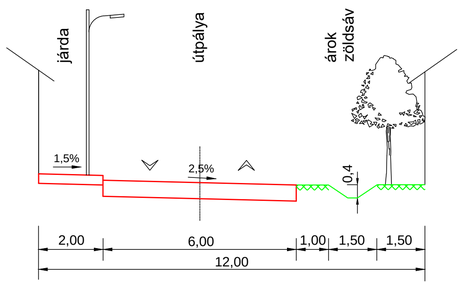

Lakóutcák, zárt csapadékvíz elvezetéssel,
kétoldali gyalogos közlekedéssel

járda útpálya zöldsáv járda

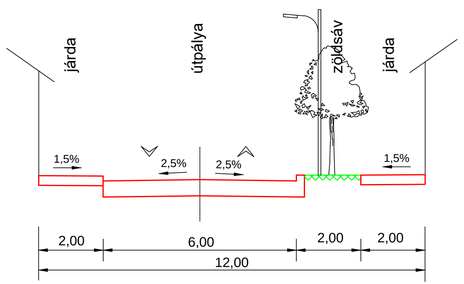

9 m szabályozási szélességű lakóutcák
egy oldali árokkal, egyoldali gyalogos közlekedéssel

járda útpálya zöldsáv

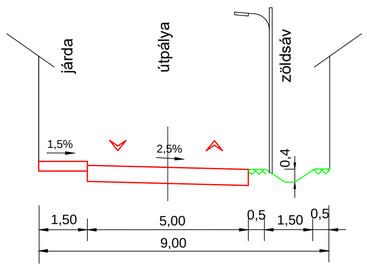

MAKÓ

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Közlekedés fejlesztési javaslat
Mintakeresztszelvények

1 :100

Munka megnevezése:	**MAKÓ településrendezési eszközök**
Megrendelő:	**MAKÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA** 6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511-800; honlap: www.mako.hu
Generál tervező:	**TERRA Stúdió Kft.** 1034 Budapest, Szomolnok u 14. tel: (36-1) 250-5064 e-mail: terra.studio@prourbekft.hu
Szakágú tervező cég:	**PRO URBE KFT.** 1034 BUDAPEST, SZOMOLNOK U. 14. e-mail: prourbe@prourbekft.hu
Munkarész:	ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK
Tervlap címe:	Közlekedés fejlesztési javaslat mintakeresztszelvények
Tervező:	IMECS ANIKÓ KÉ-T 01-1018
Méretarány:	M= 1:100
Tervjel:	**KÖ-3**
Dátum:	2019. április

MAKÓ

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI
ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Környezetvédelmi korlátozással érintett területek,
javasolt környezetvédelmi intézkedések

1 : 60 000

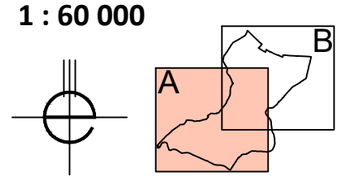

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- jelentősebb út
- jelentősebb tervezett út
- vasút
- vízfelület, vízfolyás

Környezetre jelentősebb hatást gyakorló létesítmények

- gazdasági területhasználat

különleges használatú területek

- megszűnt, rendezendő külszíni bányaterület
- hulladékkezelő és -lerakó terület
- mezőgazdasági üzemi terület
- hullámtéri üdülési funkciójú terület
- hullámtéri rekreációs-szabadidős terület (strand, kemping, sportterület, szabadidőközpont)

Korlátozással érintett területek

nagyvízi meder zónái:

- elsődleges levezető sáv
- másodlagos levezető sáv
- átmeneti zóna
- belvízzel erősen/közepesen veszélyeztetett terület
- tervezett záportározó területe
- levegőtisztaság-védelmi szempontból ökológiailag sérülékeny területek
- szénhidrogén bányatelek határa
- SZT szennyvíztisztító és 300 m-es védőtávolsága
- út, vasút védőtávolsága

Javasolt környezetvédelmi intézkedések

- csatornázandó terület
- tervezett erdősáv/védő zöld sáv

Munka megnevezése:	**MAKÓ településrendezési eszközök**
Megrendelő:	**MAKÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA** 6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511-800; honlap: www.mako.hu
Generál tervező:	**TERRA Stúdió Kft.** 1034 Budapest, Szomolnok u 14. tel: (36-1) 250-5064 e-mail: terra.studio@prourbekft.hu
Szakági tervező cég:	**TÁJOLÓ-TERV KFT.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24. e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu
Munkarész:	ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK
Tervlap címe:	Környezetvédelem
Tervjel:	**KV-1**
Felelős szakági tervező:	AUER JOLÁN TT/1, TK/1 01-5003 JACZENKÓ JUDIT TT/1, TK/1 01-5156
Tervező:	'SIGMOND KATALIN OKL. TÁJÉPÍTÉSZMÉRNÖK
Méretarány:	M= 1:60 000
Dátum:	2021. augusztus

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült

A

B

Békéssámson

Tótkomlós

Battonya-
Pusztaföldvár-Dél
- szénhidrogén

Makó-árok I.
szénhidrogén

Pitvaros

Makó-árok I.
szénhidrogén

Földeák

Királyhegyes

Királyhegyes

Makó-árok I. - szénhidrogén

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült

MAKÓ

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI
ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Környezetvédelmi korlátozással érintett területek,
javasolt környezetvédelmi intézkedések

1 : 60 000

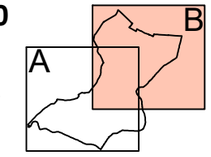

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- jelentősebb út
- jelentősebb tervezett út
- vasút
- vízfelület, vízfolyás

Környezetre jelentősebb hatást gyakorló létesítmények

- gazdasági területhasználat

különleges használatú területek

- megszűnt, rendezendő külszíni bányaterület
- hulladékkezelő és -lerakó terület
- mezőgazdasági üzemi terület
- hullámtéri üdülési funkciójú terület
- hullámtéri rekreációs-szabadidős terület (strand, kemping, sportterület, szabadidőközpont)

Korlátozással érintett területek

nagyvízi meder zónái:

- elsődleges levezető sáv
- másodlagos levezető sáv
- átmeneti zóna
- belvízzel erősen/közepesen veszélyeztetett terület
- tervezett záportározó területe
- levegőtisztaság-védelmi szempontból ökológiailag sérülékeny területek
- szénhidrogén bányatelek határa
- SZT szennyvíztisztító és 300 m-es védőtávolsága
- út, vasút védőtávolsága

Javasolt környezetvédelmi intézkedések

- csatornázandó terület
- tervezett erdősáv/védő zöld sáv

Munka megnevezése: **MAKÓ településrendezési eszközök**	
Megrendelő: **MAKÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA** 6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511-800; honlap: www.mako.hu	
Generál tervező: TERRA Studio **TERRA Stúdió Kft.** 1034 Budapest, Szomolnok u 14. tel: (36-1) 250-5064 e-mail: terra.studio@prourbekft.hu	
Szakági tervező cég: **TÁJOLÓ-TERV KFT.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24. e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu	
Munkarész: ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK	Tervjel: **KV-1**
Tervlap címe: Környezetvédelem	
Felelős szakági tervező: AUER JOLÁN TT/1, TK/1 01-5003; JACZENKÓ JUDIT TT/1, TK/1 01-5156	Tervező: 'SIGMOND KATALIN OKL. TÁJÉPÍTÉSZMÉRNÖK
	Méretarány: M= 1:60 000
	Dátum: 2021. június

MAKÓ

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Védendő táji, természeti értékek

1 : 60 000

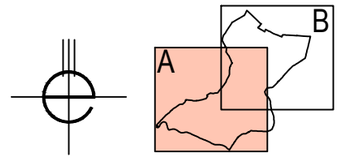

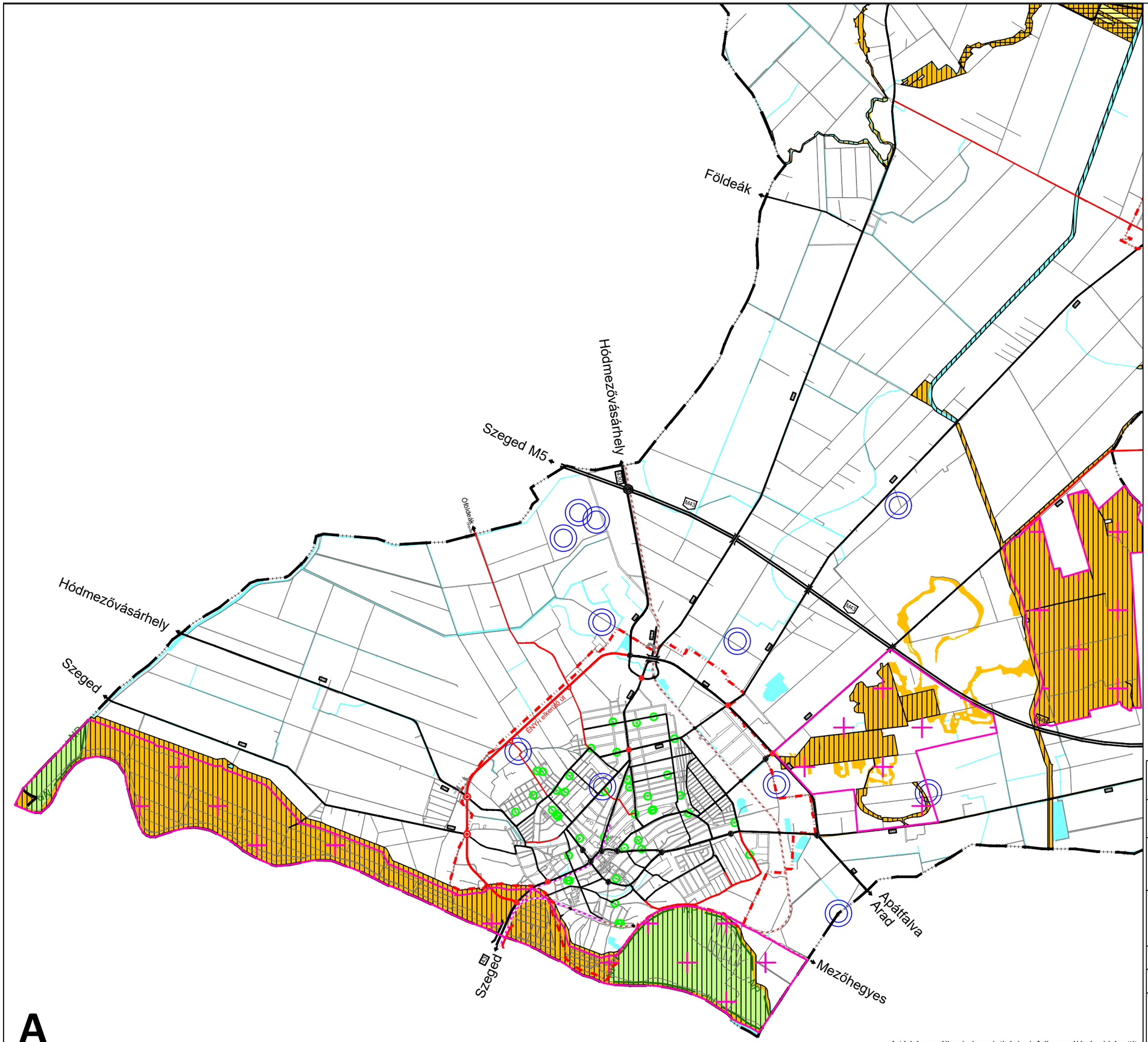

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- jelentősebb út
- jelentősebb tervezett út
- vasút
- vízfelület, vízfolyás

Nemzetközi természetvédelmi lehatárolással érintett területek

- Natura 2000 terület - kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- Natura 2000 terület - madárvédelmi terület
- Natura 2000 terület - kiemelt jelentőségű természetmegőrzési és madárvédelmi terület
- Ramsari terület határa

Országos jelentőségű védett természeti területek

- Körös-Maros Nemzeti Park határa
- Körös-Maros Nemzeti Park fokozottan védett területének határa
- Ex lege védett kunhalom (országos jelentőségű természeti emlék)

Országos ökológiai hálózat területei

- Magterület
- Ökológiai folyosó
- Pufferterület

Helyi jelentőségű védett természeti területek

- helyi jelentőségű természeti emlék

Egyéb táji, tájképi értékek

- Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

Munka megnevezése: **MAKÓ településrendezési eszközök**

Megrendelő: **MAKÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA**
6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511-800; honlap: www.mako.hu

Generál tervező: **TERRA Stúdió Kft.**
1034 Budapest, Szomolnok u 14.
tel: (36-1) 250-5064
e-mail: terra.studio@prourbekft.hu

Szakági tervező cég: **TÁJOLÓ-TERV KFT.**
1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24.
e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu

Munkarész: ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Tervjel: **TK-1**

Tervlap címe: Védendő táji, természeti értékek

Felelős szakági tervező:
AUER JOLÁN
TT/1, TK/1 01-5003
JACZENKÓ JUDIT
TT/1, TK/1 01-5156

Tervező: 'SIGMOND KATALIN
OKL. TÁJÉPÍTÉSZMÉRNÖK

Méretarány: M= 1:60 000

Dátum: 2021. augusztus

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült

B

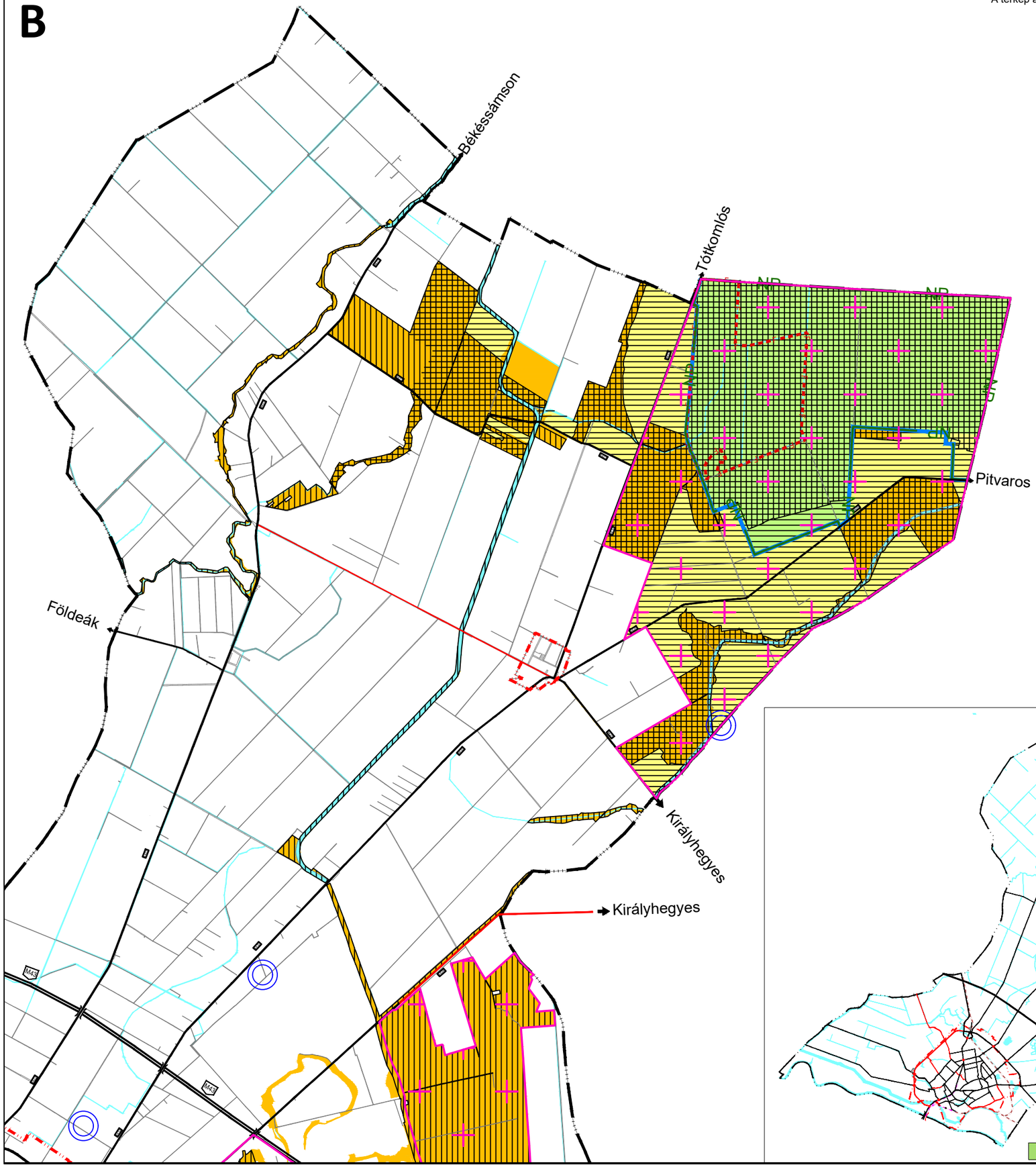

MAKÓ

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Védendő táji, természeti értékek

1 : 60 000

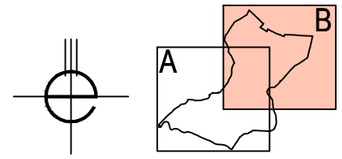

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- jelentősebb út
- jelentősebb tervezett út
- vasút
- vízfelület, vízfolyás

Nemzetközi természetvédelmi lehatárolással érintett területek

- Natura 2000 terület - kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- Natura 2000 terület - madárvédelmi terület
- Natura 2000 terület - kiemelt jelentőségű természetmegőrzési és madárvédelmi terület
- Ramsari terület határa

Országos jelentőségű védett természeti területek

- NP dN Körös-Maros Nemzeti Park határa
- F Körös-Maros Nemzeti Park fokozottan védett területének határa
- Ex lege védett kunhalom (országos jelentőségű természeti emlék)

Országos ökológiai hálózat területei

- Magterület
- Ökológiai folyosó
- Pufferterület

Helyi jelentőségű védett természeti területek

- helyi jelentőségű természeti emlék

Egyéb táji, tájképi értékek

- Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

Munka megnevezése:
MAKÓ
településrendezési eszközök

Megrendelő:
MAKÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511-800; honlap: www.mako.hu

Generál tervező:
TERRA studio
TERRA Stúdió Kft.
1034 Budapest, Szomolnok u 14.
tel: (36-1) 250-5064
e-mail: terra.studio@prourbekft.hu

Szakági tervező cég:
TÁJOLÓ-TERV KFT.
1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24.
e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu

Munkarész: ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Tervlap címe: Védendő táji, természeti értékek

Tervjel: **TK-1**

Felelős szakági tervező:
AUER JOLÁN
TT/1, TK/1 01-5003
JACZENKÓ JUDIT
TT/1, TK/1 01-5156

Tervező:
'SIGMOND KATALIN
OKL. TÁJÉPÍTÉSZMÉRNÖK

Méretarány: M= 1:60 000

Dátum: 2021. augusztus

MAKÓ

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Tájrendezés

1 : 60 000

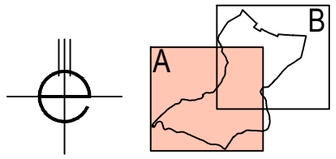

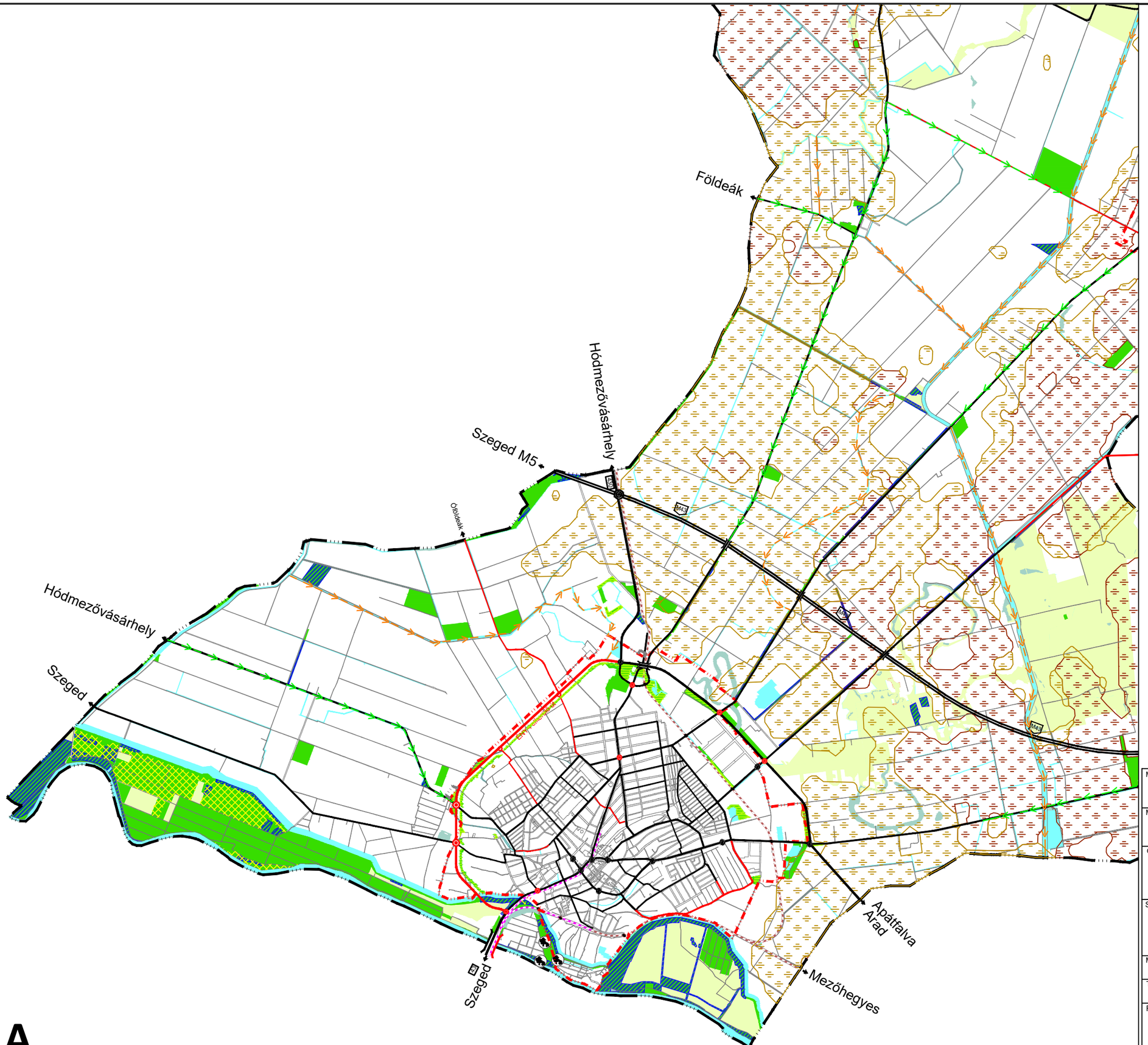

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- jelentősebb út
- jelentősebb tervezett út
- vasút

Védendő tájhasználat

- vízfelület, vízfolyás
- természetközeli terület (mocsár, nádas)
- védendő tájhasználatú mezőgazdasági terület
- erdőterület
- kiváló termőhelyi adottságú erdőterület
- kiváló termőhelyi adottságú szántóterület
- jó termőhelyi adottságú szántóterület

Tájrendezés, tájfejlesztés

- ökológiai kapcsolatok fejlesztése vízfolyások mentén, javasolt tájfásítás
- utak mentén javasolt tájfásítás
- tervezett védelmi erdő (új telepítés)
- tervezett védelmi erdő (rendeltetés váltás)
- tervezett közjóléti fejlesztés

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült

A

Munka megnevezése:	**MAKÓ** **településrendezési eszközök**
Megrendelő:	**MAKÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA** 6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511-800; honlap: www.mako.hu
Generál tervező:	**TERRA Stúdió Kft.** 1034 Budapest, Szomolnok u 14. tel: (36-1) 250-5064 e-mail: terra.studio@prourbekft.hu
Szakági tervező cég:	**TÁJOLÓ-TERV KFT.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24. e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu
Munkarész:	ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK
Tervjel:	**TK-2**
Tervlap címe:	Tájrendezés
Felelős szakági tervező:	AUER JOLÁN TT/1, TK/1 01-5003 JACZENKÓ JUDIT TT/1, TK/1 01-5156
Tervező:	'SIGMOND KATALIN OKL. TÁJÉPÍTÉSZMÉRNÖK
Méretarány:	M= 1:60 000
Dátum:	2021. augusztus

B

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült

Békéssámson

Tótkomlós

Pitvaros

Földeák

Királyhegyes

Királyhegyes

MAKÓ

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Tájrendezés

1 : 60 000

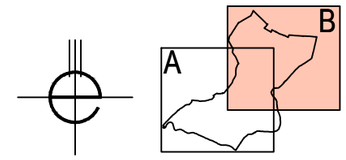

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- jelentősebb út
- jelentősebb tervezett út
- vasút

Védendő tájhasználat

- vízfelület, vízfolyás
- természetközeli terület (mocsár, nádas)
- védendő tájhasználatú mezőgazdasági terület
- erdőterület
- kiváló termőhelyi adottságú erdőterület
- kiváló termőhelyi adottságú szántóterület
- jó termőhelyi adottságú szántóterület

Tájrendezés, tájfejlesztés

- ökológiai kapcsolatok fejlesztése vízfolyások mentén, javasolt tájfásítás
- utak mentén javasolt tájfásítás
- tervezett védelmi erdő (új telepítés)
- tervezett védelmi erdő (rendeltetés váltás)
- tervezett közjóléti fejlesztés

Munka megnevezése:
MAKÓ
településrendezési eszközök

Megrendelő:
MAKÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA
6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511-800; honlap: www.mako.hu

Generál tervező:
TERRA Studio
TERRA Stúdió Kft.
1034 Budapest, Szomolnok u 14.
tel: (36-1) 250-5064
e-mail: terra.studio@prourbekft.hu

Szakági tervező cég:
TÁJOLÓ-TERV KFT.
1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24.
e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu

Munkarész:
ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Tervlap címe:
Tájrendezés

Tervjel:
TK-2

Felelős szakági tervező:
AUER JOLÁN
TT/1, TK/1 01-5003
JACZENKÓ JUDIT
TT/1, TK/1 01-5156

Tervező:
'SIGMOND KATALIN
OKL. TÁJÉPÍTÉSZMÉRNÖK

Méretarány:
M= 1:60 000

Dátum:
2021. augusztus

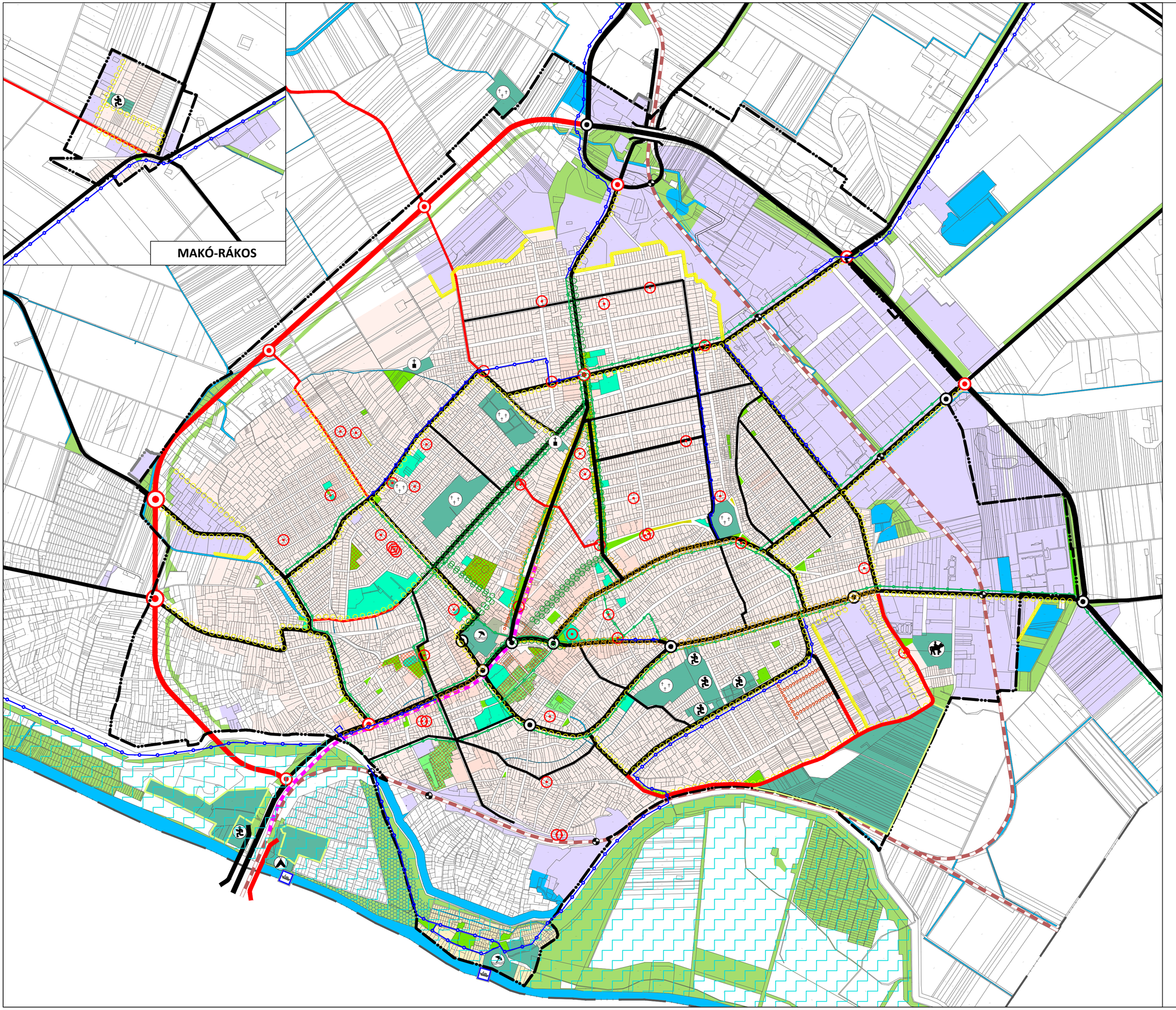

MAKÓ

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI

ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK

Zöldfelületi rendszer fejlesztési javaslat

1 : 15 000

Jelmagyarázat

- belterület
- jellemzően lakó funkciójú terület
- üdülőterület
- gazdasági területhasználat
- jelentősebb út
- jelentősebb tervezett út
- kerékpárút
- tervezett kerékpárút
- vasútvonal
- tervezett villamos vonal
- vízfelület, vízfolyás

KÖZHASZNÁLATÚ ZÖLDFELÜLETEK

- zöldterület (közpark, közkert)
- fásított köztér
- telepszerű beépítés közcélú zöldfelülettel
- közjóléti funkciójú erdő

KORLÁTOZOTTAN KÖZHASZNÁLATÚ, JELENTŐSEBB KÖZHASZNÁLAT ELŐL ELZÁRT ZÖLDFELÜLETEK

Zöldfelületi intézmények

- temető
- kegyeleti park
- nagykiterjedésű sportterület
- lovarda
- strand
- kemping
- szabadidőpark terület
- jelentős zöldfelületű közintézmény telke
- erdőterület

ZÖLDFELÜLETI ÖSSZEKÖTŐ ELEMEK

- útmenti zöldsáv
- meglévő szerkezeti jelentőségű fasor
- javasolt közterületi fásítás
- vízfolyás, csatorna

ÉRTÉKES, VÉDENDŐ ZÖLDFELÜLETI ELEMEK

- helyi védett zöldfelület
- helyi védett fasor
- egyéb értékes egyöntetű fasor
- helyi jelentőségű természeti emlék (helyi természetvédelmi oltalom alatt álló fa)
- jelentős ökológiai, kondicionáló, tájképi értékű hullámtér

VÉDELMI ZÖLDFELÜLETEK

- védő erdő
- egyéb védő zöldfelület (telken belüli védőfásítás)

Munka megnevezése:	**MAKÓ** **településrendezési eszközök**
Megrendelő:	**MAKÓ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA** 6900 Makó, Széchenyi tér 22. tel.: (36-62) 511-800; honlap: www.mako.hu
Generál tervező:	**TERRA Stúdió Kft.** 1034 Budapest, Szomolnok u 14. tel: (36-1) 250-5064 e-mail: terra.studio@prourbekft.hu
Szakágí tervező cég:	**TÁJOLÓ-TERV KFT.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24. e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu
Munkarész:	ALÁTÁMASZTÓ JAVASLATOK
Tervjel:	**Z-1**
Tervlap címe:	Zöldfelületi rendszer
Felelős szakágí tervező:	AUER JOLÁN TT/1. TK/1 01-5003 JACZENKÓ JUDIT TT/1. TK/1 01-5156
Tervező:	'SIGMOND KATALIN OKL. TÁJÉPÍTÉSZMÉRNÖK
Méretarány:	**M= 1:15 000**
Dátum:	2021.augusztus

MAKÓ VÁROS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI
2021.

ÖRÖKSÉGVÉDELMI HATÁSTANULMÁNY

ZÁRÓ SZAKMAI VÉLEMÉNY KÉRÉSÉHEZ ÖSSZEÁLLÍTOTT DOKUMENTÁCIÓ

2021. AUGUSZTUS

Készítette:

Terra Stúdió Kft.
1034 Budapest, Szomolnok u. 14.
Tel/Fax:
web:

	dr. Kukely György
Projektvezető	
Projektvezető-helyettes	Rácz Andrea
Vezető településrendezési tervező	Cs. Kelemen Ágnes TT/1 01-0760
Régészeti szakértő	Sóskúti Kornél 20/211

Makó Város Önkormányzata

Polgármester	Farkas Éva Erzsébet
Jegyző	dr. Bálint-Hankóczy Beatrix
Főépítész	Csernyus Lőrinc
Építésügyi hatósági ügyintéző	Kaposta Áron

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ 7

1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT 10
1.1 A település történeti leírása 11
1.1.1 Településszerkezet kialakulása 14
1.1.2 Tájszerkezet alakulása 19
1.1.3 Történeti településmag 23
1.1.4 Külterületi tanyás térség 29
1.2 A régészeti örökség felmérése 30
1.2.1 Az őskor időszaka 30
1.2.2 Újkőkor (Kr. e. 6000–4500/4400) 31
1.2.3 Rézkor (Kr. e. 4500/4400 – 2700/2500) 32
1.2.4 Bronzkor (Kr. e. 2700/2500 – 900/800) 34
1.2.5 Vaskor (Kr. e. 900/800 – Kr. e.) 37
1.2.6 Császárkor időszaka 39
1.2.7 A népvándorlás kora 42
1.2.8 Honfoglalás-, Árpád-, és középkor 46
1.2.9 Késő középkor és törökkor 52
1.2.10 A régészeti örökség felmérése 54
1.3 A védett műemléki értékek települési értékleltára 59
1.3.1 Az országos építészeti örökség elemei 59
1.3.2 A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek 63
1.4 A helyi építészeti örökség települési értékleltára 64
1.4.1 Településszerkezet 66
1.4.2 Telekstruktúra és utcavonal-vezetés 66
1.4.3 Utcakép, utcakép részlet 68
1.4.4 Egyéb településkarakter elemek 70
1.4.5 Építményrészlet, alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás 73
1.4.6 Táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzete 75
1.4.7 Szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor 80
1.4.8 Temetők 80

2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE 82
2.1. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése 83
2.1.1. Településhálózati és tájhasználati változás 83
2.1.2. Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás 83
2.1.3. Infrastrukturális változás 84
2.1.4. Műemléki értékek felmérése esetén, a középtávon tervezett, a települési értékleltárban szerepeltetett létesítmények megjelenését érintő beavatkozások 85
2.2. A változások hatásai 89
2.2.1. Hatások a régészeti örökségre 89
2.2.2. Hatások a történeti településre, település- és tájszerkezetre 100
2.2.3. Hatások a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre 103
3. ÉRTÉKVÉDELMI TERV 106
3.1. Az értékek meghatározása és tudományosan megalapozott rangsorolása 107
3.2. Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények 107
3.3. Önkormányzati feladatok 113
3.4. A helyi szabályozási elemekre, övezeti előírások, helyi értékvédelmi rendeletre vonatkozó javaslat 114
3.5. Az érték védelmét szolgáló egyedi vagy sajátos szabályok 114
3.6. Az értékleltárban szerepeltetett létesítmények értékeit érintő fejlesztési, rendezési és hasznosítási típusú feladatok meghatározása 114
3.7 Az értékvédelemre irányuló tevékenységek prioritásainak meghatározása, ütemezése, felelőseinek megnevezése 114
3.8. Összefoglalás 115
4. IRODALOMJEGYZÉK 117
5. MELLÉKLETEK 121
5.1. Melléklet (régészeti lelőhelyek főbb adatai) 122
5.1.1. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek főbb adatai 123
5.1.2. A közhiteles nyilvántartásban eddig még nem szereplő, de ismert régészeti lelőhelyek listája 222
5.1.3. Makó közigazgatási határait részben érintő lelőhelyek 229
5.2. Melléklet (a módosítási helyszínek és a környezetében található régészeti lelőhelyek térképes ábrázolásai) 233
5.3. Melléklet (fotódokumentáció) 249
6. NYILATKOZAT 260
BEVEZETŐ 5

1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT 8
1.1 A település történeti leírása 9
1.1.1 Településszerkezet kialakulása 12
1.1.2 Tájszerkezet alakulása 17
1.1.3 Történeti településmag 21
1.1.4 Külterületi tanyás térség 27
1.2 A régészeti örökség felmérése 28
1.2.1 Az őskor időszaka 28
1.2.2 Újkőkor (Kr. e. 6000–4500/4400) 29
1.2.3 Rézkor (Kr. e. 4500/4400 – 2700/2500) 30
1.2.4 Bronzkor (Kr. e. 2700/2500 – 900/800) 32
1.2.5 Vaskor (Kr. e. 900/800 – Kr. e.) 35
1.2.6 Császárkor időszaka 37
1.2.7 A népvándorlás kora 40
1.2.8 Honfoglalás-, Árpád-, és középkor 44
1.2.9 Késő középkor és törökkor 50
1.2.10 A régészeti örökség felmérése 52
1.3 A védett műemléki értékek települési értékleltára 58
1.3.1 Az országos építészeti örökség elemei 58
1.3.2 A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek 62
1.4 A helyi építészeti örökség települési értékleltára 63
1.4.1 Településszerkezet 65
1.4.2 Telekstruktúra és utcavonal-vezetés 65
1.4.3 Utcakép, utcakép részlet 67
1.4.4 Egyéb településkarakter elemek 69
1.4.5 Építményrészlet, alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás 72
1.4.6 Táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzete 74
1.4.7 Szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor 79
1.4.8 Temetők 79
2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE 81
2.1. A települési értékleltárban szereplő elemek vonatkozásában releváns rövid és középtávon tervezett változások ismertetése 82
2.1.1. Településhálózati és tájhasználati változás 82
2.1.2. Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás 82
2.1.3. Infrastrukturális változás 83

2.1.4. Műemléki értékek felmérése esetén, a középtávon tervezett, a települési értékleltárban szerepeltetett létesítmények megjelenését érintő beavatkozások 84
2.2. A változások hatásai 88
2.2.1. Hatások a régészeti örökségre 88
2.2.2. Hatások a történeti településre, település- és tájszerkezetre 97
2.2.3. Hatások a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre 99
3. ÉRTÉKVÉDELMI TERV 102
3.1. Az értékek meghatározása és tudományosan megalapozott rangsorolása 103
3.2. Az értékleltárban szerepeltetett értékek megőrzését biztosító szempontok és követelmények 103
3.3. Önkormányzati feladatok 109
3.4. A helyi szabályozási elemekre, övezeti előírások, helyi értékvédelmi rendeletre vonatkozó javaslat 109
3.5. Az érték védelmét szolgáló egyedi vagy sajátos szabályok 110
3.6. Az értékleltárban szerepeltetett létesítmények értékeit érintő fejlesztési, rendezési és hasznosítási típusú feladatok meghatározása 110
3.7 Az értékvédelemre irányuló tevékenységek prioritásainak meghatározása, ütemezése, felelőseinek megnevezése 110
3.8. Összefoglalás 110
4. IRODALOMJEGYZÉK 112
5. MELLÉKLETEK 116
5.1. Melléklet (régészeti lelőhelyek főbb adatai) 117
5.1.1. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek főbb adatai 118
5.1.2. A közhiteles nyilvántartásban eddig még nem szereplő, de ismert régészeti lelőhelyek listája 212
5.1.3. Makó közigazgatási határait részben érintő lelőhelyek 219
5.2. Melléklet (a módosítási helyszínek és a környezetében található régészeti lelőhelyek térképes ábrázolásai) 222
5.3. Melléklet (fotódokumentáció) 238
6. NYILATKOZAT 248

BEVEZETŐ

Jelen örökségvédelmi hatástanulmány a TÉR&FORMA Kft. Építész Iroda által 2004-ben elkészült Makó város kulturális örökségvédelmi hatástanulmányának felülvizsgálatával, a 496/2016-os Korm. rendelet 12. melléklete szerinti tartalommal készült el. A korábbi, magas színvonalú örökségvédelmi hatástanulmány megállapításait, szövegrészeit jelen tanulmány magába integrálta (ezeket külön nem tüntettük fel az egyes fejezeteknél). Jelen örökségvédelmi hatástanulmány mindennek a kiegészítését, aktualizálását végezte el.

Előzmények

Makó építészeti örökségéről először Kovács Gyula készített katasztert 1918-ban (1929-ben a Csanád vármegyei Könyvtár sorozatban jelent meg). A barokk kortól a XIX. sz. végi romantikáig tartó időszak legjelentősebb középületei, kúriák, polgárházak, parasztházak, malmok, kapuk, szobrok, temetői sírok, marosi fahíd, stb. szerepelnek, a teljesség igénye nélkül, leírásokkal, a vármegyeháza korabeli terveivel, rajzokkal, illusztrációkkal és korabeli fotókkal (az épületek közül sok mára átalakításra vagy elbontásra került). Mintegy 20 épület került felvételre.

Az első, hivatalos makói műemlékjegyzék Genthon István révén 1951-ben készült, amely 20 db különböző műemléki besorolású épületet vett jegyzékbe, rövid ismertetéssel (kiegészítve a XVIII. századi Szt. István téri Mária szoborral és néhány temetői sírral). Ennek nyomán 1952-ben a VÁTI igen jó minőségű kataszteri fotókat készített a városról, és a jegyzékben szereplő épületekről (eredeti anyaga a József Attila Múzeumban van).

Az 1970-1990 közötti hivatalos műemléki jegyzékben már csak 14 védett épület szerepel, több már elbontásra került (pl.: a főtéri Naschitz-ház, a Szent János téri kápolna, kúriák, református paplak, stb.).

1983-ban a DÉLTERV állította össze a védendő épületek címjegyzékét, melynek eredményeként több mint 500 épületről készült felvétel, s végül 236 épületet listáztak (figyelmen kívül hagyták az állami lakásépítésre fenntartott és szanálásra ítélt területekre eső, egyébként védelemre javasolt épületeket). Ekkor lett kijelölve a város legjelentősebb műemlékei körül négy műemléki környezet és kilenc védendő utcakép, ill. védendő növényállomány.

Az 1990-től hivatalos műemléki jegyzék 14 országos műemléki védettségű épületet és 4 műemléki környezetet tart nyilván. Az 1983-ban országos védelemre javasolt épületek (14) még nem kerültek felvételre, ezek ma helyi védettség alatt állnak.

A város szerkezetének kialakulása és növekedése dr. Tóth Ferenc szerkesztésében 1992-ben megjelent, „Makó régi térképei" monográfiában került alapos áttekintésre 22 db térképen (a legkorábbi az 1753-as Steinlein-féle térkép, illetve fontos emlék a Giba Antal által, 1824-ben felmért reformkori várostérkép). 2000-ben jelent meg Dr. Tóth Ferenc: Csongrád megye építészeti emlékei című könyve, melynek makói fejezete kitűnő összefoglalót ad a város értékeiről.

2004-ben a TÉR&FORMA Kft. Építész Iroda által 2004-ben elkészült Makó város kulturális örökségvédelmi hatástanulmánya átfogóan értékeli és áttekinti az építészeti értékeket és a régészeti lelőhelyeket.

A régészeti örökség vizsgálata

Makó város régészeti örökségének felmérésére és a településrendezési tervhez készített értékleltárára legutóbb 2004-ben került sor. Az azóta eltelt időszakban számos új adattal gyarapodott a szűkebb térségre vonatkozó régészeti ismeretanyag. Az elmúlt évtizedben számos nagyberuházás valósult meg a térségben, melynek eredményeként több területen elkészült a régészeti lelőhelyek pontos, jelenleg legkorszerűbb eljárásokkal történő felmérése és a beruházások által veszélyeztetett részeinek megelőző vagy mentő feltárása. A jogszabályi előírások mellett ezek a tényezők is indokolttá teszik a korábbi értékleltár felülvizsgálatát és kibővítését.

Mindezek mellett az elmúlt években a hazai kulturális örökségvédelem jogszabályi hátterében végbement változások szintén indokolttá teszik a régészeti lelőhelyek védelmére vonatkozó eljárási rendek aktuális állapotának rövid áttekintését a településrendezési hatástanulmány keretében.

Az örökségvédelmi vizsgálat során áttekintésre kerültek a korábbi adattári anyagok (Móra Ferenc Múzeum, Magyar Nemzeti Múzeum), illetve – jelenleg – a Miniszterelnökség gondozásában álló közhiteles lelőhely nyilvántartás adatai, valamint a régészeti szakirodalomban az elmúlt években a térségről megjelent tudományos és ismeretterjesztő munkák sora.

Mindezek mellett a jogszabályi előírásoknak megfelelő módon a rendezési terv változásai kapcsán az újonnan beépítésre szánt területeken régészeti terepbejárásokra is sor került, melyek terepi adatgyűjtése újabb eddig nem ismert lelőhelyek sorával gazdagították a település kulturális örökségi javait.

1. ÖRÖKSÉGVÉDELMI VIZSGÁLAT

1.1 A TELEPÜLÉS TÖRTÉNETI LEÍRÁSA

A térség jégkor végén kialakult természeti képét az emberi megtelepedés a történelem folyamán jelentősen alakította. Makó város és szűkebb térségének a fejlődése és története szorosan kapcsolódik az Alföld és bizonyos mértékben az egész Kárpát-medence képéhez. A terület egyik meghatározó természeti jelensége a Maros folyó és a hozzá kapcsolódó vízrendszer. A legkorábbi emberi megtelepedés is az ezekkel összefüggő magaslatokon a mezőgazdasági művelés számára megfelelő adottságokkal rendelkező területeken történhetett meg. A térség fejlődésében a helyben élő autochton lakosság folyamatosságát a keletről és délről érkező újabb és újabb, eltérő mértékű és hatású bevándorlások alakították, sok esetben meghatározó módon.

Az első írott forrás Makóról 1247-ben található, Vlnuk alakban, amely révet, folyami átkelőt jelölt. A település első földesura a Csanád nemzetséghez tartozó Makó bán volt. Egy 1299-ben kelt oklevél szerint: „Felvelnök, amelyet újabban Makófalvának neveznek" a Hód nevű mezőség felé tartó Foktól (ma: Nagy-ér) keleti irányba esik. Az ettől nyugatra eső rész Alvelnök. A Nagy-ér vízválasztó és természetes vízelvezető, amely köré az egész település szerveződött.

A város a középkorban gyors fejlődésen ment keresztül: 1332-ben már plébániával rendelkezett, piacot tartott és vámot is szedett. A XVI. század közepére több kisebb falu (Szentlőrinc, Kisfalud, Malomszög, Vásárhely-Makó, Szentlászló, Szentmargita, Tömpös, Szentmiklós) is beolvadt a településbe, így ennek köszönhetően a város lakosságszáma az 1500-2000 főt is elérte. 1516-ban Makó már virágzó mezőváros, nevéből a „falva" elkopott. Ekkortájt János király kétszer is megfordult benne.

A török hódoltság idején Makó nem szpáhi, hanem khász birtokká vált, azaz lakói bizonyos védettséget élveztek, évente egy ízben adóztak, és megszabadulva a feudális önkénytől, önálló közigazgatást hozhattak létre.

A város szellemi kibontakozása a reformáció időszakára esett, amelyet a török nem akadályozott meg, így lett Makó a reformátusság központja, egyben esperesi székhely. Szőnyi Benjamin szerint: "*a makói oskola még a gyulainál is elébb való volt, s benne rendszerént húsz-harminc filozófiát és teológiát hallgató tógátus ifjak tanultak, kikből ezen vidéknek oskolai tanítók sőt prédikátorok is teltek*." Báthory Gábor, erdélyi fejedelem oltalmában a város népessége gyarapodott, gazdaságilag megerősödött, a művelés alá vont földterületei kiterjedtek. 1556-ban a pozsonyi kamarától, a földesúri önkény alól a város oltalmat kapott, így lakói a város teljes határát szabadon művelhették, a királyi haszonvételeket tetszésük szerint kezelhették. 1686-ban a Szeged alól visszavonuló törökök a várost, különös kegyetlenséggel felégették, lakosságát elüldözték, 1695-ben lakatlan helyként említik. Amikor tehát az ország legnagyobb területe felszabadult a török uralom alól és fejlődni kezdett, Makó megszűnt létezni, és 13 évig nem is történt kísérlet a visszatelepítésére.

A mai Makó létrejötte, kialakulása 1699-ben vette kezdetét, amikor a kamara igen kedvező feltételek mellett megkezdte a város újjáépítését. Az 1699-ben kelt pozsonyi oklevél szerint a városba visszaköltözők, akik maguknak állandó épületet építenek, négy évig a közteherviselés alól teljes mentességet kapnak. A mai Makó kialakulása ekkor kezdődött, egymás után jöttek létre az új városrészek. Az újjátelepüléskor a lakosság felekezeti különállásként, a Nagyértől keletre, a pusztulás előtti állapotot követve, nagyjából ugyanoda telepedett le, létrehozva ezzel a kétközpontú települést: a katolikus bujáki, és református szentlőrinci városmagot. A törzslakosságot alkotó reformátusváros a

Maroshoz közelebb, sövényfalú templomukkal a központjukban fejlődött, a református fertálytól északnyugatra letelepedett, jövevénynek számító katolikusok, a mai Szent István tér közelében épített vesszőfonatú templomuk köré szerveződtek. A két városrész természetes védettséget élvezett: délen a Maros, nyugaton a mocsaras nádas rét, északon és keleten a Nagyér védte.

1717-ben a királyi kamara utasítására történt összeírás 84 családot, 400-500 lelket jegyzett fel, akik többségükben már Makón születtek. Makó 1730-ban Csanád vármegye székhelyévé vált. A város ekkortól gyors fejlődésnek indult, jelentős volt mind a természetes szaporulat, mind a bevándorlás. A népesség 1801-ig, több mint 8.000 főre, 1900-ig, 33.000 főre növekedett (mai lélekszáma ennek kétharmada). Az 1740-es években Stanichlavich Miklós temesvári püspök zsidókat és kárpátaljai ruszinokat telepített le, így Makó a Nagyértől keletre, zsidó és orosz fertállyal bővült.

A beköltözők miatt a település is gyarapodásnak indult: először a városközpont alakult ki a Szegedi, Aradi és Vásárhelyi utak csomópontjában, majd az Újváros területén is sorra jelentek meg a lakóépületek. Keleti - északkeleti irányban, közel két évszázadon keresztül újabb városrészek alakultak ki: Cigánybécs, a Honvéd városrész, a Kenyérvárói, a Sóványi munkásházak, északon a Trianon utáni Tisztviselő, Vertán, Bonczos elnevezésű telepek. A református városrész a 19. században az Aradi u., a katolikus, a Kálvária utca irányában bővült tovább.

Az 1821-es makói árvíz – amely közel 900 házat döntött romba – jelentős változást hozott a település életében. A külterületeken található szőlőtöveket kivágták, helyüket veteményeskertek vették át, ahol hamarosan tömegesen indult meg a hagymatermesztés. A nagy pusztítás után Kőszeghy László csanádi püspök utasítására Giba Antal földmérő valósította meg az első jelentős városrendezési tervet, és a rendezetlen, ívelt vonalvezetésű utcákat kiegyenesítették.

A kiegyezés után a város ismét dinamikus fejlődésnek indult. A gazdasága felpezsdült, Szeged után Makó volt a vidék első városa, ahol aszfaltoztak és artézi kutakat fúrtak. Villanytelep létesült, a Marosra vasúti és közúti hidakat építettek és 1883-ban az első vonat is begördült a makói állomásra. A beköltözők részére további házhelyeket alakítottak ki, így a város periférikus részei is egyre jobban beépültek.

A XVIII-XIX. században a város közigazgatási és gazdasági gócponttá vált, s a mai országhatárok közötti települések közül a 7. legnagyobb lett. A fejlődésnek az első világégés vetett véget. A város 37 ezer fős lakosságából 8500 katona vett részt a háborúban, főleg Doberdónál és Oroszországban, valamint Galíciában.

A trianoni békeszerződés súlyos törést eredményezett Makó életében: a várost elvágták hagyományos erdélyi és bánsági piacaitól, csökkent a bevetett földek száma, amelynek révén 3000 ember vált munkanélkülivé. Az elcsatolt területekről érkező menekültekkel a lakosság száma 1920-ban érte el csúcspontját, 37 141 főt.

Az 1920-as évek végén begyűrűző gazdasági világválság miatt csak a harmincas évek közepére stabilizálódott Makó helyzete. Ekkor épült fel a városi bérpalota, a posta, a rendőrségi palota, az államépítészeti hivatal, a hagymaház, a katolikus és református fiúpolgári, a kereskedelmi iskola, a Deák Ferenc utcai, az Almásy utcai és néhány tanyasi iskola; bővítették a vármegyeházát, a városházát, a kórházat, a főtéri kiskápolnát, a Korona Szállót. A püspök-kertet megvásárolta a város, és a nagyközönség rendelkezésére bocsátották. Környékén villasor épült. A város kulturális- és közélete is felpezsdült: országosan elismert tanárok dolgoztak a gimnáziumban, régészeti ásatások,

művésztelep jött létre, nyaranta pedig 150 színházi előadást tartottak. A sok gyerekes családok részére megépült az 1940-es évekbeli ONCSA-, Levente - és Táncsics telep.

A második világháború során Makónak több mint 500 hősi halottja lett, és közel 1200 zsidó lakost gyilkoltak meg. A második világháború után Makó periférikus helyzete tovább súlyosbodott. Az 1950-es megyerendezés során Csanád vármegye településeit Békés és Csongrád megye között osztották fel. Ezzel Makó elvesztette megyeszékhelyi rangját, egykor kiterjedt vonzáskörzete pedig 70 ezer főre csökkent, a város határából ötezer holdat Békés megyéhez csatoltak. A települést 1952-re termelőszövetkezeti várossá alakították át, a lakosok önerőből négy MGTSZ-t hoztak létre (Lenin, Kossuth, József Attila, Úttörő). Az egykori vasútjavító helyén kialakították a Mezőgazdasági Gépgyárat, a város legnagyobb ipari üzemét. Mindezek ellenére az országos gazdasági- és területfejlesztési politika Makót szinte teljesen kirekesztette, részben a jugoszláv határ közelsége, majd később, 1956 után az egyéni gazdálkodás túlsúlya miatt. A szocializmus időszakában Makó gazdasági és demográfiai szempontból is veszített súlyából, a korábbi hetedik helyről a harminchatodikra csúszott a települések népességi rangsorában. Nagymértékű lett az elvándorlás és a lakosság elöregedése. A 60-as évekre a lélekszám 33 ezerről közel 25 ezer főre zsugorodott.

A város csak az 1960-as évek közepétől a járda- és útépítések, valamint a csatornázás révén indult lassú fejlődésnek. Még 1956-ban megtörténtek az első termálkútfúrások, amelynek eredményeképpen 1963-ban megnyílt az akkor még tisztasági közfürdő a Járási Tanács udvarán.

Nagyobb volumenű beruházások az 1970-es árvíz után valósultak meg. A tömeges lakásépítések nyomán új lakótelepek alakultak ki, rendelőintézet, könyvtár, múzeum és zöldségkutató állomás épült, bővültek az iskolák és a kórház. A központi iparfejlesztési elképzeléseknek megfelelően könnyűipari, bútorgyártó, élelmiszer-feldolgozó üzemek települtek le Makón. A TAURUS, a FÉG és a MEDICOR műveknek létesült leányvállalata. Önállóan működött a ZÖLDÉRT, a HÓDIKÖT, valamint a redőny-, kenyér-, tégla- és kolbászgyár. A nagyobb ipari szövetkezetek a bőr-, házi-, textil-, valamint a vas- és fémiparban tevékenykedtek. 1978-ban megnyílt Makó első nagyáruháza, a Skála-csoportba tartozó Maros Áruház.

Az 1960-80-as években a főtér és a városközpont szinte teljes egészében átépült. A háború után épült ki a Gerizdes városrész is.

A rendszerváltás után a foglalkoztatás egykori bázisát jelentő üzemek bezárták kapuikat. Az ipar fellendítése érdekében 1998-ban Makót és térségét az állam vállalkozási övezetté nyilvánította, majd a város északkeleti részén Ipari Park is létesült. Az ezredforduló után több közintézmény nyitotta meg kapuit, amelyek közül számos Makovecz Imre tervei alapján valósult meg.

Makó mára járási központ, az ország délkeleti kapujaként pedig európai uniós és nemzetközi kapcsolatok közvetítője. Turizmus tekintetében a Hagymatikum Gyógyfürdő jelenti az egyik legjelentősebb vonzerőt.

Az ezredforduló óta Makó több elismerésben is részesült. 2009-ben nyerte el a Befektetőbarát település címet, 2010-ben Hild János díjat kapott, a Magyarország Legvirágosabb Városa és az Európai Ezüstérmes Város díjat pedig folyamatos fejlődés eredményeként érdemelte ki.

1.1.1 Településszerkezet kialakulása

Makó igen nagy területen fekszik, területe közel 230 km^2. Kiterjedése K-Ny-i irányban több mint 4,5 km, É-D-i irányban közel 3,5 km. Makón, a történelem folyamán, alapvetően kétféle térszerkezet alakult ki. Egyrészről a korabeli, ún. nőtt településrészen a törzsökös, valamint a zsidó és orosz fertályon az utcahálózat és a telekosztások a természeti környezethez igazodva jött létre.

A fő szervező erőt a Nagyér, az esésvonalak mentén természetesen kialakult vízlevezető csatornák valamint a partosabb területek jelentették. A korabeli telkek a Nagyér mentén, jórészt arra merőlegesen és véggel futottak le.

Makó településszerkezetének alapjai már a XVIII. században kialakultak: a korabeli térképeken az utcaszerkezet, a háromszögletű terek a mai struktúra jellemzőit már mutatta. A település körül, a nyugati és a féli oldalon is számottevő szőlőterületek vették körbe a várost, s a Maros árterének kiterjedése, a folyó szabályozatlansága is kirajzolódott.

1-1. ábra: Makó az I. (1763-1787) katonai felmérés térképén

Forrás: mapire.eu

A betelepítéseket követően a XIX. sz. elejétől kezdve mérnöki közreműködéssel szabályos telkek és utcahálózatok alakultak ki az egyes gazdasági és társadalmi változásokhoz kapcsolódóan. A város sugaras irányban egyre intenzívebben bővült, szinte minden irányban, a város különböző szegleteiben.

1-2. ábra: Makó a II. (1806-1869) katonai felmérés térképén

Forrás: mapire.eu

Makó településszerkezetét alapvetően két tényező határozta meg: a Maros és a piac.

A vasút megjelenéséig, Erdély és Szeged felé is a **Maros** volt a leggyakrabban használt kereskedelmi és közlekedési útvonal volt, ugyanakkor a városra a legnagyobb veszélyt is a Maros jelentette. 1753-ban ezt jegyezték fel:" A folyó lépésről-lépésre régi medréből kilépett és a város felé vette útját." Az akkori Giba féle térkép jelzi, hogy elsősorban a református városrészt érintette a pusztulás. Ezért is

nyúlt meg keleti irányban a településnek ez a része. A folyó részleges szabályozásával kapcsolatos a Steinlein féle térkép is. A Maroson kívül a Nagyérnek is jelentős szerepe volt a településszerkezet alakulásában. „A Zrínyi, Apaffy és a Kálvin utca Nagyérre futó telkeivel körülölelte a törzsökös várost, szinte körútként foglalta keretbe a két ősi városrészt." 1821-ben újra árvíz pusztította a várost, s ezután került sor először a város részleges rendezésére: Szentlőrincen Giba Antal, a zsidó fertályon Fejérváry Ferenc szabályozási terve alapján.

A Maros szabályozása Makó részére létkérdés volt. A legkritikusabb rész Baranyásnál volt, ahol a meder a felére, az ártér harmadára szűkült. Az 1821-es árvíz több mint 800 házat tett tönkre, a szőlőskertek jó része elpusztult. Már 1814-15-ben Vertics József, Őry Fábián Dániel készítettek szabályozási tervet, azonban a környék földesurainak, elsősorban a zombori Rónay család, és a deszki Gerliczy báró heves ellenállása miatt, tényleges szabályozására, jó 40 évvel később, 1864-ben került sor. Ekkor már kotrógépekkel mélyítették a kőkemény agyagfenekű vezérárkot és az ómedert betömve végre sikerült a Maros vizét a mai mederbe terelni. A várost északról többször fenyegette és öntötte el a Tisza, Óföldeák felől érkező árhulláma is, amely ellen pedig 1856-ban kereszttöltést kellett megépíteni. A Maros legutóbbi, a lakosság kitelepítésével is járó árvízi fenyegetése 1970-ben történt, szerencsére a város ekkor a veszedelmet mégis csak megúszta.

A **piac** funkciója és helye adott Makónak igazi jelentőséget. „*Makó eredeti két piacterét a Maros hullámsírba temette. Ezekhez vezetett az Apátfalvi útnak nevezett mai Batthyány utca. Időközben növekedett a város, az aradi-apátfalvi út nyomvonala áttevődött a mai Megyeház utcára. Az új nagy forgalmú piactér a mai főtéren három országút: a szegedi, aradi és vásárhelyi utak találkozásában jött létre. A piactér a Korona előtti háromszögletű térre korlátozódott, az áruforgalom növekedésével azonban újabb háromszöggel bővült, sőt a megyeháza megépülésével, a harmadikkal egészült ki. Így vált a háromszög Makó településszerkezetének jellegzetes elemévé*." A főtéren csak kirakodó vásárokat tartottak, az állatvásárok tartására nem volt elegendő hely.

1-3. ábra: Makó Piactér

Később a piac a főtérről fokozatosan kiszorult, előbb a betorkoló utcákba, majd hosszú ideig a széles Kossuth utcára. Később, a Deák Ferenc utcára, majd az 1980-as években az Úri utca - Deák Ferenc utca közötti tömbbelsőbe került, végleg elveszítve ezzel hajdani rangját és várost formáló szerepét.

1-4. ábra: Makó a harmadik katonai felmérés (1869-1887) térképén

Forrás: mapire.eu

1-5. ábra: Makó az 1941-es felmérés térképén

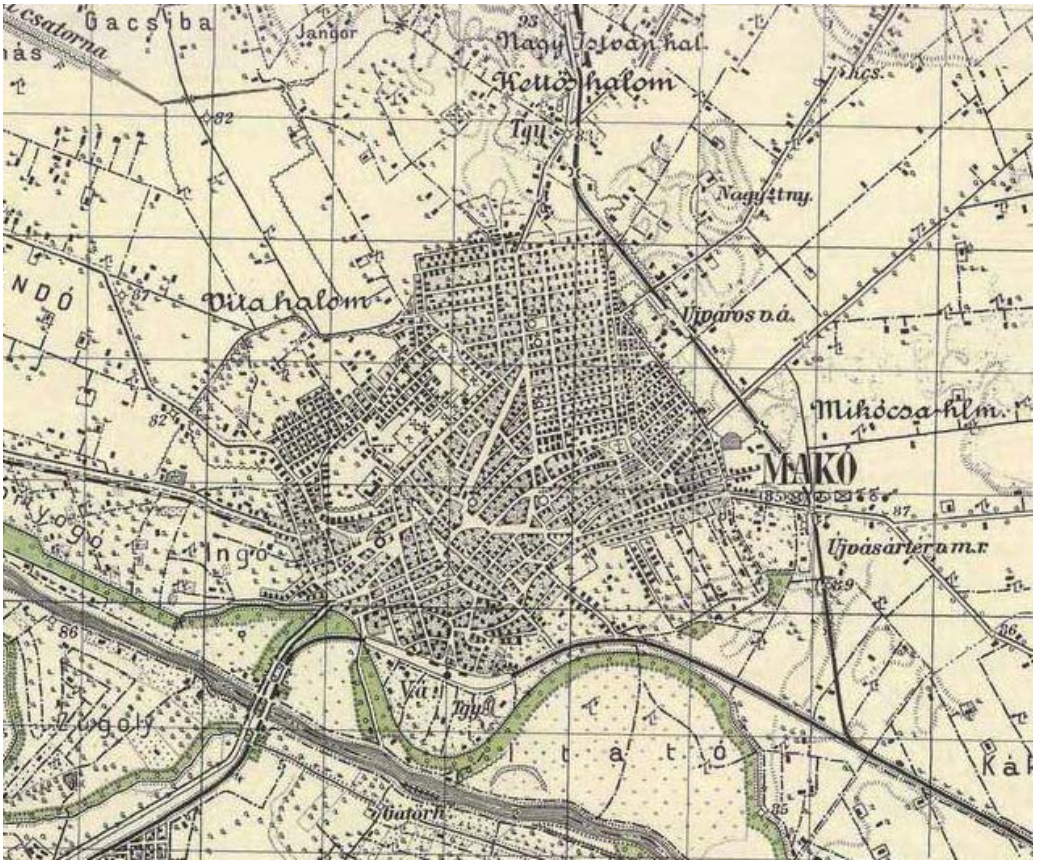

Forrás: mapire.eu

Makón a főtér és a belső városmag átépülésének kivételével az eredeti telekosztás és utcarend a mai napig fennmaradt.

Makó a **háromszögletű terek** városa. A törzsökös városrészek utcahálózata mérnöki beavatkozás nélkül, spontán alakult ki, az egész településen keletkeztek kisebb háromszögletű terek.

Az újjátelepülést követő évszázadokban a város szerkezetében sajátos öves rendszer alakult ki. Magvát a **Főtér és közvetlen környéke** képezi, mint a település elsőrendű területi csoportja. A Főtér a Szeged, Arad és Vásárhely felől jövő utak találkozásánál jött létre. Eredetileg csak a mai Korona előtti kisebb háromszögletű térből állt, akkor ugyanis elég volt még akkora piactér. Ahogy nőtt a forgalma, újabb háromszögletű térrel bővült. A megyeháza megépülésével kialakult a harmadik háromszögletű tér is. Ez utóbbira a piacnak már nem illett kiterjednie, nagy volt ugyanis a megyei szellemiség respektusa. A Főtér tehát három egybenyíló háromszögletű térből áll, ezt a történeti hagyományt a legújabb városrendezési tervek is tiszteletben tartották.

A Főteret veszi körül, a reformkorig kiépült, ún. **parasztközségek** egységes öve, mint a város másodrendű területi csoportja. Ide tartozik a református Szentlőrinc, a katolikus Buják, majd a Mária Terézia idejében letelepített ruténok és zsidók városrészei az Orosz és a Zsidó fertály. A két törzsökös városrész népességéből a reformátusság az Aradi, a katolikusság a Kálvária utca irányában terjeszkedett. A 19. század elején keletkezett Újváros, előbb a Csillag utcától a Gyóni Géza utcáig, majd 1819-ben tovább épült a Váradi utcáig, majd 1832-ben a Szegfű utcáig. Ebben az időszakban létesült Cigánybécs, valamint a Kossuth és a Vásárhelyi közötti ún. Középváros is.

A 19. sz. második felében és a 20. század elején születtek a harmadosztályú területi csoportnak számító **zsellér városrészek**. 1861-ben osztották ki a Honvéd városrészt, majd a Kelemenhíd városrész telkeit a Czuczor, a Tompa utca, valamint az Ószegedi út által határolt területen. A Vágóhíd városrész az akkori vágóhíd (ma sajtgyár), a Hársfa, Gyöngytyúk és a Vágóhíd utcák környékén alakult ki. A Cédulaház városrész északi szélén, a Mező, Szegfű u, ill. a Justh Gyula és Honvéd u. közötti területen.

A 20. század elején jöttek létre a Kenyérvárói **munkásházak** az Almásy, Magyar, Feltámadás és Szentháromság utcák által határolt területen, valamint a Soványi munkásházak a római katolikus és az újvárosi református temető közötti területen. Ezt követően 21 munkásház épült a Szegfű utcában, a régi vásártér helyén.

A II. világháborút követően a város tovább növekszik. Ekkor jön létre a kórház mögötti területen a Bánom és Sovány városrész. Szórvány beépítés indul Gerizdesen, az Ószegedi út mentén, Lesiben és Ingóban. A hatvanas évek elejétől új **lakótelep** épül Gerizdesen, majd új utcákat – Maros, Balaton u – nyitnak Szentlőrincen. Akkor nyílik a rendőrség mögötti területen, az érpart mentén a Hajnóczy utca. Ekkor létesül a Rákosi út menti ipartelep, és fokozatosan beépül a Vásártér is. A 70-es nagyárvíz után épül ki Kenderföld, a Magyar, Üstökös, Alkotmány és Esze Tamás utcák folytatásában, ekkor kezd beépülni a kórház mögötti Juhász Gyula tér. Tovább bővül Gerizdes, majd új utcasorok jönnek létre Verebesben. A Maros –parton üdülőtelep létesül. Az iparosított szerkezetek térhódításával, új városrendezési tervek szerint nagy ütemben elindul a főtér és környékének - napjainkig tartó – átépítése.

1.1.2 Tájszerkezet alakulása

Makó az Alsó-Tisza-vidék és a Kőrös-Maros köze találkozásánál fekszik, részben a Marosszögön, de területének meghatározó része a Tisza-völgy irányába lejtő, a marosi hordalékkúphoz kapcsolódó tökéletes síkságon, a Csongrádi-sík kistáján helyezkedik el. Az alacsonyabban fekvő (79m) Marosszög nagy része a 19. századi folyószabályozásig rendszeresen elöntött ártér volt, s mély fekvése miatt ma is az árvizek által potenciálisan veszélyeztetett terület. Az ártér egy része ma is őrzi sajátos élővilágát. A kissé magasabban fekvő (átlagosan 82m) lösszel fedett Csongrádi-sík a Maros hordalékkúp nyugati része árvízmentes, száraz térség füves puszta volt, amelyen jó talajadottságú területek és szikes puszták egyaránt előfordulnak. Ezt a két természeti tájat a Maros áttörte, s így Makó a folyó mentén épülhetett ki. A nyugati mocsárterület a halásznépek, a vadállományban gazdag füves puszta pedig a vadásztelepek számára volt megfelelő. A nádat és az erdők fáit a letelepülők házépítéshez, a Maros vizét ivóvízként használták.

A térség geomorfológiai képe alapvetően a jégkor folyamán a Maros és hozzá kapcsolódó egyéb vízfolyások (Béga, Aranka, Száraz-ér stb.) építő és romboló munkája során alakult ki. Az emberi közösségek megtelepedését az ezek során kialakult környezeti tényezők (talajtani adottságok, hidromorfológia, növényzet) alapvetően meghatározták. A változatos térfelszínek különböző növényzetek megtelepedését eredményezték, mely a vízjárásokkal kölcsönhatásban eltérő talajtípusok kialakulását és fejlődését hozták maguk után. Míg a mélyebb fekvésű részeken mocsarak, ártéri rétek alakultak ki, addig a magasabb fekvésű területekre a sztyeppére, ligetes sztyeppére jellemző növénytakaró vált jellemzővé.

A változatos talajtípusokkal és természetes növénytakaróval jellemezhető területek az emberi megtelepedés számára többféle gazdasági berendezkedéshez biztosítottak lehetőséget. Míg a mélyebb fekvésű vizesebb ártéri rétek, szikes területek szinte egész évben alkalmasak voltak az állatok legeltetésére, addig a magasabb részeken fekvő sztyeppei, erdős sztyeppei területek és az ott képződő csernozjom talajtípusok kedvező körülményeket biztosítottak a földművelő kultúráknak.

Az emberi megtelepedéssel együtt járt a környező természetes kép változása. Az intenzív legeltetések, az egyre növekvő mezőgazdasági terményhozamot váró földművelés, az ipari tevékenységekhez szükséges természeti nyersanyagok beszerzése, a folyók szabályozása mind-mind hozzájárult a természetes környezet átalakulásához. Ennek eredményeként a vizsgált területen napjainkra rendkívül kevés helyen található az eredeti természetföldrajzi képnek megfelelő táj.

A viszonylag gyér újkőkori és rézkori megtelepülés során létrejött emberi beavatkozások még jelentős környezeti változást ugyan nem gyakoroltak a természetes tájra, de a kialakult mozaikos növényzeti kép mértékét valószínűleg jelentősen fokozták. A környezettörténeti kutatások és a régészeti lelőhelyek tanúsága szerint nagyobb környezeti változások a bronzkor közepén, második felében indulhattak meg. Ennek során a növekedő népesség nagyobb területeket fogott mezőgazdasági művelés alá, valamint a technikai fejlődéssel erősödő gazdasági igényeknek (fémművesség, kerámiakészítés fűtőanyaga, földvárak egyéb épületek építőanyaga stb.) megfelelően jelentősen csökkentek az erdőterületek. Feltételezhetően ezekben az időkben történtek az első komolyabb, részben máig látható nyomokkal rendelkező vízszabályozások. Az eddig viszonylag kevés, de tudományosan feldolgozott archaeozoológiai leletből látható, hogy a természetes állatvilágban is változások mehettek végbe, minden bizonnyal az emberi megtelepedés környezetre gyakorolt hatására a bronzkor idejében jelentősen csökkenhetett az egyébként természetesen jelen lévő és

őshonos őstulok állomány. Ez időkből ismertek a térségből az első komolyabb társadalmi hierarchiára és szerkezeti / szervezeti felépítésre utaló településnyomok, a földvárak. Ebből az időszakból ismertek a fémmegmunkálás tevékenységének első emlékei a térségből. Ezeknek a természetes környezetet befolyásoló emberi tényezőknek a mértéke, intenzitása a későbbi történeti korokban – ugyan periódusonként eltérő mértékben és formában – folyamatosan nyomon követhető.

Az erdőterületek további csökkenése a termőterületek intenzív növekedése legnagyobb mértékben nem sokkal időszámításunk kezdete után a császárkorban követhető nyomon. A jól feltérképezett lelőhelyek elhelyezkedéséből, kiterjedéséből (pl.: M43 autópálya, Makó elkerülő út nyomvonalán) látható, hogy a korábbi évszázadok természeti környezetét az emberi megtelepedés erőteljesen megváltoztatta. A jelentős mennyiségű ismert temetkezés alapján valamint a településekről ismert tárolóvermek mennyisége alapján a szarmata populáció rendkívül magas számban volt jelen, élelmezésük megoldása jelentős környezeti hatást gyakorolt a táj fejlődésére, változására.

A jelentősen átalakult természeti környezet a népvándorlás korban tovább változott. A régészeti emlékek és az archaeobotanikai vizsgálatok alapján a korszakban a pásztorkodás és legeltetés jelentősebb mértékű volt, mint a földművelés. A vizsgált talajmintákban megemelkedett azon növények száma, melyek főként a legelőkre jellemző társulások jelenlétét tükrözik. A fejlett mezőgazdaságra utaló növényzet emlékei kisebb mennyiségben mutatható ki. Ezt hűen tükrözik a régészeti lelőhelyek, hiszen az avar települések általános képe erőteljesen eltér egy szokványos mezőgazdasági termény tárolására szolgáló vermekkel szabdalt szarmata tanya vagy faluhelytől.

Az átalakult természeti táj változásai tovább folytatódtak az Árpád-korban és középkor során. A mezőgazdasági termelés ismételten nagyobb szerepet kap. Az Árpád-kor folyamán jelentősen növekednek a települések, melyek egymástól néhány kilométerre helyezkedtek el. A települések környékén a szántókat művelték, kisebb részen állatokat tartottak, mellyel az emberi tényezők tájformáló szerepe az egész térségre rányomta bélyegét.

Makó természetföldrajzi helyzete, az éghajlat, a környező talajok termőképessége, a felszíni vizek meghatározták a táj szerkezetét, a tájhasználat alakulását. A település alapvetően mezőgazdasági művelés alatt álló területekkel meghatározott környezetben helyezkedik el.

A természetes környezet és az emberi tényezők kölcsönhatásai napjainkig folyamatban vannak, melyekhez elegendő utalni például az árvizek elkerülését csökkenteni szándékozó rendkívül nagyméretű folyószabályozásokra, melyek az egész Alföld vízrajzi és ebből kifolyólag teljes természeti képét gyökeresen változtatták.

A szeszélyes vízjárású Maros a szabályozások előtt, gyakran elöntötte a város jelentős részét, az árvízmentes városi térszín kis területre korlátozódott. A folyó szabályozására az 1800-as évek második felében került sor. A mederszabályozási, gátépítési munkák szinte teljes mértékben megváltoztatták a tájszerkezetet és a tájképet.

A táj természetes növénytakaróját (pusztai tölgyesek) felváltotta a térségre jellemző tanyás mezőgazdasági kultúrtáj. A földhasználat tartósan meghatározta a táj szerkezetét. A tájhasználat, az urbánus és rurális élet szoros kapcsolata hozta létre a jellegzetes tulajdoni formákat: városi lakás - tanyai porta, zártkert, ill. falusias beépítés gazdálkodásra alkalmas kert. A település és a táj szerkezetében karakteresen megkülönböztethető elemek: úthálózat, kis területre koncentrálódó tömbszerű beépítés, nagy kiterjedésű kertes beépítés, zártkertek, tanyás térségek, mezőgazdasági

területek, ártéri zöldfelület (erdő). A természetes állapotában megmaradt élőhelyek ártéri erdők, mély fekvésű vízállásos területek, szikes tavak és ezek környezete. Mesterséges környezetben jelentős élőhelyek a töltésoldalak (árvízvédelmi és vasúti töltések), hullámtéri és galéria erdők, kubikgödrök környezete.

Makó tájhasználata igen egyoldalú képet mutat. A Csongrádi sík jó termőhelyi adottságainak megfelelően a mezőgazdasági művelés meghatározó, a nagytáblás szántóterületeket csak néhol, elsősorban az egykori folyóágak mentén tagolják rét, legelő területek. Elsősorban az északi határszélen, megjelenő rosszabb minőségű, szikes területeket hasznosítják rétként, legelőként, illetve a Maros mentén vannak kiterjedtebb legelő területek. Az erdősültség rendkívül alacsony (1,7 %), az erdők állomány nagy része a Maros ártérben találhatóak.

Nagyobb tájhasználati változatosság a belterületet övező termőterületek és a Maros ártere mentén figyelhető meg. A komplex művelési szerkezet (zártkertes, kisparcellás művelésű területek, gyümölcsösök) mellett ebben a térségben jelentősebb a természetközeli formációk fennmaradása a mezőgazdasági művelés ellenére is. A település közigazgatási területének északkeleti részén találhatók a Csanádi puszták, amelynek védett területén kiterjedt mocsarak és természetes gyepek, természetközeli rétek maradtak fenn.

Makó közigazgatási területe 22 923 ha, amelyből a belterület 1956 ha-t, a külterület 20522 ha-t, zártkert pedig 445 ha-t tesz ki.

1-6. ábra: Makó közigazgatási területének megoszlása

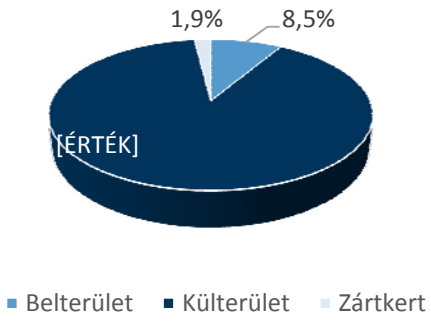

Forrás: Makó Járási Hivatal Földhivatali Osztály

A művelési ágak megoszlása tekintetében legnagyobb területi részaránnyal a szántóterületek rendelkeznek, összesen 16772 ha kiterjedésűek, ami a teljes közigazgatási területnek több mint 73 %-a. A mezőgazdasági művelésű területek között további jelentősebb arányt képviselnek a legelőterületek, 1929 ha kiterjedésükkel, ami a közigazgatási terület közel 8,5 %-a. Kisebb területi részarányúak a rét (1,2 %) és a kert (1%) művelési ágú területek és szinte elenyésző a szőlő, gyümölcsös és nádas aránya (összesen 0,4%). Az erdőterületek kiterjedése jóval az országos átlag alatti, mindössze 515 ha, ami a teljes közigazgatási terület 2,2 %-a.

A fennmaradó hozzávetőlegesen 3100 ha (13,5%) művelésből kivett terület

1-7. ábra: Makó közigazgatási területének megoszlása művelési ágak szerint

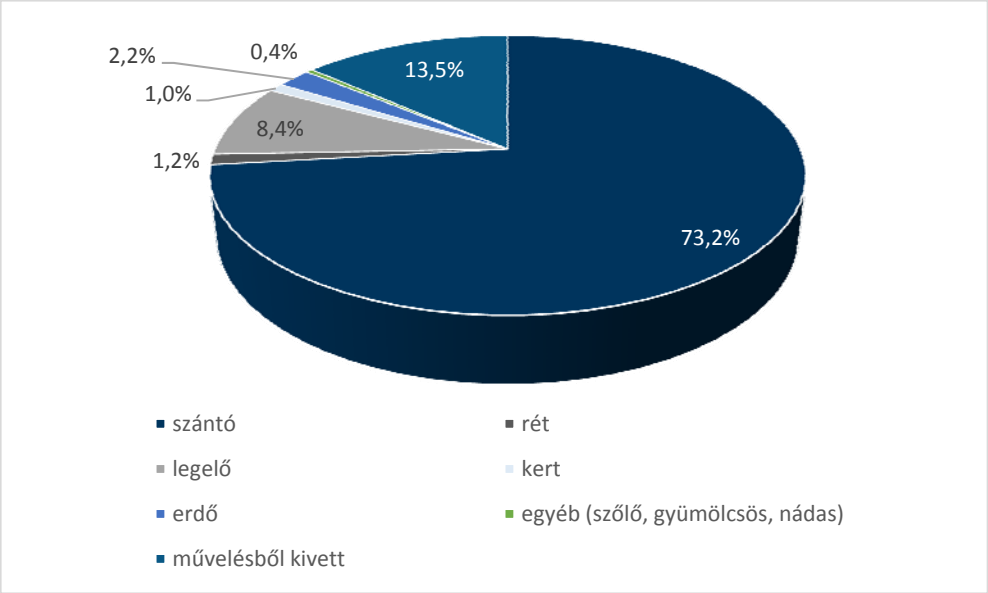

Forrás: Makó Járási Hivatal Földhivatali Osztály

1-8. ábra: Tájképvédelmi terület, Natura 2000 terület, kunhalmok Makó területén

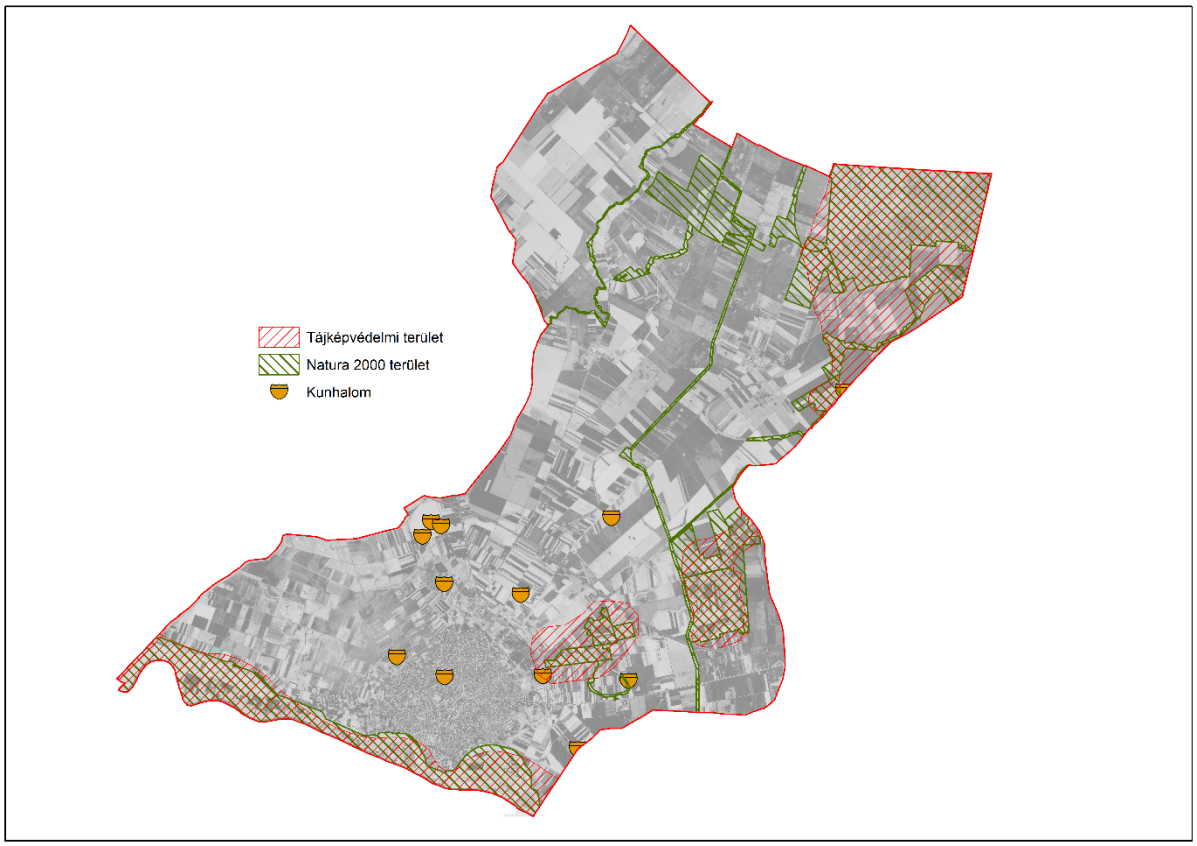

Makó területén térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezet került kijelölésre, mely a Maros és az egykori folyóágak menti természetközeli területeket, valamint a Csanádi puszták értékes természeti területeit érinti.

Makó területén számos nemzetközi és országos védelem alatt álló természeti terület található. Natura 2000 terület a Vásárhelyi és Csanádi-háti puszták különleges madárvédelmi területe, valamint kiemelt jelentőségű különleges természet-megőrzési területként tartják számon a Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták, a Száraz-ér és a Maros Natura 2000 területet. A Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták különleges madárvédelmi területek kijelölését indokolta, hogy a térség legfontosabb pihenőhelyei a vonuló vízimadarak számára.

Makó közigazgatási területét a Csanádi-puszták középső tagja a Montág-puszta érinti, melynek nyugati oldalát egy nagy kiterjedésű időszakos mocsár, a Nagy-Zsombék foglalja el. A Nagy-Zsombék gazdag vízivilágnak köszönhetően 2008-ban a Montág-pusztát is felvették a nemzetközi jelentőségű, a Ramsari Egyezmény hatálya alá tartozó vizes élőhelyek közé. A Körös-Maros Nemzeti Park mozaikos védett területéhez tartozik a Makó-Landori erdő. Az ártéri erdő a Maros-folyó hullámterének kis szakaszán őrzi a hajdani keményfás ligeterdők jellegzetes növény- és állatvilágát. A folyó hullámterében a védett terület nagyságát napjainkban is folyamatosan bővítik.

A város környékén található kunhalmok az Alföld különleges természetvédelmi értékei közé tartoznak. A kunhalmok országos jelentőségű, védett természeti értékek, táj-, régészeti-, kultúrtörténeti- és botanikai kincseket őriznek.

A település területén a Maros ártér és egykori medervonulatai ökológiai folyók. A település északkeleti határában lévő szikes területek magterületek, amit pufferzóna övez, ahol még a természetközeli élőhelyek aránya magas.

Makó közigazgatási területét természetvédelmi szempontból a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság felügyeli.

1.1.3 Történeti településmag

A történeti településmag elsősorban a Szegedi, Aradi és a Kossuth Lajos utca mentén fekvő tömböket, valamint az egykori katolikus és református városrészek templomai körül kialakult kisebb központokat öleli fel. Ma ez a terület Makó funkcionális és egyházi centruma, amelynek arculatában az eklektikus-szecessziós városkép a meghatározó.

A 19. század második felében a főtéren és közvetlen környezetében jelentős építkezések történtek. 1854-ben elkészült a Korona keleti szárnya, majd 1904-ben a díszteremmel ékesített főhomlokzat nagyobbik fele. A városháza a Bach korszakban valósult meg. Fővárosi tervezésű, rangos épületek voltak a 19. sz. végén a Nemzeti Szálló (a főtér átépítésekor került elbontásra) és a Makói Takarékpénztár palotái. Állami beruházásként épült a járásbíróság, a pénzügyi palota, és a gazdasági iskola. A megye kezdeményezte a régi és a mai kórház, valamint az Erzsébet árvaház létesítését. A megye és Dessewffy Sándor püspök hathatós támogatásával épült a főgimnázium. A Csanád vármegyei Színpártoló Egyesület szorgalmazására épült a Hollósy Kornélia Színház, a makói zsidóság által épített neológ zsinagóga, és a vasúttársaság által épített igényes indóház mára már örökre eltűntek. Ugyancsak elbontották a főtér korabeli arculatát meghatározó, részben emeletes klasszicista Naschitz-házat, vagy a Megyeház utca sarkán volt földszintes, romantikus régi múzeum épületet. Városi indíttatású volt a fahíd, a polgári leány- és fiúiskola, a Szegedi és a Deák Ferenc utcai iskolák építése.

Kikövezett főtér a Nemzeti Szállóval

Régi múzeum

Naschitz-ház

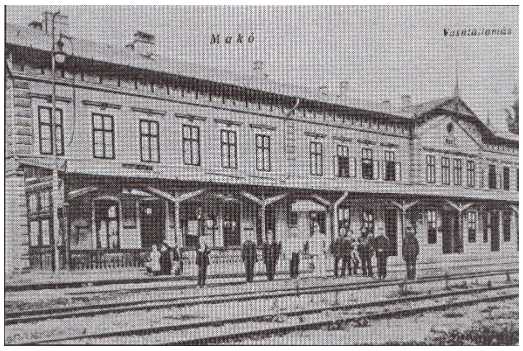

Vasútállomás

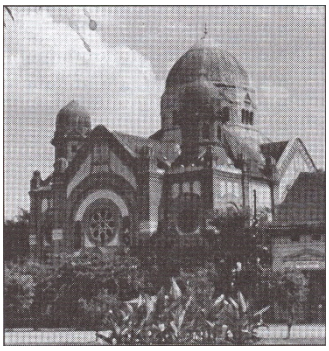

Neológ zsinagóga

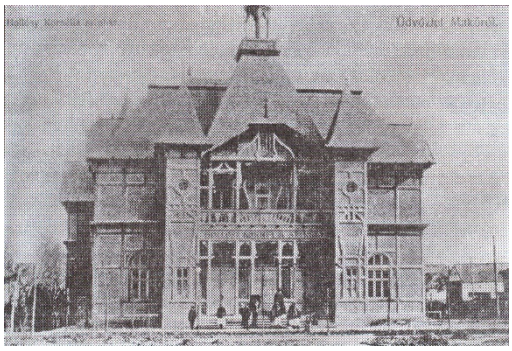

Hollósy Kornélia színház

A tágabb értelemben vett városközpontban rangos polgárházak emelkedtek. A romantika jegyében született meg az Úri u. 28. alatti Bán Zsigmond-ház, a 16. sz. alatti eklektikus Dózsa-Felletár ház. A szecesszió egyik legszebb emléke a József Attila u. 2. sz. alatti Tőkey-ház.

A török utáni újratelepülés előtti épületekből semmi nem maradt fenn, csak írott források emlékeztetnek a korabeli város egy-egy rangos épületére. Makó újjáépítése a **barokk** korra esett, ebből a korszakból származik a város legkorábbi, még fennálló épülete: az 1734-ben épült ***Kálvária kápolna***. Ebben az időben épült újjá ***a két törzsökös városrész temploma***, valamint a század utolsó harmadában az orosz fertályon helyet kapott ***görög katolikus templom***. Lakóházak nem maradtak fenn ebből a korból.

A **klasszicizmus** emlékei az 1836-ban felépült ***vármegyeháza***, a ***püspöki nyári rezidencia és kápolna***, a ***Református kollégium,*** a katolikus temetőben levő ***Szent Anna kápolna***, valamint az orosz temetőben levő ***Görög katolikus temetőkápolna***. Mindezek megépítése jórészt – az akkoriban a város szolgálatában álló - Giba Antal munkásságához kötődik. A város építészettörténetében a

klasszicizmus kora a reformkorban lezárult, csupán a népi építészetben folytatódott tovább. A parasztházak homlokzatán a klasszikus tagolóelemek, főleg a párkányok, lizénák, pilaszterek, az oromzat falazott tűzfalainak timpanon jelleget hangsúlyozó vakolása a paraszti városrészekben egységes városképet eredményeztek. Lakóházak közül erre az időszakra jellemző a még eredeti formájában fennálló Szent István tér 10. sz. alatti, egytraktusú, falazott pillérekkel tagolt tornácú, véges paraszthá̧z, vagy a polgári építészet emlékét őrző, Szép u. 6-8 sz. volt Kristóffy kúria.

Szent István tér 10.

Szép u. 6-8.

120 évvel az újjátelepülés után olyan egységes városkép született, hogy Kovács Gyula nyomán Szekfű Gyula is fontosnak tartotta megállapítani: „Történet nélküli városaink, amelyek múltját a török uralom nyomtalanná tette, most kapnak először valami egységes képet, melynek szemléltetésére legyen elég a földesúri hatalom alatt álló agrárváros, Makó példáját megemlíteni. Itt a 19. század első feléből való polgárházak mindegyikén van valami szerény motívum, amely évezredes klasszikus hagyományokat tüntet föl.”

A **romantika** elkésve, a 19. sz. utolsó harmadában éreztette hatását: a ***régi városháza***, a ***Korona szálló*** először megépített keleti szárnya, a Návay Lajos tér 10 sz. alatt a volt, régi megyei ***kórház***, az ***Úri u. 28. sz. polgárház*** e stílusban épült. A késő romantika időszakát reprezentálja a Deák Ferenc u 32. Tóth Aladár-féle ház, és az Eötvös utcai Ortodox zsinagóga. Ebben az időszakban a népi épületeken is, igaz jóval egyszerűbben, megjelentek a romantikus elemek. Az oromfalú házvégek csúcsán – olykor az alsó végein is megjelenik egy-egy 30-40 cm-es vízszintes falsáv, amely megtöri a tűzfal egyenes vonalvezetését. A századfordulótól a kiskapuk fölé magas attikafalat emelnek, ezáltal jelentősen megnő az utcai homlokzat felülete, rangosabbá válik a ház megjelenése. Az így kialakított attikafalakra gyakran felírják a ház építésének, vagy átalakításának dátumát, a vízszintes attikarészekre, gyakran fazekas által gyártott színes zománcozott gombok kerülnek. Később a házak utcai homlokzatát az éppen divatos eklektikus irányzatok szerint átalakítják, azonban jellegükben mégis őrzik eredeti formájukat.

Kálvária u. 30.

Szent János tér 24.

A századfordulón előtérbe került az **eklektika:** ekkor épült legtöbb fennmaradt középület és lakóház. Kiemelkedő emlékek a ***gimnázium***, a ***Korona Szálló***, s hatott a polgári és népi építészetre is. Sok paraszthház homlokzatát eklektikus modorban építették át. Jellemzően a régi városrészekben kialakuló zártsorú, vagy hézagos zártsorú, fordított házak formájában, mindig zárt, fedeles-, vagy száraz kapuval. A különböző vakolatarchitektúrával ellátott homlokzatokon, az eklektikában alkalmazott díszítések, szinte teljes tárháza megtalálható. A népi építészetben az oromzatokat tekintve kétféle alapvető különbség figyelhető meg. Egy részük deszkaoromzatos, amelyek között igen elterjedt még a romantika idejére visszanyúló napsugaras motívum, de gyakori a függőleges deszkázás is. Másrészük falazott, vakolt, ritkán nyerstégla felületű, különféle oromdíszekkel, vakolatmotívumokkal. Mindkettőre a mai napig szép példák sorakoztathatók föl.

Nagycsillag 41.

Iskola u. 15

Arany János u. 28.

A makói napsugaras házak nem olyan díszesek, mint a szegediek, de fogantatásuk azokkal megegyezik. Eredetéről Bálint Sándor így ír: „A 18. században hazánkat többször végig dúlta a pestis, amely ellen a hívő lelkek többek között a vallásban, csodajelekben kerestek oltalmat. A járványt Isten büntetésének érezték és fogadalomból, engesztelésből állítottak országszerte művészi alkotásnak is jelentős, a barokk városképhez egyenesen hozzátartozó Szentháromság szobrokat. Ezért kerültek amulettként a Szentháromságot jelképező, bajelhárítónak érzett háromszög közepén a mindeneket látó Isten szemével, szinte minden hangsúlyos helyre: templomok homlokzataira, oltárok, szószékek oromzatára. Átkerült a szegedi házak utcára nyíló oromfalára, feltűnt aztán kapukon, utcaajtókon, vízimalmokon, kemencék előtéin, azaz lyukzáró lapján is.” A katolikus városrészekben a házoromzatot, vagy tűzfalat gyakran szakrális tárgyak is díszítik. Az oromfalas házvégek legtöbbször korábbi eredetűek, jóllehet még a klasszicizmus, vagy a romantika korában épültek, de a kor divatjának megfelelően, esetleg tulajdonosváltásokhoz kötődően az eklektika időszakában átformálódtak.

Attila u. 24.

Báró Jósika u. 2.

Kálvin u. 58.

A rövid ideig tartó **szecesszió**t kedvelte a városi polgárság, a József Attila utcán, a Lonovics sugárúton, a Rákóczi - és a Teleki László utcán emelt polgárházak tanúskodnak erről. Elsősorban vakolatarchitektúrával, gyakran kovácsoltvasból, ritkán kerámiából, képeztek növényi motívumokat követő ornamentikát.

József A. u 2 – 4. Rákóczi u. 1.

A véges házaknál olykor copfstílusú motívum, neobarokkos nyugtalan vonalú tűzfal és a szecesszió ornamentikája is megjelenik, de ezek nem terjedtek el. Korábban a Hosszú utca 34. alatti paraszthá̀z oromzatán volt ilyen látható, de mára sajnos az is eltűnt.

A **historizmus** a század első harmadában további épületekkel gazdagította a várost. Neogót stílusban épült az ***újvárosi evangélikus és katolikus templom***, neobarokkban létesült a ***posta***, a ***városi bérpalota***, a ***rendőrségi és a csendőrségi palota***.

A lakóházak az újjátelepülés után szinte kivétel nélkül paticsfalból készültek (melyekből az utolsó 1995-ben omlott össze) amely technikát a XVIII. század közepén váltotta fel a vert fal, később a vályog, amely egészen a háború utáni időkig használt építési mód volt. Így a még ma is álló régi lakóépületek jó része ilyen technikával készült.

Elsősorban az ipari objektumok homlokzatain jelent meg a téglaépítészet. Valószínű, hogy helyben nem gyártottak jó minőségű klinker téglát, így ez a lakóház építészetben, alig jelent meg. Azonban a különböző korokban létesült ipari épületek, malmok, mezőgazdasági raktárak, színek, stb. ennek szép példáit képviselik. Az anyag kérte számon az épületek szerkezetelvűségét, cserében a racionálisabb és időtállóbb megjelenésért. Legtöbbjük ma is használatban van, és az idő kevésbé vehető észre állagukon.

Justh Gyula u. 40. Justh Gyula u. 53/A

Aradi út 79.

A háború előtti Bauhaus-időszak Makót „mélypontjában” érte el. Ebből az időszakból mindössze két épület emelhető ki.

Lonovics sgt. 15. Maros parti strandfürdő

A város arculatát jelentősen átformálta a **modernizmus**, s nem lett egységes a városkép. Ebben a korszakban is épültek maradandó épületek: a ***kórházi véradó***, az egyre nemesedő főtéri ***csipkesor***, s néhány középület, lakóház, a Deák Ferenc utca fokozatos átépülése jó példái ennek.

1.1.4 Külterületi tanyás térség

A város újjáépítésével, a népesség számának növekedésével elkezdődött a mezőgazdaság fejlődése. A gazdálkodási rendszer és a termelés szerkezete is átalakult. Az állattenyésztés mellett a növénytermelés is gyorsan fejlődött. A város 24—28 km-re kiterjedő határában kialakultak az alföldi városok gazdálkodási rendszerére jellemző termelési övezetek. Az első övezetben voltak a veteményeskertek, közvetlenül a város mellett. Ehhez számítjuk a várostól északi irányba húzódó Jángor nevű határrészen lévő kertésztelepeket is. A második övezetbe tartozott a belső legelő (ma Járandó), amely a Maros vonalától és az apátfalvai határtól a lelei határig a várost teljesen körülölelte. Itt legeltették a haszonállatokat, amelyeket a pásztorok minden este hazahajtottak. A harmadik övezet az Ugar, itt dűlőkre osztott ugarnyomásos gazdálkodás volt.

A következő övezetben voltak a Szállás- vagy Tanyaföldek. Ezek a területek már távol estek a belterülettől, 10—28 km-re terültek el. Megmunkálásuk naponta történő kijárással már nem volt megoldható. A lakóhelyre a rendszeres visszatérés egyre nehezebb lett. Nyári kint tartózkodásra a gazdák ideiglenes szállásokat, tanyázó helyeket készítettek. Nagyobb területtel, több számosállattal rendelkezők a termelés kiterjesztésével rövidesen télen is kint tanyáztak.

A legtávolabbi övezet a Puszta volt, a külső legelők öve, ahol a juhokon kívül a növendék és meddő állatokat tartották. Az itt legeltető pásztorok különböző építményeket készítettek, amelyek védelmet nyújtottak az időjárás viszontagságaitól. A telet ezeken a pásztorszállásokon meghúzódva töltötték, ha a legeltetett pusztán továbbálltak, könnyűszerrel továbbvitték azokat.

A tanya gazdasági szükségszerűségből ideiglenes lakhely lett, tavasztól őszig a gazda, télen az állatgondozást végző pásztorcsalád tartózkodási helye. Kezdetben nem önálló telep, csupán kiegészítője, függvénye a községi településnek.

A tanyák a mezőgazdasági termelés üzemei voltak, szervesen hozzátartoztak a városbéli házakhoz, együttesen képezték egy-egy család birtokát. A tanyás gazdálkodás korában a tanya, mint üzemhely, a városi ház, mint állandó lakhely egyetlen zárt üzemi egységet alkottak.

Az alföldi tanyás gazdálkodás kialakulásával a mezőgazdaságban egyre inkább a földművelés, mint az állattartás volt az uralkodó vonás.

A XIX. század elején az állattartás rendszere is alapvető változáson ment keresztül. A korábbi extenzív állattartás helyébe a félszilaj tartásmód lépett. Az egyénileg teleltetett állatállomány gondozása, s párhuzamosan a munkaigényesebb növényfajták termesztésének szélesebb körűvé válása következtében nőtt a tanyán végzendő munkák munkaerő-szükséglete. Egyre többen költöztek ki, mint állandó lakásra a tanyára, majoros, tanyás stb. néven nevezett konvenciós cselédként. Ezek nem szakadtak ki teljesen a városi környezetből, sőt legtöbbjük nem is maradt élete végéig tanyalakónak, a városi házhoz vagy a városban lakó gazda családjához kapcsolódtak.

Az 1850-es években a tanyásodás legelőbbre haladott vidékei közé tartozott Makó is. Míg 1784-ben az I. katonai felmérés alapján készült térkép a makói határban 278 szállást tüntetett fel, addig a város elöljárósága által 1853-ban végzett összeírás alkalmával 956, majd 1857-ben készült statisztikai jelentés szerint már 1228 tanyát mutattak ki.

1861—62-ben Makó határában is felosztották a belső legelőket, így ezeken a területeken is megindult a tanyák építése. A termelés nemcsak területileg terjedt ki, hanem a termelés ágaiban is

egyre inkább belterjesebbé vált. Ahogy belterjesült a termelés, úgy növekedett a munkaerő-szükséglet, mind tartósabban kint kellett lakni a tanyán.

A fejlődés lényegesen megváltoztatta a tanyák képét. A társadalom átalakulása, különösen pedig a legelők felosztása, az örökösödési viszonyok megváltoztatása, a családi szervezet átalakulása következtében új tanyatípusok kerültek a régiek helyébe. A tanya hosszabb tartózkodásnak lett a helye. A kint lakó családok munkaképességük fennállásáig tanyánlakók lettek, csak öreg korukra költöztek be a városi házba. A birtokaprózódással a tanyák folyamatosan épültek, sűrűsödtek, a városi és falusi házakhoz hasonlóan állandó lakóhelyekké alakultak. Különbséget kell tenni a városhoz közel eső tanyák és a távoli tanyaföldek tanyái között. A közelebbiek később alakultak és szorosabb a kapcsolatuk a várossal.

Makó külterületén a mai napig számos tanya van. Ezek jelentős részben továbbra is gazdasági hasznosításúak, de megindult a tanyák elnéptelenedése, illetve funkcióváltása is. Makó legfontosabb külterületen található városrésze Makó-Rákos, mely a városközponttól 14 km-re található a Tótkomlósi út mentén. A településrész jelenlegi utcaszerkezete a 20. században alakult ki, de történelme a 18. századig nyúlik vissza, amikor itt egy falu állt.

1.2 A RÉGÉSZETI ÖRÖKSÉG FELMÉRÉSE

1.2.1 Az őskor időszaka

Az emberi történet leghosszabb periódusát felölelő időszak az őskor. Ennek időszaka az első emberek megjelenésétől, a tudatos eszközhasználat kezdetétől a növénytermelő és állattenyésztő életformára történő áttérésen át egészen a fejlett fémfeldolgozással és az ezzel kapcsolatos gazdasági fejlettséggel jellemezhető strukturált, komplex módon szervezett társadalmak virágzásáig tartó periódus volt.

A több évezredes időszak több, rövidebb-hosszabb, főként az anyagi műveltség alapján elnevezett és behatárolható időszakra tagolható. Beszélhetünk ős-, és újkőkorszakról, amikor az ősközösségi formák után az ember áttért a termelő gazdálkodásra. Ezt követően az önellátó gazdálkodásra történt áttérés után a technikai fejlődések sorával az emberiség megismerkedett a különbféle fémek nyersanyagának beszerzésével, feldolgozásával és az így készült fémeszközök használatával. Ezek a rézkor, bronzkor és vaskor időszakának meghatározott periódusai a régészeti szakirodalomban.

Ezek Körös–Maros-közére és szűkebben Makó térségére vonatkozó áttekintése az alábbiakban található.

1-9. ábra: Őskori régészeti lelőhelyek Makó környékén.

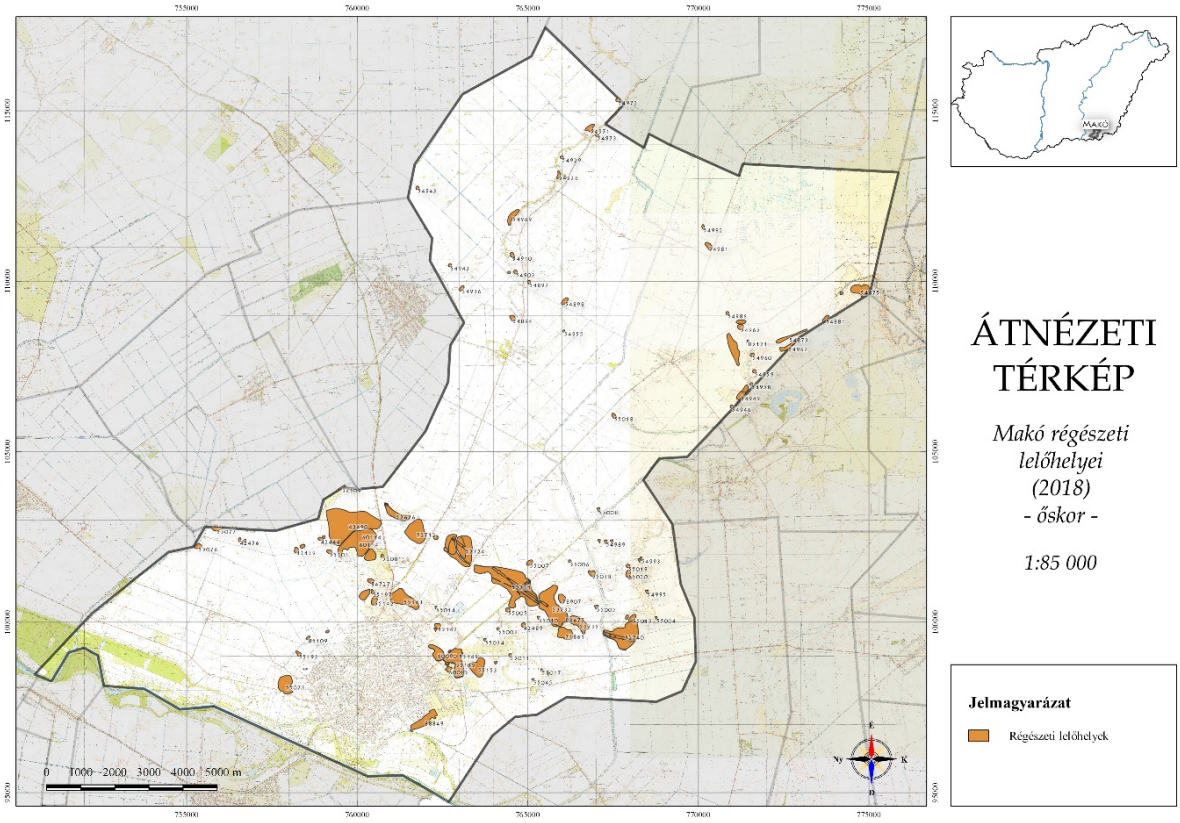

1.2.2 Újkőkor (Kr. e. 6000–4500/4400)

A Körös–Maros-közén, így Makó környékéről is az első emberi megtelepedés nyomai az újkőkorszakra (neolitikum) adatolhatóak. Ez a mintegy 2500 éves, a Kárpát-medence első földműves kultúráit jelentő népességek megtelepedésének periódusa kora, középső és késői időszakokra tagolható, emlékei csak szórványosan, mintegy négy lelőhelyről ismertek a település határából.

A vizekhez közel eső hátságokat kedvelő kora újkőkori földműves települések (Körös-kultúra) intenzívebb előfordulása a Körös–Maros-közén megfigyelhető, de főként más kistérségi régiókban (Maroslele, Hódmezővásárhely, Szentes környéke). Kora újkőkori településnyomok a Fekete-Mocsár I. (nyilvántartási szám: 54960) lelőhelyről ismertek.

A korszak középső fázisát képező nagy, eltérő regionális sajátosságokkal rendelkező, egész Európát benépesítő kultúrkör (Alföldi Vonaldíszes kultúra) településnyomai mindössze egy területről ismertek Makó határából, mégpedig az Ipari Park 1. lelőhelyről (nyilvántartási szám: 60090).

Ezek mellett további két lelőhelyről kerültek elő újkőkori településnyomok a térségből (Pap-hát IV, MOL 16. lh (nyilvántartási szám: 42443); Járandó (M43 autópálya 40. lelőhely) (nyilvántartási szám: 52731)), a korabeli lakosság temetkezései eddig ismeretlenek.

1.2.3 Rézkor (Kr. e. 4500/4400 – 2700/2500)

A késő újkőkor végét jelentő időszakban történt gazdasági és társadalmi átalakulások során új időszak köszöntött be a Kárpát-medence egészében, melyet a réz általános használatának elterjedéséről rézkornak nevezett el a kutatás. Az ékszerként már a késő újkőkorban felbukkanó fémet nagy mennyiségben kezdték el használni a mindennapokban, eszközöket és fegyvereket készítve belőle. A mintegy 2000 év hosszúságú periódust, az egyes műveltségekre jellemző, régészeti leletanyagban ránk maradt emlékek alapján a kutatás – a neolitikumhoz hasonlóan – kora, középső és késői fázisra tagol.

A rézkor időszakából Makó térségéből mindösszesen 13 lelőhely ismeretes, melyek általában településnyomok, de egy esetben egy temető néhány sírja is feltárásra kerülhetett.

A kora rézkor (Kr. e. 4500/4400 – 4000) időszakát a késő újkőkori műveltségből, keletről jött elemek hatására átalakult Tiszapolgár kultúra jelöli a Körös–Maros vidékén. A főként pásztorkodással foglalkozó népesség laza, szórt szerkezetű településeken lakott. Halottaikat, a korábbi időszakoktól eltérő módon a településektől elkülönülő helyekre, nemek szerint eltérő tájolással, zsugorított tájolással, azaz magzati pózban helyezte örök nyugalomra. A műveltség emlékanyaga mintegy két lelőhelyről ismert Makó területéről, melyek közül az egyik a Királyhegyesi-ér (nyilvántartási szám: 54959), míg a másik a Járandó (nyilvántartási szám: 52731) lelőhely (

1-10. ábra 1-3.).

A következő, középső rézkori időszak (Kr. e. 4000 – 3600/3500) több száz éves periódusát a környéken a Bodrogkeresztúri kultúrának elnevezett műveltség alkotja. A kora rézkor időszakához hasonlatos pásztorkodó életformát folytató lakosság emlékei mintegy öt lelőhelyről ismertek Makó határából. Ezek között három településnyom, Gacsiba III, MOL 13. lh (nyilvántartási szám: 42436); Járandó (M43 autópálya 40. lelőhely) (nyilvántartási szám: 52731); és Dáli ugar (M43 autópálya 42. lelőhely) (nyilvántartási szám: 52733) és két temetkezéseket tartalmazó lelőhely szerepel (M43 23. lelőhely (nyilvántartási szám: 55143); M43 29. lelőhely (nyilvántartási szám: 55149).

Az egész Kárpát-medencét és Európa egy jó részét egységes műveltségűvé alakító késő rézkori időszak (3600/3500 – 2700) során számos technikai újítás megjelenik. Ilyen például az állati igaerő által vontatott kocsi megjelenése. Ezt a műveltséget a szakirodalom Pécel – Báden kultúrának nevezi néhány európai és kárpát-medencei jelentőségű lelőhelye után. A földműveléssel és állattenyésztéssel foglalkozó népesség nagy becsben tartotta kocsi húzó állatait, a marhákat, melyet a településeiken rendszeresen felbukkanó állattemetkezések jelölnek. Halottaikat a korábbi évszázadoktól eltérő módon nem korhasztásos eljárással, hanem máglyán történő hamvasztás után temették el. A késő rézkor időszakából mintegy öt lelőhely ismert a település határából: Gacsiba IV, MOL 12. lh (nyilvántartási szám: 42434); Vashalom (nyilvántartási szám: 55017); Vörös-kereszt (nyilvántartási szám: 55073); Lonovics-dűlő I. (nyilvántartási szám: 55076); Lonovics-dűlő II. (nyilvántartási szám: 55077). Sajnálatos módon eddig ezek egyikén sem volt régészeti feltárás.

A virágzó gazdasági konjunktúrát működtető Baden kultúrának talán a Kelet-Európából érkező Gödörsíros-kurgán kultúra népesség térhódítása vethetett véget.

A település határából további két, pontosabban meg nem határozható rézkori lelőhely ismert: Pap-hát III, MOL 17. lh (nyilvántartási szám: 42444); Dál-Zsiga-tanya (nyilvántartási szám: 55019).

1-10. ábra: Rézkori lelőhelyek

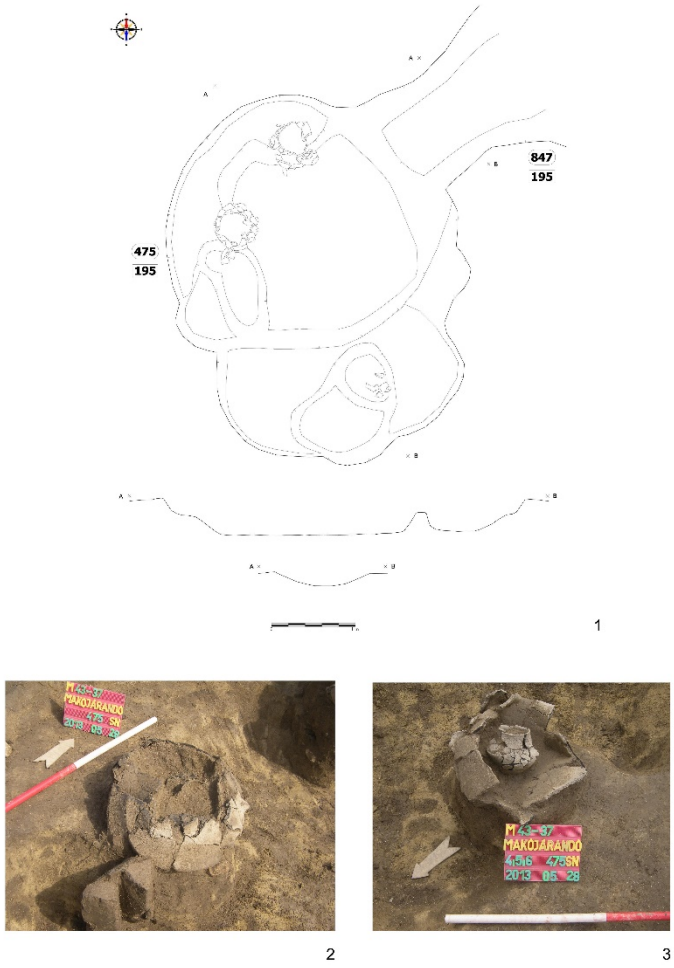

1-10. ábra: 1.: *A Makó, Járandó (nyilvántartási szám: 52731) lelőhelyen feltárt 475. snr., 195. objektum számú rézkori gödör és a benne előkerült edények rajzos dokumentációja.* ***2-3.****: A Makó, Járandó (nyilvántartási szám: 52731) lelőhelyen feltárt 475. snr., 195. objektum számú rézkori gödör és a benne előkerült edények fotós dokumentációja.*

Az épített régészeti örökségek egy különálló, több szempontból speciális csoportját képezik a sok esetben találóan az Alföld földpiramisainak aposztrofált halmok (tumulus, kurgán, korhány, kunhalom). Értékük nem csak régészeti szempontból kimagasló, hanem sok esetben különleges növénytársulások számára is élőhelyet biztosító természetvédelmi területeknek bizonyulnak. A jelenségek legtöbb esetben temetkezési helyek lehetnek, de kisebb méretűeket sokszor határjelölő szereppel is létesítettek.

Építésük időszakát a régészeti kutatások nagyrészt a rézkorra helyezik. Feltárási eredményekből ismert, hogy a Kr. e. 2. évezredben Kelet–Európából a Kárpát-medencébe költöző népcsoportok (Jamnaja, Gödörsíros kultúra népessége) kiemelkedő vezető tagjait ilyen halomsírok alá helyezte végső nyugalomra.

Ennek ellenére mindenképpen érdemes megjegyezni, hogy a sok évszázadon keresztül érkező, eltérő identitással és kulturális szokásokkal rendelkező népcsoportoknál (pl.: Jamnaja kultúra, Gödörsíros kultúra, Halomsíros kultúra, szkíták, szarmaták, kunok) sorra megtalálható a halomsír emelésének szokása, ezért teljes biztonsággal minden kurgánról nem állítható, hogy a rézkor időszakából származik. Ezt jól példázzák az Alföld egyéb területein (pl.: Vaskút, Jászalsószentgyörgy, Hortobágy stb.) feltárt szarmata halomsírok is. A jelenségek időrendi helyzetének pontosítása csak régészeti feltárások elvégzésével lehetséges.

Makó határában számos halomsír a mai napig látható nyomokkal megmaradt. Mindezek ellenére a természetes erózió és az emberi tájformáló tényező hatására napjainkra ezek száma csak töredéke lehet a valaha a környéken állt ilyen formájú temetkezéseknek. Ehhez elegendő csak azt megemlíteni, hogy a település tágabb határából jelenleg több, mint egy tucatnyi helyről ismert kör vagy szögletes árokkerettel határolt szarmata sír vagy sír csoport (pl.: 52731, 52735, 52724 nyilvántartási számú lelőhelyek). Az altalajban nyomot hagyó árokkeretekből kitermelt föld valaha a temetkezés fölé emelt kisebb-nagyobb sírhalmokat képezett. Ezek felülete mára teljesen lekopott, jelenlétükre csak a talajba mélyített árkok betöltésének elváltozásaiból lehet következtetni. Az eddigi régészeti kutatásokból megismert ilyen jellegű sírcsoportok alapján feltételezhető, hogy a 2–4. század folyamán a jelenlegi makói határban több száz kisebb-nagyobb halom helyezkedhetett el.

A közhiteles nyilvántartásban jelenleg 10 olyan különálló lelőhely szerepel, mely halomsírokat jelöl (a Sóstói-halom és a Paphalom egy lelőhelyen belül, a MOL 19-23. összevont lelőhely nevű egységen belül található). Elhelyezkedésükben erősebb koncentráció a rákosi határban a Száraz-ér mentén és a település belterületétől északra, észak-nyugatra figyelhető meg. A halmos temetkezéseket emelt lakosság települései pontosan nem azonosíthatóak.

1.2.4 Bronzkor (Kr. e. 2700/2500 – 900/800)

A késő rézkor végét jelentő időszakban történt gazdasági és társadalmi átalakulások során új időszak köszöntött be a Kárpát-medence egészében, melyet a réz és ón ötvözéséből keletkezett új fém, a bronz általános használatának elterjedéséről bronzkornak nevezett el a kutatás. A réznél erősebb ötvözött anyag használata általánosan elterjedt az egész Kárpát-medencében, így a Körös–Maros közén is. A gazdasági fejlődésben az új fém használata és az annak előállításához szükséges technikai ismeretek megszerzése mellett nagy szerep jutott a Kelet-Európából közvetített, háziasított ló megjelenésének.

A közel 1500–2000 év hosszúságú bronzkori periódust, az egyes műveltségekre jellemző, régészeti leletanyagban ránk maradt emlékek alapján a kutatás – a neolitikumhoz és rézkorhoz hasonlóan – kora, középső és késői fázisra tagol. Az őskor időszakában a bronzkor tekinthető a leggazdagabbnak Makó határában, ugyanis különböző fázisainak emlékanyaga mintegy hetven lelőhelyről ismert a térségből. A lelőhelyek jelentős része felszíni nyomokból azonosítható településnyom, de ezek mellett több területről ismertek temetkezések is. Az utóbbit jól példázza Makó, Vörös-kereszt (nyilvántartási szám: 55073) lelőhely, ahol egy öt edényt tartalmazó hamvasztásos temetkezés került elő, mely a későbbiekben egy kora bronzkori műveltség névadójává vált (Makó kultúra).

A késő rézkori Baden kultúra virágkora majd hanyatlása után bizonyos továbbélő elemek felhasználásával újonnan érkező migrációs elemek közreműködésével egy új kora bronzkori (Kr. e. 2700/2500 – 1900/1800) műveltség alakult ki a Maros vidékén. A gyér intenzitású, mezőgazdasági tevékenységre és pásztorkodásra utaló településnyomaik és temetkezéseik mintegy 17 lelőhelyről

ismertek Makó határából. Ezek főként településnyomok, mindösszesen két helyszínről ismert hamvasztásos temetkezés. A legtöbb lelőhely terepbejáráson előkerült felszíni nyomokból ismert, de számos lelőhelyen történt feltárás is.

A bronzkor időszakában lezajló belső átalakulások során a középső bronzkor periódusára (Kr. e. 1900/1800 – 1400/1300) az anyagi műveltség átalakult. A korai periódusra jellemző, szinte az egész Kárpát-medencében hasonló jellegű műveltséggel jellemezhető kultúrával ellentétben a középső időszakra a több, területileg elkülönülő, kisebb-nagyobb kulturális egységek megjelenése válik általánossá. A térségre jellemző (főként jellegzetes kerámiaformák) középső bronzkori kultúra a Makó közelében, a Maros-vidéken elhelyezkedő lelőhelyekről a Szőreg-Perjámos kultúra nevet kapta.

A középső bronzkor időszakából mindösszesen hét lelőhely ismert a város térségéből. Ezek egy része felszíni nyomok alapján azonosított településnyom, mindössze két területről ismert a korszakhoz köthető temetkezés (1-11. ábra 1-2.).

1-11. ábra: Bronzkori temetőrészlet

1.

2.

1-11. ábra: 1-2.: *A Makó, Járandó (nyilvántartási szám: 52731) lelőhely északi részén feltárt bronzkori temetőrészlet* ***1.:****598. számú (1013. snr.) és* ***2.****: 593. számú (1008. snr.) sírjai.*

Az egyik középső bronzkori település valószínűleg kiemelt jelentőségű lehetett a térségben (Dáli ugar (M43 autópálya 42. lelőhely) (nyilvántartási szám: 52733)), mert széles, mély erődítési árokkal vették körbe. A településsel kapcsolatos erőszakos aktivitásokra engednek következtetni a Dáli ugaron és környékén elvégzett feltárásokon előkerült tárolóvermekbe elföldelt teljes vagy részleges emberi maradványok a (M43 autópálya 42. lelőhely (nyilvántartási szám: 52733); M43 autópálya 38. lelőhely (nyilvántartási szám: 52732)).

Az időszak végét jelölő koszideri horizonthoz kettő lelőhelyről származó emlékanyag sorolható.

A középső bronzkori változatos, kisebb-nagyobb egységekből álló színes kulturális kép Nyugat–Európából érkező migrációs hatásokra (koszideri horizont időszaka) némileg uniformizálódott a bronzkor késői szakaszára (Kr. e. 1400/1300 – 900/800). Az újonnan érkező hódító elemek anyagi műveltségükkel feltűntek az egész Kárpát-medencében, jellegzetes temetkezéseik alapján a Halomsíros kultúra nevet kapták. Megtelepedésüknek nyomai, ugyan szórványosan, de Makó határából is ismertek.

A középső és késői időszak átmenete után a késő bronzkor végén a Dunától keletre eső területeken hosszú időn keresztül egy egységes kerámia és fémművesség jegyekkel rendelkező csoport alakult ki, melyet Gáva kultúrának nevez a régészeti szakirodalom. A jellemzően mezőgazdasági tevékenységgel jellemezhető gazdaságú műveltség magas színvonalú fémművességgel rendelkezett, mely tárgyi emlékei Makó környékén is előkerültek (1-12. ábra).

1-12. ábra: : Makó, Innenső-Jángor III. lelőhelyen (nyilvántartási szám: 60114) feltárt 20. számú, késő bronzkori objektumból előkerült, töredékes állapotú tokosbalta öntőforma

A korszak társadalmának tagoltságát a megmaradt településnyomok is jól jelölik, ebből az időből származik a Rákos–Császárvár (nyilvántartási szám: 54965) lelőhelyről ismert földvár és hozzá kapcsolódó védmű és csatornarendszer (1-13. ábra).

1-13. ábra: Makó, Rákos–Császárvár (nyilvántartási szám: 54965) lelőhelyről ismert földvár és hozzá kapcsolódó védmű és csatornarendszer

Forrás: Google Earth

Késő bronzkor időszakából Makó és környékéről jelenleg 37 lelőhely szerepel a közhiteles lelőhely-nyilvántartás és adattári állományokban. Ezek közül négy lelőhelyről származik a Halomsíros kultúrához köthető leletanyag (Rákos-Szemes-dűlő V. (nyilvántartási szám: 54949); Határhalom II.

(nyilvántartási szám: 54958); M43 23. lelőhely (nyilvántartási szám: 55143); M43 29. lelőhely (nyilvántartási szám: 55149), melyek között településnyomok és egy esetben hamvasztásos temetkezésük is ismert.

A régészeti periódus nagyobb részét képező Gáva kultúra időszakához jóval több lelőhely sorolható. A biztosan ide tartozó lelőhelyek száma 14, melyek mennyisége a bizonytalan, de késő bronzkorinak meghatározott további 19 lelőhellyel minden bizonnyal gyarapodhat újabb vizsgálatok eredményeként. A lelőhelyek jelentős része felszíni nyomokból ismert településnyom, feltárásokról csak néhány lelőhelyről ismert leletanyaguk.

1.2.5 Vaskor (Kr. e. 900/800 – Kr. e.)

A késő bronzkor időszakának végén újabb, Kelet–Európából bevándorló népcsoportok jelentek meg az Alföld területén. Ezzel a vándorlási hullámmal ismételten technikai újítások jelentek meg a Kárpát-medencében, mellyel kezdetét vette a vaskorszak. Az időszak a korábbi periódusokhoz hasonlóan, nevét onnan kapta, hogy egyre szélesebb kulturális körben teret hódított a vas felhasználása. A fém nyersanyagának beszerzése egyszerűbb volt, mint a réz vagy a bronz egyéb összetevő anyagainak, illetve a feldolgozott ércből készített termékek jóval időt állóbbaknak bizonyultak használati eszközként, mit a korábbi évezredekben használt elődeik. A régészeti kutatások az időszakot egy korai és egy késői fázisra tagolják, mindkét periódus jellegzetessége, hogy egy idegen eredetű népesség migrációjával vette kezdetét. A korai időszakban keletről, míg a késői szakaszban nyugatról meginduló népcsoportok jelentek meg a Kárpát-medencében.

A kora vaskorban a (Kr. e. 700 – 400) közötti periódusban Makó térségében a pásztorkodó, Kelet–Európában nomád életformát folytató szkíta törzsek telepedtek meg. Emlékeik szórványosan találhatók meg az eddig megismert régészeti leletanyagban. Mindösszesen négy lelőhelyről ismertek kora vaskori településnyomok, melyek közül kettő esetben (M43 23. lelőhely (nyilvántartási szám: 55143) és Innenső-Jángor III. (nyilvántartási szám: 60114)) megelőző feltárás alkalmával kerültek elő jellegzetes szkíta jellegű kerámiáik (1-14. ábra 1-7.).

1-14. ábra: Makó, Innenső-Jángor III. lelőhelyen (nyilvántartási szám: 60114) feltárt vaskori, szkíta objektumok (44., 71. snr.) és a belőlük előkerült jellegzetes kerámialeletek

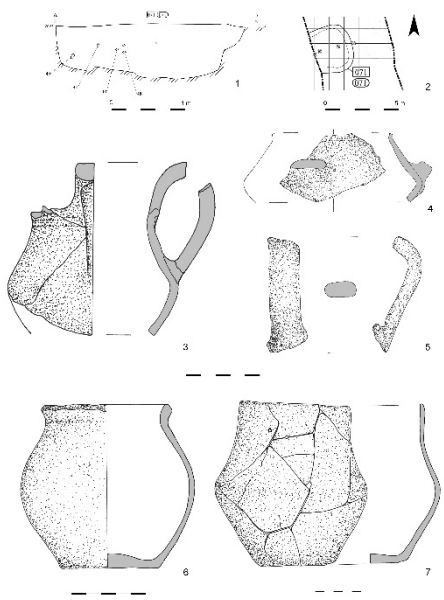

1.

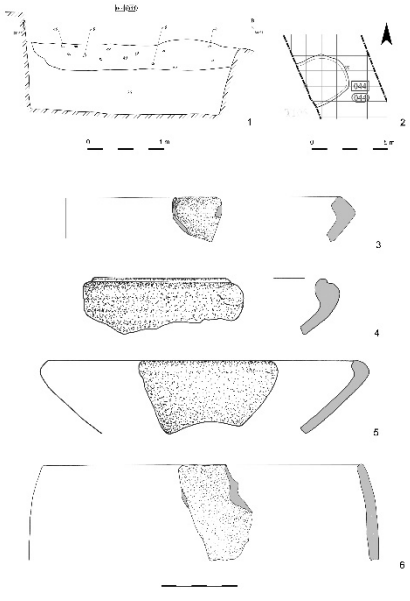

2.

A késő vaskor időszakában (Kr. e. 450 – 0) a Nyugat–Európából kirajzó kelta törzsek – kiknek vándorlása a Balkán-félszigeten át egészen Kis-Ázsiáig nyomon követhető volt – jelentek meg az Alföld területén. A fejlett mezőgazdasági és kézműves technológiával rendelkező törzseik a görög eredetű írott történeti forrásokban már névvel szerepelnek. Ennek megfelelően a Körös–Maros-közét, így Makó térséget is egy ismert törzsnevű kelta csoport (osusok, cotinusok ?) népesítette be.

Tárgyi emlékanyaguk jelenleg több, mint egy tucatnyi lelőhelyről ismert, melyek túlnyomó része terepbejárásokon előkerült felszíni emlék, de néhány kelta településen megelőző feltárások is zajlottak. Az Innenső-Jángor III. lelőhelyen az egymás mellett előforduló szkíta és kelta településnyomok alapján feltételezhető a késő vaskori népességgel történt együttélés (1-15. ábra 1-7.).

1-15. ábra: Makó, Innenső-Jángor III. lelőhelyen (nyilvántartási szám: 60114) feltárt kelta település néhány jellegzetes edényformája

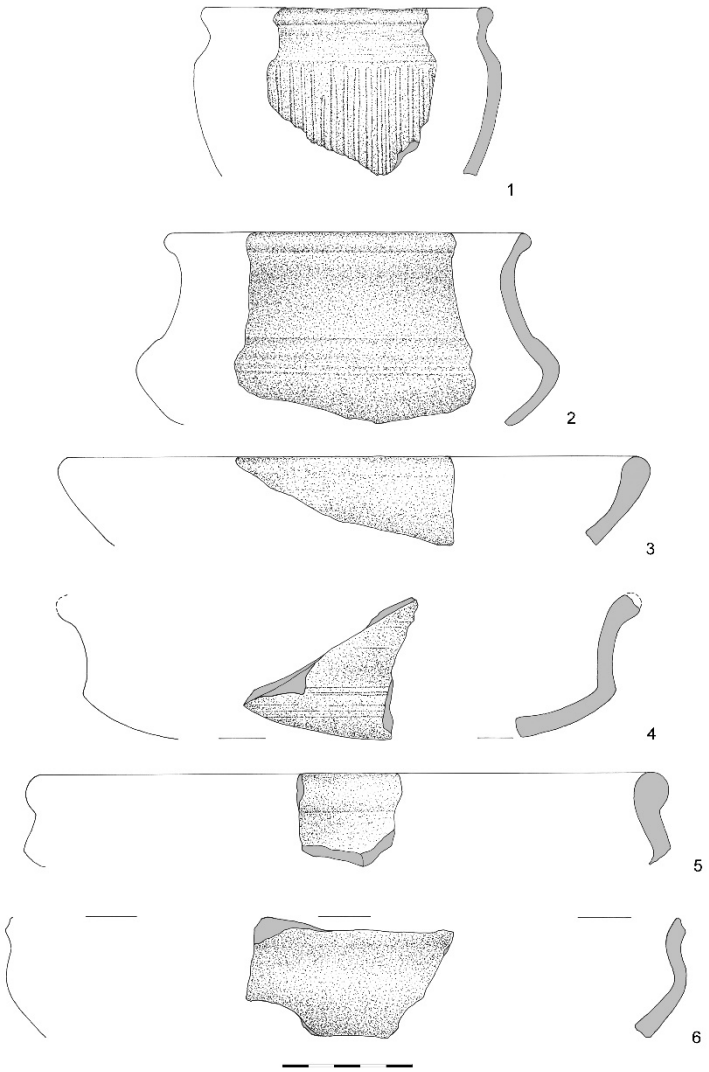

1.2.6 Császárkor időszaka

Szarmaták, dákok (Kr. után – 450/500)

A vaskor végén az Alföldön élő kelta törzsek nyomai jelen ismereteink szerint a Kr. e. 2. századig mutathatóak ki. A Kr. e. 2. század és a Kr. u. 2 század közt eltelt több évszázadnyi időből régészeti emlékek viszonylag szórványosan ismertek, azok időrendi besorolása több bizonytalanságot hordoz.

Ezekben az időkben az Alföldtől keletre egy jelentős késő vaskori, kora császárkori politikai tényező tűnt fel – mely hatásait bizonyos értelemben napjainkig is érezteti – a dák királyság. Államalakulatuk meghatározó és a Római Birodalom számára is egy fenyegető tényezőnek bizonyult, mely a Kr. u. 1. század végén, 2. század elején az ellenük vezetett római hadjáratokat eredményezte. Néhány bizonytalan forrásadat alapján a modern történetírás előszeretettel húzta meg az ókori királyság nyugati határait a Tiszáig, majd a későbbi római Dacia provincia vonalát a Maros-Tisza által határolt Bánát térségéig. A történeti források alapján feltételezett határvonalak meglétére és a konkrét dák jelenlét igazoló tárgyi emlékanyag meglétére régészeti források megfelelő mennyiségben nem állnak

rendelkezésünkre. A közhiteles lelőhely nyilvántartás Makó környékéről mindösszesen egy területről, Igás–Sárga iskola (nyilvántartási szám: 54922) lelőhelyről tart számon dák jellegű emlékeket. A kutatás jelenlegi állása szerint valószínűsíthető, hogy a terepbejárásból származó leletek nagyobb valószínűséggel sorolhatóak a korábbi bronzkorhoz/vaskorhoz vagy a valamivel későbbi korai (2. századi) szarmata település emlékéhez.

Az Alföld ligetes sztyeppéit a Kr. u. 1. század során az iráni eredetű, Kelet–Európában nomád pásztorkodó életmódot folytató szarmaták törzsei szállták meg (jazig, roxolán, alán). Egészen a kora középkori népvándorlások megindulásának kezdetét jelölő hun korszakig (4. század utolsó harmada, 5. század első harmada) a térség meghatározó politikai tényezői voltak. A Kárpát-medencében, így Makó környékén is, a Kelet-Európában jellemzően megszokott és gyakorolt nomád életmódjukat a környezeti feltételek okán feladni kényszerültek, melynek következtében egy életmód-váltáson átesve letelepültek és megjelentek a földművelő tevékenységet jelző tanyáik, falvaik és a történeti forrásokból ismert alföldi „városaik”, azaz az állandó településeik.

A mai Makó kül-, és belterületéről a római császárkor időszakából mintegy 153 155 [SK1]lelőhelyről ismertek a emlékeik (1-16. ábra). Ezzel a 400 – 500 éven keresztül folyamatos szarmata megtelepedés a modern kori emberi jelenlét mellett a legintenzívebb időszakot és talán a legmagasabb populációt mutatja.

1-16. ábra: Római kori (Császár kor), szarmata régészeti lelőhelyek Makó környékén

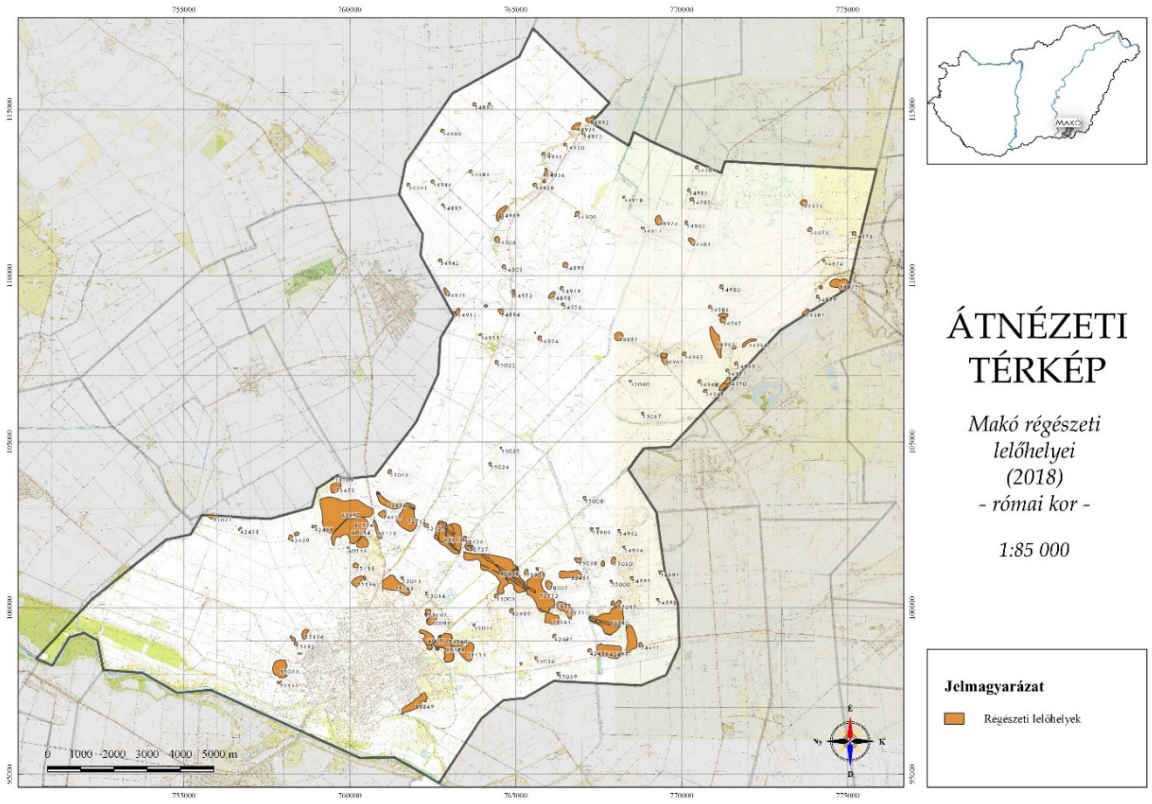

A településeik mellett, köszönhetően az elmúlt évtized nagyberuházásaihoz kapcsolódó régészeti munkálatoknak, több lelőhelyről ismertté váltak a temetkezéseik (pl: 42450; 42472; 52724; 52731; 52732; 52735; 55073; 55143; 55149; 55153; 60114 nyilvántartási számú lelőhelyek). Sajátos temetkezési szokásaiknak köszönhetően egy-egy nagyobb lelőhelyen belülről több, olykor eltérő

időszakhoz tartozó (2–3.; 4–5. század) sírcsoportjaik is ismertek (M43, 37. lelőhely, Innenső–Jángor III. (nyilvántartási szám: 52731)). További temetők előfordulásával szükséges számolni bármiféle földmunkákkal járó változtatások esetében, hiszen lelőhelyeik jelenleg még pontosan ismeretlenek, felszíni nyomok alapján nem azonosíthatóak.

Sírjaikat sok esetben árokkal vették körül, és a temetkezés fölé minden bizonnyal halmokat emelhettek (1-17. ábra 1.). Mára ezek jelentős része erodálódott és a felszínen szinte semmiféle nyoma nem látható valamikori meglétének. A keretelt temetkezésekre csak a feltárásokon előkerülő árkok vagy a műszeres lelőhely-felderítések során kimutatható elváltozások utalhatnak. A sírokba halottaikat gazdagon felékszerezve használati eszközökkel (kés, orsó, fegyver stb.) felszerelve, a túlvilági élethez étel-ital melléklettel ellátva helyezték örök nyugalomra (1-17. ábra 2.).

1-17. ábra: A régészeti munkálatok során feltárt lelőhelyek

1-17. ábra: 1.*: A Makó, Dáli ugar (M43 autópálya 43. lelőhely) (nyilvántartási szám: 52735) lelőhelyen feltárt, határoló-árkos (1: 402–404. snr.) és körárkos (2: 69–70. snr.) temetkezések, valamint a geofizikai felméréseken észlelhető elváltozásuknak a nyoma (3.).* ***2.****: A Makó, Dáli ugar (M43 autópálya 43. lelőhely) (nyilvántartási szám: 52735) lelőhelyen feltárt szarmata temetkezések (1-2.; 4.: 80. és 220. snr. kettőstemetkezés; 3.: A 635. snr számú, rablott, több koponyát tartalmazó szarmata temetkezés).*

A településnyomok közt szerepelnek kisebb tanyák és nagyobb, feltételezhetően, falvak is. Az élénk mezőgazdasági tevékenység és állattartás mellett a településeken általános volt a kézműves tevékenységek folytatása is. Több lelőhelyről ismertek kerámiaégető kemencék (52731; 52732; 52735 nyilvántartási számú lelőhelyek) (1-18. ábra 1.), a fémmegmunkálásra utaló eszközök (olvasztótégelyek, fúvókanyílások) (1-18. ábra 2.), nyersanyagok (darabolt bronzok) és készítés-technológiai hulladékok (salakok, fémolvadékok) (pl.: 52731; 52735 nyilvántartási számú lelőhelyek), valamint a csontmegmunkálás (csonteszközök) és szövés fonás nyomai (orsók, nehezékek, textillenyomatok).

1-18. ábra: Régészeti leletek

1.

2.

1-18. ábra: 1.*: A Makó, Dáli ugar (M43 autópálya 43. lelőhely) (nyilvántartási szám: 52735) lelőhelyen feltárt edényégető kemence (208. snr.).* ***2.****: A lelőhelyről előkerült bronzolvasztó tégely töredéke.*

A térség és időszak szerteágazó gazdasági rendszerét tükrözik az előkerült leletanyagok, melyek közül említhetőek a távoli Rajna vidéken készült római díszkerámiák (terra sigillata), Pannoniában, a Pontus vidéken vagy a Közel-Keleten készült üvegedények vagy akár a közeli Pannonia provinciában készült mázas kerámiák. A térség gazdasági fejlettségéről és a lakosság kifinomult gasztronómiai érzékéről tanúskodnak a számos lelőhelyről ismert amfóraleletek, melyek feltételezik a Földközi-, vagy Fekete-tenger vidékéről származó bor vagy olaj jelenlétét, használatát és élvezetét a helyi ókori lakosság körében.

1.2.7 A népvándorlás kora

Hunok, germánok, avarok (450/500 – 800/900)

A viszályoktól közel sem mentes, római-szarmata kapcsolatokról szóló alföldi császár kori időszaknak egy a 4. században megjelenő jelentős politikai tényezőt képező államalakulat, a hunok vetettek véget. A Kelet-Európában a hun birodalom megerősödésével és terjeszkedésével kapcsolatosan megindult folyamatok a Kárpát-medencére is hatást gyakoroltak. Megkezdődött a történeti korokból adatolt, egésze Európára jelentős változásokat hozó népvándorlások időszakának a fejezete.

A hunok megjelenése a vizsgált területre a 4. század végén 5. század elején közvetlen hatást gyakorolt, hiszen feltételezhetően a tágabb térségbe – a Körös–Maros-közére – került az egész Római Birodalmat rettegésben tartó hun fejedelmi központ, Attila városa. Elképzelhető, hogy ezen rövid történeti időszak emlékeit őrzik a rendkívül intenzív sűrűséget tanúsító késő szarmata településnyomok, melyek a hun kori katonai hadműveletek háttérországát képezhették.

A kora népvándorlás korában a térségbe jelentős mennyiségű germán eredetű, főként gepida lakosság érkezett, akik Attila halála után, a hun birodalom részekre szakadását követően is helyben maradtak.

Sziget-szerű megtelepedésük emlékei inkább a Maros és Körös torkolatának környékéről (Szőreg, Szentes környéke), Hódmezővásárhely határából, de a Makóhoz közelebb eső Kiszombor térségéből is ismert. Közvetlen a makói határból megtelepedésüknek és jelenlétüknek csak szórványos nyomai ismertek, mindössze négy lelőhely említhető, ahol gepidákhoz köthető emlékanyag előkerült. Az egyik Rákos – Szemes-dűlő IV. (nyilvántartási szám: 54948), a másik Rákos – Szemes-dűlő V.

(nyilvántartási szám: 54949), a harmadik Szentpéteri-tanya (nyilvántartási szám: 54987). Ezek mind terepbejárás során azonosított településnyomok, míg a negyedik a Makó, Járandó lelőhely (nyilvántartási szám: 52731), ahol egy jellegzetes 5. századi ékszer töredéke kerültek elő a feltáró munka során szórvány leletként (1-19. ábra).

1-19. ábra: Germán típusú ezüst ruhakapcsoló tű töredéke Makó, (nyilvántartási szám: 52731) lelőhelyről

A népvándorlás kor későbbi időszakában az 567-ben lejátszódó gepida-langobárd háború után a nagyállattartással és földműveléssel foglalkozó, Kelet–Európából érkezett nomád avar népesség telepedett meg a Körös–Maros-közén. A több mint három évszázadot átívelő avar periódust a régészeti kutatások jelenleg három – kora, közép és késő – időszakra tagolják. Mindhárom időszak bekövetkeztének esetében vagy újabban beérkező csoportok megjelenése vagy belső átalakulási folyamatok játszottak szerepet.

Makó határából jelenleg több, mint negyven (avar és népvándorlás kori lelőhelyek jelenleg ismert száma 42) lelőhelyről van tudomásunk (1-20. ábra). Ezek nagy része településnyom, de három lelőhelyről temetőrészletek is ismertek. Míg a települések java része terepbejárások alkalmával került elő, addig a temetkezések régészeti feltárásokból ismertek. Az elmúlt évtized feltáró munkái során számos avar településrészlet is előkerült. A lelőhelyek közül néhány biztosan kora avar és nyolc a korszak késői periódusához sorolható.

A kora avar településeket terepbejárási anyagokból szinte egyáltalán nem lehet biztosan és pontosan azonosítani, de a Makó környéki megtelepedés mindenképpen jelentős lehetett, hiszen a térség a Körös–Maros-közére feltételezett, 6. században megjelent csoport törzsterületén helyezkedik el. Ezt jól mutatják az elmúlt évtizedek feltáró munkái alatt előkerült kora avar temetőrészletek például Kövegyről vagy Makó, Ipari Park (nyilvántartási szám: 55149) lelőhelyről. Ez utóbbi a tágabb térség legnagyobb sírszámú és leggazdagabb kora avar temetője, mely a környék kiemelkedő szerepét és a Balkán-félszigeten lévő Kelet Római Birodalommal betöltött élénk kapcsolatrendszerét jól tükrözi.

1-20. ábra: Népvándorláskori régészeti lelőhelyek Makó környékén

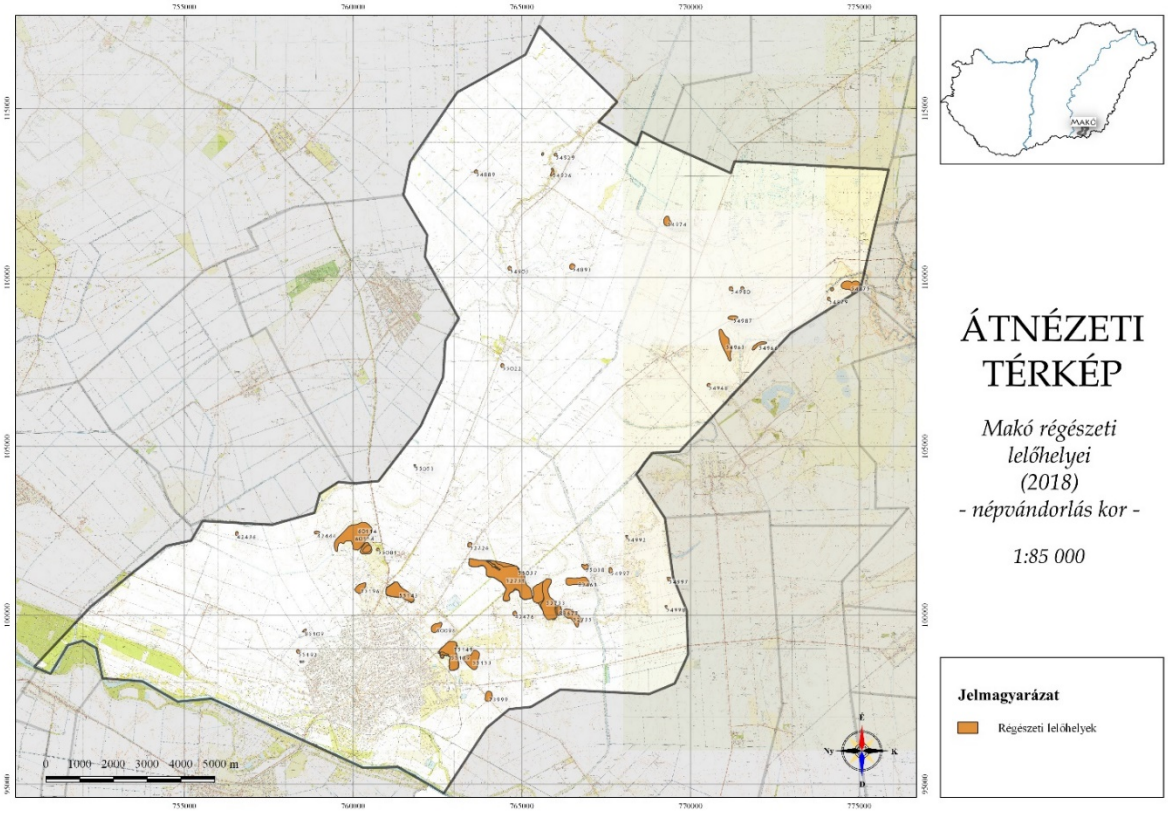

A korszak késői jellegű lelőhelyei között megtalálhatóak a településnyomok és a temetkezések egyaránt. A több feltáráson megtalált kisebb tanya-szerű késő avar települések a mélyebben, sokszor napjainkra náddal, zsombékkal fedett, vizenyős területeken helyezkednek el. Feltételezhetően egy szárazabb klímaperiódus miatt választották előszeretettel élőhelynek ezeket a vizes területeket.

A késő avar periódusra keltezhető egy kiemelkedő jellegű és jelentőségű feltételezhetően több száz síros soros temető, melynek egy részlete Makó, Innenső-Jángor lelőhelyen került elő egy beruházáshoz kapcsolódó feltárás során (1-21. ábra 1-2.). Az aranyozott, figurális mintákkal díszített öv-, és lószerszámveretekkel (1-22. ábra 1-2.) rendelkező elit széles körű kapcsolatrendszerei bizonyíthatóak a Kárpát-medence több kisebb-nagyobb mikrorégiójával.

1-21. ábra: Sírok az Innenső-Jángor lelőhelyen

1.

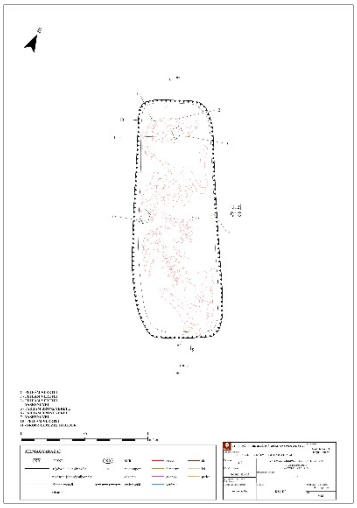
2.

1-21. ábra: ***1.****: Népvándorláskori (késő avar) temetkezés fotója Makó, Innenső-Jángor III. (nyilvántartási szám: 60114) lelőhelyen (8. snr.).* ***2.****: Későavar felszerszámozott ló sír rajza a lelőhelyről (12. snr.).*

1-22. ábra: Öv- és lószerszámveretek az Innenső-Jágor lelőhelyen

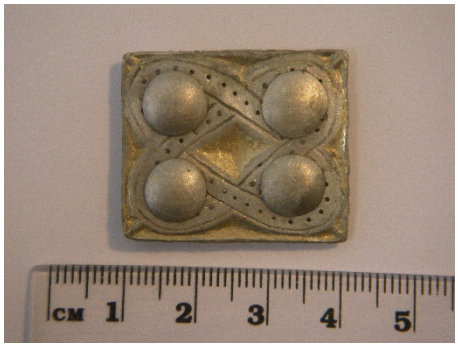

1.

2.

1-22. ábra: ***1.****: Népvándorláskori (késő avar) aranyozott ezüst övvert Makó, Innenső-Jángor III. (nyilvántartási szám: 60114) lelőhelyről. 2.: Népvándorláskori (késő avar) aranyozott ezüst lószerszám veret a 33. snr. lósírból.*

Településeikre jellemző szerkezeti sajátosságok (nagy kiterjedésű területhasználat, rendkívül szórt szerkezet) miatt várható, hogy korábban lokalizált, viszonylag kisebb kiterjedésű lelőhelyeik a későbbiekben további terepi vizsgálatok során jelentősen bővülhetnek. Különösen igaz ez a szórványos jellegű településnyomokat prezentáló helyszínekre. A településekhez minden esetben kapcsolódnak temetők, melyek váratlan előfordulása földmunkával járó változtatások esetében kockázati tényezőt jelent.

1.2.8 Honfoglalás-, Árpád-, és középkor

Honfoglalás kor (800/1000)

A virágzó késő avar közösségek életét a történeti forrásokból ismert 9. századi Balkán-félszigetről induló bolgár támadások valószínűleg megviselték, de a korábbi vélekedésekkel ellentétben a legújabb régészeti kutatások eredményeként semmi esetre sem változtatták lakatlan sivataggá az Alföld területét, így a Körös–Maros-közét sem. A 9. század második felében a 880-as 890-es évekbe megjelenő magyarság a korábbi avar közösségeket itt találhatta.

Együttélésük Makó környékén ugyan még nem bizonyítható, de feltételezhetően nem tekinthető véletlennek a késő avar emlékeket szolgáló Innenső–Jángor III. (nyilvántartási szám: 60114) és Dáli ugaron (nyilvántartási szám: 52735) előkerülő 10. századi, honfoglaló jellegű szórvány fémleletek jelenléte (1-23. ábra 1-2.).

1-23. ábra: Honfoglalás kori szórvány fémleletek Makó, Innenső-Jángor III. (1.) és Dáli ugar lelőhelyekről (2.).

1.

2.

A honfoglalás korából és a korai magyar történeti időszakra keltezhető évtizedekből több lelőhelyről is ismert emlékanyag Makó határából. Településre utaló leletek kerültek elő Makó, Rákos–Feketehalom I. (nyilvántartási szám: 54875), Rákos-Királyhegyesi-ér III. (nyilvántartási szám: 54879) lelőhelyeken, valamint kis családi temetőjük került feltárása a Makót elkerülő út nyomvonalán az M43 23. lelőhelyen (nyilvántartási szám: 55143). Szórványos emlékeik többek között a fentebb említett két lelőhelyen adatoltak.

Árpád-kor (1000 – 1301)

A történelemkönyvekből jól ismert, honfoglalás és kalandozások utáni időszakot az I. István nevével fémjelzett államalapítás, majd az azt követő Árpád-kor követte. A Magyar Királyság megalapításával kezdetét vette az első királyi dinasztia, az Árpád-ház uralkodása. Az időszak kutatásával kapcsolatosan már nem kizárólag csak a régészeti lelőhelyekre és leletekre lehet támaszkodni, hanem – ugyan szórványosan – írott források is fennmaradtak. A régészeti szakirodalom az ez időhöz köthető emlékanyagot Árpád-korinak nevezi.

A Maros vidék területe, így Makó határa is sűrűn benépesült, lakosai az 1030-ban alapított Csanádi Püspökség lelki pásztorkodása alá tartoztak.

Árpád-kor időszakába sorolható lelőhelyek tanúsága alapján – a császár kor időszakához hasonlóan – rendkívül sűrű településhálózat létezett a térségben. Összesen mintegy 105 106 lelőhelyről ismert különböző méretű Árpád-kori településnyom (1-24. ábra).

1-24. ábra: Árpád-kori régészeti lelőhelyek Makó környékén

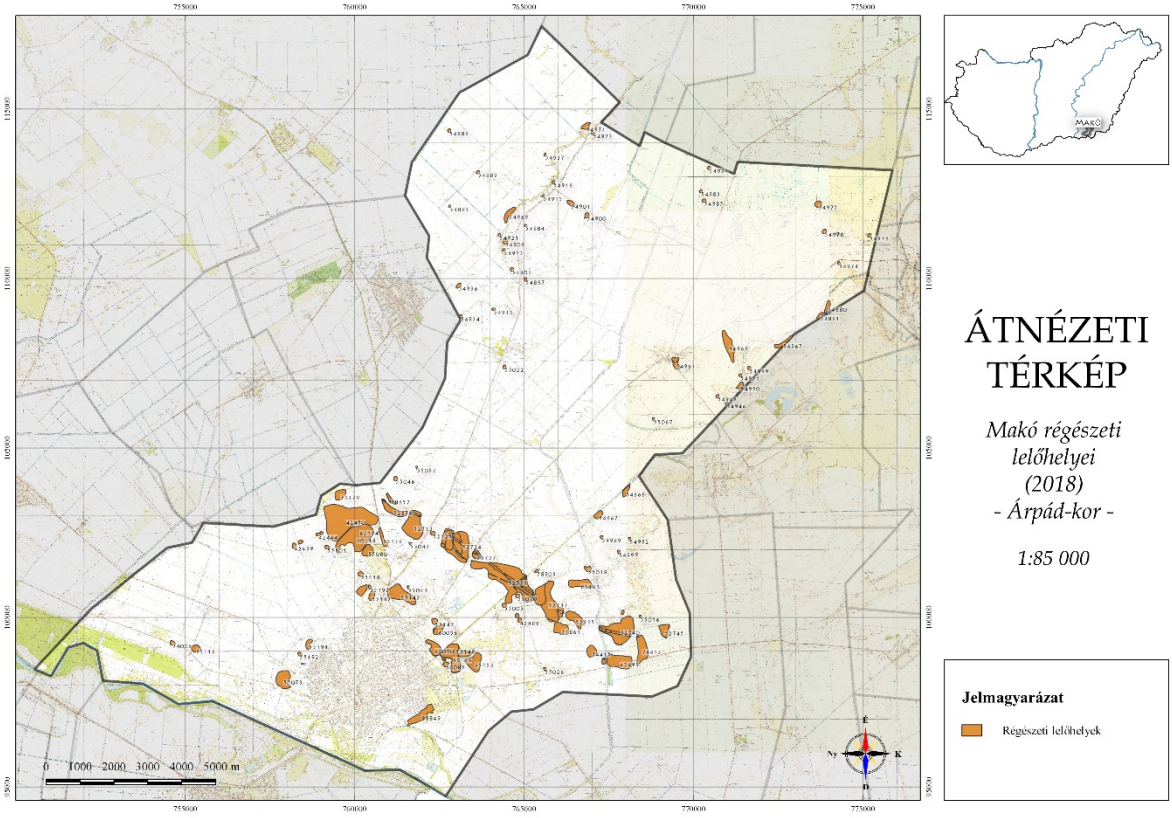

A lelőhelyek kiterjedése – a szarmata falvakhoz hasonlóan szintén – jelentős mértékben nagyobb lehetett a közhiteles nyilvántartásban szereplő jelenlegi méreténél. Ezt az elmúlt évtizedek beruházásaihoz kapcsolódó feltáró munkálatok jól bizonyították például Járandó (nyilvántartási szám: 52731) vagy akár Dáli-tanyák (nyilvántartási szám: 52740) lelőhelyeken megfigyeltek alapján. Az avar településekhez hasonlóan ezekre is jellemző a ritkás, szórt szerkezet, melyet jól példáz az M43 nyomvonalán megkutatott Járandó lelőhely (nyilvántartási szám: 52731). A felszíni nyomok alapján korábban több kisebb poligonból álló lelőhely közel 1 km hosszú szakaszán végig megfigyelhetőek voltak a telkek, porták felosztására, önálló kis gazdasági egységek elkülönítésére szolgáló árokrendszerek (1-25. ábra). Az egyes egységeken belül vagy ahhoz kapcsolódóan épületek (1-26. ábra 1-4.), szabadtéri kemencék, veremcsoportok helyezkedtek el.

1-25. ábra: Árpád-kori település

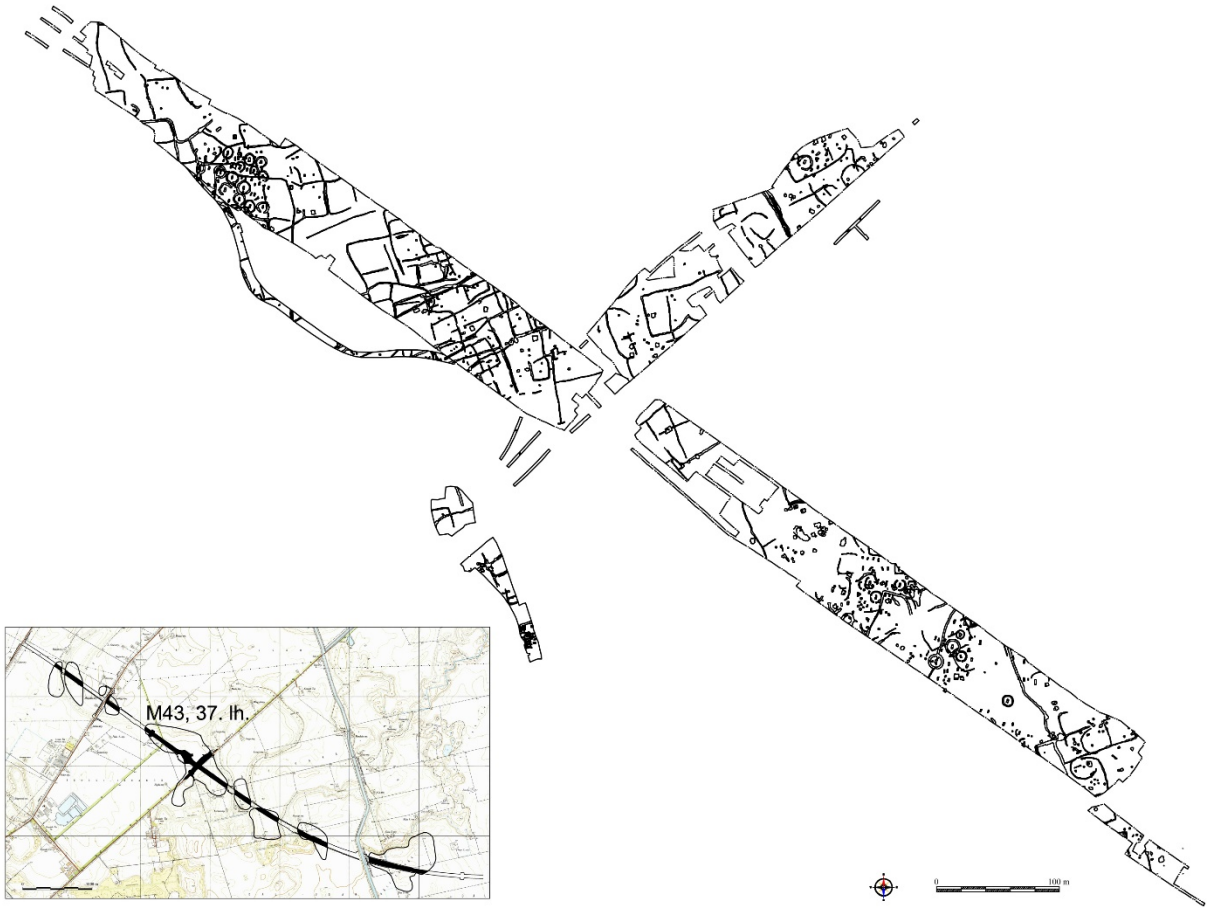

1-25. ábra: *Makó, Járandó (nyilvántartási szám: 52731) lelőhelyen feltárt Árpád-kori településről készített összesítő felszínrajz a telkeket és egyéb gazdasági egységeket határoló/elválasztó árokrendszerekkel.*

A feltárási eredmények alapján tapasztaltak szerint a jelenleg viszonylag kisebb kiterjedésűnek ismert Árpád-kori településnyomok a későbbiekben további terepi roncsolás mentes vagy roncsolásos vizsgálatok során jelentősen bővülhetnek. Különösen igaz ez a szórványos jellegű településnyomokat prezentáló, az 1970-es évekbe megfelelő térképészeti anyag nélkül dokumentált helyszínekre.

A kereszténység felvételével a honfoglalás korában általában használatos soros temetőket fokozatosan felhagyták és megjelentek a templomok körüli sírkertek. Talán ezzel is magyarázható, hogy az Árpád-kor időszakából – a korábbi történeti periódusokhoz képest – jellemzően kevesebb a temető, mint a településnyom. Minden bizonnyal több település használt egy-egy temetőt. Különösen igaz ez a templom körüli temetkezésekre, melyek használata sokszor egészen az újkorig szokásban volt.

1-26. ábra: Árpád-kori épületek nyomai

1

2

3

4

1-26. ábra: 1-4.: *Makó, Járandó (nyilvántartási szám: 52731) lelőhelyen feltárt Árpád-kori épületnyomok (**1.**: A 383. számú (231. snr.) Árpád-kori földbemélyített épület. **2–3.**: A 274. számú (673. snr.) épületben feltárt, 832. snr. számú téglából épített kemence. **4.**: A 274. számú (673. snr) Árpád-kori földbemélyített épület).*

A közhiteles lelőhely-nyilvántartás adatai között jelenleg három lelőhelyről ismert Árpád-kori temető Makó határából. Az egyik a már régebb óta ismert Vágott-halom (nyilvántartási szám: 55070), mely

földmunkák során korábban már sérült és feltételezhetően el is pusztult. Bálint Alajosnak néhány Árpád-kori sír feltárására volt lehetősége a lelőhelyen. Elképzelhető, hogy az elpusztult és részben feltárt lelőhely azonos a 2013 során Makó, Járandó lelőhelyen (nyilvántartási szám: 52731) talált Árpád-kori temetőrészlettel (1-27. ábra 1-4.), de ezt pontosan igazolni nem lehetett. A feltárás alkalmával egyházi épületre utaló nyomok ugyan nem kerültek elő, de a korábban a közelben elhelyezkedő halom egy alkalmas telepítő tényező lehetett egy templom számára. Az ott végzett régészeti tevékenységek vagy a halom elhordásának földmunkái nem tettek említést kövek, téglák, vagy embercsontok előfordulásáról.

1-27. ábra: Árpád-kori temetőrészletek

***1-27. ábra: 1-4.**: Makó, Járandó (nyilvántartási szám: 52731) lelőhelyen feltárt Árpád-kori temetőrészlet (**1.**: A temető összesítő térképen dokumentálva. **2.**: Az Árpád-kori temetőrészlet fotója. **3.**: Az Árpád-kori temetőrészletben feltárt 576. (985. snr.) és 608. számú (1039. snr.) temetkezések. **4.**: Az Árpád-kori temetőrészletben feltárt 611. számú (1042. snr.) temetkezések).*

Egy további Árpád-kori temetőrészlet ismert a település belterületének keleti részén elhelyezkedő Gerizdes (nyilvántartási szám: 88849) lelőhelyről. Mindezek mellett szükséges megemlíteni a jelenleg ismeretlen korú temetőként nyilvántartott lelőhelyeket (pl.: Rákos (nyilvántartási szám: 54961); Rákos-Feketehalom III. (nyilvántartási szám: 54876); Igási kotárkák (nyilvántartási szám: 54882)), hiszen azok akár az Árpád-kori magyarság emlékei is lehettek.

A lelőhely nyilvántartás szerint és az adattári információk alapján a település határából két templomos hely ismert. Az egyik Igás-D. Nagy-tanya (nyilvántartási szám: 54970), míg a másik Szentmiklósi-telek (nyilvántartási szám: 90045). Az előbbinek a felszínen is azonosítható nyomai voltak, de pontosabb időrendi besorolása régészeti feltárások nélkül nem volt ez idáig lehetséges. Az 1970-es években helybéli lakosok még beszámoltak az álló falairól, melyet, minek után útban volt, szisztematikusan elbontottak. A tanulmány elkészítéséhez végzett helyszíni szemle során nem volt azonosítható az elhelyezkedése. A Szentmiklós-telek lelőhelyre lokalizált templom nyomai a helyszínen nem látszódnak, annak elhelyezkedése térképészeti adatok alapján valószínűsíthető, hiszen 18–19. századi rajzolatokon ugyan romos, de még álló falakkal ábrázolták.

Az Igás-D. Nagy-tanya lelőhelynél található emlékek a talajművelés okozta eróziónak jelentős mértékben ki vannak szolgáltatva, azok pontos beazonosításáról, megóvásáról, esetleg a terület levédéséről örökségvédelmi és kegyeleti okokból szükséges volna gondoskodni.

További templomos helyek jelenlétére engednek következtetni írott források és egy beszédes határ és lelőhelynév. Ez utóbbi Rákos-Templomdomb (nyilvántartási szám: 54964) lelőhely, ahonnan késő középkori településnyomok és temető ismeretes. A régészeti szakirodalom arról azonban nem tesz említést, hogy a feltételezhetően ott állott templom helye ismert volna.

Továbbá egy 13. századi írott forrás említést tesz Dál falu Szent Enyedről elnevezett templomáról. A település a nevét őrző határrészben volt (Dál-Nagy Lajos tanyája (nyilvántartási szám: 55015)), templomra utaló régészeti emlékek azonban erről a helyről nem ismeretek.

A középkori Szentlászló településen is állott egy kőtemplom, melyet 14. századi források több alkalommal említenek. Ennek helye, ugyan úgy, mint a hozzá kapcsolódó településé egyelőre ismeretlen. Történeti kutatások rekonstruálták elhelyezkedését, de régészeti adatok nem állnak rendelkezésre az azonosításra.

Szintén írott forrásokból ismert a Szent Lőrinc számára felszentelt templom után elnevezett Árpád-, és középkori település temploma. A középkori település területe beépített, azonosítása régészeti módszerekkel pontosan nem lehetséges.

További templomos hely létezését bizonyítják írott források Szentmargita településen. Történeti kutatások Makótól északra a későbbi Margita határrész területén lokalizálják elhelyezkedését, ezt azonban régészeti leltek nem támasztják alá. A település neve a Szent Margitról elnevezett templomtól származhat.

Templomos helyről további adatok ismertek az írott forrásokban szereplő Tömpösről. Régészetileg jelenleg ez a település sem azonosított, feltételezhetően a Tömpös határnévvel jelölt területen kell keresni emlékeit.

A templomos helyek mellett számos egyéb településről is említést tesznek okleveles adatok a 13. századtól kezdődően, melyeket a mai Makó előzményeinek vagy szomszédos településeinek tekinthetőek. Ilyenek például a fentebb említett Igás, Rákos, Dál, Tömpös (Tompos), Szentmargita Szentlászló, Szentlőrinc mellett, Szemeegyháza, Köztelek, Meggyes, Dedénszeg, Malomzug/Malomszeg, Tárnok, valamint a mai makó további előzményeit képező Bulcsúháza, Vásárhely-Makó/ Vásárosmakó, Kisfalud, Waffalaka és Makófalva települések.

Ezek közül a fentebb látottak alapján mindösszesen Dál, Igás és Rákos települések azonosíthatóak – számos bizonytalansági tényezővel – régészeti lelőhelyekkel. A többi település vagy jelenleg beépített területen található és régészeti módszerekkel csak nehezen volna kutatható, vagy ez idáig ismeretlen, feltérképezetlen helyen található.

A térség kora középkori és Árpád-kori fejlődésében a 13. század első felében nem csak a gazdasági folyamatok részbeni változása, átalakulása hanem a mongol csapatok jelentős méretű 1241–1242. évi pusztítása vetett véget. A legújabb kutatási eredmények alapján a tatárjárás időszakát követően a térség jelentős mértékben elnéptelenedett, melyet csak néhány évtized múlva hevert ki, hogy elinduljon a további fejlődés útján.

1.2.9 Késő középkor és törökkor

Késő középkor (1301 – 1526)

A térség középkori fejlődése a legtöbb korábbról ismert névvel illetett településen folyamatos volt, egészen a török korig.

A mai Makó alapját képező feltételezhetően nyolc település (Bulcsúháza, Kisfalud, Malomszög, Szentlászló, Szentmargita, Waffalaka, Vásárosmakó és Makófalva) az Árpád-kori előzmények után tovább fejlődött és növekedett, melynek eredményeként a 14–15. századra részbe egybe is épültek és pontosan ismeretlen időben, de meg is kapták a mezővárosi címet. A fejlődét elősegítette, hogy a Maros vízi útja mellett itt húzódhatott egy szárazföldi közlekedést biztosító forgalmas hadi út is. Továbbá a folyón a földrajzi adottságokból kifolyólag itt alakult ki egy révhely, mely magával hozta az átkelő melletti területeken a piac létesülését egyaránt. Továbbá a településtől északra található, folyóvizektől távolabb eső területek értékes legelőket biztosítottak az állattartáshoz, mely a Körös–Maros-közén a 15–16. század folyamán egy elég jelentős, Nyugat–Európai piacokat megcélzó húzó ágazattá vált.

Ezekre az írásos forrásokból ismert, utcákból és házsorokból álló, udvarházakkal rendelkező településekről régészeti emlékek egyelőre rendkívül kis számban ismertek, mindannak ellenére, hogy például 1528-ban néhány napon keresztül Szapolyai János király is itt tartózkodott. Ennek oka, hogy a középkori település a mai város területével nagyjából egy helyre esik.

Az elmúlt évek régészeti munkálatai alkalmával vált ismertté a középkori település egyik temetője az Iboly utcából és környékéről (nyilvántartási szám: 80879).

Mindezek mellett a település tágabb határából további kilenc középkori lelőhely ismert, melyek között nyolc település és egy temető szerepel (1-28. ábra). A történeti leírásokból kikövetkeztethető történeti városmag jelenleg nem szerepel bejelentett lelőhelyként a közhiteles nyilvántartás adatbázisában.

1-28. ábra: Késő középkori, törökkori valamint újkori régészeti lelőhelyek Makó környékén

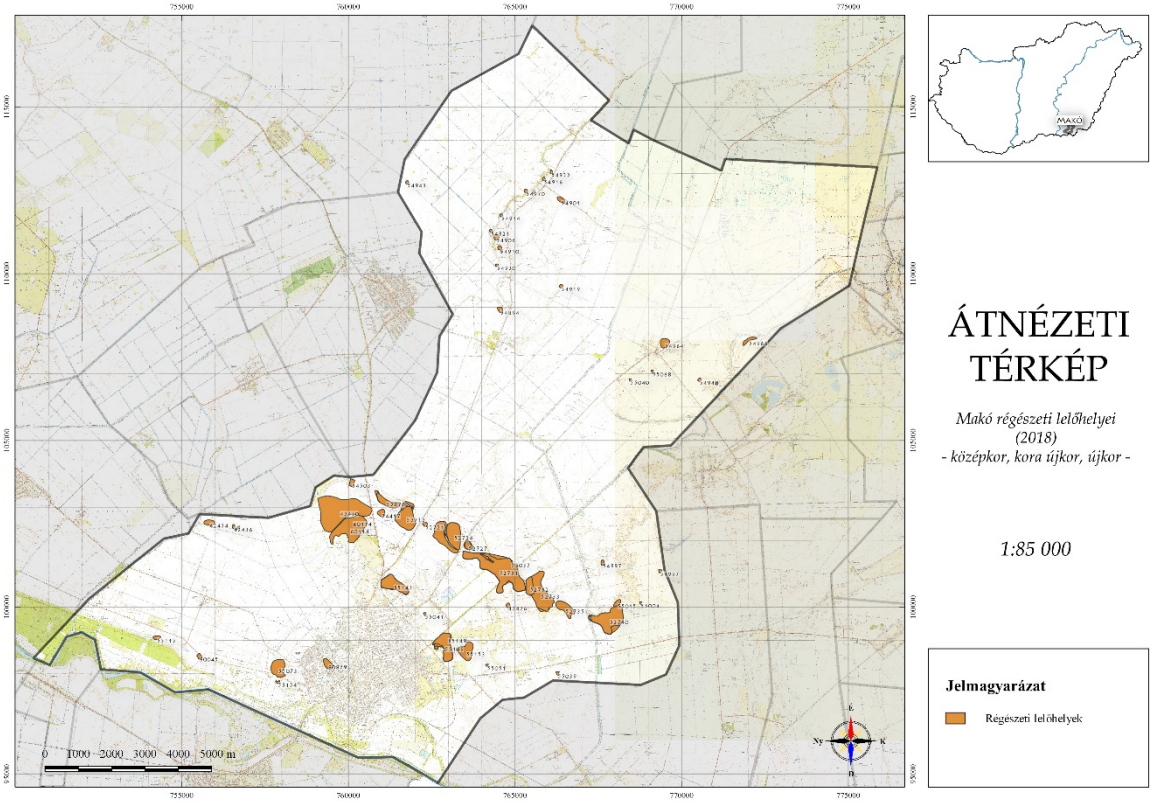

Török kor (1526 –1686)

A fentebb említett, esetenként Árpád-kori előzménnyel rendelkező településeken az élet tovább zajlott a középkoron keresztül egészen a 16. században bekövetkezett, a Kárpát-medence sorsát, mintegy másfél évszázadra jelentősen befolyásoló török korban is. Az írásos források alapján az 1526-os mohácsi vész után is zavartalanul ment a térség virágzása. Kiemelkedő helyet foglalt el, mintegy közvetítő és ütköző szereppel az Alföld, Erdély és a Délvidék között. A már mezővárosi rangra emelkedett település az 1550-es években több alkalommal cserélt gazdát, mígnem Temesvár 1552-es, majd Gyula 1566-os elfoglalása után végleg a török hódoltság érdekeltsége alá a csanádi náhijé közigazgatási egységébe került.

A 16. századból több forrásrészlet tesz említést egy erősségről, mely Makót védte. Erre utaló régészeti emlékeket nem ismerünk, azonosítása nem lehetséges. Valószínűleg nem tekinthető kimagasló jelentőségűnek, hiszen a török sem végzett rajta további erődítési munkálatokat.

A hódoltság időszakából több magyar királyi, illetve török adóösszeírás (defter) megmaradt, melyekből a település szerkezetére és a népesség változására utaló adatokat lehet tanulmányozni. Ezekből ismertek a 16. századi Makó első utcanevei, mégpedig a Csapó, Hód, Szeghát és a Tót, illetve az ott található, időszakonként változó mennyiségű adófizető egység a porták száma. Ezen adatok alapján a 16. század végéig folyamatosan gyarapodott a település.

A történeti források és a régészeti lelőhelyek tanúsága alapján a 16. század második felében, az 1593 és 1606 között lezajló 15 éves háború következményeként a korábban kialakult településhálózat jelentős mértékben elpusztult, a krími tatárok 1600-as évek elejéén véghezvitt folyamatos pusztításának eredményeként Makó városa több évre el is néptelenedett.

A háború 1606-os lezárását követően a település újranépesedett, az élet folyamatosan zajlott rajta. A környező kisebb települések közül többről, mint pl.: Igás, Rákos Dálegyháza már nem tesznek említést a források vagy azokat pusztaként nevezik meg, mely alapján ezeken a településeken ekkorra megszűnt a folyamatos élet.

Ezeket a folyamatokat jól érzékeltetik a régészeti lelőhelyek, hiszen jelenleg a település határából mindösszesen egy területről ismert szórványos, török korira keltezhető régészeti leletanyag. A forrásokban is nyomon követhető pusztásodási folyamatok mellett feltételezhető egy olyan településszerkezeti átalakulás, melynek során a lakosság jelentős része életvitel szerűen a bizonyos mértékű védelmet biztosító mezővárosba költözött be, mely minden bizonnyal a mai település jelenleg beépített részei alatt helyezkedhet el.

A település számára a 16. század végén tapasztalható egy további, rendkívül erős krízises periódus, mikor is az 1686-ban a török kiűzésére megindult hadjáratok időszakában a Temes vidéken telelő krími tatár csapatok támadásai hatására a környező települések népessége elhagyta a vidéket. Valószínűleg Makó települése is elnéptelenedett, a visszatelepedés csak jóval később, mintegy tizenhárom év múlva kezdődött meg ismét és azóta, szinte folyamatosnak tekinthető napjainkig.

1.2.10 A régészeti örökség felmérése

A kulturális örökség régészeti javai egyszeri és megismételhetetlen elemeket jelentenek, melyek általános védelem alatt állnak a jelen kor és a jövő számára. Csak az a régészeti lelőhely védhető meg az utókor számára, amelyet ismerünk. Ennek értelmében a települések bel-, és külterületén található régészeti emlékek felmérése és folyamatos kontrollálása rendkívül fontos feladatot jelent.

Makó környékének régészeti lelőhelyeiről, leleteiről már a múlt század óta vannak ismereteink. Elsőként Szirbik Miklós a Makóról írt munkájába 1836-ban számol be különbféle vastag cserépdarabok, emberi csontvázak, ülve eltemetettek, lovával és fegyvereivel (szablya, nyíl) együtt eltemetett harcos sírjának előkerüléséről. Ezek az akkor említett lelőhelyek a pontos helymegjelölés hiányában máig azonosítatlan örökségi elemeket jelentenek.

A 20. század első felében viszonylag kevés régészeti kutatás folyt a térségben, de annak emlékei annál jelentősebben beépültek a régészeti szakirodalomba. 1938 júniusában Párducz Mihály feltárásokat végzett Makó–Vöröskereszt lelőhelyen (nyilvántartási szám: 55073), melynek során főként szarmata településjelenségeket tárt fel. Az ásatás járulékos részeként egy öt edényt tartalmazó bronzkori hamvasztásos temetkezés is előkerült. A későbbi kutatások az akkor még egyedinek számító, elkülönülő anyagi műveltséget mutató leletegyüttes alapján a kora bronzkori csoportot elnevezték Makó kultúrának. A műveltség a mai napig megőrizte nevét, leletei az Alföld területéről, így Makó környékéről is, széles körben több területről ismertté váltak.

A 20. század folyamán a régészeti munkálatok alkalomszerűen fordultak elő a település tágabb környékén. Néhány kisebb leletmentésen kívül szisztematikus munkák nem zajlottak egészen az 1970-es évekig. Ekkor Trogmayer Ottó, Széchenyi-díjas muzeológus, régész, egyetemi tanár irányításával a Szegedi Egyetem régészhallgatóinak lelkes csapata, Horváth Ferenc, Szabó János Győző és Miták Ferenc, nekilátott a Makó és környékén található régészeti lelőhelyek topográfiai módszerrel történő feltérképezésének. E nagyszabású gyűjtőmunka rakta le az alapjait a helytörténeti munkák létrejöttének és napjainkban is zajló ásatásoknak. Az értékfelmérő munkák

azóta is folyamatban vannak, minden egyes terepi munkánál újabb és újabb régészeti emlékek kerülnek elő.

A régészeti értékek és lelőhelyek felmérésében országos mértékben, így Makó környékén is a következő jelentős változást a 2001. évi Kulturális örökségvédelmi törvény megalkotása utáni időszakban történhetett. Ekkortól minden beruházás kivitelezése előtt, az előkészítő munkafázistól elkezdődően a régészeti örökségvédelmi feladatok ellátása kötelező jellegűvé vált.

Az elmúlt évtized során, Makó környékén számos nagy és kisberuházás létesítését tervezték meg vagy – szerencsés esetekben – vitelezték ki. Ennek során a jogszabályok által változatos és változékony módon megjelölt örökségvédelmi szerveztek (Múzeumok, Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat, Budavári Ingatlanfejlesztő és Üzemeltető Nonprofit Kft., magánvállalkozások) a lelőhely és leletfelderítő munkálatokat a kor legmodernebb módszereivel (légi-régészet, műholdfelvételek elemzése, lézeres távérzékelés, műszeres lelőhely-felderítés stb.), megfelelő infrastrukturális háttérrel (modern eszközök, műszerek, térképészeti adatbázisok, térinformatikai szoftverek stb.) végezték és végzik el (1-30. ábra).

Az elmúlt évtized során számos nagyberuházás előtt (a teljesség igénye nélkül pl.: magyar-román gázszállító vezeték, M43 autópálya, ipari park stb.) elvégzett megelőző feltárások alkalmával előkerült gazdag leletanyag széles körű régészeti és természettudományos módszerekkel elvégzett vizsgálatai számos újabb ismerettel gyarapították korábban a térségről kialakult történeti kép részleteit. A megelőző feltárások alkalmával megkutatott területek nagysága több százezer négyzetméter területet jelentenek. Ez jóval nagyobb a 2001-es törvényi szabályozás előtti időkben, a felszíni nyomokból lokalizált lelőhelyméretektől is.

A feltáró munkákhoz több esetben kapcsolódott, a modern kutatási eljárásoknak megfelelő módon, multidiszciplináris vizsgálatok sora. Számos lelőhely környezettel betöltött szerepével, az ott élt emberek életmódjával, az előkerült leletanyag pontos kormeghatározásával kapcsolatos kérdések vizsgálatához több alkalommal a természettudományok által használt és kifejlesztett módszerek adtak segítséget. Bizonyos lelőhelyek esetében készült részletes talajvizsgálati, archaeobotanikai, malakologiai, archaeozoológiai vagy antropológia elemzés. Ezek közhasznosulásának megvalósítása hosszú évekre ad folyamatos feldolgozó és publikációs feladatot a szakemberek számára.

Az adattári gyűjtésen, terepbejáráson és egyéb feltáró munkán alapuló értékvizsgálatok alapján elmondható, hogy Makó község kül-, és belterületén jelenleg 233 nyilvántartott lelőhely, valamint további 19 (két új lelőhely és 17 halomsír) nyilvántartásba vétel alatt álló lelőhely található, melyek általános védelem alatt állnak (1-29. ábra). Nem ismertek kiemelten vagy egyedileg védett vagy éppen épített emlékekből álló fokozottan védett lelőhelyek. Kiemelkedően fontos státusza van a település határából ismert halmoknak, azok egy jelentős része természetvédelem alatt áll. Többet közülük az intenzív földművelés jelenleg is folyamatosan erodál.

A nyilvántartott lelőhelyek jelentős része a felszíni lelet-előfordulás alapján azonosított településnyomhoz tartozik. A lelőhelyek magas számához képest, mindösszesen néhány tucat temetkezési hely ismert a település közigazgatási határából. Az előforduló lakóhelyek és a vélhető lakosságszám alapján ezek száma jóval nagyobb lehet. Ezek váratlan előkerülésével kell számolni bármilyen földmunkával járó változtatás esetében.

Továbbá, az értékvizsgálatok tanúságai alapján elmondható, hogy a korábbi évtizedekben elvégzett, alaposnak és pontosnak tartható kutatások ellenére, számolni lehet újabb felszíni nyomokkal rendelkező településnyomok és egyéb lelőhelyek előfordulásával egyaránt, amelyet a jelen munka elkészítéséhez végzett terepbejárások is jól példáznak. A település közigazgatási határának bizonyos területein (pl.: északi rész) viszonylag kevés az ismert régészeti lelőhely, azok jelenleg a közhiteles nyilvántartásban szereplő kiterjedése kicsi, melyet a lelőhelyeket ábrázoló térkép szemléletesen bemutat (1-29. ábra). Ez a legtöbb esetben (pl.: a háromszög alakú poligonnal ábrázolt lelőhelyek) köszönhető annak, hogy a topográfiai munkák kezdetén a terepbejárásokhoz nem állt rendelkezésre megfelelő minőségű térkép (vaktérképek, vázlatok, 1:25000 méretarány), amelyen a felmért örökségi elemek arányosan feltűntetésre kerülhettek volna. Ennek érdekében erőteljesen ajánlott több tucat lelőhely helyszíni szemlén, terepbejáráson alapuló revízióját elvégezni.

A modern módszerekkel történő lelőhelyfelmérések és az elmúlt évtizedek ásatásai igazolták, hogy a felszíni nyomok alapján viszonylag kisméretűnek bizonyuló lelőhelyek esetében jelentős méretváltozásokkal lehet számolni (1-31. ábra 1-2.). Ez a területek igénybevételekor, földmunkával járó változtatások végrehajtása során jelentős örökségvédelmi kockázatot jelent.

Módszeres, több éven keresztül, a vegetáció miatt lehetőleg több évszakon átívelően, elvégzett roncsolás mentes vizsgálatokkal jelentős mértékben gyarapítható a község ismert, megfelelően felmért lelőhelyeinek száma.

1-29. ábra: A közhiteles nyilvántartásban szereplő régészeti lelőhelyek Makó környékén. Átnézeti térkép

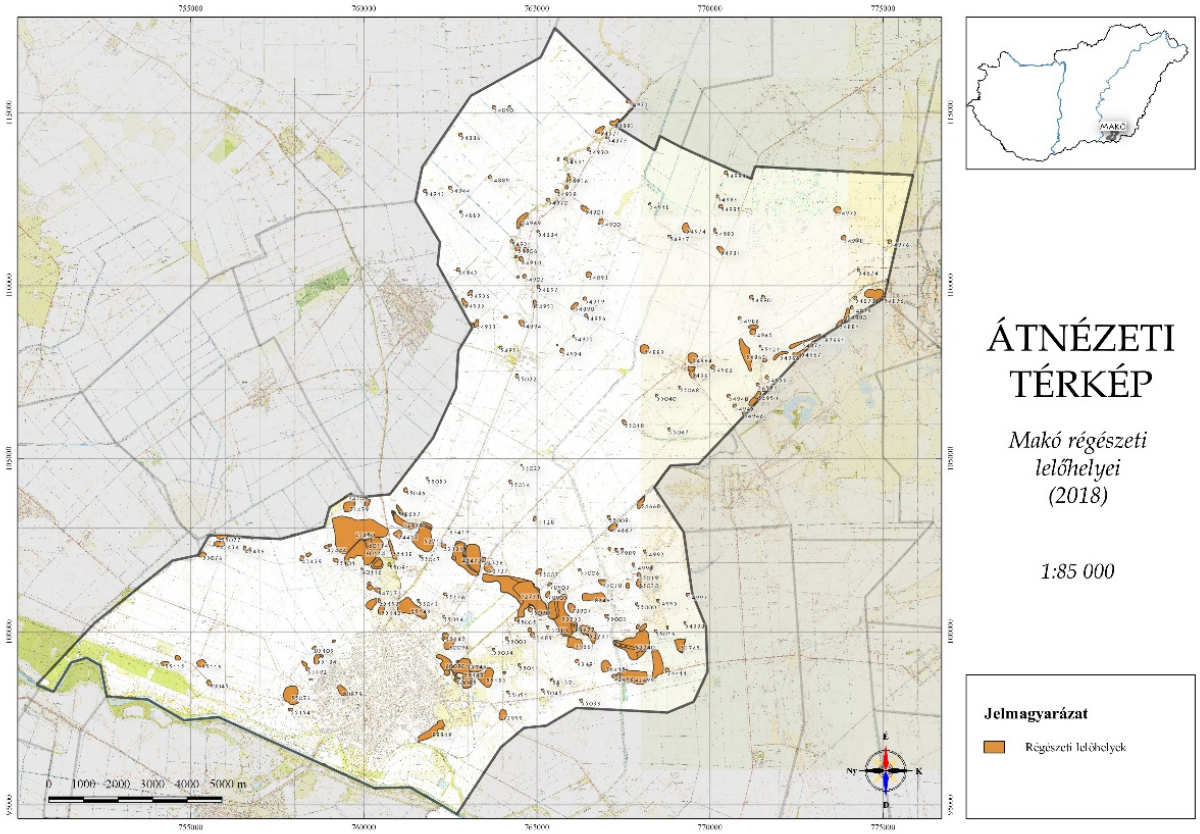

1-30. ábra: A lelőhelyeken végzett felmérések eredményei

***1-27. ábra**: Az M43 autópálya Makótól ÉK-re található nyomvonalszakasza az érintett lelőhelyekkel [SK2]és a Dáli ugar (M43 autópálya 43. lelőhely) (nyilvántartási szám: 52735) lelőhelyen végzett geofizikai felmérés eredményeit bemutató felvétel.*

1-31. ábra: A lelőhelyek kiterjedése

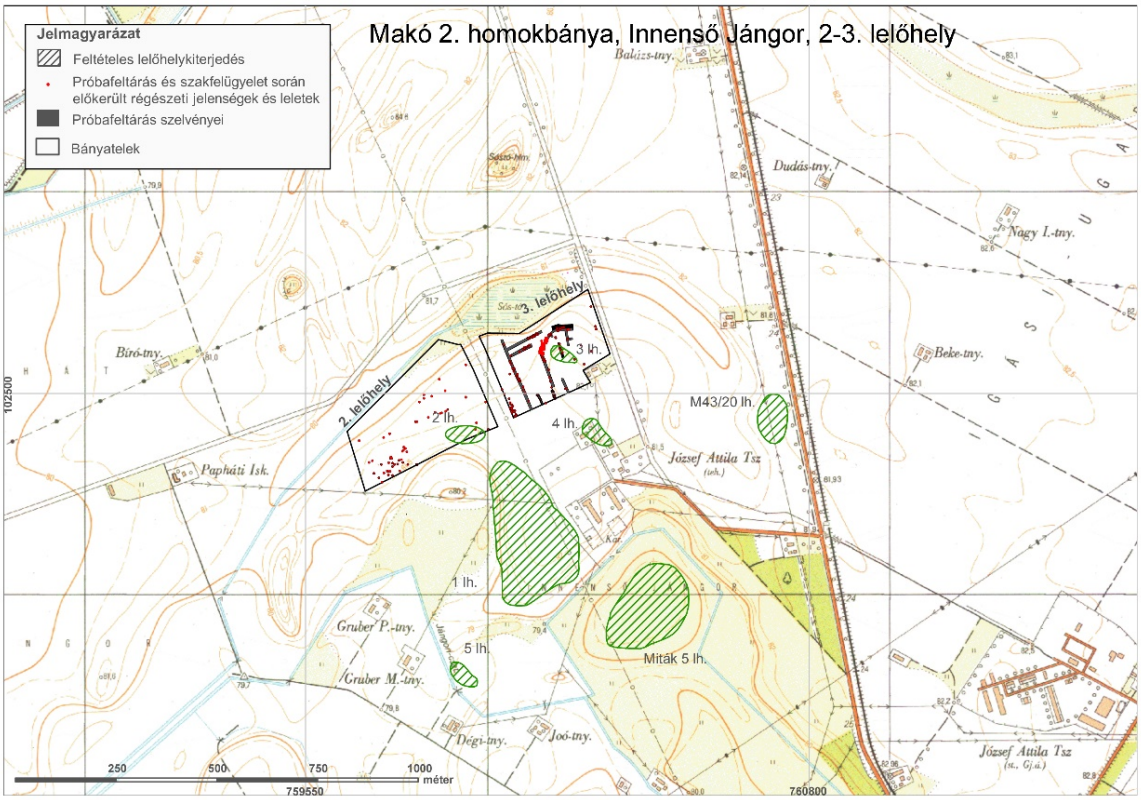

1

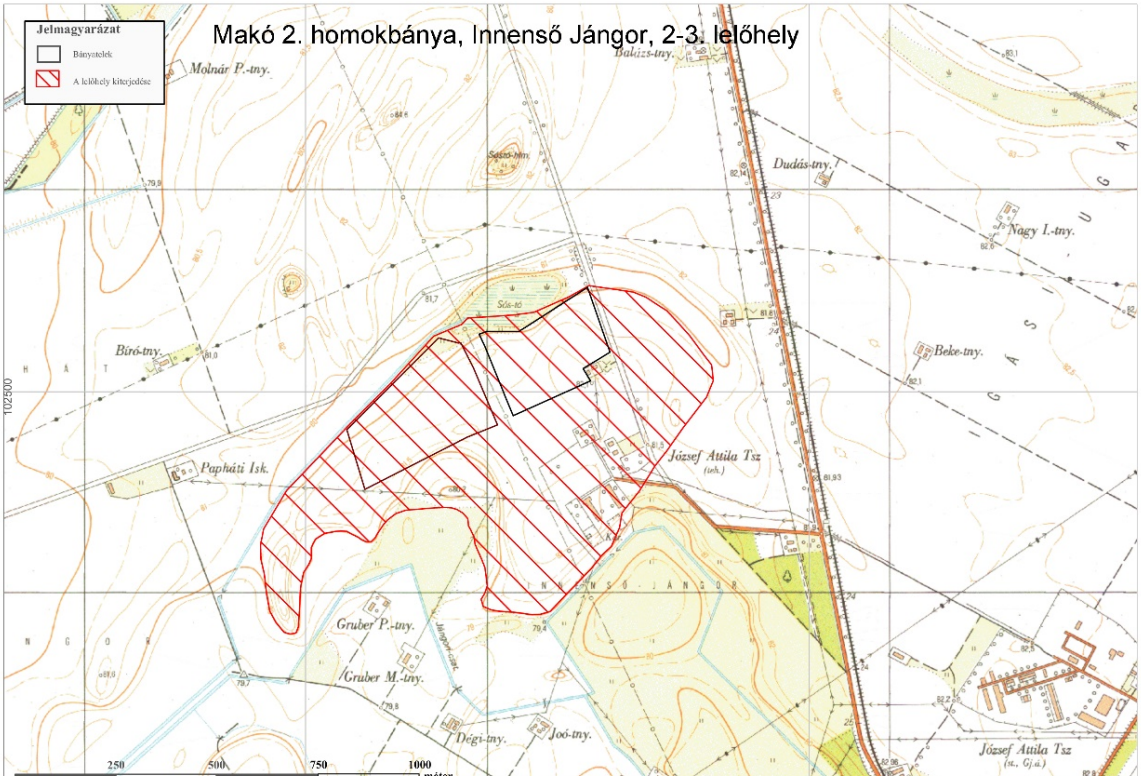

1-28. ábra 1.: *Makó, Innenső-Jángor III. (nyilvántartási szám: 60114) lelőhely kiterjedése a 2009 során történt, többféle lelőhely-diagnosztikai módszer alkalmazásával elvégzett felmérés előtt. 2.: A többféle lelőhely-diagnosztikai módszer alkalmazásával elvégzett felmérés után.*

1.3 A VÉDETT MŰEMLÉKI ÉRTÉKEK TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA

1.3.1 Az országos építészeti örökség elemei

A Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztályának adatszolgáltatása szerint Makó város területén nyilvántartott műemlékek és műemléki környezetek a következők.

Műemlék neve	Helyszíne	HRSZ	Építés ideje	Jellemzői	MTSZ
Kálvária kápolna	Kálvária u. 80.	1320	1734	Barokk kápolna, kálváriaszobrokkal és körben stációfülkékkel. Jankovich Pál prépost építtette, 1797-ben épült a szentély alatti kripta. A főhomlokzat tornya szélességében középrizalitos, az épület két szárnya szegmentíves szoborfülkével van tagolva.	2731
volt **Juhász- (Bán-) polgárház**	Úri u. 28	7534	1860 körül	romantikus, hasonló polgárház nincs a városban, egyedül a régi városházával rokonítható. A földszintes házon félköríves nyílászárók, ívsoros párkány található.	2733
volt püspöki **Számtartói lak, ma Kisipari Szövetkezetek Háza**	József A. u 3.	703	1835 körül	Giba Antal tervei alapján épült klasszicista, földszintes, alápincézett, kéttraktusos, kúriaszerű épület a megyeháza architektúrájával. 1926-ban a homlokzati tagolás meghagyásával az ablakokat szélesebbre cserélték	2734
volt **Református nagyiskola** (ma általános iskola)	Kálvin tér 7.	5301/3	1812-1820	A város első emeletes iskolája volt, ami önmagában is kifejezi, hogy a helyi reformátusság az iskoláztatást mennyire fontosnak tartotta. Az épület zömök megjelenésű, kéttraktusos, oldalfolyosóval ellátott. Utcai homlokzata puritán, udvarait földszinten árkádsor tagolja, a lépcsőház nem illeszkedik az architektúrába, felette eredetileg torony állt (1945-ig).	2735
Református ótemplom	Kálvin tér	5362	1774 (torony 1787-88)	Makó egyik legszebb barokk stílusú műemléke. Tornya 47 méter magas. Eredetileg egyszerű, téglalap alaprajzú, famennyezetes, nyeregtetős templom volt, külön fatoronnyal. 1790-1927 között sarokbástyákkal erősített	2736

				téglakerítés vette körül	
Régi városháza	Széchenyi tér 6.	1	1859	Makó egyik legszebb romantikus épülete, Koczka Ferdinánd tervei alapján épült, íves ablaka és a díszes erkélye teszi egyedivé. Az erkély kovácsoltvas díszeit és korlátját a Ganz vasöntöde készítette. Az épület városházaként funkcionált, amíg Makó Csanád vármegye székhelye volt, annak feldarabolásakor járási tanácsháza lett. 1979-től az úttörőháznak adott otthont, és ettől kezdve fokozatosan kaptak benne helyet a civil szervezetek, hivatalok, művészeti csoportok is.	2737
Korona szálló	Széchenyi tér 10.	7614	1855	A város legszebb eklektikus épülete. Helyén már a XVIII. században is Nagykocsma állt a vendégek kiszolgálására. A Szálló négy különböző szakaszban, 1855 és 1967 között épült, architektúrája ennek ellenére egységes. A szocializmus évtizedei alatt Béke Szállóként működött. 1963 és 1967 között állami pénzből felújították, több melléképületét elbontották, új vendéglátórészleget építettek. A szálloda 1992-ben zárta be végleg kapuit.	2738
Városháza, volt Csanád **Megyeháza**	Szegedi utca 22.	7509	1780	A makói városháza a város egyik legimpozánsabb klasszicista épülete, s legértékesebb világi építészeti emléke. A középső része előtt hat zömök pilléren nyugvó nyílt oszlopcsarnok található, az oszlopokra erős tagolású főpárkányzat támaszkodik, amelyet 1906-tól nagyméretű timpanon koronáz. A városi címert színes-mázas terrakotta stílusban 2000. május 7-én, a városnapon helyezték el a timpanonon.	2739
volt csanádi **Püspöki kápolna**	Csanád vezér tér 12.	708	1826	Dór oszlopos tornyos-timpanonos homlokzatával a helyi klasszicizmus értékei közé tartozik, feltehetően Giba Antal tervei alapján épült	2741
volt csanádi **Püspöki nyaraló (**ma Szt. Gellért Diákotthon)	Csanád vezér tér 12a.	709/2, 709/1	1826	Kőszeghy László püspök építtette nyári lakás céljára, tervezője nem feltételezhetően Giba Antal lehetett. Az épület teljes hossza 54 m, ebből	2741

				45 m jut a rezidenciára. Ennek nyugati felén eredetileg szárazbejárásos nagykapu volt, amelyet átalakításkor befalaztak. A rezidencia egyszerű, szerény megjelenése elüt a kápolna hangsúlyos és figyelemfelkeltő jellegétől.	
Szent István plébániatemplom	Szent István tér	556	1765-72	Buják városrész barokk temploma a török hódoltság ideje alatt elpusztult helyére épült Engl Antal püspök megbízásából Homlokzata vízszintes és függőleges elemekkel tagolt. Az ajtaja fölött Engl Antal címere található. Két mellékoltár és szószék rokokó, a szobros fedelű keresztelőmedence copf, a főoltár klasszicista (1853), a Madonna-kegykép barokk.	2742
Kőkép, Immaculata-szobor oszloptalapzaton	Szent István tér	556	1760 körül	Barokk kőkép, mely eredetileg a templom előtti téren állt, a korábbi templom előtt	2743
Szt. Anna római katolikus temetőkápolna	Kálvária u.38-40	1412/36	1829	Az épület klasszicista stílusa a homorú íves oromfal és a jelenlegi, bádoggal födött hagymasisak barokk elemeivel keveredik. A kápolna kriptájába az építtető feleségén kívül több makói plébánost is eltemettek.	2744
Görög katolikus temetőkápolna	Hosszú u. 1.	7047	1847	Klasszicista, négyzetes alaprajzú templom félköríves apszissal. Puritán, csak a falazott főpárkány tagolja a homlokzatot.	2745
Görög katolikus templom	Templom köz (Toldi u. sarok)	7202	1778	Késő barokk templom, 1878-ban kórus, toronyfeljáró és sekrestye épült hozzá. Értékei: rokokó ikonosztáz, copf padok, klasszicista szószék. A falfestményeket 1928-ban Torma Imre készítette. Az eredeti zsindelyfedést cserép, ill. a toronysisakon bádog váltotta fel. A torony a templomtest elé épült, a koronázó párkány ezen is körbefut.	2746

A műemlékek állaga az országos átlaghoz képest igen jó.

2. függelék

Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII. 31.) önkormányzati rendelethez

Műemléki védelem alatt álló épületek és műemléki környezet térképi ábrázolása

M=1:5000

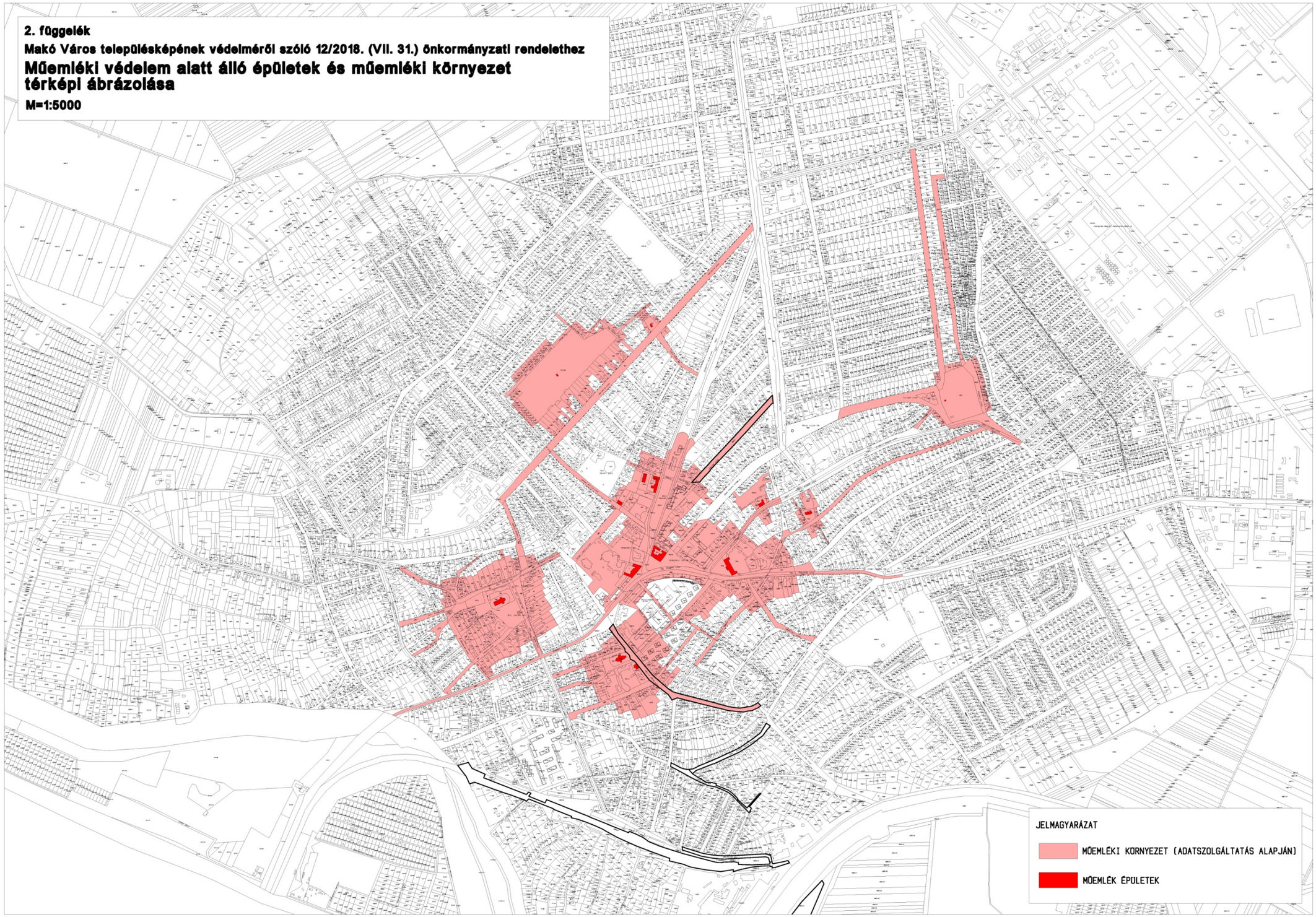

1.3.2 A védetté nyilvánított régészeti lelőhelyek és a nyilvántartott régészeti lelőhelyek

A település területéről ismert, nyilvántartott régészeti lelőhelyek főbb adatait az 5. Mellékletek fejezet mutatja be részletesen[1]. A rövid földrajzi leírása mellett a lelőhelyek pontos földrajzi elhelyezkedésének és térbeli kiterjedésének azonosítása érdekében szükséges az aktuális közhiteles lelőhely-nyilvántartás adatainak használata, mely a folyamatos régészeti kutatások alkalmával állandó jelleggel bővülhet, változhat. Bármiféle földmunkával járó változtatás tervezése esetében erősen ajánlott az aktualizált adatbázis használata. A lelőhelylistában szereplő szócikkek röviden tartalmazzák a lelőhelyekre vonatkozó szakmai ismeretanyagot (*Lelőhely jellege; A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje*). Ennek bővülése szintén várható az egyes örökségi elemekhez kapcsolódó további kutatások során.

A lelőhely szakmai adatai mellett a szócikkekben szerepelnek azon ingatlanok helyrajzi számai, amelyek érintik a régészeti lelőhely jelenleg ismert kiterjedését. Ennek jelentősége az egyes területekre tervezett építési engedély köteles változtatások engedélyezési folyamatai során jelentkeznek. Az engedélyeztetési eljárások során ezen azonosítók alapján kerül bevonásra Szakhatóságként a Csongrád Megyei Kormányhivatal, Szeged Járási Hivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Osztálya, ahol a jogszabályi előírásoknak megfelelő további örökségvédelmi feladat ellátások előírásra kerülnek.

Egyes lelőhelyek esetében a szócikkek végén a *Megjegyzés* rovatban feltűntetésre kerültek olyan információk, mely a jelenlegi állapotát ismertetik, és az azzal kapcsolatos, lehetőség szerinti, további feladat-ellátási ajánlatokat fogalmaznak meg. Mindezek mellett ebben a részben szerepel a lelőhellyel kapcsolatos egyéb szakmai anyagokra történő utalás (pl.: publikáltsági szint).

1 Az egyes lelőhelyek azonosításának érdekében ajánlott a közhiteles lelőhely-nyilvántartásban szereplő nyilvántartási szám (azonosító szám) és Lelőhelynév használata. Ezzel elkerülhető a többféle sorszámozással és névváltozattal ellátott lelőhelyek keveredésének lehetősége. Az egyes szócikkekben külön feltűntetésre került a Lelőhelyek közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma, mely a Szakhatósági véleményekben és eljárások során gyakran használatra kerül.

A lelőhelyek térbeli azonosításának érdekében feltűntetésre került egy rövid földrajzi leírás (Lelőhely elhelyezkedése) és a pontos lokalizálás érdekében egy a lelőhely egy-egy középponti koordinátáját megjelölő, egységes országos vetületi rendszerben készült térképen szereplő koordináta párja (EOV koordináták; X; Y).

1.4 A HELYI ÉPÍTÉSZETI ÖRÖKSÉG TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRA

1983-ban a helyi védelemben részesített épületek száma: 223 volt. 2004-ben törlésre javasoltak 34 épületet (ill. a 35. Porond u. 5/b a korábbi listában nem szerepelt), így a helyi védelem alatt álló épületek számát akkor 189 db-re szűkítették. A 2004-es vizsgálat kibővült a Makóhoz tartozó külterülettel, a köztéri alkotásokkal és a védett épületeken elhelyezett emléktáblák regisztrálásával is. Külön említést tettek azokról az épületekről, amelyek korábban védettek voltak, de a listáról lekerültek, mert elbontották, vagy jelentős mértékben átalakították (azaz eredeti állapotba való visszaállításukra már nincs reális esély).

A 13/2006. (IV.27.) helyi építészeti örökség védelméről szóló önkormányzati rendelet 250 db épületet részesített helyi védelemben, melyből 9 külterületen található. A városban 11 db Makovecz épület helyi védelem alatt áll.

Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII. 31.) önkormányzati rendelet 4. melléklet alapján 1-127. számú helyi egyedi védelem alatt álló „A" kategóriába sorolt és 1-84. számú „B" kategóriába sorolt épület található, amelyekre az alábbi előírások vonatkoznak:

28. § (4) A helyi egyedi védett, „A" kategóriába tartozó épület felújítása, korszerűsítése során meg kell őrizni az épület:

a) tömegformáját, tömegarányait;

b) tetőformáját, tetőfelépítményeit;

c) homlokzati tagozatait;

d) homlokzati díszítőelemeit;

e) nyílásrendjét, nyílásosztását és nyílásméreteit;

f) nyílászáróinak, falfelületének, lábazatának, tetőfedésének eredeti anyaghasználatát (káros anyagokat kivéve: pl. azbeszt).

(5) A helyi egyedi védett, „B" kategóriába tartozó épület felújítása, korszerűsítése során meg kell őrizni az épület:

a) homlokzati tagozatait;

b) homlokzati díszítőelemeit;

c) nyílásrendjét, nyílásosztását;

Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII. 31.) önkormányzati rendelet 5. mellékletében 1-48. számú helyi védelem alatt álló köztéri műalkotás szerepel.

3. melléklet
Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII. 31.) önkormányzati rendelethez

A helyi egyedi védelem alatt álló épületek és köztéri műalkotások térképi ábrázolása - 3.1. Makó belterület

M=1:5000

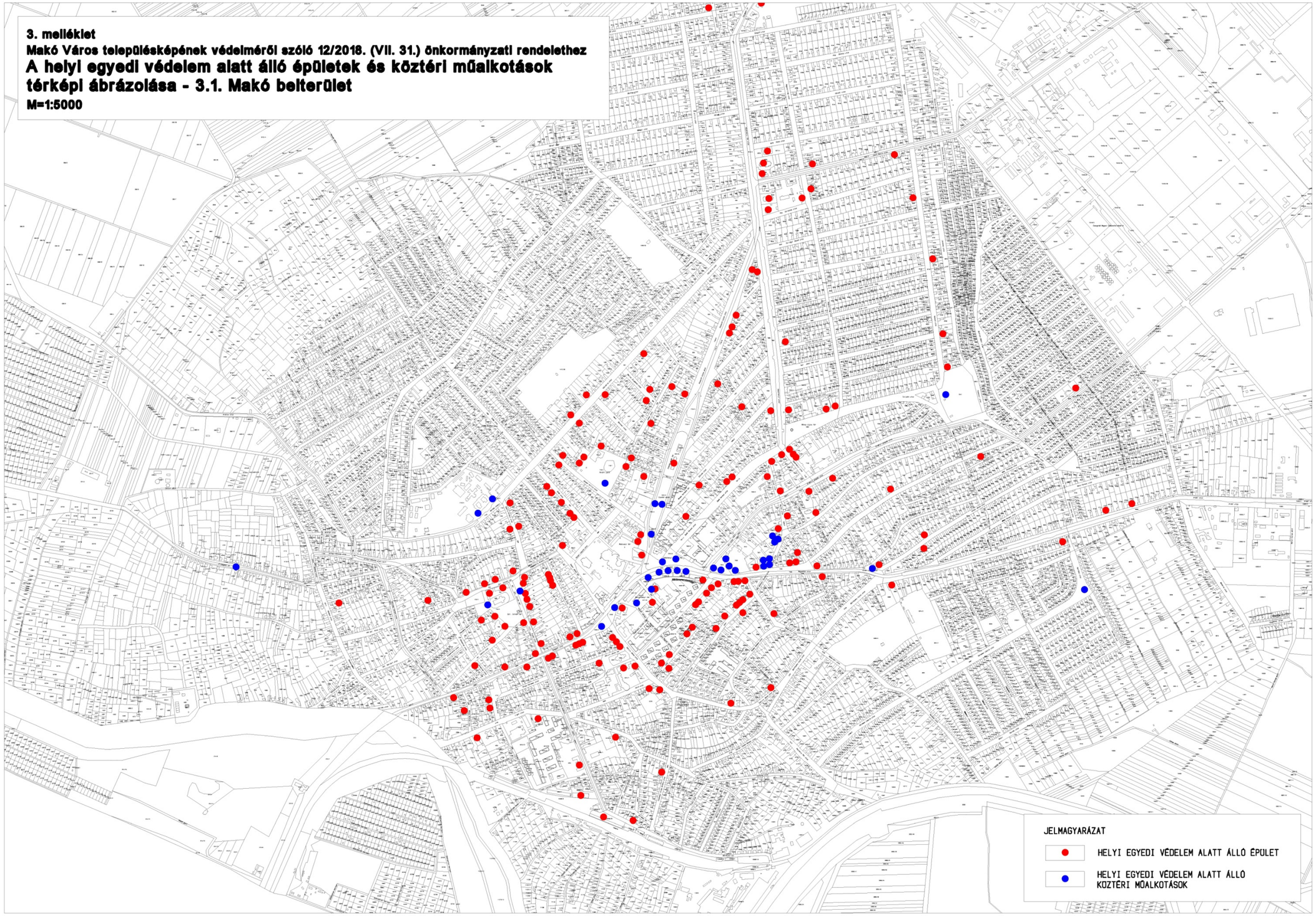

1.4.1 Településszerkezet

A településszerkezet legnagyobb értéke a háromszögletű terek által meghatározott struktúra. Makón a történelem folyamán, alapvetően kétféle térszerkezet alakult ki: egyrészről a korabeli, ún. nőtt településrészen a törzsökös, valamint a zsidó és orosz fertályon az utcahálózat és a telekosztások a természeti környezethez igazodva.

1.4.2 Telekstruktúra és utcavonal-vezetés

A 19. sz. elejétől kezdve mérnöki közreműködéssel szabályos telkek és utcahálózatok alakultak ki az egyes gazdasági és társadalmi változásokhoz kapcsolódóan. A város sugaras irányban egyre intenzívebben bővült, szinte minden irányban, a város különböző szegleteiben.
1859. augusztus 13-án a császári-királyi törvényszék a város kizárólagos tulajdonába adta a több mint 23 ezer holdas közlegelőt, amelyet mintegy minden házhoz járandót, 2200 négyszögöles területenként mértek ki, még a zsellérházakhoz is. Ez robbanásszerű fejlődéshez vezetett. A belső kertekből a hagyma kikerült a szántóföldekre, a vasútvonal kiépítésével, a helyi zsidóság világkereskedelembe való bekapcsolódásával a makói hagyma világhírnévre tett szert. Akkor ezzel mindenki jól járt. „Makóról nem vándoroltak ki, Amerikába, a belterjes gazdálkodás, a nagyobb munkaráfordítás viszonylagos jólétet teremtett. Élénk kereskedelme és kulturális élete miatt József Attila Maros-parti Konstantinápolynak nevezte.”
Igen eltérőek voltak a telekosztások. Míg a törzsökös városrészekben zömmel 4-500 négyszögöles, a zsidó és orosz fertályon 3-400, Újvároson 160, Cigánybécsben 20-80, négyszögöles teleknagyságok voltak jellemzők (a későbbi újvárosi osztásokon, a Kálvária u. mentén 8-900, az Újváros folytatásában, a Vásárhelyi u. mentén 1200-1300 négyszögöles portákat osztottak ki). A telkek nagysága a gazdálkodással is szoros összefüggésben volt. Később a porták osztódtak, a tömbök besűrűsödtek.

1-32. ábra: Teleknagyság az egyes városrészekben (1824)

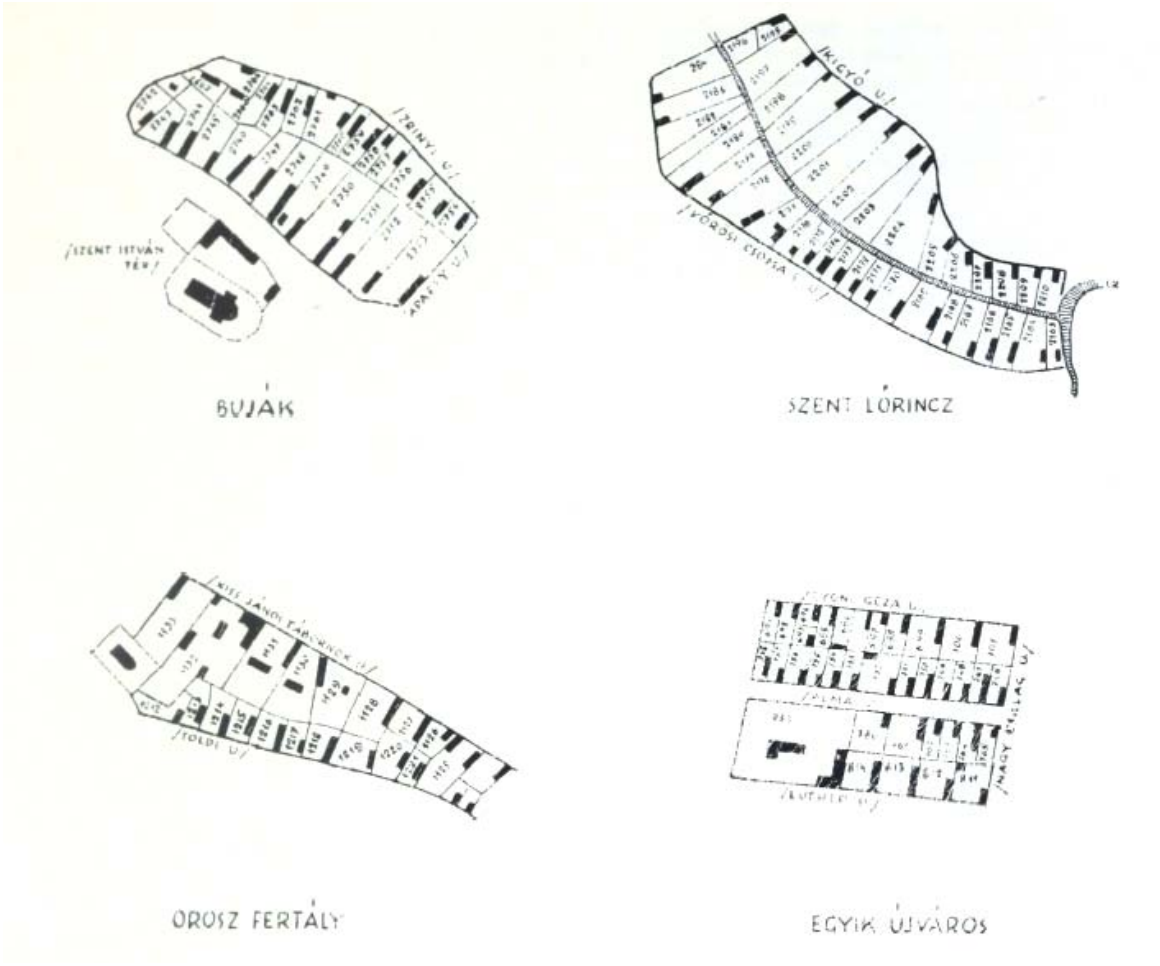

Forrás: Tóth Ferenc (1974): A makói városi paraszthéz telke. A Makói Múzeum Füzetei 15.

A 19. század végén a nagygazda házak véggel az utcára épültek, de második traktusként téglapilléres tornáccal bővülve, tömeghatásban is rangot fejezve ki. A fehérre meszelt középparaszti házak mindegyike őrizte a klasszicizmus legjellemzőbb tagoló elemeit. A hagyományos paraszti utcákban ma is két ablakos, véges házak a jellemzőek, bár igen divatossá vált ezek fordított házzá való átépítése. A rangos „L” alakú gazdaházak a 19. század végén jelentek meg. Ezek az épületek kifejezői a város polgáriasodásának, urbanizálódásának.

1.4.3 Utcakép, utcakép részlet

Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII. 31.) önkormányzati rendelet 2. melléklete alapján az utcaképi védelemmel érintett ingatlanok helyrajzi számai az alábbiak:

1. Lonovics sgt. (Állomás tér – Szegedi út között) mindkét oldal
4725, 4726, 4727, 4729, 4730, 4731, 4732, 4733, 4734, 4736, 4813/25, 4834, 4835, 4836, 4838/2, 4840/4, 4840/5, 4840/6, 4840/8, 4841, 4842, 4844, 4845, 10938/2
4847, 4848, 4849, 4850, 4853, 4854, 4855, 4856, 4857, 4858, 5291, 5292, 5293, 5294/1, 5295, 5296, 5297, 5298, 5299, 5321, 5322, 5323, 5324, 5348, 5349, 5350, 5351, 5378, 5379, 5380, 5381,

2. Úri utca (Széchenyi tér – Erdélyi püspök utca között) mindkét oldal
7509, 7510, 7511, 7512, 7513, 7514, 7515, 7516, 7517, 7518, 7519, 7520, 7521/1, 7521/2, 7522, 7523, 7532, 7533/1, 7534, 7535, 7536, 7537, 7538, 7539, 7540, 7541/1, 7545, 7546, 7561, 7562/2, 7613/4, 7613/5

3. Eötvös utca (Hollósy Kornélia utca– Bolygó utca között) páros oldal
7711, 7713, 7714, 7715, 7716, 7717, 7718, 7719, 7720, 7721, 7722, 7723, 7725/1, 7725/2, 7725/3, 7645, 7649, 7650, 7654, 7655, 7658, 7659, 7663, 7664/1, 7664/2, 7667, 7668, 7672/1, 7672/2, 7673

4. Szent János tér páros oldal
34, 37, 38, 41, 42, 45, 46, 49, 50, 53, 54, 57, 58

5. József Attila utca (Csanád vezér tér – Petőfi park között)
701, 702/1, 703, 704/2, 704/1, 705
7, 8, 9, 10, 11, 668, 669, 672, 673, 674, 678/1, 678/2, 679, 682, 683, 684, 685, 686, 687/1, 687/2

6. Kazinczy utca (Megyeház utca – Hajnal utca között)
7503, 7504, 7505/1, 7505/2, 7507
7485, 7497, 7498, 7499, 7500, 7501

7. Kossuth utca (József Attila utca – Kürt utca között) páros oldal
708, 709/1, 709/3, 774, 775, 776, 787, 788, 790, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802/1, 803, 804/1, 804/2, 805, 806/1, 807, 808, 809, 810, 811/1, 811/2

8. Teleki utca (József Attila utca - Csanád vezér tér között) mindkét oldal
626/2, 629, 630, 688, 689, 690, 691, 692, 693/2, 696, 698,
12, 13, 14/1, 14/2, 15/1, 15/2, 16, 17

2. melléklet
Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII. 31.) önkormányzati rendelethez

A helyi területi védelem alatt álló területek térképi ábrázolása

M=1:5000

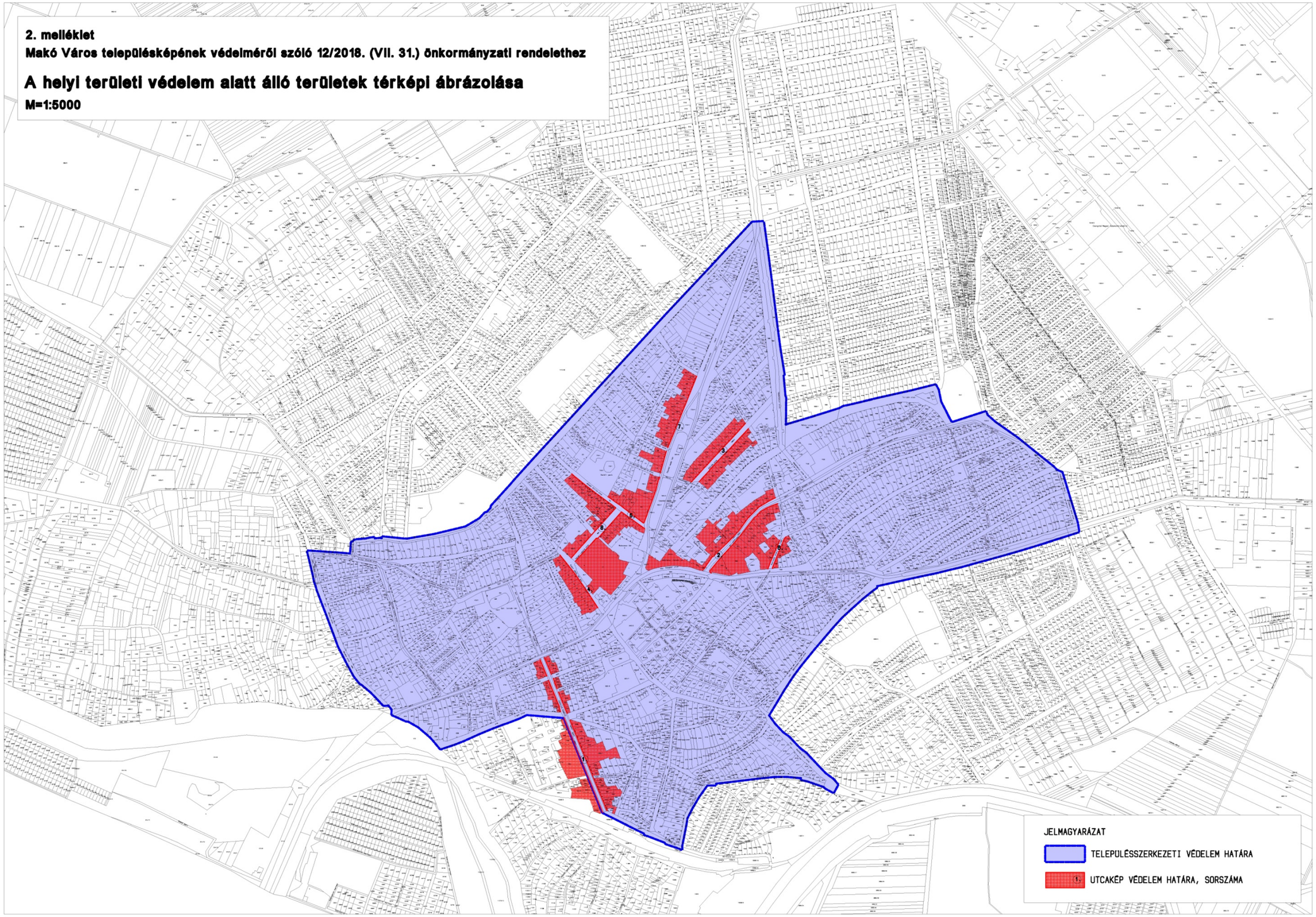

1.4.4 Egyéb településkarakter elemek

Egyházi épületek

Makó vallásilag nem egységes, ugyanis reformátusok, római katolikusok, görög katolikusok, evangélikusok, izraeliták és a kisegyházakhoz tartozó hívek éltek és élnek mind a mai napig a városban. Az egyes felekezetek igen gazdag építészeti örökséget hagytak hátra az utókornak.

Makó **katolikusok** templomai és kápolnái régiek - a belvárosi Szent István templom (1772), Újvároson a Szent László templom (1913), Bogárzón a Szent Antal kápolna (1907), a Szent János téren a Szent János kápolna (1856), továbbá a Nagyboldogasszony tiszteletére fölszentelt püspöki rezidencia kápolnája (1826) és a Kálvária kápolna (1734). A templomok a vallási élet központjaivá váltak, és maguk köré gyűjtötték a környékbeli híveket.

A **reformátusoknak** kezdetben két templomuk volt: a XVIII. század végéről származó belvárosi és az 1876–1882 között épült újvárosi templom. A város növekedésével később létrejött az Aradi utcai és a honvédi imaház is.

Az **evangélikusok** Makó lakosságának mindig csak egy kis hányadát tették ki. Közösséggé válásuk a XIX. század elején kezdődött. Az 1903-ban fölépített templomuk a Vásárhelyi utca és a Luther utca sarkán áll. A templom tornyában helyezték el az ország első acélharangját.

Az **Ortodox zsinagógát** 1895-ben építették. Az épületet egy lakóházzal építették össze, amely korábban imaházul szolgált.

A **görög katolikus templom** 1778-ban épült késő barokk stílusban. A **görög katolikus temetőkápolnát** 1847-ben építették klasszicista stílusban.

Polgárházak

A XIX. század elejétől a főtéren és a városközpontban sorra épültek a kisebb-nagyobb klasszicista stílusú polgárházak. Ennek a háztípusnak Makón létezett egy nagyobb méretű, gazdagabb belső tagolású polgári, és egy egyszerűbb, arányaiban harmonikusabb paraszti változata is. Klasszicista stílusú volt - az időközben lebontott - Naschitz-ház, amely a makói kereskedőházak legszebbjei közé tartozott.

A XIX. század második felében a főtérhez közel eső utcákban a véges házak helyett "L" alakú vagy másnéven fordított házakat kezdtek építeni. Az utcafront felé megnövelt homlokzaton előbb a reneszánsz formakincs jelent meg, de előfordult a kőbábos mellvéd vagy füzérdíszes stukkó is. A stukkószerű gipszöntvények beépítése is általánossá vált, amelyeken gyakran a barokk stílus formaelemei éltek tovább.

Az eklektika a 19. század végén vált általánossá. Előbb a polgárházak homlokzatán jelent meg, majd a módosabb parasztházakra is átterjedt. Olykor copf stílusú füzér, neobarokkos nyugtalan vonalú tűzfal és a szecesszió növényi ornamentikája is megjelenik, de ezek nem terjednek el. Legszebb eklektikus emlék a József Attila utca 2-4. számú ház, ahol a fal tükrét dekoratív motívumok díszítik.

A Teleki László utca legtöbb épülete hordoz magán valamilyen szecessziós motívumot.

Az adott stílus jellegzetes hordozói a nyílászárók. A korai eklektika Makón is kedvelte a reneszánsz kor timpanonnal, lizénával és díszes oszlopfővel ellátott ablaktípusát. Ennek ünnepélyességét oldotta fel a szecesszió, amely az épületet ember és természet közelbe hozta.

A "fordított" gazdaházakra nagyméretű kapuk kerültek, hiszen ezeken lovaskocsikkal közlekedtek. Ha a kapu a főépület részét képezte, szárazbejárati kapunak nevezték, ha az épület mellé került - megtartva rangos küllemét- fedett gerendás nagykapu volt a neve. A polgárházak kapui eltérő szélességűek voltak: előfordult egyszárnyas, kétszárnyas, sőt hármas tagolású is.

Maradandó értékű romantikus stílusú lakóház az Úri utca 28. alatti épület, amely jó arányú szimmetrikus elrendezésével, a középrizalit bástyáival, ívsoros párkányával és szoborfülkéivel hívja fel magára a figyelmet.

Az 1898-ban épült eklektikus stílusú Espersit-ház (Kazinczy u. 6.) jelenleg a makói József Attila Múzeum irodalmi kiállítóhelye. Nevét Espersit Jánosról, a Nagyszentmiklóson született ügyvédről, politikusról, lapszerkesztőről kapta, aki az irodalmi élet és művészetek mecénása volt. Az épület a polgárosodás szellemében épült. Utcai frontja hatablakos, az oszlopfővel ékesített függőleges lizénák három szakaszra osztják. Az ablakkeretek egyszerűek, ellentétben a hangsúlyos és gazdagon díszített szemöldöktagozatokkal. A gerendás nagykaput timpanon koronázza. A főépület L alakú, egytraktusos; hozzá az udvar felől téglapilléres, beüvegezett folyosó csatlakozik. Az utcafrontra három szoba épült; ezek ügyvédi irodaként, úri szobaként és ebédlőként funkcionáltak Espersit ideje alatt. Az udvar felőli részre került a hálószoba, a konyha és a kamra. A középső épület repülőeresszel, a szoba–konyha–kamrás alsó házrész nyitott eresszel ellátott volt.

Népi építészet

A klasszicizmus a népi építészetben annyira elterjedt, hogy a városképet is döntően meghatározta. Előbb a három ablakos kisnemesi változat alakult ki, amely később a nagygazdáknál is megjelent. Ebben az időszakban épültek fel a Kálvária utcai negyven-ötven méter hosszúságú házai.

A XIX. század közepére a kisbirtokos parasztok körében a népi klasszicista homlokzatok egyszerűbb, arányaiban harmonikusabb változata terjedt el. A fehérre meszelt homlokzatot klasszicista párkány és általában három lizéna tagolta.

A XIX. század végén – XX. század elején, a népi romantika időszakában egyre gyakoribbá vált, hogy a kiskapu fölé magas attikafalat húztak fel. Ez a homlokzatképzés idővel a makói népi építészet egyik jellegzetessége lett. Az attikafalak eredetileg vízszintes záródásúak voltak, de később íves kiképzésűek lettek. Gyakran felírták rá a ház építésének vagy átalakításának évét. Az attikafal két kis bástyájára - de olykor az oromzat más részére is fazekasok által készített, színes zománcú gomb került, amely korábban kizárólag téglapilléres kapuoszlopokon fordult elő.

Jellegzetes háztípus a városban a deszkaoromzatú lakóépület. Találkozhatunk napsugaras házvéggel, ahol a deszkasugarak induló centrumát egy kisméretű háromszögletű deszkával zárták le, ennek közepére pedig vagy istenszemet faragtak, vagy fehér szálló galambot festettek.

A deszkaoromzatok igen változatosak voltak. A függődeszka borításúak egyhangúságát vízszintes párkányokkal, sőt szecessziós kúszó indákkal törték meg, de előfordult a gazdag díszítésű mintadeszka is.

A klasszicista népi építészet szép példája a **Szent István tér 10**. számú ház. Ez az épület típus két traktusú: az utcára egy nagy és egy kis szoba ablakai néznek.

A romantikus stílusú **gazdaház** (Kálvária utca 30.) a katolikusok egykori főutcájában áll. Az 1815-ben épült ház mai megjelenésében egy XIX. század végi átépítés eredménye. A ház jól reprezentálja alapterületében a XIX. század eleji népi építészetet, átalakítása után tömeghatásával, gondosan falazott tornácával a XIX. század végi gazdag paraszti életmódot; értékét nagyban emeli népi szakrális jellege. Az épületet különösen maradandóvá teszi a szoborfülkés oromzat, amely alföldi viszonylatban ritka, különösen a Szűzanya alakjával.

Az ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban az eklektikus stílusban épült **Diós-ház** (Aradi u. 94). képviseli a makói népi építészetet és a hagymás életmódot.

A népi építészet emlékét idézi fel az **Iskola u. 15.** számú paraszthá̋z, amely tömeghatásában és megjelenésében tisztán őrzi 19. század eleji népi építészeti hagyományainkat. Az előkertes gazdaház napsugaras oromzatán, a Szentháromságot jelképező háromszögre egy szálló galamb bádogalakját, a Szentlélek galambját helyezték. Ennek a jelképnek a pestisjárványok idején bajelhárító szerepet tulajdonítottak.

Kortárs épületek

A Makovecz téren található **Hagymatikum Gyógyfürdőt** és magát a teret is a művész álmodta meg. A Makovecz Imre által megálmodott és megtervezett fürdő büszkén hirdeti az organikus építész tanait, melyek szerint mindegy, hogy milyen egy épület funkciója, a szakrális templom hangulatát kell megidéznie. A művész a magyar népet mindig egy tiszta nemzetként emlegette, a létesítményt pedig a római és török fürdők hangulatához hasonlóan emelte a tisztaság templomának szellemiségében, ezáltal válhatott a fizikai-szellemi megtisztulás helyszínévé.

A nyári szabadtéri zenei előadásoknak helyet adó, medencékkel övezett **Zenepavilont** Makovecz Imre eredetileg a gyógyfürdővel együtt álmodta meg. Végül azonban az építészről utólag elnevezett tér közművesítésével együtt került kialakításra 2012-ben. A pavilon érdekessége a fedő kupola belső részében elhelyezett, úgynevezett hangfogó madár, amelyet zsinórok segítségével a zenéhez lehet igazítani, ezáltal növelhető az akusztikus élmény az előadások során.

A **Hagymaház** Makovecz Imre első megvalósult makói munkája. A művelődési ház homlokzatát a környezetében már meglévő épületekéhez hasonlóan alakították ki. Tornyai a természet megújulását szimbolizálva, növényszerű üveg elemekkel törnek az ég felé. A klasszikus épületbelső aulájában fákat formázó vasbeton pillérek tartják a tetőszerkezetet. A 390 ülőhellyel ellátott előadó színpadát antropomorf, emberi bordarendszert ábrázoló faszerkezet fedi.

Csernyus Lőrinc tervező munkája és felügyelete mellett valósult meg a mai makói gyógyfürdő első épülete 2006-ban. Makovecz Imre tanítványa két részre bontotta az épület megalkotásának folyamatát. A könnyű fa tetőszerkezetű **tanuszodát** U alakú, polgári léptékű házak veszik körül a Szent István tér felől, ezek ihlették fehér, letisztult homlokzatát. Az elképzelés másik része alapján pedig a szerves építészetre jellemzően az udvar felőli hátsórész a természet-közeliséget hirdeti.

Makovecz Imre 2010-ben megvalósult munkája a város központi **buszpályaudvara**. A megkövesedett ligetet szimbolizáló épületet a helyben kiöntött oszlopokból kialakított nehéz fatörzsek ölelik körbe, feljebb a könnyedebb ágakból alakul ki a lombkoronát formáló tetőszerkezet.

A pályaudvart elhagyva jobb oldalon láthatjuk az ugyancsak Makovecz Imre által tervezett **Erdei János Sportcsarnokot**, amely a szomszédos gimnázium átépítésével egy időben épült 2000-ben.

A **Kálvin Téri Református Általános Iskola** épületbővítése Csernyus Lőrinc nevéhez kötődik. 2011-ben készült el az építész által megvalósult térkialakítás, amely bejárata közvetlenül a Hold utca felől nyílik.

Búza utcai bölcsőde építése 2011-ben fejeződött be. Kívülről a földből kinövő kupolák üveg tetődíszükkel hivatottak az eget a földdel összekötni. A bölcsőde középület kategóriában nyerte el a „2011 legszebb homlokzata” díjat.

A már meglévő, hajdani háromszintes kollégium épület belső-rész készítésére kapott megbízást a Makona tervezőiroda. A tervezési munkálatokra Gerencsér Judit építészt kérték fel, így a 2011-ben elkészült **Közhivatalok Háza** kívülről klasszicista jelleget kapott.

1.4.5 Építményrészlet, alkalmazott anyaghasználat, tömegformálás, homlokzati kialakítás

Homlokzatképzés, anyaghasználat

A homlokzatképzés anyaga legtöbbször vakolat és a látszó faszerkezet. Ritkán, legfeljebb részleteknél (könyöklők, párkányok, stb.) alkalmaztak téglát. A historizáló, eklektikus épületek vakolatdíszei gipszminták alkalmazásával gazdag formavilágúak.

A téglaépítészet több helyi jellegzetességet mutat, de az idomtéglák választéka korlátozott volt, így az egyes épületeken a hasonló motívumok ismétlődtek.

Eötvös u. 41.

Erdélyi püspök u. 29.

A kapuk

Minden épület egyik legfontosabb tartozéka a nyílászáró, s az egyik legmarkánsabb motívum a kapuzat. A fa és kovácsoltvas kis- és nagykapuk a helyi mesterek tradíciókon alapuló szakértelmének, gondosságának és formakészségének a bizonyítékai.

Nagykapuk

Megyeház u. 12. Rákóczi u. 14. Rákóczi u. 15 Szegedi u. 16. Kálvin u.3.

Megyeház u. 14. Hunyadi u. 4. Hédervári u. 10/ B Apaffy u. 8. Aradi út 9.

Kiskapuk

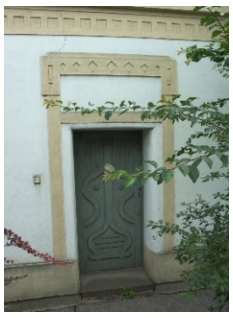

Szegedi u. 44. Bajza u. 83. Béke u. 1.

Kovácsoltvas kapuk

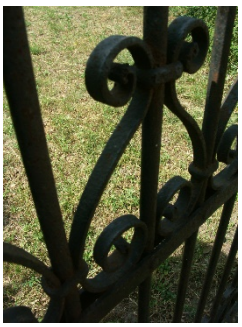

Széchenyi tér 22. Szent István tér 3. Kálvária u. 80.

Szent János tér 30. Petőfi park 10.

1.4.6 Táj- és kertépítészeti alkotás, egyedi tájérték, növényzete

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület Makó közigazgatási területén nem található.
Helyi jelentőségű természeti emlékként Makó város értékes növényegyedei nyilvántartottak. Ezek sorából kiemelkedik a **Juhász Gyula emlékfa.** A korábban megyei védelem alatt álló, közel kétszáz éves, szép habitussal rendelkező kocsányos tölgy a Megyeház u. 16. sz. előtt áll, egy kis tér közepén. Feltehetően 1810 körül ültették, magasságához képest rendkívül széles, körülbelül 25 m átmérőjű, formás koronával rendelkezik, törzsének kerülete meghaladja a másfél métert. Kultúrtörténeti értéket is képvisel, a névadója gyakran pihent meg árnyékában makói tartózkodásakor.

Helyi védelem alatt álló táj- és kertépítészeti alkotások
Városi jelentőségű védett zöldfelület:

- Széchenyi tér 22. (Polgármesteri Hivatal) előtti park
- Széchenyi tér
- Csanád vezér tér - Nosztalgia park
- Csanád vezér téri “Celtis occidentalis” fasor
- Petőfi park
- Makovecz tér
- Deák Ferenc utca

Városrészi jelentőségű védett zöldfelület:

- Juhász Gyula tér
- Erdei Ferenc tér
- Szent István tér
- Kertész utca és Kelemen L. utca kereszteződése Patai tér
- Vásárhelyi utcai játszótér
- Nagyér sétány
- Hunyadi utcai lakótelep
- Tömörkény utcai lakótelep
- Bajcsy-Zsilinszky lakótelep
- Hagymaház előtti tér és a Posta utca
- Baba fák (Kölcsey és Zrínyi utca kereszteződésénél, Vásárhelyi utca Síp és Baross utcák részén)
- Kertész utca platánfasora
- Kökény utca platánfasora
- Platán utca platánfasora
- Lisztes utca platánfasora
- Harmat utca platánfasora
- Kálvária utca
- Eötvös utca
- Kölcsey utcai játszótér

Fenti kiemelkedő értékkel bíró természeti emlék mellett Makó városában további értékes fák részesülnek természetvédelmi oltalomban, melyek védelméről a Makó város környezetvédelméről szóló, többször módosított 18/2001. (VI.28.) MÖ Kt. rendelet rendelkezik.

Sor-szám	Név	Hely	Megjegyzés
1.	Quercus robur kocsányos tölgy	Megyeház utca, Bajza utca és Hajnal utca kereszteződésében, közterület	Juhász Gyula-emlékfa, a város legértékesebb fája
2.	Paulownia tomentosa császárfa	Nagycsillag u. 34. sz. előtt, közterület	
3.	Sophora japonica japánakác	Liget u. 66. sz. előtt, közterület	
4.	Morus alba pendula szomorú eper	Wekerle u. 51. sz. előtt, közterület	2 db
5.	Sophora japonica japánakác	Juhász Gy. u. 74. sz. előtt, közterület	
6.	Quercus robur kocsányos tölgy	Mikes u. 30. sz. előtt, közterület	
7.	Fraxinus ornus virágos kőris	Mikes u. 29. sz. előtt, közterület	2 db
8.	Morus alba pendula szomorú eper	Bárányos sor 2. sz. előtt, közterület	7 db
9.	Morus alba pendula szomorú eper	Bárányos sor 4. sz. előtt, közterület	4 db
10.	Platanus acerifolia platánfa	Károlyi M. u. 3. sz. előtt, közterület	
11.	Sorbus aucuparia fastigiata oszlopos berkenye	Toldi u. 68. sz. előtt, közterület	
12.	Quercus robur kocsányos tölgy	Toldi u. és Kazinczy u. kereszteződésében, közterület	2 db
13.	Platanus acerifolia platánfa	Móra F. u. 65. sz. előtt, közterület	
14.	Taxodium disbeyem mocsári ciprus	Baross u. 18. sz. előtt, közterület	2 db
15.	Paulownia tomentosa császárfa	Dobó u. 5. sz. előtt, közterület	
16.	Platanus acerifolia platánfa	Jókai u. 9. sz. előtt, közterület	
17.	Tilia sp. hárs változat	Gyóni G. u. 47. sz. előtt, közterület	3 db
18.	Ulmus szil	Vásárhelyi u. 10. sz. előtt, közterület	
19.	Tilia tomentosa ezüsthárs	Tulipán u. 3/A. sz. előtt, közterület	2 db
20.	Tilia tomentosa ezüsthárs	Tulipán u. 3/B. sz. előtt, közterület	
21.	Sophora japonica japánakác	Megyeri u. 2. sz. előtt, közterület	
22.	Sophora japonica japánakác	Attila u. és Justh Gy. u. sarkán, közterület	
23.	Sophora japonica japánakác	Attila u. 49. sz. előtt, közterület	
24.	Ulmus sp. szilfa változat	Bárány u. 65. sz. előtt, közterület	
25.	Quercus robur kocsányos tölgy	Kisfaludy u. és Sírkert u. sarkán, közterület	
26.	Tilia sp. hárs változat	Kürt u. 10/b. sz. előtt, közterület	2 db
27.	Sophora japonica japánakác	Almási u., Nazarénus temető közepén, közterület	
28.	Ulmus sp. szilfa változat	Szent István téren, a katolikus templommal szemben, közterület	2 db
29.	Tilia tomentosa ezüsthárs	Hajnóczy u. 5/A. sz. előtt, közterület	
30.	Tilia sp. hárs változat	Ibolya u. 18. sz. előtt, közterület	3 db
31.	Tilia sp. hárs változat	Ibolya u. 20. sz. előtt, közterület	
32.	Tilia sp. hárs változat	Ibolya u. 22. sz. előtt, közterület	
33.	Tilia sp. hárs változat	Ibolya u. 28. sz. előtt, közterület	
34.	Tilia sp. hárs változat	Esze Tamás u. 29. sz. előtt, közterület	
35.	Tilia sp. hárs változat	Alkotmány u. 40. sz. előtt, közterület	
36.	Sophora japonica japánakác	Fiume u. 2. sz. előtt, közterület	
37.	Tilia sp. hárs változat	Munkás u. 21. sz. előtt, közterület	2 db
38.	Tilia sp. hárs változat	Dohány u. 13. sz. előtt, közterület	

39.	Sophora japonica japánakác	Szerecseny u. és Holló u. sarkán, közterület	
40.	Sophora japonica japánakác	Csanád vezér téren, közterület	
41.	Quercus robur "Pyramidalis" kocsányos tölgy	Széchenyi tér 22. sz. alatt, a Polgármesteri Hivatal udvarán, magánterület	5 db

Egyedi tájértékek

Egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van. (1996. évi LIII.tv. 6.§ (3) bekezdés)

1.4-33. ábra: Egyedi tájértékek elhelyezkedése Makón

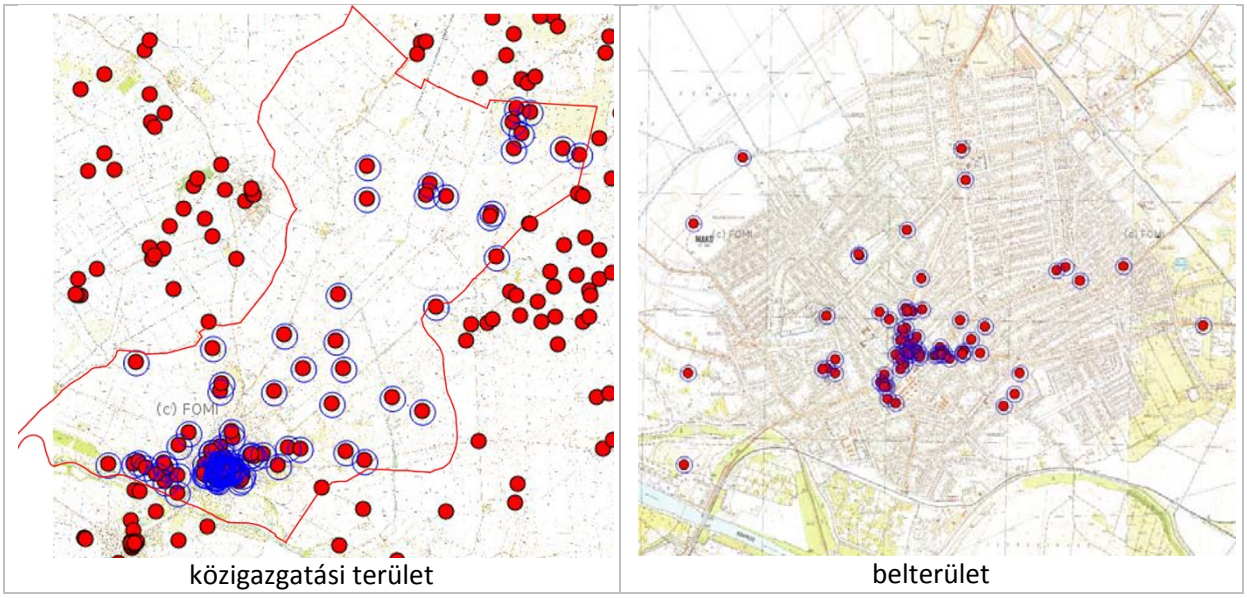

közigazgatási terület | belterület

Forrás: http://tajertektar.hu

Makó közigazgatási területén több mint száz egyedi tájérték[2] kataszterezése történt meg, melyek felsorolását a Megalapozó vizsgálatok 1.12-1. melléklete tartalmazza. Az adatok a TÉKA projekt keretében létrehozott egyedi tájértékek online kataszteréből származnak (http://tajertektar.hu), mely közösségi szerkesztésű, ezáltal az adatok olykor pontatlanok lehetnek. Az egyedi tájértékek nyilvántartásba vétele az illetékes nemzeti park igazgatóságán még nem történt meg.

2 Az egyedi tájértékek a „Természetvédelem. Egyedi tájértékek kataszterzése” c. MSZ 20381:2009 Magyar Szabványban javasolt szempontok és csoportosítás szerint kerültek számbavételre. E szerint megkülönböztetünk:

- kultúrtörténeti,
- természeti, továbbá
- tájképi egyedi tájértékeket.

A felmért egyedi tájértékek nagy része kultúrtörténeti tájérték. Legnagyobb arányban belterületen szobrok, emlékművek, tájjellegű épületek, külterületen gémeskutak fordulnak elő az egyedi tájértékek kataszterében.

Egyedi tájértéknek jelölt értékek Makó közigazgatási területén
(forrás: TÉKA, http://tajertektar.hu)

sorszám	Név
T 1	***Páger Antal-mellszobor***[2]
T 2	***Korsós lány***[2]
T 3	***Bartók Béla-szobor***[2]
T 4	***Református templom***[2]
T 5	***Megfáradt ember szobor***[2]
T 6	Gémeskút
T 7	Kőszeghy László-emléktábla
T 8	Gémeskút
T 9	Függőleges földkéregmozgást vizsgáló hálózat alappontja
T 10	***Juhász Gyula szobra***[2]
T 11	***József Attila-szobor***[2]
T 12	***Második világháborús emlékmű***[2]
T 13	Arad u. keresztje
T 14	***Szentháromság szobor***[2]
T 15	***Juhász Gyula emlékfa***[3]
T 16	***Erdei Ferenc sírja***[2]
T 17	Görög katolikus temetőkápolna
T 18	Gémeskút
T 19	Szabó Dezső sírja
T 20	Hősi emlékmű
T 21	**Református újtemplom**[1]
T 22	***Szent István-lovasszobor***[2]
T 23	***Rákos-Császárvár***[2]
T 24	***Memento***[2]
T 25	***Gémeskút***[2]
T 26	***Öcsi szobor***[2]
T 27	***Petőfi Sándor-mellszobor***[2]
T 28	Kecskeméti Ármin emléktáblája
T 29	***Vitahalom***[4]
T 30	Szovjet hősi emlékmű
T 31	**Kápolna**[1]
T 32	**Volt városháza**[1]
T 33	Gémeskút
T 34	Fátyol Misi cigányprímás
T 35	***Vágott-halom***[4]
T 36	***Római katolikus templom***[1]
T 37	***Hagymaház***[2]
T 38	***Kossuth-szobor***[2]

sorszám	Név
T 39	**Régi református iskola**[1]
T 40	Gémeskút
T 41	Gémeskút
T 42	Anya lányával (Návay-emlékmű mellékalakjai)
T 43	***Korondahalom***[4]
T 44	Emlékmű
T 45	***Szent Péter-halom***[4]
T 46	***Hagymaemlékmű***[2]
T 47	***Mikócsahalom***[4]
T 48	Homlokzatdíszítő plasztika
T 49	Tóth Aladár-mellszobor
T 50	Gémeskút
T 51	Gémeskút
T 52	***Immaculata-szobor***[1]
T 53	Gémeskút
T 54	***Görög-keleti kápolna***[1]
T 55	Gémeskút
T 56	Makai Emil sírja
T 57	Múzsák kútja
T 58	Gémeskút
T 59	Hajnal Antal emléktáblája
T 60	***Volt Csanád-megyeháza, ma városháza***[1]
T 61	***Hollósy Kornélia-mellszobor***[2]
T 62	Gémeskút
T 63	***Vashalom***[4]
T 64	Kereszt
T 65	Templom
T 66	***Római katolikus plébániatemplom***[1]
T 67	***Kavicson ülő lány***[2]
T 68	Kereszt
T 69	Növényi absztrakt
T 70	***Návay Tamás-mellszobor***[2]
T 71	***Szent Anna kápolna***[1]
T 72	Gémeskút
T 73	***Korona Szálló***[1]
T 74	Gémeskút
T 75	***Görög-katolikus templom***[1]
T 76	***Dobsa Lajos-mellszobor***[2]

sorszám	Név
T 77	Vízimalom
T 78	Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop
T 79	***Erzsébet királyné mellszobor[2]***
T 80	Gémeskút
T 81	***Espersit-ház, irodalmi múzeum[2]***
T 82	Tömegsír, egyedülálló sír, kripta
T 83	***Pulitzer József-mellszobor[2]***
T 84	Kereszt
T 85	Szent Anna-szobor
T 86	Kossuth-emléktábla
T 87	***Kálvária kápolna[1]***
T 88	Gémeskút
T 89	Gémeskút
T 90	***Jángorhalom[4]***
T 91	Gémeskút
T 92	***Püspöki lak[1]***
T 93	Apa fiával (Návay-emlékmű mellékalakjai)
T 94	***Polgárház[1]***
T 95	M43 31. lelőhely
T 96	Erdei Ferenc emléktáblája
T 97	***Péterhalom[4]***
T 98	Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop
T 99	Gémeskút
T 100	***Kisipari Szövetkezetek Háza, volt püspöki számtartói lak[1]***
T 101	MOL 19- 23. lh. összevont lelőhely
T 102	Gémeskút
T 103	Megriadt nő
T 104	József Attila Múzeum
T 105	Kereszt
T 106	Gémeskút
T 107	Gémeskút
T 108	***Galamb József-mellszobor[2]***
T 109	Gémeskút
T 110	Gémeskút
T 111	Gémeskút

[1]: műemlékként nyilvántartott érték
[2]: helyi egyedi védelem alatt álló érték
[3]: helyi jelentőségű természeti emlékként védett érték
[4]: ex lege védett kunhalom, melyet az MSZ 20381:2009 szabvány szerint nem kell egyedi tájértékként kataszterezni

1.4.7 Szobor, képzőművészeti alkotás, utcabútor

Makón több mint 50 köztéri szobrot, képzőművészeti alkotást tartanak nyilván, melyek nagymértékben hozzájárulnak a városképhez.

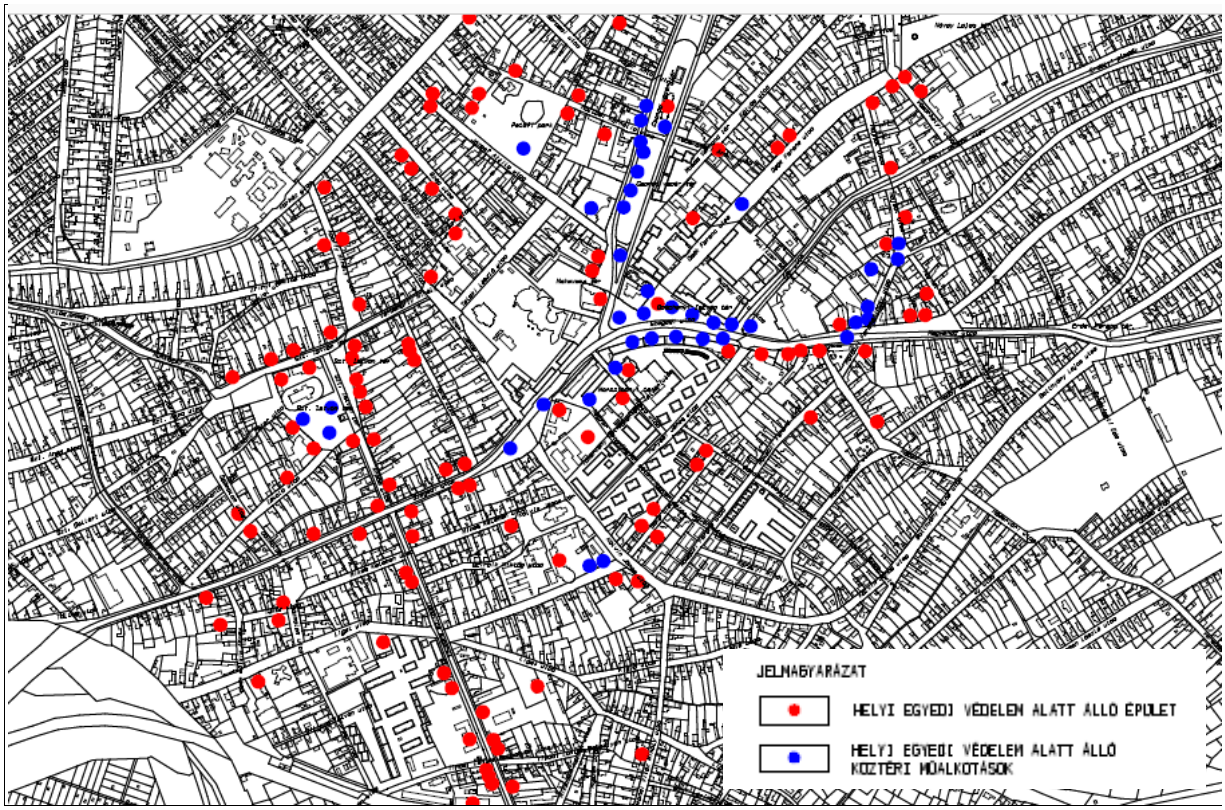

1.4.8 Temetők

Makón felekezeti hovatartozás szerint több temető is található, amelyet mind a mai napig használnak.

A középkori hagyománynak megfelelően a makói **katolikusság** az újjátelepülést követően a templom körül temetkezett. A mai Szent István tér akkor nagyobb volt, a mai Iskola és Pázmány utca elejét is magába foglalta; a régi földszintes katolikus iskola és a mai egyházi iskola is a temető területére épült, az utóbbi alapjainak ásásakor sírokra bukkantak.

A korábbi temetkezési szokás szerint meglévő sírra újból nem temetkeztek. Mivel a templom körüli temető betelt, újat nyitottak az akkori püspöki rezidencia mögött, a mai Petőfi park helyén. Mivel azonban ez a terület az 1810-es telekosztáskor beépült, ezért a Sovány szőlők területén jelölték ki az új temetőt.

A római katolikus temetőben a temetkezési rendben ugyan az a hármas tagolódás figyelhető meg, mint a város életében. A kriptákat – ahol többek között a Lonovics-, Nyéky-, vagy Kristóffy-család sírhelyei találhatóak - a váltott sírok övezete veszi körül, míg külső parcellákat az ingyenes sírok alkotják. A hősi sírokat a sírkert északi felében találjuk.

A temető keresztjét 1817-ben még fából ácsolták, a kőkeresztet kőből készült korpusszal Selmeczi József makói lakos saját költségén állította 1829-ben.

A **görög katolikusok** temetője az orosz fertály keleti részen, 1777-ben jött létre. Mai kiterjedését a belső legelők kiosztásakor, 1861-ben nyerte el. A sírkertben Balogh István családi kriptája a makói népi építészet stílusjegyeinek hordozója. A főhomlokzat timpanonja a romanticizmus hatására vízszintes záródású.

A görög katolikus temetőben található a makói temetők legrégibb síremlékének, a szívalakú — ma már vaspántokkal megerősített — vörösmárvány sírkeresztje.

A **reformátusok** újjátelepülés utáni első temetője a mai Szent János tér környékén húzódott, amelyet a XVIII. század első évtizedeiben még használtak. Bővítésének gátat szabott a Nagyér és a Páva utcai házsor.

A református **ótemetőt** 1759-ben nyitották meg, amelyet a helyi lakosság még a XX. században is török temetőnek nevezett. A kolerajárvány következtében a terület hamar betelt, így 1861-ben, a belső legelő kiosztásakor déli irányban megnagyobbították. Területe azóta nem változott.

A temető főbejárata 1971-ig a sírkert tengelyében lévő fő közlekedési út folytatásában volt. A bejárattól balra esett a vertfalú csőszház, amely a makói parasztházak tagolását követte. Ezt alakították át az 1930-as években ravatalozóvá.

Az újvárosi református temetőt 1801-ben jelölték ki, először az 1805. évi térkép tünteti föl. Ravatalozója 1930-ban épült. Szilesy Pál síremléke maradandó értékű, igényes tervezésével, gondos kivitelezésével hívja föl magára a figyelmet. Művészeti értékben méltó párja a református ótemetőben lévő Pozsgay János-féle síremléknek.

A **zsidóságot** Stanislavich Miklós csanádi püspök az 1740-es években telepítette be Makóra. Első temetőjüket, amely a mai Kossuth és Sírkert utca sarkán terült el, 1810-ig használták, majd 1810-től 1856-ig a Hársfa utca végén kialakított sírkertbe temetkeztek. Az egykor itt található sírkövek azonban idővel kidüledeztek, megrongálódtak. Mára már csak Hersele sírja áll, amely ma is zarándokhelyként működik.

Az új zsidó temetőt Jángorban, az evangélikus temető mellett jelölték ki 1855-ben. A hitközség 1876-os hivatalos kettészakadásáig a makói izraeliták közös temetkezési helye volt. Az egyházszakadás utáni temető sírkövei díszítettségük és használt motívumaik mellett sírfeliratikban és azok szövegezésében már eltérnek a korábbi hagyományt folytató ortodox temetőtől. Egyrészt kétnyelvűek, ahol a magyar, mint nemzeti nyelv vált hangsúlyossá, másrészt, még a korábbi sírfeliratok költőisége a megalapozó emlékezet szövegeiből merít, addig itt a nemzeti nyelvű korabeli költészet adja meg a sírfeliratok formába öntésének keretét.

A szakadást követően, mivel az addig használatban lévő temetőt a neológok kapták meg, az ortodox hitközség a neológ mellett egy újabb temetőt hozott létre 1876-ban. Ennek a temetőnek a kialakítása a korábbi hagyományokat követte. Héber feliratú sírkövei közül csupán 3 kisebb épület emelkedik ki. Ezek felújított formában láthatók, rendbehozataluk a zsinagóga 2002-es felújításakor történt meg. A temető bejáratával szemben helyezkedik el a mártírhalált halt makói ortodox főrabbinak, Mose Vorhandnak (1880-1944) az ohelje. A korábbi téglaépületet, amely a háborút követően zarándokhellyé vált, szintén 2002-ben hozatták rendbe.

A makói **evangélikus** egyház eredetileg Nagylak fíliájaként működött, 1854-ben önállósult, a temetőt a következő évben jelölte ki részükre a város.

2. A RENDEZÉS SORÁN TERVEZETT VÁLTOZÁSOK HATÁSELEMZÉSE

2.1. A TELEPÜLÉSI ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPLŐ ELEMEK VONATKOZÁSÁBAN RELEVÁNS RÖVID ÉS KÖZÉPTÁVON TERVEZETT VÁLTOZÁSOK ISMERTETÉSE

2.1.1. Településhálózati és tájhasználati változás

Településhálózat

A településszerkezeti terv Makónak az ország településhálózatában betöltött szerepében lényegi változást nem javasol. A város, hajdan volt megyeszékhelyi rangjából eredően évszázadok óta jelentős térségi kapcsolatokkal rendelkezik. Vonzáskörzete és térségi kapcsolata 17 településre terjed ki, a Makói járás 15 településből áll, melynek lélekszáma közel 44.000 fő, amely közel kétszerese a város jelenlegi lélekszámának.

Makó térségében, a hozzá tartozó külterületen belül a település hálózat nem változik. Makó külterületi lakott helye, önálló belterülete a város központjától 14 km-re található Makó-Rákos továbbra is megmarad. Meghatározó tájalkotó elemek maradnak még a külterület beépített területei, a majorok, valamint a külterületi lakott helyek, az alföldi tanyavilág fennmaradt képviselői, a tanyák.

Tájhasználat

A tájkép a látóhatár kiterjedéséig vizuálisan érzékelhető élő és élettelen tájalkotó elemek - geomorfológiai szerkezet, vízfelület, vegetáció, épített környezet, stb. - formákkal és színekkel jellemezhető együttese. Makó tájképi értékét alapvetően a Maros folyó a tiszántúli lösz és homokhátság szél alakította domborzata határozza meg. Ezen túl a mezőgazdasági és egyéb természeti terület: erdő, rét, nádas, gyep látványa alkotja a tájképet. A tájat gazdagítják az erdők, erdősávok, facsoportok, fasorok és fásított tanyák.

Még a múlt században megvalósított, töltések közötti Békéssámsoni főcsatorna továbbra is a határ természetes vízháztartását biztosítja. Töltése I. rendű árvízvédelmi töltés, az ATIKÖVIZIG kezelésében. A főcsatorna mentén levő szikes területen kialakított Dáli, Balparti, Zsombéki és Kopáncspusztai szükségtárolók a belvíz elvezetésére szolgálnak, de puffer tárolók is egyben.

Az elkerülő út és azt övező fejlesztések jelentősebb változásokat hoznak magukkal. Ezen kívül a terv nem tartalmaz jelentős változásokat a tájhasználatban. A tervben meghatározott külterületi területfelhasználás a tájhasználati hagyományokon alapul, a tájjelleg védelmét, a táji, természeti értékek fennmaradását szolgálja.

2.1.2. Településszerkezeti, területhasználati és beépítettségi változás

A város településszerkezetében jelentős változások nem várhatók, a jelenlegi belterületi határok lényegében nem változnak meg.

Új, gazdasági és kereskedelmi célú beépítési lehetőségre a kivezető utak mentén nyílik lehetőség.

A történelmileg kialakult városrészekben a beépítés módja és a telkek rendje, mérete nem változik.

A városközpont átépítése során a korabeli telekosztások eltűntek, az új többszintes beépítések és a hagyományos városkép között nem alakult ki átmenet. A kialakult sebhelyek eltüntetése a jövő feladata.

Konkrét változtatási igények, amelyeket a településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott célok alapján a településrendezési eszközök készítése során figyelembe kell venni:

- A tervezett elkerülő út és az egyéb ipari övezet közötti kertes és általános mezőgazdasági övezet területére egyéb ipari övezet, általános gazdasági terület kiterjesztése;
- Az Aradi utca menti falusias lakóterület gazdasági területbe történő átsorolása;
- A fürdő területfejlesztésének felülvizsgálata;
- Az Erdei Ferenc téri sporttelep különleges sport területének kiterjesztése;
- Földeáki út - Igási út - bekötő út kereszteződésében városkapu szerepet betöltő terület kialakítása;
- Autóscsárda különleges szabadidőpark besorolásának felülvizsgálata;
- A megszűnő vízmű jelenlegi különleges vízügyi területének felülvizsgálata.

2.1.3. Infrastrukturális változás

A város infrastruktúrája rendszerében alapvetően nem változik, pusztán a tervezett lakó- és gazdasági területek kiszolgálásával összefüggésben kerül sor a közmű hálózatok korszerűsítésére, bővítésére.

A város közlekedésére jelentős kihatással lesz az elkerülő út megépülése. Átgondolt közlekedés szervezéssel, jelentős közlekedési terület bővítés nélkül biztosítható a belváros tehermentesítése és vegyes forgalmúvá tétele.

Beépítettségi változások

A terv a 19. század végéig kialakult városrészeket meglévő, megtartandó lakóterületként kezeli. A városközpont: belvárosi és polgárvárosi, a történeti városrészek: mezővárosi, az Újvárosi, a Kölcsey u, az Ószegedi u, és az Aradi u. vége falusias lakóterület besorolást kaptak.

Új lakóterületet a terv a Bujáki városrész – elkerülő út között, a Sóványi részen, Gerizdes déli folytatásában, valamint Verebesben irányoz elő.

Jelentősebb ipari és kereskedelmi-szolgáltatói célú beépítésekre a város északkeleti részén a vásárhelyi vasút mentén, a jelenlegi gazdasági övezet bővítésével, a város délkeleti részén a Kákási hajlatban, valamint az elkerülő útra kivezető utak mentén kerülhet sor.

Ezeken a területeken nincs olyan objektum vagy terület, amely történeti értékkel bírna és megőrzése indokolt.

2.1.4. Műemléki értékek felmérése esetén, a középtávon tervezett, a települési értékleltárban szerepeltetett létesítmények megjelenését érintő beavatkozások

A jelenleg érvényes rendelet szerint 4 műemléki környezet van a városban kijelölve. 2004-ben az örökségvédelmi hatástanulmányban a műemléki környezeteket összevonták, és egyetlen műemléki jelentőségű területre tettek javaslatot.

Már 1983-ban javaslat született több épület műemléki nyilvántartásba vételére, melyek ma is helyi védelem alatt állnak. Továbbra is javasolt az alábbi épületek országos listára való felkerülésének kezdeményezése.

Belterület:

Épület	Cím	HRSZ	Építés éve	Jellemzői
Erdei Ferenc Szakközépiskola kollégiuma volt **Arad-Csanádi Takarékpénztár**	Csanád vezér tér 2.	5	1927	két szintes épület, az eredeti épület sarka lecsapott volt, az új emeleti szintek lekerekítettek – ez és az íves koronázópárkány modern jelleget kölcsönöznek a háznak, a két szintet egymástól övpárkány választja el, a főhomlokzatot timpanon zárja, rajta a bank monogramja a földszint eredetileg egyenes záródású ablakait 1927-ben félkörívessé alakították, az emeletre egyenes záródású ablakok kerültek
József Attila Gimnázium	Csanád vezér tér 6.	705/A/1	**1895**	eklektikus kétemeletes főépület, földszintes tornaterem, a homlokzaton a vízszintes tagolóelemek a hangsúlyosak, a tömeghatás monotonságát a sarokrizalitok fölötti süvegtetőzet és a középrizalt feletti attika fal töri meg a pince dongaboltozatos, a többi szint födémje vasgerendák közötti téglaboltozat
Ortodox zsinagóga	Vorhand rabbi tér 4.	7644	1895	romantikus, homlokzatára a hármas tagolás, a félköríves záródású ablakok, vízszintes tagolóelemként ívsorok jellemzőek, meghatározó a lépcsőzetes attikafal, illetve középen a rózsaablak, az imaterem dongaboltozatos, a főhajó előtt kapuzati előépítmény van zsinagógával egybeépített lakóház klasszicizáló, a XIX. sz. elején épült
Espersit-ház	Kazinczy u.6	7503	1898	eklektikus paraszt-polgári gazdaház, a hatablakos főhomlokzatot lizénák három részre osztják, egyszerű ablakok jellemzik hangsúlyos szemöldöktagozatokkal, gerendás nagykaput timpanon koronázza, az L alakú egytraktusos főépülethez üvegezett folyosó csatlakozik
Kórház, volt **Erzsébet árvaház**	Lonovics sgt. 17.	4834	1894	eklektikus, előkertes, szabadon álló, alápincézett épület. Az E alakú alaprajz utalás a királyné, a Magyar Vöröskereszt elnökének nevére. A két nyeregtetős oldalszárny sarokrizalitként emelkedik ki, oromzata gazdagon tagolt, az ablakok szegmensívesek, félköríves kaput timpanon koronázza
Járásbíróság	Megyeház u. 2	7508/1.	1896	eklektikus kétszintes épület hangsúlyos középrizalittal, amelynek teknőszerű teteje erősen

				kiemelkedik, a nyílások a földszinten félkörívesek, emeleten egyenes záródásúak erőteljes szemöldöktagozatokkal, a falfelület a földszinten kváderezett
Polgári leányiskola	Szegedi u. 4.	5407/1	1901	eklektikus, 1901-ben épült Papp József tervei alapján, földszintes volt, 1925-ben Kövecs Antal tervezett rá emeletet a timpanonnal hangsúlyozott középrizaliton a két szintet pilaszterek fogják össze, sarokrizalitok fölszinten rusztikásak, emeleten armírozottak
klasszicista **lakóház**	Szent István tér 10/A	98/3	1860	egytraktusos véges ház, téglapilléreken nyugvó üvegezett tornáccal
Római Katolikus Plébánia	Szent István tér 22/A	554	épült a XX. század fordulóján	neobarokk
Kollégium, volt **Pénzügyi palota**	Szent János tér 19.	626/2	1898	eklektikus, eredetileg egyemeletes volt, 1924-ben építettek rá második emeletet díszes középrizalt, emeleti ablakai kettőzve, párkányzat tagolású attika zárja, a szélső rizalitok armírozottak, második emeleten hármas ablakok, a homlokzat keramittéglával burkolt, második szint vakolt
Szentpéteri- ház	Szent János tér 40.	34	1835	klasszicista, 1835 körül épült, feltehetően Giba Antal tervezte népi építészeti gyökerekből, a maga nemében a városban előzmény nélküli, szakít az addig szokásos fésűs beépítéssel, széles utcafrontú sarokház fala döngölt föld, homlokzatát koronázópárkány és az ablakok között pilaszterek tagolják, az udvari homlokzatot téglapilléres tornác díszítette (ma befalazva)
volt **Makói Takarékpénztár** fszt. üzletek, em. lakások	Széchenyi tér 25	5550/37	1899	neogót, Papp József (?) tervezte, a makói historizmus egyedülálló világi épülete. 1918-70 között földszintjén kabarészínház, mozi működött kétszintes épület, lecsapott sarkát zárterkély, magas oromzat hangsúlyozza. Homlokzatán a vertikális elemek a dominánsak, meghatározóak az oromfalak, a tetősüveg, a tetőgerinc kovácsoltvas rácsozata és a hófogó fiálék, a földszinten félköríves, emeleten magas, csúcsíves ablakok, a Széchenyi tér felől az emeleti homlokzatot oszlopok tagolják, az ablakkiosztás 1+2+2+2+1
Városi bérpalota	Széchenyi tér 8.	2	1927	eklektikus /neobarokk/ Orth Ambrus terve alapján eredetileg étterem, szálloda, rendezvényterem, hivatalok, üzlethelyiségek és lakások kaptak volna helyet a négyfrontosra tervezett épületben végül csak lakások és üzlethelyiségek kerültek a háromfrontos épületbe kéttraktusos, oldalfolyosós, a Korona felőli íves homlokzat a legdíszesebb, kupolával és gazdagon tagolt attikával a földszint puritán, az emeleteken barokkos pompa jellemzi az emeleteket oszlopok fogják össze, vízszintes

				tagolóelemek a koronázópárkány és a kő mellvédes erkélysor a régi városháza felőli homlokzat befejezetlen
Nyéky-Kristóffy-ház	Szép u. 6-8.	632/1, 634/1	1835 körül	klasszicista, alápincézett, kéttraktusú, kontyolt nyeregtetővel fedett épület utcai frontot függőleges falsávok tagolják, az ablakok keretezettek a keleti oldalhomlokzaton nyeregtetős, nyitott portikusz
Evangélikus templom	Vásárhelyi út. 25/A	7938/1	1903	eklektikus /neogót/, Bánszky Mihály tervei alapján tornya háromszintes, csúcsíves és rózsaablakkal, alatta bélletes kapuval, oldalról két lépcsőtorony csatlakozik hozzá, homlokzatán klinkertégla és kőporozott felületek váltják egymást a hajót támpillérek tagolják, köztük két-két csúcsíves ablak, szentélynél négy támpillér és három keskeny ablak födéme rabic rendszerű csúcsíves keresztboltozat berendezését is Bánszky tervezte
Újvárosi református templom	Vásárhelyi út 55.	8053	1882	romantikus, Besenbach Mihály tervei alapján nyugati homlokzaton körüljárós torony, élei lecsapva, gúla alakú toronysisak téglából falazva nyitott főbejárat kettőzött oszlopokkal főhomlokzata hármas tagolású, oromfalán ívsoros díszítés az oldalhomlokzatot a kiszögellő kereszthajók tagolják, keleten a hajó egyenes záródású, a födém dongaboltozatos, hevederívek tagolják templombelső reneszánsz hatású, nem harmonizál a külsővel
Újvárosi római katolikus templom	Vásárhelyi út 57.	8064	1913	eklektikus /neogót/, előképe az evangélikus templom Bánszky Mihály tervezte, a hajó előtt középen támpillérekkel erősített főtorony rózsaablakkal, templomtest sarkainál egy-egy kis torony. A bélletes kapuzat oromtatát kőkereszt zárja, ívmezőben szekkó kép aranyozott mozaik háttérrel. A mellékhomlokzatok változatos tagolásúak, szentélyt nyolcszög öt oldala zárja. A belső latinkereszt alaprajzú, hajó és szentély között csúcsíves diadalív, födéme rabicból készült gótikus keresztboltozat

Külterület:

1.	Bogárzó HRSZ: 0308/11	**Templom**	eklektikus, 1907.	
2.	Bogárzó HRSZ: 0308/11	**Öntöttvas kereszt**	1892.	
3.	Bogárzó HRSZ: 0308/11	**Parókia**	eklektikus	XX. sz. eleje
4.	Bogárzó HRSZ: 0308/12	**Iskola**	eklektikus	1889.

Bogárzó, mint a többi pusztafalu, a török hódoltság áldozata lett. A XIX-XX. század fordulóján sok tanya létesült a környéken, az ott élő népesség száma megnövekedett, állattartással és földműveléssel foglalkoztak. A kietlen tanyavilágban a bogárzói úton 1889-ben felépült a tanyai iskola. 1892-ben Cs. Varga István és felesége Farkas Julianna vaskeresztet állíttatott fel a bogárzói régi iskola előtt. 1907-ben a tanyai hívők közösségének egy kis pusztatemplom épült. A bogárzói

templomnak két búcsúja van. Az egyik a június hó 13-ához legközelebb eső vasárnap a Szent Antal ünnepi búcsú. Ilyen alkalmakkor megtelik a templom hívőkkel, több pap misézik, s utána közös ebéden vesz részt mindenki. A másik az őrangyalok búcsúja szeptember első vasárnapján.

A felsorolt épületek mindegyike és a Bogárzói tanyaközpont is olyan, a városképet meghatározó építészeti alkotás, esetenként helytörténeti vonatkozásokkal, amelyek méltán indokolják országos műemléki védelem alá helyezésüket.

Fenti felsorolásban szereplő épületek Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII. 31.) önkormányzati rendelet 4. melléklete szerint jelenleg helyi egyedi védelem alatt állnak, a védelem „A” kategória.

2.2. A VÁLTOZÁSOK HATÁSAI

2.2.1. Hatások a régészeti örökségre

A településrendezési tervhez készített értékvizsgálatok alapján elmondható, hogy Makó község kül-, és belterületén jelenleg 233 nyilvántartott valamint további 19 (két új lelőhely és 17 halomsír) nyilvántartásba vétel alatt álló lelőhely található, melyek általános védelem alatt állnak.

Ezek jelentős része felszíni lelet-előfordulás alapján azonosított településnyomokhoz tartoznak. Jóval alacsonyabb az ismert temetkezési helyek száma, melyeknek váratlan előkerülésével kell számolni bármilyen földmunkával járó változtatás esetében. A korábbi években végzett értékfelmérő és feltáró munkák tanúsága szerint a jelenleg kisméretűnek nyilvántartott lelőhelyek téradatainak bővülésével újabb terepi vizsgálatok elvégzésekor mindenképpen számolni kell.

A jelenlegi tájhasználat nagy része a régészeti lelőhelyek állapotát jelentős mértékben veszélyezteti. Ez igaz a külterületen és a belterületen található örökségi elemekre egyaránt.

A településfejlesztési koncepcióban kidolgozott pontokhoz kapcsolódó változtatások az ismert és ismeretlen régészeti lelőhelyeket veszélyeztethetik.

Az intenzív földművelés következtében a legtöbb lelőhely felső 20–40 cm vastag rétege folyamatos erodálódásnak van kitéve. Jelentős károkozás tapasztalható a földből készített (halomsírok, földvárak stb.) épített emlékek esetében, azok egy része a terepen mára már csak nehezen azonosítható. Ezek védelmében egy hosszú távú örökségvédelmi stratégia első lépéseként szükséges volna a település környezetében található valamennyi lelőhely szisztematikus, modern térképészeti és térinformatikai módszereket és eszközöket használó felmérésére. Részletesebb örökségvédelmi állagmegóvó rendelkezések csak ezen információk ismeretében volnának adhatók az örökségvédelmi stratégia második lépcsőjeként.

A település jelenleg beépített részein elhelyezkedő régészeti lelőhelyek szintén veszélyeztetettek, azok rongálódása eltérő mértékű és intenzitású a mezőgazdasági területeken tapasztalhatóaktól. A település belterületén található – a mai Makó középkori előzményeit képező – lelőhelyek jelenleg nagyrészt beépítettek, pontos kiterjedésük, elhelyezkedésük nem ismert. Makó város belterületi részeire tervezett településfejlesztési tervekhez kapcsolódó változtatások **örökségvédelmi kockázatvállalása magas**[SK3]**.** A belterületen tervezett, földmunkával járó változtatások (pl.: infrastrukturális fejlesztések; meglévő épületek helykihasználásának optimalizálása; távhő, csatornahálózat korszerűsítése; Hagymatikum fejlesztése, bővítése; északnyugati elkerülő út létesítése; Szeged – Makó TramTrain tervezése/létesítése; útburkolások; kerékpárutak létesítése; sportpályák és sportszálló létesítése; útszélesítés; logisztikai központok, terményfeldolgozó csarnokok létesítése stb.) ezen ismert vagy ismeretlen lelőhelyeket jelentős mértékben károsíthatják. Bármilyen tervezett változtatás esetén számolni kell váratlanul előkerülő, eddig ismeretlen örökségi elemekkel, melyet jól példáz az Ibolya utcában és környékén csatornázási munkák során előkerült középkori és kora újkori temető. Ennek jelenléte, illetve a középkori térképészeti és történeti forrás adatok prognosztizálják egy (vagy több) a közelben lévő, hasonló korú, ismeretlen kiterjedésű település jelenlétét.

Ennek alapján erőteljesen javasolt bármi nemű földmunkával járó változtatások **megkezdése előtt,** a **tervezés** fázisában az adott lelőhelyek vagy jelenleg ismert lelőhelyen kívüli részek vizsgálatát

ismételten elvégezni az örökségvédelmi kockázatok minimalizálásának érdekében. Ennek formája lehet örökségvédelmi **hatástanulmány** vagy a több vizsgálati módszer alkalmazásával (műszeres lelőhely és leletfelderítés, próbafeltárás stb.) összeállított **előzetes régészeti dokumentáció** (ERD I, ERD II) elkészítése. Ezek elkészítésének módját a 2001. évi LXIV. Kulturális örökségvédelmi törvény és a jelenleg aktuális 68/2018 (IV. 9.) Kormányrendeletek részletesen szabályozzák.

Értékvédelmi tervként elmondható, hogy amennyiben lehetséges ajánlott az egyes beruházások tervezési fázisában a fentebbiek figyelembevétele és lehetőség szerint az **ismert régészeti lelőhelyek földmunkával járó változtatásának elkerülése**. Amennyiben a földmunkával járó beavatkozások elkerülhetetlenek, abban az esetben számolni kell az itt található **régészeti emlékek** jogszabályban meghatározott **megóvásának formájáról**, azaz a **megelőző feltárásról**. Ez esetben ennek többlet idő és költség vonzatai a Beruházót terhelik.

Ezek mellett felhívjuk a figyelmet arra, hogy az ismert régészeti lelőhelyek jelenleg azonosított kiterjedésének tágabb környékét érdemes **régészeti érdekű** területnek tekinteni, hiszen fokozottan **magas** annak a **kockázata**, hogy közelében lelőhelybővüléssel járó örökségi elemek (pl.: felszíni nyomok alapján nem azonosítható temetők) vagy leletek kerülhetnek elő a későbbiekben.

Javasolt az Önkormányzatnak megfontolni a település kül-, és belterületére vonatkozó teljes körű lelőhely-diagnosztikai és értékvizsgálati felmérés elvégzését, melybe beletartozik a korábbról megismert örökségi elemek revíziója is. Ezzel jelentős mértékben csökkenthetővé válna a beruházások során vállalt örökségvédelmi kockázat.

Az elvégzett vizsgálatok célja

Makó teljes közigazgatási területére vonatkozóan az új településfejlesztési koncepció kidolgozása során 2018-ban egy teljes körű régészeti örökségvédelmi hatástanulmány készült a Településszerkezeti tervhez és Helyi Építési Szabályzat/Szabályozási tervhez.

Jelen kiegészítő hatástanulmány az abból hiányzó új beépítésre szánt területek terepbejáráson alapuló vizsgálatával foglalkozik, valamint a korábban elkészült értékleltár adatgyűjtésének lezárulása óta elvégzett régészeti munkálatok során változott lelőhelyek adatait dolgozza fel egy az előzőhöz képest frissített és kiegészített adatbázisban. Mindezek mellett a hatástanulmány örökségvédelmi hatáscsökkentő ajánlásokat fogalmaz meg a területfelhasználás-változással kapcsolatosan.

A jelenlegi hatástanulmány kiegészítés a Terra Stúdió Kft. megbízásából készült.

A tanulmány 17 beépítésre szánt területtel foglalkozik, amely számba veszi az örökségi elemeket adattári, térképészeti és terepbejárási anyagok alapján.

Örökségvédelmi vizsgálat

Jelen tanulmányA településrendezési terv keretén belül kijelölésre kerül tizenhét új beépítésre szánt területet. A 68/2018. (IV. 9.) Kormányrendelet 84. § (4) pontja értelmében az új beépítésre szánt területeken a térképészeti és adattári gyűjtések sora terepbejárással egészült ki.

és annak tágabb környezetét vizsgálja. A tanulmány tárgyát képező ingatlanok területére vonatkozóan a 2018-ban elkészült munka készítése során a térképészeti és adattári források áttekintésre kerültek, így jelen esetben az örökségvédelmi vizsgálat régészeti terepbejárással egészült ki a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló *68/2018. (IV.9.) Korm. rendelet* 84. § (4) bekezdése alapján.

Tervezett változtatási szándék

Új beépítésre szánt övezetek kialakítása a település bel és külterületén egyaránt találhatóak. Méretük és régészeti érintettségük eltérő. Az egyes helyszínekre tervezett változtatások rövid ismertetése az alábbiakban található. A helyszínek számozása Makó településrendezési eszközeihez készült alátámasztó munkarészben megjelölt megnevezés és jelmagyarázat alapján történtek.

BI. helyszín:

Az érintett tárgyi ingatlanokon (3923/1, 3927, 3975 területek egy része, 3923/2-3, 3928-3933 hrsz.) általános gazdasági területből kertes mezőgazdasági területre változik a tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 1-2.)

BII. helyszín:

Az 1555 hrsz.-ú ingatlan egy része kisvárosias lakóterületből kerülne átsorolásra zöldterületté/közpark területté szabályozási tervvel való összhang megteremtése miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 3-4.)

BIII. helyszín:

A 10700-10701, 10704-10706, 10710/1-2, 10712-10718, 10827-10840 hrsz. területek egy része, 10841/1-2, 10845-10846, 10848-10849 hrsz.-ú ingatlanok esetében kertvárosias lakóterület kertes mezőgazdasági területté minősülne át szabályozási tervvel való összhang megteremtése miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 5-6.)

BIV. helyszín:

A 3990-3991, 3992/1-4, 3994/1-2 hrsz. területek egy része önkormányzati kérésre zárvány terület átminősítése miatt általános gazdasági területről általános mezőgazdaság területté kerülne átsorolásra. (Fotó: 5.3. melléklet 7-8.)

BV. helyszín:

A 3531-3533 hrsz.-ú ingatlanok esetében megváltozott fejlesztési szándék miatt önkormányzati kérésre a jelenlegi kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területről általános mezőgazdasági területté minősülne át az ágazati besorolás. (Fotó: 5.3. melléklet 9-10.)

BVI. helyszín:

A 3438/2, 3439/5, 3441/3, 3443/3, 3444/8, 3456/2,3473, 3474/4, 3475, 3476/2, 3476/5, 3477/1-3, 3478-3479, 3480/1-2, 3482, 3496/3, 3497/3-4 hrsz.-ú területek egy része, valamint a 3498, 3499/2-4 hrsz.-ú ingatlanok teljes területe jelenleg kereskedelmi, szolgáltató gazdasági övezetbe tartozik. Megváltozott fejlesztési szándék miatt önkormányzati kérésre, általános mezőgazdasági területté minősülnének át. (Fotó: 5.3. melléklet 11-14.)

BVII. helyszín:

A 4191/1-4, 4193, 4219/2 ingatlanok egy része esetében szabályozási tervvel való összhang megteremtése érdekében a jelenlegi kertes mezőgazdasági területről kisvárosias lakóterületté minősülne át.

BVIII. helyszín:

A 4594-4597, 4599-4602, 4604-4607 ingatlanok egy része esetében lakossági kérésnek megfelelően a jelenlegi kertes mezőgazdasági területről kertvárosias lakóterületté minősülne át.

BIX. helyszín:

A 7734/4 ingatlan egy része esetében tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése érdekében a jelenlegi zöldterület településközpont vegyes területre minősülne át.

BX. helyszín:

A 10941/4; 10941/12; 10941/13 és 15 ingatlanok egy része esetében tervezett fejlesztési terület érdekében a jelenlegi kertes mezőgazdasági területről általános gazdasági területre minősülne át.

I. helyszín:

A 0291/2 hrsz.-ú ingatlan jelenleg mezőgazdasági üzemi területről/beépítésre szánt különleges övezetből kerülne át általános mezőgazdasági területté tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 15-16.)

II. helyszín:

A 0521/8 hrsz.-ú ingatlan esetében beépítésre szánt különleges terület- mezőgazdasági üzemi területről minősülne át általános mezőgazdasági övezetté tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 17-18.)

III. helyszín:

A 0224/184 hrsz.-ú ingatlan jelenleg beépítésre szánt különleges terület- mezőgazdasági üzemi terület, amely védelmi erdőterületté minősülne át tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 19-20.)

IV. helyszín:

A 0351/18 hrsz.-ú ingatlan esetében beépítésre szánt különleges terület- mezőgazdasági üzemi területről általános mezőgazdasági területté minősülne át tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 21-22.)

V. helyszín:

A 0179/144; 0179/145 egyes részei beépítésre szánt különleges terület – autópálya mérnökségként van nyilvántartva, de védelmi erdőterületté minősülne tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 23-24.)

VI. helyszín:

A 0141/79 hrsz.-ú ingatlan beépítésre szánt különleges terület – hulladékkezelő területről általános mezőgazdasági területté minősülne tényleges használatnak megfelelő besorolás miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 25-26.)

VII. helyszín:

A 0402/13 a hrsz.-ú ingatlan vonatkozásában beépítésre szánt különleges terület- mezőgazdasági üzemi területről minősülne át általános mezőgazdasági területté tényleges használatnak megfelelően terület pontosítás végett. (Fotó: 5.3. melléklet 27-28.)

VIII. helyszín:

A 0620/16; 0620/17; 0620/19; 0620/20 hrsz.-ú ingatlanok esetében beépítésre szánt különleges terület - mezőgazdasági üzemi területről minősülne át általános mezőgazdasági területté tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 29-30.)

IX. helyszín:

A 0624/33 hrsz.-ú ingatlan esetében általános gazdasági területről védelmi erdőterületté minősülne át szabályozási tervvel való összhang megteremtése miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 31-32.)

X. helyszín:

A 012/1, 012/2, 011 és 012/4 hrsz.-ú ingatlanok egy része beépítésre szánt különleges terület-autóscsárda minősülne át közúti közlekedési területté tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás és szabályozási tervvel való összhang megteremtése miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 33-34.)

XI. helyszín:

A 051/4 és 051/7 hrsz.-ú ingatlanok vonatkozásában általános mezőgazdasági területről általános gazdasági területté kerülne átsorolásra tényleges használatnak/ingatlan-nyilvántartásnak megfelelő besorolás miatt. (Fotó: 5.3. melléklet 35-36.)

XII. helyszín:

A 0624/5; 0622/24 hrsz-ú ingatlanok egy része általános mezőgazdasági területről különleges csárda területre kerülne átsorolásra tényleges használatnak megfelelő besorolás miatt.

XIII. helyszín:

A 0521/5 hrsz-ú ingatlan egy része általános mezőgazdasági területről általános gazdasági területre kerülne átsorolásra meglévő gazdasági terület bővítése érdekében.

XIV. helyszín:

A 0179/32; 0179/100b hrsz-ú ingatlanok egy része vonatkozásában általános mezőgazdasági területről kereskedelmi szolgáltató területre kerülne átsorolásra a tényleges használatnak megfelelően.

XV. helyszín:

A 0141/81a hrsz-ú ingatlan védelmi rendeltetésű erdőterületről különleges hulladékkezelő területre kerülne átsorolásra a tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése miatt.

XVI. helyszín:

A 0141/81c hrsz-ú ingatlan általános mezőgazdasági területről különleges hulladékkezelő területre kerülne átsorolásra a tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése miatt.

Hatásvizsgálat

Tervezett változtatások hatása

Makó közigazgatási területére vonatkozó részletes elemzés jelen tanulmány keretében nem készül, azok a 2018 során összeállított munkarészben megtalálhatóak.

Az adattári és térképészeti vizsgálatok, valamint az elvégzett terepbejárások alapján az ágazati átsorolással érintett ingatlanok területén és tágabb környezetében több ismert régészeti lelőhely is található. Az alábbiakban a terepbejárások során tapasztalt szakmai eredmények bemutatása található meg a tervezett változtatások ezekre gyakorolt hatásával.

Jelen részben a lelőhelyek felsorolásszerű ismertetése szerepel helyszínenként, a részletes szakmai adatokat tartalmazó szócikkek a tanulmány 1. Mellékletébenértékleltárában (5.1.1.-5.1.2.) találhatóak meg. A lelőhelyek térbeli adatai az 5.2. Mellékletben található térképeken szerepelnek. A vizsgálati helyszínekről és lelőhelyekről készült fotók az 5.3. mellékletben találhatóak meg.

BI. helyszín:

A változással érintett terület és annak tágabb környezete csak részben bizonyult alkalmasnak terepi vizsgálatra. Jelentős része művelés alatt álló mezőgazdasági terület volt (learatott kukorica és frissen felszedett hagymaföld borította). Mindössze egy kisebb részen volt mélyszántás, amely terepbejárásra alkalmas volt (Fotó: Makó_BI._01; Makó_BI._02). A látási viszonyok csak részben voltak jók, de a vizsgálatok során egy új lelőhelyet (Makó-Ardics IV.) azonosítottunk a módosítással érintett területen (5.2.: 1. kép). Az érintett ingatlanok környezetében learatott kukorica, gazos terület, gyümölcsfák, szőlő, gyep és lábon álló kukorica volt. A terület tágabb környezetéből mindösszesen egy nyilvántartott régészeti lelőhely ismert (nyilvántartási szám: 55073). A jelenlegi területhasználat csak kis mértékben – mezőgazdasági műveléssel – veszélyezteti a terepbejárás során azonosított régészeti lelőhelyet.

A fejlesztési szándék miatt a terület felhasználás változásával járó örökségvédelmi kockázat közepesnek minősíthető. A csak részben megvalósítható terepi kutatások alapján nem zárható ki annak lehetősége, hogy földmunkával járó változtatások esetén a régészeti lelőhely kiterjedése módosul/bővül. Amennyiben a fejlesztési szándék földmunkával járó változtatásokat eredményez, annyiban az engedélyeztetések során az Örökségvédelmi Hivatal bevonása szükséges az eljárásba. A további régészeti szakmunkák meghatározására a tervek alapján ott kerül sor.

BII. helyszín:

Az átsorolással érintett vizsgálati rész egy tüzép telep és egy zúzott kavicsos parkoló volt. A tárgyi ingatlan terepbejárásra nem volt alkalmas a beépítettség miatt (Fotó: Makó_BII._01; Makó_BII._02). A javasolt területen jelenleg nincs ismert régészeti lelőhely, mindösszesen a tágabb környezetéből szerepel a nyilvántartásban egy nagyobb kiterjedésű régészeti lelőhely (nyilvántartási szám: 80879) (5.2.: 2. kép). Annak téradatai, tekintve, hogy egy jelentősebb méretű temető volt, további feltárásokkal minden bizonnyal bővülhetnek, a közelben számolni kell késő középkori, kora újkori településnyomok előkerülésével.

A jelenlegi területhasználat csak kis mértékben veszélyezteti az esetleg ott található, jelenleg ismeretlen régészeti lelőhelyet. Mindezek mellett, mivel a belterület jelentős része csak kevés régészeti vizsgálati módszerrel kutatható, korábbi topográfiai munkák alkalmával sem kerülhetett felmérésre a külterületekhez hasonló módon, újabb, eddig ismeretlen lelőhelyek előkerülésével – hasonlóan a közelben található Ibolya utca (nyilvántartási szám: 80879) lelőhely előkerülési

módjához – fokozottan kell számolni földmunkával járó változtatások eszközlése alkalmával. Ennek értelmében, illetve a település középkori előzményeinek történeti adataiból következtethetően a változással járó örökségvédelmi kockázat magasnak minősíthető.

BIII. helyszín:

Az átsorolással érintett vizsgálati területen csak részben volt megvalósítható a teljes körű terepbejárás, a jelenlegi beépítettség miatt. A kutatható részek művelés alatt álló mezőgazdasági területek voltak. Az itt elvégzett lelőhely felmérés során régészeti leletet nem került elő (Fotó: Makó_BIII._01; Makó_BIII._02).

A tárgyi terület szűkebb környezetében nyilvántartott régészeti lelőhely található (nyilvántartási szám: 88849), amely alapján vizsgálati rész régészeti érdekű területnek minősül (5.2.: 3. kép).

Mindezt figyelembe véve, és a csak részben megvalósítható terepi kutatások miatt továbbra sem zárható ki annak lehetősége, hogy földmunkával járó változtatások esetén régészeti emlékek kerüljenek elő a későbbiek során. A jelenlegi területhasználat kis mértékben veszélyezteti az esetleg ott található, jelenleg ismeretlen régészeti lelőhelyet. A változással járó örökségvédelmi kockázat az átminősítés jellege miatt alacsonynak mondható.

BIV. helyszín:

Az átsorolással érintett vizsgálati terület jelenleg mezőgazdasági művelés alatt állt, egy kis részén volt szántó. A terepbejárás során a már korábban nyilvántartott és a BI. helyszínnel is érintett régészeti lelőhely (nyilvántartási szám: 55073) azonosítására volt lehetőség (5.2.: 4. kép). Az előkerült leletanyag alapján az ismert korszakok sora nem változott, az előkerülési helyük alapján azonban a korábban ismert téradatai módosultak. A vizsgálattal érintett rész tágabb környezete szintén művelés alatt álló mezőgazdasági terület volt, annak bejárására a vegetáció miatt nem volt mód (Fotó: Makó_BIV._01; Makó_BIV._02).

Ennek ellenére megállapítható, hogy a jelenlegi területhasználat csak kis mértékben veszélyezteti a nyilvántartott régészeti lelőhelyet. A változással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető.

BV. helyszín:

Az átsorolással érintett vizsgálati rész terepbejárásra alkalmas állapotúnak minősült, mivel a területen mélyszántás volt (Fotó: Makó_BV._01; Makó_BV._02). A lelőhely felderítéshez megfelelő látási viszonyok ellenére régészeti lelet nem került elő (5.2.: 5. kép).

Ennek alapján megállapítható, hogy a jelenlegi területhasználat nem veszélyeztet régészeti lelőhelyet. Ennek értelmében a változással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető, jelenlegi ismereteink szerint nem gyakorol hatást a régészeti örökségre.

BVI. helyszín:

Az átsorolással érintett vizsgálati részeken főként szántóföldek találhatóak, a bejárás alkalmával jelentős részük művelés alatt álló mezőgazdasági terület volt, míg kisebb részük tarlóval és nádassal volt fedve (5.2.: 5. kép).

A már korábban ismert Jángor I. és M43 22. lelőhelyek azonosíthatóak voltak (nyilvántartási számuk: 55196, 55142) (Fotó: Makó_BVI._01; Makó_BVI._02; Makó_BVI._03; Makó_BVI._04). Az előkerült leletanyag alapján az ismert korszakok sora nem változott, az előkerülési helyük alapján azonban a korábban ismert téradatai módosultak.

A jelenlegi területhasználat csak kis mértékben – a mezőgazdasági műveléssel – veszélyezteti a terepbejárás során azonosított régészeti lelőhelyeket. A jelenlegi átsoroláshoz rövidtávon kapcsolódó várható változások örökségvédelmi kockázata alacsonynak minősíthető.

BVII. helyszín:

Az érintett területen meglévő kisvárosias lakóterület kis mértékű bővítése tervezett. A tervezett lakóterület bővítés csak a meglévő lakótelkek övezeti besorolásának rendezését célozza. Azokon a területeken kerül sor a lakóterület kiterjesztésére, ahol a telek egy része lakó-, másik része kertes mezőgazdasági területbe tartozott, a módosítás révén így a teljes érintett telkek egységes lakóterületi besorolást kapnak.

Fentiek következtében a területen a beépítés intenzitása lényegesen nem változik, a tervezett módosítás örökségvédelmi szempontból változást nem eredményez, a terület nem veszélyeztet régészeti lelőhelyet.

BVIII. helyszín:

Az érintett területen meglévő kertvárosias lakóterület bővítése tervezett, amely kis mértékű, csak a meglévő lakótelkek övezeti besorolásának rendezését célozza. A módosítás révén az érintett telkek egységes lakóterületi besorolást kapnak.

Fentiek következtében a területen a beépítés intenzitása lényegesen nem változik, a tervezett módosítás örökségvédelmi szempontból változást nem eredményez, a terület nem veszélyeztet régészeti lelőhelyet és egyéb örökségi elemet sem.

BIX. helyszín:

Az érintett ingatlan Makó településszerkezet-védelmi területének része. A térélmény megtartása, a védett utcakép jellegének megőrzése miatt az elhelyezésre kerülő létesítmény kialakítása örökségvédelmi szempontból is nagy odafigyelést igényel. A tervezett beépítéssel megszűnő zöldfelület negatív változást jelent, a terület méretéből adódóan azonban a hatás nem jelentős mértékű. A terület nem veszélyeztet régészeti lelőhelyet.

BX. helyszín:

A módosítással érintett terület mezőgazdasági hasznosítású, kisebb része konyhakertként használt, nagyobb része gyep. A területen védett vagy védelemre tervezett örökségi érték nem található, megállapítható továbbá, hogy a jelenlegi és a tervezett területhasználat nem veszélyeztet régészeti lelőhelyet. Ennek értelmében a változással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető, jelenlegi ismereteink szerint nem gyakorol hatást a régészeti örökségre.

I. helyszín:

A vizsgálati terület részben volt kutatható. Az érintett helyszín bizonyos egységein jelenleg több épület található, más részein művelés alatt álló szántóföldek helyezkedtek el (Fotó: Makó_I._01; Makó_I._02). A vizsgálható felületeken régészeti leletek kerültek elő. Ennek eredményeként megállapításra került, hogy a korábban csak a szomszédos ingatlanról ismert nyilvántartott régészeti lelőhely (nyilvántartási szám: 54971) az átsorolással érintett területre is kiterjed. Az előkerült

leletanyag alapján az ismert korszakok sora nem változott, az előkerülési helyük alapján azonban a korábban ismert téradatai módosultak (5.2.: 6. kép).

Az érintett területek tágabb környezetének vizsgálatára nem volt lehetőség a jelenleg azokon található vegetáció miatt (lábon álló kukorica és repce).

A jelenlegi területhasználat csak kis mértékben veszélyezteti a terepbejárás során módosult, korábbról már ismert régészeti lelőhelyet. Ily módon a változással járó örökségvédelmi kockázat is alacsonynak minősíthető.

II. helyszín:

Az átsorolással érintett ingatlan közvetlenül a bejárás alkalmával nem bizonyult vizsgálhatónak (erőteljes vegetáció, elkerített részek), ám tágabb környezetében található, mezőgazdasági művelés alatt álló területek egy része megfelelő módon kutathatónak bizonyult (gabona, repce, kukorica tarló) (Fotó: Makó_II._01; Makó_II._02). Más részei terepbejárásra nem voltak alkalmasak, ezért az itt található nyilvántartott régészeti lelőhely (nyilvántartási szám: 54962) helyszíni vizsgálaton alapuló revíziója jelenleg nem valósulhatott meg. A terepbejárással vizsgált területen régészeti lelet nem került elő, de mindennek ellenére felhívjuk a figyelmet, hogy a fentebb említett nyilvántartott lelőhely kiterjedése megfelelő vizsgálati adottságok esetén vélhetően bővülne (5.2.: 7. kép).

A jelenlegi területhasználat ily módon nem veszélyeztet nyilvántartott régészeti lelőhelyet. Ennek értelmében a változással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető, jelenlegi ismereteink szerint nem gyakorol hatást a régészeti örökségre.

III. helyszín:

Az átsorolással érintett részek és tágabb környezetük a helyszíni tapasztalatok alapján jelenleg alkalmatlannak bizonyultak terepbejárásra (Fotó: Makó_III._01; Makó_III._02. A korlátozott látási viszonyok közepette megvizsgált területen régészeti lelet nem került elő. Ennek ellenére a terület geomorfológiai adottságai alkalmas felszínt biztosíthatnak régészeti kultúrák megtelepedésének, ezért itt sem zárható ki annak lehetősége, hogy földmunkával járó változtatások esetén régészeti emlékek kerüljenek elő (5.2.: 8. kép).

A jelenlegi területhasználat csak kis mértékben veszélyezteti az esetleg ott található, eddig ismeretlen régészeti lelőhelyet. Ennek értelmében az ágazati átsorolással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető.

IV. helyszín:

Az átsorolással érintett ingatlanon jelenleg egy üzemelő sertéstelep van, területén régészeti terepbejárás nem volt lehetőség (Fotó: Makó_IV._01; Makó_IV._02). A vizsgálatokra a tágabb környezetében található, mezőgazdasági művelés alatt álló részeken sem nyílt lehetőség az erőteljes vegetáció miatt (lábon álló kukorica és lucerna) (5.2.: 8. kép).

A jelenlegi területhasználat csak kis mértékben veszélyezteti az esetleg ott található ismeretlen régészeti lelőhelyet. Ennek értelmében az átsorolással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető. Mindennek ellenére figyelembe venni szükséges, hogy a nem megvalósítható terepi kutatások miatt nem zárható ki annak lehetősége, hogy földmunkával járó változtatások esetén régészeti emlékek kerüljenek elő.

V. helyszín:

Az átsorolással érintett ingatlanon az épületek melletti Ny-i területek bizonyultak vizsgálhatónak. A mérnökségi telep tágabb környezetében nagyrészt régészeti kutatásra alkalmatlan területek helyezkedtek el (nádas, vasút és autópálya), mindösszesen az É-i részen volt egy kis szántóföld, mely terepbejárásra alkalmasnak bizonyult (Fotó: Makó_V._01; Makó_V._02). A vizsgálatok során régészeti leletek kerültek elő, amelyek egy nyilvántartott régészeti lelőhelyhez (nyilvántartási szám: 34503) sorolhatóak, ezáltal annak az eddig ismert korszakai és téradatai egyaránt bővültek (5.2.: 9. kép).

A jelenlegi területhasználat csak kis mértékben veszélyezteti az ott található nyilvántartott régészeti lelőhelyet. Ugyanakkor az átsorolással járó örökségvédelmi kockázat magasnak minősíthető, mivel a nem megfelelően választott fafajokból megvalósuló erdőtelepítés erősen veszélyeztetheti a régészeti emlékeket. Az átsoroláshoz kapcsolódó változtatások során várható, hogy az Örökségvédelmi Hivatal további régészeti szakmunkákat irányoz elő.

VI. helyszín:

Az ágazati átsorolással érintett ingatlan mérsékelten biztosított megfelelő mennyiségű régészeti kutatásra alkalmas felületet. Az érintett ingatlan terepbejárásra alkalmatlan volt (beépítettség, erőteljes vegetáció), tágabb környezetében helyezkedett el több vizsgálható szántóföld (Fotó: Makó_VI._01; Makó_VI._02).

Az érintett részektől közvetlenül DK-re elhelyezkedő területeken a bejárás alkalmával régészeti leletek kerültek elő. A terület adottságai és a leletek jellege alapján ezek a közelben elhelyezkedő, korábbról már ismert, nyilvántartott régészeti lelőhelyhez (nyilvántartási szám: 60114) sorolhatóak. A lelőhely jelenleg tapasztalt bővülése az átsorolással érintett ingatlant érinti (5.2.: 10. kép).

A terepbejárás során tapasztaltak alapján megállapítható, hogy a jelenlegi területhasználat – hulladékkezelő– közepes mértékben veszélyezteti az ott található régészeti lelőhelyet. Ugyanakkor a jelenlegi, mezőgazdasági átminősítéssel járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak tekinthető.

VII. helyszín:

A vizsgált terület részben volt alkalmas terepbejárásra (Fotó: Makó_VII._01; Makó_VII._02). Az ÉNy-i részén szántott terület helyezkedett el, melyen a látási viszonyokat nagy mennyiségű építési törmelék korlátozta. Ennek ellenére került elő régészeti lelet, egy Árpád-kori kerámiatöredék, mely minden bizonnyal az építési törmelékkel kevert földdel került a területre. Az előkerülési körülmények miatt nyilvántartásba nem kerül a lelet. A vizsgálati részek tágabb környezete az erőteljes vegetáció és a beépítettség miatt terepbejárásra nem voltak alkalmasak (5.2.: 11. kép).

A jelenlegi területhasználat kis mértékben veszélyezteti az esetleg ott található ismeretlen régészeti lelőhelyet. A változással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak mondható az átminősítés jellege miatt.

VIII. helyszín:

A vizsgálati terület a jelentős beépítettség miatt terepbejárásra nem volt alkalmas, azonban az érintett részek tágabb környezetében több járható földrész volt (Fotó: Makó_VIII._01; Makó_VIII._02). Maga a telephely nem volt vizsgálható, mivel az ingatlan nagy része épületekkel fedett volt, de a szűkebb környezet egy része alkalmasnak bizonyult terepbejárás elvégzésére. Ennek során a telephely K-i oldalán egy új lelőhelyet sikerült azonosítani (lelőhely név: Makó, Dáli-ugar, Kiss-tanya) (5.2.: 12. kép). A jelenlegi területhasználat – általános gazdasági terület – alacsony mértékben

veszélyezteti a lelőhelyet. Ennek értelmében a mezőgazdasági átminősítéssel járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető.

IX. helyszín:

Az ágazati átsorolással érintett ingatlan területe a magas fokú beépítettség és az erőteljes vegetáció miatt régészeti terepbejárás elvégzésére nem bizonyult alkalmasnak (Fotó: Makó_IX._01; Makó_IX._02). A szűkebb és tágabb környezete már megfelelő felületet nyújthatott volna a régészeti felmérésre, de a szántóföldként hasznosított részek bejáráskor tapasztalt műveletlensége okán nem volt lehetséges a pontos vizsgálatok elvégzése. Az átsorolással érintett rész tágabb környezetében jelentős a beépítettség (épületek, autóút), ezért információ szerzés céljából terepbejárás végzésére ott sem volt lehetőség (5.2.: 13. kép).

Az adattári források alapján nyilvántartott régészeti lelőhely nem található a tárgyi ingatlanon, így a jelenlegi területhasználat nem veszélyeztet ismert örökségi elemet. Ugyanakkor a változással járó örökségvédelmi kockázat közepesnek minősíthető, mivel az érintett ingatlanok területén, valamint közvetlen környezetében nem valósulhatott meg a szakmai normáknak megfelelőnek minősíthető terepbejárás. A vizsgált részek tágabb környezetében nyilvántartott régészeti lelőhely található (nyilvántartási szám: 73999), a terület geomorfológiai adottságai és az onnan ismert emlékek jellege alapján a földmunkával járó változtatások esetén várható, hogy régészeti emlékek kerülnek elő.

X. helyszín:

Az ágazati átsorolással érintett területen valamint annak szűkebb és tágabb környezetében sem lehetett megfelelő módon régészeti vizsgálatokat végezni a helyszíni szemle alkalmával (Fotó: Makó_X._01; Makó_X._02). Az aktuális területhasználat – beépített területek, autóscsárda – jelenlegi formájában nem veszélyeztet nyilvántartott régészeti lelőhelyet (5.2.: 14. kép). Ennek értelmében a változással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető, jelenlegi ismereteink szerint nem gyakorol hatást a régészeti örökségre.

XI. helyszín:

A vizsgálattal érintett részek jelenleg jórészt beépítettek (állattartó telep, szeszfőzde) a szakmai irányelveknek megfelelő minőségű terepbejárás elvégzésére csak csekély mértékben bizonyultak alkalmasnak a helyszíni szemle során. A tárgyi ingatlanok szűkebb környezetében D-re található területen szántóföldek helyezkednek el, melyek alkalmas felületet biztosítottak a terepi vizsgálatra (Fotó: Makó_XI._01; Makó_XI._02). A területen számos régészeti lelet került elő, amelyek egy ismert, nyilvántartott régészeti lelőhelyhez (nyilvántartási szám: 55073) tartoznak (5.2.: 15. kép).

A terepbejárás eredményeként megállapítható, hogy a tárgyi ingatlanok is érintettek régészetileg, ily módon a jelenlegi területhasználat alacsony mértékben veszélyeztet örökségi elemeket. A változással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető az ingatlanokra is kibővült lelőhely jellege ellenére is.

XII. helyszín:

A 0624/5; 0622/24 hrsz-ú ingatlanok egy része általános mezőgazdasági területről különleges csárda területre kerülne átsorolásra tényleges használatnak megfelelő besorolás miatt.

A területen számos régészeti lelet került elő, amelyek ismert, nyilvántartott régészeti lelőhelyhez (nyilvántartási szám: 73999) tartoznak. Ennek ellenére megállapítható, hogy a jelenlegi területhasználat csak kis mértékben veszélyezteti a nyilvántartott régészeti lelőhelyet. A változással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető.

XIII. helyszín:

Az adattári források alapján nyilvántartott régészeti lelőhely nem található a tárgyi ingatlanon, így a jelenlegi területhasználat nem veszélyeztet ismert örökségi elemet.

XIV. helyszín:

Az érintett ingatlanok vonatkozásában a módosítás a tényleges használatnak megfelelően tervezett. Nyilvántartott régészeti lelőhely nem található a tárgyi ingatlanon, így a jelenlegi és a tervezett területhasználat sem veszélyeztet ismert örökségi elemet. A változással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető.

XV. helyszín:

A 0141/81a hrsz-ú ingatlan védelmi rendeltetésű erdőterületről különleges hulladékkezelő területre kerülne átsorolásra a tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése miatt.

XVI. helyszín:

A 0141/81c hrsz-ú ingatlan általános mezőgazdasági területről különleges hulladékkezelő területre kerülne átsorolásra a tulajdonos kérésére történő fejlesztési terület kijelölése miatt.

A módosítással érintett 0141/81a és 0141/81c hrsz-ú terület (XV. és XVI. helyszín) a Hódmezővásárhelyi út nyugati oldalán, a volt hulladéklerakó által érintett telek (hrsz.: 0141/81) nyugati része. A telek nagy része, mint hulladéklerakó korábban is különleges besorolásban volt, itt a bezárt hulladéklerakó mellett egy komposztáló telep, hulladékudvar és átrakó kapott helyet. A telek további része a tervezett módosításnak megfelelően szintén beépítésre szánt különleges terület besorolást nyer, amely a terület többi részéhez hasonlóan az elkülönítetten gyűjtött hulladékok elhelyezésére, kezelésére, ártalmatlanítására és feldolgozására szolgáló területként funkcionálna. A közel 3,5 nagyságú módosítással érintett terület jelenleg mezőgazdasági hasznosítású. A tervezett módosítás a településszerkezeten alapvetően nem változtat, a meglévő hulladéklerakó (depónia) körül a meglévő védő erdősáv megtartásra kerül, a településkép védelme érdekében és környezetvédelmi okokból a tervezett bővítési terület más területfelhasználással érintkező telekhatára mentén beültetési kötelezettségű terület került lehatárolásra, ahol kötelező a védő zöld sáv kialakítása.

A területen számos régészeti lelet került elő, amelyek ismert, nyilvántartott régészeti lelőhelyhez (nyilvántartási szám: 55081) tartoznak

Megállapítható, hogy a tárgyi ingatlanok érintettek régészetileg, a jelenlegi területhasználat azonban alacsony mértékben veszélyezteti az örökségi elemeket. A változással járó örökségvédelmi kockázat alacsonynak minősíthető az ingatlanokra is kibővült lelőhely jellege ellenére is.

2.2.2. Hatások a történeti településre, település- és tájszerkezetre

Történeti településhálózat

Szerbia uniós csatlakozása a történelmileg kialakult települések közötti kapcsolatok újbóli feléledésére nyithat lehetőséget.

A készítés alatt álló településrendezési eszközök biztosítják a fejlesztési célkitűzések jogszabályi keretek közötti megvalósíthatóságát, az épített és természeti környezet védelmét, valamint a helyi

építési tevékenység szabályozását. A településrendezési terv által javasolt fejlesztések, új beépítések, illetve szabályozások településhálózati és tájhasználati változást fognak eredményezni.

Tájszerkezet

A külterületen számos természetközeli terület: gyep, nádas, vízállás, mocsár és erdő található. A természeti értékekben gazdag területek a Maros és mellékágaihoz, valamint a Csanádi-puszták területéhez kapcsolódnak, a területek között a Sámson-Apátfalvi-főcsatorna biztosít kapcsolatot. A város közigazgatási területét számos természetvédelmi lehatárolás érinti, mely korlátozást jelent a területek használata szempontjából.

A terv hangsúlyosan tartalmazza a természetvédelmi oltalom alatt álló területek, természeti értékek védelmét a mezőgazdasági hasznosítással és erdőgazdálkodással érintett területeken; a táji adottságokon alapuló termelési funkciók, a tájhasználati hagyományok, a táji, természeti értékek fennmaradását szolgáló területfelhasználásra tesz javaslatot.

Az érintett területeken a természetvédelmi érdekekkel összehangolt mezőgazdasági és erdőgazdálkodási tevékenység folytatandó.

Üdülőterület

Fel kell tárni a táj üdülésre alkalmas területeit. Gépkocsival járható utak, kerékpár és lovaglóutak, sétányok, turistautak, parkolók, pihenőhelyek, lovas pályák, sátortáborok helyét ki kell jelölni. Ezeken a területeken játszó, pihenő és napozóhelyek, kilátók, a vízparton horgászhelyek, vízhez közel horgásztanyák építhetők.

A turisztikai célra alkalmas területeken a zöldfelület, sportterület, ellátó (vendéglátó) és egészségügyi létesítmények (öltözők, zuhanyozás, gyümölcs és kézmosás, WC) fejlesztendők.

A Maros árterén lévő üdülőterület nyaralóépületei lassan átépülnek a mai kor igényei szerint.

A Városligetből a töltés mellé és a töltésre tervezett úton (kerékpáron, gyalog, vagy akár lóháton) lehet eljutni a Maros parti üdülőterületre. Gerizdes városrészből továbbra is a meglévő vasúti átjárón át lehet megközelíteni a partot.

Fásítások

A külterületen és a belterületen szigetszerűen elhelyezkedő zöldfelületek összekötését fasorokkal, erdősávokkal lehet megvalósítani. A fasorok, erdősávok, erdők védenek a széleróziótól, a levegő páratartalmának megtartásával mérsékelik a talaj és a növények kiszáradását. Hasznos kisemlősök, madarak, rovarok élőhelyéül szolgálnak.

Fontos az üzemek, intézmények (közmű telepek, temető stb.) körüli és a vasút mellett védőnövényzet kialakítása, tanyák és a településeket összekötő utak fásítása. Az erdősávok, fasorok és facsoportok telepítésénél a termőhelyi adottságoknak leginkább megfelelő fa és cserjefajokat kell előnyben részesíteni.

A csatornapartokat és az átmenő forgalmat lebonyolító, települések közötti összekötő utakat fásítani kell. A csatornapartok fásítását úgy kell elvégezni, hogy a fák az öntözőcsatorna használatát ne akadályozzák (pl. egyoldali fasor).

A forgalmi utak fasorainak egységes megjelenése településképi szempontból kiemelkedő jelentőségű. A fafajok kiválasztását a rendelkezésre álló tér is befolyásolja. Az utcák jelenleg is fásítottak, de a fafajok többsége fásításra alkalmatlan. A légvezetékek alá ültetett, magasabb növésű fákat rendszeresen csonkolják. Szűk utcákba karcsú koronájú fákat, vezetékek alá alacsony termetű fákat (gömbkőris, gömbakác, galagonya, gömbkoronájú szivarfa, stb.) lehet telepíteni. Amennyiben az utcának csak egyik oldalát lehet fásítani, a fasort lehetőleg a déli, vagy nyugati oldalára telepítsék.

A fasorok helyéről az útkeresztszelvények adnak tájékoztatást.
A tágas szabályozási szélességű utcákban parksávok alakíthatók ki. Az utcafásítást kertépítészeti terv alapján kell elvégezni.

Erdőterületek

Az erdőterületek mennyiségének növelését gazdasági és ökológiai indokok egyaránt alátámasztják. Azokon a területeken, ahol rövid tenyészidejű mezőgazdasági növények termesztésévei nem folytatható gazdaságos művelés, erdőtelepítéssel, talajvédő gyepesítéssel kell a területet hasznosítani. Ehhez el kell készíteni a település hosszú távú erdőtelepítési programját, amely felméri a jelenlegi állapotot, a tulajdonviszonyok ismeretében feltárja a gazdasági lehetőségeket és megalapozza a fejlesztést.

A gazdasági erdők telepítése mellett szükség van védőerdők, erdősávok, fasorok telepítésére. A defláció ellen telepítésre kerülő erdősávokon túl fontos a belterületen az ipar, a vasút és a szennyvíztisztító telep védőterületének erdősítése.

A város körüli elkerülő út mentén kiterjedt védőerdő telepítését tervezik. Ezáltal a táj rendkívül alacsony erdősültsége is jelentősen javulni fog.

Terek, parkok

E zöldfelületek a város zöldfelületi rendszerének fontos alkotóelemei. Jelenleg a parkterület elenyésző hányadát gondozzák belterjesen. Ezen a kontinentális, csapadék- és páraszegény éghajlat miatt változtatni kell. Belterjes gondozásúvá kell fejleszteni a zöldfelületeket: ki kell építeni az öntözőhálózatot. A talajnedvesség párolgása mulcsozással csökkenthető és így a talaj sem lesz gyomos. A zöldfelületek gondos tervezésévei a hatékony gondozás feltételei is megteremthetők.
A terek és parkok 10 évenként átfogó felújítást igényelnek. Pótolni kell az időközben kipusztult (növényeket, vagy éppen ellenkezőleg ritkítani kell őket. Újra kell vetni a füvet, cserélni az elavult berendezést és felújítani az elhasználódott burkolatot.
A városképet látványosan lehet gazdagítani évelő és egynyári virágágyakkal, ötletesen elhelyezett virág és növénytartókkal. A leglátogatottabb területek díszítésére kell a legnagyobb figyelmet fordítani. A növények, burkolatok, építmények és berendezések tervezése, kiválasztása ilyen helyeken igényli a legnagyobb odafigyelést.
A városközpont képét a beépítés mellett az utcák (Szegedi, Megyeház, Deák Ferenc, Kossuth utca) és a belváros tereinek kertépítészeti kialakítása is meghatározza. Az értékes fákat, fasorokat a belváros rehabilitációja során védeni kell. A védelem hasznos eszköze a fákról készült kataszter. A kataszterben rögzíteni kell a fák helyét, méretét, faját, egészségi állapotát és azt, hogy megfelel-e az adott hely fásítására. Fát kivágni csak önkormányzati engedéllyel lehet!

A belváros átmenő forgalmának csökkentése

A műemléki jelentőségű terület határán belül vegyes használatú, döntően gyalogosforgalmú utcák alakíthatók ki. A terek, utak terveit ennek tudatában kell elkészíttetni. Csak így alakítható ki harmonikus környezet, egységes városszerkezet és városkép.

Településkép

A város legértékesebb területein történt kisajátítások szétzilálták a történelem során kialakult és századokig állandó telkes beépítéseket, lakótömböket, összefüggő, a városrészekre jellemző (sokszor

hangulatos) utcaképeket. A helyükre került úszótelkes kockaházak, sávházak alkotta lakótelepszerű beépítések, bármilyen technológiával is készültek, soha nem tudtak egységes városképpé formálódni, a legjobb szándék mellett sem.
A „sebek" komolyan többé soha nem tüntethetők el. Egyrészt, mert maguk az épületek sem engedik, másrészt az átmenet nélküli beépítési mód- és léptékváltások, (földszintes utcasorok megszakadnak és 3-4 szintes, sokszor szaggatott épületekkel folytatódnak tovább) gyakorlatilag alig megoldható, vagy megoldhatatlan probléma elé állítják a szakembereket. Kísérlet sem történt a kibontott és meredező tűzfalak, vagy újkori bütü falak eltüntetésére, vagy foghíjak beépítésére. Ennél fogva az összes újkori átépítés eredményeként – egy-két kivételtől eltekintve - a régi szövet megszakadt, a városkép összetört.
A korabeli városrészeknél a legfontosabb feladat az eredeti telkek és beépítési módok megőrzése. A Bujáki és az Ószentlőrinci városrészekre szükséges rehabilitációs tervet készíteni, s szükséges a történelmi levegő átörökítése úgy az itt lakóknak, mint idelátogatóknak egyaránt.

A településkép feltárulását a területrendezési tervekben meghatározott úthálózat fejlesztések és a tervezett új területfelhasználású területek kijelölése, fejlesztése határozza meg a legnagyobb mértékben. Kisebb mértékű változás a korábban kijelölt és részben szabályozott lakóterületek lassú beépülése, esetleg új középületek megvalósulása. Az örökségvédelmet érintő szabályozási elemek érvényesítésével a településkép feltárulásában érvényesül az építészeti örökség megőrzése. A hagyományos beépítési módok és településszerkezet megőrzésére és rekonstrukciójára való törekvések a hagyományos településkép, így az építészeti örökség fenntartásának eszközei.

2.2.3. Hatások a települési értékleltárban szereplő műemléki értékekre

Makó örökségvédelmének rendszerében nem kizárólagosan a történeti szemlélet a meghatározó, hanem egyfajta általános értékrend, mely szerint a koruk környezeti kultúráját magas szinten reprezentáló épületek, köztéri alkotások is védendők, függetlenül építésük, vagy felállításuk idejétől. A védendő objektumok kijelölése megteremti a megfelelő szabályozási hátteret az örökségvédelmi feladatok elvégzéséhez, s feltárja a gazdaságosan, vagy helyileg különösen értékes emlékeket, egyúttal fel is hívja rájuk a figyelmet. Ugyanakkor előre látható, hogy csupán a helyi védelem alá tartozó épületek, köztéri alkotások kijelölése – megfelelő anyagi és erkölcsi támogatás nélkül nem elegendő. Ezért rendelkezni kell a támogatás helyi rendszeréről és mértékéről, illetve meg kell találni azokat az egyéb forrásokat, amelyek segítségével a védelem hatékonnyá válhat.

Az örökség megújulásának és fennmaradásának esélyei
Az „Év lakóháza" díj jelképes, eszmei értéke viszont annál jelentősebb: közízlést képes befolyásolni, az épületek tulajdonosait népszerűvé teszi a közösség körében.

A helyi védelmi rendeletek és a helyi építési szabályzatok örökségvédelmi fejezeteinek előírásai gyakorlatilag sem megállítani, sem lassítani nem tudják az örökség pusztulását. Az önkormányzatok nem tudják felvállalni a helyi jelentőségű kulturális örökség megmentésével esetleg párosuló konfliktusokat, amelyek a köz- és magánérdek összeütközéséből származnak. Az építtetők, illetve "bontók" gyakran még a bontások esetére előírt dokumentálási kötelezettségeiknek sem tesznek eleget, nyilván azért, mert a hatóságok nem is követelik azt meg.

A helyi védelem sikertelenségének okai sokrétűek:

- Az önkormányzatok alig biztosítottak pénzügyi alapot az örökség megóvásának legalább minimális, akár jelképes pénzösszeggel történő támogatására.
- Az utóbbi évek lakástámogatási rendszere éppen nem kedvez az örökségvédelemnek. Amíg sokkal jobban megéri új épületet emelni a régi felújítása, korszerűsítése helyett, a helyi - országosan nem védett - épített örökség napjai meg vannak számlálva.
- A tulajdonosok nem ismerik fel az értékeket.
- A még fennmaradt, nem átalakított emlékek tulajdonosai, használói legtöbbször idősek, illetve a leginkább tradicionális életmódot élők, akik öreg házaikban a szegénység, elmaradottság jelképeit látják, és ha lehet, az első adandó alkalommal megszabadulnak attól.
- A közvélemény legtöbbször nem is szerez tudomást egy-egy objektum, terület védettségéről, hiszen azokat a legritkább esetben jelölik, noha ezt a helyi védelmi rendeletek kimondják.
- A történeti értékű épületállomány jelentős része könnyen pusztuló építőanyagból, sokszor földfalazattal épült, amelynek rekonstrukciója általában körülményes. Az egyes építőanyagok (pl. fagyálló idomtéglák, de egyáltalán fagyálló tégla) beszerzése lehetetlen, vagy megfizethetetlen és hiányzik a tradicionális szakmai tudással rendelkező munkaerő is.
- A településpolitika általában nem jelentőségének megfelelő súllyal kezelte az örökségvédelem problematikáját. Mindemellett a megyében sem elég hatékonyan lépnek fel azok az örökségvédelemmel foglalkozó civil szervezetek, amelyek az ország sok más területén jól működnek és minden "felülről jövő" hatósági intézkedésnél többet tehetnek az ügyért.

Amíg a tulajdonosok legalább részben nem kompenzálhatók, vagy anyagilag nem érdekeltek egy-egy épület megmentésében, sőt az inkább ráfizetéses egy új építéssel szemben, addig legfeljebb egy-egy lakóház korhű felújítása várható, mely nem eredményez településképet.
Bizonyos, fellendülőben lévő területeken (pl. a mezővárosi, agro- és ökoturizmus) a tulajdonosok, üzemeltetők számára kifejezett előnyökkel jár, ha szolgáltatásaik keretéül adott a patinás történeti környezet. Az idegenforgalom e formái, mint a régi mezővárosok, köztük Makó, lakossága számára a mezőgazdasági termelés melletti alternatív jövedelemszerzési módozatok. Szintén az örökségvédelem eszközeinek körét tágítják az Európai Unió forrásai, elsősorban a különféle településmegújítási programok. A kulturális értékek megőrzésének céljaihoz indirekt módon kapcsolódhatnak egyéb lehetőségek is, mint a tradicionális iparágak (pl. vályogvetés) támogatása, amely a szakember problémákon segíthet, vagy a környezetbarát, hagyományos technológiák elterjesztésének szándékai.

A folyamatok iránya, visszafordíthatósága

A településfejlesztési koncepció nem számol a város népességének számottevő növekedésével. Így a városszerkezet drasztikus megváltozásával nem kell számolni, inkább a meglévő polgárvárosi környezet értékeinek megmentése, felszínre hozása, és egy jobb, városi komfort megteremtése a jövő feladata, elsősorban az itt élők, de egyúttal az ide látogatók érdekében is.
Szükséges a továbbra is védendő területi egységeket újra kijelölni. Fontos, hogy a kijelölés ne csak az egyes épületekre, hanem a hozzá tartozó területre, vagy telekre, és annak szomszédságára, utcaképre is kiterjedjen. Ennek érdekében javasolt egyes utcákat, utcaképi védelemben is részesíteni.
Örvendetes, hogy a jegyzék kiterjed a köztéri képző és iparművészeti alkotásokra, sőt még a helytörténet szempontjából is igen fontos emléktáblák nyilvántartására is.
A településrendezési folyamatok nem visszafordíthatók, de módosíthatók, amennyiben káros hatásuk kimutatható.

A kárenyhítés lehetősége, ellentételezésének módozatai
Szükséges lenne az önkormányzat költségvetésében egy örökségvédelmi alap elkülönítését, amellyel a helyi védelemben részesített objektumok megőrzése, felújítása támogatható.

Károk ugyan nem ismertek, de mivel a település kulturális öröksége sérülékeny, meg nem újuló erőforrás, ezért minden egyes eleme feltétlenül megóvandó, melyet a jelenleg hatályos előírások elősegítenek. A kárenyhítés helyett a hangsúlyt a megelőzésre, a megtartásra kell helyezni. Az örökségi elemek jó karban tartása az elsődleges cél.

Régészeti lelőhelyeket érintő fejlesztések esetén mindenképp szükséges a terület előzetes feltárása, hogy az ott található régészeti információk ne vesszenek el. Ebben az esetben a kárenyhítést a megelőző feltárás jelentheti.

3. ÉRTÉKVÉDELMI TERV

3.1. AZ ÉRTÉKEK MEGHATÁROZÁSA ÉS TUDOMÁNYOSAN MEGALAPOZOTT RANGSOROLÁSA

Az országos műemléki, illetve nyilvántartott műemléki védettséget élvező objektumok besorolása a Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság által vezetett, a kulturális örökség védelméről szóló 2001/ évi LXIV. törvény (Kötv.) 71.§ (1) bekezdése szerinti központi, közhiteles nyilvántartás alapján készült.

A régészeti örökségre vonatkozó megállapításokat és javaslatokat külön munkarész tárgyalja.

A helyi védettséget élvező építészeti értékek besorolásánál az építészeti értékek helyi védelmének szakmai szabályairól szóló 66/1999. (VIII. 13.) FVM rendelet 2.§ előírásait követtük.

Javaslatunk helyi egyedi védelem (épület) és helyi területi védelem (településszerkezet, településkép, településkarakter) alá tartozó elemeket egyaránt tartalmaz.

3.2. AZ ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPELTETETT ÉRTÉKEK MEGŐRZÉSÉT BIZTOSÍTÓ SZEMPONTOK ÉS KÖVETELMÉNYEK

A nyilvántartott régészeti lelőhelyek védelmét jogszabályok biztosítják. A helyi értékek fennmaradását az Értékleltárba történő felvételük, illetve településképi rendeletben történő védelem alá helyezésük segítheti elő.

A régészeti örökség felmérése a Miniszterelnökség Kulturális Örökségvédelemért Felelős Helyettes Államtitkárság 2018. évi adatszolgáltatása alapján történt.

A megrendelő részéről rendelkezésre bocsájtott információk alapján a közhiteles nyilvántartás adatainak áttekintésével és a terepbejárás során tapasztalt eredményekkel együtt megállapítható, hogy több területen és azok közelében találhatóak régészeti lelőhelyek. A tizenhét vizsgálati területen nyolc nyilvántartott régészeti lelőhely helyezkedik el, míg további négy az átminősítéssel érintett területek szűkebb környezetében lokalizálható.
Jelen vizsgálati anyagban szereplő ágazati átsorolással járó változtatások a legtöbb helyszínen alacsony örökségvédelmi kockázattal járnak. Néhány esetben a változtatással kapcsolatos örökségvédelmi kockázat alacsonynak vagy közepesnek, míg két esetben viszonylag magasnak tekinthető.
A vizsgálatban szereplő külterületeken leginkább mezőgazdasági művelés alatt álló földek találhatóak, amelyek esetében az átlagosnál mélyebb szántás, különösen pedig az altalajlazítás és a dréncsövezés a lelőhelyek rongálását eredményezhetik, ezért, amennyiben lehetséges ezek kerülendők.
A belterületi részen található helyszín esetében a korábbi kutathatatlanság miatt nem kizárt újabb örökségi elemek előkerülése, az Ibolya utca lelőhely előkerüléséhez hasonló módon. A belterületeken gyakrabban végzett kisebb-nagyobb földmunkák ezen területeket fokozottabban veszélyeztethetik.
Mindezek mellett a területválasztásokat megelőzően, a tervezési fázis korai szakaszában elvégzett további, több vizsgálati módszer felhasználásával elvégzett kutatások (műszeres lelőhely és leletfelderítés, próbafeltárás, előzetes régészeti dokumentáció) tovább minimalizálhatják a változtatások elvégzése során felmerülő örökségvédelmi kockázatokat. A korábbi évtizedekben és a jelenleg elvégzett értékvizsgálatok nem alkalmasok arra, hogy a kevés felszíni nyomot hagyó lelőhelyek (pl.: temetkezések) előkerüljenek. Ennél fogva számolni kell azzal, hogy bármiféle

földmunkával járó változtatás során olyan új lelőhelyek kerülhetnek elő, melyek feltárásának idő és költségvonzatai a Beruházót terhelik.
Javasolt a település Önkormányzatának megfontolni egy a település kül-, és belterületére vonatkozó teljes körű lelőhely-diagnosztikai és értékvizsgálati felmérés elvégzését, melybe beletartoznak a korábbról megismert örökségi elemek terepi vizsgálaton alapuló revíziózásai egyaránt. Ezzel jelentős mértékben csökkenthetőekké válnának a beruházások során vállalt örökségvédelmi kockázati tényezők.
A település Önkormányzatának a fent leírt, a régészeti emlékek megmentését szolgáló előírások nemcsak hátrányt jelentenek, hanem hasznot is, hiszen a saját lakóhelyük múltját az eddiginél jobban csak a régészeti feltárások segítségével ismerhetik meg. Egy-egy előkerülő, jelentősebb lelet, vagy objektum bemutatása általában helyben is megvalósítható, mely a térség idegenforgalmi vonzerejét növelheti.

A régészeti örökség védelmével kapcsolatos feladatok, költségek

A *kulturális örökségről* szóló 2001. évi LXIV. törvény (továbbiakban Kötv.) alapján a nyilvántartott lelőhelyek általános régészeti védelem alatt állnak.
A nyilvántartott régészeti lelőhely esetében a Kötv. 19. § (1) bekezdés rendelkezése szerint a lelőhelyeket a földmunkával járó fejlesztésekkel, beruházásokkal el kell kerülni. Ha a lelőhelyek elkerülése a földmunkával járó fejlesztés, beruházás költségeit aránytalanul megnövelné, vagy a beruházás másutt nem valósítható meg, a beruházással veszélyeztetett régészeti lelőhelyeket előzetesen fel kell tárni. A tervezett munkálatok kizárólag a feltárás befejezése után kezdődhetnek el.
A régészeti feltárások költségét, a mentő feltárások kivételével annak kell fedezni, akinek érdekében a feltárás szükségessé vált (Kötv.19. § (3), 22-23. §). A feltárásra jogosult intézményekről Kötv. 20. § (4) bekezdése rendelkezik. A szükséges feltárások rendjét *a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 68/2018. (IV.9.) Korm. rendelet* határozza meg.
A váratlanul előkerülő régészeti emlékek megőrzéséről is szükséges gondoskodni, melynek módjáról a Kötv. 24. § (2) bekezdése rendelkezik. Ilyen esetekben a mentő feltárással járó költséget nem tulajdonosnak/beruházónak kell állni, hanem az illetékes múzeumnak kell saját hatáskörben gondoskodni a leletek/objektumok védelméről.
A fenti régészeti örökségvédelmi hatástanulmány kiegészítése, illetve az alábbiakban felsorolt adatok és megállapítások nem helyettesíthetik az egy-egy földterületre, lelőhelyre vonatkozóan, telekértékesítéshez vagy bármilyen földmunkával járó változtatáshoz kapcsolódóan a területileg illetékes örökségvédelmi hatóság által az aktuális örökségvédelmi szakkérdés vizsgálatát, illetve szakhatósági véleményének, engedélyének kikérését. Bármilyen földterülettel kapcsolatos jogi ügylet előkészítésének részeként, illetve bármilyen földmunka tervezésekor elkerülhetetlen az adott örökségvédelmi hatóság megkeresése, és hivatalos véleményének, szakhatósági állásfoglalásának beszerzése.
A régészeti lelőhelyekre vonatkozó adatok csak a készítés időpontjában rendelkezésre álló kutatási adatokat tükrözik. Újabb régészeti lelőhely esetleges előfordulása és lelőhely módosulások nem zárhatóak ki.

A műemléki értékek 2018. évi állapotot tükröző adatai a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (Kötv.) 71. § (1) bekezdése szerinti központi, közhiteles nyilvántartásnak minősülnek.

A helyi művi értékek beazonosításánál a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet helyi védelemről szóló 23/A – 23/D §-ok előírásait vettük figyelembe.

A helyi védelem elrendelését a településkép védelméről szóló LXXIV. törvény az önkormányzatok településképi rendeletéhez utalta.

A helyi értékvédelmi rendelet hatálya alá tartozó épület telkén és a kijelölt helyi értékvédelmi területen a történeti településszerkezet, az utcakép, a településkép, a telekosztás rendszere és a környezettel való szerves kapcsolat megőrzendő. Új épület elhelyezése esetén, vagy meglévő épület homlokzatát, tetőformáját megváltoztató bővítés esetén a történeti településképbe való illeszkedést látványterv készítésével kell igazolni olyan irányból, ahonnan az utcaképi változás a legmarkánsabban érzékelhető.

A helyi értékvédelmi rendelet hatálya alá tartozó épület telkén és a kijelölt helyi értékvédelmi területen a területrész szerkezete, úthálózata, telekosztása, a telek utcai határvonala megtartandó, megőrzendő. A településszerkezet védelme érdekében lakóterületen telekhatár korrekció csak ott lehetséges, ahol az az adott tömb kialakult telekszerkezetét jelentősen nem befolyásolja és legfeljebb a telek 15 %-át érinti.

A helyi értékvédelmi rendelet hatálya alá eső épület telkén és a kijelölt területeken új főrendeltetésű épület csak az utcára jellemző kialakítású tetőhajlásszöggel készülhet.

A helyi értékvédelmi rendelet hatálya alá tartozó épület telkén és a kijelölt helyi értékvédelmi területen új építés az alábbi helyi hagyományokhoz alkalmazkodó anyagok használatával engedélyezhető:

- a szerkezet hagyományos építőanyagból,
- a tetőhéjalás hagyományos égetett vörös-barna árnyalatú cserépből,
- a nyílászárók faszerkezettel, natúr, fehér, sötétzöld, okker, barna színekben,
- a homlokzat vakolt, dörzsölt felülettel fehér vagy pasztell színben,
- a kerítések az utcára vagy területi egységre jellemző kialakítással és anyaghasználattal (fakerítés, kovácsoltvas, falazott) készülhetnek.

A helyi értékvédelmi rendelet hatálya alá tartozó épület telkén és a kijelölt helyi értékvédelmi területen a melléképítmények, melléképületek tetőhéjazataként sem alkalmazható hullámpala, műanyag hullámlemez, bitumenes zsindelyfedés, vagy ipari fémlemezfedés.

A helyi értékvédelmi rendelet hatálya alá tartozó épület telkén és a kijelölt helyi értékvédelmi területen az épületek utcai homlokzatára jól látható helyre klímaberendezés, szellőző, egyéb technológiai létesítmény nem helyezhető el.

A közterületek felújítása esetén a történelmi településképbe illeszkedő méretű és anyaghasználatú elemeket, utcabútorokat, világítótesteket szükséges alkalmazni.

Országos védettség alatt álló műemlékeket, nyilvántartott műemléki értékeket, objektumokat, régészeti lelőhelyeket érintő beruházások, egyéb beavatkozások során a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló 496/2016. (XII. 28.) Korm. rendeletben foglaltakat kell

irányadónak tekinteni.

Az értékleltárban szereplő épületek hosszú távú fennmaradásának legfőbb esélye az ingatlanok rendeltetésszerű használata. Az esetleg megüresedő, vagy nem lakott ingatlanok számára mielőbb fenntartót kell szerezni, ebben az Önkormányzatnak komoly felelőssége van.

Az értékleltárban szereplő létesítményeket jó karban kell tartani.

Az értékleltárban szereplő létesítményeken vagy közvetlen környezetükben csak olyan építési beavatkozás (átalakítás, bővítés, új épület elhelyezés) engedhető meg, ami a védett érték megjelenését nem rontja, értékeinek hosszú távú fennmaradását nem veszélyezteti.

Az értékleltár alapján védelem alá helyezett objektumok felújítására, karbantartására állami, illetve önkormányzati támogatási lehetőségeket kell biztosítani.

A településen folyó fejlesztések során valamennyi, a kulturális örökségre vonatkozó törvényi környezet, illetve helyi rendelet és egyéb szabályozás betartása szükséges.

Törvényi környezet:

- 1997. évi CXL. törvény – a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről
- 149/2000. (VIII. 31.) Kormányrendelet – a régészeti örökség védelméről szóló Európai Egyezmény kihirdetéséről
- 2001. évi LXIV. törvény – a kulturális örökség védelméről
    - A kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény (továbbiakban Kötv.) 11. § alapján a nyilvántartott régészeti lelőhelyek általános védelem alatt állnak. A régészeti örökség elemeit lehetőleg eredeti lelőhelyükön, eredeti állapotukban, eredeti összefüggéseikben kell megőrizni, a védelemre irányuló intézkedéseknek elsősorban megelőző, szükség esetén mentő jellegűeknek kell lenni (Kötv. 10. §).
    - A Kötv. 19. § (1) alapján a földmunkával járó beavatkozásokkal, fejlesztésekkel, beruházásokkal, beleértve az ásványi vagyon kitermelését is (a továbbiakban együtt: beruházások), a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket jogszabályban meghatározott esetekben és módon el kell kerülni. A Kötv. 19. § (2) alapján a régészeti örökség elemei eredeti helyzetükből csak régészeti feltárás keretében mozdíthatók el. Az örökségvédelmi intézkedésekre vonatkozó javaslatok kidolgozása során a Kötv. 21–22. §-ban foglalt szempontokat kell figyelembe venni.
    - A Kötv. 8. § (1) bekezdése alapján a Magyarország határain belül a föld felszínén, a földben, a vizek medrében vagy máshol rejlő vagy onnan előkerülő régészeti lelet állami tulajdon, és e törvény erejénél fogva védelem alatt áll.
    - A Kötv 9. § értelmében a régészeti lelőhelyeket – a fenntartható használat elvének figyelembevételével – csak olyan mértékben lehet igénybe venni, hogy azok állománya számottevően ne csökkenjen, illetve eredeti összefüggéseik jelentősen ne károsodjanak.
    - Régészeti lelőhelyeken folytatott feltárási tevékenység engedély vagy bejelentés köteles, melyet a területileg illetékes Szakhatóság állít ki vagy vesz tudomásul. Domaszék

esetében szakhatóságként a Csongrád Megyei Kormányhivatal, Szeged Járási Hivatal, Építésügyi és Örökségvédelmi Osztálya illetékes.

- A Kötv 19. § (3) alapján a régészeti feltárások költségeit – a mentő feltárás, valamint a 23/F. § (7) bekezdésében foglalt eset kivételével – a 10. § (1) bekezdésére figyelemmel annak kell fedeznie, akinek érdekében az elvégzendő földmunka vagy a nyilvántartott régészeti lelőhely bolygatása szükségessé vált.
- A Kötv. 19. § (4) A régészeti feladatellátás hatósági ár alapján végezhető. A régészeti feladatellátásra vonatkozó hatósági ár képzésének szabályait, az alkalmazható legmagasabb ár mértékét, valamint a régészeti feladatellátással összefüggő költségtételek figyelembevételének részletes szabályait a 68/2018. Kormány rendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról (továbbiakban Korm. R.) határozza meg.
- Ezen kívül szükséges felhívni a figyelmet arra, hogy a Kötv. 23/C § (1) alapján nagyberuházás esetén – a (2) bekezdésben foglalt kivétellel – előzetes régészeti dokumentációt (ERD I, ERD II) kell készíteni (Kötv. 7. § (3)). A Kötv. 23/C § (3) alapján az előzetes régészeti dokumentációt a beruházóval kötött írásbeli szerződés alapján a jogszabályban kijelölt örökségvédelmi szerv készíti el, mely a Korm. R. értelmében a Budavári Ingatlanfejlesztő és Üzemeltető Nonprofit Kft. A több vizsgálati módszer alkalmazásával kivitelezett előzetes régészeti dokumentáció elkészítése erősen ajánlott az örökségvédelmi elemek váratlanul előkerülő kockázatának csökkentése érdekében. A jelenlegi jogszabályi keretek lehetőséget biztosítanak arra, hogy bármiféle földmunkákkal járó változtatások előtt a beruházó további értékfelmérő vizsgálatokat végezzen nem nagyberuházásnak számító munkálatok esetén egyaránt.
- A Kötv. 24. § (1) alapján a régészeti emlékek és leletek előkerülése esetében is gondoskodni kell a régészeti örökség elemeinek helyszíni megőrzéséről. Ha a helyszíni megőrzésre nincs lehetőség, mentő feltárást kell végezni. Mentő feltárás elvégzésére a 22. § (5) bekezdése szerinti intézmény jogosult.
- A Kötv. 24. § (2) alapján ha régészeti feltárás nélkül régészeti emlék, lelet vagy annak tűnő tárgy kerül elő, a felfedező, a tevékenység felelős vezetője, az ingatlan tulajdonosa, az építtető vagy a kivitelező köteles
- a) az általa folytatott tevékenységet azonnal abbahagyni,
- b) a jegyző útján a hatóságnak azt haladéktalanul bejelenteni, amely arról haladéktalanul tájékoztatja a mentő feltárás elvégzésére a 22. § (5) bekezdése szerint feltárásra jogosult intézményt, valamint
- c) a tevékenységet szüneteltetni, továbbá a helyszín és a lelet őrzéséről – a felelős őrzés szabályai szerint – a feltárásra jogosult intézmény intézkedéséig gondoskodni.
- A Kötv. 26 § alapján a korábban ismeretlen, régészeti nyilvántartásban nem szereplő régészeti lelőhely, illetve lelet feltáráson kívüli felfedezője vagy bejelentője jogszabályban meghatározottak szerint elismerésben részesíthető.

- Az elmúlt években tapasztalható jogszabályi változások miatt a későbbiekben felmerülő szakkérdések kapcsán mindenképpen érdemes a feladatellátással foglalkozó Szakhatóságok vagy szakértők állásfoglalását kérni a felmerülő régészeti és örökségvédelmi kérdések kapcsán.

- 191/2001. (X. 18.) Kormányrendelet – az örökségvédelmi bírságról
- 3/2003. (I. 25.) NKÖM rendelet – egyes régészeti lelőhelyek védetté nyilvánításáról
- 19/2010. (IV. 23.) OKM rendelet – a kulturális szakértői tevékenység folytatásának feltételeiről
- 14/2010. (XI. 25.) NEFMI rendelet – a kulturális javak kiviteli engedélyezéséről
- 2012. évi II. törvény - a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 2012. évi CLII. törvény - a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény módosításáról
- 2012. évi CXCI. törvény - a kulturális örökségvédelemmel kapcsolatos egyes törvények módosításáról
- 45/2012. (XI. 30.) EMMI rendelet - a kulturális javakkal kapcsolatos hatósági eljárásra vonatkozó szabályokról
- 393/2012. (XII. 20.) Korm. rendelet - a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról
- 57/2013. (VIII. 7.) EMMI rendelet - a kulturális javak védetté nyilvánításának részletes szabályairól
- 32/2014. (IV. 14.) BM rendelet - egyes régészeti lelőhelyek védetté nyilvánításáról, valamint a régészeti lelőhely és a műemléki érték védetté nyilvánításáról, nyilvántartásáról és a régészeti feltárás részletes szabályairól szóló 80/2012. (XII. 28.) BM rendelet módosításáról
- 2014/ évi CIV. törvény - a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény és azzal összefüggő törvények módosításáról
- 13/2015. (III. 11.) MvM rendelet - a régészeti lelőhely és a műemléki érték nyilvántartásának és védetté nyilvánításának, valamint a régészeti lelőhely és a lelet megtalálója anyagi elismerésének részletes szabályairól
- 39/2015. (III. 11.) Kormányrendelet - a régészeti örökség és a műemléki érték védelmével kapcsolatos szabályokról
- 68/2018. (IV.9.) Kormányrendelet a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról (Kr.)

Ezen túl helyi szabályozási eszközök is rendelkezésre állnak az épített örökség megőrzése érdekében.

3.3. ÖNKORMÁNYZATI FELADATOK

A Településfejlesztési koncepció elfogadását követően jelenleg folyamatban van a településrendezési eszközök felülvizsgálata, a hatályos jogszabályoknak megfelelő új településrendezési eszközök elkészítésére. A tervezés keretében készülnek javaslatok az örökségi értékeket is érintő szabályozási elemek, illetve övezeti és építési övezeti előírások meghatározására.

A régészeti és műemléki adatszolgáltatásként kapott poligonok feltüntetésre kerülnek a településszerkezeti terven és a szabályozási tervlapokon.

A régészeti lelőhelyek, valamint a műemlékek szabályozásáról a kulturális örökség védelméről szóló 2001. évi LXIV. törvény gondoskodik.

A helyi értékek védelmével kapcsolatos részletes szabályozásra a településkép védelméről szóló önkormányzati rendelet keretében születtek javaslatok.

A helyi művi értékek elhelyezkedése a településkép védelméről szóló önkormányzati rendelet rajzi mellékleteiben kapott helyet.

Az értékvédelemre irányuló tevékenységek között az alábbiak szerepeltek ütemezésük sorrendjében:

- helyi művi értékek beazonosítása
- helyi művi érték-megőrzés támogatási formáinak számbavétele
- településképi rendelet megalkotása
- védelmi intézkedések kidolgozása

Az Önkormányzat feladata volt elkészíttetni az építészeti értékeket, a jellegzetes települési karakterjegyeket, településképi jellemzőket bemutató településképi arculati kézikönyvet.

A településkép védelméről szóló önkormányzati rendeletben meghatározásra került - a helyi építészeti örökség feltárására, számbavételére, védetté nyilvánítására, fenntartására, a védelem megszüntetésére, a védettséggel összefüggő korlátozásokra, kötelezettségekre, a védett helyi építészeti örökség nyilvántartására vonatkozó helyi védelmi - előírásokat az önkormányzatnak figyelemmel kell kísérnie. Amennyiben szükséges, az épített környezet megóvása érdekében módosítani kell a rendeletet.

A településfejlesztési koncepció, a településképi arculati kézikönyv, a településképi rendelet, a településrendezési eszközök készítésének idején – és várhatóan azt követően is – az önkormányzat települési főépítészt foglalkoztat, aki szakmai munkájával segíti a nyilvántartott értékek megőrzését, fejlesztését.

Az Önkormányzatnak minden eszközével törekednie kell a település hagyományainak, épített örökségének megóvására, népszerűsítésére, és a fennmaradásuk elősegítéséhez szükséges anyagi források előteremtésére.

3.4. A HELYI SZABÁLYOZÁSI ELEMEKRE, ÖVEZETI ELŐÍRÁSOK, HELYI ÉRTÉKVÉDELMI RENDELETRE VONATKOZÓ JAVASLAT

Makó Város építészeti örökségének védelmét, a település építészeti értékeinek, jellemző karakterének a jövő nemzedékek számára történő megóvását Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII.31.) önkormányzati rendelet szabályozza.

3.5. AZ ÉRTÉK VÉDELMÉT SZOLGÁLÓ EGYEDI VAGY SAJÁTOS SZABÁLYOK

Makó Város Önkormányzata Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII.31.) önkormányzati rendelet megalkotásával, mint helyi szabályozási eszköz segítségével biztosítja az örökségi elemek védelmét.

3.6. AZ ÉRTÉKLELTÁRBAN SZEREPELTETETT LÉTESÍTMÉNYEK ÉRTÉKEIT ÉRINTŐ FEJLESZTÉSI, RENDEZÉSI ÉS HASZNOSÍTÁSI TÍPUSÚ FELADATOK MEGHATÁROZÁSA

Az értékleltárban műemlékként megnevezett létesítmények, fejlesztéssel, rendezéssel és egyéb hasznosítási feladatokkal nem érintettek.

3.7 AZ ÉRTÉKVÉDELEMRE IRÁNYULÓ TEVÉKENYSÉGEK PRIORITÁSAINAK MEGHATÁROZÁSA, ÜTEMEZÉSE, FELELŐSEINEK MEGNEVEZÉSE

Az értékvédelemre irányuló tevékenységeket az érintett objektumhoz vagy területhez kapcsolódó feladatok az alábbiak:

1. Országos műemléki védettség kezdeményezése

Ütemezés: Örökségvédelmi hatástanulmány és Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII.31.) önkormányzati rendelet alapján folyamatosan

Felelős: Makó Város Önkormányzata, Főépítész

2. Helyi egyedi védelemben részesülő érték(ek) bővítése a helyi településkép védelméről szóló rendeletben történő nevesítése a melléklet alapján

Ütemezés: Örökségvédelmi hatástanulmány és Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII.31.) önkormányzati rendelet alapján folyamatosan

Felelős: Makó Város képviselőtestülete, Főépítész

3. Helyi értékvédelmi területek bővítése a helyi településkép védelméről szóló rendeletben a melléklet alapján

Ütemezés: Örökségvédelmi hatástanulmány és Makó Város településének védelméről szóló 12/2018. (VII.31.) önkormányzati rendelet alapján folyamatosan

Felelős: Makó Város képviselőtestülete, Főépítész

3.8. ÖSSZEFOGLALÁS

A településfejlesztési koncepció a város értékeit figyelembe véve, megmaradásukat elősegítve hosszútávon tervez. Alapelveiben a fenntarthatóság és fejlődés tengelyei mentén mozog, az épített örökség elemeinek érvényesítésével tervez. Épített környezetről vallott jövőképe támogatható, az örökségvédelmi elemekre gyakorolt hatása egyértelműen kedvező.

A település épített örökségének számbavétele lehetővé teszi a jelenleg védetté nyilvánított örökségi elemek körének bővülését. A településen jelenleg nyilvántartott országos jelentőségű műemlékek köre kiegészülhet.

A településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott célok és az azokhoz kapcsolódó fejlesztések a társadalom, a környezet, gazdaság egységeire bontva fogalmazódtak meg. A célok és javaslatok között a környezetvédelem, természetvédelem, épített környezet védelme, valamint a település esztétikusabbá tétele kiemelt figyelmet kap.

A településfejlesztési koncepcióban foglaltak Makó város meglévő értékeire alapozva irányozzák elő a településfejlesztést, valamint a település rendezését.

Az értékek között az épített környezet megőrzendő elemei kiemelt figyelmet kapnak Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII.31.) önkormányzati rendeletben megfogalmazott előírások alapján.

A településfejlesztési koncepcióban, valamint a településrendezési eszközökben megfogalmazódott fejlesztések a természeti és épített környezet értékeinek megőrzése mellett megvalósíthatóak.

Az örökségi értékek védelme érdekében a szabályozási elemek folyamatos felülvizsgálata és érvényesítése folyik, fenntarthatóságukat a jogi eszközök segítik.

A településfejlesztési koncepció és a településrendezési eszközök az épített örökség védelmét és fenntartható fejlesztését szolgálják.

4. IRODALOMJEGYZÉK

Dövényi Zoltán (2010): Magyarország kistájainak katasztere, MTA Földrajztudományi Kutatóintézet, Budapest

Dr. Tóth Ferenc (1982): A makói ház (Makói Múzeum füzetei 30.)

Dr. Tóth Ferenc (1974): A Makói városi paraszthház telke (Makói Múzeum füzetei 15.)

Dr. Tóth Ferenc (2000): Csongrád megye építészeti emlékei.

Dr. Tóth Ferenc (2004): Makó monográfiája, 1992-2004. 1,4,5 kötetek

Fekete Zoltán (2004): Makó város Zöldfelületi vizsgálata és terve.

Kovács Gyula: Makó város építészete a XVIII. század közepétől a XIX. sz. közepéig

Nagy Júlia (1984): A makói tanyai iskolák története (Makói Múzeum füzetei 31.)

Takács Máté (2004): Makó településszerkezeti terve, 2004.

TÉR&FORMA Kft. Építész Iroda (2004) Makó város kulturális örökségvédelmi hatástanulmánya

http://acenter.hu/Jangori-neolog-zsido-izraelita-temeto-mako-8845/

https://library.hungaricana.hu/hu/view/MEGY_CSON_MMF_083/?pg=0&layout=s

Balogh Csilla (2009): Szakmai összefoglaló a régészeti feltárásokról. In: *Nyomvonalba zárva. Régészeti feltárások az M43-as autóút és a Makót elkerülő út nyomvonalán.* Szerk.: Balogh Cs., Szeged pp. 2-3.

Balogh Csilla (2015): Szarmata temető Makó-Igási járandóban – Sarmatian cemetery from Makó-Igási járandó (County Csongrád, Hungary). In: *Hadak Útján*. Archaeolingua, Budapest–Esztergom, pp. 257-320.

Balogh Csilla (2016): Kora Árpád-kori szállási temető Makó-Igási járandóban – Campsite Burial Ground from the Early Árpádian Age at Makó-Igási járandó. In: *Népek és kultúrák a Kárpát-medencében*. Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest pp. 391-421.

Benedek András – Pópity Dániel – Sóskuti Kornél (2017): Késő szarmata teleprészlet a Makót elkerülő út területéről (M43, 29. lelőhely). In: *Út(on) a kultúrák földjén. Az M43-as autópálya Szeged-országhatár közötti szakasz régészeti feltárásai és a hozzá kapcsolódó vizsgálatok.* Szerk.: T. Gábor Sz. – Czukor P., Szeged, pp. 151-174.

Blazovich László – Szukály Ferenc (1993): Középkor. In: *Makó története a kezdetektől 1849-ig*. Szerk.: Blazovich L., Makó Monográfiája 4., Makó, pp. 145–198.

Blazovich László (2000): Dél-alföldi városok a 14-16. században. In: *A középkori Dél-Alföld és Szer.* Szerk.: Kollár T., Dél-alföldi Évszázadok 13. Szeged, pp. 17-40.

Gulyás Gyöngyi (2012): Szarmata temetőrészletek Makó környékéről (Csongrád megye). – Sarmatian cemetery sections in the vicinity of Makó (Csongrád County). In: *Évkönyv és jelentés a K.Ö.Sz. 2009. évi feltárásairól.* Szerk.: Kvassay J., Budapest, pp. 253-296.

Gulyás Gyöngyi (2012): Árpád-kori településrészlet Makó, Igási út lelőhelyen (M43-as autópálya 23. lelőhely – Portion of Árpád-era settlement in Igás street site, Makó (Motorway M43, site 23). *Békés Megyei Múzeumok Közleményei,* 36, pp. 17-86.

Haraszti László (2017): Szarmata edényégető kemence a Makó-Járandószél lelőhelyről. In: *Út(on) a kultúrák földjén. Az M43-as autópálya Szeged-országhatár közötti szakasz régészeti feltárásai és a hozzá kapcsolódó vizsgálatok.* Szerk.: T. Gábor Sz. – Czukor P., Szeged, pp. 129-150.

Hargitai András (2012): Előzetes jelentés a Makó – Innenső Jángor 3. lelőhelyen (Csongrád megye) feltárt késő avar kori temetőrészletről. – Preliminari report ont he Late Avar Age cemetery section excavated at Site No. 3 at Makó – Innenső Jángor. In: *Évkönyv és jelentés a K.Ö.Sz. 2009. évi feltárásairól.* Szerk.: Kvassay J., Budapest, pp. 352-363.

Heipl Mónika: Késő szarmata teleprészlet Makó, Beke-tanya nevű lelőhelyen. In: *Út(on) a kultúrák földjén. Az M43-as autópálya Szeged-országhatár közötti szakasz régészeti feltárásai és a hozzá kapcsolódó vizsgálatok.* Szerk.: T. Gábor Sz. – Czukor P., Szeged, pp. 175-216.

Herendi Orsolya–Sóskuti Kornél (2016): Réz-, bronz-, római, Árpád-kori településnyomok és temetkezések Makó Járandóról. In: *Régészeti Kutatások Magyarországon 2011-2014*, Szerk.: Kvassay J., pp. 30-50.

Magyar régészet az ezredfordulón (2003). Nemzeti Kulturális Örökség Minisztériuma, Teleki László Alapítvány, Budapest.

Marosi Sándor – Somogyi Sándor (1990): Magyarország kistájainak katasztere I. Budapest.

Nagy Balázs (2017): Makó–Igási járandó 32. és 33. lelőhelyek újkori leletanyagának elemzése. Régészeti, néprajzi és történeti vonatkozások. In: *Út(on) a kultúrák földjén. Az M43-as autópálya Szeged-országhatár közötti szakasz régészeti feltárásai és a hozzá kapcsolódó vizsgálatok.* Szerk.: T. Gábor Sz. – Czukor P., Szeged, pp. 489-506.

Paja László (2017): Embertani vizsgálatok az M43 autópálya 37. lh., Makó-Járandó antropologiai anyagán. In: *Út(on) a kultúrák földjén. Az M43-as autópálya Szeged-országhatár közötti szakasz régészeti feltárásai és a hozzá kapcsolódó vizsgálatok.* Szerk.: T. Gábor Sz. – Czukor P., Szeged, pp. 521-538.

Párducz Mihály (1939): Római kori telep Makó mellett – Eine Siedlung der Römerzeit bei der Stadt Makó. *Dolgozatok a M. Kir. Ferencz József Tudományegyetem Régiségtudományi Intézetéből*, 15, pp. 133–145.

Sóskuti Kornél (2012): Szarmata temetkezés Makó – Innenső Jángor 3. lelőhelyen (Csongrád megye). – Sarmatian cemetery sections at Makó –Innenső Jángor 3 (Csongrád County). In: *Évkönyv és jelentés a K.Ö.Sz. 2009. évi feltárásairól.* Szerk.: Kvassay J., Budapest, pp. 297-308.

Sóskuti Kornél (2016): Középső bronzkori, szarmata, avar-, Árpád-kori településnyomok valamint szarmata és avarkori temetkeezések Makó, Dáli-ugarról. . In: *Régészeti Kutatások Magyarországon 2011-2014*, Szerk.: Kvassay J., pp. 76-96.

Sümegi Pál (2009): A Makót elkerülő úthoz kapcsolódó régészeti ásatások környezettörténeti feldolgozásának eredményei. In: *Nyomvonalba zárva. Régészeti feltárások az M43-as autóút és a Makót elkerülő út nyomvonalán.* Szerk.: Balogh Cs., Szeged, pp. 6-7.

Sümegi Pál et. al. (2017): A makói Mikócsa – halom komplex környezettörténeti elemzése. In: *Út(on) a kultúrák földjén. Az M43-as autópálya Szeged-országhatár közötti szakasz régészeti feltárásai és a hozzá kapcsolódó vizsgálatok.* Szerk.: T. Gábor Sz. – Czukor P., Szeged, pp. 539-549.

Szakály Ferenc (1993): Török kor. In: *Makó története a kezdetektől 1849-ig*. Szerk.: Blazovich L., Makó Monográfiája 4., Makó, pp. 200-287.

Szakály Ferenc (1993): Az újjátelepüléstől a polgári forradalomig. A török kiűzésétől a Rákóczi-szabadságharc végéig. In: *Makó története a kezdetektől 1849-ig.* Szerk.: Blazovich L., Makó Monográfiája 4., Makó, pp. 288-295.

Dr. Szalontai Csaba (2017): Terepbejárások az M43 autópálya nyomvonalán Szeged és az országhatár között (2000–2005). In: *Út(on) a kultúrák földjén. Az M43-as autópálya Szeged-országhatár közötti szakasz régészeti feltárásai és a hozzá kapcsolódó vizsgálatok.* Szerk.: T. Gábor Sz. – Czukor P., Szeged, pp. 15-44.

Szebenyi Tamás (2017): Dressel 24/Zeest 90 típusú amphorák Makó-Igási járandó, M43 autópálya 33. lelőhely szarmata településről. In: *Út(on) a kultúrák földjén. Az M43-as autópálya Szeged-országhatár közötti szakasz régészeti feltárásai és a hozzá kapcsolódó vizsgálatok.* Szerk.: T. Gábor Sz. – Czukor P., Szeged, pp. 325-344.

Tóth Anikó (2017): Szőreg-Perjámos kultúra állatcsont leletei Makó–Dáli-ugar lelőhelyről. In: *Út(on) a kultúrák földjén. Az M43-as autópálya Szeged-országhatár közötti szakasz régészeti feltárásai és a hozzá kapcsolódó vizsgálatok.* Szerk.: T. Gábor Sz. – Czukor P., Szeged, pp. 551-568.

Trogmayer Ottó (1993): Makó körzetének őstörténete. In: *Makó története a kezdetektől 1849-ig.* Szerk.: Blazovich L., Makó Monográfiája 4., Makó, pp. 118-145.

Sz. Wilhelm Gábor (2017): Késő szarmata kori településrészlet Makó-Mikócsa-dűlő (M43 31.) lelőhelyen. In: *Út(on) a kultúrák földjén. Az M43-as autópálya Szeged-országhatár közötti szakasz régészeti feltárásai és a hozzá kapcsolódó vizsgálatok.* Szerk.: T. Gábor Sz. – Czukor P., Szeged, pp. 257-324.

Felhasznált adattári adatok:

- Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály, Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztálya, közhiteles lelőhely nyilvántartás

Felhasznált térképészeti adatok:

- EOV 1:10 000 topográfiai alaptérkép; 26-241, 26-242, 26-243, 26-244, 26-421, 26-422, 27-133, 27-311 térképlapok
- EOV 1:10 000 topográfiai alaptérkép 27-244, 27-422, 27-424, 27-441, 27-442, 27-443, 27-444, 28-311, 28-313 térképlapok
- I., II. II. Katonai felmérés vonatkozó szelvényei: http://mapire.eu/hu/

5. MELLÉKLETEK

5.1. MELLÉKLET (RÉGÉSZETI LELŐHELYEK FŐBB ADATAI)

5.1.1. Nyilvántartott régészeti lelőhelyek főbb adatai

Lelőhely név	M43 út "I. fázis" nyomvonalának 13. lelőhelye		
Nyilvántartási szám	34503	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	5
Lelőhely névváltozata	220. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, Járandó határrészben, a Makó–Földeák közötti 4415-ös számú országúttól nyugatra, az M43 autópálya nyomvonal és az Ürmösi-csatorna találkozásától délre található a lelőhely. Az itt található, enyhén kiemelkedő természetes magaslat keleti szélén.		
EOV koordináták	X 103734; Y 760099		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0179/55, 0179/5857, 0179/5758, 0179/60, 0179/61, 0179/63, 0179/64, 0179/66, 0179/67, 0179/69, 0179/70, 0179/72, 0179/73, 0179/74, 0179/75, 0179/76, 0179/132, 0179/133, 0179/134, 0179/135, 0179/136, 0179/137, 0179/138, 0179/139, 0179/140, 0179/141, 0179/142, 0179/143, 0179/144, 0179/146, 0176/50177, 078,		
Lelőhely jellege	szórványos őskori és középkori településnyom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2001, 2003); próbafeltárás (2008).		
Megjegyzés	A lelőhely szórványos jellege és mesterségesen megrajzolt geometriája (az autópálya által kimetszett téglalap) miatt szükséges a lelőhely helyszíni felülvizsgálata.		

Lelőhely név	M43 út "I. fázis" nyomvonalának 19. lelőhelye		
Nyilvántartási szám	34509	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	6
Lelőhely névváltozata	Óföldeák		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Makó és Óföldeáki közigazgatási határ, valamint az M43 autópálya metszéspontjában található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 103949; Y 759543		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	Óföldeák: 0300, 0296/2, 0296/13, 0305/1, 0307/1, Makó: 0168, 0168/1, 168/2		
Lelőhely jellege	bronzkori erődítés és szórványos szarmata településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2001); megelőző feltárás (2008, 2009)		
Megjegyzés	Az autópálya nyomvonalába eső lelőhelyrész feltárva. A lelőhely szórványos jellege és mesterségesen megrajzolt geometriája (az autópálya által kimetszett téglalap) miatt szükséges a lelőhely helyszíni felülvizsgálata.		

Lelőhely név	Gacsiba IV, MOL 12. lh.		
Nyilvántartási szám	42434	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	7
Lelőhely névváltozata	XII. szakasz, Makó – Gacsiba IV., MOL 12. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a Gacsibai határ nyugati részén az Ürmösi-csatorna és az Ürmösi-mellékcsatorna találkozásánál, két csatorna között található a lelőhely.		

EOV koordináták	X 102538; Y 755827
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0154/21, 0154/22, 0154/23
Lelőhely jellege	rézkori (késő rézkor, Baden kultúra); népvándorláskori és kora újkori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007); megelőző feltárás (2009)
Megjegyzés	A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült leletanyag alapján valószínűleg összetartozik az 55077 nyilvántartási számú lelőhellyel. A lelőhely kiterjedése valószínűleg az Ürmösi-mellékcsatornától északra nagyobb lehet. A gázvezeték fektetéssel érintett lelőhelyrész feltárva. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon a feltárt terület nem került feltűntetésre.

Lelőhely név	**Gacsiba III, MOL 13. lh.**		
Nyilvántartási szám	42436	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	8
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a gacsibai határ nyugati részén az Ürmösi-mellékcsatornától délre, egy kissé kiemelkedő térszínen helyezkedik el a kicsi kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 102418; Y 756554		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0154/20		
Lelőhely jellege	rézkori (Bodrogkeresztúri kultúra); népvándorláskori (avar); késő középkori; kora újkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003; 2007)		
Megjegyzés	A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján elképzelhető, hogy a 42438 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak. A lelőhely helyszíni felülvizsgálata ajánlott.		

Lelőhely név	**Gacsiba II, MOL 14. lh.**		
Nyilvántartási szám	42438	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	9
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a gacsibai határ nyugati részén az Ürmösi-mellékcsatornától délre, egy a környezetéből erőteljesen kiemelkedő hosszúkás magaslaton helyezkedik el a kicsi kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 102382; Y 756693		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0154/18, 0154/19, 0154/18		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és török kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007)		
Megjegyzés	A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján		

	elképzelhető, hogy a 42436 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak. A lelőhely helyszíni felülvizsgálata ajánlott.

Lelőhely név	**Gacsiba I, MOL 15. lh.**		
Nyilvántartási szám	42439	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	10
Lelőhely névváltozata	XIV. szakasz, Makó – Gacsiba I.; MOL 15. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a gacsibai határ és a Papp-hát között húzódó mesterséges csatornától nyugatra található egy a környezetéből alig kiemelkedő magaslaton a kicsi kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 102123; Y 758210		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0159/19		
Lelőhely jellege	őskori; császárkori (szarmata) és Árpád-kori szórványos településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007); megelőző feltárás (2009)		
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján elképzelhető, hogy a 42443 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak. A magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével érintett lelőhelyrész területe a nyomvonalban feltárva. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon a feltárt terület nem került feltűntetésre.		

Lelőhely név	**Pap-hát IV, MOL 16. lh.**		
Nyilvántartási szám	42443	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	11
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a gacsibai határ és a Papp-hát között húzódó mesterséges csatornától keletre található, egy a környezetéből alig kiemelkedő magaslaton a kicsi kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 102226; Y 758398		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0172/13, 0172/14, 0172/15, 0172/16		
Lelőhely jellege	újkőkori; bronzkori; vaskori (kelta); császárkori (szarmata); Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007); megelőző feltárás (2009)		
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján elképzelhető, hogy a 42439 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak. A magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével érintett lelőhelyrész területe a nyomvonalban feltárva. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon a feltárt terület nem került feltűntetésre.		

Lelőhely név	Pap-hát III, MOL 17. lh.		
Nyilvántartási szám	42444	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	12
Lelőhely névváltozata	XV. szakasz Makó, Pap-hát III., MOL 17. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a Papp-hát határrészben, a Papháti iskolától északnyugatra, egy egyenletesen sík térszínen található a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 102448; Y 758925		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0172/68, 0172/69, 0172/70, 0172/71, 0172/72, 0172/73, 0172/74, 0172/75		
Lelőhely jellege	rézkori; császárkori (szarmata); népvándorláskori (avar) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007); megelőző feltárás (2009)		
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján valamint a megelőző feltárás alkalmával igazolásra került, hogy a 42446 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak. Összevonásuk nem történt meg. A magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével érintett lelőhelyrész területe a nyomvonalban feltárva. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon a feltárt terület nem került feltűntetésre.		

Lelőhely név	Pap-hát II, MOL 18.lh.		
Nyilvántartási szám	42446	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	13
Lelőhely névváltozata	XV. szakasz Makó, Pap-hát II., MOL 18. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a Papp-hát határrészben, a Papháti iskolától északnyugatra, egy egyenletesen sík térszínen található a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 102496; Y 759018		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0172/66, 0172/67, 0172/68, 0172/69, 0172/66		
Lelőhely jellege	őskori; népvándorláskori (késő avar) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007); megelőző feltárás (2009)		
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján valamint a megelőző feltárás alkalmával igazolásra került, hogy a 42446 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak. Összevonásuk nem történt meg. A magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével érintett lelőhelyrész területe a nyomvonalban feltárva. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon a feltárt terület nem került feltűntetésre.		

Lelőhely név	MOL 19-23. lh. összevont lelőhely		
Nyilvántartási szám	42450	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	14
Lelőhely névváltozata	NABCSM26; Sóstó ÉNy-i magaspartja, MOL 20.; Sóshalom alatt, MOL 21.; Sóstó északi magaspartja II., MOL 22.; Pap-hát I, MOL 19. lh.; Makó XVI. szakasz , Pap-hát I.; MOL 19. lh.; M43 21. lelőhely; 201. lh.; Paphalom; 199. lh.; Sóstói-halom; 185. lh.; Paphát II.; 156. lh.; Sóstó É-i magaspartja I, MOL 23. lh.; XVII. szakasz , Makó-Sóstó I. MOL 23. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	Makótól északra, a Pap-hát határrész keleti oldalán, a Makó–Földeák műúttól nyugatra, az M43 autópályától délre található a lelőhely, a Sóstónak nevezett mély fekvésű részhez kapcsolódó egyenetlen, hullámos felszínű magasparton. A lelőhely és környezetének arculatát az ott magasodó Sóstói-halom és Paphalom határozzák meg.		
EOV koordináták	X 102888; Y 759742		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0141/29, 0141/30, 0141/31, 0141/33, 0141/48, 0141/56, 0141/57, 0151, 0169/7, 0170/1, 0172/6, 0172/17, 0172/18, 0172/19, 0172/57, 0172/58, 0172/59, 0172/60, 0172/61, 0172/80, 0173, 0175/2, 0175/3, 0176/3, 0179/11, 0179/12, 0179/16, 0179/50, 0179/89, 0180, 0181/1, 0186/127		
Lelőhely jellege	bronzkori (kora bronzkor, Makó kultúra); vaskori, császár kori (szarmata); Árpád-kori és újkori településnyomok, valamint ismeretlen korú halomsír és szarmata temető		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973, 2002, 2003, 2007, 2009); megelőző feltárás (2009)		
Megjegyzés	A nagykiterjedésű lelőhely több kisebb egység összevonásával jött létre. Az újabb terepbejárások során (pl. Nabucco gázvezeték létesítéséhez kapcsolódó előkészítő munka) az egész lelőhely területén jelentkeztek felszíni régészeti leletek, melyek indokolták a kisebb egységek összevonását. A lelőhelyen belül található a Sóstói-halom és a Paphalom. A jelenlegi domborzati adottságok alapján elképzelhető, hogy a Sóstói-halom közelében további halmok is voltak korábban. Mára felületük erőteljesen lekopott, pontosan nem eldönthető, jelenleg földművelés alatt állnak. A magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével érintett bizonyos lelőhelyrészek területe a nyomvonalban feltárásra kerültek, a többi részen régészeti megfigyelés történt. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon a feltárt terület nem került feltűntetésre. A lelőhelyről előkerült leletek és jelenségek tudományos feldolgozása részben megtörtént (Gulyás 2012).		

Lelőhely név	Igási járandó I, MOL 25. lh.		
Nyilvántartási szám	42472	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	20
Lelőhely névváltozata	NABCSM 23; M43 32. lelőhely; Igási járandó II, MOL 26. lh.; Igási járandó (M43 autópálya 34. lelőhely)		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre az Igási–Járandó határrészben, a Makó–Rákos és az Igási út között, egy időszakos vízfolyás kanyarulatának külső, nyugati ívén helyezkedik el a félhold-szerű, hosszú, keskeny formájú lelőhelytest. Az M43 autópálya keresztül halad rajta.		
EOV koordináták	X 102144; Y 762828		

A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0388/22, 0388/23, 0388/24, 0388/25, 0388/26, 0388/27, 0389, 0390/7, 0390/16, 0390/18, 0390/36, 0390/37, 0390/38, 0390/39, 0390/40, 0390/41, 0390/42, 0390/43, 0390/44, 0390/73, 0390/74, 0390/75, 0390/76, 0390/77, 0390/78, 0390/79, 0390/80, 390/81, 0390/82, 0390/83, 0390/84, 00390/85, 0390/86, 0390/87, 0390/88, 0390/89, 0390/90, 0390/91, 0390/92, 0402/7 0388/21, 0388/22, 0388/23, 0388/24, 0388/25, 0388/26, 0388/27, 0389/2, 0390/18, 0390/36, 0390/37, 0390/38, 0390/39, 0390/40, 0390/41, 0390/42, 0390/43, 0390/73, 0390/74, 0390/75, 0390/76, 0390/77, 0390/78, 0390/79, 0390/80, 0390/81, 0390/82, 0390/83, 0390/84, 0390/90, 0390/91, 0390/92, 0390/161, 0390/164, 0390/166, 0390/167, 0390/168, 0390/169, 0390/170, 0390/171, 0390/172, 039/173, 0390/174, 0390/175, 0390/176, 0390/177, 0390/178, 0390/179, 0390/181, 0402/7, 0403/1
Lelőhely jellege	vaskori (kelta); császárkori (szarmata); kora újkori településnyomok és szarmata temető
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2005, 2007, 2009); régészeti megfigyelés (2013); megelőző feltárás (2009, 2011; 2012); próbafeltárás (2011); helyszíni szemle (2009)
Megjegyzés	A lelőhely a területén keresztülhaladó magyar-román gázszállító tranzitvezeték és az M43 autópálya nyomvonalában feltárásra került. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon a feltárt terület nem került feltűntetésre. A lelőhelyről előkerült leletek és jelenségek tudományos feldolgozása részben megtörtént (Gulyás 2012).

Lelőhely név	**Dáli ugar II, MOL 28. lh.**		
Nyilvántartási szám	42476	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	23
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Makó–Királyhegyes úttól keletre, délkeletre, az M43 autópálya előtt, a Dáli-ér csatornává szabályozott medrétől délre egy a környezetéből kiemelkedő dombháton található a jelenleg kis kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 100052; Y 764790		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0628/10, 0628/11, 0628/12, 0628/13, 0628/14, 0628/17		
Lelőhely jellege	népvándorláskori (avar); Árpád-kori és kora újkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007)		
Megjegyzés	A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján valószínű, hogy a 42489 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak. Ajánlott a lelőhely helyszíni revízióját elvégezni.		

Lelőhely név	**Dáli ugar III, MOL 29. lh.**		
Nyilvántartási szám	42489	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	24
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely	A településtől északkeletre, a Makó–Királyhegyes úttól keletre, délkeletre, az		

elhelyezkedése	M43 autópálya előtt, a Dáli-ér csatornává szabályozott medrétől délre egy a környezetéből kiemelkedő dombháton található a jelenleg kis kiterjedésűnek ismert lelőhely.
EOV koordináták	X 99918; Y 764870
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0628/3, 0628/4, 0628/5, 0628/7, 0628/8, 0628/9
Lelőhely jellege	bronzkori; császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007)
Megjegyzés	A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján valószínű, hogy a 42476 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak. Ajánlott a lelőhely helyszíni revízióját elvégezni.

Lelőhely név	**Dáli ugar IV, MOL 30. lh.**		
Nyilvántartási szám	42491	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	25
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Dáli–Ugar határrészben, az M43 autópályától délre, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől nyugatra, egy időszakosan vízjárta meander mély fekvésű részén helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 99156; Y 766156		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0616/4, 0616/45, 0616/46, 0616/74, 0616/75, 0616/76, 0616/84		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007)		
Megjegyzés	A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján elképzelhető, hogy kiterjedése a jelenleg ismert méretétől nagyobb lehet. Ajánlott a lelőhely helyszíni revízióját elvégezni.		

Lelőhely név	**Dáli ugar V, MOL 31. lh.**		
Nyilvántartási szám	42493	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	26
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Dáli–Ugar határrészben, az M43 autópályától délre, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől nyugatra, egy viszonylag egyenletesen sík terepszínen helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 99026; Y 766516		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0616/84		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007)		
Megjegyzés	A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján elképzelhető, hogy kiterjedése a jelenleg ismert méretétől nagyobb lehet. Ajánlott a lelőhely helyszíni revízióját elvégezni.		

Lelőhely név	Dáli ugar VI, MOL 32. lh.		
Nyilvántartási szám	42496	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	27
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Dáli–Ugar határrész déli oldalán, a Makó–Kövegy úttól északra, annak közelében a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől egy viszonylag egyenletesen sík terepszínen helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 98722; Y 767226		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0620/6		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007); megelőző feltárás (2009)		
Megjegyzés	A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján elképzelhető, hogy kiterjedése a jelenleg ismert méretétől nagyobb lehet, lehetséges, hogy a 42497 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartozik. Ajánlott a lelőhely helyszíni revízióját elvégezni. A magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével érintett lelőhelyrész területe a nyomvonalban feltárva. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon a feltárt terület nem került feltűntetésre.		

Lelőhely név	Dáli ugar VII, MOL 33. lh.		
Nyilvántartási szám	42497	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	28
Lelőhely névváltozata	NABCSM15		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Dáli–Ugar határrész déli oldalán, a Makó–Kövegy úttól északra, annak közelében a Sámson–Apátfalvi–Szárazér töltése mellett egy viszonylag egyenletesen sík terepszínen helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 98717; Y 767349		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0595/1, 0620/6		
Lelőhely jellege	Árpád-kori település		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007, 2009); megelőző feltárás (2009); régészeti megfigyelés (2014)		
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai alapján elképzelhető, hogy a 42496 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak. A magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével érintett lelőhelyrész területe a nyomvonalban feltárva. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon a feltárt terület nem került feltűntetésre.		

Lelőhely név	Dáli-tanyák I, MOL 34. lh.		
Nyilvántartási szám	42499	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	29

Lelőhely névváltozata	NABCSM14; Dáli-tanyák II., MOL 35. lh. XXIV. szakasz
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Dáli–tanyák határrész déli oldalán, a Makó–Kövegy út két oldalán, a Sámson–Apátfalvi–Szárazér keleti töltésétől indulva egy domborzatilag enyhén tagolt terepszínen helyezkedik el a lelőhely.
EOV koordináták	X 98701; Y 767817
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0579/1, 0579/3, 0579/4, 0579/5, 0579/6, 0579/7, 0579/8, 0579/9, 0579/10, 0579/11, 0579/12, 0579/13, 0580, 0581/1, 0581/2, 0581/3, 0581/4, 0581/5, 0581/6, 0581/7, 0581/8, 0581/9, 0581/10, 0581/11, 0581/12, 0581/13, 0581/14, 0581/15, 0581/16, 0582, 0583/35, 0583/36, 0583/40, 0583/41, 0583/45, 0583/46, 0583/47, 0583/51, 0583/54, 0583/55, 0583/56, 0583/57, 0583/64, 0583/65, 0583/68, 0583/69, 0583/70, 0583/71, 0583/74, 0583/75, 0583/76, 0583/77, 0583/78, 0583/79, 0583/80, 0583/94, 0583/95, 0594/1, 0586/4, 0586/5, 0586/12, 0586/13, 0586/14, 0586/15, 0586/16, 0586/17, 0586/18, 0586/19, 0586/20, 0586/21, 0586/22, 0586/24, 0594/1, 0595/1
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2007, 2009); megelőző feltárás (2009)
Megjegyzés	A magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével érintett lelőhelyrész területe a nyomvonalban feltárva. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon a feltárt terület nem került feltűntetésre.

Lelőhely név	**Makó Igási ugar (M43 autópálya 32. lelőhely)**		
Nyilvántartási szám	52676	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	31
Lelőhely névváltozata	Igási-ugar; Makó 31. lh.; M43 HT 32. lh.; M43 58. lh.; Igási járandó		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Makó–Földeák úttól keletre, az M43 autópályától délre, az Igási-ugar határrészben, egy időszakos vízállással borított, ívelt vonalú mélyedés külső ívén található a hosszúkás, félhold alakban elnyúl lelőhely.		
EOV koordináták	X 103169; Y 761140		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0186/84, 0186/85, 0186/86, 0186/87, 0186/88, 0186/152, 0186/156, 0186/159, 0186/160, 0186/163, 0186/164, 0186/166, 0186/168, 0186/179		
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata); Árpád-kori és újkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2005, 2010); megelőző feltárás (2012); helyszíni szemle (2009)		
Megjegyzés	A lelőhely északnyugati végét az autópálya érintette, a nyomvonalba eső lelőhelyterületek feltárásra kerültek.		

Lelőhely név	**Igási Ugar**		
Nyilvántartási szám	52712	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	32
Lelőhely névváltozata	NABCSM24; Igási ugar (M43 autópálya 33. lelőhely); XVIII. szakasz Makó, Igási-ugar, Igási járandó; MOL 24., 25. lh.; MOL 24. lh.; M43 59. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, az Igási úttól nyugatra, az M43 autópályától délre, az Igási-ugar határrészben, egy időszakos vízállással borított, ívelt vonalú mélyedés külső ívének keleti oldalán található a lelőhely egy domborzatilag viszonylag egységesen sík területen.		

EOV koordináták	X 102809; Y 761841
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0186/10, 0186/13, 0186/25, 0186/31, 0186/90, 0186/103, 0186/104, 0186/179, 0186/180, 0186/182, 0186/183, 0186/184, 0186/185, 0186/186, 0186/187, 0186/197, 0186/208
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); Árpád-kori és újkori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2003, 2005, 2007, 2009); megelőző feltárás (2009, 2013); próbafeltárás (2012); régészeti megfigyelés (2013)
Megjegyzés	A lelőhely magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével és az M43 autópálya építésével érintett része feltárva.

Lelőhely név	**Igási járandó (M43 autópálya 35. lelőhely)**		
Nyilvántartási szám	52721	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	34
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, az Igási úttól keletre, az M43 autópályától délre, az Igási-Járandó határrészben, az út mellett egy a környezetéből alig kiemelkedő dombháton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 102486; Y 762304		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0390/18, 0390/77, 0390/78, 0390/79, 0390/80, 0390/81, 0390/82, 0392/2		
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata); Árpád-kori; késő középkori és újkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2005, 2007)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Igási járandó (M43 autópálya 36. lelőhely)**		
Nyilvántartási szám	52724	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	35
Lelőhely névváltozata	129. lelőhely; NABCSM22; M43 33.; Igási ugar I.;		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre az Igási–Járandó határrészben, a Makó–Rákos és az Igási út között, a Rákosi úthoz közelebb, egy időszakos vízfolyás kanyarulatának belső, keleti ívén helyezkedik el a lelőhelytest. Az M43 autópálya keresztül halad rajta.		
EOV koordináták	X 102186; Y 763050		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0388/30, 0388/31, 0388/32, 0388/33, 0388/34, 0388/35, 0388/36, 0388/37, 0388/38, 0388/39, 0388/40, 0388/42, 0389/2, 0390/3, 0390/21, 0390/94, 0390/95, 0390/98, 0390/113, 0390/114, 0390/115, 0390/116, 0390/117, 0390/118, 0390/119, 0390/120, 0390/121, 0390/122, 0390/123, 0390/124, 0390/125, 0390/126, 0390/127, 0390/128, 0390/129, 0390/130, 0390/131, 0390/132, 0390/133, 0390/134, 0390/135, 0390/136, 0390/137, 0390/138, 0390/139, 0390/140, 0390/141, 0390/142, 0390/143, 0390/144, 0390/145, 0390/146, 0390/147, 0390/149, 0390/150, 0390/151, 0390/155, 0390/157, 0390/159, 0390/160, 0390/161, 0390/162,		
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata); Árpád-kori; késő középkori és újkori településnyomok, valamint szarmata temető		

A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973, 2005, 2007, 2009); próbafeltárás (2011), megelőző feltárás (2011); helyszíni szemle (2009)
Megjegyzés	A lelőhely M43 autópálya építéssel érintett területe részben feltárva. A feltáratlan területeken régészeti emlékek a kivitelezéshez kapcsolódó régészeti megfigyelés során nem jelentkeztek. A lelőhelyről előkerült leletek és jelenségek tudományos feldolgozása részben megtörtént (Nagy 2017; Szebenyi 2017).

Lelőhely név	**Igási járnadó ugar (M43 autópálya 37. lelőhely)**		
Nyilvántartási szám	52726	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	36
Lelőhely névváltozata	M43 34. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre az Igási–Járandó határrészben, a Makó–Rákos út közelében, attól nyugatra helyezkedik el a lelőhely egy északnyugat–délkelet irányú, enyhe dombvonulat déli részén.		
EOV koordináták	X 102081; Y 763456		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0390/146, 0390/149		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és népvándorlás kori (késő avar) települések		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2005); próbafeltárás (2011); helyszíni szemle (2009)		
Megjegyzés	Az autópálya építéséhez kapcsolódó próbafeltárás során régészeti jelenségek nem kerültek elő, ezért a későbbiekben az érintett részein csak régészeti megfigyelés történt.		

Lelőhely név	**Járandószék (M43 autópálya 38. lelőhely)**		
Nyilvántartási szám	52727	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	37
Lelőhely névváltozata	M43 autópálya 35. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Rákosi–Járandó határrészben, a Makó–Rákos úttól keletre, közvetlen mellette, egy természetes mélyedés északi magaspartján helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 101850; Y 763596		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0390/153, 0403/2, 0404/6, 0404/23, 0404/24, 0404/41, 0404/42, 0404/46, 0404/47, 0404/48, 0404/49, 0404/51, 0404/53, 0404/54, 0404/55, 0404/57, 0404/58, 0404/59, 0404/60, 0404/62		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); Árpád-kori és késő középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2005); próbafeltárás (2011); megelőző feltárás (2012); régészeti megfigyelés (2013) helyszíni szemle (2009)		
Megjegyzés	A lelőhely M43 autópálya építéssel érintett része feltárva.		

Lelőhely név	**Járandó (M43 autópálya 40. lelőhely)**		
Nyilvántartási szám	52731	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	39
Lelőhely névváltozata	NABCSM21; Járandó (M43 37. lelőhely); Dáli ugar I, MOL 27. lh.; Járandószék		

	(M43 autópálya 39. lelőhely); M43 autópálya 36. lelőhely; Paku E. tanya; MOL 45. lh.
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Rákosi–Járandó és a Dáli–Ugar között, északkeletről egy természetes mélyedéssel határolt, domborzatilag változó szerkezetű, mélyebb és magasabb részekkel tagolt területen helyezkedik el a rendkívül nagyméretű lelőhely.
EOV koordináták	X 101105; Y 764536
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0404/9, 0404/13, 0404/14, 0404/15, 0404/16, 0404/17, 0404/18, 0404/19, 0404/20, 0404/21, 0404/22, 0404/51, 0404/55, 0404/61, 0404/62, 0406/8, 0406/10, 0406/11, 0406/12, 0406/13, 0406/14, 0406/15, 0406/16, 0407, 0408/7, 0408/14, 0408/16, 0408/17, 0409, 0410/10, 0410/2, 0410/6, 0410/10, 0410/11, 0410/13, 0410/16, 0410/19, 0410/20, 0413/1, 0413/2, 0413/3, 0415/4, 0415/7, 0415/8, 0415/10, 0415/11, 0415/12, 0415/13, 0415/14, 0416, 0417/15, 0417/16, 0417/18, 0417/19, 0417/20, 0417/21, 0417/22, 0417/23, 0548/7, 0548/8, 0548/9, 0548/10, 0598/4, 0598/5, 0598/6, 0598/7, 0598/8, 0598/9, 0598/10, 0598/11, 0598/12, 0598/13, 0603/2, 0603/3, 0604/2, 0604/4, 0604/7, 0604/8, 0604/9, 0604/12, 0604/13, 0625/8, 0625/9, 0626/15, 0626/16, 0626/17, 0626/18, 0626/19, 0626/31, 0626/32,
Lelőhely jellege	újkőkori; rézkori; bronzkori (Szőreg-Perjámos kultúra); császár kori (szarmata); népvándorlás kori (avar); Árpád-kori; kora újkori településnyomok, valamint bronzkori; szarmata és Árpád-kori temetkezések
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973, 2003, 2005, 2007, 2009); próbafeltárás (2011); megelőző feltárás (2009, 2011, 2012, 2013); régészeti megfigyelés (2013, 2014); helyszíni szemle (2009)
Megjegyzés	A több (kb. 6) korábban különálló lelőhely összevonása azért vált indokolttá, mert a területet keresztül szelő gázvezeték és M43 autópálya feltárási munkálatai során mindenhol jelentkeztek régészeti jelenségek. Azok eloszlása térben és időben ugyan változó volt, de örökségvédelmi szempontból hozzávetőlegesen folytonosnak tekinthető. A lelőhely magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével és az M43 autópálya építésével érintett része feltárva. A lelőhelyről előkerült leletek és jelenségek előzetes bemutatása részben megtörtént (Herendi–Sóskuti 2016; Haraszti 2017; Paja 2017).

Lelőhely név	**Dáli ugar (M43 autópálya 41. lelőhely)**		
Nyilvántartási szám	52732	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	40
Lelőhely névváltozata	Makó 163. lh.; Kovács- tanya; Dáli ugar 80.; 115. lh.; Dáli- ugar 3. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Dáli-ugar határrészben egy természetes mélyedésekkel (Dáli-csatorna természetes mederrészei) és magaslatokkal szabdalt, domborzatilag változó szerkezetű területen helyezkedik el a rendkívül nagyméretű lelőhely. Az M43 autópálya a lelőhely közepén halad keresztül.		
EOV koordináták	X 100451; Y 765720		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0596/28, 0596/29, 0596/30, 0596/60, 0596/61, 0596/73, 0596/74, 0603/5, 0606, 0608/3, 0608/11, 0608/12, 0608/13, 0608/14, 0608/15, 0608/24, 0608/25, 0608/26, 0608/27, 0608/28, 0608/29, 0608/30, 0608/31, 0608/32, 0608/33, 0608/34, 0608/35, 0608/36, 0608/37, 0608/38, 0608/39, 0608/40,		

	0608/41, 0608/42, 0608/44, 0608/46, 0608/47, 0608/48, 0608/49, 0609/1, 0611/3, 0612/2, 0612/3, 0612/5, 0612/6, 0612/8, 0612/9
Lelőhely jellege	bronzkori (közép bronzkori, Szőreg-Perjámos és késő bronzkori, Gáva kultúra); császár kori (szarmata); újkori településnyomok, bronzkori és szarmata temetkezések
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973, 2005, 2007); próbafeltárás (2013); megelőző feltárás (2009, 2013); helyszíni szemle (2006, 2009)
Megjegyzés	A több (kb. 5) korábban különálló lelőhely összevonása azért vált indokolttá, mert a területet keresztül szelő gázvezeték és M43 autópálya feltárási munkálatai során mindenhol jelentkeztek régészeti jelenségek. Azok eloszlása térben és időben ugyan változó volt, de örökségvédelmi szempontból hozzávetőlegesen folytonosnak tekinthető a területen. A lelőhely magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével és az M43 autópálya építésével érintett része feltárva. A településnyomok részben összetartoznak az 52733 nyilvántartási számú lelőhellyel.

Lelőhely név	**Dáli ugar (M43 autópálya 42. lelőhely)**		
Nyilvántartási szám	52733	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	41
Lelőhely névváltozata	NABCSM19; Makó 3. homokbánya; Dáli- ugar 4- 5. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Dáli-ugar határrészben egy természetes mélyedésekkel (Dáli-csatorna természetes mederrészei) és magaslatokkal szabdalt, domborzatilag változó szerkezetű területen helyezkedik el a rendkívül nagyméretű lelőhely. Az M43 autópálya a lelőhely közepén halad keresztül.		
EOV koordináták	X 100464; Y 765703		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0596/28, 0596/29, 0596/30, 0596/60, 0596/61, 0596/73, 0596/74, 0603/5, 0606, 0608/3, 0608/11, 0608/12, 0608/13, 0608/14, 0608/15, 0608/24, 0608/25, 0608/26, 0608/27, 0608/28, 0608/29, 0608/30, 0608/31, 0608/32, 0608/33, 0608/34, 0608/35, 0608/36, 0608/37, 0608/38, 0608/39, 0608/40, 0608/41, 0608/42, 0608/44, 0608/46, 0608/47, 0608/48, 0608/49, 0609/1, 0611/3, 0612/1, 0612/2, 0612/3, 0612/4, 0612/5, 0612/6, 0612/8, 0612/9		
Lelőhely jellege	rézkori (középső rézkor); bronzkori (késő bronzkor); vaskori (kelta); császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar); Árpád-kori; kora újkori településnyomok valamint bronzkori temető		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2005, 2007, 2009); megelőző feltárás (2009, 2010, 2013); régészeti megfigyelés (2009); helyszíni szemle (2006, 2009)		
Megjegyzés	A lelőhely magyar-román gázszállító tranzitvezeték fektetésével és az M43 autópálya építésével érintett része feltárva. A településnyomok részben összetartoznak az 52732 nyilvántartási számú lelőhellyel. A lelőhely északi része valószínűleg rongálódott egy homokbánya nyitása során. A lelőhelyről előkerült leletek és jelenségek tudományos feldolgozása részben megtörtént (Tóth 2017).		

Lelőhely név	**Dáli ugar (M43 autópálya 43. lelőhely)**		
Nyilvántartási szám	52735	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban	42

		szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	Dáli ugar; 127. lh.; M43 40. lh.; M43 autópálya HT 43. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A lelőhely a Makó-Csanádpalota közötti műúttól É-ra, mintegy 1km távolságra található az M43 autópálya nyomvonalán, a Száraz-ér magaspartján. A kanyargós meder északi oldalán elhelyezkedő magasparton, a környezetből alig kiemelkedő területen fekszik.		
EOV koordináták	X 99962; Y 766507		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0610/9, 0610/10, 0611/1, 0611/2, 0611/3, 0614/13, 0614/14, 0614/16, 0614/18, 0614/19, 0614/20, 0614/21, 0614/23, 0614/24, 0614/25, 0614/26, 0615/3, 0615/4, 0615/5, 0616/35, 0616/81, 0616/82, 0616/83		
Lelőhely jellege	bronzkori (középső és késő bronzkori; vaskori (kora vaskori; császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar); Árpád-kori településnyomok és szarmata temetkezések		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973, 2005); megelőző feltárás (2013); helyszíni szemle (2009)		
Megjegyzés	A lelőhely M43 autópálya építéssel érintett része feltárva. A lelőhelyről előkerült leletek és jelenségek előzetes bemutatása részben megtörtént (Sóskuti 2016).		

Lelőhely név	**Dáli-tanyák (M43 autópálya 44. lelőhely)**		
Nyilvántartási szám	52740	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	43
Lelőhely névváltozata	M43 41. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre a Makó–Kövegy úttól északra, az M43 autópálya nyomvonalán, a Sámson–Apátfalvi–Szárazér melletti magasparton helyezkedik el. Nagyméretű lelőhely a magaslaton hosszan húzódik nyugat-kelet irányú hossztengellyel.		
EOV koordináták	X 99631; Y 767857		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0566/20, 0566/21, 0566/22, 0566/23, 0566/24, 0566/28, 0566/29, 0566/30, 0566/31, 0566/32, 0566/35, 0566/53, 0566/54, 0566/55, 0566/56, 0566/57, 0566/58, 0566/59, 0566/60, 0566/61, 0566/62, 0566/63, 0566/64, 0566/65, 0566/66, 0566/67, 0566/68, 0566/69, 0566/70, 0566/71, 0566/72, 0566/73, 0566/74, 0566/75, 0566/107, 0566/108, 0566/109, 0566/113, 0566/114, 0566/115, 0566/116, 566/126, 0566/127, 0566/128, 0566/129, 0566/130, 0566/131, 0566/132, 0566/133, 0566/134, 0566/135, 0566/136, 0566/137, 0566/138, 0566/139, 0566/140, 0566/141, 0566/142, 0566/143, 0566/144, 0566/145, 0566/146, 0566/147, 0566/148, 0566/149, 0566/150, 0566/151, 0566/152, 0566/153, 0566/154, 0566/155, 0566/156, 0566/157, 0566/158, 0566/159, 0566/160, 0566/161, 0566/162, 0566/163, 0566/164, 0566/165, 0566/166, 0566/167, 0566/168, 0566/169, 0566/170, 0566/171, 0566/172, 0566/173, 0566/174, 0566/175, 0567/6, 0567/7, 0567/8, 0567/9, 0567/10, 0567/12, 0567/13, 0568/8, 0568/18, 0568/19, 0568/20, 0568/21, 0568/22, 0568/28, 0568/30, 0568/31, 0568/32, 0568/33, 0568/34, 0568/35, 0568/36, 0568/37, 0568/38, 0568/39, 0568/40, 0568/41, 0568/42, 0568/43, 0568/45, 0568/46, 0568/47, 0568/48, 0568/49, 0568/50, 0568/51, 0568/52, 0568/53, 0568/54, 0568/55, 0568/56, 0568/57, 0568/58, 0568/59, 0568/60, 0569/1, 0569/2, 0569/3, 0573/35, 0573/38, 0573/43, 0573/44, 0573/48, 0573/49, 0573/52, 0573/53, 0573/57, 0573/58, 0573/60, 0573/61, 0573/63, 0573/64, 0573/68, 0573/69, 0573/70, 0573/71, 0573/72, 0573/73, 0573/74, 0573/75,		

	0573/76, 0573/77, 0573/78, 0573/79, 0573/80, 0573/81, 0573/82, 0573/83, 0573/84, 0573/85, 0573/110, 0573/112, 0573/114, 0573/116, 0573/118, 0573/120, 0573/122, 0573/124, 0573/126, 0573/128, 0573/130, 0573/132, 0573/134, 0573/136, 0573/138, 0573/140, 0573/142, 0573/144, 0573/145, 0573/147, 0573/148, 0573/149, 0573/150, 0573/151, 0573/152, 0573/153, 0573/154, 0573/155, 0573/156, 0573/157, 0573/158, 0573/159, 0573/160, 0573/161, 0573/162, 0573/163, 0573/164, 0573/165, 0573/166, 0573/167, 0573/168, 0573/169, 0573/170, 0573/171, 0573/172, 0573/173, 0573/174, 0573/175, 0573/176, 0573/177, 0573/178, 0573/180, 0573/183, 0573/186, 0573/189, 0573/192, 0573/261, 0573/262, 0573/263, 0573/264, 0573/265, 0573/266, 0573/267, 0573/268, 0573/269, 0573/270, 0573/271, 0573/272, 0573/273, 0573/274, 0573/275, 0573/276, 0573/277, 0573/278, 0573/279, 0573/280, 0573/281, 0573/282, 0573/283, 0573/284, 0573/285, 0573/286, 0573/287, 0573/288, 0573/289, 0573/290, 0573/291, 0573/292, 0573/293, 0573/294, 0573/295, 0573/296, 0573/297, 0573/298, 0574, 0575/1, 0576, 0595/1
Lelőhely jellege	bronzkori (kora bronzkor); vaskori (kelta); császár kori (szarmata); Árpád-kori; újkori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2005); megelőző feltárás (2011, 2012, 2013); helyszíni szemle (2009)
Megjegyzés	A lelőhely M43 autópálya építéssel érintett része feltárva. A lelőhely jellege és a geomorfológiai adottságok alapján elképzelhető, hogy az 55015 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartozik. Ebben az esetben a lelőhely egy része a középkori Dál falu lehetett.

Lelőhely név	**Dáli (M43 autópálya 45. lelőhely)**		
Nyilvántartási szám	52745	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	44
Lelőhely névváltozata	M43 42. lelőhely, Makó-Dáli tanyák; M43 autópálya 45. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Dáli-tanyák határrészben, a Makó–Kövegy műúttól északra, az M43 autópálya nyomvonalán, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre egy időszakos vízjárással borított, észak-dél irányú természetes mélyedés nyugati magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 99625; Y 769140		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0571/61, 0571/62		
Lelőhely jellege	Árpád-kori település		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2005); megelőző feltárás (2012, 2013)		
Megjegyzés	A lelőhelypoligon formája alapján kiterjedésének pontosítása helyszíni szemlét igényel.		

Lelőhely név	**Bekai-dűlő**		
Nyilvántartási szám	54667	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	47
Lelőhely névváltozata	Makó-Királyhegyes közti 4424. sz. út 7. lh.		
Lelőhely	A településtől északkeletre, a Dáli-tanyák határrészben a Sámson–Apátfalvi-		

elhelyezkedése	csatornától keletre található Királyhegyesi–Száraz-ér déli partján, a környezetéből enyhén kiemelkedő magaslaton helyezkedik el a lelőhely.
EOV koordináták	X 103028; Y 767196
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0547, 0548/1, 0553/4, 0560/3, 0560/7, 0560/8, 0560/24
Lelőhely jellege	Árpád-kori település
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2006); régészeti megfigyelés (2016)
Megjegyzés	–

Lelőhely név	**Bekai-dűlő II.**		
Nyilvántartási szám	54668	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	48
Lelőhely névváltozata	Makó-Királyhegyes közti 4424. sz. út 8. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Dáli-tanyák határrésztől északra, Csanádalbertitől nyugatra található Bekai-dűlő nyugati részén, a Királyhegyesi–Száraz-ér déli partján, a környezetéből enyhén kiemelkedő magaslaton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 103756; Y 768004		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0548/1, 0549/2, 0551/8, 0552, 0560/3, 0560/13		
Lelőhely jellege	Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2006); régészeti megfigyelés (2016)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Rákos-Királyhegyesi-ér I.**		
Nyilvántartási szám	54873	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	49
Lelőhely névváltozata	1. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól keletre, a Rákos–Csanádalberti úttól délre a Királyhegyesi–Száraz-értől (Csorgó) északra húzódó magasparton található a lelőhely, a Vágott-halommal szemközt lévő oldalon.		
EOV koordináták	X 108364; Y 772655		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0499/3, 0499/4, 0499/5		
Lelőhely jellege	bronzkor (késő bronzkor, Gávai kultúra)		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	Jelenleg ismert, hosszú, keskeny formája miatt érdemes helyszíni szemlén alapuló revízióját elvégezni.		

Lelőhely név	**Rákos-Méneskút**		
Nyilvántartási szám	54874	Lelőhely közhiteles	50

		nyilvántartásban szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	2. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól keletre, a Rákos–Csanádalberti úttól délre, egy élesebb kanyarban a Királyhegyesi–Száraz-értől (Csorgó) északra húzódó magasparton található a lelőhely. A magaspart eredetileg az időszakos vízfolyás partja volt.		
EOV koordináták	X 110453; Y 774286		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0492/14		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A jelenleg kis kiterjedésű, szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető lelőhely helyszíni revíziója szükséges, minden bizonnyal növekedhet mérete.		

Lelőhely név	**Rákos-Feketehalom I.**		
Nyilvántartási szám	54875	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	51
Lelőhely névváltozata	3. lelőhely; 4. lelőhely; Rákos-Feketehalom II.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Csanádalbertitól nyugatra, a Királyhegyesi-ér délkeleti magaspartján, a Fekete-halmi-dűlő északi részén helyezkedik el, közvetlenül az 54876 lelőhely mellett.		
EOV koordináták	X 109758; Y 774745		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0496/2, 0496/3		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor, Gáva kultúra); vaskori (kelta); császár kori (szarmata) és honfoglalás kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); régészeti megfigyelés (2016)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Rákos-Feketehalom III.**		
Nyilvántartási szám	54876	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	52
Lelőhely névváltozata	5. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Csanádalbertitól nyugatra, a Makó–Csanádalberti–Királyhegyes hármas határnál a Királyhegyesi-ér délkeleti magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 109650; Y 775026		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	Csanádalberti 040/19, 043, 045, Királyhegyes 0156/12, Makó0495, 0496/2		
Lelőhely jellege	közelebbről ismeretlen, régészeti korú temető		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); régészeti megfigyelés (2016)		

Megjegyzés	A lelőhely területének egy része Csanádalberti és Királyhegyes külterületére esik. A halomsírnak határjelölő szerepe volt. A mellette lévő 54875 nyilvántartási számú lelőhellyel lehetséges, hogy összetartozik.

Lelőhely név	**Rákos-Királyhegyesi-ér II.**		
Nyilvántartási szám	54878	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	53
Lelőhely névváltozata	6. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Csanádalbertitól nyugatra, a Királyhegyesi-ér keleti magaspartján a Feketehalomtól délnyugatra, az 54879 nyilvántartási számú lelőhelytől északra helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 109652; Y 774197		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0496/3		
Lelőhely jellege	bronzkori; császár kori (szarmata) és népvándorláskori (avar) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető, kis kiterjedésű lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Rákos-Királyhegyesi-ér III.**		
Nyilvántartási szám	54879	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	54
Lelőhely névváltozata	7. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Csanádalbertitól nyugatra, a Királyhegyesi-ér keleti magaspartján a Fekete- és a Középhalom közötti területen, az 54880 nyilvántartási számú lelőhely közvetlen szomszédságában helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 109370; Y 774091		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0496/5		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar) és honfoglalás kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető, kis kiterjedésű lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Rákos-Királyhegyesi-ér IV.**		
Nyilvántartási szám	54880	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	55
Lelőhely névváltozata	8. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Csanádalbertitól nyugatra, a Királyhegyesi-ér keleti magaspartján a Fekete- és a Középhalom közötti területen, az 54879		

	nyilvántartási számú lelőhely közvetlen szomszédságában helyezkedik el a lelőhely.
EOV koordináták	X 109174; Y 773950
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0496/5
Lelőhely jellege	Árpád-kori településnyom
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető, korábban lokalizált kis kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Királyhegyesi-ér V.**		
Nyilvántartási szám	54881	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	56
Lelőhely névváltozata	9. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Csanádalbertitól nyugatra, a Királyhegyesi-ér keleti magaspartján az 54880 nyilvántartási számú lelőhely közvetlen szomszédságában helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 108908; Y 773732		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0496/6, 0496/7, 0497/1, 0498/2, 0498/3		
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető, korábban lokalizált kis kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Igási kotárkák**		
Nyilvántartási szám	54882	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	57
Lelőhely névváltozata	10. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	Makótól északra a Szárazér–Porgányi-főcsatorna és az Igási műút közötti területen, az Igási csárda és a Sárga iskola között található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 111040; Y 764660		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0263/54, 0263/91, 0265/2		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú temető, kábelfektetés során kerültek elő a sírok 1972-ben		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kis kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Rákos-Rác út**		
Nyilvántartási szám	54883	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban	58

		szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	11. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól nyugatra, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre, közvetlenül a Rác út mentén található.		
EOV koordináták	X 108172; Y 768103		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0427/164, 0434, 0446/9, 0446/10, 0446/11, 0427/164		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Igás-Szalai Lajos földje**		
Nyilvántartási szám	54884	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	59
Lelőhely névváltozata	12. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra a Szárazér–Porgányi-főcsatornától és az Igási műúttól keletre, az Igási csárdától és a Sárga iskolától északra mintegy 1 km távolságra található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 111568; Y 765031		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0322/10		
Lelőhely jellege	Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető, korábban lokalizált kis kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Az 1970-es években elvégzett terepbejárások során a föld tulajdonosa elmondása szerint valaha itt egy kápolnarom állt. Egészen apró, mintegy 100x100 méteres területen előforduló réti mészkő darabokon kívül azonban a terepbejárás alkalmával semmiféle épületre utaló nyomot nem találtunk. Lehetséges, hogy a lelőhelyen egy templom vagy udvarház helyezkedett el.		

Lelőhely név	**Száraz-ér-Igás**		
Nyilvántartási szám	54885	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	60
Lelőhely névváltozata	13. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, Földeáktól északkeletre a Szárazér–Porgányi-főcsatornától nyugatra, a Rác úttól északra található a kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 112128; Y 762804		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0261/19		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		

Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető, korábban lokalizált kis kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Igás-Hatrongyos I.**		
Nyilvántartási szám	54886	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	61
Lelőhely névváltozata	14. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A település legészakabbi, Hatrongyos nevű határában, Szikáncstól keletre, a Határ út közelében, a Zelenka dűlőúttól délnyugatra egy viszonylag sík, egységes, domborzatilag tagolatlan térszínen található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 114363; Y 762791		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0267/34, 0267/35, 0267/36		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kis kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Igás-Hatrongyos II.**		
Nyilvántartási szám	54889	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	62
Lelőhely névváltozata	15. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Hatrongyos nevű határában, Szikáncstól keletre, a Szárazér–Porgányi-főcsatornától nyugatra található a lelőhely, közvetlen a dűlőút mellett, az egykori Hatrongyos iskola közelében.		
EOV koordináták	X 113138; Y 763636		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0268/1, 0269/20, 0269/21, 0269/22		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kis kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Igás-Hatrongyos III.**		
Nyilvántartási szám	54890	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	63
Lelőhely névváltozata	16. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A település legészakabbi, Hatrongyos nevű határában, Szikáncstól keletre, a Határ úttól délkeletre az 54891 nyilvántartási számú lelőhely közelében található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 115158; Y 763751		

A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0272/23
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető, korábban lokalizált kis kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Igás-Hatrongyos IV.**		
Nyilvántartási szám	54891	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	64
Lelőhely névváltozata	17. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A település legészakabbi, Hatrongyos nevű határában, Szikáncstól keletre, a Határ úttól délkeletre, az 54890 nyilvántartási számú lelőhely közelében található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 115166; Y 764201		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0272/21, 0272/22, 0272/23		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A szórványosan előforduló leletanyaggal jellemezhető, korábban lokalizált kis kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Száraz-ér-Csókás**		
Nyilvántartási szám	54892	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	65
Lelőhely névváltozata	18. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Hatrongyos határrész keleti peremén, a Szárazér–Porgányi-főcsatorna nyugati magaspartján található a lelőhely az Igási út végén a békéssámsoni határ közelében.		
EOV koordináták	X 114711; Y 767236		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0291/24, 0291/31, 0291/32, 0291/33, 0291/34, 0291/41, 0291/76, 0292		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A geomorfológiai adottságok és a terület beépítettsége miatt lehet, hogy összetartozik az 54971 nyilvántartási számú lelőhellyel.		

Lelőhely név	**Igás-Eperjes-ér**

Nyilvántartási szám	54893	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	66
Lelőhely névváltozata	19. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Bogárzó határrészben, az Eperjesi-csatorna természetes mélyedésének északi végén, annak keleti magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 110325; Y 766491		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0331/34, 0331/35, 0331/37, 0331/38, 0331/40, 0331/143, 0331/144, 0331/162, 0331/163, 0331/166, 0331/167, 0331/168, 0331/222, 0331/223		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és népvándorláskori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kis kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Száraz-ér-Igás**		
Nyilvántartási szám	54894	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	67
Lelőhely névváltozata	20. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, közvetlen a földeáki határban, az Igási-tanyák határrészben, Földeáktól keletre, az Igási Állami Gazdaságok épületeitől északra a Szárazér–Porgányi-főcsatorna déli magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 108920; Y 764556		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0224/105, 0224/106, 0224/107, 0224/108, 0224/140, 0224/141, 0224/142, 0224/143, 0224/144, 0224/145, 0224/162, 0224/163, 0224/167		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor Gáva kultúra); császár kori (szarmata) és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált közepes méretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Az 1970-es években végzett terepbejárás alapján a lelőhely mintegy 400 méter hosszan észlelhető volt.		

Lelőhely név	**Igás-Semlyék**		
Nyilvántartási szám	54897	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	68
Lelőhely névváltozata	21. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, közvetlen az Igási úttól keletre az Igási Koccintó (Italbolt) és a tőle délre fekvő Dózsa vadászház közötti területen helyezkedik el, a Szárazér–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján.		
EOV koordináták	X 109975; Y 765039		
A lelőhellyel érintett	0331/228, 0331/229		

helyrajzi számok	
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor, Gáva kultúra) és Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	Igás-Rác út		
Nyilvántartási szám	54898	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	69
Lelőhely névváltozata	22. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra a Szárazér–Porágnyi-főcsatornától keletre, a Rác út és Eperjesi-csatorna kereszteződésében az Eperjesi-csatorna nyugati magaspartján található.		
EOV koordináták	X 109418; Y 766085		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0331/71, 0331/72, 0331/75, 0331/87, 0331/88, 0331/89, 0331/174, 0331/175		
Lelőhely jellege	őskori és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált közepes méretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Igás-Eperjes-ér, Sipos-tanya**		
Nyilvántartási szám	54899	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	70
Lelőhely névváltozata	23. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, Földeáktól keletre, az Igási-tanyák határrészben, a Szárazér–Porágnyi-főcsatornától keletre, a Rác úttól délre, az Eperjesi-csatorna nyugati magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 108286; Y 765581		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0347/8		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Bogárzói (Fekete)-ér**		
Nyilvántartási szám	54900	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	71
Lelőhely névváltozata	24. lelőhely		
Lelőhely	A településtől északra a Bogárzó határrész déli részén a Bogárzóra az Igási		

elhelyezkedése	útról bekötő műút déli oldalán, a Fekete-ér nyugati magaspartján helyezkedik el.
EOV koordináták	X 111861; Y 766846
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0319/4
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Szárazér-Igásiúti-tanyák**		
Nyilvántartási szám	54901	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	72
Lelőhely névváltozata	25. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra a Bogárzó határrész déli részén a Bogárzóra az Igási útról bekötő műút két oldalán, a Fekete-ér és a Szárazér–Porgányi-főcsatorna között helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 112215; Y 766382		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0322/29, 0319/1, 0319/3, 0321, 0322/29		
Lelőhely jellege	Árpád- és késő középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Az 1970-es években végzett terepbejárások során mintegy 300 m hosszan jelentkeztek felszínen régészeti leletek.		

Lelőhely név	**Száraz-ér-Igás I.**		
Nyilvántartási szám	54903	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	73
Lelőhely névváltozata	26. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Bogárzó határrész nyugati részén, az Igási Koccintótól nyugatra a Szárazér–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 110273; Y 764640		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0263/75, 0263/66, 0263/67, 0263/75		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor, Gáva kultúra); császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar) és Árpád-kori településnyomok		

A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Száraz-ér-Igás II.**		
Nyilvántartási szám	54906	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	74
Lelőhely névváltozata	26/a. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra a Bogárzó határrész nyugati részén, az Igási Koccintótól nyugatra a Szárazér–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 111093; Y 764439		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0263/10, 0263/11, 0263/52, 0263/91, 0263/92, 0265/2		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); Árpád-kori és késő középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elképzelhető, hogy az 54882, 54910, 54912 nyilvántartási számú lelőhelyekkel összetartozik.		

Lelőhely név	**Igás**		
Nyilvántartási szám	54910	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	75
Lelőhely névváltozata	27. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra a Bogárzó határrész nyugati részén, az Igási Koccintótól nyugatra a Szárazér–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 110756; Y 764550		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0263/48, 0263/57, 0263/58, 0263/59, 0263/60, 0263/61		
Lelőhely jellege	őskori és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elképzelhető, hogy az 54882, 54906, 54912 nyilvántartási számú lelőhelyekkel összetartozik. A korábbi régészeti és történeti kutatások a középkori Igás faluval azonosították. Az 1970-es években elvégzett terepbejárások alkalmával a szántóföldön még egymástól elkülöníthető épületnyomok is észlelhetőek voltak.		

Lelőhely név	**Szárazér-Igás III.**		
Nyilvántartási szám	54912	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	76

Lelőhely névváltozata	28. lelőhely
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra a Bogárzó határrész nyugati részén, az Igási Koccintótól nyugatra a Szárazér–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján helyezkedik el.
EOV koordináták	X 110841; Y 764401
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0263/52, 0263/56, 0263/57, 0263/56
Lelőhely jellege	Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elképzelhető, hogy az 54882, 54906, 54910 nyilvántartási számú lelőhelyekkel összetartozik.

Lelőhely név	**Szárazér-Igás IV.**		
Nyilvántartási szám	54914	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	77
Lelőhely névváltozata	29. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra a Bogárzó határrésztől nyugati részén, az Igási Koccintótól nyugatra a Szárazér–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 111751; Y 764582		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0264/20, 0264/25, 0264/34, 0264/51		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata);késő középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Igás-Gera-tanya**		
Nyilvántartási szám	54915	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	78
Lelőhely névváltozata	30. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, az Igási út és a Szárazér–Porgányi-főcsatorna között helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 112433; Y 765558		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0286/50, 0286/51		
Lelőhely jellege	Árpád- és késő középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Kiterjedése a térségben tett helyszíni szemle során déli		

	irányba bővíthető volt.

Lelőhely név	Szárazér-Igás V.		
Nyilvántartási szám	54916	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	79
Lelőhely névváltozata	31. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra a Bogárzó határrésztől nyugati részén, az Igási Koccintótól nyugatra a Szárazér–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 112843; Y 765860		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0286/16, 0286/17, 0286/18		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); Árpád- és késő középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Bogárzó-Csorgó		
Nyilvántartási szám	54917	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	80
Lelőhely névváltozata	32. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a bogárzói határrészben a Sámson–Apátfalvi–Szárazér mesterséges medrétől nyugatra található. Ott, ahol a csatorna derékszögben megtörik.		
EOV koordináták	X 111437; Y 768829		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0310/4		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Bogárzó-Csorgó-mente		
Nyilvántartási szám	54918	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	81
Lelőhely névváltozata	32. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Bogárzói határban a Fekete-ér és a Sámson–Apátfalvi–Szárazér közti, a területből enyhén kiemelkedő földháton helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 112363; Y 768254		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0308/27, 0308/36		

Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Igás-Eperjesi-ér**		
Nyilvántartási szám	54919	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	82
Lelőhely névváltozata	34. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a bogárzói határrésztől délre az Eperjesi-csatorna természetes mélyedésének északi szakaszának keleti oldalán helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 109630; Y 766382		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0331/63, 0331/64, 0331/65, 0331/66, 0331/71, 0331/72		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Szárazér-Igási csárda**		
Nyilvántartási szám	54920	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	83
Lelőhely névváltozata	35. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Bogárzó határrész nyugati részén, a földeáki határ közelében, az Igási Koccintótól nyugatra, azzal majdnem egy magasságban a Szárazér–Porgányi-főcsatorna nyugati magaspartján, a Rác út mentén helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 110259; Y 764452		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0263/26, 0263/27, 0263/28		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor, Gáva kultúra) és szórványos középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Békési út**		
Nyilvántartási szám	54921	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	84

Lelőhely névváltozata	36. lelőhely
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Bogárzó határrész nyugati részén, a földeáki határ közelében, az Igási Koccintótól északnyugatra, a Szárazér–Porgányi-főcsatorna nyugati magaspartján helyezkedik el.
EOV koordináták	X 111293; Y 764268
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0263/80
Lelőhely jellege	Árpád-kori és késő középkori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Igás-Sárga iskola**		
Nyilvántartási szám	54922	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	85
Lelőhely névváltozata	37. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Bogárzó határrész nyugati szélén, az Igási út és a Szárazéri–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján a Sárga iskola közelében helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 113050; Y 766085		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0286/24, 0286/25, 0286/26, 0286/45		
Lelőhely jellege	bronzkor (késő bronzkor, Gáva kultúra); császár kori (dák, szarmata) és késő középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Az 1970-es években elvégzett terepbejárások adatai szerint a késő bronzkori leletanyag mintegy 400-500 méter hosszan követhető volt a felszínen.		

Lelőhely név	**Szárazér-Igás VI.**		
Nyilvántartási szám	54926	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	86
Lelőhely névváltozata	38. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Bogárzó határrész nyugati szélén, az Igási úttól nyugatra, a Szárazéri–Porgányi-főcsatorna kanyarulatának nyugati magaspartján a Sárga iskola közelében helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 113116; Y 765905		
A lelőhellyel érintett	0286/6, 0286/61, 0286/62, 0286/84		

helyrajzi számok	
Lelőhely jellege	bronzkor (késő bronzkor); császár kori (szarmata) és népvándorláskori (avar) településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kiterjedése helyszíni vizsgálatok során elképzelhető, hogy változhat.

Lelőhely név	**Szárazér-Hatrongyos**		
Nyilvántartási szám	54927	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	87
Lelőhely névváltozata	39. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Hatrongyos határrész keleti oldalán a Szárazér–Porgányi-főcsatorna nyugati partján helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 113654; Y 765615		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0286/84		
Lelőhely jellege	bronzkor (késő bronzkor); császár kori (szarmata) és népvándorláskori (avar) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elképzelhető, hogy az 54931 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartozik.		

Lelőhely név	**Száraz-ér-Igás VII.**		
Nyilvántartási szám	54928	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	88
Lelőhely névváltozata	40. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Hatrongyos határrész keleti oldalán a Szárazér–Porgányi-főcsatorna nyugati partján, a Tamás-tanya mellett helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 112735; Y 765576		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0286/69, 0286/70, 0286/69		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és kora Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Száraz-ér-Igás VIII.**		
Nyilvántartási szám	54929	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban	89

		szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	41. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Bogárzó határrész nyugati szélén, az Igási út és a Szárazéri–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján a Sárga iskolától északra helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 113640; Y 765996		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0286/39, 0286/40, 0286/43		
Lelőhely jellege	bronzkor (késő bronzkor, Gáva kultúra); császár kori (szarmata) és népvándorláskori (avar) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Száraz-ér, Úttörő Mgtsz.**		
Nyilvántartási szám	54930	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	90
Lelőhely névváltozata	42. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Bogárzó határrész nyugati szélén, az Igási út és a Szárazéri–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján a Sárga iskolától északra helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 113945; Y 766488		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0288/11		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Száraz-ér-Igás XI.**		
Nyilvántartási szám	54931	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	91
Lelőhely névváltozata	43. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Hatrongyos határrész keleti oldalán a Szárazér–Porgányi-főcsatorna nyugati partján helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 113669; Y 765829		
A lelőhellyel érintett	0286/62, 0286/84, 0286/62		

helyrajzi számok	
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elképzelhető, hogy az 54927 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartozik.

Lelőhely név	**Száraz-ér-Igás X.**		
Nyilvántartási szám	54932	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	92
Lelőhely névváltozata	44. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, Földeáktól keletre, a Szárazéri–Porgányi-főcsatorna kelet-nyugat irányú ágának déli partján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 109090; Y 764097		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0224/10, 0224/11, 0224/54, 0224/55, 0224/56, 0224/168		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Száraz-ér-Igás XI. (Nagy Lajos tanyája)**		
Nyilvántartási szám	54933	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	93
Lelőhely névváltozata	809-111		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, Földeáktól keletre, a Szárazéri–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 108907; Y 763249		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0220/11, 0220/25, 0220/26, 0220/27, 0220/28, 0220/11		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Szárazér-Karabukasarok I.**		
Nyilvántartási szám	54934	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	94
Lelőhely névváltozata	46. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, közvetlen a Határút mentén, Földeáktól keletre található a lelőhely a Szárazér két medrének összefolyásától északra elhelyezkedő magasparton.		

EOV koordináták	X 108896; Y 763123
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0218/2, 0239, 0240/5, 0240/6, 0240/7, 0240/12, 0218/2, 0239
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Szárazér-Karabukasarok II.**		
Nyilvántartási szám	54935	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	95
Lelőhely névváltozata	47. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A lelőhely a településtől északra, közvetlenül Földeák mellett, attól keletre a Szárazér–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 109505; Y 762918		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0240/13, 0244, 0247/13, 0247/14, 0248, 0249/39		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A lelőhely kiterjedésének pontosítása szükséges, lehetséges, hogy összetartozik az 54936 nyilvántartási számú lelőhellyel. A leletek felszíni szóródását az 1970-es években végzett terepbejárások 400-500 méteres körzetben lokalizálták. A települést Szemeegyháza faluval azonosították.		

Lelőhely név	**Szárazér-Karabukasarok III.**		
Nyilvántartási szám	54936	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	96
Lelőhely névváltozata	48. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A lelőhely a településtől északra, közvetlenül Földeák mellett, attól keletre a Szárazér–Porgányi-főcsatorna keleti magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 109796; Y 763063		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0247/7, 0247/8, 0247/9, 0247/10, 0247/11, 0248, 0249/5, 0249/23, 0249/24, 0249/25, 0249/26, 0249/27, 0249/28, 0249/29, 0249/30, 0249/31, 0249/32, 0249/33, 0249/43		
Lelőhely jellege	bronzkori; Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A lelőhely kiterjedésének pontosítása szükséges, lehetséges, hogy összetartozik az 54935 nyilvántartási számú lelőhellyel.		

Lelőhely név	**Szárazér-Földeáki határ**		
Nyilvántartási szám	54942	Lelőhely közhiteles	97

		nyilvántartásban szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	49. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A lelőhely Földeáktól keletre helyezkedik el a Kenderföldek nevű határrészben, a Bálint-tanya mellett.		
EOV koordináták	X 110468; Y 762722		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0256/3, 0256/81, 0256/82, 0256/83		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor, Gáva kultúra) és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Igás-Rác út I.**		
Nyilvántartási szám	54943	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	98
Lelőhely névváltozata	50. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Hatrongyos határrész nyugati oldalán a Makó, Földeák, Hódmezővásárhely hármas határhoz közel, attól keletre, a Rác út mentén helyezkedik el a kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 112740; Y 761761		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0258/7, 0258/9, 0258/10, 0258/11, 0258/12, 0258/16, 0260/1, 0261/23		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor, Gáva kultúra); császár kori (szarmata) és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Igás-Rác út II.**		
Nyilvántartási szám	54944	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	99
Lelőhely névváltozata	51. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Hatrongyos határrészben, a Makó, Földeák, Hódmezővásárhely hármas határhoz közel, attól keletre, a Rác úttól keletre a Salla-tanya mellett helyezkedik el a kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 112834; Y 762493		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0261/23		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett	terepbejárás (1973)		

tevékenység és ideje	
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Rákos-Szemes-dűlő I.**		
Nyilvántartási szám	54945	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	100
Lelőhely névváltozata	52. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, a Rákos–Királyhegyes út keleti oldalán, a Rákosi–Tanyák határrész keleti peremén a Királyhegyesi–Száraz-ér mesterséges medrétől északra, egy észak-dél irányú természetes magaslat nyugati oldalán helyezkedik el, egy a természetéből erősen kiemelkedő magasparton.		
EOV koordináták	X 106532; Y 770704		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0510/35, 0510/36		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Rákos-Szemes-dűlő II.**		
Nyilvántartási szám	54946	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	101
Lelőhely névváltozata	53. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, a Rákos–Királyhegyes út keleti oldalán, a Rákosi–Tanyák határrész keleti peremén a Királyhegyesi–Száraz-ér mesterséges medrétől északra, egy észak-dél irányú természetes magaslat nyugati oldalán helyezkedik el, egy a természetéből erősen kiemelkedő magasparton.		
EOV koordináták	X 106325; Y 770973		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0510/36		
Lelőhely jellege	bronzkor (késő bronzkor, koszideri horizont) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); adatgyűjtés (2014)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján elképzelhető, hogy a 42065 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak.		
~~**Lelőhely név**~~	~~**Rákos-Szemes-dűlő III.**~~		
~~Nyilvántartási szám~~	~~54947~~	~~Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma~~	~~102~~

~~Lelőhely névváltozata~~	~~54. lelőhely~~
~~Lelőhely elhelyezkedése~~	~~A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, a Rákos–Királyhegyes út keleti oldalán, a Rákosi–Tanyák határrész keleti peremén, a királyhegyesi határ közelében, a Királyhegyesi–Száraz-ér mesterséges medrétől északra, egy mederkanyarulat belső oldalán kialakult természetes magaslaton helyezkedik el a lelőhely.~~
~~EOV koordináták~~	~~X 106702; Y 771049~~
~~A lelőhellyel érintett helyrajzi számok~~	~~512~~
~~Lelőhely jellege~~	~~császár kori (szarmata) és középkori településnyomok~~
~~A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje~~	~~terepbejárás (1973)~~
~~Megjegyzés~~	~~A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján elképzelhető, hogy az 54949, 54950 és 42067 (Királyhegyes, Szent Péter-halmi-dűlő I.) nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak.~~

Lelőhely név	Rákos-Szemes-dűlő III.		
Nyilvántartási szám	54947	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	102
Lelőhely névváltozata	54. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, a Rákos–Királyhegyes út keleti oldalán, a Rákosi–Tanyák határrész keleti peremén, a királyhegyesi határ közelében, a Királyhegyesi–Száraz-ér mesterséges medrétől északra, egy mederkanyarulat belső oldalán kialakult természetes magaslaton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 106702; Y 771049		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	512		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján elképzelhető, hogy az 54949, 54950 és 42067 (Királyhegyes, Szent Péter-halmi-dűlő I.) nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak.		

Lelőhely név	Rákos-Szemes-dűlő IV.		
Nyilvántartási szám	54948	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	103
Lelőhely névváltozata	55. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, a Rákos–Királyhegyes út keleti oldalán, a Rákosi–Tanyák határrész keleti peremén, a Mezőhegyesi út menti-dűlő déli részén, a Királyhegyesi–Száraz-ér mesterséges medrétől északra, egy észak-dél irányú természetes magaslat nyugati oldalán		

	helyezkedik el, egy a természetéből erősen kiemelkedő magasparton.
EOV koordináták	X 106822; Y 770530
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0510/21, 0510/32, 0510/33
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); népvándorláskori (gepida) és középkori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); adatgyűjtés (2014)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Rákos-Szemes-dűlő V.**		
Nyilvántartási szám	54949	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	104
Lelőhely névváltozata	56. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, a Rákos–Királyhegyes út keleti oldalán, a Rákosi–Tanyák határrész keleti peremén, a királyhegyesi határ mellett, a Királyhegyesi–Száraz-ér mesterséges medrétől északra, egy mederkanyarulat belső oldalán kialakult természetes magaslaton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 106653; Y 771241		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0507, 0510/37, 0511, 0512		
Lelőhely jellege	bronzkor (késő bronzkor, koszideri horizont, Halomsíros kultúra); császár kori (szarmata) és népvándorláskori (gepida) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján elképzelhető, hogy az 54947, 54950 és 42067 (Királyhegyes, Szent Péter-halmi-dűlő I.) nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak.		

Lelőhely név	**Rákos-Határhalom I.**		
Nyilvántartási szám	54950	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	105
Lelőhely névváltozata	57. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, a Rákos–Királyhegyes út keleti oldalán, a Rákosi–Tanyák határrész keleti peremén, a királyhegyesi határ mellett, a Királyhegyesi–Száraz-ér mesterséges medrétől északra, egy éles mederkanyarulat keleti, külső oldalán kialakult természetes magaslaton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 106838; Y 771381		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0510/37		
Lelőhely jellege	bronzkori; császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		

A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült régészeti leletek alapján elképzelhető, hogy az 54947, 54949 és 42067 (Királyhegyes, Szent Péter-halmi-dűlő I.) nyilvántartási számú lelőhellyel összetartoznak.

Lelőhely név	**Rákos-Királyhegyesi-ér**		
Nyilvántartási szám	54951	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	106
Lelőhely névváltozata	58. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, a Rákos–Királyhegyes út keleti oldalán, a Mezőhegyesi út menti-dűlő keleti részén, a Királyhegyesi–Száraz-ér mesterséges medrétől nyugatra, egy észak-dél irányú természetes magaslat nyugati oldalán, illetve a mélyedésben helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 107146; Y 771378		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0510/38, 0510/39		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori szórványos jellegű településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése és a szórványosan jelentkező leletanyag miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Szárazér-Igási iskola**		
Nyilvántartási szám	54952	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	107
Lelőhely névváltozata	59. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, az Igási úttól keletre, az egykori Igási iskola (ma Dózsa vadászház) mellett, attól déli irányban, mintegy 150-200 méter hosszan helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 109493; Y 764935		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0333/1		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Igás-Gorzsai Állami Gazdaság**		
Nyilvántartási szám	54953	Lelőhely közhiteles	108

		nyilvántartásban szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	60. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, az Igási-tanyák határrészben, az Igás, Gorzsai Állami Gazdaságok épülettömbjétől északnyugatra, a Földeákra vezető úttól északra egy domborzatilag enyhén tagolt térszínű területen található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 108224; Y 763938		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0224/185		
Lelőhely jellege	szórványosan jelentkező császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése és szórványos jellege miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Igás-Eperjesi-ér I.**		
Nyilvántartási szám	54954	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	109
Lelőhely névváltozata	61. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, az Igási-tanyák határrészben, a Rác úttól délre, az Eperjesi-csatorna keleti magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 108121; Y 765720		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0351/7, 0351/10, 0351/11		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Igás-Eperjesi-ér II.**		
Nyilvántartási szám	54955	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	110
Lelőhely névváltozata	62. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, Földeáktól keletre, az Igási-tanyák határrészben, a Rác úttól délre, az Eperjesi-csatorna mély fekvésű részén, illetve annak keleti magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 108541; Y 766057		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0346/1, 0351/7, 0351/13		
Lelőhely jellege	szórványos bronzkori (késő bronzkor) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése és a jelenlegi elhelyezkedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Igás-Eperjesi-ér III.		
Nyilvántartási szám	54956	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	111
Lelőhely névváltozata	63. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra az Igási-tanyák határrészben, közvetlenül a Rác út mentén, attól északra, az Eperjesi-csatorna medrének keleti magaspartján helyezkedik el a lelőhely, mintegy 200 méter hosszan.		
EOV koordináták	X 109140; Y 766416		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0331/78, 0331/79, 0331/192		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, jelenleg kisméretűnek nyilvántartott kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Határhalom II.		
Nyilvántartási szám	54958	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	113
Lelőhely névváltozata	65. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, a Mezőhegyesi út menti-dűlőtől keletre, a Királyhegyesi–Száraz-ér keleti magaspartján, közvetlenül a Makó–Királyhegyes határút melletti magaslaton található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 106986; Y 771556		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0506/9		
Lelőhely jellege	bronzkor (középső és késő bronzkor, Szőreg-Perjámos és Halomsíros kultúra, Koszideri időszak) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Királyhegyesi-ér		
Nyilvántartási szám	54959	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	114
Lelőhely névváltozata	66. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, a Mezőhegyesi út menti-dűlőtől keletre, a Királyhegyesi–Száraz-ér keleti magaspartján, a határúttól északra húzódó magaslaton található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 107359; Y 771641		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0506/9		
Lelőhely jellege	rézkori (Tiszapolgár kultúra); császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		

A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Fekete-Mocsár I.**		
Nyilvántartási szám	54960	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	115
Lelőhely névváltozata	67. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól keletre, a Mezőhegyesi út menti-dűlő keleti részén, a Rákos–Csanádalberti út déli oldalán, a Királyhegyesi–Száraz-ér és a Kopáncsi-ér találkozásától délre elhelyezkedő magaslaton található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 107843; Y 771580		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0506/7, 0506/8, 0506/10		
Lelőhely jellege	újkőkor (kora újkőkor, Körös kultúra); bronzkor (kora bronzkor, Makó kultúra) és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Rákos**		
Nyilvántartási szám	54961	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	116
Lelőhely névváltozata	68. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákoson a műutak kereszteződésében, illetve attól délre, a volt Lenin Tsz. nyugati oldalán Kopáncsi-ér időszakosan vízjárta medrének az északi magaspartján helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 107502; Y 769479		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0510/11, 0510/12, 0510/13, 0525/20, 0510/46, 0524, 0525/4		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok valamint ismeretlen korú temető		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973, 2014); régészeti megfigyelés (2014, 2016); adatgyűjtés (2014)		
Megjegyzés	A terület geomorfológiai adottságai alapján elképzelhető, hogy összetartozik az 54964 nyilvántartási számú lelőhellyel. Ajánlott a lelőhely helyszíni revízióját elvégezni.		

Lelőhely név	**Rákos-TSz-központ**		
Nyilvántartási szám	54962	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban	117

		szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	69. lelőhely; Rákos-termelőszövetkezeti központ		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól keletre, a volt Lenin Tsz. keleti oldalán Kopáncsi-ér időszakosan vízjárta medrének az északi magaspartján helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 107649; Y 770078		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0510/29		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

~~Lelőhely név~~	~~Fekete-Mocsár II.~~		
~~Nyilvántartási szám~~	~~54963~~	~~Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma~~	~~118~~
~~Lelőhely névváltozata~~	~~70. lelőhely~~		
~~Lelőhely elhelyezkedése~~	~~A településtől északkeletre, Rákostól keletre, a Mezőhegyesi út menti dűlő keleti részén, a Rákos–Csanádalberti út déli oldalán, a Királyhegyesi–Száraz-ér és a Kopáncsi-ér találkozásának déli szögletében egy észak-dél irányú természetes magaslaton helyezkedik el a lelőhely.~~		
~~EOV koordináták~~	~~X 108025; Y 771035~~		
~~A lelőhellyel érintett helyrajzi számok~~	~~0510/43, 0510/44, 0510/45~~		
~~Lelőhely jellege~~	~~bronzkori (késő bronzkor, Gáva kultúra); császár kori (szarmata); népvándorláskori és Árpád-kori településnyomok~~		
~~A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje~~	~~terepbejárás (1973)~~		
~~Megjegyzés~~	~~A lelőhelytől északra található mély fekvésű résztől északra helyezkedik el a Császárvár nevű erődítés. A két terület minden bizonnyal egy időben is lakott volt, így a lelőhelyek részben összetartozhatnak.~~		

Lelőhely név	Fekete-Mocsár II.		
Nyilvántartási szám	54963	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	118
Lelőhely névváltozata	70. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól keletre, a Mezőhegyesi út menti-dűlő keleti részén, a Rákos–Csanádalberti út déli oldalán, a Királyhegyesi–Száraz-ér és a Kopáncsi-ér találkozásának déli szögletében egy észak-dél irányú természetes magaslaton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 108025; Y 771035		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0510/43, 0510/44, 0510/45		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor, Gáva kultúra); császár kori (szarmata); népvándorláskori és Árpád-kori településnyomok		

A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A lelőhelytől északra található mély fekvésű résztől északra helyezkedik el a Császárvár nevű erődítés. A két terület minden bizonnyal egy időben is lakott volt, így a lelőhelyek részben összetartozhatnak.

Lelőhely név	**Rákos-Templomdomb**		
Nyilvántartási szám	54964	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	119
Lelőhely névváltozata	71. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákoson a tótkomlósi és csanádalberti útelágazás északi részén helyezkedik el a lelőhely. A felszínen emberi csontok és középkori kerámialeletek jelzik a lelőhelyet. A feltételezett templom helye pontosan nem ismert.		
EOV koordináták	X 107925; Y 769487		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0440/2, 0440/77, 0440/78, 0440/79, 0440/80, 12009/3, 12009/4		
Lelőhely jellege	késő középkori településnyomok és temető		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); adatgyűjtés (2014)		
Megjegyzés	A történeti és régészeti kutatások alapján a lelőhely a középkori Rákos faluval azonosítható. A korábban lokalizált kiterjedése pontosítása és a temető jelenlegi állapotának felmérése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai alapján elképzelhető, hogy összetartozik az 54961 nyilvántartási számú lelőhellyel.		

Lelőhely név	**Rákos-Császárvár**		
Nyilvántartási szám	54965	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	120
Lelőhely névváltozata	72. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Csanádalbertire vezető úttól délre, a Kopáncsi-ér magaspartjára támaszkodva helyezkedik el a lelőhely. A földvár sánca és erődítési árka mára teljesen lekopott felületű, alig kiemelkedő magaslattal jelentkezik a helyszínen. A létesítmény formája főként műholdfelvételeken és légifotókon látható megfelelően.		
EOV koordináták	X 108626; Y 771295		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0436/1, 0438/62, 0438/63, 0438/67, 0510/5, 0510/23		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor); vaskori (kora vaskor) és császár kori (szarmata) településnyomok, erődítésnyomok, földvár valamint árokrendszer (csatorna?)		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973, 2014); műszeres lelőhelyfelmérés (2014); tervásatás (2015)		
Megjegyzés	A környékről készült légifotókon és műholdfelvételeken több hosszanti árokrendszer is látható. A legjelentősebb a földvártól nyugatra húzódó, közel öt km hosszú, a Kopáncsi-érre támaszkodó, majd abba visszacsatlakozó kettős vonalvezetésű árokrendszer. Ennek a vonalvezetése az 1. katonai felmérés		

	térképén is majdnem végigkövethető. Elképzelhető, hogy vízszabályozó szerepe is lehetett. Egy másik, ívelt vonalvezetésű, keskenyebb árok a lelőhelytől keletre található. Ez, mint egy külső gyűrű veszi körbe a nyilvántartásban szereplő lelőhelyet, hossza több, mint 1 km. Ezen árok északi vége a Kopáncsi-érre, míg déli vége a Királyhegyesi–Száraz-érre támaszkodik. Ezek kora és a földvárral betöltött kapcsolata jelenleg ismeretlen, de más lelőhelyek tanúsága alapján összetartozó bronzkori gazdasági rendszer / település-struktúra részét képezhették. Az elhelyezkedése és az előkerült leletanyag alapján elképzelhető, hogy az 54987 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartozik. A lelőhelyek és a légifelvételekről azonosítható földművek helyszíni felmérése szükséges, nyilvántartásba vétele erősen ajánlott. A földművelés során erősen pusztul a jelenség. A lelőhely tervszerű tudományos kutató és feltáró munka alatt áll.

Lelőhely név	**Rákos-Királyhegyesi-ér**		
Nyilvántartási szám	54966	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	121
Lelőhely névváltozata	73. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Csanádalbertire vezető úttól délre, a Királyhegyesi–Száraz-ér déli magaspartján, a Határhalom és Középhalom között helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 108003; Y 772011		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0506/8, 0506/9		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); népvándorláskori (késő avar) és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Középhalom I.**		
Nyilvántartási szám	54967	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	122
Lelőhely névváltozata	74. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól keletre, a Királyhegyesi–Száraz-ér déli magaspartján, a Középhalomtól délnyugatra helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 108095; Y 772635		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	Királyhegyes 0178/2, 0178/20, Makó 0498/1, 0498/2		
Lelőhely jellege	bronzkor (késő bronzkor, Gáva kultúra) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); régészeti megfigyelés (2016)		
Megjegyzés	Az 54968 nyilvántartási számú lelőhellyel érdemes volna összevonni, egy örökségi elemhez tartoznak. A lelőhely területén ajánlott egy helyszíni		

	szemlét tartani. A lelőhely egy jelentős része Királyhegyes közigazgatási területére esik.

Lelőhely név	Középhalom II.		
Nyilvántartási szám	54968	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	123
Lelőhely névváltozata	75. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól keletre, a Királyhegyesi–Száraz-ér déli magaspartján, a 10. km szelvénynél a Határ-halom és Fekete-halom között fél úton helyezkedik el. A halom magassága kb 4–4,5 méter, átmérője 40–50 méter körüli. A halom déli részét lekoptatta egy dűlőút.		
EOV koordináták	X 108349; Y 772983		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	Makó 0498/2, Királyhegyes 0176/2, 0178/26, 0178/27, 0178/28, 0178/29		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halomsír		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); régészeti megfigyelés (2016)		
Megjegyzés	Az 54967 nyilvántartási számú lelőhellyel érdemes volna összevonni, egy örökségi elemhez tartoznak. A lelőhely területén ajánlott egy helyszíni szemlét tartani. A lelőhely egy jelentős része Királyhegyes közigazgatási területére esik. A lelőhely területén található a Közép-halom, mely a topográfiai térképen a Vágott-halom névvel szerepel.		

Lelőhely név	Szárazér-Igás		
Nyilvántartási szám	54969	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	124
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, az Igási úttól és a Szárazér–Porgányi-főcsatornától nyugatra egy markáns magasparton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 111904; Y 764549		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0264/16, 0264/22, 0264/43, 0264/44, 0264/45, 0264/46		
Lelőhely jellege	vaskori (kelta); császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	Igás-D. Nagy-tanya		
Nyilvántartási szám	54970	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	125
Lelőhely névváltozata	77. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, az Igási úttól és a Szárazér–Porgányi-főcsatornától nyugatra húzódó magasparton helyezkedik el a lelőhely.		

EOV koordináták	X 112485; Y 765323
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0286/69
Lelőhely jellege	népvándorláskori (gepida) és késő középkori településnyomok; továbbá középkori templom és templom körüli temető, valamint szórvány vaskori leletanyag
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); helyszíni szemle (2018)
Megjegyzés	A helyi hagyomány szerint itt volt az egyik igási templom. D. Nagy János 1972-ben elmesélte, hogy néhány évtizede még álltak a romok, ő bontotta le az utolsó maradványokat a tanyája építésekor. D. Nagy és Farkas szerint mélyszántáskor koponya és embercsontok kerülnek elő a földből. Az 1973-ban végzett terepbejárások alkalmával templomra és temetőre utaló nyomok nem kerültek elő. A hatástanulmány készítéséhez végzett helyszíni szemle alkalmával a lelőhelyről ismert templom maradványai nem voltak azonosíthatóak. Ennek ellenére a felszínen jelentős mennyiségű középkori kerámiatöredék volt megfigyelhető, nagy szóródásban, szélesen és hosszan. A korábban ismert lelőhely kiterjedése jelentős méretben megváltozott. A lelőhelyről korábban ismeretlen korszakok (vaskor, népvándorláskor) emlékei is előkerültek.

Lelőhely név	**Szárazér-Csókás I.**		
Nyilvántartási szám	54971	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	126
Lelőhely névváltozata	78. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Szárazér–Porgányi-főcsatornától nyugatra, az egykori Úttörő Tsz-től északra helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 114487; Y 766829		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0286/78, 0290/1, 0290/2, 0290/3, 0290/4, 0291/2, 0291/76 0291/76, 0291/2, 0290/2, 0286/78, 0290/4, 0290/3, 0290/1,		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor, Gáva kultúra); császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A geomorfológiai adottságok és a terület beépítettsége miatt lehet, hogy összetartozik az 54892 nyilvántartási számú lelőhellyel.		

Lelőhely név	**Szárazér-Csókás II.**		
Nyilvántartási szám	54972	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	127
Lelőhely névváltozata	79. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Békés és Csongrád megye határán, a Hatrongyos határrész északkeleti területén, a Szárazér–Porgányi-főcsatorna nyugati magaspartján helyezkedik el a lelőhely. A dűlőút mindkét oldalán megtalálhatóak a településnyomok.		
EOV koordináták	X 115319; Y 767642		

A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	Makó 0291/41, 0294; Békéssámson 0264/33, 0269
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor) és vaskori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Szárazér-Csókás III.**		
Nyilvántartási szám	54973	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	128
Lelőhely névváltozata	80. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Szárazér–Porgányi-főcsatornától keletre, az egykori Úttörő Tsz-től keletre helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 114286; Y 767031		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0296/44, 0296/46, 0296/47, 0296/67		
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A jelentős kiterjedésű középkori települést az oklevelekből ismert Meggyes falu azonosításánál kell számításba venni.		

Lelőhely név	**Bogárzó-Csorgó-part**		
Nyilvántartási szám	54974	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	129
Lelőhely névváltozata	81. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a bogárzói bekötőút és a Sámson–Apátfalvi-főcsatorna találkozásától ÉK-re, mintegy 350 méterre, a Görbe-tanyához vezető bejáró és a Zsombék-éri – csatorna közötti területen helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 111660; Y 769308		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0461/13		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és népvándorláskori (avar) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Rákos-Tízöles út**		
Nyilvántartási szám	54975	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	130
Lelőhely névváltozata	82. lelőhely		

Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Nagyzsombék és a Közösjárás nevű határrészeket elválasztó Tízöles út közepe táján, egy szigetszerű kiemelkedésen található a lelőhely. A magaslat kivételével a területet mindenütt ősgyep borítja.
EOV koordináták	X 112189; Y 773681
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0484/8, 0485, 0486/14
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	–

Lelőhely név	**Közös-járás I.**		
Nyilvántartási szám	54976	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	131
Lelőhely névváltozata	83. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákos–Csanádalberti úttól északra, a Kopáncspuszta határrész déli részén, a Közösjárás határrész keleti részén található a kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 111274; Y 775186		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0486/14		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Közös-járás II.**		
Nyilvántartási szám	54977	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	132
Lelőhely névváltozata	84. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákos–Csanádalberti úttól északra, a Kopáncspuszta határrész déli részén, a Közösjárás határrész nyugati részén található a kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 111317; Y 774253		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0486/5, 0486/7, 0486/18		
Lelőhely jellege	Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		

Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése és az előkerült leletanyag alapján elképzelhető, hogy az 54978 nyilvántartási számú lelőhellyel egybe tartozik.

Lelőhely név	**Csobánhalom**		
Nyilvántartási szám	54978	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	133
Lelőhely névváltozata	85. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákos–Csanádalberti úttól északra, a Kopáncspuszta határrész déli részén, a Közösjárás határrész nyugati részén található a kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 111390; Y 773858		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0486/10, 0486/16, 0486/10		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése és az előkerült leletanyag alapján elképzelhető, hogy az 54977 nyilvántartási számú lelőhellyel egybe tartozik. A halom 0,4 m magas és 15x15 m-es az átmérője.		

Lelőhely név	**Stop-dűlő**		
Nyilvántartási szám	54979	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	134
Lelőhely névváltozata	86. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákos–Csanádalberti úttól északra, a Kopáncsi-ér keleti magaspartján a Mezőhegyesi út menti-dűlőben található a kicsi lelőhely.		
EOV koordináták	X 109685; Y 771532		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0438/10		
Lelőhely jellege	népvándorláskori (késő avar) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése és az előkerült leletanyag alapján elképzelhető, hogy az 54980 nyilvántartási számú lelőhellyel egybe tartozik.		

Lelőhely név	**Kopáncsi-ér I.**		
Nyilvántartási szám	54980	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	135
Lelőhely névváltozata	87. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákos–Csanádalberti úttól északra, a Kopáncsi-ér keleti magaspartján a Mezőhegyesi út menti-dűlőben található a lelőhely.		

EOV koordináták	X 109671; Y 771193
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0438/10
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és népvándorláskori (avar) településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	Jelenlegi kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése és az előkerült leletanyag alapján elképzelhető, hogy az 54979 nyilvántartási számú lelőhellyel egybe tartozik.

Lelőhely név	**Bogárzó-Kopáncsi-ér I.**		
Nyilvántartási szám	54981	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	136
Lelőhely névváltozata	88. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Bogárzó határrészben, a Rákos–Tótkomlós úttól nyugatra a Zsámbék-éri-csatornától délre, a Kopáncsi-ér nyugati magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 111037; Y 770303		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0443/1, 0443/2, 0443/3, 0443/4		
Lelőhely jellege	vaskori (késő vaskor, kelta) és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Bogárzó-Kopáncsi-ér II.**		
Nyilvántartási szám	54982	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	137
Lelőhely névváltozata	89. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Bogárzó határrészben, a Rákos–Tótkomlós úttól nyugatra a Zsámbék-éri-csatornától északra, a Kopáncsi-ér nyugati magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 111590; Y 770141		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0464/4		
Lelőhely jellege	őskori és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Bogárzó-Kopáncsi-ér III.**		
Nyilvántartási szám	54983	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	138

Lelőhely névváltozata	90. lelőhely
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákos–Tótkomlós úttól nyugatra a Zsámbék-éri-csatornától északra, a Kopáncsi-ér nyugati magaspartján található a lelőhely.
EOV koordináták	X 112579; Y 770213
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0461/14, 0464/2, 0464/4
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése, elhelyezkedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terepbejárási dokumentáció alapján az ér nyugati magaspartján helyezkedett el, jelenleg a mederbe van elhelyezve a poligonja. Elhelyezkedése és az előkerült leletanyag alapján feltételezhető, hogy az 54985 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartozik.

Lelőhely név	**Bogárzó-Kopáncsi-ér IV.**		
Nyilvántartási szám	54984	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	139
Lelőhely névváltozata	91. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Bogárzó határrészben, a Rákos–Tótkomlós úttól nyugatra a Zsámbék-éri-csatornától északra, a Kopáncsi-ér nyugati magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 113266; Y 770453		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0461/14, 0464/2, 0464/4		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terepbejárási dokumentáció alapján az ér nyugati magaspartján helyezkedett el, jelenleg a mederbe van elhelyezve a poligonja.		

Lelőhely név	**Kopáncsi-ér II.**		
Nyilvántartási szám	54985	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	140
Lelőhely névváltozata	92. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Bogárzó határrészben, a Rákos–Tótkomlós úttól nyugatra a Zsámbék-éri-csatornától északra, a Kopáncsi-ér nyugati magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 112296; Y 770306		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0464/9		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		

A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése és az előkerült leletanyag alapján feltételezhető, hogy az 54983 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartozik.

Lelőhely név	**Kopáncsi-ér III.**		
Nyilvántartási szám	54986	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	141
Lelőhely névváltozata	93. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra, a Tótkomlósra és Csanádalbertire vezető műutak között, a Kopáncsi-ér nyugati magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 109064; Y 770851		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0438/60		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor) és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Szentpéteri-tanya**		
Nyilvántartási szám	54987	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	142
Lelőhely névváltozata	94. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákos–Csanádalberti úttól északra, a Kopáncsi-ér keleti magaspartjára támaszkodva helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 108808; Y 771254		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0438/62, 0438/63, 0438/67		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor); császár kori (szarmata) és népvándorláskori (gepida) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	Az elhelyezkedése és az előkerült leletanyag alapján elképzelhető, hogy az 54965 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartozik.		

Lelőhely név	**Dál I.**		
Nyilvántartási szám	54988	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	143
Lelőhely névváltozata	95. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Sámson–Apátfalvi–Szárazér és a Királyhegyesi–Száraz-ér kereszteződésétől keletre, a Dáli-tanyák határrészben, a valamikori		

	Dáli-ér meanderei mentén helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.
EOV koordináták	X 102392; Y 767094
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0560/16, 0560/24
Lelőhely jellege	őskori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált, ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése és mérete alapján elképzelhető, hogy az 54989 és 54990 nyilvántartási számú lelőhelyekkel összetartozik.

Lelőhely név	**Dál II.**		
Nyilvántartási szám	54989	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	144
Lelőhely névváltozata	96. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Sámson–Apátfalvi–Szárazér és a Királyhegyesi–Száraz-ér kereszteződésétől keletre a Dáli-tanyák határrészben, a valamikori Dáli-ér meanderei mentén helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 102366; Y 767287		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0559, 0560/20, 0560/24		
Lelőhely jellege	őskori és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése és mérete alapján elképzelhető, hogy az 54988 és 54990 nyilvántartási számú lelőhelyekkel összetartozik.		

Lelőhely név	**Dál III.**		
Nyilvántartási szám	54990	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	145
Lelőhely névváltozata	97. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Sámson–Apátfalvi–Szárazér és a Királyhegyesi–Száraz-ér kereszteződésétől keletre a Dáli-tanyák határrészben, a valamikori Dáli-ér meanderei mentén helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 102369; Y 767463		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0559, 0560/10, 0560/20, 0560/24		
Lelőhely jellege	őskori és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		

Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése és mérete alapján elképzelhető, hogy az 54988 és 54989 nyilvántartási számú lelőhelyekkel összetartozik.

Lelőhely név	**Dál IV.**		
Nyilvántartási szám	54991	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	146
Lelőhely névváltozata	98. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Sámson–Apátfalvi–Szárazér és a Királyhegyesi–Száraz-ér kereszteződésétől keletre a Dáli-tanyák határrészben, a valamikori Dáli-ér meanderei mentén helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 101936; Y 767787		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0560/26		
Lelőhely jellege	Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Dál V.**		
Nyilvántartási szám	54992	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	147
Lelőhely névváltozata	99. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Sámson–Apátfalvi–Szárazér és a Királyhegyesi–Száraz-ér kereszteződésétől keletre a Dáli-tanyák határrészben, a valamikori Dáli-ér meanderei mentén helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 102326; Y 768109		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0560/22		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Dál VI.**		
Nyilvántartási szám	54993	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	148
Lelőhely névváltozata	100. lelőhely		
Lelőhely	A településtől északkeletre a Sámson–Apátfalvi–Szárazér és a Királyhegyesi–		

elhelyezkedése	Száraz-ér kereszteződésétől keletre a Dáli-tanyák határrészben, a valamikori Dáli-ér meanderei mentén helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.
EOV koordináták	X 101874; Y 768320
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0557/2, 0571/7, 0571/29
Lelőhely jellege	bronzkori és Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése és az előkerült leletanyag alapján az 54994 lelőhellyel összetartozik.

Lelőhely név	**Dál VII.**		
Nyilvántartási szám	54994	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	149
Lelőhely névváltozata	101. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Sámson–Apátfalvi–Szárazér és a Királyhegyesi–Száraz-ér kereszteződésétől keletre a Dáli-tanyák határrészben, a valamikori Dáli-ér meanderei mentén helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 101820; Y 768262		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0557/2, 0563/57, 0563/58, 0563/59, 0557/2, 0563/66		
Lelőhely jellege	őskori és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése és az előkerült leletanyag alapján az 54993 lelőhellyel összetartozik.		

Lelőhely név	**Dál VIII.**		
Nyilvántartási szám	54995	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	150
Lelőhely névváltozata	102. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Dáli-tanyák határrészben, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre, a valamikori Dáli-ér meanderei mentén, annak keleti magaspartján helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 100903; Y 768490		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0565/7, 0565/9, 0565/109, 0565/110, 0565/118, 0565/119		
Lelőhely jellege	őskori; vaskori (kelta) és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Dál IX.		
Nyilvántartási szám	54996	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	151
Lelőhely névváltozata	103. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Dáli-tanyák határrészben, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre, a valamikori Dáli-ér meanderei mentén, annak egyik hurkában lévő magaslaton helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 101294; Y 768001		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0563/19, 0563/20, 0563/22, 0563/23, 0563/48, 0563/49, 0563/61		
Lelőhely jellege	szórványos bronzkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése, mérete és a geomorfológiai adottságok alapján elképzelhető, hogy összetartozik az 54997 (Makó 152), 55019 (Makó 173) és az 55020 (Makó 174) lelőhelyekkel.		

Lelőhely név	Dál X.		
Nyilvántartási szám	54997	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	152
Lelőhely névváltozata	104. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Dáli-tanyák határrészben, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre, a valamikori Dáli-ér meanderei mentén, annak egyik hurkában lévő magaslaton, közvetlenül a valamikori Szabó-tanyától délre helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 101083; Y 769350		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0563/38, 0563/40, 0563/42, 0563/64, 0563/65		
Lelőhely jellege	szórványos császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar) és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése, mérete és a geomorfológiai adottságok alapján elképzelhető, hogy összetartozik az 54996 (Makó 151), 55019 (Makó 173) és az 55020 (Makó 174) lelőhelyekkel.		

Lelőhely név	Dál XI.		
Nyilvántartási szám	54998	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	153
Lelőhely névváltozata	105. lelőhely		
Lelőhely	A településtől és a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre, a közigazgatási		

elhelyezkedése	határ közelében, az M43 autópályától északra a valamikori Dáli-ér meanderei között, annak két észak-dél irányú mederrésze közötti magaslaton helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.
EOV koordináták	X 100253; Y 769272
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0571/61
Lelőhely jellege	szórványos császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar) és középkori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Dál XII.**		
Nyilvántartási szám	55000	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	154
Lelőhely névváltozata	106. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre, a valamikori Dáli-ér meanderei mentén, annak egyik hurkának déli részén lévő magaslaton, a valamikori Kiss-tanyától keletre elhelyezkedő, jelentéktelen kis mélyedés szélén található a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 100800; Y 767874		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0565/28, 0565/29, 0565/30, 0565/31, 0565/32		
Lelőhely jellege	szórványos császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése, szórványos jellege miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Dál XIII.**		
Nyilvántartási szám	55001	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	155
Lelőhely névváltozata	107. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől és a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre, az M43 autópályától északra a valamikori Dáli-ér meanderei között, annak kelet-nyugat irányú medrétől északra lévő magaslaton, közvetlenül a valamikori Kúsz I.-tanya mellett, a középkori Dál faluval szemben helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 100149; Y 767907		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0566/101, 0566/115, 0567/3		
Lelőhely jellege	bronzkor (késő bronzkor); császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		

Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	Dáli ugar		
Nyilvántartási szám	55002	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	156
Lelőhely névváltozata	108. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől nyugatra, az M43 autópályától északra a valamikori Dáli-ér meanderei között, annak kelet-nyugat irányú medrétől délre lévő magaslaton helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 100454; Y 767009		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0610/7, 0610/8		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Gerzonics-tanya		
Nyilvántartási szám	55003	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	157
Lelőhely névváltozata	109. lelőhely; Kossuth Tsz. 1. sz. telep		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Makó–Királyhegyes úttól délre, az M43 autópálya előtt, a jelenleg is működő termelőszövetkezeti központ épületeinek délnyugati sarkáról ismert a jelenleg kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 99805; Y 764126		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0626/3, 0626/28		
Lelőhely jellege	bronzkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); régészeti megfigyelés (2014); régészeti feltárás		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Dáli éroldal		
Nyilvántartási szám	55004	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	158
Lelőhely névváltozata	110. lelőhely		
Lelőhely	A településtől és a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre, a Dáli-tanyák		

elhelyezkedése	határrészben, az M43 autópályától északra a valamikori Dáli-ér meanderei között, annak két észak-dél irányú mederrésze közötti magaslaton, a nyugati érmeder keleti magaspartján helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.
EOV koordináták	X 100129; Y 768765
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0571/8, 0571/9, 0571/31
Lelőhely jellege	bronzkori és középkori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Királyhegyesi úttól DK-re II.**		
Nyilvántartási szám	55005	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	159
Lelőhely névváltozata	111. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Járandó határrészben, a Makó–Királyhegyes úttól délre, az M43 autópálya előtt, a valamikori Kossuth tsz után, közvetlenül az út mellett található a jelenleg kis kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 100359; Y 764413		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0626/20, 0626/23		
Lelőhely jellege	szórványos, gyér bronzkor (késő bronzkor); császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Királyhegyesi úttól DK-re IV.**		
Nyilvántartási szám	55006	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	160
Lelőhely névváltozata	112. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Makó–Királyhegyes úttól délre, az M43 autópályától északra, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől nyugatra egy valamikori meder kanyarulatának keleti magaspartján található a jelenleg kis kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 101787; Y 766234		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0596/51		
Lelőhely jellege	szórványos őskori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése, szórványos jellege miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Királyhegyesi úttól ÉNy-ra II.		
Nyilvántartási szám	55007	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	161
Lelőhely névváltozata	113. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Makó–Királyhegyes úttól és az M43 autópályától északra a Rákosi-ugar határrészben egy valamikori meder kanyarulatának északi magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 101746; Y 765052		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0417/23		
Lelőhely jellege	bronzkori (kora bronzkor) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	Kiscsorgó		
Nyilvántartási szám	55008	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	162
Lelőhely névváltozata	114. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Rákosi-tanyák határrészben, a Sámson–Apátfalvi–Szárazér és a Királyhegyesi–Száraz-ér kereszteződésétől északra a valamikori vízfolyás meanderének belső oldalán helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 103308; Y 767073		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0544/22, 0544/40		
Lelőhely jellege	szórványos bronzkori és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Dál-Kovács tanyával szemben		
Nyilvántartási szám	55010	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	164
Lelőhely névváltozata	116. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Makó–Királyhegyes úttól keletre, az M43 autópályától délre, a Dáli-ugar határrészben, korabeli vízfolyások szélén található magaslaton helyezkedik el a jelenleg kisméretűnek nyilvántartott		

	lelőhely.
EOV koordináták	X 100140; Y 765312
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0607/1
Lelőhely jellege	bronzkori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Földrajzi elhelyezkedése, a geomorfológiai adottságok és a hasonló régészeti leletanyag alapján elképzelhető, hogy összetartozik az 52733 nyilvántartási számú lelőhellyel.

Lelőhely név	**Mikócsa I.**		
Nyilvántartási szám	55011	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	165
Lelőhely névváltozata	117. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Mikócsai-járandó határrészben található egykori vízfolyások (Mikócsa-csatorna) kanyarulatának egyik magaspartján található a jelenleg kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 99038; Y 764479		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0631/3, 0636/1, 0635/37, 0631/3		
Lelőhely jellege	közelebbről pontosan nem meghatározható őskori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Mikócsa II.**		
Nyilvántartási szám	55012	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	166
Lelőhely névváltozata	118. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Mikócsai-járandó határrészben található egykori vízfolyások (Mikócsa-csatorna) kanyarulatának egyik magaspartján található a jelenleg kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 98816; Y 764060		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0636/14, 0636/15, 0636/16, 0636/17, 0636/18, 0636/19, 0636/20		
Lelőhely jellege	szórványos bronzkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Dál-Nagy Antal-féle tanya**

Nyilvántartási szám	55014	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	168
Lelőhely névváltozata	120. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Makó–Rákos úttól a téglagyár magasságában nyugatra, az Igási-járandó és a Rákosi-járandó határrészek között, a kanyarban, egy korabeli medrekkel erőteljesen tagolt területen helyezkedik el a jelenleg kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 100445; Y 762304		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0401/6, 0401/7, 0401/8, 0401/9, 0401/10		
Lelőhely jellege	bronzkori; vaskori (kelta) és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Dál-Nagy Lajos tanyája**		
Nyilvántartási szám	55015	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	169
Lelőhely névváltozata	121. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől és a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre, az M43 autópályától északra a Dáli-tanyák határrészben, a valamikori Dáli-ér meanderei között, annak kelet-nyugat irányú medrétől délre, egy kanyarulatban lévő magasparton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 100123; Y 768067		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0566/105, 0566/106, 0566/107, 0566/108, 0566/109, 0566/113, 0566/114, 0566/115		
Lelőhely jellege	bronzkori; császár kori (szarmata);Árpád-kori és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A történeti és régészeti adatok alapján ez a település lehetett a középkori Dál falu. Az 1973-ban végzett terepbejárások és adatgyűjtések szerint akkor még erőteljesen kivehetőek voltak a korabeli házak alapfalainak vonalai is. A lelőhely helyszíni revízióját, állapotfelmérését erősen ajánlott elvégezni. A lelőhely jellege és a geomorfológiai adottságok alapján elképzelhető, hogy az 52740 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartozik.		

Lelőhely név	**Dál-Nagy Lajos tanyájától ÉK-re**		
Nyilvántartási szám	55016	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	170
Lelőhely névváltozata	122. lelőhely		

Lelőhely elhelyezkedése	A településtől és a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre, az M43 autópályától északra a Dáli-tanyák határrészben, valamikori Dáli-ér meanderei között, annak kelet-nyugat irányú medrétől délre lévő magasparton, Nagy Lajos tanyájától északra helyezkedik el a lelőhely.
EOV koordináták	X 100030; Y 768423
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0566/84, 0566/90, 0566/91, 0566/103, 0566/104
Lelőhely jellege	bronzkori és Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált, ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Vashalom**		
Nyilvántartási szám	55017	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	171
Lelőhely névváltozata	123. lelőhely; Vashalom környéke		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Makó–Királyhegyes úttól északra, a Mikócsai-járandó határrész keleti oldalán, egy korabeli vízfolyásokkal tagolt felszínen az egyik kanyarulat keleti magaspartján, a Vashalom környékén található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 98610; Y 765405		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0637/89, 0637/90		
Lelőhely jellege	rézkori (késő rézkor, Baden kultúra) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A lelőhely területe egybeesik az 55127 nyilvántartási számú lelőhellyel, valamint a terület geomorfológiai adottságai alapján elképzelhető, hogy egybetartozik az 55026 nyilvántartási számú lelőhellyel.		

Lelőhely név	**Vékony-ér**		
Nyilvántartási szám	55018	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	172
Lelőhely névváltozata	124. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákosi-tanyák határrészben, a Makó–Rákos út déli oldalán, a Vékony-értől nyugatra húzódó magasparton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 106050; Y 767524		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0527/18, 0527/19		
Lelőhely jellege	bronzkori és vaskori (kelta) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		

Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Dál-Zsiga-tanya**		
Nyilvántartási szám	55019	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	173
Lelőhely névváltozata	125. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Dáli-tanyák határrészben, a Sámson–Apátfalvi–Szárazér és a Királyhegyesi–Száraz-ér kereszteződésétől keletre a valamikori Dáli-ér meanderei mentén helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 101648; Y 767938		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0563/21, 0563/25, 0563/48, 0563/50, 0563/61		
Lelőhely jellege	szórványos rézkori és bronzkori (kora bronzkor) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése, mérete és a geomorfológiai adottságok alapján elképzelhető, hogy összetartozik az 54996 (Makó 151), 54997 (Makó 152) és az 55020 (Makó 174) nyilvántartási számú lelőhelyekkel.		

Lelőhely név	**Dál-Zsiga tanyától DNy-ra**		
Nyilvántartási szám	55020	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	174
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre a Dáli-tanyák határrészben, a Sámson–Apátfalvi–Szárazér és a Királyhegyesi–Száraz-ér kereszteződésétől keletre a valamikori Dáli-ér meanderei mentén helyezkedik el a jelenleg kicsi kiterjedésűnek ismert lelőhely.		
EOV koordináták	X 101423; Y 767940		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0563/21, 0563/23, 0563/24, 0563/25, 0563/29, 0563/30, 0563/48, 0563/49, 0563/50, 0563/61		
Lelőhely jellege	bronzkori (kora és késő bronzkor) és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Elhelyezkedése, mérete és a geomorfológiai adottságok alapján elképzelhető, hogy összetartozik az 54996 (Makó 151), 54997 (Makó 152) és az 55019 (Makó 173) nyilvántartási számú lelőhelyekkel.		

Lelőhely név	**Igási úti ÁG.**		
Nyilvántartási szám	55022	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	176

Lelőhely névváltozata	128. lelőhely
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre az Igási-tanyák határrészben, az Igási úton található Igás, Gorzsai Állami Gazdaságok épülettömbjétől délre található a lelőhely.
EOV koordináták	X 107395; Y 764420
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0363/23
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); népvándorláskori és Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Igási ugar II.**		
Nyilvántartási szám	55024	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	178
Lelőhely névváltozata	130. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, az Igási-ugar határrészben az Igási úttól keletre, a Rákosi úttól nyugatra egy elszántott érmeder nyugati magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 104338; Y 764225		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0380/120		
Lelőhely jellege	szórványos császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Igási ugar III.**		
Nyilvántartási szám	55025	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	179
Lelőhely névváltozata	131. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, az Igási-ugar határrészben az Igási úttól keletre, a Rákosi úttól nyugatra egy elszántott érmeder hajlatának belső vonalán, a keleti magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 104817; Y 764551		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0382/24		
Lelőhely jellege	szórványos császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Mikócsai járandó, Joó-tanya		
Nyilvántartási szám	55026	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	180
Lelőhely névváltozata	132. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Makó–Királyhegyes úttól északra, a Mikócsai-járandó határrész keleti oldalán, egy korabeli vízfolyásokkal tagolt felszínen az egyik kanyarulat által közrefogott magaslaton, a Vashalom közelében található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 98486; Y 765604		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0620/11		
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai alapján elképzelhető, hogy egybetartozik az 55127 és 55017 nyilvántartási számú lelőhelyekkel.		

Lelőhely név	Makó-királyhegyesi út és a vasút kereszteződése		
Nyilvántartási szám	55027	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	181
Lelőhely névváltozata	133. lelőhely; ERD 1.		
Lelőhely elhelyezkedése	A település belterületének határában, attól északkeletre, a Makó–Királyhegyesi út és a Makó–Hódmezővásárhely vasútvonal kereszteződésében, a vasúti sínek két oldalán, egykor a környező vizenyős területből kiemelkedő magaslaton található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 98817; Y 762401		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	10426, 10427/1, 10427/2, 10428/2, 10428/8, 10433/1, 10433/2, 10433/3, 10434/2, 10434/3, 10438, 10524/1, 10554, 10556/1, 10556/2, 10556/3, 10557/2		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és ismeretlen korú településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); próbafeltárás (2013); régészeti megfigyelés (2013); adatgyűjtés (2013)		
Megjegyzés	A 2013-ban előzetes régészeti dokumentáció készítéséhez kapcsolódó próbafeltárás során ismeretlen korú régészeti jelenségek kerültek elő.		

Lelőhely név	Makó-királyhegyesi úttól DK-re I.		
Nyilvántartási szám	55034	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	182
Lelőhely névváltozata	134. lelőhely		
Lelőhely	A településtől északkeletre, a Mikócsai-járandó északi részén, a Makó–		

elhelyezkedése	Királyhegyes úttól délre, az M43 autópálya előtt, a Mikócsai-csatornától északra, annak korabeli magaspartján helyezkedik el a lelőhely.
EOV koordináták	X 99488; Y 763742
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0630/32, 0630/33, 0630/34
Lelőhely jellege	szórványos őskori és császár kori (szarmata) településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Makó-királyhegyesi úttól DK-re V.**		
Nyilvántartási szám	55036	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	184
Lelőhely névváltozata	136. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Dáli-ugar nevű határrészben, az M43 autópályától északra, a Királyhegyesi úttól délkeletre található a lelőhely egy egykori vízfolyás északi magaspartján.		
EOV koordináták	X 101173; Y 765645		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0596/13, 0596/43, 0596/59, 0596/61		
Lelőhely jellege	szórványos császár kori (szarmata) és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Makó-királyhegyesi úttól ÉNy-ra I.**		
Nyilvántartási szám	55037	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	185
Lelőhely névváltozata	137. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákosi-járandó északi részén, az M43 autópályától északra egy korabeli vízfolyás kanyarulatának délnyugati magaspartján helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 101345; Y 764883		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0417/23		
Lelőhely jellege	szórványos népvándorláskori és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	Elhelyezkedése alapján az 52731 nyilvántartási számú lelőhellyel egy egységhez tartozik.		

Lelőhely név	**Mikócsa III.**		
Nyilvántartási szám	55038	Lelőhely közhiteles	186

		nyilvántartásban szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	138. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Dáli-ugar határrész keleti oldalán a Sámson–Apátfalvi–Szárazér nyugati partján a Dáli Iskola és gátőrház mellett és azok területén található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 101441; Y 766675		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0595/1, 0595/2, 0595/3, 0595/4, 0596/11, 0596/13, 0596/33, 0596/34, 0596/52, 0596/53, 0601, 0602		
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata); népvándorláskori (késő avar) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973, 2012)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Püspök-ugar**		
Nyilvántartási szám	55039	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	187
Lelőhely névváltozata	139. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre a Püspök-ugar északi részén található Habtató határrészben, a Makó–Kövegy úttól délre, a Kossuth tsz. vonalában helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 98021; Y 766275		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0622/41		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Rákosi-tanya III.**		
Nyilvántartási szám	55040	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	188
Lelőhely névváltozata	140. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákosi-tanyák határrészben, Rákos közelében, a Rákosi úttól délre, a Vékony-ér északi részének déli magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 106827; Y 768451		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0525/9, 0525/10, 0525/9		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Sertésteleptől D-re		
Nyilvántartási szám	55041	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	189
Lelőhely névváltozata	141. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A település belterületétől északkeletre, a rákosi úttól délkeletre egy lapos, alig kiemelkedő, korabeli vízfolyásokkal határolt területen helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 99798; Y 762292		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	10405/16, 10405/17, 10405/18, 10405/44		
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata) és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); régészeti megfigyelés (2011, 2015); adatgyűjtés (2014)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült leletanyag alapján összetartozik az 55147 nyilvántartási számú (valamint a korábbi, mára törölt 60095 nyilvántartási számú) lelőhellyel.A lelőhely és környezete erőteljesen fel lett töltve az elmúlt egy évtized során.		

Lelőhely név	Makó, Szennyvízcsatorna		
Nyilvántartási szám	55043	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	190
Lelőhely névváltozata	142. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra az Igási-járandó határrészben egy mesterségesen megásott csatorna derékszögletű hajlatában került elő a régészeti lelőhely.		
EOV koordináták	X 100894; Y 761575		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	10353, 10354, 10357		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült leletanyagok alapján valószínűleg összetartozik az 55143 nyilvántartási számú lelőhellyel.		

Lelőhely név	Makó-Vashalomtól DNy-ra		
Nyilvántartási szám	55045	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	191
Lelőhely névváltozata	143. lelőhely		
Lelőhely	A településtől keletre, a Makó–Királyhegyes úttól északra, a Mikócsai-		

elhelyezkedése	járandó határrész keleti oldalán, egy korabeli vízfolyás meanderének belső részéhez kapcsolódó magaslaton, a Vashalomtól nyugatra található a lelőhely.
EOV koordináták	X 98322; Y 765154
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0637/184, 0637/59, 0637/60, 0637/62, 0637/184
Lelőhely jellege	szórványos őskori és császár kori (szarmata) településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Igási ugar IV.**		
Nyilvántartási szám	55046	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	192
Lelőhely névváltozata	144. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra a Sós-tói-ugar határrészben, a Makó–Földeák úttól keletre, az M43 autópályától északra található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 104100; Y 761201		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0186/62, 0186/63, 0186/176		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Makó-45/2. sz. tanya**		
Nyilvántartási szám	55047	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	193
Lelőhely névváltozata	145. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, az Igási úttól nyugatra, az Igási-ugar határrész déli részén található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 102184; Y 761633		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0184/21, 0184/22, 0184/23, 0184/24, 0185/1, 0186/4, 0186/15		
Lelőhely jellege	szórványos Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Olajkút**		
Nyilvántartási szám	55051	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban	194

		szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	146. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Makó–Királyhegyes úttól északra, a Mikócsai-járandó határrészben, egy korabeli vízfolyás meanderének nyugati magaspartján található a lelőhely. Egy olajkút fúrása során megbolygatott területről kerültek elő a leletek.		
EOV koordináták	X 98263; Y 764157		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0637/135, 0637/136, 0637/137		
Lelőhely jellege	középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Igási ugar V.**		
Nyilvántartási szám	55053	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	195
Lelőhely névváltozata	147. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra a Sós-tói-ugar határrészben, a Makó–Földeák úttól keletre, az M43 autópályától északra, a közigazgatási határ közelében található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 104431; Y 761828		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0186/62		
Lelőhely jellege	népvándorláskori és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése és elhelyezkedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Rákosi-tanya I.**		
Nyilvántartási szám	55067	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	196
Lelőhely névváltozata	149. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákosi-tanyák határrész déli területén, a Vékony-ér északi magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 105860; Y 768812		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0531/16, 0531/17, 0531/18		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	Rákosi-tanya II.		
Nyilvántartási szám	55068	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	197
Lelőhely névváltozata	150. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákosi-tanyák határrészben, Rákos közelében, a Rákosi úttól délre, a Vékony-ér északi részének déli magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 107073; Y 769115		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0525/15, 0525/16		
Lelőhely jellege	középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); adatgyűjtés (2014)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált, pontosan ismeretlen (háromszög alakúként rögzített) kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Innen indul északi irányba egy kettős vonalvezetésű légifotóról és műholdfelvételről azonosítható több, mint 5 km hosszú földmű.		

Lelőhely név	Vágott-halom		
Nyilvántartási szám	55070	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	198
Lelőhely névváltozata	151. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Dáli-ugar határrészben, a Makó–Királyhegyes úttól délre, az M43 autópálya előtt, a felüljáróhoz felvezető töltés mellett keletre található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 100642; Y 764806		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0598/12, 0625/9, 0626/13, 0626/23		
Lelőhely jellege	Árpád-kori temető és ismeretlen korú halomsír		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); mentő feltárás		
Megjegyzés	A területen halom jelenleg nem látható, azt valószínűleg teljesen elhordták. Az M43 autópálya építését megelőző régészeti feltárások során az 52731 nyilvántartási számú lelőhely déli részén előkerült Árpád-kori temetővel lehetséges, hogy összetartozott, ezt azonban megfelelően akkor nem lehetett igazolni. A temető feltárásával vagy roncsolás-mentes műszeres vizsgálatával lehet, hogy megállapítható a lelőhely pontos elhelyezkedése, állapota és összefüggése a közelben található másik lelőhellyel.		

Lelőhely név	Vörös-kereszt		
Nyilvántartási szám	55073	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	199
Lelőhely névváltozata	152. lelőhely; 241. lelőhely; Vöröskereszt II.; Makó-Vörös-kereszt (korábban még Makó-Vörös-kereszt II.)		

Lelőhely elhelyezkedése	A településtől nyugatra, az Ószegedi út nyomvonalán az ott található határkereszt környezetében helyezkedik el az út mindkét oldalán.
EOV koordináták	X 98177; Y 757893
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	050, 051/2, 051/4, 051/5, 051/6, 051/7, 051/9, 051/10, 051/11, 051/12, 051/13, 051/14, 051/15, 051/16, 051/17, 051/20, 051/21, 051/22, 051/23, 051/25, 051/26, 051/27, 051/28, 051/29, 051/30, 051/31, 3985, 3986, 3987, 3988, 3989, 3990, 3991, 3992/1, 3992/2, 3992/3, 3992/4, 3994/1, 3994/2, 3994/3, 3994/4, 3995, 3996/1, 4009, 4026/2, 4026/3, 4029, 4030, 4031, 4032, 4033, 4034, 4035, 4036, 4037, 4038, 4039, 4040, 4041, 4042, 4142, 4144, 4145/1, 4145/2, 4146/2, 4146/3, 4147, 4148, 4150, 4157, 4158, 20533, 20536, 20538, 20539, 20540, 20541, 20542, 20544, 20546, 20697, 20699, 20700, 20701, 20702, 20703, 20704, 20705, 20706, 20708, 20709, 20710, 20711, 20712, 20714, 23404, 23405, 23406, 23407, 23408, 23409, 23410, 23411, 23412, 23413, 23415, 23481, 23483, 23484, 23485, 23486, 23488, 23706, 23707, 23708, 23712, 23724 050, 051/2, 051/4, 051/5, 051/6, 051/7, 051/9, 051/10, 051/11, 051/12, 051/13, 051/14, 051/15, 051/16, 051/17, 051/20, 051/21, 051/22, 051/23, 051/25, 051/26, 051/27, 051/28, 051/29, 051/30, 051/31, 3985, 3986, 3987, 3988, 3989, 3990, 3991, 3992/1, 3992/2, 3992/3, 3992/4, 3994/1, 3994/2, 3994/3, 3994/4, 3995, 4009, 4026/3, 4029, 4030, 4031, 4032, 4033, 4034, 4035, 4036, 4037, 4038, 4039, 4040, 4041, 4142, 4144, 4145/1, 4145/2, 4146/2, 4146/3, 4147, 4148, 4450, 4157, 4158, 20701, 20702, 20703, 20704, 20705, 23724, 23706, 23486, 23485, 23488, 23712, 23483, 23484, 23481, 23708, 23413, 23410, 23409, 23408, 23407, 23411, 23412, 23415, 23707, 23404, 23405. 23406, 3996/1, 4026/2, 4042, 20706, 20708, 20709, 20710, 20711, 20712, 20714, 20697, 20699, 20700, 20699, 20697, 20544, 20546, 20536, 20539, 20540, 20541, 20542, 20538, 20539, 20536, 20533
Lelőhely jellege	őskori; rézkori (késő rézkor, Baden kultúra); bronzkori (kora bronzkor, Makó kultúra); császár kori (szarmata); Árpád-kori; középkori településnyomok, valamint bronzkori (kora bronzkor, Makó kultúra); császár kori (szarmata) temetők
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973, 2002, 2014); műszeres lelőhelyfelmérés (geofizika) (2013); próbafeltárás (2014); mentőfeltárás (1931); megelőző feltárás (2015); régészeti megfigyelés (2012); adatgyűjtés (2013); helyszíni szemle (2011)
Megjegyzés	A lelőhely a régészeti szakirodalomban a kora bronzkori Makó kultúra névadó lelőhelyévé vált a Párducz Mihály feltárásán előkerült hamvasztásos sír alapján (Párducz 1939).

Lelőhely név	**Lonovics-dűlő I.**		
Nyilvántartási szám	55076	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	200
Lelőhely névváltozata	153. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a Belső–Nyomás határrész északi és a gacsibai határ nyugati részén a Szőke-csatorna és Gacsibai-csatorna találkozásánál található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 102225; Y 755338		

A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	095, 0109, 0112/3, 0112/4, 0145/2, 0146/7, 0146/8, 0146/23, 0146/24, 0146/25
Lelőhely jellege	rézkori (késő réskor, Baden kultúra) és bronzkori (kora bronzkor) településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	–

Lelőhely név	**Lonovics-dűlő II.**		
Nyilvántartási szám	55077	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	201
Lelőhely névváltozata	154. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a gacsibai határ nyugati részén az Ürmösi-csatorna és az Ürmösi-mellékcsatorna találkozásánál található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 102743; Y 755876		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0154/13, 0154/21, 0154/13		
Lelőhely jellege	rézkori (késő réskor, Baden kultúra) és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A lelőhely kiterjedése valószínűleg az Ürmösi-mellékcsatornától északra nagyobb lehet. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült leletanyag alapján valószínűleg összetartozik a 42434 nyilvántartási számú lelőhellyel.		

Lelőhely név	**Paphát III.**		
Nyilvántartási szám	55080	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	204
Lelőhely névváltozata	157. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Makó–Földeák úttól nyugatra, a használaton kívüli hulladéklerakó alatt és környezetében helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 101958; Y 760416		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0141/81, 0141/82, 0141/83, 0141/84		
Lelőhely jellege	bronzkor (késő bronzkor, Gáva kultúra); császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar) és Árpád-kori településnyomok, valamint népvándorláskori (avar) és ismeretlen korú temető		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); megelőző feltárás (2015); adatgyűjtés (2015); régészeti megfigyelés (2015); helyszíni szemle (1998, 2011)		
Megjegyzés	A lelőhely hulladéklerakót körülvevő övárok nyomvonalában feltárva.		

Lelőhely név	**Nagy István-halom**		
Nyilvántartási szám	55081	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	205
Lelőhely névváltozata	158. lelőhely		

Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Makó–Földeák úttól nyugatra, a használaton kívüli hulladéklerakótól keletre helyezkedik el a lelőhely.
EOV koordináták	X 101948; Y 760732
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0141/81, 0176/2, 0176/6, 0179/100
Lelőhely jellege	bronzkori és népvándorláskori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); adatgyűjtés (2015)
Megjegyzés	A lelőhely kiterjedése valószínűleg nagyobb lehet.

Lelőhely név	**Paphát IV.**		
Nyilvántartási szám	55101	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	209
Lelőhely névváltozata	163. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Jángori határrészben a Papháti iskolától délre helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 102069; Y 759184		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0148/15, 0148/16, 0148/17, 0148/18		
Lelőhely jellege	bronzkori és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Vitahalom**		
Nyilvántartási szám	55103	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	210
Lelőhely névváltozata	165. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A település belterülete mellett a Kenderföldeknél északnyugati irányba helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 99300; Y 758787		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	3623, 3624/3, 3624/5, 3624/6, 3624/7, 3663		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halomsír		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); tervásatás (1967)		
Megjegyzés	A halomsírt 1967-ben Gazdapusztai Gyula feltárta, anyaga közöletlen.		

Lelőhely név	**Tömpös I.**		
Nyilvántartási szám	55115	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	212
Lelőhely névváltozata	173. lelőhely		
Lelőhely	A településtől nyugatra a Maros töltése és az Ószegedi út között található a		

elhelyezkedése	lelőhely.
EOV koordináták	X 99088; Y 754252
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	032, 039/13, 039/14, 039/15, 039/16, 039/17, 039/18, 040
Lelőhely jellege	késő középkori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A lelőhely a gátépítési munkák során valószínűleg sérülhetett.

Lelőhely név	**Tömpös II.**		
Nyilvántartási szám	55116	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	213
Lelőhely névváltozata	174. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől nyugatra az Ószegedi út és az onnan északi irányba a Katona-tanyához ágazó műút mentén található a lelőhely a Dorka-dűlőben.		
EOV koordináták	X 99087; Y 755312		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	056/8, 056/11, 056/12, 056/13, 056/14, 056/15, 056/16, 056/17, 056/18, 057, 058		
Lelőhely jellege	Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Jángor**		
Nyilvántartási szám	55118	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	215
Lelőhely névváltozata	176. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Makó–Földeák úttól nyugatra, a Kettős-halom mellett és annak környezetében helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 101279; Y 760177		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0137/3, 0137/4, 0137/6, 0137/54, 0137/55, 0137/56, 0137/57		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. Az elhelyezkedése és a geomorfológiai adottságok alapján a 84727 nyilvántartási számú lelőhellyel összetartozik.		

Lelőhely név	**Vashalom**		
Nyilvántartási szám	55127	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	221
Lelőhely névváltozata	183. lelőhely		

Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Mikócsai-járandó határrészben, a Makó–Kövegy műúttól északra egy természetes mélyedés keleti magaspartján található a lelőhely.
EOV koordináták	X 98623; Y 765440
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0637/89, 0616/85 0625/9, 0637/89
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halomsír
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)
Megjegyzés	A lelőhely területén található az 55017 nyilvántartási számú településnyom. A halmot jelenleg is szántják.

Lelőhely név	**Péterhalom**		
Nyilvántartási szám	55128	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	222
Lelőhely névváltozata	185. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Rákosi-ugar határrészben, a Makó–Rákos műúttól keletre, az M43 autópályától északra található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 103263; Y 764933		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0423/16, 0423/33, 0423/34, 0423/35, 0423/39		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halomsír		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	Közvetlenül a halmot nem, de a környékét jelenleg is szántják.		

Lelőhely név	**Jángorhalom**		
Nyilvántartási szám	55130	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	224
Lelőhely névváltozata	186. lelőhely; Kettőshalom		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Jángor határrész keleti oldalán, a Makó–Földeák úttól nyugatra, annak közelében egy a régi zsidó temetőtől északra húzódó természetes magaslaton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 101390; Y 760150		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0137/6, 0137/7, 0137/50, 0137/51, 0137/54, 0137/55, 0137/56, 0137/57		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halomsír		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A halom környékét jelenleg művelik. Közelében helyezkedik el az 55118 nyilvántartási számú lelőhely, azzal valószínűleg összetartozik.		

Lelőhely név	**Korondahalom**		
Nyilvántartási szám	55136	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban	226

		szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	188. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, az Igási-járandó határrészben, a valamikori Lenin Tsz. kertészetétől nyugatra a Makó–Igási és Makó–Rákosi út között helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 101092; Y 762344		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0402/10		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halomsír		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973)		
Megjegyzés	A halom védett, jelenleg nem áll művelés alatt.		

Lelőhely név	**M43 20. lelőhely**		
Nyilvántartási szám	55138	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	228
Lelőhely névváltozata	200. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra az Innenső–Jángor és az Igási-ugar határrészek között helyezkedik el a lelőhely a Makó–Földeák út nyomvonalán hosszasan.		
EOV koordináták	X 102337; Y 760829		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0179/18, 0179/19, 0179/20, 0179/23, 0179/115, 0179/116, 0179/117, 0179/118, 0179/119, 0179/120, 0179/121, 0179/122, 0179/123, 0179/124, 0180, 0181/1, 0182/44, 0183, 0184/35, 0184/58, 0184/59, 0184/60, 0184/61, 0184/62, 0184/63, 0184/64, 0184/65, 0184/66, 0184/67, 0184/68, 0184/69, 0184/70, 0184/71, 0184/72, 0184/73, 0184/74, 0184/75, 0184/76, 0184/77, 0184/78, 0184/79, 0184/80, 0184/82, 0184/84		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori szarmata településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973); megelőző feltárás (2008)		
Megjegyzés	A Makó elkerülő út nyomvonalának építésével érintett lelőhelysáv feltárva. Az előkerült régészeti jelenségek és leletek tudományos feldolgozása részben megtörtént (Heipl 2017). A lelőhely jelenleg ismert kiterjedése az út nyomvonalát követi, attól keleti és nyugati irányba is nagy valószínűséggel bővül, helyszíni revíziója ajánlott.		

Lelőhely név	**M43 22. lelőhely**		
Nyilvántartási szám	55142	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	230
Lelőhely névváltozata	202. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Jángori határrészben a Penyák-dűlő keleti részén, a Jángori-csatornától délre, a Makó–Földeák úttól nyugatra található a lelőhely.		

EOV koordináták	X 100636; Y 760499
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	3435/2, 3438/1, 3438/2, 3439/5, 3439/9, 3439/10, 3439/11, 3439/12, 3439/13, 3441/2, 3441/3, 3443/2, 3443/3, 3444/4, 3444/5, 3444/7, 3444/8, 3445/2, 3445/3, 3447/5, 3447/6, 3456/2, 3473, 3474/4, 3476/6, 3475, 3476/2, 3477/1
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor) és Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002)
Megjegyzés	–

Lelőhely név	**M43 23. lelőhely**		
Nyilvántartási szám	55143	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	231
Lelőhely névváltozata	203. lelőhely; Igási Járandó II.; M43 24-26. lelőhely; 204-206. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A lelőhely a településtől északra, az Igási-járandó déli részén, a Makó elkerülő út nyomvonalán, főként a vasúttól keletre található. Területét természetes magaslatok és mélyedések tagolják.		
EOV koordináták	X 100876; Y 761275		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	10305/1, 10305/2, 10305/3, 10306/8, 10306/9, 10306/10, 10306/12, 10306/15, 10306/16, 10306/17, 10306/18, 10306/19, 10306/23, 10306/24, 10306/33, 10306/34, 10306/35, 10306/36, 10307, 10308/3, 10308/4, 10308/5, 10308/6, 10308/7, 10308/8, 10308/9, 10308/10, 10308/11, 10308/12, 10308/13, 10308/14, 10309/1, 10309/2, 10309/3, 10309/4, 10309/5, 10309/6, 10310/1, 10310/6, 10310/7, 10310/9, 10310/10, 10310/11, 10310/12, 10310/13, 10310/14, 10310/15, 10310/16, 10310/17, 10310/18, 10310/19, 10310/20, 10310/21, 10311/1, 10311/2, 10312/1, 10312/2, 10313, 10314, 10315/2, 10315/3, 10315/4, 10317/7, 10317/8, 10317/9, 10317/10, 10317/11, 10317/12, 10317/13, 10317/15, 10317/16, 10317/17, 10317/19, 10317/20, 10317/21, 10317/22, 10317/23, 10317/24, 10317/25, 10317/27, 10317/28, 10317/29, 10317/30, 10317/31, 10317/32, 10318/1, 10318/2, 10318/3, 10318/5, 10318/6, 10319/1, 10319/2, 10319/3, 10319/4, 10319/5, 10319/6, 10320/3, 10320/4, 10320/5, 10320/7, 10320/8, 10320/9, 10320/11, 10320/12, 10320/13, 10320/14, 0321/1, 10321/2, 10321/3, 10321/5, 10321/6, 10322/4, 10322/5, 10322/6, 10322/7, 10322/8, 10322/9, 10322/10, 10322/11, 10322/12, 10322/13, 10322/14, 10322/15, 10323/1, 10323/2, 10323/3, 10323/4, 10324/4, 10324/5, 10324/6, 10324/7, 10324/8, 10324/9, 10324/10, 10324/11, 10324/12, 10324/13, 10324/14, 10324/15, 10325/1, 10325/2, 10325/3, 10325/4, 10326/1, 10326/2, 10326/3, 10327/3, 10327/4, 10327/5, 10327/7, 10341/2, 10343, 10344/1, 10344/2, 10345/1, 10345/2, 10345/3, 10346/1, 10346/2, 10346/3, 10347/1, 10347/2, 10348, 10349, 10350/1, 10350/2, 10350/3, 10351/2, 10358/2, 10358/3, 10363, 10364/1, 10365/3, 10365/4, 10365/5, 10365/6, 10368/2		
Lelőhely jellege	őskori; bronzkori (kora bronzkor, Makó kultúra; késő bronzkor, Halomsíros kultúra); vaskori (szkíta, kelta); császár kori (szarmata); Árpád-kori és középkori településnyomok, valamint rézkori (középső rézkori, Bodrogkeresztúri kultúra); császár kori (szarmata) és honfoglaláskori temetők		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002); megelőző feltárás (2008); próbafeltárás (2013); régészeti megfigyelés (2013); adatgyűjtés (2013); helyszíni szemle (2013)		
Megjegyzés	A nagyméretű lelőhelypoligon a korábbi felszíni vizsgálatok (terepbejárás)		

	alkalmával lokalizált több kisebb méretű lelőhely összevonásával keletkezett. A 2013-ban megtörtént összevonás és lelőhely megnövelés azért vált indokolttá, mert a Makó elkerülő út és a gyepmesterhez vezető bekötő út nyomvonalán végzett feltárási munkálatok alapján bebizonyosodott, hogy régészeti jelenségek azon területeken is előfordulnak, ahol a felszínen arra utaló leletek nem fordultak elő. A Makó elkerülő úttal érintett lelőhelyrészek feltárása megtörtént. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhely poligonokon nincsenek feltűntetve a feltárt területek. A lelőhelyen feltárt jelenségek és leletanyagok tudományos feldolgozása részben megtörtént (Balogh 2015, Balogh 2016, Gulyás 2012).

Lelőhely név	**M43 27. lelőhely**		
Nyilvántartási szám	55147	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	235
Lelőhely névváltozata	207. lelőhely; Ipari Park 2.; Tótkomlósi út		
Lelőhely elhelyezkedése	A lelőhely a település belterületétől északkeletre, a rákosi úttól délkeletre egy lapos, alig kiemelkedő, korabeli vízfolyásokkal határolt területen helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 99883; Y 762360		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0666/2, 0666/4, 0666/6, 0666/7, 0666/8, 0666/10, 0666/11, 0666/63, 0666/64, 0666/65, 0666/68, 10405/16, 10405/17		
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2001, 2002, 2008); próbafeltárás (2010); megelőző feltárás (2008); adatgyűjtés (2014)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kiterjedése pontatlan, a lelőhely helyszíni revíziója szükséges. A terület geomorfológiai adottságai és az előkerült leletanyag alapján összetartozik az 55041 nyilvántartási számú (valamint a korábbi, mára törölt 60095 nyilvántartási számú) lelőhellyel.		

Lelőhely név	**M43 29. lelőhely**		
Nyilvántartási szám	55149	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	237
Lelőhely névváltozata	209. lelőhely; Makó Ipari Park I. ütem 3. lh.; Mikócsa-halom 3.; Mikócsa-halom II.; Makó- I. sz. Ipari park 4. lh.; ERD 2.		
Lelőhely elhelyezkedése	A lelőhely a településtől keletre, a Mikócsai-járandó határrész nyugati oldalán a mai Givaudan gyár területén helyezkedett el.		
EOV koordináták	X 98839; Y 762887		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0548/3, 0625/3, 0630/2, 0630/3, 0631/1, 0632/17, 0632/19, 0632/21, 0632/22, 0632/24, 0632/26, 0632/27, 0632/28, 0632/30, 0632/45, 0632/46, 0636/92, 0636/93, 0636/94, 0636/95, 0636/96, 0636/97, 0636/98, 0636/99, 0636/101, 0636/102, 0636/103, 0636/104, 0636/105, 0636/106, 0636/114, 0636/115, 10433/2, 10433/3, 10434/1, 10434/2, 10434/3, 10438, 10466, 10467, 10468, 10469, 10470, 10471, 10476, 10478, 10479, 10483/1, 10483/2, 10484, 10485, 10487, 10488, 10489, 10494/1, 10494/2, 10495,		

	10496
Lelőhely jellege	rézkori (középső rézkor, Bodrogkeresztúri kultúra); bronzkori (kora és késő bronzkor, Halomsíros kultúra); császár kori (szarmata); népvándorláskori (késő avar); Árpád-kori és késő középkori településnyomok, valamint bronzkori (késő bronzkori, Halomsíros kultúra); császár kori (szarmata); népvándorláskori (kora avar) temetők
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002); megelőző feltárás (2008, 2009, 2010, 2011); próbafeltárás (2009, 2011, 2013); régészeti megfigyelés (2013); adatgyűjtés (2013)
Megjegyzés	A lelőhely jelentős része az Ipari Park létesítése előtt, illetve a Makó elkerülő út nyomvonalán feltárásra került. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon ezek a részek nem kerültek feltűntetésre. A feltárási munkák során bebizonyosodott, hogy – hasonlatosan a 60114 vagy az 52731 nyilvántartási számú lelőhelyekhez – a több, korábban kisebb felszíni nyomokból lokalizálható lelőhelytest egy nagyméretű lelőhelypoligont képez, melyen a különböző régészeti időszakok nyomai egymást felülrétegezve és részben elkülönülve helyezkednek el a mélyebb és magasabb fekvésű térszíneken egyaránt. A lelőhelyen feltárt jelenségek és leletanyagok tudományos feldolgozása részben megtörtént (Benedek–Pópity–Sóskuti 2017, Sz. Wilhelm 2017).

Lelőhely név	**M43 30. lelőhely**		
Nyilvántartási szám	55150	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	238
Lelőhely névváltozata	210. lelőhely; M43 autópálya nyomvonala, Makó elkerülő szakasz		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Mikócsai-járandó határrész nyugati oldalán, a Makó elkerülő út nyomvonalán egy korabeli vízjárásokkal szabdalt kiemelkedésekkel és mélyedésekkel jellemezhető térszínen található, közvetlenül az 55153 nyilvántartási számú lelőhely mellett.		
EOV koordináták	X 98923; Y 763253		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0636/90, 0636/91, 0636/92, 0636/93, 0636/95, 0636/153, 0636/157, 0636/161, 0636/165, 0636/169, 0636/173, 0636/177, 0636/181, 0636/185, 0636/186, 0636/189, 0636/190, 0636/191, 0636/193, 0636/194, 0636/195, 0636/197, 0636/198, 0636/199, 0636/200, 0636/201, 0636/202, 0636/203, 0636/204, 0636/205, 0636/206, 0636/207, 0636/208, 0636/209, 0636/210, 0636/211, 0636/212, 0636/213, 0636/214, 0636/215, 0636/216, 0636/217, 0636/218, 0636/219, 0636/220, 0636/221, 0636/222, 0636/223, 0636/224, 0636/226, 0636/227, 0636/229, 0636/230, 0636/232, 0636/234, 0636/236, 0636/245, 0636/249		
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata); népvándorláskori (késő avar) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002); megelőző feltárás (2008)		
Megjegyzés	A lelőhely a Makó elkerülő út nyomvonalán feltárásra került. A feltárt területek a közhiteles nyilvántartásban szereplő poligonon nincsenek feltűntetve. A lelőhelyen feltárt jelenségek és leletanyagok tudományos feldolgozása folyamatban van.		
~~Lelőhely név~~	~~M43 31. lelőhely~~		

~~Nyilvántartási szám~~	~~55153~~	~~Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma~~	~~239~~
~~Lelőhely névváltozata~~	~~211. lelőhely; M43 31. lelőhely; Makó elkerülő szakasz 17-20. sz. lh.~~		
~~Lelőhely elhelyezkedése~~	~~A településtől keletre, a Mikócsai-járandó határrész nyugati oldalán, a Makó elkerülő út nyomvonalán egy korabeli vízjárásokkal szabdalt kiemelkedésekkel és mélyedésekkel jellemezhető térszínen található, közvetlenül az 55150 nyilvántartási számú lelőhely mellett.~~		
~~EOV koordináták~~	~~X 98684; Y 763533~~		
~~A lelőhellyel érintett helyrajzi számok~~	~~0625/3, 0625/4, 0625/5, 0625/6, 0625/7, 0636/44, 0636/45, 0636/46, 0636/47, 0636/48, 0636/49, 0636/50, 0636/51, 0636/52, 0636/53, 0636/54, 0636/55, 0636/56, 0636/57, 0636/58, 0636/76, 0636/130, 0636/131, 0636/133, 0636/135, 0636/136, 0636/138, 0636/139, 0636/141, 0636/142, 0636/143, 0636/145, 0636/146, 0636/147, 0636/148, 0636/150, 0636/151, 0636/152, 0636/153, 0636/154, 0636/155, 0636/156, 0636/157, 0636/158, 0636/159, 0636/160, 0636/161, 0636/162, 0636/163, 0636/164, 0636/165, 0636/166, 0636/167, 0636/168, 0636/169, 0636/170, 0636/171, 0636/172, 0636/173, 0636/174, 0636/175, 0636/176, 0636/178, 0636/179, 0636/180, 0636/183, 0636/184, 0636/187, 0636/188, 0636/192, 0636/196, 0636/200, 0636/204, 0636/208, 0636/212, 0636/216, 0636/220, 0636/246, 0636/248, 0636/250, 0636/251, 0636/252, 0636/253, 0636/254, 0636/255, 0636/256, 0637/165, 0637/166, 0637/167, 0637/215, 0637/216, 0637/217, 0637/219, 0637/220, 0637/221, 0637/224, 0637/225, 0637/226, 0637/228, 0637/229, 0637/230, 0637/232, 0637/231, 0637/240, 10505/2, 10506, 10507, 10508, 10509/1, 10509/2, 10510, 10511/1, 10511/2, 10511/3, 10511/4, 10511/5, 10513/2, 10513/3, 10513/4, 10514/1, 10514/2, 10514/3, 10516/13~~		
~~Lelőhely jellege~~	~~őskori; császár-kori (szarmata); népvándorláskori (avar); Árpád-kori és késő középkori településnyomok, valamint szarmata temető~~		
~~A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje~~	~~terepbejárás (2002); megelőző feltárás (2008)~~		
~~Megjegyzés~~	~~A lelőhely a Makó elkerülő út nyomvonalán feltárásra került. A feltárt területek a közhiteles nyilvántartásban szereplő poligonon nincsenek feltűntetve.~~ ~~A lelőhelyen feltárt jelenségek és leletanyagok feldolgozása folyamatban van.~~		

Lelőhely név	M43 31. lelőhely		
Nyilvántartási szám	55153	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	239
Lelőhely névváltozata	211. lelőhely; M43 31. lelőhely; Makó elkerülő szakasz 17-20. sz. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Mikócsai-járandó határrész nyugati oldalán, a Makó elkerülő út nyomvonalán egy korabeli vízjárásokkal szabdalt kiemelkedésekkel és mélyedésekkel jellemezhető térszínen található, közvetlenül az 55150 nyilvántartási számú lelőhely mellett.		
EOV koordináták	X 98684; Y 763533		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0625/3, 0625/4, 0625/5, 0625/6, 0625/7, 0636/44, 0636/45, 0636/46, 0636/47, 0636/48, 0636/49, 0636/50, 0636/51, 0636/52, 0636/53, 0636/54, 0636/55, 0636/56, 0636/57, 0636/58, 0636/76, 0636/130, 0636/131, 0636/133, 0636/135, 0636/136, 0636/138, 0636/139, 0636/141, 0636/142, 0636/143, 0636/145, 0636/146, 0636/147, 0636/148, 0636/150, 0636/151,		

	0636/152, 0636/153, 0636/154, 0636/155, 0636/156, 0636/157, 0636/158, 0636/159, 0636/160, 0636/161, 0636/162, 0636/163, 0636/164, 0636/165, 0636/166, 0636/167, 0636/168, 0636/169, 0636/170, 0636/171, 0636/172, 0636/173, 0636/174, 0636/175, 0636/176, 0636/178, 0636/179, 0636/180, 0636/183, 0636/184, 0636/187, 0636/188, 0636/192, 0636/196, 0636/200, 0636/204, 0636/208, 0636/212, 0636/216, 0636/220, 0636/246, 0636/248, 0636/250, 0636/251, 0636/252, 0636/253, 0636/254, 0636/255, 0636/256, 0637/165, 0637/166, 0637/167, 0637/215, 0637/216, 0637/217, 0637/219, 0637/220, 0637/221, 0637/224, 0637/225, 0637/226, 0637/228, 0637/229, 0637/230, 0637/232, 0637/231, 0637/240, 10505/2, 10506, 10507, 10508, 10509/1, 10509/2, 10510, 10511/1, 10511/2, 10511/3, 10511/4, 10511/5, 10513/2, 10513/3, 10513/4, 10514/1, 10514/2, 10514/3, 10516/13
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar); Árpád-kori és késő középkori településnyomok, valamint szarmata temető
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002); megelőző feltárás (2008)
Megjegyzés	A lelőhely a Makó elkerülő út nyomvonalán feltárásra került. A feltárt területek a közhiteles nyilvántartásban szereplő poligonon nincsenek feltűntetve. A lelőhelyen feltárt jelenségek és leletanyagok feldolgozása folyamatban van.

Lelőhely név	**Prücskös**		
Nyilvántartási szám	55154	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	240
Lelőhely névváltozata	212. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől nyugatra, az Ószegedi úttól délre található a kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 97757; Y 757883		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	4151, 4152, 4153, 4420, 4421, 4450, 4422, 20718, 20725, 20727/1		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és középkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002); régészeti megfigyelés (2011, 2012, 2017)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Ardics**		
Nyilvántartási szám	55192	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	242
Lelőhely névváltozata	214. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a Gacsibai-járandó déli része és a Munkástelep között helyezkedik el a kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 98927; Y 758367		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	3641, 3831, 3832/1, 3832/2, 3833, 3834, 3835, 3836, 3837, 3838, 3839, 3840, 3841/1, 3848		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar) és Árpád-kori		

	településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002)
Megjegyzés	A geomorfológiai adottságok, elhelyezkedés, kiterjedés és az előkerült leletanyag alapján feltételezhetően összetartozik az 55193 nyilvántartási számú lelőhellyel.

Lelőhely név	**Ardics II.**		
Nyilvántartási szám	55193	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	243
Lelőhely névváltozata	215. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a Gacsibai-járandó déli része és a Munkástelep között helyezkedik el a kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 99076; Y 758282		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	3848, 3849, 3850, 3851, 3852/1, 3852/2, 3853, 3854, 3855, 3859/1, 3862, 3863, 3864, 3865, 3866, 3867		
Lelőhely jellege	őskori és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002)		
Megjegyzés	A geomorfológiai adottságok, elhelyezkedés kiterjedés és az előkerült leletanyag alapján feltételezhetően összetartozik az 55192 nyilvántartási számú lelőhellyel.		

Lelőhely név	**Ardics III.**		
Nyilvántartási szám	55194	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	244
Lelőhely névváltozata	216. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a Gacsibai-járandó déli része és a Munkástelep között a csatornaparton, közvetlenül a Vitahalom mellett helyezkedik el a kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 99222; Y 758639		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	3624/6, 3624/7, 3624/8, 3624/9, 3624/10, 3625, 3626, 3628, 3629, 3630/2, 3646, 3647, 3648, 3649, 3650, 3651, 3653/1, 3653/2, 3654, 3655, 3656, 3657, 3658, 3659, 3660, 3662, 3669/2, 3710, 3711, 3712, 3713, 3716		
Lelőhely jellege	bronzkor (kora bronzkor, Makó kultúra, késő bronzkor); császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002)		
Megjegyzés	A geomorfológiai adottságok, elhelyezkedés kiterjedés alapján feltételezhetően növekedhet a mérete.		

Lelőhely név	**Vitahalom-dűlő**		
Nyilvántartási szám	55195	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	245
Lelőhely névváltozata	217. lelőhely		

Lelőhely elhelyezkedése	A település északnyugati részén az Újváros szomszédságában fekvő szántókon került elő a kis kiterjedésű lelőhely a Penyák-dűlőben, a Vitahalomtól északkeletre.
EOV koordináták	X 99728; Y 759125
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	3580, 3584, 3588, 3594/4
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor) településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002)
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.

Lelőhely név	**Jángor I.**		
Nyilvántartási szám	55196	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	246
Lelőhely névváltozata	218. lelőhely		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a zsidó temetőtől délre, a Jángori-csatorna nyugati partján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 100806; Y 760214		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0134/81, 0134/82, 0134/83, 0134/84, 0134/85, 0134/86, 0134/87, 0134/88, 0136/1, 0136/2, 0137/6, 0137/7, 3456/1, 3457, 3458, 3459, 3460, 3461, 3462, 3463, 3464, 3465, 3468/1, 3473, 3474/4, 3474/5, 3474/6, 3474/7, 3475, 3476/2, 3476/3, 3476/4, 3476/5, 3476/6, 3477/1, 3477/2, 3477/3, 3478, 3479, 3480/1, 3480/2, 3481, 3483, 3493, 3495, 3498, 3496/3, 3482, 3497/3, 3497/4, 3480/2, 3482 3456/1, 3457, 3458, 3459, 3460, 3461, 3462, 3463, 3464, 3465, 3468/1, 3473, 3474/5, 3474/6, 3474/7, 3475, 3476/2, 3476/3, 3476/4, 3476/5, 3477/1, 3477/2, 3477/3, 3478, 3479, 3480/1, 3480/2, 3474/4, 3476/6, 3481, 3483, 3493, 3495, 3498, 3496/3, 3482, 3497/3, 3497/4, 3480/2, 0136/1, 0136/2, 0134/88, 0134/87, 0134/86, 0134/86, 0134/85, 0134/84, 0134/83, 0134/82, 0134/81, 0137/6, 0137/7, 3474/4, 3476/6, 3480/1, 3483, 3495, 3493, 3498, 3496/3, 3497/4, 3497/3, 3482, 0136/2, 0134/88, 0134/87, 0134/86, 0134/85, 0134/84, 0134/83, 0134/82, 0134/81, 0136/1		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor); császár kori (szarmata); népvándorláskori (késő avar) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002)		
Megjegyzés	A terület geomorfológiai adottságai alapján elképzelhető, hogy a lelőhely folytatódik a temető alatti is.		

Lelőhely név	**Jángor II.**		
Nyilvántartási szám	55197	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	247
Lelőhely névváltozata	219. lelőhely		
Lelőhely	A településtől északra, a zsidó temetőtől keletre, a Jángori-csatorna keleti		

elhelyezkedése	partján található a jelenleg kis kiterjedésű lelőhely.
EOV koordináták	X 100899; Y 760444
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	3455/1, 3455/5, 3455/6, 3455/7
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2002)
Megjegyzés	–

Lelőhely név	**Ipari park 1. ütem 5. lelőhely**		
Nyilvántartási szám	60085	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	253
Lelőhely névváltozata	Ipari park melletti 25 ha-s terület 5. szórvány; Mikócsai-halom, Ipari park II. ütem 25 ha-s terület 5. szórvány		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Mikócsai-járandó határrész nyugati oldalán, a vasúti vágány közvetlen szomszédságában helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 98619; Y 762659		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	10434/2, 10524/1		
Lelőhely jellege	bronzkori (kora bronzkor, Makó kultúra) és Árpád-kori településnyomok, valamint bronzkori (kora bronzkor, Makó kultúra) temető		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2008); próbafeltárás (2009); megelőző feltárás (2010)		
Megjegyzés	Az 55149 nyilvántartási számú lelőhellyel valószínűleg összetartozhat. A lelőhely bizonyos részei feltárásra kerültek. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon ezek a részek nem kerültek feltűntetésre.		

Lelőhely név	**Ipari Park 1.**		
Nyilvántartási szám	60090	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	254
Lelőhely névváltozata	Ipari park II. ütem 1. lh.; Ipari Park 1.; ERD 3.		
Lelőhely elhelyezkedése	A település belterületétől északkeletre, a Honvéd városrésztől északra, közvetlenül a vasúti töltés és a Királyhegyesi út találkozásának környékén, illetve attól északra helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 99096; Y 762352		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	10405/21, 10405/24, 10405/27, 10405/30, 10405/33, 10405/34, 10405/35, 10405/36, 10405/38, 10405/44, 10405/46, 10405/47, 10405/48, 10405/49, 10405/50, 10405/51, 10405/52, 10405/53, 10405/54, 10405/55, 10410, 10417/15, 10425, 10426, 10427/1, 10427/2, 10428/1, 10428/2, 10428/5, 10428/6, 10428/7, 10428/10, 10428/11, 10433/1, 10433/2, 10433/3, 10524/1, 10525/1, 10546/1, 10554, 10555, 12202, 12203/1, 12203/2, 12205, 12206 10405/34, 10405/35, 10405/36, 10405/38, 10425, 10426, 10427/1, 10427/2, 10428/1, 10428/2, 10428/5, 10428/6, 10428/7, 10428/10, 10428/11, 10433/1, 10433/2, 10433/3, 10524/1, 10525/1, 10546/1, 10554, 10555, 12202, 12203/1, 12203/2, 10410, 10405/21, 10417/15, 10405/24,		

	10405/48, 10405/49, 10405/50, 10405/51, 10405/27, 10405/44, 10405/46, 10405/47, 10405/30, 10405/52, 10405/53, 10405/55, 12205, 10555, 12205, 12206, 10405/30, 10405/47, 10405/46, 10405/44, 10405/21, 10410, 10405/27, 10405/51, 10405/52, 10405/50, 10405/53, 10405/49, 10405/54, 10405/48, 10405/55, 10405/24, 10405/33, 10417/15
Lelőhely jellege	újkőkori (AVK kultúra); császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2008); próbafeltárás (2013); megelőző feltárás (2010); régészeti megfigyelés (2013); adatgyűjtés (2013)
Megjegyzés	A lelőhely bizonyos részei feltárásra kerültek. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon ezek a részek nem kerültek feltűntetésre.

Lelőhely név	**Ipari Park 3.**		
Nyilvántartási szám	60096	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	256
Lelőhely névváltozata	208. lelőhely; M43. 28. lh.; Ipari park II. ütem 3. lelőhely; ERD 1.		
Lelőhely elhelyezkedése	A település belterületétől északkeletre, a rákosi úttól délkeletre egy lapos, alig kiemelkedő, korabeli vízfolyásokkal határolt területen helyezkedik el.		
EOV koordináták	X 99640; Y 762462		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0666/31, 0666/58, 0666/59, 0666/60, 0666/69, 0666/70, 0666/71, 0666/72, 0666/75, 10405/17, 10405/18, 10405/30, 10405/46, 10405/47, 12205, 12206, 12209, 12210, 12211, 12213, 12216,		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2001, 2002, 2008); próbafeltárás (2011, 2014); megelőző feltárás (2008, 2010); régészeti megfigyelés (2011, 2012, 2013, 2015); adatgyűjtés (2014)		
Megjegyzés	A lelőhely bizonyos részei feltárásra kerültek. A közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon ezek a részek nem kerültek feltűntetésre. A terület erőteljesen feltöltésre került az elmúlt tíz év során, továbbá részben be is építették.		

Lelőhely név	**Innenső-Jángor III.**		
Nyilvántartási szám	60114	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	258
Lelőhely névváltozata	Innenső-Jángor I-IV.; József Attila Tsz. tehenészete; Innenső-Jángor II., 1., 2., 3., 4.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, az Innenső–Jángor határrészben a Makó–Földeák úttól nyugatra a Jángori-csatorna és a Sós-tó között elhelyezkedő markáns dombháton található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 102359; Y 760050		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0141/21, 0141/24, 0141/33, 0141/34, 0141/37, 0141/38, 0141/50, 0141/51, 0141/52, 0141/53, 0141/55, 0141/79, 014180, 0141/81, 0150, 0176/3, 0179/4, 0179/16, 0179/18, 0179/19, 0179/20, 0179/23, 0179/50, 0179/113, 0179/115, 0179/117, 0179/119, 0179/121, 0179/123, 0179/113, 0179/115		
Lelőhely jellege	bronzkori (kora bronzkor, Makó kultúra, késő bronzkor, Gáva kultúra);		

	vaskori (szkíta, kelta); császár kori (szarmata); népvándorláskori (avar) és Árpád-kori településnyomok, valamint szarmata és avar temetők és szórványos középkori leletanyag
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	próbafeltárás (2008, 2009); ásatás (2009); helyszíni szemle (2006; 2009, 2013); adatgyűjtés (2015)
Megjegyzés	A lelőhely bizonyos részei feltárásra kerültek. Ezek a közhiteles nyilvántartásban szereplő lelőhelypoligonon nincsenek feltűntetve. Továbbá a 2009-ben megkezdett bányaművelési tevékenység során a lelőhely jelentős részei elpusztultak. A megnyitott bányagödrök rekultiválásra kerültek, jelenleg szántók.

Lelőhely név	**Innenső-Jángor V.**		
Nyilvántartási szám	60116	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	260
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra az Innenső–Jángor határrészben a rekultivált hulladéklerakótól nyugatra a Jángori-csatornától keletre található a kis kiterjedésű lelőhely.		
EOV koordináták	X 101814; Y 759945		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0141/38		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2006)		
Megjegyzés	A korábban lokalizált kisméretű kiterjedése miatt a lelőhely helyszíni revíziója szükséges.		

Lelőhely név	**Dáli-Ugar VIII.**		
Nyilvántartási szám	71861	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	262
Lelőhely névváltozata	MOL 44. lh.; NABCS18		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Dáli-ugar határrészben, az M43 autópályától délre, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől nyugatra helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 99666; Y 766093		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0613, 0614/4, 0616/2, 0616/17, 0616/19, 0616/25, 0616/26, 0616/32, 0616/39, 0616/40, 0616/41, 0616/42, 0616/43, 0616/44, 0616/45, 0616/46, 0616/77, 0616/83		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor); császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok, valamint ismeretlen korú temető		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2009); régészeti megfigyelés (2009)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Molnár P. tanya**		
Nyilvántartási szám	73479	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban	263

		szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	NABCSM27; TXM Makó 4-6 kutakat összekötő vezeték, 5. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, a Makó–Földeák úttól nyugatra, az M43 autópályától délre található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 103629; Y 759571		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0169/7, 0170/1, 0175/3		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2007, 2009)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Ménesjárás**		
Nyilvántartási szám	73999	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	264
Lelőhely névváltozata	RL 1		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Makó–Apátfalva út mentén a Kövegyi elágazástól kissé délre található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 97598; Y 764015		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0622/18, 0622/23, 0622/24, 0622/29, 0622/30, 0622/51, 0622/52, 0638, 0639/60, 0639/61, 0639/62, 0639/117, 0639/118, 0639/119, 0639/120, 0639/121, 0640		
Lelőhely jellege	népvándorláskori (avar) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2010); régészeti megfigyelés (2013)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Antal-tanya**		
Nyilvántartási szám	74005	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	265
Lelőhely névváltozata	RL 8		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől nyugatra az Ószegedi út 5. km-étől keletre található a lelőhely az út mindkét oldalán.		
EOV koordináták	X 99246; Y 754621		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	039/2, 039/8, 039/9, 039/10, 049/1, 060/14, 060/49, 060/50, 060/51, 060/52, 060/53		
Lelőhely jellege	Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2010); régészeti megfigyelés (2012)		
Megjegyzés	A lelőhely részben elpusztult, részben elfedett.		

Lelőhely név	**Pap A.-tanya I.**		
Nyilvántartási szám	74411	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban	266

		szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Dáli–tanyák határrészben, a Makó–Kövegy úttól északra, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől keletre található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 98893; Y 768761		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0583/85, 0583/86, 0583/88, 0583/89, 0583/91, 0583/92, 0583/91, 0583/104, 0594/1		
Lelőhely jellege	szórványos császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2009)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Pap A. tanya II.**		
Nyilvántartási szám	74413	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	267
Lelőhely névváltozata	NABCSM13		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Dáli–tanyák határrészben, a Makó–Kövegy út és az M43 autópálya között található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 99012; Y 768475		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0573/202, 0573/203, 0573/205, 0573/206, 0573/207, 0573/208, 0573/209, 0573/210, 0573/211, 0573/212, 0573/213, 0573/214, 0573/215, 0573/216, 0573/217, 0573/218, 0573/219, 0573/220, 0573/221, 0573/222, 0573/223, 0573/224, 0573/225, 0573/226, 0573/227, 0573/228, 0573/229, 0573/230, 0573/232, 0573/233, 0573/236, 0573/239, 0573/306, 0578, 0583/8, 0583/9, 0583/10, 0583/11, 0583/12, 0583/13, 0583/14, 0583/15, 0583/16, 0583/17, 0583/18, 0583/19, 0583/20, 0583/21, 0583/83, 0583/96, 0583/97, 0583/99, 0583/100, 0583/101, 0583/102, 0583/103, 0586/4, 0586/24, 0586/26, 0594/1		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2009); megelőző feltárás (2013)		
Megjegyzés	Az M43 autópálya nyomvonalában a lelőhely egy része feltárva.		

Lelőhely név	**Dáli-ugar IX.**		
Nyilvántartási szám	74415	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	268
Lelőhely névváltozata	NABCSM17		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Dáli–ugar határrészben, a Makó–Kövegy úttól északra, az M43 autópályától délre, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől nyugatra található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 99003; Y 766989		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0614/21, 0619/2, 0620/6		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2009)		

Megjegyzés	–

Lelőhely név	Dudás-tanya		
Nyilvántartási szám	74417	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	269
Lelőhely névváltozata	NABCSM25		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, az Igási–ugar határrészben, Makó–Földeák úttól keletre, az M43 autópályától délre található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 102824; Y 760990		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0186/35, 0186/36, 0186/37, 0186/38, 0186/39, 0186/40, 0186/105, 0186/107, 0186/110, 0186/112		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2009)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	Ipari Park		
Nyilvántartási szám	75831	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	270
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől keletre, a Makó–Királyhegyesi út északi részén, közvetlenül az út mentén található a kisméretű lelőhely.		
EOV koordináták	X 99151; Y 762699		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	12204		
Lelőhely jellege	bronzkori és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2002)		
Megjegyzés	A lelőhely elhelyezkedése és a geomorfológiai adottságok alapján várható, hogy a lelőhely mérete megnövekedhet.		

Lelőhely név	Igási-ugar, M43 60. lh.		
Nyilvántartási szám	78657	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	272
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, az Igási-ugar határrészben található a lelőhely az M43 autópálya mindkét oldalán egy korabeli meder kanyarulatának belső oldalán.		
EOV koordináták	X 103493; Y 761060		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0186/176, 0186/177		
Lelőhely jellege	Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2010); próbafeltárás (2012); megelőző feltárás (2013); régészeti megfigyelés (2013)		

Megjegyzés	Az M43 autópálya nyomvonalába eső lelőhelyrészek feltárva.

Lelőhely név	**Dáli-ugar, Varga-tanya**		
Nyilvántartási szám	78903	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	273
Lelőhely névváltozata	Dáli-ugar 1. lh., Varga-tanya		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Dáli-ugar határrészben, a Makó–Királyhegyes úttól délre, az M43 autópálya után található a lelőhely közvetlenül az út mentén.		
EOV koordináták	X 101372; Y 765367		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0596/42, 0596/58, 0596/59		
Lelőhely jellege	Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2006)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	**Dáli-ugar X.**		
Nyilvántartási szám	78905	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	274
Lelőhely névváltozata	Dáli-ugar 2. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Dáli-ugar határrészben, a Makó–Királyhegyes úttól délre, az M43 autópályától északra, egy markáns magasparton található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 101080; Y 765311		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0596/13, 0596/28, 0596/42, 0596/58, 0596/73, 0596/74		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2006)		
Megjegyzés	Az 52731 nyilvántartási számú lelőhely feltárásai során tapasztalt eredmények alapján a lelőhely kiterjedése valószínűleg bővülhet.		

Lelőhely név	**Dáli-ugar XI.**		
Nyilvántartási szám	78907	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	275
Lelőhely névváltozata	Dáli-ugar 6. lh.		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Dáli–ugar határrészben, az M43 autópályától északra található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 100693; Y 765995		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0608/24		
Lelőhely jellege	bronzkori (késő bronzkor) és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett	helyszíni szemle (2006)		

tevékenység és ideje	
Megjegyzés	–

Lelőhely név	**Ibolya utca**		
Nyilvántartási szám	80879	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	276
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	Makó belterületén az Ibolya utcában és annak környékén található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 98294; Y 759385		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	1592, 1594, 1595, 1596, 1597, 1598, 1599, 1600, 1601, 1602, 1603, 1604, 1605, 1606, 1607, 1608/1, 1608/2, 1609, 1610, 1611, 1612, 1613, 1614, 1615, 1616, 1617, 1618, 1619, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1627, 1628, 1629, 1630, 1631, 1631/1, 1632, 1633, 1634, 1635/1, 1635/2, 1636/17, 1637, 1638, 1639, 1666, 1669, 1670, 1671, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1690, 1691/1, 1691/2, 1692, 1693, 1699, 1700, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1719, 1720, 1721, 1722, 1723, 1724, 1725, 1726, 1727, 1728, 1729, 1735/2, 1736, 1737, 1738, 1739		
Lelőhely jellege	késő középkori, kora újkori temető		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	régészeti megfigyelés (2012)		
Megjegyzés	A temetkezések földmunkák alkalmával kerültek elő a régészeti megfigyelés során. A temetőhöz a közelben településnyomok is tartoznak. A középkori városmag valahol a környéken található. Régészeti lelőhelyekkel kell számolni az Ibolya, Hóvirág, Pipacs, Orgona, Szép és Virág utcákban és tágabb környezetükben. A lelőhely jelentős része jelenleg beépített, nem kutatható.		

Lelőhely név	**Dáli-ugar XII.**		
Nyilvántartási szám	82461	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	277
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Dáli–ugar határrészben, az M43 autópályától északkeletre, a Sámson–Apátfalvi–Szárazértől nyugatra található a hosszan elnyúló lelőhely.		
EOV koordináták	X 101001; Y 766657		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0596/32, 0596/33, 0596/34, 0596/68, 0603/5, 0608/24		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata); népvándorláskori (késő avar) és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2012)		
Megjegyzés	A lelőhely keleti része homokbányászás során megsemmisült.		

Lelőhely név	**Dáli-ugar, Bozsogi- tanya**

Nyilvántartási szám	83677	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	278
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Dáli-ugar határrészben, az M43 autópálya nyomvonalán, időszakos vízfolyások kanyarulatai között egy kis magaslaton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 100150; Y 766096		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0608/44, 0608/46, 0608/47, 0608/48, 0608/49, 0609/1, 0610/9, 0611/3, 0612/8		
Lelőhely jellege	népvándorláskori (avar) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2013); próbafeltárás (2013); megelőző feltárás (2013)		
Megjegyzés	A lelőhely autópálya építéssel érintett része feltárva.		

Lelőhely név	**Jángor III.**		
Nyilvántartási szám	84727	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	279
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra a Jángori határban a Kettőshalomtól keletre, a zsidó temetőtől északkeletre, a Jángori-csatorna nyugati partján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 101209; Y 760396		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0137/1, 0137/2, 3460, 3466, 3467, 3468/1, 3468/2, 3469, 3470/1, 3470/2, 3471, 3472		
Lelőhely jellege	őskori és császár kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2013)		
Megjegyzés	A geomorfológiai adottságok és az előkerült leletanyag alapján nagy valószínűséggel összetartozhat az 55118 nyilvántartási számú lelőhellyel.		

Lelőhely név	**Penyák-dűlő**		
Nyilvántartási szám	85109	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	280
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra a belterület közvetlen közelében, geomorfológiailag egy sík, térszintekkel alig tagolt területen található a kis kiterjedésű településnyom.		
EOV koordináták	X 99544; Y 758560		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0121/3, 0121/4, 0121/8, 3602, 3605		
Lelőhely jellege	szórványos őskori és népvándorláskori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2013)		
Megjegyzés	Kis területen a szántott felületen gyér leletanyag intenzitás volt tapasztalható.		

Lelőhely név	Királyhegyes-Száraz-ér		
Nyilvántartási szám	85121	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	281
Lelőhely névváltozata	Rákos határrész, Mezőhegyesi út menti dűlő		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, Rákostól keletre, az 54965 nyilvántartási számú (Császárvár) lelőhelytől délre, a Királyhegyesi–Száraz-ér időszakos vízjárásával körülvett kis kiemelkedésen kerültek elő a leletek.		
EOV koordináták	X 108249; Y 771450		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0508/4		
Lelőhely jellege	bronzkori leletek		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2013)		
Megjegyzés	–		

Lelőhely név	Igási út (G5)		
Nyilvántartási szám	85419	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	282
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, az Igási-ugar határrészben, az Igási úttól keletre, az M43 autópályától északra, mintegy 100 méterre található a kisméretű lelőhely.		
EOV koordináták	X 102970; Y 762466		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0388/53, 0388/54		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	mentő feltárás (2013)		
Megjegyzés	A felszíni nyomokkal nem jelentkező településnyom egy nagyobb lelőhelyhez tartozhat. A lelőhely helyszíni revíziója ajánlott.		

Lelőhely név	Fekete-halmi-dűlő V. (névtelen halom)		
Nyilvántartási szám	87989	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	283
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Makó–Királyhegyes–Csanádalberti hármas határ közelében a Fekete-halomtól (54876 nyilvántartási számú) 15 méterre délnyugatra található a kisméretű, erősen lepusztult felületű halomsír.		
EOV koordináták	X 109602; Y 774970		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	Királyhegyes 0156/8, 0156/12, Makó 0496/2		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halomsír		
A lelőhelyen végzett	helyszíni szemle (2007); régészeti megfigyelés (2016)		

tevékenység és ideje			
Megjegyzés	Erősen erodálódott, évszázadok óta egy földút vezet át rajta. A Fekete-halom párja lehetett. Tényleges eredetét csak régészeti feltárás és geológiai fúrás igazolhatná.		
Lelőhely név	**Csorgó I. (névtelen halom)**		
Nyilvántartási szám	87991	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	284
Lelőhely névváltozata			
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól keletre, a Királyhegyesi–Száraz-ér egyik törésénél, a Vágott-halomtól 300 méterre keletre található a kisméretű, erősen lepusztult felületű halomsír.		
EOV koordináták	X 108514; Y 773313		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	Királyhegyes 0176/2, 0178/29, Makó 0498/2		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halomsír		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007); régészeti megfigyelés (2016)		
Megjegyzés	A második katonai felmérés térképén ábrázolták, évszázadok óta út halad rajta keresztül, mely nagyban elősegítette az eróziójá. Egy részét jelenleg is szántják.		

Lelőhely név	**Gerizdes**		
Nyilvántartási szám	88849	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	285
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A település belterülete mellett a Gerizdes városrészben található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 97121; Y 761965		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0656, 6025/1, 6032/3, 6032/4, 6032/5, 6032/6, 6032/7, 6038/38, 6041, 6045, 6047, 6048, 6049, 6050, 6051, 6052, 6053, 6054, 6055, 6056, 6057, 6058, 6059, 6060, 6061, 6062, 6082/4, 6121/1, 6121/2, 6121/3, 6121/4, 6121/5, 6121/6, 6124, 6125, 6126, 6127, 6128, 6129, 6130, 6131, 6132/1, 6133, 6134, 6135, 6136, 6137, 6138, 6139, 6140/1, 6140/2, 6140/3, 6140/4, 6140/5, 6140/6, 6140/7, 6406, 6407, 6408, 6409, 6410, 6419, 6420, 6421, 6422, 6423, 6424, 6425, 6426, 6427, 6428, 6429, 6430, 6431, 6432, 6433, 6434, 6435, 6436, 6437, 6439, 6440, 6441, 6442, 6443/1, 6443/2, 6444, 6445, 6446, 6447, 6448, 6449, 6450, 6451, 6452, 6453, 6454, 6455, 6456, 6457, 6458/1, 6458/2, 6459, 6463, 6464, 6465, 6466, 6467, 6468, 6469, 6470, 6471, 6472, 6473, 6474, 6475, 6476, 6477, 6478, 6479, 6480, 6481, 6482/1, 6482/2, 6483, 6484, 6533, 6549, 6550, 6551, 6552/1, 6552/2, 6553, 6554, 6555, 6556, 6557, 6558, 6559, 6560, 6561/1, 6561/2, 6569, 6570, 6571, 10656, 10682, 10683, 10684, 10690, 10691/1		
Lelőhely jellege	őskori; császár kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok, valamint Árpád-kori temetkezések		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2014); megelőző feltárás (2014); régészeti megfigyelés (2018)		
Megjegyzés	Kiterjedése a régészeti módszerekkel jelenleg nem kutatható, beépített		

	területek felé minden bizonnyal növekedhet.

Lelőhely név	**Szentmiklósi-telek**		
Nyilvántartási szám	90045	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	286
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől nyugatra, az Ószegedi út mentén található, az út mindkét oldalán.		
EOV koordináták	X 98525; Y 755528		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	036, 037/2, 037/4, 037/5, 037/6, 050, 054/1		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halomsír; késő középkori település; templom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	régészeti megfigyelés (2013)		
Megjegyzés	A lelőhely a középkori Szentmiklós faluval azonosítható. A falu és a templomrom helye 18–19. századi térképeken még ábrázolva van. A templom egy magaslaton állt, amely valószínűleg egy halomsír lehetett.		

5.1.2. A közhiteles nyilvántartásban eddig még nem szereplő, de ismert régészeti lelőhelyek listája

5.1.2.1. Halomsírok

Lelőhely név	Jángori-Kettős halom		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől É-ra, a Vásárhelyi úttól Ny-ra, a Penyák-dűlőben található a halom.		
EOV koordináták	X 101176; Y 760061		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0135/2, 0136/2		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	A halom állapota: roncsolt. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,4 m, átmérő: 15x15 m.		

Lelőhely név	Kálvária-domb		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A település belterületén található, a temetőtől K-re.		
EOV koordináták	X 98737; Y 760146		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	957, 1320, 1319		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	Halom állapota: roncsolt. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 1,4 m, átmérő: 55x40 m.		

Lelőhely név	Nagy-határ		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől DK-re található, az Apátfalvi úttól DNY-ra, a Kákási járandóban található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 96682; Y 736976		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0148, 0141/9, 0148, 0639/86, 0639/87, 0639/88		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		

A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 1,5 m, átmérő: 55x30 m.

Lelőhely név	**Igási úti halom**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől É-ra, az Igási úttól Ny-ra, a Száraz-ér partján található a halom.		
EOV koordináták	X 113995; Y 766522		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0288/11		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,3 m, átmérő: 20x20 m.		

Lelőhely név	**Csorgó II.**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől ÉK-re, a Királyhegyes-Száraz-ér partjától K-re található a halom.		
EOV koordináták	X 107681; Y 771853		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0506/9		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,2 m, átmérő: 15x15 m.		

Lelőhely név	**Dáli-tanyák III.**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől ÉK-re, a Királyhegyesi úttól K-re, a Dáli-tanyák területén található a halom.		
EOV koordináták	X 102248; Y 767314		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0560/20		

Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,2 (0,5) m,átmérő: 65x30 m.

Lelőhely név	**Dáli-csatorna**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől ÉK-re, a Királyhegyesi úttól K-re, a Dáli-csatornától É-ra található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 100466; Y 764832		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0626/13		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 1 m, átmérő: 65x45 m.		

Lelőhely név	**Paphát V.**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől ÉNy-ra, a Zsidó temetőtől Ny-ra található a halom.		
EOV koordináták	X 102749; Y 758582		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0172/36, 0172/37, 0172/39		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,2 m, átmérő: 20x20 m.		

Lelőhely név	**Paphát VI.**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől É-ra, a Vásárhelyi úttól Ny-ra, közel a belterülethez található a halom.		
EOV koordináták	X 103379; Y 759831		
A lelőhellyel érintett	0175/3		

helyrajzi számok	
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,4 m, átmérő: 50x45 m.

Lelőhely név	**Paphát VII.**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől É-ra, a Vásárhelyi úttól Ny-ra, közel a belterülethez található a halom.		
EOV koordináták	X 103252; Y 759791		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0175/3		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,2 m, átmérő: 45x40 m.		

Lelőhely név	**Zsidó temető**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől É-ra, a Zsidó temetőnél található a halom.		
EOV koordináták	X 100973; Y 760239		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	3464, 3465, 3468/1		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,4 m, átmérő: 60x35 m.		

Lelőhely név	**Jángori csatorna**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A település belterületének É-i részén, a Jángori-csatorna mellett található a halom.		
EOV koordináták	X 100231; Y 761215		

A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	10330, 10331
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,6 m, átmérő: 35x30 m.

Lelőhely név	**Mikócsai-csatorna I.**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől K-re, az Apátfalvi úttól K-re, a Mikócsai járandó területén található a halom.		
EOV koordináták	X 98897; Y 763938		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0636/29, 0636/30, 0636/31		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,3 m, átmérő: 35x20 m.		

Lelőhely név	**Mikócsai-csatorna II.**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől K-re, az Apátfalvi úttól K-re, a Mikócsai járandó területén található a halom.		
EOV koordináták	X 98253; Y 764252		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0637/132, 0637/133, 0637/134		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,2 m, átmérő: 80x40 m.		

Lelőhely név	**Palotai út, Kristóf-tanya**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől K-re, a Csanádpalotai úttól É-ra, a Kristóf-tanyához közel található a halom.		

EOV koordináták	X 98436; Y 765781
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0620/11
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,3 m, átmérő: 60x30 m.

Lelőhely név	**Ménes-járás II.**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől DK-re, az Apátfalvi úttól ÉK-re, a Ménes-járás területén található a halom.		
EOV koordináták	X 97231; Y 764624		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0622/24, 066/17		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,8 m, átmérő: 50x30 m.		

Lelőhely név	**Kákási-járandó I.**		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől DK-re, az Apátfalvi úttól DNy-ra, a Kákási-járandó területén található a halom.		
EOV koordináták	X 96904; Y 764271		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0139/19, 0639/31, 0139/19		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halom		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	helyszíni szemle (2007, 2008)		
Megjegyzés	Egész halom, felszíne erodálódott. Jelenleg azonosítható méretei: magasság: 0,3 m, átmérő: 11x30 m.		

5.1.2.2. A 2019-ben elvégzett terepbejárások során előkerült új lelőhelyek

Lelőhely név	Ardics IV.		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	Maroslelei út 27-28 kmsz. közötti területtől É-ra, a Munkástelephez közeli területen egy enyhén tagolt térfelszínen található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 98625; Y 758094		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	3923/3, 3927, 3928, 3929		
Lelőhely jellege	római kori (szarmata) településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2019)		
Megjegyzés	nyilvántartásba vétele folyamatban van		

Lelőhely név	Dáli-ugar, Kiss-tanya		
Nyilvántartási szám	nyilvántartásba vétele folyamatban van	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	-
Lelőhely névváltozata	-		
Lelőhely elhelyezkedése	Csanádpalotára vezető autóút 82. kmsz.-tő ÉNy-ra egy enyhén tagolt térfelszínen található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 98381; Y 766264		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0620/7, 0620/11, 0620/12, 0620/13, 0620/14, 0620/15, 0620/17, 0620/19, 0620/20		
Lelőhely jellege	római kori (szarmata) és Árpád-kori településnyomok; szórványos újkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (2019)		
Megjegyzés	nyilvántartásba vétele folyamatban van		

5.1.3. Makó közigazgatási határait részben érintő lelőhelyek

Lelőhely név	Földeák, Földeáktól K-re, a Száraz-ér bal oldalán		
Nyilvántartási szám	56221	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	11
Lelőhely névváltozata	–		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északra, Földeáktól közvetlenül keletre, a Szárazér-Porgányi-főcsatorna nyugati magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 109384; Y 762807		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0208/19, 0208/27, 0208/28, 0208/29, 0218/2, 0241, 0242, 0243, 0244, 0245, 0246, 0247/14, 0255/2		
Lelőhely jellege	császár kori (szarmata és Árpád-kori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1970, 1971, 1972, 1973)		
Megjegyzés	A lelőhely több település (Makó, Földeák) közigazgatási határát érinti, területileg Földeákhoz tartozik. Elhelyezkedése, a geomorfológiai adottságok alapján, valamint az előkerült leletanyagok szerint elképzelhető, hogy összetartozik az 54935 nyilvántartási számú lelőhellyel.		

Lelőhely név	Csanádalberti, Fekete-halom		
Nyilvántartási szám	42029	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	16
Lelőhely névváltozata	Csanádalberti - 21		
Lelőhely elhelyezkedése	Makótól északkeletre, Csanádalbertitől nyugatra, a Fekete-halmi-dűlő keleti részén a hármas határnál, a Királyhegyesi-Szárazér nyugati magaspartjain helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 109574; Y 775217		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	040/15, 040/18, 040/19, 040/20, 043, 045, 0154, 0155, 0156/8, 0156/9, 0156/10, 0156/11, 0156/12, 0495, 0496/2		
Lelőhely jellege	bronzkori (középső bronzkori, Szőreg-Perjámos és Vatya kultúra, késő bronzkori, Halomsíros és Gáva kultúra); vaskori (keleti Hallstatt kultúra, szkíta, kelta); népvándorláskori (avar); honfoglalás kori és Árpád-kori településnyomok, valamint ismeretlen korú temető		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	adatgyűjtés (1957); terepbejárás (1988, 2017); tervásatás (2017); régészeti megfigyelés (2016)		
Megjegyzés	A lelőhely több település (Makó, Királyhegyes, Csanádalberti) közigazgatási határát érinti, területileg Csanádalbertihez tartozik.		

Lelőhely név	Királyhegyes, Szent Péter-halmi-dűlő I.		
Nyilvántartási szám	42067	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	19
Lelőhely névváltozata	19		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, Királyhegyestől nyugatra, a Szent Péter-halmi-dűlőben a Királyhegyesi-Száraz-ér keleti magaspartján		

	található a lelőhely.
EOV koordináták	X 106549;Y 771281
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0181/9, 0181/10, 0181/11, 0507, 0512
Lelőhely jellege	népvándorláskori településnyom és bronzkori szórványlelet
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1985)
Megjegyzés	A lelőhely több település (Makó, Királyhegyes) közigazgatási határát érinti, területileg Királyhegyeshez tartozik.

Lelőhely név	**Királyhegyes, Vágott-halom**		
Nyilvántartási szám	42149	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	41
Lelőhely névváltozata	Középső-halom; 80		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, a Vágott-halmi-dűlő nyugati részén, Rákostól keletre, a Királyhegyesi-Száraz-értől (Csorgó) délre található, a Vágott-halomnak helyet adó magaslaton helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 108325; Y 772995		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0176/2, 0178/2, 0178/19, 0178/20, 0178/21, 0178/22, 0178/23, 0178/24, 0178/25, 0178/26, 0178/27, 0178/28, 0178/29, 0498/2		
Lelőhely jellege	bronzkori (kora bronzkor, késő bronzkor Gáva kultúra); Árpád-kori településnyomok, valamint ismeretlen korú halomsír		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1985); régészeti megfigyelés (2016)		
Megjegyzés	A lelőhely több település (Makó, Királyhegyes) közigazgatási határát érinti, területileg Királyhegyeshez tartozik.		

~~**Lelőhely név**~~	~~**Királyhegyes, Szent Péter-halom**~~		
~~Nyilvántartási szám~~	~~42197~~	~~Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma~~	~~78~~
~~Lelőhely névváltozata~~	~~Határ-halom; Határhalom I.; Makó 64. lh.; 81~~		
~~Lelőhely elhelyezkedése~~	~~A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, Királyhegyestől nyugatra, a Szent Péter-halmi-dűlőben a Királyhegyesi-Száraz-ér keleti magaspartján található a lelőhely.~~		
~~EOV koordináták~~	~~X 106930; Y 771622~~		
~~A lelőhellyel érintett helyrajzi számok~~	~~0181/32, 0181/33, 0181/34, 0506/9~~		
~~Lelőhely jellege~~	~~ismeretlen korú halomsír~~		
~~A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje~~	~~terepbejárás (1973, 1985)~~		
~~Megjegyzés~~	~~A lelőhely több település (Makó, Királyhegyes) közigazgatási határát érinti, területileg Királyhegyeshez tartozik.~~		

~~**Lelőhely név**~~	~~**Királyhegyes, Szent Péter-halmi-dűlő I.**~~

~~Nyilvántartási szám~~	~~42067~~	~~Lelőhely — közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma~~	~~19~~
~~Lelőhely névváltozata~~	~~19~~		
~~Lelőhely elhelyezkedése~~	~~A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, Királyhegyestől nyugatra, a Szent Péter halmi dűlőben a Királyhegyesi Száraz ér keleti magaspartján található a lelőhely.~~		
~~EOV koordináták~~	~~X 106549;Y 771281~~		
~~A lelőhellyel érintett helyrajzi számok~~	~~0181/9, 0181/10, 0181/11, 0507, 0512~~		
~~Lelőhely jellege~~	~~népvándorláskori településnyom és bronzkori szórványlelet~~		
~~A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje~~	~~terepbejárás (1985)~~		
~~Megjegyzés~~	~~A lelőhely több település (Makó, Királyhegyes) közigazgatási határát érinti, területileg Királyhegyeshez tartozik.~~		

Lelőhely név	**Maroslele, Kis-gencs**		
Nyilvántartási szám	38695	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	42
Lelőhely névváltozata	47		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északnyugatra, a Kis-Gencs határrészben a Szőke-csatorna mentén helyezkedik el a lelőhely.		
EOV koordináták	X 102160; Y 754799		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0100, 0103, 0245/19, 0245/20, 0245/21, 0245/22, 0245/23, 0245/25, 0246, 0247/10, 0247/15, 0247/17, 0247/18		
Lelőhely jellege	Árpád-kori és kora újkori településnyomok		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1984)		
Megjegyzés	A lelőhely több település (Makó, Maroslele) közigazgatási határát érinti, területileg Marosleléhez tartozik.		

~~**Lelőhely név**~~	~~**Földeák, Földeáktól K-re, a Száraz ér bal oldalán**~~		
~~Nyilvántartási szám~~	~~56221~~	~~Lelőhely — közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma~~	~~11~~
~~Lelőhely névváltozata~~	~~—~~		
~~Lelőhely elhelyezkedése~~	~~A településtől északra, Földeáktól közvetlenül keletre, a Szárazér-Porgányi főcsatorna nyugati magaspartján található a lelőhely.~~		
~~EOV koordináták~~	~~X 109384; Y 762807~~		
~~A lelőhellyel érintett~~	~~0208/19, 0208/27, 0208/28, 0208/29, 0218/2, 0241, 0242, 0243, 0244, 0245,~~		

~~helyrajzi számok~~	~~0246, 0247/14, 0255/2~~
~~Lelőhely jellege~~	~~-császár kori (szarmata és Árpád-kori településnyomok~~
~~A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje~~	~~terepbejárás (1970, 1971, 1972, 1973)~~
~~Megjegyzés~~	~~A lelőhely több település (Makó, Földeák) közigazgatási határát érinti, területileg Földeákhoz tartozik. Elhelyezkedése, a geomorfológiai adottságok alapján, valamint az előkerült leletanyagok szerint elképzelhető, hogy összetartozik az 54935 nyilvántartási számú lelőhellyel.~~

Lelőhely név	Királyhegyes, Szent Péter-halom		
Nyilvántartási szám	42197	Lelőhely közhiteles nyilvántartásban szereplő sorszáma	78
Lelőhely névváltozata	Határ-halom; Határhalom I.; Makó 64. lh.; 81		
Lelőhely elhelyezkedése	A településtől északkeletre, Rákostól délkeletre, Királyhegyestől nyugatra, a Szent Péter-halmi-dűlőben a Királyhegyesi-Száraz-ér keleti magaspartján található a lelőhely.		
EOV koordináták	X 106930; Y 771622		
A lelőhellyel érintett helyrajzi számok	0181/32, 0181/33, 0181/34, 0506/9		
Lelőhely jellege	ismeretlen korú halomsír		
A lelőhelyen végzett tevékenység és ideje	terepbejárás (1973, 1985)		
Megjegyzés	A lelőhely több település (Makó, Királyhegyes) közigazgatási határát érinti, területileg Királyhegyeshez tartozik.		

5.2. MELLÉKLET (A MÓDOSÍTÁSI HELYSZÍNEK ÉS A KÖRNYEZETÉBEN TALÁLHATÓ RÉGÉSZETI LELŐHELYEK TÉRKÉPES ÁBRÁZOLÁSAI)

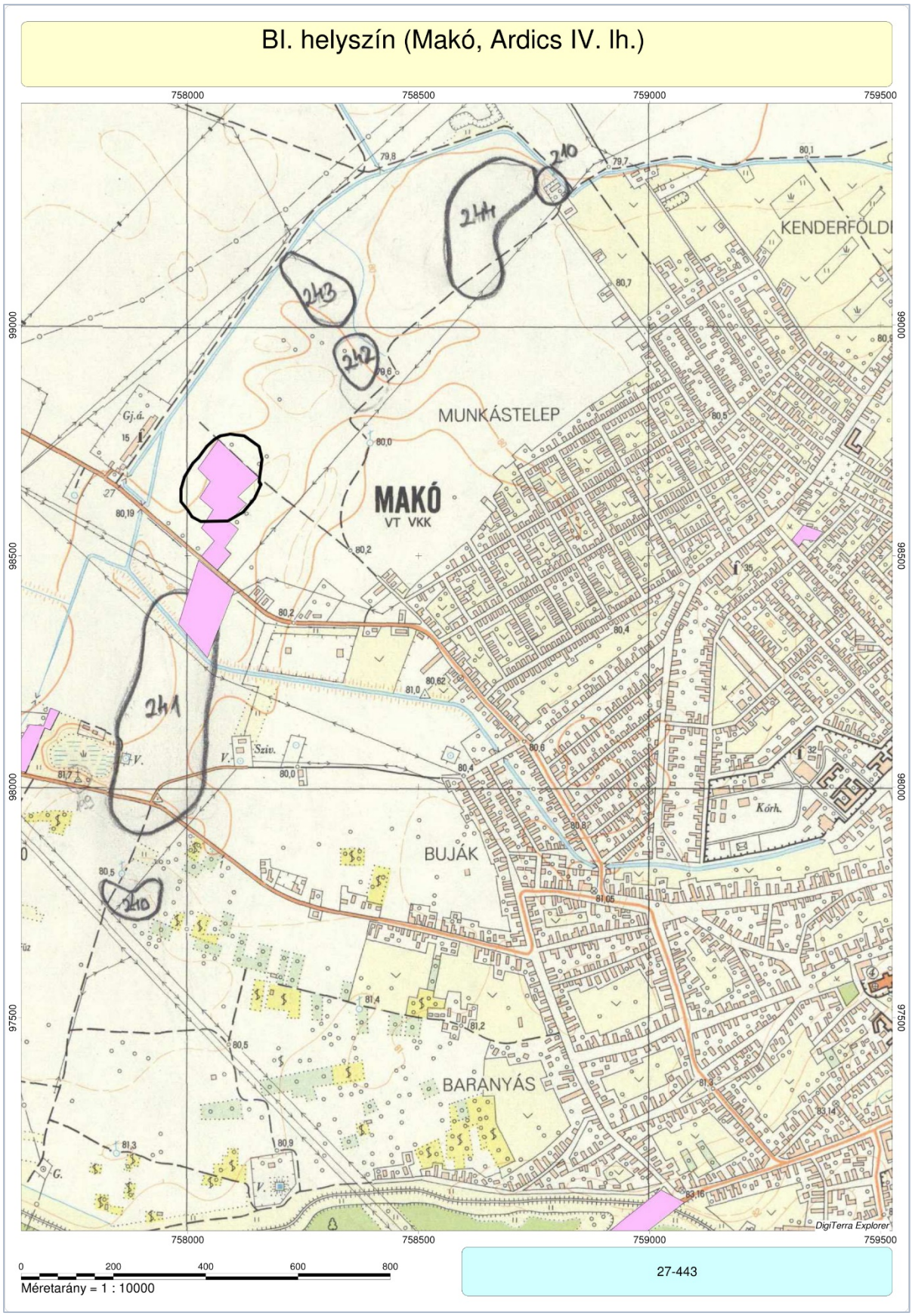

1. kép: Az ágazati átsorolással érintett BI. helyszín. és környezete, az újonnan azonosított lelőhely poligonjával.

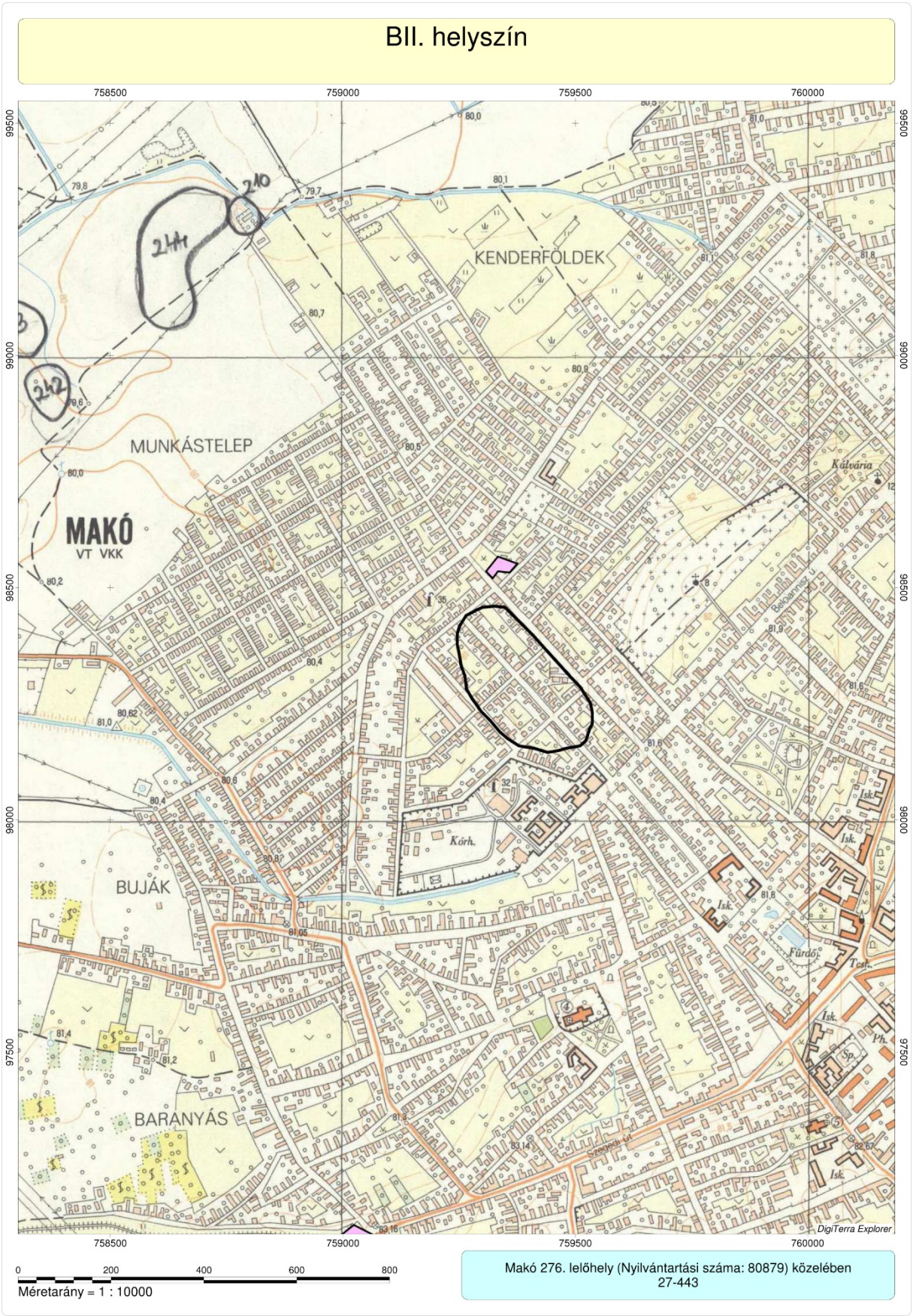

2. kép: Az ágazati átsorolással érintett BII. helyszín és környezete, a közelben található Ibolya utca (nyilvántartási szám: 80879) lelőhellyel.

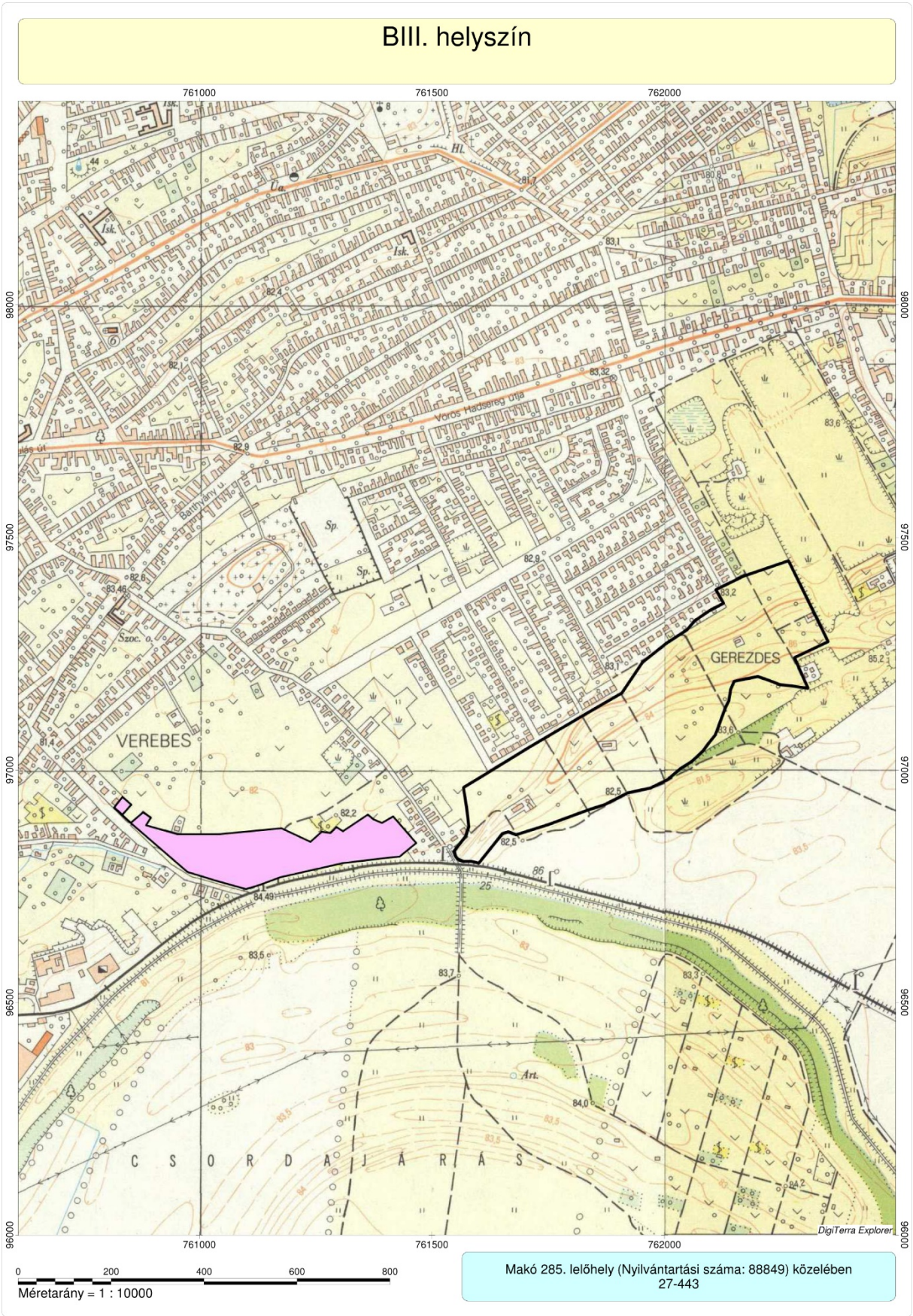

3. kép: Az ágazati átsorolással érintett BIII. helyszín és környezete, a közelben található Gerizdes (nyilvántartási szám: 88849) lelőhellyel.

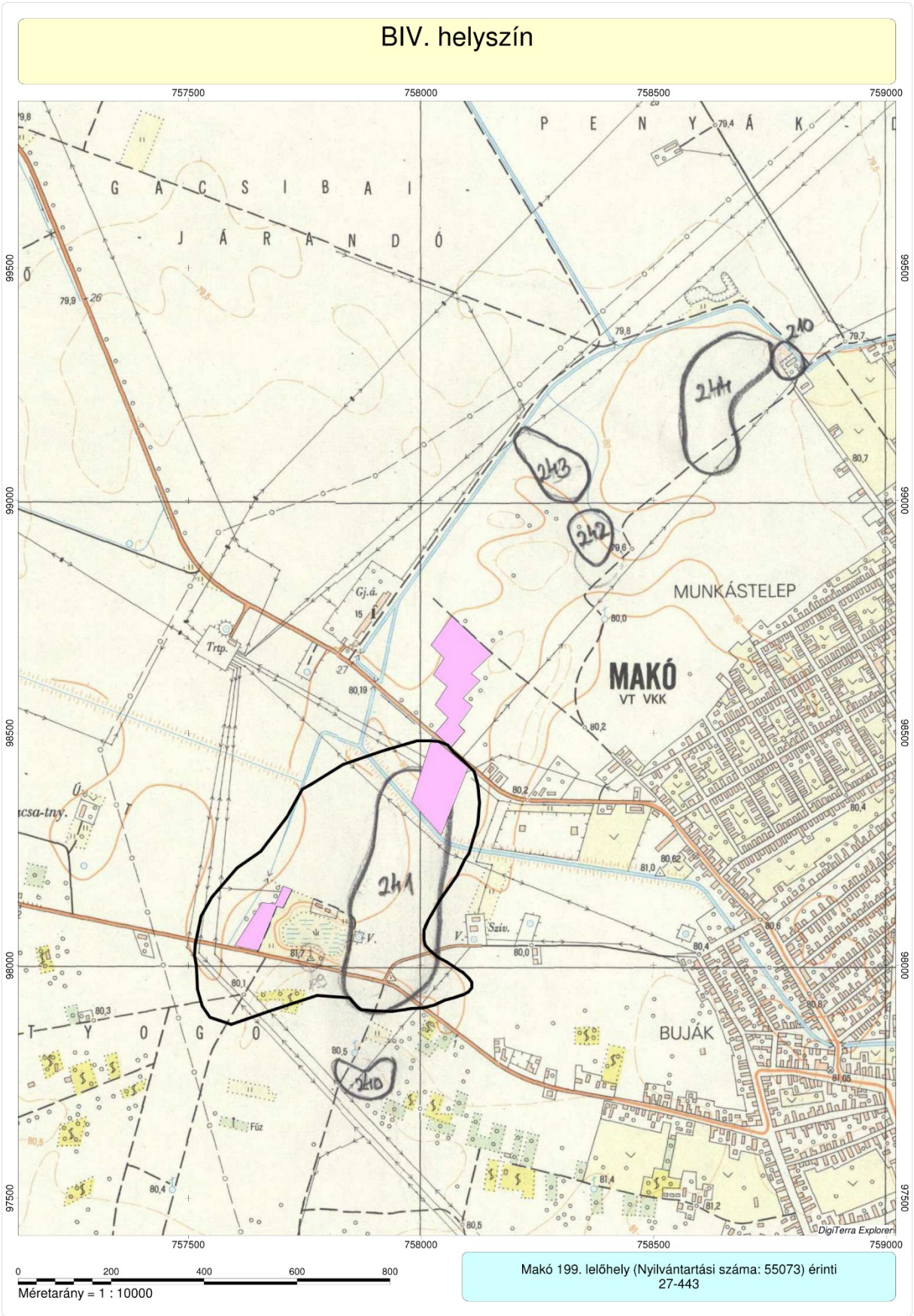

4. kép: Az ágazati átsorolással érintett BIV. helyszín és környezete, a területén található, a terepbejárás eredményeként bővülő Vörös-kereszt (nyilvántartási szám: 55073) lelőhellyel.

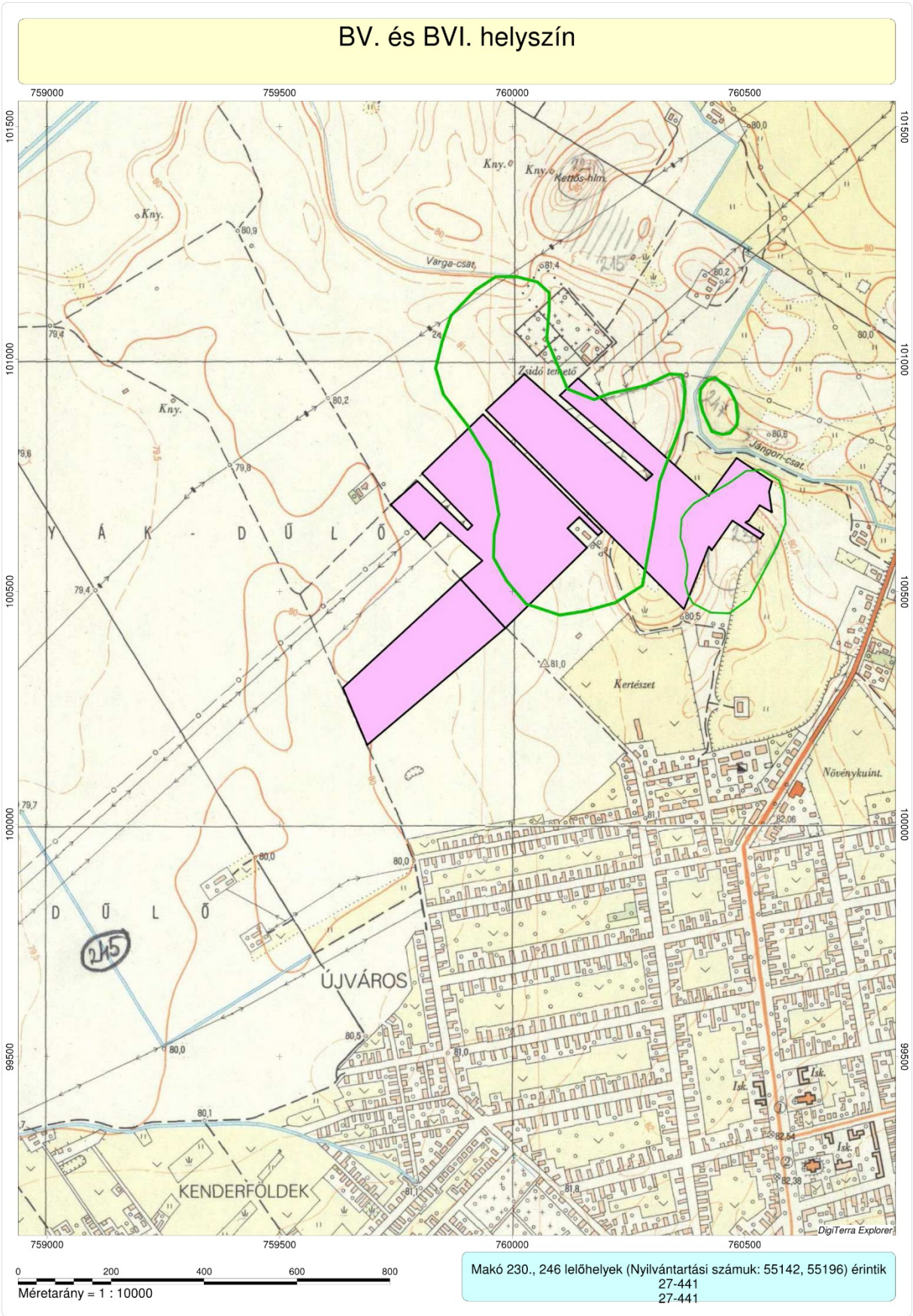

5. kép: Az ágazati átsorolással érintett BV. és BVI. helyszínek és környezetük. A BVI. helyszín esetében az érintett lelőhelyekkel (nyilvántartási számuk: 55196, 55142).

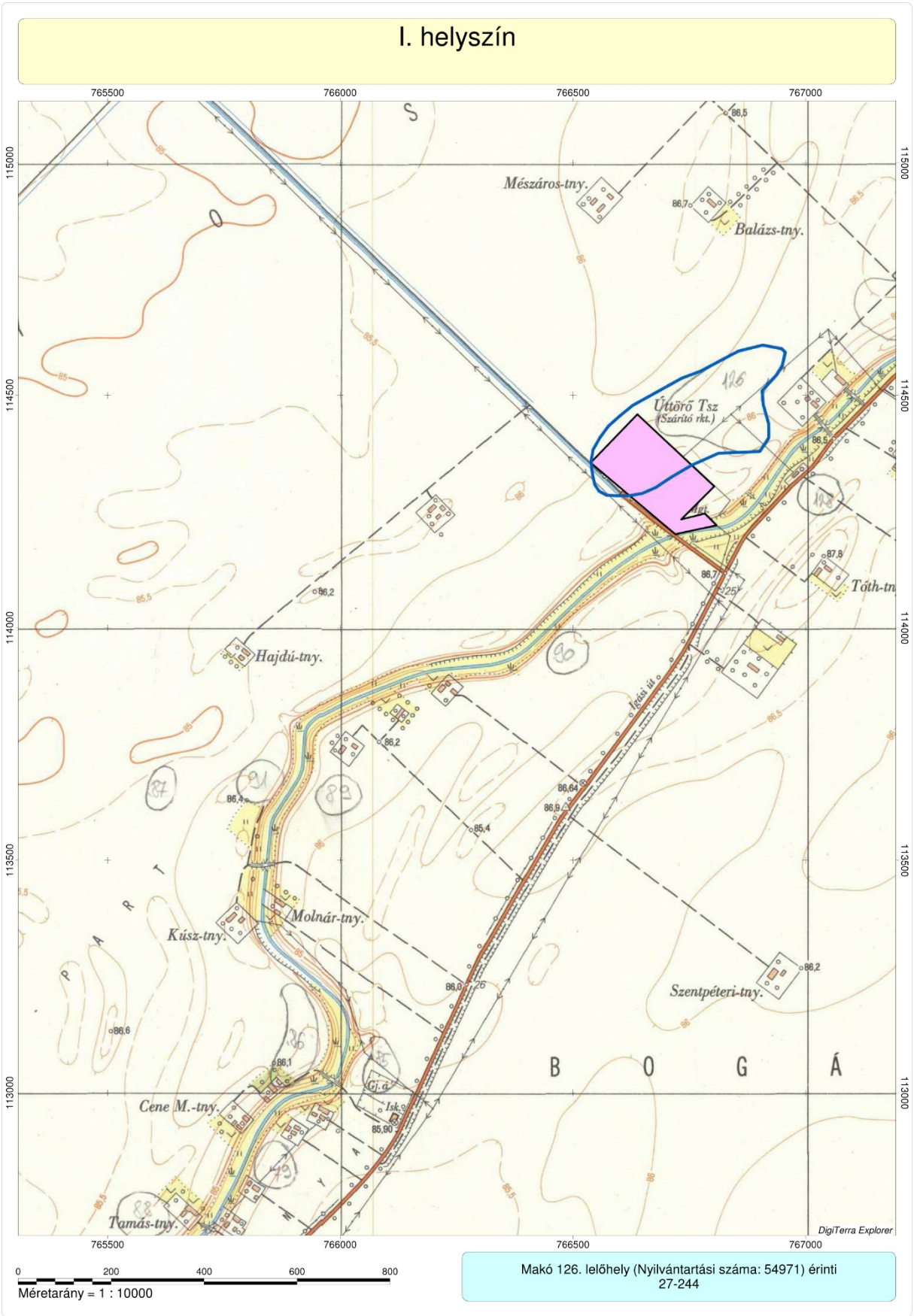

6. kép: Az ágazati átsorolással érintett I. helyszín és környezete, az érintett lelőhellyel (nyilvántartási szám: 54971).

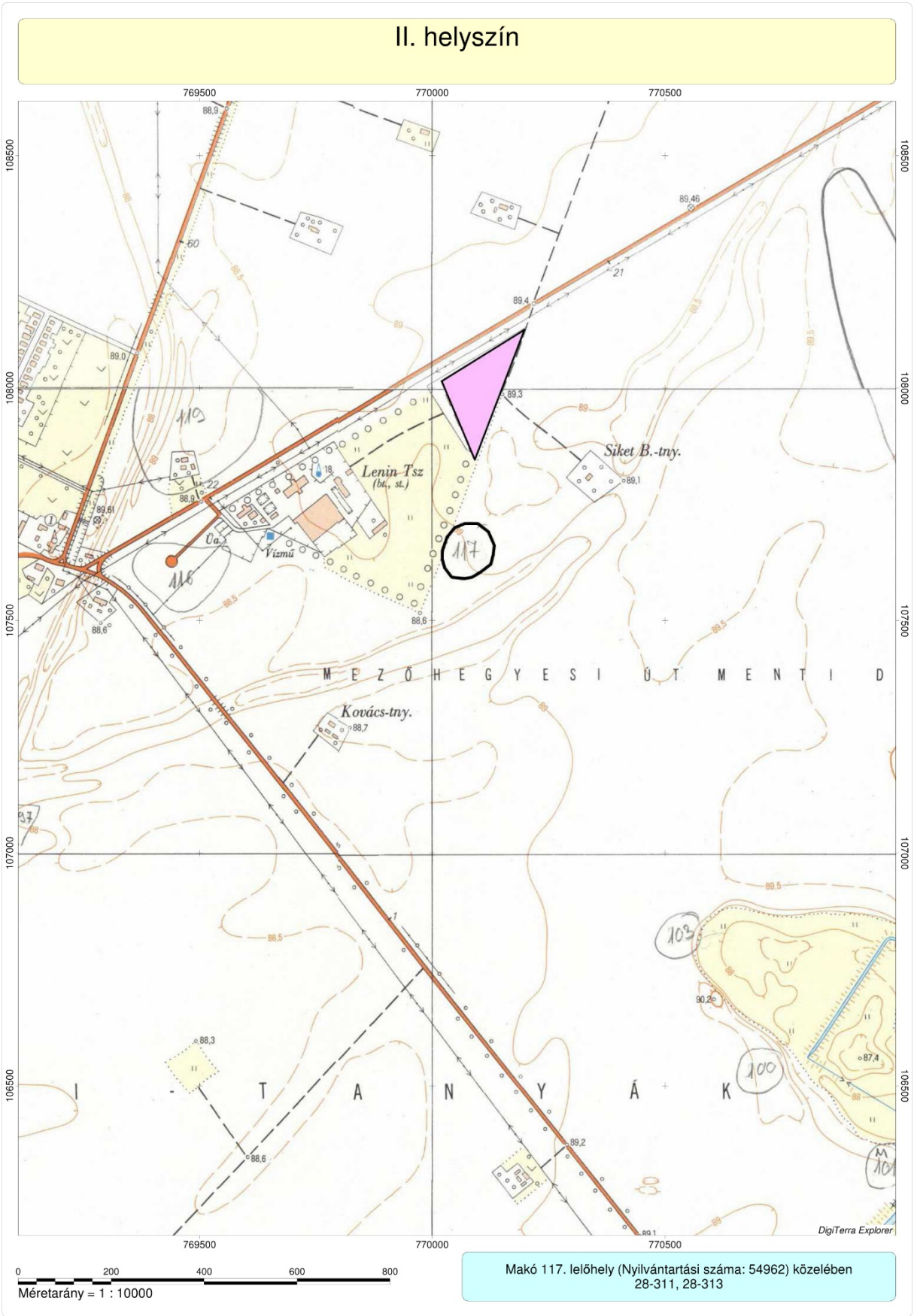

7. kép: Az ágazati átsorolással érintett II. helyszín és környezete, a közelben található lelőhellyel (nyilvántartási szám: 54962).

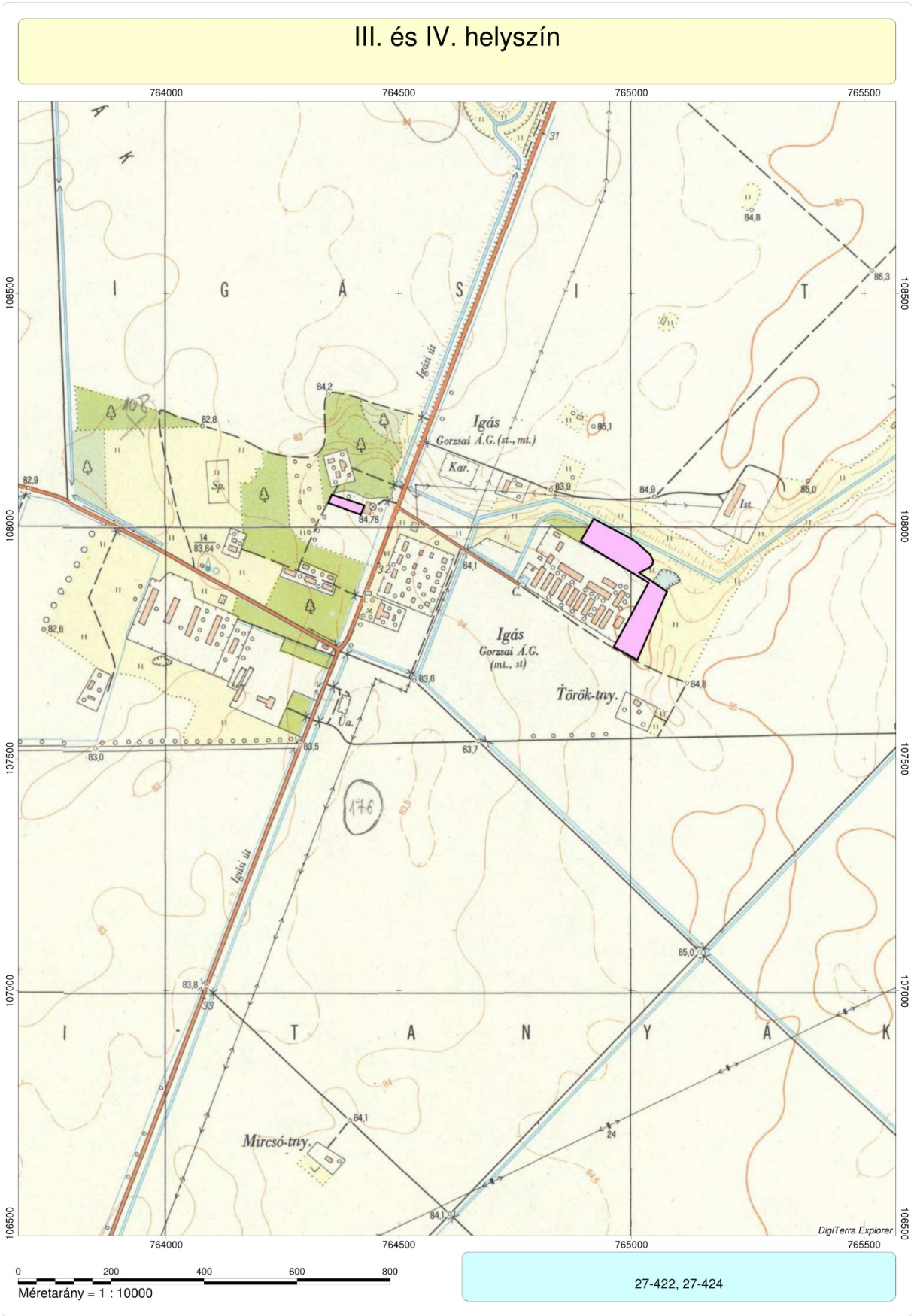

8. kép: Az ágazati átsorolással érintett III. és IV. helyszín és környezetük.

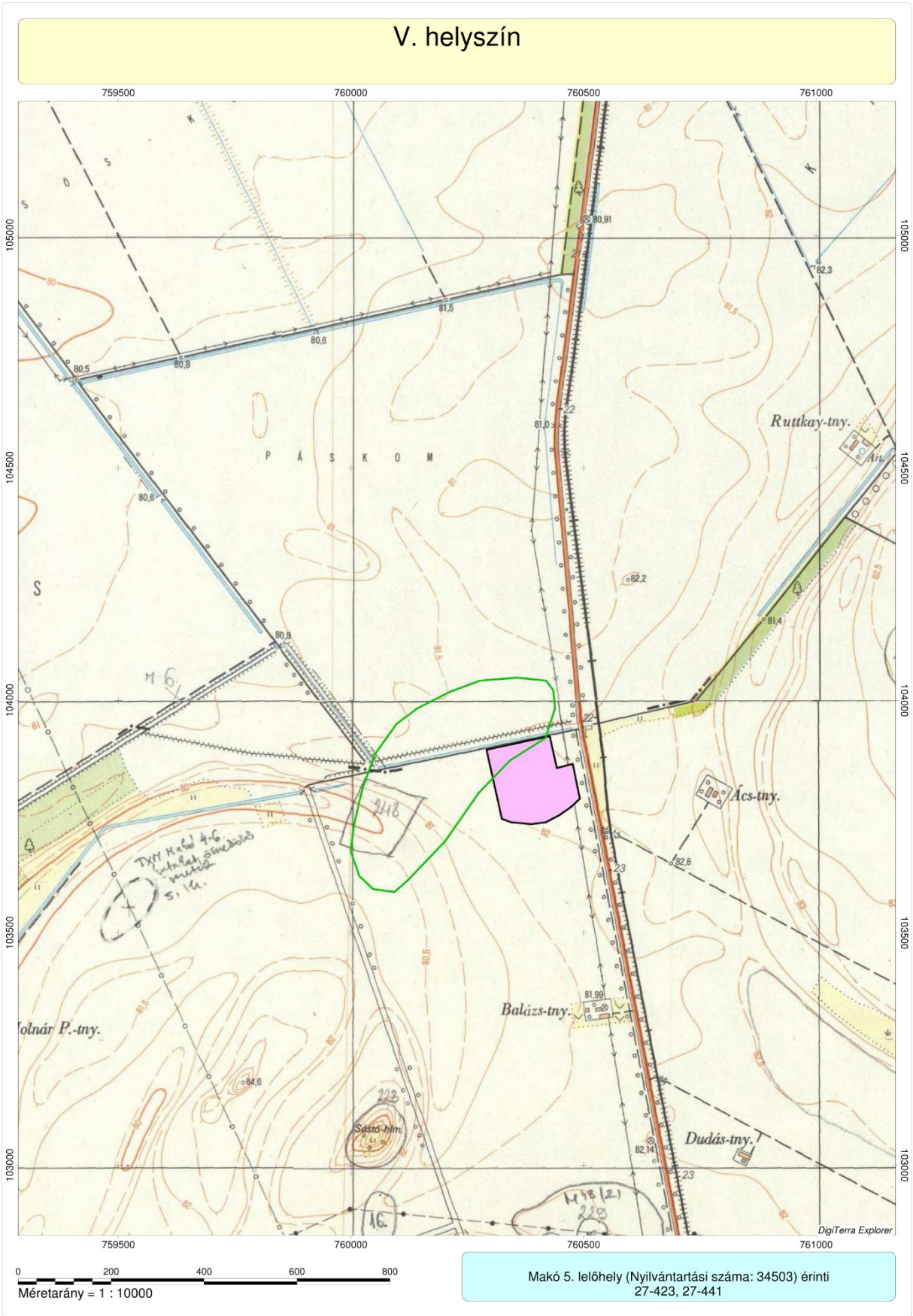

9. kép: Az ágazati átsorolással érintett V. helyszín és környezete, a bejárás eredményeként megnövekedett lelőhellyel (nyilvántartási szám: 34503).

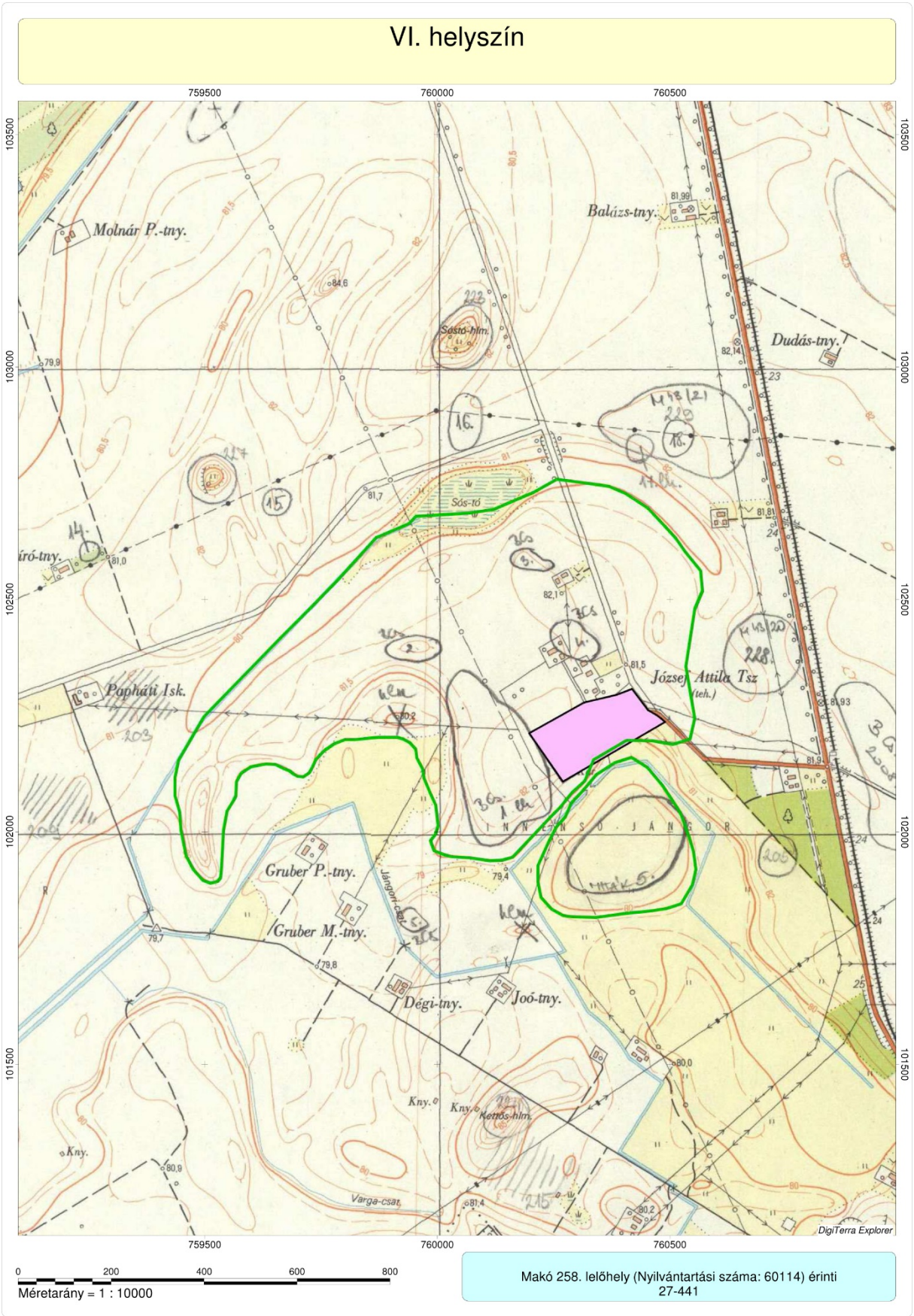

10. kép: Az ágazati átsorolással érintett VI. helyszín és környezete, a bejárás eredményeként megnövekedett lelőhellyel (nyilvántartási szám: 60114).

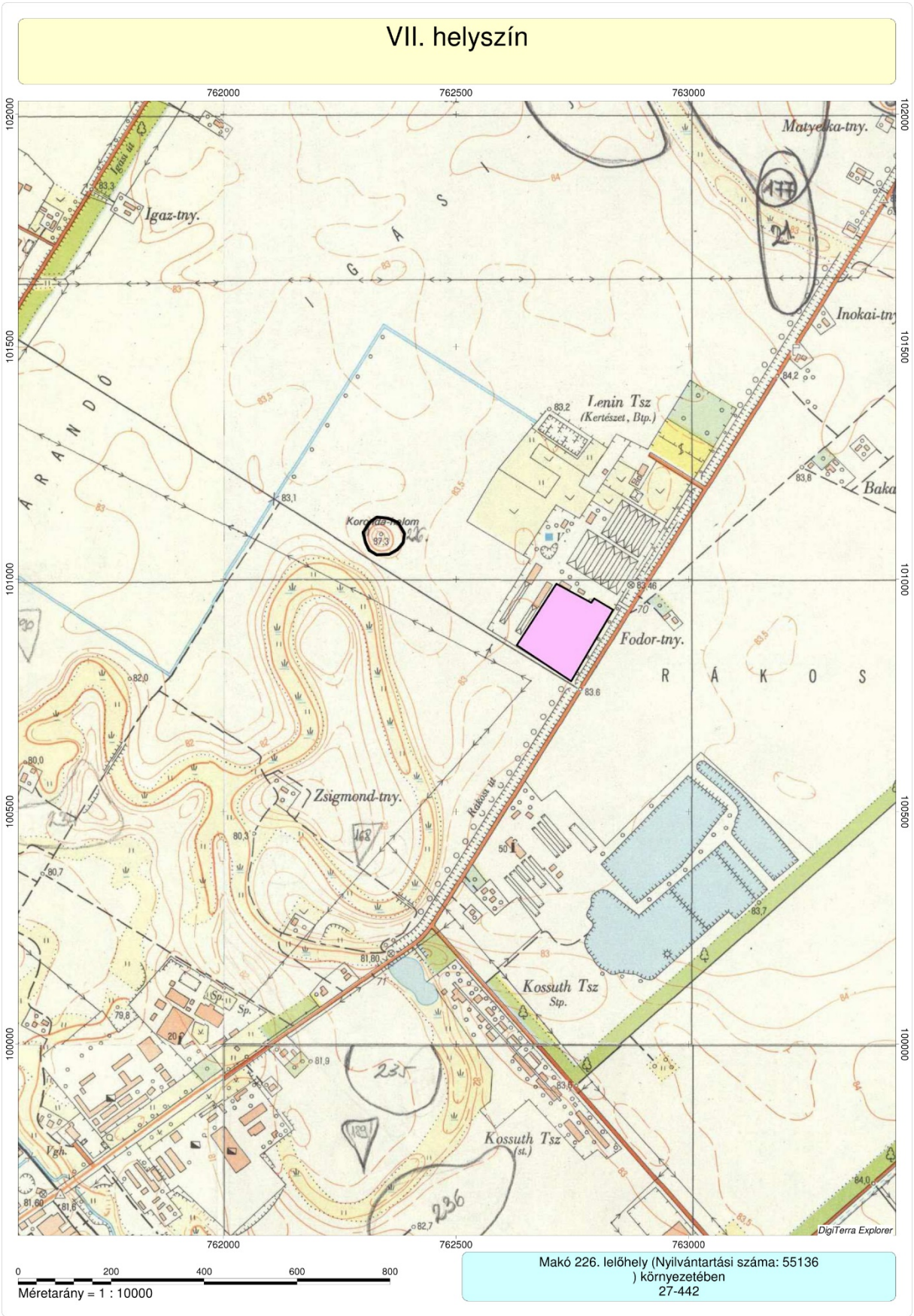

11. kép: Az ágazati átsorolással érintett VII. helyszín és környezete, a tágabb környezetében található lelőhellyel (nyilvántartási szám: 55136).

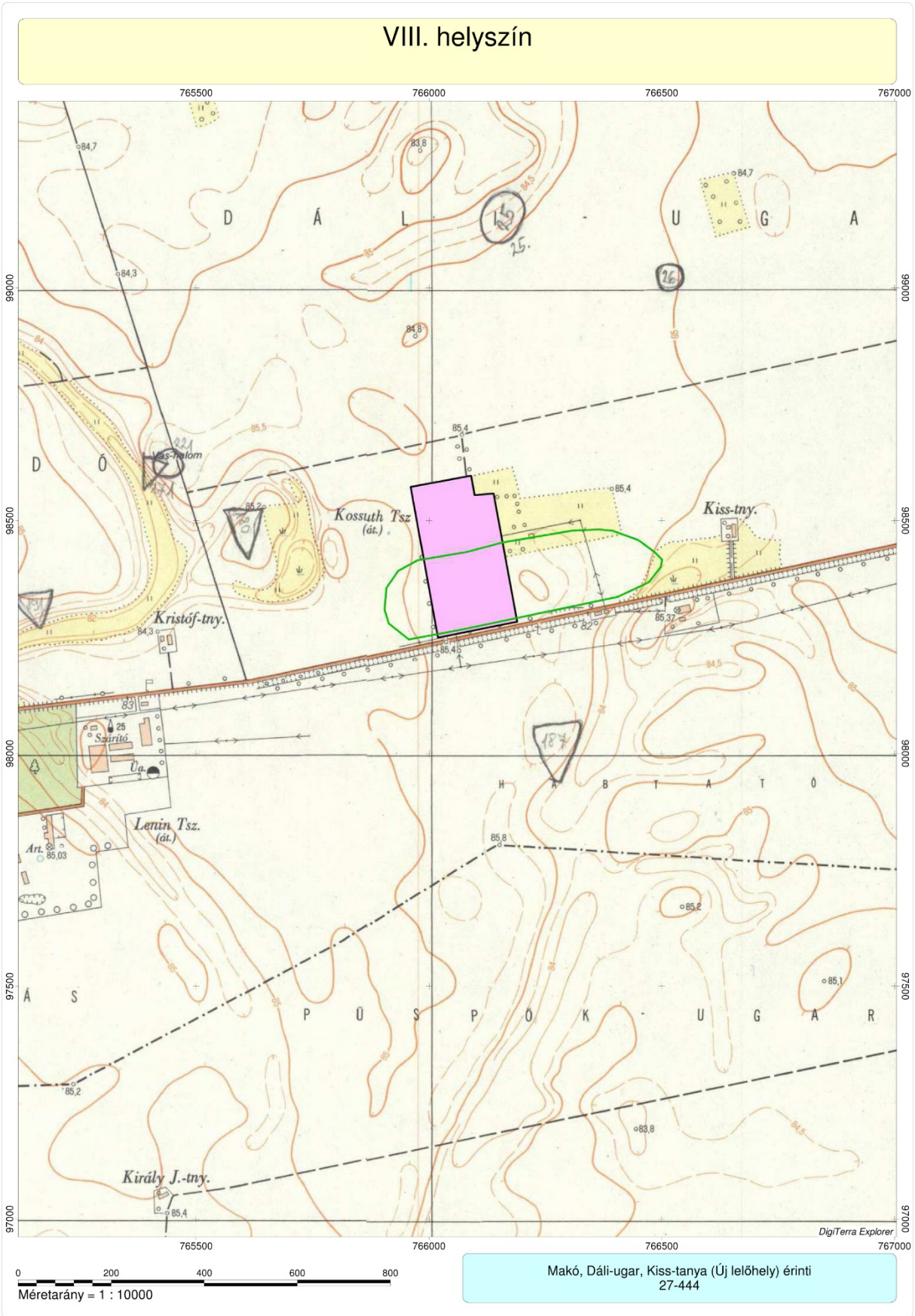

12. kép: Az ágazati átsorolással érintett VIII. helyszín és környezete, a tágabb környezetében található lelőhellyel (nyilvántartási szám: 55136).

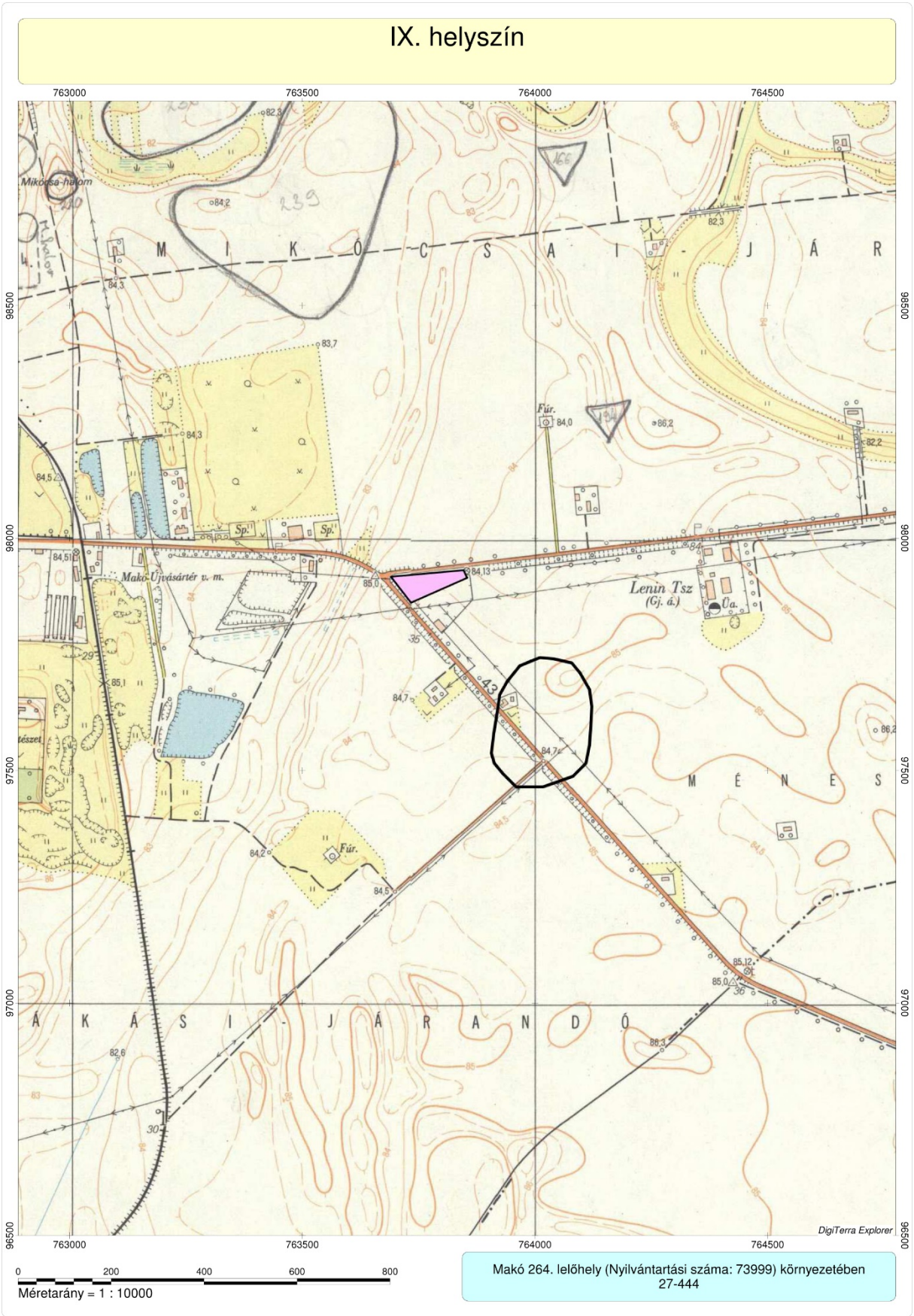

13. kép: Az ágazati átsorolással érintett IX. helyszín és környezete, a tágabb környezetében található lelőhellyel (nyilvántartási szám: 73999).

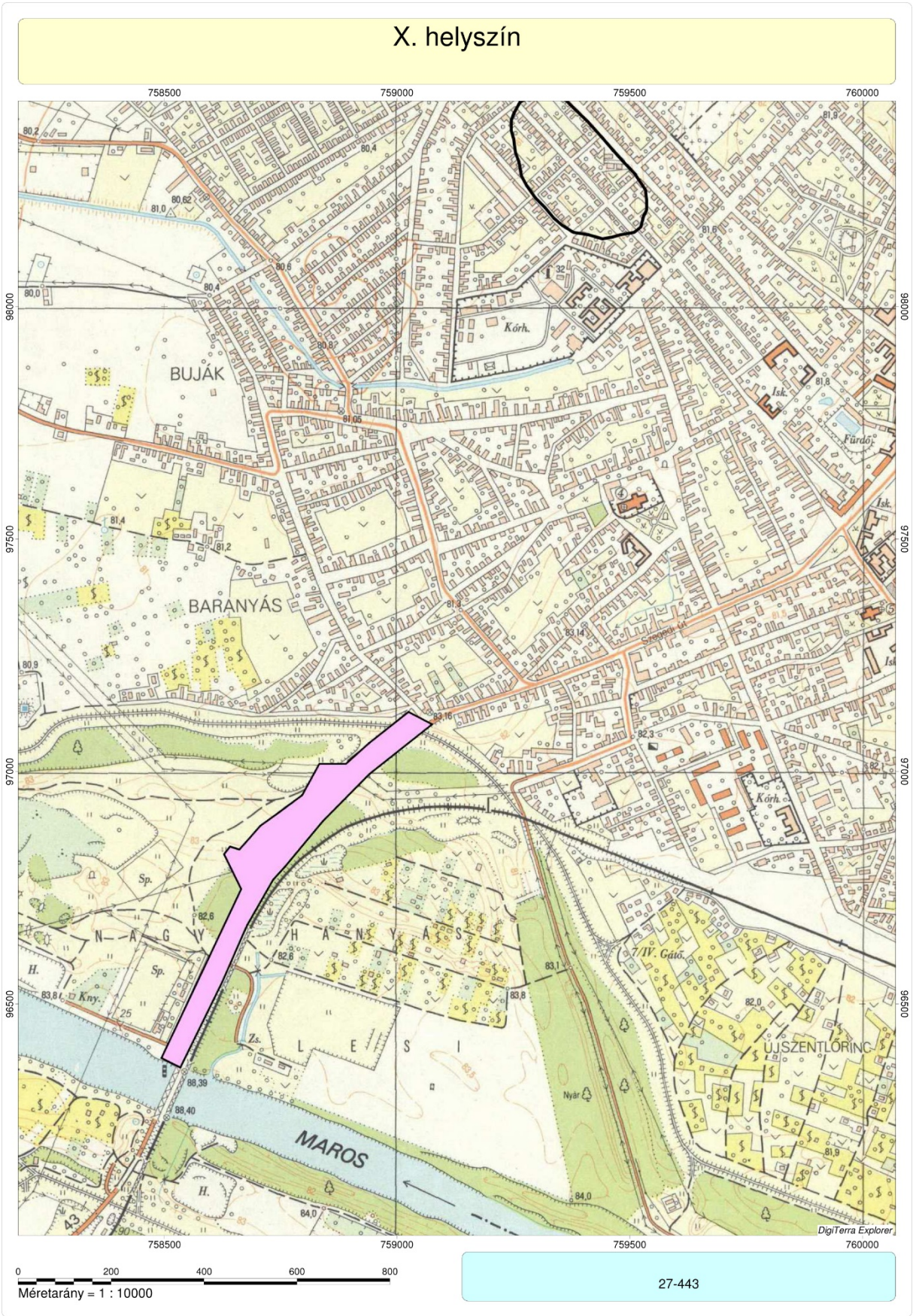

14. kép: Az ágazati átsorolással érintett X. helyszín és környezete.

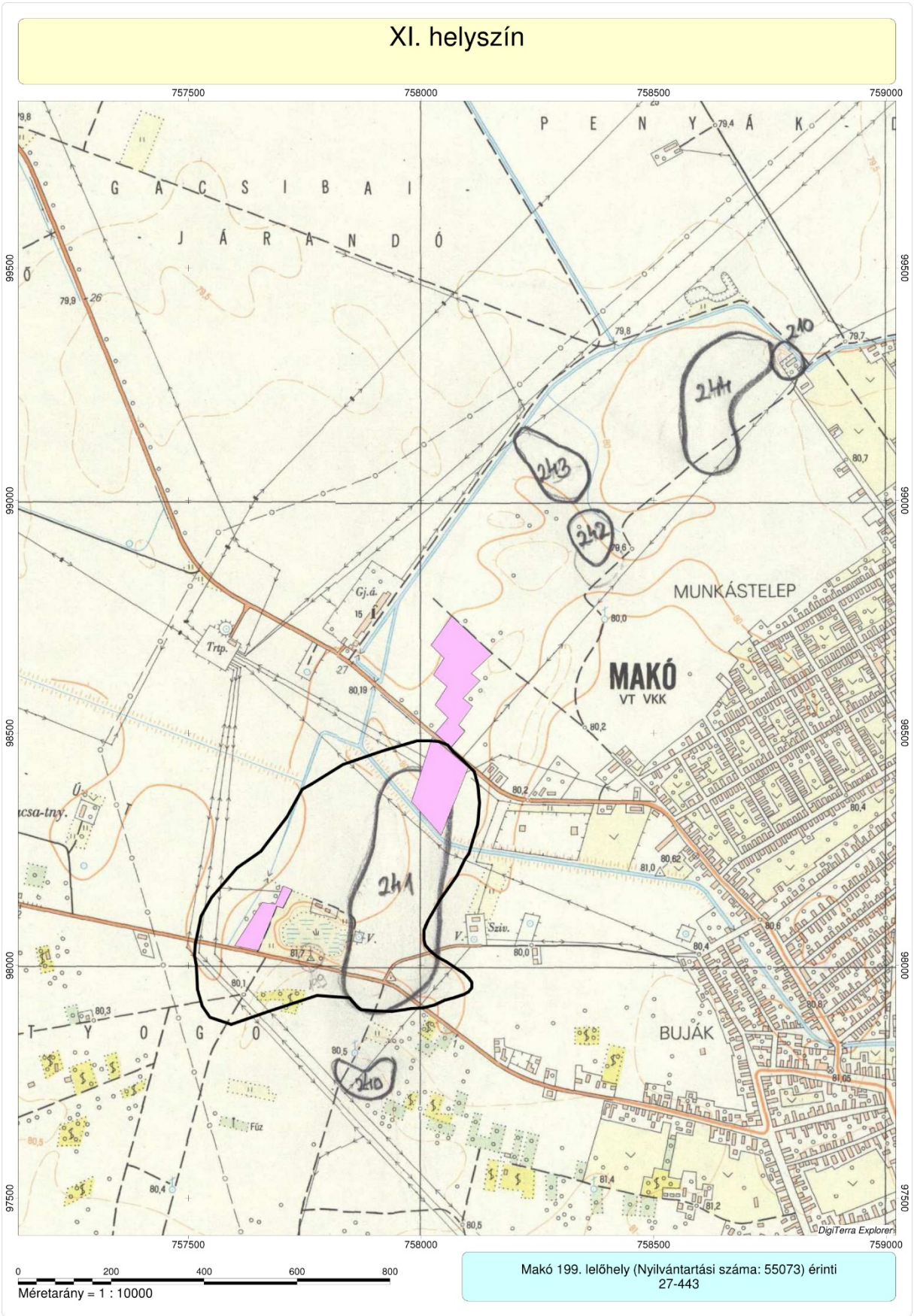

15. kép: Az ágazati átsorolással érintett XI. helyszín és környezete, a terepbejárások eredményeként bővült Vörös-kereszt lelőhellyel (nyilvántartási szám: 55073).

5.3. MELLÉKLET (FOTÓDOKUMENTÁCIÓ)

FOTÓLISTA

Sorszám	**Fotó neve**	**Fotó témája**
1.	Makó_BI._01	A beépítésre szánt terület északnyugati része. Régészeti vizsgálatokra alkalmas szántóföld. Az újonnan azonosított Makó, Ardics IV. lelőhely és környezete.
2.	Makó_BI._02	A beépítésre szánt terület délkeleti része. Régészeti vizsgálatokra részben alkalmas learatott kukorica.
3.	Makó_BII._01	A beépítésre szánt terület északnyugati része. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan parkoló.
4.	Makó_BII._02	A beépítésre szánt terület délkeleti része. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan telephely.
5.	Makó_BIII._01	A beépítésre szánt terület délkeleti része. Régészeti vizsgálatokra részben alkalmas lucerna, kukorica, szántó.
6.	Makó_BIII._02	A beépítésre szánt terület északnyugati része. Régészeti vizsgálatokra részben alkalmas lucerna, kukorica, gyümölcsös és szántó.
7.	Makó_BIV._01	A beépítésre szánt terület északkeleti részénél található, módosult kiterjedésű 55073 nyilvántartási számú lelőhely és környezete. Learatott kukorica és lábon álló kukorica.
8.	Makó_BIV._02	A beépítésre szánt terület északnyugati részénél található, módosult kiterjedésű 55073 nyilvántartási számú lelőhely környezete. Szántó és kukorica.
9.	Makó_BV._01	A beépítésre szánt terület délkeleti része és környezete. Régészeti vizsgálatokra alkalmas szántó.
10.	Makó_BV._02	A beépítésre szánt terület északkeleti része. Régészeti vizsgálatokra alkalmas szántó.
11.	Makó_BVI._01	A beépítésre szánt terület délkeleti része. A módosult 55196 nyilvántartási számú lelőhely és környezetének jelenlegi állapota. Régészeti vizsgálatokra részben alkalmas szántó, műveletlen terület, kukorica.

12.	Makó_BVI._02	A beépítésre szánt terület északnyugati része. A módosult 55196 nyilvántartási számú lelőhely és környezetének jelenlegi állapota. Régészeti vizsgálatokra részben alkalmas szántó, kukorica, aszfaltút, temető.
13.	Makó_BVI._03	A beépítésre szánt terület középső, keleti része. A módosult 55196 nyilvántartási számú lelőhely és környezetének jelenlegi állapota. Régészeti vizsgálatokra részben alkalmas szántó, kukorica, nádas.
14.	Makó_BVI._04	A beépítésre szánt terület északkeleti része. A módosult 55142 és 55196 nyilvántartási számú lelőhelyek és környezetük jelenlegi állapota. Régészeti kutatásokra részben alkalmas szántó, tarló, lucerna, kukorica és nádas.
15.	Makó_I._01	A beépítésre szánt terület északnyugati része. A módosult 54971 nyilvántartási számú lelőhely és környezete. Régészeti kutatásokra részben alkalmas learatott kukorica és régészeti vizsgálatokra alkalmatlan épületek.
16.	Makó_I._02	A beépítésre szánt terület délkeleti része. A módosult 54971 nyilvántartási számú lelőhely és környezete. Régészeti kutatásokra részben alkalmas learatott kukorica és régészeti vizsgálatokra alkalmatlan épületek, repce.
17.	Makó_II._01	A beépítésre szánt terület északnyugati része. Régészeti kutatásokra részben alkalmas tárcsázott gabona és régészeti vizsgálatokra alkalmatlan erdő, műveletlen, beépített és elkerített területek.
18.	Makó_II._02	A beépítésre szánt terület délnyugati része. Régészeti kutatásokra alkalmatlan beépített és elkerített terület.
19.	Makó_III._01	A beépítésre szánt terület nyugati része. Régészeti kutatásokra alkalmatlan beépített terület és legelő.

20.	Makó_III._02	A beépítésre szánt terület déli része. Régészeti kutatásokra alkalmatlan legelő, fás-bokros terület.
21.	Makó_IV._01	Az átsorolással érintett terület és környezetének nyugati része. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan, bekerített és beépített terület.
22.	Makó_IV._02	Az átsorolással érintett terület és környezetének nyugati része. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan, bekerített és beépített terület, kukorica, repce.
23.	Makó_V._01	A beépítésre szánt terület keleti része és környezete. A módosult 34503 nyilvántartási számú lelőhely és környezete. Régészeti kutatásokra részben alkalmas szántó és régészeti vizsgálatokra alkalmatlan elkerített, beépített terület, dűlőút, csatorna, autópálya.
24.	Makó_V._02	A beépítésre szánt terület északkeleti része és környezete. A módosult 34503 nyilvántartási számú lelőhely és környezete. Régészeti kutatásokra részben alkalmas szántó és régészeti vizsgálatokra alkalmatlan elkerített, beépített terület, dűlőút, csatorna.
25.	Makó_VI._01	A beépítésre szánt terület délnyugati része és környezete. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan bekerített hulladéklerakó, műveletlen terület.
26.	Makó_VI._02	A beépítésre szánt terület keleti része. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan bekerített, beépített terület, dűlőút, és régészeti vizsgálatokra részben alkalmas szántó. A módosult 60114 nyilvántartási számú lelőhely és környezete.
27.	Makó_VII._01	A beépítésre szánt terület délkeleti része. Régészeti vizsgálatokra részben alkalmas szántó és beépített terület, erdőcsoport.

28.	Makó_VII._02	A beépítésre szánt terület északkeleti része. Régészeti vizsgálatokra részben alkalmas szántó és régészeti vizsgálatokra alkalmatlan beépített terület, erdőcsoport.
29.	Makó_VIII._01	A beépítésre szánt terület délnyugati része. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan beépített terület.
30.	Makó_VIII._02	A beépítésre szánt terület délkeleti része környezetében azonosított Makó, Dáli-ugar, Kiss-tanya elnevezésű új régészeti lelőhely területe. Régészeti vizsgálatokra részben alkalmas szántó és kutatásokra alkalmatlan beépített terület, lucerna, autóút.
31.	Makó_IX._01	A beépítésre szánt terület északkeleti része. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan műveletlen-gazos terület facsoporttal.
32.	Makó_IX._02	A beépítésre szánt terület környezete. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan kukorica, autóút.
33.	Makó_X._01	A beépítésre szánt terület délnyugati része. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan beépített terület, erdősáv, út.
34.	Makó_X._02	A beépítésre szánt terület délnyugati része és környezete. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan beépített terület, erdősáv, kemping, focipálya, legelő.
35.	Makó_XI._01	A beépítésre szánt terület délnyugati része. Régészeti vizsgálatokra alkalmatlan beépített terület, dűlőút.
36.	Makó_XI._02	A beépítésre szánt terület környezete délről. Régészeti vizsgálatokra alkalmas szántó.

1. Makó_BI._01

2. Makó_BI._02

3. Makó_BII._01

4. Makó_BII._02

5. Makó_BIII._01

6. Makó_BIII._02

7. Makó_BIV._01

8. Makó_BIV._02

9. Makó_BV._01

10. Makó_BV._02

11. Makó_BVI._01

12. Makó_BVI._02

13. Makó_BVI._03

14. Makó_BVI._04

15. Makó_I._01

16. Makó_I._02

17. Makó_II._01

18. Makó_II._02

19. Makó_III._01

20. Makó_III._02

21. Makó_IV._01

22. Makó_IV._02

23. Makó_V._01

24. Makó_V._02

25. Makó_VI._01

26. Makó_VI._02

27. Makó_VII._01

28. Makó_VII._02

29. Makó_VIII._01

30. Makó_VIII._02

31. Makó_IX._01

32. Makó_IX._02

33._Makó_X._01

34. Makó_X._02

35. Makó_XI._01

36. Makó_XI._02

6. NYILATKOZAT

Alulírott Sóskuti Kornél, örökségvédelmi szakértő (nyilvántartási szám: 20/2011) ezúton nyilatkozom arról, hogy Makó város településrendezési tervéhez 2018-ban tervezett eszköz módosításokkal kapcsolatosan készített örökségvédelmi hatástanulmányban, valamint a 2019 során annak kiegészítéseként elkészült munkarészben szereplő adatok a valóságnak megfelelnek. A javasolt régészeti megoldások megfelelnek az örökségvédelmi jogszabályoknak és hatósági előírásoknak, továbbá, hogy a tanulmány elkészítésére jogosultsággal rendelkezem.[SK4]

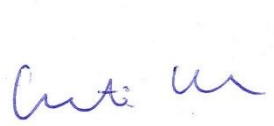

Sóskuti Kornél

régész – örökségvédelmi szakértő

MAKÓ VÁROS
ÉRTÉKVÉDELMI VIZSGÁLAT
2021.

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAPOK

I.

HELYI EGYEDI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPÜLETEK
HELYI EGYEDI VÉDELEM „A” KATEGÓRIA

s.sz	Kategória	Épület	Utca	Házszám	Hrsz.
1.	ÖV A1	lakóház	Apaffy u.	11	571
2.	ÖV A2	lakóház	Apaffy u.	8	1755
3.	ÖV A3	szikvíz üzem	Aradi út	79	6218
4.	ÖV A4	lakóház	Aradi út	84	6771
5.	ÖV A5	lakóház	Aradi út	94	6762
6.	ÖV A6	lakóház	Arany János u.	15	6864
7.	ÖV A7	lakóház	Arany János u.	28	7431
8.	ÖV A8	raktár	Állomás tér		10938/22
9.	ÖV A9	lakóház	Árpád u.	9	102
10.	ÖV A10	lakóház	Bajza u.	83	7009
11.	ÖV A11	lakóház	Báró Jósika u.	2	431
12.	ÖV A12	Egyesített Népjóléti Intézmény	Béke u.	9	5425
13.	ÖV A13	lakóház	Béke u.	14	5433
14.	ÖV A14	lakóház	Bolygó u.	1/a	7783
15.	ÖV A15	lakóház	Bolygó u.	6	7709
16.	ÖV A16 M	Búza utcai bölcsőde	Búza u.	1/e	8077/1
17.	ÖV A17 M	autóbusz-pályaudvar	Csanád vezér tér		7624/8
18.	ÖV A18 M	Sportcsarnok	Csanád vezér tér	6	705/A/2
19.	ÖV A19	lakóház	Csokonai u.	13	4914
20.	ÖV A20	volt Szövő KTSZ	Deák Ferenc u.	61	7609
21.	ÖV A21	lakóház	Deák Ferenc u.	30	7652
22.	ÖV A22	lakóház, bolt	Erdei Ferenc tér	4	7453
23.	ÖV A23	lakóház	Erdélyi püspök u.	29	7187
24.	ÖV A24	lakóház, villa	Hajnal u.	12	7526/2
25.	ÖV A25	lakóház	Hajnal u.	22	7590
26.	ÖV A26 M	Közhivatalok háza	Hollósy K. u.	2/a	709/4
27.	ÖV A27	lakóház	Hosszú u.	1	8749
28.	ÖV A28	lakóház	Iskola u.	3	183
29.	ÖV A29	lakóház	Iskola u.	18	153
30.	ÖV A30	lakóház	Kálvária u.	25	741/1
31.	ÖV A31	lakóház	Kálvária u.	35	846
32.	ÖV A32	lakóház	Kálvária u.	53	870
33.	ÖV A33	lakóház	Kálvária u.	30	1357
~~34.~~	~~ÖV A34~~	~~lakóház~~	~~Kálvária u.~~	~~42~~	~~1347~~
35.	ÖV A35	Református Parókia	Kálvin tér	3	5339
36.	ÖV A36	Általános iskola /volt református polgári fiúiskola	Kálvin tér	7	5301/3
37.	ÖV A37 M	Kálvin téri iskola	Kálvin tér	6	5301/7
38.	ÖV A38	lakóház	Kálvin utca	7	5364
39.	ÖV A39	lakóház	Kálvin utca	9	5213
40.	ÖV A40	lakóház	Kálvin utca	46	5470
41.	ÖV A41	lakóház	Kálvin utca	58	5487/2
42.	ÖV A42	Református imaház	Királyhegyesi út	28	9236
43.	ÖV A43	lakóház	Kossuth u.	33	7826

s.sz	Kategória	Épület	Utca	Házszám	Hrsz.
44.	ÖV A44	lakóház	Kossuth u.	35	7829
45.	ÖV A45	lakóház	Kossuth u.	39/a	7834
46.	ÖV A46	lakóház	Kossuth u.	49	7857
47.	ÖV A47	lakóház	Lehel u.	3	826
48.	ÖV A48	DÉMÁSZ (volt Kesztner-ház)	Liget u.	3	4783/2
49.	ÖV A49 M	Termál- és Gyógyfürdő	Makovecz tér	6	17
~~50.~~	~~ÖV A50~~	~~üzletek~~	~~Megyeház u.~~	~~1-3~~	~~5553~~
51.	ÖV A51	lakóház	Megyeház u.	7	5585
52.	ÖV A52	üzletek	Megyeház u.	9	5583
53.	ÖV A53	lakóház, üzletek	Megyeház u.	33	5734
54.	ÖV A54	lakóház	Megyeház u.	14	7489
55.	ÖV A55	lakóház	Megyeház u.	20	7483
56.	ÖV A56	lakóház	Móricz Zsigmond u.	6	862
57.	ÖV A57	lakóház	Nagycsillag u.	41	8364
58.	ÖV A58	Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola	Nagycsillag u.	24	8054/1
59.	ÖV A59	lakóház	Návay Lajos tér	10	7865
60.	ÖV A60	Iskola	Návay Lajos tér	12	7864/1
61.	ÖV A61	lakóház	Páva u.	22	85
62.	ÖV A62	lakóház	Páva u.	24/a	86
63.	ÖV A63	lakóház	Páva u.	24/b	87
64.	ÖV A64	lakóház	Pázmány u.	2	190
65.	ÖV A65	lakóház	Petőfi park	10	757
66.	ÖV A66	lakóház	Petőfi u.	5	5523
67.	ÖV A67	Posta	Posta u.	7	5533/1
68.	ÖV A68 M	Hagymaház	Posta u.	2	5542
69.	ÖV A69	lakóház	Rákóczi u.	1	5580
70.	ÖV A70	lakóház	Rákóczi u.	5	5578
71.	ÖV A71	lakóház	Rákóczi u.	7	5577
72.	ÖV A72	lakóház	Szegedi u.	15	71
73.	ÖV A73	eszpresszó, lakóház	Szegedi u.	27	125
74.	ÖV A74	lakóház	Szegedi u.	37	132
75.	ÖV A75	leányiskola	Szegedi u.	14	5389
76.	ÖV A76	lakóház	Szegedi u.	16	5387
77.	ÖV A77	lakóház	Szegedi u.	16	5388
78.	ÖV A78	Karaván panzió	Szegedi u.	24	5382
79.	ÖV A79	lakóház	Szegedi u.	44	4689
80.	ÖV A80	lakóház	Szent István tér	9	544
81.	ÖV A81	lakóház	Szent István tér	2	93/1
82.	ÖV A82	lakóház	Szent István tér	6	95
83.	ÖV A83	Szent István Egyházi Általános Iskola és Gimnázium	Szent István tér	14-16	185
84.	ÖV A84	lakóház	Szent István tér	18	187/1
85.	ÖV A85	Általános Iskola kollégium	Szent István tér	22/b	555
86.	ÖV A86 M	tanuszoda	Szent János tér	9	18

s.sz	Kategória	Épület	Utca	Házszám	Hrsz.
87.	ÖV A87	lakóépület	Szent János tér	19/a	626/1
88.	ÖV A88	lakóház	Szép u.	3	698
89.	ÖV A89	Galamb József Szakközép- és Szakmunkásképző Iskola /volt csendőrségi palota/	Szép u.	2-4	631
90.	ÖV A90	lakóház	Szép u.	14	637/1
91.	ÖV A91	lakóház	Szép u.	20	640
92.	ÖV A92	Református parókia	Szikszai u.	2	8052
93.	ÖV A93	Rendőrkapitányság	Teleki László u.	6	630
94.	ÖV A94	Omker raktár	Tinódi u.		4840/6
95.	ÖV A95	lakóház	Toldi u.	6/a	7201
96.	ÖV A96	lakóház	Vásárhelyi út	5	7130
97.	ÖV A97	lakóház	Vásárhelyi út	5	7131
98.	ÖV A98	lakóház	Vásárhelyi út	7	7134
99.	ÖV A99	lakóház	Vásárhelyi út	11	7873
100.	ÖV A100	Plébánia, közösségi ház	Vásárhelyi u.	57/a	8062
101.	ÖV A101	Gabonakutató /volt Gazdász Ismétlőiskola/	Vásárhelyi út	89	10276/1
102.	ÖV A102	Malom	Vásárhelyi út	14	7687
103.	ÖV A103	lakóház	Vásárhelyi út	46	7856
104.	ÖV A104	Kelemen-ház étterem	Vörösmarty u.	8	92
105.	ÖV A105	Koccintó Csárda	Békéssámsoni út	1/a	0329/3
106.	ÖV A106	Kúria	Makó-Rákos Rákóczi u.	5	12070
107.	ÖV A107 MJ	volt Arad-Csanádi Takarékpénztár	Csanád vezér tér	2	5
108.	ÖV A108 MJ	József Attila Gimnázium	Csanád vezér tér	6	705/a/1
109.	ÖV A109 MJ	Ortodox zsinagóga	Vorhand rabbi tér	4	7644
110.	ÖV A110 MJ	Espersit-ház	Kazinczy u.	6	7503
111.	ÖV A111 MJ	Kórház, volt Erzsébet árvaház	Lonovics sgt.	17	4834
112.	ÖV A112 MJ	Járásbíróság	Megyeház u.	2	7508/1
113.	ÖV A113 MJ	Polgári leányiskola	Szegedi u.	4	5407/1
114.	ÖV A114 MJ	lakóház	Szent István tér	10/a	98/3
115.	ÖV A115 MJ	Római Katolikus Plébánia	Szent István tér	22/a	554
~~116.~~	~~ÖV A116 MJ~~	~~volt Pénzügyi palota~~	~~Szent János tér~~	~~19~~	~~626/2~~
117.	ÖV A117 MJ	Szentpéteri- ház	Szent János tér	40	34
118.	ÖV A118 MJ	volt Makói Takarékpénztár	Széchenyi tér	25	5550/37
119.	ÖV A119 MJ	Városi bérpalota	Széchenyi tér	8	2
120.	ÖV A120 MJ	Nyéky-Kristóffy-ház, lakóház	Szép u.	6-8	632/1
121.	ÖV A121 MJ	Nyéky-Kristóffy-ház, lakóház	Szép u.	6-8	634/1
122.	ÖV A122 MJ	Evangélikus templom	Vásárhelyi út	25/a	7938/1
123.	ÖV A123 MJ	Újvárosi református templom	Vásárhelyi út	55	8053
124.	ÖV A124 MJ	Újvárosi római katolikus templom	Vásárhelyi út	57	8064
125.	ÖV A125 MJ	Templom	Bogárzó		0308/11
126.	ÖV A126 MJ	Parókia	Bogárzó		0308/11
127.	ÖV A127 MJ	Iskola	Bogárzó		0308/12
128.					

s.sz	Kategória	Épület	Utca	Házszám	Hrsz.
129.					
130.					
131.					
132.					
133.					
134.					
135.					
136.					
137.					
138.					
139.					
140.					
141.					
142.					
143.					
144.					
145.					
146.					
147.					
148.					
149.					
150.					
151.					
152.					
153.					
154.					
155.					
156.					
157.					
158.					
159.					
160.					
161.					
162.					
163.					
164.					
165.					
166.					
167.					
168.					
169.					
170.					

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A1</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Apaffy utca 11/b.</td><td colspan="2">571</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1880 körül</td><td>felújított</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 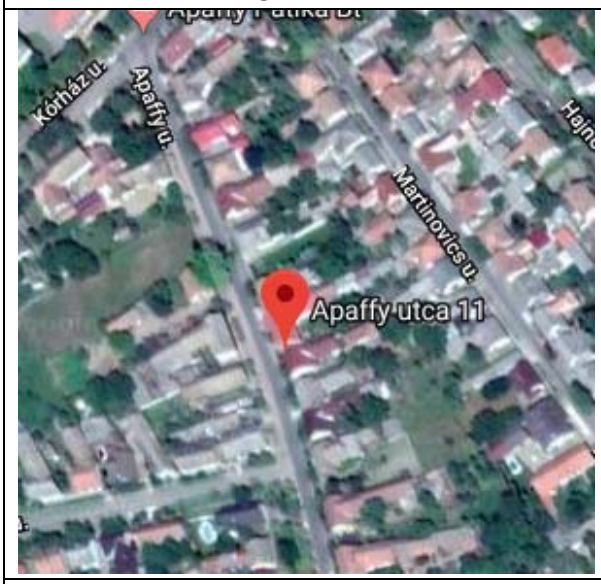
</td><td colspan="3"> 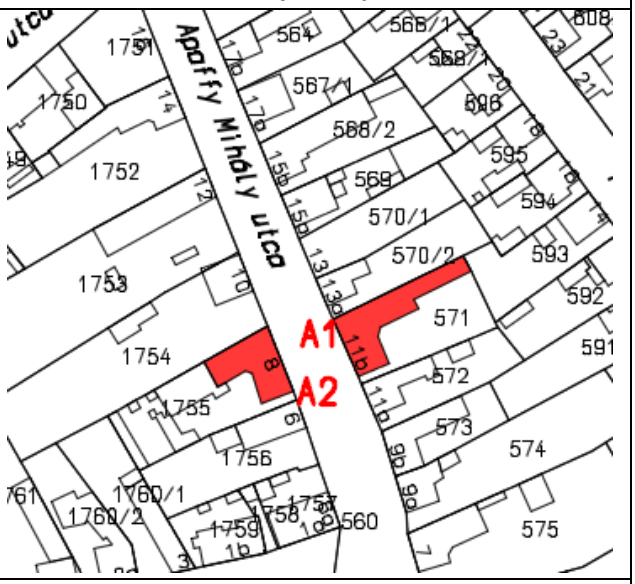
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: eklektikus lakóház
Jelentős esztétikai értékkel bíró, a településképben meghatározó épület.
Védendő: utcai homlokzat, nyílászárók osztása, keretezése, vakolatdíszek</td></tr>
<tr><td>Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td>Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">

1983 2004

2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A2
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Apaffy utca 8.**		**1755**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XIX. század vége	felújításra szorul, helyreállítandó	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

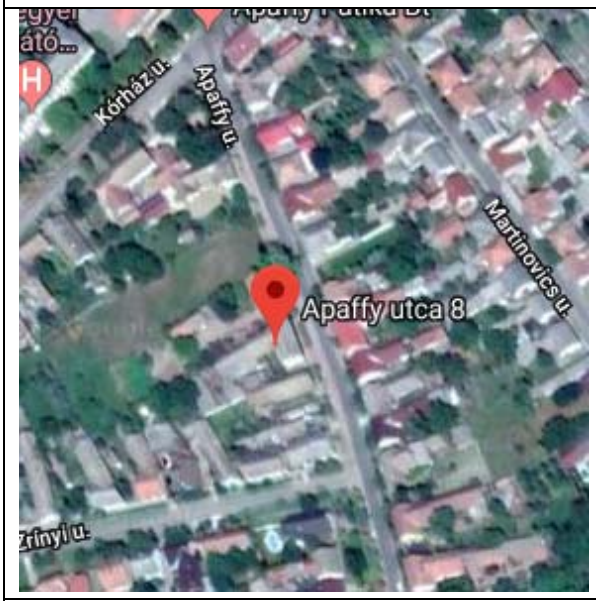

Helyszínrajz

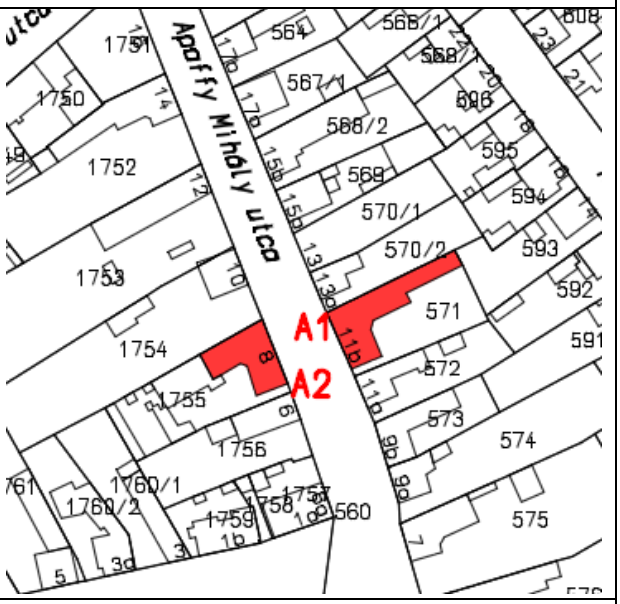

Leírás: eklektikus lakóház
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: utcai homlokzat, nyílászárók osztása, keretezése, vakolatdíszek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A3
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Aradi út 79.**		**6218**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** üzemi épület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
szikvíz üzem	1880-90	felújítandó	oldalhatáron álló	F+1+T F+3	magastető

Légi felvétel

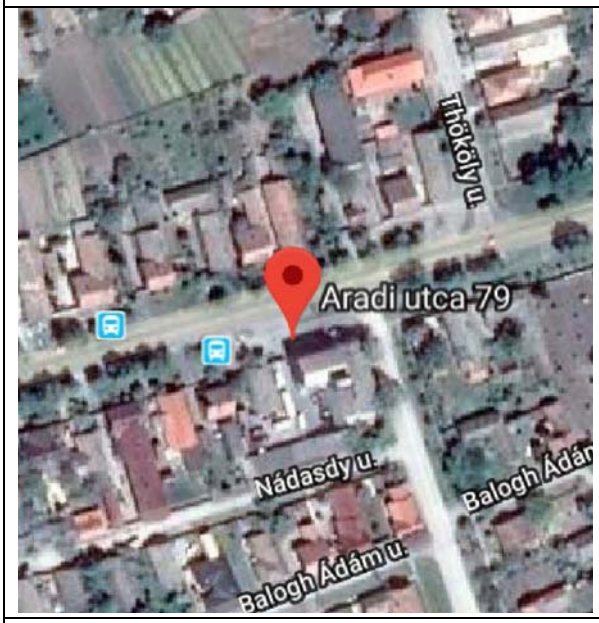

Helyszínrajz

Leírás: Szikvíz üzem (volt Tamás malom) eklektikus építészet
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró ipari építészeti emlék.
Védendő: az épület tömegaránya, nyílásrendje, nyílásosztása, nyílásmérete

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2004
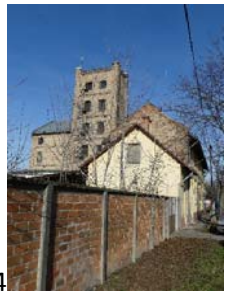

2018

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A4</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Aradi út 84.</td><td colspan="2">6771</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1860 után</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 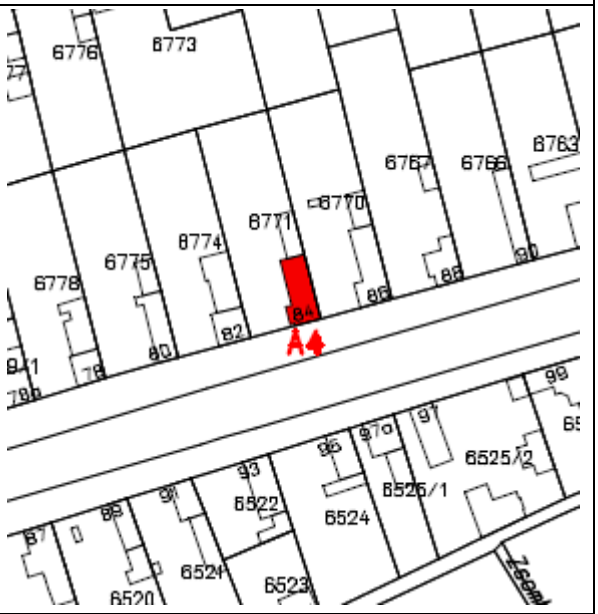
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: romantikus lakóház
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: az épület tömegaránya, az attika kialakítása, homlokzati tagozatai, díszítőelemei</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
1983

2004

2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A5</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Aradi u. 94.</td><td colspan="2">6762</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1834/ 1926</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 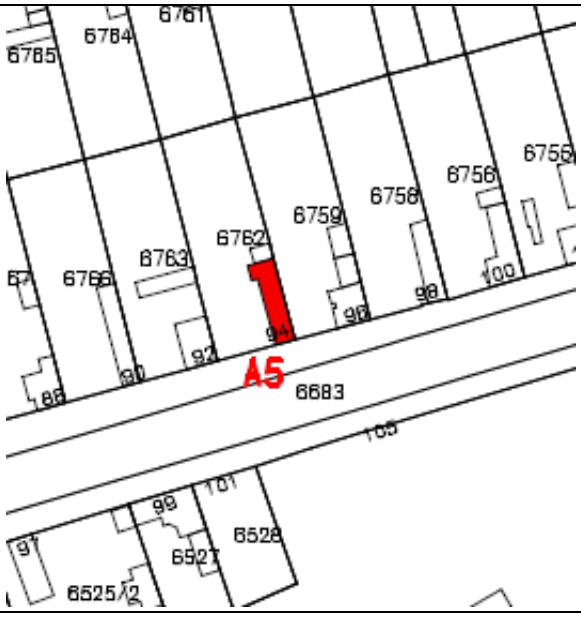
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, „Diós-ház”eklektikus
Az ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban ennek a háznak rekonstruált változata képviseli a makói népi építészetet és a hagymás életmódot. „Háza tipikus középparaszti szintű hagymakertész ház. A kétablakos, véges épület utcafrontja cementsimítású lábazattal, cseréppel födött koronázó párkánnyal, függőlegesen két vakolatsávval, az ablakok és kapu vakolatkerettel ellátva. A deszkaoromzat fúglécekkel és övpárkánnyal van megosztva. A függődeszka-kerítés fölül íves mintázatú. A deszkaoromzat, a szegélydeszkák, a betétes kiskapu és a kerítés sárga; a lécek és a deszkabetétek világossárga, a lábazat vörös olajfestékkel van mázolva. A fal kimagasló fölületei világos, a faltükör valamivel sötétebb sárga színnel meszelve.”
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Mako/pages/html/Mako1.html
Településképet meghatározó építészeti értéket képviselő, helytörténeti jelentőségű épület.
Védendő: az épület tömegformálása, oromzata, homlokzati díszítőelemei, nyílászárói.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
1983 2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A6</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Arany János u. 15.</td><td colspan="2">6864</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td></td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 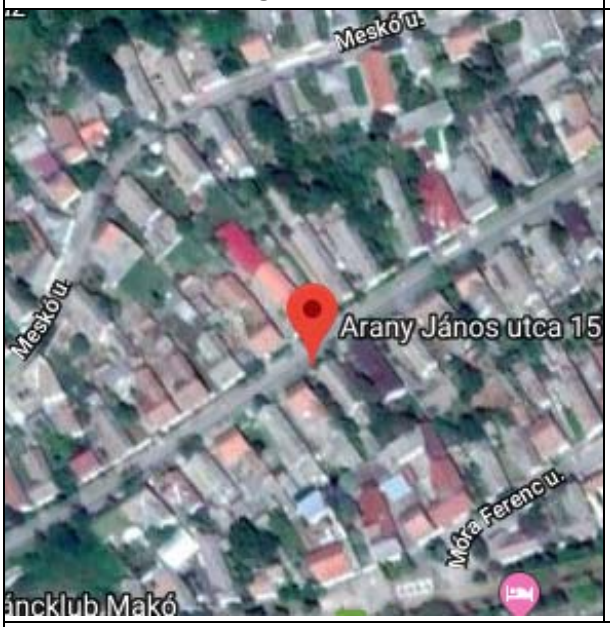
</td><td colspan="3"> 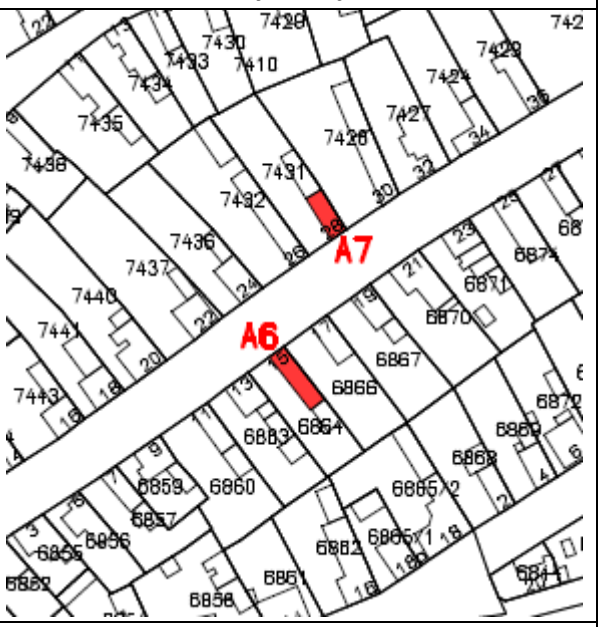
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület
Védendő: az épület tömegaránya, oromzata, tetőformája, nyílászárók és vakolatdíszek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">

2004 2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A7
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Arany János u. 28.**		**7431**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

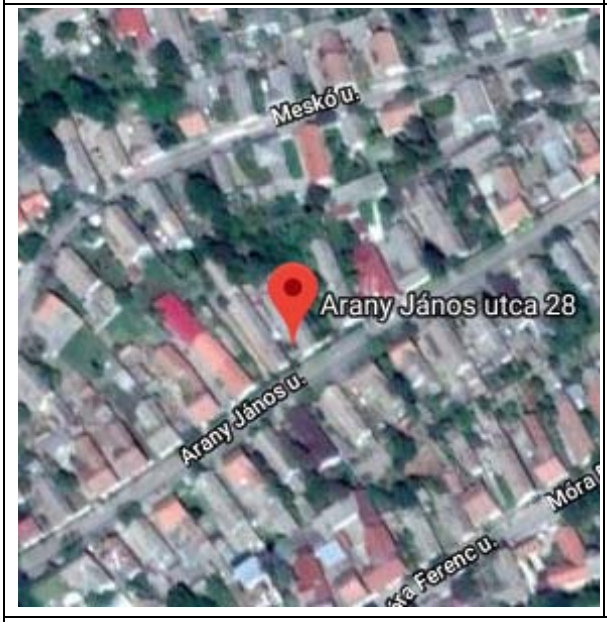

Helyszínrajz

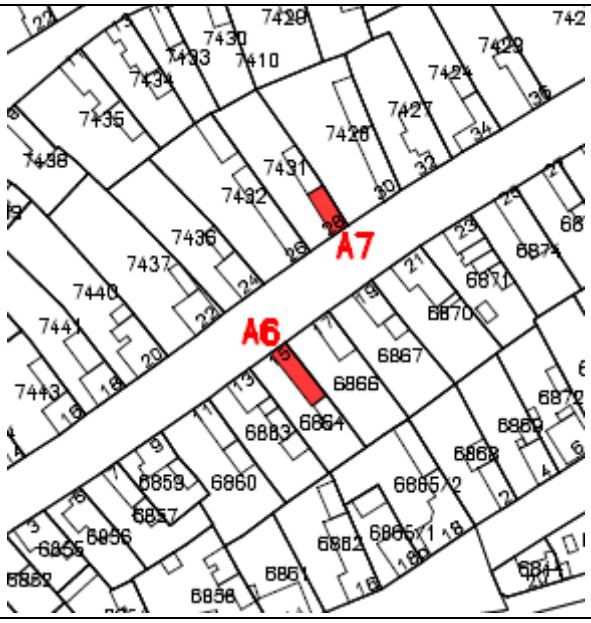

Leírás: lakóház, eklektikus
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
A háztípus jelentős arculatot formáló tényező a településen.
Védendő: az épület tömegaránya, utcai homlokzata, oromzata, tetőformája

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A8
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Állomás tér**		**10938/13**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** raktár		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
raktár	1890 után	felújítandó	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

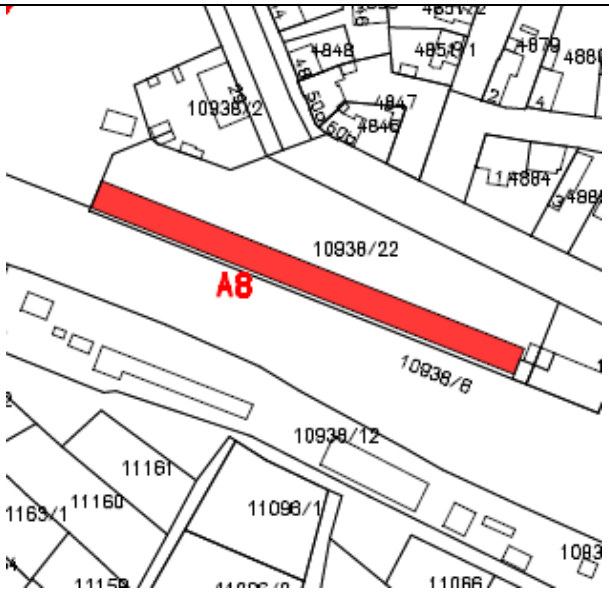

Leírás: Volán raktár, késő romantikus ipari építészet XIX. sz. vége
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó, helytörténeti jelentőséggel bíró épület, ipari építészeti emlék.
Védendő: az épület tömegaránya, homlokzati tagozatai, a nyílásosztások, nyílásméretek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV. 27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1974

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A9
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Árpád u. 9.**		**102**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

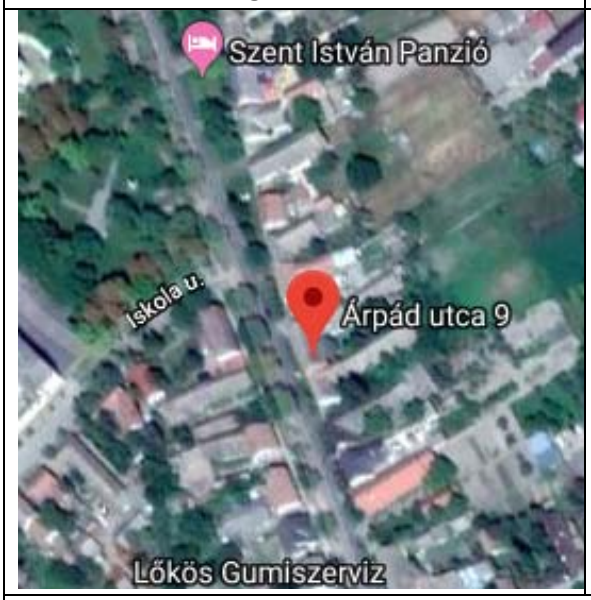

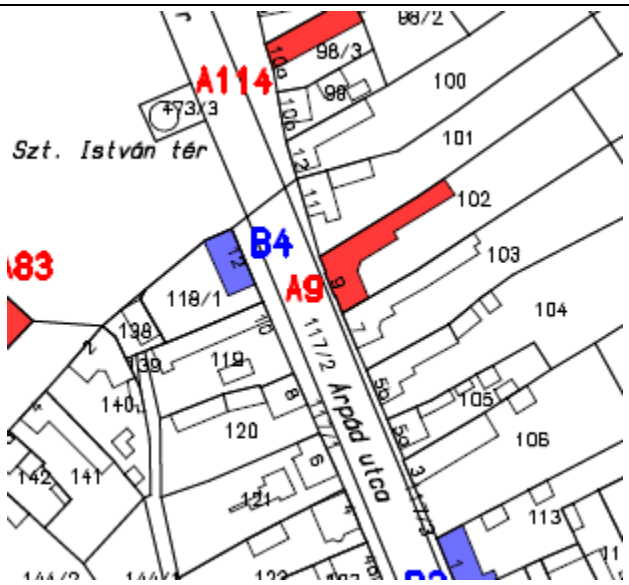

Leírás: lakóház, eklektikus /neoreneszánsz/

Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.

Védendő: a homlokzati tagozatok, díszítőelemek, a nyílásrend, az eredeti anyaghasználat,a kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A10</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Bajza u. 83.</td><td colspan="2">7009</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td></td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 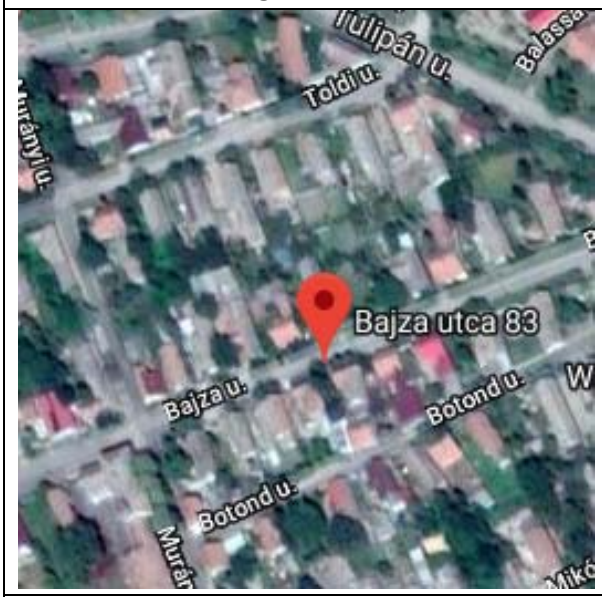
</td><td colspan="4"> 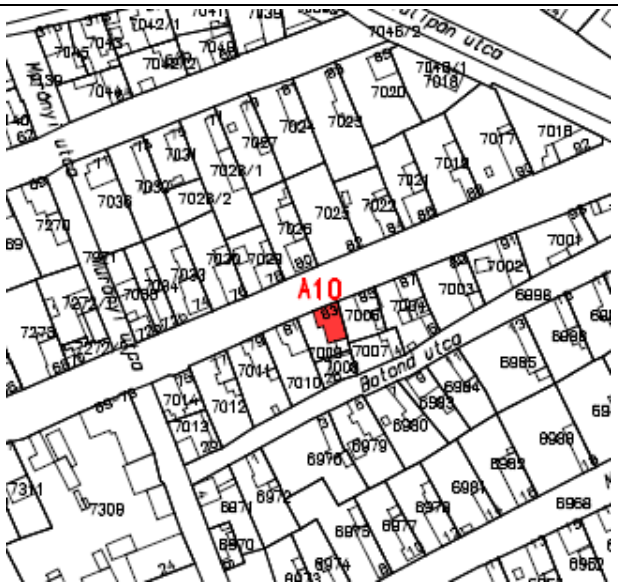
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület.
Védendő: az utcai homlokzat oromzata, a kiskapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A11
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Báró Jósika u. 2.**		**431**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1920 körül	felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

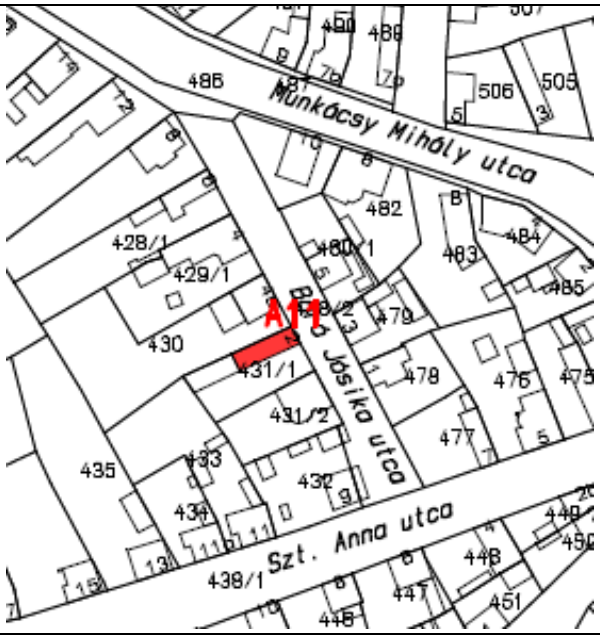

Leírás: lakóház, eklektikus /copf/

Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.

Védendő: az épület tömegaránya, az attika kialakítása, homlokzati tagozatai, díszítőelemei

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A12
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Béke u. 9.**		**5425**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** középület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
intézmény		felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

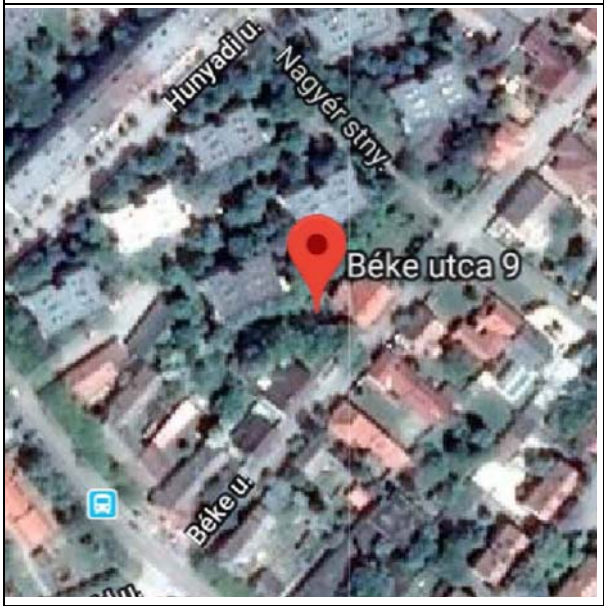

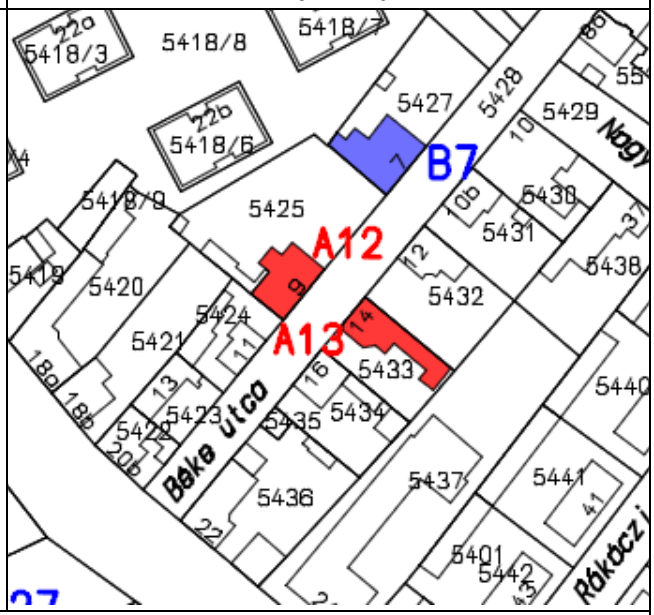

Leírás: Egyesített Népjóléti Intézmény, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati tagozatok, nyílásrend, nyílásméret

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem A** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A13</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Béke u. 14.</td><td colspan="2">5433</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1920-30 között</td><td>felújítva, helyreállítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 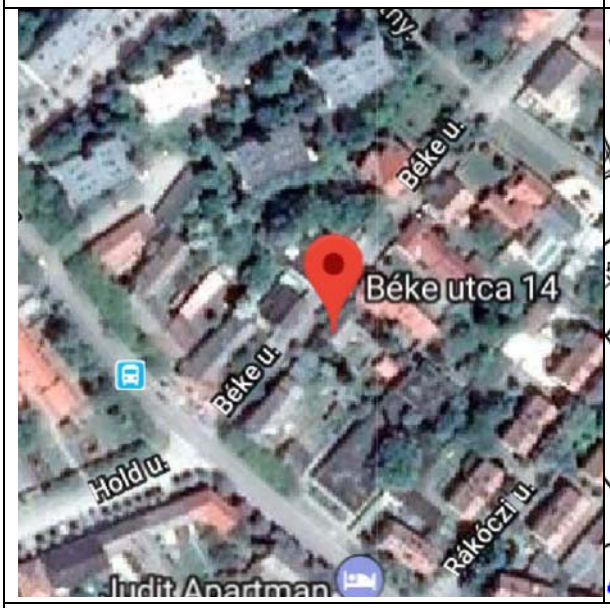
</td><td colspan="4"> 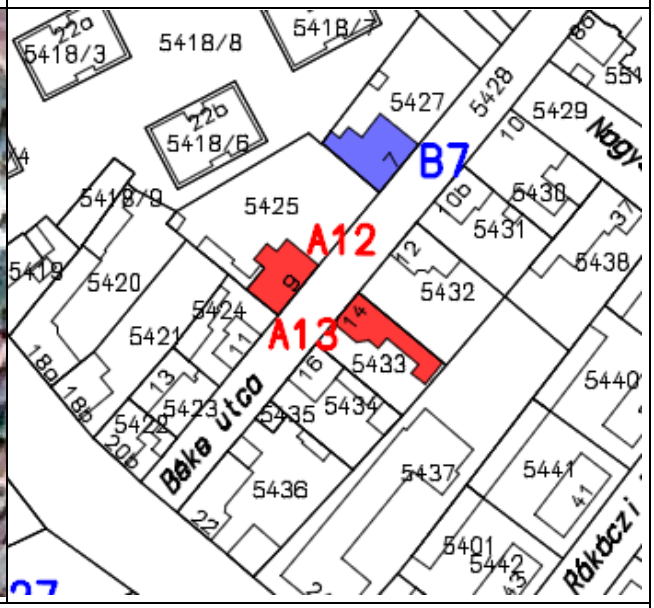
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus /neo direktoire/
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: utcai homlokzat, homlokzati díszítőelemek, nyíláskiosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
1983 2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A14
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Bolygó u. 1/a.**		**7783**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

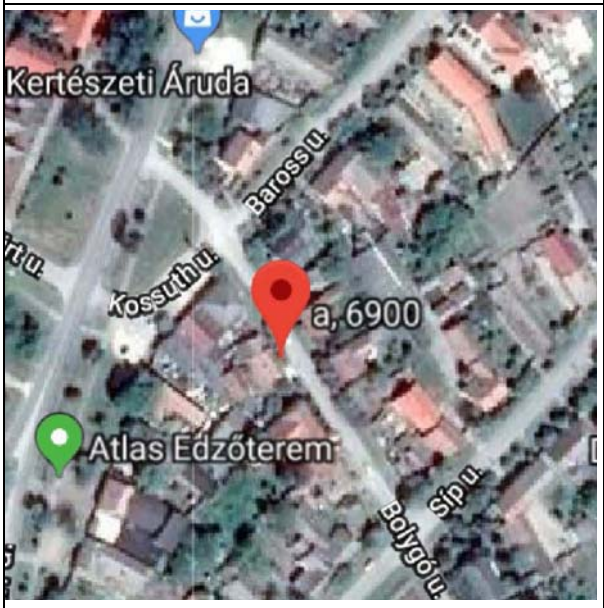

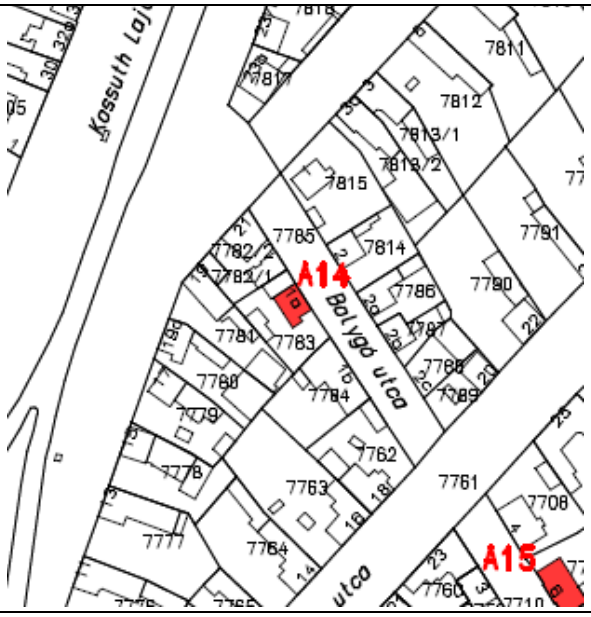

Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: vakolatdíszek, nyíláskiosztás, nyílásméretek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A15</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Bolygó u. 6.</td><td colspan="2">7709</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XIX. sz. vége</td><td>felújításra szorul</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3">
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus /neoreneszánsz/
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: tömegforma, tetőfelépítmény, homlokzati díszítőelemek, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">

1983

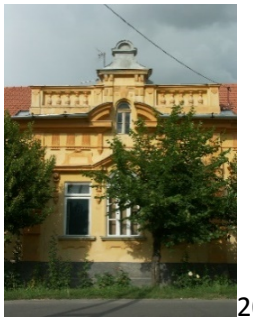
2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A16</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Búza utca 1/e.</td><td colspan="2">8077/1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: bölcsőde</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>oktatás</td><td>2011</td><td></td><td>szabadonálló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 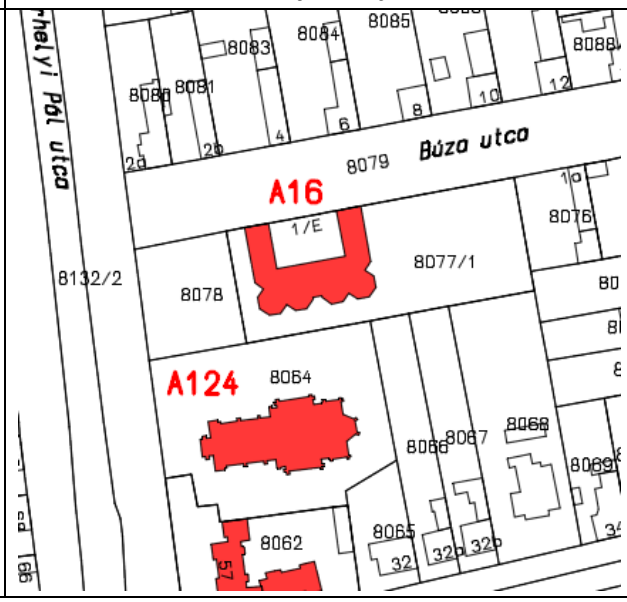
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: A Búza utcai bölcsőde Makovecz Imre késői alkotása, egyike a legutolsó, általa végigtervezett és megvalósult középületeinek. Megnyugtató, és valóban mesteri a makói bölcsőde alapképlete, mely egy nagyvonalú tornácos udvarház arcával fogad minket az utca felől – magába foglalva a kiszolgáló funkciókat – míg a hátsó kert, és az Újvárosi Templom felé négy, tengelyesen sorolt nyolcszögletű battistéróval tiszteleg, megadván a gondozóterek számára a kellő ünnepélyességet. Kívülről a földből kinövő kupolák üveg tetődíszükkel hivatottak az eget a földdel összekötni. A bölcsőde középület kategóriában nyerte el a „2011 legszebb homlokzata” díjat. www.mako.hu
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó építészettörténeti jelentőséggel bíró épület
Védendő: Makovecz Imre építészeti örökségének része.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   </td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A17
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Csanád vezér tér**		**7624/8**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** autóbusz-pályaudvar		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
közlekedés	2010		szabadonálló	földszint	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

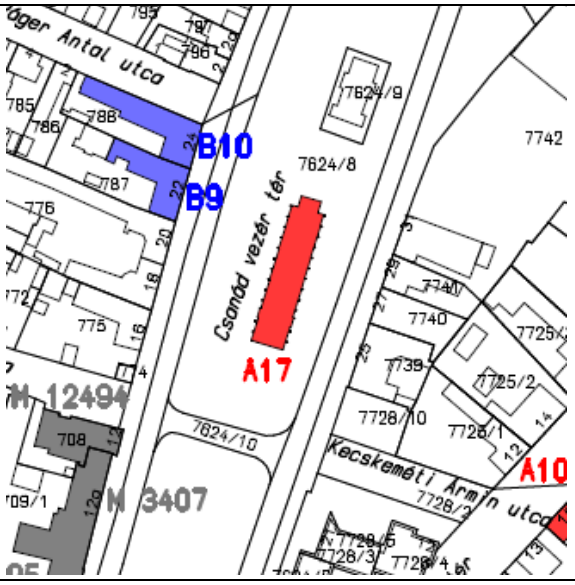

Leírás:

A **makói autóbusz-pályaudvar** a Csanád Vezér téren található. (6900 Makó, Csanád Vezér tér 21.) A Tisza Volán Zrt. irányítja. A régi pályaudvart (1978-2010), a jellegzetes Csanád Vezér téri kockával, még 1978 augusztusában építette meg az akkori Tisza Volán Rt., de állapota igen csak leromlott és korszerűtlenné is vált a 21. század elejére.

2008 márciusában Makó és a Tisza Volán közösen nyújtottak be egy pályázatot a buszpályaudvar (az épület és annak környezete) teljes megújítására, a létesítménynek az előbb említett nagy mértékű amortizációja és elavultsága, illetve az európai uniós elvárásoknak, szabványoknak meg nem történő felelése miatt. A pályázatot a Dél-alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség támogatásban részesítette, így lehetővé vált, hogy Makovecz Imre tervei alapján az organikus városképbe illeszkedő, új autóbusz-pályaudvar épüljön, felhasználva a korábbi épület alapfalait is.

A beruházás során megvalósult a buszpályaudvar teljes újjáépítése és korszerűsítése, valamint komplex akadálymentesítése is. A város központjában, tehát a korábbi, 1978-ban átadott épület alapfalainak felhasználásával épült állomást tágas, nagy üvegfelületekkel megvilágított váró- és fogadóterek, átlátható és korszerű közlekedési és utas tájékoztató rendszer jellemzi. A létesítmény több kamerával ellátott és akadálymentesített is, így a mozgáskorlátozottak egyedül is tudnak közlekedni, sőt a Tisza Volán és a város egyre több alacsonypadlós busz beszerzéseinek hála a teljes utazás fel és leszállással is könnyebb lett. (Egyébként 2013 elején új, gazdaságos, környezetkímélő és energiatakarékos autóbuszt is beszerzett a város.) A helyiségek légkondicionáltak, az utas váró padlófűtéssel és korszerű gépi szellőző rendszerrel ellátott. Valamint az előbb szintén csak megemlített utas tájékoztató rendszer, a becsületes neve: elektronikus utas-tájékoztatási rendszer. Végülis ez egy Samsung LCD TV átalakítva (elektronikus tábla), amelyből kettő van, egy beltéri felállítva felszerelve a falra és egy kültéri fektetve, a forgalmi iroda ablakában. A tábla rendszere az érkező és induló járatokat jeleníti meg. Az első oszlopban az érkezés vagy az indulás időpontját, a másodikban a kocsiállás számát (1-10), a harmadikban a menetidőt, az utolsó oszlopban pedig az útvonalat, útirányt. Meghatározó eleme a létesítménynek mégiscsak negyvennégy darab, egyedi betontechnológiával, monolit betonból készült, ágasfa formáját követő tartóoszlop, amely súlyuk

egyenként 7,8 tonna, egy oszlop elkészítéséhez 10 köbméter betonra volt szükség, ami két nap alatt kötött meg. Vagyis ezen oszlopokat ott a helyszínen öntötték ki, egyesével. A két „beton fasor”. Ezek a beton oszlopok tehát a fa törzseit ábrázolják. A bádoglemezből készült látványos perontető, amely ugye erre a két fasort szimbolizáló oszlopsorra támaszkodik, a fa lombkoronáját szimbolizálja. Ezek egy hagyományos, alföldi jellegű, széles fákkal szegélyezett mezővárosi utca hangulatát idézik fel. A buszpályaudvar- hivatalos nevén makói autóbusz-állomás - építészeti karaktere erősen meghatározza a Csanád vezér tér, egyben Makó városának képét.

Az autóbuszok korábbi elavult fűrészfogas beállása helyett a fejlesztés végeztével körben haladhatnak majd, nem kell annyit bajlódniuk a sofőröknek a beállással, tolatniuk sem kell minden egyes elindulás során, így kevésbé fogják szennyezni a belváros levegőjét. A városban a kerékpáros közlekedés dominál, így a felújított autóbusz-pályaudvaron, valamint annak környékén is, nagyszámú kamerával őrzött, új, korszerű kerékpártárolókat telepítettek, hozzá kapcsolódó kerékpárutakkal is, ami napjainkba 2013-ra már teljes mértékben kiterjedtek Így például egy utazás megérkezésével biciklivel a város szinte minden pontjához, többi Makovecz épülethez is könnyedén eljuthatunk.

Összefoglalva tehát ez az épület is, mint minden egyes makói Makovecz épület, igen tágas, formabontó, organikus, a napsugaras népművészeti motívumokat magán hordozó, a városképbe, így már a többi épülettel alkotással együtt szervesen beleilleszkedő alkotás

A megkövesedett ligetet szimbolizáló épületet a helyben kiöntött oszlopokból kialakított nehéz fatörzsek ölelik körbe, feljebb a könnyedebb ágakból alakul ki a lombkoronát formáló tetőszerkezet.

Építészeti szempontból értékes, település arculatát meghatározó épület. *www.mako.hu*

Védendő: Makovecz Imre építészeti örökségének része.

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2013

2018

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A18</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Csanád vezér tér</td><td colspan="2">705/A/2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: intézmény</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>sportcsarnok</td><td>2000</td><td></td><td>oldalhatáron álló</td><td>F, F+2</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 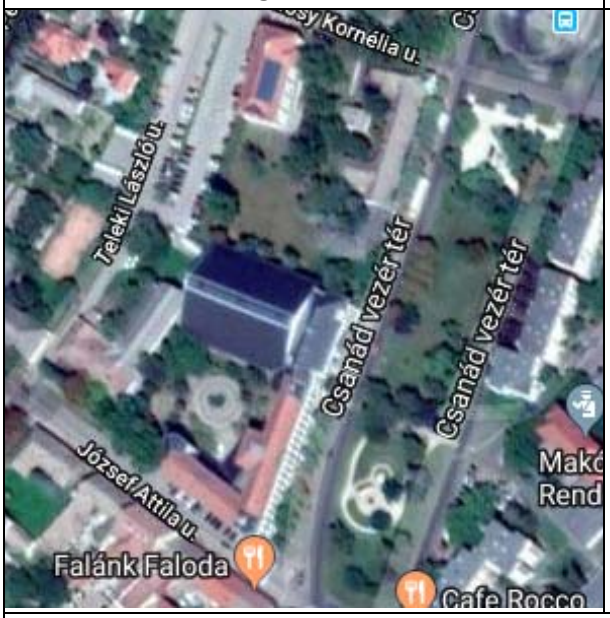
</td><td colspan="3">
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: Az Erdei János Sportcsarnok Makó város egyik, sportesemények lebonyolítására alkalmas létesítménye. A Makovecz Imre tervezte organikus stílusú épület egyúttal a város egyik látnivalója is. Az épületben ötvöződik az organikus jelleg és az iskolaépületre jellemző eklektika.
A sportcsarnokot 2009. május 9-én, városnapon nevezték el Erdei János makói ökölvívóról; ugyanekkor egy réztáblát is elhelyeztek az épület homlokzatán, amibe a sportoló nevét vésték.
A településkép egyik meghatározó intézményi épülete.
Védendő: Makovecz Imre építészeti örökségének része.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
<u>www.mako.hu</u>; www.indafoto.hu</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A19
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Csokonai u. 13.**		**4914**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	felújítandó	oldalhatáron álló	F+T	magastető

Légi felvétel

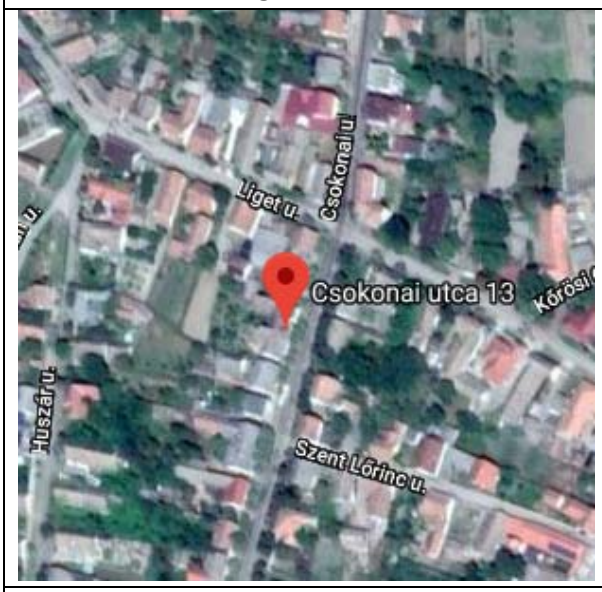

Helyszínrajz

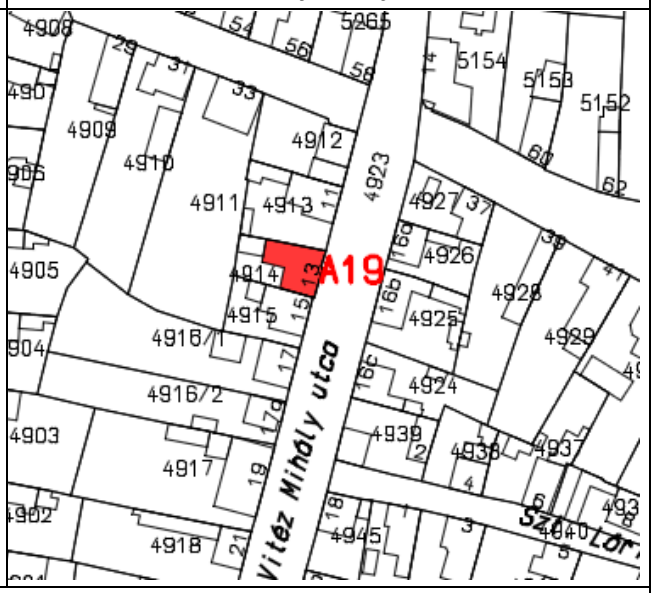

Leírás: lakóház, szecessziós

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület.

Védendő: az épület tömegaránya, homlokzati tagozatok, eredeti anyaghasználat

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A20
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Deák Ferenc u. 61.**		**7609**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** gazdasági épület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
gazdasági	1840 körül	helyreállítandó	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

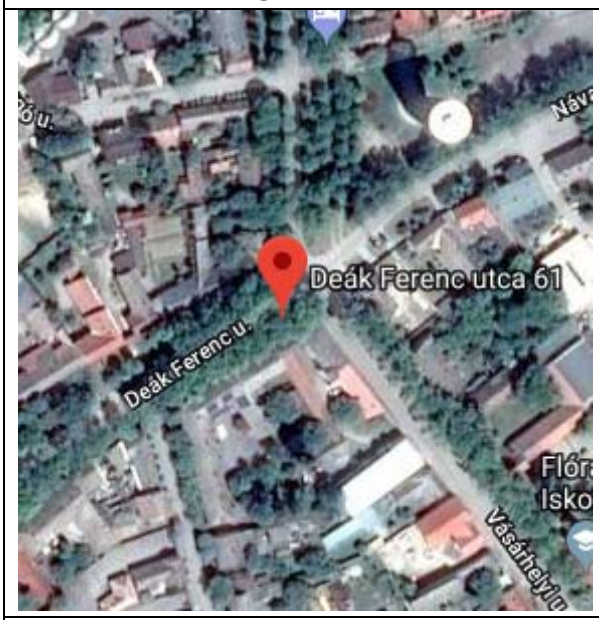

Helyszínrajz

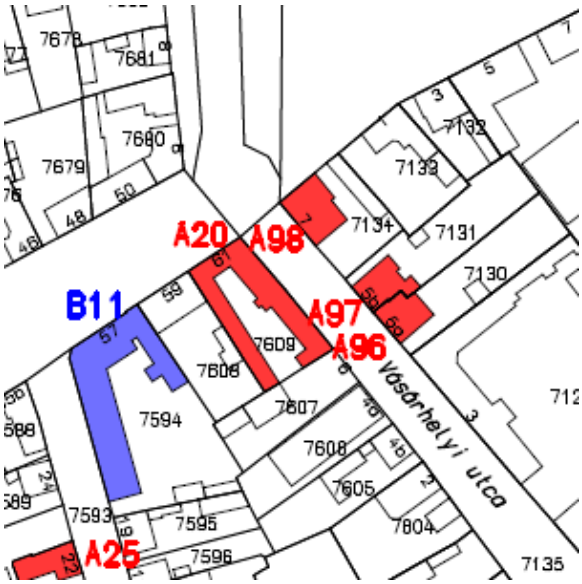

Leírás: volt Szövő KTSZ, klasszicizáló ipari építészet, A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegarány, nyílásrend, nyíláskiosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A21
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Deák Ferenc u. 30.**		**7652**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1903.	felújítandó	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

Leírás: lakóház, eklektikus /neoreneszánsz/

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület.

Védendő: homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, anyaghasználat

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek

1983

2004

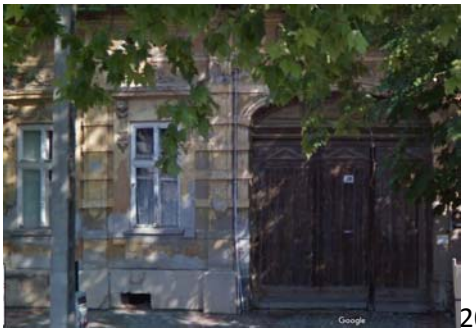
2018

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV 22</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Erdei Ferenc tér 4.</td><td colspan="2">7453</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház, bolt</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. sz. eleje</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 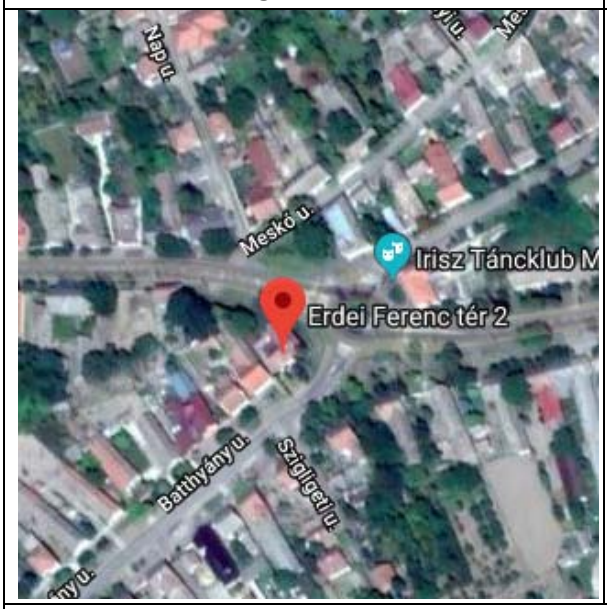
</td><td colspan="3">
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, bolt, eklektikus (Kövecs Antal)
Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó épület.
Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyíláskiosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">

1983

2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV 23
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Erdélyi püspök u. 29.**		**7187**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

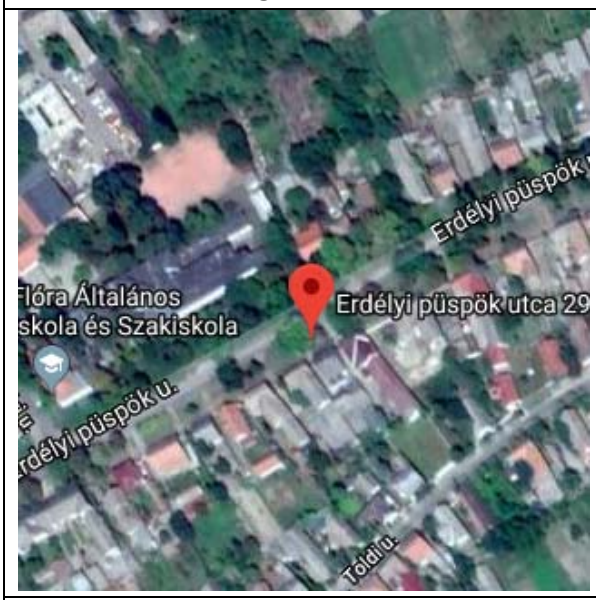

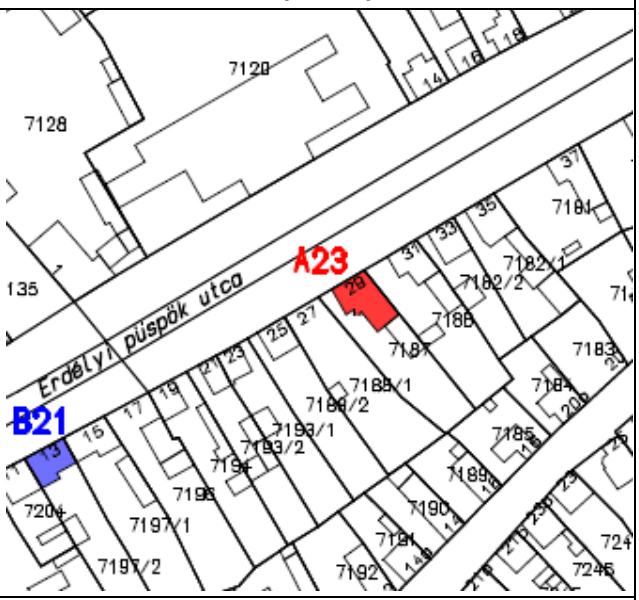

Leírás: lakóház, eklektikus

Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.

Védendő: homlokzati tagozatait, díszítőelemeit, eredeti anyaghasználatát

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A24
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Hajnal u. 12.**		**7526/2**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház (villa)		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1920 körül	felújítandó	szabadon álló	F+1	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

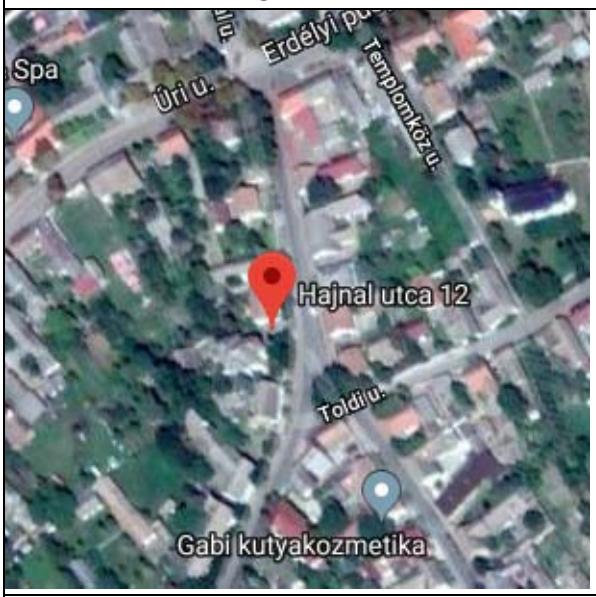

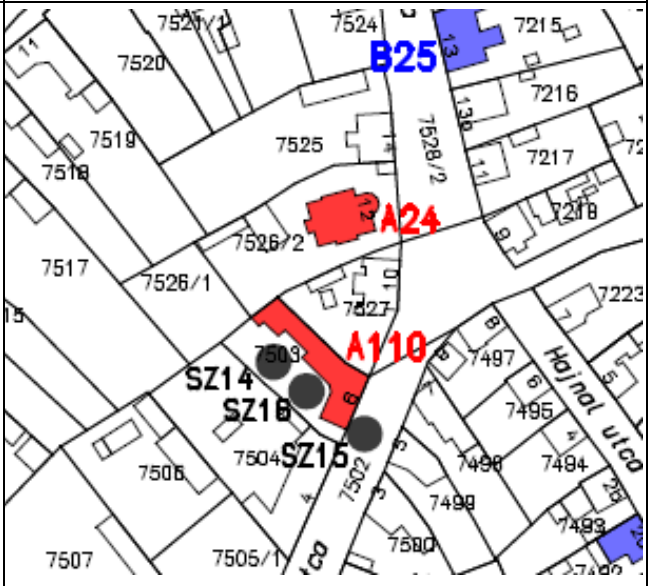

Leírás: lakóház /villa/, eklektikus /neoklasszicista/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegarány, tömegforma

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

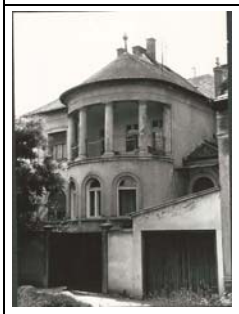

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A25
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Hajnal u. 22.**		**7590**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	századforduló körül	felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

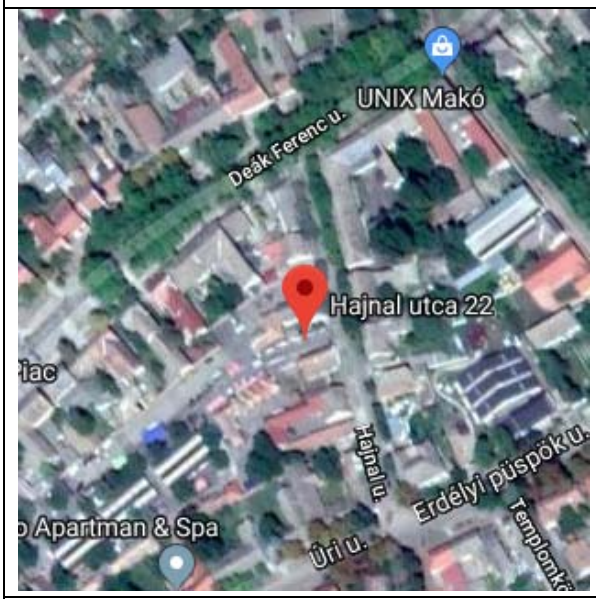

Helyszínrajz

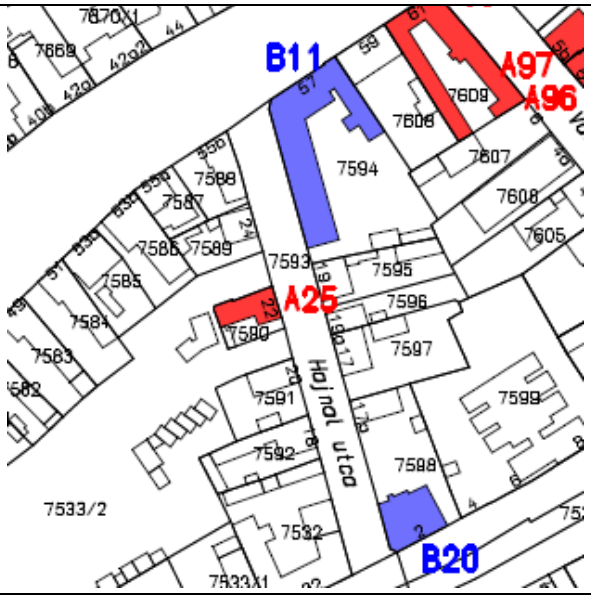

Leírás: lakóház, eklektikus /neobarokk/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: védendő a homlokzat, vakolatdíszek, ablakkeretek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A26
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Hollósy Kornélia u. 2/a**		**709/4**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** középület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
intézmény	2011		szabadon álló	F+2	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

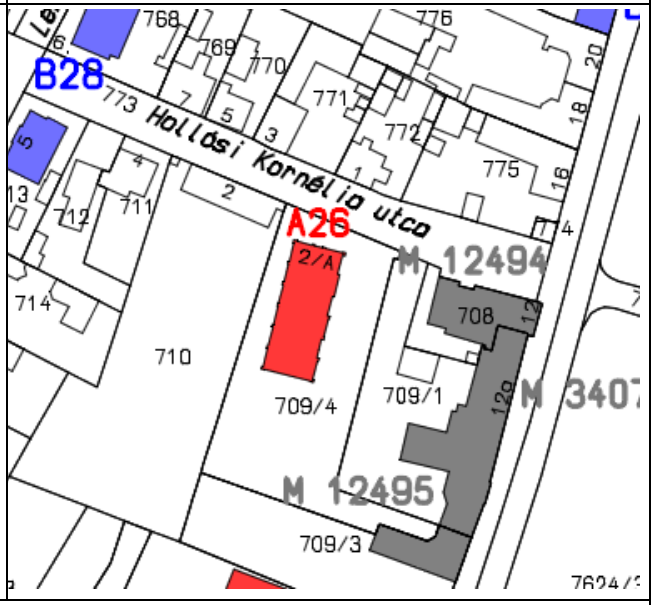

Leírás: A makói **Közhivatalok Háza** egy irodaház a Belvárosban; a korábban helyén álló kollégiumépületet Makovecz Imre és Gerencsér Judit tervei alapján alakították át és ruházták fel új funkcióval. 2010 és 2011 között. A Hollósy Kornélia utcában található Mező Imre Kollégium az 1960-as években épült. A lapos tetős, hasáb alakú épület különösebb esztétikai értékkel nem bírt; később, eredeti funkcióját elveszítve hosszabb ideig üresen állt. Az átalakítás része a fürdővárosi funkciókat kiszolgáló, megújuló településközpont kialakítását célzó széles körű fejlesztéseknek.
A településkép egyik meghatározó intézményi épülete. Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: Makovecz Imre építészeti örökségének része.

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A27</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Hosszú u. 1.</td><td colspan="2">8749</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakó</td><td></td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 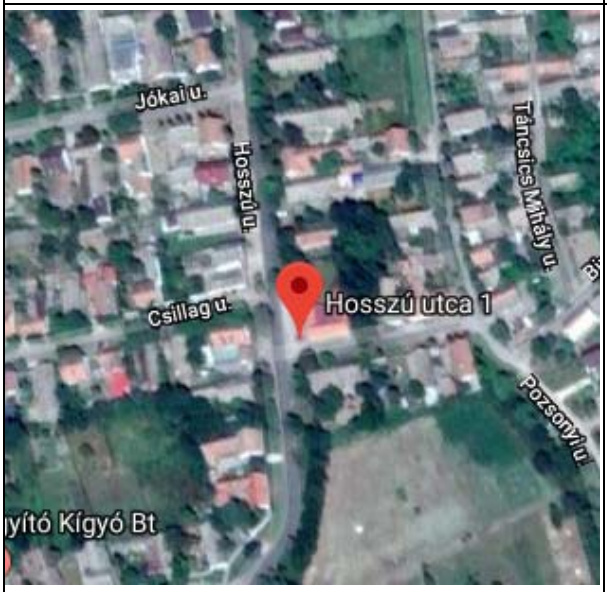
</td><td colspan="4">
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház
A település történetének részét képező épület.
Védendő: tömegforma, eredeti anyaghasználat</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">   </td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A28
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Iskola u. 3.**		**183**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1880 körül	helyreállítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

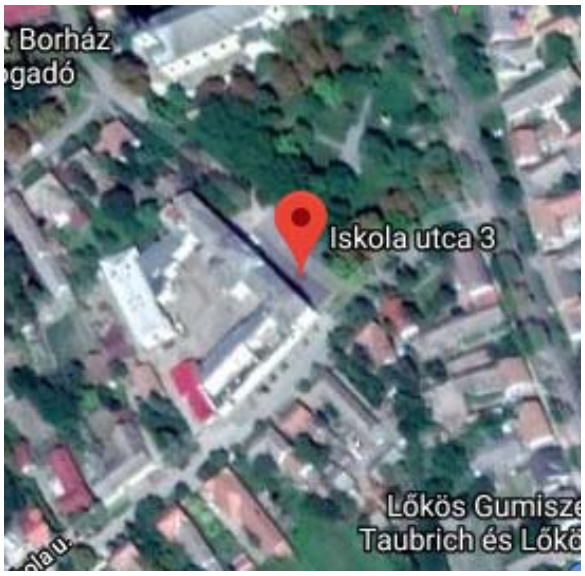

Helyszínrajz

Leírás: lakóház, eklektikus, /neoreneszánsz/
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílászárók eredeti anyaghasználata

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A29</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Iskola u 18.</td><td colspan="2">153</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1850 után</td><td>helyreállítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 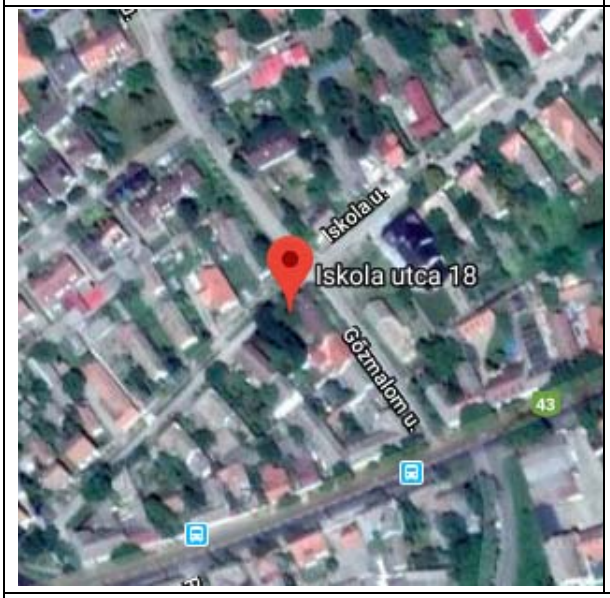
</td><td colspan="4"> 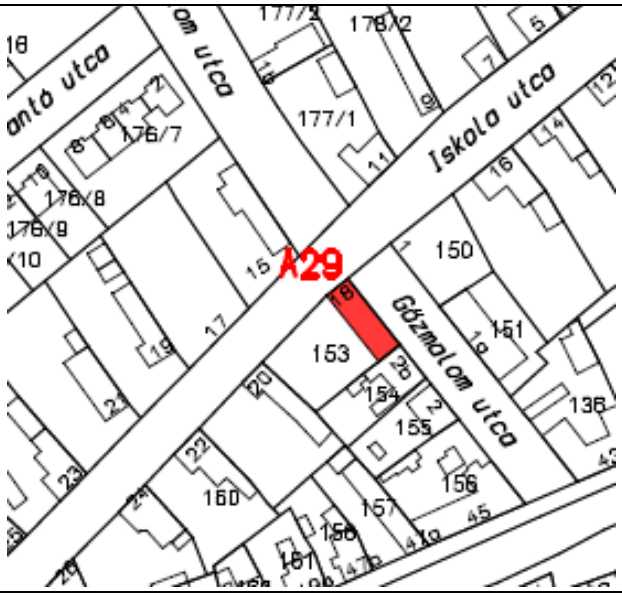
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, „Faragó-ház” klasszicista
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegarány, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7"> 1983   2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A30
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Kálvária u. 25.**		**741/1**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. század eleje	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

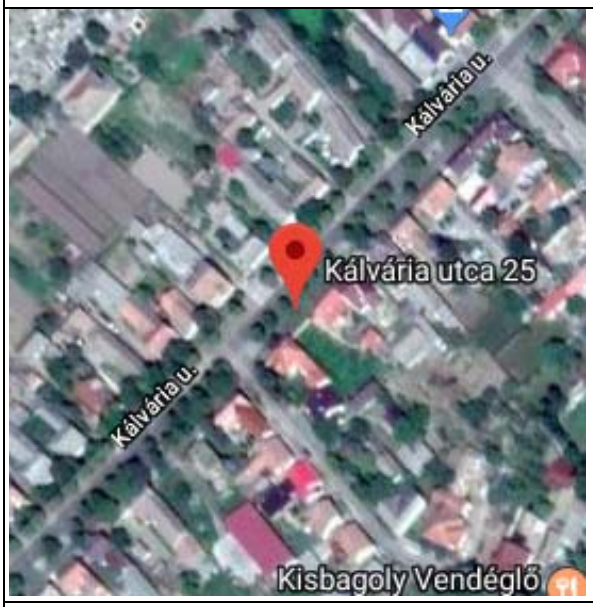

Helyszínrajz

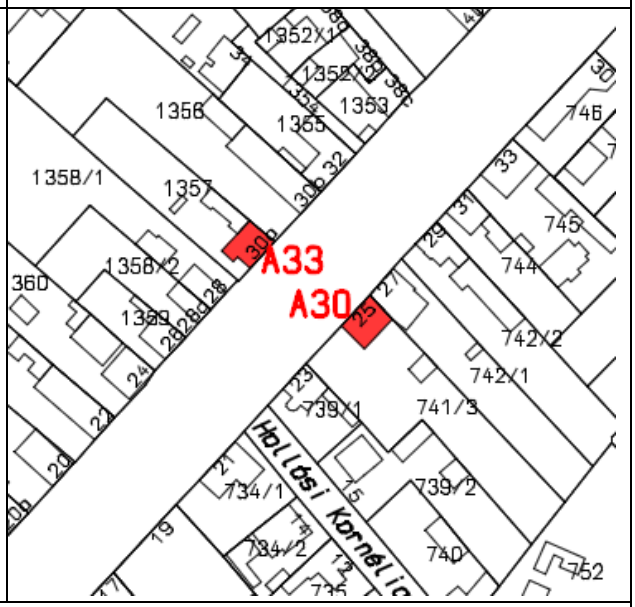

Leírás: lakóház, eklektikus

Településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró épület.

Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A31
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Kálvária u. 35.**		**846**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1927	helyreállítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

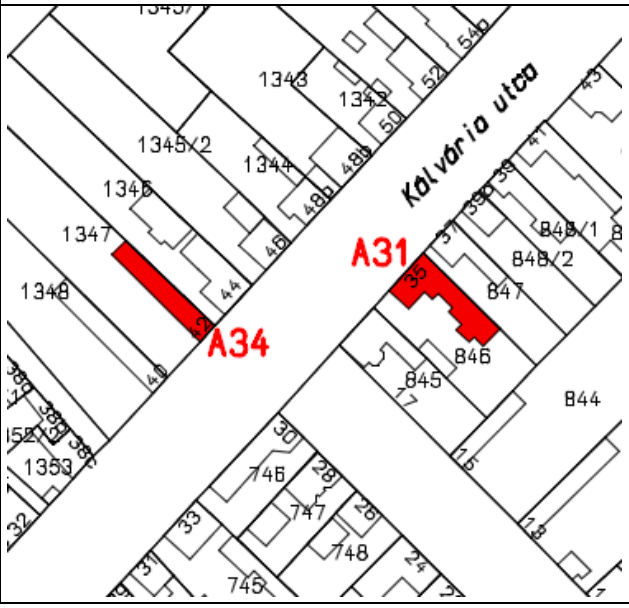

Leírás: lakóház, eklektikus /neocopf/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás, eredeti anyaghasználat

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A32
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Kálvária u. 53.**		**870**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1870	helyreállítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílászárók, eredeti anyaghasználat

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A33
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Kálvária u. 30**		**1357**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1815, 1895	felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

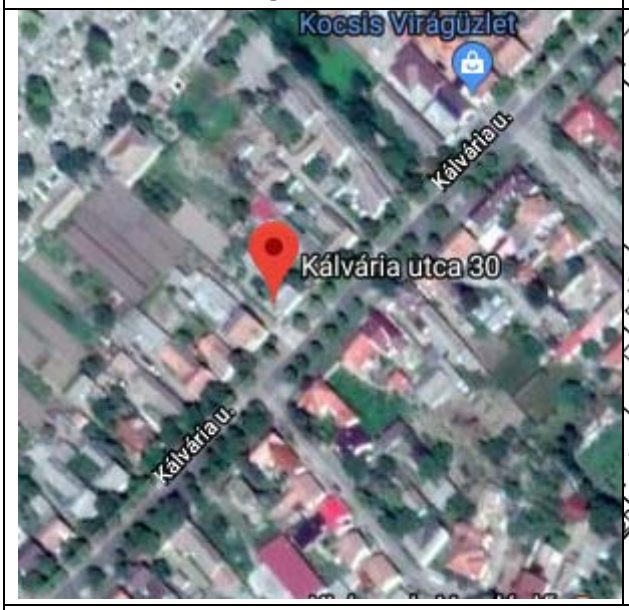

Helyszínrajz

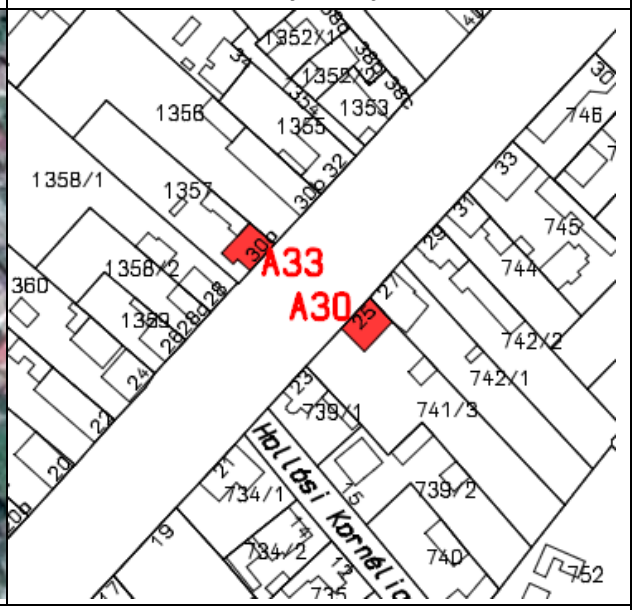

Leírás: lakóház, romantikus

Jellegzetes gazdaház a katolikusok főutcájában. Az oromfal csúcsán kéményt utánzó, két, alján vízszintes záródású tagolás egy-egy mázas cserépgombbal. Az oromzat közepén íves záródású szoborfülkével, mellette kétoldalt nagyobb méretű padlásablakkal, amelyeket eredetileg változatos vakolatkeret fogott össze. 1975-ben a homlokzat díszítő elemeit leverték, és az utcai front sima kőporos vakolatot kapott. A ház jól reprezentálja alapterületében a 19. század eleji népi építészetet, átalakítása után tömeghatásával, gondosan falazott tornácával a 19. század végi gazdag paraszti életmódot; értékét nagyban emeli népi szakrális jellege. www.sulinet.hu/oroksegtar

Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.

Védendő: tömegarány, oromzat kialakítása, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A34
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Kálvária u. 42.**		**1347**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

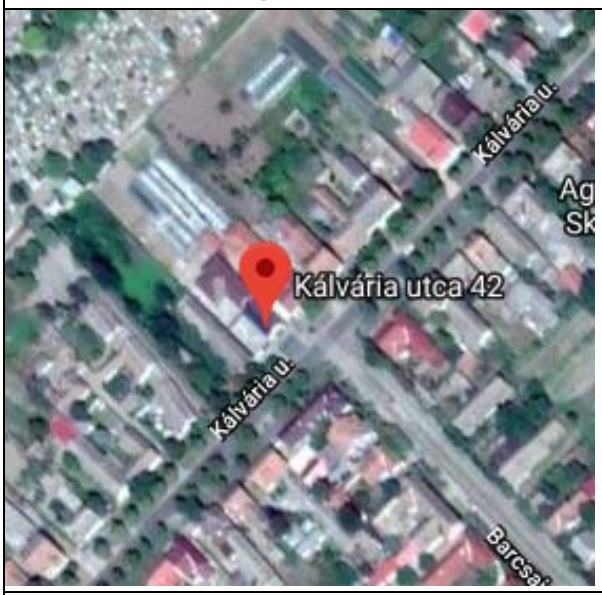

Helyszínrajz

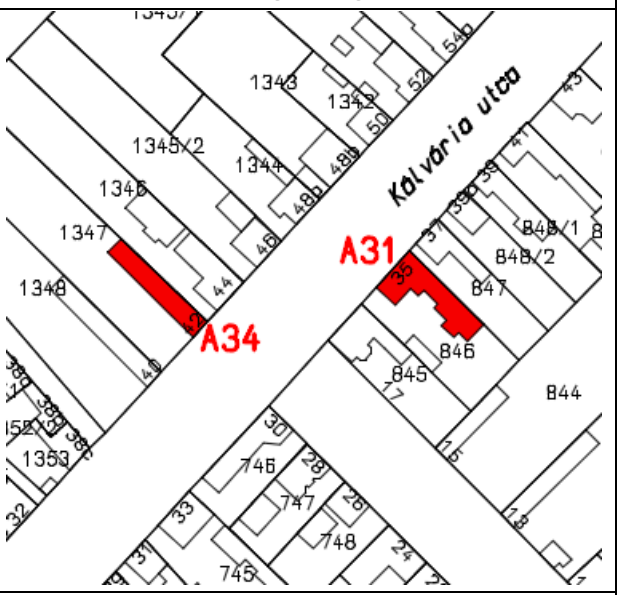

Leírás: lakóház, eklektikus /neocopf/

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület.

Védendő: oromzat kialakítása, homlokzat díszítőelemei

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

Megjegyzés: a helyi egyedi védelem „A” kategória **listából törlése javasolt**

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A35</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Kálvin tér 3.</td><td colspan="2">5339</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: parókia</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>egyházi</td><td></td><td>helyreállítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="4"> 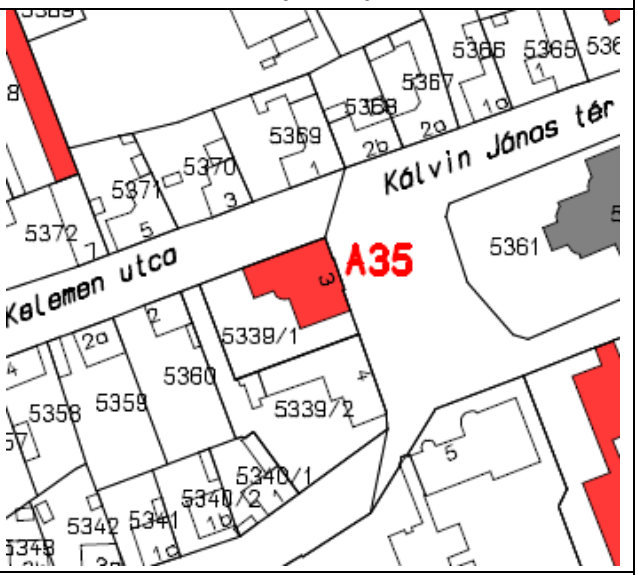
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: Református parókia, eklektikus
Jelentős történeti, építészeti és vallási értékkel rendelkező épület.
Védendő: tömegarány, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7"> 1983 2004
   2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP					ÖV A36
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Kálvin tér 7.**		**5301/3**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** iskola		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
oktatás	1927	felújítva	szabadon álló	F+2	magastető

Légi felvétel

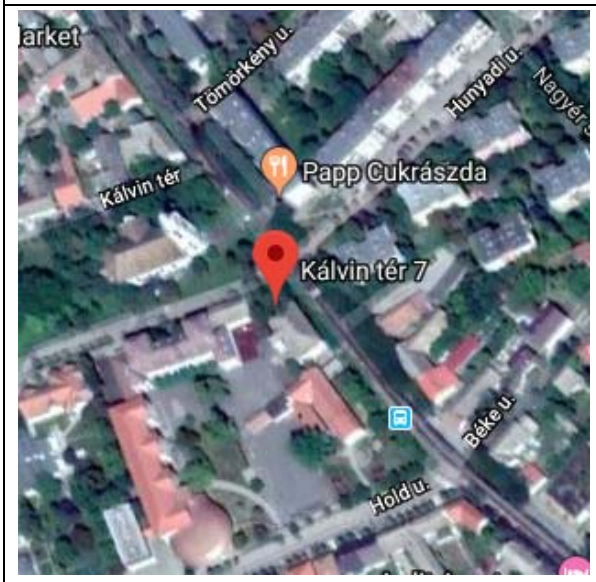

Helyszínrajz

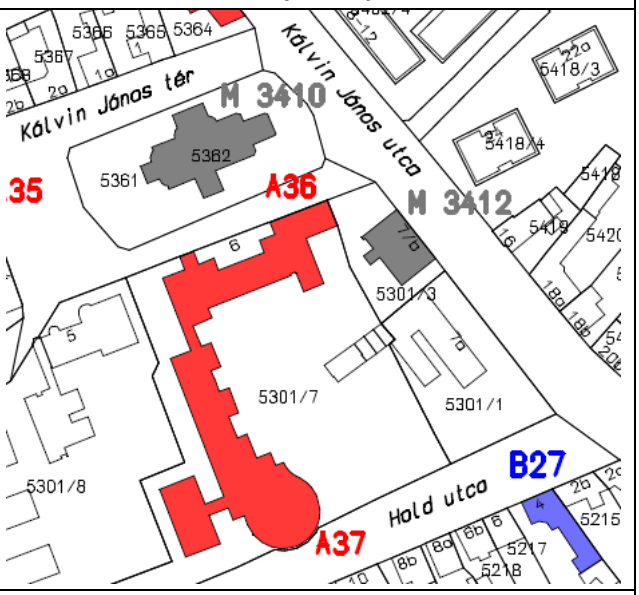

Leírás: Általános iskola /volt református polgári fiúiskola/, eklektikus
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: tömegforma, homlokzati tagozatok, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A37
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Kálvin tér 6.**		5301/27	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** iskola		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
oktatás	1927	felújítva	szabadon álló	F+1	magastető

Légi felvétel

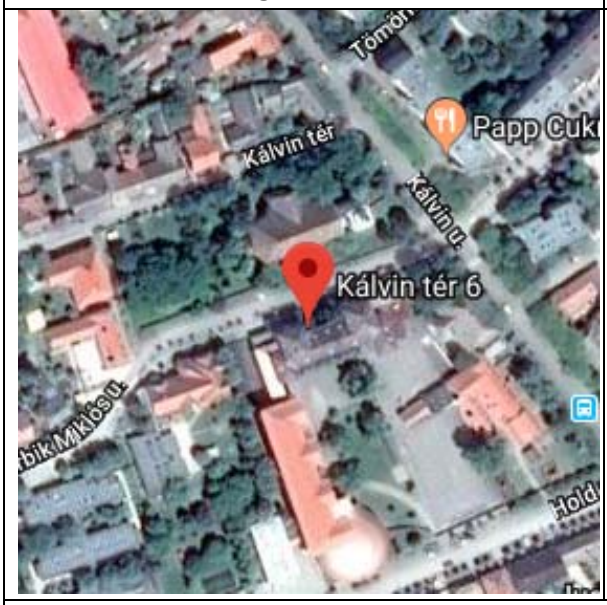

Helyszínrajz

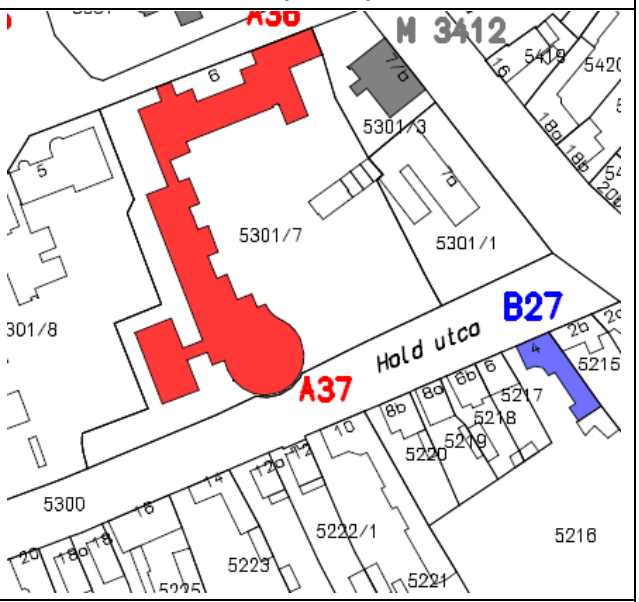

Leírás: református polgári fiúiskola, eklektikus

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület

Makói Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Logopédiai Intézet intézményegysége a Belvárosi Székhely Intézmény és Logopédiai Intézet **(**Kálvin téri épület a Hold utcán) **(**6900 Makó, Kálvin t. 6.) újult meg, illetve bővült ki 2010-ben nem sokkal az autóbusz-pályaudvar átadása előtt.

A Makói Általános Iskola Hold utcai épületének fejújítása Makovecz Imréhez és a tanítványihoz, a MAKONA irodához, de ez elsősorban inkább Csernyus Lőrinc építész nevéhez fűződik.

Az épület nagyon impozáns kívül-belül. Leginkább Makovecz Imre egyik leghíresebb tanítványa, Csernyus Lőrinc tervei alapján készült. Csernyus a Mester tanításai, stílusa alapján készítette el. Az oszlopok itt is fatörzsszerűen nőnek ki a földből. Csernyus az oszlopokat kihozta az épület fala elé, így ez is egy komplett fasort alkot. A tervező stílusjegyeit magán viselő új, körívben húzódó, kupolával fedett kétszintes galériában többek között ebédlőt és közösségi teret alakítottak ki. Ez a létesítmény igen tágas, hatalmas aulával is rendelkezik, ahol azóta számos rendezvény megrendezésre került.

Egyébként Csernyus Lőrinc az a személy, aki a Mester halála után befejezte egyes munkáit.

Az új iskola méltán viseli a "XXI. század iskolája" nevet, a legmodernebb informatikai berendezésekkel (modern, állítható magasságú 900 darab új szék és 600 darab új asztal, digitális, interaktív táblák, legújabb számítógépek, házimozi rendszerek.

www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek/Mako

Védendő: Makovecz Imre építészeti öröksége

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

https://makoveczmakon.iwk.hu/makoi-epuletek/

http://mako.hu/makovecz-makoja/

1983

2018

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A38</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Kálvin u. 7.</td><td colspan="2">5364</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. sz. eleje</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 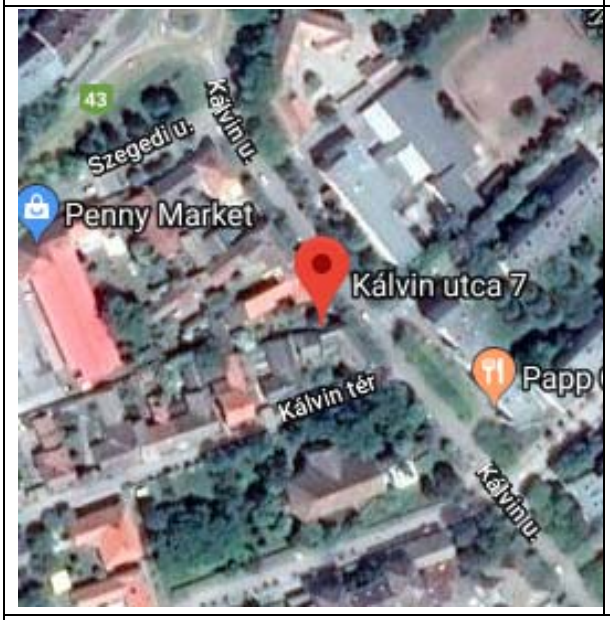
</td><td colspan="3"> 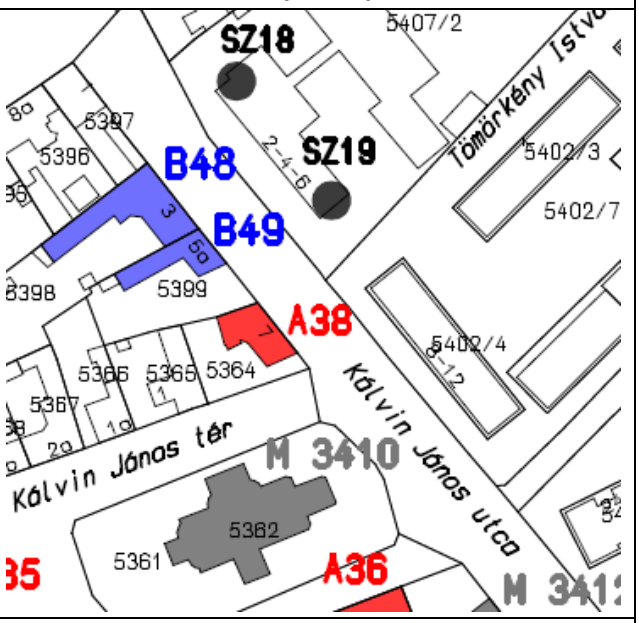
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
1983

2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A39</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Kálvin u. 9.</td><td colspan="2">5213</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1895</td><td>helyreállítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="4"> 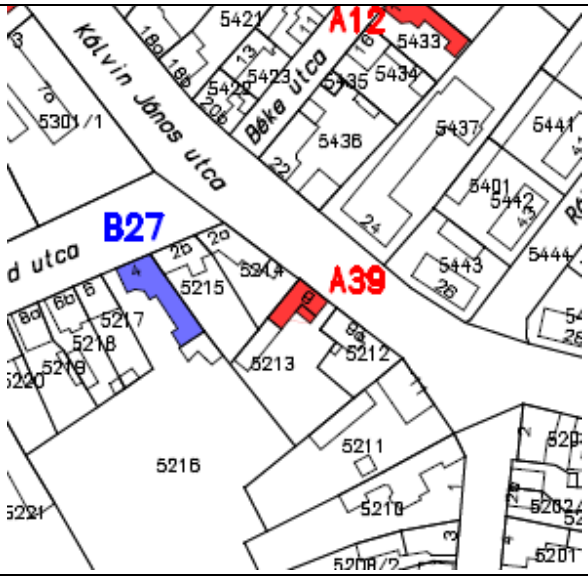
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus /neoreneszánsz/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: homlokzati tagozatok, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
1983

2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A40
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Kálvin u. 46.**		**5470**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

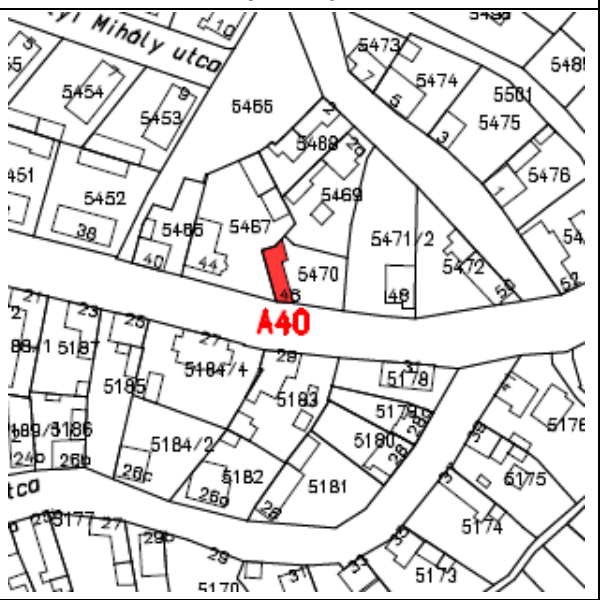

Leírás: lakóház, eklektikus
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: oromzat, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A41</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Kálvin u. 58.</td><td colspan="2">5487/2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td></td><td>helyreállítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 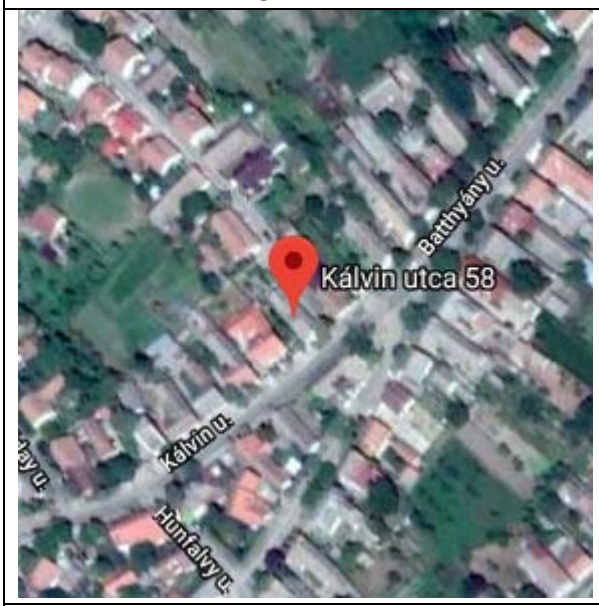
</td><td colspan="4">
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus
A településkarakter meghatározó eleme.
Védendő: az oromzat kialakítása, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">

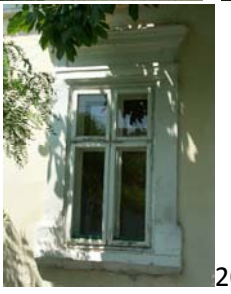
2004
 </td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A42
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Királyhegyesi út 28.**		**9236**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** imaház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
egyházi	1929	felújítandó	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

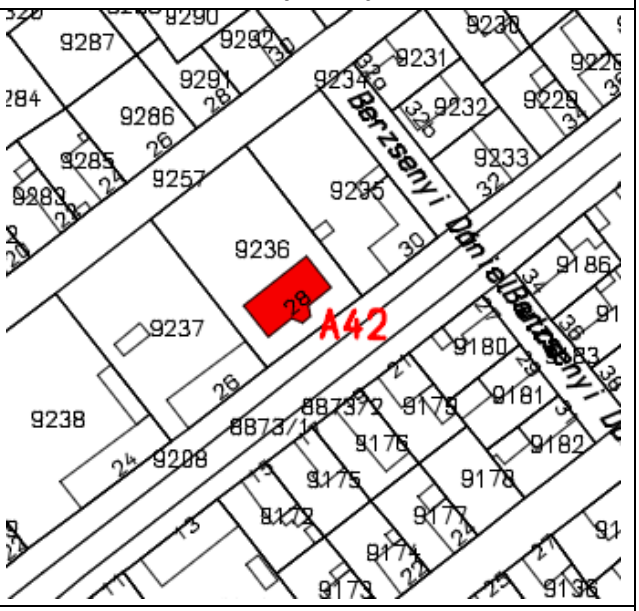

Leírás: Református imaház, eklektikus, 1929

Jelentős történeti, építészeti és vallási értékkel rendelkező épület.

Védendő: homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A43
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Kossuth u. 33.**		**7826**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

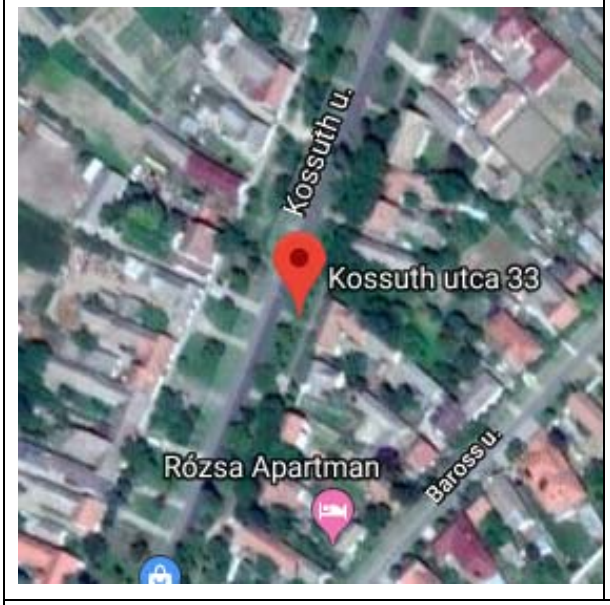

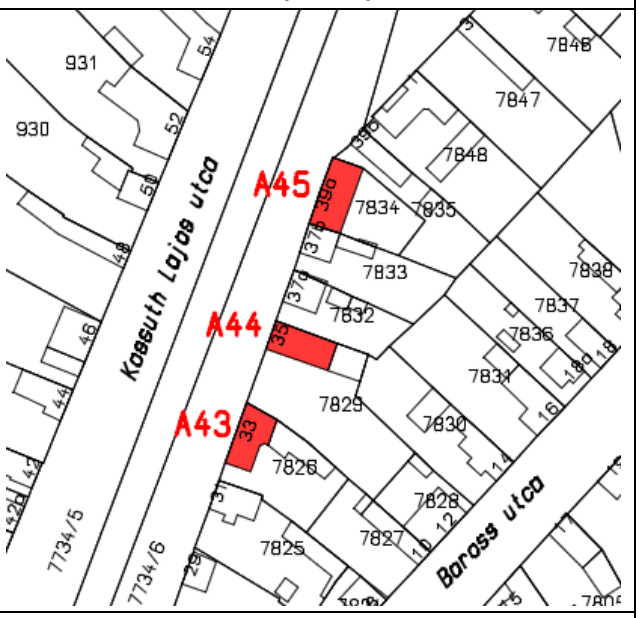

Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati díszítőelemek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A44
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Kossuth u. 35.**		**7829**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		helyreállítandó, felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

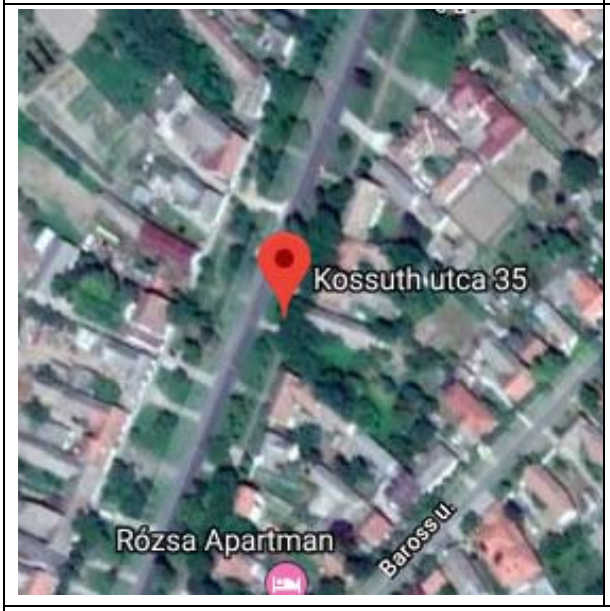

Helyszínrajz

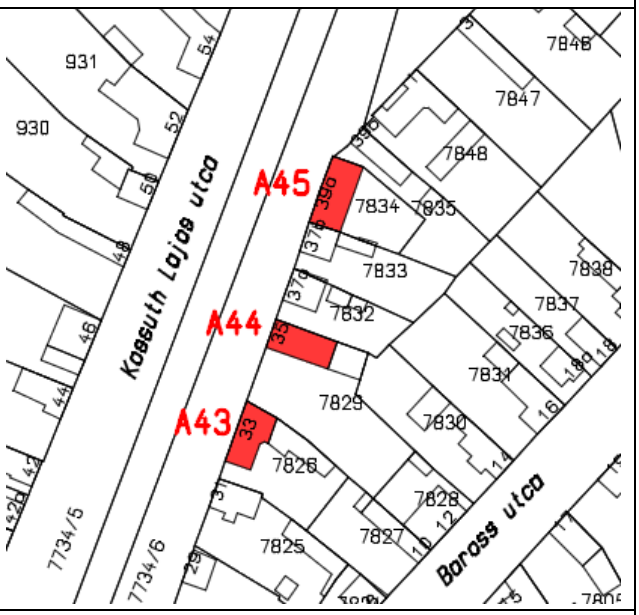

Leírás: lakóház, eklektikus
Jelentős esztétikai értékkel bíró, a településképben meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A45</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Kossuth u. 39/A</td><td colspan="2">7834</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td></td><td>helyreállítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 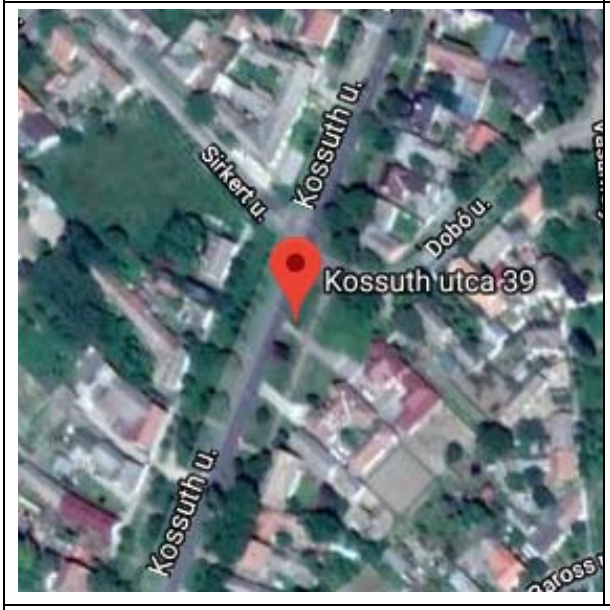
</td><td colspan="3"> 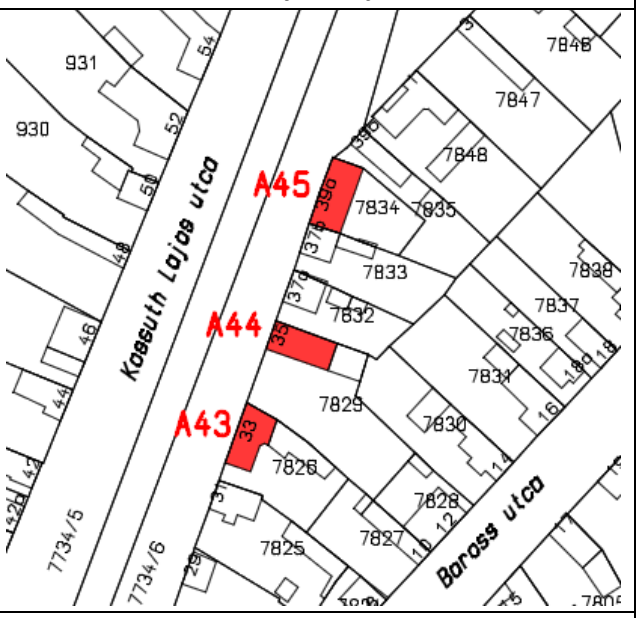
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend, nyílásosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
2004 2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A46
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Kossuth u. 49.**		**7857**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítva helyreállítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

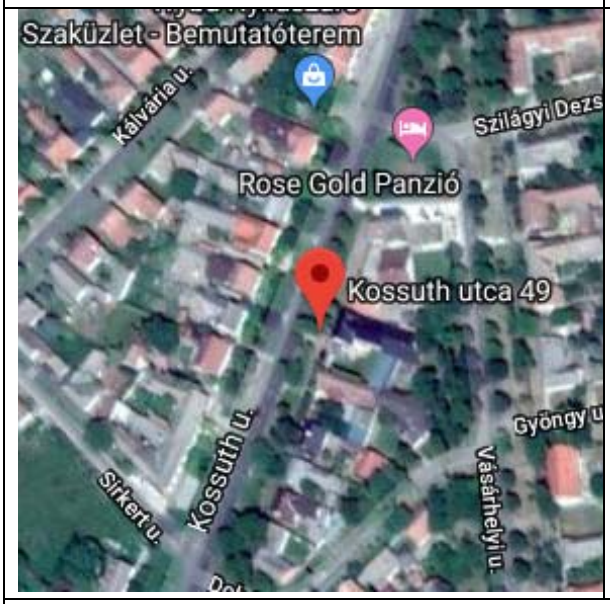

Helyszínrajz

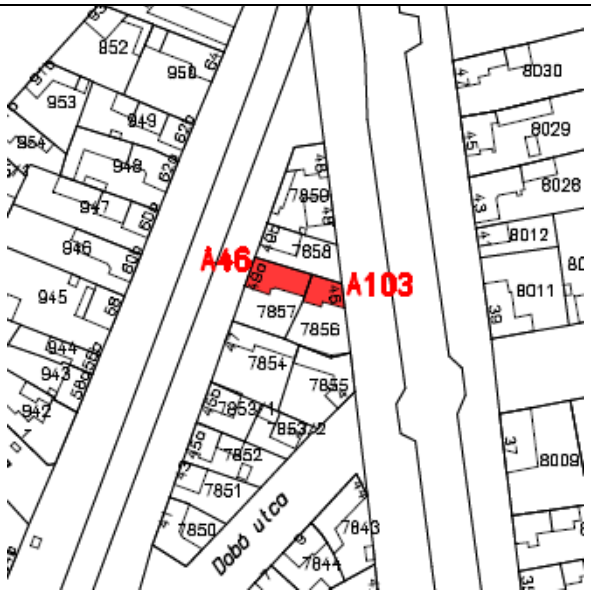

Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: kapu, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A47
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Lehel u. 3.**		**826**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1880 körül	helyreállítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

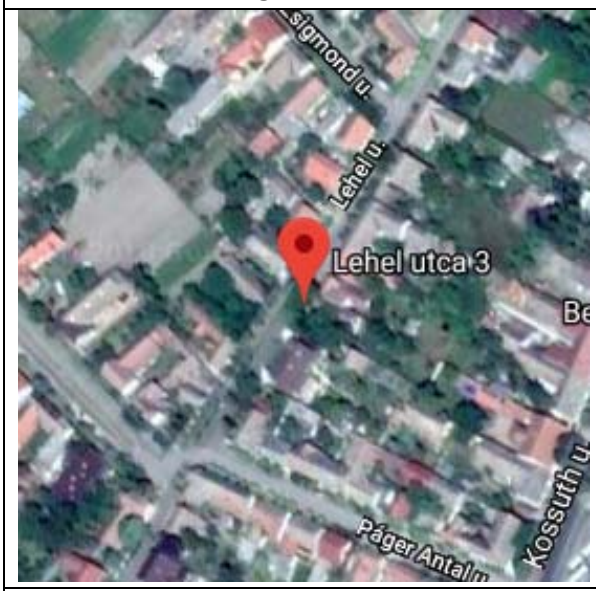

Helyszínrajz

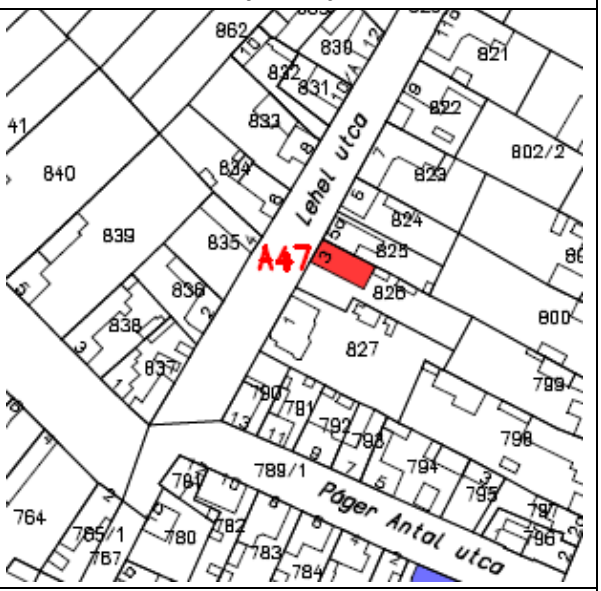

Leírás: lakóház, romantikus
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: oromzat kialakítása, homlokzati díszítőelemek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A48
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Liget u. 3.**		**4783**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** középület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
intézmény	1880 körül	helyreállítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

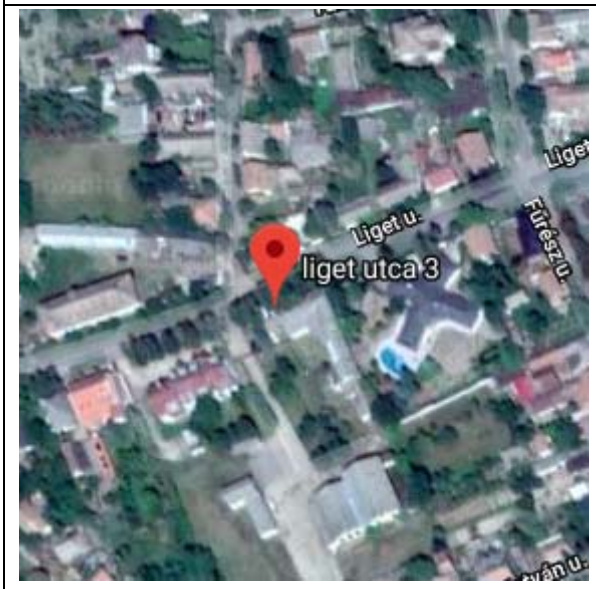

Helyszínrajz

Leírás: DÉMÁSZ /volt Kesztner-ház/, eklektikus
Települési arculatot meghatározó épület.
Védendő: homlokzati tagozatok, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A49</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Makovecz tér 6.</td><td colspan="2">17</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: gyógyfürdő</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>intézmény</td><td></td><td>megfelelő</td><td>szabadon álló</td><td>F, F+1</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 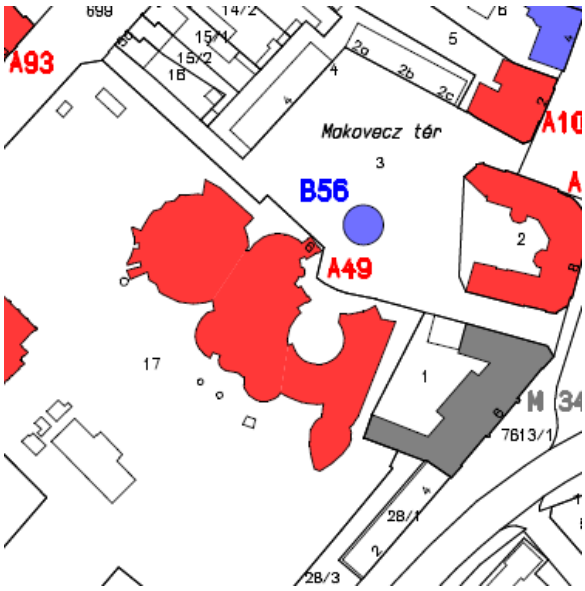
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: A Makovecz téren található Hagymatikum Gyógyfürdőt és magát a teret is a művész álmodta meg. A Makovecz Imre által megálmodott és megtervezett fürdő büszkén hirdeti az organikus építész tanait, melyek szerint mindegy, hogy milyen egy épület funkciója, a szakrális templom hangulatát kell megidéznie. A művész a magyar népet mindig egy tiszta nemzetként emlegette, a létesítményt pedig a római és török fürdők hangulatához hasonlóan emelte a tisztaság templomának szellemiségében, ezáltal válhatott a fizikai-szellemi megtisztulás helyszínévé.
A makói fürdő magán hordozza a Makovecz épületek jellegzetességeit, mind kialakítás, mind anyagválasztás tekintetében. Az épület hangulatát meghatározzák az íves kialakítású falak, a makói hagymát idéző ragasztott fa kupolák, a különleges egyedi díszkő elemek. A homlokzatot az egyedi működő díszek, illetve a tető természetes pala fedése teszi különlegessé.
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
A Makói Termál- és Gyógyfürdő azaz Hagymatikum, vagyis a Fürdők fürdője (6900 Makó, Makovecz tér 6.) egy élmény-, gyógy- és wellness részlegekkel is rendelkező fürdőkomplexum, amely Makó belvárosában található. A város és a régió legfontosabb turisztikai épülete, más szóval Makó és a kistérség egyik legjelentősebb kitörési pontja. A makoveczi építészet remeke! A Mester élete utolsó s egyben legnagyobb munkája!
2012. január 20-án nyitották meg a Hagymatikum fürdőt. A korábbi Marczibányi - az ünnepség idején már az időközben elhunyt építész, Makovecz Imre nevét viselő - téren!
Védendő: Makovecz Imre építészeti örökségének része</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A50
Település:	Cím:		Helyrajzi szám:	
Makó	Megyeház u. 1-3.		5553	
Települési értékleltári szám:		Épület/építmény fajta: üzlet		
Funkció	Építés ideje	Műszaki állapot	Beépítési mód:	Szintszám:	Tető:
üzlet		részben felújítva	zártsorú	F	magastető

Légi felvétel	Helyszínrajz
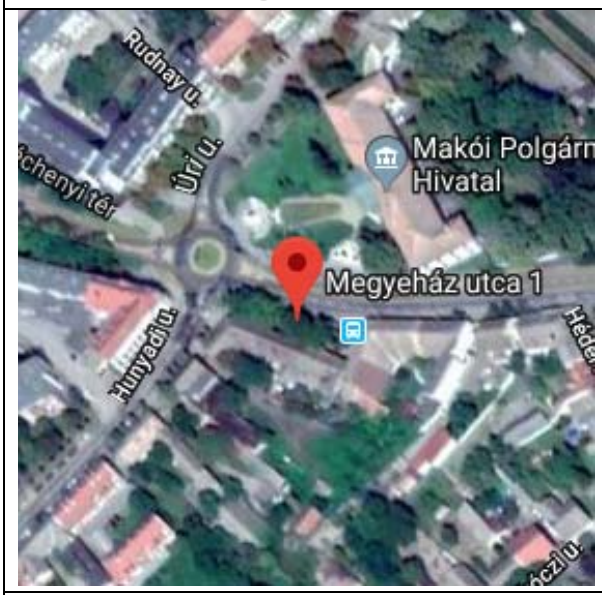	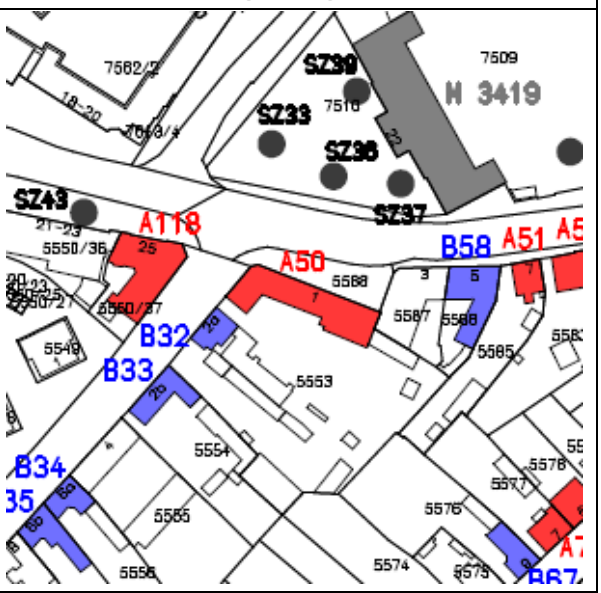

Leírás: üzletek, eklektikus
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	helyi védelem 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	helyi egyedi védelem „A” kategória 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

Megjegyzés: a helyi egyedi védelem „A” kategória **listából törlése javasolt, áthelyezése a „B” listába B86 számmal**

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A51
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Megyeház u. 7.**		**5585**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
panzió	1920-as évek	felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

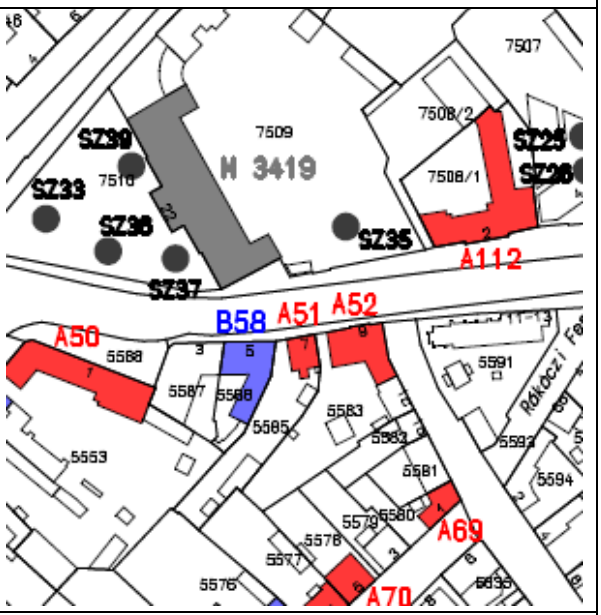

Leírás: lakóház (panzió), eklektikus
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A52
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Megyeház u. 9.**		**5583**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** üzlet		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
üzlet		helyreállított	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

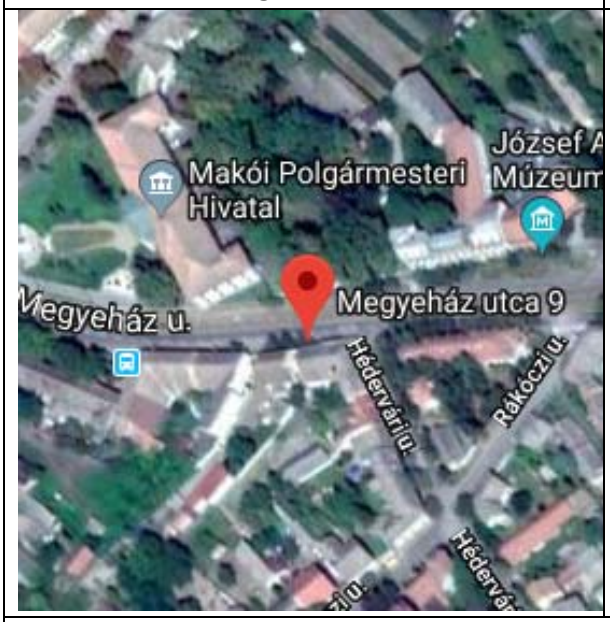

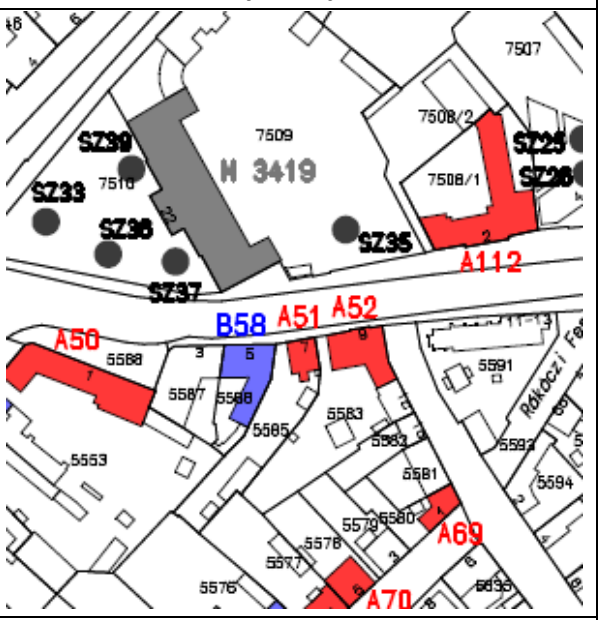

Leírás: üzletek, eklektikus

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület

Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A53</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Megyeház u. 33.</td><td colspan="2">5734</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház, üzletek</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház, üzletek</td><td></td><td>helyreállítandó</td><td>zártsorú</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 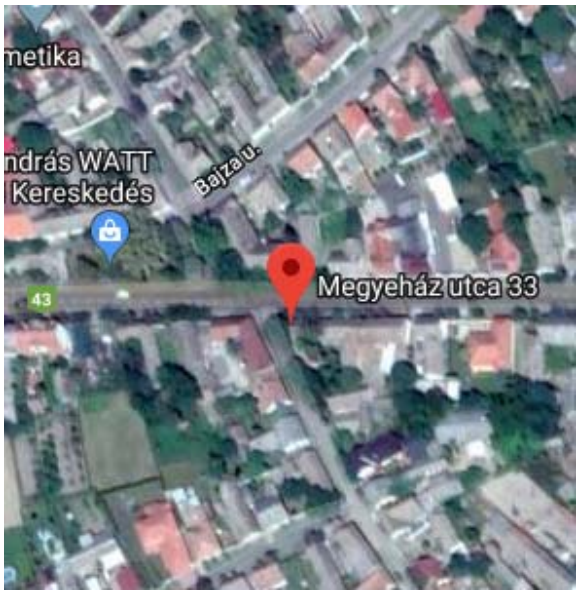
</td><td colspan="3"> 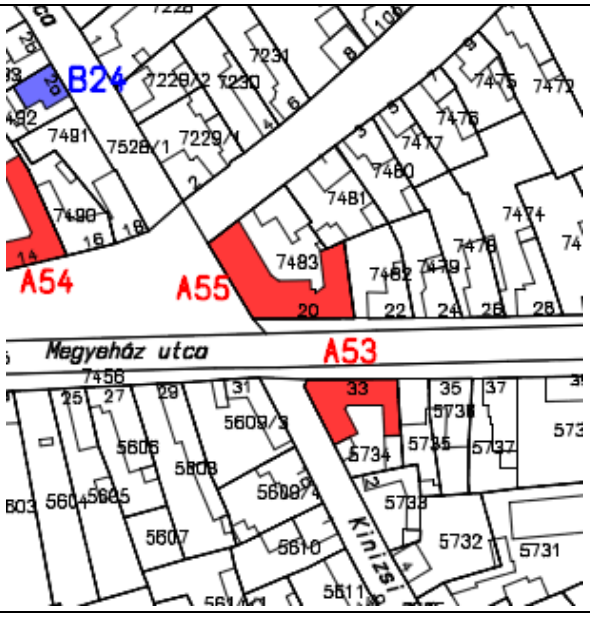
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: üzletek, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend</td></tr>
<tr><td>Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td>Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">

2004

2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</td><td>Sorszám:</td><td>ÖV A54</td></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Megyeház u. 14.</td><td colspan="2">7489</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td></td><td>helyreállítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 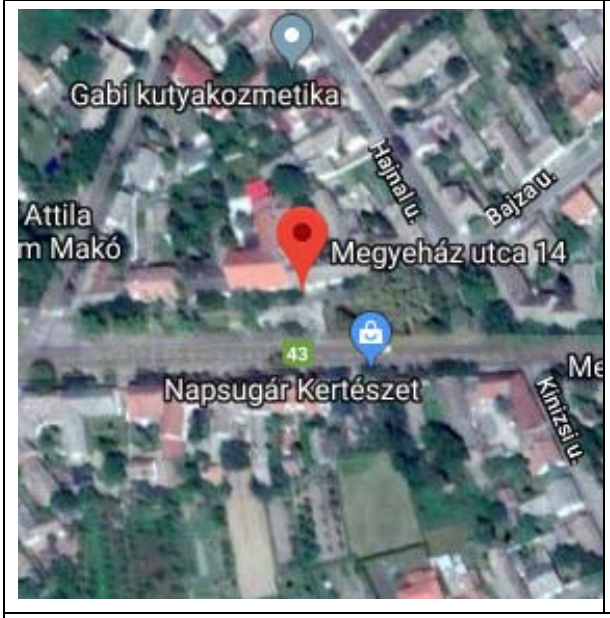
</td><td colspan="3"> 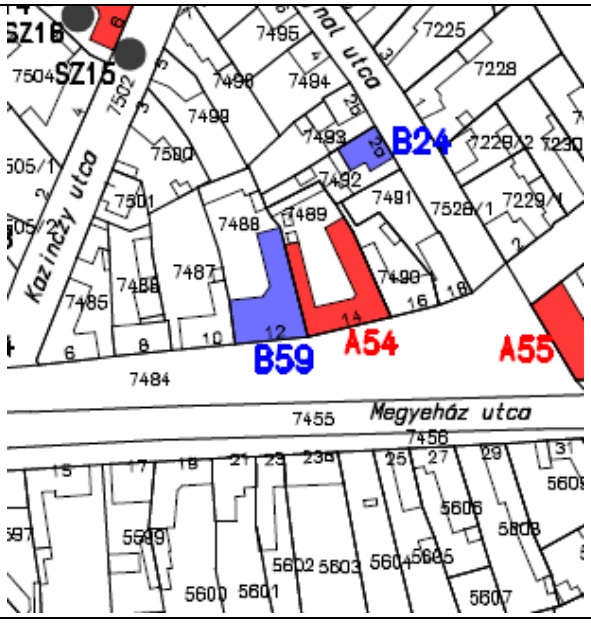
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   2004
  2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A55
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Megyeház u. 20.**		**7483**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	század-forduló	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

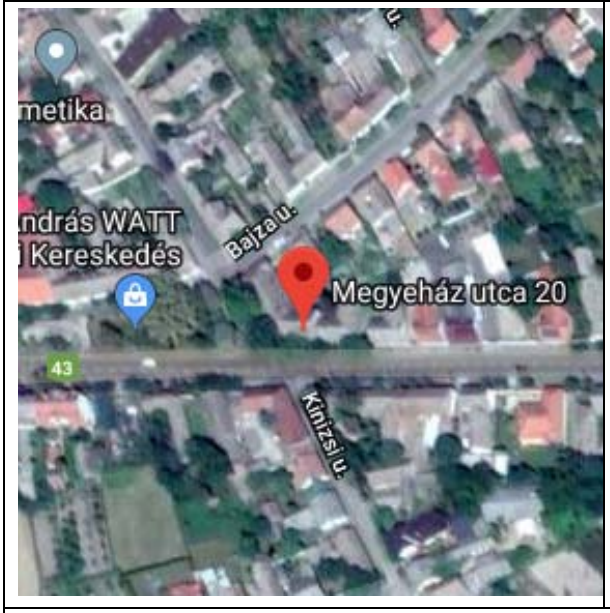

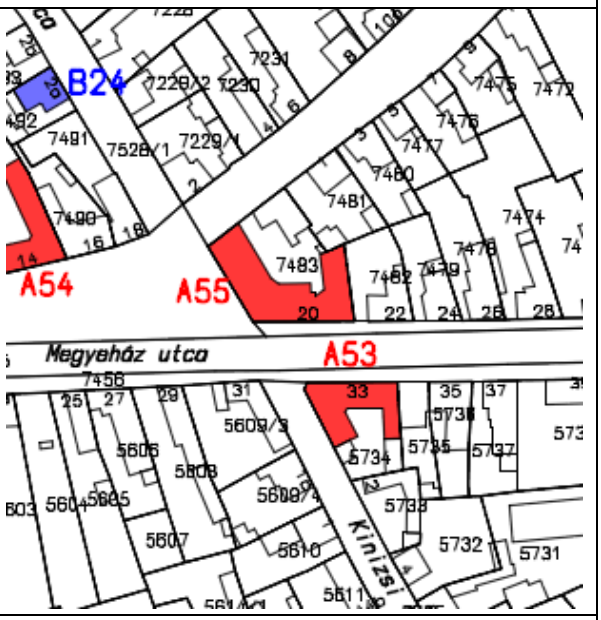

Leírás: lakóház, eklektikus /neobarokk –szecessziós/
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A56
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Móricz Zsigmond u. 6.**		**862**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

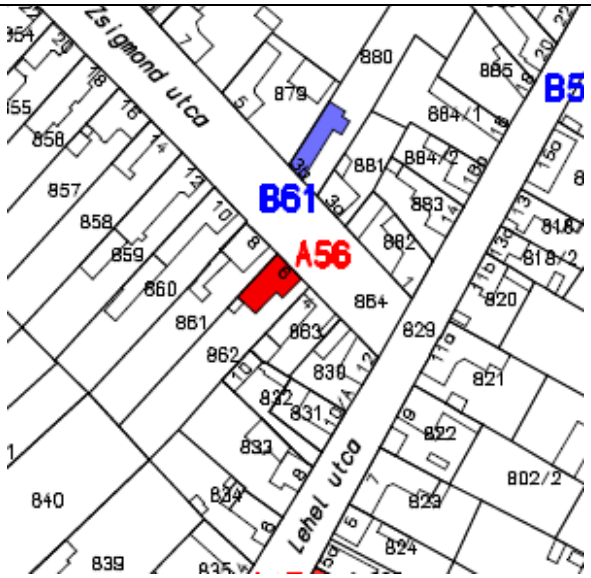

Leírás: lakóház, eklektikus

Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.

Védendő: homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A57</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Nagycsillag u. 41.</td><td colspan="2">8364</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1860 után</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 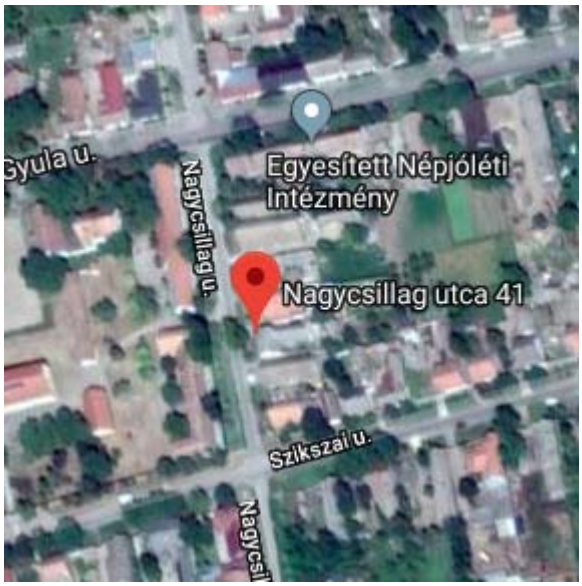
</td><td colspan="3"> 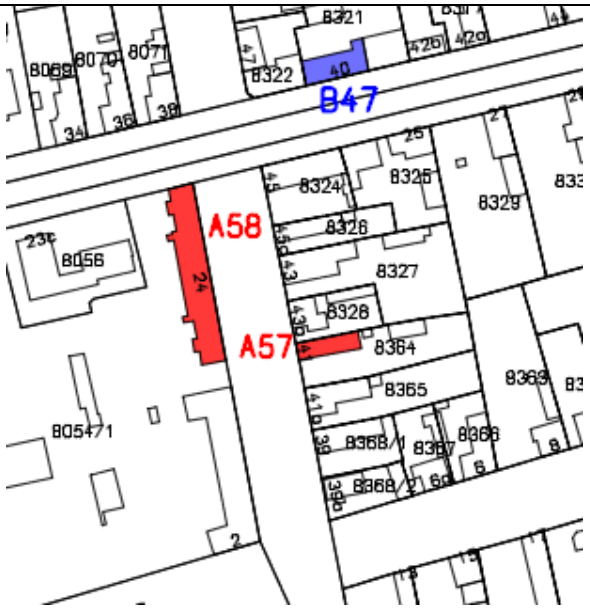
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, romantikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: oromzat kialakítása, homlokzati díszítőelemek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">

1983

2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A58</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Nagycsillag u. 24.</td><td colspan="2">8054/1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: iskola</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>oktatás</td><td></td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 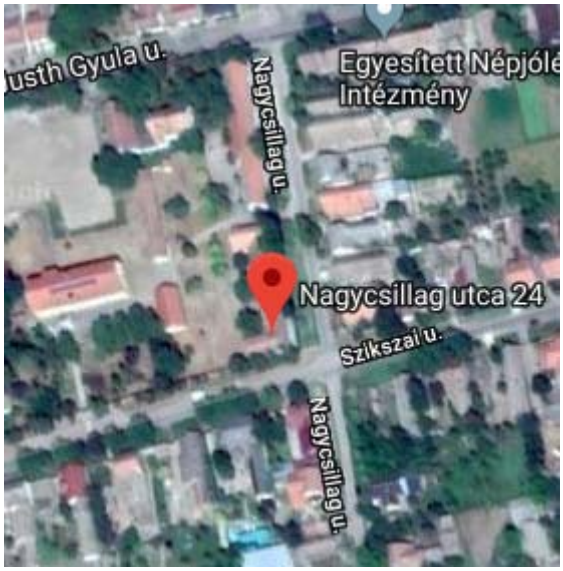
</td><td colspan="3">
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: Szikszai György Református Óvoda és Általános Iskola
Jelentős történeti, építészeti és vallási értékkel rendelkező épület.
Védendő: tömegarány, nyílásrend, nyílásosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   </td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A59
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Návay Lajos tér 10.**		**7865**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1862	felújítva	oldalhatáron álló	F+1	magastető

Légi felvétel

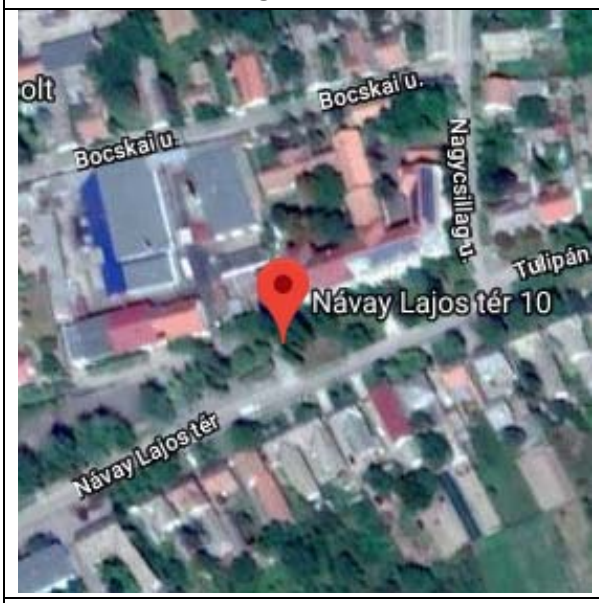

Helyszínrajz

Leírás: lakóház /Régi kórház/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A60</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Návay Lajos tér 12.</td><td colspan="2">7864/1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: iskola</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>oktatás</td><td>1907</td><td>helyreállítva, felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F+1</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 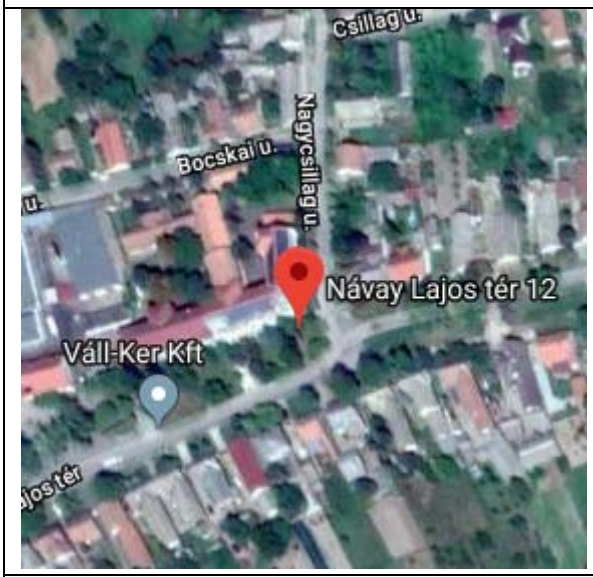
</td><td colspan="3"> 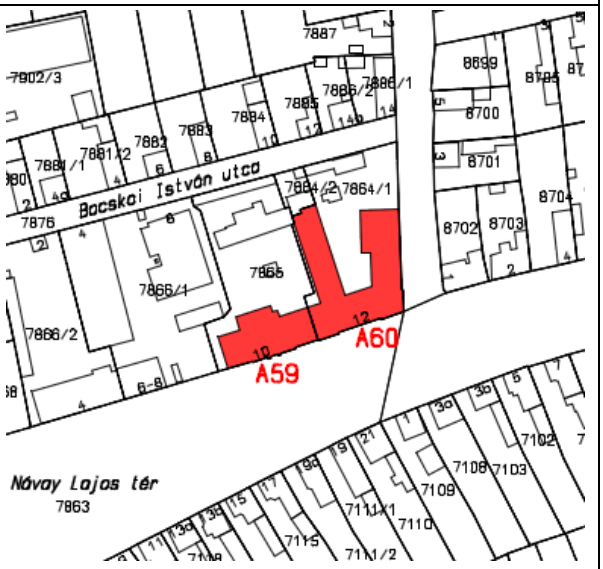
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: Kertvárosi Általános Iskola
A településkép egyik meghatározó intézményi épülete.
Védendő: tömegarány, tetőfelépítmény, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A61
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Páva u. 22.**		**85**	
Települési értékkleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
kapu		felújítandó	-	-	-
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

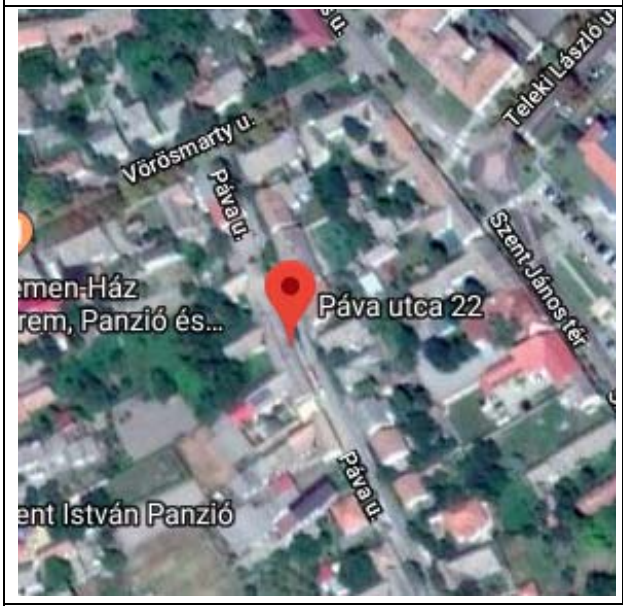

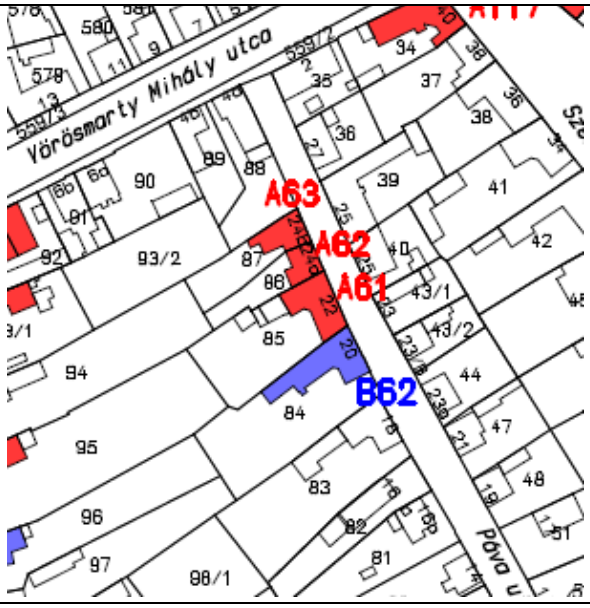

Leírás: lakóház kapuja, eklektikus
Utcakép karakterét meghatározó épületrész.
Védendő: kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2013

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A62
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Páva u. 24/a.**		**86**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

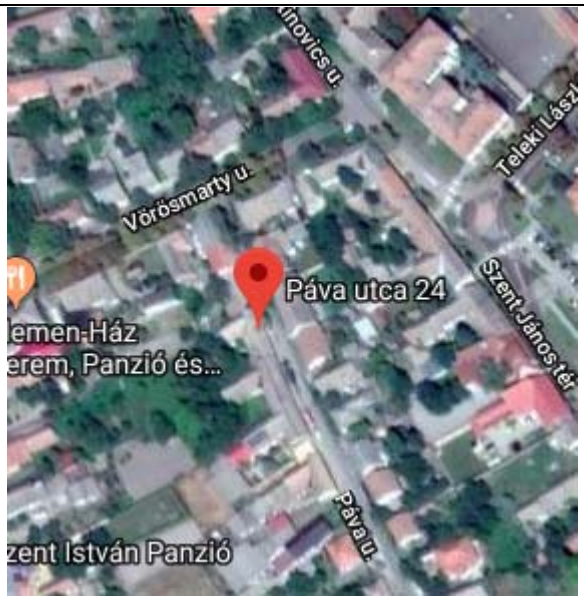

Helyszínrajz

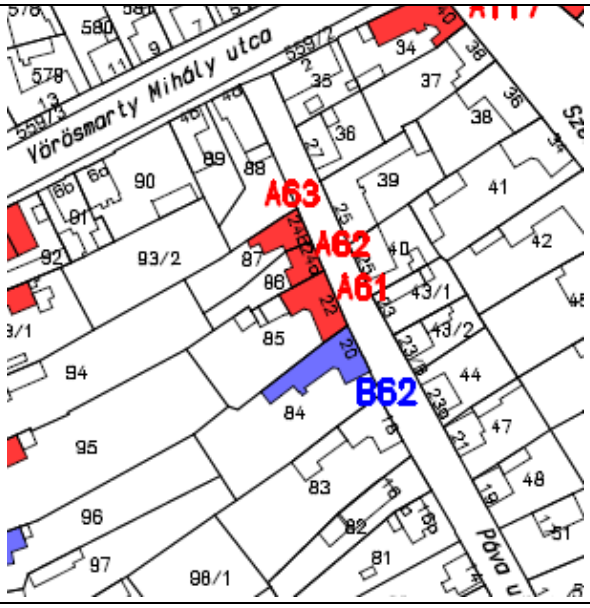

Leírás: lakóház, szecessziós

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület

Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A63</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Páva u. 24/b.</td><td colspan="2">87</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. sz. eleje</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 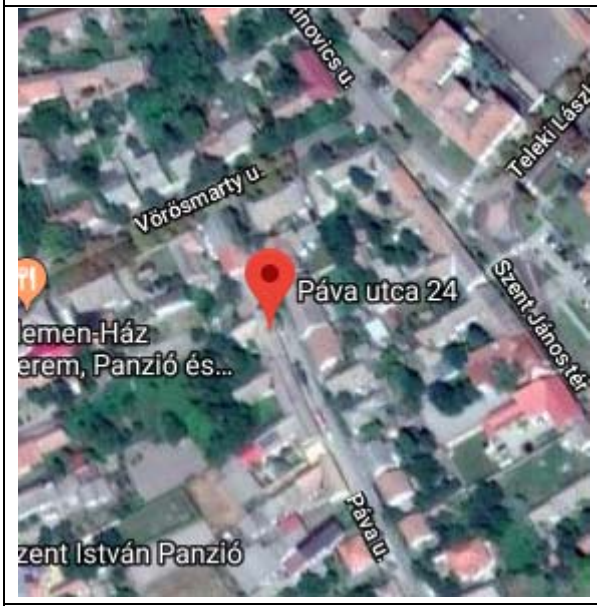
</td><td colspan="3"> 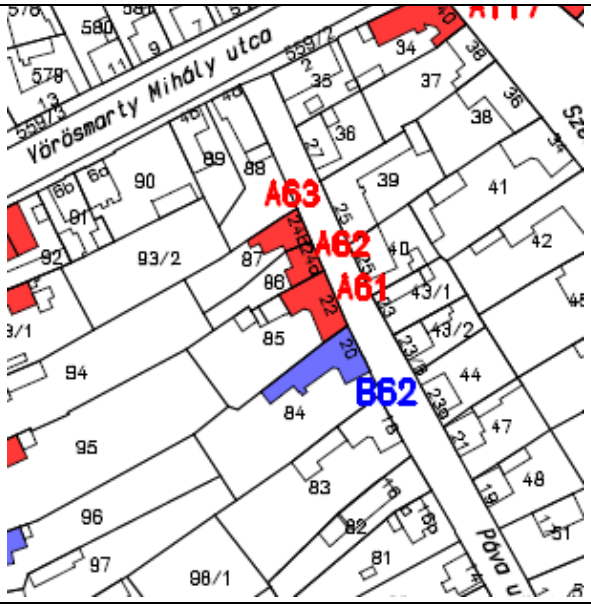
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, szecessziós
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   1983
   2004 </td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A64
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Pázmány u. 2.**		**190**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1860 után	helyreállítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

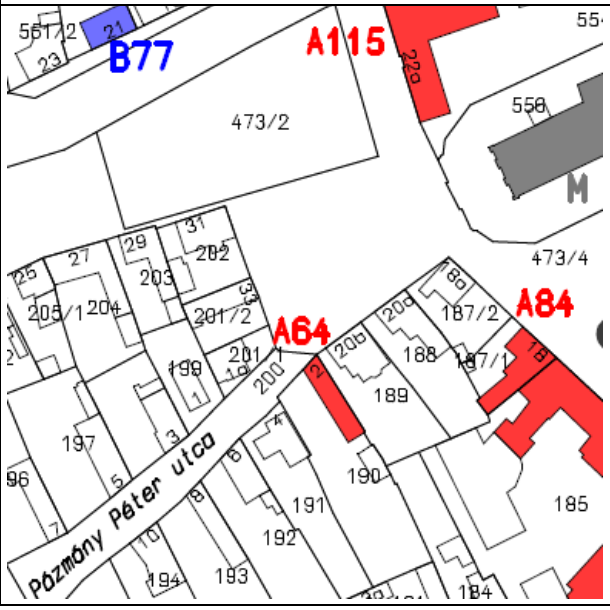

Leírás: lakóház, romantikus
A háztípus jelentős arculatot formáló tényező a településen.
Védendő: homlokzati tagozatok, oromzat kialakítása, díszítőelemek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A65</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Petőfi park 10.</td><td colspan="2">757</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1920-30 között</td><td>helyreállítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 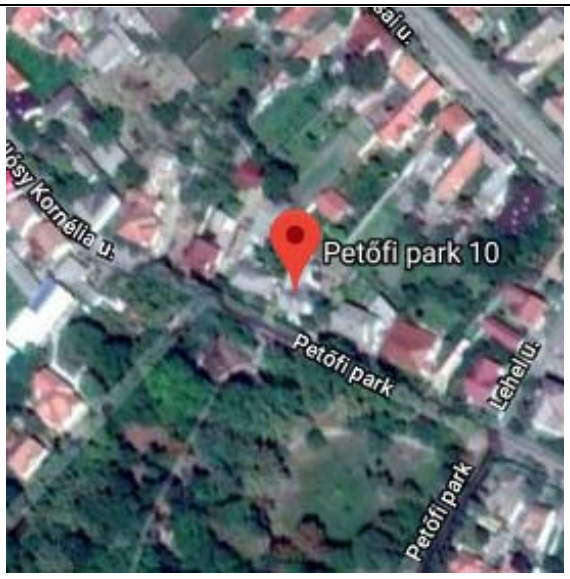
</td><td colspan="3"> 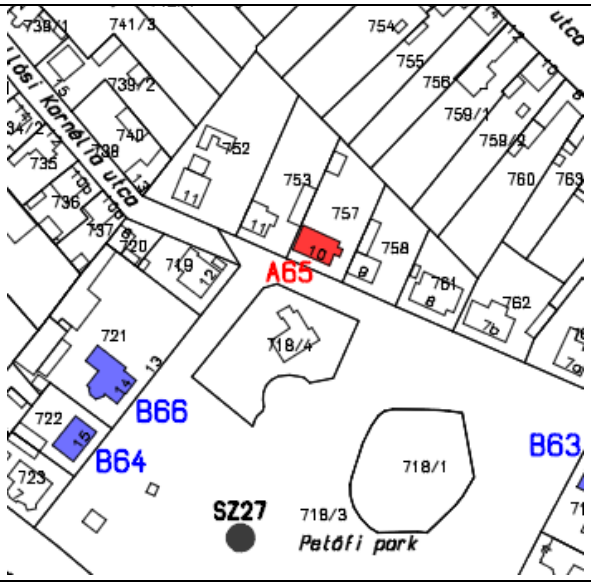
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus /neocopf/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegarány, homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
1983

2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A66
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Petőfi utca 5.**		**5523**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	helyreállítva	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

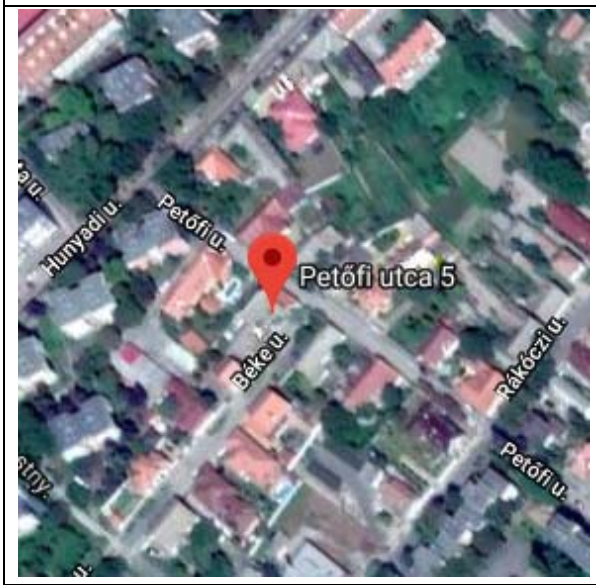

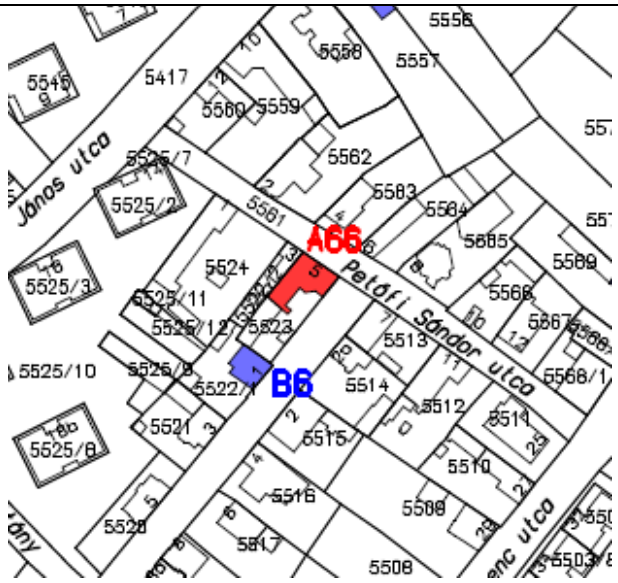

Leírás: lakóház, eklektikus /neocopf/

Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.

Védendő: tömegarány, homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A67</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Posta utca 7.</td><td colspan="2">5533/1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: középület, posta</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>szolgáltató</td><td>1926</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F+1</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 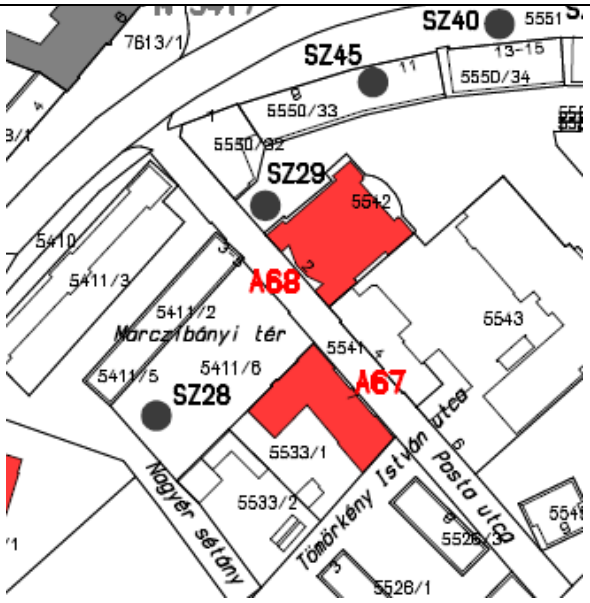
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: Posta, eklektikus /neobarokk/
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">

2004

2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A68
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Posta utca 2.**		**5542**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** Hagymaház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
kulturális		jó	szabadon álló	F+2	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

Leírás: Hagymaház.

A **Hagymaház** (6900 Makó, Posta utca 4.) Makó város színháztermet is magába foglaló kulturális központja, sokan illetik azzal a jelzővel, még maga Makovecz is, hogy a (helyi) "kulturális élet temploma"! A Hagymaház a Posta utcán található a belvárosban. Eredetileg modernista stílusban épült 1936-ban, tehát a jelenlegi Makovecz által tervezett Hagymaház előtt egy premodern épület állt, a régi Hagymaház, amit a hagymatermelők hoztak létre és azok székházaként, értékesítési központjaként működött, 1949 óta bír kizárólagosan kulturális funkcióval, akkor József Attila Művelődési Központ néven futott (régi Hagymaház).

1998-ban a régi Hagymaház helyén, amely addigra már nagyon korszerűtlenné vált és teljesen tönkre is ment egy újat építettek fel. Először a régit akarták felújíttatni, de végül ettől eltekintettek és az akkori városvezetés és a polgármester már ennek több mint 10 éve Makovecz Imrét bízta meg az új Hagymaház tervezésével, az organikus, négytornyú épület nemzetközileg is jegyzett, a város és a szűkebb régió legismertebb látványossága.

1996-ban írtak ki pályázatot a balesetveszélyessé vált kulturális intézmények felújítására, amit Makó városa is sikeresen megnyert. Ekkor lépett kapcsolatba Makovecz először Makóval, jobban mondva akkor kezdődött a város és a híres építész kapcsolata, amely aztán egész végig a mester haláláig fennállt!

1997 szeptemberében elbontották a régi épületet. Az építkezésen a Ferroép Zrt. volt a fővállalkozó, de természetesen több makói alvállalkozót is foglalkoztattak. A teljes költségvetés nagyjából 300 millió forint volt, amelyből 210 millió forintot az állam állt. A tervek szerint a Hagymaháznak 1998. augusztus 20-ára, a nemzeti ünnepre kellett volna elkészülnie, de sajnos csúszás következett be.

Így egészen pontosan 1998. október 2-án adták át Buzás Péter polgármester, Makovecz Imre és Nemesi Pál az építést végző cég igazgatója közreműködésével.

A makói Makovecz épületek sorában időrendben és világhírére való tekintettel is a Hagymaház az első!

A Kultúra otthona!

2002-ben került bele Makovecz Imre a világépítészet történetébe, ezzel az épülttel, ahol ő volt az egyetlen magyar organikus építész (amerikai építészeti almanach)! Tehát az egész magyarság joggal büszke lehet rá erre a méltán híres alkotására is! Valamint szintén 2002 óta itt adják át a Páger-gyűrűt, egy ünnepélyes rendezvény keretein belül, egy-két állandó vendéggel, a polgármesterrel és az abban az évben legérdemesebbnek tartott színésszel, előadóval, aki megkapja Páger Antal gyűrűjének pontos másolatát kitüntetés, díj gyanánt.

2006 óta a szabadtéri színpad előtti térre alkalmi, mobilizálható nézőteret állítottak fel, amely Csongrád megye második legnagyobb ilyen jellegű nézőtere, 3000 főt tud befogadni.

Az új hagymaház 2007 őszében felújításon esett át, új hidegburkoló lapokat raktak a régik helyére, és renoválták a falakat is!

2007 decemberében a legnagyobb megyei lap a Délmagyar olvasóinak szavazatai alapján egyike lett Csongrád megye hét csodájának.

A makoveczi stílusjegyek és mondjuk úgy indítatás ennél az épületnél is, mind természetesen mindegyiknél jelen van. Többen amellett érveltek, hogy az új épületet nem a Posta utcán kellene felépíteni, hanem a régi faszínház helyén. Makovecz úgy gondolta, hogy az új épületnek a régi helyen történő felépítése az eredeti építtetők szándékának sokkal szebb megvalósulását jelentené! Ő mindig törődött azzal a hellyel, környezettel ahová az épületei kerülnek. Ennek az épületnek ránézésre talán a legjellemzőbb, legészrevehetőbb tulajdonsága, hogy négy tornya van. A Hagymaház a református városrész szélén áll, nagyon közel a református Ótemplomhoz (Fehértemplom), ami a helyi református élet központja volt és még mind a mai napig is az. Ez a református templom az 1970-es évekig körbe volt véve egy fallal, amelyen négy torony állt, ennek a négy toronynak a megidézését ő nagyon fontosnak tartotta és ugye a Hagymaház a négy nagy tornyával be is váltotta azt. Makovecznél a toronynak mindig is külön jelentősége volt, ennél az épületnél is figyelemmel kísérhetjük ezt a törekvést, hogy a földből kinőtt növényhez hasonlóan ezek a tornyok is az ég felé törekednek. A jellegzetes befejezetlen négy torony, amiből kinő az úgynevezett üvegrügy, ami az ég felé nyúló életfára utal. Itt is világosan látható, hogy a magasodó négy torony az éggel való kapcsolatot hangsúlyozza.

Építészetileg értékes, település arculatát jelentősen meghatározó épület.
Védendő: Makovecz Imre építészeti örökségének része

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A69
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Rákóczi u. 1.**		**5580**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	helyreállítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

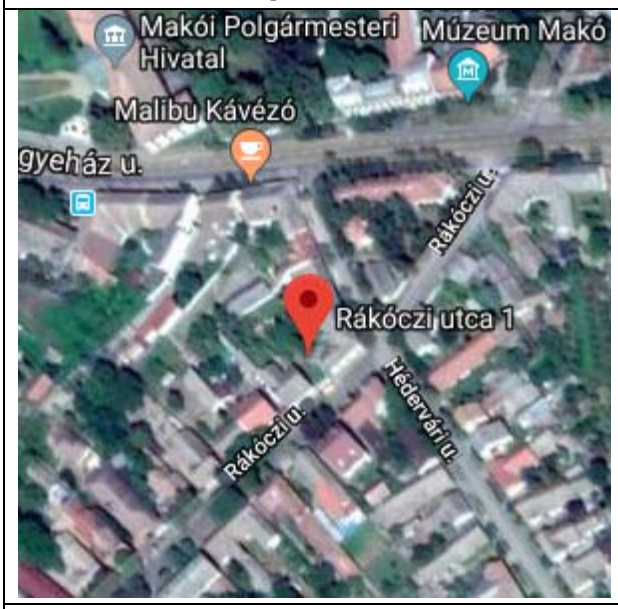

Helyszínrajz

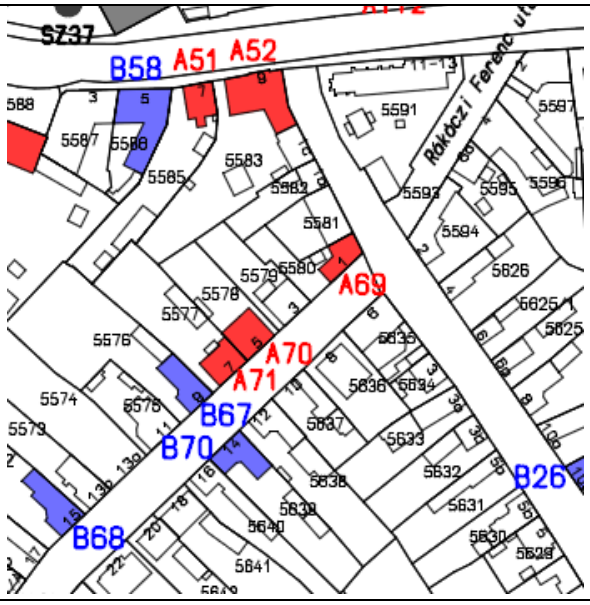

Leírás: lakóház, szecessziós
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegforma, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A70
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Rákóczi u. 5.**		**5578**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújított	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

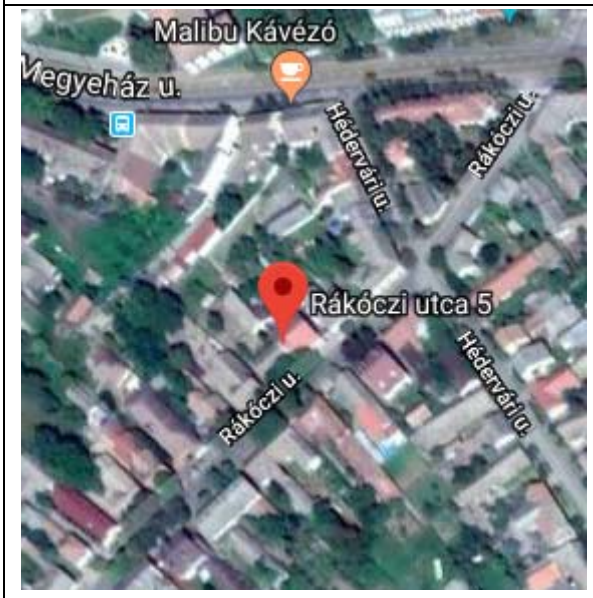

Helyszínrajz

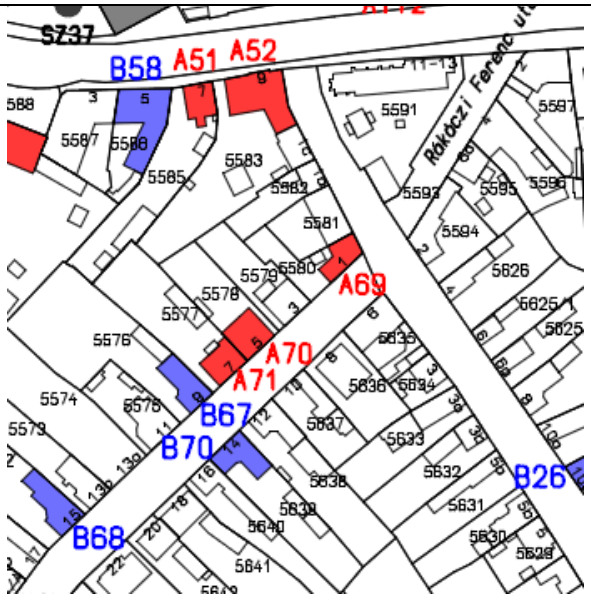

Leírás: lakóház, eklektikus
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A71
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Rákóczi u. 7.**		**5577**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

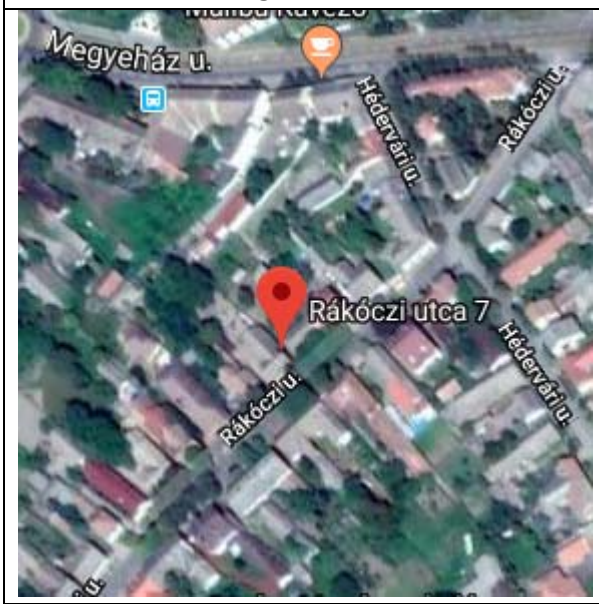

Helyszínrajz

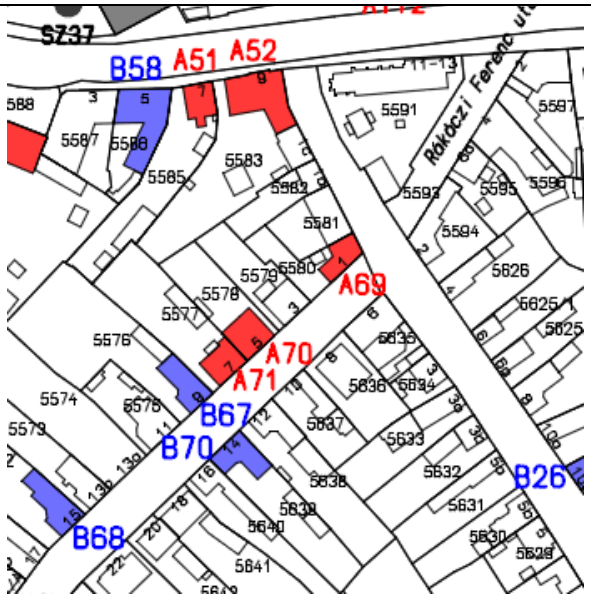

Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A72</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Szegedi u. 15.</td><td colspan="2">71</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. sz. eleje</td><td>helyreállítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 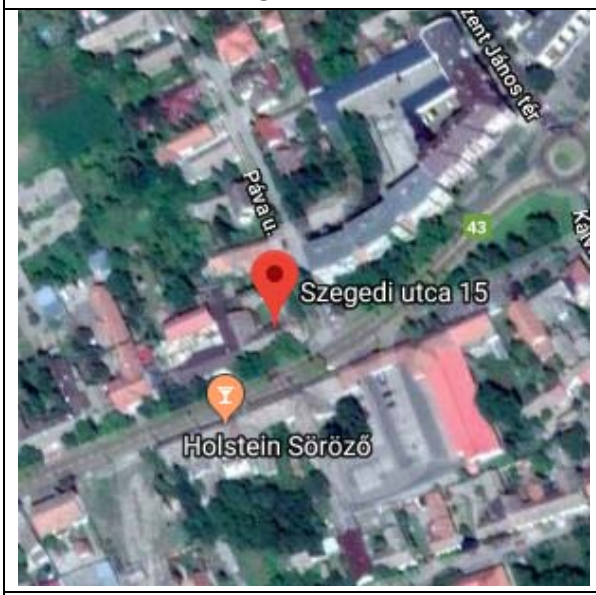
</td><td colspan="3"> 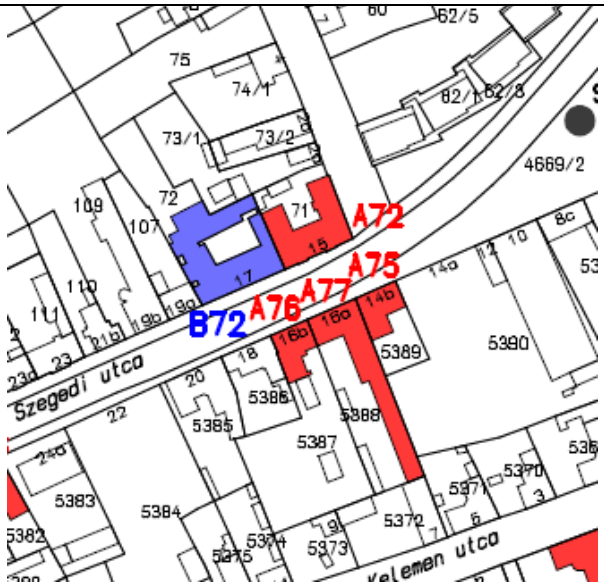
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus
Utcakép karakterét meghatározó épület.
Védendő: tömegarány, homlokzati díszítőelemek, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">

2004

2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A73</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Szegedi u. 27.</td><td colspan="2">125</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: eszpresszó, lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház, szolgáltató</td><td>1920.</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 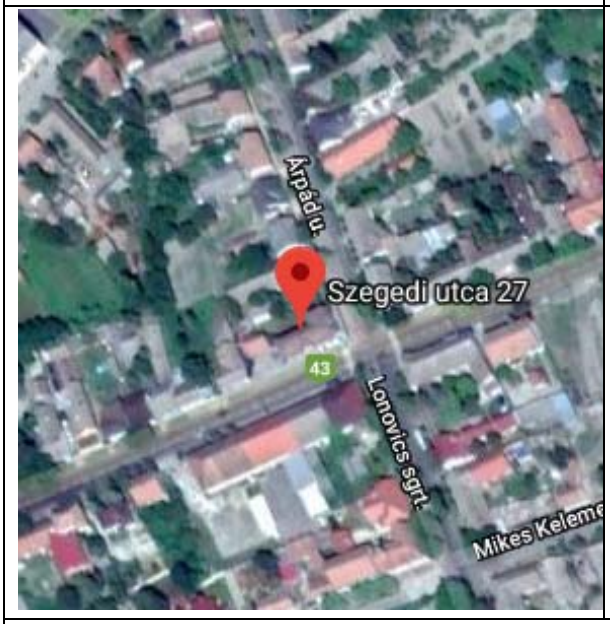
</td><td colspan="3"> 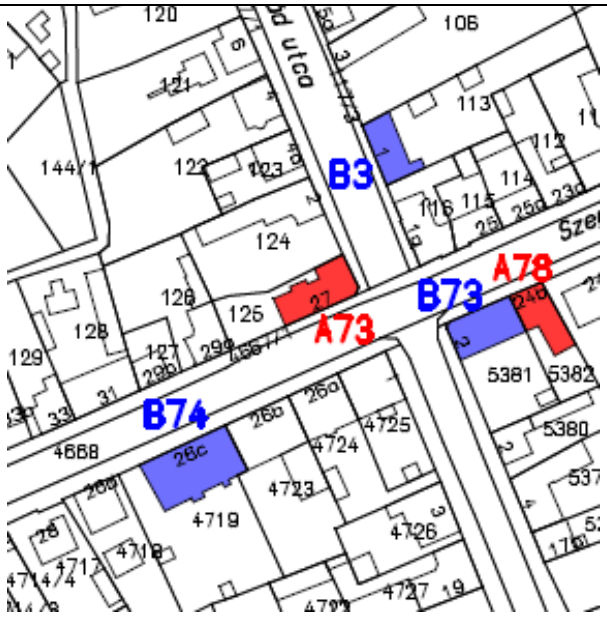
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: Eszpresszó, lakóház eklektikus /neocopf/ 1920.
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegarány, homlokzati díszítőelemek, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6"> 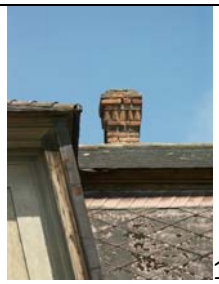 1983
   2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A74</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Szegedi u. 37.</td><td colspan="2">132</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XIX. sz. eleje</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 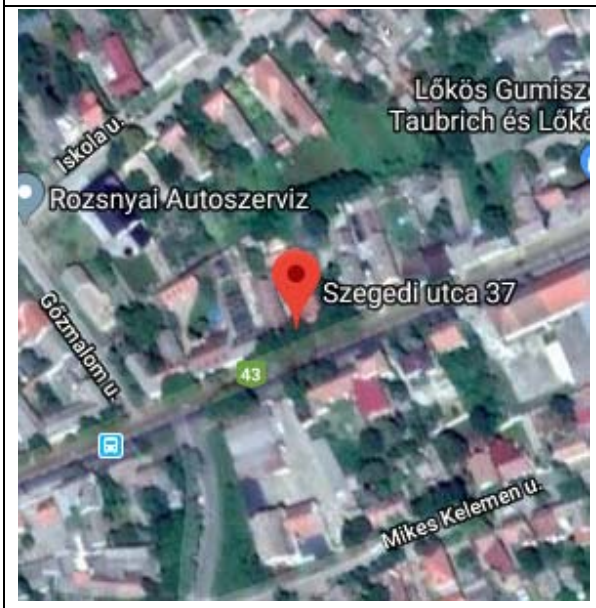
</td><td colspan="3"> 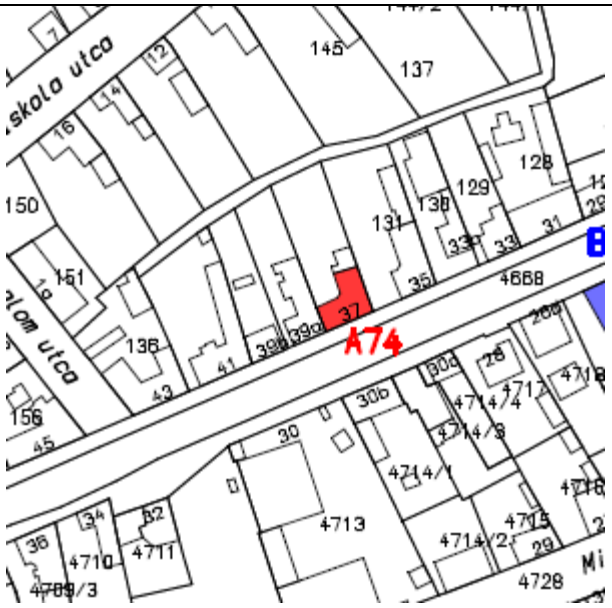
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus
A településkarakter meghatározó eleme.
Védendő: homlokzat díszítőelemei, nyílásrend, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
  2004 2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</td><td>Sorszám:</td><td>ÖV A75</td></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Szegedi u. 14.</td><td colspan="2">5389</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: iskola</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>oktatás</td><td>század-forduló</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 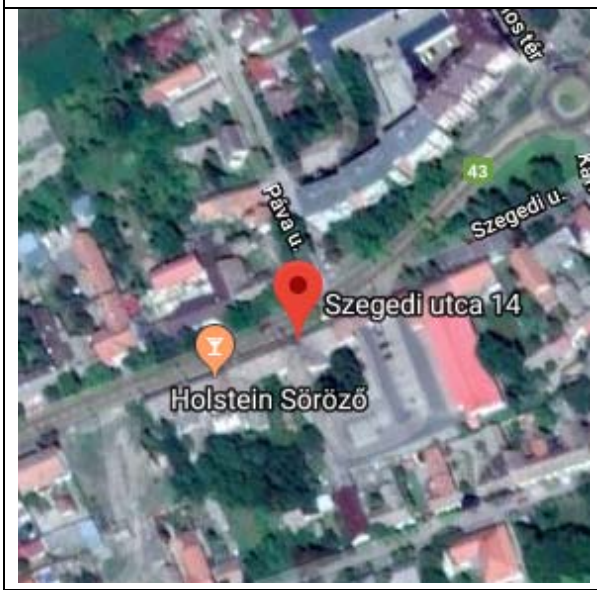
</td><td colspan="3"> 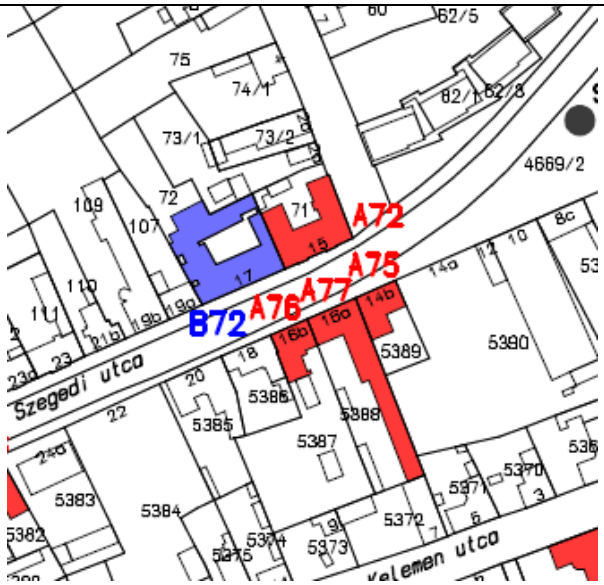
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus, századforduló körül
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">

2004
 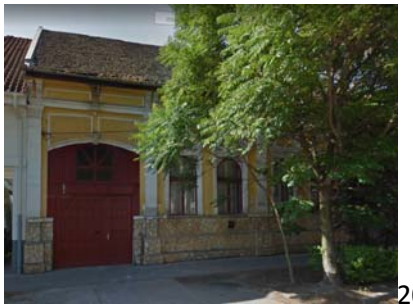
2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A76</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Szegedi u. 16.</td><td colspan="2">5387</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>századforduló körül</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 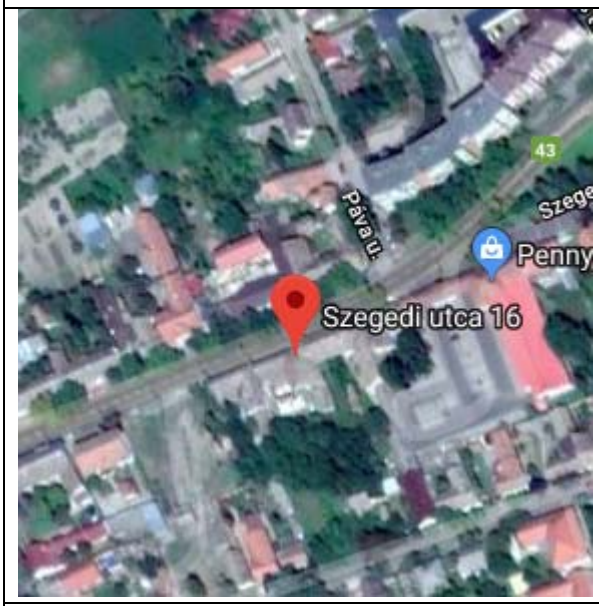
</td><td colspan="4"> 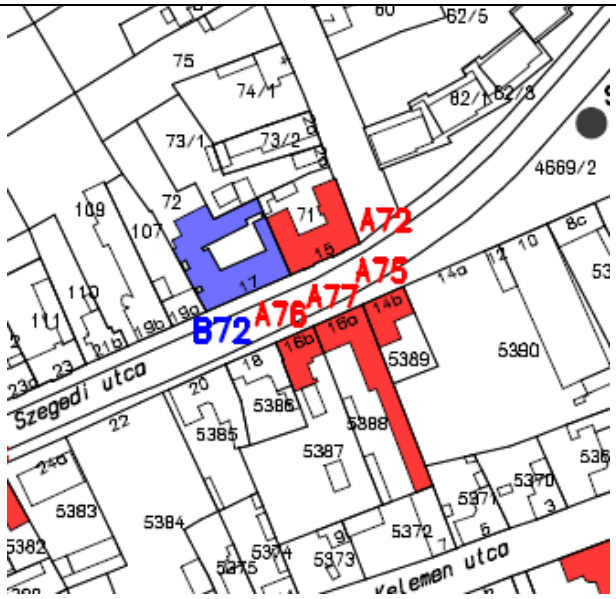
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus
Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó épület.
Védendő: homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">   1983
   2004 2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A77</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Szegedi u. 16.</td><td colspan="2">5388</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>század-forduló</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 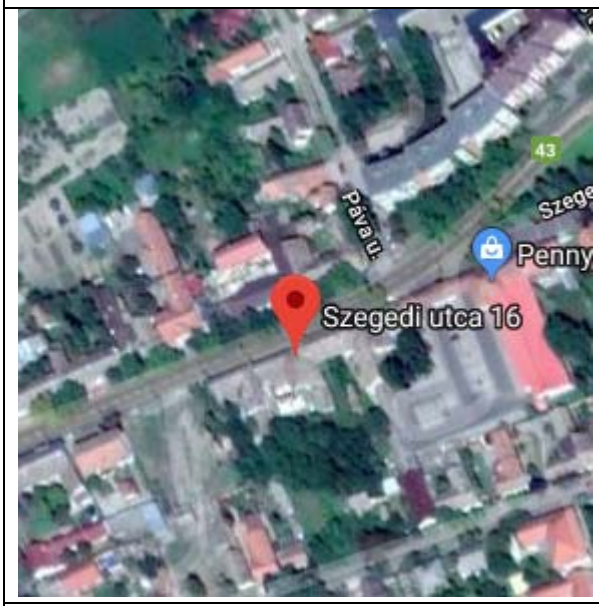
</td><td colspan="4"> 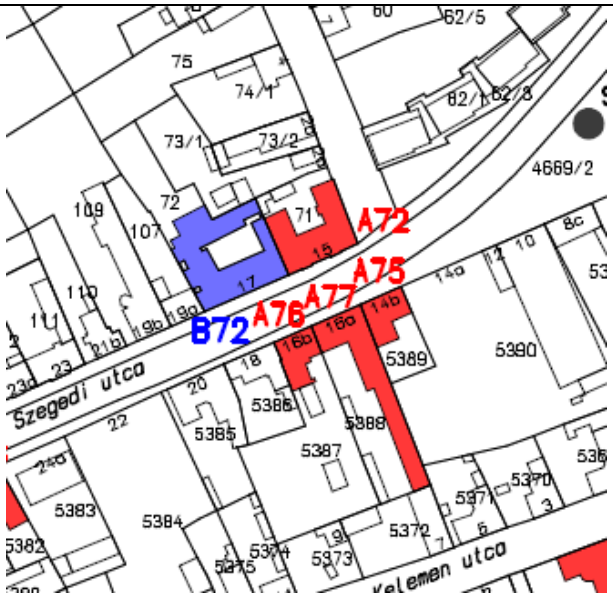
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus
Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó épület.
Védendő: homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">   1983
  2004 2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A78
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Szegedi u. 24.**		**5382**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1920-30 között	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

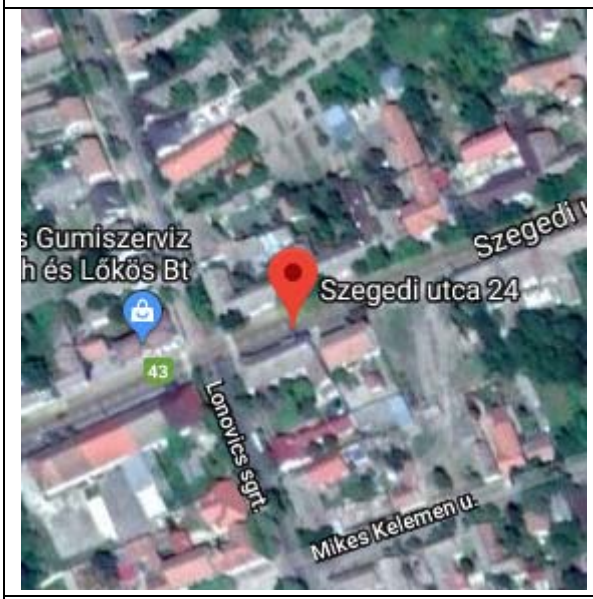

Helyszínrajz

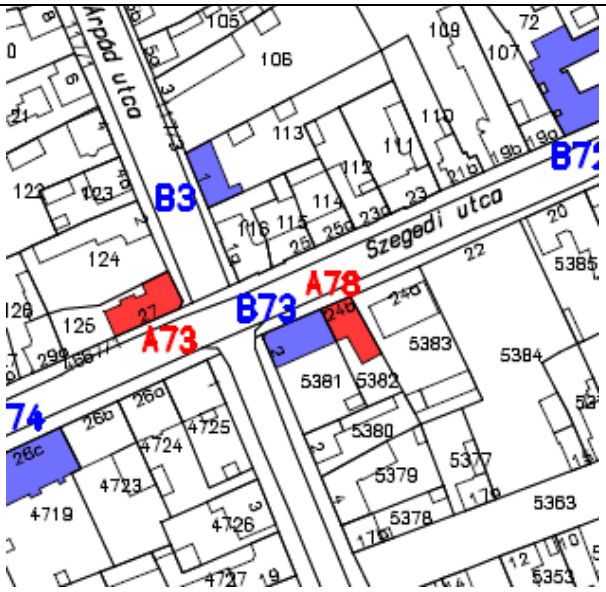

Leírás: lakóház, eklektikus

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület

Védendő: homlokzati díszítőelemek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A79
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Szegedi u. 44.**		**4689**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

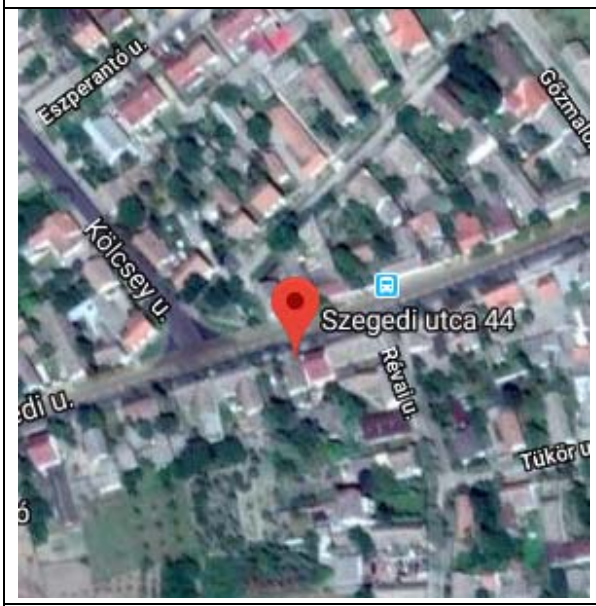

Helyszínrajz

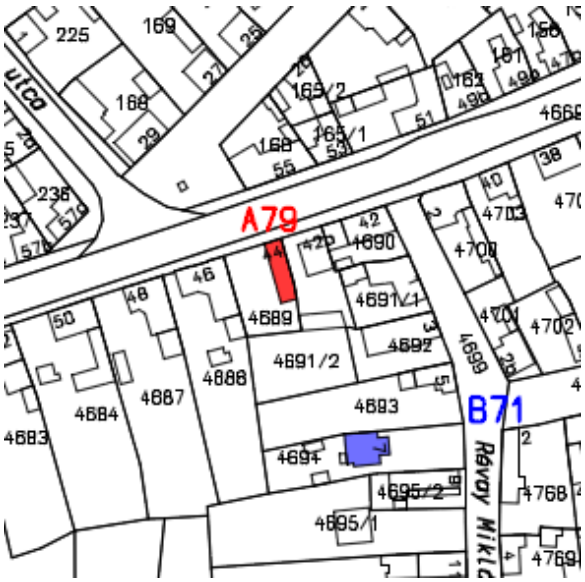

Leírás: lakóház, romantikus /XX. sz. elején szecessziósra átalakították/

Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: oromzat kialakítása, homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A80</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Szent István tér 9.</td><td colspan="2">544</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XIX. század vége</td><td>helyreállítva, felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 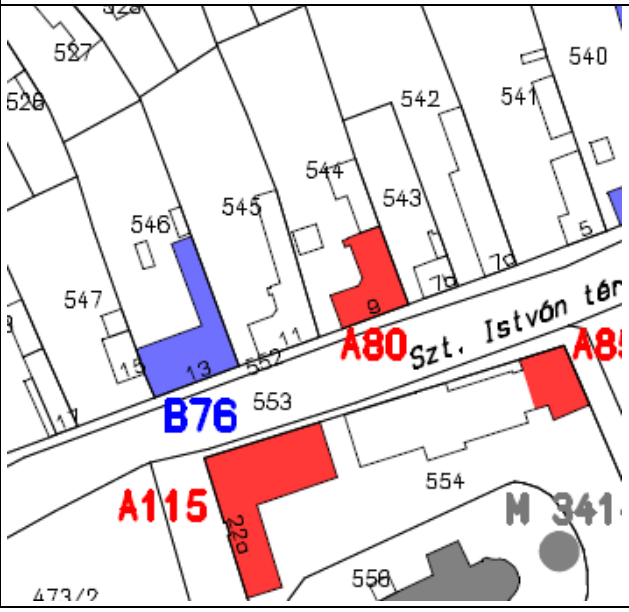
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus /neobarokk/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend, nyílásosztás, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   1983
    2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A81</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Szent István tér 2.</td><td colspan="2">93/1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. sz. eleje</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 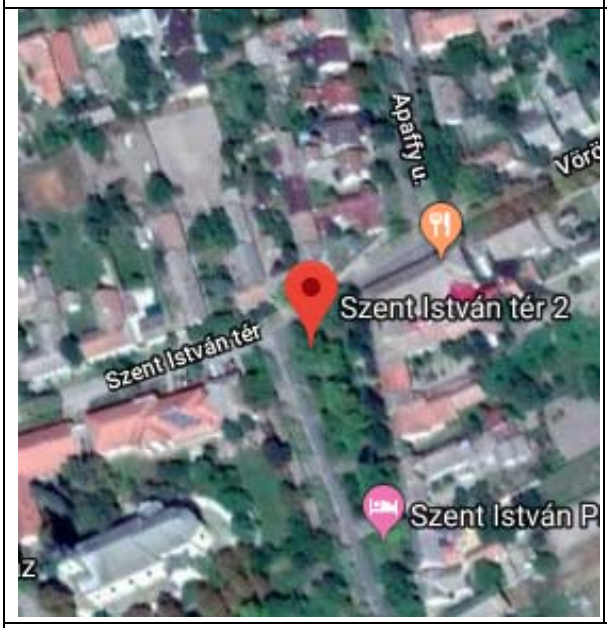
</td><td colspan="3"> 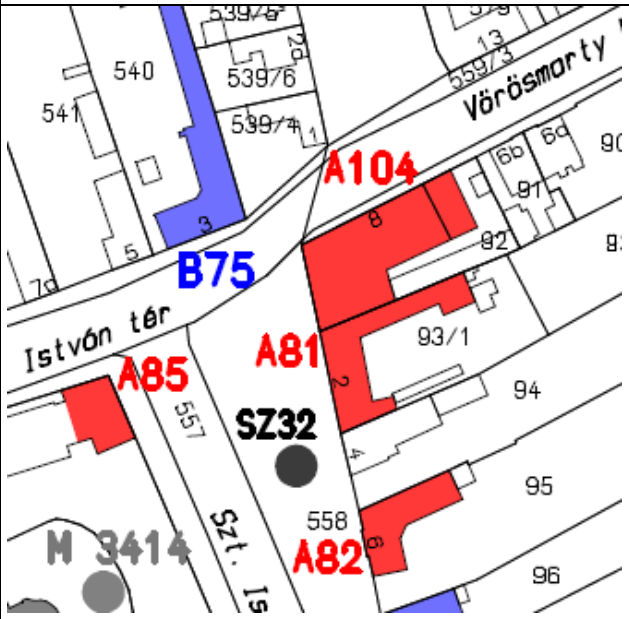
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, szecessziós
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzat díszítőelemei, nyílászárók, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6"> 1983
    2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A82
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Szent István tér 6.		95	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1928 1933	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

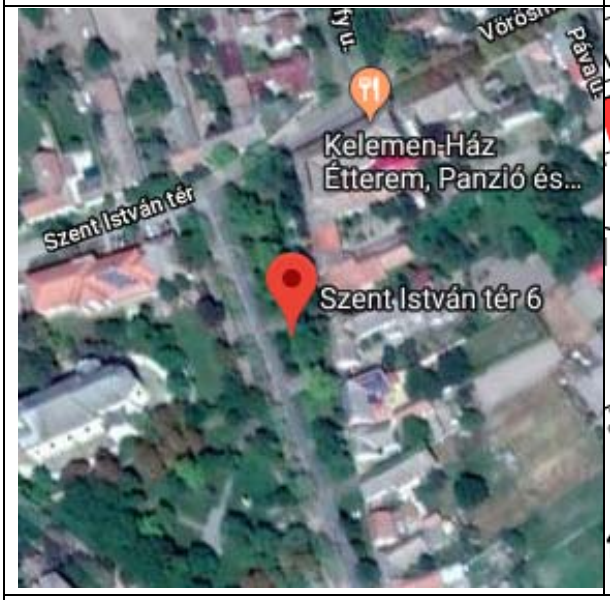

Helyszínrajz

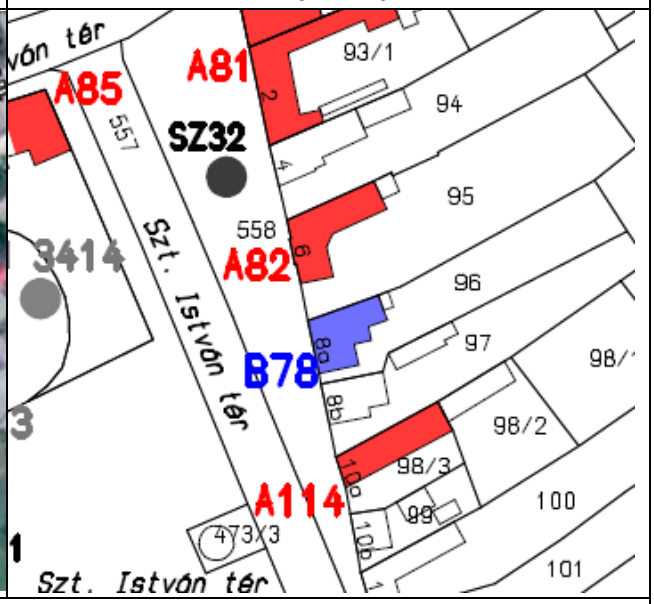

Leírás: lakóház, eklektikus /neobarokk/ Kövecs Antal
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: homlokzat díszítőelemei, nyílászárók, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1974

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A83
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Szent István tér 14-16.		185	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** gimnázium		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
oktatás	1928/30/33	felújított	oldalhatáron álló	F+1	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

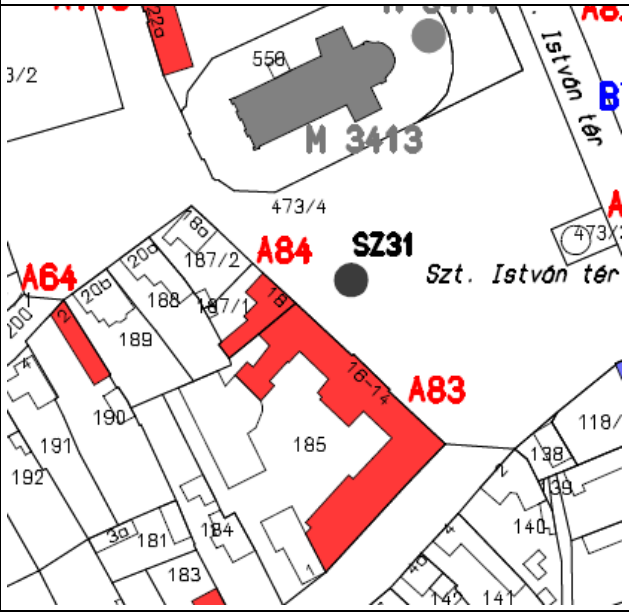

Leírás: Szent István Egyházi Általános Iskola és Gimnázium, eklektikus /neobarokk/
A településkép egyik meghatározó, jelentős építészeti értékkel bíró intézményi épülete.
Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1974

2004
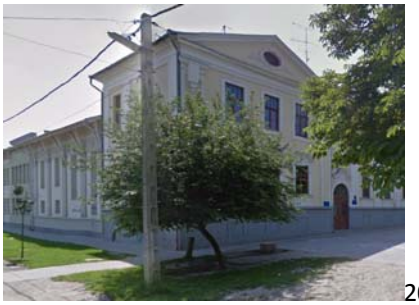
2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A84
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Szent István tér 18.		187/1	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1870	felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

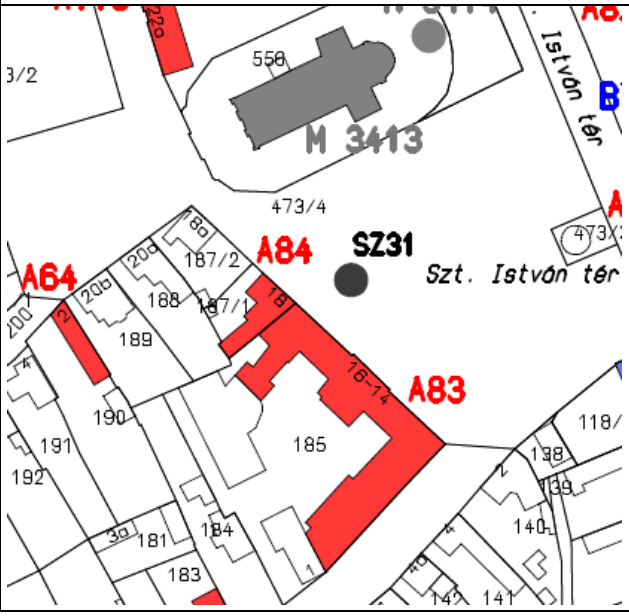

Leírás: lakóház, romantikus

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület.

Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1974

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A85
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Szent István tér 22/B.		555	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta: kollégium**	
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
oktatás	XX. sz. ford.	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

Leírás: Általános Iskola kollégium, eklektikus
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: tömegarány, homlokzati díszítőelemek, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1974

2004

2004 2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A86
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Szent János tér 9.		18	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** tanuszoda		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
sport	2007	felújítás alatt	szabadon álló	F+1	magastető
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

Leírás: tanuszoda Csernyus Lőrinc tervező munkája és felügyelete mellett valósult meg a mai makói gyógyfürdő első épülete 2006-ban. A könnyű fa tetőszerkezetű tanuszodát U alakú, polgári léptékű házak veszik körül a Szent István tér felől, ezek ihlették fehér, letisztult homlokzatát. Az elképzelés másik része alapján pedig a szerves építészetre jellemzően az udvar felőli hátsórész a természet-közeliséget hirdeti. Az épületben kialakított medencében az úszásoktatás kereszt irányban történik, így a medence sávok folyamatos mélyülésével teremti meg a tanulók számára a megfelelő feltételeket.
Jelentős esztétikai értékkel bíró, a településképben meghatározó épület.
Védendő: Makovecz Imre építészeti örökségének része

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A87</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Szent János tér 19/A.</td><td colspan="2">626/1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóépület</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakó</td><td>1920 körül</td><td>helyreállított</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F+1</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 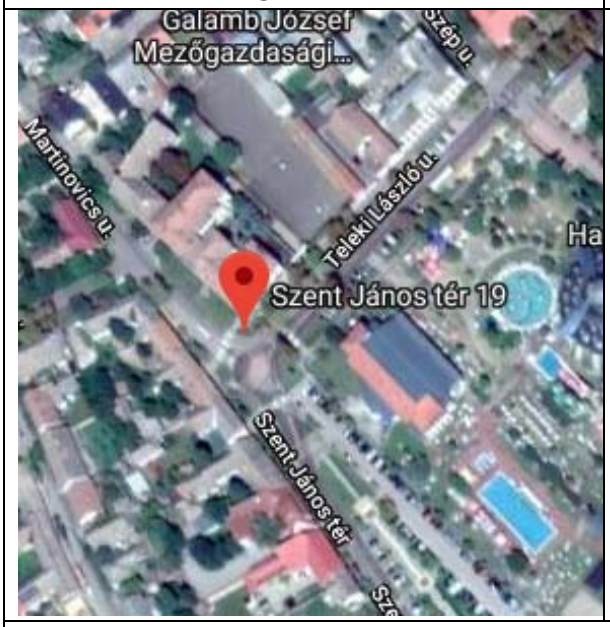
</td><td colspan="4">
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóépület, népi szecessziós
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A88</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Szép utca 3.</td><td colspan="2">698</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóépület</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakó</td><td>XIX. század vége</td><td>részben felújított</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3">
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus
Települési arculatot meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend, nyílásosztás, eredeti anyaghasználat</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6"> 1983
  2004   2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A89
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Szép utca 2-4.		631	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** iskola		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
oktatás	1929	felújítandó	oldalhatáron álló	F+2	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

Leírás: Galamb József Szakközép- és Szakmunkásképző Iskola /volt csendőrségi palota/ eklektikus /neobarokk/ Halasy Géza
A település történetének részét képezi, a településkép egyik meghatározó intézményi épülete.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend, nyílásosztás, eredeti anyaghasználat

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A90
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Szép u. 14.		637/1	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakó	XX. sz. eleje	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

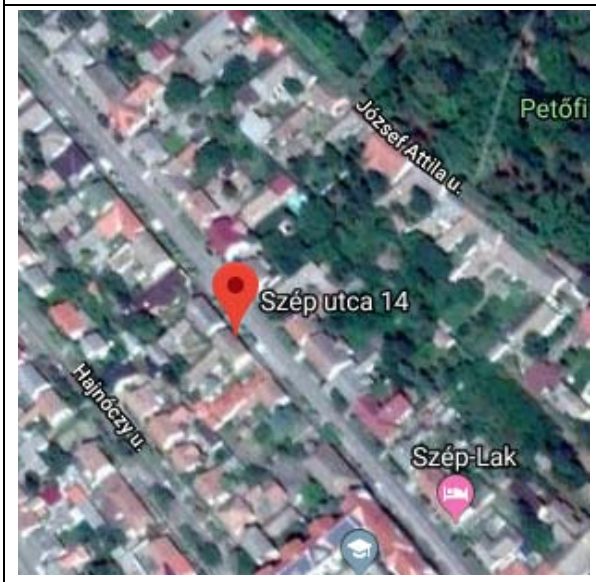

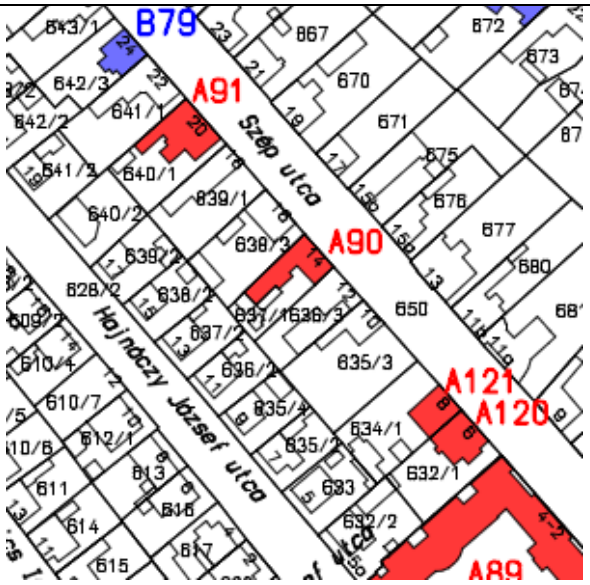

Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004 2013

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A91</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Szép u. 20.</td><td colspan="2">640</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóépület</td></tr>
<tr><td colspan="3"></td><td colspan="4">Omker raktár</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakó</td><td>XX. sz. eleje</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 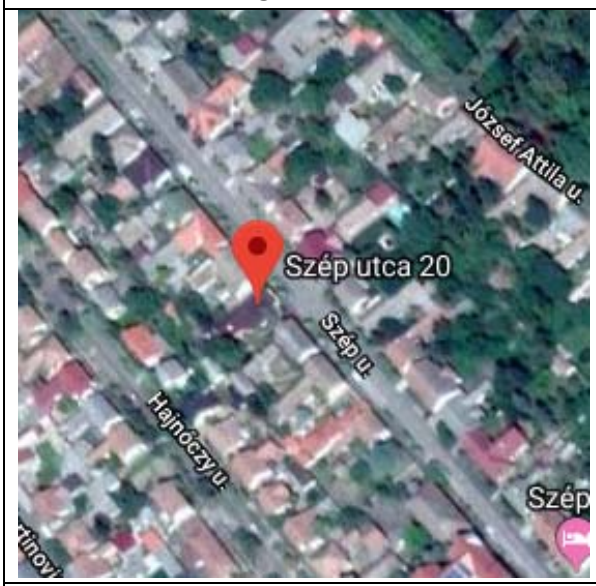
</td><td colspan="4"> 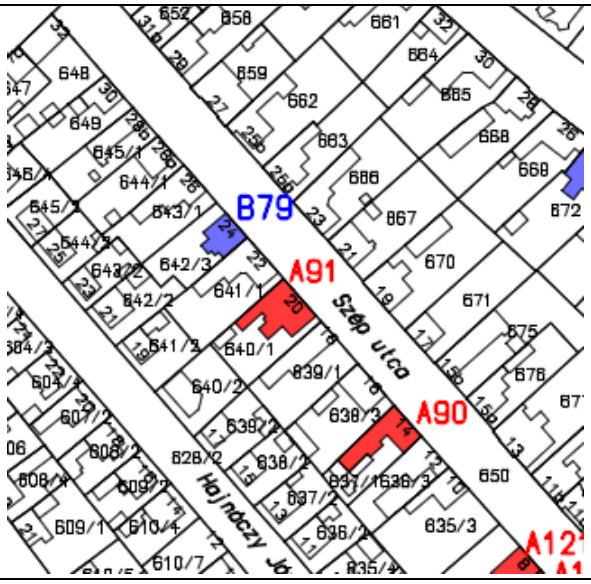
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus, XX. sz. eleje
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
2004 2013</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A92</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Szikszai utca 2.</td><td colspan="2">8052</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: parókia</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>egyházi</td><td>1860 után</td><td>felújítva</td><td>szabadon álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 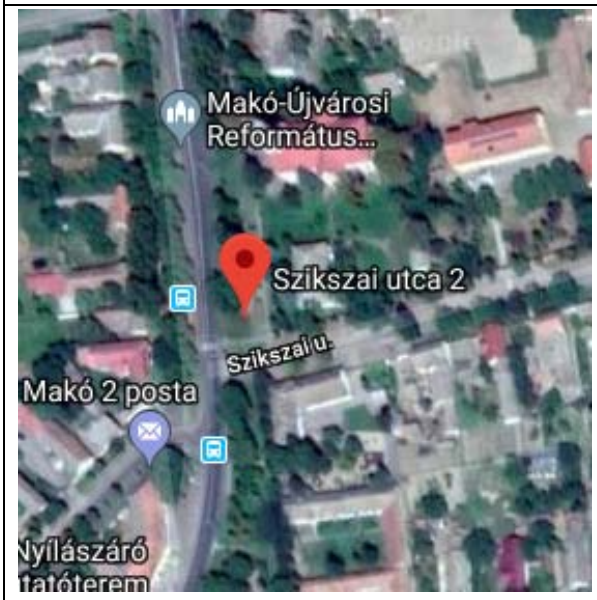
</td><td colspan="3">
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: Református parókia, romantikus
Jelentős történeti, építészeti és vallási értékkel rendelkező épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
1983 2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A93
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Teleki László u. 6.		630	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** középület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
intézmény	1928	felújítva	szabadon álló	F+2	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

Leírás: Rendőrkapitányság, eklektikus /neobarokk/ Halasy Géza
Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó intézményi épület.
Védendő: tömegarány, homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A94</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Tinódi u.</td><td colspan="2">4840/6</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: gazdasági</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>raktár</td><td>1940-50 között</td><td>helyreállítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 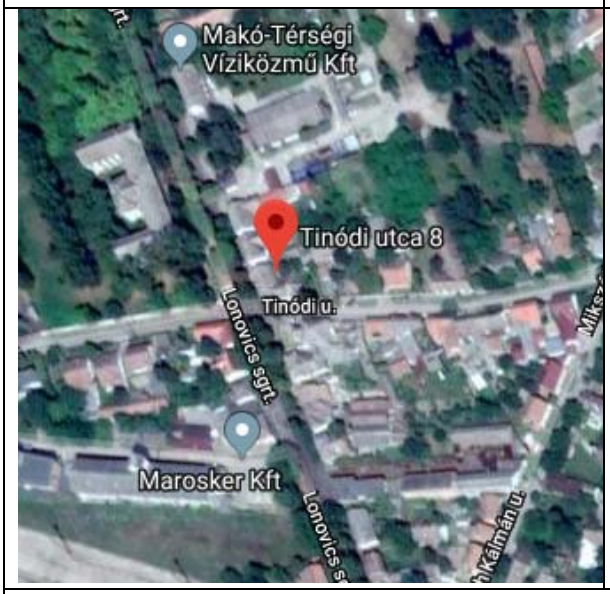
</td><td colspan="3"> 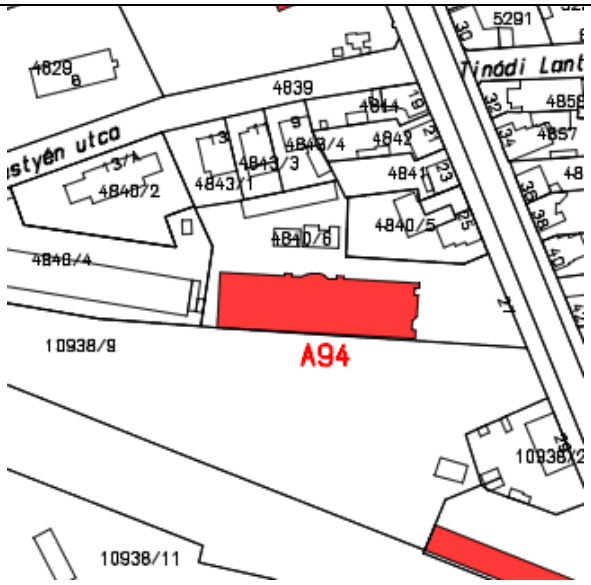
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: Omker raktár korai modern
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó gazdasági épület.
Védendő: tömegarány, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6"> 1974   2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A95
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Toldy u. 6/A		7201	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

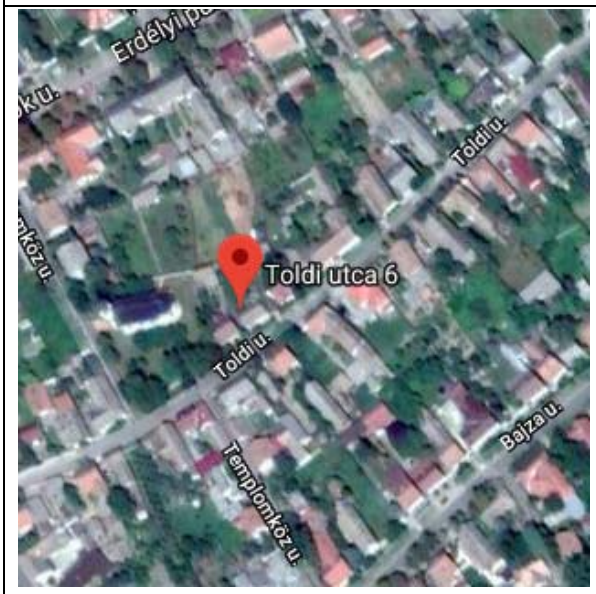

Helyszínrajz

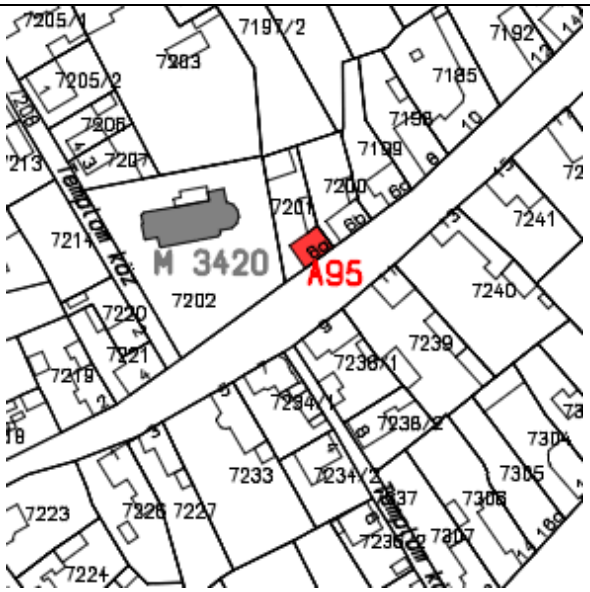

Leírás: lakóház, eklektikus

Településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró épület.

Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A96
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Vásárhelyi út 5.		7130	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1906	helyreállítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

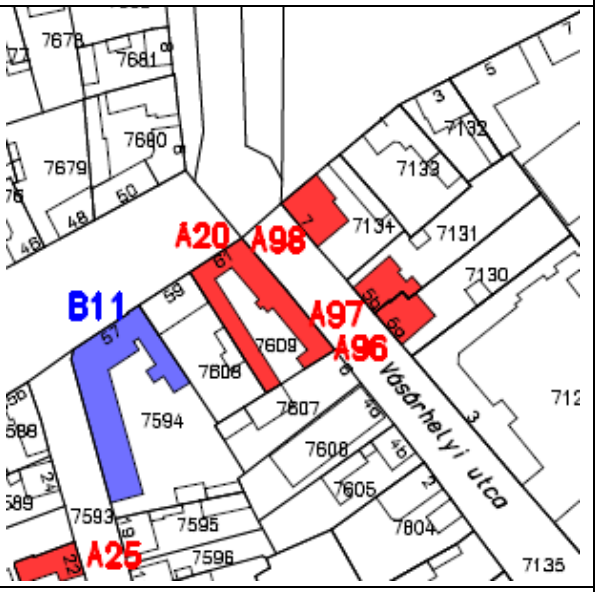

Leírás: lakóház, eklektikus /neoreneszánsz/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A97
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Vásárhelyi út 5.		7130	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1906	helyreállítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

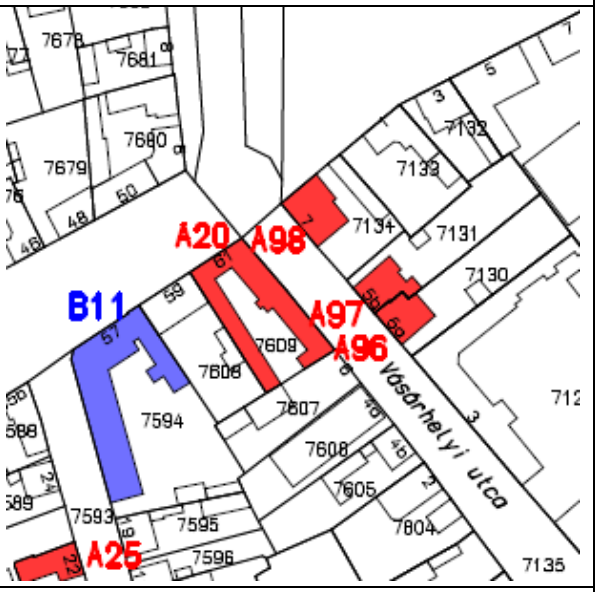

Leírás: lakóház, eklektikus /neoreneszánsz/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A98</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Vásárhelyi út 7.</td><td colspan="2">7134</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. sz. forduló</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 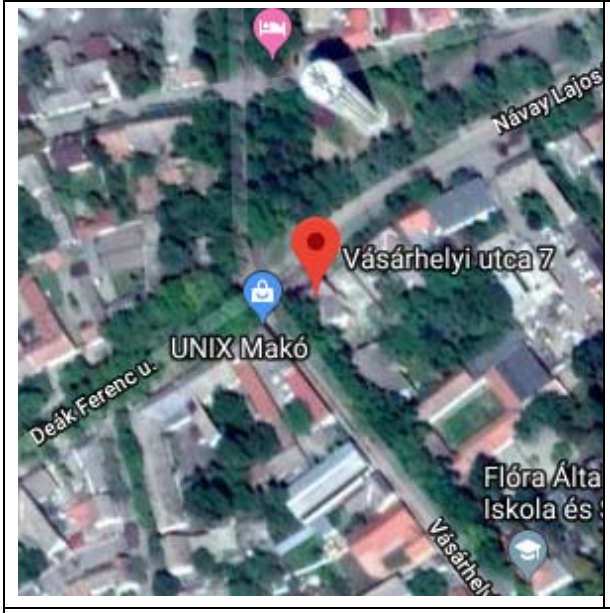
</td><td colspan="3"> 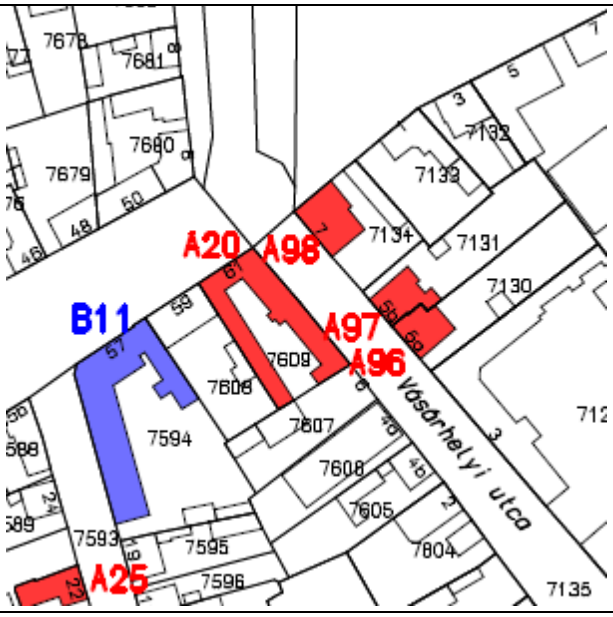
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus/neobarokk/ Kövecs Antal
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: tömegarány, sarok tetőfelépítmény, homlokzati díszítőelemek, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A99
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Vásárhelyi út 11.		7873	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XIX. sz. vége	felújítandó	szabadon álló	F	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

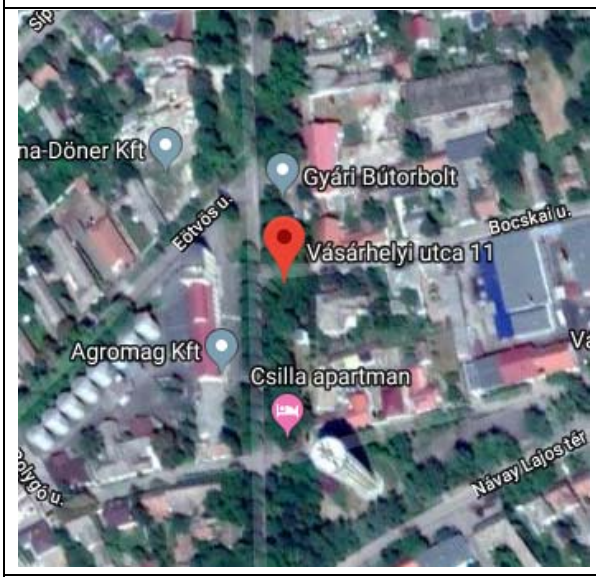

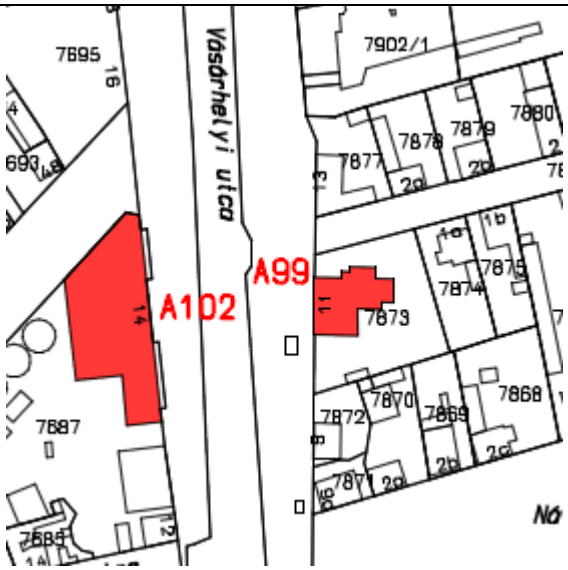

Leírás: lakóház, eklektikus

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.

Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A100
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Vásárhelyi út 57/a		8062	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** plébánia		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
egyházi		felújítva	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

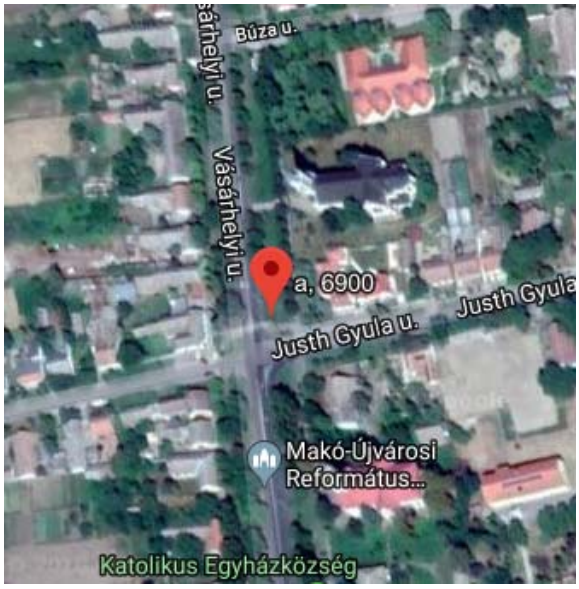

Helyszínrajz

Leírás: plébánia, közösségi ház

Jelentős történeti, építészeti és vallási értékkel rendelkező épület.

Védendő: tömegarány, homlokzati díszítőelemek, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A101
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Vásárhelyi út 89.		10276/1	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** középület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
kutató	1920-30	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

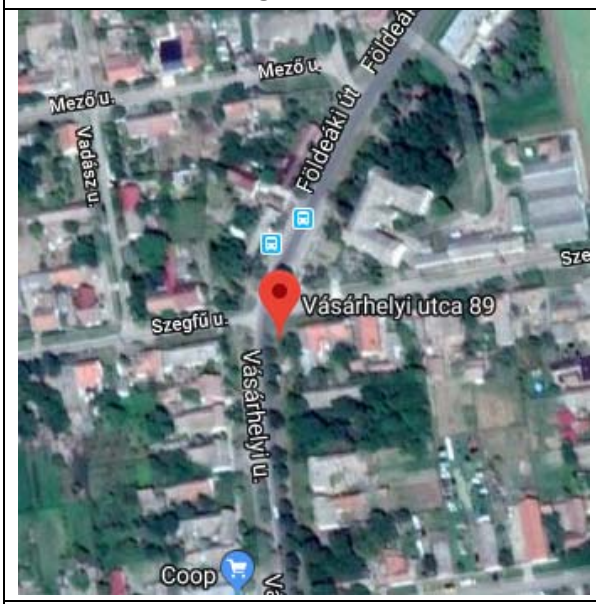

Helyszínrajz

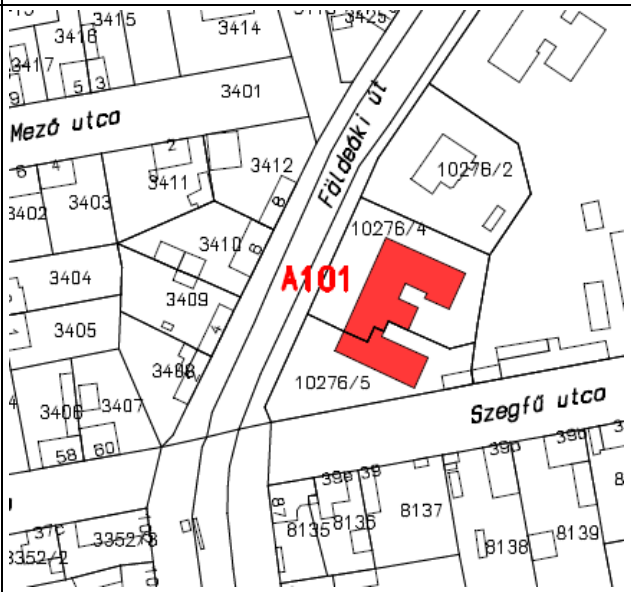

Leírás: Gabonakutató /volt Gazdász Ismétlőiskola/ eklektikus
Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó épület.
Védendő: tömegarány, oromzat kialakítása, homlokzati díszítőelemek, eredeti anyaghasználat

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

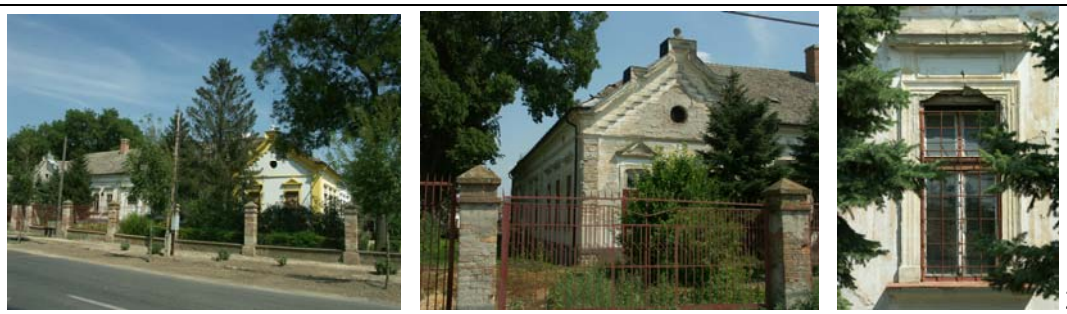

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A102
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Vásárhelyi út 14.		7687	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** malom		
		Omker raktár		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
gazdasági	1920-30	felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

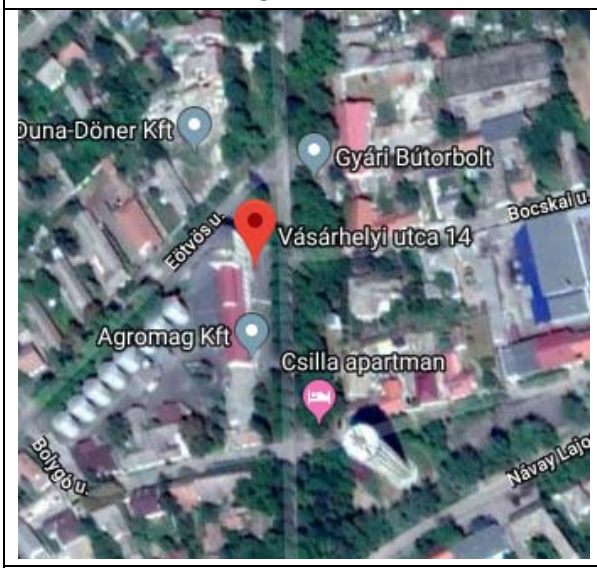

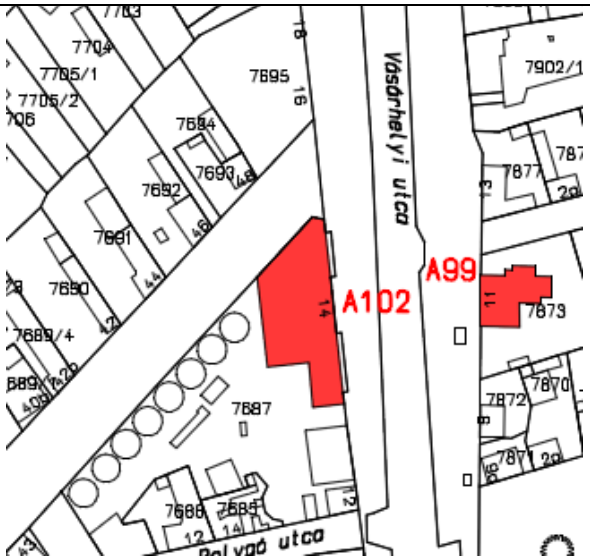

Leírás: Malom, eklektikus

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó gazdasági épület.

Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, nyílásrend, eredeti anyaghasználat

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A103
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Vásárhelyi út 46.		7856	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1860 után	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

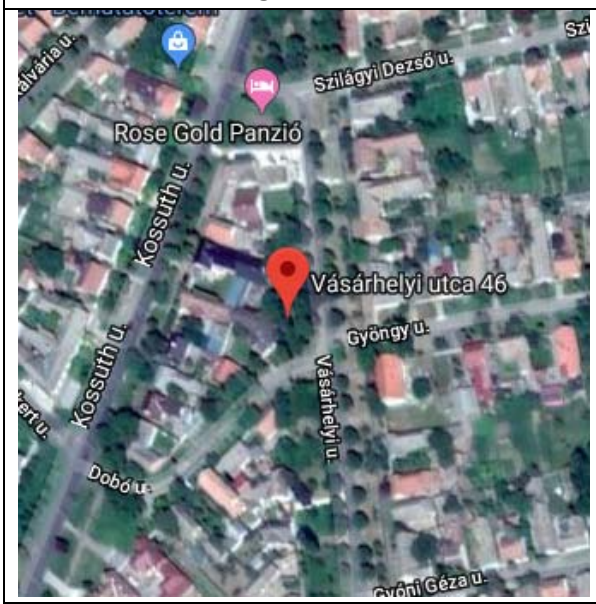

Helyszínrajz

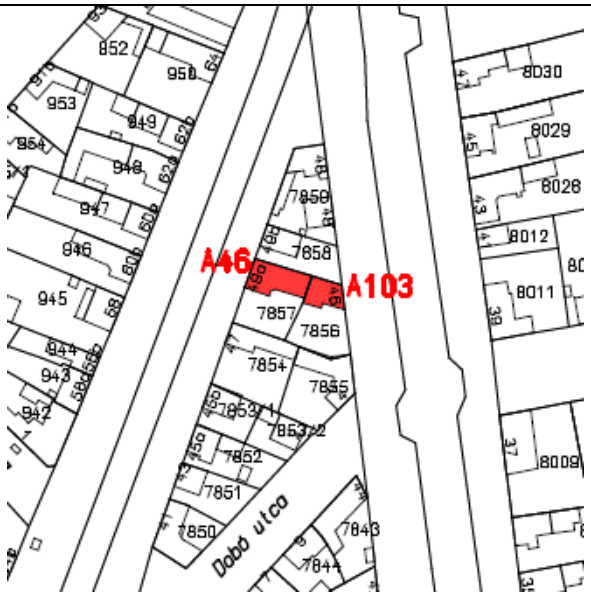

Leírás: lakóház, romantikus
Településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A104</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Vörösmarty utca 8.</td><td colspan="2">92</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: étterem</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>szolgáltató</td><td>XX. sz. ford.</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 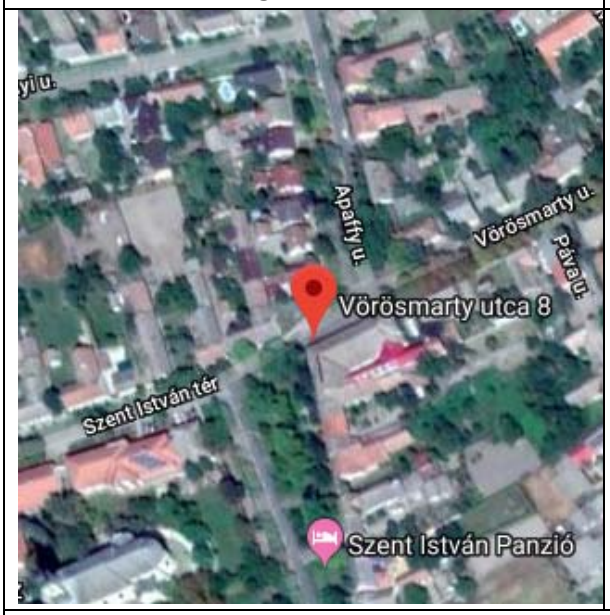
</td><td colspan="4"> 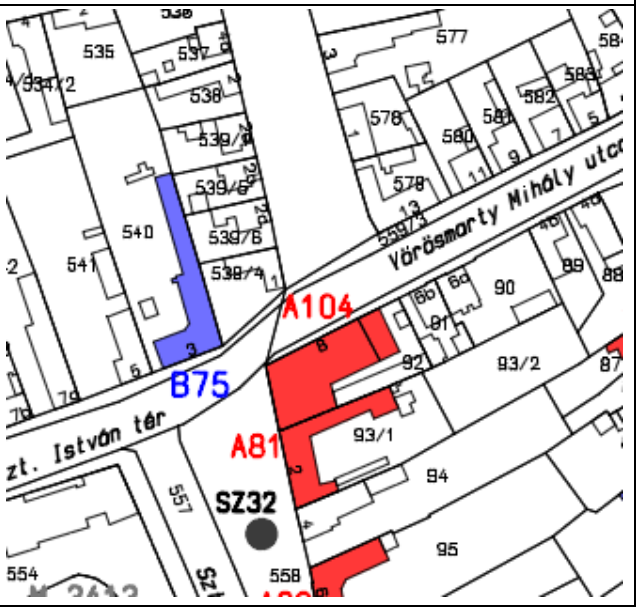
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: Kelemen-ház étterem /volt Katolikus Kör/ eklektikus
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: tömegarány, homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend, nyílásosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">   1983

2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A105</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Békéssámsoni út 1/a.</td><td colspan="2">0329/3</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: csárda</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>szolgáltató</td><td></td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 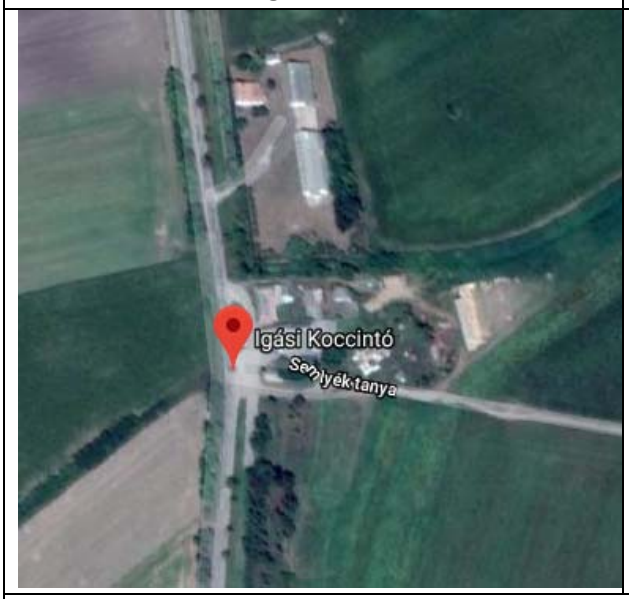
</td><td colspan="3"> 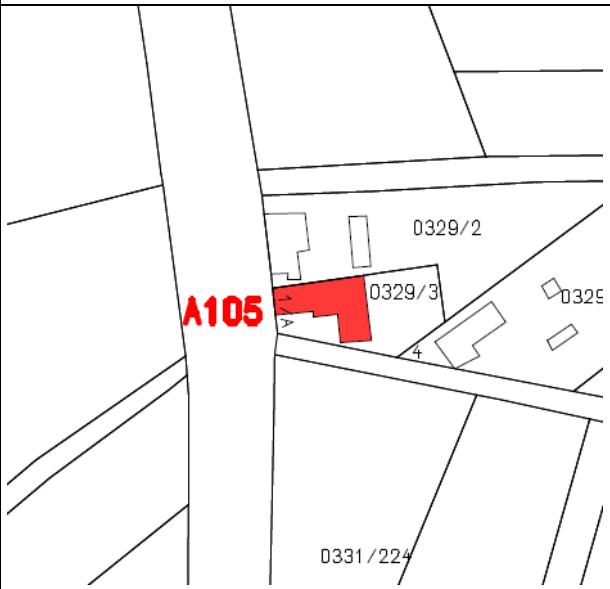
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: Koccintó csárda, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: tömegarány, eredeti anyaghasználat</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
   </td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A106
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Makó-Rákos Rákóczi út 5.		12070	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** kúria		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakó	1910 körül	felújítandó	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

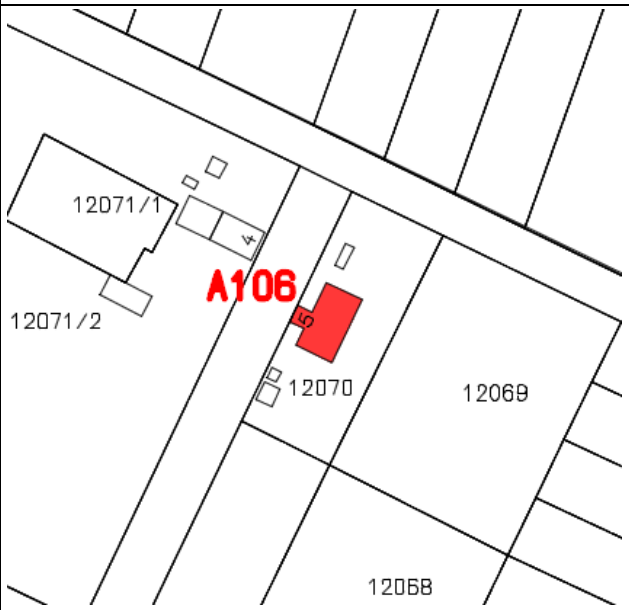

Leírás: Kúria, eklektikus

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.

Védendő: tömegarány, homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A107
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Csanád vezér tér 2.		5	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** középület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
intézmény	1927	felújított	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

Leírás: Erdei Ferenc Szakközépiskola. Kollégium/Arad-Csanádi Takarékpénztár/ Deli Lajos, Jankó Gyula tervei alapján. Kétszintes épület, az eredeti épület sarka lecsapott volt, az új emeleti szintek lekerekítettek – ez és az íves koronázó párkány modern jelleget kölcsönöznek a háznak, a két szintet egymástól övpárkány választja el, a főhomlokzatot timpanon zárja, rajta a bank monogramja a földszint eredetileg egyenes záródású ablakait 1927-ben félkörívessé alakították, az emeletre egyenes záródású ablakok kerültek.
Településképet meghatározó, történeti, jelentős építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás
Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A108
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Csanád vezér tér 6.		705/a/1	
Települési értékkleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** gimnázium		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
oktatás	1895	felújítva, bővítve	zártsorú	F+2	magastető

Légi felvétel

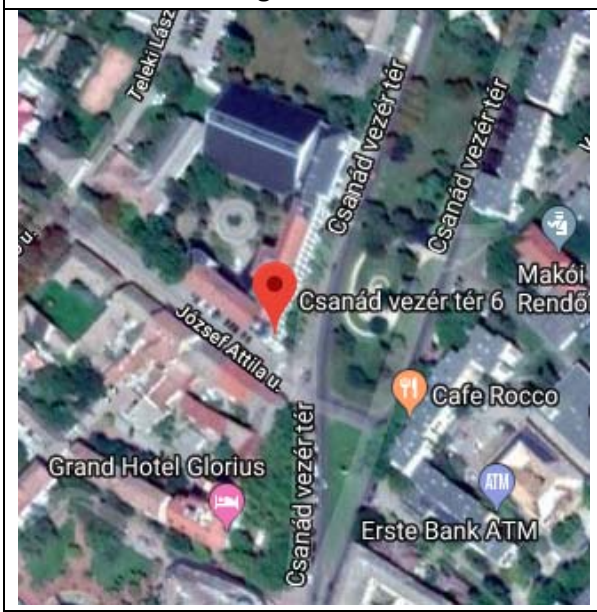

Helyszínrajz

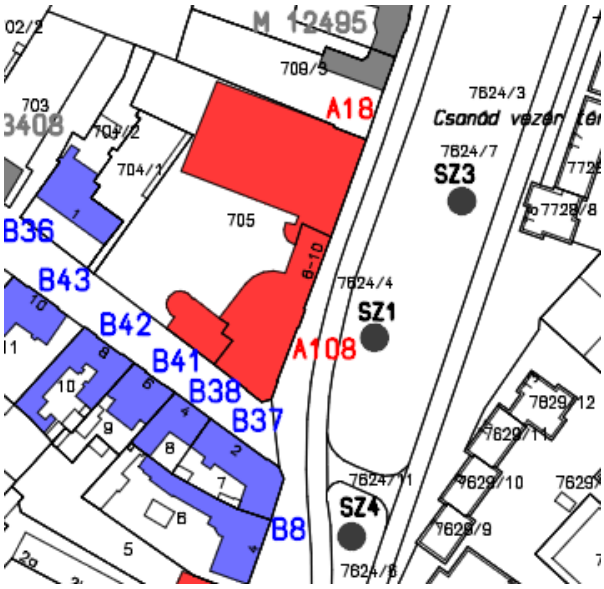

Leírás: József Attila Gimnázium eklektikus Gerle Lajos
Eklektikus kétemeletes főépület, földszintes tornaterem, a homlokzaton a vízszintes tagolóelemek a hangsúlyosak, a tömeghatás monotonságát a sarokrizalitok fölötti süvegtetőzet és a középrizalit feletti attika fal töri mega pince dongaboltozatos, a többi szint födémje vasgerendák közötti téglaboltozat
Építészetileg értékes, a település arculatát jelentősen meghatározó épület.
Védendő: tömegarány, sarok tetőfelépítmény, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend
Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A109
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Vorhand rabbi tér 4.		7644	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** zsinagóga		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
egyházi	1895	jó	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

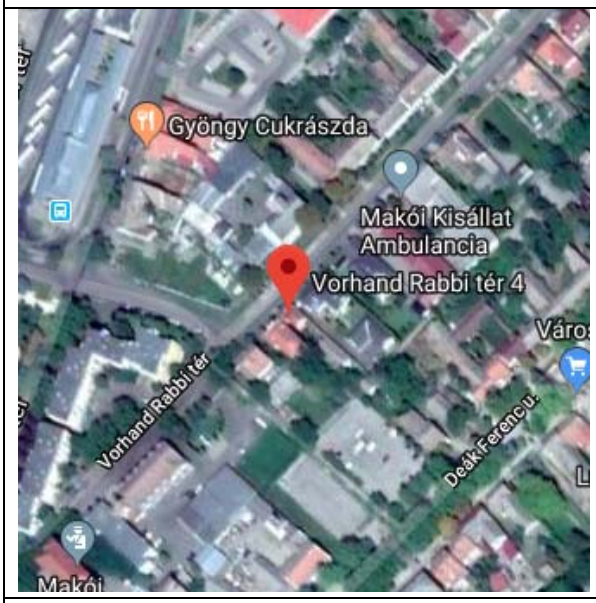

Leírás: Ortodox zsinagóga
Romantikus, homlokzatára a hármas tagolás, a félköríves záródású ablakok, vízszintes tagoló elemként ívsorok jellemzőek, meghatározó a lépcsőzetes attika fal, illetve középen a rózsaablak, az imaterem dongaboltozatos, a főhajó előtt kapuzati előépítmény van zsinagógával egybeépített lakóház klasszicizáló, a XIX. sz. elején épült.
Településképet meghatározó, történeti és vallási jelentőséggel bíró épület.

Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, díszítőelemek

Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A110
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Kazinczy utca 6.		7503	
Települési értékkleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1898	felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

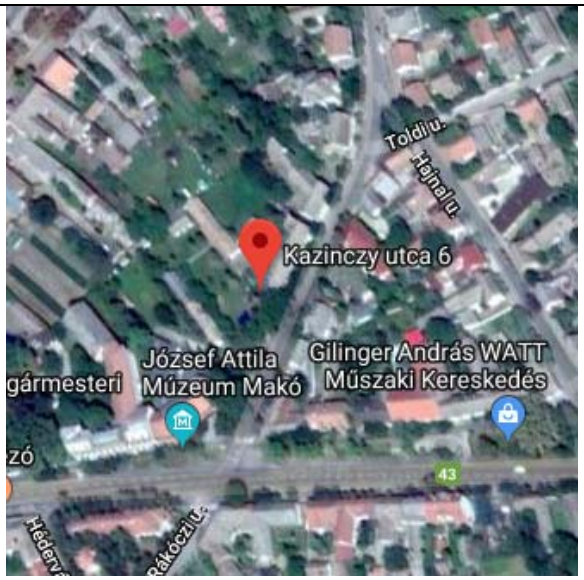

Helyszínrajz

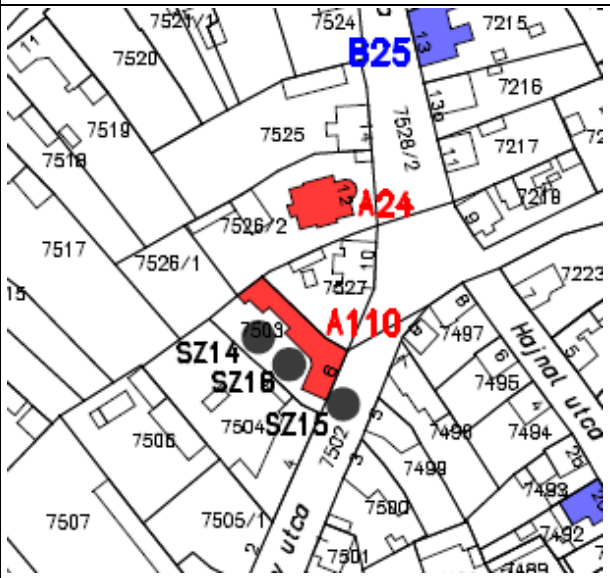

Leírás: Espersit-ház, 1979-ben helyreállítva. Eklektikus paraszt-polgári gazdaház, a hatablakos főhomlokzatot lizénák három részre osztják, egyszerű ablakok jellemzik, hangsúlyos szemöldöktagozatokkal, gerendás nagykaput timpanon koronázza, az L alakú egytraktusos főépülethez üvegezett folyosó csatlakozik.
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás
Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A111
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Lonovics sgt. 17.		4834	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** kórház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
intézmény	1894	felújítva	szabadon álló	F	magastető
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

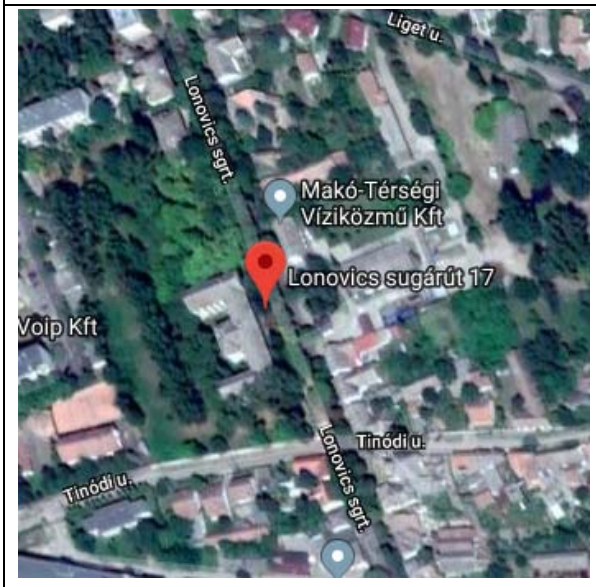

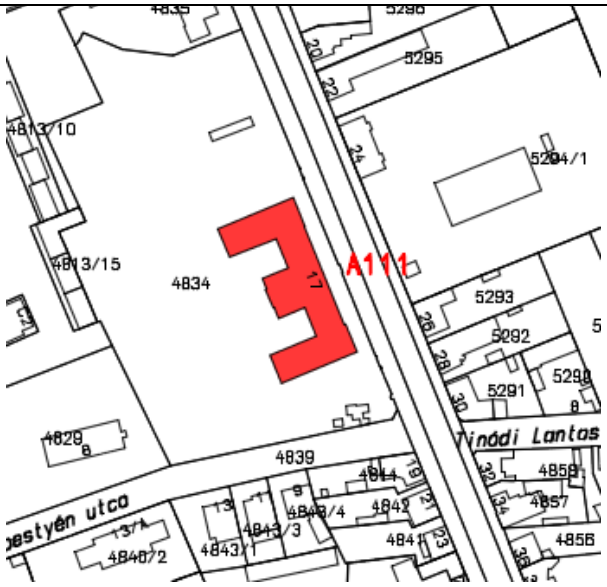

Leírás: Kórház /volt Erzsébet árvaház/eklektikus, előkertes, szabadon álló, alápincézett épület. Az E alakú alaprajz utalás a királyné, a Magyar Vöröskereszt elnökének nevére. A két nyeregtetős oldalszárny sarokrizalitként emelkedik ki, oromzata gazdagon tagolt, az ablakok szegmensívesek, félköríves kaput timpanon koronázza.

Építészetileg értékes, a település történetének részét képező, a település arculatát jelentősen meghatározó épület.

Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004 2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A112
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Megyeház utca**		**2**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** középület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
járásbíróság	1896.	felújítandó	zártsorú	F+2	magastető

Légi felvétel

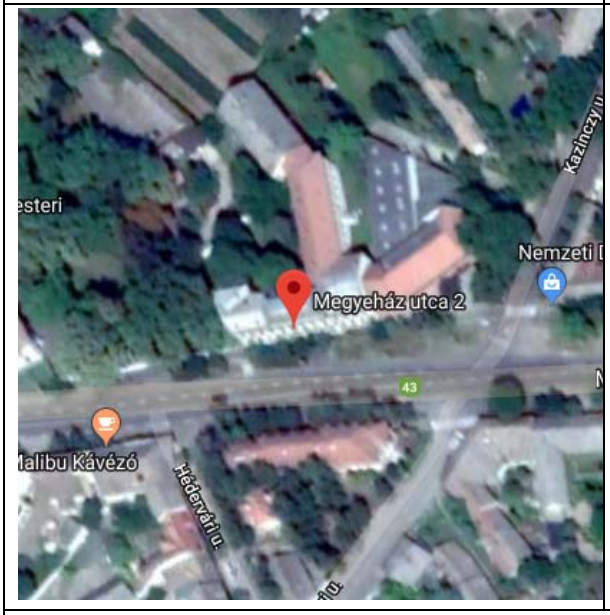

Helyszínrajz

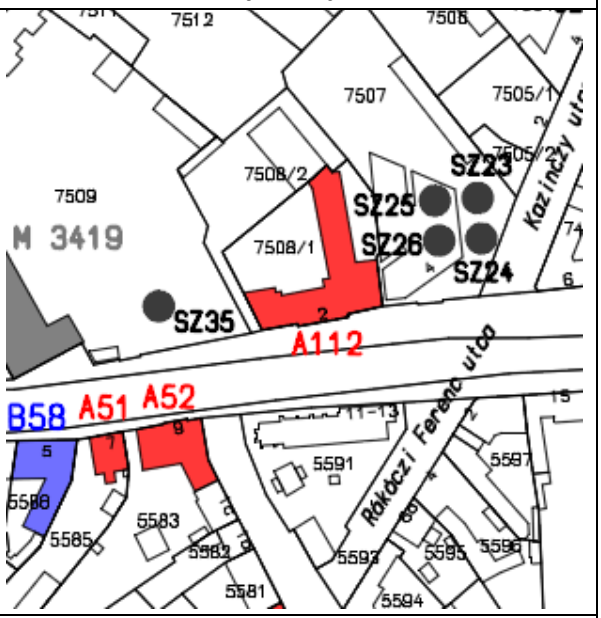

Leírás: Járásbíróság, eklektikus

Kétszintes épület hangsúlyos középrizalittal, amelynek teknőszerű teteje erősen kiemelkedik, a nyílások a földszinten félkörívesek, emeleten egyenes záródásúak erőteljes szemöldöktagozatokkal, a falfelület a földszinten kváderezett.

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület

Védendő: tömegarány, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend

Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek

1983

2004

https://szegeditorvenyszek.birosag.hu/galeria/20150623/uj-kontosben-makoi-jarasbirosag-epulete

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A113
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Szegedi u. 4.		5407/1	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** iskola		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
oktatás	1901	felújítva	szabadon álló	F+1	magastető

Légi felvétel

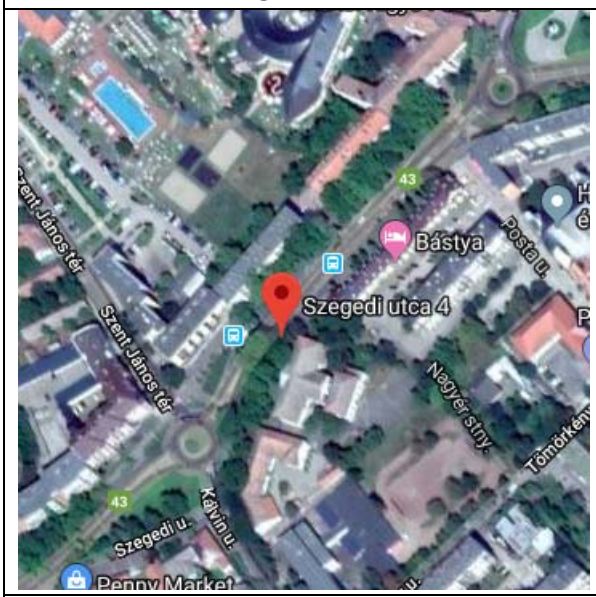

Helyszínrajz

Leírás: Polgári leányiskola - eklektikus, 1901-ben épült Papp József tervei alapján, földszintes volt, 1925-ben Kövecs Antal tervezett rá emeletet. A timpanonnal hangsúlyozott középrizaliton a két szintet pilaszterek fogják össze, sarokrizalitok fölszinten rusztikásak, emeleten armírozottak.
Jelentős történeti, építészeti értékekkel rendelkező, településképet meghatározó épület.
Védendő: homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend
Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A114
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Szent István tér 10/A.**		98/3	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1860	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

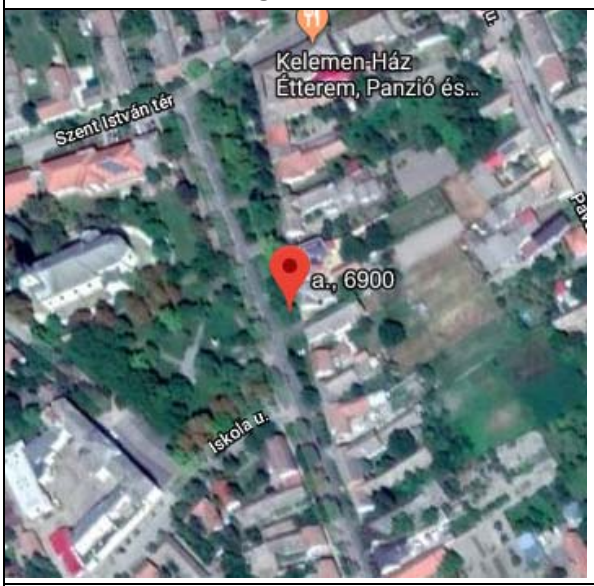

Helyszínrajz

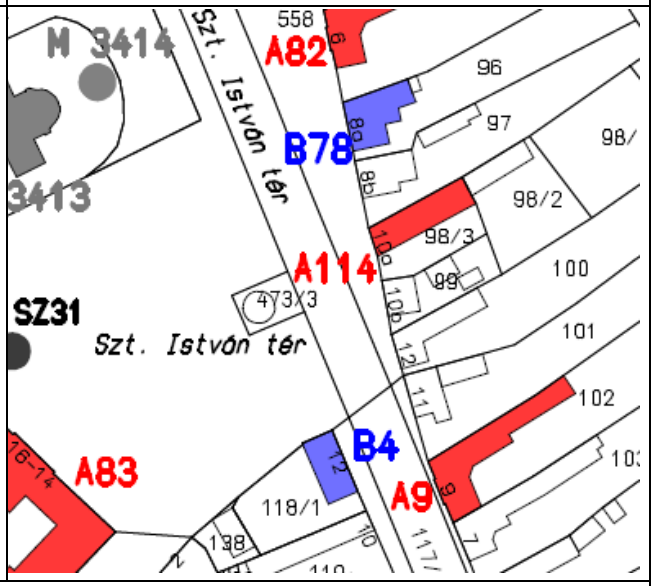

Leírás: lakóház, klasszicista

A klasszicista népi építészet szép példája, kéttraktusú: az utcára egy nagy és egy kis szoba ablakai néznek. Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.

Védendő: tömegarány, homlokzat tagolása, nyílásrend, nyílásosztás

Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1974

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A115
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Szent István tér 22/A.**		554	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** plébánia		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
egyházi	XX. sz. ford.	helyreállítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

Leírás: Római Katolikus Plébánia, neobarokk, XX. sz. forduló körül
Jelentős történeti, építészeti és vallási értékkel rendelkező épület.
Védendő: tömegarány, nyílásrend, nyílásosztás
Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek

1983

2004

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A116
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Szent János tér 19.		626/2	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** középület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
intézmény	1898.	felújítandó	oldalhatáron álló	F+2	magastető

Légi felvétel

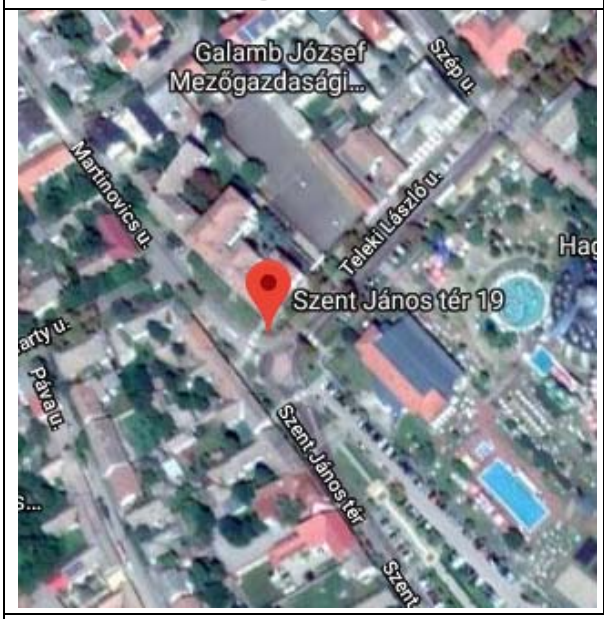

Helyszínrajz

Leírás: Kollégium /volt Pénzügyi palota/ eklektikus, eredetileg egyemeletes volt, 1924-ben építettek rá második emeletet díszes középrizalit, emeleti ablakai kettőzve, párkányzat tagolású attika zárja, a szélső rizalitok armírozottak, második emeleten hármas ablakok, a homlokzat keramittéglával burkolt, második szint vakolt

A település arculatát meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.

Védendő: tömegarány, tetőforma, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend

Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	helyi egyedi védelem „A” kategória 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

Megjegyzés: a helyi egyedi védelem „A” kategória listából törlése javasolt, áthelyezés a „B” kategória listájába B85 sorszámmal

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A117
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Szent János tér 40.**		34	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1835 körül	helyreállítandó	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

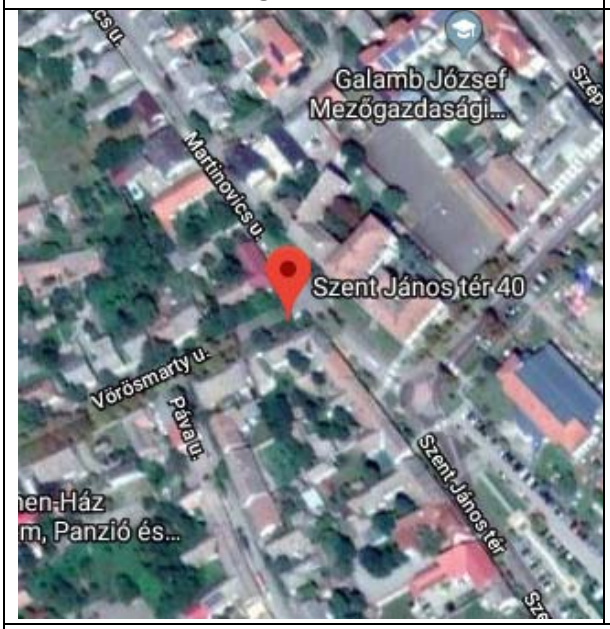

Leírás: Szentpéteri- ház, klasszicista, feltehetően Giba Antal tervezte
Népi építészeti gyökerekből, a maga nemében a városban előzmény nélküli, szakít az addig szokásos fésűs beépítéssel, széles utcafrontú sarokház. Fala döngölt föld, homlokzatát koronázópárkány és az ablakok között pilaszterek tagolják, az udvari homlokzatot téglapilléres tornác díszítette (ma befalazva)
A település történetének részét képezi, a településképet jelentősen meghatározó épület.
Védendő: tömegarány, tetőforma, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend
Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A118
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Széchenyi tér 25.**		5550/37	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** középület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
intézmény	1899	felújítva	oldalhatáron álló	F+1	magastető

Légi felvétel

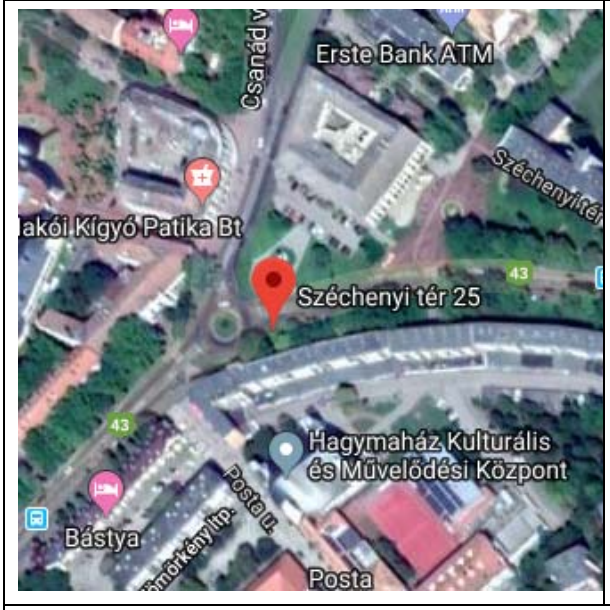

Helyszínrajz

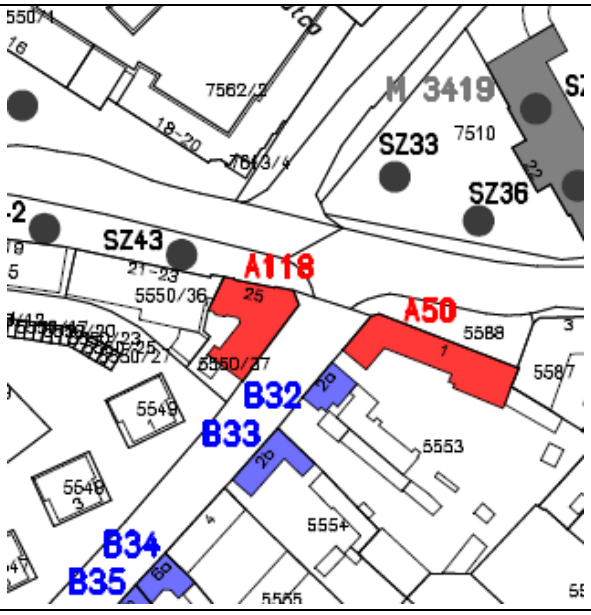

Leírás: fszt. üzletek, em. lakások /volt Makói Takarékpénztár/ Papp József (?) tervezte, a makói historizmus egyedülálló világi épülete. 1918-70 között földszintjén kabarészínház, mozi működött. Kétszintes épület, lecsapott sarkát zárterkély, magas oromzat hangsúlyozza. Homlokzatán a vertikális elemek a dominánsak, meghatározóak az oromfalak, a tetősüveg, a tetőgerinc kovácsoltvas rácsozata és a hófogó fiálék, a földszinten félköríves, emeleten magas, csúcsíves ablakok, a Széchenyi tér felől az emeleti homlokzatot oszlopok tagolják, az ablakkiosztás 1+2+2+2+1
Építészetileg értékes, település arculatát, a településkaraktert meghatározó épület.
Védendő: tetőfelépítmény, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend
Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

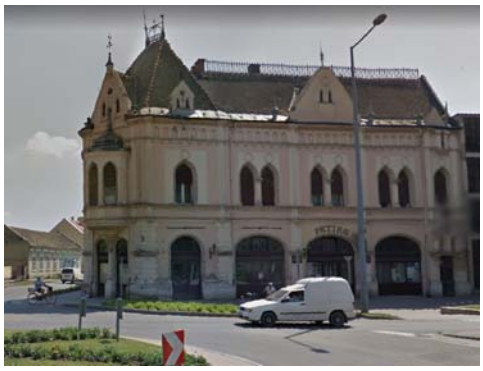

2018

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A119</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Széchenyi tér 8.</td><td colspan="2">2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: középület</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>intézmény</td><td>1927</td><td>felújítandó</td><td>zártsorú</td><td>F+2</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 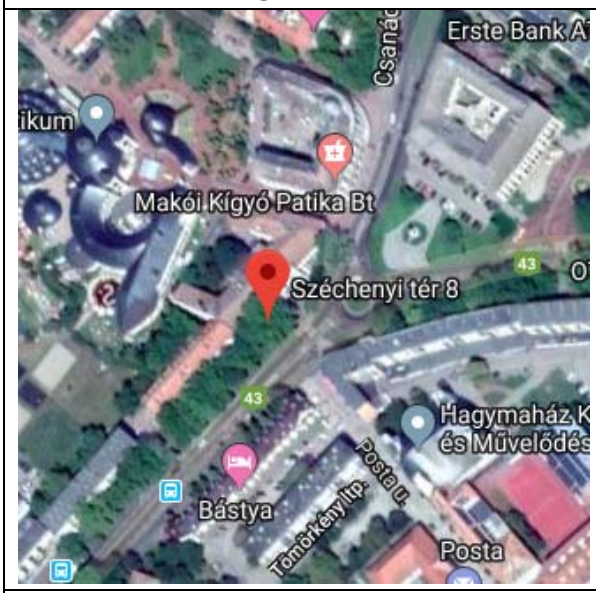
</td><td colspan="4"> 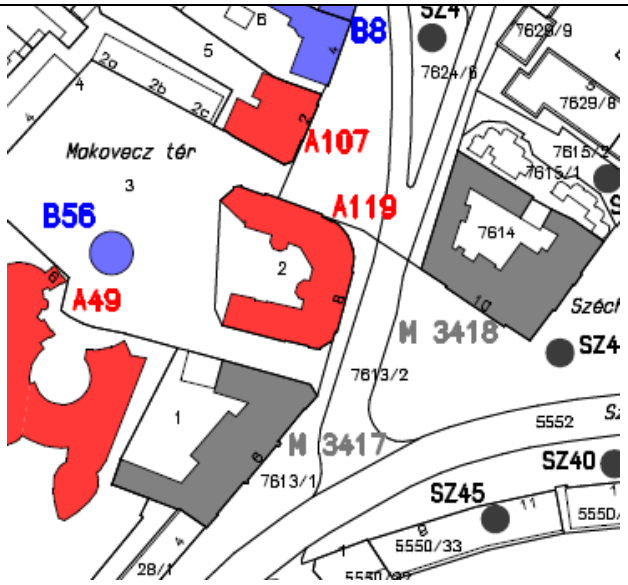
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: Városi bérpalota, eklektikus /neobarokk/, Orth Ambrus terve alapján eredetileg étterem, szálloda, rendezvényterem, hivatalok, üzlethelyiségek és lakások kaptak volna helyet a négyfrontosra tervezett épületben. Végül csak lakások és üzlethelyiségek kerültek a háromfrontos épületbe kéttraktusos, oldalfolyosós, a Korona felőli íves homlokzat a legdíszesebb, kupolával és gazdagon tagolt attikával. A földszint puritán, az emeleteken barokkos pompa jellemzi, tengelyképlete 1+5+5+5+1 Az emeleteket oszlopok fogják össze, vízszintes tagolóelemek, a koronázópárkány és a kő mellvédes erkélysor. A régi városháza felőli homlokzat befejezetlen.
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: tetőfelépítmény, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend
Műemléki védettségre javasolt.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
1983
 </td></tr>
</table>

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A120
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Szép u. 6-8.**		632/1	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1835 körül	részben felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

Leírás: lakóház /Nyéky-Kristóffy-ház/ klasszicista /a homlokzat fele korhűen helyreállítva. Alápincézett, kéttraktusú, kontyolt nyeregtetővel fedett épület utcai frontot függőleges falsávok tagolják, az ablakok keretezettek a keleti oldalhomlokzaton nyeregtetős, nyitott portikusz.
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegforma, tetőforma, homlokzati tagolás
Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A121
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Szép u. 6-8.**		634/1	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1835 körül	részben felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

Leírás: lakóház /Nyéky-Kristóffy-ház/ klasszicista /a homlokzat fele korhűen helyreállítva. Alápincézett, kéttraktusú, kontyolt nyeregtetővel fedett épület utcai frontot függőleges falsávok tagolják, az ablakok keretezettek a keleti oldalhomlokzaton nyeregtetős, nyitott portikusz.
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegforma, tetőforma, homlokzati tagolás
Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A122
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Vásárhelyi út 25/A		7938/1	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** templom		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
egyházi	1903	felújítandó	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

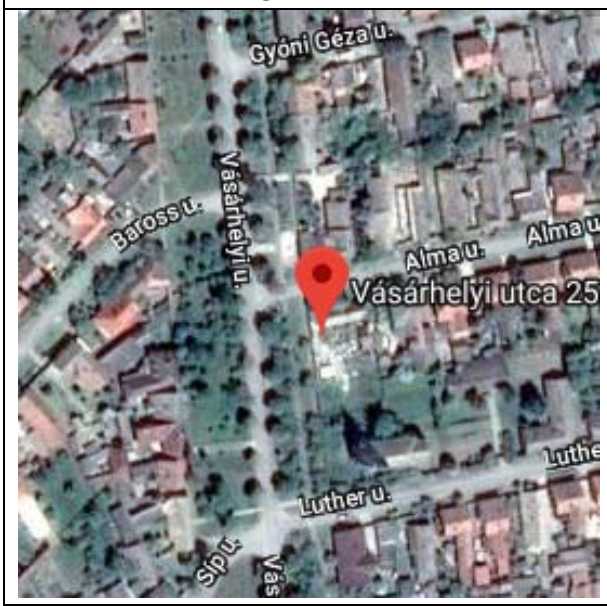

Helyszínrajz

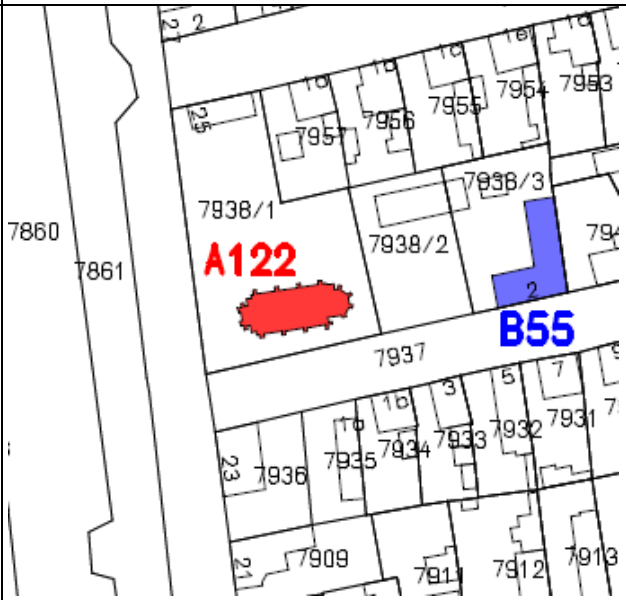

Leírás: Evangélikus templom, eklektikus /neogót/ Bánszky Mihály tervei alapján
Tornya háromszintes, csúcsíves és rózsaablakkal, alatta bélletes kapuval, oldalról két lépcsőtorony csatlakozik hozzá, homlokzatán klinkertégla és kőporozott felületek váltják egymást, a hajót támpillérek tagolják, köztük két-két csúcsíves ablak, szentélynél négy támpillér és három keskeny ablak födém rabic rendszerű csúcsíves keresztboltozat, berendezését is Bánszky tervezte
Jelentős történeti, építészeti és vallási értékkel rendelkező épület.
Védendő: tömegforma, tetőforma, homlokzati tagozatok, díszítőelemek
Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A123
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Vásárhelyi út 55.		8053	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** templom		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
egyházi	1882	felújítva	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

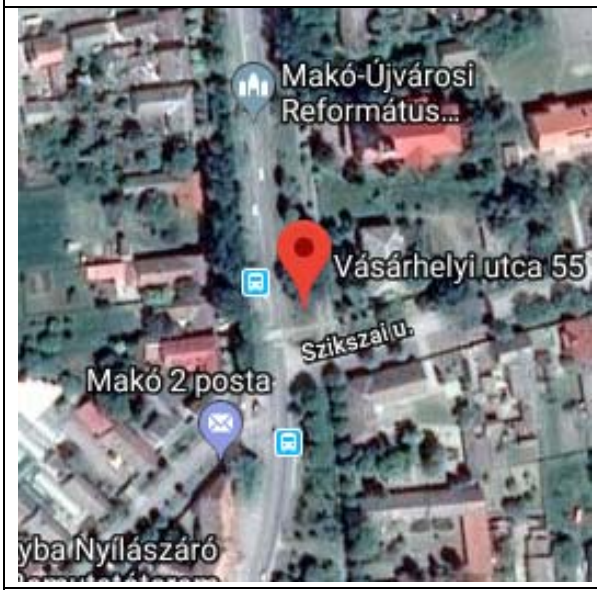

Helyszínrajz

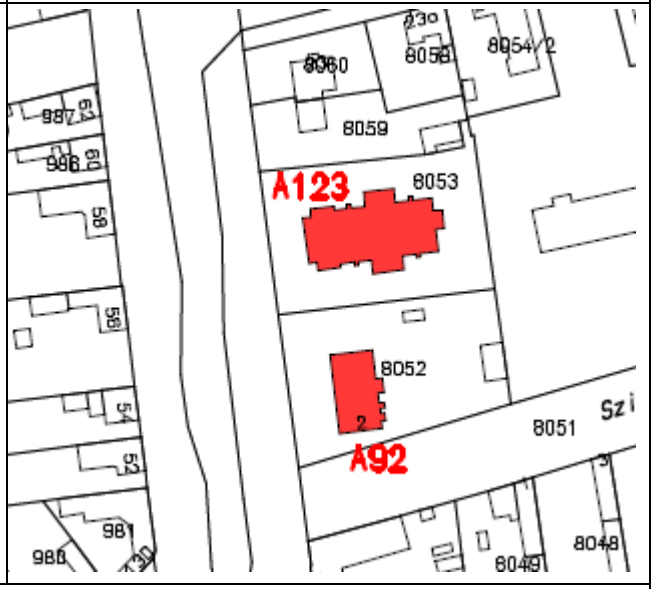

Leírás: Újvárosi református templom, romantikus, Besenbach Mihály tervei alapján. Nyugati homlokzaton körüljárós torony, élei lecsapva, gúla alakú toronysisak téglából falazva nyitott főbejárat kettőzött oszlopokkal főhomlokzata hármas tagolású, oromfalán ívsoros díszítés az oldalhomlokzatot a kiszögellő kereszthajók tagolják, keleten a hajó egyenes záródású, a födém dongaboltozatos, hevederívek tagolják templombelső reneszánsz hatású, nem harmonizál a külsővel
Jelentős történeti, építészeti és vallási értékkel rendelkező épület.
Védendő: tömegforma, tetőforma, homlokzati tagozatok, díszítőelemek
Műemléki védettségre javasolt

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004 2018

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV A124</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Vásárhelyi út 57.</td><td colspan="2">8064</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: templom</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>egyházi</td><td>1913</td><td>felújítandó</td><td>szabadon álló</td><td>F</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 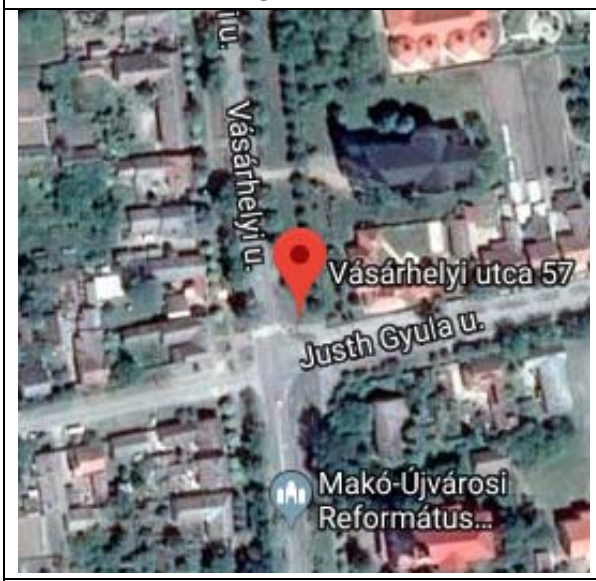
</td><td colspan="4">
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: Újvárosi római katolikus templom, eklektikus /neogót/, előképe az evangélikus templom, Bánszky Mihály tervezte. A hajó előtt középen támpillérekkel erősített főtorony rózsaablakkal, templomtest sarkainál egy-egy kis torony. A bélletes kapuzat oromtatát kőkereszt zárja, ívmezőben szekkó kép aranyozott mozaik háttérrel. A mellékhomlokzatok változatos tagolásúak, szentélyt nyolcszög öt oldala zárja. A belső latinkereszt alaprajzú, hajó és szentély között csúcsíves diadalív, födéme rabicból készült gótikus keresztboltozat.
Jelentős történeti, építészeti és vallási értékkel rendelkező épület.
Védendő: tömegforma, tetőforma, homlokzati tagozatok, díszítőelemek
Műemléki védettségre javasolt.</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">

2004

2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A125
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Bogárzó		0308/11	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** templom		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
egyházi	1907	felújítandó	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

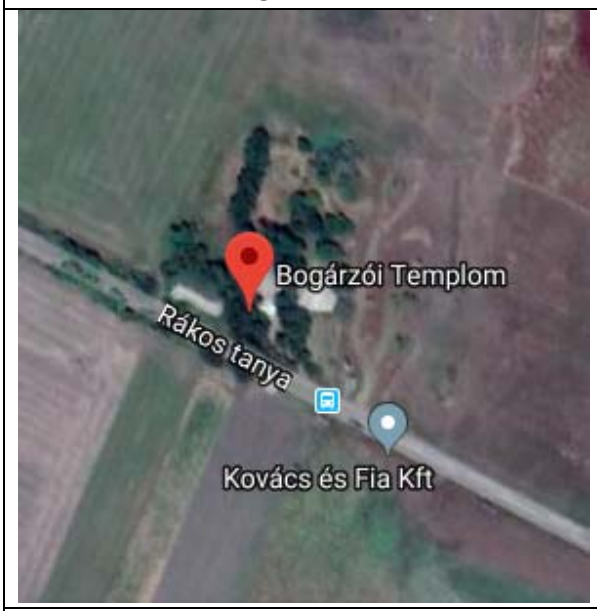

Helyszínrajz

Leírás: Templom, eklektikus
Jelentős történeti, építészeti és vallási értékkel rendelkező épület.
Védendő: tömegforma, homlokzati tagozatok, díszítőelemek
Műemléki védettségre javasolt.

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV A126
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Bogárzó		0308/11	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** parókia		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
egyházi	XX. sz. eleje	felújítandó	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

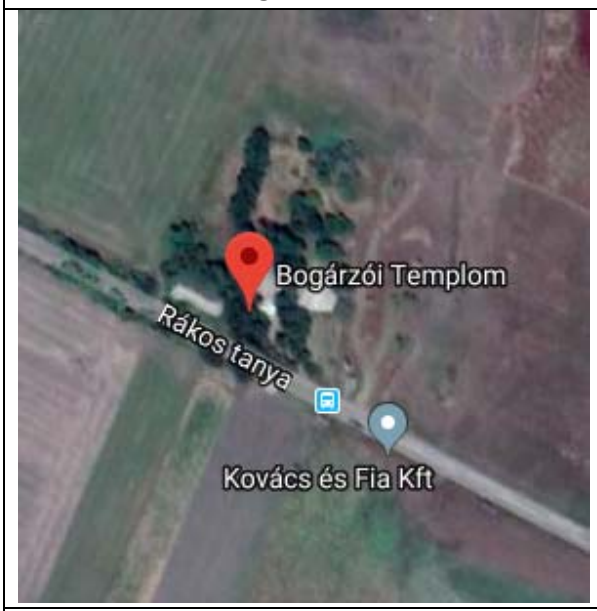

Helyszínrajz

Leírás: Parókia, eklektikus
Jelentős történeti, építészeti és vallási értékkel rendelkező épület.
Védendő: tömegforma, tetőforma, nyílásrend
Műemléki védettségre javasolt.

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A127
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Bogárzó		0308/12	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** iskola		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
oktatás	1889	helyreállítandó	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

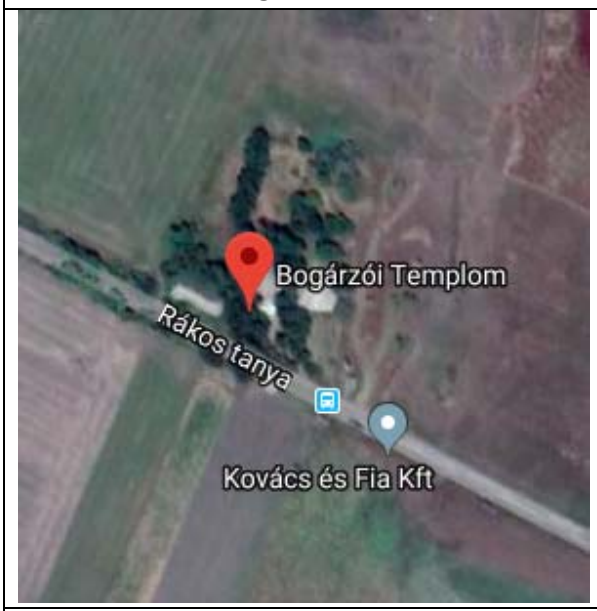

Helyszínrajz

Leírás: Iskola eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegforma, tetőforma, nyílásrend
Műemléki védettségre javasolt.

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „A" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV A128
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó					
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:**		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		
Leírás: **Védendő:**					
Eredeti védettség:					
Jelenlegi védettség:					
Fényképek:					

MAKÓ VÁROS
ÉRTÉKVÉDELMI VIZSGÁLAT
2021.

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAPOK

II.

HELYI EGYEDI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPÜLETEK
HELYI EGYEDI VÉDELEM „B” KATEGÓRIA

s.sz	Kategória	Épület	Utca	Házszám	Hrsz.
1.	ÖV B1	lakóház	Apaffy u.	19	563/3
2.	ÖV B2	lakóház	Állomás tér	7	4888
3.	ÖV B3	lakóház	Árpád u.	1	113
4.	ÖV B4	lakóház	Árpád u.	12	118/1
5.	ÖV B5	lakóház	Bajza	40	7288
6.	ÖV B6	lakóház	Béke u.	1	5522/1
7.	ÖV B7	lakóház	Béke u.	7	5427
8.	ÖV B8	étterem	Csanád vezér tér	4	6
9.	ÖV B9	lakóház	Csanád vezér tér	22	787
10.	ÖV B10		Csanád vezér tér	24	788
11.	ÖV B11	iskola	Deák Ferenc u.	57	7594
12.	ÖV B12	raktár	Deák Ferenc u.	10	7629/14
13.	ÖV B13	lakóház	Deák Ferenc u.	32	7656
14.	ÖV B14	lakóház	Eötvös u.	41	7672
15.	ÖV B15	lakóház	Eötvös u.	20	7722
16.	ÖV B16	egyházi épület	Eötvös u.	24	7720
17.	ÖV B17	lakóház	Eötvös u.	26	7719
18.	ÖV B18	lakóház	Eötvös u.	38	7713
19.	ÖV B19	Erdei Ferenc szülőháza	Erdei Ferenc tér	9	5890
20.	ÖV B20	lakóház	Erdélyi püspök u.	2	7598
21.	ÖV B21	lakóház	Erdélyi püspök u.	13	7197/2
22.	ÖV B22	lakóház	Gőzmalom u.	4/a	4707
23.	ÖV B23	lakóház	Gőzmalom u.	4	4764
24.	ÖV B24	lakóház	Hajnal u.	2/a	7492
25.	ÖV B25	lakóház	Hajnal u.	13	7215
26.	ÖV B26	lakóház kapuja	Hédervári u.	10/ B	5622
27.	ÖV B27	lakóház	Hold u.	4	5216
28.	ÖV B28	lakóház	Hollósy Kornélia út	9	768
29.	ÖV B29	lakóház	Hosszú u.	11	8761
30.	ÖV B30	lakóház	Hosszú u.	31	8786/1
31.	ÖV B31	kovácsműhely	Hosszú u.	50	8391
32.	ÖV B32	üzletek, lakások	Hunyadi u.	2/a	5553
33.	ÖV B33	lakóház	Hunyadi u.	2/b	5554
34.	ÖV B34	lakóház	Hunyadi u.	6/a	5556
35.	ÖV B35	lakóház	Hunyadi u.	6/b	5557
36.	ÖV B36	lakóház	József A.	1	704/2
37.	ÖV B37	üzletház	József A.	2-4	7
38.	ÖV B38	üzletház	József A.	2-4	8
39.	ÖV B39	lakóház	József A.	5	702/1
40.	ÖV B40	lakóház	József A.	13	727
41.	ÖV B41	Magyar Honvédelmi Szövetség	József A.	6	9
42.	ÖV B42	lakóház	József A.	8	10
43.	ÖV B43	lakóház	József A.	10	11
44.	ÖV B44	lakóház	József A.	24	672

s.sz	Kategória	Épület	Utca	Házszám	Hrsz.
45.	ÖV B45	lakóház	József A.	36	660
46.	ÖV B46	takarmánybolt (volt Emília malom)	Justh Gyula u.	53/a	8342
47.	ÖV B47	raktár (volt Emília malom)	Justh Gyula u.	40	8321
48.	ÖV B48	lakóház	Kálvin utca	3	5398
~~49.~~	~~ÖV B49~~	~~üzletportál~~	~~Kálvin utca~~	~~5~~	~~5399~~
~~50.~~	~~ÖV B50~~	~~raktár (volt Nazarémus Imaház)~~	~~Kossuth u.~~	~~22~~	~~807~~
51.	ÖV B51	Nazarémus Imaház	Lehel u.	15	816
52.	ÖV B52	lakóház, villa	Liget u.	9	4812/1
~~53.~~	~~ÖV B53~~	~~Vízmű raktár~~	~~Liget u.~~	~~19~~	~~5276/6~~
54.	ÖV B54	lakóház	Lónyai u.	20	317
55.	ÖV B55	Evangélikus parókia	Luther u.	2	7938
56.	ÖV B56	zenepavilon	Makovecz tér	3	3
57.	ÖV B57	strand	Maros parti strandfürdő		11475
58.	ÖV B58	lakóház	Megyeház u.	5	5586
59.	ÖV B59	lakóház	Megyeház u.	12	7488
60.	ÖV B60	lakóház	Mező Imre u.	11	3375
61.	ÖV B61	lakóház	Móricz Zsigmond u.	3	880
62.	ÖV B62	lakóház	Páva u.	20	84
63.	ÖV B63	lakóház	Petőfi park	5	713
64.	ÖV B64	lakóház	Petőfi park	15	722
65.	ÖV B65	lakóház	Petőfi park	2	717
66.	ÖV B66	Bölcsőde	Petőfi park	14	721
67.	ÖV B67	lakóház	Rákóczi u.	9	5576
68.	ÖV B68	lakóház kapuja	Rákóczi u.	15	5572
69.	ÖV B69	lakóház	Rákóczi u.	21	5569
70.	ÖV B70	lakóház	Rákóczi u.	14	5639
71.	ÖV B71	lakóház (villa)	Révai u.	7	4694
72.	ÖV B72	lakóház	Szegedi u.	17	72
73.	ÖV B73	Karaván panzió	Szegedi u.	24	5381
74.	ÖV B74	lakóház	Szegedi u.	26/c	4719
75.	ÖV B75	lakóház	Szent István tér	3	540
76.	ÖV B76	lakóház	Szent István tér	13	546
77.	ÖV B77	lakóház	Szent István tér	21	550
78.	ÖV B78	lakóház	Szent István tér	8/a	96
79.	ÖV B79	lakóház	Szép u.	24	642/3
80.	ÖV B80	volt kovács műhely	Békéssámsoni út		0263/17
81.	ÖV B81	Vadászház	Békéssámsoni út		0333/2
82.	ÖV B82	iskola	Maroslelei út		087/20
83.	ÖV B83	volt iskola	Makó-Rákos		12002
84.	ÖV B84	"utászház"	Rákos-tanya	123	0426/2
85.					
86.					
87.					
88.					
89.					

s.sz	Kategória	Épület	Utca	Házszám	Hrsz.
90.					
91.					
92.					
93.					
94.					
95.					
96.					
97.					
98.					
99.					
100.					
101.					
102.					
103.					
104.					
105.					
106.					
107.					
108.					
109.					
110.					
111.					
112.					
113.					
114.					
115.					
116.					
117.					
118.					
119.					
120.					
121.					
122.					
123.					
124.					
125.					
126.					
127.					
128.					
129.					
130.					
131.					
132.					
133.					

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B1
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Apaffy utca 19.**		**563/3**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	századforduló körül	felújítva	oldalhatáron álló	földszintes	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

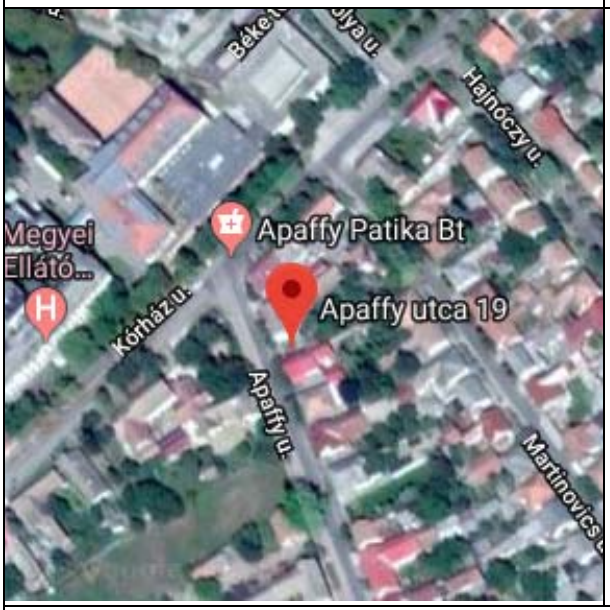

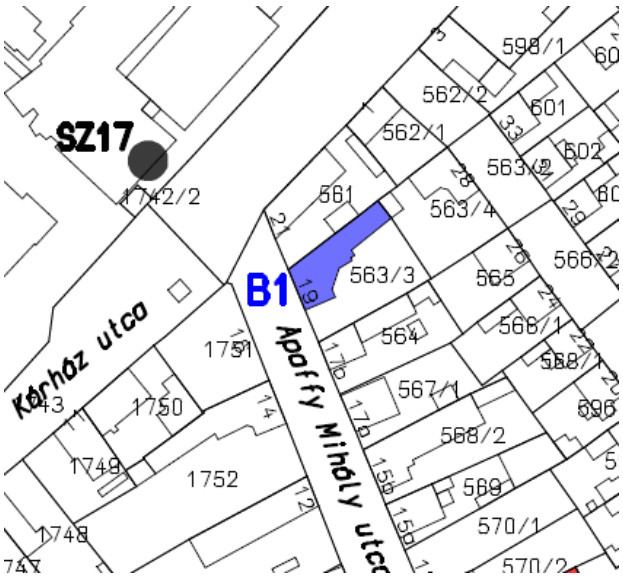

Leírás: eklektikus lakóház
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: utcai homlokzati díszítőelemek, nyílászárók, vakolatdíszek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2011

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B2
Település:	**Cím:**			**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Állomás tér 7.**			**4888**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	századforduló körül	felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastetető

Légi felvétel

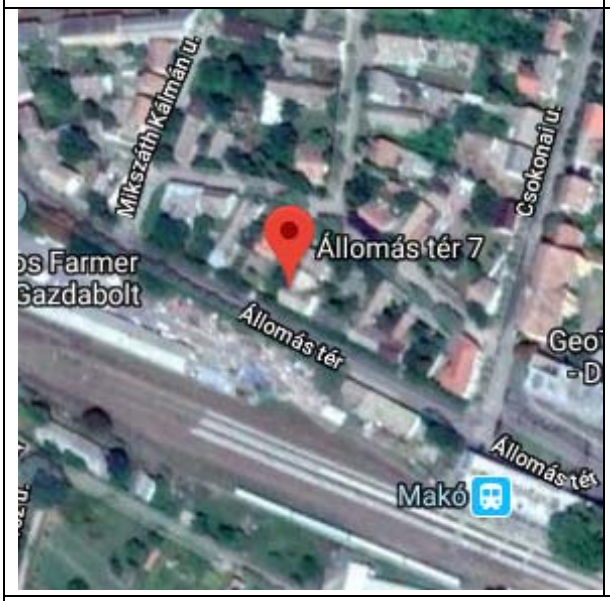

Helyszínrajz

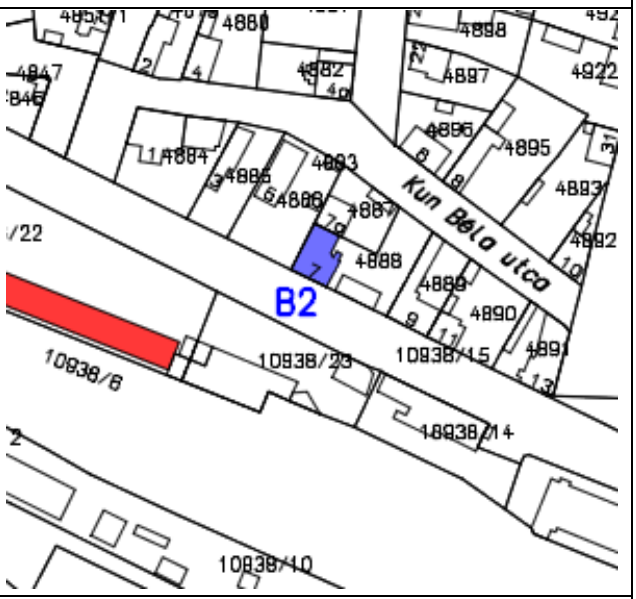

Leírás: lakóház, szecessziós
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B3
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Árpád u. 1.**		**113**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítva	oldalhatáron álló	földszint	nyeregtető

Légi felvétel

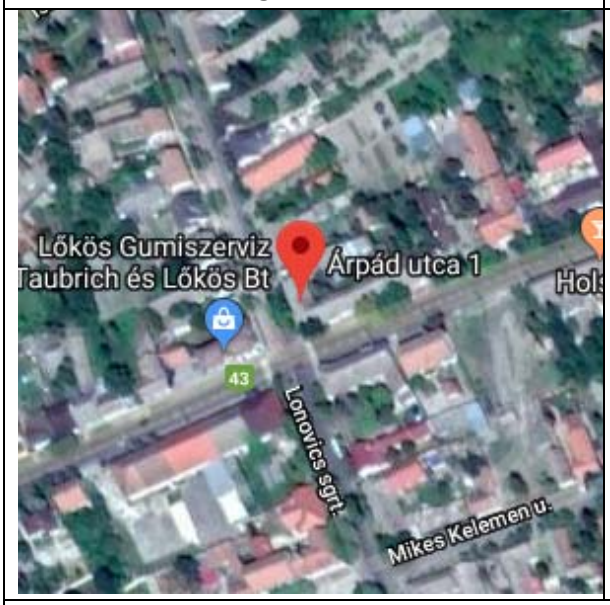

Helyszínrajz

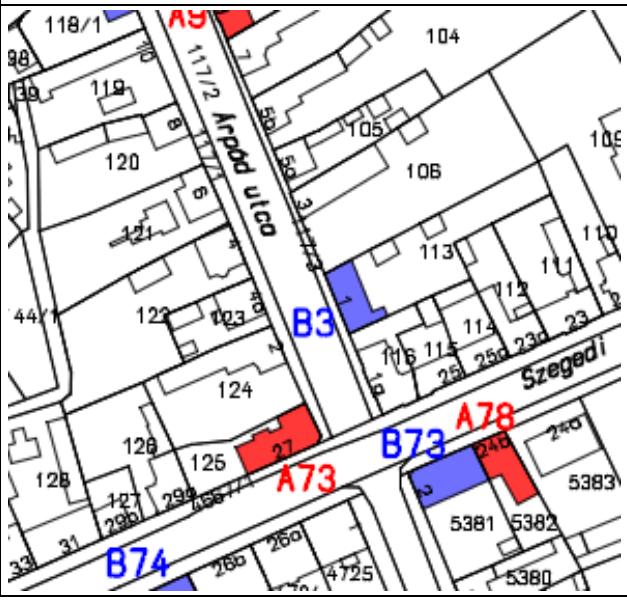

Leírás: lakóház, eklektikus

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.

Védendő: oromzat, nyílásrend, nyílásosztás, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B4</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Árpád u. 12.</td><td colspan="2">118/1 / 118/2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1920 körül</td><td>átalakítva, felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 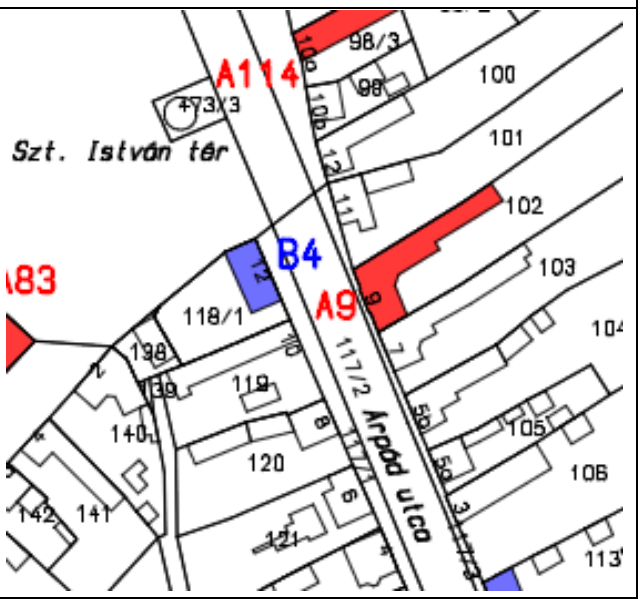
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus (neocopf)
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: nyílásrend, nyílásosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6"> 1983
  2004 2013</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B5</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Bajza u. 40.</td><td colspan="2">7288</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td></td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 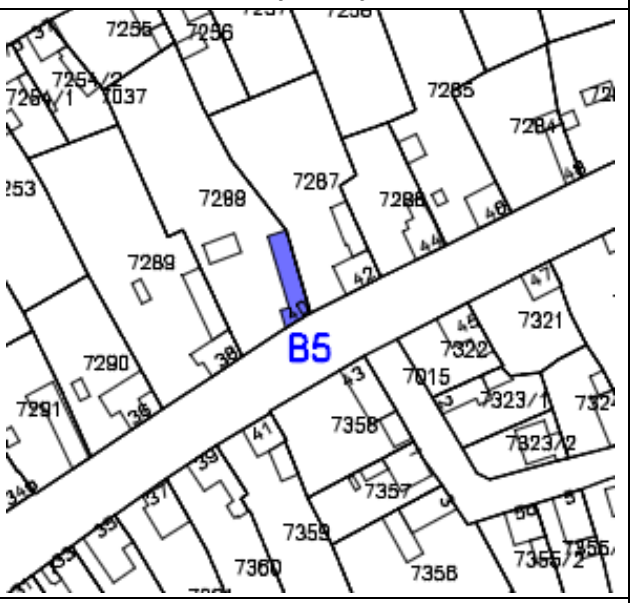
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház
A háztípus jelentős arculatot formáló tényező a településen.
Védendő: az oromzat kialakítása, nyílásrend, nyílásosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">-</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B6</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Béke u. 1.</td><td colspan="2">5522/1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1920-30 között</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 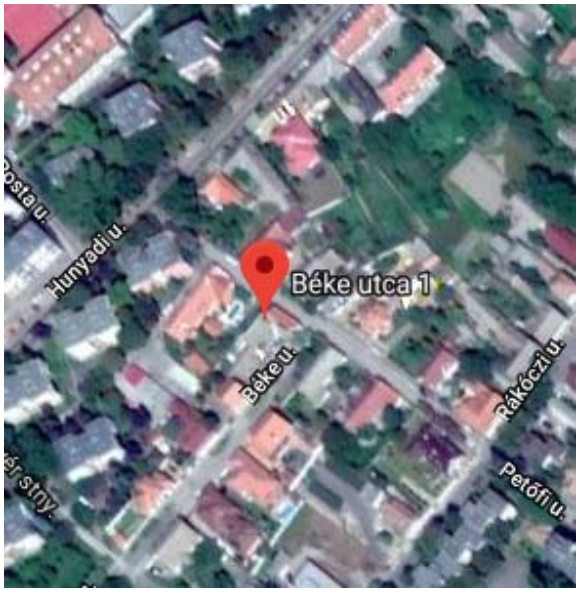
</td><td colspan="3"> 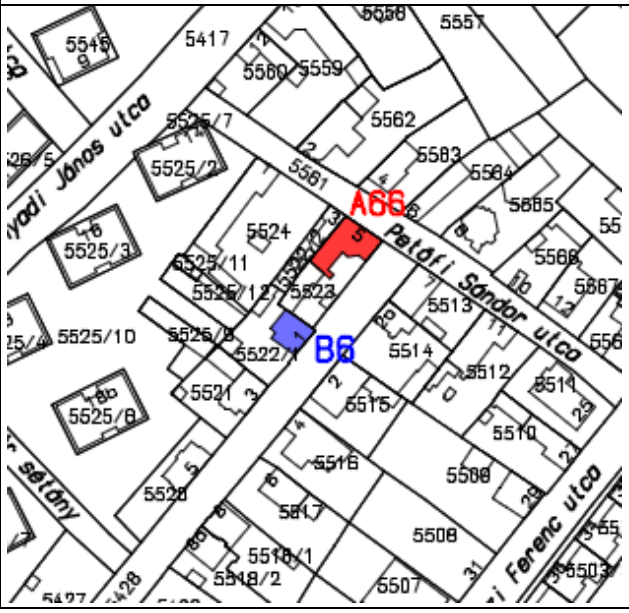
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, neocopf
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: homlokzat tagozatai, díszítőelemei, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   1983
    2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B7
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Béke u. 7.**		**5427**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház			oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

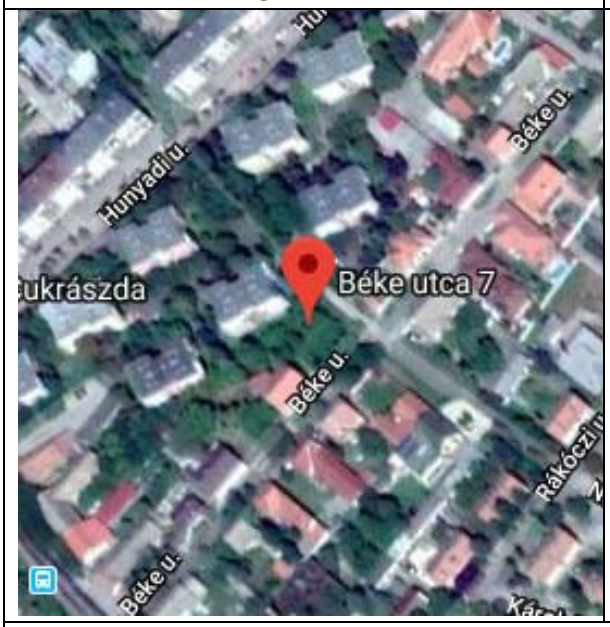

Helyszínrajz

Leírás: lakóház, eklektikus
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B8</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Csanád vezér tér 4.</td><td colspan="2">6</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: étterem</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>étterem</td><td>1830 körül</td><td>helyreállítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 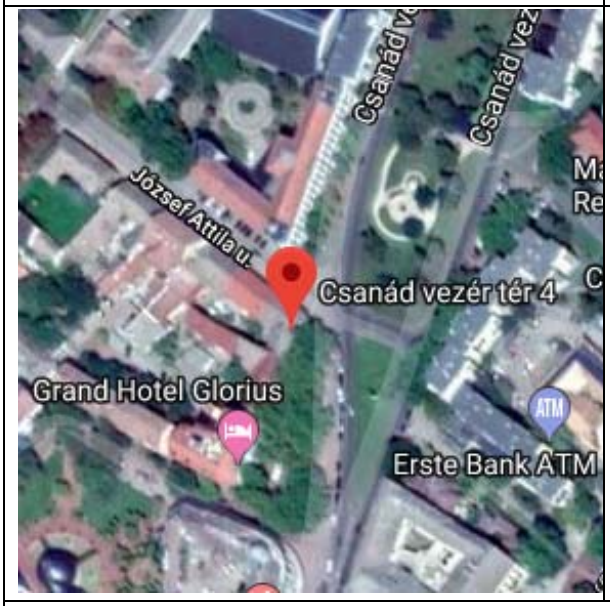
</td><td colspan="4"> 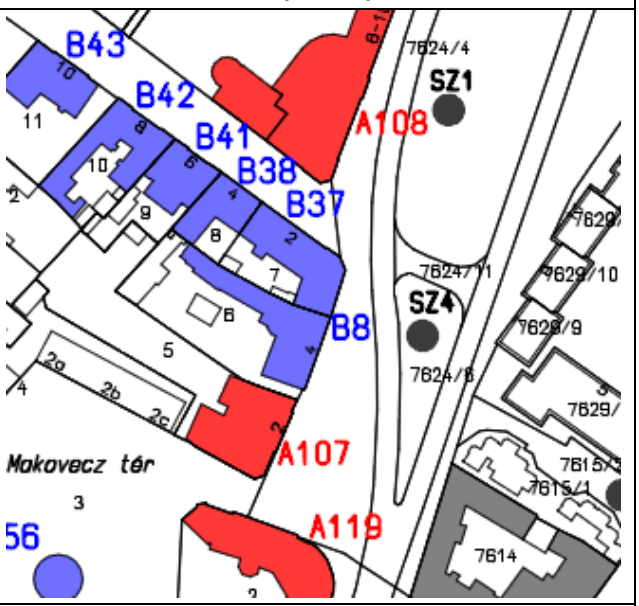
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, klasszicista, „Kalász” étterem (Tököli-ház)
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">   1983
   2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B9</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Csanád vezér tér 22.</td><td colspan="2">787</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1899</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3">
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus /neoreneszánsz/
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
1983

2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B10
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Csanád vezér tér 24.**		**788**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítandó	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

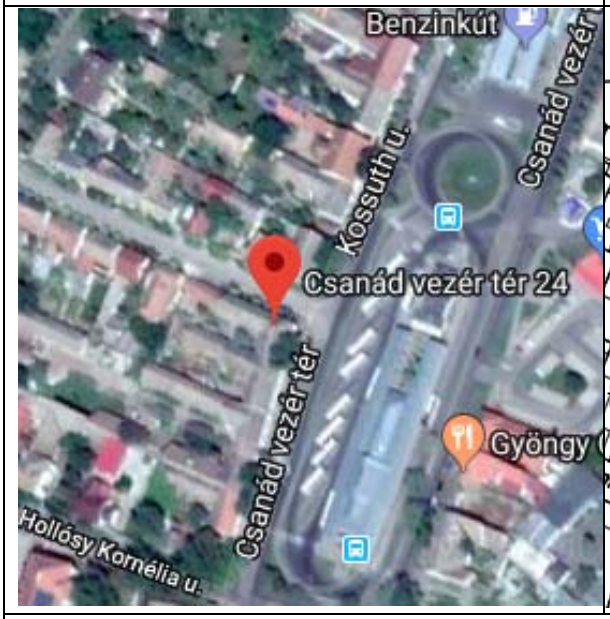

Helyszínrajz

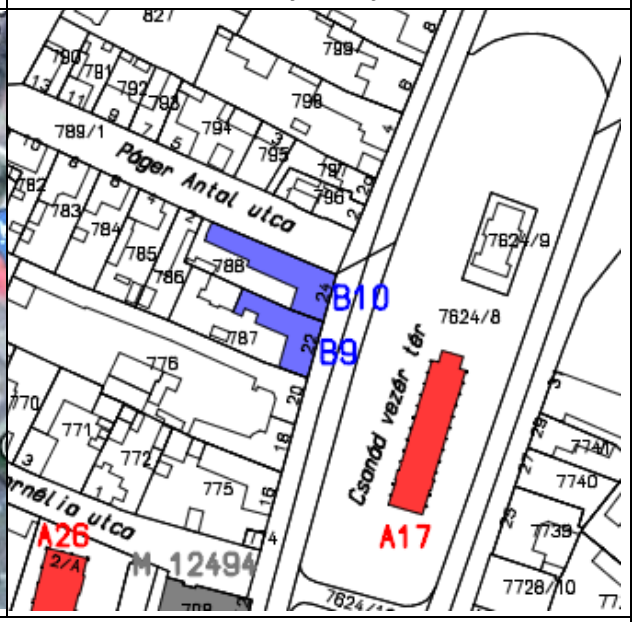

Leírás: lakóház, eklektikus
Településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2004

2013

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B11</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Deák Ferenc u. 57.</td><td colspan="2">7594</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: iskola</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>iskola</td><td></td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 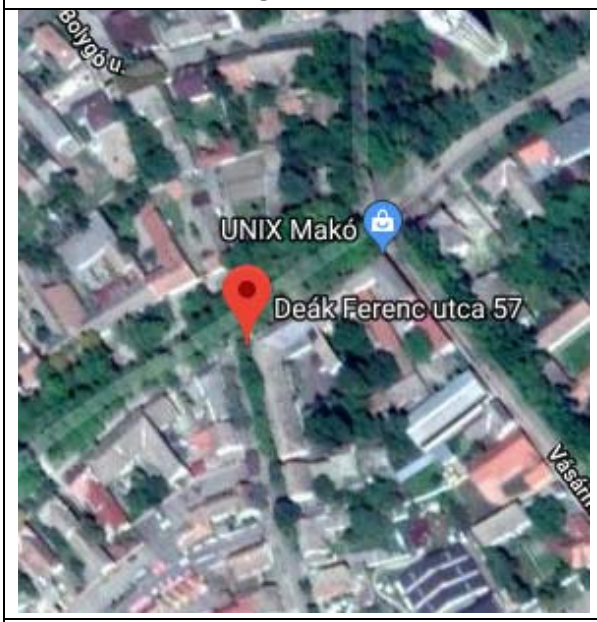
</td><td colspan="3"> 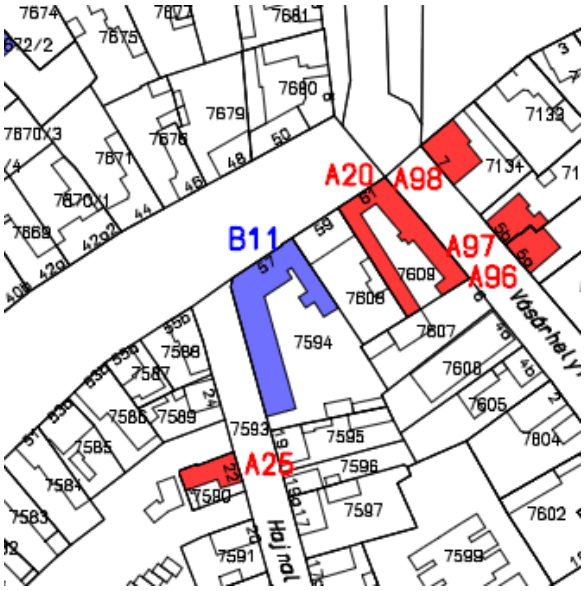
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: utcai homlokzat, homlokzati nyílászárók osztása, vakolatdíszek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
1983 2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B12
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Deák F. u. 10.**		**7629/14**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** ipari		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
raktár	XIX. sz. vége	felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

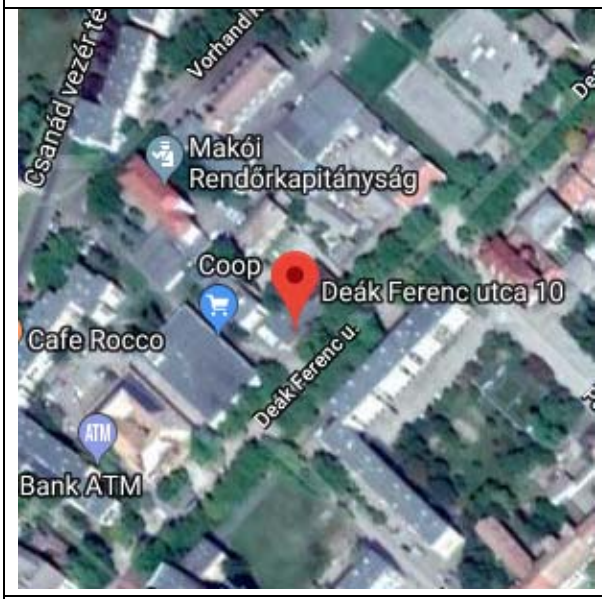

Helyszínrajz

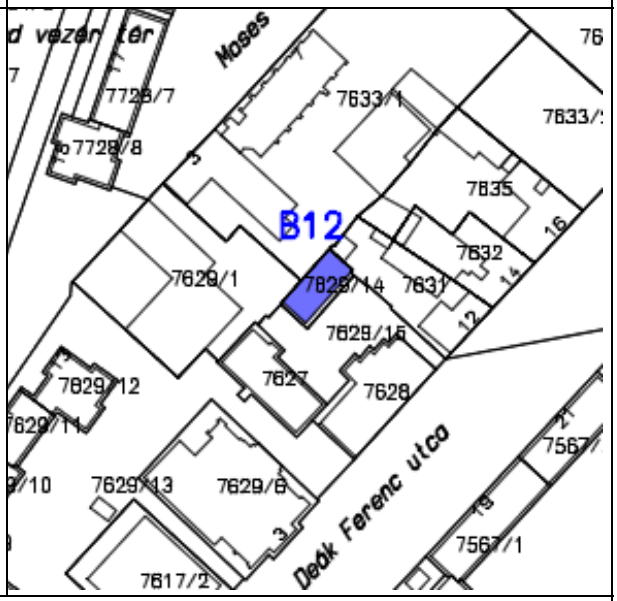

Leírás: raktár, romantikus ipari építészet
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró ipari épület.
Védendő: nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B13</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Deák Ferenc u. 32.</td><td colspan="2">7656</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1780-80 között</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 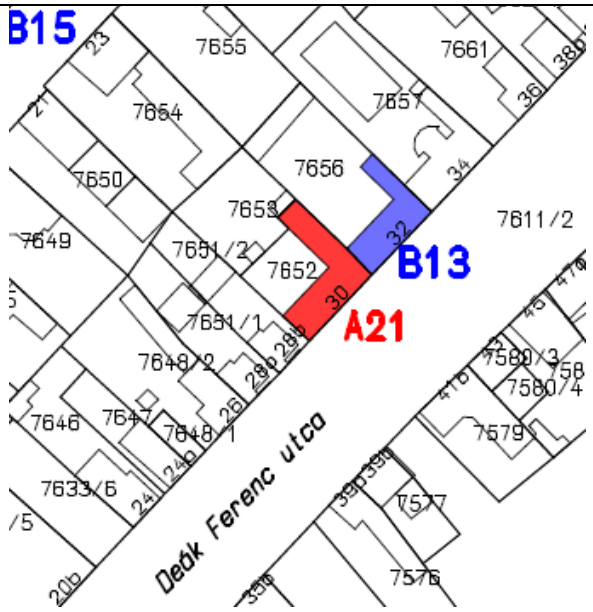
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, romantikus
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: nyílásrend, nyílásosztás, homlokzati díszítőelemek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">

1983

2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B14
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Eötvös u. 41.**		**7672**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

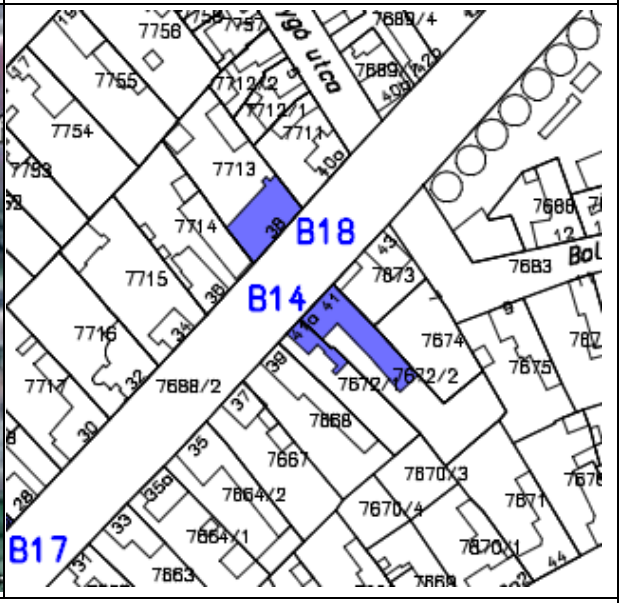

Leírás: lakóház, eklektikus
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B15</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Eötvös u. 20.</td><td colspan="2">7722</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XIX. sz. vége</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 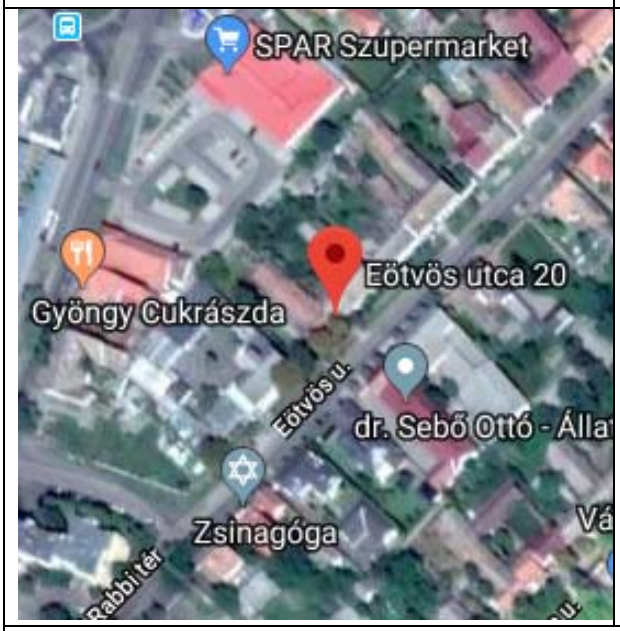
</td><td colspan="3"> 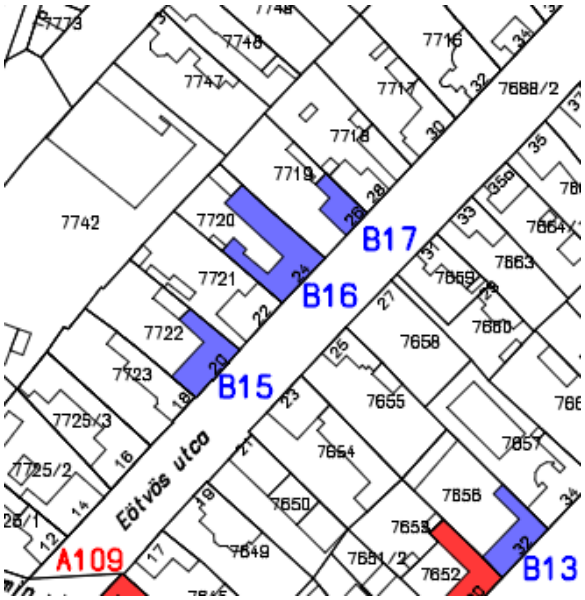
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus /neoreneszánsz/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   1983   2004
   2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B16
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Eötvös u. 24.**		**7720**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** egyházi épület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
egyházi		felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

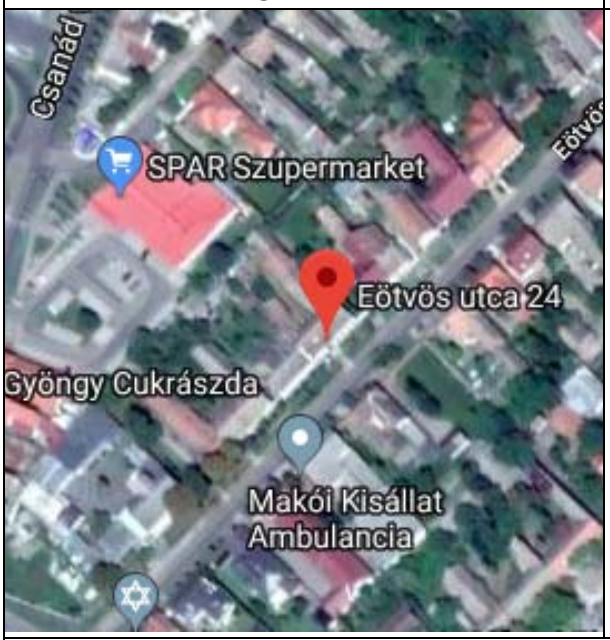

Helyszínrajz

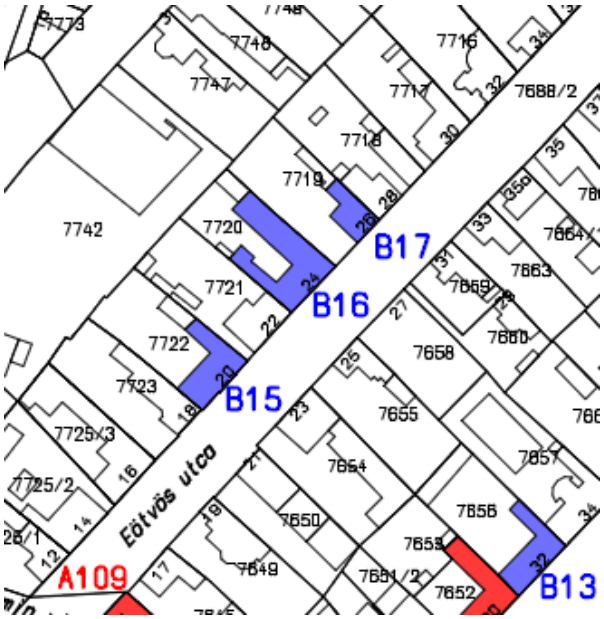

Leírás: lakóház, eklektikus

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület.

Védendő: nyílásrend, nyílásosztás, homlokzati díszítőelemek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

<table>
<tr><td colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</td><td>Sorszám:</td><td>ÖV B17</td></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Eötvös u. 26.</td><td colspan="2">7719</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. század</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 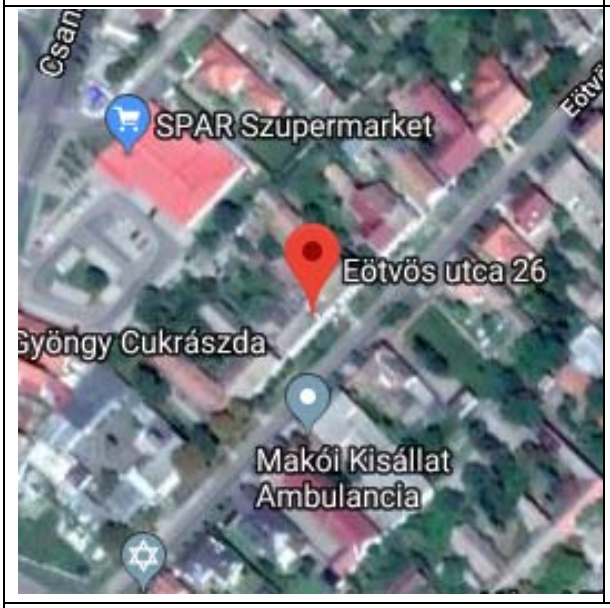
</td><td colspan="3"> 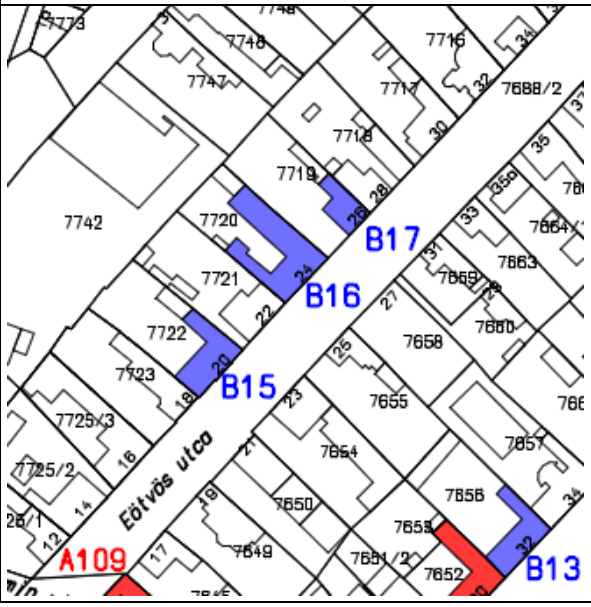
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, szecessziós
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: nyílásrend, nyílásosztás, homlokzati díszítőelemek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   2004
  2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B18
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Eötvös u. 38.**		**7713**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. század eleje	felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

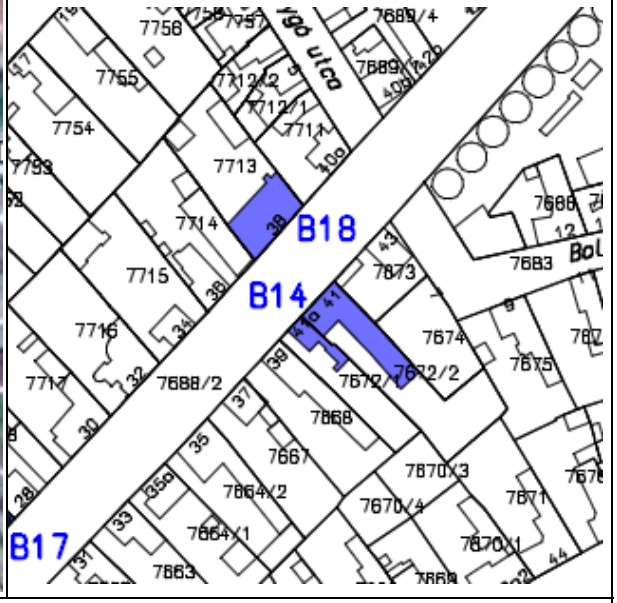

Leírás: lakóház, szecessziós
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás,

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B19</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Erdei Ferenc. tér 9.</td><td colspan="2">5890</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1794</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="4"> 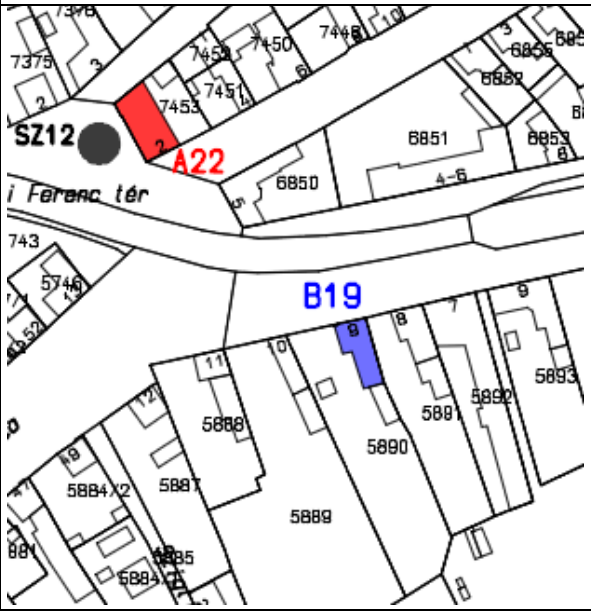
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus; Erdei Ferenc szülőháza 1940-es években átalakítva.
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület.
Védendő: Erdei Ferenc szülőháza</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
1983

2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B20</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Erdélyi püspök u. 2.</td><td colspan="2">7598</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. sz. eleje</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 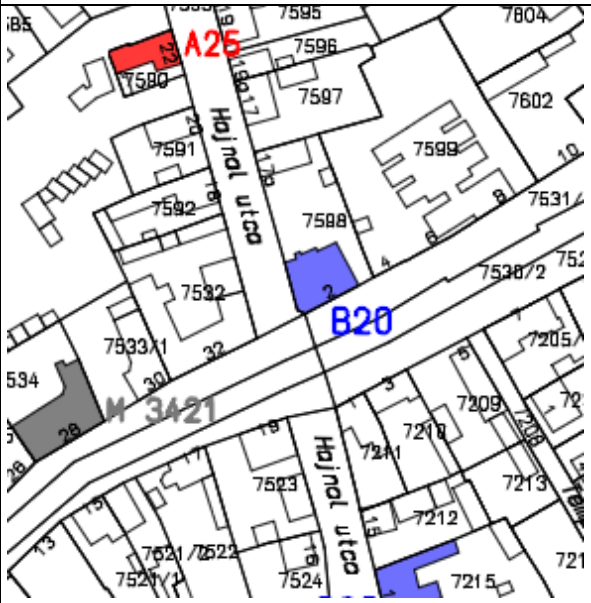
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, szecessziós
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: nyílásrend, nyílásosztás, homlokzati díszítőelemek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
2004

2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B21</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Erdélyi püspök u. 13.</td><td colspan="2">7197/2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1930</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 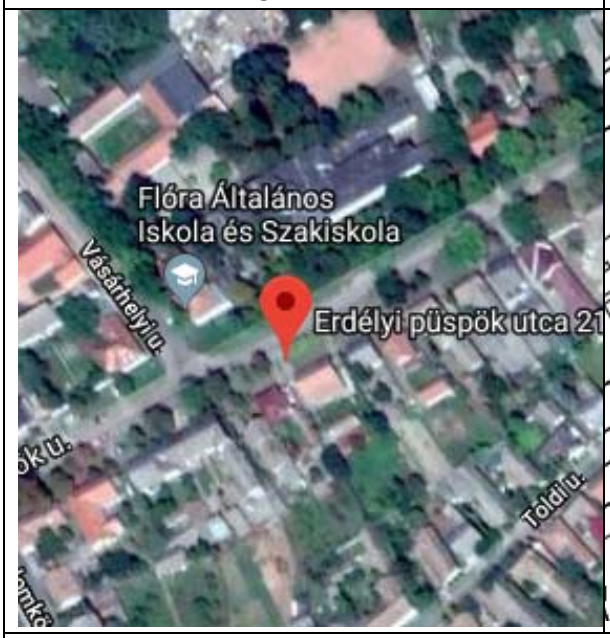
</td><td colspan="3"> 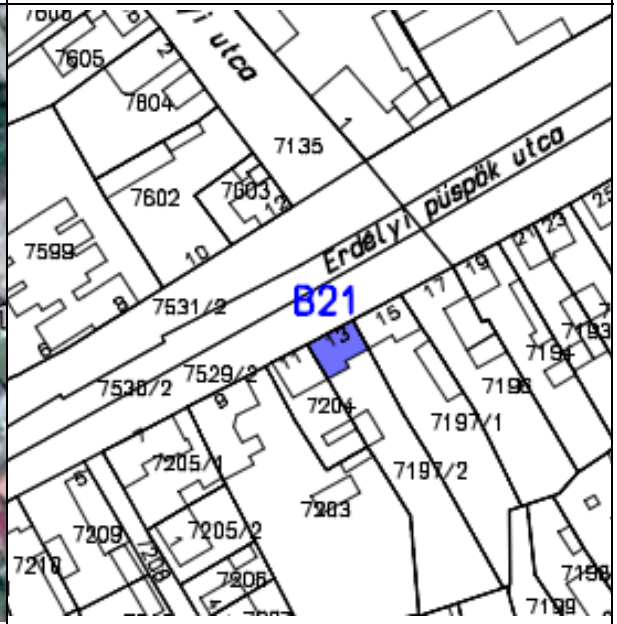
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus /neobarokk/
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: nyílásrend, nyílásosztás, homlokzati díszítőelemek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
2004

2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B22</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Gőzmalom u. 4/A</td><td colspan="2">4707</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1920-30 között</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>A+F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 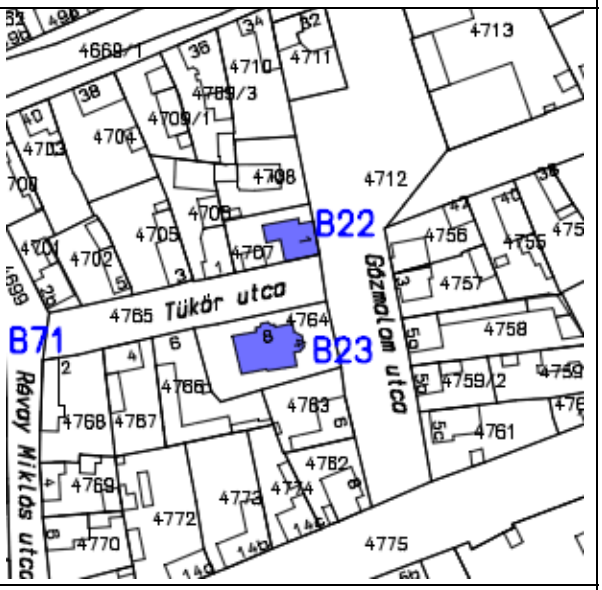
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, népi szecessziós
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület.
Védendő: utcai homlokzat aránya, nyílászárók kiosztása</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
1983

2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B23
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Gőzmalom u. 4**		**4764**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújításra szorul		F+1	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

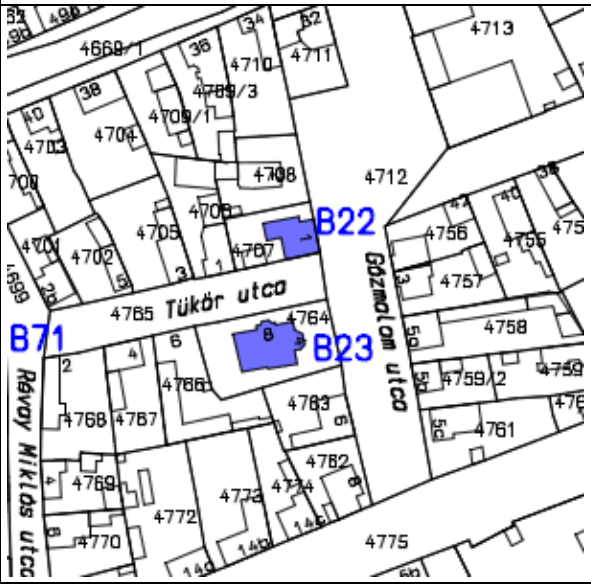

Leírás: lakóház, eklektikus

Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.

Védendő: utcai homlokzat aránya, nyílászárók kiosztása

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B24</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Hajnal u. 2/A</td><td colspan="2">7492</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td></td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 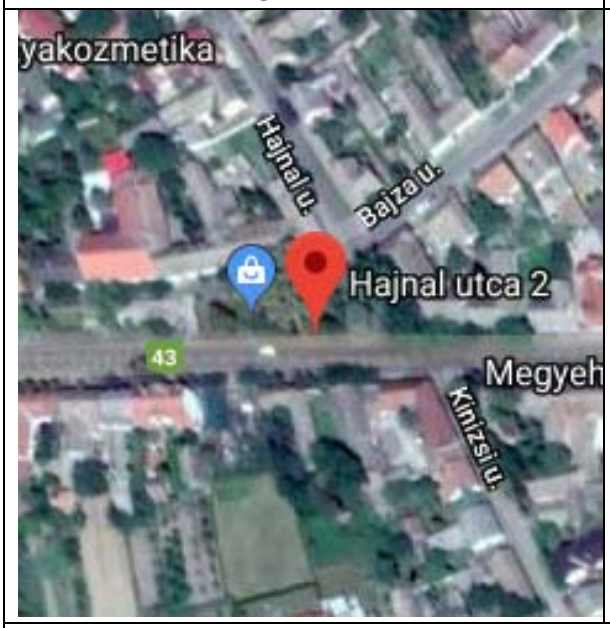
</td><td colspan="3"> 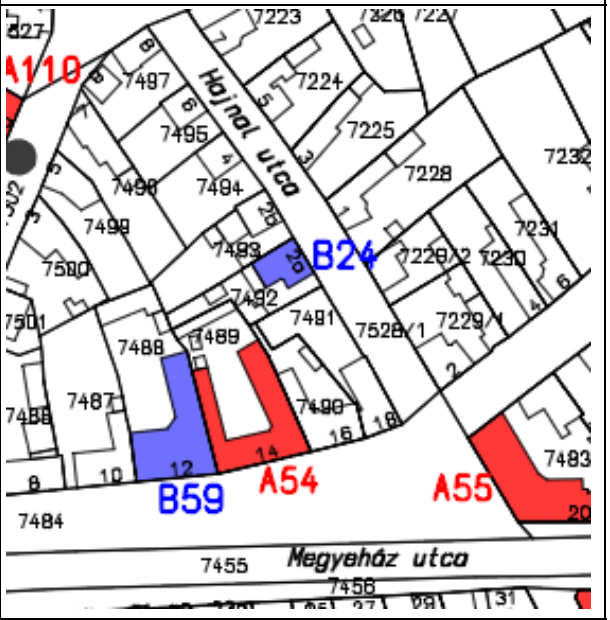
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: utcai homlokzat aránya, nyílászárók kiosztása, ablakok keretezése, vakolatdíszek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B25
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Hajnal u. 13.**		**7215**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

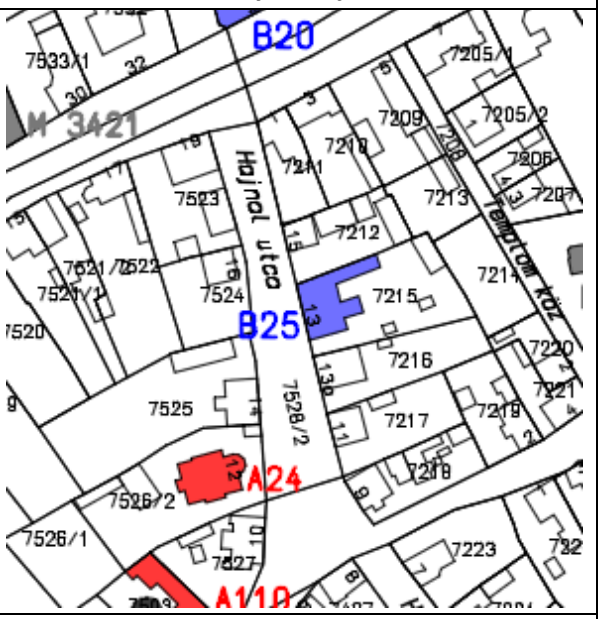

Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: utcai homlokzat aránya, nyílászárók kiosztása, ablakok keretezése, vakolatdíszek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B26
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Hédervári u. 10/ B**		**5622**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház kapuja		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
kapu		felújítandó	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

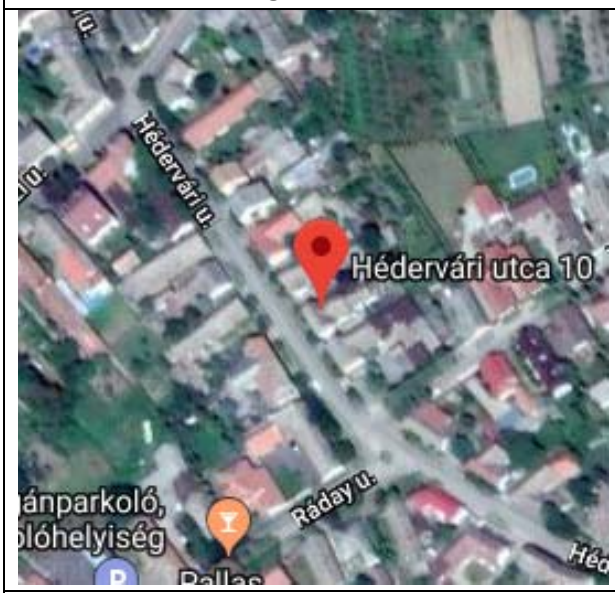

Helyszínrajz

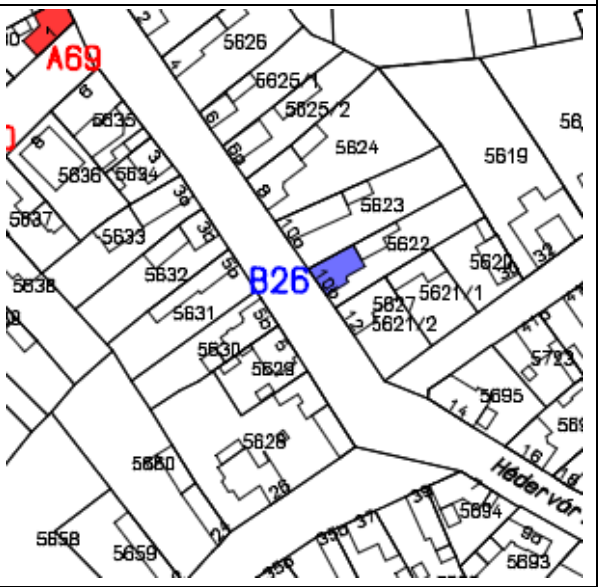

Leírás: lakóház kapuja

Utcakép karakterét meghatározó épületrész.
Védendő: kapu, eredeti anyaghasználat

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B27
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Hold u. 4.**		**5216**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1927	felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

Leírás: lakóház, eklektikus

Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.

Védendő: tömegarány, nyílászárók kiosztása, homlokzati díszítőelemek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B28
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Hollósy Kornélia út 9.**		**768**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	felújítandó	szabadon álló	F+2	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

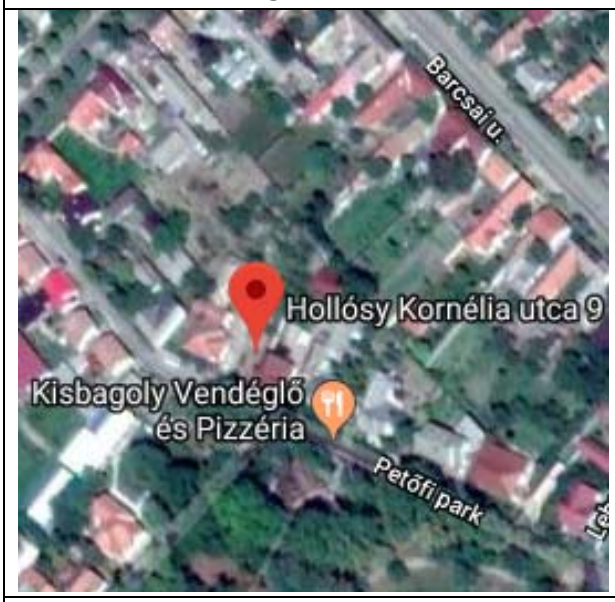

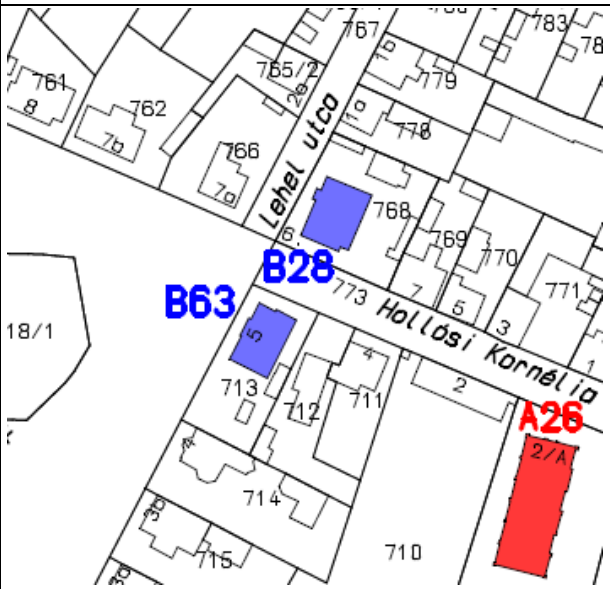

Leírás: lakóház /volt Építészeti Hivatal/ szecessziós

Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.

Védendő: tömegarány, nyílászárók kiosztása, homlokzati tagozatok, díszítőelemek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B29</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Hosszú u. 11.</td><td colspan="2">8761</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1860-70</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 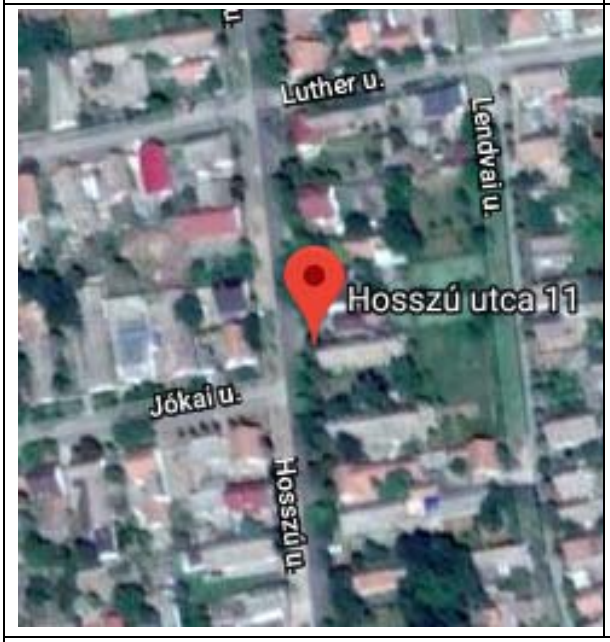
</td><td colspan="4"> 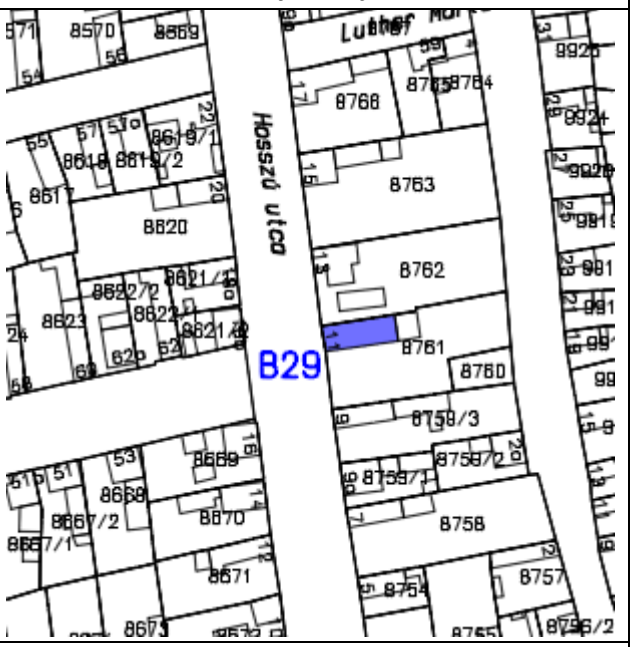
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, romantikus
Településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró épület.
Védendő: utcai homlokzat aránya, oromzat kialakítása</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">

1983

2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</td><td>Sorszám:</td><td>ÖV B30</td></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Hosszú u. 31.</td><td colspan="2">8786/1</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1865 után</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 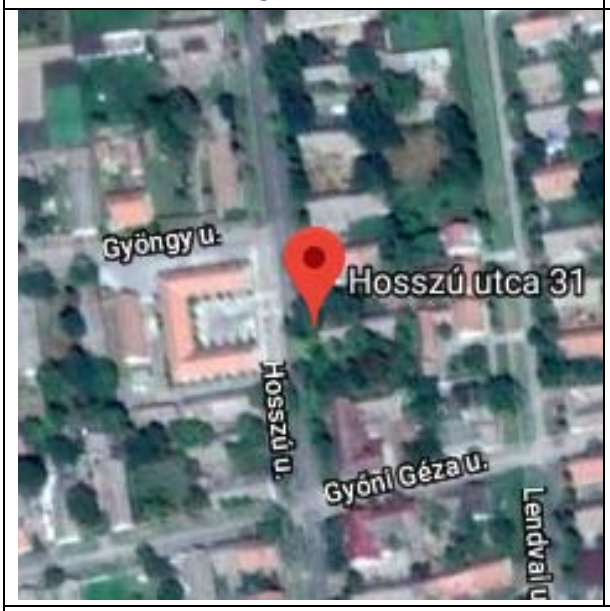
</td><td colspan="3"> 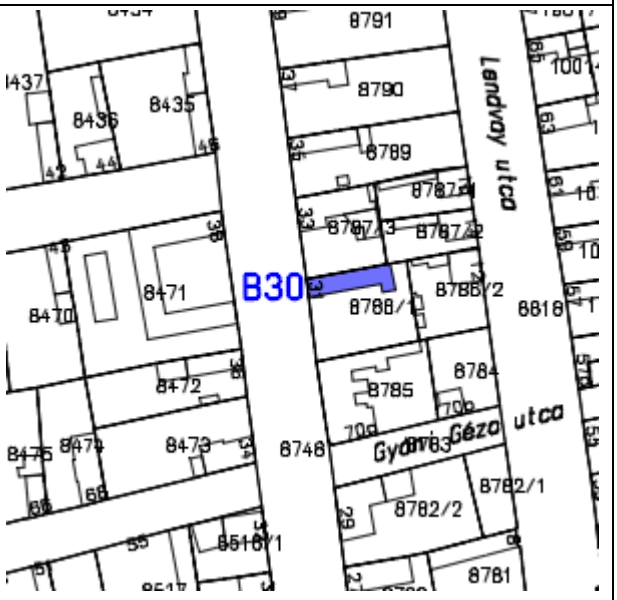
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, romantikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület
Védendő: utcai homlokzat aránya, oromzat, nyílászárók kiosztása, ablakok keretezése, vakolatdíszek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   1983
  2004   2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><td colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</td><td>Sorszám:</td><td>ÖV B31</td></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Hosszú u. 50.</td><td colspan="2">8391</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: kovácsműhely</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>műhely</td><td></td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 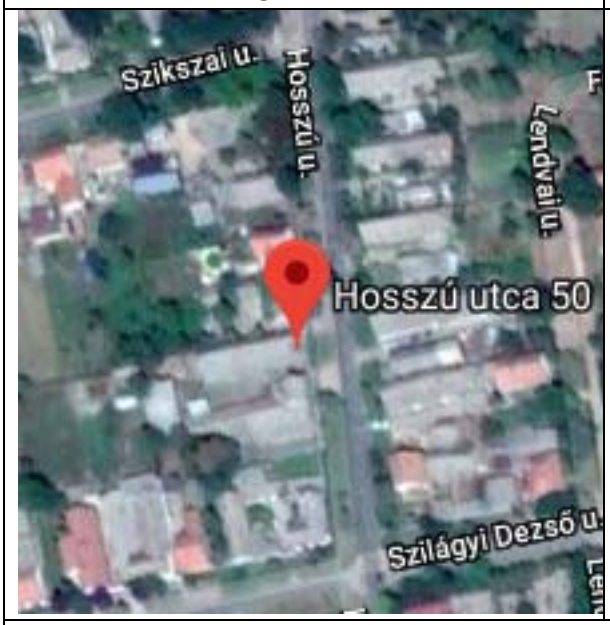
</td><td colspan="3"> 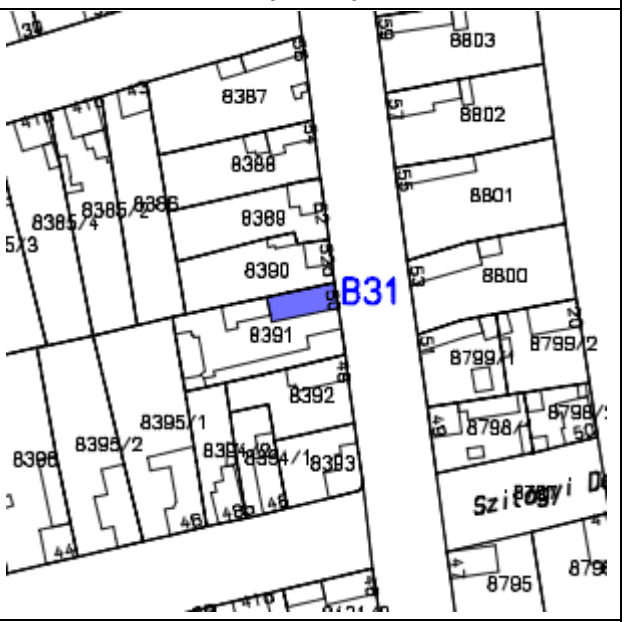
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: eklektikus kovácsműhely
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó gazdasági épület
Védendő: utcai homlokzat aránya, nyílászárók kiosztása, ablakok keretezése, vakolatdíszek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   2004
  2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B32</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Hunyadi u. 2/A</td><td colspan="2">5553</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: üzlet, lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>üzlet, lakó</td><td>XX. sz. eleje</td><td>helyreállítandó</td><td>szabadon álló</td><td>F+1</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 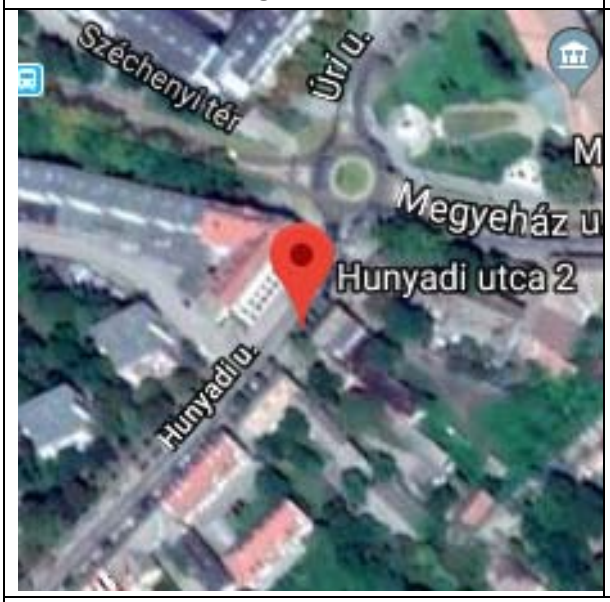
</td><td colspan="3"> 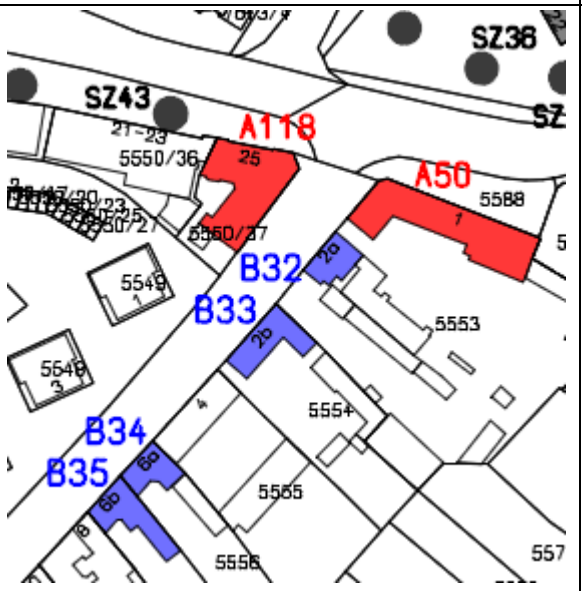
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: Földszinten üzletek, emeleten lakások, szecessziós
Települési arculatot meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   2004
  2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B33</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Hunyadi u. 2/B</td><td colspan="2">5554</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td></td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 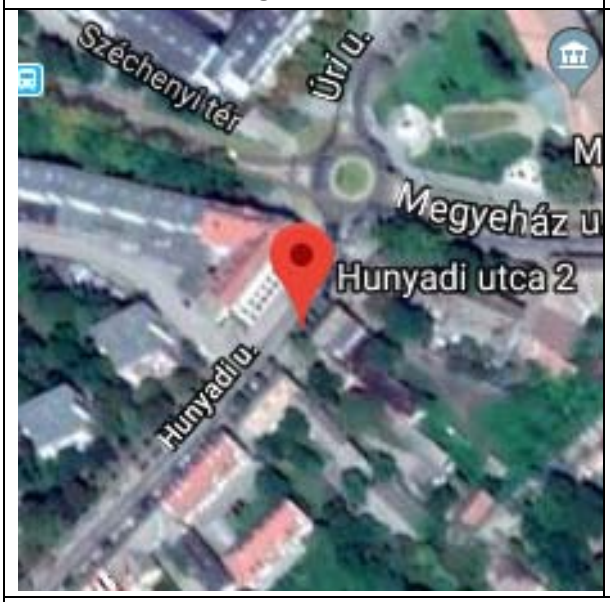
</td><td colspan="3"> 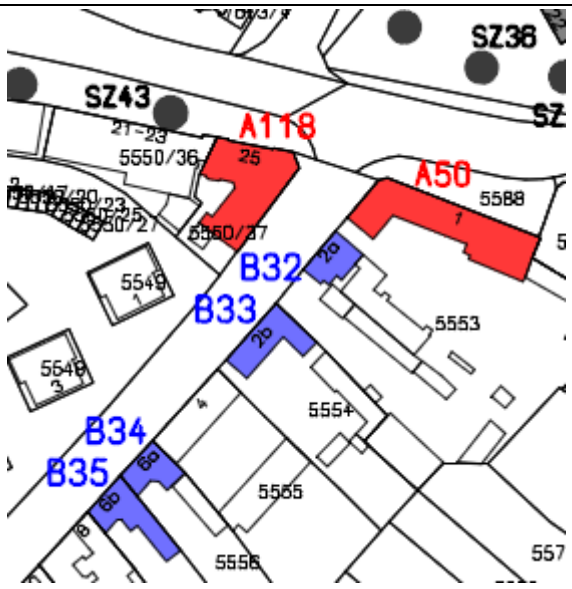
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, romantikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület
Védendő: utcai homlokzat, nyílászárók kiosztása, osztása, ablakok keretezése, vakolatdíszek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B34</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Hunyadi u. 6/A</td><td colspan="2">5556</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td></td><td>helyreállítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 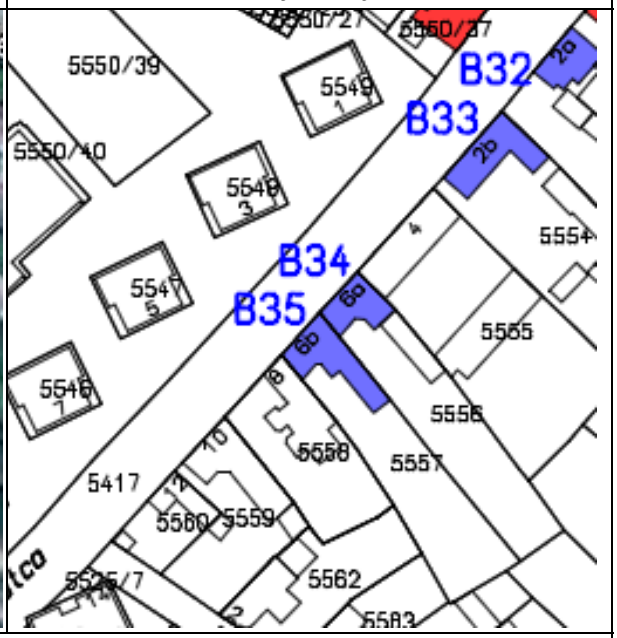
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, szecessziós
Településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró épület.
Védendő: utcai homlokzat aránya, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B35
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Hunyadi u. 6/B**		**5557**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	századfor-duló körül	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

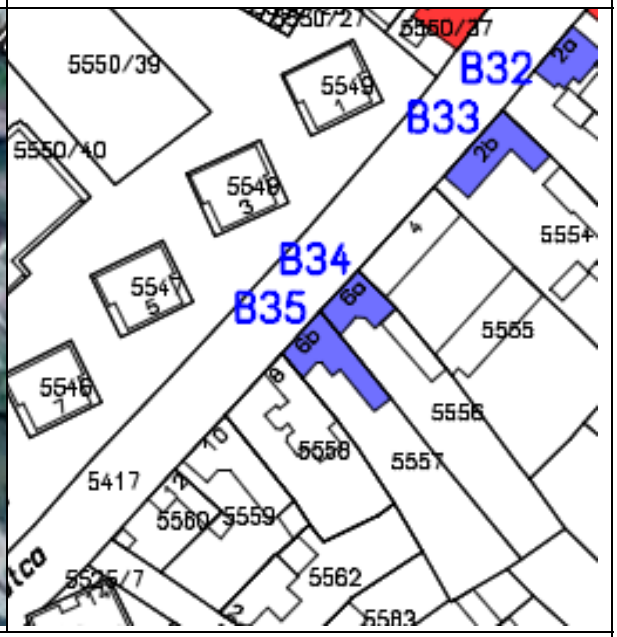

Leírás: lakóház, eklektikus

Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: homlokzati díszítőelemek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B36</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">József A. u 1.</td><td colspan="2">704/2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: iskola</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>konyha</td><td>1882</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3">
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: Központi konyha, az első polgári leányiskola, eklektikus
A gondosan megtervezett főhomlokzat tengelyképlete 2+3+1+3+2. A kváderes díszítésű pilaszterek a lábazattól a koronázópárkányig futnak. A két szélső szárny ablakait vakolatkeret fogja össze. A könyöklőpárkány végigfut a homlokzaton, az ablakok fölötti erőteljes timpanon konzolos alátámasztású. A második és a harmadik szerkezeti egység 3–3 ablakát fönt hangsúlyos ablakpárkány és 1–1 timpanon fogja össze, a keret függőleges tagolói itt két oldalt lizénák, közbül féloszlopok. A főpárkány fogazott, a középre helyezett bejárati részt az attikafal is kiemeli. Tetőszerkezete kontyolt. Az előkertes épület kerítése kovácsoltvas rácsozatú tégla lábazaton.
A kellemes küllemű épület kicsinységénél fogva polgári leányiskola céljára valóban nem volt alkalmas, ezért rendeltetése többször változott.
http://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/Mako/pages/html/Mako2.html
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó kulturális jelentőséggel bíró épület
Védendő: utcai homlokzat aránya, nyílászárók kiosztása, ablakok keretezése, vakolatdíszek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
</table>

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B37
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**József A. u 2 – 4.**		**7**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** üzletház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
üzlet	XX. sz. eleje	felújítva	zártsorú	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

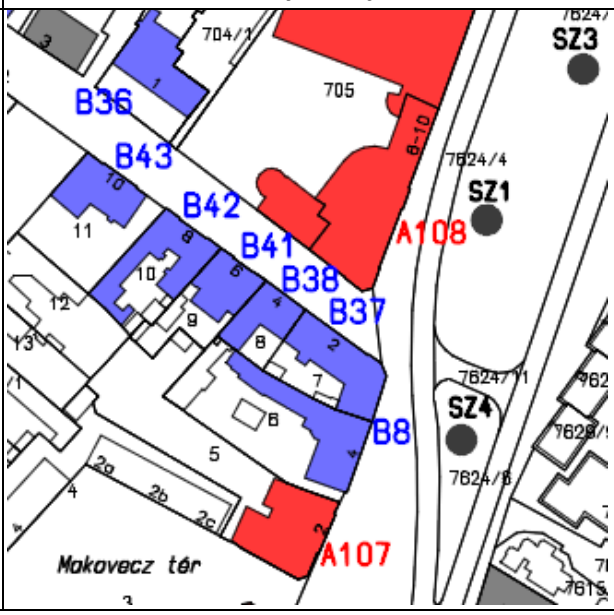

Leírás: üzletház, szecessziós

Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó épület.

Védendő: utcai homlokzat aránya, nyílászárók kiosztása, homlokzati díszítőelemek, tagozatok

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B38</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">József A. u 2 – 4.</td><td colspan="2">8</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: üzletház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>üzlet</td><td>XX. sz. eleje</td><td>felújítva</td><td>zártsorú</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="4"> 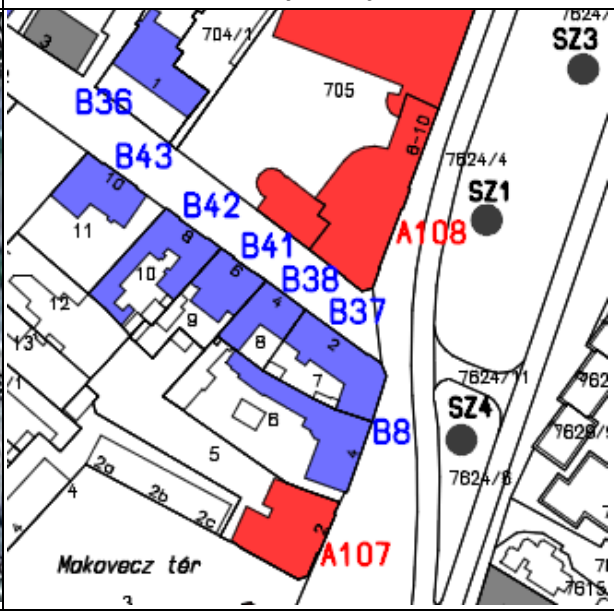
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: üzletház, szecessziós
Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó épület.
Védendő: utcai homlokzat aránya, nyílászárók kiosztása, homlokzati díszítőelemek, tagozatok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">   1983
  2004 2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B39
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**József A. u 5.**		**702/1**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1910-20	felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető

Légi felvétel

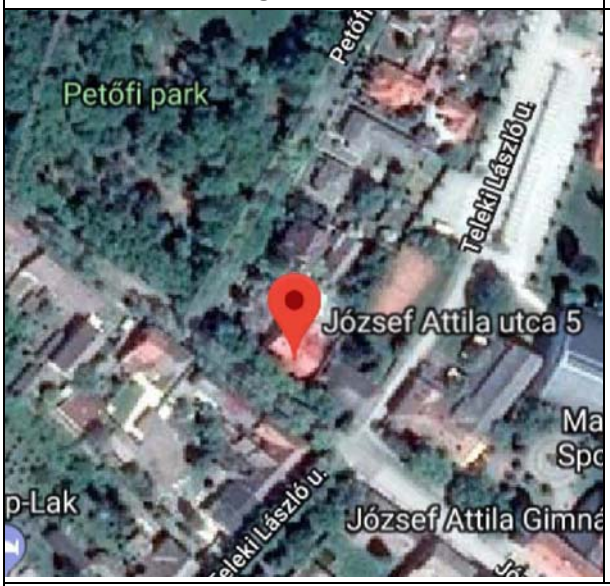

Helyszínrajz

Leírás: lakóház, szecessziós

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület

Védendő: utcai homlokzat aránya, nyílászárók kiosztása, ablakok keretezése, vakolatdíszek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B40
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**József A. u 13.**		**727**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1860 körül	90-es években felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

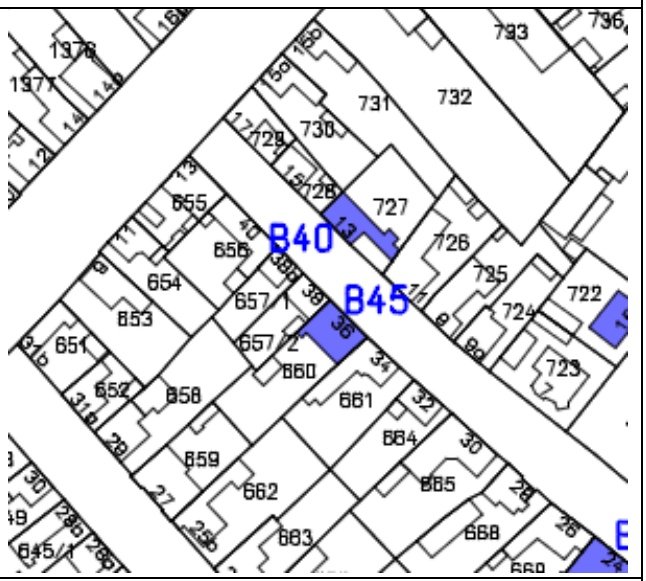

Leírás: lakóház, romantikus, /1910-es években átalakítva/

Jelentős esztétikai értékkel bíró, a településképben meghatározó épület.

Védendő: tömegarány, nyílászárók kiosztása, homlokzati díszítőelemek, tagozatok

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B41
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**József A. u 6.**		**9**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** középület		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
intézmény	1880 körül	felújítva	zártsorú	F+1	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

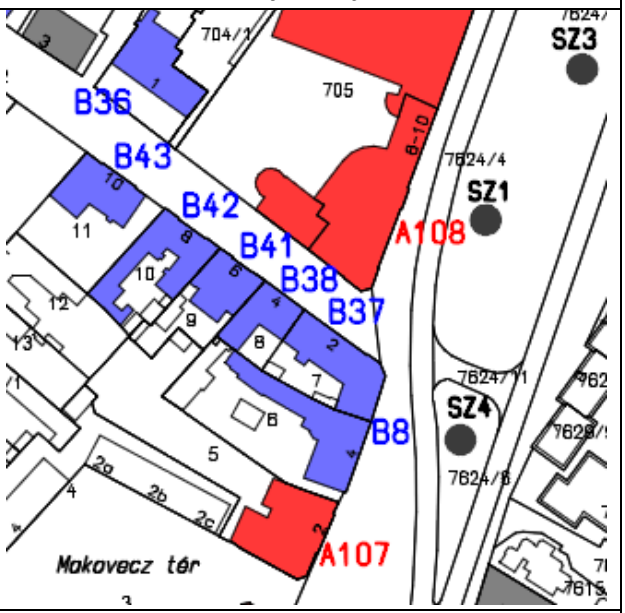

Leírás: Magyar Honvédelmi Szövetség **/**volt Úri Kaszinó**/** eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület
Védendő: utcai homlokzat aránya, nyílászárók kiosztása, homlokzati tagozatok, díszítőelemek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B42
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**József A. u 8.**		**10**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	részben felújítva	zártsorú	F	magastető

Légi felvétel

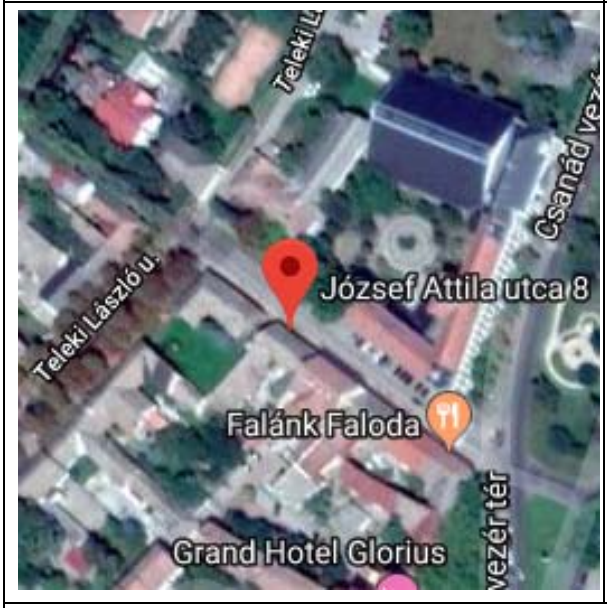

Helyszínrajz

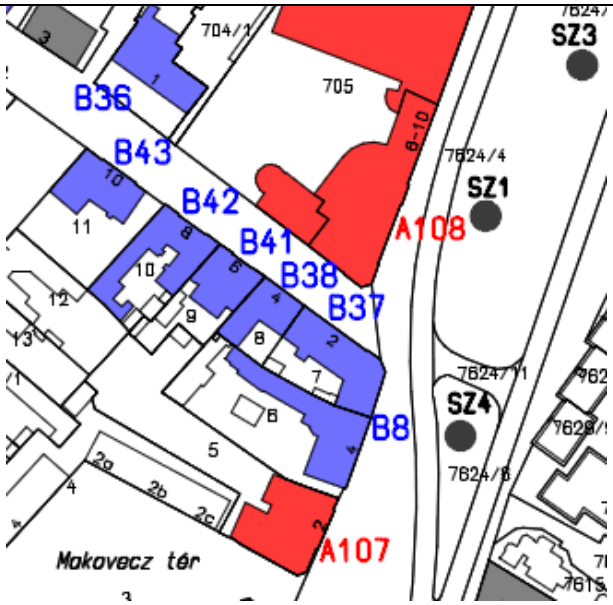

Leírás: lakóház, szecessziós
Településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró épület.
Védendő: utcai homlokzat aránya, homlokzati díszítőelemek, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B43</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">József A. u 10.</td><td colspan="2">11</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1906.</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 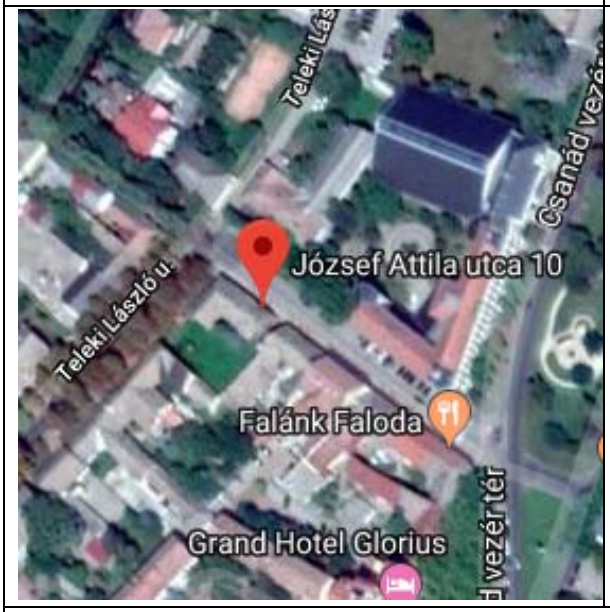
</td><td colspan="3"> 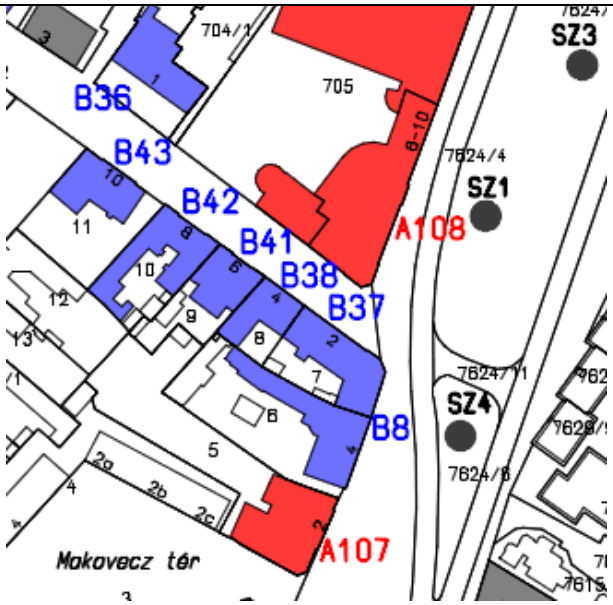
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, szecessziós
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: ablakok keretezése, vakolatdíszek</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
1983

2004

2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B44</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">József A. u 24.</td><td colspan="2">672</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XIX. sz. vége</td><td>helyreállítva, felújítandó</td><td>zártsorú</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="4"> 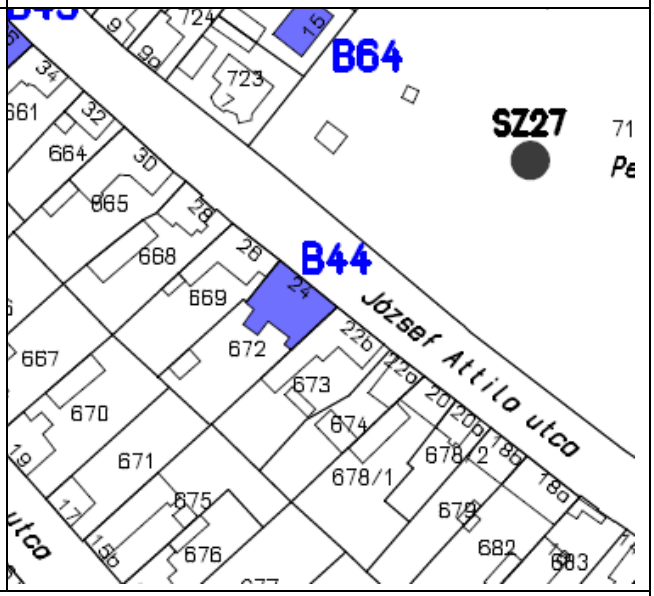
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus /neobarokk/
Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">   1983 2004
   2004 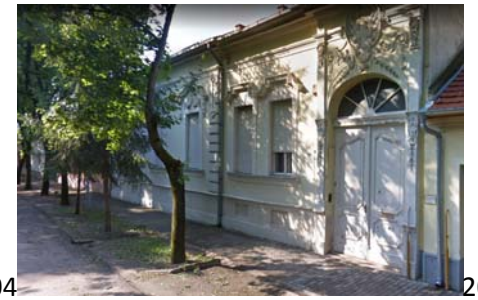 2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B45</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">József A. u 36.</td><td colspan="2">660</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. sz. eleje</td><td>felújítva</td><td>zártsorú</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="4">
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, szecessziós
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: utcai homlokzat aránya, nyílászárók kiosztása, vakolatdíszek, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">

1983

2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B46</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Justh Gyula u. 53/A</td><td colspan="2">8342</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: gazdaságiépület</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>takarmány-bolt</td><td>1870 körül</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F, F+1</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3"> 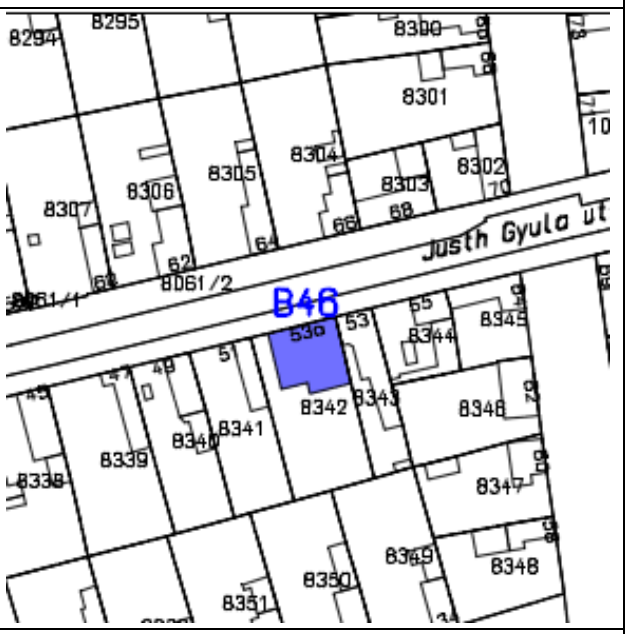
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: Takarmánybolt /volt Emília malom/, kora eklektikus
Településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró épület.
Védendő: tömegarány, nyílászárók kiosztása</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
1983

2004

2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B47</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Justh Gyula u. 40.</td><td colspan="2">8321</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: gazdasági épület</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>raktár</td><td>1890 körül</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F+1</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 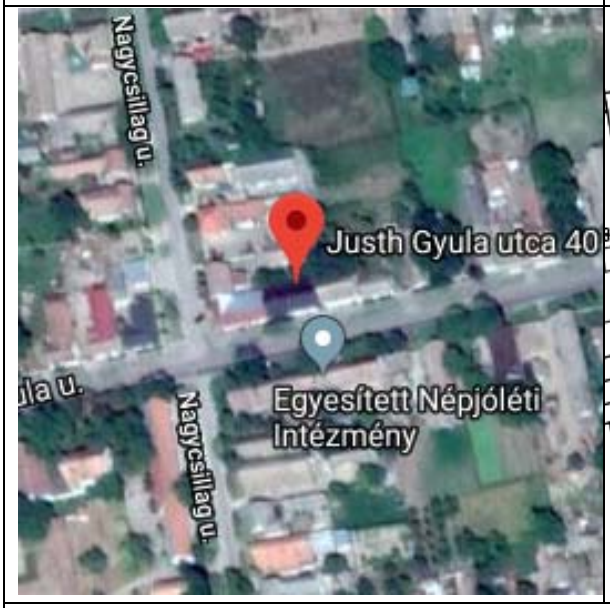
</td><td colspan="3"> 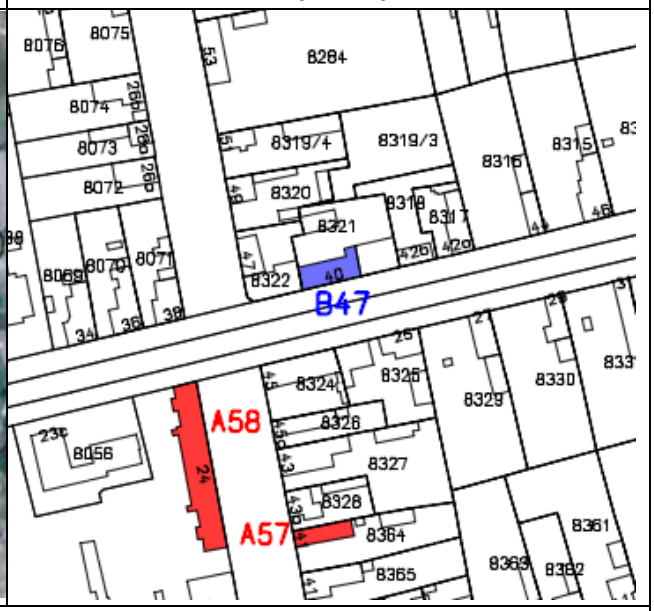
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: raktár /volt Emília malom/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó gazdasági épület.
Védendő: tömegarány, nyílászárók kiosztás, eredeti anyaghasználat</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
1983 2004
   2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B48</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Kálvin u. 3.</td><td colspan="2">5398</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1899</td><td>felújított</td><td>zártsorú</td><td>földszint</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 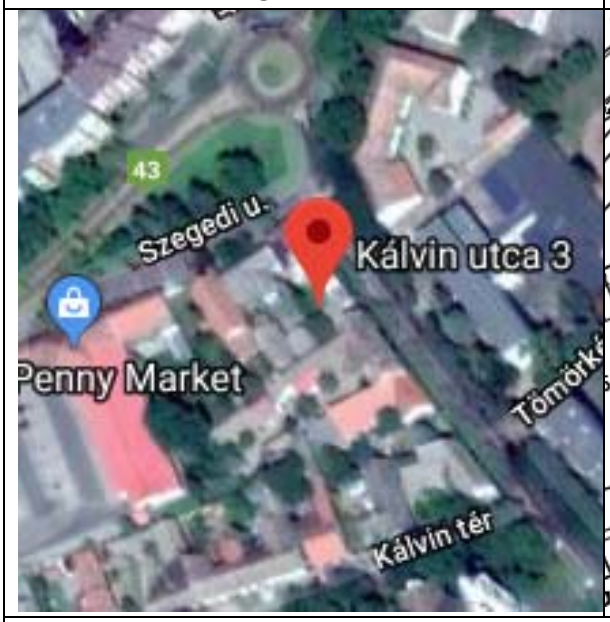
</td><td colspan="4"> 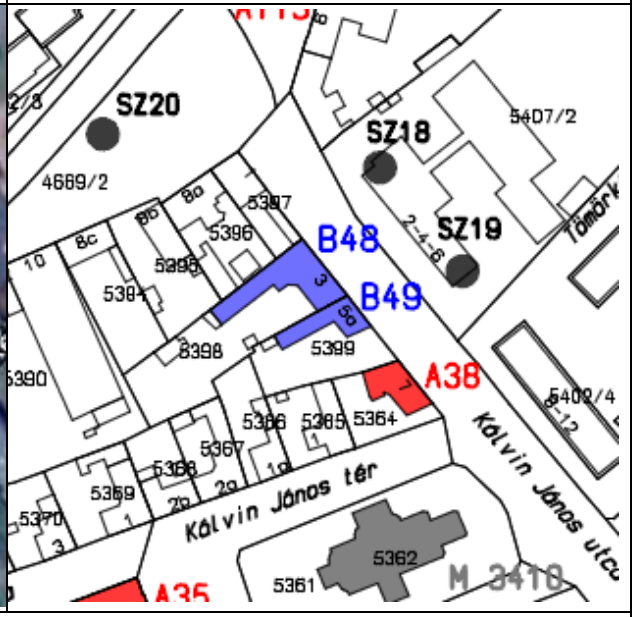
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus /neoreneszánsz/
A Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">   1983
  2004 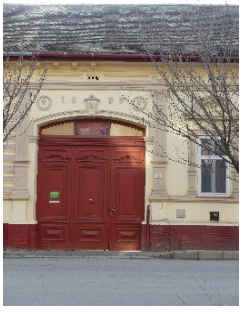 2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B49
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Kálvin u. 5.		5399	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** üzletportál		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
portál	1910-20 között	felújítva	oldalhatáron álló	földszint	magastető
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

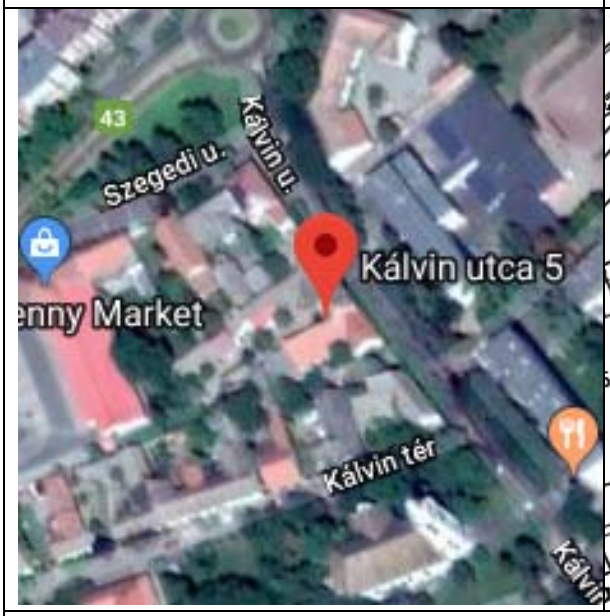

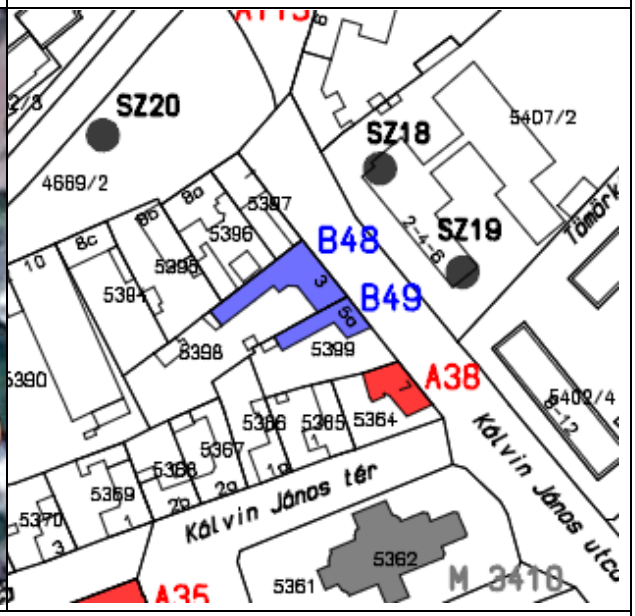

Leírás: üzletportál, szecessziós
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: nyílászáró osztása

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2004

2018

Megjegyzés: a helyi egyedi védelem „B” kategória listából törlése javasolt

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B50
Település:	Cím:		Helyrajzi szám:	
Makó	Kossuth u. 22.		807	
Települési értékkleltári szám:		Épület/építmény fajta: raktár		
Funkció	Építés ideje	Műszaki állapot	Beépítési mód:	Szintszám:	Tető:
raktár	1860 körül	felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel	Helyszínrajz
	

Leírás: eklektikus raktár (volt Nazarémus Imaház)
Települési arculatot meghatározó épület.
Védendő: tömegarány, oromzat kialakítása

Eredeti védettség:	helyi védelem 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	helyi egyedi védelem „B” kategória 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

Megjegyzés: a helyi egyedi védelem „B” kategória listából törlése javasolt

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B51</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Lehel u. 15.</td><td colspan="2">816</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: imaház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>egyházi</td><td>1880 kö</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="4"> 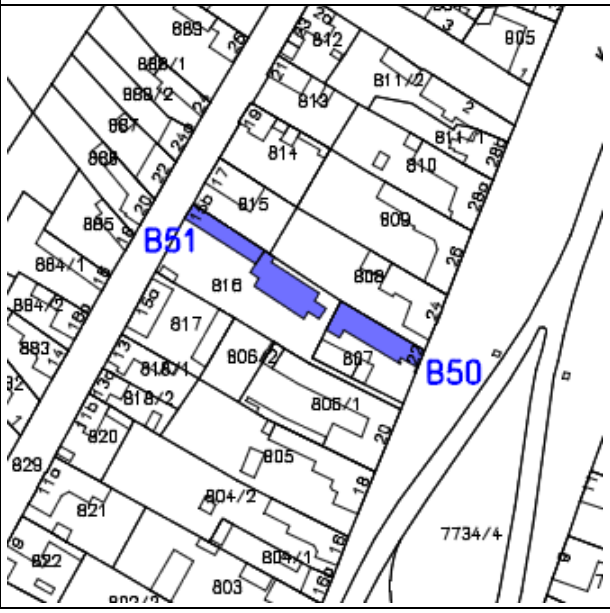
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: Nazarénus Imaház, romantikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: oromzat kialakítása</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
1983 2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B52
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Liget u. 9.**		**4812/1**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház, villa		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	felújítva	szabadon álló	F	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

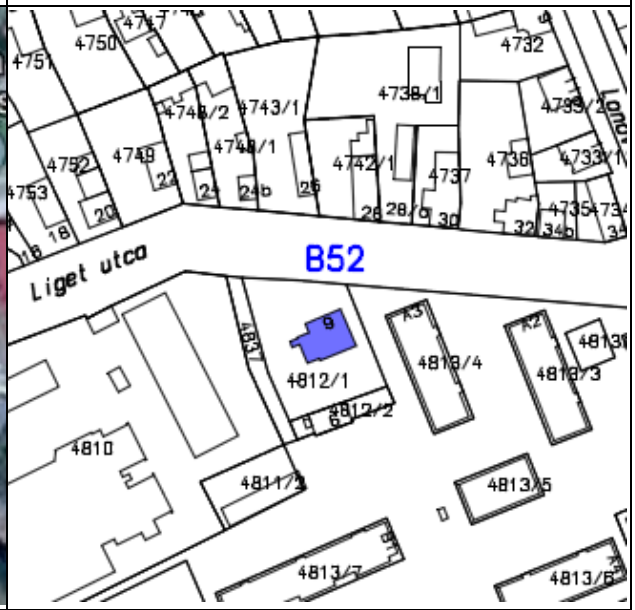

Leírás: lakóház /villa/, szecessziós,
Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó épület.
Védendő: tömegarány, nyíláskiosztás, eredeti anyaghasználat

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B53
Település:	Cím:		Helyrajzi szám:	
Makó	Liget u. 19.		5276/6	
Települési értékleltári szám:		Épület/építmény fajta: gazdasági		
Funkció	Építés ideje	Műszaki állapot	Beépítési mód:	Szintszám:	Tető:
raktár	1910-20 között	felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel	Helyszínrajz
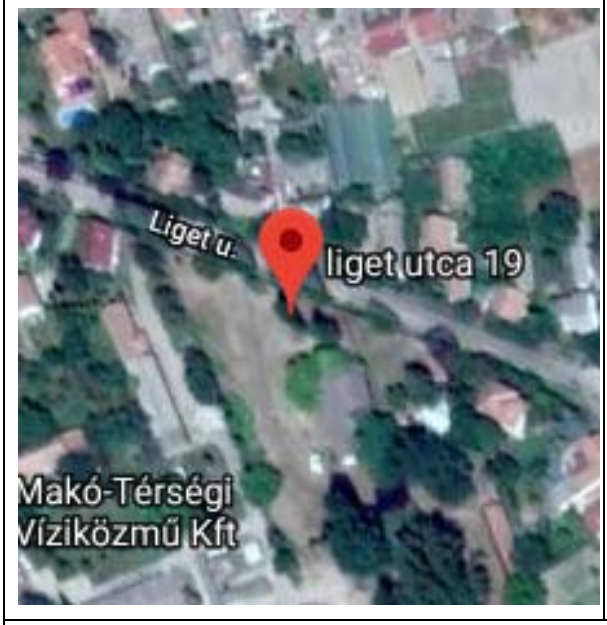	

Leírás: Vízmű raktár, eklektikus /volt Schwarz- féle fűrésztelep/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó gazdasági épület.
Védendő: tömegarány, nyílásosztás, homlokzati díszítőelemek

Eredeti védettség:	helyi védelem 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	helyi egyedi védelem „B” kategória 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

Megjegyzés: a helyi egyedi védelem „B” kategória listából törlése javasolt

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B54
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Lónyai u. 20.**		**317**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	századfor-duló körül	felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

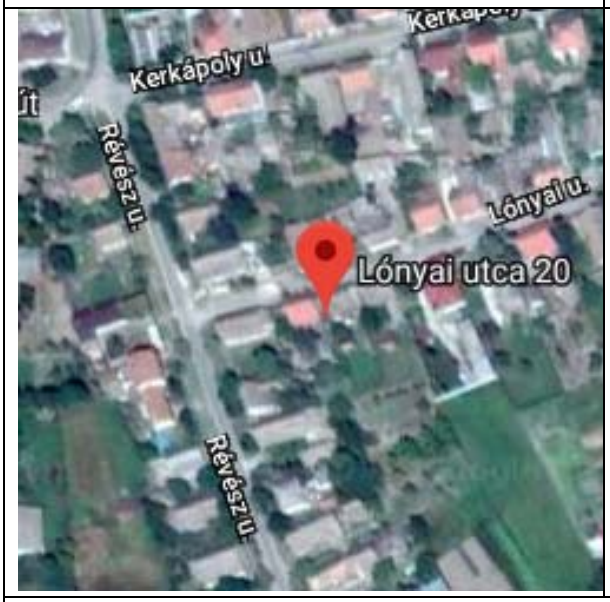

Helyszínrajz

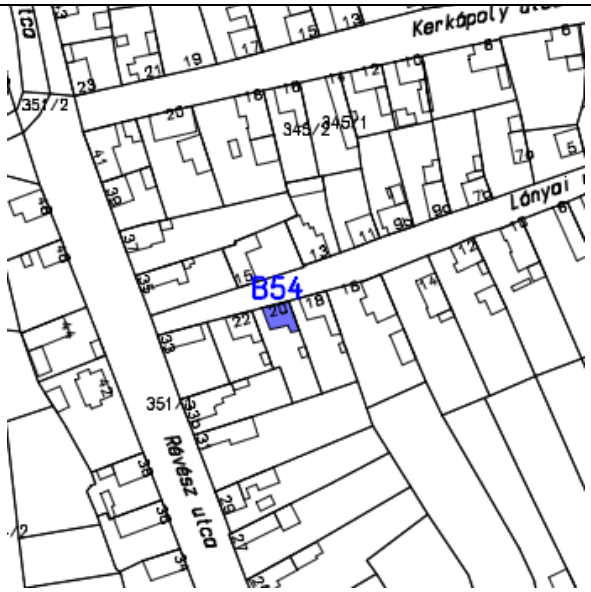

Leírás: lakóház, eklektikus

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület

Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B55</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Luther u. 2.</td><td colspan="2">7938</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: parókia</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>egyházi</td><td>XIX. sz. vége</td><td>felújítva</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 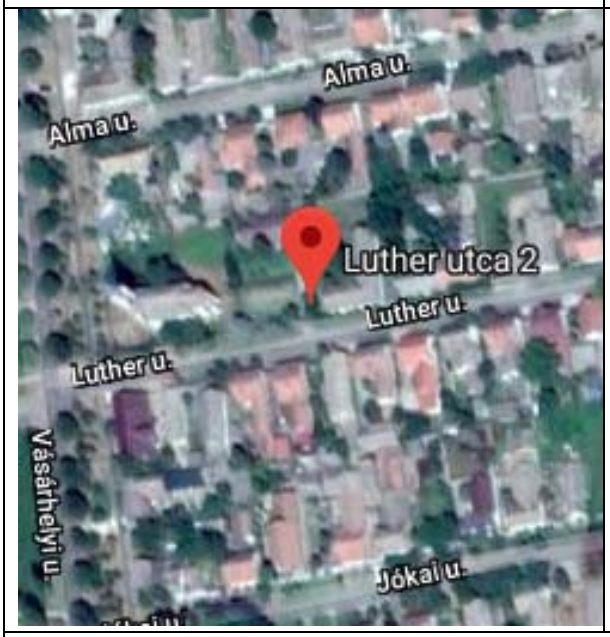
</td><td colspan="4"> 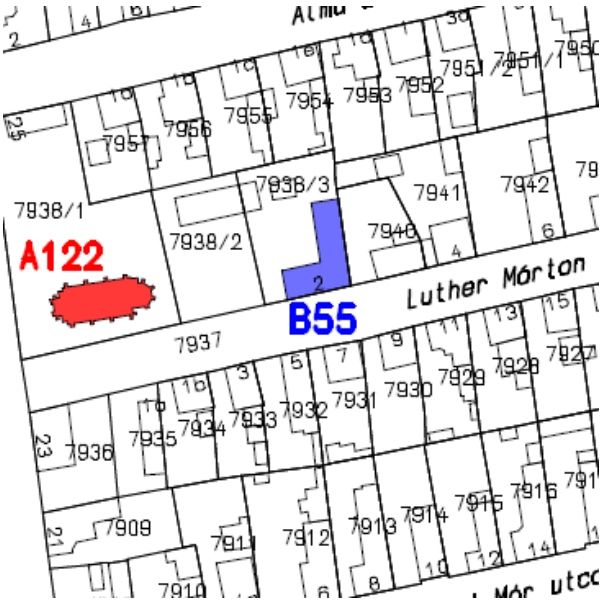
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: Evangélikus parókia, eklektikus
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
1983 2004</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B56</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Makovecz tér 3.</td><td colspan="2">3</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: középület</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>zenepavilon</td><td>2012</td><td>jó</td><td>szabadon álló</td><td>F</td><td>kupola</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 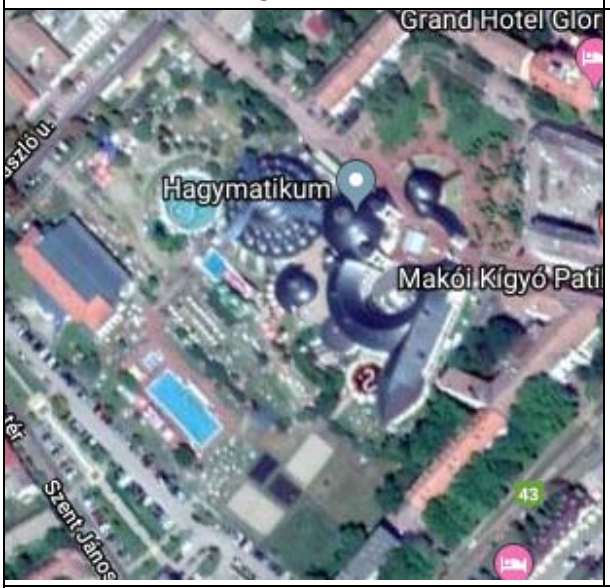
</td><td colspan="4"> 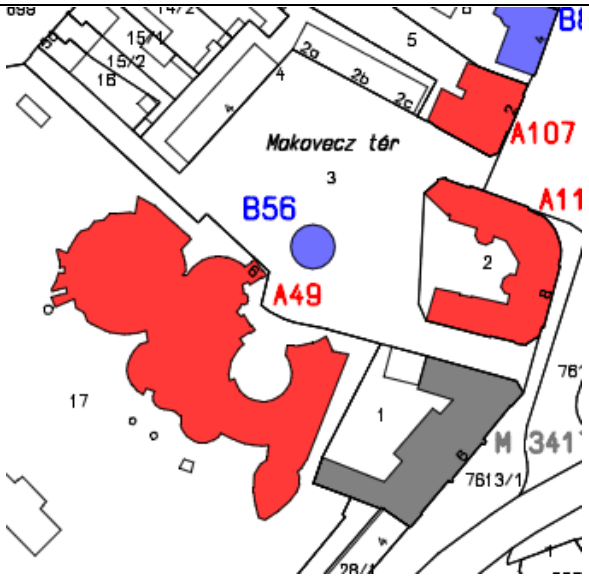
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: Makovecz Imre tervei alapján készült fedett közösségi tér a fürdő főbejáratától jobbra található, koncerteknek, kiállításoknak és más zenés rendezvényeknek biztosít helyet; felavatására 2012 júniusában került sor. A zenepavilont medence övezi, amelyen két fahíd vezet át; kettős kupolájába fából faragott madarat erősítettek.
Jelentős esztétikai értékkel bíró, a településképben meghatározó építmény.
Védendő: Makovecz Imre építészeti örökségének része</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B57
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Maros parti strandfürdő**		**11475**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** strand		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
strand	1920-30 körül	felújítva	szabadon álló	földszint	lapostető

Légi felvétel

Helyszínrajz

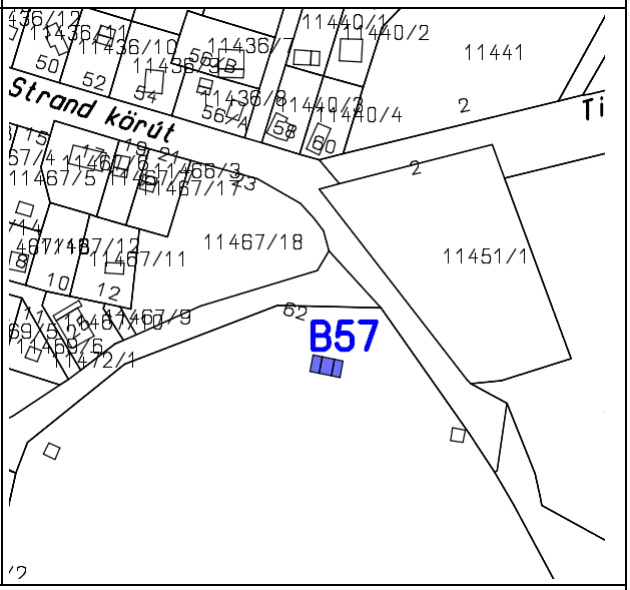

Leírás: Bejárati épület, bauhaus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegarány, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B58</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Megyeház u. 5.</td><td colspan="2">5586</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. sz. elej</td><td>részben felújított</td><td>zártsorú</td><td>földszint</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 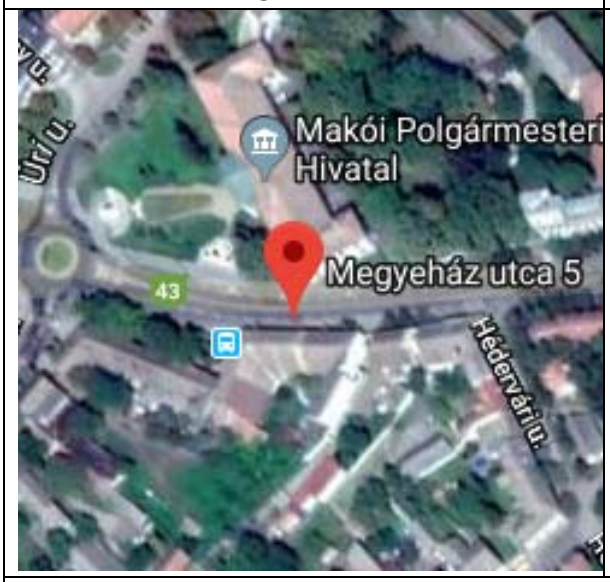
</td><td colspan="3"> 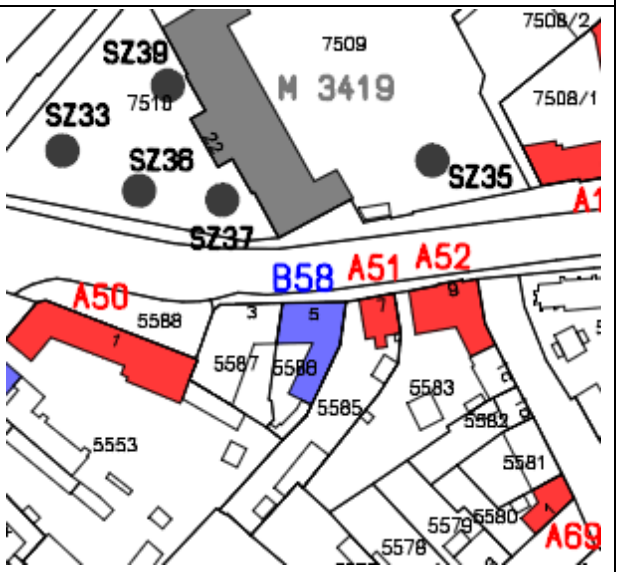
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, szecessziós
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: tömegarány, homlokzati nyílásrend, nyílásosztás</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   2004
    2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B59</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Megyeház u. 12.</td><td colspan="2">7488</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1830 körül</td><td>felújítva</td><td>zártsorú</td><td>földszint</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 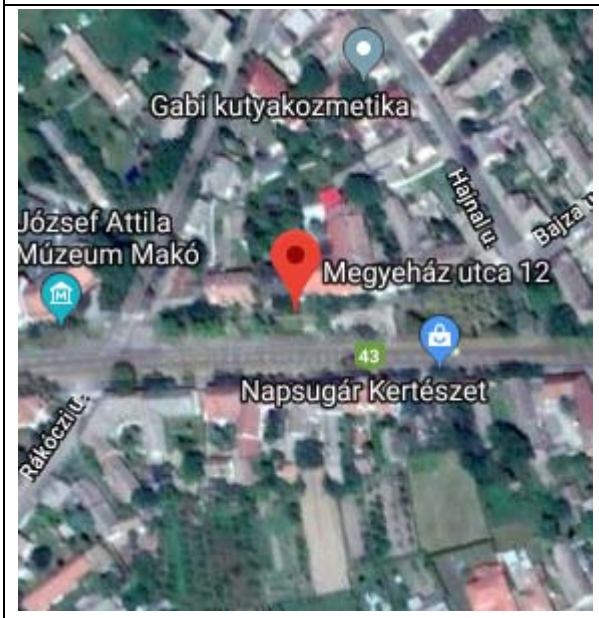
</td><td colspan="4"> 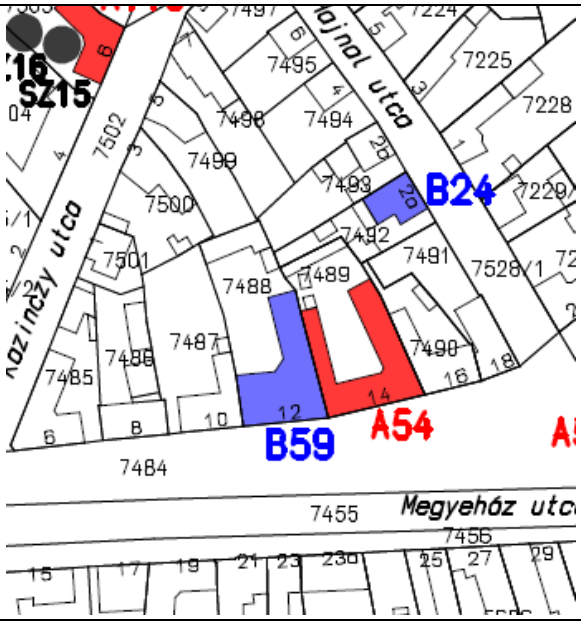
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, szecessziós; kapu: eklektikus /neobarokk/
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, kapu (helyreállítandó)</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">   1983
  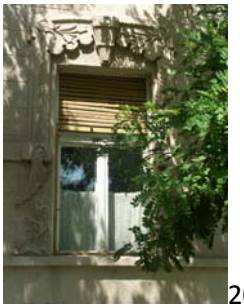 2004 2018</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B60</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Mező u. 11.</td><td colspan="2">3375</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1920-30 között</td><td>helyreállítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 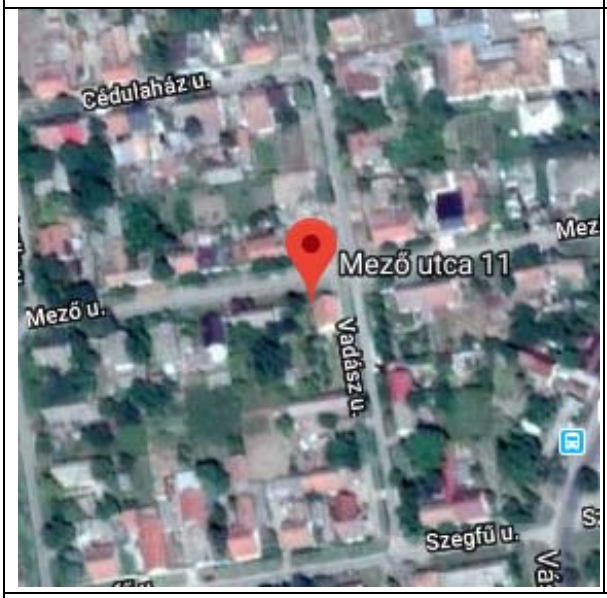
</td><td colspan="4"> 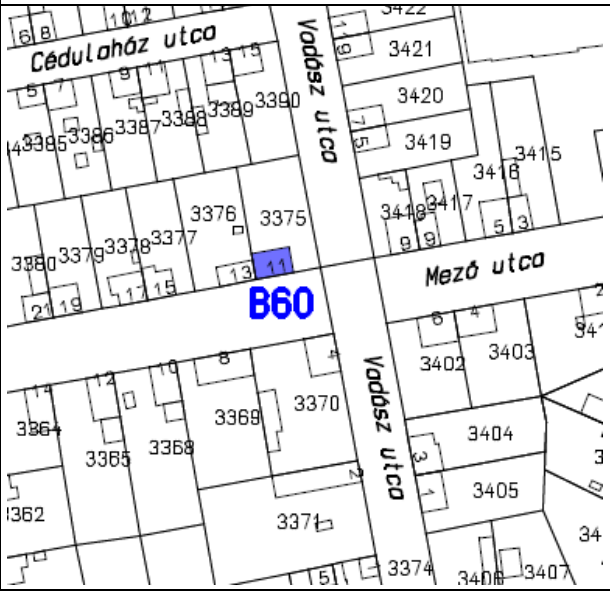
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus /neocopf/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
1983

2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B61
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Móricz Zsigmond u. 3.**		**880**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1920-30	felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

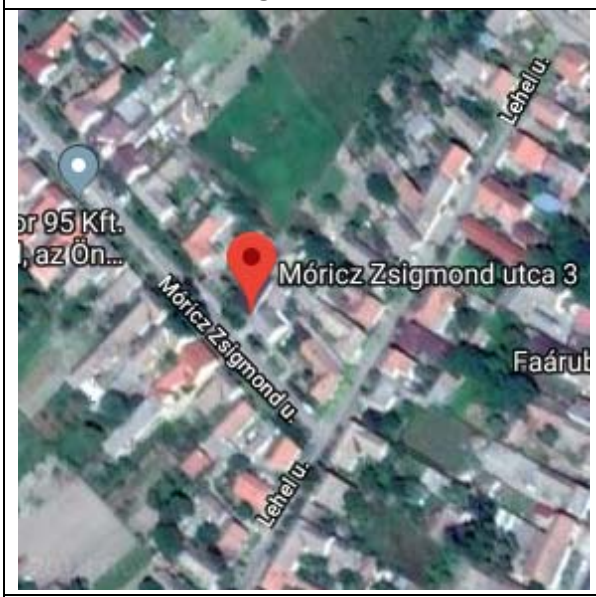

Helyszínrajz

Leírás: lakóház, eklektikus /neocopf/
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, oromzat kialakítása

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2013

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B62
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Páva u. 20.**		**84**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	századfor-duló körül	felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

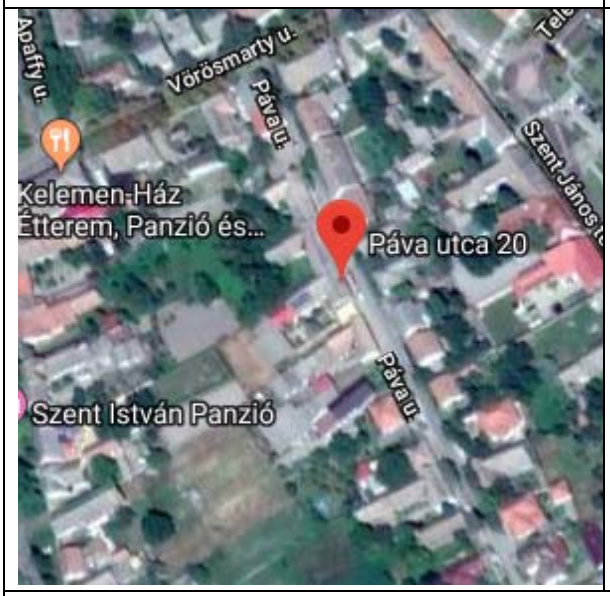

Helyszínrajz

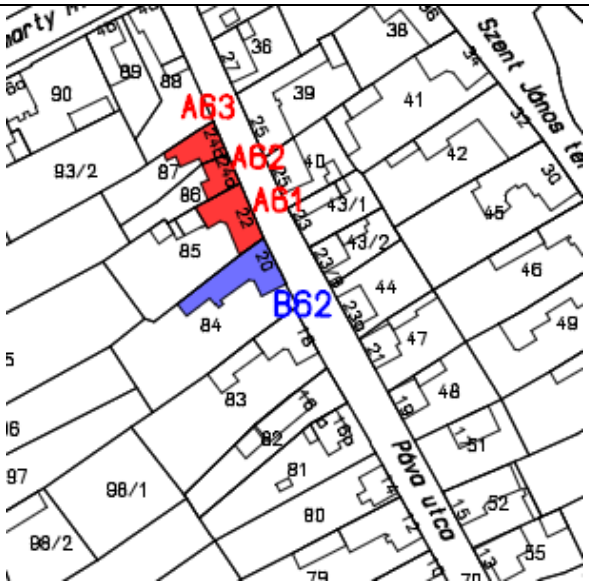

Leírás: lakóház, eklektikus

Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.

Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B63
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Petőfi park 5.**		**713**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház		felújítva	szabadon álló	F	magastető
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

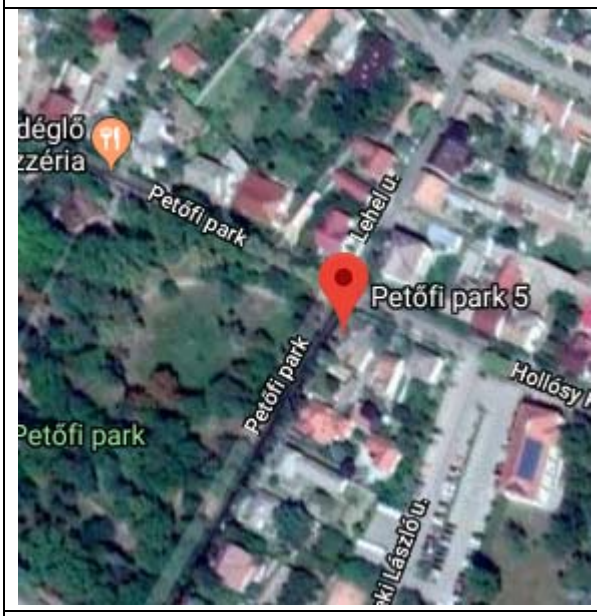

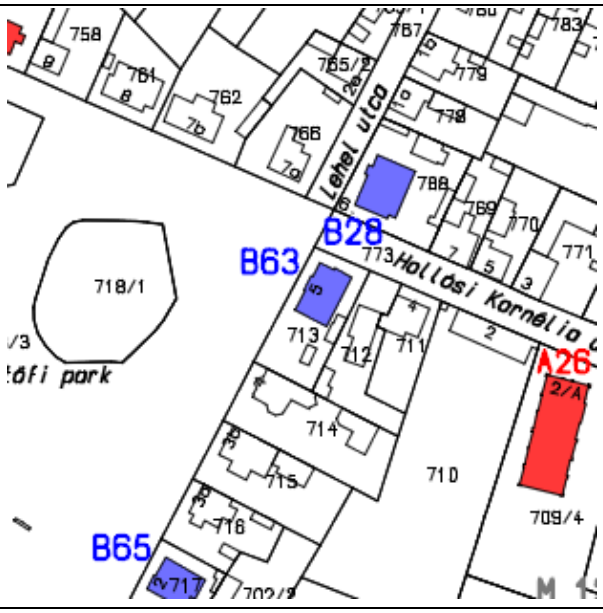

Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: tömegforma, tetőfelépítmény homlokzati tagozatok, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B64
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Petőfi park 15.**		**722**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1920-30	felújítva	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

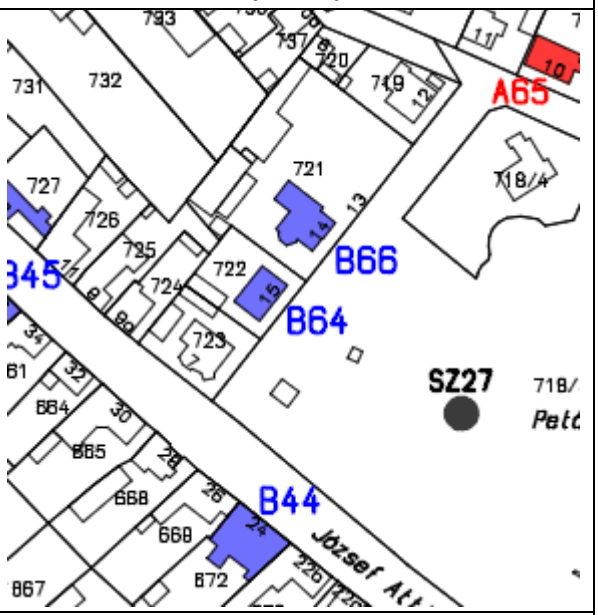

Leírás: lakóház, eklektikus /neocopf/
Települési arculatot meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, tetőfelépítmény

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B65
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Petőfi park 2.**		**717**	
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	felújítandó	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

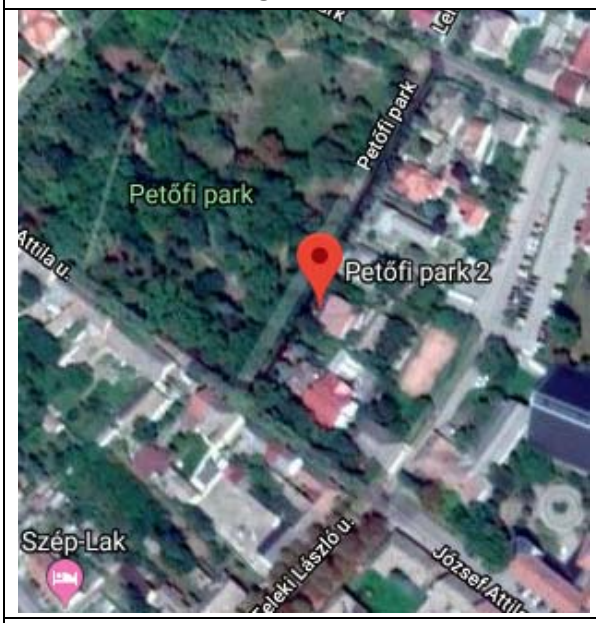

Helyszínrajz

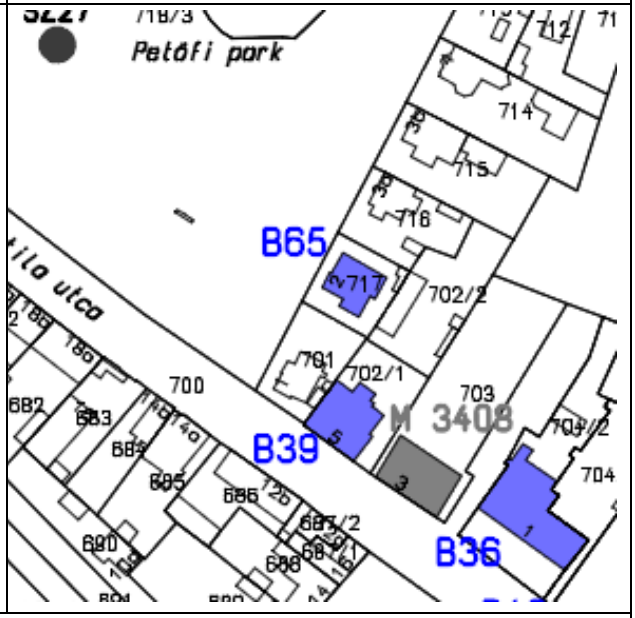

Leírás: lakóház, népi szecessziós
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B66
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Petőfi park 14.**		**721**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** bölcsőde		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
intézmény	XX. sz. eleje	felújítva	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

Leírás: Bölcsőde, népi szecessziós

Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó épület.

Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

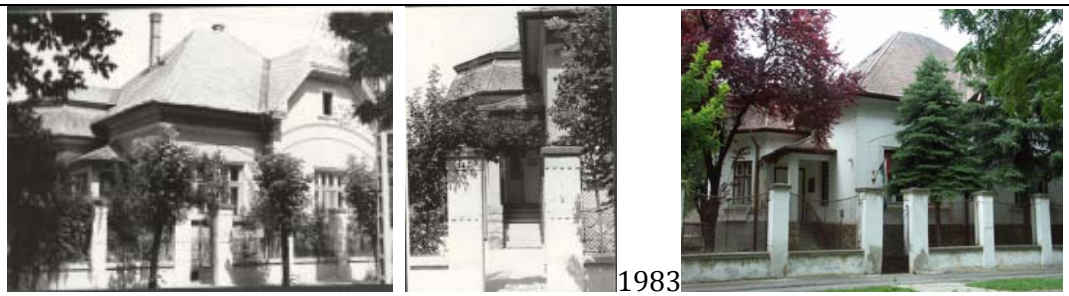

1983

2004 2018

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B67</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Rákóczi u. 9.</td><td colspan="2">5576</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. sz. forduló</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 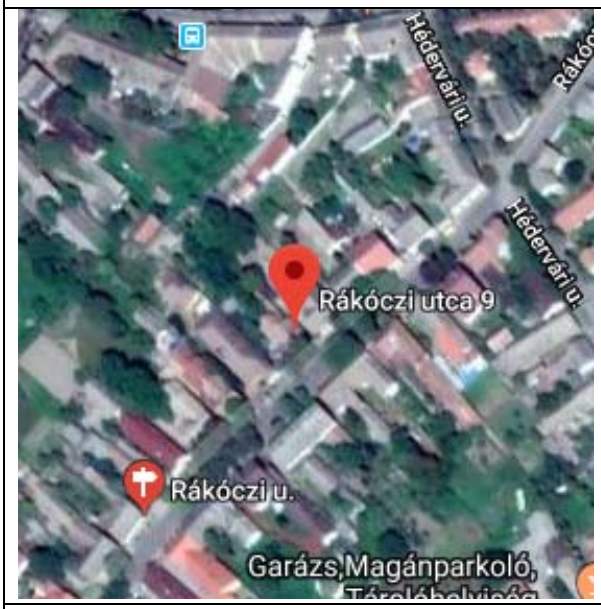
</td><td colspan="4"> 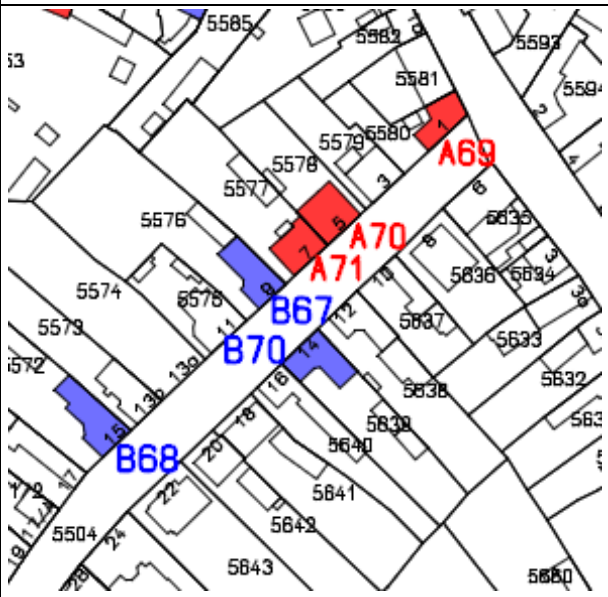
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus,
Esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">   2004
 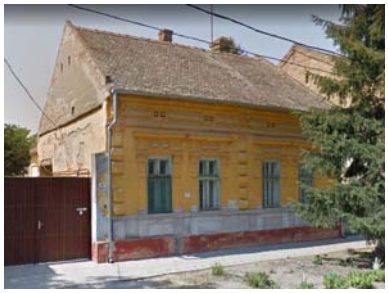 2013</td></tr>
</table>

<table>
<tr><th colspan="4">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B68</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Rákóczi u. 15.</td><td colspan="2">5572</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház kapuja</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>kapu</td><td>XX. sz. eleje</td><td>felújítandó</td><td>-</td><td>-</td><td>-</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 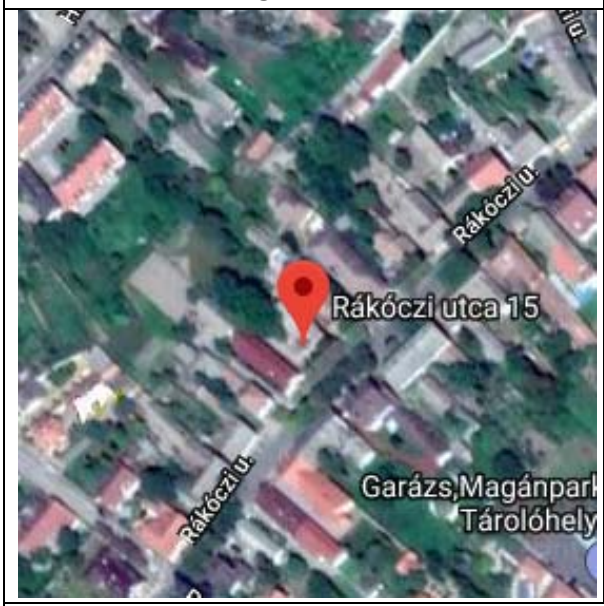
</td><td colspan="3"> 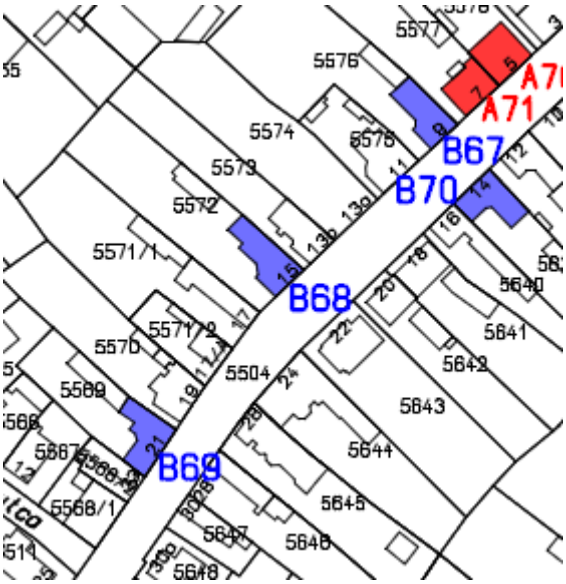
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház kapuja, eklektikus
Utcakép karakterét meghatározó építményrész.
Védendő: kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">
2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B69
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Rákóczi u. 21.**		**5569**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

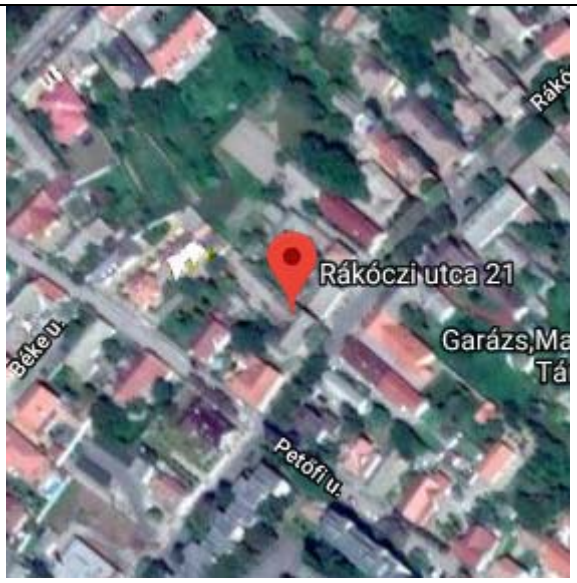

Helyszínrajz

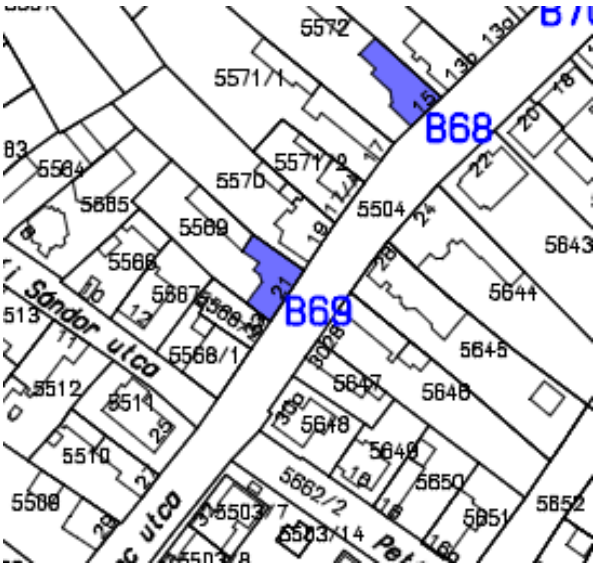

Leírás: lakóház, eklektikus /neocopf/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2004

2013

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B70
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Rákóczi u. 14.**		**5639**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	1928.	felújítva	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

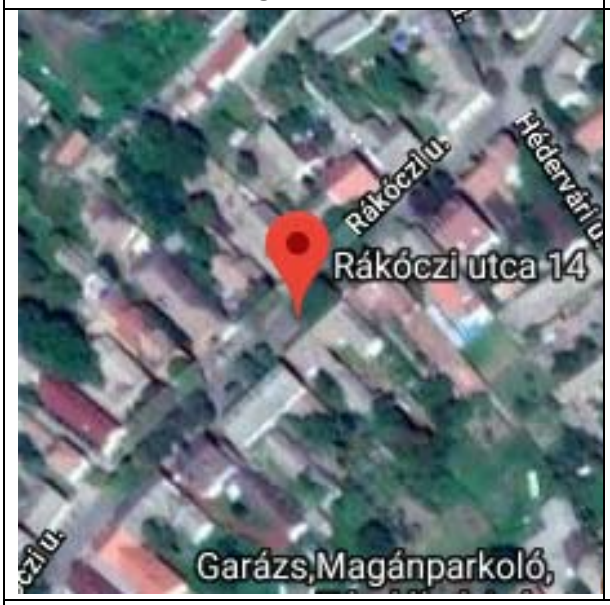

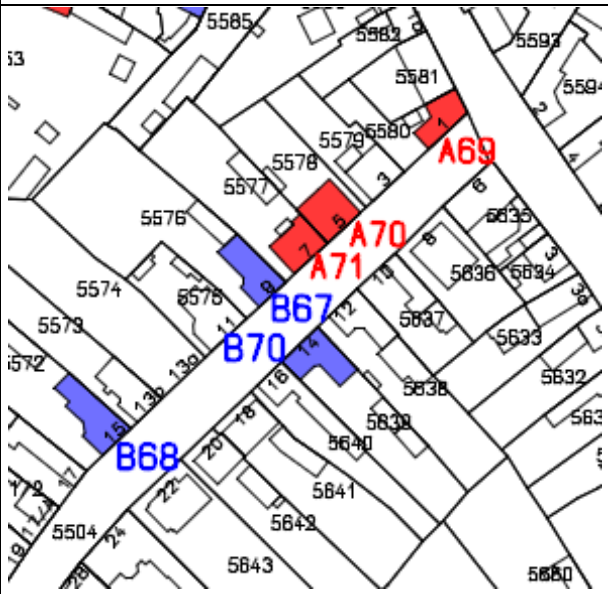

Leírás: lakóház, eklektikus /neocopf/
Jelentős építészeti értékkel bíró, településkaraktert meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B71
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	**Révai u. 7.**		**4694**	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház (villa)		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	felújítandó	oldalhatáron álló	F+1	magastető

Légi felvétel

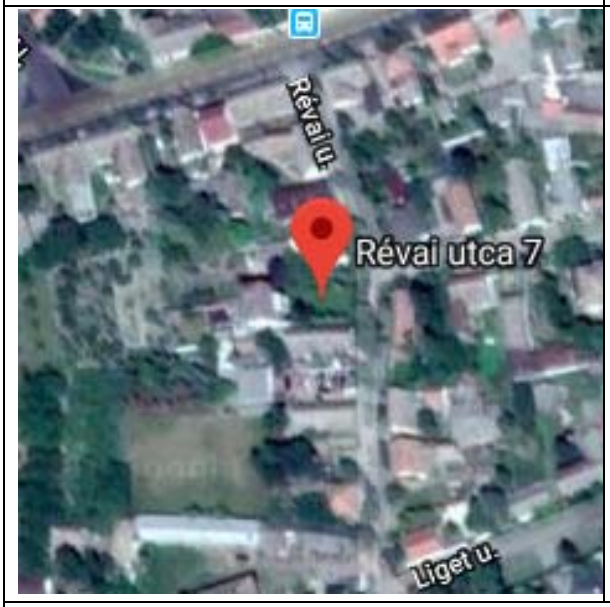

Helyszínrajz

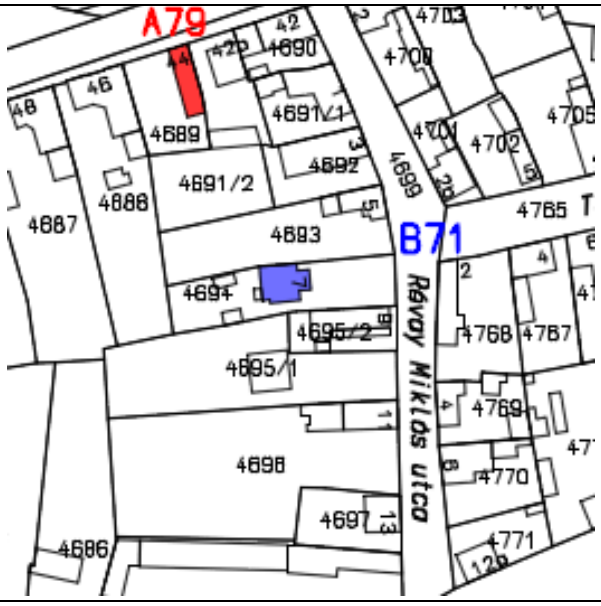

Leírás: lakóház /villa/ szecessziós
Települési arculatot meghatározó épület.
Védendő: tömegforma, tetőkialakítás, homlokzati díszítőelemek

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B72
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Szegedi u. 17.		72	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	felújítás alatt	zártsorú	F	magastető

Légi felvétel

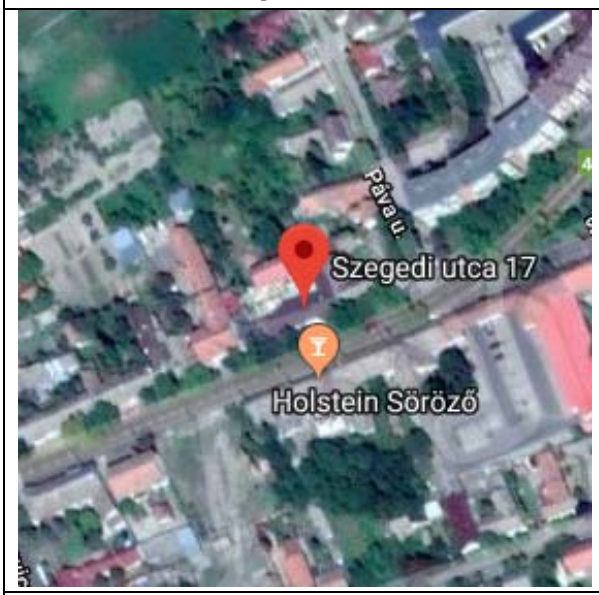

Helyszínrajz

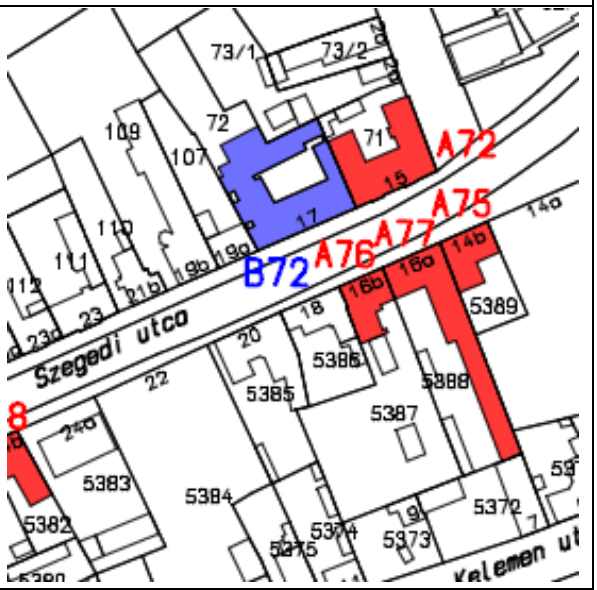

Leírás: lakóház, üzlet - szecessziós
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílászárók

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

1983

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B73
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Szegedi u. 24.		5381	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** panzió		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
szállás	1920-30	helyreállítandó	zártsorú	F	magastető

Légi felvétel

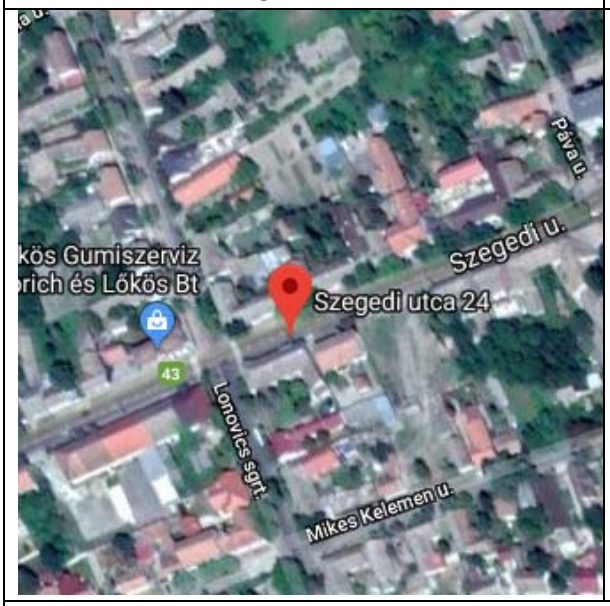

Helyszínrajz

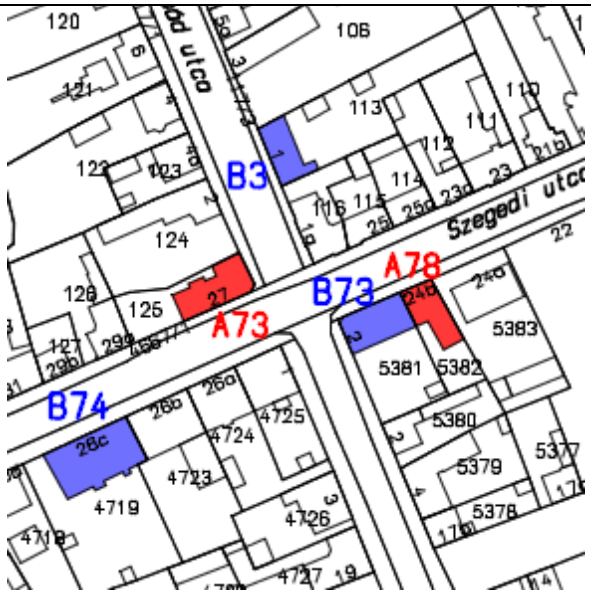

Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B74
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Szegedi u. 26/c.		4719	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	helyreállítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

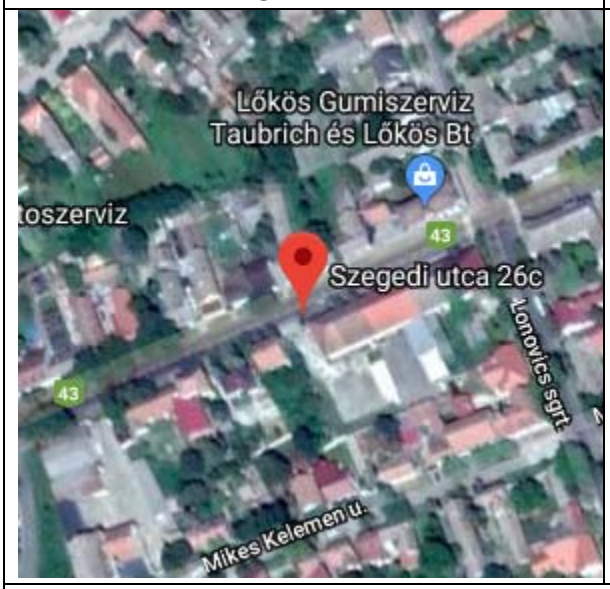

Helyszínrajz

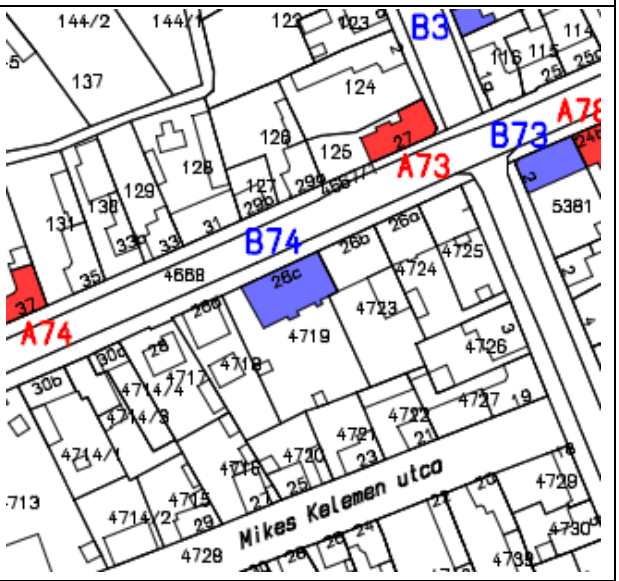

Leírás: lakóház, eklektikus
Településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, nyílászárók

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B75
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Szent István tér 3.		540	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XIX. sz. vége	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető
Légi felvétel		**Helyszínrajz**			

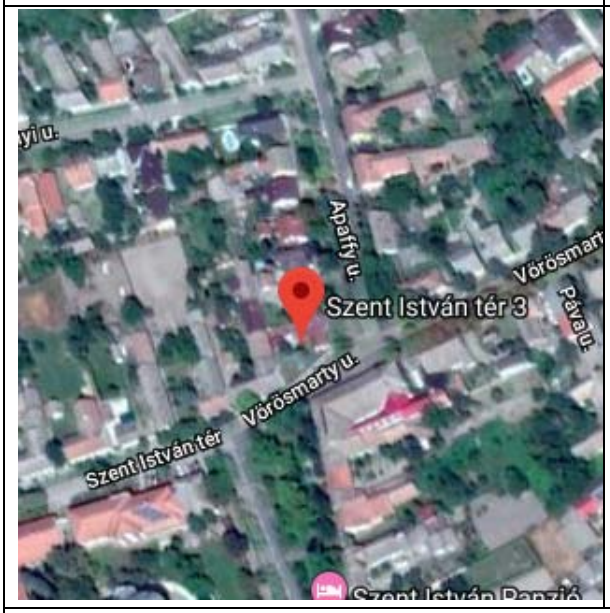

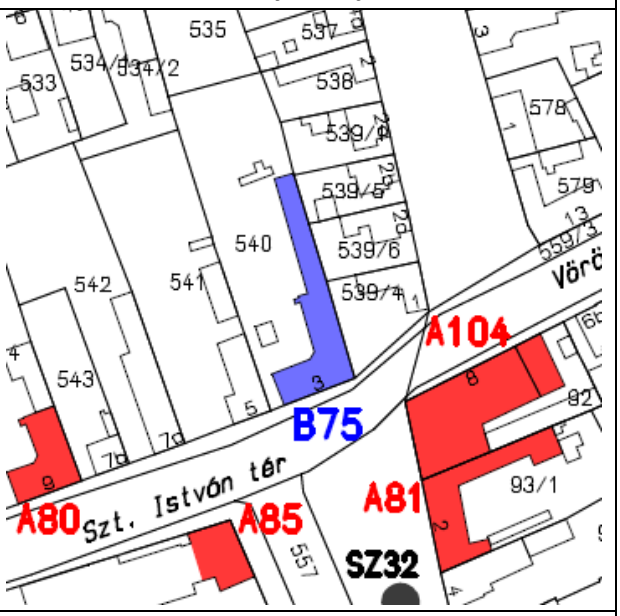

Leírás: lakóház, eklektikus /neoreneszánsz/
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílászárók

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B76</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="2">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="2">Szent István tér 13.</td><td colspan="2">546</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékkleltári szám:</td><td colspan="3">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td>Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>XX. sz. eleje</td><td>helyreállítandó</td><td>zártsorú</td><td>F</td><td>magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="3">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3">
</td><td colspan="3">
</td></tr>
<tr><td colspan="6">Leírás: lakóház, eklektikus
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="4">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="4">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="6">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="6">   2004
   2018</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B77
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Szent István tér 21.		550	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	helyreállítva felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

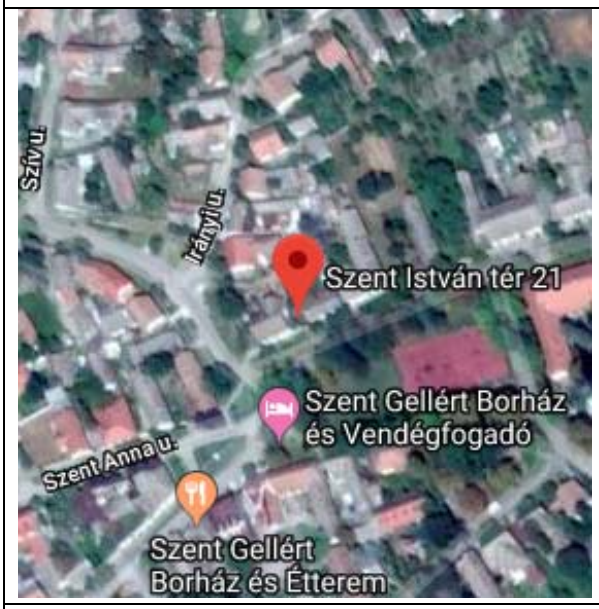

Helyszínrajz

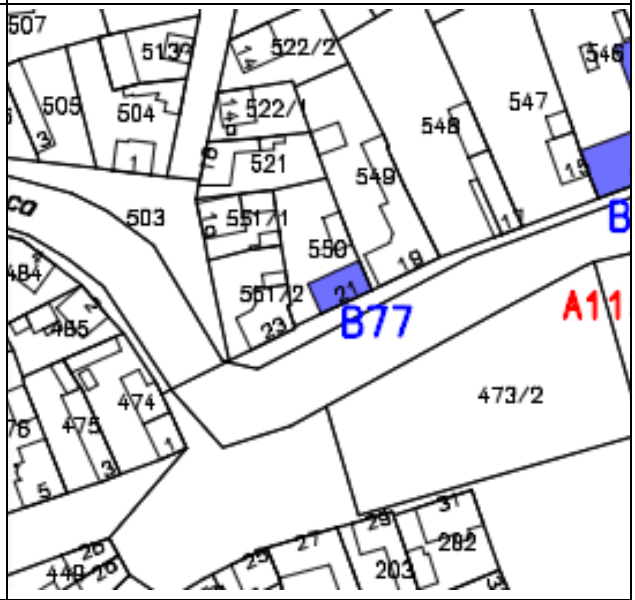

Leírás: lakóház, eklektikus
Jelentős esztétikai értékkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásosztás, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2004

2018

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖV B78</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Szent István tér 8/a.</td><td colspan="2">96</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: lakóház</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>lakóház</td><td>1920-30</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 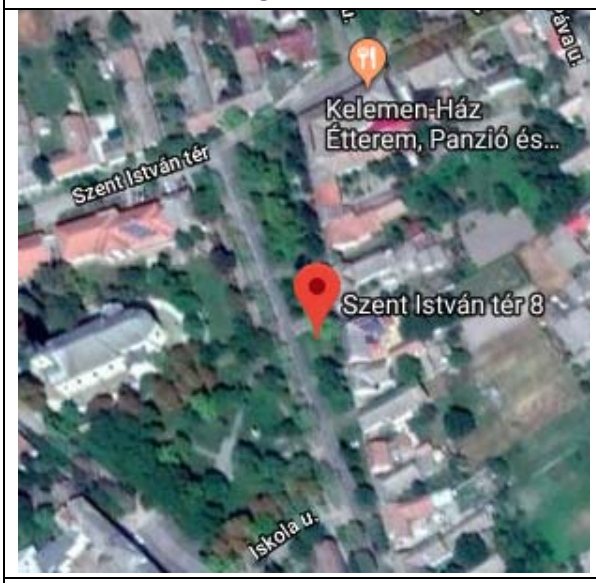
</td><td colspan="4"> 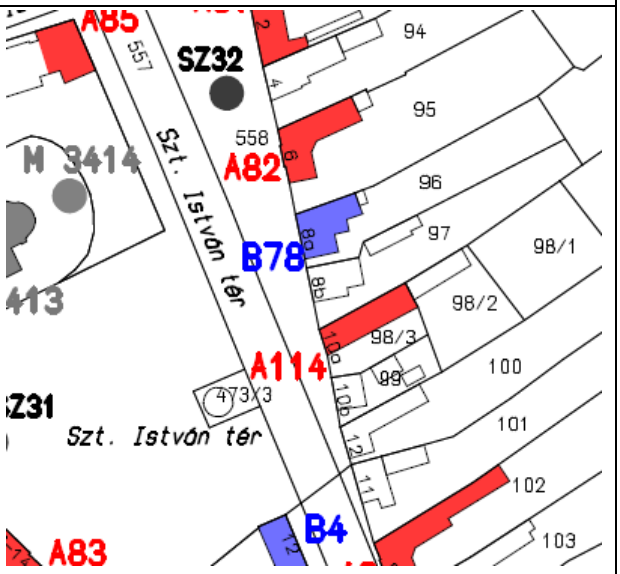
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: lakóház, eklektikus /neocopf/
A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, kapu</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi védelem
13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján</td></tr>
<tr><td colspan="2">Jelenlegi védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
1974 2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B79
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Szép u. 24.		642/3	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** lakóház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
lakóház	XX. sz. eleje	felújítandó	oldalhatáron álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

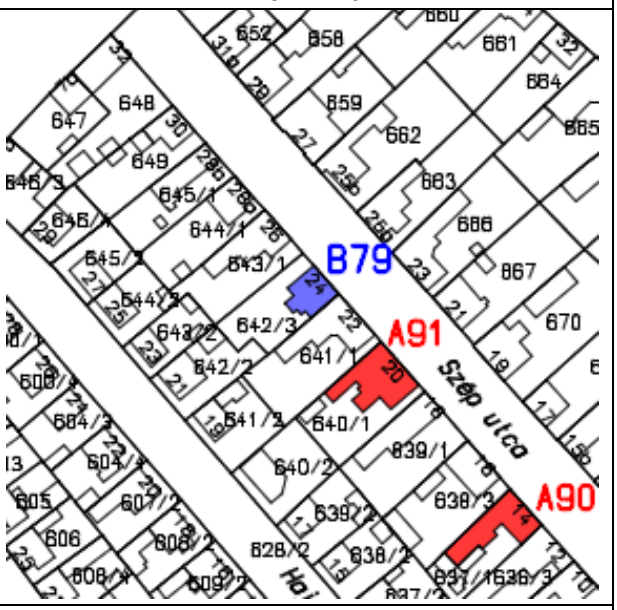

Leírás: lakóház, eklektikus
Településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2013

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B80
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Békéssámsoni út		0263/17	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** műhely		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
műhely	XIX. sz. vége	helyreállítandó	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

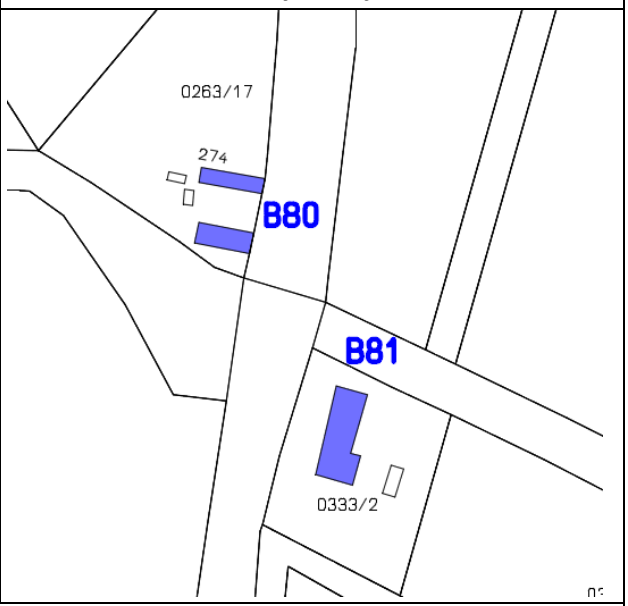

Leírás: volt kovácsműhely - eklektikus

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó jelentőséggel bíró épület

Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B81
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Békéssámsoni út		0333/2	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** vadászház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
vadászház	1875./ 1930.	felújítva	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

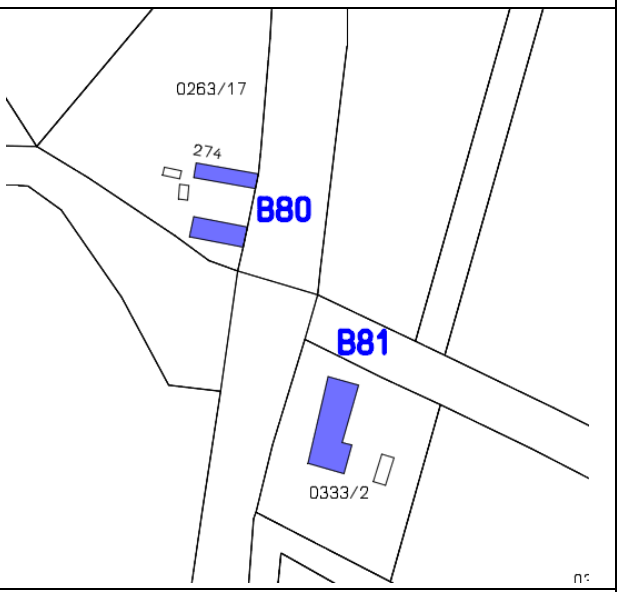

Leírás: vadászház a földeáki Vadásztársasághoz /volt iskola/
Építészetileg értékes, település arculatát meghatározó épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B82
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		Maroslelei út		087/20	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** iskola		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
iskola	1894	helyreállítandó	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel	**Helyszínrajz**
	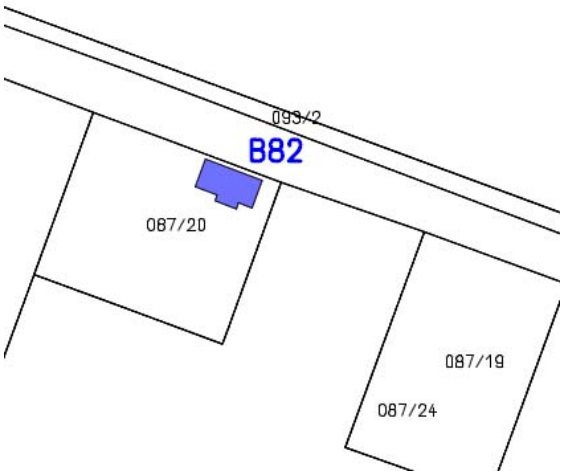

Leírás: iskola, eklektikus
Esztétikai értékekkel bíró régi épület, mely a település arculatában meghatározó.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, kapu

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B" kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

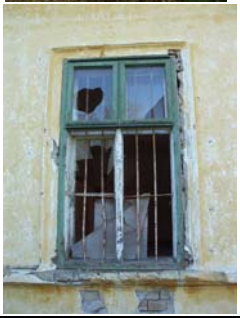

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B83
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Makó-Rákos		12002	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** iskola		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
iskola	1875	helyreállítandó	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

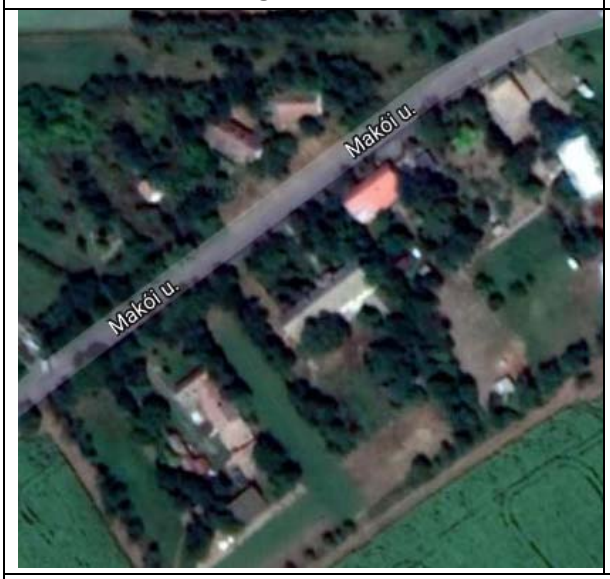

Helyszínrajz

Leírás: volt iskola
Településképet meghatározó, történeti jelentőséggel bíró épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP			Sorszám:	ÖV B84
Település:	**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó	Rákos-tanya 123.		0426/2	
Települési értékleltári szám:		**Épület/építmény fajta:** utászház		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
utászház	1930 körül	felújítandó	szabadon álló	F	magastető

Légi felvétel

Helyszínrajz

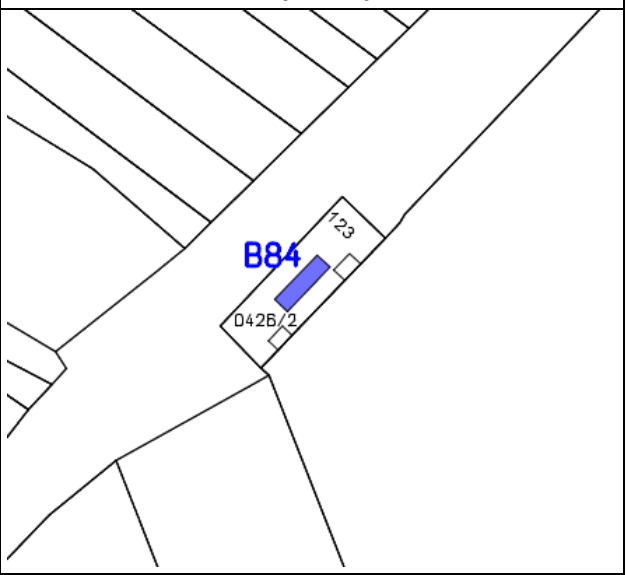

Leírás: „utászház”, korai modern

A település történetének részét képezi, településképet meghatározó épület.

Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok

Eredeti védettség:	**helyi védelem** 13/2006. (IV.27.) Makó ör. rendelete alapján
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

<table>
<tr><th colspan="5">ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP</th><th>Sorszám:</th><th>ÖVA 116</th></tr>
<tr><td colspan="2">Település:</td><td colspan="3">Cím:</td><td colspan="2">Helyrajzi szám:</td></tr>
<tr><td colspan="2">Makó</td><td colspan="3">Szent János tér 19.</td><td colspan="2">626/2</td></tr>
<tr><td colspan="3">Települési értékleltári szám:</td><td colspan="4">Épület/építmény fajta: középület</td></tr>
<tr><td>Funkció</td><td>Építés ideje</td><td>Műszaki állapot</td><td>Beépítési mód:</td><td>Szintszám:</td><td colspan="2">Tető:</td></tr>
<tr><td>intézmény</td><td>1898.</td><td>felújítandó</td><td>oldalhatáron álló</td><td>F+2</td><td colspan="2">magastető</td></tr>
<tr><td colspan="3">Légi felvétel</td><td colspan="4">Helyszínrajz</td></tr>
<tr><td colspan="3"> 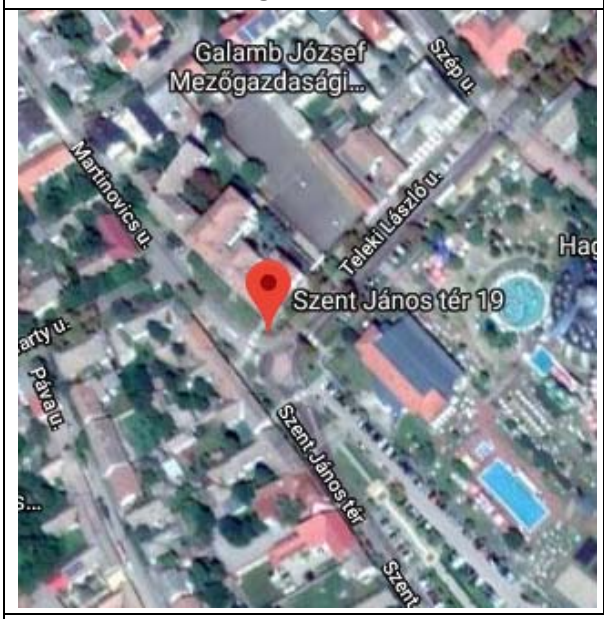
</td><td colspan="4">
</td></tr>
<tr><td colspan="7">Leírás: Kollégium /volt Pénzügyi palota/ eklektikus, eredetileg egyemeletes volt, 1924-ben építettek rá második emeletet díszes középrizalit, emeleti ablakai kettőzve, párkányzat tagolású attika zárja, a szélső rizalitok armírozottak, második emeleten hármas ablakok, a homlokzat keramittéglával burkolt, második szint vakolt
A település arculatát meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: tömegarány, tetőforma, homlokzati tagozatok, díszítőelemek, nyílásrend
Műemléki védettségre javasolt</td></tr>
<tr><td colspan="2">Eredeti védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „A” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="2">Javasolt védettség:</td><td colspan="5">helyi egyedi védelem „B” kategória
12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről</td></tr>
<tr><td colspan="7">Fényképek:</td></tr>
<tr><td colspan="7">
1983 2004</td></tr>
</table>

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B86
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó		**Megyeház u. 1-3.**		**5553**	
Települési értékleltári szám:			**Épület/építmény fajta:** üzlet		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
üzlet		részben felújítva	zártsorú	F	magastető
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		

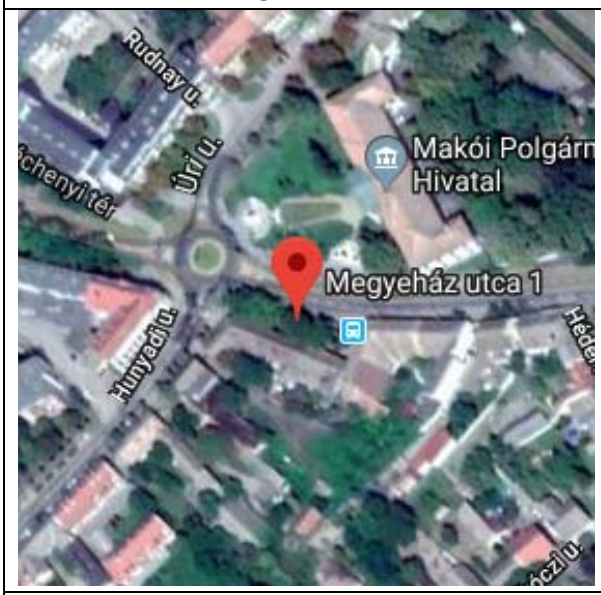

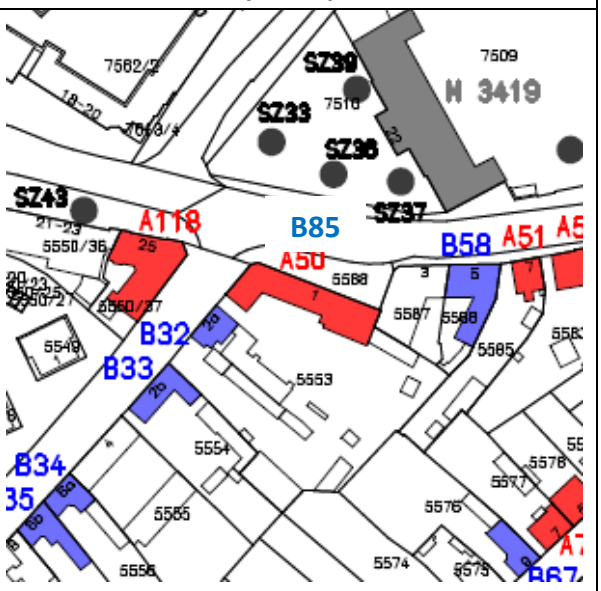

Leírás: üzletek, eklektikus
Településképet meghatározó, történeti, építészeti értéket képviselő épület.
Védendő: homlokzati díszítőelemek, tagozatok, nyílásrend, nyílásosztás

Eredeti védettség:	**helyi egyedi védelem „A” kategória A50** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről
Jelenlegi védettség:	**helyi egyedi védelem „B” kategória** 12/2018. (VII.31.) önk. rendelet Makó város településképének védelméről

Fényképek:

2004

2018

ÉRTÉKVÉDELMI ADATLAP				Sorszám:	ÖV B85
Település:		**Cím:**		**Helyrajzi szám:**	
Makó					
Települési értékkleltári szám:			**Épület/építmény fajta:**		
Funkció	**Építés ideje**	**Műszaki állapot**	**Beépítési mód:**	**Szintszám:**	**Tető:**
Légi felvétel			**Helyszínrajz**		
Leírás: **Védendő:**					
Eredeti védettség:					
Jelenlegi védettség:					
Fényképek:					

MAKÓ VÁROS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI
RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

JELMAGYARÁZAT:

NYILVÁNTARTOTT RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

PONTOSÍTOTT, ÚJ RÉGÉSZETI LELŐHELYEK

HALOMSÍROK

MAKÓ VÁROS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI
2021.

HELYI ÉPÍTÉSI SZABÁLYZAT

ZÁRÓ SZAKMAI VÉLEMÉNY KÉRÉSÉHEZ ÖSSZEÁLLÍTOTT DOKUMENTÁCIÓ

2021. AUGUSZTUS

TERVEZŐ:

Terra Stúdió Kft.
1034 Budapest, Szomolnok u. 14.

Településrendezés:	**Csarkóné Kelemen Ágnes** vezető településrendező tervező, terület- és településfejlesztési szakokleveles építészmérnök (01-0760)	TT/1 01-0760 TR 01-0760 É 01-0760
Településrendezés, tájrendezés, zöldfelületek, környezetvédelem:	**Auer Jolán** településrendezési vezető tervező és településrendezési zöldfelületi és tájrendezési vezető tervező (01-5003)	TT/1 01-5003 TK/1 01-5003 TR 01-5003 K/1 01-5003
	Jaczenkó Judit településrendezési vezető tervező és településrendezési zöldfelületi és tájrendezési vezető tervező (01-5156)	TT/1 01-5156 TK/1 01-5156 TR 01-5156 K 01-5156
Közlekedés:	**Bachratyné Imecs Anikó** közlekedési szakági tervező (01-1018)	TKÖ –Településtervezési közlekedési szakterület KÉ-VA – Vasúti építmények tervezése KÉ-K – Közúti építmények tervezése KÉ-L – Légiközlekedési építmények tervezése KÉ-HA – Hajózási építmények tervezése
Közművek:	**Dima András**, közmű szakági tervező (01-2130)	VZ-TEL - Települési víziközmű tervezése TE - Településtervezési energia-közmű szakterület TH - Településtervezési hírközlési szakterület TV - Településtervezési vízközmű szakterület VZ-TER - Területi vízgazdálkodási építmények tervezése

Makó Város Önkormányzat Képviselő-testületének
../2021. (... ...) önkormányzati rendelete
Makó Város Helyi Építési Szabályzatáról

Makó Város Önkormányzatának Képviselő-testülete az épített környezet alakításáról és védelméről szóló 1997. évi LXXVIII. törvény 62. § (6) bekezdés 6. pontjában kapott felhatalmazás alapján, az Alaptörvény 32 cikk (1) bekezdés a) pontjában és a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 13. § (1) bekezdés 1. pontjában meghatározott feladatkörében eljárva, a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet 38. §-ban biztosított véleményezési jogkörében eljáró államigazgatási szervek, érintett területi és települési önkormányzatok, valamint Makó Város Képviselő-testületének a településfejlesztéssel, településrendezéssel és településkép-érvényesítéssel összefüggő partnerségi egyeztetés helyi szabályairól szóló 23/2017. (VIII. 1.) önkormányzati rendelet szerinti partnerek véleményének kikérésével a következőket rendeli el

ELSŐ RÉSZ
ÁLTALÁNOS ELŐÍRÁSOK

I. FEJEZET
ÁLTALÁNOS RENDELKEZÉSEK

1. A rendelet hatálya, alkalmazása

1. § E rendelet hatálya Makó Város teljes közigazgatási területére terjed ki.

2. § (1) A rendelet hatálya alá tartozó területen az országos építési követelményeket tartalmazó jogszabályok előírásait e rendeletben foglaltakkal együtt kell alkalmazni.

(2) E rendelet mellékletei:
- a) 1. melléklet: SZT-I. és SZT-II. jelű Szabályozási Terv
- b) 2. melléklet: Összefoglaló az egyes építési övezetekre, övezetekre vonatkozó építési szabályokról

(3) E rendelet függelékei:
- a) 1. függelék: Nyilvántartott régészeti lelőhelyek jegyzéke
- b) 2. függelék: Műemlékek, műemléki környezet jegyzéke
- c) 3. függelék: Természetvédelemi lehatárolással érintett területek jegyzéke

2. Értelmező rendelkezések

3. § E rendelet alkalmazásában:

1. **Fasor/közterületi fásítás:** út mellett azonos távolságra ültetett fákból álló vonalas módon telepített, azonos fajú és azonos korú útsorfákból álló növénytelepítés.
2. **Főépület:** a földrészleten elhelyezhető, az adott építési övezet, övezet használati módjának megfelelő rendeltetésű épület.
3. **Gazdasági építmény:** A gazdasági tevékenység (gyártás, termékfeldolgozás, raktározás tárolás) célját szolgáló építmény.
4. **Háromszintű növényállomány:** a telek zöldfelülettel borított területének minden 150 m^2-re számítva legalább 1 db közepes lombkoronát növesztő fa, és legalább 40 db lombhullató vagy örökzöld cserje, és a többi felületen gyep vagy talajtakaró kerül ültetésre.

5. **Kialakult állapot:** Az építési övezeti előírásoknál használt fogalom. Olyan építési övezetek, amelyek további beépítése során az illeszkedés elvét kell érvényesíteni a meglévő karakterjegyek alapján.
6. **Kialakult beépítési mód:** A település már beépült részén történelmileg kialakult beépítési mód, mely nem határozható meg egyértelműen zártsorúként, oldalhatáron állóként, vagy szabadon állóként. Új épület építése esetén az építési hely a magasabb rendű jogszabályokban szabályozott telepítési távolság és a településkép, valamint ~~a~~ a szomszédos, illetve az utcában többségben lévő beépítési mód figyelembevételével megválasztható, zártsorú vagy oldalhatáron álló, kivételesen szabadon álló lehet.
7. **Kialakult telekméret:** Az ingatlan nyilvántartásban lejegyzett jogok és tények alapján építési telkek vagy telkek, amelyek felosztása már megtörtént, tovább nem oszthatók, telekalakítás telekegyesítésen és telekhatár-rendezésen kívül nem végezhető. Telekhatár rendezés esetén az érintett telek területe +/- 5%-ban módosulhat.
8. **Kisgarázs**: Gépkocsi tárolására szolgáló épület, melyben legfeljebb 2 gépkocsi állás alakítható ki.
9. **Korlátozási terület:** Olyan terület, ahol a telek szabályozási tervlapon jelölt része nem építhető be, de a telek többi része az építési övezet előírásai szerint beépíthető.
10. **Levegőtisztaság-védelmi szempontú védelmi övezet:** a levegő védelméről szóló 306/2010. (XII.23.) Korm. rendelet szerinti, légszennyező forrás körül meghatározott védelmi övezet.
11. **Melléképület:** Az építési telken, földrészleten meglévő főépület rendeltetését, funkcióját kiszolgáló vagy kiegészítő rendeltetésű épület (különösen tárolás, állattartás, egyéb a fő rendeltetési egység működéséhez kapcsolódó, azt kiegészítő rendeltetés)
12. **Pavilon:** Olyan építmény, mely huzamos tartózkodásra alkalmas helyiséget foglal magába, épületszerkezete könnyűszerkezet és homlokzatmagassága legfeljebb 3,0 m.
13. **Tanyaudvar:** Mezőgazdasági területbe sorolt telken kialakított albetéttel elhatárolt telekrész, amelyet a mezőgazdasági művelésből kivontak. A tanyaudvaron a rendeltetési előírások szerinti építés megengedett.
14. **Telepszerű beépítési mód:** Az építési telek sajátos beépítési módja, ahol a szabadonálló építési helyen belül több azonos építési követelmény alá eső (térfogati és homlokzatmagassági eltérő szabályok nélküli) épület helyezhető el.
15. **Útsorfa:** egyenes törzset nevelő, 220 cm törzsmagasságot és 18 cm törzs körméretet meghaladó méretű, legalább kétszer iskolázott fa.
16. **Védőfásítás, védő zöld sáv**: a Szabályozási terven vagy a HÉSZ-ben meghatározott területeken és szélességben védelmi jelleggel kialakítandó zöldfelületi sáv, ahol legalább 6 m-ként 1 db nagy vagy közepes lombkoronát növesztő fa, alatta cserjékkel, vagy 8 m-nél szélesebb területsáv esetén 25 m^2–re számítva legalább 1 db nagy vagy közepes lombkoronát növesztő fa és alatta cserjék kerülnek telepítésre.

3. A szabályozási terv elemeinek alkalmazása

4. § (1) Kötelező erejű szabályozási elemek, melyek módosítása csak a helyi építési szabályzat módosításával történhet:

a) szabályozási vonal;
b) övezet, építési övezet jele és határa;
c) kötelező közterületi fásítás;

(2) Más jogszabály által elrendelt szabályozási elemek, amelyek a vonatkozó jogszabályi előírások alapján kötelező érvényűek:

a) védőtávolságok;
b) műemlék;
c) műemléki környezet;
d) nyilvántartott régészeti lelőhely határa;

e) helyi védett épület, műtárgy, zöldfelület, védett fasor;
f) Ökológiai hálózat magterületének övezete;
g) Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete;
h) Ökológiai hálózat pufferterületének övezete;
i) tájképvédelmi terület övezete;
j) Natura 2000 terület;
k) Ramsari terület határa;
l) Körös-Maros Nemzeti Park területének határa;
m) ex lege védett kunhalom;
n) helyi jelentőségű természeti emlék;
o) bányatelek.

(3) Tájékoztató szabályozási elemek, melyek nem kötelező érvényűek:
a) igazgatási határ;
b) a meglévő és tervezett belterület határa;
c) kerékpárút;
d) gyalogút;
e) parkoló;
f) javasolt telekhatár;
g) javasolt megszüntetés.

(4) Sajátos jogintézmények:
a) beültetési kötelezettség

II. Fejezet
KÖZTERÜLET ALAKÍTÁSÁRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

4. Közterületre vonatkozó rendelkezések

5. § (1) Közterület alakítási terv készíthető az önkormányzat képviselő-testületének egyedi döntése alapján mindazon közterületekre, ahol
a) az műszaki, forgalomtechnikai, egyéb közlekedési, kertépítészeti, közművesítési vagy biztonsági szempontból szükséges;
b) a közterület a városközpont területén található;
c) településképi szempontból meghatározó vagy helyi területi védelemmel érintett terület található.

(2) Közterület kialakítása, újjáépítése – amennyiben az műszakilag lehetséges – akadálymentes módon valósítandó meg.

(3) A település közterületein, közhasználat céljára átadott területein építmények, köztárgyak tulajdonosi hozzájárulás alapján, a hatályos, Makó Város településkép védelméről szóló önkormányzati rendelet vonatkozó előírásainak figyelembe vételével helyezhetők el.

(4) Közterületen a (3) bekezdés szerinti építmények, köztárgyak abban az esetben helyezhetők el, ha rendeltetésszerű használatuk a közlekedést, közművek elhelyezését, üzemeltetését és karbantartását nem zavarja, illetve nem veszélyezteti.

III. Fejezet
AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET ALAKÍTÁSÁRA VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

5. Az épített környezet védelme, értékvédelem

6.§ (1) A Szabályozási Terv tartalmazza:

a) az országos védelemmel érintett műemlékeket,
b) a műemléki környezet területét és lehatárolását;
c) a nyilvántartott régészeti lelőhelyeket.

(2) Az (1) bekezdésben szereplő szabályozási elemekkel érintett területeken építési tevékenység a vonatkozó magasabb szintű jogszabályokban rögzített követelmények figyelembevételével történhet.

(3) Nyilvántartott műemléki értéket és a nyilvántartott régészeti lelőhelyet érintő beavatkozás, beruházás során a kulturális örökség védelmével kapcsolatos szabályokról szóló kormányrendeletben foglaltak az irányadók.

(4) Makó város sajátos településképének védelmére és alakítására, különösen a helyi építészeti örökség területi és egyedi védelem (továbbiakban: helyi védelem) meghatározására, az építészeti örökség védelmére, a településkép védelem elemeire, a településképi követelményekre, az önkormányzati támogatási és ösztönző rendszerre, valamint az önkormányzati településkép érvényesítési eszközök meghatározására, továbbá a településképi követelmények megvalósítását biztosító sajátos jogintézményekre vonatkozó előírásokat Makó Város településképének védelméről szóló önkormányzati rendelete tartalmazza.

IV. Fejezet
A TÁJ ÉS A TERMÉSZETI KÖRNYEZET VÉDELMÉRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

6. A táj és a természeti környezet védelme

7.§ (1) Makó természetvédelmi, tájvédelmi szempontból értékes területei, elemei:

a) a Körös-Maros Nemzeti Park területe,
b) a Natura 2000 területek,
c) az ex lege védett kunhalmok,
d) a helyi jelentőségű védett növényegyedek (természeti emlék),
e) az Ökológiai hálózat magterületének övezete és az Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete részét képező területek,
f) Ramsari terület,
g) az ökológiai hálózat helyi összekötő elemei: a kisvízfolyások, csatornák és azokat kísérő növényzet, fás, ligetes területek.

(2) A táj- és a természet védelme, a biológiai sokféleség megőrzése érdekében az (1) bekezdés szerinti, az SZT-II. jelű szabályozási terven lehatárolt területeken:

a) új építmények —amennyiben elhelyezésüket az adott építési övezetre, övezetre vonatkozó előírások lehetővé teszik— a természeti értékek károsítása, sérelme nélkül, a természetvédelmi célokkal összhangban létesíthetők,
b) közlekedési és közmű építmények kizárólag abban az esetben létesíthetők, ha a természetközeli élőhelyek fenntartása, az ökológiai kapcsolatok működése biztosítható.

(3) Az SZT-II. jelű szabályozási terven jelölt „tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területen”:

a) épületek, építmények elhelyezése, a közlekedési és energetikai infrastruktúra-hálózat elemeinek kialakítása a tájképi egység megőrzése mellett, a hagyományos tájhasználat fennmaradását nem veszélyeztető módon történhet.

b) az épületek, építmények, közlekedési építmények a tájba illesztve, a terepi adottságokhoz alkalmazkodva helyezhetők el.
c) bányászati tevékenységet a bányászati szempontból kivett helyekre vonatkozó szabályok szerint lehet folytatni.

V. Fejezet

KÖRNYEZETVÉDELMI ELŐÍRÁSOK

7. Levegőtisztaság-védelem

8. § (1) Levegőtisztaság-védelmi szempontból védelmi övezetet igénylő új építmény, létesítmény kizárólag oly módon alakítható ki, helyezhető el, hogy a védelmi övezet nem érinthet:
a) lakóterületet, vegyes területet, üdülőterületet, sport- és rekreációs célú különleges területet, zöldterületet, közjóléti erdőterületet, továbbá
b) természetvédelmi szempontból értékes területet, országos és helyi védett természeti területet, Natura 2000 területet, valamint az országos ökológiai hálózat magterületét és ökológiai folyosó területet.

(2) Levegőtisztaság-védelmi védőövezeten belül lakó-, üdülőépület, oktatási, egészségügyi, szociális és igazgatási célú épületek - kivéve a telepítésre kerülő, illetve a más működő légszennyező források működésével összefüggő építményt - nem helyezhetők el.

(3) Lakóterület, vegyes terület, üdülőterület, idegenforgalmi, sport- és rekreációs célú különleges terület (nagykiterjedésű sportterület, szabadidő park terület, kemping terület, idegenforgalmi, tábor terület, strand és rekreációs terület, temető terület, kegyeleti park terület), valamint zöldterület, közjóléti erdőterület rendeltetésszerű használatára pontszerű vagy diffúz légszennyezés és bűz nem lehet zavaró hatással.

(4) Levegőtisztaság-védelmi szempontból ökológiailag érzékeny, sérülékeny területeknek tekintendők:
a) a Körös-Maros Nemzeti Park területe,
b) Natura 2000 területek,
c) az országos ökológiai hálózat magterületei és ökológiai folyosó területei,
d) a Szabályozási terveken lehatárolt közjóléti erdőterületek.

(5) Levegőtisztaság-védelmi szempontból ökológiailag érzékeny, sérülékeny területek térségében kizárólag olyan építmények, létesítmények helyezhetők el, amelyek üzemelése esetén az ökológiailag sérülékeny területekre vonatkozó határértékek teljesülnek.

8. A klímaváltozás kedvezőtlen hatásai elleni védelem

9. § (1) A Vt, Vi, kereskedelmi, Gip, Gá, K-Mü jelű területek építési övezeteiben a telkek kötelezően zöldfelülettel borított területét a klímaváltozás kedvezőtlen hatásainak kompenzálása érdekében háromszintű növényállományú zöldfelületként kell kialakítani.

(2) A közterületek terepszint alatti felhasználásánál, a közművek elhelyezésénél, rekonstrukciójánál a közterületi növényzet, fasorok védelmét biztosítani kell. Közterületen növényzetet kivágni csak indokolt esetben, a fás szárú növények védelméről szóló kormányrendelet és Makó Város hatályos környezetvédelmi rendelete betartásával, jegyzői engedély alapján lehet.

9. A föld védelme

10. § (1) A területen feltöltések kialakítására környezetet károsító anyag vagy veszélyes hulladék nem használható fel. A területen található környezetet károsító anyagokat a tereprendezés során el

kell távolítani. Fertőzött, szennyezett talajú területet felhasználni csak jogszabályban előírt mentesítést követően szabad.

(2) Építési munkáknál a terület előkészítése során a termőföld védelméről, a talaj felső humuszos termőrétegének összegyűjtéséről, kezeléséről, és újrahasznosításáról az építtető köteles gondoskodni. Az építési munkák során biztosítani kell, hogy a környezeti hatások a termőföld minőségében kárt ne okozzanak, szennyező anyag a talajba ne kerülhessen.

(3) A telkek terepfelszíne csak úgy alakítható, hogy a területen lévő talaj erózióvédelme, a rézsűk állékonysága és a felszíni vizek elvezethetősége a telek területén belül rendezetten biztosított legyen. A tereprendezés nem okozhatja a csapadék szomszédos ingatlanokra - kivéve a közterületre - történő átáramlását, átfolyását. Amennyiben ez a tereprendezéssel nem hárítható el, nem akadályozható meg, akkor a tulajdonosnak – saját telken - más műszaki megoldással kell gondoskodni a szabályszerű vízelvezetésről a szomszédos ingatlanok állagvédelme érdekében.

(4) Tereprendezésnél figyelembe kell venni a szomszédos építmények meglévő fal- és/vagy lábazatszigetelésének, belső padlómagasságának és a vakolat alsó síkjának, stb. szintmagasságát. A telek, terület csapadékvíz-elvezetési rendszerét úgy kell kialakítani, hogy a víz a terepen és az építményekben, továbbá a szomszédos telkeken és építményekben, valamint a közterületen kárt (átázást, kimosást, korróziót stb.) ne okozzon, és a rendeltetésszerű használatot ne akadályozza.

(5) A közterületre kivezetett csapadék még közvetve sem okozhatja a szomszédos építmények állagromlását. Amennyiben a közterület ezen oldalán van csapadék szikkasztó- vagy elvezető árok, csatorna (akár nyitott, akár zárt) az érintett telek tulajdonosának, használójának abba közvetlenül és szakszerűen be kell vezetni a közterületre kivezetett csapadékvizet. Amennyiben zárt csapadékcsatornába történik a bevezetés, azt előzetesen a közmű kezelőjével engedélyeztetni is szükséges.

(6) Ezen szakasz előírásait a nem építési tevékenységgel összefüggésben végzett tereprendezés esetén is be kell tartani.

10. A felszíni és a felszín alatti vizek védelme

11. § (1) Építmények oly módon helyezhetők el, hogy a felszíni vizek természetes lefolyását ne akadályozzák, a vízi-létesítmények állapotát, üzemeltetését, fenntartását ne veszélyeztessék, továbbá a víz minőségét ne károsítsák.

(2) A vízmedrek feliszapolódását, kedvezőtlen változását okozó, természetes állapotát vagy funkcionális működését befolyásoló területhasználat nem folytatható, illetve építmény nem helyezhető el.

(3) Terepszint alatti építmények kizárólag a felszín alatti vizek mozgását nem akadályozó, az érintett térség vízháztartását nem befolyásoló módon létesíthetők. Terepszint alatti építés esetén a felszín alatti vizek továbbvezetését meg kell oldani.

(4) Építmények üzemelése során keletkező külön jogszabályban meghatározott káros és veszélyes anyagokat tartalmazó szennyvizek a közcsatornába, ill. szennyvízgyűjtőbe nem vezethetők. A káros és veszélyes anyagokat tartalmazó szennyvizeket a közcsatornába vezetés előtt a telephelyen belül előtisztítani, ill. előkezelni kell. A közcsatornába kizárólag a vonatkozó országos érvényű jogszabályok[1] előírásainak megfelelő szennyvizek vezethetők.

(5) 50, illetve annál több gépkocsit befogadó parkoló csak olyan módon alakítható ki, hogy a felületén összegyűjthető legyen a csapadékvíz. A fenti esetben, valamint gazdasági területeken belül kialakított útburkolatoknál a csapadékvíz csak hordalék- és olajfogó műtárgyon keresztül vezethető a csapadékvíz-elvezető hálózatba.

[1] a vízszennyező anyagok kibocsátásaira vonatkozó határértékekről és alkalmazásuk egyes szabályairól szóló 28/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet

11. A környezeti zaj elleni védelem

12. § (1) Zajt kibocsátó, rezgést okozó létesítmény kizárólag abban az esetben létesíthető, ha az általa okozott környezeti zaj, rezgés a településszerkezeti tervben szereplő meglevő és elhatározott terület-felhasználások területén a külön jogszabályban[2] meghatározott zajterhelési határértékeket nem haladja meg.

(2) Új út tervezésekor a környezeti zaj elleni védelem eszközei az út melletti területeken a településszerkezeti tervben szereplő meglevő és elhatározott terület-felhasználásainak figyelembevételével tervezendők.

VI. Fejezet

VESZÉLYEZTETETT TERÜLETEKRE VONATKOZÓ ELŐÍRÁSOK

12. Belvíz-elöntéssel veszélyeztetett területekre vonatkozó előírások

13. § (1) A SZT-I. és SZT-II. jelű szabályozási terveken „belvíz-elöntéssel veszélyeztetett terület”-ként lehatárolt területeken új épületek kialakítása, meglévő épületek bővítése, valamint meglévő épület alsó padlószintjének süllyesztése kizárólag geotechnikai jelentésben, szakvéleményben foglaltak alapján történhet. A károk kizárása érdekében a „belvíz-elöntéssel veszélyeztetett terület”-ként lehatárolt területeken:

a) pince nem építhető,
b) az épületek lábazati szigetelése és földszinti padlómagassága a várható legnagyobb elöntés felett legalább 30 cm-rel legyen,
c) amennyiben a várható legnagyobb belvízi elöntés magasság nem ismert, úgy a telek előtti és telek felőli járdató magasságok közül a legmagasabb pontot kell alapul venni.
d) a belvízveszélyről az ott élő lakosságot tájékoztatni kell,
e) új zárt szennyvízgyűjtő fedlapja nem lehet alacsonyabb a b) pont szerinti magasságnál

(2) Az SZT-II. jelű szabályozási terven jelölt belvíz-szükségtározók a belvíz elleni védekezés számára kijelölt stratégiai szükségtározók területe, melynek területén épületet, állandó jellegű építményt elhelyezni nem lehet.

(3) Az SZT-I. jelű szabályozási terven „belvíz-elöntéssel veszélyeztetett új fejlesztési terület”-ként lehatárolt területeken veszélyes anyagok és veszélyes keverékek tárolása, azokkal való egyéb tevékenység nem, vagy csak a területileg illetékes környezetvédelmi hatóság és népegészségügyi szakigazgatási szerv előzetes jóváhagyásával lehet

13. Árvízzel veszélyeztetett területekre vonatkozó előírások

14. § (1) A hullámtérben/nagyvízi mederben építési tevékenység a mindenkor hatályos vízügyi és árvízvédelmi vonatkozású jogszabályok és a nagyvízi mederkezelési terv előírási szerint történhet. Nagyvízi mederben csak szakhatósági előírásokkal – vízügyi feltételekkel – épülhet bármilyen létesítmény, ezért új épület építése, meglévő épület szerkezetet érintő felújítása, átépítése, bővítése a vízügyi hatóság hozzájárulásával történhet.

(2) Az árhullámok biztonságos levonulása érdekében az alábbi előírások érvényesek:

a) hullámtérben homlokzatmagasság a járófödém alsó síkjától, mint alapszinttől számítandó. Az alapszintet legalább a mértékadó árvízszint és az eddig előfordult legmagasabb árvízszint közül a magasabb érvényesítésével kell - Balti alapsíkra vonatkozóan - megállapítani, egyeztetve a területileg illetékes vízügyi igazgatósággal.

[2] a környezeti zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII.3.) KvVM-EüM együttes rendelet

b) azokban az építési övezetekben, övezetekben, ahol az építési szabályok épületek kialakítását lehetővé teszik, épületek tartószerkezetét és a használati szintre felvezető lépcsőt úgy kell kialakítani, hogy az árvízlefolyási irányban csak minimálisan szükséges akadályt képezzenek. Az árhullámok levonulása érdekében az épületek kizárólag oszlopokon létesíthetők. A terepszinten építmény nem helyezhető el (az oszlopok között sem).

c) átmeneti levezető sávba eső üdülőterületen meglévő épület felújítása, átalakítása, bővítése egyedi elbírálás alapján – a földszint körbeépítése nélkül engedélyezhető.

d) azokban az építési övezetekben, övezetekben, ahol az építési szabályok kerítés kialakítását lehetővé teszik, a kerítést mobil elemekből, a víz áramlását jelentősen nem akadályozó szerkezettel kell kialakítani.

(2) Az árvízvédelmi töltés mentén a hullámtéren a vízoldali töltésláb vonalától mért 60 m-en, a mentett oldalon pedig 110 m-en belül anyaggödröt, munkagödröt nyitni, szabadkifolyású kutat létesíteni, tavat kialakítani, illetve a fedőréteg tartós eltávolításával járó tevékenységet folytatni csak külön jogszabályban foglalt előírások betartásával, a vízügyi igazgatóság hozzájárulásával lehet. Építés esetén

a) gondoskodni kell arról, hogy a munkagödör megfelelő földanyaggal rétegesen tömörítve kerüljön visszatöltésre, abba törmelék szerves anyag, szennyezett anyag, hulladék ne kerüljön. Drénezés esetén módot kell adni az összegyülekező víz mennyiségének és minőségének megfigyelésére.

b) úgy kell ütemezni, hogy a fedőréteg időszakos megbontása se okozzon árvízveszélyt.

c) a terepszint alatti építményeket annak figyelembevételével kell kialakítani, hogy káros vízbetörés és szivárgás ne történjen.

14. Fakadó és szivárgó víz által veszélyeztetett területekre vonatkozó előírások

15. § (1) A szabályozási terven jelölt fakadó, vagy szivárgó víz által veszélyeztetett, a mentett oldali töltéslábtól számított 30-50 m területen az egyes érintett ingatlanok hasznosítása a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatára, valamint hasznosítására vonatkozó jogszabályok és szabványok figyelembevételével történhet.

(2) Az (1) bekezdés szerinti területen az alábbi korlátozások érvényesek:

a) a tereprendezési (feltöltési) munkák külön jogszabályban meghatározott engedéllyel végezhetők. A terep megváltoztatása esetén a töltéstől kifelé lejtő egyenletes tereprendezést kell kialakítani, figyelembe véve a betorkolló utcák geometriáját és a kiépített csapadékvíz elvezető hálózatot.

b) épületek, építmények elhelyezése esetén a talaj szerkezetét csak a legszükségesebb mértékben megbontó alapozási mód – síkalap, lemezalap, sávalap – alkalmazható. Amennyiben a talajszerkezet teherbíró képessége más alapozási módot indokol, az kizárólag a vízkárelhárításért felelő szervezet hozzájárulásával valósítható meg.

c) a természetes felszín alatti helyiségek és műtárgyak – pince, mélygarázs, medence – nem alakítható ki.

d) az építmények lábazatát a terepszint fölé kell emelni, figyelemmel az eddigi fakadóvíz megjelenésre és a kialakított felszíni vízelvezető rendszerre.

e) szikkasztás, trágyagyűjtés, veszélyes anyag tárolása nem folytatható.

VII. Fejezet

EGYES SAJÁTOS JOGINTÉZMÉNYEKKEL KAPCSOLATOS ELŐÍRÁSOK

15. Telekalakítás

16. § (1) Nyúlványos (nyeles) telek a vonatkozó külön jogszabály[3] szerint kialakítható és tovább osztható.

(2) Nyúlványos telken építmény a nyúlványos telek és a visszamaradó telek közötti - az utcafrontival egyező irányú - közös telekhatártól számítva 5 méteren belül nem helyezhető el.

16. Településrendezési szerződés

17.§ (1) A területek felhasználásának és az ingatlanok építési telekké alakításának megvalósulása és az építési feltételek megteremtése érdekében a települési önkormányzat az érintett ingatlanok tulajdonosával, illetve az ingatlanon beruházni szándékozóval településrendezési szerződést köthet, a mindenkor hatályos vonatkozó magasabb szintű jogszabályok szerint.

17. Helyrehozatali kötelezettség

18.§ (1) A Képviselő testület helyrehozatali kötelezettséget írhat elő hatósági határozatban.

18. Beültetési kötelezettség

19.§ (1) Beültetési kötelezettséget – a vonatkozó magasabb rendű jogszabályban foglalt követelmények szerint – jelen rendeletben meghatározottak és a szabályozási tervben jelöltek figyelembevételével a polgármester önkormányzati hatósági döntésben írhatja elő.

(2) A beültetési kötelezettségű területet az (1) bekezdés szerinti hatósági határozat alapján az építtetőnek vagy a telekkel rendelkezni jogosultnak, a Szabályozási terven jelölt szélességben, az építési tevékenységgel egyidejűleg védő zöld sávként kell kialakítani, és azt folyamatosan fenntartani.

19. Elővásárlási jog gyakorlása

20.§ (1) Makó város Önkormányzatát elővásárlási jog illeti meg meghatározott településrendezési célok megvalósításához szükséges ingatlanok esetében.

(2) Az elővásárlási jog tényét az ingatlan-nyilvántartásban fel kell tüntetni.

[3] a telekalakításról szóló 85/2000. (XI. 8.) FVM rendelet

VIII. Fejezet

KÖZMŰELLÁTÁS ÉS ELEKTRONIKUS HÍRKÖZLÉS

20. Közművek általános előírásai

21.§ (1) A közműveket közterületen, vagy szolgalmi jog bejegyzéssel ingatlanon keresztül lehet vezetni, elhelyezni.

(2) A közművek elhelyezésnél a vonatkozó MSZ 7487/2 szabványt, valamint a megfelelő ágazati szabványokat és előírásokat be kell tartani. Az előírások szerinti védőtávolságon belül mindennemű tevékenység csak az illetékes üzemeltető hozzájárulásával folytatható.

(3) Útépítésnél, útrekonstrukciónál a tervezett közművek egyidejű kiépítéséről, a csapadékvizek elvezetéséről és a meglevő közművek szükséges egyidejű rekonstrukciójáról gondoskodni kell.

(4) Utak alatt bármely közmű építését a távlati közműelhelyezés lehetőségét biztosítva kell megvalósítani.

(5) Közművezetékek, járulékos közműlétesítmények elhelyezésénél a környezetvédelmi (zaj, rezgés, szag) követelmények betartására figyelemmel kell lenni.

(6) A feleslegessé vált közműveket és létesítményeit a közmű üzemeltetője köteles eltávolítani.

(7) A közművek műtárgyainak és építményeinek elhelyezésekor figyelemmel kell lenni
- a) a környezetvédelmi szempontokra (zaj, rezgés, szag),
- b) a közműhálózatokhoz való hozzáférhetőségre.

(8) Új út építése, út rekonstrukciója esetén (közforgalmú és magánút esetén egyaránt) gondoskodni kell.
- a) a tervezett közművek egyidejű megépítéséről,
- b) a meglevő közművek szükséges felújításáról,
- c) a csapadékvizek elvezetéséről,
- d) közforgalmi út esetén a közvilágítás, magán út esetén a térvilágítás megépítéséről.

(9) A meglévő közművek egyéb építési tevékenység miatt szükségessé váló kiváltásakor
- a) a feleslegessé vált közművet, hálózatot és létesítményt el kell bontani,
- b) az indokoltan földben maradó vezeték, létesítmény betömedékelését, felhagyását szakszerűen kell megoldani,
- c) új közműrendszer szakaszos kiépítése esetén a meglevő (felszámolásra tervezett) és új rendszer kapcsolatát az átépítés ideje alatt biztosítani kell.

(10) A közművezetékek átépítésekor és új vezeték fektetésekor a racionális területgazdálkodás érdekében
- a) az utak alatt a közművek elrendezésénél mindig a távlati összes közmű elhelyezésére kell helyet biztosítani, a szabványos közműelrendezés betartásával,
- b) a beépítésre szánt területeken a közművezetékek helyét az adottságokat figyelembe véve lehetőleg úgy kell kijelölni, hogy
  - ba) 12 m szabályozási szélességet el nem érő utcákban legalább egyoldali fasor telepítését ne akadályozzák meg;
  - bb) 12 m szabályozási szélességet meghaladó szélességű utcákban kétoldali fasor telepítését ne akadályozzák meg;
  - bd) A 8 m-nél kisebb szabályozási szélességű utak víztelenítését az elszállítandó vízmennyiség függvényében folyókával, vagy zárt, illetve zárt felszínközeli csapadékcsatorna építésével kell megoldani.

21. Vízellátás

22.§ (1) A beépített, ill. beépítésre szánt területen az építés feltétele a vezetékes vízellátás biztosítása.

(2) A tervezett és a rekonstrukcióra kerülő vezeték hálózatról az oltóvíz kivételét földfeletti tűzcsapokkal kell biztosítani. A tűzcsapokat a védendő épülettől mérten 100 méternél közelebb kell elhelyezni. Azokban az építményekben, ahol az oltóvíz mennyisége meghaladja a hálózatból kivehető vízmennyiséget, az építmények oltóvíz ellátását a meglevő vezeték keresztmetszetének bővítésével, illetve helyi megoldással kiegészítve, oltóvíztároló építésével kell megoldani

(3) Külterületen lakás, kereskedelmi, vendéglátási célú szállásjellegű új épület építésének vagy meglévő épület felsorolt célra történő átalakításának feltétele a közegészségügyi szempontból elfogadott egészséges ivóvíz-ellátás.

(4) A Makói vízműkutak belső védőterülete a kutak körüli 10 m sugarú kör.

22. Szennyvízcsatornázás

23. § (1) A szennyvizekkel a környezetet szennyezni nem szabad, ezért beépítésre szánt területen:

a) Ha az ingatlant határoló közterületen a szennyvízelvezető mű műszakilag elérhető és rendelkezésre áll a megfelelő szennyvíztisztító-telepi kapacitás, akkor

aa) jelen rendelet hatálybalépésétől számítva új szennyvízkezelő berendezés nem telepíthető;

ab) a jelen rendelet hatálybalépését megelőzően telepített hatósági engedéllyel rendelkező egyedi szennyvízkezelő berendezés engedélye érvényességi idejének lejártát követően a mű üzemeltetője köteles a víziközmű-szolgáltatást igénybe venni.

b) A nyílt árkokba való szennyvízrákötéseket, valamint a felhagyott kutakba történő szennyvíz bevezetéseket meg kell szüntetni.

c) A településen gazdasági területet kialakítani csak szennyvízcsatornára való csatlakozási lehetőség rendelkezésre állása esetén lehet.

d) Vállalkozási, gazdasági, ipari területről a kibocsátott szennyvíz szennyezettségének a közcsatornára való rákötési előírásoknak meg kell felelni, az ettől eltérő szennyezettségű vizet telken belül létesítendő szennyvízkezeléssel - a megengedett szennyezettség mértékéig - elő kell tisztítani.

(2) Beépítésre nem szánt területén keletkező szennyvizek ártalmatlanítása - az előírt feltételek érvényesülése esetén – az alábbiak szerint történhet:

a) a szennyvíz csatornahálózaton történő elvezetése, vagy

b) a szennyvíz ellenőrzötten vízzáróan kiképzett zárt szennyvízgyűjtő medencébe történő összegyűjtése és szippantó kocsival a kijelölt lerakóhelyre szállítása, vagy

c) helyben létesíthető teljes biológiai, vagy totáloxidációs technológiát biztosító szennyvíztisztító kisberendezés alkalmazása, ahol nincs közcsatorna, vagy szennyvíztározó. Tanyaközpont, külterületi gyér beépítés esetén, vagy ahol a szennyvízhálózat elérhetőségét aránytalanul magas költséggel lehetne megoldani.

(3) Élővízfolyásba az iparterületekről ipari eredetű szennyvíz csak a hatóságok által előírt, megfelelő kezelés után engedhető be.

(4) A csatornahálózatba nem bekapcsolható területeken bármely szennyvizet eredményező létesítmény csak akkor üzemeltethető, ha a szennyvíz tisztítása egyedi szennyvízkezelő berendezéssel, vagy átmeneti tárolása zárt, szivárgásmentes tárolóban történik. Szippantott szennyvíz csak kijelölt szennyvíztisztító-telepre szállítható. Szennyvizet – a tisztítatlan és a tisztított szennyvizet egyaránt – közvetlen talajba szikkasztani a város teljes közigazgatási területén tilos.

23. Vízelvezetés, csapadékcsatornázás

24. § (1) A terület hosszú távú arculatformálása és a kedvezőbb területgazdálkodás érdekében a csapadékvíz elvezetésére:

a) Zárt vagy nyílt csapadékvíz-elvezető rendszert kell építeni a burkolt utakkal feltárt beépített, vagy a beépítésre szánt területen. A beépített, vagy a beépítésre szánt területen burkolt út csak vízelvezetéssel együtt építhető.

b) A beépített, vagy a beépítésre szánt területen burkolt út csak vízelvezetéssel együtt építhető.

c) Nyílt árkos csapadékvíz elvezetési rendszer tartható fenn a már üzemelő közlekedési utak mentén.

d) A beépítéssel érintett területen - lakó utcákban és ahol nem indokolt a zárt csatornarendszer - zárt burkolatok helyett a beszivárogtatást lehetővé tevő, hézagos, vízáteresztő burkolt felületeket kell kialakítani.

e) Ingatlanokon belül törekedni kell a keletkezett csapadékvíz helyszíni tározására, vízvisszatartásra.

(2) Nyílt árkos vízelvezetésű utcákban az építési telkek személyi bejáratait és a gépkocsi behajtókat úgy kell kialakítani, hogy az áthidalások, csőátereszek az árok szelvényét ne csökkentsék.

(3) A csőátereszek és vízelvezető árkok tisztántartásáról, a vízfolyást gátló akadályok eltávolításáról az építési telkek homlokzati szakaszán a telkek tulajdonosa, használója köteles gondoskodni.

(4) Karbantartás, belvízvédekezés számára az önkormányzati és társulati kezelésben lévő árkok partéleitől 3-3 m szabadon hagyandó.

(5) A kizárólagos állami tulajdoni művek, csatornák esetén, továbbá a Nagyér csatorna nyitott szakaszán a karbantartásra biztosítandó sáv 6-6 m, a nem kizárólagos állami tulajdoni művek, csatornák karbantartásra biztosítandó sáv 3-3 m, a nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló kormányrendelet szerint.

(6) A csatornákba vezetett víz minőségének ki kell elégítenie az ivóvízkivételre használt vagy ivóvízbázisnak kijelölt felszíni víz, valamint a halak életfeltételeinek biztosítására kijelölt felszíni vizek szennyezettségi határértékeiről és azok ellenőrzéséről szóló kormányrendeletbe foglalt időszakos befogadóra vonatkozó előírásokat.

(7) Vízgazdálkodási területként lejegyzett területet (árok, vízfolyás, vízmosás, stb.) egyéb célra hasznosítani csak vízjogi létesítési engedély alapján a Vízügyi Hatóság hozzájárulásával szabad.

(8) A nagyméretű burkolt felületekről érkező vizek gyors ütemű összegyülekezése nagy csúcs-vízhozamok levezetését teszik szükségessé, ezért a belvízveszélyes területeken törekedni kell záportározók kialakítására az elvezető rendszer terhelésének mérséklése céljából.

(9) Parkos területek kialakítás vagy megújítása során pl. beszivárogtató kavics drének, valamint fűborítású árkokat és rézsűket kell alkalmazni.

(10) A csapadékvíz élővízbe történő bevezetése előtt, hordalékfogó műtárgy elhelyezése kötelező. Ha a telken belül keletkező csapadékvíz nem, vagy csak részben kerül telken belül tárolásra/elszikkasztásra, akkor a csapadékvíz elvezetését biztosító rendszer szállítóképességét a befogadóig ellenőrizni kell minden fél ha-t meghaladó telekterületű beruházás létesítése esetén. A beruházásra építési engedély csak akkor adható, ha a többlet felszíni víz megfelelő biztonsággal továbbvezethető a befogadóig.

(11) A vízrendezési létesítmények (pl. tározók, csatornák) építése, azokba történő vízbevezetés, rácsatlakozás vízjogi engedély köteles tevékenység, amelyhez az érintett csatorna kezelőjének hozzájárulása minden esetben szükséges.

24. Villamosenergia-ellátás és termelés

25. § (1) Villamos energia szabadvezetékes /légvezetékek/ hálózatok védőtávolsága:
Föld feletti vezeték - ideértve a vezeték tartószerkezetén (oszlopán) elhelyezett átalakító és kapcsoló berendezést is az a) pont af) alpontjában és a b) pontban foglalt eltéréssel - biztonsági övezete a vezeték névleges feszültségétől függően, a vezeték mindkét oldalán a szélső, nyugalomban lévő áramvezetőktől vízszintesen és nyomvonalukra merőlegesen mért, következő távolságokra lévő függőleges síkokig terjed:

a) föld feletti szabadvezeték esetében:

aa) 500 kV-ot meghaladó névleges feszültségszint felett 40 méter,

ab) 300 kV felett 500 kV névleges feszültségszintig 28 méter,

ac) 200 kV felett 300 kV névleges feszültségszintig 18 méter,

ad) 35 kV felett 200 kV névleges feszültségszintig 13 méter,

ae) 1 kV felett 35 kV névleges feszültségszintig 5 méter, de a vezeték azon szakaszán, amely a belterületre és a fokozott biztonságra vonatkozó előírásainak megtartásával létesült, 2,5 méter,

af) legfeljebb 1 kV névleges feszültségszintig 1 méter, a vezeték tartószerkezetén (oszlopán) elhelyezett átalakító és kapcsoló berendezés esetében 2,5 méter.

25. Földgázellátás, szénhidrogén kitermelés

26. § (1) Középnyomású földgázellátású területeken telkenként egyedi nyomásszabályozókat kell elhelyezni.

(2) A biztonsági sávon, ill. védőterületen belül épület, építmény nem helyezhető el.

(3) Olajkút 30 m-es dőlés távolságon belül létesítmény nem helyezhető el.

(4) A gáz-és olaj távvezetékek védőtávolsága: 35-35 m.

(5) A települést érintő nagyközép-, és középnyomású vezetékek ágazati előírás szerinti biztonsági övezetét (nagy-középnyomású vezeték esetén 5-5 m, középnyomásnál 3-3 m) szabadon kell hagyni. Olyan tevékenység, amely a biztonsági övezet területének igénybe vételével jár, csak a szolgáltató hozzájárulásával folytatható.

26. Elektronikus hírközlés

27. § (1) Makó város elektronikus hírközlő rendszerének tervezésénél, rendezésénél be kell tartani az elektronikus hírközlésről szóló hatályos törvény vonatkozó rendelkezéseit, különös tekintettel:

a) az elektronikus hírközlési építmények elhelyezésének lehetőségére

b) a nagy sebességű elektronikus hálózatok kiépítésére

c) az elektronikus hírközlési építmények elhelyezéséhez szükséges hozzájárulásra

d nyilvánosan elérhető elektronikus hírközlési szolgáltatás biztosítására

e) jogszerűen létesített építmény eltávolítására vagy áthelyezésére.

(2) A hírközlési létesítmények elhelyezésénél az elektronikus hírközlési építmények elhelyezéséről és az elektronikus hírközlési építményekkel kapcsolatos hatósági eljárásokról szóló hatályos rendelet és az MSZ 7487 szabvány előírásait kell betartani.

(3) Makó város közigazgatási területén új távközlési hálózatot létesíteni, vagy meglévő hálózat rekonstrukcióját megvalósítani vagy földalatti (földkábel, alépítmény), vagy más légkábeles -

kisfeszültségű és közvilágítási, kábel TV-hálózatokkal egy tartószerkezeten történő elhelyezéssel szabad.

(4) A mikrohullámú összeköttetés biztosítására szükséges előírt magassági korlátozás betartandó.

(5) A városban önálló tornyokon vagy épületeken biztosítani kell a vezeték nélküli rendszerek antennáinak elhelyezését vagy a meglevők fejlesztését.

(6) Antenna, antenna-tartó oszlop nem helyezhető el:
   a) műemléken és a hozzátartozó telekterületen;
   b) műemléki jelentőségű területen és műemléki környezet területén;
   c) védett természeti területen, tervezett természeti területen, Natura 2000 területén.

(7) Közszolgálati, hírközlési antennák csak építési engedéllyel helyezhetők el.

(8) Vezetékes hírközlési létesítmény, korlátozás nélkül elhelyezhető a szabványnak megfelelő közterületi elhelyezéssel. A hálózat lég vagy földkábeles kialakítását külön szakági tervekben kell meghatározni.

(9) Nyilvános távbeszélő fülke közterületen bárhol elhelyezhető.

(10) Amennyiben a településképi rendeletben foglalt településképi követelmény kötelezővé teszi a villamos-energia ellátásra vonatkozóan a hálózatok földalatti elhelyezését, ott az elektronikus hírközlési hálózatokat is földalatti elhelyezéssel kell építeni.

(11) Vezeték nélküli szolgáltatás építménye és azt kiszolgáló földfelszíni berendezés a településkép védelméről szóló helyi rendeletben foglaltak szerint helyezhető el önálló építményként, vagy meglévő építményen, olyan módon, hogy annak legfelső pontját legfeljebb 6,0 méterrel haladhatja meg a hírközlési építmény (beleértve az antennát és az antennatartó szerkezetet) legmagasabb pontja.

IX. FEJEZET

AZ ÉPÍTÉS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

27. Az építési övezetek, övezetek általános előírásai

28. § (1) Az épületet építési helyen belül kell elhelyezni. Lakóövezetben, valamint lakó rendeltetésű épület esetén az első főépületet az építési határvonalak közül az utcafronti/előkerti építési határvonalra kötelező telepíteni oly módon, hogy az e felé eső homlokzatának legalább 1/3-a az utcafronti/előkerti határvonalon kell, hogy álljon.

(2) Zártsorú beépítés kötelezettsége esetén az építési helyen belül az első főépületet úgy kell elhelyezni, hogy a szomszédos épületek nyílás nélküli határfalai a közös telekhatáron közvetlenül egymáshoz, vagy az előírt tömör kerítéshez csatlakozzanak. Az előzőekben előírt épület-elhelyezést a beépítés abban az esetben is teljesíti, ha az épület:
   a) a telek egyik oldalhatárára illeszkedik, és
   b) a telekszélességet legalább 50%-os hosszúságban elfoglalja, és
   c) a másik oldalhatárig zárt, épített, tömör kerítéssel csatlakozik.

A kerítésen személy- és kocsibejárat létesíthető. Az üresen maradó köz szélessége 3,0 m-nél kevesebb nem lehet, az épített tömör kerítés 2,5 m-nél alacsonyabb nem lehet.

(3) Utcavonalas beépítés esetén az építmény utcai homlokvonala akkor helyezkedik el az utcai telekhatáron, ha az utcai homlokvonal hosszának legalább 1/3-a érintkezik az utcai telekhatárral. Oldalhatárral szöget bezáró utcai telekhatár esetén a beépítés utcavonalasnak számít, ha az utcai homlokzat legalább egy pontban érintkezik a telekhatárral, és a teljes utcai homlokzat 1/3-a az utcai telekhatártól legfeljebb 1,0 m-en belül helyezkedik el (saját telken).

(4) Saroktelek esetén a megengedett legnagyobb beépítés további 20 %-kal növelhető - az OTÉK-ban foglalt - az övezetre meghatározott legnagyobb beépíthetőség mértékéig. A zöldfelület ugyanezen előírás mértékéig arányosan – azaz legfeljebb -20 %-kal - csökkenthető.

(5) Az egyes építési övezetekben, övezetekben a megengedett legnagyobb homlokzatmagasság egyik homlokzaton sem léphető túl, kivéve tereplejtés esetén, a terep lejtésének függvényében:

a) 0-5 %-os lejtésű terepen az építési övezeti, övezeti előírás szerint megengedett legnagyobb homlokzatmagasság értéke nem növelhető,

b) 5-10%-os tereplejtés esetén az építési övezeti, övezeti előírás szerint megengedett legnagyobb homlokzatmagasság 2,0 m-rel növelhető,

c) 10% feletti tereplejtésnél az építési övezeti, övezeti előírás szerint megengedett legnagyobb homlokzatmagasság esetén 3,0 m-rel növelhető.

(6) Utcavonalas beépítés esetén az utcavonalon, vagy az utcavonaltól 5 méteren belül 3,5 m-nél alacsonyabb homlokzat-magaságú épület nem helyezhető el.

(7) A város főúthálózat közterületeiről garázskapu közvetlenül nem nyitható. A városi kiszolgáló úthálózat közterületeiről garázskapu csak fakivágás nélkül vagy fakivágási engedély birtokában nyitható.

(8) Építési telken az építési helyen, építési határvonalon belül - az adott építési övezetben megengedett legnagyobb beépítettség mértékéig - több épület is elhelyezhető, ha a településkép védelméről szóló önkormányzati rendelet ezt nem korlátozza.

(9) Ha a szabályozási terv másként nem rendelkezik, és a szükséges védőtávolságok is megtarthatók, a hátsó kert területén melléképítmények és az OTÉK 35.§ (7) szerinti épületek is elhelyezhetők.

29.§ (1) Amennyiben a telek beépítettsége nem felel meg az építési előírásoknak, a meglévő épület felújítható, de sem a beépítettség, sem az épület(ek) szintterülete, homlokzatmagassága nem növelhető. Ez alól kivételt képez a tetőtér-beépítés, mely esetben az homlokzatmagasság és a beépítettség megtartása mellett a szintterület növelése megengedhető. Ha az épület lebontásra kerül, a telket beépítetlen teleknek kell tekinteni és a hatályos szabályozás szerint lehet beépíteni.

(2) Amennyiben a telek jelenlegi telekméretei nem felelnek meg az építési előírásoknak, a telekméretek - a szabályozási tervlapon jelölt közterületi határrendezést kivéve – tovább nem csökkenthetők és a telek beépíthető, ha a vonatkozó egyéb országos építési előírások betarthatók.

(3) Amennyiben a telken a jelenlegi épület elhelyezése, valamint a telek közterület felől kialakult építési vonala nem felel meg az építési előírásoknak, és az előírás szerinti beépítési mód nem érvényesíthető, attól eltérő beépítési mód is alkalmazható, ha az a kialakult állapothoz illeszkedik és a telekre vonatkozó egyéb építési előírások betarthatók.

(4) Amennyiben a telek jelenlegi építményeinek magassága meghaladja az építési előírásokban előírt értéket, a meglévő építmények kizárólag úgy bővíthetők, amennyiben azok magassága nem növekszik, és a telekre vonatkozó egyéb építési előírások betarthatók. Ha a meglévő építmények lebontásra kerülnek, a telket beépítetlen teleknek kell tekinteni és a vonatkozó építmény magassági előírásokat kell érvényesíteni.

(5) Amennyiben a telken a meglévő épület elhelyezkedése nem felel meg az előkertre vonatkozó előírásoknak, az épület bővítésekor a meglévő előkerti állapot fenntartható.

30. § (1) Az előírások nagyvárosias lakóterület vagy tömbszerű beépítés esetén a szabályozási tervlapon lehatárolt telektömbökre értelmezendők, melybe a lakóépületekhez használat szempontjából tartozó közkertek, kiszolgáló utak és parkoló felületek tartoznak.

(2) Meglévő, úszótelken elhelyezett épületben többlet gépjárműigénnyel járó átalakítás, vagy rendeltetés megváltoztatása esetén, a szükséges járművek elhelyezésénél a helyi parkolási rendelet szerint kell eljárni.

31.§ (1) Épületeket a közterület felett összekötő zárt-, vagy nyitott folyosó – gyalogos híd – a szabályozási terven jelölt közterületek esetében kialakítható. Országosan védett épület érintettsége esetén a kulturális örökségvédelmi hatóság, helyi védelemben részesülő épület esetében a települési főépítész állásfoglalása alapján alakítható ki.

(2) A gazdasági területek, a különleges mezőgazdasági üzemi terület, továbbá az általános mezőgazdasági terület övezeteiben birtokközpont esetén a megadott homlokzatmagasság egyes telkeken a gazdasági, ipari építményekben elhelyezett technológia, ill. az önálló technológiai építmények által igényelt mértékben túlléphető (silók, tornyok, kémények stb.). A homlokzatmagasság túllépés a szomszédos telkeken megadott beépítési lehetőségeket nem korlátozhatja.

32.§ (1) A Szabályozási Terv a település közigazgatási területén a beépítésre szánt területeket sajátos használatuk szerint, a felhasználási ütemezést és a területek adottságait figyelembe véve sorolja építési övezetekbe.

(2) Az építési övezeteket és a vonatkozó előírásokat a 2. melléklet tartalmazza.

33.§ (1) Új épületet (főépületet) elhelyezni, meglévő épület használati módját megváltoztatni

a) teljesen közművesített építési telken lehet a:

aa)	Nagyvárosias lakóterület	Ln
ab)	Kisvárosias lakóterület	Lk
ac)	Kertvárosias lakóterület	Lke
ad)	Falusias lakóterület	Lf
ae)	Településközpont vegyes terület	Vt
af)	Intézmény terület	Vi
ag)	Kereskedelmi, szolgáltató terület	Gksz
ah)	Általános gazdasági terület	Gá
ai)	Különleges egészségügyi intézmény terület	K-Eü
aj)	Különleges nagykiterjedésű sportolási célú terület	K-Sp
ak)	Különleges lovarda terület	K-Lov
al)	Különleges lőtér	K-Lőt

építési övezet területén.

b) részlegesen közművesített építési telken lehet a:

ba)	Különleges közlekedési terület	K-Közl
bb)	Különleges autópálya mérnökség terület	K-Am
bc)	Különleges közmű terület	K-Km
bd)	Különleges hulladékkezelő terület	K-Hull
be)	Különleges szennyvíztisztító terület	K-Szt

építési övezet területén.

c) hiányosan közművesített - ahol a közterületi csapadékvíz-elvezetés közüzemi vagy közcélú szolgáltatás jelenti a hiányt - építési telken, telken lehet a:

ca)	Üdülőházas üdülőterület építési övezet	Üü
cb)	Hétvégi házas üdülőterület építési övezet	Üh
cc)	Különleges idegenforgalmi, tábor terület építési övezet	K-It
cd)	Különleges csárda terület építési övezet	K-Cs

területén.

d) hiányosan közművesített építési telken, telken lehet a:

da)	Különleges mezőgazdasági üzemi terület építési övezet	K-Mü
db)	beépítésre nem szánt területek övezeteinek	

területén.

34.§ (1)Lakóterületek építési övezeteiben a szomszédos épületek átlag homlokzatmagasságától +/- 1,5 méterrel lehet eltérni az adott építési övezetre meghatározott legnagyobb homlokzatmagasság, valamint a 28.§ (5) figyelembevételével.

(2) Lakóövezetekben a nem utcavonalon/előkerti határvonalon építendő második és további épület homlokzatmagassága nem haladhatja meg a 4,5 m-t.

35. § Az egyes telkekre, építési telkekre előírt legkisebb zöldfelület mértékébe – a vonatkozó magasabb szintű jogszabályok alapján -, a tetőkert és a vízfelület beszámítható.

36. § (1) Az új építmények, önálló rendeltetési egységek, területek rendeltetésszerű használatához a hatályos vonatkozó jogszabályban előírt mennyiségű és fajtájú gépjármű elhelyezési lehetőségét, továbbá rendszeres teherszállítás esetén rakodóhelyet kell biztosítani. Meglévő építmények bővítése, átalakítása, rendeltetésük módosítása esetében csak a bővítésből, az átalakításból, vagy az új rendeltetésből eredő többlet gépjármű elhelyezéséről kell gondoskodni, a meglévők megtartása mellett, a hatályos vonatkozó jogszabály rendelkezése alapján. Védett épületek (műemlék, helyi egyedi védelem) bővítéssel nem járó átalakítása, rendeltetésmódosítása esetében - a vonatkozó hatályos jogszabály alapján - nem kell a gépjárművek elhelyezését biztosítani.

(2) Lakás és üdülő önálló rendeltetési egységenként egy személygépkocsi elhelyezése szükséges.

(3) Az előírt számú parkolók (részben, vagy egészében) a telekhatártól mért, legfeljebb 500 m-en belüli más telken parkolóban, parkolóházban vagy a közterületek közlekedésre szánt területe egy részének, illetve a közforgalom céljára átadott magánút egy részének felhasználásával is kialakíthatók.

(4) Parkolóhely megváltása a vonatkozó önkormányzati rendelet alapján lehetséges.

28. Védőtávolságok, védőterületek, építési korlátozások

37.§ (1) A közúti közlekedési területek védőterülete a közlekedési szakhatóság és a létesítmény kezelőjének hozzájárulásával használható fel. A védőterületek szélessége külterületen, ill. beépítésre nem szánt területen az úttengelytől mérve:

a) az országos főutak nyomvonala mentén 100-100 m
b) az országos mellékutak nyomvonala mentén 50-50 m

(2) Az (1) bekezdés szerinti 100 méteres védőtávolságon belül az úttengelytől számított 50-50 méteren belül építményt, 30-30 méteren belül kerítést elhelyezni nem lehet. 50 méteres védőtávolság esetén az építési határ az út tengelyétől mért 30-30 m ill. 20-20 m.

(3) Országos törzshálózati vasúti pálya szélső vágányától számított 50 m, távolságon belül építmény csak a vonatkozó feltételek szerint helyezhető el.

(4) A szintbeni csomópontokban 0,80 m és 2,50 m magasságok között olyan rálátási háromszöget kell biztosítani, amely mentes a rálátást akadályozó létesítményektől, parkoló járművektől, és növényzettől. Fák, világítástartó oszlopok, jelzőberendezések a látómezőn belül elhelyezhetők, de ezek az elsőbbségadásra kötelezett járművek vezetői elől az elsőbbséggel rendelkező járműveket, vagy az egyéb közlekedésben résztvevőket nem fedhetik el.

(5) A Makói vízbázis vízműkútjai körüli 10 m sugarú területen, valamint a Hagymatikum gyógyvízellátását biztosító gyógyvízkutak körüli 10 m sugarú területen be kell tartani a belső védőövezetre külön jogszabályban[4] előírt korlátozásokat.

[4] a vízbázisok, a távlati vízbázisok, valamint az ivóvízellátást szolgáló vízilétesítmények védelméről szóló 123/1997. (VII.18.) Korm. rendelet

(6) A szennyvíztisztító telep védőtávolsága 300 m. A védőtávolságon belül élelmiszertároló, ill. -feldolgozó gazdasági épület, létesítmény, lakóépület, üdülőépület, továbbá szállásférőhely nem helyezhető el. A szennyvíztisztító telep védőtávolsága egyedi eljárással felülvizsgálható, annak határozatában rögzített értékre módosítható.

(7) Az árvízvédelmi töltés 10-10 m-es védősávján belül épületet és a töltés állagát veszélyeztető, a töltés karbantartását gátló, vagy az árvízi védekezést gátló építményt és növényzetet nem szabad elhelyezni, a védősávokon gyepművelés tartandó fenn. A töltés felőli telekhatárra zárt kerítés nem építhető. A hullámtéren elhelyezett nem vízgazdálkodási célt szolgáló létesítmények megközelítését a védősávon kívül kell megoldani.

(8) Az árvízvédelmi töltés mentén a hullámtéren a vízoldali töltésláb vonalától mért 60 m-en, a mentett oldalon pedig 110 m-en belül anyaggödröt, munkagödröt nyitni, szabadkifolyású kutat létesíteni, tavat kialakítani, illetve a fedőréteg tartós eltávolításával járó tevékenységet folytatni csak külön jogszabályban[5] foglalt feltételek betartásával, a vízügyi igazgatóság hozzájárulásával lehet.

(9) A felszíni vizek és a felszíni vizek menti élőhelyek védelme érdekében a védett természeti területeken, Natura 2000 területeken, valamint az országos ökológiai hálózat magterületén új épületek nem helyezhetők el a vízfolyások mentén 50-50 m és tavak mentén 100 m széles felszíni vizek természetvédelmi területsávjában.

X. FEJEZET
KATASZTRÓFAVÉDELMI OSZTÁLYBA SOROLÁS ALAPJÁN MEGHATÁROZOTT ELÉGSÉGES VÉDELMI SZINT KÖVETELMÉNYEI

38. § (1) Makó Város külön jogszabályban meghatározott katasztrófa védelmi besorolásának megfelelő tartalommal elkészített katasztrófa elhárítási – védelmi terv előírásait együttesen kell alkalmazni az országos szabályzatok, valamint a helyi ár- és belvízvédelmi, tűz- és robbanásvédelmi, környezetbiztonsági előírásokkal.

[5] a vizek hasznosítását, védelmét és kártételeinek elhárítását szolgáló tevékenységekre és létesítményekre vonatkozó műszaki szabályokról szóló 30/2008. (XII.31.) KvVM rendelet 23. §

MÁSODIK RÉSZ

RÉSZLETES ÉPÍTÉSI ÖVEZETI, ÖVEZETI ELŐÍRÁSOK

XI. FEJEZET

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK ÉPÍTÉSI ÖVEZETEINEK ELŐÍRÁSAI

29. Nagyvárosias lakóterületek (Ln) előírásai

39. § (1) A nagyvárosias lakóterület építési övezetei sűrű beépítésű, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 12,5 m-es beépítési magasságot meghaladó elsősorban lakó rendeltetésű épületek elhelyezésére szolgálnak.

(2) A nagyvárosias lakóterület építési övezeteiben elhelyezhető:
- a) több önálló rendeltetési egységet magába foglaló lakóépület,
- b) kereskedelmi, szolgáltató,
- c) hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális,
- d) a lakórendeltetést nem zavaró kulturális, közösségi szórakoztató,
- e) szállás jellegű,
- f) igazgatási, iroda,
- g) sport

rendeltetésű épület.

(3) Nem helyezhető el nagyvárosias lakóterületen:
- a) haszonállattartásra alkalmas építmény,
- b) új, önálló üzemanyagtöltő.

30. Kisvárosias lakóterületek (Lk) előírásai

40.§ (1) A kisvárosias lakóterület építési övezetei sűrű beépítésű**,** több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 12,5 m-es beépítési magasságot meg nem haladó, elsősorban lakó rendeltetésű épületek elhelyezésére szolgáló területek.

(2) A kisvárosias lakóterület építési övezeteiben elhelyezhető:
- a) több önálló rendeltetési egységet magába foglaló lakóépület,
- b) kereskedelmi, szolgáltató,
- c) hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális,
- d) a lakórendeltetést nem zavaró kulturális, közösségi szórakoztató,
- e) szállás jellegű,
- f) igazgatási, iroda,
- g) sport

rendeltetésű épület.

(3) Az Lk/5 építési övezetben épületet elhelyezni, építményt létesíteni, az eredeti terepfelszínhez képest 1 méternél nagyobb magassági eltérésű tereprendezést végezni csak a terület - illetékes környezetvédelmi hatóság által jóváhagyott - rekultiválását követően, az érintett telekre vonatkozó geotechnikai jelentés figyelembevételével lehet.

31. Kertvárosias lakóterületek (Lke) előírásai

41.§ (1) A kertvárosias lakóterület építési övezetei laza beépítésű, összefüggő nagykertes, több önálló rendeltetési egységet magába foglaló, 7,5 m-es beépítési magasságot meg nem haladó elsősorban lakó rendeltetésű épületek elhelyezésére szolgáló területek.

(2) A kertvárosias lakóterület építési övezeteiben elhelyezhető:
- a) egy vagy több önálló rendeltetési egységet magába foglaló lakóépület,

b) hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális,
c) a lakórendeltetést nem zavaró kulturális,
d) szállás jellegű
e) sport

rendeltetésű épület.

32. Falusias lakóterületek (Lf) előírásai

42. § (1) A falusias lakóterület építési övezetei legfeljebb 7,5 m-es beépítési magasságú lakóépületek, a mező- és erdőgazdasági építmények, továbbá a lakosságot szolgáló, környezetre jelentős hatást nem gyakorló kereskedelmi, szolgáltató építmények elhelyezésére szolgáló lakóterületek.

(2) A falusias lakóterület építési övezeteiben elhelyezhető:
a) egy vagy több önálló rendeltetési egységet magába foglaló lakóépület,
b) mező- és erdőgazdasági, valamint a terület rendeltetésszerű használatát nem zavaró gazdasági tevékenységi célú,
c) kereskedelmi, szolgáltató,
d) szállás jellegű,
e) igazgatási, iroda
f) hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális,
g) kulturális, közösségi szórakoztató,
h) sport

rendeltetésű épület.

33. Településközpont vegyes terület (Vt) előírásai

43. §(1) A településközpont vegyes terület építési övezetei elsősorban lakó és olyan települési szintű egyéb rendeltetést szolgáló épület elhelyezésére szolgálnak, amely nincs zavaró hatással a lakó rendeltetésre.

(2) A településközpont vegyes terület építési övezeteiben elhelyezhető:
a) egy vagy több önálló rendeltetési egységet magába foglaló lakóépület,
b) igazgatási, iroda,
c) kereskedelmi, szolgáltató,
d) szállás jellegű,
e) hitéleti, nevelési, oktatási, egészségügyi, szociális,
f) kulturális, közösségi szórakoztató,
g) sport

rendeltetésű épület.

(3) Nem helyezhető el településközpont vegyes területen:
a) haszonállattartásra alkalmas építmény.

34. Intézmény terület (Vi) előírásai

44. § (1) Az intézmény terület építési övezetei elsősorban igazgatási, nevelési, oktatási, egyházi rendeltetést szolgáló épületek elhelyezésére szolgálnak.

(2) A Vi jelű intézmény terület építési elhelyezhető:
a) igazgatási épület,
b) kereskedelmi, szolgáltató, vendéglátó épület,
c) egyéb közösségi szórakoztató épület,
d) egyházi, oktatási, egészségügyi, szociális épület,
e) szálláshely,
f) kulturális, közösségi, szórakoztató és sport,

g) a domináns funkciót szolgáló épületen belül a tulajdonos, a használó vagy a személyzet számára szolgáló lakás,
h) a létesítmények működéséhez szükséges, ahhoz kapcsolódó funkciójú kiszolgáló épületek, építmények.

35. Kereskedelmi, szolgáltató terület (Gksz) előírásai

45. § (1) A kereskedelmi, szolgáltató terület építési övezetei elsősorban környezetre jelentős hatást nem gyakorló gazdasági tevékenységi célú épületek elhelyezésére szolgálnak.
(2) A kereskedelmi, szolgáltató terület építési övezeteiben önálló lakó rendeltetésű épület nem helyezhető el, de a gazdasági tevékenységi célú épületen belül a tulajdonos, a használó és a személyzet számára szolgáló lakás kialakítható.

36. Általános gazdasági terület (Gá) előírásai

46. § (1) Az általános gazdasági terület építési övezetei környezetre jelentős hatást nem gyakorló ipari és gazdasági tevékenységi célú, továbbá kereskedelmi, szolgáltató és raktár rendeltetésű építmények elhelyezésére szolgálnak.
(2) Az általános gazdasági területen lakó rendeltetés nem helyezhető el.

37. Üdülőházas üdülőterület (Üü)

47. § (1) Az üdülőházas terület építési övezeteiben olyan - általában - kettőnél több üdülőegységet magába foglaló üdülő rendeltetésű épület, üdülőtábor és kemping helyezhető el, amely túlnyomóan változó üdülői kör több napos tartózkodására szolgál, és elhelyezése, mérete, kialakítása, felszereltsége és infrastrukturális ellátottsága alapján az üdülési célú tartózkodásra alkalmas.
(2) Az üdülőházas területen állattartó épület - a lovas turizmust szolgáló lóistálló kivételével - és különálló árnyékszék, komposztáló, siló és ömlesztettanyag-, folyadék- és gáztároló melléképítmény - a terepszint alatti, fedett kialakítású kivételével - nem helyezhető el.

38. Hétvégi házas üdülőterület (Üh)

48. § (1) A hétvégi házas terület építési övezeteiben elsősorban a 6,0 m beépítési magasságot meg nem haladó, legfeljebb két üdülőegységet magába foglaló üdülőépületek helyezhetők el.
(2) A hétvégi házas terület építési övezeteiben közösségi szórakoztató épület nem helyezhető el.

39. Beépítésre szánt különleges területek (K) építési övezeteinek általános előírásai

49. § (1) Különleges területbe azok a területek tartoznak, amelyeken az elhelyezhető építmények rendeltetésük miatt jelentős hatást gyakorolnak a környezetükre, vagy a környezetük megengedett külső hatásaitól is védelmet igényelnek.
(2) A beépítésre szánt különleges területek az építési sajátosságaiknak megfelelően az alábbi építési övezetekre tagolódnak:

a)	Különleges egészségügyi intézmény terület építési övezet	K-Eü
b)	Különleges nagykiterjedésű sportolási célú terület építési övezet	K-Sp
c)	Különleges közlekedési terület építési övezet	K-Közl
d)	Különleges autópálya mérnökség terület építési övezet	K-Am
e)	Különleges mezőgazdasági üzemi terület építési övezet	K-Mü
f)	Különleges csárda terület építési övezet	K-Cs

g)	Különleges közmű terület építési övezet	K-Km
h)	Különleges hulladékkezelő terület építési övezet	K-Hull
i)	Különleges szennyvíztisztító területe építési övezet	K-Szt
j)	Különleges lovarda terület építési övezet	K-Lov
k)	Különleges idegenforgalmi, tábor terület építési övezet	K-It
l)	Különleges lőtér építési övezet	K-Lőt

40. Különleges egészségügyi intézmény terület építési övezet (K-Eü)

50. § (1) A különleges egészségügyi intézmény terület építési övezetek kizárólagosan egészségügyi funkciók és kiszolgáló létesítményeik elhelyezésére szolgálnak.

(2) A különleges egészségügyi intézmény terület építési övezet területén elhelyezhető:

a) kórház,
b) rendelőintézet,
c) gyógyszálló,
d) gyógyszertár,
e) szanatórium,
f) gyermekotthon,
g) idősotthon.

41. Különleges nagykiterjedésű sportolási célú terület (K-Sp)

51. § (1) A K-Sp jelű nagykiterjedésű sportolási célú terület építési övezeteiben az alábbi rendeltetésű építmények helyezhetők el:

a) pihenés, sportolás, testedzés,
b) szabadidős tevékenységet szolgáló,
c) turisztikai- és idegenforgalmi,
d) vendéglátó-kereskedelmi,
e) szálláshely-szolgáltató,
f) a terület fenntartását szolgáló.

42. Különleges közlekedési terület (K-Közl)

52. § (1) Az övezetbe az épületnek minősülő közlekedési építmények területei és a nagy kapacitású parkolók, sorgarázs csoportok tartoznak.

43. Különleges autópálya mérnökség területe (K-Am)

53. § (1) A K-Am/1 jelű Autópálya mérnökség területe az autópálya üzemviteléhez szükséges igazgatási, iroda, szociális és üzemeltetési épületek, építmények elhelyezésére szolgáló terület.

(2) A K-Am/1 jelű Autópálya mérnökség terület építési övezetben az építési hely határvonalai: az építési határvonal az elő-, az oldal- és a hátsókertben a telek szélétől 10 m-re húzódik.

44. Különleges mezőgazdasági üzemi terület (K-Mü)

54. § (1) A mezőgazdasági üzemi terület jellemzően az állattenyésztéssel, a mezőgazdasági termékfeldolgozással kapcsolatos létesítmények elhelyezésére, továbbá a növénytermesztéssel és állattenyésztéssel kapcsolatos tárolás céljára szolgál.

(2) A K-Mü jelű mezőgazdasági üzemi terület építési övezetek területén:

a) a mezőgazdasági termeléshez, továbbá az ott tartózkodók alapfokú ellátásához szükséges építmények,

b) állattartó épületek,
c) terménytárolók,
d) szerszám- és géptárolók,
e) vegyszertároló,
f) terményfeldolgozó,
g) mezőgazdasági gépjavító,
h) mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos lakó- és szállásépületek,
i) biztonsági okokból szükséges őrházak,
j) termékvezetékek és műtárgyaik,
k) komposztáló telepek építményei,
l) mezőgazdasági tevékenység során keletkező veszélyes hulladékok átmeneti tárolására szolgáló építmények

helyezhetők el a vonatkozó környezeti feltételek betartásával.

(3) A K-Mü jelű mezőgazdasági üzemi terület építési övezeteiben az építési hely határvonalai: az építési határvonal az elő-, az oldal- és a hátsókertben a telek szélétől 10 m-re húzódik.

(4) Az építési övezetben a gépjárművek közlekedésére szolgáló területeket portalanított szilárd burkolattal kell ellátni.

(5) A K-Mü jelű mezőgazdasági üzemi terület építési övezeteiben az egyes telkek kötelezően zöldfelülettel borított területének egy részét a telekhatárok mentén egybefüggően kell kialakítani. A telekhatárok mentén legalább 5 m széles védő zöld sáv létesítendő.

45. Különleges csárda (K-Cs)

55. § (1) A K-Cs/1 jelű csárda terület építési övezetben az alábbi rendeltetésű építmények helyezhetők el:
a) vendéglátó-kereskedelmi,
b) szálláshely-szolgáltató,
c) turisztikai- és idegenforgalmi,
d) pihenés, sportolás, testedzés,
e) szabadidős tevékenységet szolgáló.

46. Különleges közmű területek (K-Km)

56. § (1) A K-Km jelű közmű területek építési övezeteiben a közművek és hírközlési létesítmények ill. az ezekhez kapcsolódó létesítmények (gázfogadók, transzformátor állomások, vízművek és kiszolgáló létesítményei stb.) helyezhetők el.

47. Különleges hulladékkezelő terület (K-Hull)

57. § (1) A K-Hull jelű különleges beépítésre szánt Hulladékkezelő terület a komposztálható hulladékok, valamint az egyéb elkülönítetten gyűjtött hulladékok elhelyezésére, kezelésére, ártalmatlanítására és feldolgozására szolgáló terület.

(2) A K-Hull jelű építési övezetek területén kizárólag a települési komposztálható, valamint az egyéb elkülönítetten gyűjtött hulladékok kezeléséhez, feldolgozásához kapcsolódó- és biztonsági okokból szükséges épületek, építmények, műtárgyak, valamint a tevékenységhez kapcsolódó szociális épületek helyezhetők el.

48. Különleges szennyvíztisztító területe (K-Szt)

58. § (1) A K-Szt jelű különleges szennyvíztisztító terület a települési folyékony- és iszapszerű hulladékok elhelyezésére, kezelésére és ártalmatlanítására szolgáló terület.

(2) A K-Szt/1 jelű építési övezet területén kizárólag a települési folyékony- és iszapszerű hulladékok kezeléséhez, ártalmatlanításához kapcsolódó és biztonsági okokból szükséges építmények, műtárgyak, valamint a tevékenységhez kapcsolódó szociális épületek helyezhetők el.

49. Különleges lovarda terület (Kb-Lov)

59. § (1) A Kb-Lov jelű beépítésre nem szánt különleges lovarda területbe a lovas sport és lovasturizmus céljára szolgáló terület tartozik.

(2) A Kb-Lov/1 övezetben az alábbi létesítmények helyezhetők el:

a) vendéglátó létesítmények,
b) lovasturizmushoz kapcsolódó létesítmények (pl. lovasfogadó),
c) fedett lovaspályák,
d) istállóépület,
e) terménytárolók,
f) a tulajdonos, a használó számára szolgáló lakás,
g) a terület fenntartásához szükséges épület.

(3) A lovarda más területfelhasználású területtel érintkező telekhatárain, a telken belül fákból és magas cserjékből álló növénysávot kell kialakítani, az e rendeletben a védő zöld sávokra, védőfásításra vonatkozó szabályok szerint.

50. Különleges idegenforgalmi, tábor terület (K-It)

60. § (1) A K-It/1 jelű Idegenforgalmi, tábor terület építési övezetben a turista- és idegenforgalom, szálláshely szolgáltatás és kapcsolódó létesítményei, a pihenést és sportolást, testedzést, szabadidős tevékenységet szolgáló épületek, építmények helyezhetők el.

(2) A K-It/1 jelű építési övezetben épületet, építményt elhelyezni, felújítani, bővíteni a vízügyi jogszabályok és a nagyvízi mederkezelési tervben foglaltak szerint, az árvízvédelmi szempontok figyelembe vételével lehet.

(3) A K-It/1 jelű építési övezetben épületek, építmények, gyalogos közlekedésre szolgáló felületek a természetes környezetbe illesztetten, a meglévő növényzet lehető legkisebb mértékű igénybevételével, természetes anyagok felhasználásával alakíthatók ki.

51. Különleges lőtér építési övezet (K-Lőt)

61. § (1) A „K-Lőt” jelű különleges lőtér építési övezetben a sajátos tevékenységhez kapcsolódó épületek, építmények helyezhetők el.

XII. FEJEZET

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT ÖVEZETEK ELŐÍRÁSAI

52. Közlekedési létesítmények

62. § (1) A közlekedési és közműelhelyezésre szolgáló terület az országos és a helyi közutak, a kerékpárutak, a gépjármű várakozóhelyek (parkoló) – közterületnek nem minősülő telkeken megvalósulók kivételével -, a tömegközlekedést kiszolgáló létesítmények, a járdák és a gyalogutak, mindezek csomópontjai, vízelvezetési rendszere és környezetvédelmi létesítményeik, továbbá a közművek, hírközlési és reklám építmények elhelyezésére szolgál.

(2) A közlekedési területek övezeti besorolása a tervben:
- a) Köu – közutak területe
- b) Kök – vasutak területe

(3) A közlekedési övezetbe tartoznak a meglévő és tervezett közutak (Köu), a vasúti területek (Kök) a hozzájuk tartozó közlekedésüzemi létesítmények területével és tartozékaival együtt.

(4) Az úthálózat keresztmetszeti méretét úgy kell megtervezni, hogy biztosítsa a közművek helyigényét, a tűzoltási felvonulási területet, kielégítse a közlekedési szakhatósági előírásokat.

(5) A közutak és vasutak építési (szabályozási) szélességén belül, a közlekedési létesítmények, a közművek létesítményei és berendezései, környezetvédelmi létesítmények, utcabútorok helyezhetők el, illetve fasor (növényzet) telepíthető.

(6) A település közútjainak tervezési osztályba sorolása:

a) <u>Külterületen:</u>

aa)	M43 autópálya M5 Szeged É.csp. - Nagylak	K.I.A.
ab)	43.sz. Szeged - Makó – Nagylak I. rendű főút	K.III.A.
ac)	430. sz. Makó keleti elkerülő út	K.IV.A.
ad)	431. sz. Kiszombor határátkelőhelyhez vezető másodrendű út	K.IV.A.
ae)	4412.j. Makó – Maroslele - Szeged összekötő út	K.V.A.
af)	4414.j. Hódmezővásárhely – Maroslele - Makó összekötő út	K.V.A.
ag)	4422.j. Orosháza – Makó összekötő út	K.V.A.
ah)	4423.j. Rákos – Bogárzó összekötő út	K.V.A.
ai)	4424.j. Királyhegyes - Makó összekötő út	K.V.A.
aj)	4425.j. Rákos – Apátfalva összekötő út	K.V.A.
ak)	4426.j. Tótkomlós – Pitvaros - Rákos összekötő út	K.V.A.
al)	4432.j. Békéscsaba - Makó összekötő út	K.V.A.
am)	4434.j. Gyula – Pitvaros – Makó összekötő út	K.V.A.
an)	44151.j. Makó északi bekötő	K.V.A.

b) <u>Belterületen:</u>

ba)	43.j. Szeged - Makó – Nagylak I. rendű főút	B.III.b.C.
bb)	44152.j. Makó bekötő út	B.V.c.B.
bc)	4412.j. Makó – Maroslele - Szeged összekötő út	B.IV.b.C.
bd)	4414. j. Hódmezővásárhely – Maroslele - Makó összekötő út	B.IV.b.C.
be)	4432.j. Békéscsaba - Makó összekötő út	B.IV.b.C.
bf)	4424.j. Királyhegyes - Makó összekötő út	B.IV.c.B.
bg)	43308. j. Makó állomáshoz vezető út	B.V.c.B.
bh)	Települési főutak:	B.IV.b.C.
bi)	Gyűjtő utak:	B.V.c.B.
bj)	Lakó utak, kiszolgáló utak:	B.VI.d
bk)	Kerékpárutak:	B. VII.
bl)	Gyalogos utak, terek:	B. VIII.

(7) A gyűjtő utakat lehetőség szerint kétoldali fasorral kell kialakítani. A lakóutcákban legalább egyoldali fásítás szükséges.

(8) A vasúti területeken belül csak vasúti és közúti üzemi célú építmények és épületek helyezhetők el.

(9) A vasút vonal elhelyezése céljára kétvágányú vasút esetén legalább 20 m, egyvágányú vasút esetén legalább 10 m szélességű építési területet kell biztosítani a vonalvezetési jellemzők figyelembe vételével.

(10) Az építmények (épületek) jogszabályok szerinti parkolóhely igényét általában telken belül kell kialakítani.

(11) A közterületi parkolókat növényzet telepítésével, fásítással – a jogszabályokkal összhangban - kell kialakítani.

(12) Magánutakkal kapcsolatos általános szabályok:

a) Közforgalom számára megnyitott magánútra, a közterületre vonatkozó szabályokat kell alkalmazni, valamint a közutakra érvényes előírások szerint kell a közművek elhelyezését megoldani.

b) Közforgalomnak megnyitott magánút zsákutcaként, forduló nélkül legfeljebb 6 telek kiszolgálására, min. 6 m-es szélességgel létesíthető.

c) 6 teleknél több telek kiszolgálására csak min. 9 m szélességű út létesíthető, zsákutca esetében a vonatkozó szabványoknak megfelelő fordulási sugarú forduló kialakításával.

d) A magánutak vízelvezetésének, a csapadékvíz kezelésének megoldása a magánút tulajdonosának feladata.

e) A magánút mindenkori tulajdonosa a magánút rendeltetésszerű használatát nem korlátozhatja, a magánúttal feltárt telkek megközelítése folyamatosan biztosítandó.

53. Zöldterületek (Z)

63. § (1) Zöldterületek az állandóan növényzettel fedett, a település klimatikus viszonyainak megőrzését, javítását, ökológiai rendszerének védelmét, a pihenést, testedzést szolgáló közterületek.

(2) A Makó közigazgatási területén található zöldterületek az építési használat, az elhelyezhető építmények szerint az alábbi övezetekre tagolódnak:

a) közparkok övezetei Zkp/…

b) közkertek övezetei Zkk/…

c) közlekedési területek zöldterületei Ze/…

(3) A Zkp/… jelű övezetekben elhelyezhetőek:

a) pihenést, testedzést szolgáló építmények (sétaút, kerékpárút, pihenőhely, tornapálya, játszótér),

b) kertberendezési tárgyak, köztárgyak,

c) kerti építmények,

d) vendéglátó és turisztikai rendeltetésű épület,

e) hírlap, ajándék és virágárusító, információs pavilon,

f) a zöldfelület fenntartásához szükséges épület,

g) illemhelyek.

(4) A Zkk/… jelű övezetekben elhelyezhetőek:

a) pihenést, testedzést szolgáló építmények (sétaút, kerékpárút, pihenőhely, tornapálya, játszótér),

b) kertberendezési tárgyak, köztárgyak,

c) kerti építmények.

(5) A Zkk/h jelű hullámtéri zöldterületeken a (4) bekezdésben meghatározott építmények az árvízvédelmi szempontok figyelembevételével, az árvíz levonulását nem akadályozó módon helyezhetők el.

(6) A Ze/… jelű övezetekben elhelyezhetőek:

a) sétaút, kerékpárút, pihenőhely,

b) kertberendezési tárgyak, köztárgyak.

(7) A Ze/… jelű övezetekben a (6) bekezdésben meghatározott építmények a forgalombiztonsági és balesetvédelmi szempontok figyelembevételével helyezhetők el.

(8) A Zöldterület övezeteiben terepszint alatti parkoló nem létesíthető.

54. Erdőterületek általános előírásai

64. § (1) A közigazgatási területen található erdőterületek az építési használat, az elhelyezhető építmények szerint az alábbi övezetekre tagolódnak:

a) védelmi erdőterület övezetei Ev/…

b) közjóléti erdőterület övezetei Ek/…

c) gazdasági erdőterület övezetei Eg/…

(2) Az erdőterületek azon övezeteiben, ahol épület elhelyezését az előírások lehetővé teszik, a közterületi telekhatártól számított 10,0 m-es sávban épületet elhelyezni nem lehet.

(3) Az erdőterületeken – kivéve hullámtéri erdők - kizárólag vadvédelmi kerítés létesíthető. A hullámtéri erdőterületeken kerítés nem létesíthető.

55. Védelmi erdőterület (Ev)

65. § (1) Védelmi erdőterületbe a környezetvédelmi célokat szolgáló, valamint a természetvédelmi szempontból értékes, érzékeny erdők tartoznak.

(2) Az Ev/1 övezetbe a környezetvédelmi célokat szolgáló erdők – talajvédelmi, vízvédelmi, településvédelmi, mezővédő erdők – tartoznak.

(3) Az Ev/2 övezetbe a hullámtéri erdők tartoznak. A hullámtéren a tájhasználatot az árvízvédelem és a vízgazdálkodás, továbbá a környezet- és a természetvédelem érdekeinek kell alárendelni.

(4) Az Ev/3 övezetbe a természetvédelmi szempontból érzékeny – védett természeti területen lévő, Natura 2000 területként, ökológiai hálózat magterületeként nyilvántartott – erdők tartoznak. Az Ev/3 övezetben a természetvédelmi célokkal összehangolt területhasználat folytatható.

(5) Védelmi erdőterület övezeteiben épületek nem helyezhetők el. Az övezetben építmények — erdei kilátó, magasles, nyomvonal jellegű építmények és műtárgyaik, köztárgyak, kutatást és az ismeretterjesztést szolgáló műtárgyak — kizárólag akkor alakíthatók ki, ha az erdőt védelmi rendeltetésének betöltésében nem akadályozzák, illetve a táji, természeti értékek fennmaradását nem veszélyeztetik.

(6) Az elkerülő út város felöli oldalán kijelölt védelmi erdőterületen a védelmi funkciót többszintes növénytelepítéssel (lombkoronaszint és cserjeszint együttesen) kell megvalósítani.

56. Közjóléti erdőterület (Ek)

66. § (1) Közjóléti erdőterületbe tartoznak a sport, turisztika és üdülés céljára szolgáló erdők.

(2) A közjóléti erdőterület övezeteiben az erdő rendeltetésének megfelelő építmények – külön jogszabály[6] szerinti erdei közjóléti berendezések - helyezhetők el.

[6] az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény végrehajtásáról szóló

(3) Az erdei közjóléti berendezések kialakítása és elhelyezése a hullámtéren az árvízvédelmi szempontok figyelembevételével, az árvíz levonulását nem akadályozó módon történhet.

57. Gazdasági erdőterület (Eg)

67. § (1) Gazdasági erdőövezetnek minősül minden, az 59-60. §-ba nem tartozó erdő.

(2) Gazdasági erdő övezeteiben az erdő rendeltetésének megfelelő építmények, erdőgazdálkodás, vadgazdálkodás építményei - erdészház, közösségi vadászház, a terület fenntartásához szükséges további építmények - helyezhetők el, ha azt az erdőhasználat, az erdőművelés indokolja és az elhelyezéshez az erdészeti hatóság hozzájárul.

58. Mezőgazdasági területekre vonatkozó általános előírások

68. § (1) A közigazgatási területen található mezőgazdasági területek az elhelyezhető építmények szerint az alábbi övezetekre tagolódnak:

a) kertes mezőgazdasági terület övezetei: Mk/…

b) általános mezőgazdasági terület övezetei: Má/…

c) korlátozott használatú mezőgazdasági terület övezetei: Mko/…

(2) Azokban a mezőgazdasági övezetekben, ahol az előírások lehetőséget adnak lakóépület, lakás létesítésére, új lakás, lakóépület kizárólag akkor létesíthető, ha a rendeltetésszerű használatához szükséges ivóvizet, villamos energia ellátást, a keletkező hulladék és szennyvíz elszállítását vagy ártalommentes elhelyezését, továbbá a gépjárművel történő állandó megközelítést a tulajdonos vagy használó biztosítani tudja.

(3) Mezőgazdasági területek övezeteiben:

a) épületet a közút tengelyétől számított 15 m-es sávban elhelyezni nem lehet,

b) az út tengelyétől számított 8 m-es sávban nem helyezhető el kerítés,

c) lakókocsi, lakókonténer, egyéb mobil jellegű építmény a mezőgazdasági területeken még átmenetileg sem helyezhető el.

(4) A SZT-I. és SZT-II. jelű szabályozási terveken jelölt „meglévő tanya, tanyatelek” területeken meglévő épületek esetén a beépítettség 10 % mértékig növelhető. Új tanya, illetve meglévő beépítetlen tanyatelkeken új épület kialakítása e rendelet új tanyák kialakítására vonatkozó előírásai szerint történhet.

59. Kertes mezőgazdasági területek

69. § (1) Kertes mezőgazdasági övezetbe tartoznak a volt zártkertek és zártkert jellegű területek Szabályozási terveken lehatárolt területei.

(2) A kertes mezőgazdasági területen építményt elhelyezni a hullámtéri kertes mezőgazdasági területek és az Mk/s jelű sajátos használatú kertes mezőgazdasági övezet kivételével az alábbi telekterület esetén lehet

a) a 720 m^2-t el nem érő területű telken épületet elhelyezni nem szabad,

b) a 720-1500 m^2 közötti területnagyságú telken - a nádas, a gyep és a szántó művelési ágban nyilvántartottak kivételével elsősorban a tárolás célját szolgáló egy gazdasági épület és terepszint alatti építmény (pince) helyezhető el,

c) az 1500 m^2-t meghaladó területű telken művelési ágtól függetlenül építmény elhelyezhető

61/2017. (XII.21.) FM rendelet 4. melléklete

(3) A kertes mezőgazdasági területen lakóépület szőlő, gyümölcsös és kert művelési ág esetén 3000 m^2, egyéb művelési ág esetén és zártkerti művelés alól kivett telken 6000 m^2 telekterület felett helyezhető el úgy, hogy az az övezetben megengedett beépítettség felét nem haladhatja meg. Különállóan egy lakóépület, legfeljebb egy lakó rendeltetéssel helyezhető el. A különálló lakóépület épületmagassága legfeljebb 5,5 m lehet.

(4) A kertes mezőgazdasági terület övezeteiben nem helyezhető el:
   a) lakókocsi, konténerház,
   b) különálló árnyékszék,
   c) üzemi méretű (saját szükségletet meghaladó mennyiséget előállító) mezőgazdasági épületek, terményfeldolgozók, állattartó építmények, valamint mezőgazdasági gépjavítók.

(5) A telken újonnan elhelyezendő építmény szabadon állóan, a közterülettel határos telekhatártól legalább 5,0 m-en túli távolságban helyezhetők el.

(6) Az Mk/s jelű sajátos használatú kertes mezőgazdasági övezetbe a lakó- vagy gazdasági terület bővítés céljára kijelölt kertes mezőgazdasági területek tartoznak. Az Mk/s jelű övezetben épületek, építmények nem helyezhetők el.

(7) A kertes mezőgazdasági területen birtokközpont nem létesíthető.

60. Általános mezőgazdasági terület

70.§ (1) Az általános mezőgazdasági terület övezeteiben a növénytermesztés, az állattenyésztés és az ezekkel kapcsolatos termékfeldolgozás, tárolás építményei helyezhetők el. Amennyiben a gazdálkodás az állandó helyben lakást szükségessé teszi, lakás, lakóépület kialakítható. Lakóépület kialakítása kizárólag a gazdasági épület(ek) kialakításával egy időben, vagy azt követően történhet.

(2) Lakóépülettel a telekterület legfeljebb 2,5%-a építhető be, de a lakás önálló rendeltetési egység bruttó alapterülete nem haladhatja meg a 300 m^2-t, akkor sem, ha a telek nagyságából számított beépíthetőség ezt lehetővé tenné.

(3) A telken újonnan elhelyezendő építmény szabadon állóan, a közterülettel határos telekhatártól legalább 5,0 m-en, az oldalkerti legalább 5,0 m-en, és a hátsókerti telekhatártól legalább a megengedett legmagasabb homlokzatmagasság távolságában helyezendő el.

(4) Meglévő épület az övezetben megengedett beépítettség mértékéig bővíthető, akkor is ha az épület elhelyezkedése nem felel meg a (3) bekezdésben előírt feltételeknek.

(5) Az általános mezőgazdasági terület övezeteiben új tanya kialakítható.

(6) Az új tanya telkére vonatkozó előírások:
   a) a tanya telke legalább 6000 m^2 és legfeljebb 10.000 m^2 (1 ha) lehet,
   b) a tanya beépítettsége legfeljebb 10 % lehet,
   c) egy telken kizárólag egy tanyaudvar - lakóépület, gazdasági építmények és a hozzátartozó kivett (udvar) terület - alakítható ki,
   d) egy telken több épület is kialakítható, de az épületek kizárólag a tanyaudvaron belül helyezhetők el,
   e) egy-egy telken újonnan kialakítható tanyaudvar területe nem lehet nagyobb, mint a telek 50 %-a és utólag sem alakítható át önálló telekké.

(7) Az általános mezőgazdasági terület övezeteiben több telekből álló birtoktest kialakítható, amelynek egyik telkén birtokközpont létesíthető. Birtoktest esetén az övezetben meghatározott legnagyobb beépíthetőség a birtoktesthez tartozó összes telek területe után számítva csak az egyik telken (birtokközpont) is kihasználható, ha a beépítés a szomszéd telkek rendeltetésszerű használatát nem korlátozza, továbbá természeti érték megőrzését nem veszélyezteti.

(8) Birtokközpontra vonatkozó előírások:

a) a birtokközpont beépítettsége a birtokközpont telkének legfeljebb 40 %-a lehet, de a birtoktest, vagyis a beszámítható telkek összterületére vetítetten nem lehet nagyobb, mint az övezetben meghatározott legnagyobb beépíthetőség (5 %).
b) a birtokközpont telkének legalább 25 %-át zöldfelületként kell kialakítani. Az egyes telkek kötelezően zöldfelülettel borított területének egy részét a telekhatárok mentén egybefüggően kell kialakítani. A telekhatárok mentén legalább 5 m széles védő zöld sáv létesítendő.
c) a birtokközpont telkén a mezőgazdasági tevékenységhez kapcsolódó szállás jellegű épület, vendéglátó épület is elhelyezhető.

(9) Az Má/2 jelű általános mezőgazdasági övezetbe a kijelölt belvíz-szükségtározók által érintett általános mezőgazdasági területek tartoznak. Az Má/2 övezetben épületek, építmények nem helyezhetők el.

(10) Az Má/s jelű sajátos használatú általános mezőgazdasági övezetbe a lakó- vagy gazdasági terület bővítés céljára kijelölt általános mezőgazdasági területek tartoznak. Az Má/s jelű övezetben épületek, építmények nem helyezhetők el.

61. Korlátozott használatú mezőgazdasági terület (Mko)

71. § (1) A korlátozott használatú mezőgazdasági terület övezeteibe a táji-, természetvédelmi szempontból érzékeny, védendő mezőgazdasági területek tartoznak.

(2) Az Mko/1 jelű korlátozott használatú mezőgazdasági terület övezetben kizárólag a gyepterületek fenntartását szolgáló gazdasági épületek, építmények (karám, szénatároló szín), valamint a természeti értékek bemutatását, az ismeretterjesztést szolgáló építmények helyezhetők el.

(2) Az Mko/2 jelű korlátozott használatú mezőgazdasági övezetbe a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság Montág-pusztai (más néven Kopáncs-pusztai) gazdasági központja tartozik. Az Mko/2 övezetben:

a) a mezőgazdasági termeléshez, továbbá az ott tartózkodók alapfokú ellátásához szükséges építmények,
b) állattartó épületek és állattartáshoz szükséges nem épületjellegű építmények,
c) anyag- és terménytárolók,
d) szerszám- és géptárolók,
e) mezőgazdasági termeléssel kapcsolatos lakó- és szálláségépületek a tulajdonos és a használók számára,
f) kutatással kapcsolatos épületek és kutatószállások,
g) iroda épületek,
h) biztonsági okokból szükséges őrházak,
i) termékvezetékek és műtárgyaik,
j) komposztáló telepek építményei,
k) trágyatároló építmények,
l) mezőgazdasági tevékenység során keletkező veszélyes hulladékok átmeneti tárolására szolgáló építmények

helyezhetők el a vonatkozó környezeti feltételek betartásával.

(3) Az Mko/3 jelű korlátozott használatú mezőgazdasági övezetbe a hullámtéri mezőgazdasági területek tartoznak. Az Mko/3 jelű övezetben:

a) épületek nem helyezhetők el.
b) a tájhasználatot az árvízvédelem és a vízgazdálkodás, továbbá a környezet- és a természetvédelem érdekeinek kell alárendelni, a hullámtéri területek természeti területnek minősülnek.

(4) Az Mko/4 jelű korlátozott használatú mezőgazdasági övezetbe a kijelölt belvíz-szükségtározók által érintett korlátozott funkciójú mezőgazdasági területek tartoznak. Az Mko/4 jelű

övezetben épületek, építmények nem helyezhetők el.

(5) A korlátozott használatú mezőgazdasági terület övezeteiben új birtokközpont és új tanya nem alakítható ki.

(6) A korlátozott használatú mezőgazdasági terület övezeteiben nem helyezhető el olyan építmény, amely a jelenlegi állapotot rontja, a meglévő növényállományt, ökoszisztémákat és egyéb természeti képződményeket veszélyezteti.

62. Vízgazdálkodási terület (V)

72.§ (1) A Vízgazdálkodási területek az alábbi övezetekre tagolódnak:

a) felszíni vizek, vízfolyások medre és parti sávja V/1
b) árvízvédelmi töltés területe V/2
c) záportározók területe V/3

(2) A V/1 övezetbe a Maros medre és parti sávja, a természetes (holtágak) és mesterséges tavak medre és parti sávja, valamint a közcélú nyílt csatornák medre és parti sávja és hozzá kapcsolódó vízgazdálkodási területek tartoznak.

(3) A vízfolyások, csatornák és állóvizek mentén a szakfeladatok ellátására biztosítandó parti sáv szélessége:

a) a Maros és az egyéb kizárólagos állami tulajdonú vízfolyások, tavak, tározók és holtágak mentén a partvonaltól számított 6 m-ig,
b) az a) pontba nem tartozó vizek és közcélú vízilétesítmények partvonalától számított 3 m-ig terjed. A parti sávot is magába foglaló parti ingatlan a szakfeladatok közérdekű ellátására figyelemmel használható, hasznosítható.

(4) A V/1 övezetben úszóművek, úszóműves kikötőhely kialakítására az alábbi előírások vonatkoznak:

a) úszóművekből álló úszóműállás és úszóműves kikötőhely kizárólag időszakosan kerülhet elhelyezésre, az úszómű teleltetéséről gondoskodni kell.
b) az úszóművekből álló úszóműállás és úszóműves kikötőhely part éltől a mederbe való benyúlása nem okozhat vízvisszatorlódást, nem akadályozhatja a víz szabad mozgását, továbbá nem akadályozhatja a vízfolyás használatát.
c) úszóműves kikötőhely csak olyan anyagok és szerkezetek felhasználásával lehet megépíteni, hogy az a folyószakaszra jellemző szélsőséges vízállások mellett is biztonságosan használható legyen.

(5) A V/2 övezetbe a Maros elsőrendű árvízvédelmi töltésének területe és hozzá kapcsolódó vízgazdálkodási területek tartoznak.

(6) A V/2 övezetben az árvízvédelemre vonatkozó jogszabályok figyelembevételével kizárólag az árvízi védekezést szolgáló építmények helyezhetők el, egyéb rendeltetésű épület nem létesíthető. Az árvízvédelmi töltést nyomvonalas létesítménnyel keresztezni kizárólag külön jogszabályban foglalt feltételek betartásával lehet. Az árvízvédelmi töltés lábaitól mért 10-10 m-es védősáv használata, építmények elhelyezése a vonatkozó vízvédelmi jogszabályok és e Rendelet védőtávolságokra, védőterületekre vonatkozó előírásai szerint történhet.

(7) A V/1 és V/2 vízgazdálkodási övezeteket érintő bármilyen építési munkát folytatni, területet hasznosítani, illetve azon építményeket elhelyezni csak a vízügyi jogszabályoknak megfelelően, illetve a nagyvízi mederkezelési terv rendelkezései figyelembevételével lehet.

(8) A V/3 övezetbe a belvíz-elleni védekezés számára kijelölt záportározók területe tartozik. A záportározók területén és 10,0 m-es védőtávolságán belül épületek, építmények nem helyezhetők el.

63. Természetközeli területek (Tk)

73.§ (1) Természetközeli terület övezetbe az időszakosan, vagy állandóan vízzel borított területek, a mocsarak, nádasok tartoznak.

(2) Természetközeli terület övezetben épületet elhelyezni nem lehet. A kialakult tájhasználatot megváltoztatni kizárólag a természeti állapothoz közelítés érdekében szabad.

64. Beépítésre nem szánt különleges területek (Kb)

74.§ (1) Különleges területbe azok a területek tartoznak, amelyeken az elhelyezhető építmények rendeltetésük miatt jelentős hatást gyakorolnak a környezetükre, vagy a környezetük megengedett külső hatásaitól védelmet igényelnek.

(2) A beépítésre nem szánt különleges területek a Szabályozási terveken jelölteknek megfelelően az alábbi területekre tagolódnak:

a)	fásított köztér	Kb-Kt
b)	nagykiterjedésű sportterület	Kb-Sp
c)	szabadidőpark terület	Kb-Sz
d)	kemping terület	Kb-C
e)	temetők területe	Kb-T
f)	kegyeleti park	Kb-Kp
g)	külterületi védett épületegyüttes területe	Kb-Vé
h)	naperőmű-park terület	Kb-Np
i)	átmeneti használatú terület Kb-Áh	
j)	kamion parkoló és pihenő terület	Kb-Pk
k)	hulladékok kezelésére szolgáló terület	Kb-Hull
l)	Strand, kikötő és rekreációs terület	Kb-St
m)	Off-Road pálya területe	Kb-Tsp

65. Fásított köztér (Kb-Kt)

75. § (1) Kb-Kt/1 jelű fásított köztér övezetben elhelyezhető:

a) turisztikai célú tájékoztató és kiállító rendeltetésű építmény,

b) gyalogos és kerékpáros közlekedés nyomvonal jellegű építményei,

c) hírlap, ajándék és virágárusító, információs pavilon,

d) dísz és főtér funkcióhoz kapcsolódó köztárgyak, építmények (pihenőhely, díszkút, szobor, emlékmű).

(2) Kb-Kt/1 jelű övezetben a telek területének legalább 20 %-át zöldfelületként kell kialakítani. A zöldfelületek kialakítása a településkép védelméről szóló önkormányzati rendelet előírásait is figyelembe véve történhet.

66. Nagykiterjedésű sportterület (Kb-Sp)

76. § A Kb-Sp jelű nagykiterjedésű sportolási célú terület övezeteiben a pihenés, sportolás, testedzés létesítményei és kiszolgáló építményei helyezhetők el.

67. Szabadidőpark terület (Kb-Sz)

77. § (1) A Kb-Sz jelű szabadidőpark terület a szabadidős tevékenységek, rekreáció céljára szolgáló terület.

(2) A Kb-Sz jelű övezetekben elhelyezhetők:

a) sétaút, kerékpárút, lovaglóút,
b) pihenőhely,
c) játszótéri berendezések,
d) sportpályák,
e) sütő-főzőhelyek,
f) esőbeállók,
g) rendezvények ideiglenes építményei.

(3) A Kb-Sz jelű övezetekben építmények az árvízvédelmi szempontok figyelembevételével, az árvíz levonulását nem akadályozó módon, a nagyvízi mederre vonatkozó jogszabályok betartásával helyezhetők el.

68. Kemping terület (Kb-C)

78.§ (1) A Kb-C jelű különleges kemping terület övezetben szálláshelyek, szociális létesítmények, vendéglátó egység és az üzemeltetéshez szükséges építmények helyezhetők el.

(2) A Kb-C/1 jelű különleges kemping terület övezetben épületek, építmények, gyalogos közlekedésre szolgáló felületek a meglévő növényzet lehető legkisebb mértékű igénybevételével, a táji, természeti értékek és az árvízvédelmi szempontok figyelembevételével alakíthatók ki. A gyalogos közlekedésre szolgáló felületek vízáteresztő burkolattal létesíthetők.

(3) A Kb-C/1 jelű különleges kemping terület övezetben a telek nem beépített, burkolattal nem fedett területeit árnyékot biztosító, többszintes növényzettel fedett zöldfelületként kell kialakítani, illetve fenntartani.

69. Temető terület (Kb-T)

79.§ (1) A temető terület övezeteiben a terület funkcióját szolgáló épület, építmény helyezhető el.

(2) A temetőt kegyeleti szempontból körbe kell keríteni, a kerítés 1,80-2,50 m közötti magasságú kell legyen. A temető más területfelhasználású területtel érintkező telekhatárain, a telken belül fákból vagy magas cserjékből álló növénysávot kell kialakítani. A zöldfelületek kialakítása a településkép védelméről szóló önkormányzati rendelet előírásait is figyelembe véve történhet.

(3) Az épületek és építmények által nem borított területeket többszintes növényzettel rendelkező, sétautakkal feltárt parkosított zöldfelületként kell kialakítani.

70. Kegyeleti park terület (Kb-Kp)

80. § (1) A Kb-Kp jelű beépítésre nem szánt különleges kegyeleti park övezetbe a temetkezési célra már nem használt, bezárt temetők területei tartoznak.

(2) A Kb-Kp jelű övezetbe tartozó területek pihenő- és emlékparkként alakítandók ki.

(3) A Kb-Kp jelű övezetben kizárólag a hely szelleméhez illő építmények, létesítmények: pihenőhelyek, kerti építmények, kertberendezési tárgyak, köztárgyak, műtárgyak, emlékjel helyezhetők el.

71. Külterületi védett épületegyüttes területe (Kb-Vé)

81.§ (1) A Kb-Vé jelű beépítésre nem szánt különleges külterületi védett épületegyüttes területbe a Bogárzói templom és környezete tartoznak.

(2) A Kb-Vé/1 jelű övezetben a meglévő épületek és zöldfelületeik felújítása, rendeltetésének meghatározása a műemlékvédelmi szempontok figyelembevételével történhet.

(3) A Kb-Vé/1 jelű övezetben újonnan kizárólag turisztikai célú tájékoztató és kiállító rendeltetésű építmények, kerti építmények, köztárgyak és műtárgyak helyezhetők el.

72. Naperőmű-park területe (Kb-Np)

82.§ (1) A KB-Np naperőmű-park terület övezetében az 5 MW névleges teljesítményt el nem érő naperőmű műszaki technológiai berendezései, elemei, valamint ezek rendeltetésszerű használatát szolgáló építmények helyezhetők el.

(2) Épület a telekhatártól legalább 5,0 m távolságra helyezhető el.

(3) Az élővilág és a tájkép védelme miatt a Kb-Np övezetben kizárólag matt felületű napelemek helyezhetők el, illetve olyan technológia alkalmazható, melyek üzemelése során a poláros fényszennyezés a minimálisra csökkenthető.

(4) A naperőmű napelemei oly módon helyezhetők el, hogy a napelemek tartóoszlopai által elfoglalt területet kivéve a napelemek alatti és közötti területeken a gyepterület használata biztosítható legyen.

73. Átmeneti használatú terület (Kb-Áh)

83. § (1) A Kb-Áh/1 jelű övezetbe a roncsolt felszínű, rekultiválandó, felhagyott külszíni bányaterületek tartoznak.

(2) A Kb-Áh/1 jelű övezet területén épületek és egyéb építmények nem helyezhetők el. Az övezetbe tartozó területek Tájrendezési terv alapján rendezendők.

74. Kamion parkoló és pihenő terület (Kb-Pk)

84.§ (1) A Kb-Pk/1 jelű beépítésre nem szánt különleges kamion parkoló és pihenő terület övezetben az alábbi rendeltetésű építmények helyezhetők el:

a) vendéglátó-kereskedelmi,
b) szolgáltató,
c) szálláshely,
d) sportolás, testedzés,
e) szabadidős tevékenységet szolgáló.

(2) A Kb-Pk/1 jelű övezetben önálló üzemanyagtöltő kialakítható.

(3) A Kb-Pk/1 jelű övezet területén kialakításra kerülő parkolót fásítani kell. A parkoló területén minden megkezdett 6 db személygépkocsi parkoló hely után 1 db, illetve minden kamion parkoló hely után további 1 db lombos fa telepítendő, a vonatkozó országos érvényű jogszabályban[7] foglalt egyéb feltételek betartásával.

(4) A Kb-Pk/1 jelű övezetben a telek nem beépített, burkolattal nem fedett területeit többszintes növényzettel fedett zöldfelületként kell kialakítani, a forgalombiztonsági és balesetvédelmi szempontok figyelembevételével.

[7] az országos településrendezési és építési követelményekről szóló 253/1997. (XII.20.) Korm. rendelet 42. § (7) bekezdés

75. Hulladékok kezelésére szolgáló terület (Kb-Hull)

85.§ (1) A Kb-Hull jelű övezetek a nem veszélyes települési-, és termelési hulladékok, valamint inert hulladékok gazdálkodásával összefüggő nem épületigényes területek.

(2) A Kb-Hull/1 jelű övezetbe a város bezárt települési hulladéklerakói tartoznak. A Kb-Hull/1 jelű övezetbe tartozó területeken kizárólag a rekultivált hulladéklerakó utógondozásához és biztonsági okokból szükséges építmények, műtárgyak helyezhetők el, épületek nem alakíthatók ki.

76. Strand, kikötő és rekreációs terület (Kb-St)

86.§ (1) A Kb-St jelű különleges strand, kikötő és rekreációs terület övezetben a pihenést és sportolást, testedzést, szabadidős tevékenységet szolgáló létesítmények, valamint a strand és a csónakkikötő kiszolgáló létesítményei és annak üzemeltetéséhez, fenntartásához szükséges épületek, építmények helyezhetők el.

(2) A Kb-St övezetben épületet, építményt elhelyezni, felújítani, bővíteni a vízügyi jogszabályok és a nagyvízi mederkezelési tervben foglaltak szerint, az árvízvédelmi szempontok figyelembe vételével lehet.

(3) Épületek, építmények, gyalogos közlekedésre szolgáló felületek a természetes környezetbe illesztetten, a meglévő növényzet lehető legkisebb mértékű igénybevételével, természetes anyagok felhasználásával alakíthatók ki.

77. Off-Road pálya területe (Kb-Tsp)

87.§ (1) A Kb-Tsp jelű különleges beépítésre nem szánt terület az autós és motoros terepsportok területe, ahol e tevékenységet szolgáló létesítmények, sportpályák, a terület üzemeltetéséhez, fenntartásához szükséges épületek, építmények, szociális létesítmények helyezhetők el.

(2) A Kb-Tsp jelű övezetben a telek déli és nyugati telekhatára mentén a Szabályozási terven jelölt szélességben az e Rendelet szerint meghatározott védő zöld sáv létesítendő, a telek legalább 65 %-a zöldfelületként tartandó meg.

XIII. FEJEZET
ZÁRÓ RENDELKEZÉSEK

88. § (1) A rendelet a közlést követő 15. napon, de leghamarabb az elfogadásától számított 30. napon lép hatályba.

(2) Jelen rendelet hatályba lépésével egyidejűleg hatályát veszti Makó Város Önkormányzati Képviselő-testületének Makó Város Önkormányzata Helyi Építési Szabályzatáról szóló 17/2006. (VII. 13.) Makó ör. rendelete.

(3) A szabályzat rendelkezéseit a hatályba lépését követő ügyekben kell alkalmazni.

(4) A szabályzat rendelkezéseit a kérelmező kérésére a folyamatban lévő ügyekben is alkalmazni kell, amennyiben azok az építtető számára kedvezőbbek.

Makó, 2021……

……..	……..
Farkas Éva Erzsébet	dr. Kruzslicz-Bodnár Gréta
polgármester	jegyző

2. MELLÉKLET MAKÓ VÁROS HELYI ÉPÍTÉSI SZABÁLYZATÁRÓL SZÓLÓ ..../2019. (…) ÖNKORMÁNYZATI RENDELETHEZ

1. BEÉPÍTÉSRE SZÁNT ÉPÍTÉSI ÖVEZETEK BEÉPÍTÉSI HATÁRÉRTÉKEI

1.1. Nagyvárosias lakóterületek

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	A kialakítható új telek legkisebb Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
3	**Ln/1**	Z	700	6	15	50	-	-	35	12,5	-	
4	**Ln/2**	T	K	20	-	30	-	-	55	K	-	
5	**Ln/3**	K	K	K	K	30	-	-	55	20,0	-	megengedett legkisebb homlokzatmagasság 12,5 m
6	**Ln/4**	K	K	K	K	40	-	-	45	K	-	
7	**Ln/5**	K	K	K	K	80	-	-	-	K	-	

1.2. Kisvárosias lakóterületek

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	A kialakítható új telek legkisebb Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	Megjegyzés
3	**Lk/1**	O	-	12	-	30	-	-	55	7,5	-	
4	**Lk/2**	K	-	-	-	30	-	-	55	7,5	-	
5	**Lk/3**	K	-	-	-	30	-	-	55	12,5	-	
6	**Lk/4**	O	-	12	-	40	-	-	45	6,5	-	
7	**Lk/5**	O	-	12	-	30	-	-	55	6,5	-	
8	**Lk/6**	SZ	-	12	-	40	-	-	45	6,5	-	
9	**Lk/7**	O	-	12	-	40	-	-	45	6,5	-	
10	**Lk/8**	K	-	-	-	40	-	-	45	7,5	-	
11	**Lk/9**	K	-	-	-	40	-	-	45	12,5	-	
12	**Lk/10**	O	-	12	-	50	-	-	35	7,5	-	
13	**Lk/11**	K	-		-	50	-	-	35	7,5	-	
14	**Lk/12**	Z	700	6	-	40	-	-	45	7,5	-	
15	**Lk/13**	O	400	12	-	30	-	-	55	4,5	-	
16	**Lk/14**	O	300	12	-	40	-	-	45	4,5	-	
17	**Lk/15**	O	-	12	-	40	-	-	45	9,5	-	
18	**Lk/16**	Ikr	-	12	-	30	-	-	55	6,5	-	
19	**Lk/17**	O	200	12	-	50	-	-	35	3,5	-	
20	**Lk/18**	O	700	12	-	30	-	-	55	6,5	-	
21	**Lk/19**	Ikr	-	12	-	40	-	-	45	7,5	-	

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	A kialakítható új telek legkisebb Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
22	**Lk/20**	Z	800	6	-	60	-	-	25	7,5	-	

Jelmagyarázat:
Ikr = ikresen álló
O = oldalhatáron álló
SZ = szabadon álló
Z = zártsorú
K = kialakult

1.3. Kertvárosias lakóterületek

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	A kialakítható új telek legkisebb Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
4	**Lke/1**	O	-	12	-	35	0,6	-	45	4,5	-	
5	**Lke/2**	O	700	12	-	35	0,6	-	45	4,5	-	
6	**Lke/3**	O	700	12	-	35	0,6	-	45	6,5	-	
7	**Lke/4**	O	-	12	-	35	0,6	-	45	4,5	-	
8	**Lke/5**	SZ	-	14	-	35	0,6	-	45	6,5	-	
9	**Lke/6**	Ikr	-	12	-	35	0,6	-	45	4,5	-	
10	**Lke/7**	Ikr	-	12	-	35	0,6	-	45	4,5	-	
11	**Lke/8**	O	500	12	-	35	0,6	-	45	4,5	-	

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	A kialakítható új telek legkisebb Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
12	**Lke/9**	SZ	-	14	-	35	0,6	-	45	4,5	-	

Jelmagyarázat:
Ikr = ikresen álló
O = oldalhatáron álló
SZ = szabadon álló

1.4. Falusias lakóterületek

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	A kialakítható új telek legkisebb Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
3	**Lf/1**	Ikr	900	14	50	30	-	-	55	5,0	2	külterületi lakóterület (Igási tanya)
4	**Lf/2**	SZ	1500	16	60	30	-	-	55	5,0	2	külterületi lakóterület (Igási tanya)
5	**Lf/3**	O	-	12	-	30	-	40	55	4,5	-	
6	**Lf/4**	O	900	12	-	30	-	-	55	4,5	-	
7	**Lf/5**	O	1100	12	-	30	-	-	55	4,5	-	

Jelmagyarázat:
Ikr = ikresen álló
O = oldalhatáron álló
SZ = szabadon álló

1.5. Településközpont vegyes területek

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	A kialakítható új telek legkisebb Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
3	**Vt/1**	SZ	1100	14	-	20	-	-	55	6,5	-	
4	**Vt/2**	SZ	1100	14	-	20	-	-	65	6,5	-	
5	**Vt/3**	SZ	1100	14	-	30	-	-	55	7,5	-	
6	**Vt/4**	K	1100	14	-	40	-	-	45	7,5	-	
6	**Vt/5**	SZ	1100	14	-	40	-	-	45	9,5	-	
7	**Vt/6**	SZ	2000	14	-	50	-	-	35	6,5	-	
8	**Vt/7**	Z	700	6	-	40	-	-	45	12,5	-	
9	**Vt/8**	Z	700	6	-	50	-	-	35	6,5	-	
10	**Vt/9**	Z	700	6	-	50	-	-	35	15,0	-	
11	**Vt/10**	SZ	900	14	-	50	-	-	35	12,5	-	
12	**Vt/11**	Z	900	6	-	80	-	-	10	16,0	-	
13	**Vt/12**	SZ	-	14	-	60	-	-	25	6,5	-	
14	**Vt/13**	SZ	300	14	-	50	-	-	35	6,5	-	
15	**Vt/14**	O	500	12	-	40	-	-	45	7,5	-	
16	**Vt/15**	Z	700	6	-	40	-	-	45	6,5	-	
17	**Vt/16**	K	400	12	-	60	-	-	25	6,5	-	
18	**Vt/17**	K	-	-	-	60	-	-	10	7,5	-	
19	**Vt/18**	SZ	1100	14	-	50	-	-	35	9,5	-	
20	**Vt/19**	K	-	12	-	50	-	-	35	7,5	-	

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
21	**Vt/20**	K	-	6	-	80	-	-	10	15,00	-	
22	**Vt/21**	SZ	4000	14	-	80	-	90	10	-	-	a megengedett legnagyobb épületmagasság 20,0 m
23	**Vt/22**	K	-	-	-	50	-	-	35	7,5	-	
24	**Vt/23**	K	-	-	-	60	-	-	10	12,5	-	
25	**Vt/24**	Z	-	-	-	60	-	-	20	9,5	-	az utcai/közterület felé eső megengedett legnagyobb homlokzatmagasság 7,5 m
26	**Vt/25**	K	-	-	-	60	-	-	25	9,5	-	
27	**Vt/26**	K	-	-	-	100*	-	-	10	15,00	-	a 10% zöldfelület tetőkerttel és/vagy vízfelülettel biztosítandó

Jelmagyarázat:
O = oldalhatáron álló
SZ = szabadon álló
Z = zártsorú
K = kialakult

**OTÉK alóli felmentés alapján*

1.6. Intézmény területek

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés (eredeti kód tájékoztatásul)
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb		A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
				Szélessége (m)	Mélysége (m)							
3	Vi/1	SZ	1100	16	35	30	-	30	55	6,5	-	
4	Vi/2	SZ	1100	14	-	40	-	40	45	6,5	-	
5	Vi/3	Z	1100	6	-	50	-	50	35	6,5	-	
6	Vi/4	Z	4000	6	-	60	-	60	25	7,5	-	
7	Vi/5	Z	4000	6	-	50	-	50	35	12,5	-	
8	Vi/6	SZ	4000	14	-	50	-	50	35	7,5	-	

Jelmagyarázat:
SZ = szabadon álló
Z = zártsorú

1.7. Kereskedelmi, szolgáltató területek

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés (eredeti kód tájékoztatásul)
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb		A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
				Szélessége (m)	Mélysége (m)							
3	Gksz/1	SZ	300	16	-	30	-	-	55	6,5	-	
4	Gksz/2	SZ	300	16	-	40	-	-	45	9,5	-	
5	Gksz/3	SZ	1100	16	35	30	0,9	40	55	7,5	-	
6	Gksz/4	O/Z	2000	16/12	40	40	1,2	40	45	7,5	-	

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	**Az építési övezet**		**Az építési telek**							**Az épület**		**Megjegyzés** (eredeti kód tájékoztatásul)
2	**Övezeti jel**	**A beépítés jellemző módja**	**A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)**	**A kialakítható új telek legkisebb**		**A megengedett legnagyobb beépítettség (%)**	**A legnagyobb megengedett szinterületi mutató (m^2/m^2)**	**Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)**	**A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)**	**A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)**	**Az építhető terepszint feletti szintek száma**	
				Szélessége (m)	**Mélysége (m)**							
7	**Gksz/5**	SZ	2000	20	40	30	0,6	40	55	6,5	-	
8	**Gksz/6**	SZ	4000	40	40	30	0,9	40	55	9,5	-	
9	**Gksz/7**	SZ	4000	40	40	40	1,2	40	45	9,5	-	
10	**Gksz/8**	O	4000	16	40	40	1,2	40	45	9,5	-	
11	**Gksz/9**	SZ	1100	16	-	40	-	45	-	7,5	-	
12	**Gksz/10**	SZ	2000	16	-	40	-	45	-	9,5	-	
13	**Gksz/11**	SZ	4000	16	-	30	-	40	55	6,5	-	
14	**Gksz/12**	O	4000	12	-	40	-	-	45	7,5	-	
15	**Gksz/13**	O	-	12	-	50	-	-	35	7,5	-	
16	**Gksz/14**	SZ	1100	16	-	40	-	-	45	6,5	-	
17	**Gksz/15**	SZ	1100	16	-	40	-	-	45	9,5	-	
18	**Gksz/16**	Z	4000	12	-	30	-	-	55	12,5	-	
19	**Gksz/17**	SZ	1100	12	-	50	-	-	30	9,5	-	
20	**Gksz/18**	O	-	-	-	50	-	-	30	12,5	-	

Jelmagyarázat:
O = oldalhatáron álló
SZ = szabadon álló

1.8. Általános gazdasági területek

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	**Az építési övezet**		**Az építési telek**							**Az épület**		**Megjegyzés** (eredeti kód tájékoztatásul)
2	**Övezeti jel**	**A beépítés jellemző módja**	**A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)**	**A kialakítható új telek legkisebb**		**A megengedett legnagyobb beépítettség (%)**	**A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)**	**Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)**	**A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)**	**A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)**	**Az építhető terepszint feletti szintek száma**	
				Szélessége (m)	**Mélysége (m)**							
3	**Gá/1**	SZ	1100	16	35	30	-	-	55	6,5	-	
4	**Gá/2**	SZ	1100	16	35	40	-	-	35	6,5	-	
5	**Gá/3**	SZ	1100	16	35	30	-	-	55	7,5	-	
6	**Gá/4**	SZ	1100	16	35	40	-	-	35	7,5	-	
6	**Gá/5**	SZ	1100	16	35	40	-	-	35	9,5	-	
7	**Gá/6**	SZ	2000	20	40	30	-	-	55	6,5	-	
8	**Gá/7**	SZ	2000	20	40	50	-	-	25	15,0	-	
9	**Gá/8**	SZ	4000	40	40	30	-	-	55	6,5	-	
10	**Gá/9**	SZ	4000	40	40	50	-	-	25	15,0	-	
11	**Gá/10**	SZ	5000	40	40	30	-	-	55	7,5	-	
12	**Gá/11**	SZ	4000	40	40	40	-	-	35	7,5	-	
12	**Gá/12**	SZ	2000	20	40	50	-	-	25	9,5	-	

Jelmagyarázat:
SZ = szabadon álló

1.9. Üdülőterületek

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	A kialakítható új telek legkisebb Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
3	**Üü/1**	SZ	900	14	20	20	0,5		65	4,5	-	
4	**Üh/1**	SZ	200	14	15	20	0,4		60	4,5	-	

Jelmagyarázat:
SZ = szabadon álló

1.10. Beépítésre szánt különleges területek

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	A kialakítható új telek legkisebb Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
3	**K-Eü/1**	SZ	-	16	-	40	0,6	-	40	15,0	-	
4	**K-Sp/1**	SZ	5000	16	-	20	0,4	-	60	7,5*	2	* sportcsarnok elhelyezése esetén, ha a funkció megköveteli nagyobb építménymagasság engedélyezett
5	**K-Közl/1**											garázsok területe
6	**K-Am/1**	SZ	4000	16	-	40	0,8	-	40	7,5	2	

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L
1	Az építési övezet		Az építési telek							Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A kialakítható új telek legkisebb telekterülete (m^2)	A kialakítható új telek legkisebb Szélessége (m)	A kialakítható új telek legkisebb Mélysége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	A legnagyobb megengedett szintterületi mutató (m^2/m^2)	Legnagyobb beépítettség terepszint alatt (%)	A legkisebb kialakítandó zöldfelület (%)	A megengedett legnagyobb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
7	**K-Mü/1**	SZ	5000	16	-	40	0,8	-	40	7,5*	2	* technológiai torony, terményszárító, silótorony, takarmánykeverő és víztorony magassági korlátozás nélkül elhelyezhető
9	**K-Cs/1**	SZ	2000	16	-	40	0,8	-	40	7,5	2	
10	**K-Km/1**	SZ	K	16	-	40	0,4	-	40	3,5	1	
11	**K-Hull/1**	SZ	5000	16	-	20	0,4	-	40	7,5	2	komposztáló, hulladékudvar
12	**K-Hull/2**	SZ	10000	16	-	10	0,2	-	40	7,5	2	
13	**K-Szt**	SZ	10000	16	-	40	0,8	-	40	7,5	2	szennyvíztisztító
14	**K-Lov**	SZ	10000	16	-	10	0,2	-	60	7,5	2	
15	**K-It**	SZ	4000	16	-	10	0,2	-	75	6,5	2	
16	**K-Sz**	SZ	-	16	-	-	-	-	-	-	-	
17	**K-Lőt**	SZ	1000	16	-	40	1,0	-	40	7,5	-	

Jelmagyarázat:
SZ = szabadon álló

2. BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT ÖVEZETEK BEÉPÍTÉSI HATÁRÉRTÉKEI

2.1. Zöldterületek

	A	B	C	D	E	J	K	L
1	Az övezet		A telek			Az épület		
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A beépíthető telek legkisebb telekterülete (m^2)	A beépíthető telek legkisebb szélessége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	Az épület megengedett legnagyobb/legkisebb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	Megjegyzés
3	**Zkp/1**	SZ	1 ha	16	5	4,5	1	Petőfi park
4	**Zkk/1**	-	-	-	-	-	-	
5	**Zkk/h**	-	-	-	-	-	-	hullámtéri zöldterületek
6	**Ze**	-	-	-	-	-	-	út menti zöld sávok

Jelmagyarázat:
SZ = szabadon álló

2.2. Erdőterületek

	A	B	C	D	E	J	K	L
1	Az övezet		A telek			Az épület		
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A beépíthető telek legkisebb telekterülete (m^2)	A beépíthető telek legkisebb szélessége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	Az épület megengedett legnagyobb/legkisebb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	Megjegyzés
3	**Ev/1**	-	-	-	-	-	-	védő erdő
4	**Ev/2**	-	-	-	-	-	-	hullámtéri erdő
5	**Ev/3**	-	-	-	-	-	-	természetvédelmi lehatárolással érintett erdő
6	**Ek/1**	SZ	5 ha	-	2	4,5*	1	* kivéve kilátó építmény, melynek magasságát egyedileg kell meghatározni

	A	B	C	D	E	J	K	L
1	Az övezet		A telek			Az épület		
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A beépíthető telek legkisebb telekterülete (m^2)	A beépíthető telek legkisebb szélessége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	Az épület megengedett legnagyobb/legkisebb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	Megjegyzés
7	**Eg/1**	SZ	5 ha	-	0,5	5,5*	2	* kivéve kilátó építmény, melynek magasságát egyedileg kell meghatározni

Jelmagyarázat:
SZ = szabadon álló

2.3. Mezőgazdasági területek

	A	B	C	D	E	J	K	L
1	Az övezet		A telek			Az épület		
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A beépíthető telek legkisebb telekterülete (m^2)	A beépíthető telek legkisebb szélessége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	Az épület megengedett legnagyobb/legkisebb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	Megjegyzés
3	**Mk/1**	SZ	720*	16	3	4,5	1	Szegedi út déli része *: lásd még 69.§ (2) bek.
4	**Mk/2**	SZ	720*	14	3	4,5	1	Szegedi út északi része *: lásd még 69.§ (2) bek
5	**Mk/3**	SZ	720*	12	10	4,5	1	Lesi *: lásd még 69.§ (2) bek
6	**Mk/4**	-	-	-	-	-	-	hullámtéri kiskertek
7	**Mk/s**	-	-	-	-	-	-	lakó vagy gazdasági terület bővítésre kijelölt kertes területek

	A	B	C	D	E	J	K	L
1	Az övezet		A telek			Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A beépíthető telek legkisebb telekterülete (m^2)	A beépíthető telek legkisebb szélessége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	Az épület megengedett legnagyobb/legkisebb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
8	**Má/1**	SZ	1 ha	50	5	7,5/5,5*	2	* gazdasági épület magassága legfeljebb 7,5, lakóépület magassága legfeljebb 5,5 m lehet, ha a technológia megkívánja a gazdasági építmény 7,5 m-nél magasabb is lehet
9	**Má/2**	-	-	-	-	-	-	belvízi-szükségtározók kijelölt területe
8	**Má/3**	SZ	1 ha	50	10	7,5/5,5*	2	* gazdasági épület magassága legfeljebb 7,5, lakóépület magassága legfeljebb 5,5 m lehet, ha a technológia megkívánja a gazdasági építmény 7,5 m-nél magasabb is lehet
10	**Má/s**	-	-	-	-	-	-	lakó vagy gazdasági terület bővítésre kijelölt általános mezőgazdasági területek
11	**Mko/1**	SZ	3 ha	50	3	5,5	1	természetvédelmi lehatárolással érintett mezőgazdasági területek
12	**Mko/2**	SZ	2 ha	30	10	7,5	2	KM NPI majorsági központ ha a technológia megkívánja a gazdasági építmény 7,5 m-nél magasabb is lehet

	A	B	C	D	E	J	K	L
1	Az övezet		A telek			Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A beépíthető telek legkisebb telekterülete (m^2)	A beépíthető telek legkisebb szélessége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	Az épület megengedett legnagyobb/legkisebb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
13	**Mko/3**	-	-	-	-	-	-	hullámtéri mezőgazdasági terület
14	**Mko/4**	-	-	-	-	-	-	belvízi-szükségtározók kijelölt területe

Jelmagyarázat:
SZ = szabadon álló
O = oldalhatáron álló

2.4. Természetközeli területek

	A	B	C	D	E	J	K	L
1	Az övezet		A telek			Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A beépíthető telek legkisebb telekterülete (m^2)	A beépíthető telek legkisebb szélessége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	Az épület megengedett legnagyobb/legkisebb homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
3	**Tk/1**	-	-	-	-	-	-	

2.5. Beépítésre nem szánt különleges területek

	A	B	C	D	E	J	K	L
1	Az övezet		A telek			Az épület		Megjegyzés
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A beépíthető telek legkisebb telekterülete (m^2)	A beépíthető telek legkisebb szélessége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	Az épület megengedett legnagyobb~~/legkiseb~~b homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	
3	**Kb-T/1**	SZ	10000		10	5,5	1	

	A	B	C	D	E	J	K	L
1	Az övezet		A telek			Az épület		
2	Övezeti jel	A beépítés jellemző módja	A beépíthető telek legkisebb telekterülete (m^2)	A beépíthető telek legkisebb szélessége (m)	A megengedett legnagyobb beépítettség (%)	Az épület megengedett legnagyobb/~~legkisebb~~ homlokzatmagasság (m)	Az építhető terepszint feletti szintek száma	Megjegyzés
4	**Kb-T/2**	SZ	1500		10	5,5	1	Nazarenus temető
5	**Kb-Kp**	-	-	-	-	-	-	
6	**Kb-Kt/1**	SZ	K		5	4,5	1	
7	**Kb-Sp/1**	SZ	10000		2	4,5	1	
8	**Kb-Sz/1**	SZ	K		300 m^2	4,5	1	
9	**Kb-C/1**	SZ	K		5	4,5	1	
10	**Kb-Vé/1**	SZ	K		10	5,5	2	Bogárzói templom védett épületegyüttes területe
11	**Kb-Np/1**	SZ	5000		100 m^2	4,5	1	
12.	**Kb-Áh/1**	-	-	-	-	-	-	felhagyott, rekultiválandó külszíni bányák
13	**Kb-Pk/1**	SZ	1 ha		10	5,5	2	
14	**Kb-Hull/1**	-	-	-	-	-	-	
15	**Kb-St**	SZ	4000		10	6,5	2	
16	**Kb-Tsp**	SZ	3 ha	-	1	5,5	2	

Jelmagyarázat:
SZ = szabadon álló
K = kialakult, a telkek összevonhatók, de tovább nem oszthatók

1. FÜGGELÉK MAKÓ VÁROS HELYI ÉPÍTÉSI SZABÁLYZATÁRÓL SZÓLÓ ..../2021. (…) ÖNKORMÁNYZATI RENDELETHEZ

Nyilvántartott régészeti lelőhelyek jegyzéke

azonosító	település	lelő-hely szám	név	HRSZ
34503	Makó	5	M43 út "I. fázis" nyomvonalának 13. lelőhelye	0179/55, 0179/57, 0179/58, 0179/60, 0179/61, 0179/63, 0179/64, 0179/66, 0179/67, 0179/69, 0179/70, 0179/72, 0179/73, 0179/74, 0179/75, 0179/76, 0179/132, 0179/133, 0179/134, 0179/135, 0179/136, 0179/137, 0179/138, 0179/139, 0179/140, 0179/141, 0179/142, 0179/143, 0179/144, 0179/146, 0176/50177, 078
34509	Makó	6	M43 út "I. fázis" nyomvonalának 19. lelőhelye	Óföldeák: 0300, 0296/2, 0296/13, 0305/1, 0307/1, Makó: 0168, 0168/1, 168/2
42434	Makó	7	Gacsiba IV, MOL 12. lh.	0154/21, 0154/22, 0154/23
42436	Makó	8	Gacsiba III, MOL 13. lh.	0154/20
42438	Makó	9	Gacsiba II, MOL 14. lh.	0154/18, 0154/19
42439	Makó	10	Gacsiba I, MOL 15. lh.	0159/19
42443	Makó	11	Pap-hát IV, MOL 16. lh.	0172/13, 0172/14, 0172/15, 0172/16
42444	Makó	12	Pap-hát III, MOL 17. lh.	0172/68, 0172/69, 0172/70, 0172/71, 0172/72, 0172/73, 0172/74, 0172/75
42446	Makó	13	Pap-hát II, MOL 18. lh.	0172/66, 0172/67, 0172/68, 0172/69
42450	Makó	14	MOL 19- 23. lh. összevont lelőhely	0141/29, 0141/30, 0141/31, 0141/33, 0141/48, 0141/56, 0141/57, 0151, 0169/7, 0170/1, 0172/6, 0172/17, 0172/18, 0172/19, 0172/57, 0172/58, 0172/59, 0172/60, 0172/61, 0172/80, 0173, 0175/2, 0175/3, 0176/3, 0179/11, 0179/12, 0179/16, 0179/50, 0179/89, 0180, 0181/1, 0186/127
42472	Makó	20	Igási járandó I, MOL 25. lh.	0388/22, 0388/23, 0388/24, 0388/25, 0388/26, 0388/27, 0389, 0390/7, 0390/16, 0390/18, 0390/36, 0390/37, 0390/38, 0390/39, 0390/40, 0390/41, 0390/42, 0390/43, 0390/44, 0390/73, 0390/74, 0390/75, 0390/76, 0390/77, 0390/78, 0390/79, 0390/80, 390/81, 0390/82, 0390/83, 0390/84, 00390/85, 0390/86, 0390/87, 0390/88, 0390/89, 0390/90, 0390/91, 0390/92, 0402/7
42476	Makó	23	Dáli ugar II, MOL 28. lh.	0628/10, 0628/11, 0628/12, 0628/13, 0628/14, 0628/17
42489	Makó	24	Dáli ugar III, MOL 29. lh.	0628/3, 0628/4, 0628/5, 0628/7, 0628/8, 0628/9
42491	Makó	25	Dáli ugar IV, MOL 30. lh.	0616/4, 0616/45, 0616/46, 0616/74, 0616/75, 0616/76, 0616/84
42493	Makó	26	Dáli ugar V, MOL 31. lh.	0616/84
42496	Makó	27	Dáli ugar VI, MOL 32. lh.	0620/6
42497	Makó	28	Dáli ugar VII, MOL 33. lh.	0595/1, 0620/6
42499	Makó	29	Dáli-tanyák I, MOL 34. lh.	0579/1, 0579/3, 0579/4, 0579/5, 0579/6, 0579/7, 0579/8, 0579/9, 0579/10, 0579/11, 0579/12, 0579/13, 0580, 0581/1, 0581/2,

				0581/3, 0581/4, 0581/5, 0581/6, 0581/7, 0581/8, 0581/9, 0581/10, 0581/11, 0581/12, 0581/13, 0581/14, 0581/15, 0581/16, 0582, 0583/35, 0583/36, 0583/40, 0583/41, 0583/45, 0583/46, 0583/47, 0583/51, 0583/54, 0583/55, 0583/56, 0583/57, 0583/64, 0583/65, 0583/68, 0583/69, 0583/70, 0583/71, 0583/74, 0583/75, 0583/76, 0583/77, 0583/78, 0583/79, 0583/80, 0583/94, 0583/95, 0586/4, 0586/5, 0586/12, 0586/13, 0586/14, 0586/15, 0586/16, 0586/17, 0586/18, 0586/19, 0586/20, 0586/21, 0586/22, 0586/24, 0594/1, 0595/1
52676	Makó	31	Makó Igási ugar (M43 autópálya 32. lelőhely)	0186/84, 0186/85, 0186/86, 0186/87, 0186/88, 0186/152, 0186/156, 0186/159, 0186/160, 0186/163, 0186/164, 0186/166, 0186/168, 0186/179
52712	Makó	32	Igási Ugar	0186/10, 0186/13, 0186/25, 0186/31, 0186/90, 0186/103, 0186/104, 0186/179, 0186/180, 0186/182, 0186/183, 0186/184, 0186/185, 0186/186, 0186/187, 0186/197, 0186/208
52721	Makó	34	Igási járandó (M43 autópálya 35. lelőhely)	0390/18, 0390/77, 0390/78, 0390/79, 0390/80, 0390/81, 0390/82, 0392/2
52724	Makó	35	Igási járandó (M43 autópálya 36. lelőhely)	0388/30, 0388/31, 0388/32, 0388/33, 0388/34, 0388/35, 0388/36, 0388/37, 0388/38, 0388/39, 0388/40, 0388/42, 0389/2, 0390/3, 0390/21, 0390/94, 0390/95, 0390/98, 0390/113, 0390/114, 0390/115, 0390/116, 0390/117, 0390/118, 0390/119, 0390/120, 0390/121, 0390/122, 0390/123, 0390/124, 0390/125, 0390/126, 0390/127, 0390/128, 0390/129, 0390/130, 0390/131, 0390/132, 0390/133, 0390/134, 0390/135, 0390/136, 0390/137, 0390/138, 0390/139, 0390/140, 0390/141, 0390/142, 0390/143, 0390/144, 0390/145, 0390/146, 0390/147, 0390/149, 0390/150, 0390/151, 0390/155, 0390/157, 0390/159, 0390/160, 0390/161, 0390/162
52726	Makó	36	Igási járnadó ugar (M43 autópálya 37. lelőhely)	0390/146, 0390/149
52727	Makó	37	Járandószék (M43 autópálya 38. lelőhely)	0390/153, 0403/2, 0404/6, 0404/23, 0404/24, 0404/41, 0404/42, 0404/46, 0404/47, 0404/48, 0404/49, 0404/51, 0404/53, 0404/54, 0404/55, 0404/57, 0404/58, 0404/59, 0404/60, 0404/62
52731	Makó	39	Járandó (M43 autópálya 40. lelőhely)	0404/9, 0404/13, 0404/14, 0404/15, 0404/16, 0404/17, 0404/18, 0404/19, 0404/20, 0404/21, 0404/22, 0404/51, 0404/55, 0404/61, 0404/62, 0406/8, 0406/10, 0406/11, 0406/12, 0406/13, 0406/14, 0406/15, 0406/16, 0407, 0408/7, 0408/14, 0408/16, 0408/17, 0409, 0410/2, 0410/6, 0410/10, 0410/11, 0410/13, 0410/16, 0410/19, 0410/20, 0413/1, 0413/2, 0413/3, 0415/4, 0415/7, 0415/8, 0415/10, 0415/11, 0415/12, 0415/13, 0415/14, 0416, 0417/15, 0417/16, 0417/18, 0417/19, 0417/20, 0417/21, 0417/22, 0417/23, 0548/7, 0548/8, 0548/9, 0548/10, 0598/4, 0598/5, 0598/6, 0598/7,

				0598/8, 0598/9, 0598/10, 0598/11, 0598/12, 0598/13, 0603/2, 0603/3, 0604/2, 0604/4, 0604/7, 0604/8, 0604/9, 0604/12, 0604/13, 0625/8, 0625/9, 0626/15, 0626/16, 0626/17, 0626/18, 0626/19, 0626/31, 0626/32,
52732	Makó	40	Dáli ugar (M43 autópálya 41. lelőhely)	0596/28, 0596/29, 0596/30, 0596/60, 0596/61, 0596/73, 0596/74, 0603/5, 0606, 0608/3, 0608/11, 0608/12, 0608/13, 0608/14, 0608/15, 0608/24, 0608/25, 0608/26, 0608/27, 0608/28, 0608/29, 0608/30, 0608/31, 0608/32, 0608/33, 0608/34, 0608/35, 0608/36, 0608/37, 0608/38, 0608/39, 0608/40, 0608/41, 0608/42, 0608/44, 0608/46, 0608/47, 0608/48, 0608/49, 0609/1, 0611/3, 0612/2, 0612/3, 0612/5, 0612/6, 0612/8, 0612/9
52733	Makó	41	Dáli ugar (M43 autópálya 42. lelőhely)	0596/28, 0596/29, 0596/30, 0596/60, 0596/61, 0596/73, 0596/74, 0603/5, 0606, 0608/3, 0608/11, 0608/12, 0608/13, 0608/14, 0608/15, 0608/24, 0608/25, 0608/26, 0608/27, 0608/28, 0608/29, 0608/30, 0608/31, 0608/32, 0608/33, 0608/34, 0608/35, 0608/36, 0608/37, 0608/38, 0608/39, 0608/40, 0608/41, 0608/42, 0608/44, 0608/46, 0608/47, 0608/48, 0608/49, 0609/1, 0611/3, 0612/1, 0612/2, 0612/3, 0612/4, 0612/5, 0612/6, 0612/8, 0612/9
52735	Makó	42	Dáli ugar (M43 autópálya 43. lelőhely)	0610/9, 0610/10, 0611/1, 0611/2, 0611/3, 0614/13, 0614/14, 0614/16, 0614/18, 0614/19, 0614/20, 0614/21, 0614/23, 0614/24, 0614/25, 0614/26, 0615/3, 0615/4, 0615/5, 0616/35, 0616/81, 0616/82, 0616/83
52740	Makó	43	Dáli-tanyák (M43 autópálya 44. lelőhely)	0566/20, 0566/21, 0566/22, 0566/23, 0566/24, 0566/28, 0566/29, 0566/30, 0566/31, 0566/32, 0566/35, 0566/53, 0566/54, 0566/55, 0566/56, 0566/57, 0566/58, 0566/59, 0566/60, 0566/61, 0566/62, 0566/63, 0566/64, 0566/65, 0566/66, 0566/67, 0566/68, 0566/69, 0566/70, 0566/71, 0566/72, 0566/73, 0566/74, 0566/75, 0566/107, 0566/108, 0566/109, 0566/113, 0566/114, 0566/115, 0566/116, 566/126, 0566/127, 0566/128, 0566/129, 0566/130, 0566/131, 0566/132, 0566/133, 0566/134, 0566/135, 0566/136, 0566/137, 0566/138, 0566/139, 0566/140, 0566/141, 0566/142, 0566/143, 0566/144, 0566/145, 0566/146, 0566/147, 0566/148, 0566/149, 0566/150, 0566/151, 0566/152, 0566/153, 0566/154, 0566/155, 0566/156, 0566/157, 0566/158, 0566/159, 0566/160, 0566/161, 0566/162, 0566/163, 0566/164, 0566/165, 0566/166, 0566/167, 0566/168, 0566/169, 0566/170, 0566/171, 0566/172, 0566/173, 0566/174, 0566/175, 0567/6, 0567/7, 0567/8, 0567/9, 0567/10, 0567/12, 0567/13, 0568/8, 0568/18, 0568/19, 0568/20, 0568/21, 0568/22, 0568/28, 0568/30, 0568/31, 0568/32, 0568/33, 0568/34, 0568/35, 0568/36, 0568/37, 0568/38, 0568/39, 0568/40, 0568/41, 0568/42, 0568/43, 0568/45, 0568/46,

				0568/47, 0568/48, 0568/49, 0568/50, 0568/51, 0568/52, 0568/53, 0568/54, 0568/55, 0568/56, 0568/57, 0568/58, 0568/59, 0568/60, 0569/1, 0569/2, 0569/3, 0573/35, 0573/38, 0573/43, 0573/44, 0573/48, 0573/49, 0573/52, 0573/53, 0573/57, 0573/58, 0573/60, 0573/61, 0573/63, 0573/64, 0573/68, 0573/69, 0573/70, 0573/71, 0573/72, 0573/73, 0573/74, 0573/75, 0573/76, 0573/77, 0573/78, 0573/79, 0573/80, 0573/81, 0573/82, 0573/83, 0573/84, 0573/85, 0573/110, 0573/112, 0573/114, 0573/116, 0573/118, 0573/120, 0573/122, 0573/124, 0573/126, 0573/128, 0573/130, 0573/132, 0573/134, 0573/136, 0573/138, 0573/140, 0573/142, 0573/144, 0573/145, 0573/147, 0573/148, 0573/149, 0573/150, 0573/151, 0573/152, 0573/153, 0573/154, 0573/155, 0573/156, 0573/157, 0573/158, 0573/159, 0573/160, 0573/161, 0573/162, 0573/163, 0573/164, 0573/165, 0573/166, 0573/167, 0573/168, 0573/169, 0573/170, 0573/171, 0573/172, 0573/173, 0573/174, 0573/175, 0573/176, 0573/177, 0573/178, 0573/180, 0573/183, 0573/186, 0573/189, 0573/192, 0573/261, 0573/262, 0573/263, 0573/264, 0573/265, 0573/266, 0573/267, 0573/268, 0573/269, 0573/270, 0573/271, 0573/272, 0573/273, 0573/274, 0573/275, 0573/276, 0573/277, 0573/278, 0573/279, 0573/280, 0573/281, 0573/282, 0573/283, 0573/284, 0573/285, 0573/286, 0573/287, 0573/288, 0573/289, 0573/290, 0573/291, 0573/292, 0573/293, 0573/294, 0573/295, 0573/296, 0573/297, 0573/298, 0574, 0575/1, 0576, 0595/1
52745	Makó	44	Dáli (M43 autópálya 45. lelőhely)	0571/61, 0571/62
54667	Makó	47	Bekai-dűlő	0547, 0548/1, 0553/4, 0560/3, 0560/7, 0560/8, 0560/24
54668	Makó	48	Bekai-dűlő II.	0548/1, 0549/2, 0551/8, 0552, 0560/3, 0560/13
54873	Makó	49	Rákos-Királyhegyesi-ér I.	0499/3, 0499/4, 0499/5
54874	Makó	50	Rákos-Méneskút	0492/14
54875	Makó	51	Rákos-Feketehalom I.	0496/2, 0496/3
54876	Makó	52	Rákos-Feketehalom III.	Csanádalberti 040/19, 043, 045, Királyhegyes 0156/12, Makó 0495, 0496/2
54878	Makó	53	Rákos-Királyhegyesi-ér II.	0496/3
54879	Makó	54	Rákos-Királyhegyesi-ér III.	0496/5
54880	Makó	55	Rákos-Királyhegyesi-ér IV.	0496/5
54881	Makó	56	Királyhegyesi-ér V.	0496/6, 0496/7, 0497/1, 0498/2, 0498/3
54882	Makó	57	Igási kotárkák	0263/54, 0263/91, 0265/2
54883	Makó	58	Rákos-Rác út	0427/164, 0434, 0446/9, 0446/10, 0446/11,
54884	Makó	59	Igás-Szalai Lajos földje	0322/10
54885	Makó	60	Száraz-ér-Igás	0261/19

54886	Makó	61	Igás-Hatrongyos I.	0267/34, 0267/35, 0267/36
54889	Makó	62	Igás-Hatrongyos II.	0268/1, 0269/20, 0269/21, 0269/22
54890	Makó	63	Igás-Hatrongyos III.	0272/23
54891	Makó	64	Igás-Hatrongyos IV.	0272/21, 0272/22, 0272/23
54892	Makó	65	Száraz-ér-Csókás	0291/24, 0291/31, 0291/32, 0291/33, 0291/34, 0291/41, 0291/76, 0292
54893	Makó	66	Igás-Eperjes-ér	0331/34, 0331/35, 0331/37, 0331/38, 0331/40, 0331/143, 0331/144, 0331/162, 0331/163, 0331/166, 0331/167, 0331/168, 0331/222, 0331/223
54894	Makó	67	Száraz-ér-Igás	0224/105, 0224/106, 0224/107, 0224/108, 0224/140, 0224/141, 0224/142, 0224/143, 0224/144, 0224/145, 0224/162, 0224/163, 0224/167
54897	Makó	68	Igás-Semlyék	0331/228, 0331/229
54898	Makó	69	Igás-Rác út	0331/71, 0331/72, 0331/75, 0331/87, 0331/88, 0331/89, 0331/174, 0331/175
54899	Makó	70	Igás-Eperjes-ér, Sipos-tanya	0347/8
54900	Makó	71	Bogárzói (Fekete)-ér	0319/4
54901	Makó	72	Szárazér-Igásiúti-tanyák	0319/1, 0319/3, 0321, 0322/29
54903	Makó	73	Száraz-ér-Igás I.	0263/66, 0263/67, 0263/75
54906	Makó	74	Száraz-ér-Igás II.	0263/10, 0263/11, 0263/52, 0263/91, 0263/92, 0265/2
54910	Makó	75	Igás	0263/48, 0263/57, 0263/58, 0263/59, 0263/60, 0263/61
54912	Makó	76	Szárazér-Igás III.	0263/52, 0263/56, 0263/57
54914	Makó	77	Szárazér-Igás IV.	0264/20, 0264/25, 0264/34, 0264/51
54915	Makó	78	Igás-Gera-tanya	0286/50, 0286/51
54916	Makó	79	Szárazér-Igás V.	0286/16, 0286/17, 0286/18
54917	Makó	80	Bogárzó-Csorgó	0310/4
54918	Makó	81	Bogárzó-Csorgó-mente	0308/27, 0308/28
54919	Makó	82	Igás-Eperjesi-ér	0331/63, 0331/64, 0331/65, 0331/66, 0331/71, 0331/72
54920	Makó	83	Szárazér-Igási csárda	0263/26, 0263/27, 0263/28
54921	Makó	84	Békési út	0263/80
54922	Makó	85	Igás-Sárga iskola	0286/24, 0286/25, 0286/26, 0286/45
54926	Makó	86	Szárazér-Igás VI.	0286/6, 0286/61, 0286/62, 0286/84
54927	Makó	87	Szárazér-Hatrongyos	0286/84
54928	Makó	88	Száraz-ér-Igás VII.	0286/69, 0286/70
54929	Makó	89	Száraz-ér-Igás VIII.	0286/39, 0286/40, 0286/43
54930	Makó	90	Száraz-ér, Úttörő Mgtsz.	0288/11
54931	Makó	91	Száraz-ér-Igás XI.	0286/62, 0286/84
54932	Makó	92	Száraz-ér-Igás X.	0224/10, 0224/11, 0224/54, 0224/55, 0224/56, 0224/168
54933	Makó	93	Száraz-ér-Igás XI. (Nagy Lajos tanyája)	0220/11, 0220/25, 0220/26, 0220/27, 0220/28
54934	Makó	94	Szárazér-Karabukasarok I.	0218/2, 0239, 0240/5, 0240/6, 0240/7, 0240/12
54935	Makó	95	Szárazér-Karabukasarok	0240/13, 0244, 0247/13, 0247/14, 0248,

			II.	0249/39
54936	Makó	96	Szárazér-Karabukasarok III.	0247/7, 0247/8, 0247/9, 0247/10, 0247/11, 0248, 0249/5, 0249/23, 0249/24, 0249/25, 0249/26, 0249/27, 0249/28, 0249/29, 0249/30, 0249/31, 0249/32, 0249/33, 0249/43
54942	Makó	97	Szárazér-Földeáki határ	0256/3, 0256/81, 0256/82, 0256/83
54943	Makó	98	Igás-Rác út I.	0258/7, 0258/9, 0258/10, 0258/11, 0258/12, 0258/16, 0260/1, 0261/23
54944	Makó	99	Igás-Rác út II.	0261/23
54945	Makó	100	Rákos-Szemes-dűlő I.	0510/35, 0510/36
54946	Makó	101	Rákos-Szemes-dűlő II.	0510/36
54947	Makó	102	Rákos-Szemes-dűlő III.	0512
54948	Makó	103	Rákos-Szemes-dűlő IV.	0510/21, 0510/32, 0510/33
54949	Makó	104	Rákos-Szemes-dűlő V.	0507, 0510/37, 0511, 0512
54950	Makó	105	Rákos-Határhalom I.	0510/37
54951	Makó	106	Rákos-Királyhegyesi-ér	0510/38, 0510/39
54952	Makó	107	Szárazér-Igási iskola	0333/1
54953	Makó	108	Igás-Gorzsai Állami Gazdaság	0224/185
54954	Makó	109	Igás-Eperjesi-ér I.	0351/7, 0351/10, 0351/11
54955	Makó	110	Igás-Eperjesi-ér II.	0346/1, 0351/7, 0351/13
54956	Makó	111	Igás-Eperjesi-ér III.	0331/78, 0331/79, 0331/192
54958	Makó	113	Határhalom II.	0506/9
54959	Makó	114	Királyhegyesi-ér	0506/9
54960	Makó	115	Fekete-Mocsár I.	0506/7, 0506/8, 0506/10
54961	Makó	116	Rákos	0510/11, 0510/12, 0510/13, 0525/20, 0510/46, 0524, 0525/4
54962	Makó	117	Rákos-TSz-központ	0510/29
54963	Makó	118	Fekete-Mocsár II.	0510/43, 0510/44, 0510/45
54964	Makó	119	Rákos-Templomdomb	0440/2, 0440/77, 0440/78, 0440/79, 0440/80, 12009/3, 12009/4
54965	Makó	120	Rákos-Császárvár	0436/1, 0438/62, 0438/63, 0438/67, 0510/5, 0510/23
54966	Makó	121	Rákos-Királyhegyesi-ér	0506/8, 0506/9
54967	Makó	122	Középhalom I.	Királyhegyes 0178/2, 0178/20, Makó 0498/1, 0498/2
54968	Makó	123	Középhalom II.	Makó 0498/2, Királyhegyes 0176/2, 0178/26, 0178/27, 0178/28, 0178/29
54969	Makó	124	Szárazér-Igás	0264/16, 0264/22, 0264/43, 0264/44, 0264/45, 0264/46
54970	Makó	125	Igás-D. Nagy-tanya	0286/69
54971	Makó	126	Szárazér-Csókás I.	0286/78, 0290/1, 0290/2, 0290/3, 0290/4, 0291/2, 0291/76
54972	Makó	127	Szárazér-Csókás II.	Makó 0291/41, 0294; Békéssámson 0264/33, 0269
54973	Makó	128	Szárazér-Csókás III.	0296/44, 0296/46, 0296/47, 0296/67
54974	Makó	129	Bogárzó-Csorgó-part	0461/13
54975	Makó	130	Rákos-Tízöles út	0484/8, 0485, 0486/14
54976	Makó	131	Közös-járás I.	0486/14

54977	Makó	132	Közös-járás II.	0486/5, 0486/7, 0486/18
54978	Makó	133	Csobánhalom	0486/10, 0486/16
54979	Makó	134	Stop-dűlő	0438/10
54980	Makó	135	Kopáncsi-ér I.	0438/10
54981	Makó	136	Bogárzó-Kopáncsi-ér I.	0443/1, 0443/2, 0443/3, 0443/4
54982	Makó	137	Bogárzó-Kopáncsi-ér II.	0464/4
54983	Makó	138	Bogárzó-Kopáncsi-ér III.	0461/14, 0464/2, 0464/4
54984	Makó	139	Bogárzó-Kopáncsi-ér IV.	0461/14, 0464/2, 0464/4
54985	Makó	140	Kopáncsi-ér II.	0464/9
54986	Makó	141	Kopáncsi-ér III.	0438/60
54987	Makó	142	Szentpéteri-tanya	0438/62, 0438/63, 0438/67
54988	Makó	143	Dál I.	0560/16, 0560/24
54989	Makó	144	Dál II.	0559, 0560/20, 0560/24
54990	Makó	145	Dál III.	0559, 0560/10, 0560/20, 0560/24
54991	Makó	146	Dál IV.	0560/26
54992	Makó	147	Dál V.	0560/22
54993	Makó	148	Dál VI.	0557/2, 0571/7, 0571/29
54994	Makó	149	Dál VII.	0557/2, 0563/57, 0563/58, 0563/59, 0563/66
54995	Makó	150	Dál VIII.	0565/7, 0565/9, 0565/109, 0565/110, 0565/118, 0565/119
54996	Makó	151	Dál IX.	0563/19, 0563/20, 0563/22, 0563/23, 0563/48, 0563/49, 0563/61
54997	Makó	152	Dál X.	0563/38, 0563/40, 0563/42, 0563/64, 0563/65
54998	Makó	153	Dál XI.	0571/61
55000	Makó	154	Dál XII.	0565/28, 0565/29, 0565/30, 0565/31, 0565/32
55001	Makó	155	Dál XIII.	0566/101, 0566/115, 0567/3
55002	Makó	156	Dáli ugar	0610/7, 0610/8
55003	Makó	157	Gerzonics-tanya	0626/3, 0626/28
55004	Makó	158	Dáli éroldal	0571/8, 0571/9, 0571/31
55005	Makó	159	Királyhegyesi úttól DK-re II.	0626/20, 0626/23
55006	Makó	160	Királyhegyesi úttól DK-re IV.	0596/51
55007	Makó	161	Királyhegyesi úttól ÉNy-ra II.	0417/23
55008	Makó	162	Kiscsorgó	0544/22, 0544/40
55010	Makó	164	Dál-Kovács tanyával szemben	0607/1
55011	Makó	165	Mikócsa I.	0631/30, 0635/37, 0636/1,
55012	Makó	166	Mikócsa II.	0636/14, 0636/15, 0636/16, 0636/17, 0636/18, 0636/19, 0636/20
55014	Makó	168	Dál-Nagy Antal-féle tanya	0401/6, 0401/7, 0401/8, 0401/9, 0401/10
55015	Makó	169	Dál-Nagy Lajos tanyája	0566/105, 0566/106, 0566/107, 0566/108, 0566/109, 0566/113, 0566/114, 0566/115
55016	Makó	170	Dál-Nagy Lajos tanyájától ÉK-re	0566/84, 0566/90, 0566/91, 0566/103, 0566/104
55017	Makó	171	Vashalom	0637/89, 0637/90
55018	Makó	172	Vékony-ér	0527/18, 0527/19

55019	Makó	173	Dál-Zsiga-tanya	0563/21, 0563/25, 0563/48, 0563/50, 0563/61
55020	Makó	174	Dál-Zsiga tanyától DNy-ra	0563/21, 0563/23, 0563/24, 0563/25, 0563/29, 0563/30, 0563/48, 0563/49, 0563/50, 0563/61
55022	Makó	176	Igási úti ÁG.	0363/23
55024	Makó	178	Igási ugar II.	0380/120
55025	Makó	179	Igási ugar III.	0382/24
55026	Makó	180	Mikócsai járandó, Joó-tanya	0620/11
55027	Makó	181	Makó-királyhegyesi út és a vasút kereszteződése	10426, 10427/1, 10427/2, 10428/2, 10428/8, 10433/1, 10433/2, 10433/3, 10434/2, 10434/3, 10438, 10524/1, 10554, 10556/1, 10556/2, 10556/3, 10557/2
55034	Makó	182	Makó-királyhegyesi úttól DK-re I.	0630/32, 0630/33, 0630/34
55036	Makó	184	Makó-királyhegyesi úttól DK-re V.	0596/13, 0596/43, 0596/59, 0596/61
55037	Makó	185	Makó-királyhegyesi úttól ÉNy-ra I.	0417/23
55038	Makó	186	Mikócsa III.	0595/1, 0595/2, 0595/3, 0595/4, 0596/11, 0596/13, 0596/33, 0596/34, 0596/52, 0596/53, 0601, 0602
55039	Makó	187	Püspök-ugar	0622/41
55040	Makó	188	Rákosi-tanya III.	0525/9, 0525/10
55041	Makó	189	Sertésteleptől D-re	10405/16, 10405/17, 10405/18, 10405/44
55043	Makó	190	Makó, Szennyvízcsatorna	10353, 10354, 10357
55045	Makó	191	Makó-Vashalomtól DNy-ra	0637/59, 0637/60, 0637/62, 0637/184
55046	Makó	192	Igási ugar IV.	0186/62, 0186/63, 0186/176
55047	Makó	193	Makó-45/2. sz. tanya	0184/21, 0184/22, 0184/23, 0184/24, 0185/1, 0186/4, 0186/15
55051	Makó	194	Olajkút	0637/135, 0637/136, 0637/137
55053	Makó	195	Igási ugar V.	0186/62
55067	Makó	196	Rákosi-tanya I.	0531/16, 0531/17, 0531/18
55068	Makó	197	Rákosi-tanya II.	0525/15, 0525/16
55070	Makó	198	Vágott-halom	0598/12, 0625/9, 0626/13, 0626/23
55073	Makó	199	Vörös- kereszt	050, 051/2, 051/4, 051/5, 051/6, 051/7, 051/9, 051/10, 051/11, 051/12, 051/13, 051/14, 051/15, 051/16, 051/17, 051/20, 051/21, 051/22, 051/23, 051/25, 051/26, 051/27, 051/28, 051/29, 051/30, 051/31, 3985, 3986, 3987, 3988, 3989, 3990, 3991, 3992/1, 3992/2, 3992/3, 3992/4, 3994/1, 3994/2, 3994/3, 3994/4, 3995, 3996/1, 4009, 4026/2, 4026/3, 4029, 4030, 4031, 4032, 4033, 4034, 4035, 4036, 4037, 4038, 4039, 4040, 4041, 4042, 4142, 4144, 4145/1, 4145/2, 4146/2, 4146/3, 4147, 4148, 4150, 4157, 4158, 20533, 20536, 20538, 20539, 20540, 20541, 20542, 20544, 20546, 20697, 20699, 20700, 20701, 20702, 20703, 20704, 20705, 20706, 20708, 20709, 20710, 20711, 20712, 20714, 23404, 23405, 23406, 23407, 23408, 23409, 23410, 23411, 23412, 23413, 23415, 23481, 23483, 23484, 23485, 23486,

				23488, 23706, 23707, 23708, 23712, 23724
55076	Makó	200	Lonovics-dűlő I.	095, 0109, 0112/3, 0112/4, 0145/2, 0146/7, 0146/8, 0146/23, 0146/24, 0146/25
55077	Makó	201	Lonovics-dűlő II.	0154/13, 0154/21
55080	Makó	204	Paphát III.	0141/81, 0141/82, 0141/83, 0141/84
55081	Makó	205	Nagy István-halom	0141/81, 0176/2, 0176/6, 0179/100
55101	Makó	209	Paphát IV.	0148/15, 0148/16, 0148/17, 0148/18
55103	Makó	210	Vitahalom	3623, 3624/3, 3624/5, 3624/6, 3624/7, 3663
55115	Makó	212	Tömpös I.	032, 039/13, 039/14, 039/15, 039/16, 039/17, 039/18, 040
55116	Makó	213	Tömpös II.	056/8, 056/11, 056/12, 056/13, 056/14, 056/15, 056/16, 056/17, 056/18, 057, 058
55118	Makó	215	Jángor	0137/3, 0137/4, 0137/6, 0137/54, 0137/55, 0137/56, 0137/57
55127	Makó	221	Vashalom	0616/85, 0625/9, 0637/89
55128	Makó	222	Péterhalom	0423/16, 0423/33, 0423/34, 0423/35, 0423/39
55130	Makó	224	Jángorhalom	0137/6, 0137/7, 0137/50, 0137/51, 0137/54, 0137/55, 0137/56, 0137/57
55136	Makó	226	Korondahalom	0402/10
55138	Makó	228	M43 20. lelőhely	0179/18, 0179/19, 0179/20, 0179/23, 0179/115, 0179/116, 0179/117, 0179/118, 0179/119, 0179/120, 0179/121, 0179/122, 0179/123, 0179/124, 0180, 0181/1, 0182/44, 0183, 0184/35, 0184/58, 0184/59, 0184/60, 0184/61, 0184/62, 0184/63, 0184/64, 0184/65, 0184/66, 0184/67, 0184/68, 0184/69, 0184/70, 0184/71, 0184/72, 0184/73, 0184/74, 0184/75, 0184/76, 0184/77, 0184/78, 0184/79, 0184/80, 0184/82, 0184/84
55142	Makó	230	M43 22. lelőhely	3435/2, 3438/1, 3438/2, 3439/5, 3439/9, 3439/10, 3439/11, 3439/12, 3439/13, 3441/2, 3441/3, 3443/2, 3443/3, 3444/4, 3444/5, 3444/7, 3444/8, 3445/2, 3445/3, 3447/5, 3447/6, 3456/2, 3473, 3474/4, 3476/6, 3475, 3476/2, 3477/1
55143	Makó	231	M43 23. lelőhely	10305/1, 10305/2, 10305/3, 10306/8, 10306/9, 10306/10, 10306/12, 10306/15, 10306/16, 10306/17, 10306/18, 10306/19, 10306/23, 10306/24, 10306/33, 10306/34, 10306/35, 10306/36, 10307, 10308/3, 10308/4, 10308/5, 10308/6, 10308/7, 10308/8, 10308/9, 10308/10, 10308/11, 10308/12, 10308/13, 10308/14, 10309/1, 10309/2, 10309/3, 10309/4, 10309/5, 10309/6, 10310/1, 10310/6, 10310/7, 10310/9, 10310/10, 10310/11, 10310/12, 10310/13, 10310/14, 10310/15, 10310/16, 10310/17, 10310/18, 10310/19, 10310/20, 10310/21, 10311/1, 10311/2, 10312/1, 10312/2, 10313, 10314, 10315/2, 10315/3, 10315/4, 10317/7, 10317/8, 10317/9, 10317/10, 10317/11, 10317/12, 10317/13, 10317/15, 10317/16, 10317/17, 10317/19, 10317/20, 10317/21, 10317/22, 10317/23, 10317/24, 10317/25, 10317/27, 10317/28, 10317/29, 10317/30,

				10317/31, 10317/32, 10318/1, 10318/2, 10318/3, 10318/5, 10318/6, 10319/1, 10319/2, 10319/3, 10319/4, 10319/5, 10319/6, 10320/3, 10320/4, 10320/5, 10320/7, 10320/8, 10320/9, 10320/11, 10320/12, 10320/13, 10320/14, 10321/1, 10321/2, 10321/3, 10321/5, 10321/6, 10322/4, 10322/5, 10322/6, 10322/7, 10322/8, 10322/9, 10322/10, 10322/11, 10322/12, 10322/13, 10322/14, 10322/15, 10323/1, 10323/2, 10323/3, 10323/4, 10324/4, 10324/5, 10324/6, 10324/7, 10324/8, 10324/9, 10324/10, 10324/11, 10324/12, 10324/13, 10324/14, 10324/15, 10325/1, 10325/2, 10325/3, 10325/4, 10326/1, 10326/2, 10326/3, 10327/3, 10327/4, 10327/5, 10327/7, 10341/2, 10343, 10344/1, 10344/2, 10345/1, 10345/2, 10345/3, 10346/1, 10346/2, 10346/3, 10347/1, 10347/2, 10348, 10349, 10350/1, 10350/2, 10350/3, 10351/2, 10358/2, 10358/3, 10363, 10364/1, 10365/3, 10365/4, 10365/5, 10365/6, 10368/2
55147	Makó	235	M43 27. lelőhely	0666/2, 0666/4, 0666/6, 0666/7, 0666/8, 0666/10, 0666/11, 0666/63, 0666/64, 0666/65, 0666/68, 10405/16, 10405/17
55149	Makó	237	M43 29. lelőhely	0548/3, 0625/3, 0630/2, 0630/3, 0631/1, 0632/17, 0632/19, 0632/21, 0632/22, 0632/24, 0632/26, 0632/27, 0632/28, 0632/30, 0632/45, 0632/46, 0636/92, 0636/93, 0636/94, 0636/95, 0636/96, 0636/97, 0636/98, 0636/99, 0636/101, 0636/102, 0636/103, 0636/104, 0636/105, 0636/106, 0636/114, 0636/115, 10433/2, 10433/3, 10434/1, 10434/2, 10434/3, 10438, 10466, 10467, 10468, 10469, 10470, 10471, 10476, 10478, 10479, 10483/1, 10483/2, 10484, 10485, 10487, 10488, 10489, 10494/1, 10494/2, 10495, 10496
55150	Makó	238	M43 30. lelőhely	0636/90, 0636/91, 0636/92, 0636/93, 0636/95, 0636/153, 0636/157, 0636/161, 0636/165, 0636/169, 0636/173, 0636/177, 0636/181, 0636/185, 0636/186, 0636/189, 0636/190, 0636/191, 0636/193, 0636/194, 0636/195, 0636/197, 0636/198, 0636/199, 0636/200, 0636/201, 0636/202, 0636/203, 0636/204, 0636/205, 0636/206, 0636/207, 0636/208, 0636/209, 0636/210, 0636/211, 0636/212, 0636/213, 0636/214, 0636/215, 0636/216, 0636/217, 0636/218, 0636/219, 0636/220, 0636/221, 0636/222, 0636/223, 0636/224, 0636/226, 0636/227, 0636/229, 0636/230, 0636/232, 0636/234, 0636/236, 0636/245, 0636/249
55153	Makó	239	M43 31. lelőhely	0625/3, 0625/4, 0625/5, 0625/6, 0625/7, 0636/44, 0636/45, 0636/46, 0636/47, 0636/48, 0636/49, 0636/50, 0636/51, 0636/52, 0636/53, 0636/54, 0636/55, 0636/56, 0636/57, 0636/58, 0636/76, 0636/130, 0636/131, 0636/133, 0636/135, 0636/136, 0636/138, 0636/139, 0636/141, 0636/142, 0636/143, 0636/145,

				0636/146, 0636/147, 0636/148, 0636/150, 0636/151, 0636/152, 0636/153, 0636/154, 0636/155, 0636/156, 0636/157, 0636/158, 0636/159, 0636/160, 0636/161, 0636/162, 0636/163, 0636/164, 0636/165, 0636/166, 0636/167, 0636/168, 0636/169, 0636/170, 0636/171, 0636/172, 0636/173, 0636/174, 0636/175, 0636/176, 0636/178, 0636/179, 0636/180, 0636/183, 0636/184, 0636/187, 0636/188, 0636/192, 0636/196, 0636/200, 0636/204, 0636/208, 0636/212, 0636/216, 0636/220, 0636/246, 0636/248, 0636/250, 0636/251, 0636/252, 0636/253, 0636/254, 0636/255, 0636/256, 0637/165, 0637/166, 0637/167, 0637/215, 0637/216, 0637/217, 0637/219, 0637/220, 0637/221, 0637/224, 0637/225, 0637/226, 0637/228, 0637/229, 0637/230, 0637/232, 0637/231, 0637/240, 10505/2, 10506, 10507, 10508, 10509/1, 10509/2, 10510, 10511/1, 10511/2, 10511/3, 10511/4, 10511/5, 10513/2, 10513/3, 10513/4, 10514/1, 10514/2, 10514/3, 10516/13
55154	Makó	240	Prücskös	4151, 4152, 4153, 4420, 4421, 4450, 4422, 20718, 20725, 20727/1
55192	Makó	242	Ardics	3641, 3831, 3832/1, 3832/2, 3833, 3834, 3835, 3836, 3837, 3838, 3839, 3840, 3841/1, 3848
55193	Makó	243	Ardics II.	3848, 3849, 3850, 3851, 3852/1, 3852/2, 3853, 3854, 3855, 3859/1, 3862, 3863, 3864, 3865, 3866, 3867
55194	Makó	244	Ardics III.	3624/6, 3624/7, 3624/8, 3624/9, 3624/10, 3625, 3626, 3628, 3629, 3630/2, 3646, 3647, 3648, 3649, 3650, 3651, 3653/1, 3653/2, 3654, 3655, 3656, 3657, 3658, 3659, 3660, 3662, 3669/2, 3710, 3711, 3712, 3713, 3716
55195	Makó	245	Vitahalom-dűlő	3580, 3584, 3588, 3594/4
55196	Makó	246	Jángor I.	0134/81, 0134/82, 0134/83, 0134/84, 0134/85, 0134/86, 0134/87, 0134/88, 0136/1, 0136/2, 0137/6, 0137/7, 3456/1, 3457, 3458, 3459, 3460, 3461, 3462, 3463, 3464, 3465, 3468/1, 3473, 3474/4, 3474/5, 3474/6, 3474/7, 3475, 3476/2, 3476/3, 3476/4, 3476/5, 3476/6, 3477/1, 3477/2, 3477/3, 3478, 3479, 3480/1, 3480/2, 3481, 3483, 3493, 3495, 3498, 3496/3, 3482, 3497/3, 3497/4, 3480/2, 3482
55197	Makó	247	Jángor II.	3455/1, 3455/5, 3455/6, 3455/7
60085	Makó	253	Ipari park 1. ütem 5. lelőhely	10434/2, 10524/1
60090	Makó	254	Ipari Park 1.	10405/21, 10405/24, 10405/27, 10405/30, 10405/33, 10405/34, 10405/35, 10405/36, 10405/38, 10405/44, 10405/46, 10405/47, 10405/48, 10405/49, 10405/50, 10405/51, 10405/52, 10405/53, 10405/54, 10405/55, 10410, 10417/15, 10425, 10426, 10427/1, 10427/2, 10428/1, 10428/2, 10428/5, 10428/6, 10428/7, 10428/10, 10428/11, 10433/1, 10433/2, 10433/3, 10524/1, 10525/1, 10546/1,

				10554, 10555, 12202, 12203/1, 12203/2, 12205, 12206
60096	Makó	256	Ipari Park 3.	0666/31, 0666/58, 0666/59, 0666/60, 0666/69, 0666/70, 0666/71, 0666/72, 0666/75, 10405/17, 10405/18, 10405/30, 10405/46, 10405/47, 12205, 12206, 12209, 12210, 12211, 12213, 12216,
60114	Makó	258	Innenső-Jángor III.	0141/21, 0141/24, 0141/33, 0141/34, 0141/37, 0141/38, 0141/50, 0141/51, 0141/52, 0141/53, 0141/55, 0141/79, 014180, 0141/81, 0150, 0176/3, 0179/4, 0179/16, 0179/18, 0179/19, 0179/20, 0179/23, 0179/50, 0179/113, 0179/115, 0179/117, 0179/119, 0179/121, 0179/123
60116	Makó	260	Innenső-Jángor V.	0141/38
71861	Makó	262	Dáli-Ugar VIII.	0613, 0614/4, 0616/2, 0616/17, 0616/19, 0616/25, 0616/26, 0616/32, 0616/39, 0616/40, 0616/41, 0616/42, 0616/43, 0616/44, 0616/45, 0616/46, 0616/77, 0616/83
73479	Makó	263	Molnár P. tanya	0169/7, 0170/1, 0175/3
73999	Makó	264	Ménesjárás	0622/18, 0622/23, 0622/24, 0622/29, 0622/30, 0622/51, 0622/52, 0638, 0639/60, 0639/61, 0639/62, 0639/117, 0639/118, 0639/119, 0639/120, 0639/121, 0640
74005	Makó	265	Antal-tanya	039/2, 039/8, 039/9, 039/10, 049/1, 060/14, 060/49, 060/50, 060/51, 060/52, 060/53
74411	Makó	266	Pap A.-tanya I.	0583/85, 0583/86, 0583/88, 0583/89, 0583/91, 0583/92, 0583/104, 0594/1
74413	Makó	267	Pap A. tanya II.	0573/202, 0573/203, 0573/205, 0573/206, 0573/207, 0573/208, 0573/209, 0573/210, 0573/211, 0573/212, 0573/213, 0573/214, 0573/215, 0573/216, 0573/217, 0573/218, 0573/219, 0573/220, 0573/221, 0573/222, 0573/223, 0573/224, 0573/225, 0573/226, 0573/227, 0573/228, 0573/229, 0573/230, 0573/232, 0573/233, 0573/236, 0573/239, 0573/306, 0578, 0583/8, 0583/9, 0583/10, 0583/11, 0583/12, 0583/13, 0583/14, 0583/15, 0583/16, 0583/17, 0583/18, 0583/19, 0583/20, 0583/21, 0583/83, 0583/96, 0583/97, 0583/99, 0583/100, 0583/101, 0583/102, 0583/103, 0586/4, 0586/24, 0586/26, 0594/1
74415	Makó	268	Dáli-ugar IX.	0614/21, 0619/2, 0620/6
74417	Makó	269	Dudás-tanya	0186/35, 0186/36, 0186/37, 0186/38, 0186/39, 0186/40, 0186/105, 0186/107, 0186/110, 0186/112
75831	Makó	270	Ipari Park	12204
78657	Makó	272	Igási-ugar, M43 60. lh.	0186/176, 0186/177
78903	Makó	273	Dáli-ugar, Varga-tanya	0596/42, 0596/58, 0596/59
78905	Makó	274	Dáli-ugar X.	0596/13, 0596/28, 0596/42, 0596/58, 0596/73, 0596/74
78907	Makó	275	Dáli-ugar XI.	0608/24
80879	Makó	276	Ibolya utca	1592, 1594, 1595, 1596, 1597, 1598, 1599, 1600, 1601, 1602, 1603, 1604, 1605, 1606, 1607,

				1608/1, 1608/2, 1609, 1610, 1611, 1612, 1613, 1614, 1615, 1616, 1617, 1618, 1619, 1620, 1621, 1622, 1623, 1624, 1627, 1628, 1629, 1630, 1631, 1631/1, 1632, 1633, 1634, 1635/1, 1635/2, 1636/17, 1637, 1638, 1639, 1666, 1669, 1670, 1671, 1672, 1673, 1674, 1675, 1676, 1677, 1678, 1679, 1680, 1681, 1682, 1683, 1684, 1685, 1686, 1687, 1688, 1689, 1690, 1691/1, 1691/2, 1692, 1693, 1699, 1700, 1702, 1703, 1704, 1705, 1706, 1707, 1708, 1709, 1710, 1719, 1720, 1721, 1722, 1723, 1724, 1725, 1726, 1727, 1728, 1729, 1735/2, 1736, 1737, 1738, 1739
82461	Makó	277	Dáli- ugar XII.	0596/32, 0596/33, 0596/34, 0596/68, 0603/5, 0608/24
83677	Makó	278	Dáli- ugar, Bozsogi- tanya	0608/44, 0608/46, 0608/47, 0608/48, 0608/49, 0609/1, 0610/9, 0611/3, 0612/8
84727	Makó	279	Jángor III.	0137/1, 0137/2, 3460, 3466, 3467, 3468/1, 3468/2, 3469, 3470/1, 3470/2, 3471, 3472
85109	Makó	280	Penyák- dűlő	0121/3, 0121/4, 0121/8, 3602, 3605
85121	Makó	281	Királyhegyes- Száraz- ér	0508/4
85419	Makó	282	Igási út (G5)	0388/53, 0388/54
87989	Makó	283	Fekete-halmi-dűlő V. (névtelen halom)	Királyhegyes 0156/8, 0156/12, Makó 0496/2
87991	Makó	284	Csorgó I. (névtelen halom)	Királyhegyes 0176/2, 0178/29, Makó 0498/2
88849	Makó	285	Gerizdes	0656, 6025/1, 6032/3, 6032/4, 6032/5, 6032/6, 6032/7, 6038/38, 6041, 6045, 6047, 6048, 6049, 6050, 6051, 6052, 6053, 6054, 6055, 6056, 6057, 6058, 6059, 6060, 6061, 6062, 6082/4, 6121/1, 6121/2, 6121/3, 6121/4, 6121/5, 6121/6, 6124, 6125, 6126, 6127, 6128, 6129, 6130, 6131, 6132/1, 6133, 6134, 6135, 6136, 6137, 6138, 6139, 6140/1, 6140/2, 6140/3, 6140/4, 6140/5, 6140/6, 6140/7, 6406, 6407, 6408, 6409, 6410, 6419, 6420, 6421, 6422, 6423, 6424, 6425, 6426, 6427, 6428, 6429, 6430, 6431, 6432, 6433, 6434, 6435, 6436, 6437, 6439, 6440, 6441, 6442, 6443/1, 6443/2, 6444, 6445, 6446, 6447, 6448, 6449, 6450, 6451, 6452, 6453, 6454, 6455, 6456, 6457, 6458/1, 6458/2, 6459, 6463, 6464, 6465, 6466, 6467, 6468, 6469, 6470, 6471, 6472, 6473, 6474, 6475, 6476, 6477, 6478, 6479, 6480, 6481, 6482/1, 6482/2, 6483, 6484, 6533, 6549, 6550, 6551, 6552/1, 6552/2, 6553, 6554, 6555, 6556, 6557, 6558, 6559, 6560, 6561/1, 6561/2, 6569, 6570, 6571, 10656, 10682, 10683, 10684, 10690, 10691/1
90045	Makó	286	Szentmiklósi-telek	036, 037/2, 037/4, 037/5, 037/6, 050, 054/1

Halomsírok

azonosító	település	lelő-hely szám	név	HRSZ
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Jángori-Kettős halom	0135/2, 0136/2
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Kálvária-domb	957, 1320, 1319
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Nagy-határ	0141/9, 0148, 0639/86, 0639/87, 0639/88
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Igási úti halom	0288/11
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Csorgó II.	0506/9
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Dáli-tanyák III.	0560/20
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Dáli-csatorna	0626/13
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Paphát V.	0172/36, 0172/37, 0172/39
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Paphát VI.	0175/3
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Paphát VII.	0175/3
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Zsidó temető	3464, 3465, 3468/1
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Jángori csatorna	10330, 10331
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Mikócsai-csatorna I.	0636/29, 0636/30, 0636/31
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Mikócsai-csatorna II.	0620/11
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Ménes-járás II.	0622/24, 066/17
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Kákási-járandó I.	0639/31, 0139/19

A 2019-ben elvégzett terepbejárások során előkerült új lelőhelyek:

azonosító	**település**	**lelő-hely szám**	**név**	**HRSZ**
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Ardics IV.	3923/3, 3927, 3928, 3929
nyilvántartásba vétele folyamatban van	Makó	-	Dáli-ugar, Kiss-tanya	0620/7, 0620/11, 0620/12, 0620/13, 0620/14, 0620/15, 0620/17, 0620/19, 0620/20

Makó közigazgatási határait részben érintő lelőhelyek:

azonosító	lelőhely szám	név	HRSZ
42029	16	Csanádalberti, Fekete-halom	040/15, 040/18, 040/19, 040/20, 043, 045, 0154, 0155, 0156/8, 0156/9, 0156/10, 0156/11, 0156/12, 0495, 0496/2
42149	41	Királyhegyes, Vágott-halom	0176/2, 0178/2, 0178/19, 0178/20, 0178/21, 0178/22, 0178/23, 0178/24, 0178/25, 0178/26, 0178/27, 0178/28, 0178/29, 0498/2
42197	78	Királyhegyes, Szent Péter-halom	0181/32, 0181/33, 0181/34, 0506/9
42067	19	Királyhegyes, Szent Péter-halmi-dűlő I.	0181/9, 0181/10, 0181/11, 0507, 0512
38695	42	Maroslele, Kis-gencs	0100, 0103, 0245/19, 0245/20, 0245/21, 0245/22, 0245/23, 0245/25, 0246, 0247/10, 0247/15, 0247/17, 0247/18
56221	11	Földeák, Földeáktól K-re, a Száraz-ér bal oldalán	0208/19, 0208/27, 0208/28, 0208/29, 0218/2, 0241, 0242, 0243, 0244, 0245, 0246, 0247/14, 0255/2

2. FÜGGELÉK MAKÓ VÁROS HELYI ÉPÍTÉSI SZABÁLYZATÁRÓL SZÓLÓ ..../2019. (…) ÖNKORMÁNYZATI RENDELETHEZ

2.1 Műemlékek jegyzéke

törzsszám	azonosító	cím	név	helyrajzi szám
2741	12494	Csanád vezér tér 12.	Kápolna	708
2741	12495	Csanád Vezér tér 12a	Püspöki lak	709/2, 709/1
2731	3409	Kálvária u. 80. (volt Beloianisz u.)	Kálvária kápolna	1320
2733	3421	Úri u. 28 .	Polgárház	7534
2734	3408	Józef Attila utca 3.	Kisipari Szövetkezetek Háza, volt püspöki számtartói lak	703
2735	3412	Kálvin János tér 5-6.	Régi ref. iskola	5301/3
2736	3410	Kálvin tér	Ref. újtemplom	5362
2737	3417	Széchenyi tér 6.	Volt városháza	1
2738	3418	Széchenyi István tér 10.	Korona Szálló	7614
2739	3419	Szegedi utca 22.	Volt Csanád-megyeháza , ma városháza	7509
2741	3407	Csanád vezér tér (volt Szabadság tér)	Volt csanádi püspöki nyaraló és kápolna	709/1, 709/2, 708
2742	3413	Szent István tér	R. k. plébániatemplom	556
2743	3414	Szent István tér	Immaculata-szobor	556
2744	3404	temető	Szent Anna kápolna	1412/36
2745	3405	Temető	Gör. kat. kápolna	7047
2746	3420	Templom köz (Toldi u. sarok)	Gör. kat. templom	7202

2.2 Műemléki környezet jegyzéke

törzs-szám	azonosító	név	helyrajzi szám
2735	26404	Régi ref. iskola ex-lege műemléki környezete	5362, 5301/7, 5361, 5401, 5418/4, 5418/8, 5419, 5301/1
2744	26429	Szent Anna kápolna ex-lege műemléki környezete	1412/23, 1412/24, 1412/25, 1412/26, 1412/27, 1412/3, 1391, 1392, 1394, 1395, 1396, 1397, 1401, 1412/22, 1363, 1362, 1361, 1360, 1358/1, 1356, 1350, 1349, 1348, 1347, 1346, 1345/2, 1345/1, 1341, 1340, 1339, 1338/2, 1337, 1336, 1334, 1333, 1332, 1329, 1402, 1413, 1328, 1301, 1316/11, 1316/4, 1317/1, 1403, 1404, 1405, 1406, 1407, 1408, 1409, 1410, 1411, 1412/1, 1412/33, 1412/28, 1412/29, 1412/30, 1412/31, 1412/35, 1419/10, 1241, 1246, 1247, 1248, 1249, 1416, 1415
2745	26430	Gör. kat. kápolna ex-lege műemléki környezete	8749, 8750, 8751, 8818, 8819, 8820, 8824, 8825, 8829, 8830, 8833, 8834, 8839, 8840, 8841, 8842, 8847, 8843, 8848, 7046/3, 7046/1, 7046/2, 7018, 7020, 7037, 7038, 7039, 7041, 7042/1, 7043, 7045, 7139, 7048, 7049, 7050, 7063, 7051, 7052, 7053, 8748, 8740, 8741
2734	26431	Kisipari Szövetkezetek Háza, volt püspöki számtartói lak ex-lege műemléki környezete	687/1, 687/2, 699, 700, 702/1, 702/2, 704/2, 710
2731	26432	Kálvária kápolna ex-lege műemléki környezete	1319, 1317/16, 1317/12, 1317/10, 1321, 957, 895, 894, 893
2743	26433	Immaculata-szobor ex-lege műemléki környezete	473/4, 554, 202, 201/2, 201/1, 200, 187/2, 187/1, 185, 167, 140, 138, 118/1
2737	26435	Volt városháza ex-lege műemléki környezete	4, 27, 29, 5552, 7613/5, 7613/2, 7613/1, 5551, 5550/33, 5550/32, 5541, 5411/4, 5411/3, 5410, 5, 3, 28/3, 28/1, 2, 17
2738	26437	Korona Szálló ex-lege műemléki környezete	2, 3, 5, 6, 7613/1, 7613/2, 7613/5, 7624/4, 7624/6, 7624/3, 7624/5, 7615/1
2746	26438	Gör. kat. templom ex-lege műemléki környezete	7037, 7197/2, 7201, 7203, 7207, 7208, 7214, 7220, 7221, 7233, 7234/1, 7237, 7238/1
2733	26439	Polgárház ex-lege műemléki környezete	7520, 7521/1, 7521/2, 7529/1, 7530/1, 7531/1, 7533/1, 7533/2, 7535
9041	3411	Makó, Kálvin téri református templom műemléki környezete	5402/7, 5418/8, 5407/2, 5402/2, 5402/4, 5417, 5418/4, 5419, 5418/9, 5420, 5421, 5424, 5423, 5422, 5428, 5436, 5435, 5434, 5437, 5401, 5398, 5399, 5364, 5365, 5366, 5367, 5368, 5369, 5370, 5371, 5372, 5363, 5359, 5360, 5341, 5340/2, 5340/1, 5339, 5301/3, 5418/7, 5418/6, 5402/5, 5402/6, 5402/33, 5418/3, 5418/2, 5338, 5225, 5223, 5222/2, 5222/1, 5221, 5220, 5219, 5218, 5217, 5216, 5215, 5214, 5300, 5301/1, 5362, 5361, 5301/7, 5301/8
9042	3406	Makó, a Szabadság téri, v. püspöki nyári lak és kápolna műemléki környezete	7629/1, 7629/13, 7629/11, 7624/3, 7624/4, 5, 7624/5, 7624/6, 7688/2, 7688/1, 7739, 7728/10, 7728/2, 7728/4, 7728/3, 7728/5, 7728/6, 7728/7, 7728/8, 7644, 7643, 7633/5, 7642, 7633/1, 7629/12, 7629/10, 7629/9, 7629/6, 7629/7, 7624/9, 7629/8, 10, 9, 8, 7, 700, 704/2, 704/1, 705, 710, 709/2, 709/1, 708, 773, 770, 771, 772, 775, 774, 776, 7624/8, 7624/10, 7624/7, 7624/11, 7627, 7725/1, 7725/2, 7725/3
9043	3415	Makó, a Szt. István téri rk. plébániatemplom műemléki környezete	473/4, 90, 91, 92, 93/2, 93/1, 94, 95, 96, 97, 98/1, 98/2, 98/3, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 559/2, 559/1, 559/3, 580, 578, 579, 560, 558, 557, 117/3, 117/2, 117/1, 121, 120, 119, 118/1, 138, 139, 137, 140, 144/1, 141, 142, 144/2, 145, 146, 147, 148, 149, 136, 151, 150, 473/3, 554, 556, 473/2, 553, 552, 152, 205/2, 205/1, 204, 203, 202, 201/2, 201/1, 199, 198, 197,

			196, 200, 185, 187/1, 187/2, 188, 189, 184, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 178/1, 181, 183, 182, 180, 179, 178/2, 177/2, 177/1, 167, 208, 472, 486, 487, 513, 504, 505, 506, 503, 520, 522/2, 522/1, 521, 551/1, 551/2, 550, 549, 548, 547, 546, 545, 544, 543, 542, 534/2, 541, 540, 539/1, 539/5, 206, 539/6, 539/4, 474, 475, 476, 485, 484, 438/1, 449, 450
10031	3416	A városi tanácsház műemléki környezete	7567/2, 7567/1, 3, 2, 7613/2, 7613/1, 17, 1, 28/3, 28/1, 5408, 4668, 5552, 5551, 5410, 5411/4, 5411/3, 5411/2, 5541, 5550/32, 5550/33, 5550/34, 5550/35, 5550/36, 5550/37, 5561, 5560, 5559, 5558, 5557, 5556, 5555, 6, 5, 7624/4, 7624/3, 7613/5, 7624/6, 7561/4, 7545, 7546, 7566, 7562/6, 7565, 7562/5, 7551, 7562/2, 7613/4, 7550/1, 7530/1, 7529/1, 7611/1, 7615/2, 7615/1, 7614, 7624/5, 7531/1, 5554, 5553, 5586, 5587, 5588, 5585, 5583, 5582, 5581, 5580, 5579, 5578, 5504, 5637, 5636, 5635, 5634, 5627, 5591, 5593, 5594, 5595, 5596, 5597, 5626, 5625/1, 5598, 5599, 5600, 5601, 5602, 5603, 7456, 7455, 7484, 7502, 7485, 7486, 7501, 7487, 7500, 7488, 7499, 7503, 7504, 7505/2, 7505/1, 7506, 7507, 7508/1, 7508/2, 7510, 7509, 7511, 7512, 7513, 7541/2, 7541/1, 7540, 5417, 7561/5, 7561/2, 7561/3

3. FÜGGELÉK MAKÓ VÁROS HELYI ÉPÍTÉSI SZABÁLYZATÁRÓL SZÓLÓ …./2018. (…) ÖNKORMÁNYZATI RENDELETHEZ

3.1. függelék: Natura 2000 területek Makó közigazgatási területén (forrás: az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet)

Vásárhelyi és Csanádi-puszták (HUKM10004) különleges madárvédelmi terület, hrsz.: 0303/4, 0303/5a, 0303/5b, 0306/3, 0306/58, 0306/59, 0306/60, 0306/61, 0306/62, 0306/63, 0306/64, 0308/10, 0308/11, 0308/12, 0308/16, 0308/19, 0308/2, 0308/20, 0308/21, 0308/22, 0308/23, 0308/24, 0308/25, 0308/26, 0308/27, 0308/28, 0308/29, 0308/30, 0308/31, 0308/6, 0308/7, 0308/8, 0308/9, 0309, 0310/2, 0310/3, 0310/4, 0311/10, 0311/11, 0311/114, 0311/115, 0311/118, 0311/119, 0311/2, 0311/3, 0311/6, 0311/7, 0311/8, 0311/9, 0316/1, 0316/2, 0318/220, 0437, 0438/10, 0438/11, 0438/12, 0438/13, 0438/14, 0438/15, 0438/16, 0438/18, 0438/20, 0438/21, 0438/22, 0438/23, 0438/26, 0438/27, 0438/28, 0438/31, 0438/32, 0438/33, 0438/34, 0438/35, 0438/36, 0438/37, 0438/38, 0438/39, 0438/40, 0438/41, 0438/42, 0438/44, 0438/48, 0438/49, 0438/50, 0438/51, 0438/52, 0438/53, 0438/54, 0438/55, 0438/56, 0438/58, 0438/59, 0438/60, 0438/62, 0438/63, 0438/65, 0438/66, 0438/67, 0438/68, 0438/69, 0438/70, 0438/71, 0438/72, 0438/73, 0438/74, 0438/75, 0438/76, 0438/77, 0438/79, 0438/8, 0438/80, 0438/81, 0438/83, 0438/84, 0439, 0440/20, 0440/76, 0443/1, 0443/10, 0443/12, 0443/13, 0443/16, 0443/17, 0443/18, 0443/19, 0443/2, 0443/20, 0443/21, 0443/22, 0443/23, 0443/24, 0443/25, 0443/26, 0443/3, 0443/4, 0443/5, 0443/7, 0443/8, 0443/9, 0444, 0452/1, 0452/10, 0452/11, 0452/12, 0452/2, 0452/3, 0452/4, 0452/5, 0452/6, 0452/9, 0453/1c, 0458/10, 0458/11, 0458/12, 0458/13, 0458/14, 0458/15, 0458/16, 0458/17, 0458/18, 0458/19, 0458/20, 0458/4, 0458/5, 0458/6, 0458/7, 0458/8, 0458/9, 0461/10, 0461/11, 0461/14, 0462, 0464/2, 0464/3, 0464/4, 0464/5, 0465/1, 0466/10, 0466/13, 0466/15, 0466/16, 0466/17, 0466/23, 0466/24, 0466/25, 0466/27, 0466/28, 0466/29, 0466/30, 0466/31, 0466/32, 0467, 0468, 0469/1, 0469/2, 0469/3, 0470, 0471/1, 0471/2, 0472, 0473/1, 0474, 0475, 0476, 0477, 0478, 0481/10, 0481/12, 0481/13, 0481/15, 0481/20, 0481/3, 0481/5, 0481/59, 0481/60, 0481/68, 0481/69, 0481/70, 0481/71, 0481/72, 0481/73, 0481/74, 0481/9, 0482, 0483/10, 0483/11, 0483/3, 0483/6, 0483/7, 0483/8, 0484/10, 0484/11, 0484/4, 0484/5, 0484/7, 0484/8, 0484/9, 0485, 0486/10, 0486/11, 0486/13, 0486/14, 0486/15, 0486/16, 0486/17, 0486/18, 0486/2, 0486/5, 0486/7, 0486/8, 0486/9, 0487, 0488/1, 0488/2, 0489/10, 0489/2, 0489/6, 0489/7, 0489/9, 0490/1, 0491, 0492/10, 0492/11, 0492/3, 0492/4, 0492/5, 0492/6, 0492/7, 0492/9, 0494, 0495, 0496/2, 0496/3, 0496/4, 0496/5, 0496/6, 0496/7, 0497/1, 0497/2, 0498/1, 0498/2, 0498/3, 0499/2, 0499/3, 0499/4, 0499/5, 0501/10, 0501/11, 0501/3, 0501/4, 0501/6, 0501/7, 0501/8, 0501/9, 0504, 0505, 0506/10, 0506/3, 0506/5, 0506/7, 0506/8, 0506/9, 0507, 0508/2, 0508/3, 0508/4, 0509, 0510/23, 0510/24, 0510/25, 0510/26, 0510/33, 0510/34, 0510/35, 0510/36, 0510/37, 0510/38, 0510/39, 0510/40, 0510/42, 0510/43, 0510/44, 0510/45, 0510/5, 0511, 0512

Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták (HUKM20001) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, hrsz.: 0303/2, 0303/4, 0303/5, 0306/3, 0306/58, 0306/59, 0306/60, 0306/61, 0306/62, 0306/63, 0306/64, 0308/6, 0308/7, 0308/8, 0308/9, 0308/10, 0308/11, 0308/12, 0308/19, 0308/20, 0308/21, 0308/22, 0308/23, 0308/24, 0308/25, 0308/28, 0308/29, 0308/30, 0308/31, 0309, 0310/2, 0310/3, 0310/4, 0311/3, 0311/6, 0311/7, 0311/9, 0311/10, 0311/11, 0311/114, 0311/118, 0311/125, 0311/126, 0316/2, 0318/220, 0328, 0329/9, 0329/10, 0329/11, 0438/8, 0440/15, 0440/20, 0440/38, 0440/76, 0446/7, 0452/2, 0458/4, 0458/5, 0458/6, 0458/7, 0458/8, 0458/9, 0458/10, 0458/11, 0458/12, 0458/13, 0458/14, 0458/15, 0458/16, 0458/17, 0458/18, 0458/19, 0458/20, 0461/10, 0461/11, 0461/14, 0462, 0464/2, 0464/4, 0466/29, 0467, 0468, 0469/1, 0469/2, 0469/3, 0470, 0471/1, 0471/2, 0472, 0473/1, 0474, 0475, 0476, 0477, 0478, 0481/3, 0481/5, 0481/10, 0481/59, 0481/73, 0481/74, 0484/4, 0484/5, 0484/7, 0484/8, 0484/9, 0484/10, 0485, 0486/2, 0486/5, 0486/7, 0486/8, 0486/9, 0486/10, 0486/14, 0486/15, 0486/16,

0486/17, 0486/18, 0488/2, 0489/7, 0551/3, 0551/5, 0551/12, 0551/13, 0554, 0555/2, 0555/3, 0559, 0560/14, 0560/16, 0560/18, 0560/19, 0560/20, 0560/21, 0560/22, 0560/23, 0560/24, 0560/25, 0560/26, 0561/1, 0561/2, 0561/3, 0561/4, 0561/5, 0561/6, 0561/7, 0561/8, 0561/9, 0561/10, 0561/11, 0561/13, 0561/16, 0561/17, 0561/19, 0561/20, 0561/21, 0561/23, 0561/25, 0561/26, 0561/27, 0561/28, 0561/30, 0561/31, 0561/32, 0561/33, 0561/34, 0561/35, 0561/41, 0561/42, 0561/43, 0561/44, 0561/45, 0561/46, 0561/47, 0561/48, 0561/49, 0561/50, 0561/51, 0561/52, 0561/53, 0561/54, 0561/55, 0561/56, 0561/58, 0562, 0563/4, 0563/6, 0563/7, 0563/8, 0563/9, 0563/10, 0563/12, 0563/13, 0563/14, 0563/15, 0563/17, 0563/18, 0563/19, 0563/20, 0563/21, 0563/22, 0563/23, 0563/24, 0563/25, 0563/28, 0563/29, 0563/30, 0563/31, 0563/32, 0563/33, 0563/34, 0563/36, 0563/37, 0563/38, 0563/40, 0563/41, 0563/42, 0563/43, 0563/44, 0563/45, 0563/46, 0563/48, 0563/49, 0563/50, 0563/51, 0563/52, 0563/53, 0563/54, 0563/55, 0563/57, 0563/58, 0563/59, 0563/60, 0563/61, 0563/62, 0563/63, 0563/64, 0563/65, 0563/66, 0563/67, 0563/68, 0563/69, 0564/1, 0564/2, 0564/3, 0564/4, 0564/5, 0564/7, 0564/8, 0564/9, 0564/10, 0564/11, 0564/12, 0564/13, 0565/4, 0565/7, 0565/9, 0565/10, 0565/11, 0565/12, 0565/13, 0565/14, 0565/15, 0565/16, 0565/17, 0565/19, 0565/20, 0565/21, 0565/22, 0565/23, 0565/27, 0565/28, 0565/29, 0565/30, 0565/31, 0565/32, 0565/33, 0565/34, 0565/35, 0565/36, 0565/37, 0565/38, 0565/39, 0565/40, 0565/41, 0565/42, 0565/43, 0565/44, 0565/45, 0565/46, 0565/47, 0565/48, 0565/49, 0565/51, 0565/52, 0565/53, 0565/55, 0565/56, 0565/57, 0565/58, 0565/59, 0565/61, 0565/62, 0565/63, 0565/64, 0565/65, 0565/66, 0565/67, 0565/68, 0565/70, 0565/71, 0565/72, 0565/73, 0565/74, 0565/76, 0565/77, 0565/78, 0565/79, 0565/80, 0565/81, 0565/82, 0565/83, 0565/84, 0565/86, 0565/87, 0565/88, 0565/89, 0565/91, 0565/93, 0565/94, 0565/95, 0565/96, 0565/97, 0565/98, 0565/99, 0565/100, 0565/101, 0565/102, 0565/103, 0565/104, 0565/105, 0565/106, 0565/107, 0565/108, 0565/109, 0565/110, 0565/111, 0565/112, 0565/113, 0565/114, 0565/115, 0565/116, 0565/117, 0565/118, 0565/119, 0565/120, 0566/7, 0566/8, 0566/9, 0566/10, 0566/11, 0566/12, 0566/13, 0566/15, 0566/16, 0566/95b, 0566/96, 0566/98, 0566/99, 0566/100, 0566/101, 0566/102, 0566/103, 0566/104, 0566/105, 0566/106, 0566/107, 0566/108, 0566/109, 0566/112, 0566/113, 0566/114, 0566/115, 0566/116, 0566/117, 0566/118, 0566/119, 0566/120, 0566/121, 0566/122, 0566/123, 0566/124, 0566/125, 0566/126, 0566/127, 0566/128, 0567/1, 0567/2, 0567/3, 0567/5, 0568/1, 0568/2, 0568/3, 0568/27, 0568/28, 0571/7, 0571/9, 0571/29, 0571/30, 0571/31, 0571/34, 0606, 0607/1, 0626/13, 0626/14b, 0626/23a, 0627, 0628/2, 0628/3, 0628/4, 0628/5, 0628/6, 0630/5, 0630/7, 0630/24, 0630/25, 0630/31, 0630/32, 0630/33, 0630/34, 0630/35, 0630/37, 0630/41, 0630/42, 0630/43, 0630/44, 0631, 0632/15, 0632/16, 0633, 0634/5, 0634/13, 0637/90, 0637/143, 0637/183, 0637/184

Száraz-ér (HUKM20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, hrsz.: 0220/11, 0224/162, 0224/167, 0230, 0232/1b, 0234/2, 0234/1b, 0235, 0239, 0240/12, 0241, 0242, 0243, 0245, 0263/8, 0263/10, 0263/11, 0263/45, 0263/52, 0263/76, 0263/77, 0263/79, 0264/20, 0286/4, 0286/62, 0291/3, 0291/32, 0291/33, 0377/5, 0427/62, 0429, 0451, 0453/1, 0453/2, 0453/3, 0492/3, 0492/4, 0492/5, 0492/6, 0492/7, 0492/9, 0494, 0496/2, 0496/3b, 0496/4b, 0496/5b, 0496/6b, 0496/7b, 0498/1a, 0498/2a, 0499/2, 0499/3a, 0499/3c, 0499/4a, 0499/5a, 0506/10, 0507, 0508/2, 0508/3, 0508/4, 0509, 0510/33, 0510/34, 0510/35, 0510/37, 0510/38, 0510/39, 0510/40, 0510/41, 0510/42, 0510/43, 0510/23b, 0510/24b, 0510/25b, 0510/26b, 0510/36b, 0510/44b, 0510/45b, 0511, 0512, 0538/11b, 0538/20b, 0538/21b, 0538/22b, 0538/23b, 0538/7a, 0540/6b, 0541, 0542/12b, 0542/13b, 0542/14b, 0542/7b, 0542/8b, 0543, 0544/36a, 0544/37a, 0545, 0546, 0547, 0593, 0595/1

Maros (HUKM20008) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, hrsz.: 02/1, 03, 04, 05/1, 05/2, 06/1, 06/3, 06/5, 06/6, 06/7, 06/8, 06/9, 08/1, 08/2, 08/3, 09/1, 09/2, 010, 011, 012/1, 012/2, 012/4, 012/5, 012/6, 012/7, 013/1, 013/3, 013/4, 014/4, 014/6, 014/9, 014/10, 014/11, 014/13, 014/14, 014/15, 015/1, 016/1, 018, 019, 020, 021, 022/1, 022/2, 022/3, 024/1, 024/2, 024/3, 024/4, 024/5, 024/6, 024/7, 024/8, 024/9, 024/10, 024/11, 025, 026/2, 026/3, 026/4, 027, 028, 029, 030/1, 030/2, 031, 032b, 032c, 032d, 032f, 032g, 032h, 033/2, 0657/5, 0657/6, 0657/7b, 0657/7c, 0657/7d, 0657/7f, 0657/7g, 0657/7h, 0657/7j, 0657/9, 0659/1, 0659/2, 0659/3, 0660, 0661, 0662, 0663/2, 0663/3, 0663/4, 0663/5, 0664, 0665/1, 0665/2, 0665/3, 0665/4, 0665/5, 0665/6, 0665/7, 0665/8,

0665/9, 0665/10, 0665/12, 0665/15, 0665/23, 0665/24, 0665/26, 0665/31, 0665/33, 0665/37, 0665/38, 0665/39, 0665/40, 0665/41, 0665/42, 0665/43, 0665/44, 0665/45, 0665/47, 0665/48, 0665/49, 0665/50, 0665/51, 0665/52, 0665/53, 0665/54, 0665/55, 0665/56, 0665/57, 0665/58, 0665/59, 0665/60, 0665/61, 0665/62, 0665/63, 0665/64, 0665/65, 0668, 0669/1, 0669/3, 0669/4, 0669/5, 0669/6, 0669/7, 0669/8, 0669/9, 0669/10, 0669/11, 0669/12, 0669/13, 0669/14, 0669/15, 0669/16, 0669/17, 0670, 0671/1, 0671/2, 0672, 0673/1, 0673/2, 0674, 0675, 0676, 11272, 11273/4, 11273/9, 11273/10, 11273/11, 11273/12, 11417, 11418, 11419, 11420, 11421/1, 11421/2, 11421/3, 11421/4, 11421/5, 11421/6, 11421/7, 11421/8, 11421/9, 11421/10, 11421/11, 11421/12, 11421/13, 11421/14, 11421/15, 11421/16, 11421/17, 11421/18, 11421/19, 11421/20, 11421/21, 11422, 11423/1, 11423/2, 11423/3, 11423/4, 11423/5, 11423/6, 11423/7, 11423/8, 11423/9, 11423/10, 11423/11, 11423/12, 11423/13, 11423/14, 11423/15, 11423/16, 11423/17, 11423/18, 11423/19, 11423/20, 11424/1, 11424/2, 11425/1, 11425/2, 11425/3, 11425/4, 11425/5, 11425/6, 11426, 11427/1, 11427/2, 11427/3, 11427/4, 11427/5, 11427/6, 11427/7, 11427/9, 11427/10, 11428, 11429/1, 11429/2, 11429/3, 11429/4, 11429/5, 11429/6, 11429/7, 11429/8, 11429/9, 11429/10, 11429/11, 11429/12, 11429/13, 11429/14, 11429/15, 11429/16, 11429/17, 11430, 11431/1, 11431/2, 11431/3, 11431/4, 11431/5, 11431/6, 11431/7, 11431/8, 11431/11, 11431/12, 11431/13, 11431/14, 11431/15, 11431/16, 11431/17, 11431/18, 11431/19, 11431/20, 11432, 11433, 11434/8, 11434/9, 11434/10, 11434/11, 11434/12, 11434/13, 11434/14, 11434/15, 11434/16, 11435, 11436/1, 11436/2, 11436/3, 11436/4, 11436/5, 11436/6, 11436/7, 11436/8, 11436/9, 11436/10, 11436/11, 11436/12, 11436/13, 11437, 11438/1, 11438/2, 11438/3, 11439, 11440/1, 11440/2, 11440/3, 11440/4, 11441, 11442/1, 11442/2, 11443, 11444/1, 11444/2, 11444/3, 11444/4, 11444/5, 11445, 11446/1, 11446/2, 11446/3, 11446/4, 11447/1, 11447/2, 11447/3, 11447/4, 11448, 11449/1, 11449/2, 11449/3, 11449/4, 11449/5, 11449/6, 11449/7, 11449/8, 11449/9, 11449/10, 11449/11, 11449/12, 11449/13, 11449/14, 11449/15, 11449/16, 11449/17, 11449/18, 11449/19, 11449/20, 11449/21, 11449/22, 11449/23, 11449/24, 11449/25, 11449/26, 11450/1, 11450/2, 11451/1, 11451/2, 11451/3, 11451/4, 11451/5, 11451/6, 11451/7, 11451/8, 11451/9, 11451/10, 11451/11, 11451/12, 11451/13, 11451/14, 11452/1, 11452/2, 11453/1, 11453/3, 11453/4, 11454, 11455/1, 11455/2, 11455/3, 11455/4, 11455/5, 11455/6, 11455/7, 11456/1, 11456/2, 11457/1, 11457/2, 11458/1, 11458/2, 11459/1, 11459/2, 11459/3, 11460, 11461/1, 11461/2, 11461/3, 11461/4, 11462, 11463/1, 11463/2, 11463/3, 11463/4, 11463/5, 11463/6, 11464, 11465/1, 11465/2, 11466/2, 11466/3, 11466/4, 11466/5, 11467/1, 11467/2, 11467/3, 11467/4, 11467/5, 11467/6, 11467/7, 11467/9, 11467/10, 11467/11, 11467/12, 11467/13, 11467/14, 11467/15, 11467/16, 11467/17, 11467/18, 11468, 11469/1, 11469/2, 11469/3, 11469/4, 11469/5, 11469/6, 11469/7, 11470, 11471/1, 11471/2, 11472/1, 11472/2, 11473/1, 11473/2, 11473/3, 11474/2, 11474/3, 11474/4, 11474/5, 11474/6, 11474/7, 11474/8, 11474/9, 11474/10, 11474/11, 11474/12, 11474/13, 11474/14, 11474/15, 11474/16, 11474/17, 11474/18, 11474/19, 11474/20, 11474/21, 11474/22, 11474/24, 11474/25, 11475, 11476/1, 11476/2, 11476/3, 11477, 11478/1, 11478/3, 11478/4, 20901, 20902/1, 20902/2, 20903, 20904, 20905, 20906, 20907, 20908, 20909, 20910, 20911, 20912, 20913, 20914, 20915, 20916, 20917, 20918, 20919, 20920, 20921, 20922, 20923, 20924, 20925, 20926, 20927, 20928/1, 20928/2, 20929, 20930/1, 20930/2, 20931, 20932, 20933, 20934, 20935, 20936, 20937, 20938, 20939, 20940, 20941, 20942, 20943, 20944, 20945, 20946, 20947, 20948, 20949, 20950, 20951/1, 20951/2, 20952, 20953, 20954, 20955, 20956, 20957, 20958, 20959, 20960, 20961, 20962, 20963, 20964, 20966, 20967, 20968, 20969, 20970, 20971, 20972, 20973, 20974, 20975, 20976, 20977, 20978, 20979, 20980, 20981, 20982, 20983, 20984, 20985/1, 20985/2, 20985/3, 20987, 20988, 20989, 20990, 20991, 20992, 20993, 20994, 20995, 20996, 20997, 20998, 20999/1, 20999/2, 21000, 21001, 21002, 21003, 21004/1, 21004/2, 21005, 21006, 21007/1, 21007/2, 21008, 21009, 21010, 21011, 21012, 21013, 21014, 21015, 21016, 21017, 21018, 21019, 21020, 21021, 21022, 21023, 21024, 21025, 21026, 21027, 21028, 21029, 21030, 21031, 21032, 21033, 21034, 21035, 21036, 21037, 21038, 21039, 21040, 21041, 21042, 21043, 21044, 21045, 21046, 21047, 21048, 21049, 21050, 21051/1, 21051/2, 21052, 21053, 21054, 21055, 21056, 21057, 21058, 21059, 21060, 21061, 21062, 21063, 21064, 21065, 21066, 21067, 21068, 21069, 21070, 21071, 21072, 21073, 21074, 21075, 21076, 21077, 21078, 21079, 21080, 21081, 21082, 21083, 21084, 21085,

21086, 21087, 21088, 21089, 21090, 21091, 21092, 21093, 21094/1, 21094/2, 21095, 21096, 21097, 21098, 21099, 21100, 21101, 21102, 21103, 21104, 21105, 21106, 21107, 21108, 21109, 21110, 21111, 21112, 21113, 21114, 21115, 21116, 21117, 21118, 21119/1, 21119/2, 21120, 21121, 21122, 21123/1, 21123/2, 21124, 21125, 21126, 21127, 21128, 21129, 21130, 21131, 21132, 21133, 21134, 21135, 21136, 21137, 21138, 21139/1, 21139/2, 21139/3, 21141, 21142, 21143, 21144, 21145, 21146, 21147, 21148, 21149, 21150, 21151, 21152, 21153, 21154, 21155, 21156, 21157, 21158, 21159, 21160, 21161, 21162, 21163, 21164, 21165, 21166, 21167, 21168, 21170, 21171, 21172, 21173, 21174, 21175, 21176, 21177, 21178, 21179, 21180, 21181, 21182, 21183, 21184, 21185, 21186, 21187, 21188, 21189, 21190, 21191, 21192, 21193, 21194, 21195, 21196, 21197, 21198, 21199, 21200, 21201, 21202, 21203, 21204, 21205, 21206, 21207, 21208, 21209/1, 21209/2, 21210, 21211, 21212, 21213, 21214, 21215, 21216, 21217, 21218, 21219, 21220, 21221, 21222, 21223, 21224, 21225, 21226, 21227, 21228, 21230, 21231, 21232, 21233, 21234, 21235, 21236, 21237, 21238, 21239, 21240, 21241, 21242, 21243, 21244, 21245, 21246, 21247, 21248, 21249, 21250, 21251, 21252, 21253, 21254, 21255, 21256, 21257, 21258, 21259, 21260, 21261, 21262/1, 21262/2, 21263, 21264, 21265, 21266, 21267, 21268, 21269, 21270, 21271, 21272, 21273, 21274, 21275, 21276, 21277/1, 21277/2, 21278, 21279, 21280/1, 21280/2, 21281, 21282, 21283, 21284, 21285, 21286, 21287, 21288, 21289, 21290, 21291, 21292, 21293, 21294, 21295, 21296, 21297, 21298, 21299, 21300, 21301, 21302, 21303, 21304, 21305, 21306, 21307, 21308, 21309, 21310, 21311, 21312, 21313, 21314, 21315, 21316, 21317, 21318, 21319, 21320, 21321, 21322, 21323, 21324, 21325, 21326, 21327, 21328, 21329, 21330, 21331, 21332, 21333, 21334, 21335, 21336, 21337, 21338, 21339, 21340, 21341, 21342, 21343, 21345, 21346, 21347, 21351, 21352, 21353, 21354, 21355, 21356, 21357, 21358, 21359, 21360, 21361, 21362, 21363, 21364, 21365, 21366, 21367, 21368, 21369, 21370, 21371, 21372, 21373, 21374, 21375, 21376, 21377, 21378, 21379, 21380, 21381, 21382, 21383, 21384, 21385, 21386, 21387, 21390, 21391, 21392, 21393, 21394, 21395, 21396/1, 21396/2, 21397, 21398, 21399, 21400, 21401, 21402, 21403/1, 21403/2, 21404, 21405, 21406, 21407, 21408, 21409, 21410, 21411, 21412, 21413, 21414, 21415, 21417, 21418, 21419, 21420, 21421, 21422, 21423, 21424, 21425, 21426, 21427, 21428, 21429, 21430, 21431, 21432, 21433, 21434, 21435, 21436, 21437, 21438, 21440, 21441, 21442, 21443, 21444, 21445, 21446, 21447, 21448, 21449, 21450, 21451, 21452, 21453, 21454, 21455, 21456, 21457, 21458, 21459, 21460, 21461, 21462, 21463, 21464, 21465, 21466, 21467, 21469, 21470, 21471, 21472, 21473, 21474, 21475, 21476, 21477, 21478, 21479, 21480, 21481, 21482, 21483, 21484, 21485, 21486, 21487, 21488, 21489, 21490, 21491, 21492, 21493, 21494, 21495, 21496, 21497, 21498, 21499, 21500, 21501/1, 21501/2, 21502, 21503, 21504, 21505, 21506, 21507, 21508, 21509, 21510, 21511, 21512, 21513, 21514, 21515, 21516, 21517, 21518, 21519, 21520, 21521, 21522, 21523, 21524, 21525, 21526, 21527, 21528, 21529, 21530, 21531, 21532, 21533, 21534, 21535, 21536, 21537, 21538, 21539, 21540, 21541, 21542, 21543, 21544, 21545, 21546, 21547, 21548, 21549, 21550, 21551, 21552, 21553, 21554, 21555, 21556, 21557, 21558, 21559, 21560, 21561, 21562, 21563, 21564, 21565, 21566, 21567, 21568, 21569, 21570, 21571, 21572, 21573, 21574, 21575, 21576, 21577, 21578, 21579, 21580, 21581, 21582, 21583, 21584, 21585, 21586, 21587, 21588, 21589, 21590, 21591, 21592, 21593, 21594, 21595, 21596, 21597, 21598, 21599, 21600, 21601, 21602, 21603, 21604, 21605, 21606, 21607, 21608, 21609, 21610, 21611, 21612, 21613, 21614, 21615, 21616, 21617, 21618, 21619, 21620, 21621, 21622, 21623, 21624, 21625, 21626, 21627, 21628, 21629, 21630, 21631, 21632, 21633, 21634, 21635, 21636, 21637, 21638, 21639, 21640, 21641, 21642, 21643, 21644, 21645, 21646, 21647, 21648, 21649/1, 21649/2, 21650, 21651, 21652, 21653, 21654, 21655, 21656, 21657, 21658, 21659, 21660, 21661, 21662, 21663, 21664, 21665, 21666, 21667, 21668, 21669, 21670, 21671, 21672, 21673, 21674, 21675, 21676, 21677, 21678, 21679, 21680, 21681, 21682, 21683, 21684, 21685, 21686, 21687, 21688, 21689, 21690, 21691, 21692, 21693, 21694, 21695, 21696, 21697, 21698/1, 21698/2, 21699, 21700, 21701, 21702, 21703, 21704, 21705, 21706, 21707, 21708, 21709, 21710, 21711, 21712, 21713, 21714, 21715, 21716, 21718, 21719, 21720, 21721, 21722, 21723, 21724, 21726, 21727, 21728, 21729, 21730, 21731, 21732, 21733, 21734, 21735, 21736, 21737, 21739, 21740, 21741, 21742, 21743, 21744, 21745, 21746, 21747, 21748, 21749, 21750, 21751, 21752, 21753, 21754, 21755, 21756, 21757, 21758, 21759,

21760, 21761, 21762, 21763, 21764, 21765, 21766, 21767, 21768, 21769, 21770, 21771, 21772, 21773, 21774, 21775, 21776, 21777, 21778, 21779, 21780, 21781, 21782, 21783, 21784, 21785, 21786, 21787, 21788, 21789, 21790, 21791, 21792, 21793, 21794, 21797, 21798, 21799, 21800, 21801, 21802, 21803, 21804, 21805, 21806, 21807, 21808, 21809, 21810, 21811, 21812, 21813, 21814, 21815, 21816, 21817, 21818, 21819, 21820, 21821, 21822, 21823, 21824, 21825, 21826, 21827, 21828, 21829, 21830, 21831, 21832, 21833, 21834, 21835, 21836, 21837, 21838, 21839, 21840, 21841, 21842, 21843, 21844, 21845, 21846, 21847, 21848, 21849, 21850, 21851, 21852, 21853, 21854, 21855, 21856, 21857, 21858, 21859/1, 21859/2, 21860/1, 21860/2, 21861, 21862, 21863, 21864, 21865, 21866, 21867, 21868, 21869, 21870, 21871, 21872, 21873, 21874, 21875, 21876, 21877, 21878, 21879, 21880, 21881, 21882, 21883, 21884, 21885, 21886, 21887, 21888, 21889, 21890, 21891, 21892, 21893, 21894, 21895, 21896, 21897, 21898, 21899, 21900, 21901, 21902, 21903, 21904, 21905, 21906, 21907, 21908, 21909, 21910, 21911, 21912, 21913, 21914, 21915, 21916/1, 21916/2, 21917, 21918/1, 21918/2, 21918/3, 21918/4, 21918/5, 21918/6, 21919, 21920/1, 21920/2, 21921, 21922, 21923, 21924, 21926, 21927, 21928, 21929, 21930, 21931, 21932, 21933, 21934, 21935, 21936, 21937, 21938, 21939, 21940, 21941, 21942, 21943, 21944, 21945, 21946/1, 21946/2, 21948, 21950, 21951, 21952, 21954, 21955, 21956, 21957, 21958, 21959/1, 21959/2, 21960, 21961, 21962, 21963, 21964, 21965, 21966, 21967, 21968, 21969, 21970, 21971, 21972, 21973, 21974, 21975, 21976, 21977, 21978, 21979, 21980, 21981, 21982, 21983, 21985, 21986, 21987, 21988, 21989, 21990, 21991, 21992, 21993, 21994, 21995, 21996, 21997, 21998, 21999, 22000, 22002, 22003, 22004, 22005, 22006, 22007, 22008, 22009, 22010, 22011, 22012, 22013, 22014/1, 22014/2, 22015, 22016, 22017, 22018, 22019, 22020, 22021, 22022, 22023, 22024, 22025, 22026, 22027, 22028, 22029, 22030, 22031, 22032, 22033, 22034, 22035, 22036, 22037, 22038, 22039, 22040, 22041, 22042, 22043, 22044, 22045, 22046, 22047, 22048, 22049, 22050, 22051, 22052, 22053, 22054, 22055, 22056, 22057, 22058, 22059, 22060, 22061, 22062, 22063, 22064, 22065, 22066, 22067, 22068, 22069, 22070, 22071, 22072, 22073, 22074, 22075, 22076, 22077, 22078, 22079, 22080, 22081, 22082, 22083, 22084, 22085, 22086, 22087, 22088, 22090, 22091, 22092, 22093, 22094, 22095, 22096, 22097, 22098, 22099, 22100, 22101, 22102, 22103, 22104, 22106, 22107, 22108, 22109, 22110, 22111, 22112, 22113, 22114, 22115, 22116, 22117, 22118, 22119, 22120, 22121, 22122, 22123, 22124, 22125, 22126, 22127, 22128, 22129, 22130, 22131, 22132, 22134, 22135, 22701/1, 22701/2, 22702/1, 22702/2, 22702/3, 22702/4, 22702/5, 22702/6, 22702/7, 22702/8, 22702/9, 22702/10, 22702/11, 22702/12, 22702/13, 22703, 22704, 22705, 22706, 22707, 22708, 22709, 22710, 22711, 22712, 22713, 22714, 22715, 22716, 22717, 22718, 22719, 22720, 22721, 22722, 22723, 22724, 22725, 22726, 22727, 22728, 22729, 22730, 22731, 22732, 22733, 22734, 22735, 22736, 22737, 22738, 22739, 22740, 22741/1, 22741/2, 22743/1, 22743/2, 22744, 22745, 22746, 22747, 22748, 22749, 22750, 22751, 22752, 22753, 22754, 22755, 22756, 22757, 22758, 22759, 22760, 22761, 22762, 22763, 22764, 22765, 22766, 22767, 22768, 22769, 22770, 22771, 22772, 22773, 22774, 22775, 22776, 22777, 22778, 22779, 22780, 22781, 22782, 22783, 22784, 22785, 22786, 22787, 22788, 22789, 22790, 22791, 22792, 22793, 22794, 22795, 22796, 22797, 22798, 22799, 22800, 22801, 22802, 22803, 22804, 22805, 22806, 22807, 22808, 22809, 22810, 22811, 22812, 22813, 22814, 22815, 22816, 22817, 22818, 22819, 22820, 22821, 22822, 22823, 22824, 22825, 22826, 22827, 22828/1, 22828/2, 22829, 22830, 22831, 22832, 22833, 22834, 22835, 22836, 22837, 22838, 22839, 22840, 22841, 22842, 22843, 22844, 22845, 22846, 22847, 22848, 22849, 22850, 22851, 22852, 22853, 22854, 22855, 22856, 22857, 22858, 22859, 22860, 22861, 22862, 22863, 22864, 22865, 22866, 22867, 22868, 22869, 22870, 22871, 22872, 22873, 22874, 22875, 22876, 22877, 22878, 22879, 22880, 22881, 22882, 22883, 22884, 22885, 22886, 22887, 22888, 22889, 22890, 22891, 22892, 22893, 22894, 22895, 22896, 22897, 22898, 22899, 22900, 22901, 22902, 22903, 22904, 22905, 22906, 22907, 22908, 22909, 22910, 22911, 22912, 22913, 22914, 22915, 22916, 22917, 22918, 22919, 22920, 22921, 22922, 22923, 22924, 22925, 22926, 22927, 22928, 22929, 22930, 22931, 22932, 22933, 22934, 22935, 22936, 22937, 22938, 22939, 22940, 22941, 22942, 22943, 22944, 22945, 22946, 22947, 22948, 22949, 22950, 22951, 22952, 22953, 22954, 22955, 22956, 22957, 22958, 22959, 22960, 22961, 22962, 22963, 22964, 22965, 22966, 22967, 22968, 22969, 22970, 22971, 22972, 22973, 22974,

22975, 22976, 22977, 22978, 22979, 22980, 22981, 22982, 22983, 22984, 22985, 22986, 22987, 22988, 22989, 22990, 22991, 22992, 22993, 22994, 22995, 22996, 22997, 22998, 22999, 23000, 23001, 23002, 23003, 23004, 23005, 23006, 23007, 23008, 23009, 23010, 23011, 23012, 23013, 23014, 23015, 23016, 23017, 23018, 23019, 23020, 23021, 23022, 23023, 23024, 23025, 23026, 23027, 23028, 23029, 23030, 23031, 23032, 23033, 23034, 23035, 23036, 23037, 23038, 23039, 23040, 23041, 23042, 23043, 23044, 23045, 23046, 23047, 23048, 23049, 23050, 23051, 23052, 23053, 23054, 23055, 23056, 23057, 23058, 23059, 23060, 23061, 23062, 23063, 23064, 23065, 23066, 23067, 23068, 23069, 23070, 23071, 23072, 23073, 23074, 23075, 23076, 23077, 23078, 23079, 23080, 23081, 23082, 23083, 23084, 23085, 23086, 23087, 23088, 23089, 23090, 23091, 23092, 23093, 23094, 23095, 23096, 23097, 23098, 23099, 23100, 23101, 23102, 23103, 23104, 23105, 23106, 23107, 23108, 23109, 23110, 23111, 23112, 23113, 23114, 23115, 23116, 23117, 23118, 23119, 23120, 23121, 23122, 23123, 23124, 23125, 23126, 23127, 23128, 23129, 23130, 23131, 23132, 23133, 23134, 23135, 23136, 23137, 23138, 23139, 23140, 23141, 23142, 23143, 23144, 23145, 23146, 23147, 23148, 23149, 23150, 23151, 23152, 23153, 23154, 23155, 23156, 23157, 23158, 23159, 23160, 23161, 23162, 23163, 23164, 23165, 23166, 23167, 23168, 23169, 23170, 23171, 23172, 23173, 23174, 23175, 23176, 23177, 23178, 23179, 23180, 23181, 23182, 23183, 23184, 23185, 23186, 23187, 23188, 23189, 23190, 23191, 23192, 23193, 23194, 23195, 23196, 23197, 23198, 23199, 23200, 23201, 23202, 23203, 23204, 23205, 23206, 23207, 23208, 23209, 23210, 23211, 23212, 23213, 23214, 23215, 23216, 23217, 23218, 23219, 23220, 23221, 23222, 23223, 23224, 23225, 23226, 23227, 23228, 23229, 23230, 23231, 23232, 23233, 23234, 23235, 23236, 23237, 23238, 23239, 23240, 23241, 23242, 23243, 23244, 23245, 23246, 23247, 23248, 23249, 23250, 23251, 23252, 23253, 23254, 23255, 23256, 23257, 23258, 23259, 23260, 23261, 23262, 23263, 23264, 23265, 23266, 23267, 23268, 23269, 23270, 23271, 23272, 23273, 23274, 23275, 23276, 23277, 23278, 23279, 23280, 23281, 23282, 23283, 23284, 23285, 23286, 23287, 23288, 23289, 23290, 23291, 23292, 23293, 23294, 23295, 23296, 23297, 23298, 23299, 23300, 23301, 23302, 23303, 23304, 23305, 23306, 23307, 23308, 23309, 23310, 23311, 23312, 23313, 23314, 23315, 23316, 23317, 23318, 23319, 23320, 23321, 23322, 23323, 23324, 23325, 23326, 23327, 23328, 23329, 23330, 23331, 23332, 23333, 23334, 23335, 23336, 23337, 23338, 23339, 23340, 23341, 23342, 23343, 23344, 23345, 23346, 23347, 23348, 23726, 23727, 23728, 23729, 23730, 23731, 23732, 23733, 23734, 23735, 23736, 23737, 23738, 23739, 23740, 23742, 23743, 23744, 23745, 23746, 23747, 23748, 23749, 23750, 23751, 23752, 23753, 23754, 23755, 23756, 23757, 23758, 23759, 23761, 23762, 23763, 23764, 23765, 23766, 23767, 23768, 23769, 23770, 23771, 23772, 23773, 23774, 23775, 23776, 23777, 23778, 23779, 23780, 23781, 23782, 23783, 23784, 23785, 23786, 23787, 23788, 23789, 23790, 23791, 23792, 23793, 23794, 23795, 23796, 23797, 23798, 23799, 23800, 23801, 23802, 23803, 23804, 23805, 23806, 23807, 23808, 23809, 23810, 23811, 23812, 23813, 23814, 23815, 23816, 23817, 23818, 23819, 23820, 23821, 23822, 23823, 23824, 23825, 23826, 23827, 23828, 23829, 23830, 23831, 23832, 23833, 23834, 23835, 23836, 23837, 23838, 23839, 23840, 23841, 23842, 23843

3.2. Ramsari területek Makó közigazgatási területén (forrás: a Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek Jegyzékébe bejegyzett hazai védett vizek és vadvízterületek kihirdetéséről szóló 119/2011. (XII. 15.) VM rendelet)

Montag-puszta, hrsz.: 0469/1, 0469/2, 0469/3, 0470, 0471/1, 0471/2, 0472, 0473/1, 0474, 0475, 0476, 0477, 0478, 0481/3, 0481/5, 0481/68, 0481/69, 0481/70, 0481/71, 0481/72, 0481/73, 0481/74, 0484/4, 0484/5, 0484/7, 0484/8, 0484/9, 0484/10, 0484/11, 0485, 0486/2, 0486/5, 0486/7, 0486/8, 0486/9, 0486/10, 0486/11, 0486/14, 0486/15, 0486/16, 0486/17, 0486/18, 0486/19, 0486/20, 0487

3.3. A Körös-Maros Nemzeti Park védett területe által érintett földrészletek Makó közigazgatási

területén (forrás: a Körös-Maros Nemzeti Park létesítéséről szóló 3/1997. (I.8.) KTM rendelet 1-2. melléklete)

hrsz.: 0469, 0470, 0471/1, 0472, 0473/1, 0474-0480, 0481/3, 0481/5, 0481/73-74, 0484/1-12, 0485, 0486/1-17, 0487, 027-030/2, 0657/2, 0657/5, 0657/6, 0657/9, 0659/1, 0659/2, 0659/3, 0660, 0661, 0662, 0663/2, 0663/3, 0663/4, 0663/5, 0664, 0665/1, 0665/2, 0665/3, 0665/4, 0665/5, 0665/6, 0665/7, 0665/8, 0665/9, 0665/10, 0665/12, 0665/15, 0665/23, 0665/24, 0665/26, 0665/31, 0665/33, 0665/37, 0665/38, 0665/39, 0665/40, 0665/41, 0665/42, 0665/43, 0665/44, 0665/45, 0665/47, 0665/48, 0665/49, 0665/50, 0665/51, 0665/52, 0665/53, 0665/54, 0665/55, 0665/56, 0665/57, 0665/58, 0665/59, 0665/60, 0665/61, 0665/62, 0665/63, 0665/64, 0665/65

fokozottan védett területek hrsz: 0469, 0471/1, 0475, 0476

HATÁROK

MEGLÉVŐ BELTERÜLETI HATÁR

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLET HATÁRA

A SZABÁLYOZÁS ALAPELEMEI

SZABÁLYOZÁSI VONAL

SZABÁLYOZÁSI SZÉLESSÉG

ÉPÍTÉSI ÖVEZET, ÖVEZET HATÁRA

Ln/1 ÉPÍTÉSI ÖVEZET, ÖVEZET JELE

A SZABÁLYOZÁS MÁSODLAGOS ELEMEI

1. ÉPÍTÉSI TELEKRE, TELEKRE VONATKOZÓ SZABÁLYOZÁSI ELEMEK

JAVASOLT TELEKHATÁR

A TELEK BE NEM ÉPÍTHETŐ RÉSZE

ÉPÍTÉSI VONAL

2. EGYÉB SZABÁLYOZÁSI ELEMEK

P62 JELENTŐS FELSZÍNI PARKOLÓ HATÁRA ÉS FÉRŐHELYSZÁMA

KÖTELEZŐ KÖZTERÜLETI FÁSÍTÁS

MEGLÉVŐ KERÉKPÁRÚT

TERVEZETT KERÉKPÁRÚT

A JELÖLT INGATLANOK KÖZÖTT KÖZTERÜLET FELETT KIÉPÍTHETŐ ÁTJÁRÓ, HÍD

NAGYÉR CSATORNA NYOMVONALA (FEDETT SZAKASZ)

HÁTSÓKERT TERÜLETE

VÉDELEM, KORLÁTOZÁS, KÖTELEZETTSÉG

1. ÖRÖKSÉGVÉDELEM

1.1 ORSZÁGOS MŰVI ÉRTÉKVÉDELEM

MŰEMLÉK TELKE

M MŰEMLÉK ÉPÜLET

MK MK MŰEMLÉKI KÖRNYEZET HATÁRA

RL RL RÉGÉSZETI LELŐHELY HATÁRA

1.2 HELYI MŰVI ÉRTÉKVÉDELEM

he he TELEPÜLÉSSZERKEZETI VÉDELEM HATÁRA

HELYI EGYEDI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPÜLET

3. KÖRNYEZETVÉDELEM

GY GYÓGYHELY HATÁRA

GYV GYÓGYHELY VÉDŐTERÜLETÉNEK HATÁRA

2. TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

2.1 NEMZETKÖZI TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

N2000 NATURA 2000 TERÜLET HATÁRA

2.2 ORSZÁGOS ÉS TÉRSÉGI TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

ORSZÁGOS JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETI EMLÉK (EX LEGE VÉDETT KUNHALOM)

2.3 HELYI TÁJ- ÉS TERMÉSZETVÉDELEM

HELYI EGYEDI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ZÖLDTERÜLET

HELYI EGYEDI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ FASOR

HELYI JELENTŐSÉGŰ VÉDETT TERMÉSZETI ÉRTÉK

EGYÉB KORLÁTOZÓ TÉNYEZŐK

VÉDŐTÁVOLSÁG HATÁRA

FELSZÍNI VIZEK/CSATORNÁK VÉDŐTÁVOLSÁGA

BELVÍZI SZÜKSÉGTÁROZÓ/ZÁPORTÁROZÓ

BELVÍZZEL VESZÉLYEZTETETT TERÜLET

BELVÍZZEL VESZÉLYEZTETETT ÚJ FEJLESZTÉSI TERÜLET

BÁNYATELEK HATÁRA

R10 GYÓGYVÍZKÚT VÉDŐTÁVOLSÁGA

120 KV 120 KV-OS VILLAMOSENERGIA ELOSZTÓHÁLÓZAT

GN NAGYNYOMÁSÚ GÁZVEZETÉK BIZTONSÁGI ÖVEZETTEL

GFNK NAGYKÖZÉPNYOMÁSÚ GÁZVEZETÉK BIZTONSÁGI ÖVEZETTEL

EGYES SAJÁTOS JOGINTÉZMÉNYEK

U U U U BEÜLTETÉSI KÖTELEZETTSÉGGEL ÉRINTETT TERÜLET HATÁRA

EGYÉB TERÜLETI ELEMEK

FORGALOMCSILLAPÍTOTT TERÜLET

VÁROSI KISZOLGÁLÓ ÚTHÁLÓZAT

VÁROSI FŐÚTHÁLÓZAT

VASÚT TERÜLETE

MEGLÉVŐ TANYA, TANYATELEK

ERDŐTERÜLET

ZÖLDTERÜLET

VÍZFELÜLET

EGYÉB ELEMEK

A MEGJELÖLT ÉPÍTÉSI ÖVEZETBEN AZ ELŐ-, OLDAL- ÉS HÁTSÓKERT 0 M IS LEHET

Ln/.. NAGYVÁROSIAS LAKÓTERÜLET

Lk/.. KISVÁROSIAS LAKÓTERÜLET

Lke/.. KERTVÁROSIAS LAKÓTERÜLET

Lf/.. FALUSIAS LAKÓTERÜLET

Vt/.. TELEPÜLÉSKÖZPONT VEGYES TERÜLET

Vi/.. INTÉZMÉNY TERÜLET

Üh/.. HÉTVÉGI HÁZAS ÜDÜLŐTERÜLET

Üü/.. ÜDÜLŐHÁZAS ÜDÜLŐTERÜLET

Gksz/. KERESKEDELMI, SZOLGÁLTATÓ TERÜLET

Gá/.. ÁLTALÁNOS GAZDASÁGI TERÜLET

K-Eü/. KÜLÖNLEGES - EGÉSZSÉGÜGYI INTÉZMÉNY TERÜLET

K-Sp/. KÜLÖNLEGES - NAGYKITERJEDÉSŰ SPORTOLÁSI CÉLÚ TERÜLET

K-Km/. KÜLÖNLEGES - KOZMŰ TERÜLET

K-Közl KÜLÖNLEGES - KÖZLEKEDÉSI TERÜLET

K-Szt KÜLÖNLEGES - SZENNYVÍZTISZTÍTÓ TERÜLET

K-Lov KÜLÖNLEGES - LOVARDA TERÜLET

K-It KÜLÖNLEGES - IDEGENFORGALMI, TÁBOR TERÜLET

K-Lőt KÜLÖNLEGES - LŐTÉR

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK ÉPÍTÉSI ÖVEZETEI

KÖu KÖZÚTI KÖZLEKEDÉSI TERÜLET

Kök KÖTÖTTPÁLYÁS KÖZLEKEDÉSI TERÜLET

Zkp/.. ZÖLDTERÜLET - KÖZPARK

Zkk/.. ZÖLDTERÜLET - KÖZKERT

Ze KÖZLEKEDÉSI TERÜLETEK ZÖLDTERÜLETEI

Ev/.. VÉDELMI ERDŐTERÜLET

Ek/.. KÖZJÓLÉTI ERDŐTERÜLET

Má/.. ÁLTALÁNOS MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET

Mk/.. KERTES MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET

Mko/.. KORLÁTOZOTT HASZNÁLATÚ MEZŐGAZDASÁGI TERÜLET

V VÍZGAZDÁLKODÁSI TERÜLET

Kb-Sp KÜLÖNLEGES - NAGYKITERJEDÉSŰ SPORTTERÜLET

Kb-Sz KÜLÖNLEGES - SZABADIDŐPARK TERÜLET

Kb-T KÜLÖNLEGES - TEMETŐ TERÜLET

Kb-Kp KÜLÖNLEGES - KEGYELETI PARK

Kb-St KÜLÖNLEGES - STRAND, KIKÖTŐ ÉS REKREÁCIÓS TERÜLET

MAKÓ VÁROS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI
SZABÁLYOZÁSI TERV
SZT-I/1-SZT-I/19
SZELVÉNYEK

SZT-I/1

SZT-I/2

SZT-I/3

SZT-I/4

SZT-I/5

SZT-I/6

SZT-I/7

SZT-I/8

SZT-I/9

SZT-I/10

SZT-I/11

SZT-I/12

SZT-I/13

SZT-I/14

SZT-I/15

SZT-I/16

SZT-I/17

SZT-I/18

SZT-I/19

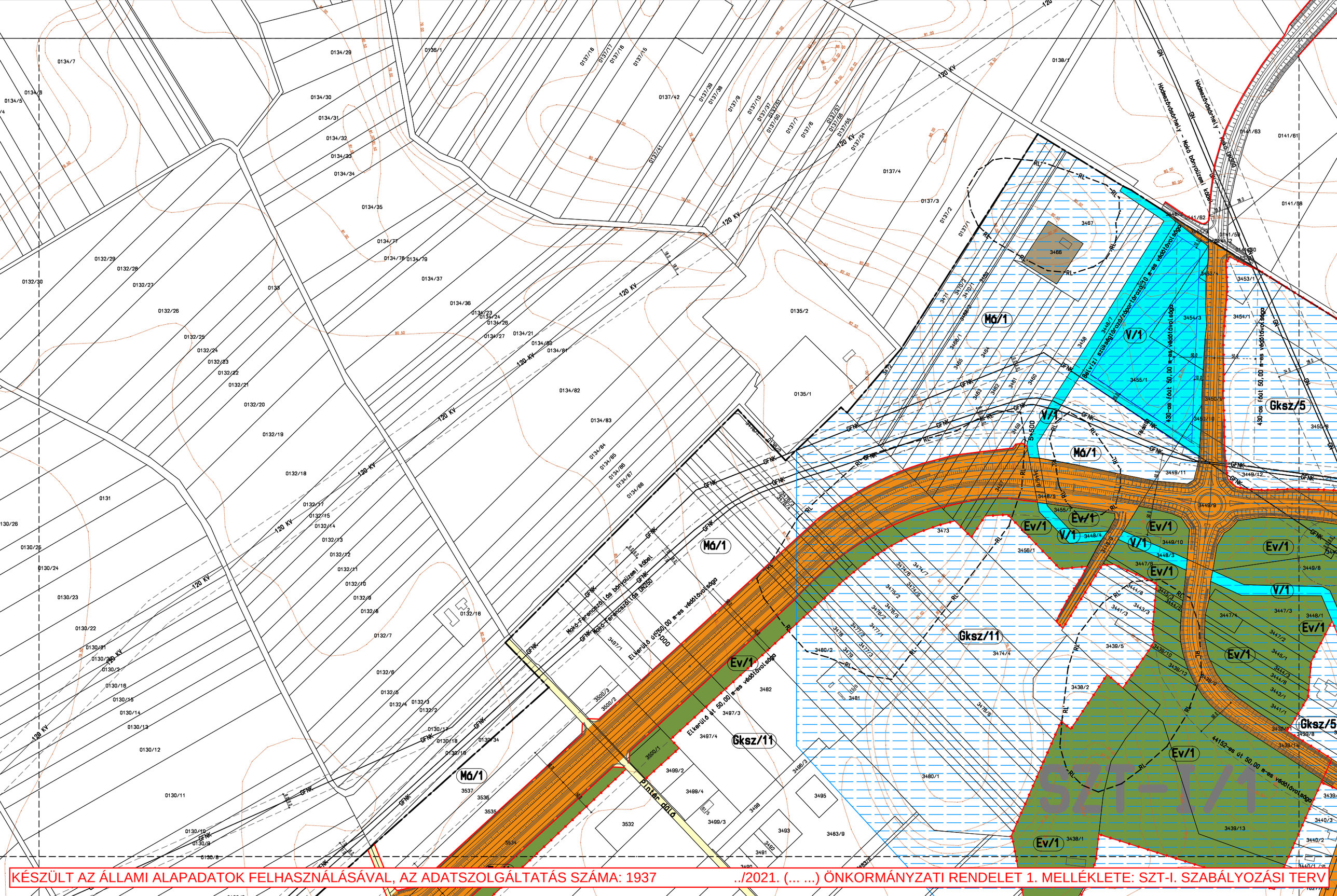

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

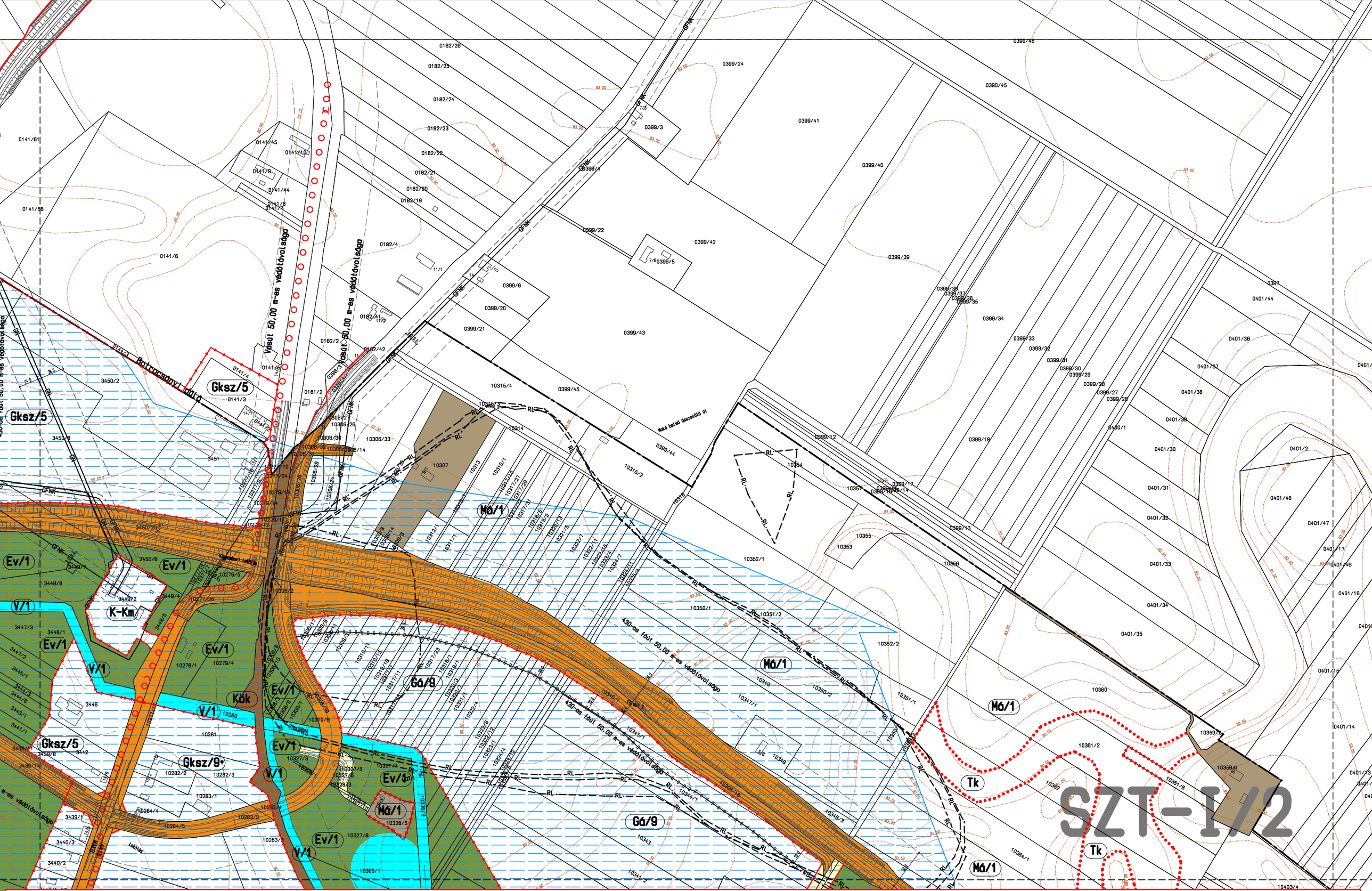

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

../2021. (... ...) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 1. MELLÉKLETE: SZT-I. SZABÁLYOZÁSI TERV

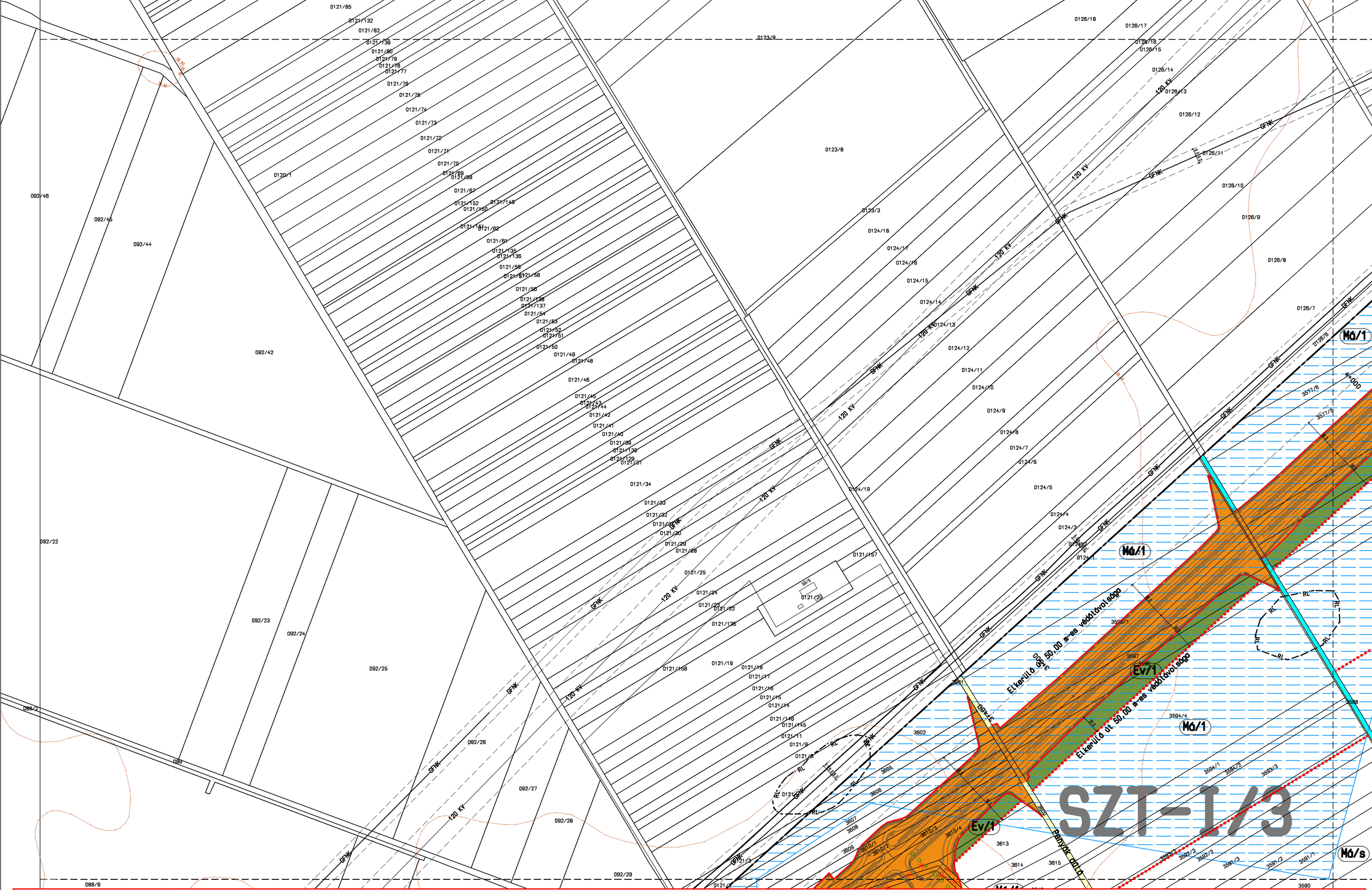

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937 ../2021. (... ...) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 1. MELLÉKLETE: SZT-I. SZABÁLYOZÁSI TERV

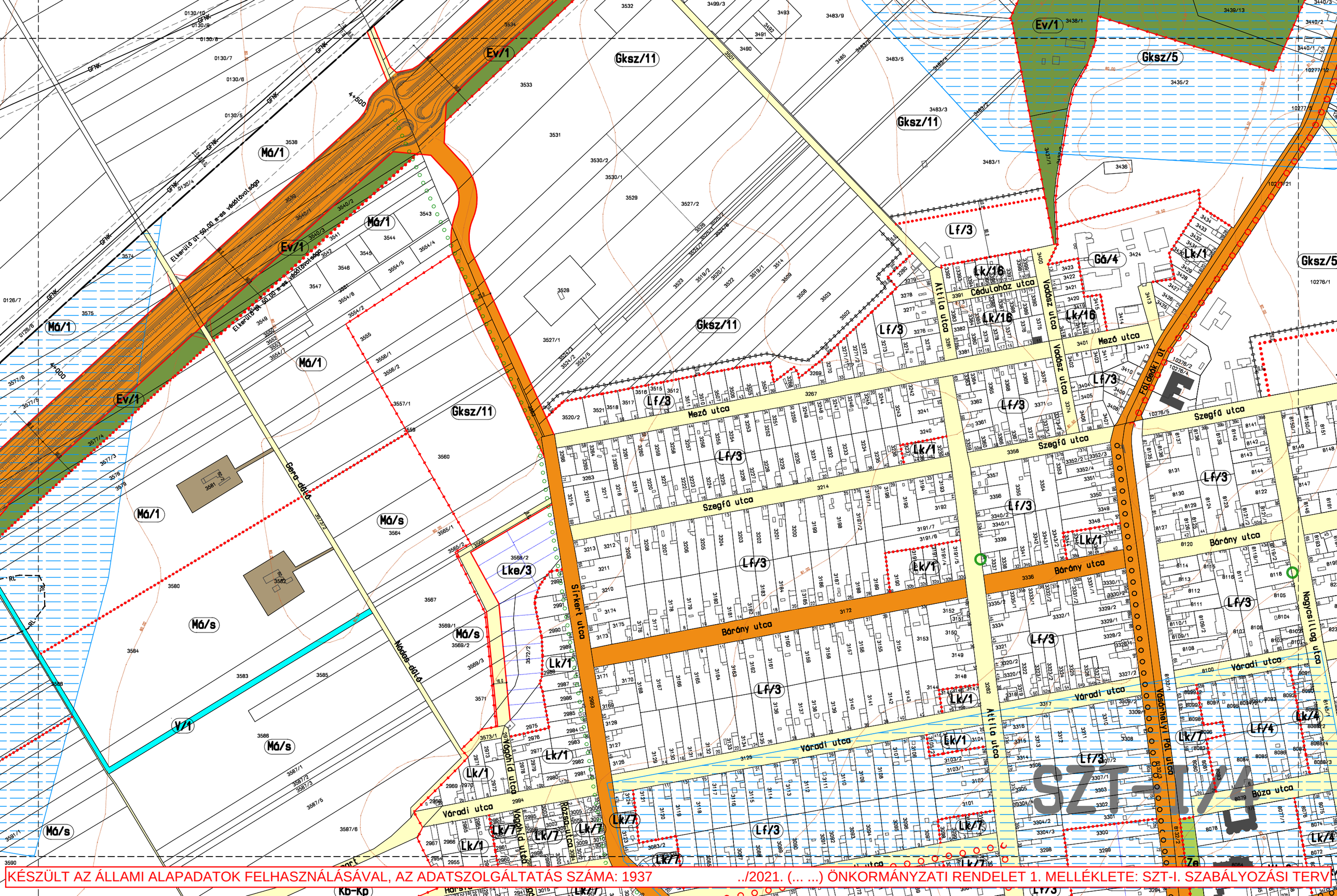

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

../2021. (... ...) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 1. MELLÉKLETE: SZT-I. SZABÁLYOZÁSI TERV

SZT-I./5

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937 ../2021. (... ...) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 1. MELLÉKLETE: SZT-I. SZABÁLYOZÁSI TERV

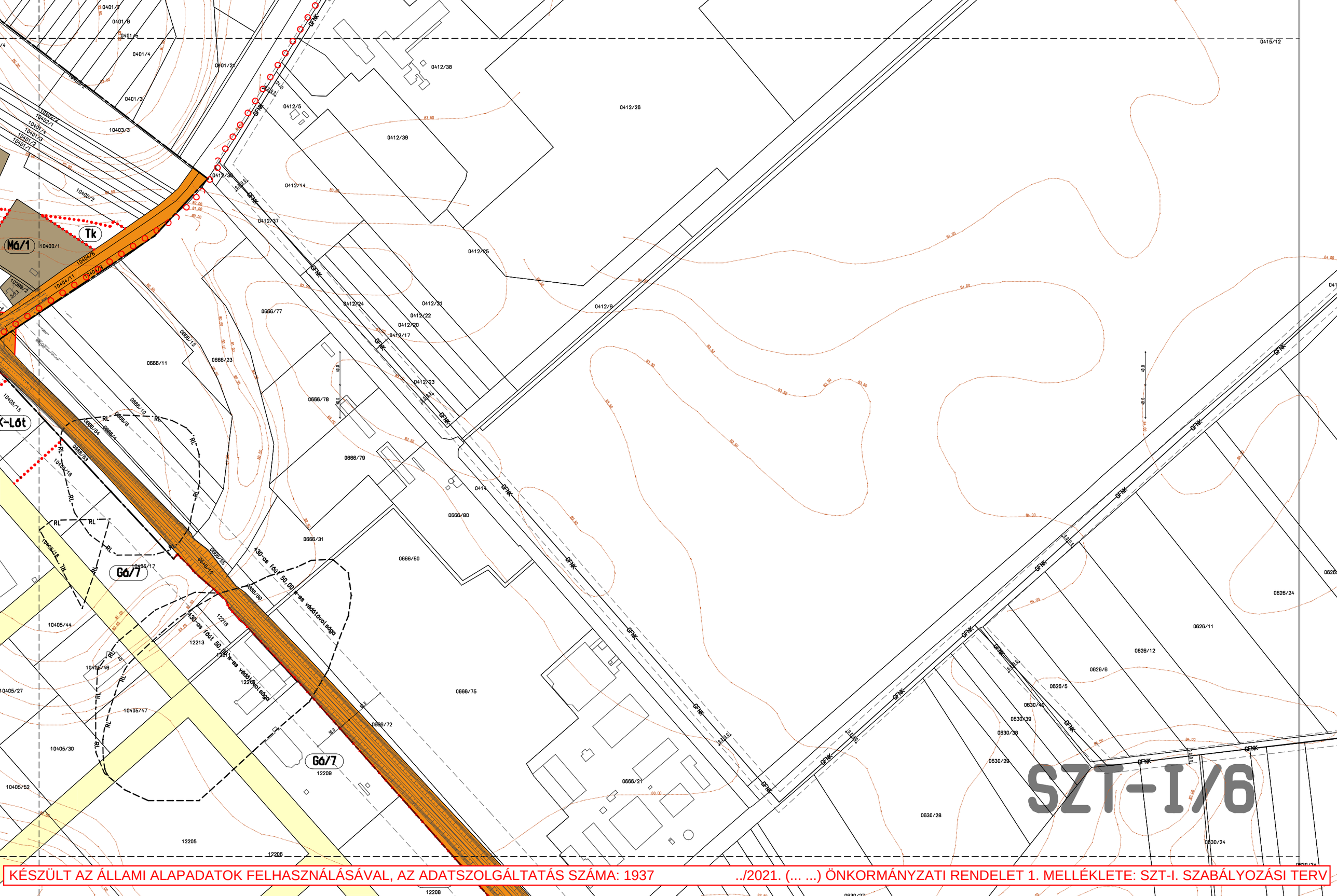
SZT-I/6
Má/1
Tk
Gá/7
Gá/7
K-Lót
430-as fáút 50,00 m-es védőtávolsága
430-as fáút 50,00 m-es védőtávolsága
GFNK
RL
0415/12
0412/38
0412/26
0412/5
0412/39
0412/14
0412/37
0412/25
0412/9
0412/24
0412/21
0412/22
0412/20
0412/17
0412/23
0666/77
0666/11
0666/23
0666/78
0666/79
0666/80
0666/31
0666/60
0666/75
0666/72
0666/21
0666/12
0626/24
0626/11
0626/12
0626/6
0626/5
0630/40
0630/39
0630/38
0630/29
0630/28
0630/24
0630/34
0630/27
0401/7
0401/6
0401/5
0401/4
0401/21
0401/3
10403/3
10400/2
10400/1
10404/6
10404/9
10404/11
10405/15
10405/16
10405/17
10405/44
10405/46
10405/47
10405/27
10405/30
10405/52
12213
12216
12209
12205
12206
12208

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

../2021. (... ...) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 1. MELLÉKLETE: SZT-I. SZABÁLYOZÁSI TERV

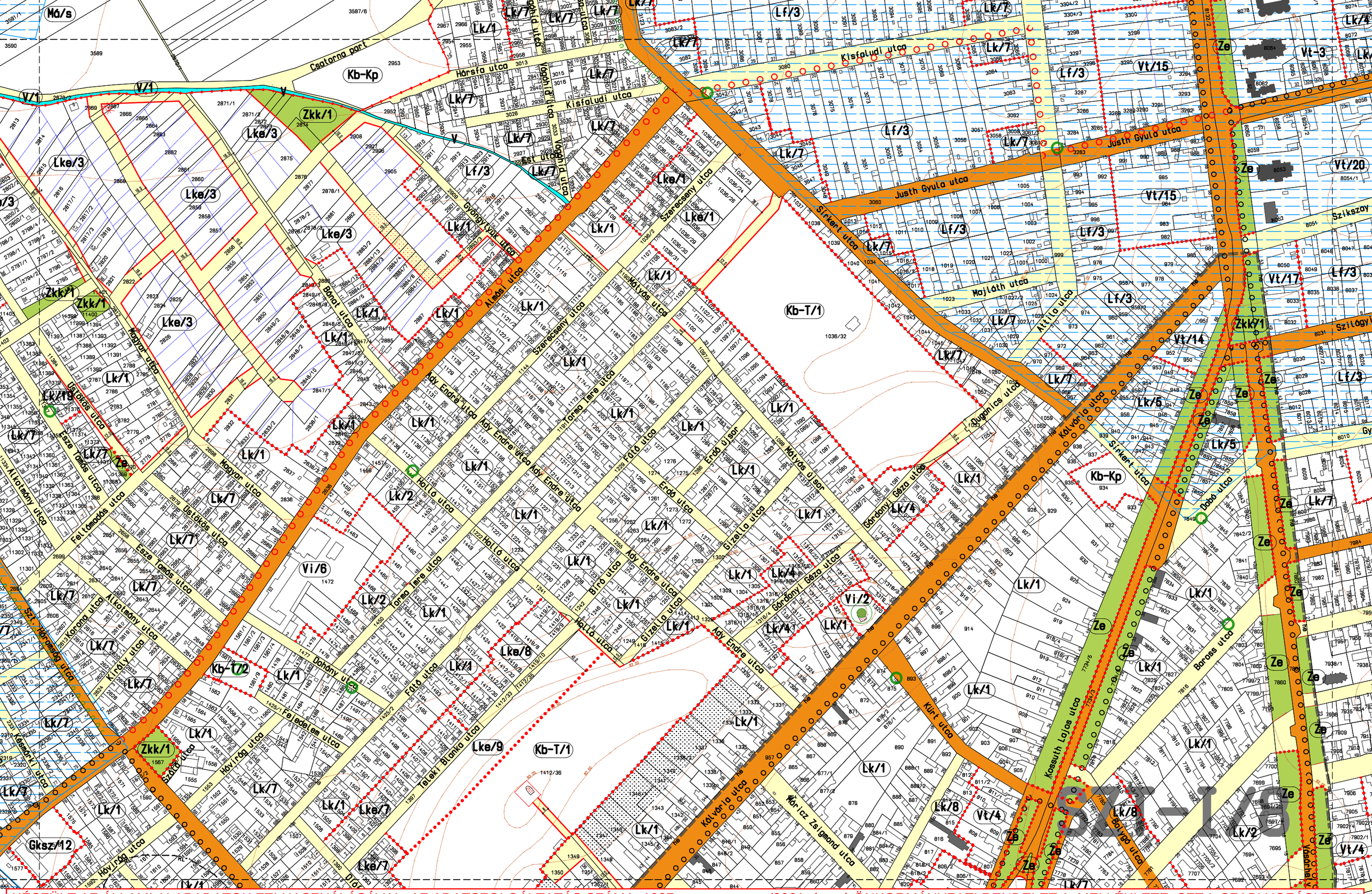
Kb-T/1
Kb-T/2
Kb-Kp
Lke/1
Lke/3
Lke/7
Lke/8
Lke/9
Lk/1
Lk/2
Lk/4
Lk/5
Lk/7
Lk/8
Lf/3
Vi/2
Vi/6
Vt/14
Vt/15
Vt/17
Vt/20
Vt-3
Ze
Zkk/1
Gksz/12
Csatorna part
Kisfaludi utca
Justh Gyula utca
Sirkert utca
Majláth utca
Szerecsény utca
Mátyás utca
Almási utca
Bánat utca
Ady Endre utca
Tormo Imre utca
Hollá utca
Erdő utca
Gizella utca
Bíró utca
Fáté utca
Dohány utca
Teleki Blanka utca
Kálvária utca
Attila utca
Dugonics utca
Kossuth Lajos utca
Kürt utca
Baross utca
Dobó utca
Bolyai utca
Vásárhely
Szikszay
Szilágyi
Gy
Mester utca
Hársfa utca
Ősz utca
Feltámadás utca
Distókás utca
Magyar utca
Korona utca
Alkotmány utca
Kossuth Lajos utca
Szent Imre herceg utca
Kölcsey utca
Kiss Tamás utca
Kovrigg utca
Szőlő utca
Rákóczi Zsigmond utca
Görgey Artúr utca
Erdő ujsor
Görgey Géza utca
Ősz utca
Mátyás ujsor
Ady Endre utca
Ady Endre útca
Ősz utca
Ősz utca
Ősz ut

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

../2021. (... ...) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 1. MELLÉKLETE: SZT-I. SZABÁLYOZÁSI TERV

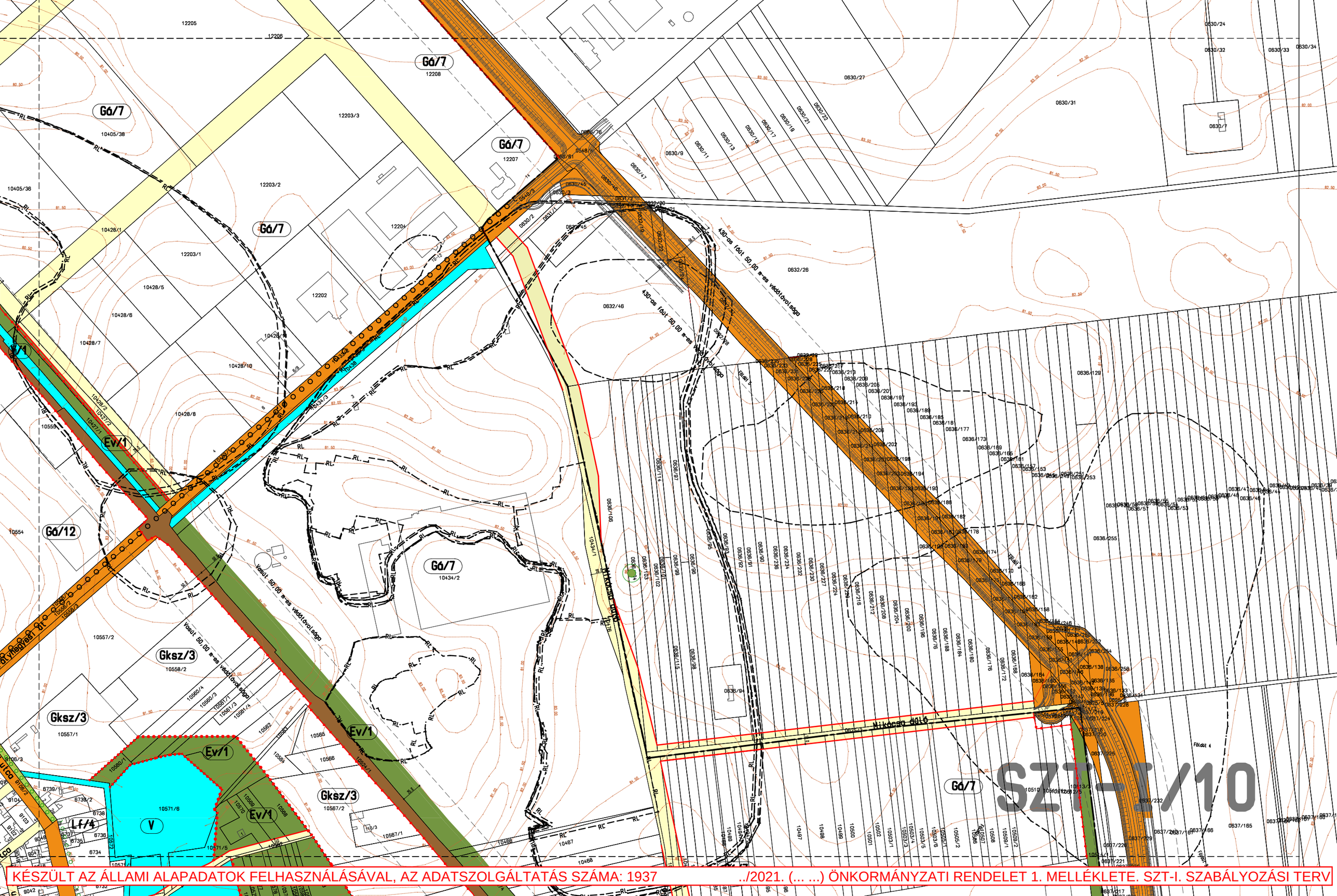

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937 ../2021. (... ...) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 1. MELLÉKLETE. SZT-I. SZABÁLYOZÁSI TERV

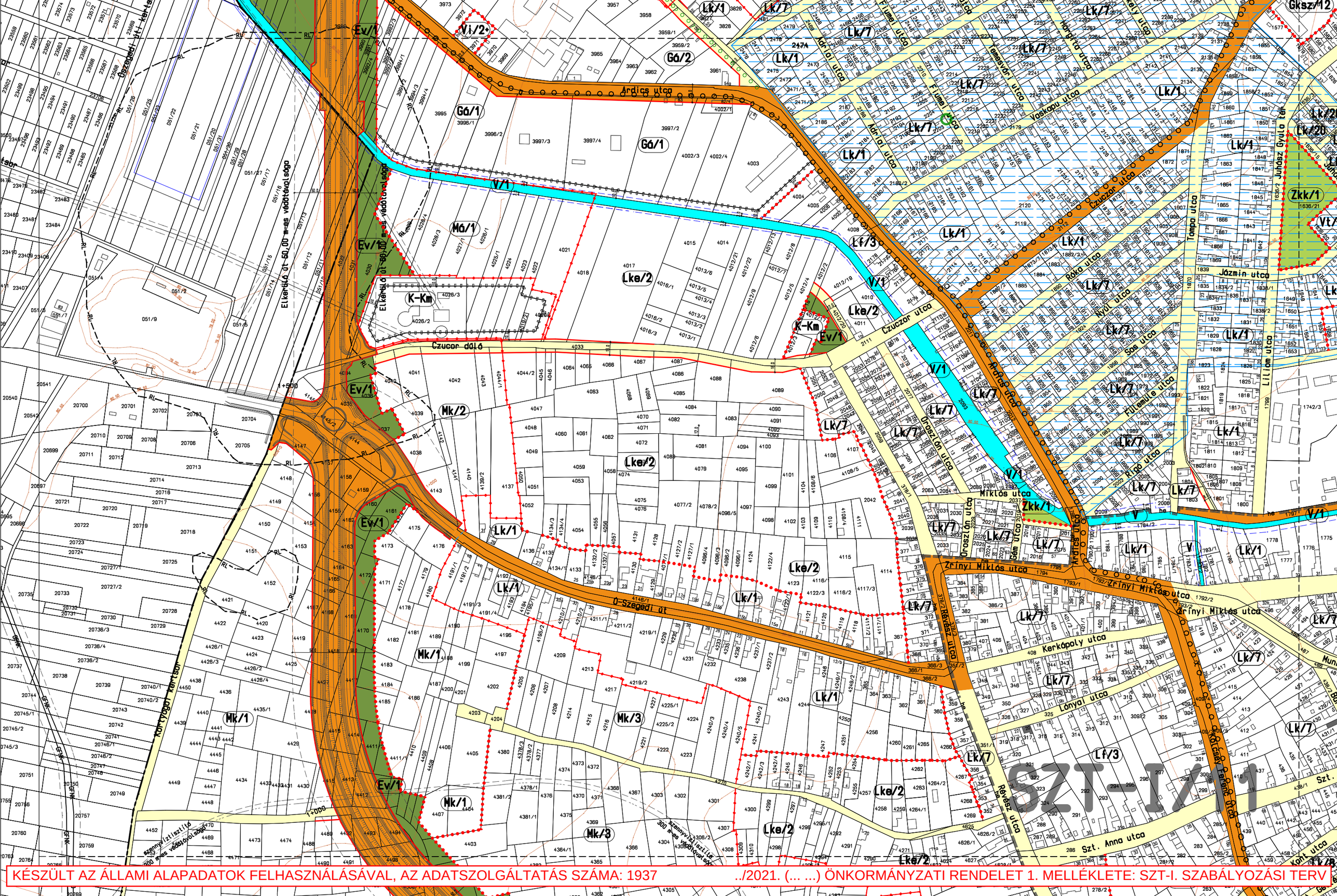

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937 ../2021. (... ...) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 1. MELLÉKLETE: SZT-I. SZABÁLYOZÁSI TERV

Petőfi park
Szt. István tér
Széchenyi István tér
Makovecz tér
Csanád vezér tér
Kossuth Lajos utca
Szent János tér
Zrínyi Miklós utca
Városmarty Mihály utca
Munkácsy Mihály utca
Szt. Anna utca
Kont utca
Gellért utca
Irányi Dániel utca
Pozsonyi József utca
Apáffy Mihály utca
Martinovics Ignác utca
Kármán Tódor utca
Teleki László utca
Hattyas Kornélia utca
József Attila utca
Pipacs utca
Virág utca
Ibolya utca
Urgonya utca
Hóvirág utca
Liliom utca
Junász Gyula tér
Junász Gyula utca
Bajcsy-Zsilinszky utca
Lehel utca
Barcsai utca
Páger Antal utca
Sip utca
Bolyai utca
Ebtvös utca
Deák Ferenc utca
Kecskeméti Árminutca
Nossis Vorhand
Pulitzer sétány
Rudnay Gyula utca
Ujvári Gedeon utca
Hajnal utca
Kazinczy utca
Pósta utca
Dugonics Gábor utca
Nagyer sétány
Tömörkény István utca
Petőfi Sándor utca
Hédervári utca
Pozsonyi utca
Gyár utca
Bem tér
Bocskai tér
Bajza József utca
Bem József utca
Bocskai István utca
Kölcsey Ferenc utca
Bartók Béla tér
Kárász utca
Kálvária sugárút
Kálvária tér
Kálvária utca
Kiss Ernő utca
Kiss Ernő tér
Kiss Ernő sétány
Kiss Ernő park
Kiss Ernő fasor
Kiss Ernő köz
Kiss Ernő lépcső
Kiss Ernő rakpart
Kiss Ernő híd
Kiss Ernő alagút
Kiss Ernő aluljáró
Kiss Ernő felüljáró
Kiss Ernő vasútállomás
Kiss Ernő repülőtér
Kiss Ernő kikötő
Kiss Ernő strand
Kiss Ernő uszoda
Kiss Ernő jégpálya
Kiss Ernő stadion
Kiss Ernő sportcsarnok
Kiss Ernő tornaterem
Kiss Ernő iskola
Kiss Ernő óvoda
Kiss Ernő bölcsőde
Kiss Ernő egyetem
Kiss Ernő főiskola
Kiss Ernő kollégium
Kiss Ernő könyvtár
Kiss Ernő múzeum
Kiss Ernő színház
Kiss Ernő mozi
Kiss Ernő étterem
Kiss Ernő kávézó
Kiss Ernő cukrászda
Kiss Ernő fagylaltozó
Kiss Ernő büfé
Kiss Ernő bár
Kiss Ernő klub
Kiss Ernő diszkó
Kiss Ernő kocsma
Kiss Ernő söröző
Kiss Ernő borozó
Kiss Ernő pálinkafőzde
Kiss Ernő sörgyár
Kiss Ernő borászat
Kiss Ernő szőlőskert
Kiss Ernő gyümölcsös
Kiss Ernő kert
Kiss Ernő park
Kiss Ernő liget
Kiss Ernő erdő
Kiss Ernő mező
Kiss Ernő rét
Kiss Ernő legelő
Kiss Ernő szántó
Kiss Ernő tanya
Kiss Ernő major
Kiss Ernő birtok
Kiss Ernő kastély
Kiss Ernő vár
Kiss Ernő templom
Kiss Ernő kápolna
Kiss Ernő kolostor
Kiss Ernő apátság
Kiss Ernő zsinagóga
Kiss Ernő mecset
Kiss Ernő temető
Kiss Ernő krematórium
Kiss Ernő urnatemető
Kiss Ernő sírkert
Kiss Ernő mauzóleum
Kiss Ernő emlékmű
Kiss Ernő szobor
Kiss Ernő kút
Kiss Ernő forrás
Kiss Ernő vízesés
Kiss Ernő tó
Kiss Ernő víztározó
Kiss Ernő gát
Kiss Ernő duzzasztó
Kiss Ernő zsilip
Kiss Ernő hajózsilip
Kiss Ernő kikötő
Kiss Ernő móló
Kiss Ernő hullámtörő
Kiss Ernő part

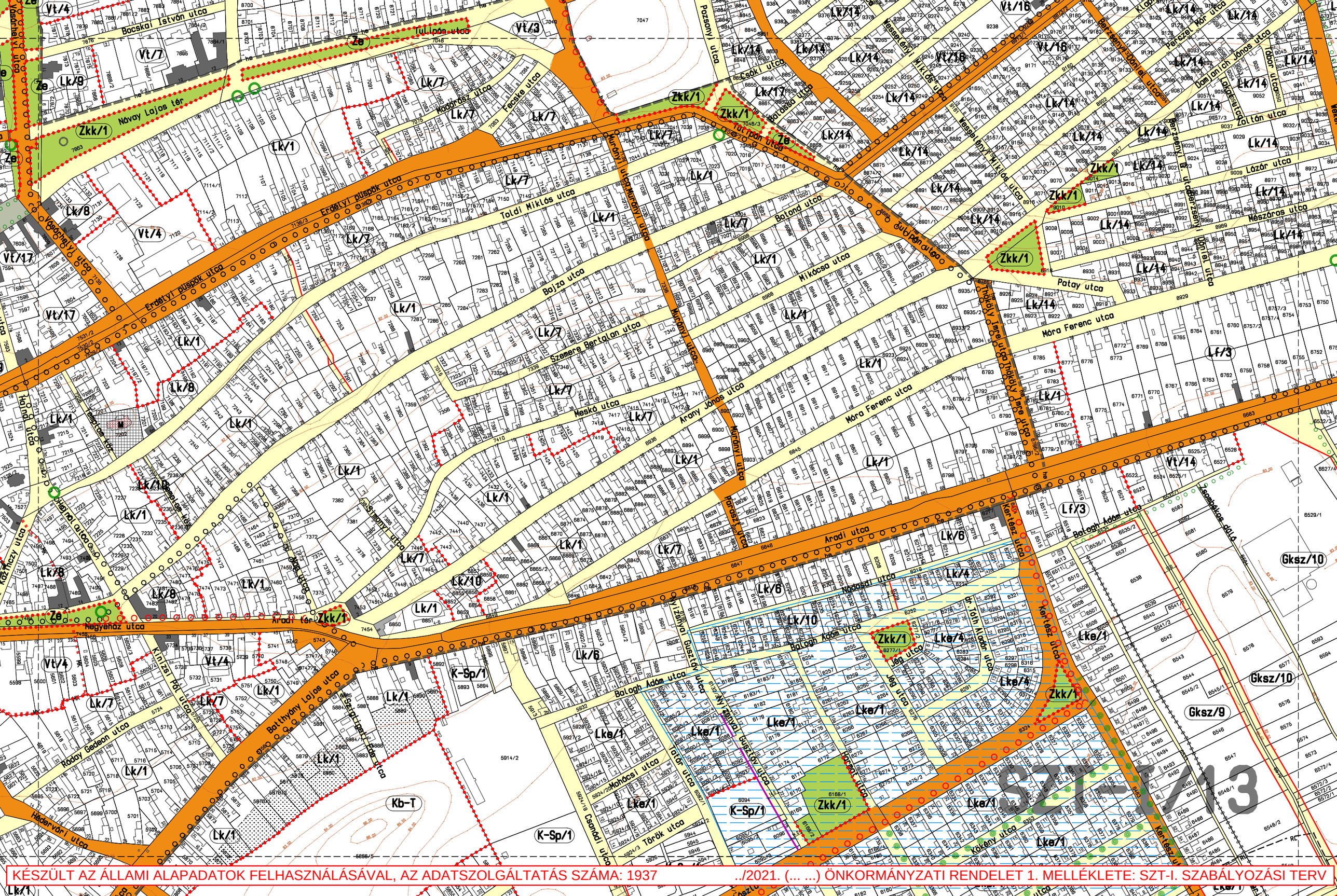

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

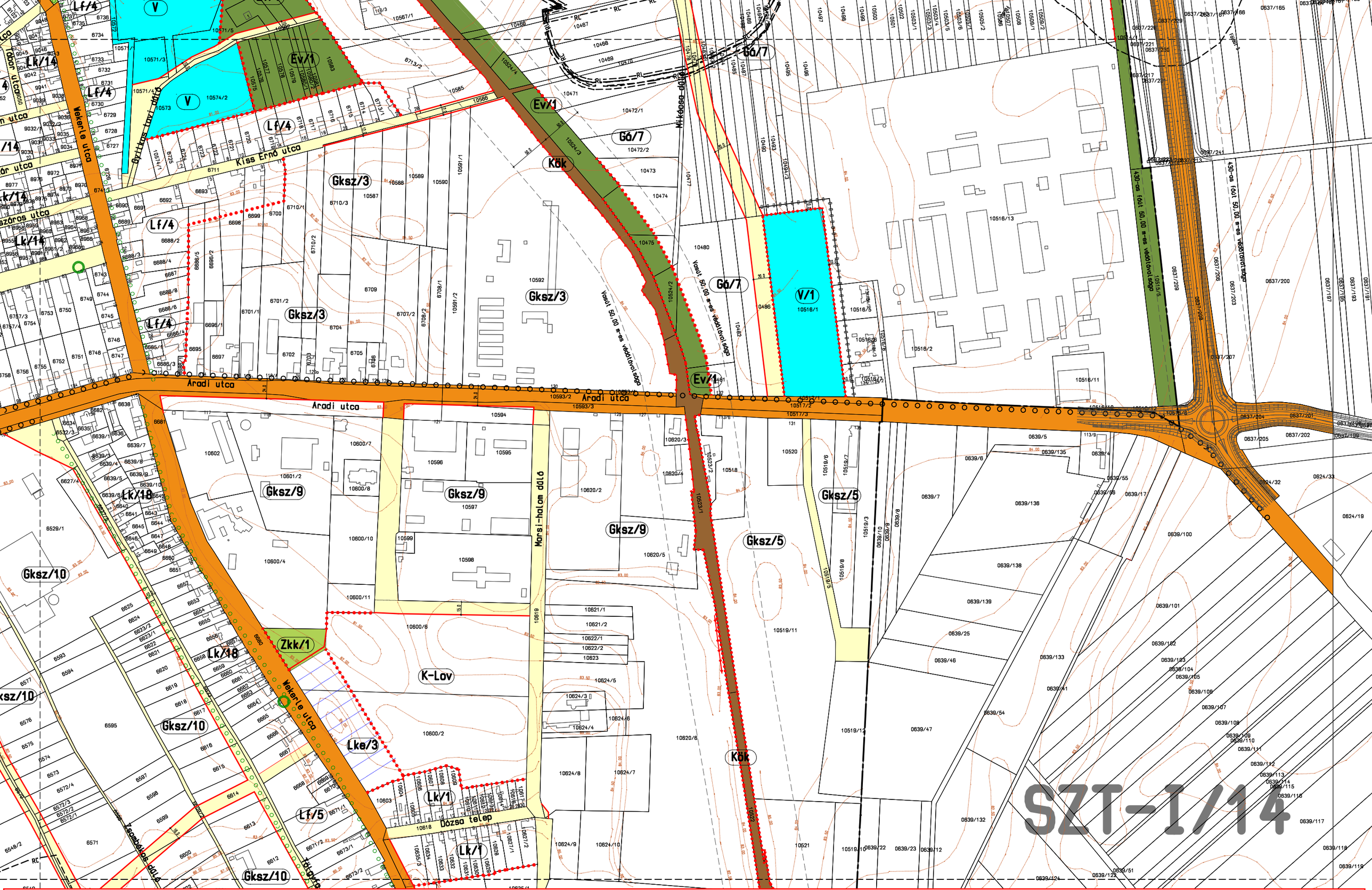

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937 ../2021. (... ...) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 1. MELLÉKLETE: SZT-I. SZABÁLYOZÁSI TERV

Szennyvíztisztító 300 m-es védőtávolsága

Szennyvíztisztító 300 m-es védőtávolsága

Szennyvíztisztító 300 m-es védőtávolsága

Kont utca
Szt. Gellért utca
Gázmalom utca
Iskola utca
Eszperantó utca
Kölcsey Ferenc utca
Szegedi utca
Kálvin János tér
Kálvin János utca
Mikes Kelemen utca
Szirbik Miklós utca
Nagyér sétány
Nagy György utca
Rákóczi Ferenc utca
Petőfi Sándor utca
Ráday Gedeon utca
Tükör utca
Révay Miklós utca
Liget utca
Kígyó utca
Kőrösi Csoma Sándor utca
Gilicze István utca
Fűrész utca
Tinódi Lantos Sebestyén utca
Mikszáth Kálmán utca
Huszár utca
Csokonai Vitéz Mihály utca
Szt. Lőrinc utca
Tisza utca
Szűnyog utca
Allomás tér
Maros utca
Balaton utca
Bárányos sor
Vasút sor
Szárazhídi kertsor
Lesi utca
Szundi Jenő utca
Vízimalom utca
Szt. 1716

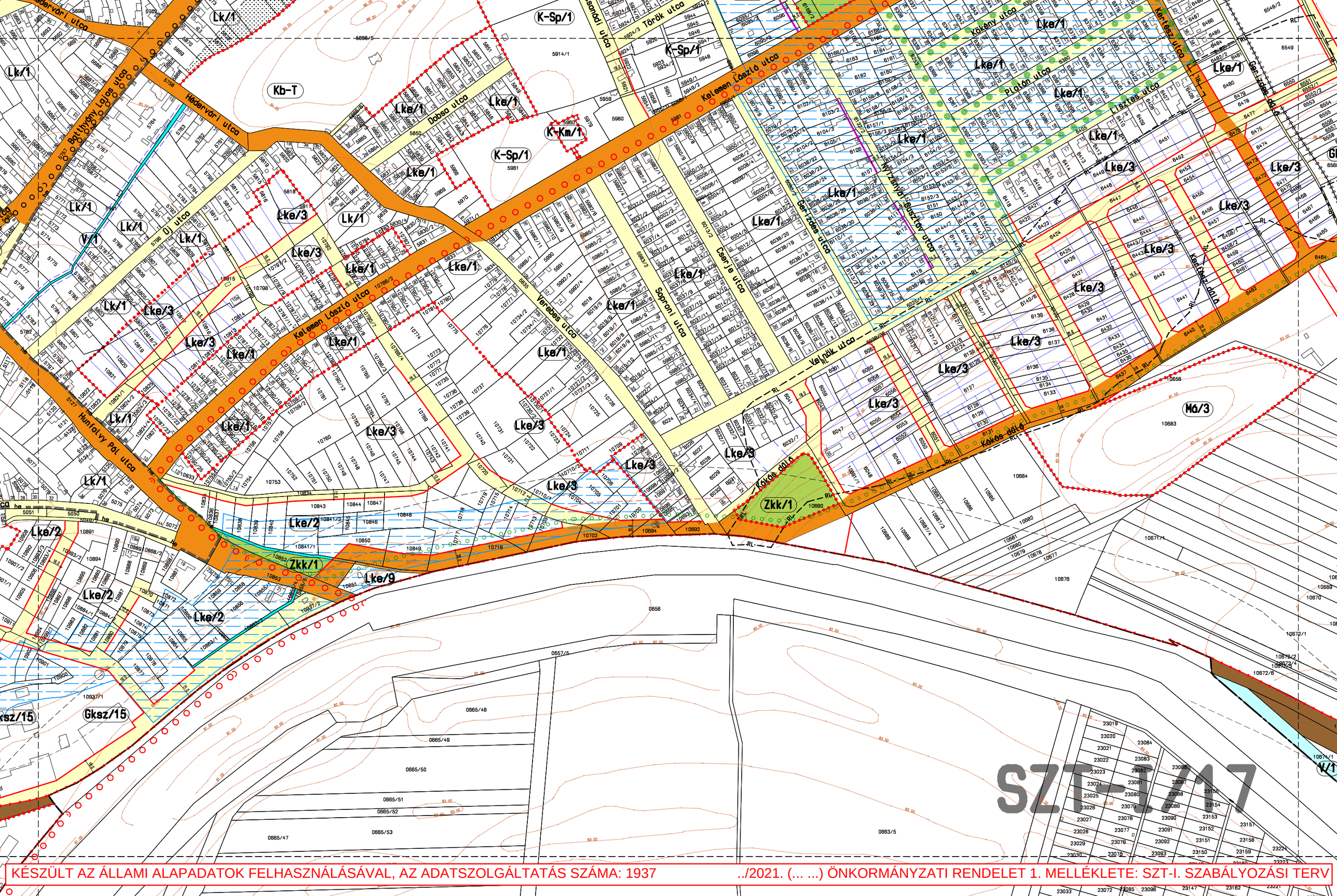
Kelemen László utca
Kelemen László utca
Hősök tere
Hősök tere
Hősök tere

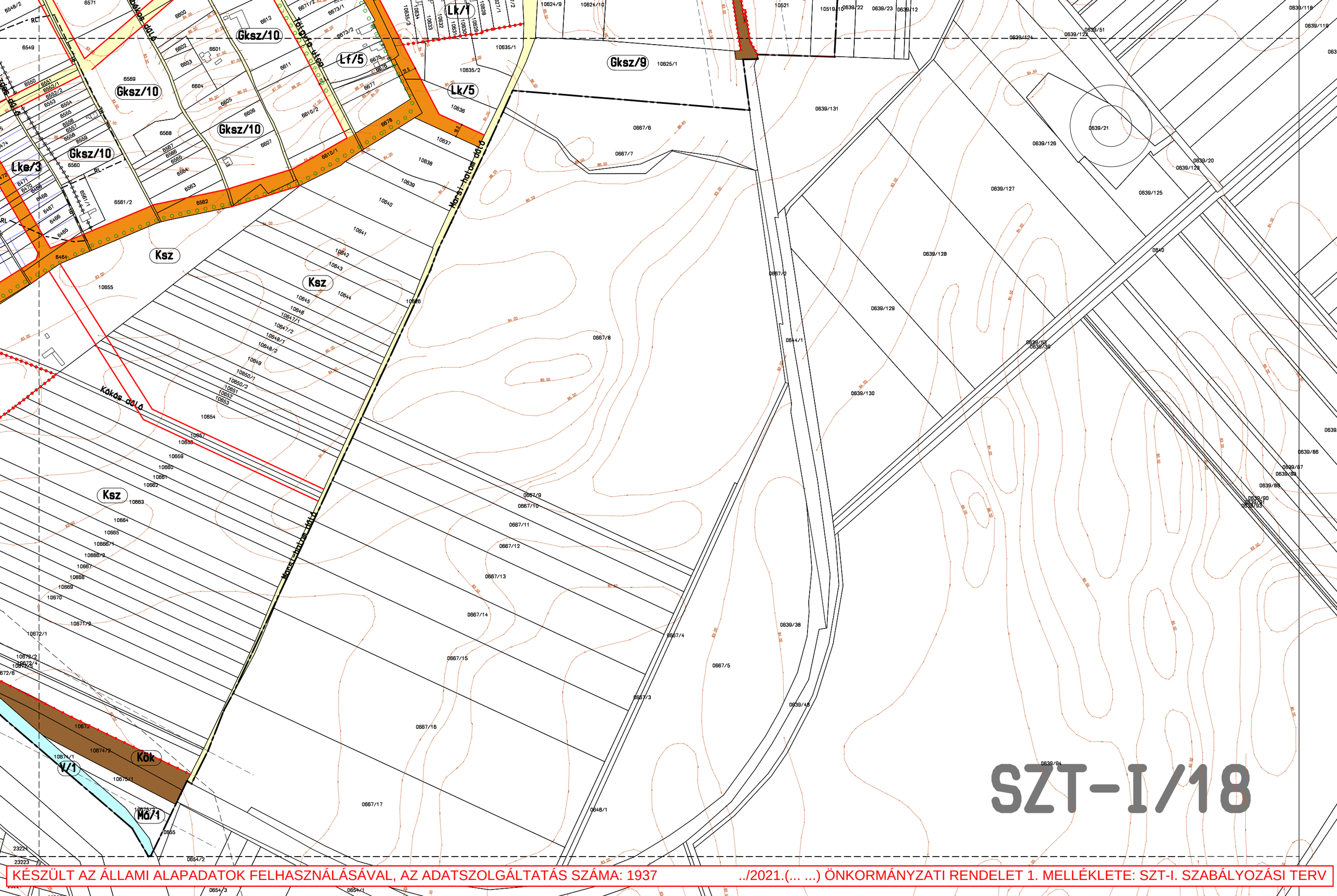

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937 ../2021.(... ...) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 1. MELLÉKLETE: SZT-I. SZABÁLYOZÁSI TERV

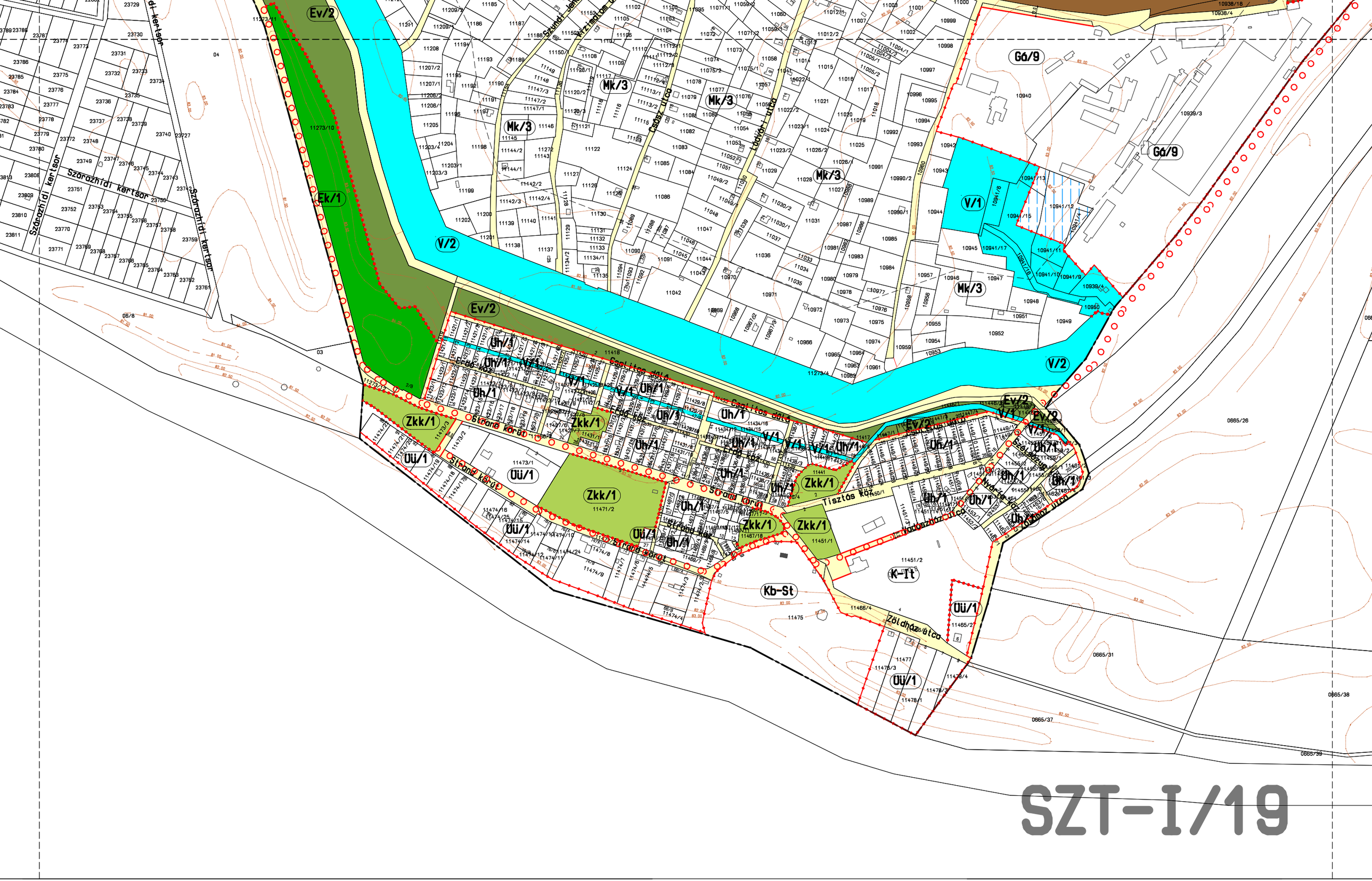
Ev/2
Ek/1
V/2
Mk/3
Gá/9
V/1
Uh/1
Zkk/1
Üü/1
Kb-St
K-It
Csalitos dűlő
Strand körút
Tisztás köz
Zöldház utca
Szárazhídi kertsor
Szundi Jenő
Csász utca
Ludvári utca
Erdő köz
Szárazhídi kertsor

SZT-I/19

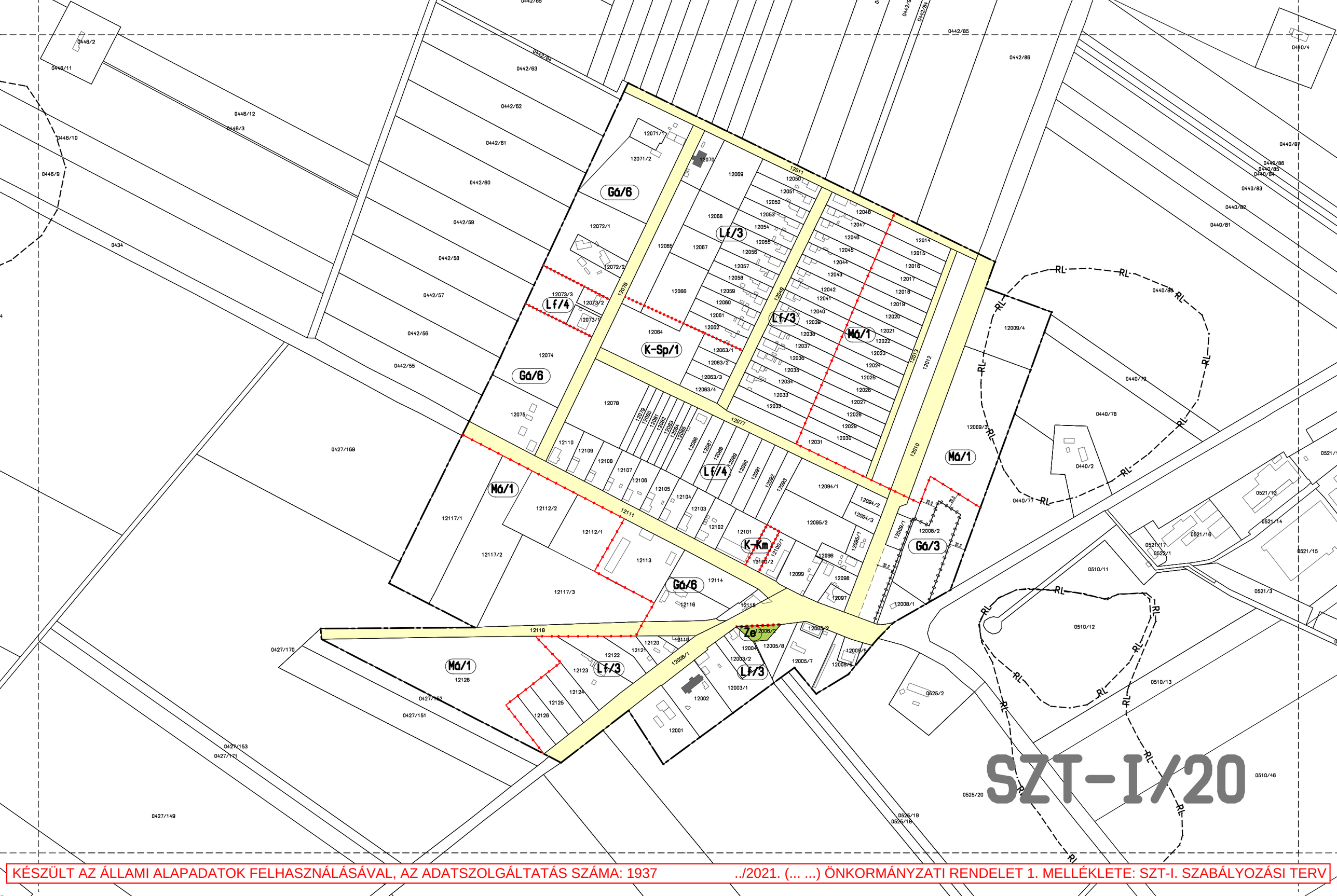

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937 ../2021. (... ...) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 1. MELLÉKLETE: SZT-I. SZABÁLYOZÁSI TERV

MAKÓ VÁROS

TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK

SZABÁLYOZÁSI TERV II.
(KÜLTERÜLET)

JELMAGYARÁZAT

ALAPTÉRKÉPI ELEMEK

- közigazgatási terület határa
- belterület határa
- belterület bővítési terület határa
- belterület (SZT-I. tervlapon szabályozott terület)
- telekhatár
- szintvonal

SZABÁLYOZÁSI ALAPELEMEK

- szabályozási vonal
- építési övezet, övezet határa
- Ek/1 építési övezet, övezet jele

SZABÁLYOZÁS MÁSODLAGOS ELEMEI
Építési telkekre, telkekre vonatkozó szabályozási elemek

- javasolt új telekhatár
- megszüntető jel
- a telek be nem építhető része
- beültetési kötelezettségű terület

EGYÉB SZABÁLYOZÁSI ELEMEK

- meglévő tanya, tanyatelek

VÉDELEM, KORLÁTOZÁS, KÖTELEZETTSÉG
Örökségvédelem

- helyi védett egyedi építészeti érték
- régészeti lelőhely

Táj-, természetvédelem

Nemzetközi táj-, és természetvédelem

- Natura 2000 terület
- Ramsari terület határa

Országos jelentőségű táj-, és természetvédelem

- Körös-Maros Nemzeti Park területe
- Körös-Maros Nemzeti Park fokozottan védett területe
- országos jelentőségű természeti emlék (ex lege védett kunhalom)
- országos ökológiai hálózat - magterület
- országos ökológiai hálózat - ökológiai folyosó terület
- országos ökológiai hálózat - pufferterület
- tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület

Környezetvédelem, egyéb korlátozó tényezők

- bányatelek
- szennyvíztisztító 300 m-es védőtávolsága
- belvízi-szükségtározó/ záportározó és 10 m-es védőtávolsága
- belvíz-elöntéssel veszélyeztetett terület
- 60 és 110 m-es vízvédelmi korlátozó sáv
- fakadóvizes területsáv
- védőtávolság
- levegővédelmi övezettel érintett telek

Közművek korlátozásai

- 120 kV-os villamosenergia gerinc elosztóhálózat az oszlop tengelyétől mért 18-18 m-es biztonsági övezettel
- 400 kV-os elektromos távvezeték és 28-28 m-es védőtávolsága
- nagynyomású földgázvezeték biztonsági övezettel
- nagy-középnyomású földgázvezeték biztonsági övezettel
- regionális szénhidrogénvezeték és 15-15 m-es biztonsági övezete
- szénhidrogén kút biztonsági övezettel
- regionális ivóvízvezeték és 5-5 m-es védőtávolsága

EGYÉB TÁJÉKOZTATÓ ELEMEK

- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- gyűjtőút, külterületi feltáróút
- kerékpárút
- vasút
- vízfelület

BEÉPÍTÉSRE SZÁNT TERÜLETEK ÉPÍTÉSI ÖVEZETEI

- Lf/ falusias lakó
- Gksz/ általános gazdasági
- Gá/ általános gazdasági

beépítésre szánt különleges területek

- K-Hull/ hulladékkezelő
- K-Am/ autópálya mérnökség
- K-Mü/ mezőgazdasági üzemi
- K-Cs/ csárda
- K-Km/ közmű

BEÉPÍTÉSRE NEM SZÁNT TERÜLETEK ÖVEZETEI

- KÖu közúti közlekedési
- KÖk vasút
- Ev/ védelmi erdő
- Eg/ gazdasági erdő
- Ek/ közjóléti erdő
- Mk/ kertes mezőgazdasági
- Má/ általános mezőgazdasági
- Mko/ korlátozott használatú mezőgazdasági
- V/ vízgazdálkodási
- Tk/ természetközeli

különleges beépítésre nem szánt területek

- Kb-T/ temető
- Kb-Sp/ nagykiterjedésű sportterület
- Kb-Sz/ szabadidőpark
- Kb-C/ kemping
- Kb-Vé/ külterületi védett épület együttes
- Kb-Np/ naperőmű-park
- Kb-Áh/ átmeneti használatú terület
- Kb-Hull/ hulladékkezelő
- Kb-Pk/ kamionparkoló
- Kb-Tsp Off-Road pálya területe

SZELVÉNYBEOSZTÁS

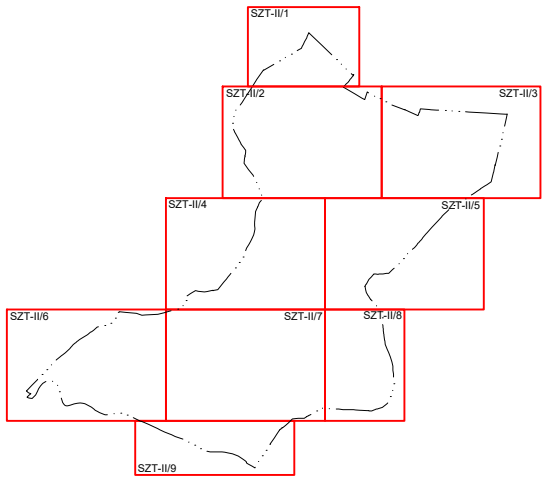

A .../2021. (.....) önkormányzati rendelet 1. melléklete

Munka megnevezése:
MAKÓ ÚJ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK
ZÁRÓ SZAKMAI VÉLEMÉNYEZÉSI TERVDOKUMENTÁCIÓ

Megrendelő:
Makó Város Önkormányzata
6900 Makó, Széchenyi tér 22.
tel.: (36-62) 511 800
honlap: www.mako.hu

Generál tervező:
TERRA STUDIO KFT.
1034 Budapest, Szomolnok u. 14.
tel: (36-1) 250 5064 fax: (36-1) 453 2592
e-mail: terra.studio@prourbekft.hu

Munkarész megnevezése:
SZABÁLYOZÁSI TERV II.
(KÜLTERÜLET)

Méretarány: M= 1:10 000
Dátum: 2021.augusztus
Tervjel: **SZT-II**

TELEPÜLÉSRENDEZÉS, TÁJRENDEZÉS, ZÖLDFELÜLETEK, KÖRNYEZETVÉDELEM	**TÁJOLÓ-TERV KFT.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24 E-MAIL: tajoloterv.kft@upcmail.hu	Felelős szakági tervező: AUER JOLÁN TT/1, TK/1 01-5003 JACZENKÓ JUDIT TT/1, TK/1 01-5156		Tervező: 'SIGMOND KATALIN
TELEPÜLÉSRENDEZÉS	**Archi-Profil Bt.** 1091 BUDAPEST, LEHEL U. 23. E-MAIL: archi_profilbt@t-online.hu	Felelős szakági tervező: CS. KELEMEN ÁGNES TT/1, TR 01-0760		Tervező:
KÖZLEKEDÉSTERVEZÉS	**PRO URBE KFT.** 1034 BUDAPEST, SZOMOLNOK U. 14. E-MAIL: prourbe@prourbekft.hu	Felelős szakági tervező: IMECS ANIKÓ TKÖ, KÉ-K, KÉ-VA, KÉ-L, KÉ-HA 01-1018		Tervező:
KÖZMŰTERVEZÉS	**DIMA KFT.** 1094 BUDAPEST, MIHÁLKOVICS U. 18.	Felelős szakági tervező: DIMA ANDRÁS TE, TH, TV 01-2130		Tervező:

Készült az állami alapadatok felhasználásával.

SZT-II/1

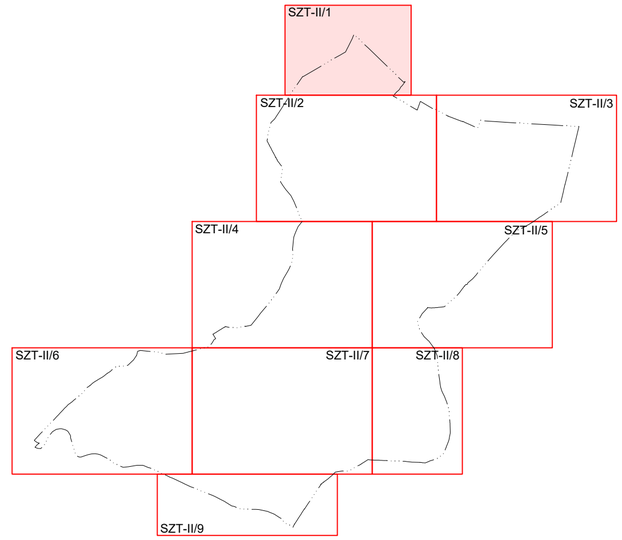

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

SZT-II/2

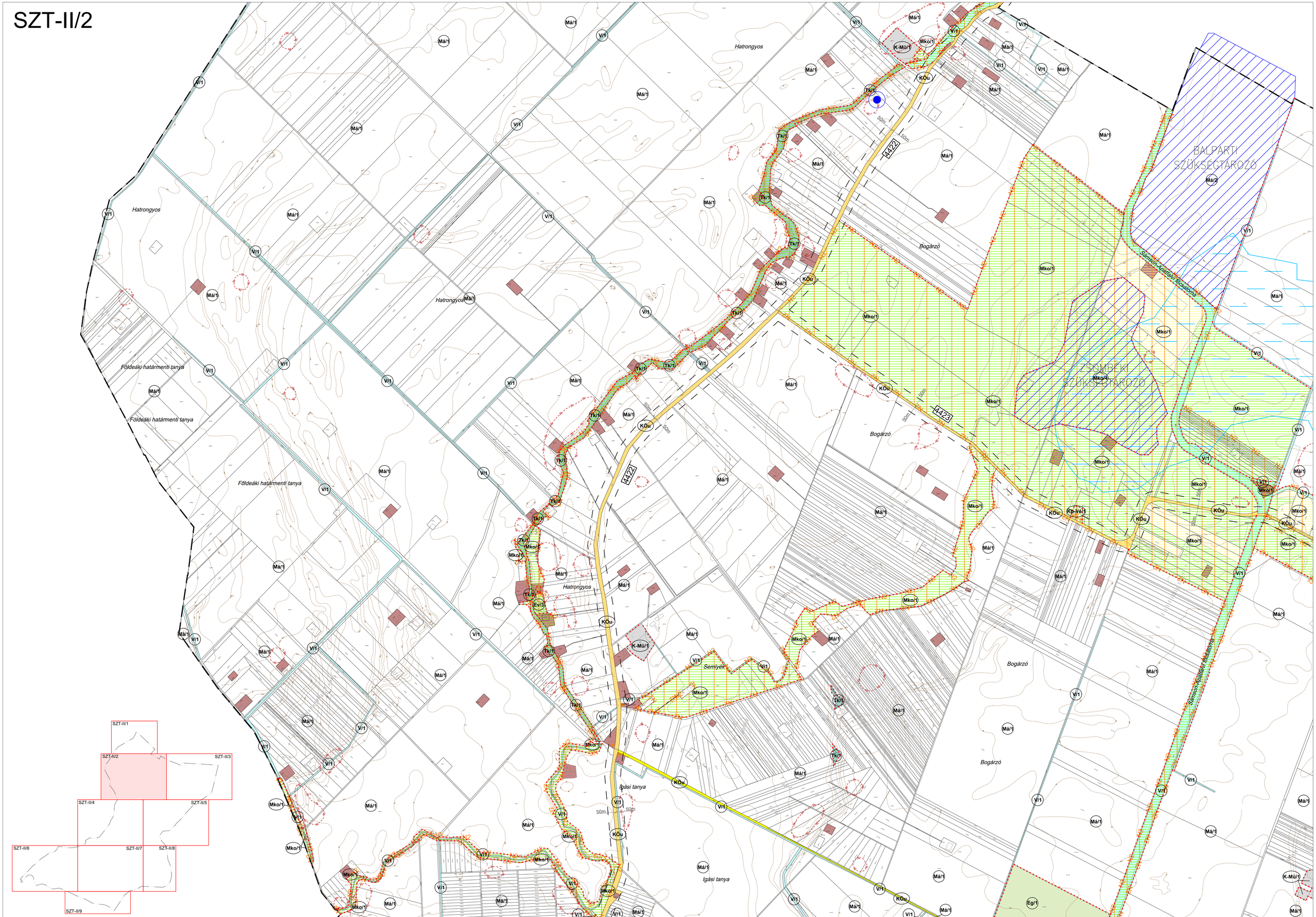
Hatrongyos
Földeáki határmenti tanya
Földeáki határmenti tanya
Hatrongyos
Hatrongyos
Földeáki határmenti tanya
Hatrongyos
Bogárzó
Bogárzó
Bogárzó
Semlyék
Igási tanya
Igási tanya
4422
4423
4422
4422
BALPARTI SZÜKSÉGTÁROZÓ
JOBBPARTI SZÜKSÉGTÁROZÓ
Sámson-Apátfalvi főcsatorna
Sámson-Apátfalvi főcsatorna
50m
50m
50m

SZT-II/3

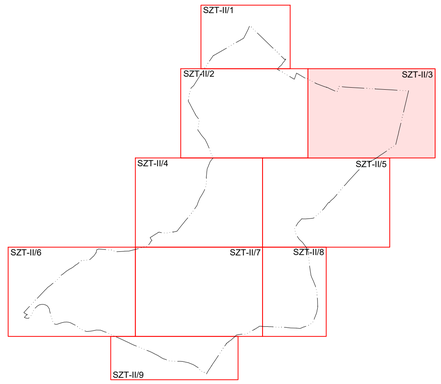

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

MAKÓ ÚJ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK ***SZABÁLYOZÁSI TERV II. (KÜLTERÜLET)*** **ZÁRÓ SZAKMAI VÉLEMÉNYEZÉSI TERVDOKUMENTÁCIÓ 2021.08.**

SZT-II/4

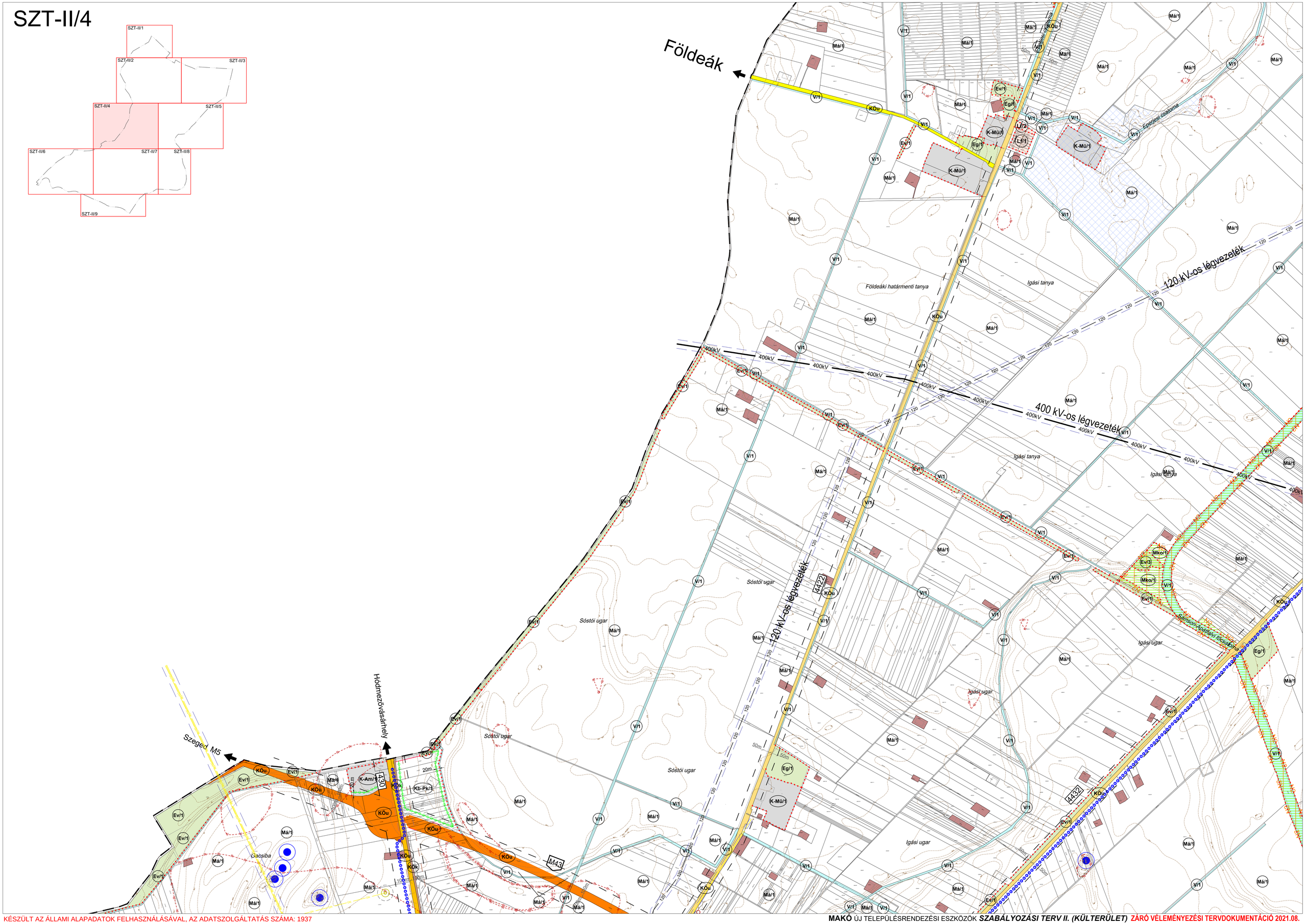

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

MAKÓ ÚJ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK ***SZABÁLYOZÁSI TERV II. (KÜLTERÜLET)*** **ZÁRÓ VÉLEMÉNYEZÉSI TERVDOKUMENTÁCIÓ 2021.08.**

SZT-II/5

Makó-Rákos

Igási tanya

Igási tanya

Királyhegyes

Királyhegyes

Mako-árok I. szénhidrogén

Királyhegyes-főcsatorna

Sámson-Apátfalvi főcsatorna

Sámson-Apátfalvi főcsatorna

4425

4425

4432

4424

400kV

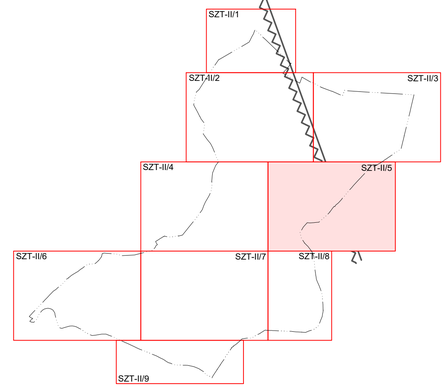

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

SZT-II/6

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

MAKÓ ÚJ TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZÖK ***SZABÁLYOZÁSI TERV II. (KÜLTERÜLET)*** **ZÁRÓ SZAKMAI VÉLEMÉNYEZÉSI TERVDOKUMENTÁCIÓ 2021.08.**

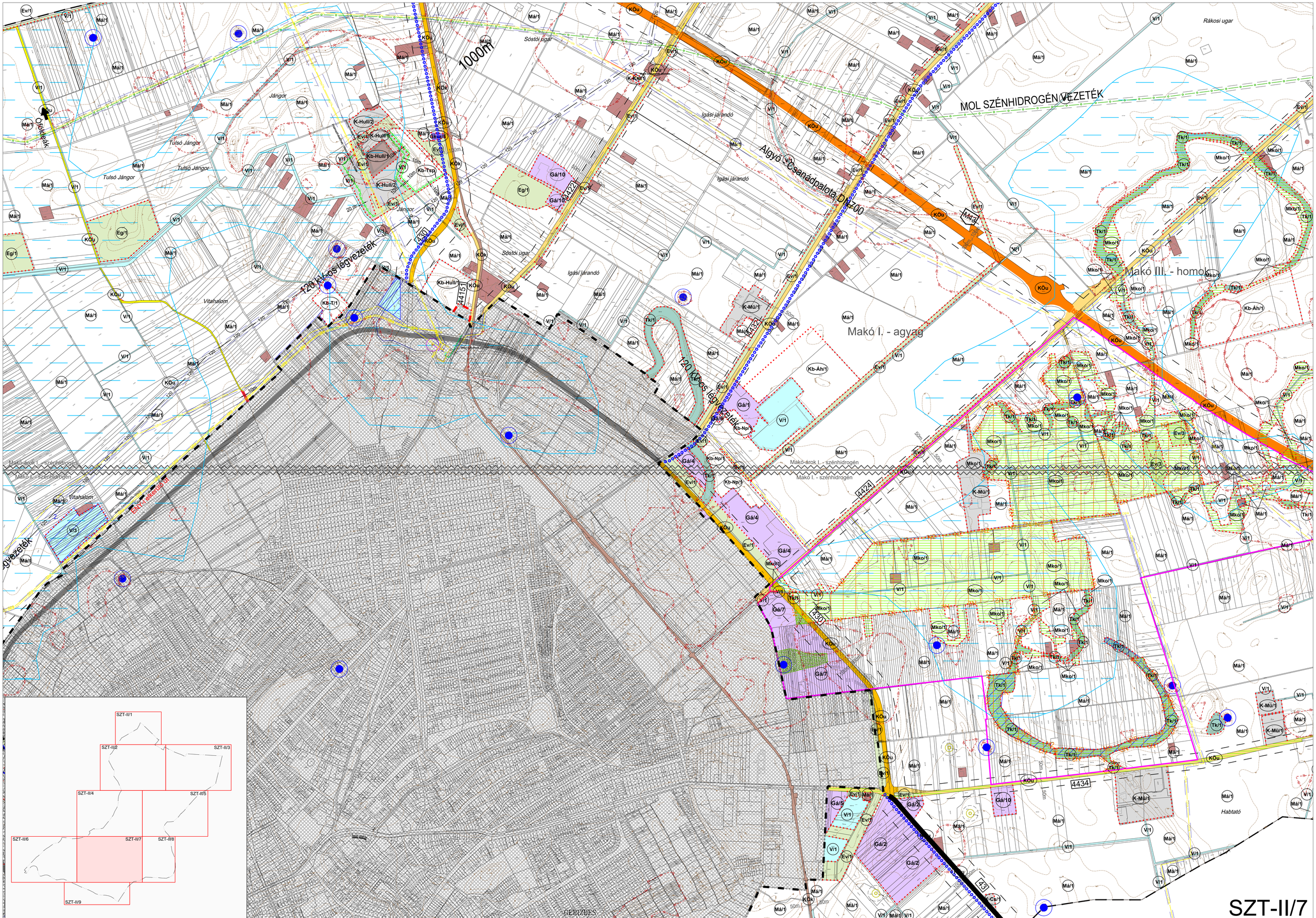

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

SZT-II/8

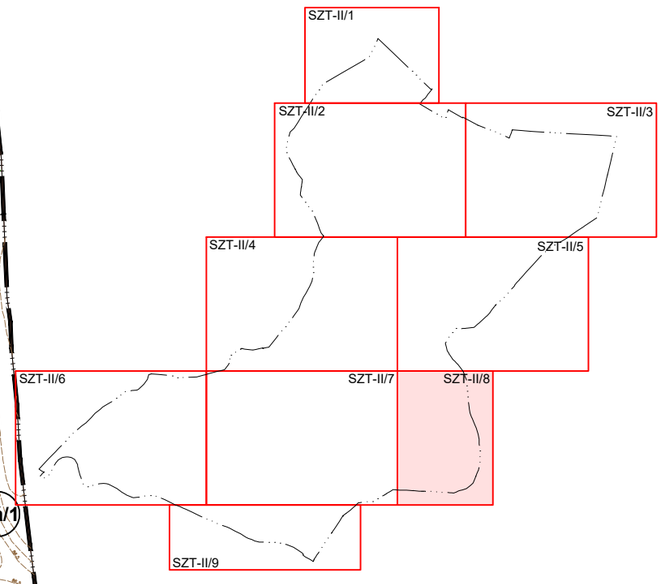

Makó IV. - homok

Sánsori-Apátfalvi főcsatorna

Makó-árok I. - szénhidrogén

Makó I. - szénhidrogén

Dáli ugar

Románia országhatár

Csanádpalota

Habtató

DÁLI SZÜKSÉGLAKÓZÓ

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

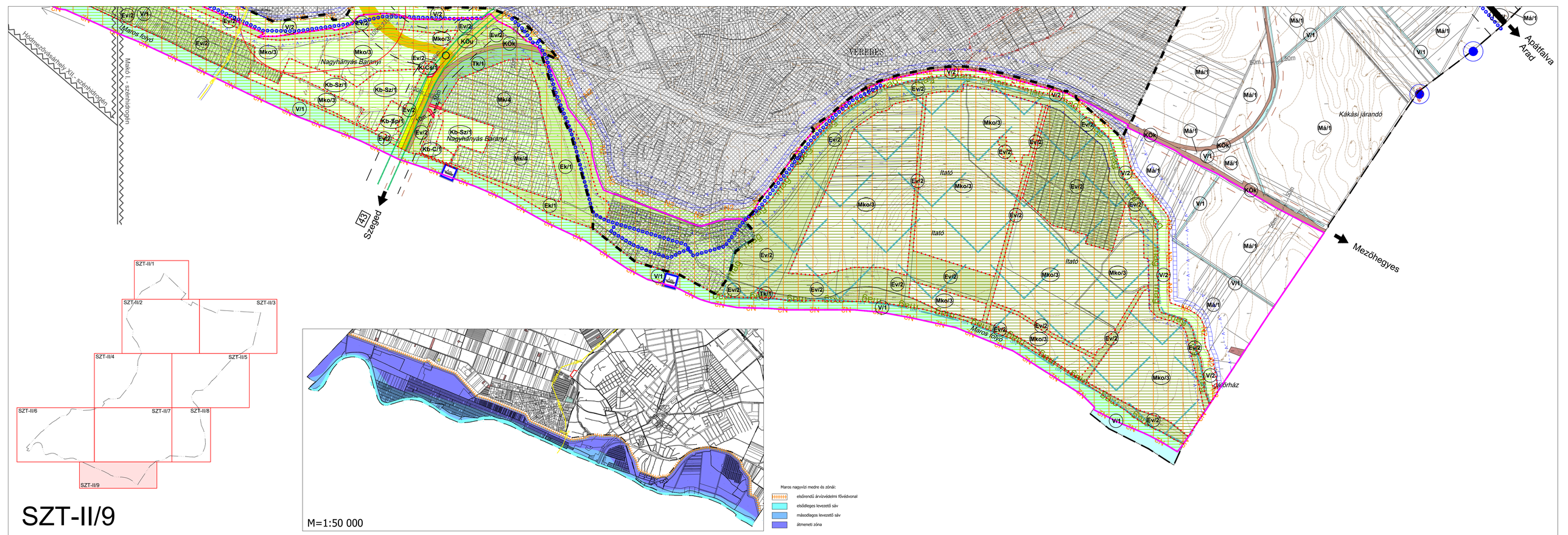

SZT-II/9

KÉSZÜLT AZ ÁLLAMI ALAPADATOK FELHASZNÁLÁSÁVAL, AZ ADATSZOLGÁLTATÁS SZÁMA: 1937

MAKÓ VÁROS
TELEPÜLÉSRENDEZÉSI ESZKÖZEI
2021.

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

ZÁRÓ SZAKMAI VÉLEMÉNY KÉRÉSÉHEZ ÖSSZEÁLLÍTOTT DOKUMENTÁCIÓ

2021. AUGUSZTUS

A felülvizsgált dokumentáció eredetijét készítette: ITS DA Konzorcium

TRENECON COWI Tanácsadó és Tervező Kft. (konzorciumvezető)

MAPI Magyar Fejlesztési Iroda Zrt. (konzorcium tagja)

Projekt azonosító: DAOP - 6.2.1/13/K-2014-0002

Projektvezető	Dócsné Balogh Zsuzsanna
Régiós koordinátor	Tendli Krisztina, Csupor Viktória
Megyei koordinátor	Körtvélyesi Csaba, Tendli Krisztina
Felelős tervező	Körtvélyesi Csaba
Felelős tervező helyettes	Galli Károly
Településtervező	Zétényi Zsófia (TT/1, É, TR 01-2407), Csupor Viktória
Településtervezési zöldfelületi és tájrendezési szakági szakértő	Tóthné Pocsok Katalin (TK 01-5086)
Településtervezési víziközmű szakági tervező	Erdész Béla (TV 04-0023, 04-0070)
Településtervezési energiaközmű szakági tervező	Horváth Lajos (TE 16-0176)
Településtervezési közlekedési szakági szakértők	Körtvélyesi Csaba
Társadalompolitikai szakértő	Halász Levente, Galli Károly
Gazdaságfejlesztési szakértő	Galli Károly
Antiszegregációs szakértő	Bernáth Péter
Környezetvédelmi szakértő	Erdész Béla (TV 04-0023, 04-0070), Tárnok Barbara
Műemlékvédelmi szakértő	Zelenákné Keresztes Brigitta (É/1 01- 2406)

Makó Város Önkormányzata

Polgármester	Farkas Éva Erzsébet
Jegyző	dr. Bálint-Hankóczy Beatrix
Városi koordinátor	Antal János

A felülvizsgálatot készítette: Terra Stúdió Kft.

Projektvezető	dr. Kukely György
Projektvezető-helyettes	Rácz Andrea
Településtervező	Cs. Kelemen Ágnes
Településtervezési zöldfelületi és tájrendezési szakági szakértő	Auer Jolán
Településtervezési víziközmű szakági tervező	Dima András
Településtervezési energiaközmű szakági tervező	Dima András
Településtervezési közlekedési szakági szakértők	Imecs Anikó
Társadalompolitikai szakértő	Bártfai Gergely
Gazdaságfejlesztési szakértő	Zábrádi Zsolt
Környezetvédelmi szakértő	dr. Fehér Balázs

Makó Város Önkormányzata

Polgármester	Farkas Éva Erzsébet
Főépítész	Csernyus Lőrinc
Építésügyi hatósági ügyintéző	Kaposta Áron

ALÁÍRÓLAP

dr. Kukely György,

projektvezető

Rácz Andrea,

Projektvezető-helyettes

Csarkóné Kelemen Ágnes,

Településtervező vezető tervező,

terület- és településfejlesztési szakokleveles építészmérnök (01-0760)

TT/1 01-0760

TR 01-0760

É 01-0760

Auer Jolán,

Településtervezési zöldfelületi és tájrendezési szakági szakértő (01-5003)

K/1 01-5003

TT/1 01-5003

TR 01-5003

TK/1 01-5003

Jaczenkó Judit,

Településtervezési zöldfelületi és tájrendezési szakági tervező (01-5156)

K 01-5156

TT/1 01-5156

TR 01-5156

TK/1 01-5156

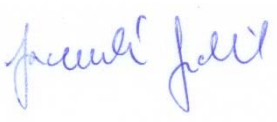

Dima András,

közmű szakági tervező (01-2130)

SZVV-3.2. - Ivó- és ipari vízellátás, szennyvízelvezetés, nem szennyvízelvezetési célú csatornázása

VZ-TEL - Települési víziközmű tervezése

TE - Településtervezési energia-közmű szakterület

TH - Településtervezési hírközlési szakterület TV - Településtervezési vízközmű szakterület

VZ-TER - Területi vízgazdálkodási építmények tervezése

VZ-VKG - Vízkészlet gazdálkodási építmények tervezése

Imecs Anikó,

Közlekedési szakági tervező (01-1018)

TKÖ –Településtervezési közlekedési szakterület

KÉ-VA – Vasúti építmények tervezése

KÉ-K – Közúti építmények tervezése

KÉ-L – Légiközlekedési építmények tervezése

KÉ-HA – Hajózási építmények tervezése

dr. Fehér Balázs,

Környezetvédelmi szakértő (01-12652)

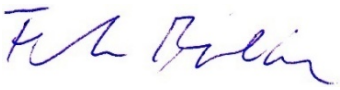

SZKV-1.1. - Hulladékgazdálkodási szakértő

SZKV-1.3. - Víz- és földtani közeg védelem szakértő

Bártfai Gergely,

Társadalompolitikai szakértő

Zábrádi Zsolt,

Gazdaságfejlesztési szakértő

Sóskúti Kornél,

Régészeti szakértő

20/211

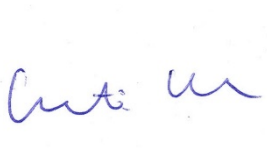

Tartalomjegyzék

BEVEZETŐ 16
1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ 18
1.1 Településhálózati összefüggések, a település helye a településhálózatban, térségi kapcsolatok 19
1.1.1 A település térségi szerepe 19
1.1.2 A település vonzáskörzetének és funkcióinak bemutatása 21
1.1.3 A település dinamikai típusának meghatározása 23
1.2 A területfejlesztési dokumentumokkal való összefüggések vizsgálata 23
1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióhoz (OFTK) 23
1.2.2 Kapcsolódás Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciójához és Programjához 27
1.2.3 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás 30
1.3 A területrendezési tervekkel való összefüggések vizsgálata 32
1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT) 32
1.3.2 Csongrád Megye Területrendezési Terve 39
1.3.3 Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény 45
1.3.4 A MATrT 19. § (1) bekezdésével összhangban, az Országos Övezeti Terv részét képező, a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI.14.) MvM rendeletben megállapított országos övezetek 50
1.3.5 Csongrád Megyei Közgyűlés elnökének 4/2020. (V.22.) önkormányztai rendele Csongrád Megy Területrendezési Tervéről 54
1.4 A szomszédos települések hatályos településszerkezeti terveinek - az adott település fejlesztését befolyásoló - vonatkozó megállapításai 63
1.4.1 Maroslele 63
1.4.2 Óföldeák 63
1.4.3 Földeák 63
1.4.4 Hódmezővásárhely 64
1.4.5 Békéssámson 64
1.4.6 Tótkomlós 64
1.4.7 Ambrózfalva 65
1.4.8 Csanádalberti 65
1.4.9 Királyhegyes 66
1.4.10 Apátfalva 66
1.4.11 Kiszombor 66
1.4.12 Ferencszállás 67

1.5 Hatályos településfejlesztési döntések bemutatása 68
1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai 68
1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések 83
1.6 A település településrendezési tervi előzményeinek vizsgálata 84
1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök 84
1.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek 90
1.7 A település társadalma 91
1.7.1 Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség 91
1.7.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok 99
1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők 100
1.8 A település humán infrastruktúrája 102
1.8.1 Humán közszolgáltatások 102
1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása 111
1.9 A település gazdasága 113
1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre 113
1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői 117
1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése 124
1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők 125
1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat) 127
1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere 129
1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program 129
1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere 134
1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység 136
1.10.4 Foglalkoztatáspolitika 137
1.10.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás 138
1.10.6 Intézményfenntartás 139
1.10.7 Energiagazdálkodás 140
1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város települési szolgáltatások 140
1.12 . A táji és természeti adottságok vizsgálata 143
1.12.1 Természeti adottságok 143
1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet 147
1.12.3 Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek 149
1.12.4 Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése 159
1.13 Zöldfelületi rendszer vizsgálata 159

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei 160
1.13.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái 166
1.14 Az épített környezet vizsgálata 167
1.14.1 Területfelhasználás vizsgálata 167
1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata 175
1.14.3 Önkormányzati tulajdon kataszter 179
1.14.4 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése 179
1.14.5 Az építmények vizsgálata 180
1.14.6 Az épített környezet értékei 185
1.14.7 Az épített környezet konfliktusai, problémái 199
1.15 Közlekedés 200
1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok 200
1.15.2 Közúti közlekedés 201
1.15.3 Közösségi közlekedés 206
1.15.4 Gyalogos és kerékpáros közlekedés 208
1.15.5 Parkolás 209
1.15.6 Áruszállítás 210
1.16 Közművesítés 211
1.16.1 Víziközművek 212
1.16.2 Energia közművek 219
1.16.3 Hírközlés 224
1.17 Környezetvédelem (és településüzemeltetés) 225
1.17.1 Földtani közeg, talaj 225
1.17.2 Felszíni és a felszín alatti vizek 228
1.17.3 Levegőtisztaság és védelme 234
1.17.4 Zaj- és rezgésterhelés 240
1.17.5 Sugárzásvédelem 243
1.17.6 Hulladékkezelés 243
1.17.7 Vizuális környezetterhelés 248
1.17.8 Árvízvédelem 249
1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák 250
1.18 Katasztrófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők) 250
1.18.1 Építésföldtani korlátok 250
1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség 251
1.18.3 Egyéb katasztrófavédelmi tényezők 252

1.19 Ásványi nyersanyaglelőhelyek ... 253
1.20 Városi klíma ... 253
2 HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ ... 255
2.1 A vizsgált tényezők elemzése, egymásra hatásuk összevetése ... 256
2.1.1 Településhálózat, szerepkör ... 256
2.1.2 Társadalom ... 256
2.1.3 Gazdasági szerkezet és dinamika ... 257
2.1.4 Épített környezet ... 258
2.1.5 Közlekedés ... 259
2.1.6 Természeti környezet ... 260
2.1.7 Zöldfelületek ... 261
2.1.8 Közművek ... 261
2.1.9 Környezetvédelem ... 263
3 HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ ... 265
3.1 A helyzetelemzés eredményeinek értékelése, szintézis ... 266
3.1.1 Folyamatok értékelése ... 266
3.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése (SWOT analízis) ... 267
3.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei ... 275
3.2 Értéktérkép, problématérkép ... 276
3.3 Eltérő jellemzőkkel rendelkező településrészek ... 282
3.3.1 Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása ... 282
3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése ... 305
3.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek ... 313
4 MELLÉKLETEK ... 314

Ábrajegyzék

1-1. ábra: A Makói járás települései és lakosságszáma ... 21
1-2. ábra: Városhálózat (külső és belső városi gyűrű) ... 24
1-3. ábra: Csongrád megye együtt kezelendő térségei és kapcsolatai ... 29
1-4. ábra: Makó város közösség-és kultúrafejlesztési célrendszere ... 30
1-5. ábra: Makó város az Ország Szerkezeti Tervében ... 34
1-6. ábra: Makó Csongrád megye Területrendezési Tervében (kivágat) ... 39
1-7. ábra: A területfelhasználás rendszere ... 41
1-8. ábra: A Településfejlesztési koncepció célrendszere ... 72

1-9. ábra: Az ITS-ben definiált városrészek 80
1-10. ábra: Az ITS célrendszere 81
1-11. ábra: Makó Város Településszerkezeti Tervének belterületi részlete 84
1-12. ábra: Makó Város Belterületi Szabályozási Terve 88
1-13. ábra: Makó város lakónépességének változása 2001-2016 között, fő, ill % 91
1-14. ábra: A népmozgalmi adatok megyei összehasonlítása ezer főre vetítve 2001-2016 között, fő. 92
1-15. ábra: A lakónépesség korösszetétele 93
1-16. ábra: A 7 évesnél idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettsége, % 94
1-17. ábra: Makó város főbb foglalkoztatási adatai 95
1-18. ábra: Lakások és lakott üdülők megoszlása az építés éve szerint 2011-ben 98
1-19. ábra: A lakások és lakott üdülők komfortossága 99
1-20. ábra Általános iskolai tanulók számának alakulása 1000 lakosra vetítve 2009-2016 között, fő 103
1-21. ábra: Más településről bejáró bejáró általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban ezer lakosra (fő) 103
1-22. ábra: Az általános iskolák kihasználtsága és kapacitása 104
1-23. ábra: A más településről bejáró középiskolai tanulók aránya (%) 105
1-24. ábra: Egészségügyi ellátó helyek területi elhelyezkedése Makón 106
1-25. ábra: Ezer lakosra jutó működő kórházi ágyak száma (db) 107
1-26. ábra: Az orvosi rendelők és szolgáltatásaik 108
1-27. ábra: Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az általános iskolákban Makón 2010-2016 között 112
1-28. ábra: Hátrányos helyzetű gyerekek Makó iskoláiban (2012) 112
1-29. ábra: A helyi gazdaság szektorális megoszlása a különböző nemzetgazdasági ágakban működő vállalkozások aránya alapján, Makón (2015) 116
1-30. ábra: Kereskedelmi és magán szálláshely-férőhelyek száma Makón 2010-2016 között, db 121
1-31. ábra: Vendégek száma (fő) és férőhelykapacitás-kihasználtság (%) a kereskedelmi szálláshelyeken Makón 122
1-32. ábra: Külföldi és belföldi vendégek megoszlása Makón 2008-2017 között, % 122
1-33. ábraA kereskedelmi szálláshelyek összes bruttó szállásdíjbevétele Makón 2008-2017 között, Ft 123
1-34. ábra: Épített lakások aránya (éves lakásállomány százalékában) (2001, 2011, 2016) 127
1-35. ábra: Eladó lakások Makón, 2018. január 128
1-36. ábra: Átlagos négyzetméterár változása 2010-2017 között 129
1-37. ábra: Makó elhelyezkedése a földrajzi tájbeosztás szerint 143
1-38. ábra: Genetikai talajtípusok Makón 144
1-39. ábra: Fizikai talajtípusok Makón 144
1-40. ábra: Talajvíz elhelyezkedése Makón 145
1-41. ábra: Természetes növénytakaró Makó térségében 146
1-42. ábra: Makó közigazgatási területének tájhasználata 147
1-43. ábra: Makó közigazgatási területének megoszlása 148
1-44. ábra: Makó közigazgatási területének megoszlása művelési ágak szerint 148
1-45. ábra: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete 149
1-46. ábra: A Körös-Maros Nemzeti Park védett területei Makón 151
1-47. ábra: Ex lege védett kunhalmok 151
1-48. ábra: Egyedi tájértékek elhelyezkedése Makón 153
1-49. ábra: Natura 2000 területek elhelyezkedése Makón 154
1-50. ábra: Montág-puszta Ramsari terület elhelyezkedése Makón 156
1-51. ábra: Az országos ökológiai hálózat területeinek elhelyezkedése Makó területén 157

1-52. ábra: Békés-Csanádi hát MTÉT és zónái Makó területén 158
1-53. ábra: Egy lakosra jutó zöldterület nagysága (m2) 164
1-54. ábra: Makó városrészeinek zöldterületi ellátottsága 165
1-55. ábra: Makó az I. (1763-1787) katonai felmérés térképén 167
1-56. ábra: Makó a II. (1806-1869) katonai felmérés térképén 168
1-57. ábra: Makó a harmadik katonai felmérés (1869-1887) térképén 169
1-58. ábra: Makó az 1941-es felmérés térképén 170
1-59. ábra: A közhiteles nyilvántartásban szereplő régészeti lelőhelyek Makó környékén 188
1-60. ábra: A helyben közlekedők és ingázók utazásainak módszerinti megoszlása Makón 201
1-61. ábra: Az országos közutak forgalmi adatai Makón 204
1-62. ábra: Motorizáció alakulása Makón (szgk/1000 lakos) 205
1-63. ábra: Balesetek helyei és súlyosságuk 2011-2013 között Makón 206
1-64. ábra: Belváros parkolásának vizsgálata 210
1-65. ábra: Kiváló és jó termőhelyi adottságú szántóterületek övezete Makón 225
1-66. ábra: Nitrátérzékeny területek elhelyezkedése Makón 227
1-67. ábra: Bányatelkek elhelyezkedése Makón 228
1-68. ábra: Makó külterületére vonatkozóan a Pálfai-féle belvíz-veszélyeztetettségi térkép (2002) 230
1-69. ábra: A település területének komplex Belvíz-veszélyeztetettségi térképe 231
1-70. ábra: Település és környékének felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területek . 232
1-71. ábra: Település és környékének felszín alatti vízszint térképe 233
1-72. ábra: Makó vízbázis belső védőterülete 234
1-73. ábra: Ipari légszennyező forrásokból származó légszennyező anyag kibocsátás (kg/év) alakulása 2012-2016 között 238
1-74. ábra: A háztartási gázfogyasztás alakulása 239
1-75. ábra: Levegőtisztaság-védelmi szempontból ökológiailag sérülékeny területek Makón 239
1-76. ábra: Zajvizsgálat során értékelt útszakaszok 241
1-77. ábra: Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya (%) 244
1-78. ábra: Összes elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (tonna) Makón 244
1-79. ábra: Szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya (%) 245
1-80. ábra: A lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék aránya (%) 246
1-81. ábra: A szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége (tonna) és összetétele 2010-2016 között .. 246
1-82. ábra: Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%) 247
1-83. ábra: Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (%) 248
1-84. ábra: A település környezetének elöntési térképe 1%-os és 3,3%-os valószínűségű árvizek esetében 249
1-85. ábra: Árvízi kockázatkezelési terület övezetbe és Nagyvízi meder övezetbe sorolt területek a település környezetében 251
3-1. ábra: Városrészek Makó városában – IVS (2008-2013) 282
3-2. ábra: Városrészek Makó városában – KSH lehatárolás, 2008 283
3-3. ábra: Városrészek Makó városában – 2015 283
3-4. ábra: A lakónépesség megoszlása a városrészek között (2011) 287
3-5. ábra: A lakónépesség változása a városrészek esetében (2001, 2011) 288
3-6. ábra: A korosztályos arányok változása városrészenként Makón (2001, 2011) 288
3-7. ábra: Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában (%) (2001, 2011) 289
3-8. ábra: Foglalkoztatottak és foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (2011) 290
3-9. ábra: Makó város szegregált és szegregációval veszélyeztetett területei (IVS 2008) 306

3-10. ábra: Makó város szegregált és szegregációval veszélyeztetett területei, 30% fölötti mutatóval 308
3-11. ábra: Makó város szegregált és szegregációval veszélyeztetett területei, 35% fölötti mutatóval 309

Táblázatok jegyzéke

1-1. táblázat: Makó város térségi szerepkörrel rendelkező legfőbb funkciói 22
1-2. táblázat: Makó város ingázási adatai 22
1-3. táblázat: Az OFTK szakpolitikáiban érvényesítendő specifikus célok és Makó fejlesztési céljainak kapcsolódásai, 2013 25
1-4. táblázat: Csongrád megye célrendszere 27
1-5. táblázat: Infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények 40
1-6. táblázat: A 2014-2020 (2023) között tervezett beavatkozások és azok státusza 82
1-7. táblázat: Makó város aktív korú (15-59 év) lakosságának iskolai végzettsége országos összehasonlításban % 94
1-8. táblázat: Makó város főbb foglalkoztatási adatai (2013) 96
1-9. táblázat: Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (2015) 97
1-10. táblázat: SZJA alapot képező jövedelem (2001-2012) 97
1-11. táblázat: Egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma (fő) (2001, 2006, 2011, 2016) 107
1-12. táblázat: Szociális ellátásában részesülők száma, Makó (2010-2015) 109
1-13. táblázat: A HEP célcsoportjai és intézkedései 113
1-14. táblázat: Működő vállalkozások megoszlása az alkalmazotti létszám szerint, 2015, db 114
1-15. táblázat: Működő vállalkozások száma és aránya a különböző nemzetgazdasági ágakban (2015) 115
1-16. táblázat: Az Ipari Park vállalkozásai 2018-ban 119
1-17. táblázat: Kereskedelmi és vendéglátó egységek száma Makón, 2014, db 120
1-18. táblázat: Az egy lakosra jutó iparűzési adó Makón (2014-2017) 125
1-19. táblázat: Az 1000 lakosra jutó lakások száma (2001, 2011, 2016) 127
1-20. táblázat: Makó város összevont önkormányzati egyszerűsített pénzforgalmi jelentése 2016 . 130
1-21. táblázat: Makó Város Önkormányzata 2016. évi összevont önkormányzati egyszerűsített mérlege (Ft) 130
1-22. táblázat: Makó város ingatlanvagyonának értéke (2016) 132
1-23. táblázat: Önkormányzati fenntartású intézmények Makón (2015) 139
1-24. táblázat: A Natura 2000 területeken előforduló közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok 154
1-25. táblázat: Zonális célprogramok a Békés-Csanádi hát MTÉT makói területein 158
1-26. táblázat: A város tulajdonában lévő zöldfelületek megoszlása 163
1-27. táblázat: Makó város területén nyilvántartott műemlékek és műemléki környezetek 191
1-28. táblázat: Makó vízellátó rendszerének 2000., 2011. években érvényes jellemzői 212
1-29. táblázat: Makó vízfogyasztási adatai, 2004-2009 214
1-30. táblázat: A szennyvíztisztító-telep érvényes tervezési, megvalósítási jellemzői 215
1-31. táblázat: Makó meglévő szennyvízcsatorna adatai 217
1-32. táblázat: A termőföldek átlagos aranykorona értéke és az átlagosnál jobb minőségű termőföldek minőségi osztálya, művelési áganként Makón 226

1-33. táblázat: Felszíni víztestek állapota: Vízfolyás víztestek ökológiai és kémiai állapota (számértékkel) 229
1-34. táblázat: Zónacsoportok légszennyező anyagok szerint 234
1-35. táblázat: Makó légszennyezettségének értékelése, éves határértékekhez viszonyítva, 2006-2016 közötti időszakra vonatkozóan 235
1-36. táblázat: Bejelentésre kötelezett légszennyező pontforrással rendelkező telephelyek Makón 236
1-37. táblázat: Ipari légszennyező forrásokból származó légszennyező anyag kibocsátás (kg/év) Makón 2012-2016 között 237
1-38. táblázat: Az egyes útszakaszok mentén fellépő közlekedési zajszintek 2016-ban (dB) 241
3-1. táblázat: A városrészekre vonatkozó adatok változásaadatok változása (2001, 2011) 284
3-2. táblázat: A városrészekben az életminőségre vonatkozó adatok (2011) 286
3-3. táblázat: Lakásállomány változása a városrészekben (2011) 289
3-4. táblázat: Makó város szegregált területének összehasonlítása, 2001, 2011 307
3-5. táblázat: Makó város négy szegregált területének összehasonlítása 311

BEVEZETŐ

A Megalapozó vizsgálat eredetileg Makó településfejlesztési koncepciójának felülvizsgálatához készült 2018-ban, a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet (a továbbiakban: Kormányrendelet) 1. melléklete szerinti tartalommal. A Kormányrendelet alapján a településfejlesztési koncepcióhoz korábban elkészített megalapozó vizsgálat felhasználható a településrendezési eszközök készítése során is. A Megalapozó vizsgálat aktualizálása, az időközben elfogadott településkép védelméről szóló önkormányzati rendelet és településfejlesztési koncepció alapján, az érintett fejezetekben megtörtént és a településrendezési eszközök véleményezési anyagának részét képezi.

A megalapozó vizsgálat követi Kormányrendelet 1. mellékletében foglaltakat, így helyzetfeltáró, helyzetelemző és helyzetértékelő munkarészt tartalmaz.

A részletesebb és bővebb ***helyzetfeltáró munkarész*** fogja át Makó város térségi kapcsolatait, a különféle tervekben, koncepciókban való megjelenését, a területrendezési tervekkel kapcsolatos magállapításokat, a szomszédos települések terveinek a vizsgált településre vonatkozó észrevételeit és a hatályos fejlesztési dokumentumokat. Részletes elemzések készültek a település társadalmáról, a gazdaságra vonatkozó fejezet pedig kitér a gazdasági szerkezet jellemzőire és annak változására. Az önkormányzati gazdálkodás és a településüzemeltetési szolgáltatások vizsgálatánál azok a tényezők kerültek fókuszba, amelyek az önkormányzati kompetenciában és tevékenységben a településfejlesztésre, s hangsúlyozottan a gazdaságfejlesztésre vonatkoznak. A táji, települési adottságokban és a zöldfelületet kezelésében történt változások is beépültek az anyagba.

Alapos elemzésnek vettük alá az épített környezetet, támaszkodva a rendelkezésre álló dokumentumokra és a változásokra. Megtörtént a város közlekedési hálózatának részletes elemzése is. A környezeti, katasztrófavédelmi összefüggések külön ismertetésre kerültek. A városi tér a környezet vonatkozásában jelentős értékeket mutat, így külön hangsúlyt kapott ezen tényező bemutatása.

A ***helyzetelemző és -értékelő munkarész***ben nagy hangsúlyt helyeztünk az összefoglalást jelentő SWOT elemzésre, amelyet kiegészítettünk egy rövid kockázatelemzéssel.

1 HELYZETFELTÁRÓ MUNKARÉSZ

1.1 TELEPÜLÉSHÁLÓZATI ÖSSZEFÜGGÉSEK, A TELEPÜLÉS HELYE A TELEPÜLÉSHÁLÓZATBAN, TÉRSÉGI KAPCSOLATOK

1.1.1 A település térségi szerepe

Makó város a Dél-alföldi Régióban, Csongrád megye keleti részén, a Maros jobb partján helyezkedik el. A Makói járás központja, lakosságát tekintve a megye 4. legnépesebb települése.

- Makó város területe: 229,23 km^2
- Lakónépesség száma: 22 546 fő (KSH, 2017)
- Lakásállomány: 11 256 db (KSH, 2017)

Makó térségi szerepkörét alapvetően meghatározza földrajzi elhelyezkedése és történelmi múltja. Csanád megye székhelyéből járási központtá vált, majd a trianoni határmeghúzás révén elveszítette természetes vonzáskörzetének, kapcsolatrendszerének nagy részét és határmenti, perifériás helyzetbe került. Mindennek következtében a XX. század első felében még 33 ezer fős népességű, virágzó gazdasággal, kereskedelemmel rendelkező város gazdasági pozíciói is megroggyantak, a hagymatermesztés és kereskedelem elveszítette korábbi jelentőségét. A közigazgatási és gazdasági pozícióvesztés egyúttal a város térségi szerepkörének redukálódását is jelentette. ***Makó mára kistérségi – járási – központként funkcionál, néhány speciális, a járási határon túlnyúló funkcióval.*** Lényeges kiemelni, hogy mára a határ menti fekvés már nem az országon belüli perifériára szorulás, sokkal inkább a határ menti kapcsolatokban rejlő lehetőségeket jelenti, amelyek meg is nyilvánulnak pl. a turizmusban vagy a kereskedelemben, illetve abban, hogy a határon átnyúló nemzetközi programokban a Makói és a Mórahalomi kistérségek pályázói szerepeltek jól.

Makó város térségi kapcsolataiban az elmúlt években a legjelentősebb változást az M43-as autópálya megépítése jelentette, amely radikálisan javította közúti elérhetőségét. A város ezáltal fölkerült egy olyan – befektetők számára fontos – térképre, amelyen a közvetlen autópálya kapcsolattal rendelkező települések találhatóak.

A város térszerkezetileg a Szeged–Makó–Arad, illetve a Makó-Temesvár tengelyekhez kapcsolódik. Ezek a térszerkezeti vonalak ma még nem tekinthetőek valódi fejlődési tengelyeknek, de a potenciál bennük van, ***így a kapuszerep erősödése prognosztizálható***. Sokat lendíthet a város helyzetén a határok átjárhatóságának további javulása és az autópálya megépülése a határig.

Makó tipikus középváros, alföldi mezőváros, járási székhely, amelynek – néhány kivételtől eltekintve - nincsenek regionális és megyei szerepkörei. Ilyen járáson túlnyúló – regionális, országos – funkciói:

- Makói Hagymatikum Fürdő (termál és gyógyfürdő) – országos és nemzetközi (főleg Románia, Szerbia).
- Maros Kalandpark – regionális szerepkör.
- Hagymaház, rendezvények – megyei szerepkör.
- A helyi nagyobb vállalkozások – elsősorban a ContiTech Fluid Automotive Hungária Kft. (korábban Gumiművek Phoenix Hungária Kft.) és a Givaudan Magyarország Kft. – foglalkoztatói szerepköre kiterjed Csongrád és Békés megyékre.
- A makói és térségi agrárium potenciálja – munkahelyek, kereskedelem – regionális, megyei szerepkör.
- Dr. Diósszilágyi Sámuel Kórház és rendelő intézet - megyei szerepkör.
- Makói József Attila Gimnázium - megyei szerepkör (bár Békés megyéből is jár néhány tanuló).

A városból a munkahelyekre történő napi szintű ***ingázás döntően megyén belüli települések között*** zajlik. Elsősorban Szegedre, illetve Hódmezővásárhely irányában jelentősebb ez a folyamat.

Megfigyelhető ugyanakkor a napi szintű beáramlás is, elsősorban Szeged és a járás települései felől, de ***a gumiművekbe Békés megyéből is ingáznak***.

A Csongrád Megyei Területfejlesztési Koncepció (CsMTFK) a főbb kitörési pontok között említi a megye városai közötti együttműködéseket, (pl. Hódmezővásárhely-Makó-Szentes).

A CsMTFK a megyei városhálózat Szeged alatti szintjén, Hódmezővásárhely és Szentes mellett említi Makót, kiemelve, hogy közülük Hódmezővásárhely és Szentes pozíciója hasonló. Makó e csoporton belül a legkedvezőtlenebb mutatókkal rendelkezik a központi szerepek, gazdasági aktivitás, foglalkoztatás és demográfiai folyamatok tekintetében, amelyek Csongráddal teszik hasonlatossá. Ugyanakkor a határ menti pozíció a városba vonzotta az országos bankokat és a turizmus gazdasági teljesítménye is itt a legmagasabb, köszönhetően a Romániából érkező fürdőturizmusnak. Makó az M43 megépülésének köszönhetően nagyobb vállalkozásokat is a városba vonzott. Szintén jelentős a térségi középfokú oktatási központi szerepe.

Makó térségi szerepköréhez meg kell említeni a CsMTFK-ban is ***kiemelt térségi jelentőségű hídfő helyzetű településpár funkciót*** (Makó-Kiszombor), illetve ***Makó és a két megyei jogú város által alkotott „Háromváros" háromszöget***.

Makó ezen túl része ***a három ország közötti, határon átnyúló városhálózati pólustérségnek***, amely a Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka térségben körvonalazódik. Szeged és Makó a központjában fekszik, és a mintegy 1 millió főt meghaladó népességű hármas határ menti térség (Hármashatár menti városhálózati csomóponti térség) infrastrukturális, gazdasági, intézményi fejlesztése, a térség nagytérségi léptékben is előnyös térbeli fekvésében és szerepében rejlő potenciálok maximális hasznosítása a CsMTFK Területi stratégiai céljai közé tartozik (A Csongrád Megyei Területfejlesztési Program).

A megye negyedik legnagyobb települése több fontosabb mutató tekintetében is közel ezt a pozíciót foglalja el a megye településhálózatában. A város helyzetét leíró különböző társadalmi-gazdasági mutatókban Szeged, Hódmezővásárhely és Szentes után Makó mutatja a 4. legjobb értékeket. Mindezzel együtt Makóra nézve negatív irányú eltérések is föllelhetők, pl. a nyilvántartott álláskeresők számának növekedése vagy a lakónépesség csökkenésének tekintetében.

Az 1000 lakosra jutó működő vállalkozások száma Makón 53 db (2015), míg Szegeden 80, a megyében 62, az országban pedig 63 db ez az érték. Az ezer lakosra jutó regisztrált társas vállalkozások száma a Makói járásban 17 db (összehasonlításul a Szentesiben 24 db, a Szegedi járásban 42 db). A felsőfokú végzettséggel rendelkező lakosság tekintetében Makó szintén nagyon alacsony értéket mutat (a felsőfokú végzettségűek aránya a 25 év fölöttiek körében Makón 13,3%, míg országosan 19%). Szintén kedvezőtlen, hogy az ***1000 főre jutó K+F beruházások*** tekintetében Makó a Kisteleki térséggel ***0 Ft értékkel szerepel a megyei rangsor utolsó helyén***.

Makó város regionális jelentőségét emeli a 43-as úton Szeged felé a ***Maros-híd***, valamint a turisztikai potenciál (termálvíz, gyógyfürdő, marosi gyógyiszap, a történelmi városközpont, az épített örökség, stb.).

A Makói járáshoz két város (Makó és Csanádpalota) és 13 község tartozik. Területe 688,95 km^2, népessége 42 987 fő, népsűrűsége 63 fő/km² (2017). A Makói járásba tartozó települések kettő kivételével megegyeznek a Makói kistérségbe tartozó településekkel. A járás lakosságának 59,67%-át a két város népessége adja, amelyből Makón a járási népesség 52%-a él. Makó további jellemzője a jelentős közigazgatási méret, területén jelentős ***tanyavilággal***.

1-1. ábra: A Makói járás települései és lakosságszáma

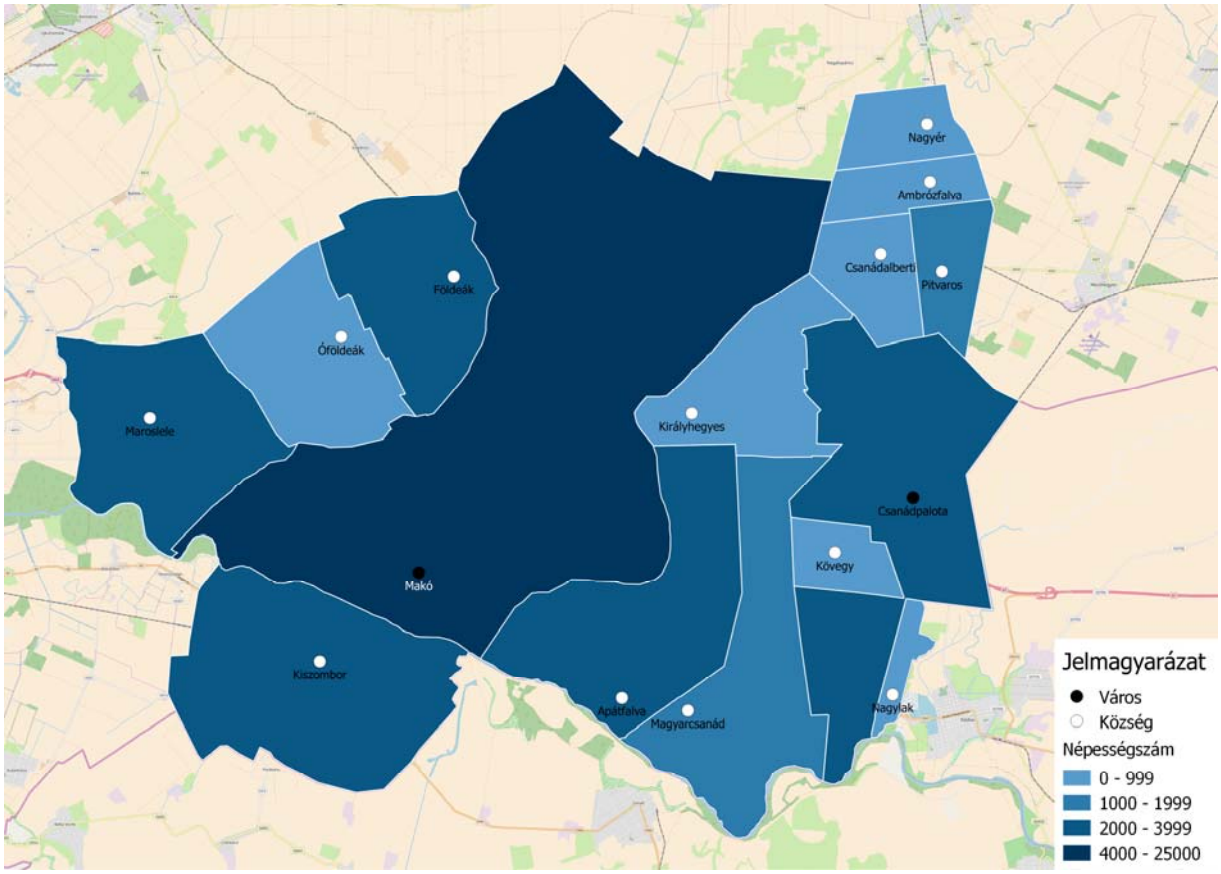

Forrás: KSH, 2017 alapján saját szerkesztés

Makó a járás egyedüli központja: itt érhetőek el a települések számára releváns járási hivatalok, továbbá az egészségügyi, közoktatási, kulturális szolgáltatások. Megjegyzendő ugyanakkor, hogy a nyugati települések számára Szeged természetes vonzást jelent.

Makó az ***ipari, mezőgazdasági munkahelyek révén jelentős szerepet játszik a térségi foglalkoztatásban***. A járási településeken élők, illetve a vállalkozások Makón elérik az alapvető lakossági és üzleti szolgáltatásokat, amelyek a mindennapi élethez és működéshez szükségesek, ugyanakkor több tekintetben a minőségibb szolgáltatások igazából Szegeden állnak rendelkezésre.

1.1.2 A település vonzáskörzetének és funkcióinak bemutatása

Makó járási székhely, vonzáskörzete – a korábban említett speciális eseteket leszámítva – döntően ***a járás településeire*** terjed ki. Ez elsősorban a város középfokú ellátó intézményeit, illetve foglalkoztató hatását jelenti, de a különféle lakossági szolgáltatások vagy akár a kiskereskedelem is Makón érhető el a legmagasabb színvonalon és kínálattal. Az intézményi (pl. egészségügy), illetve üzleti, kereskedelmi szolgáltatások, kapcsolódások révén bizonyos mértékben egyéb Csongrád megyei területek - pl. megosztott funkciók a Hódmezővásárhelyi kórházzal, foglalkoztatás: Szeged, Békés megye – is a vonzáskörzet részét képezik.

1-1. táblázat: Makó város térségi szerepkörrel rendelkező legfőbb funkciói

Funkció megnevezése	Funkcióhoz kapcsolódó vonzáskörzet
Makói Hagymatikum Fürdő	nemzetközi-országos
Makói Pari Park	megyei-járási
Egészségügyi Szolgáltatások	megyei-járási
Közoktatás	megyei-járási
Foglalkoztatás	megyei-járási
Kultúra-közművelődés	városi-járási
Szolgáltatások, kiskereskedelem	járási
Szórakozás-rekreáció	városi-járási

Forrás: helyi adatközlés (ITS Megalapozó vizsgálat, 2015)

Makó igazgatási funkciói a járási ügyekben a járásra, az önkormányzat tevékenysége esetében a városra vonatkoznak. Városi és járási szerepköre van az egészségügyi rendszernek, de ***a kórház a járáson túl megyei-regionális vonzáskörzetű*** is. Az oktatás szintén városi-járási vonzáskörzetű, kivéve a József Attila Gimnáziumot, amely regionális jelentőségű intézmény.

A város foglalkoztatási szerepköre jellemzően városi-járási, ám a nagyobb ipari foglalkoztatók a környező megyékből is ingáztatnak munkavállalókat.

1-2. táblázat: Makó város ingázási adatai

Megnevezés	Munkába járó (fő)	Iskolába, óvodába, bölcsödébe járó (fő)	Ingázó összesen (fő)
Bejáró	2394	1284	3678
Eljáró	1651	778	2429
Egyenleg	743	506	1249

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

Makó város térségi szerepkörét igazolja, hogy a napi szinten bejárók száma mintegy harmadával haladja meg az eljárók számát. Nagyjából ugyanez az arány jellemző a munkába bejárók és eljárók között, a város térségi ***foglalkoztatási szerepköre*** tehát erős. Jelentős az oktatási intézményekbe ingázók száma is, itt csaknem a felével több a bejáró, mint az eljáró. A foglalkoztatási szerepkör jóval dominánsabb, mint az oktatási intézményi, csaknem kétszeresen meghaladó értékekkel.

A bejárás szempontjából jelentősebb települések: Apátfalva, Csanádpalota, Földeák, Hódmezővásárhely, Királyhegyes, Kiszombor, Magyarcsanád, Maroslele, Szeged.

Az eljárás szempontjából jelentősebb települések: Hódmezővásárhely, Kiszombor és kiemelten (1285 fő) Szeged.

1.1.3 A település dinamikai típusának meghatározása

A település dinamikája szempontjából legjelentősebb tényezők a népesség számának alakulása, a foglalkoztatás-munkanélküliség helyzete, képzettsége, a település intézményi szerepköre, továbbá a főbb gazdasági jellemzők. Ezek időbeni változása, a kimutatható trendek iránya, összessége mutatja meg, milyen fejlődési dinamikával rendelkezik a város, merre tart, milyen agglomerációs, dezurbanizációs és reurbanizációs folyamatok alakítják, ezáltal pedig milyen jövőbeni helyzet kialakulása várható.

Makó város – és a járás – demográfiai mutatói megyei szinten is a ***legkedvezőtlenebbek*** közé tartoznak és tendenciájukban sem kedvezőek. Az idős, egyedülálló népesség létszáma magas és növekszik, ezzel párhuzamosan viszont a fiatal lakosság létszámában és arányaiban is csökken. ***A természetes szaporodás és a vándorlási egyenleg évtizedek óta negatív.*** Makó tizenegy év alatt lakosságának közel 9%-át vesztette el, amelynél a középvárosok esetében csak Csongrád és Szentes mutatott még kedvezőtlenebb értéket.

Jellemző a ***magasabb végzettségűek és a fiatalok elvándorlása*** – ennek oka a munkalehetőségek hiánya és az alacsony bérszínvonal. Így, bár a helyi lakosság képzettségi szintje átlagosnak mondható, az mégis csak részben szolgál bázisául a helyi gazdaságnak. A munkanélküliség inkább átlagosnak mondható, a ***foglalkoztatás rátája azonban meglehetősen alacsony***.

A város és különösen a járás gazdaságára jellemző az ***alacsony termelékenység és az innovatív tevékenységek alacsony szintje*** – ezek nyilván egymásból is következnek, de mindenképp negatív perspektívát adnak a helyi gazdaság versenyképessége szempontjából. Az okok között a hagyományos és megtelepedett ágazatok jellemzően alacsony vagy közepes szintjét határozhatjuk meg. ***Nincsenek high-tech iparágak*** a városban; illetve a tőkehiány, az alacsony helyi vállalkozókedv, az integráció hiányát a helyi vállalkozások alacsony integrációra való hajlandósága, valamint az agrár-feldolgozóipar alacsony szintje mind-mind kedvezőtlenül hatnak a város gazdaságára.

1.2 A TERÜLETFEJLESZTÉSI DOKUMENTUMOKKAL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

A településfejlesztés koncepció és a településrendezési tervek készítésének kereteit számos fejlesztéspolitikai dokumentum meghatározza, amelyekhez a helyi önkormányzatok terveinek igazodnia, illeszkednie szükséges.

1.2.1 Kapcsolódás az Országos Fejlesztési és Területfejlesztési Koncepcióhoz (OFTK)

Az OFTK – felszámolva az ágazati (Országos Fejlesztéspolitikai Koncepció) és a területi (Országos Területfejlesztési Koncepció) fejlesztés dualitását - a kormányzati fejlesztéspolitika 2030, illetve 2014-2020 között megvalósítandó stratégiai céljait, prioritásait jelöli ki. A koncepcióban foglaltak szerint ***Magyarország 2030-ban Kelet-Közép-Európa egyik vezető gazdasági és szellemi központja lesz***, lakosságának biztonságos megélhetést biztosító, az erőforrások fenntartható használatára épülő versenyképes gazdasággal, azzal összefüggésben gyarapodó népességgel, megerősödött közösségekkel, javuló életminőséggel és környezeti állapottal.

Ennek érdekében az OFTK négy hosszú távú, 2030-ig szóló átfogó fejlesztési célt, valamint 13, az átfogó célokénál egyenként jóval szűkebb tárgykörű ágazati és területi specifikus célt fogalmaz meg.

AZ OFTK térszerkezetre vonatkozó releváns megállapításai szerint 2013-ra az ország gazdasági-társadalmi fejlettségét kifejező legtöbb mutató egy fejlett északnyugati és két erősen leszakadó

délnyugati és északkeleti térséget rajzol ki, amelyeket két, szűkebb környezeténél versenyképesebb tengely (Budapest-Pécs és Budapest-Szeged) és néhány nagyváros (pl. Nyíregyháza, Debrecen, Szolnok) tagol. E felosztásban ***Makó és térsége elsődlegesen a Szegedi nagyvárosi térséghez kapcsolódik***, de Hódmezővásárhely révén a Szeged – Hódmezővásárhely – Orosháza - Békéscsaba tengelyhez is sorolható. Makó közlekedésföldrajzi helyzeténél fogva ***Arad, illetve Temesvár felé kapuszerepet tölt be***, amely azonban ma még legfeljebb potenciális fejlődési tengelynek nevezhető. Az M43 megépülése, majd a határig történő kiépülése, illetve Románia schengeni csatlakozása ezen térszerkezeti kapcsolódásokat erősíti.

Az OFTK megállapítja, hogy a térszerkezet átalakulásának nyertesei a nagyobb városok, amelyben - különösen az Alföldön - kiemelt szerep jut a nagyvárosoknak (Szeged, Debrecen, Nyíregyháza és Kecskemét). Ezt bizonyítja, hogy 2010-ben csak az 50 ezer főnél népesebb városok migrációs egyenlege volt pozitív, továbbá jövedelmi és foglalkoztatási viszonyaik is kiemelten jobbak a városhálózat alacsonyabb szinten álló településeinél.

Makó város az OFTK-ban „A külső városgyűrű kiemelt várostérségi fejlesztései” c. fejezetben jelenik meg nevesítve. E gyűrű fejlesztési szempontból szorosabban együttműködő részeként jelölte meg a ***Szeged – Makó – Orosháza – Szentes - Csongrád városnégyszöget***. A következő térkép alapján ugyanakkor Makót – Hódmezővásárhellyel együtt - a ***szegedi agglomerálódó térség tagjaként*** definiálták. Az OFTK térkép szerint Makó a ***hármashatárhoz kacsolódó határon átnyúló agglomerálódó térségnek*** is része.

1-2. ábra: Városhálózat (külső és belső városi gyűrű)

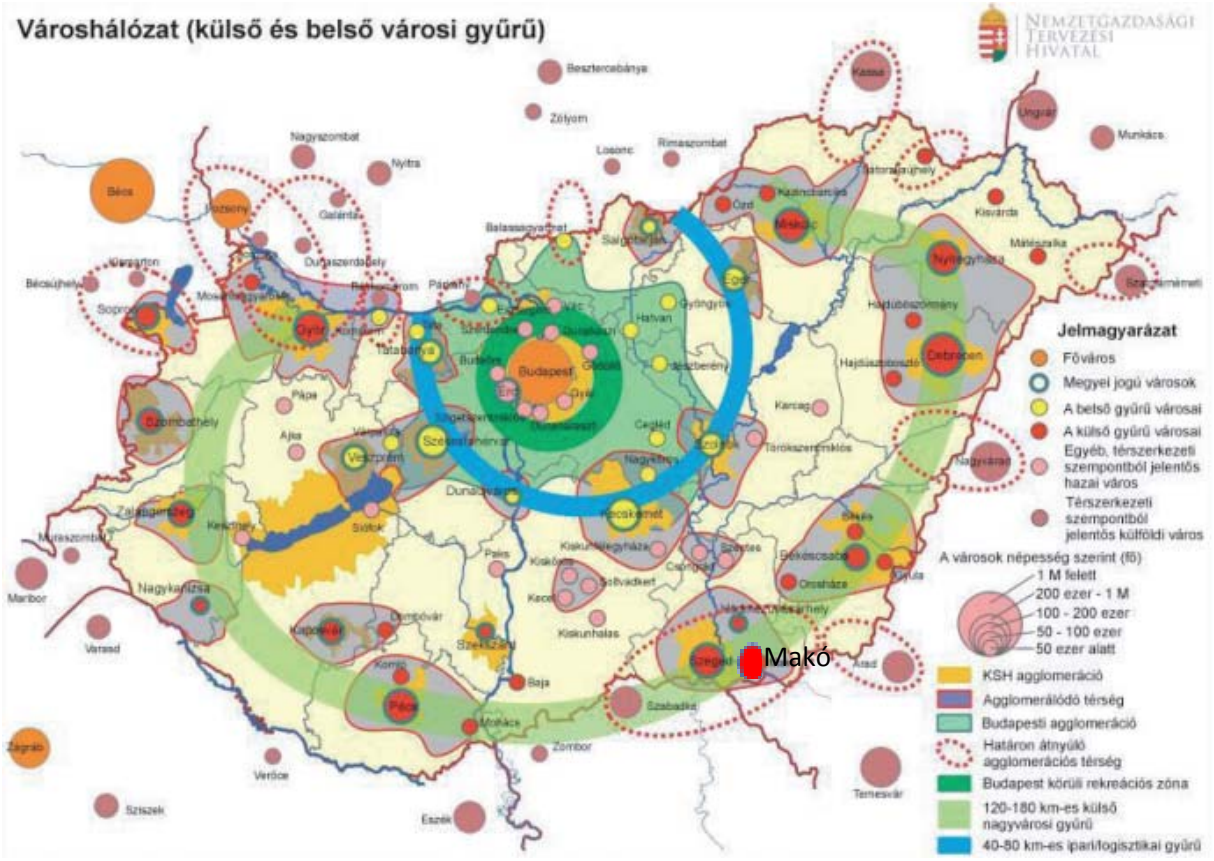

Forrás: OFTK, p. 18.

1-3. táblázat: Az OFTK szakpolitikáiban érvényesítendő specifikus célok és Makó fejlesztési céljainak kapcsolódásai, 2013

Specifikus célok	Beavatkozási területek	Makó város kapcsolódása a célkitűzésekhez
1. Versenyképes, innovatív gazdaság	a fejlődési potenciált hordozó ágazatok (pl.: autó- és járműipar; híradástechnika; egészségipar; gyógyszeripar; orvosi berendezés és eszközgyártás; élelmiszeripar; építő- és építőanyag-ipar; logisztika; gépipar, szerszámgyártás; vegyipar, környezetvédelmi ipar) fejlesztése	gumiipar, élelmiszeripar; építő- és építőanyag-ipar; logisztika; vegyipar
	a települések gazdasági csomóponti szerepének és fejlesztői kapacitásának erősítése	Makó, mint a Szeged-Arad és Szeged-Temesvár útvonalak csomópontja; Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Arad–Temesvár–Szabadka hármas határ térség része; SzegedHódmezővásárhely-Makó „Háromváros” háromszög; járási központ
	a geotermális és megújuló energetikai potenciál kihasználása, az energiahatékonyság növelése és a zöld gazdaság előmozdítása	Termál- és gyógyvízzel, illetve gyógyiszappal rendelkező város, turisztikai és gyógyászati hasznosítás
2. Gyógyító Magyarország, egészséges társadalom, egészség- és sportgazdaság	az egészségipar, a termál- és egészségturizmus illetve a szabadidő gazdaságfejlesztése, ehhez kapcsolódva a gyógyvizek hasznosítása és a ráépülő gyógyfürdők szolgáltatásainak fejlesztése és bővítése	A megvalósult termál- és gyógyturisztikai fejlesztések kiegészítő szolgáltatások és szálláshelyek fejlesztése
	az egészséges életmódot, a rekreációt, a sportot, a mozgást, az egészséges életet lehetővé tevő közösségi terek biztosítása	Maros kalandpark, kerékpárutak fejlesztése, uszoda
3. Életképes vidék, egészséges élelmiszertermelés és -ellátás	a foglalkoztatást és a természeti erőforrások fenntartható módon történő felhasználását biztosító, életképes agrár- és élelmiszergazdaság, valamint termelés szerkezet kialakítása	Makó és térségre agrár és agrárfeldolgozóipari, élelmiszeripari potenciája

Specifikus célok	Beavatkozási területek	Makó város kapcsolódása a célkitűzésekhez
	a helyi gazdaság bel- és külpiacainak pozicionálása, a termelők érdekeltségével és részvételével megvalósuló kereskedelmi hálózatok, értékesítési csatornák kialakítása	A termelés, értékesítés integrátori fejlesztése, ezen tevékenységek erősítése
4. Kreatív tudásalapú társadalom, piacképes készségek, K+F+I	a szakképzés fejlesztése, különösen a hiányszakmákban. A felnőttképzés minőségi, rendszerszintű fejlesztése	A helyi gazdasági bázis szükségleteinek, igényeinek megfelelő szakképzés és felnőttképzés
7. Stratégiai erőforrások megőrzése fenntartható használata, és környezetünk védelme	az élővilág, a termőföld, a talajok és a vízbázisok védelme, az ivóvízminőség javítása, illetve a tájgazdálkodási keretekbe illeszkedő vízgazdálkodás	természetközeli gazdálkodás, az élővizek védelme (Maros), termálvíz visszasajtolás, korszerű tájgazdálkodás
	az energiahordozókkal, építőipari alapanyagokkal való fenntartható gazdálkodás és az ásványkincsek védelme	termálvagyon további hasznosítása; szélenergia hasznosítása (folyamatban: Makó, Kiszombor, Maroslele) biomassza, napenergia hasznosítása

Forrás: OFTK

Az OFTK Területi specifikus céljai között az 1. Az ország makroregionális szerepének erősítése, Beavatkozási terület: a határ menti térségek fejlesztése az elérhetőségen, a gazdasági és kulturális kapcsolatokon keresztül, illetve az „5. Területi különbségek csökkentése, térségi felzárkóztatás és gazdaságösztönzés” fejlesztése, Beavatkozási terület: a határmenti települések és határon átnyúló térségek (várospárok) együttműködésének, fejlődésének biztosítása gazdasági kapcsolataik újraélesztésével – Makó e kettőben közvetlenül érintett.

A „2. A többközpontú térszerkezetet biztosító városhálózat” fejlesztése, a „3. Vidéki térségek népességeltartó képességének növelése”, a „4. Kiemelkedő táji értékű térségek fejlesztése”, esetében is a cél meghatározása mind egybevág Makó fejlesztési céljaival és érdekeivel, ez utóbbiak esetében a meghatározott beavatkozási területek közül ugyanakkor egyikhez sem tartozik Makó.

1.2.2 Kapcsolódás Csongrád Megye Területfejlesztési Koncepciójához és Programjához

Csongrád Megye a Területfejlesztési Koncepciójában (CsMTFK, 2013[1]) a 2030-ig elérni kívánt jövőkép érdekében 3 átfogó célt, ehhez stratégiai szinten 3 területi, 4 specifikus, valamint 3 horizontális célt határozott meg.

1-4. táblázat: Csongrád megye célrendszere

<table>
<tr><td colspan="6">Jövőkép 2030

Határokon átívelő új tudásrégió Európa térképén</td></tr>
<tr><td>Átfogó célok (2030)</td><td colspan="2">A.1. Hármashatár menti városhálózati csomóponti térség: tudáskoncentráció, kohézió, kisugárzás</td><td colspan="2">A.2. Klímaváltozásra reagáló innovatív gazdaság és fenntartható erőforrás- gazdálkodás</td><td>A.3. Vállalkozó kedvű, jól képzett társadalomra épülő kooperáló gazdaság a megyei húzóágazatok bázisán</td></tr>
<tr><td colspan="6">Stratégia 2014-2020

Föld-Víz-Innováció-Szinergia</td></tr>
<tr><td>Területi célok

(2020)</td><td colspan="2">T.1. Szeged-Hódmezővásárhely-Makó-Arad-Temesvár-Szabadka városhálózati csomópont felépítése</td><td colspan="2">T.2. Komplex tájgazdálkodás és integrált várostérségek kiépítése a Homokhátságon és a Tisza-térségben</td><td>T.3. Mezőváros-térségek összehangolt, integrált fejlesztésére épülő társadalmi megújulás és több lábon álló gazdaság kibontakoztatása a Tiszántúlon</td></tr>
<tr><td>Specifikus célok (2020)</td><td>S.1. Az innovációs-kapacitás és teljesítmény komplex megerősítése, a tudásrégió felépítése</td><td>S.2. A teljes agrárvertikum együttműködésre, innovációra és alkalmazkodásra épülő megerősítése</td><td>S.3. Az alternatív energiavertikum felépítése, a kiemelkedő országos pozíció alapjainak kiszélesítése</td><td colspan="2">S.4. A megye húzóágazatainak vertikális és horizontális együttműködésekre épülő megerősítése, kitörési pontokra építő helyi gazdaság- és vállalkozásfejlesztés</td></tr>
<tr><td>Horizontális célok (2020)</td><td colspan="5">H.1. Értékteremtő és tartós foglalkoztatás növelése és társadalmi-intézményi feltételeinek javítása

H.2. A hármashatár-helyzet előnyeinek kibontakoztatása

H.3. Az esélyegyenlőség, a köz- és környezetbiztonság, valamint a helyi közösségek integrált, összehangolt fejlesztése, a szociális és környezeti érzékenység fokozása</td></tr>
</table>

Forrás: CsMTFK, p. 14.

[1] Jóváhagyta a Csongrád Megyei Közgyűlés a 69/2013. (XII. 13.) KGY. határozattal

A megyei dokumentumban definiált célokkal párhuzamosan Makó városa az alábbi pozitív hatásokkal számolhat:

- A megvalósuló ***határmenti közlekedési-gazdasági-intézményi integráció*** hatására kialakul egy három határon átnyúló, Arad, Temesvár illetve Szabadka térségét is magában foglaló, egymillió lakost meghaladó népességű, dinamikusan urbanizálódó térség Szeged központtal. Cél tehát a ***Temesvár-Arad-Szeged-Szabadka nagyváros-négyes*** további intenzifikálása, sokrétű infrastrukturális, gazdasági, intézményi összekapcsolása és ezzel egy jelentős befektetésvonzó képességű és kisugárzású agglomerálódó, együttműködő térség kialakítása.

- ***Makó és Hódmezővásárhely*** közvetítésével a nagyvárostérség fejlesztő hatása a tiszántúli térségben is markánsan érzékelhetővé válik.

- A dinamikus fejlődési tengelyekre való rácsatlakozás hatására a Tiszántúl gazdasági leszakadása és népességcsökkenése jelentősen mérséklődik, Makó és a vele egyre inkább együtt élő Kiszombor, az agráriumban, élelmiszeriparban, valamint az egészségiparban játszott meghatározó szerepük mellett a jól elérhető nagyvárosi élelmiszeripari, járműipari, gépipari kapacitások jelentős beszállítóivá válnak.

- A folyók térszervező erejének megerősödését segíti a ***Makó-Kiszombor településpár*** összehangolt fejlesztése, a folyók és vizes élőhelyeik (holtágak, mellékág-rendszer, tározók stb.) intenzívebb bekapcsolása a városok és gazdaságuk életébe. A kiszombori határátkelés révén a Makó–Temesvár közötti romániai települések is a városhálózati csomópont részévé válnak.

- A közlekedési folyosók, forgalmi irányok átrendeződése, Románia EU csatlakozása és Szerbia csatlakozási folyamatainak elindulása rövidtávon leginkább Makónak és térségének látszanak kedvezni, e folyamatok felgyorsítása és kihasználása kiemelt fontosságú.

- A közlekedési kapcsolatok javulásával Makó is vonzóvá válik a megtelepedő innovatív vállalkozások és az őket követő szolgáltató gazdaság számára. A térséget érintő további közlekedésfejlesztések úgy alakulnak, hogy a városhálózati csomópont ***megyén belüli fontos térszervező települései*** (Szeged, Hódmezővásárhely, Makó) erős szervező, ellátó és közvetítőszerepet töltenek be a vonzáskörzeteik felé.

- Makó és térsége számára kitörést jelenthet a 2009 óta európai uniós eredetvédelem alatt álló, jelentős élőmunka igényű makói ***hagymatermelés*** és a szintén erőre kapott ***fokhagymatermelés*** felfejlesztése, teljes vertikumban gondolkodva, a gyógyvízre és marosi gyógyiszapra alapozó ***fürdőfejlesztés***, valamint a Maros-völgy táji-környezeti adottságait körültekintően – a természetvédelmi szempontokat figyelembe véve – használó ***aktív turisztikai fejlesztések*** által generált fenntartható, környezettudatos turizmus.

1-3. ábra: Csongrád megye együtt kezelendő térségei és kapcsolatai

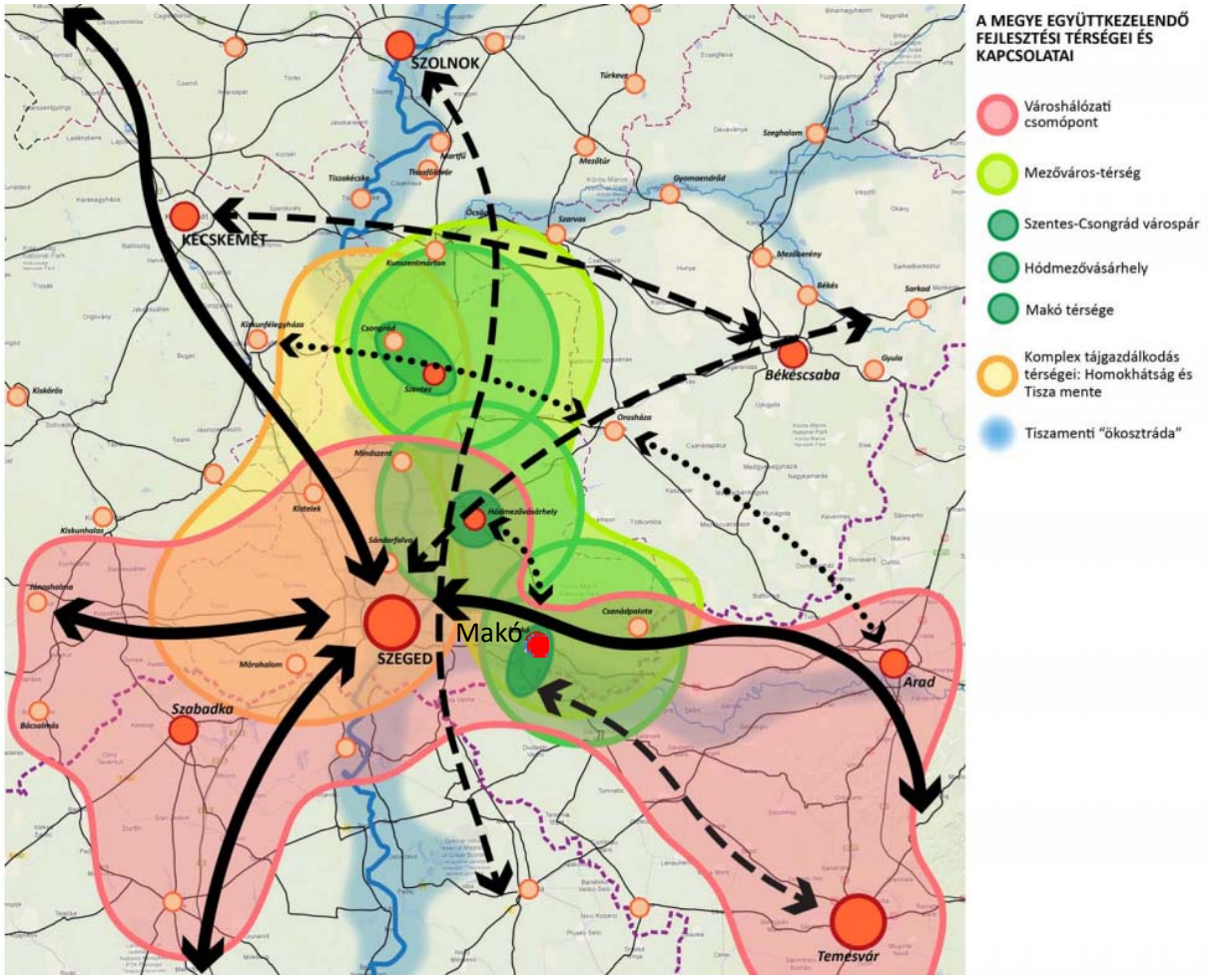

Forrás: CsMTFK, p. 46.

A megyei területfejlesztési program középtávú dokumentum, amely a megye terület- és vidékfejlesztéshez kapcsolódó vállalásait fogalmazza meg. A 11 prioritás, illetve a hozzájuk kapcsolódó intézkedések közül számos hatással van Makó további fejlődésére is, de a város nevesítve csupán néhány intézkedéshez kapcsolódóan jelenik meg:

- 4.2. intézkedés: Csongrád megye településein és azok között a közúti infrastruktúra fejlesztése, közösségi közlekedési kapcsolatok javítása (Makó észak-nyugati elkerülő út építése, 43 sz. főút rekonstrukciója);
- 4.3. intézkedés: Buszos és vízi tömegközlekedés, valamint a kötöttpályás városi/elővárosi közlekedés fejlesztése (Szeged-Makó tram-train kiépítése)
- 7.5. intézkedés: Nagy hagyományokkal rendelkező haszonnövények komplex programjainak támogatása (hagyma- és zöldség-program)
- 10.5. intézkedés: A térségi turisztikai potenciál összehangolt fejlesztése

1.2.3 Egyéb térségi fejlesztési koncepciókhoz, programokhoz való kapcsolódás

1.2.3.1 Kistérségi fejlesztési elképzelések

A Makói kistérség fejlesztési elképzeléseikben főként három területet emeltek ki:

- az intézmények épületenergetikai fejlesztéseit,
- az ivóvízellátás, ivóvízminőség javítását (Makó és térségében 17 településen a határértékek feletti az egészségre ártalmas anyagok mennyisége),
- és a közlekedési hálózat fejlesztését.

Fontosnak tartják továbbá a ***megújuló energia*** alapú fejlesztést (fotovoltaikus erőmű kiépítése), a ***vízgazdálkodási, belvízvédelmi fejlesztéseket***, illetve a foglalkoztatás támogatását. A szennyvízelvezetés és -tisztítás elégtelen kapacitása ugyancsak több településen vár megoldásra.

A települési önkormányzatok által kiemelt fejlesztési elképzelések között vannak ***a kistérségek határain átnyúló, elsősorban a közlekedési hálózat fejlesztésére*** vonatkozó javaslatok, így például a Szeged–Palics vasútvonal fejlesztése Mórahalom és Ásotthalom érintésével, vagy a Szeged–Hódmezővásárhely, Szeged–Makó (Makó–Hódmezővásárhely) tram-train „háromszög” kiépítése.

1.2.3.2 Helyi közösségfejlesztési stratégia

A 2016 októberében elkészült helyi közösségi fejlesztési stratégia (HKFS) a Makóért Helyi Közösség koordinációjával a jövőkép és átfogó cél mellett 4 specifikus célt és ezekhez kapcsolódóan 7 műveletet definiált.

1-4. ábra: Makó város közösség-és kultúrafejlesztési célrendszere

Jövőkép	Makó városában a nyitott és aktív helyi társadalom számára olyan közösségi-kulturális kínálat biztosított, melyben a hagyományőrzés, a kulturális sokszínűség és örökség egyaránt érvényesül –megteremtve a generációk és különböző társadalmi csoportok közti együttműködés, a stabil népességszámhoz szükséges jó életminőség, valamint a közösségre építő bevonás alapjait.			
Átfogó cél	Makó város átfogó célja a közösségi és kulturális életben a közös élmények megalapozása, mely a makói identitástudat egyetértésen alapuló erősítéséhez, hosszú távon pedig a város népességmegtartó és -vonzó képességének növeléséhez járul hozzá.			
Specifikus célok	SC-1. A helyi értékek, hagyományok védelme, megőrzése és bővítése	SC-2. Az együttműködés javítása a közösségfejlesztés szolgálatában	SC-3. Különböző korcsoporti igényeket kielégítő, színvonalas közösségi-kulturális kínálat	SC-4. A lakosságegészségének és aktivitásának megőrzése, javítása

Műveletek	M1: A helyi lakosság és civil szféra együttműködésének erősítését szolgáló fedett közösségi terek kialakítása	M2: A kulturális és közösségi helyszínek infrastrukturális és technológiai fejlesztése a minőségi programválaszték biztosítása érdekében	M3: A helyi és térségi hagyományok őrzését, átörökítését és gazdasági hasznosítását elősegítő események, programok	M4: A kulturális és művészeti örökség ápolása a makói közösség-és identitástudat-építés előmozdítása érdekében	M5: Korcsoport-specifikus kínálat kiterjesztése – különös tekintettel az ifjúsági programokra	M6: A társadalmi összefogást, az együttműködés és a helyi koordináció javítását szolgáló programok	M7: A lakosság egészségének megőrzését és az aktív, sportos életmód kialakítását célzó beavatkozások

Forrás: A Makóért Helyi Közösség Fejlesztési Stratégiája, p. 35.

A cselekvési terv az egyes műveletekhez kapcsolódóan egy kulcsprojektet, valamint különböző tevékenységeket határozott meg.

Kulcsprojekt: A Korona Szálló emeletének civil, kulturális és közösségi központtá történő alakítása (M1)

További tevékenységek:

- a kulturális-közösségi célú épületek megújítása, programok, eszközbeszerzés, zöldterület rendezése, sportinfrastruktúra fejlesztése (M2)
- események, rendezvények szervezése, helyi termékek marketingjének erősítése (M3)
- a kultúra és közösségépítés összekapcsolása, művészeti képzések, tehetséggondozás (M4)
- fiataloknak szóló közösségi és kulturális programok szervezése, szabadidős programok (M5)
- a helyi civil és közösségi élet erősítése, a sérülékeny társadalmi csoportokat fókuszba helyező intézkedések (M6)
- tanácsadás, közösségi sportrendezvények, táborok szervezése

A HKFS a számos soft-jellegű beavatkozás mellett kulcsprojektként a Korona Szálló emeletének közösségi központtá történő átalakítását tűzte ki célul. Mivel az épület műemléki védelem alatt áll, kiemelt hangsúlyt kap az átalakítások, rekonstrukciós munkálatok értékmegőrző jellege. A projekt várhatóan 2019-ben fejeződik be, a rendelkezésre álló forrás 270 millió forint.

1.3 A TERÜLETRENDEZÉSI TERVEKKEL VALÓ ÖSSZEFÜGGÉSEK VIZSGÁLATA

A területrendezési tervek és ezeken keresztül a területrendezés célja az országra, illetve térségeire kiterjedően a területfelhasználás rendjének és a területhasználat szabályainak megállapítása, amely biztosítja a területi adottságok és erőforrások hosszú távú, illetve nagy távú hasznosítását és védelmét, az ökológiai elvek érvényesítését, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt elhelyezését és a területfelhasználás rendszerét, optimális hosszú távú területi szerkezetét. Az országos szinten, illetve országos érdekből meghatározott területfelhasználási és övezeti szabályok megszabják a kiemelt térségek és megyék területrendezési tervei, és így közvetve a településrendezési eszközök mozgásterét is, mivel az összhang megteremtése érdekében a különböző szintű (országos, megyei, települési) rendezési tervek egymásra épülő rendszert alkotnak, az alacsonyabb szintű tervnek meg kell felelnie a magasabb szintű terv előírásainak. Így az országos területfelhasználási kategóriák területén kiemelt térségi, illetve megyei területfelhasználási kategóriákat, a kiemelt térségi és megyei területfelhasználási kategóriák területén települési területfelhasználási egységeket lehet kijelölni, az országos és térségi övezetek területi lehatárolásának figyelembevételével, pontosításával.

Makó esetében – a jelenlegi településrendezési eljárás megindításakor - az Országos Területrendezési Terv (OTrT) és a Csongrád Megyei Területrendezési Terv volt hatályban, melyekkel az összhangot a településszintű településszerkezeti tervben kell biztosítani.

1.3.1 Országos Területrendezési Terv (OTrT)

Az OTrT célja, hogy meghatározza az ország egyes térségei terület felhasználásának feltételeit, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve erőforrások védelmére.

Makó Város területrendezési tervekkel való összefüggéseinek vizsgálatánál az Országos Területrendezési Tervről szóló 2003. évi XXVI. törvény 2014. január 1-től hatályos állapotát (OTrT) kell figyelembe venni. Ennek részletesebb elemzése azért indokolt, mivel a 2012.-től hatályos Csongrád Megye Területrendezési Terve értelemszerűen még nem lehet teljes összhangban az OTrT-vel, így a megyei terv egyes rendelkezéseit, valamint a műszaki-infrastrukturális hálózatok nyomvonalát az OTrT felülírja a megyei terv módosításáig.

Az OTrT mellékletei tartalmazzák az országos jelentőségű közlekedési infrastruktúra-hálózatok térbeli rendjét és az országos jelentőségű építmények elhelyezkedését, az országos területfelhasználási kategóriák területi lehatárolását, valamint az országos övezetek rendszerét.

A 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) 1/1. melléklete szerint Makó város az alábbiak szerint érintett:

Az országos közúthálózat gyorsforgalmi és főúti elemei, valamint a fővárosi térszerkezetet meghatározó főutak

(A térség e mellékletben a település közigazgatási területét és annak 10 kilométeres környezetét jelenti)

1. Gyorsforgalmi utak

	A	B
16.	M43:	Szeged (M5) - Csanádpalota - (Románia)

2. Főutak

2.1. A főúthálózat elemei (A 3 km-nél rövidebb hálózati összekötő szerepű, de önálló számjellel ellátott főúti elemeket a felsorolás nem tartalmazza.)

	A	B
41.	43. sz. főút:	Szeged - Makó - Nagylak - (Románia)
127.		Hódmezővásárhely (M47) - Makó (43. sz. főút)

2.2. Főutak tervezett településelkerülő szakaszai (A felsorolás nem tartalmazza azokat az elkerüléseket, amelyek a gyorsforgalmi utak részét fogják képezni.)

	A	B
25.	43. sz. főút:	Makó

A 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) 1/6. melléklete szerint Makó város az alábbiak szerint érintett:

Országos kerékpárút-törzshálózat elemei

69. (Románia) - Nagylak - Makó - Szeged - Kiskunmajsa - Jászszentlászló - Bugac

A 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) 1/10. melléklete szerint Makó város az alábbiak szerint érintett:

Országos szénhidrogén-szállító vezetékek

(A térség e mellékletben a település közigazgatási területét és annak 25 kilométeres környezetét jelenti)

1. Földgázszállító vezetékek

	A	B
1.	száma	elhelyezkedése
141.	323:	Hódmezővásárhely - Óföldeák - Makó
142.	324:	Kübekháza - Kiszombor - Makó
162.	334:	Algyő - Makó - Nagylak - (Románia)

A 2003. évi XXVI. törvény (OTrT) 1/11. melléklete szerint Makó város az alábbiak szerint érintett:

Az országos jelentőségű vízi létesítmények

(A térség e mellékletben a település közigazgatási területét és annak 25 kilométeres környezetét jelenti)

5. Országos jelentőségű csatornák

	A	B
1.	Csatorna megnevezése	Település
28.	Királyhegyesi – Szárazér - csatorna	Battonya, Makó
43.	Maros – jobbparti - tápcsatorna	Makó

1-5. ábra: Makó város az Ország Szerkezeti Tervében

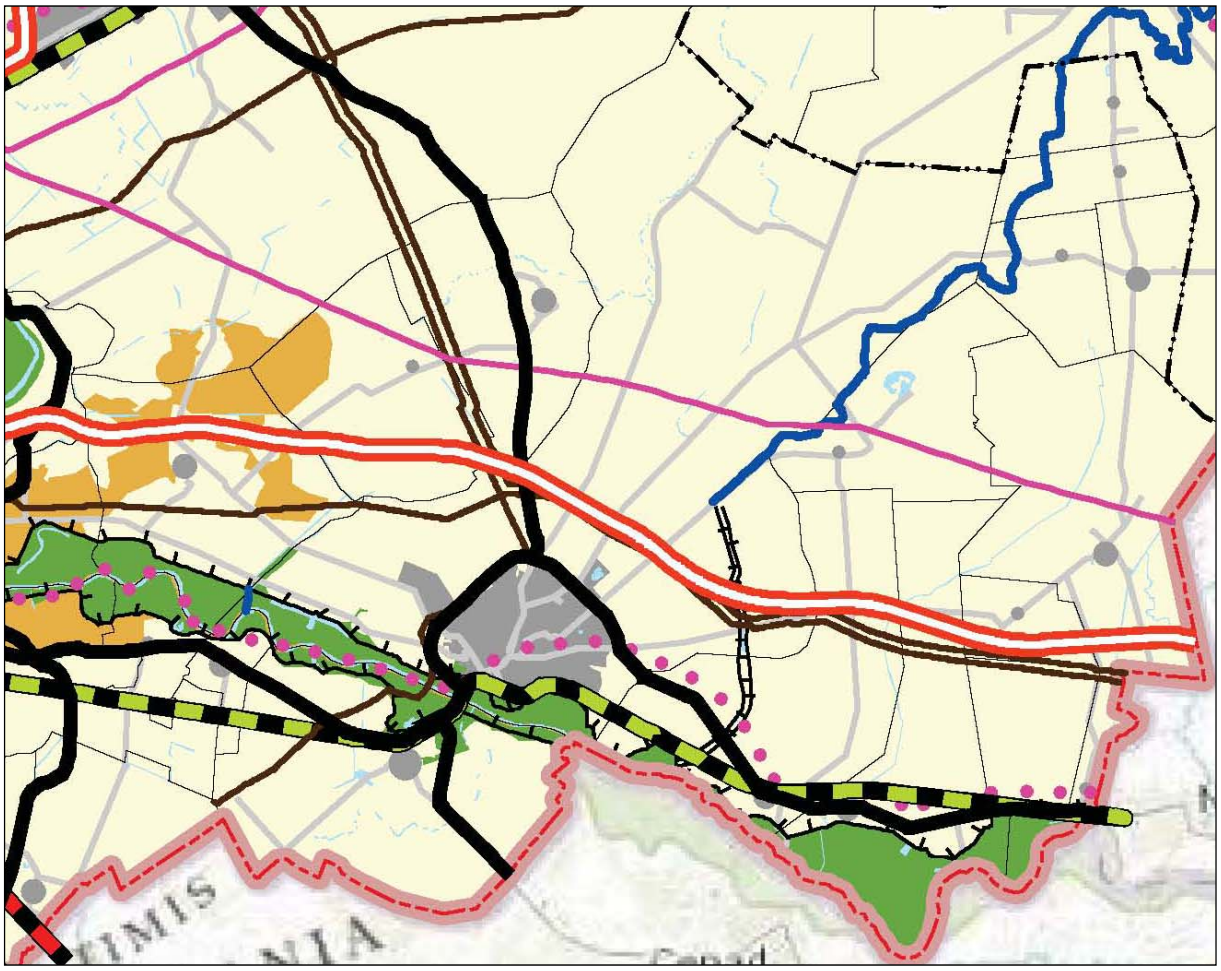

Forrás: OTrT

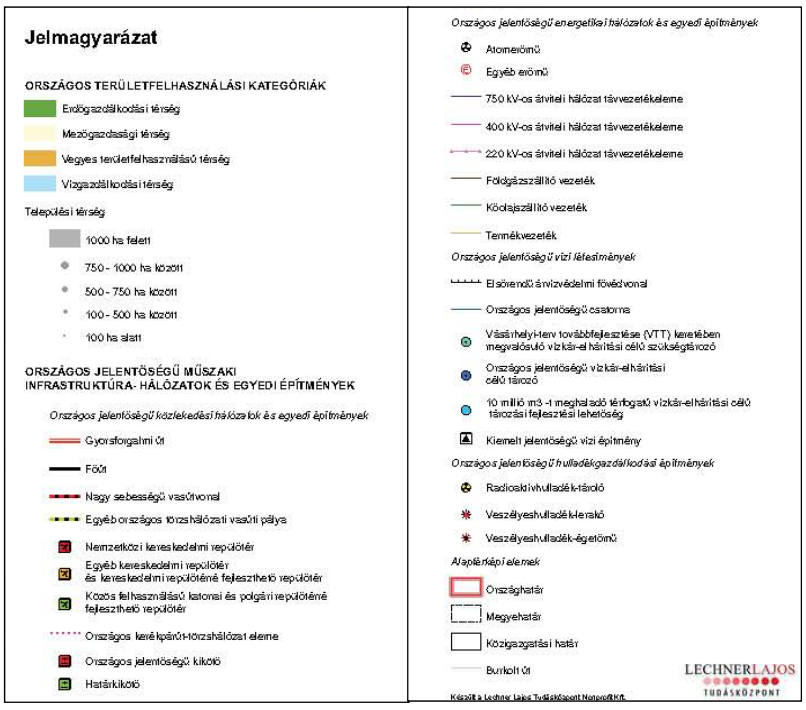

A város igazgatási területét az ország szerkezeti terve erdőgazdálkodási, mezőgazdasági, és vízgazdálkodási terület felhasználású térségbe sorolta. A belterület valódi kiterjedésével szerepel a szerkezeti terven, mint települési térség. A tervlapon szerepel még az M43 gyorsforgalmi út és a többi országos főút nyomvonala, és a meglévő országos mellékutak nyomvonalai is. Az országos kerékpárút nyomvonala a városközpontban halad. A város igazgatási területén halad egy villamos távvezeték.

A Maros partján jelzi a területrendezési terv szerkezeti lapja az elsőrendű árvízvédelmi fővédvonalat. A vízgazdálkodási térség a Maros, az erdőgazdálkodási térség a Maros parti sáv.

***OTrT 8. §** (1) Borvidéki település szőlő termőhelyi kataszter I-II. osztályú területeihez tartozó földrészlet - a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével - beépítésre szánt területté nem minősíthető.*

A szőlőkataszterről információval rendelkezik a Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztály és hegyközségnél a hegybíró**.**

Makó város a borvidéki települések és a kataszteri területek lehatárolása szerint rendelkezésre álló adatszolgáltatás alapján (http://www.fomi.hu/portal/index.php/projektjeink/vingis/vingis-oem-ofj-terkepek) nem tartozik a borvidéki települések közé, területén szőlő termőhelyi kataszter I-II. osztályú terület nem került lehatárolásra.

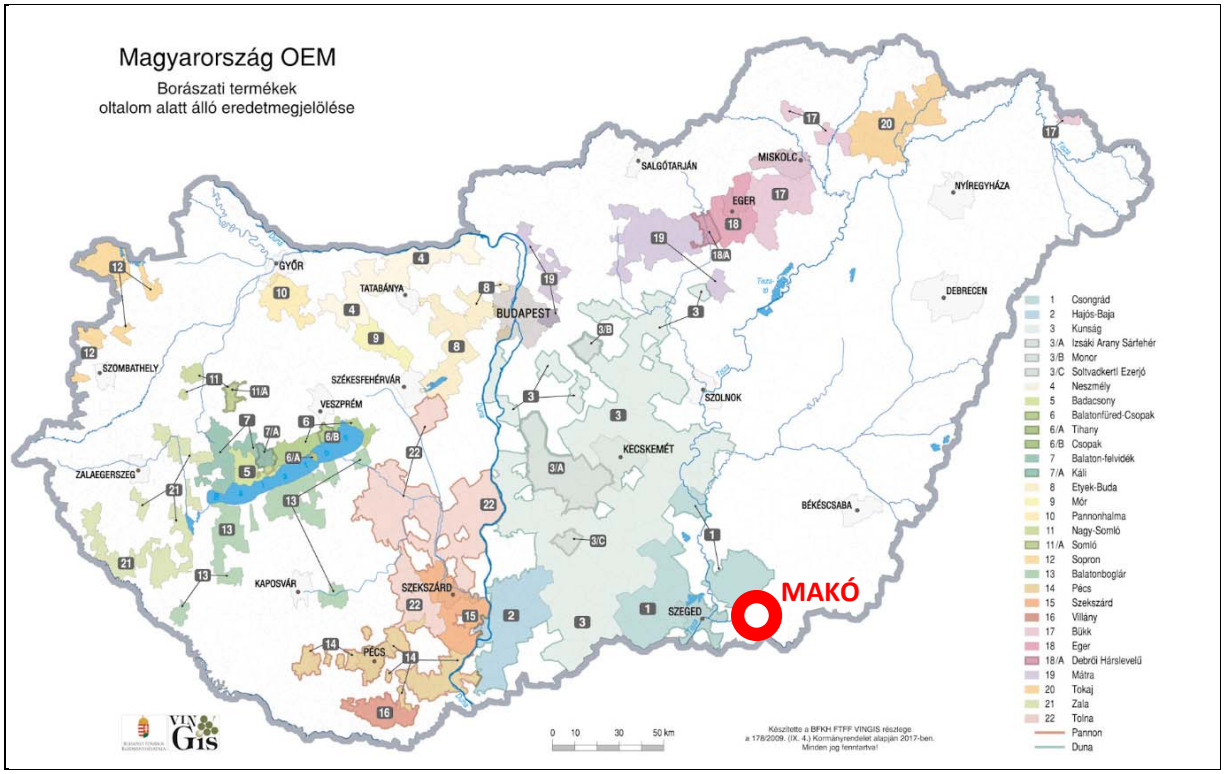

(2) Az Országos Gyümölcs Termőhely Kataszter I. és II. osztályú területeihez tartozó földrészlet - a különleges mezőgazdasági üzemi terület kivételével - beépítésre szánt területté nem minősíthető.

Termőhelyi kataszter a NAIK adatai alapján (2014. március előtt felvett területek)

ssz_x	Helyrajzi szám	Ter_ teljes	Ter_ alkalmas	Fajok	Forrás_év
20311	0560/7	10	10	BODZA, SZILVA	1999

Termőhelyi kataszter a NÉBIH által bejegyzett területekről (2014. március - 2017. március 8.)

ssz	hrsz	földrészlet teljes területe (m^2)	kataszteri besorolás	földrészlet kataszterbe sorolt területe (m^2)	fajok, amelyekre a besorolás vonatkozik
5 079	10700	2405	II. osztályú, termesztésre alkalmas	2405	dió

5 080	10701	1194	II. osztályú, termesztésre alkalmas	1194	dió
5 081	10702	417	II. osztályú, termesztésre alkalmas	417	dió
5 082	10704	1554	II. osztályú, termesztésre alkalmas	1554	dió
5 083	10706	886	II. osztályú, termesztésre alkalmas	886	dió

Az OTrT-ben meghatározott országos övezetek területi lehatárolása a megyei területrendezési tervben és a város településszerkezeti tervében pontosítható a jogszabályban meghatározott keretek között, az adatszolgáltatásra kötelezett államigazgatási szervek adatszolgáltatása alapján.

Az országos övezetek és Makó közigazgatási területének érintettsége:

3/1. számú melléklet
Országos ökológiai hálózat övezete

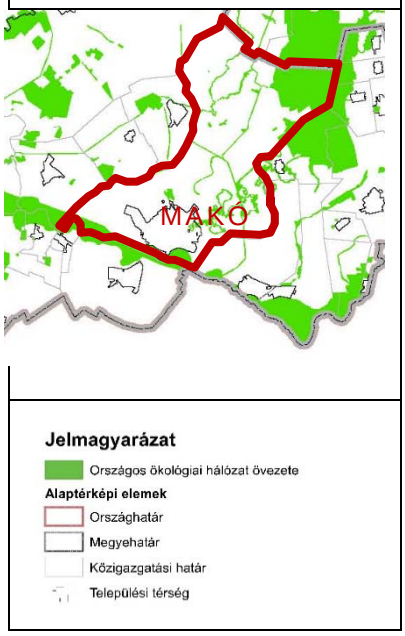

3/2. számú melléklet
Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete

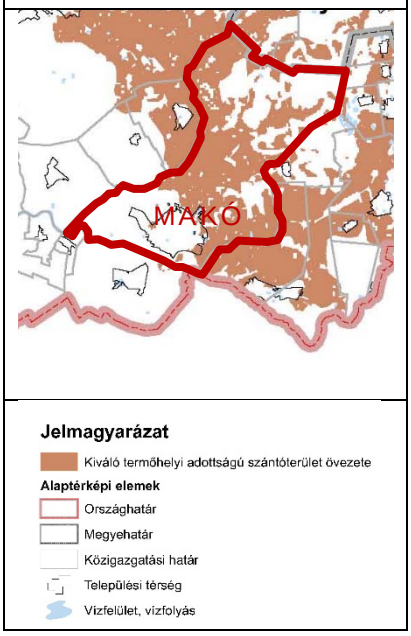

3/3. számú melléklet
Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete

3/4. számú melléklet
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete

Jelmagyarázat
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete
Alaptérképi elemek
Országhatár
Megyehatár
Közigazgatási határ
Települési térség
Vízfelület, vízfolyás

3/5. számú melléklet
Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete

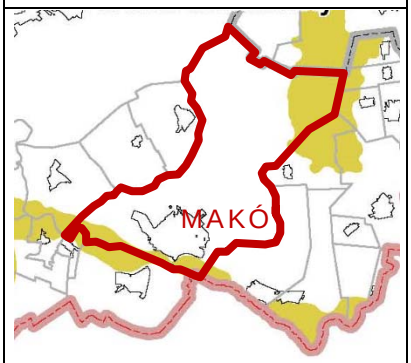

Jelmagyarázat
Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete
Alaptérképi elemek
Országhatár
Megyehatár
Közigazgatási határ
Települési térség

3/6. számú melléklet
Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete

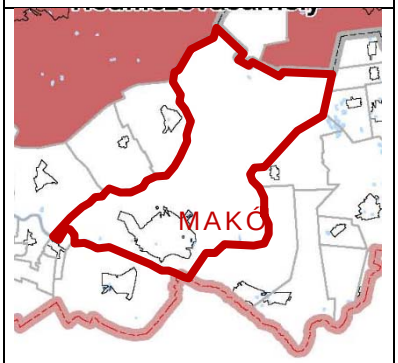

Jelmagyarázat
Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete
Alaptérképi elemek
Országhatár
Megyehatár
Közigazgatási határ
Települési térség
Vízfelület, vízfolyás

3/7. számú melléklet
Országos vízminőség-védelmi terület övezete

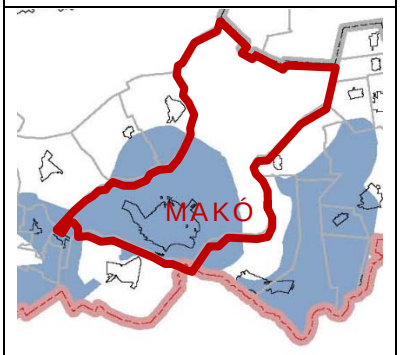

Jelmagyarázat
Országos vízminőség-védelmi terület övezete
Alaptérképi elemek
Országhatár
Megyehatár
Közigazgatási határ
Települési térség

3/8. számú melléklet
Nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területének övezete

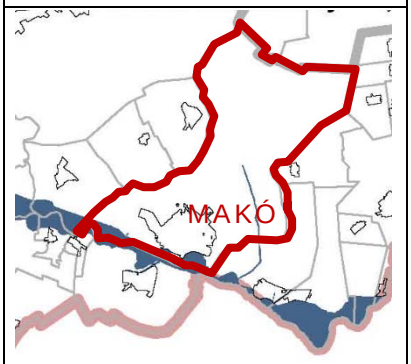

Jelmagyarázat
Nagyvízi meder területének övezete
Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területének övezete
Alaptérképi elemek
Országhatár
Megyehatár
Közigazgatási határ
Települési térség

3/9. számú melléklet
Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete

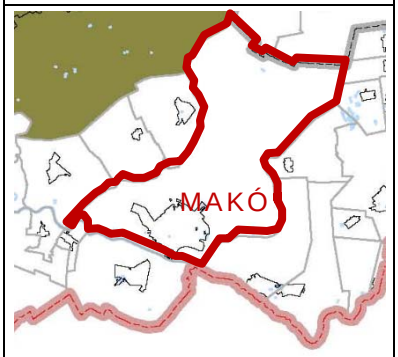

Jelmagyarázat
Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete
Alaptérképi elemek
Országhatár
Megyehatár
Közigazgatási határ
Települési térség
Vízfelület, vízfolyás

A város közigazgatási területét érintő térségi övezetek:

- 3/1. számú melléklet - Országos ökológiai hálózat övezete
  Az országos ökológiai hálózat érinti a város külterületének északkeleti sarkát és a folyó menti részeket.

- 3/2. számú melléklet - Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete
  A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete a város külterületének jelentős részét érinti, kivéve a belterülettől nyugatra lévő részeket.

- 3/3. számú melléklet - Jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete
  A jó termőhelyi adottságú szántóterület övezete a város külterületének több részét érinti, az északi külterületen, és a belterülettől nyugatra fekvő részeket.

- 3/4. számú melléklet - Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete
  A kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete a városnak csak nagyon kicsi területét, főleg a folyó menti sávokat érinti.

- 3/5. számú melléklet - Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete
  A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete a folyó menti részeit, valamint a város külterületének északkeleti sarkát érinti.

- 3/7. számú melléklet - Országos vízminőség-védelmi terület övezete
  Az országos vízminőség-védelmi terület övezete a település igazgatási területének a belterületét és annak környezetét érinti.

- 3/8. számú melléklet - Nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területének övezete
  A nagyvízi meder és a Vásárhelyi-terv továbbfejlesztése keretében megvalósuló vízkár-elhárítási célú szükségtározók területének övezetei közül a nagyvízi meder területének övezete érinti a település folyó menti sávját.

A város közigazgatási területét nem érintő térségi övezetek:

- 3/6. számú melléklet - Világörökségi és világörökségi várományos terület övezete
- 3/9. számú melléklet - Kiemelt fontosságú honvédelmi terület övezete

1.3.2 Csongrád Megye Területrendezési Terve

A Csongrád Megyei Közgyűlés 10/2012. (III. 19.) önkormányzati rendelettel módosította 21/2005. (XII. 1.) önkormányzati rendeletét Csongrád Megye Területrendezési Tervéről. A rendelet célja, hogy meghatározza a megye egyes térségei területfelhasználásának feltételeit, a műszaki-infrastrukturális hálózatok összehangolt térbeli rendjét, tekintettel a fenntartható fejlődésre, valamint a területi, táji, természeti, ökológiai és kulturális adottságok, értékek megőrzésére, illetve az erőforrások védelmére.

1-6. ábra: Makó Csongrád megye Területrendezési Tervében (kivágat)

A megyei területrendezési terv értelmében Makó város közigazgatási területét az alábbi országos és térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok, valamint egyedi építmények érintik:

1-5. táblázat: Infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények

A megyét érintő országos jelentőségű elemek	A megyét érintő térségi jelentőségű elemek
Gyorsforgalmi út: • M43: Szeged (M5) – Csanádpalota – (Románia) (TEN-T hálózat része)	Térségi mellékutak: • Makó [Rákos]–Pitvaros–(Mezőhegyes) • Makó-(Tótkomlós-Kaszaper-Csanádapáca-Gerendás-Csorvás)–Szatymaz (5.sz. főút)-Sándorfalva–Algyő (47. sz. főút) • (Tótkomlós)–Csanádpalota–Kövegy–Makó (43.sz. főút)
Főutak: • 43. sz. főút: Szeged (5. sz. főút) – Makó – Nagylak – (Románia) • Új főúti kapcsolatok: Hódmezővásárhely (47. sz. főút) – Makó (43.sz. főút)	Térségi jelentőségű logisztikai központ: Makó
Főutak tervezett településelkerülő- szakaszai: • 43. sz. főút: Makó	
Egyéb országos törzshálózati vasútvonalak: • (Tiszatenyő) – Szentes - Hódmezővásárhely – Makó • Szeged – (Békéscsaba – Kötegyán – (Románia))	
Országos kerékpárút törzshálózat elemei: • 51. Csongrádi kerékpárút: (Románia) – Nagylak – Makó – Szeged – (Kiskunmajsa – Jászszentlászló – Bugac)	Térségi kerékpárúthálózat elemei: • Makó – Hódmezővásárhely –Szentes (Kunszentmárton) • Makó – (Tótkomlós) • Makó – Szeged, a Maros jobb oldali árvízvédelmi töltésén
	Személyforgalmi kikötők: • Makó
	Kiserőművek • Szélerőmű park: Makó
400 kV-os átviteli hálózat távvezeték elemei: • Sándorfalva - országhatár - (Románia)	120 KV-os vezeték: • Szeged [Sándorfalvi út] – Makó
Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállító-vezetékek: • Algyő - Nagylak - országhatár - (Románia) • Hódmezővásárhely - Makó - országhatár - (Románia) (Románia) - országhatár- Nagylak - Hódmezővásárhely - (Kecskemét - Adony-Székesfehérvár - Mór - TétRajka – országhatár - (Ausztria))	
Elsőrendű árvízvédelmi fővonalak: • 11.07. számú Maros jobb parti árvízvédelmi	Másodrendű árvízvédelmi fővonalak: • 2.95.10 sz. Hódmezővásárhely-Makó vasúti

szakasz 13+940 - 27+900 tkm szelvények közötti része • Sámson-Apátfalvi főcsatorna jobb és bal parti visszatöltésezése a Királyhegyes-Száraz-éri főcsatorna torkolatáig	töltés • 2.95.12 sz. Ürmösi keresztgát lokalizációs- és másodrendű védvonalak

Makót érintő térségi területfelhasználási kategóriák a következők:

- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vegyes területfelhasználású térség
- Vízgazdálkodási térség
- Városias települési térség
- Hagyományosan vidéki települési térség

1-7. ábra: A területfelhasználás rendszere

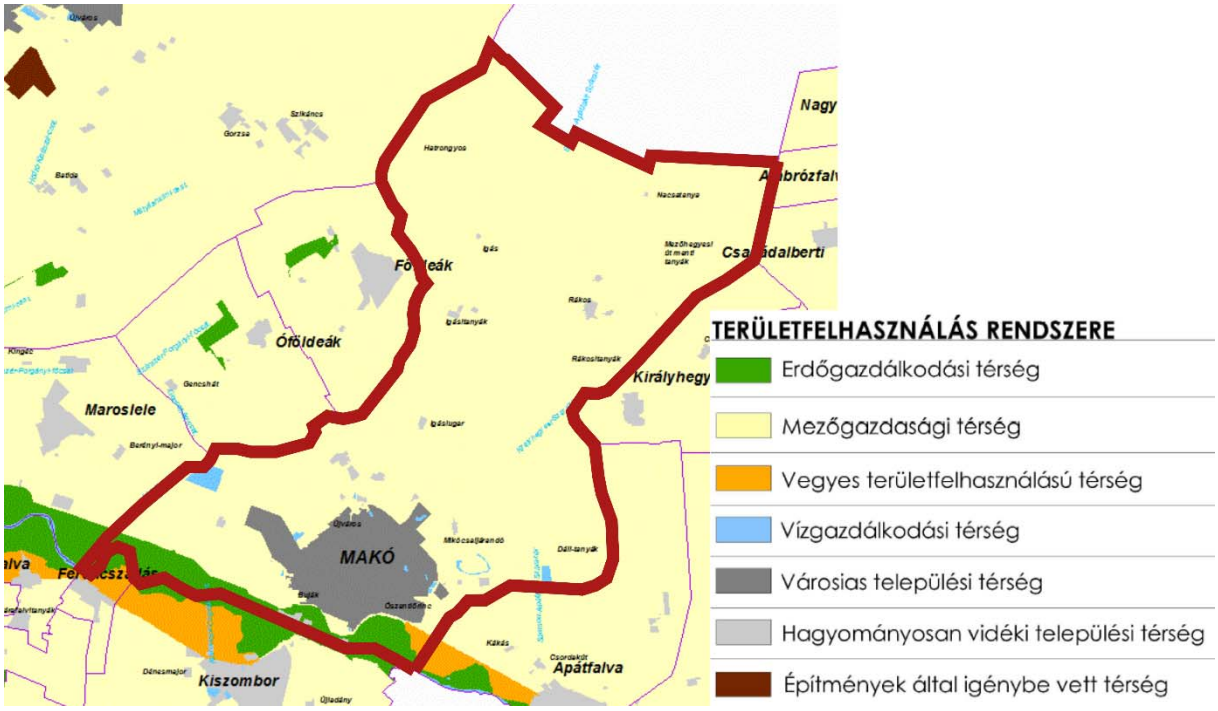

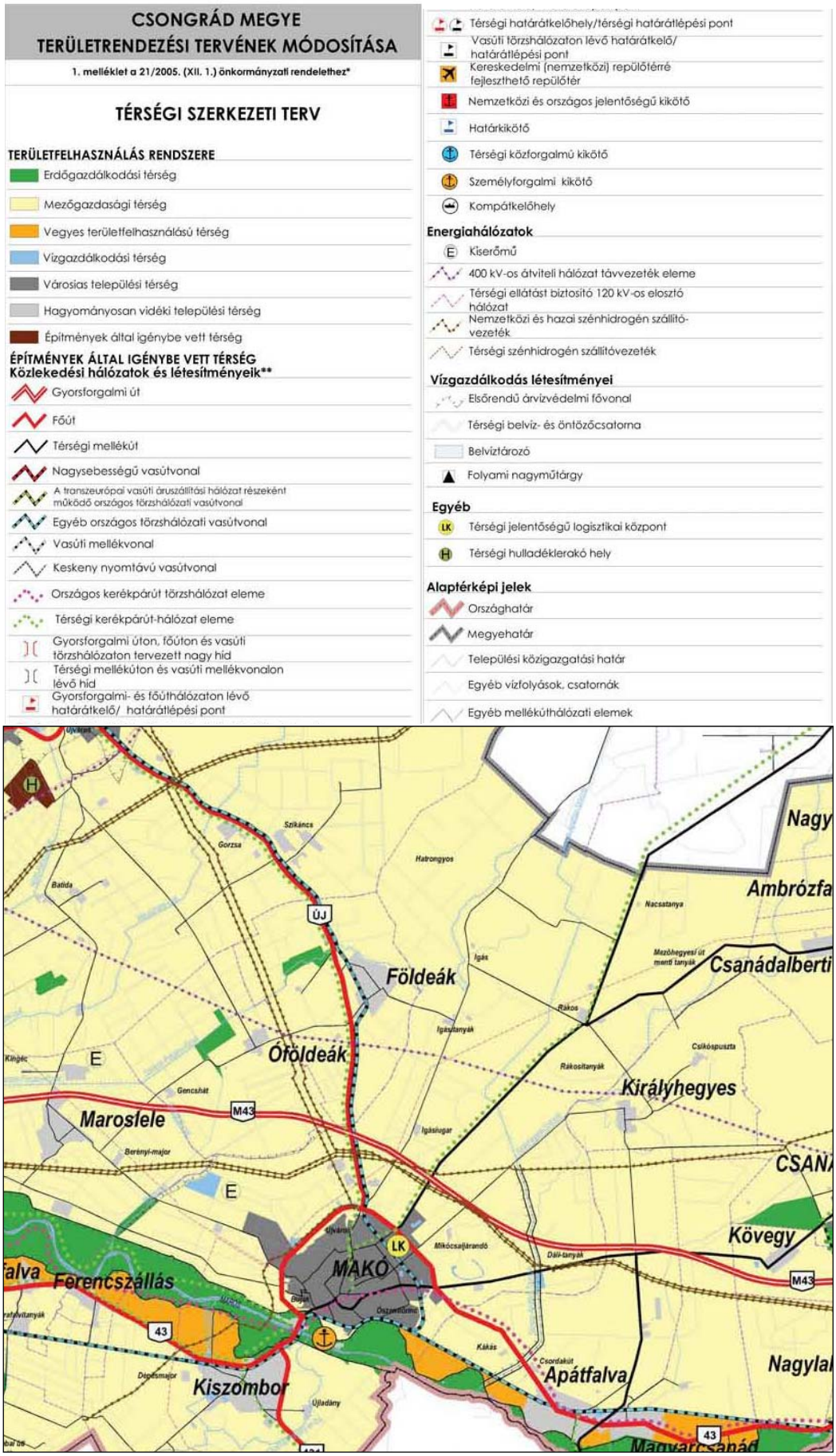
CSONGRÁD MEGYE
TERÜLETRENDEZÉSI TERVÉNEK MÓDOSÍTÁSA
1. melléklet a 21/2005. (XII. 1.) önkormányzati rendelethez*
TÉRSÉGI SZERKEZETI TERV
TERÜLETFELHASZNÁLÁS RENDSZERE
Erdőgazdálkodási térség
Mezőgazdasági térség
Vegyes területfelhasználású térség
Vízgazdálkodási térség
Városias települési térség
Hagyományosan vidéki települési térség
Építmények által igénybe vett térség
ÉPÍTMÉNYEK ÁLTAL IGÉNYBE VETT TÉRSÉG
Közlekedési hálózatok és létesítményeik**
Gyorsforgalmi út
Főút
Térségi mellékút
Nagysebességű vasútvonal
A transzeurópai vasúti áruszállítási hálózat részeként működő országos törzshálózati vasútvonal
Egyéb országos törzshálózati vasútvonal
Vasúti mellékvonal
Keskeny nyomtávú vasútvonal
Országos kerékpárút törzshálózat eleme
Térségi kerékpárút-hálózat eleme
Gyorsforgalmi úton, főúton és vasúti törzshálózaton tervezett nagy híd
Térségi mellékúton és vasúti mellékvonalon lévő híd
Gyorsforgalmi- és főúthálózaton lévő határátkelő/ határátlépési pont
Térségi határátkelőhely/térségi határátlépési pont
Vasúti törzshálózaton lévő határátkelő/ határátlépési pont
Kereskedelmi (nemzetközi) repülőtérré fejleszthető repülőtér
Nemzetközi és országos jelentőségű kikötő
Határkikötő
Térségi közforgalmú kikötő
Személyforgalmi kikötő
Kompátkelőhely
Energiahálózatok
Kiserőmű
400 kV-os átviteli hálózat távvezeték eleme
Térségi ellátást biztosító 120 kV-os elosztó hálózat
Nemzetközi és hazai szénhidrogén szállító-vezeték
Térségi szénhidrogén szállítóvezeték
Vízgazdálkodás létesítményei
Elsőrendű árvízvédelmi fővonal
Térségi belvíz- és öntözőcsatorna
Belvíztározó
Folyami nagyműtárgy
Egyéb
Térségi jelentőségű logisztikai központ
Térségi hulladéklerakó hely
Alaptérképi jelek
Országhatár
Megyehatár
Települési közigazgatási határ
Egyéb vízfolyások, csatornák
Egyéb mellékúthálózati elemek
Nagy
Ambrózfa
Csanádalberti
Földeák
Óföldeák
Marosiele
Királyhegyes
Kövegy
MAKÓ
Ferencszállás
Kiszombor
Apátfalva
Nagylak
Magyarcsanád
ÚJ
M43
LK
E
43

A 21/2005. (XII. 1.) ÖNKORMÁNYZATI RENDELET 4. MELLÉKLETE: TELEPÜLÉSEK 3. MELLÉKLET 1-14. PONTJA SZERINTI ORSZÁGOS ÉS MEGYEI ÖVEZETEK ÁLTALI ÉRINTETTSÉGE*

kistérség	Település	A RENDELET 3. MELLÉKLETÉNEK PONTJA ALAPJÁN																			
		1.			2.	3.		4.	5.		6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.		13.		14.
		Országos ökológiai hálózat			Kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek övezete	Kiváló termőhelyi adottságú erdőterületek övezete			Országos jelentőségű tájkép-védelmi terület övezete				Felszíni vizek vízminőség-védelmi vízgyűjtő-területének övezete	Ásványi nyersanyag-gazdálko-dási terület övezete	Együtt tervezhető térségek övezete	Kiemelt fontosságú meglévő honvédelmi terület övezete				
		Magterület övezete	Ökológiai folyosó övezete	Pufferterület övezete			Erdő-telepítésre alkalmas terület övezete	Térségi komplex tájrehabili-tációt igénylő terület övezete		Térségi jelentőségű tájkép-védelmi terület övezete	Térségi hulladéklerakó-hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezete	Történeti települési terület övezete	Kiemelten érzékeny felszín alatti vízminőség-védelmi terület övezete				Honvédelmi terület övezete	Rendsze-resen belvízjárta terület övezete	Nagyvízi meder övezete	Szél-erózionak kitett terület által érintett települések övezete
Csongrád	Csongrád	x	x	x		x	x	x		x	x	x			x				x	x	x
	Csanytelek	x	x	x		x	x			x	x								x	x	x
	Felgyő	x	x	x		x	x			x	x				x				x	x	x
	Tömörkény	x	x	x	x	x	x		x										x	x	x
Hódmező-vásárhely	Hódmezővásárhely	x	x	x	x	x	x	x	x		x	x			x	x	x		x	x	x
	Mindszent	x	x	x	x	x	x			x	x				x				x	x	
	Mártély		x	x		x	x		x		x									x	
	Székkutas	x	x	x		x		x	x		x								x		x
Kistelek	Kistelek	x	x			x	x	x		x					x				x		x
	Baks	x	x			x	x		x											x	x
	Balástya	x	x	x		x	x	x		x					x						x
	Csengele	x	x	x		x	x			x					x				x		x
	Öpusztaszer	x	x	y		x	x		x			x									x
	Pusztaszer	x	x		x	x	x	x	x										x		x
Makói	Csanádpalota	x	x	x		x	x	x		x			x						x	x	
	Maká	x	x	x	x	x	x	x		x	x	x							x	x	x
	Kiszombor		x		x	x	x			x	x	x							x	x	
	Ambrózfalva	x	x	x	x	x				x			x	x							x
	Apátfalva		x		x	x	x			x	x									x	x
	Csanádalberti	x	x	x		x				x			x								
	Ferencszállás		x		x	x	x			x	x									x	
	Földeák	x	x	x	x	x	x	x		x	x										x
	Királyhegyes	x	x	x		x				x											
	Klárafalva		x			x	x			x						x				x	
	Kövegy		x			x					x										
	Magyarcsanád		x		x	x	x			x	x									x	
	Maroslele		x		x	x	x			x	x									x	
	Nagyér	x	x	x	x	x				x			x	x							x
	Nagylak		x			x	x			x	x									x	
	Ótdeák		x		x	x	x				x										x
	Pitvaros		x		x	x							x	x							
Mórahalmi	Mórahalom	x	x	x		x	x	x		x					x				x		x
	Ásotthalom	x	x	x		x	x	x		x									x		x
	Bordány	x	x				x			x											x
	Forráskút	x	x			x	x			x											x
	Öttömös	x	x	x		x	x			x											x
	Pusztamérges	x	x			x	x			x											x
	Ruzsa	x	x	x		x	x			x											x
	Üllés	x	x			x	x			x											x
	Zákányszék	x	x	x		x	x			x											x

*Módosította: 10/2012. (III. 19.) önkormányzati rendelet 6. §-a. Hatályos: 2012. március 20-tól.

A megyei területrendezési terv Makót érintő övezetei:

1.1. Magterület övezete

1.2. Ökológiai folyosó övezete

1.3. Pufferterület övezete

2. Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete

3.1. Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete

3.2. Erdőtelepítésre alkalmas terület övezete

4. Térségi komplex tájrehabilitációt igénylő terület övezete*

5. Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete

6. Térségi hulladéklerakó- hely kijelöléséhez vizsgálat alá vonható terület övezete*

7. Történeti települési terület övezete*

13.1. Rendszeresen belvízjárta terület övezete

13.2. Nagyvízi meder övezete *

14. Szélerózionak kitett terület által érintett települések övezete*

*Az OTrT módosításával megszüntetett övezet, a továbbiakban nem kell alkalmazni.

3.1. számú melléklet
Országos ökológiai hálózat övezetei

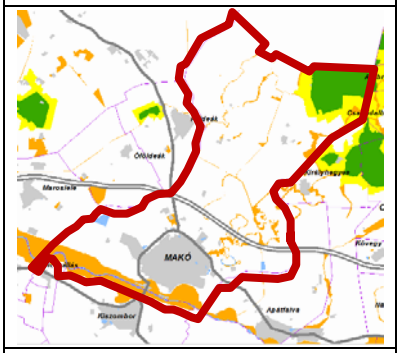

Magterület
Ökológiai folyosó
Pufferterület

3.2. számú melléklet
Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület övezete

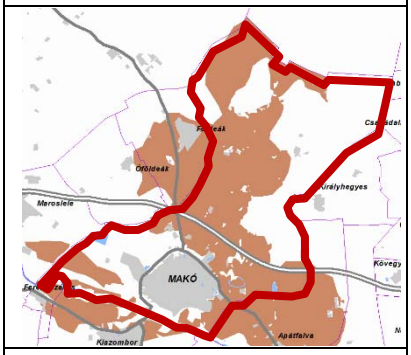

Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület

3.3. számú melléklet
Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület övezete és Erdőtelepítésre alkalmas terület övezete

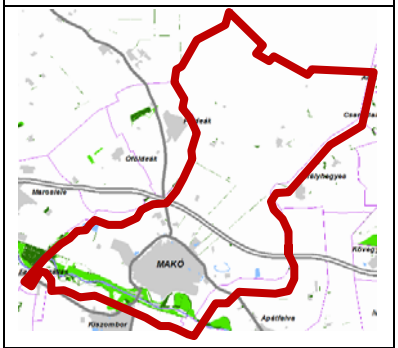

Kiváló termőhelyi adottságú erdőterület
Erdőtelepítésre alkalmas terület

3.1. A település folyó menti és más, kisebb vízfolyás menti sávja az ökológiai folyosó része. Magterületi övezet az északkeleti településrészen egy nagyobb területet érint, ehhez puffer területi övezet kapcsolódik.

3.2. A kiváló termőhelyi adottságú szántóterület a település külterületének jelentős részét érinti.

3.3. A kiváló termőhelyi adottságú erdőterület és az erdőtelepítésre alkalmas (javasolt) terület övezete érinti a településnek a folyó menti részét.

3.5. számú melléklet
Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület övezete

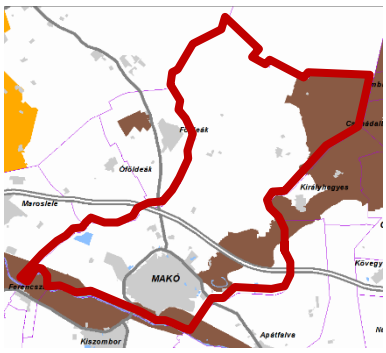

Térségi jelentőségű tájképvédelmi terület

3.8. számú melléklet
Rendszeresen belvízjárta terület övezete és Nagyvízi meder övezete*

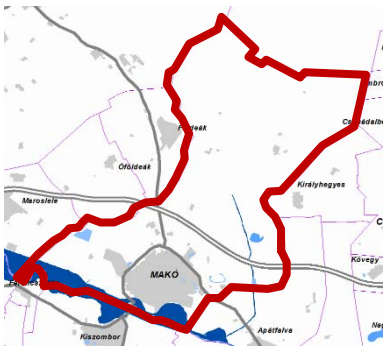

Nagyvízi meder
Rendszeresen belvízjárta terület

3.5. Az övezet érinti a folyó menti területeket és a keleti településrészt.

3.8. A rendszeresen belvíz járta térség a város belterületének több foltját érinti.

1.3.3 Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. törvény

A Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX. - 2019. március 15-től hatályos - törvény alapján az Ország Szerkezeti Tervének térségi területfelhasználása szerint Makó Város területe

- erdőgazdálkodási térség
- mezőgazdasági térség
- vízgazdálkodási térség
- települési térség

országos területfelhasználási kategóriákra osztható.

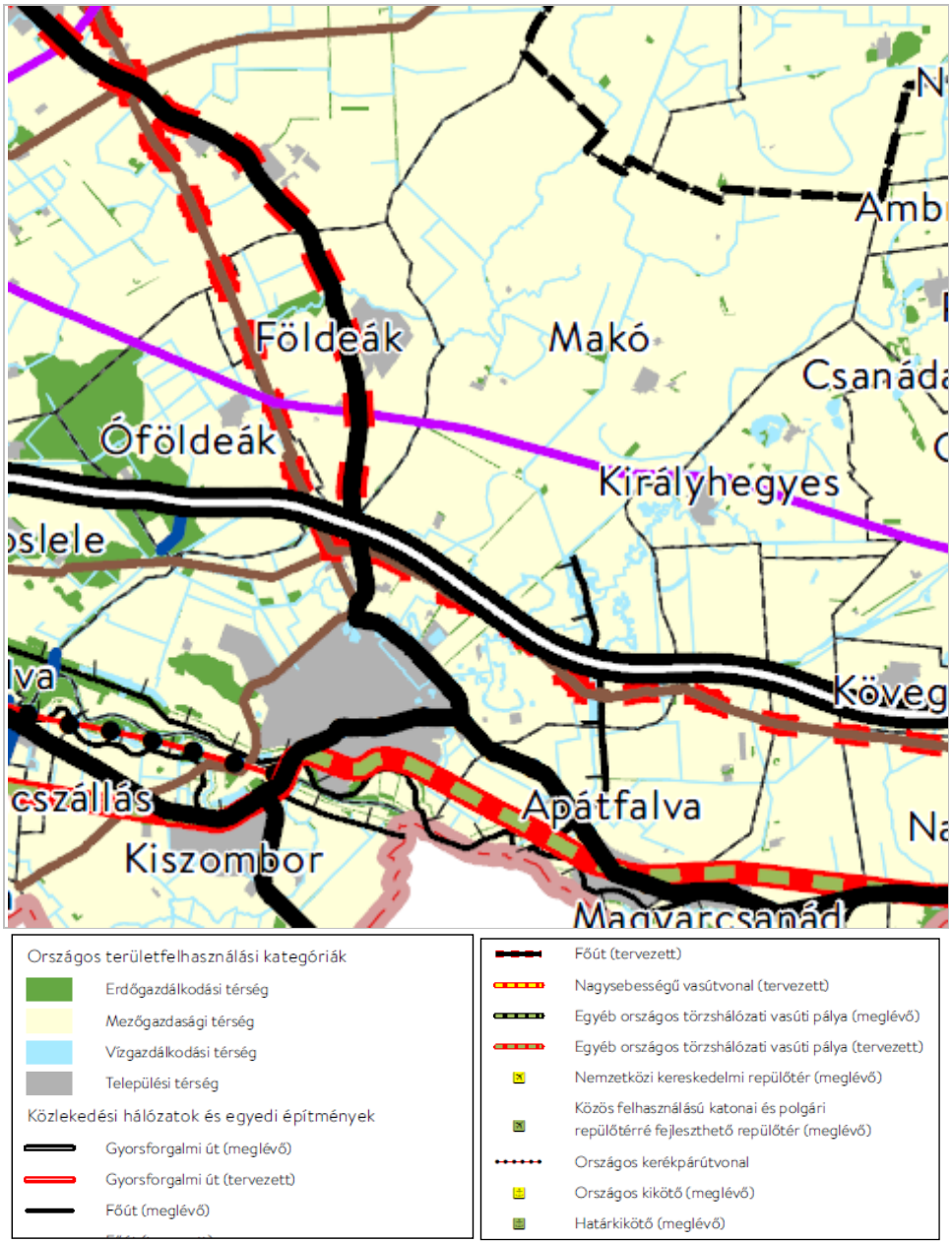

2. melléklet: Az Ország Szerkezeti Terve Makó városra vonatkozó részlete

14. § (1) Az országos közlekedési infrastruktúra-hálózatok és a műszaki infrastruktúra egyedi építményeinek térbeli rendjét és az országos jelentőségű építmények elhelyezkedését a 2. melléklet, e térbeli rend szempontjából meghatározó települések felsorolását pedig a 4/1-4/6. melléklet tartalmazza.

(4) A villamosenergia-átviteli hálózat távvezetékeit, továbbá a nemzetközi és hazai szénhidrogénszállító-vezetékek térbeli rendjét a 2. melléklet, e térbeli rend szempontjából meghatározó települések felsorolását pedig a 4/8. és a 4/9. melléklet tartalmazza.

(5) Az országos vízi létesítmények térbeli rendjét a 2. melléklet, ezek felsorolását pedig a 4/10. melléklet tartalmazza.

4/1. melléklet a 2018. évi CXXXIX. törvényhez

Az országos közúthálózat távlati gyorsforgalmi és főúti elemei, valamint a fővárosi térszerkezetet meghatározó főutak

1. Távlati gyorsforgalmi utak

A	B	C	
1.		Meglévő szakasz	Tervezett szakasz
18.	M43:	Szeged (M5) - Csanádpalota - (Románia)	

3. Távlati főutak

3.1. Meglévő szakaszok:

	A	B
53.	43. sz. főút:	Szeged (5. sz. főút) - Makó - Nagylak - (Románia)
54.	430. sz. főút:	Makó (M43) - Makó (43. sz. főút)

3.2. Tervezett szakaszok:

	A	B
58.		Hódmezővásárhely (M47) - Makó (43. sz. főút)

4/3. melléklet a 2018. évi CXXXIX. törvényhez

Országos törzshálózati vasúti pályák

3. Tervezett országos törzshálózati vasúti pályák

	A	B
1.	Vasútvonal száma	
7.	121	Szeged - Újszeged - Nagylak - (Románia)

4/5. melléklet a 2018. évi CXXXIX. törvényhez

Országos kerékpárút-törzshálózat elemei

51. Csongrádi kerékpárútvonal:	
(Románia) - Nagylak - Makó - Szeged - Kiskunmajsa - Jászszentlászló - Bugac	

4/9. melléklet a 2018. évi CXXXIX. törvényhez

Nemzetközi és hazai szénhidrogén-szállító vezetékek

1. Meglévő földgázszállító vezetékek

A	B	
1.	száma	elhelyezkedése
146.	323:	Hódmezővásárhely - Óföldeák - Makó
147.	324:	Kübekháza - Kiszombor - Makó
167.	334:	Algyő - Makó - Nagylak - (Románia)

4/10. melléklet a 2018. évi CXXXIX. törvényhez

Országos vízi létesítmények

4. Országos csatornák

4.1. Meglévő országos csatornák

	A	B
1.	Csatorna neve	Érintett települések
62.	Maros jobb parti tápcsatorna	Makó

Magyarország és egyes kiemelt térségeinek területrendezési tervéről szóló 2018. évi CXXXIX törvény 3/1. – 3/5. mellékletei közül az alábbiak érintik Makó város területét:

- 3/1. melléklet: Ökológiai hálózat magterületének övezete, az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete és az ökológiai hálózat pufferterületének övezete
- 3/2. melléklet: Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete
- 3/3. melléklet: Erdők övezete

3/1. melléklet: Ökológiai hálózat magterületének övezete, az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának területének övezete és az ökológiai hálózat pufferterületének övezete

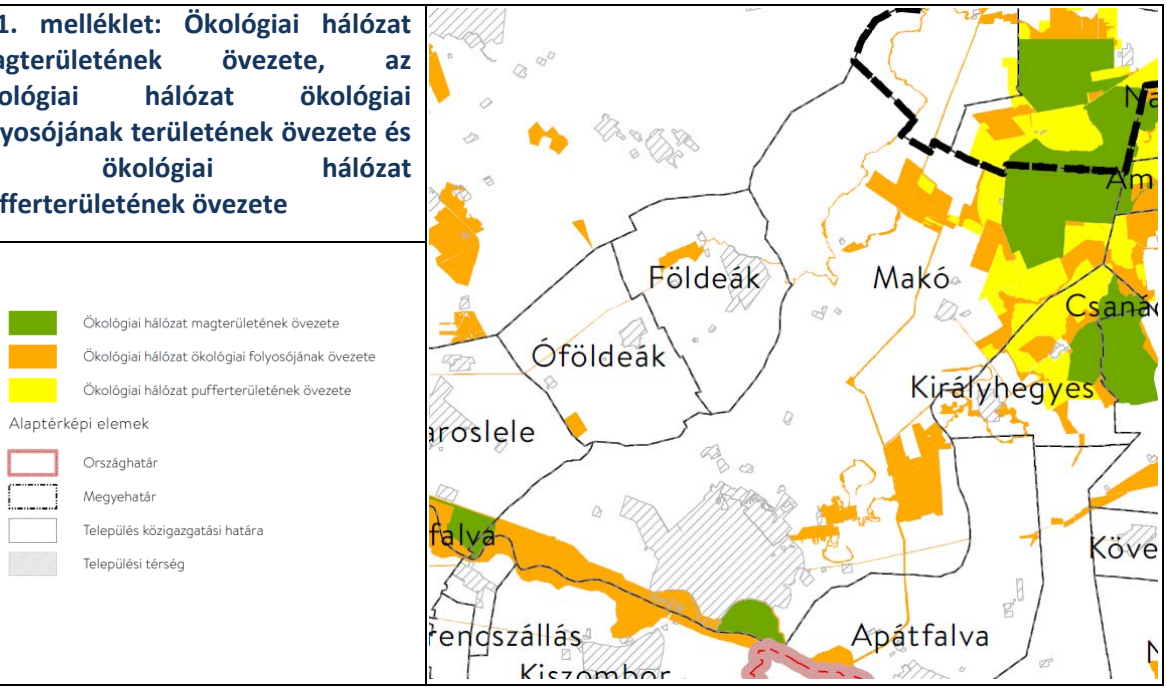

Az Ökológiai hálózat magterületének övezete, az ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete és az ökológiai hálózat pufferterületének övezete is érinti a város közigazgatási területét.

3/2. melléklet: Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete

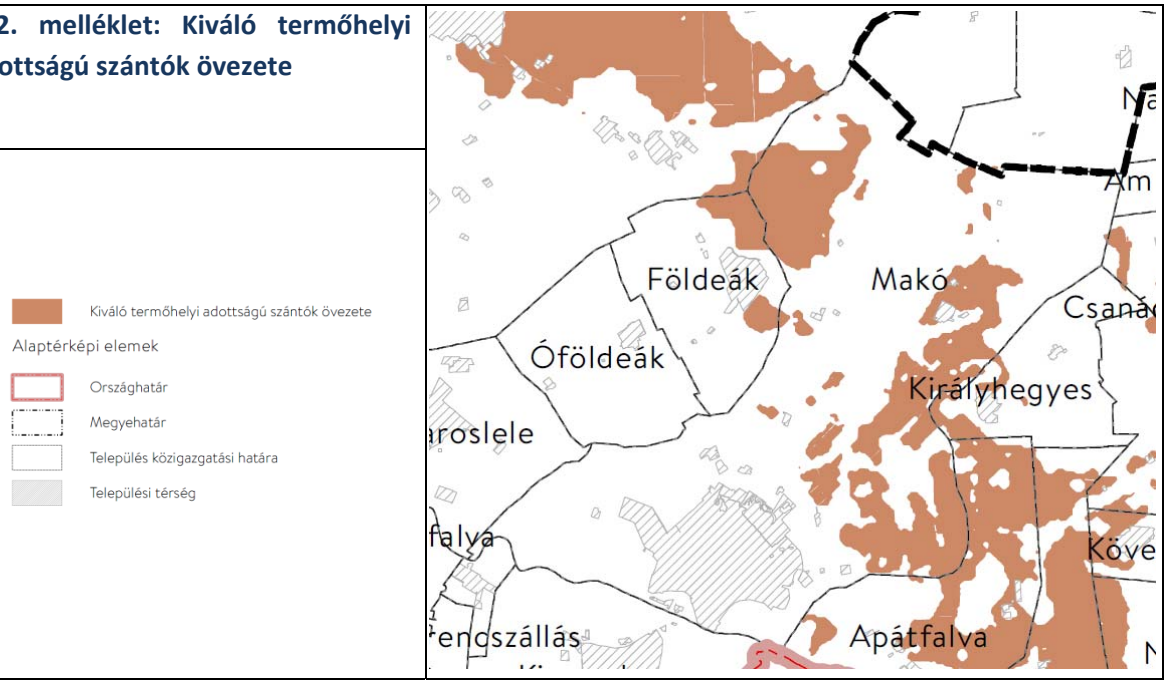

A Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete érinti Makó város közigazgatási területét.

3/3. melléklet: Erdők övezete

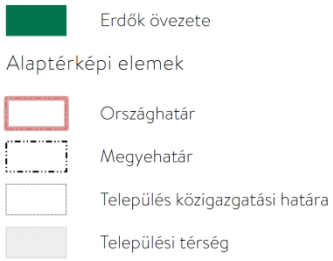

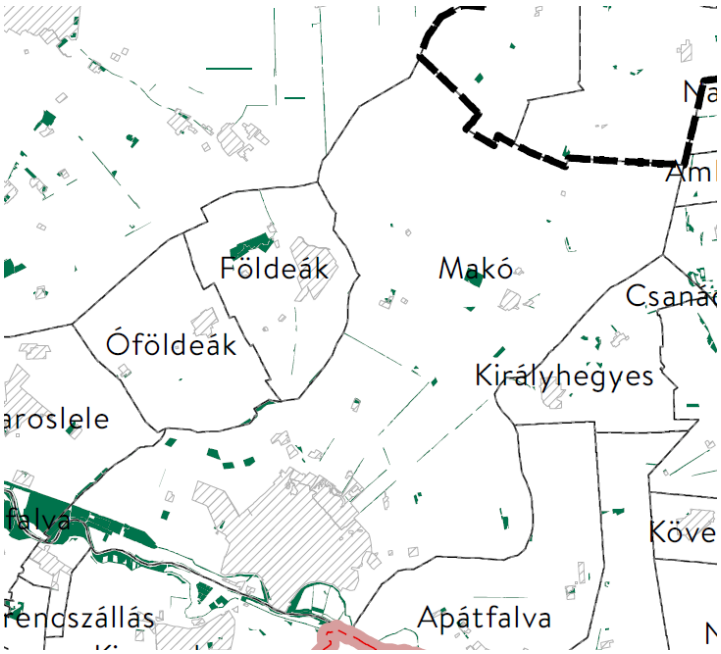

Az Erdők övezete érinti Makó város közigazgatási területét.

3/4. melléklet: Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete által érintett települések

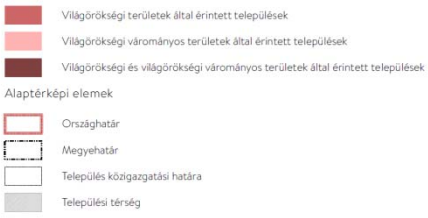

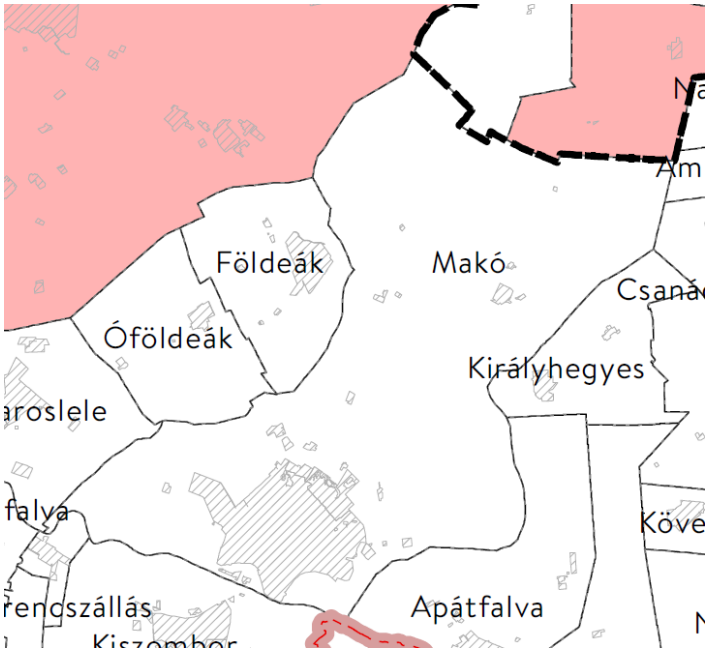

Makó város közigazgatási területe nem tartozik a Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete által érintett települések közé.

3/5. melléklet: Honvédelmi és katonai célú terület övezete által érintett települések

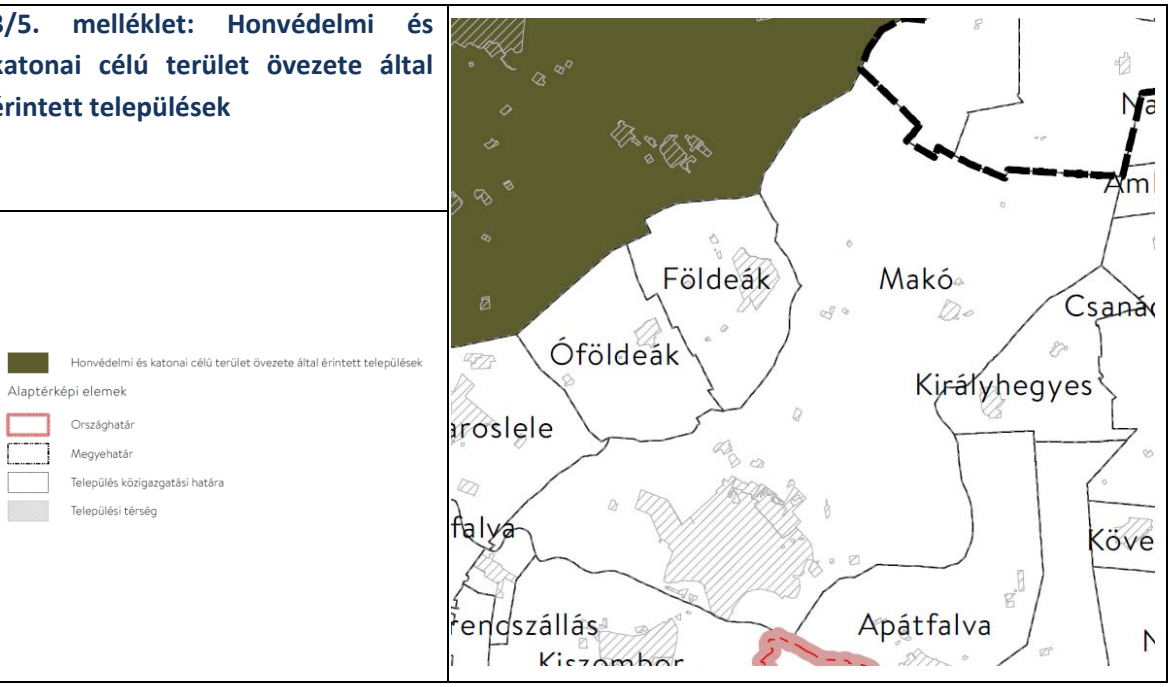

Makó város közigazgatási területe nem tartozik a Honvédelmi és katonai célú terület övezete által érintett települések közé.

1.3.4 A MATrT 19. § (1) bekezdésével összhangban, az Országos Övezeti Terv részét képező, a területrendezési tervek készítésének és alkalmazásának kiegészítő szabályozásáról szóló 9/2019. (VI.14.) MvM rendeletben megállapított országos övezetek

1. melléklet: Jó termőhelyi adottságú szántók övezete

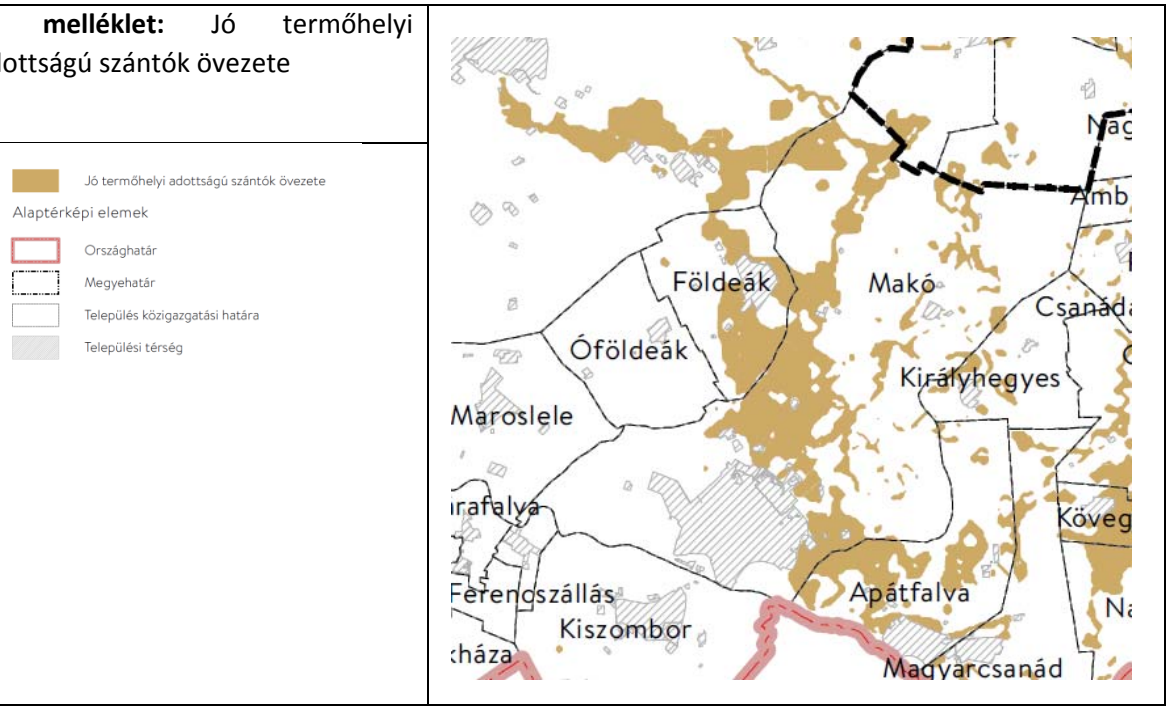

A város területét a Jó termőhelyi adottságú szántók övezete érinti.

2. melléklet: Erdőtelepítésre javasolt terület övezete

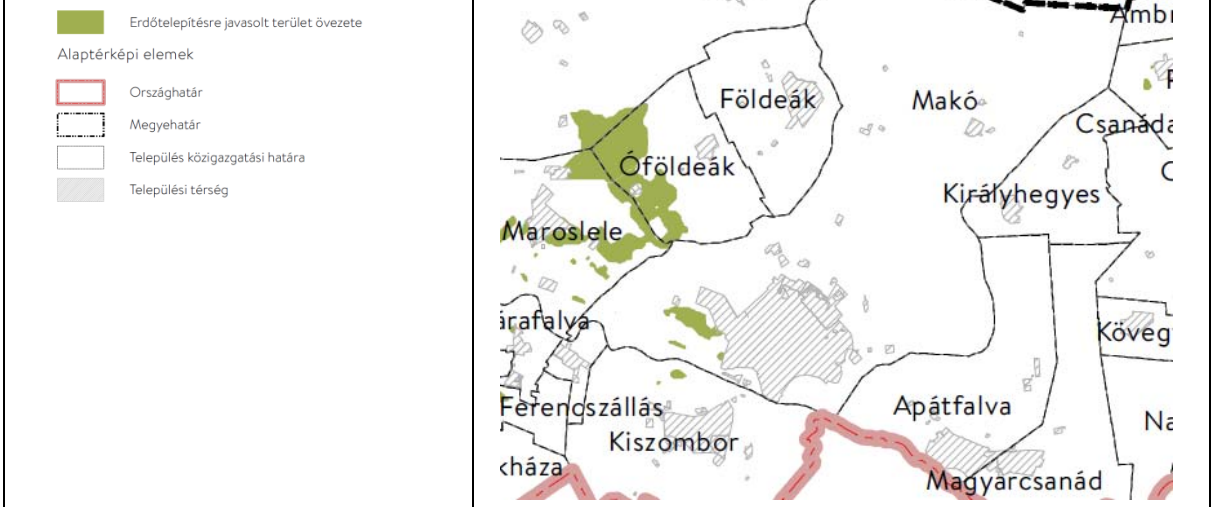

A város területét az Erdőtelepítésre javasolt terület övezete érinti.

3. melléklet: Tájképvédelmi terület övezete

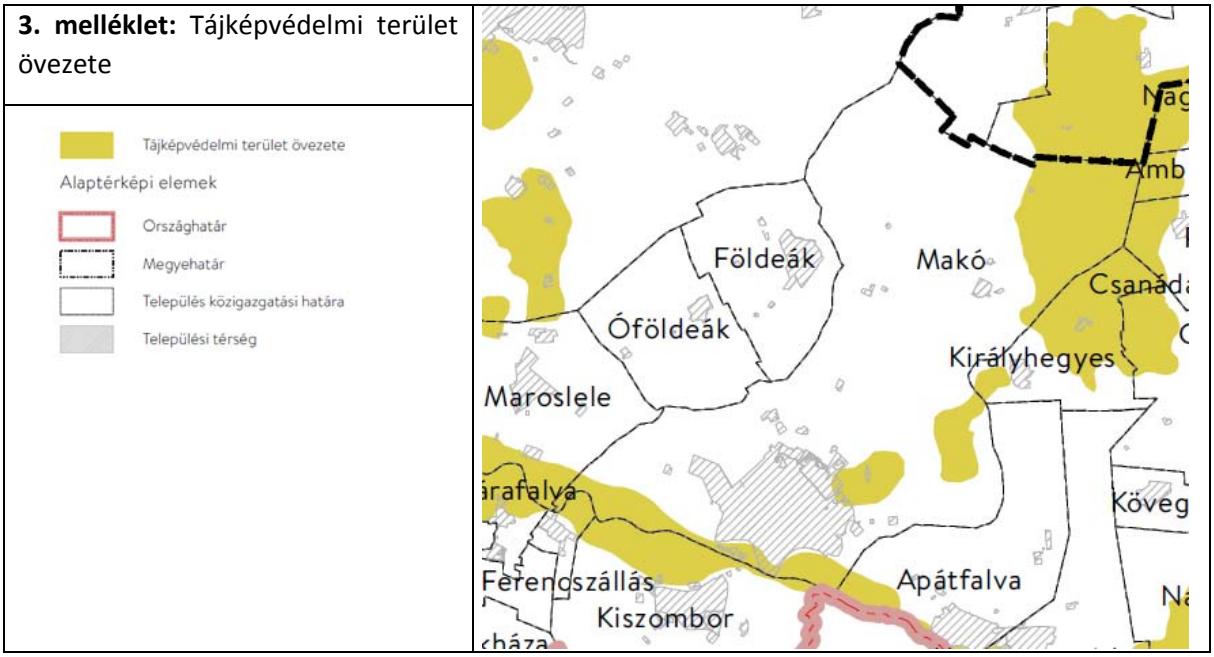

A város területét a Tájképvédelmi terület övezete érinti.

4. melléklet: Vízminőség-védelmi terület övezete

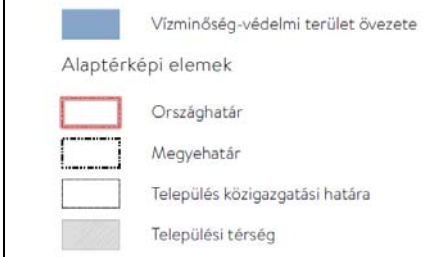

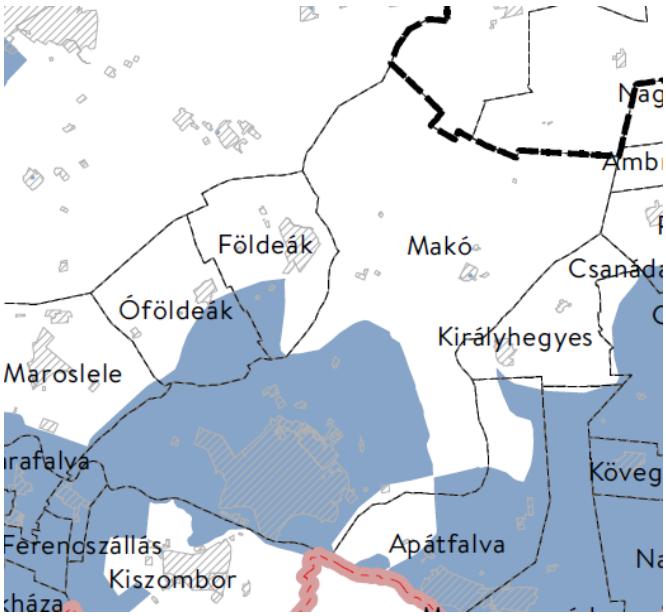

A város területét a Vízminőség-védelmi terület övezete érinti.

5. melléklet: Nagyvízi meder övezete

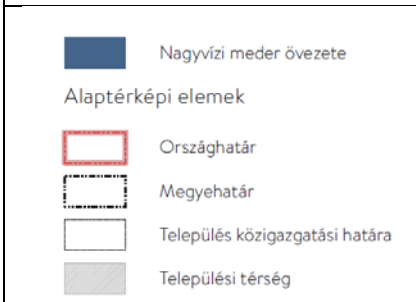

A város területét a Nagyvízi meder övezete nem érinti.

6. melléklet: VTT-tározók övezete

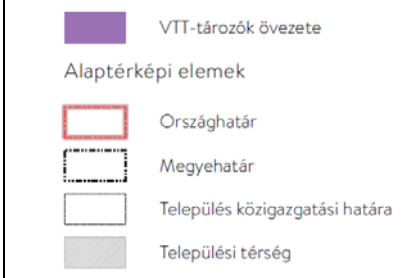

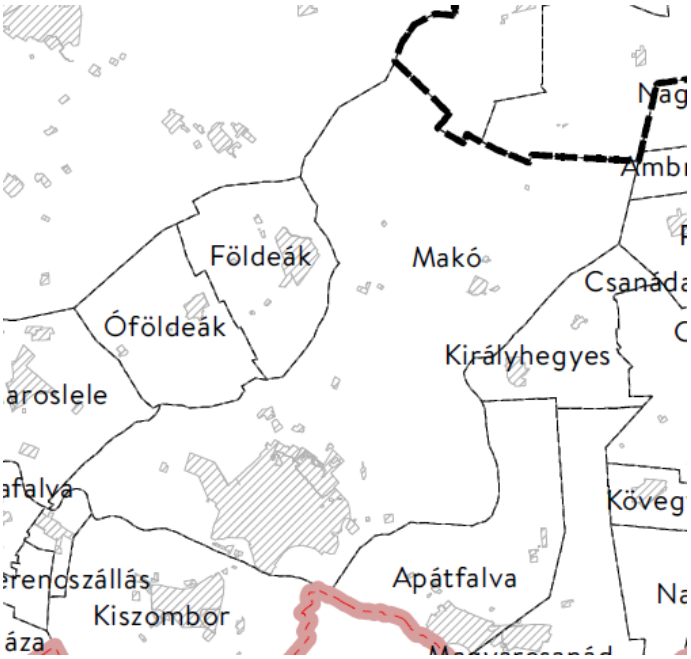

A város területét a VTT-tározók övezete nem érinti.

	Az országos övezetek a MATrT 19. § (1) bekezdés alapján	**Makó város érintettsége**
1.	Ökológiai hálózat magterületének övezete	+
2.	Ökológiai hálózat ökológiai folyosójának övezete	+
3.	Ökológiai hálózat pufferterületének övezete	+
4.	Kiváló termőhelyi adottságú szántók övezete	+
5.	Jó termőhelyi adottságú szántók övezete	+
6.	Erdők övezete	+
7.	Erdőtelepítésre javasolt terület övezete	+
8.	Tájképvédelmi terület övezete	+
9.	Világörökségi és világörökségi várományos területek övezete	-
10.	Vízminőség-védelmi terület övezete	+
11.	Nagyvízi meder övezete	+
12.	VTT-tározók övezete	-
13.	Honvédelmi és katonai célú terület övezete	-

1.3.5 Csongrád Megyei Közgyűlés elnökének 4/2020. (V.22.) önkormányztai rendele Csongrád Megy Területrendezési Tervéről

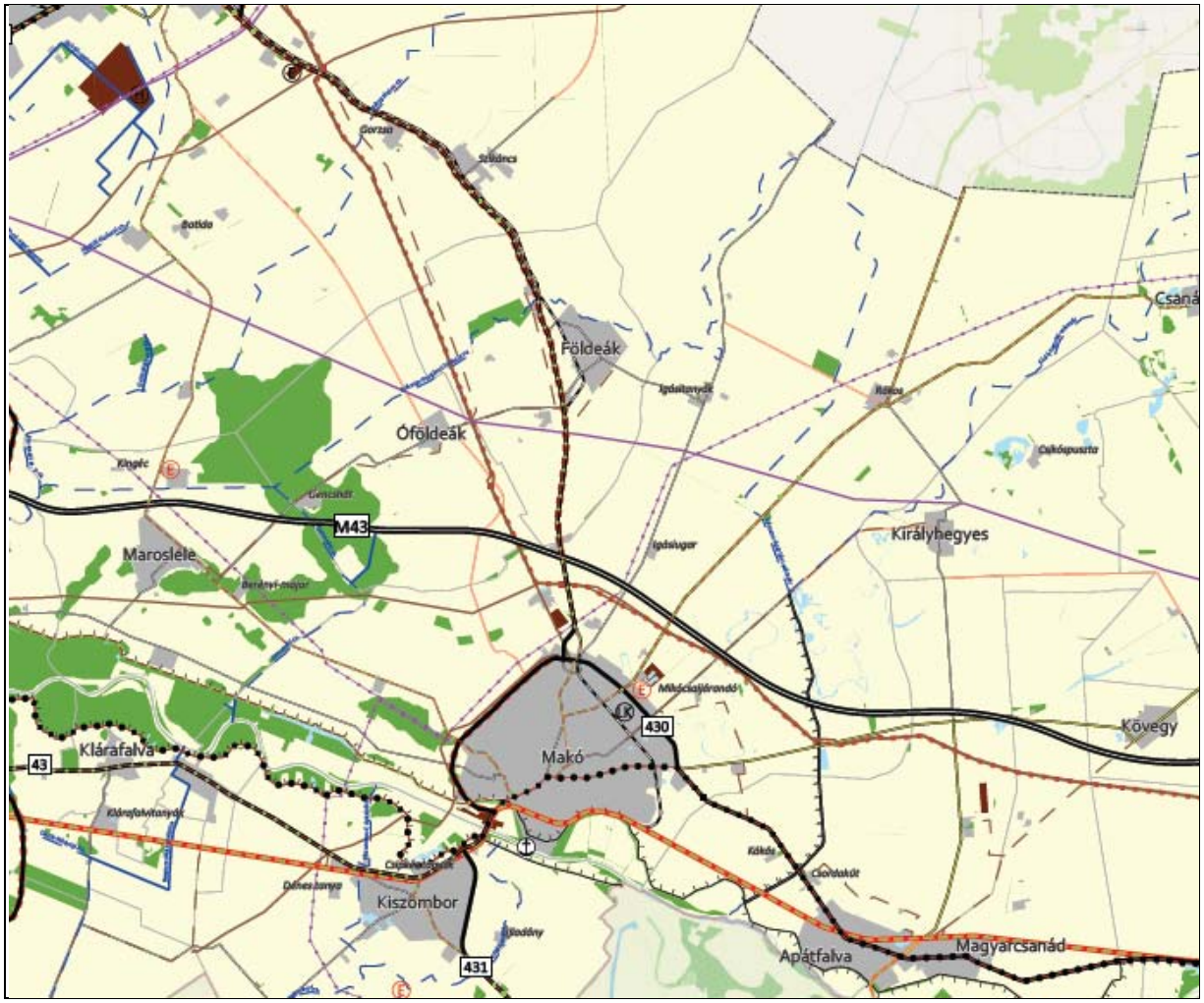

TÉRSÉGI SZERKEZETI TERV *1. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rendelethez*

JELMAGYARÁZAT

Térségi területfelhasználási kategóriák
- Erdőgazdálkodási térség
- Mezőgazdasági térség
- Vízgazdálkodási térség
- Települési térség
- Sajátos területfelhasználású térség

Műszaki infrastruktúra elemei

Országos jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények
- Gyorsforgalmi út - meglévő
- Gyorsforgalmi út - tervezett
- Főút - meglévő
- Főút - tervezett
- Nagysebességű vasútvonal - tervezett
- Országos törzshálózati vasúti pálya - meglévő
- Országos törzshálózati vasúti pálya - tervezett
- Országos kerékpárútvonal - tervezett
- 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték - meglévő
- 400 kV-os átviteli hálózati távvezeték - tervezett
- 220 kV-os átviteli hálózati távvezeték - meglévő
- Földgázszállító vezeték - meglévő
- Földgázszállító vezeték - tervezett
- Kőolajszállító vezeték - meglévő
- Országos jelentőségű csatorna - meglévő
- Elsőrendű árvízvédelmi fővédvonal - meglévő
- Országos közút - meglévő
- Határközút - meglévő
- Egyéb 50 MW vagy annál nagyobb névleges teljesítőképességű erőmű - tervezett
- Kiemelt jelentőségű vízi építmény - meglévő
- VTT-tározó - tervezett

Térségi jelentőségű műszaki infrastruktúra-hálózatok és egyedi építmények
- Térségi szerepű összekötő út - meglévő
- Térségi szerepű összekötő út - tervezett
- Egyéb mellékút - meglévő
- Egyéb mellékút - tervezett
- Országos vasúti mellékvonal - meglévő
- Országos vasúti mellékvonal - tervezett
- Térségi kerékpárútvonal - tervezett
- Térségi csatorna - meglévő
- Térségi ellátást biztosító 132 kV-os elosztó hálózat - meglévő
- Földgázelosztó vezeték - meglévő
- Földgázelosztó vezeték - tervezett
- Térségi repülőtér - meglévő
- Térségi közút - meglévő
- Térségi közút - tervezett
- Kompátkelőhely - meglévő
- Térségi logisztikai központ - meglévő
- 5-50 MW névleges teljesítőképességű erőmű - meglévő
- 5-50 MW névleges teljesítőképességű erőmű - tervezett
- Térségi hulladékkezelő - meglévő

Alaptérképi elemek
- Országhatár
- Megyehatár
- Település közigazgatási határa

Ökológiai hálózat magterületének, ökológiai hálózat ökológiai folyosójának és ökológiai hálózat pufferterületének övezete

3/1. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

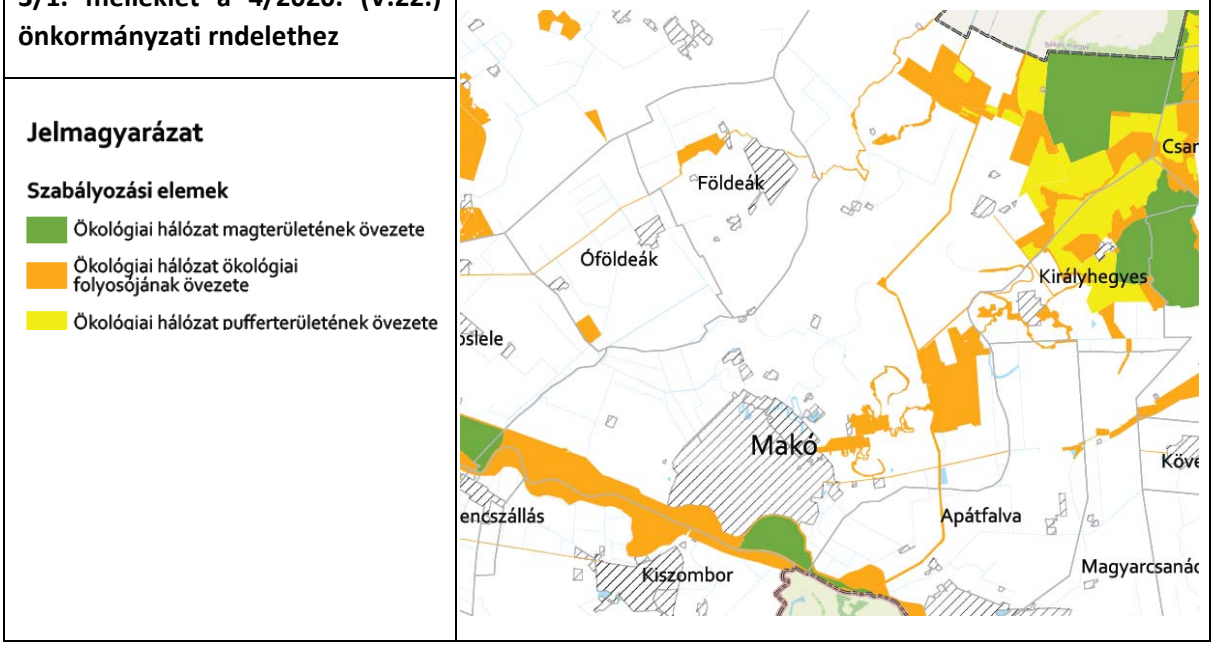

A város területét mindhárom övezet érinti.

Kiváló termőhelyi adottságú szántók és Jó termőhelyi adottságú szántók övezete

3/2. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

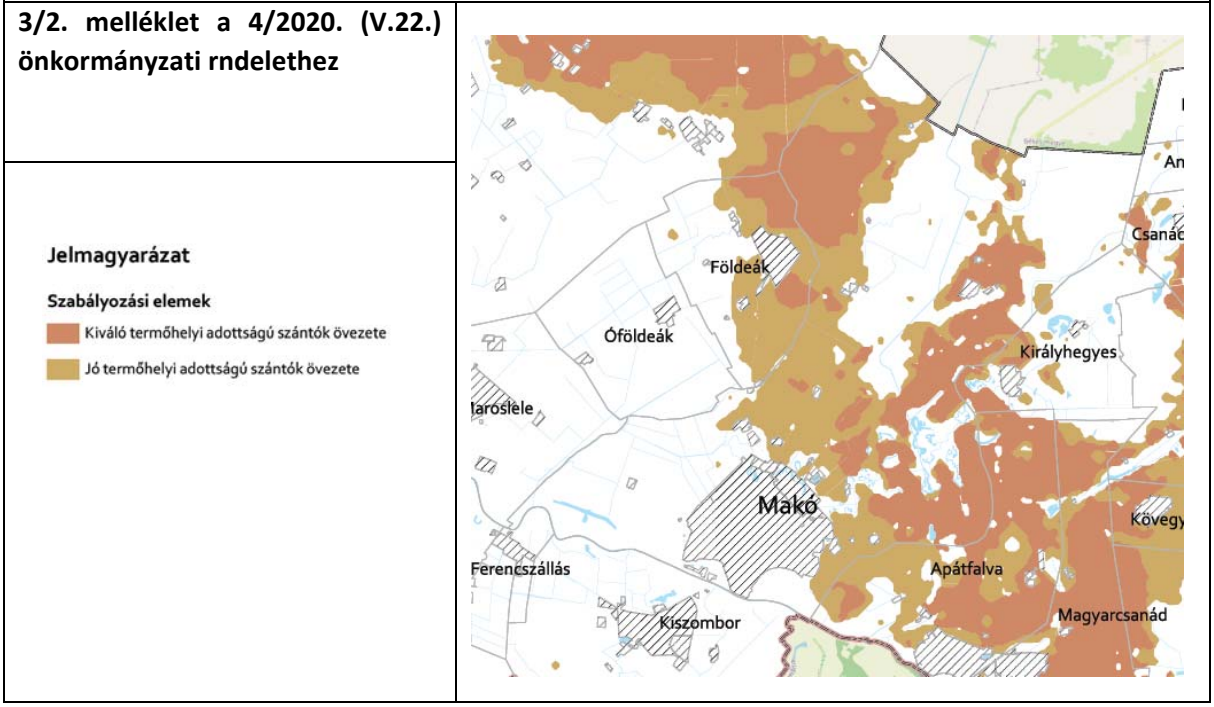

A város területét mindkét övezet érinti.

Erdők övezete és Erdőtelepítésre javasolt terület	
3/3. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez	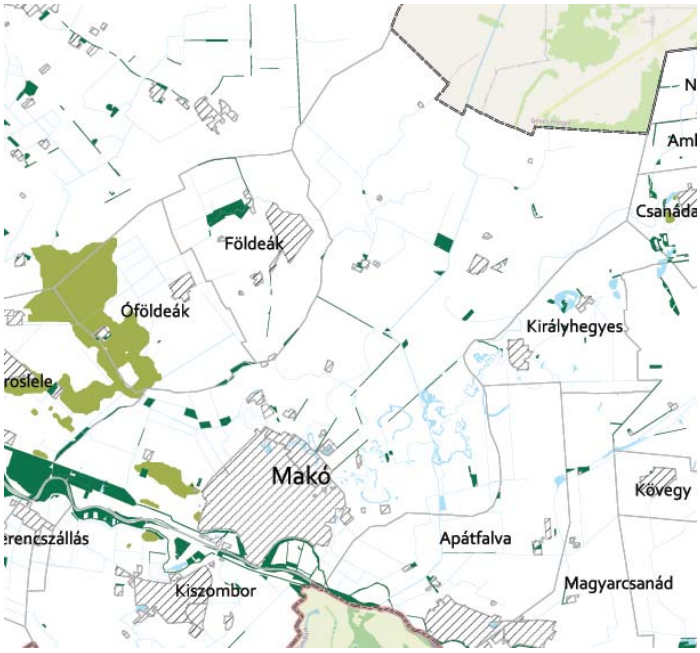
Jelmagyarázat **Szabályozási elemek** Erdők övezete Erdőtelepítésre javasolt terület övezete	

A város területét mindkét övezet érinti.

Tájképvédelmi terület övezete	
3/4 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez	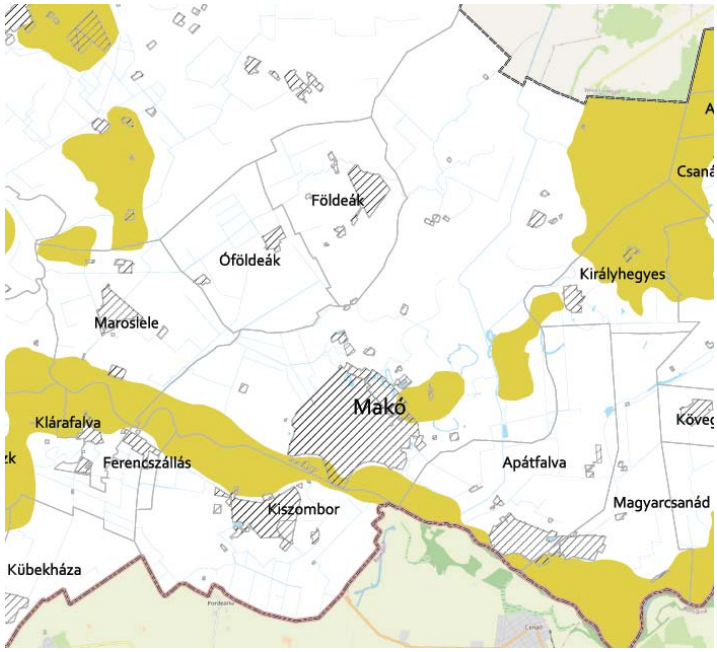
Jelmagyarázat **Szabályozási elemek** Tájképvédelmi terület övezete	

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

Világörökségi és világöröségi várományos területek övezete

3/5 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

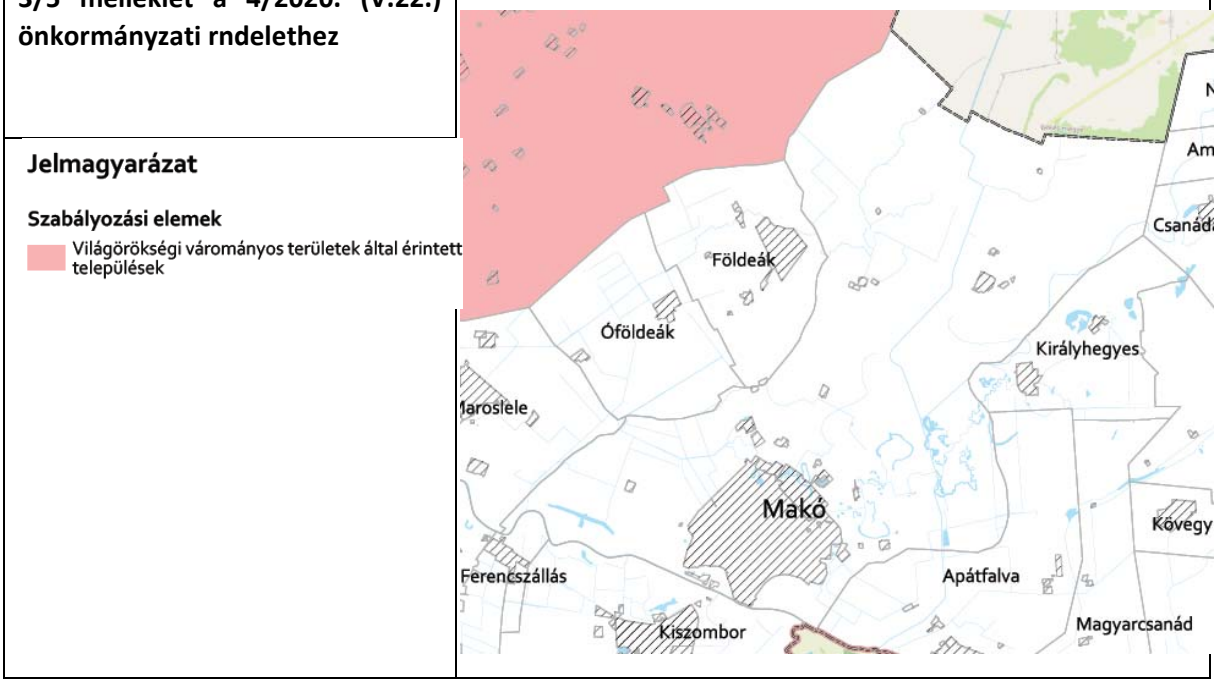

A városközigazgatási területét az övezet nem érinti.

Vízminőség-védelmi terület övezete

3/6 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

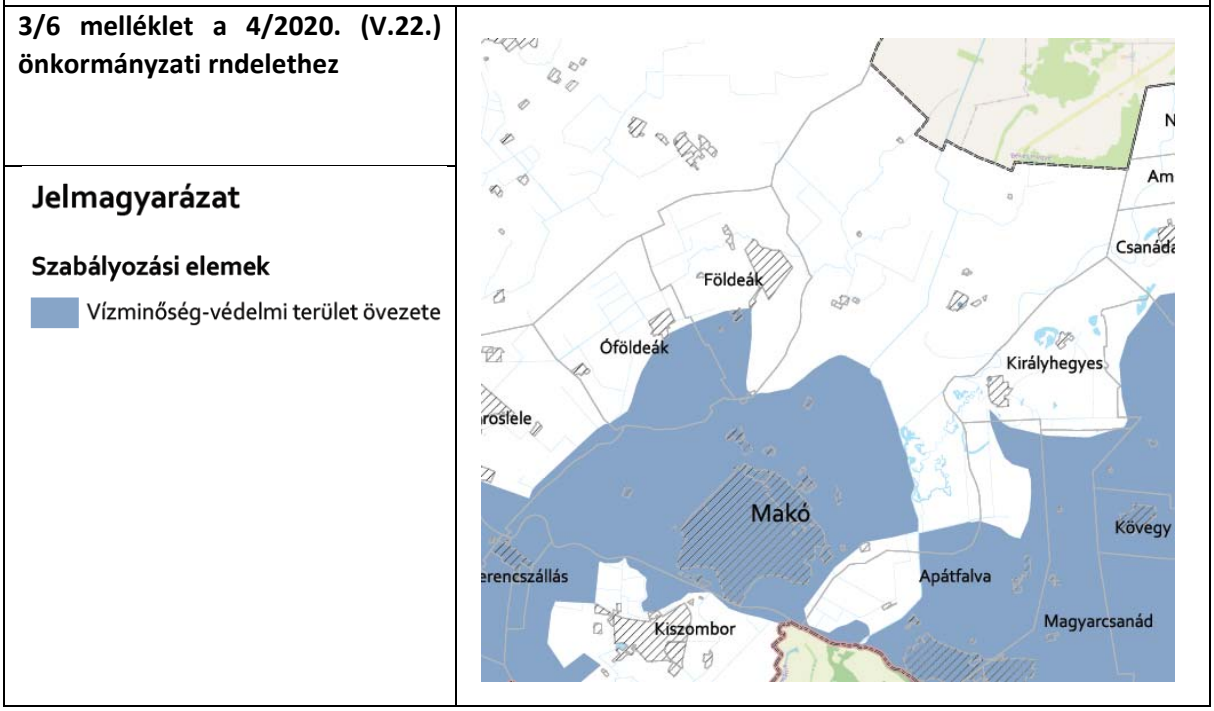

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

Nagyvízi meder övezete és VTT-tárpzók övezete	
3/7 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez	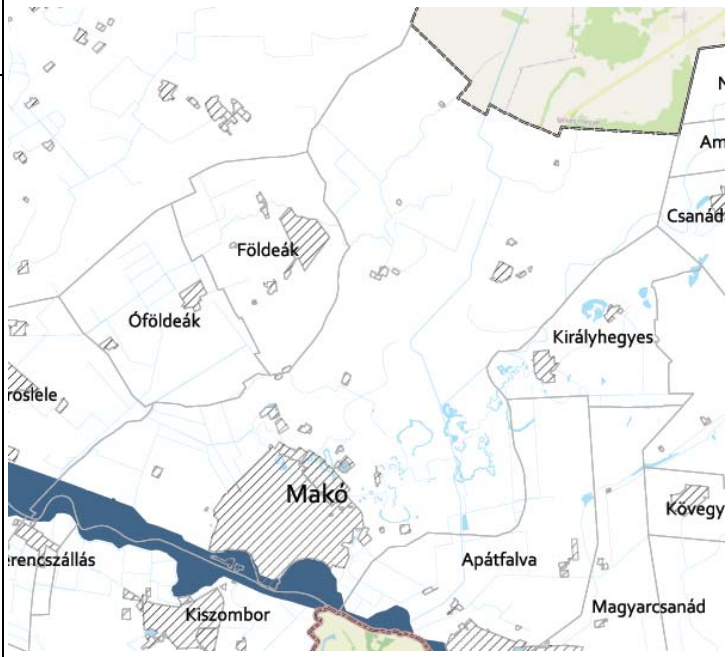
Jelmagyarázat **Szabályozási elemek** Nagyvízi meder övezete VTT-tározók övezete	

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

Honvédelmi és katonai célú terület övezete	
3/8 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez	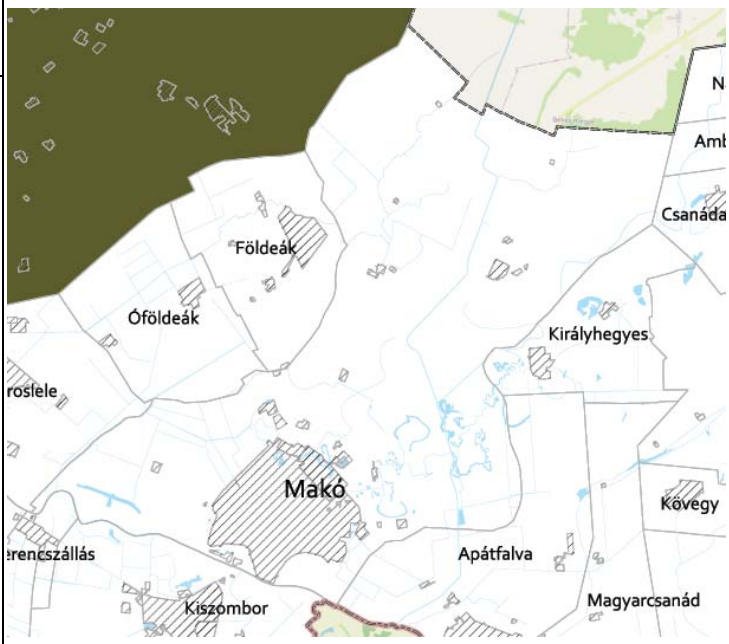
Jelmagyarázat **Szabályozási elemek** Honvédelmi és katonai célú terület övezete	

A városközigazgatási területét az övezet nem érinti.

Ásványi nyersanyagvagyon övezete	
3/9 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez	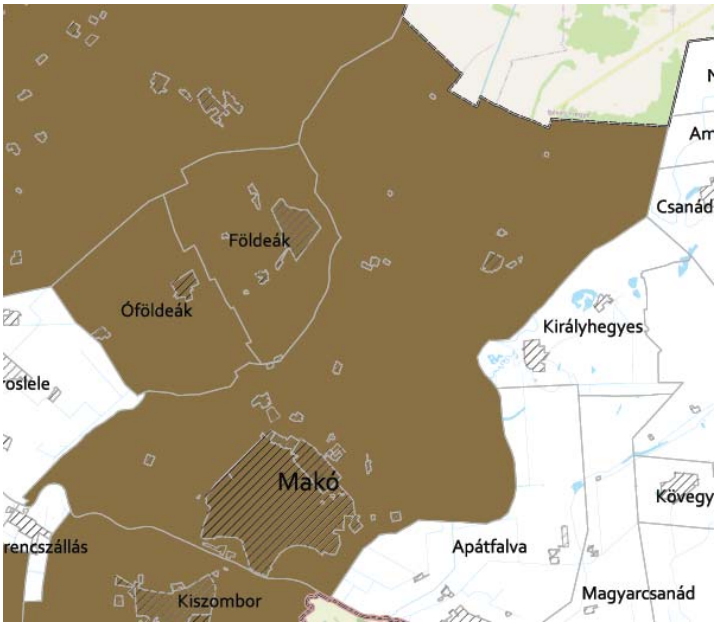
Jelmagyarázat **Szabályozási elemek** Ásványi nyersanyagvagyon övezete	

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

Rendszeresen belvízjárta terület övezete	
3/10 melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez	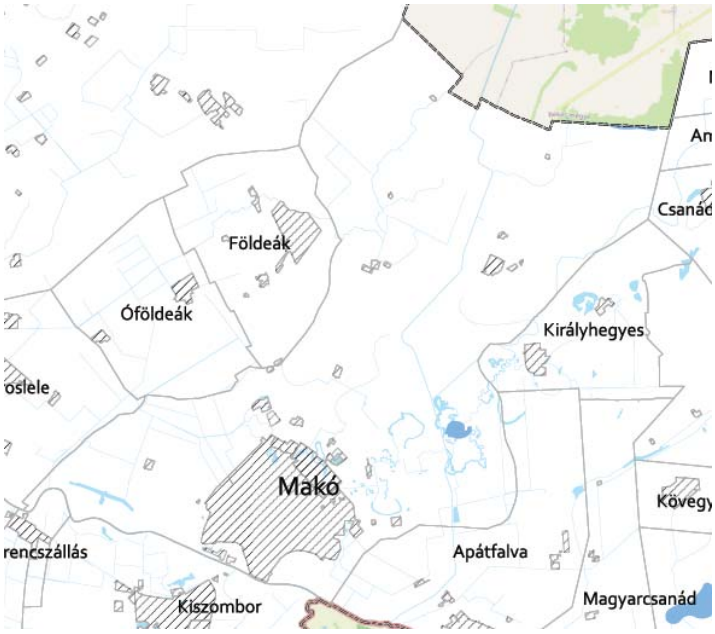
Jelmagyarázat **Szabályozási elemek** Rendszeresen belvízjárta terület övezete	

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

Tanyás területek övezete

3/11. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rendelethez

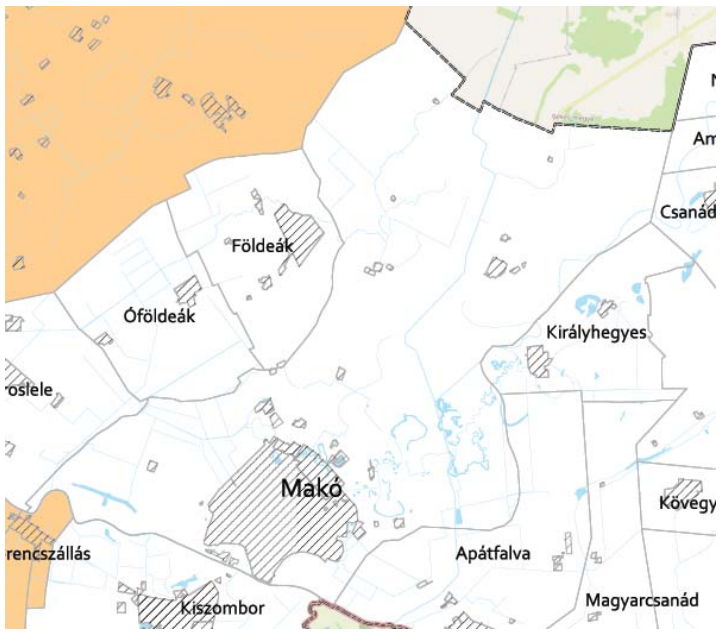

A városközigazgatási területét az övezet nem érinti.

Nemzetközi hármashatár menti városhálózati csomópont térség övezete

3/12. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

Térszerkezeti szempontból jrlrnződ térszrvező települések öbeze.

3/13. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

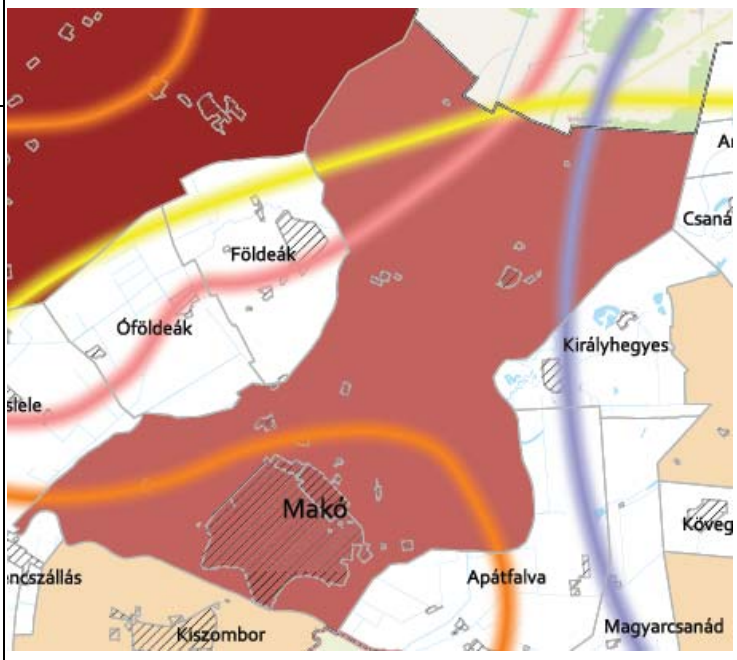

Jelmagyarázat

Szabályozási elemek

- Regionális jelentőségű térszervező város
- Térségi jelentőségű térszervező város
- Egyéb térszervező település

Tájékoztató elemek

Városok térben és időben változó hatásterülete

- Makó
- Szeged
- Csanádpalota
- Csongrád - Szentes
- Hódmezővásárhely

Makó közigazgatási területét a Térségi jelentőségú térszervező város övezet érinti.

Egyedi mezőgazdasági és tájgyzdélkodési övzetek

3/14. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

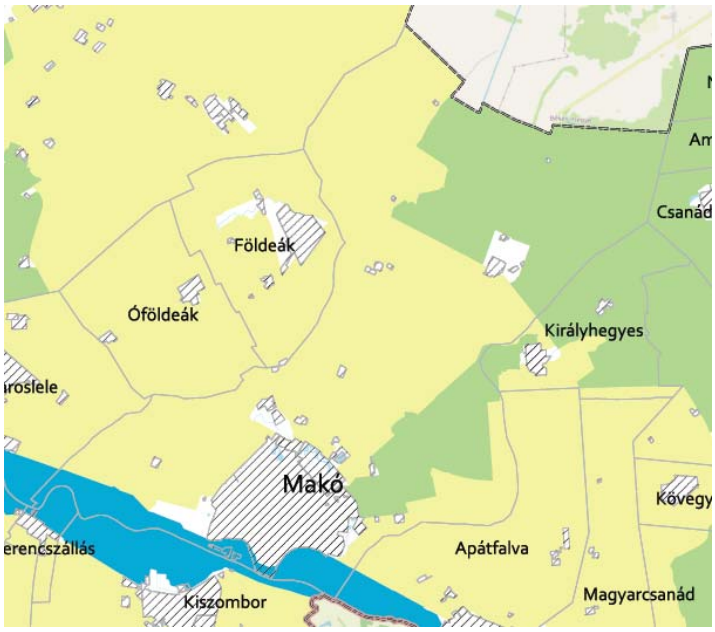

Szabályozási elemek

- Nagytáblás, intenzív termőtáj övezete
- Jó természetességi állapotú mezőgazdasági terület övezete
- Homokhátsági vegyes tájgazdálkodási terület övezete
- Ártéri komplex tájgazdálkodás övezete

A város közigzagatási területét az övezet érinti.

Hagyományos gyümölcstermesztési térség övezete

3/15. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

Jelmagyarázat

Szabályozási elemek

Hagyományos gyümölcstermesztési térség övezete

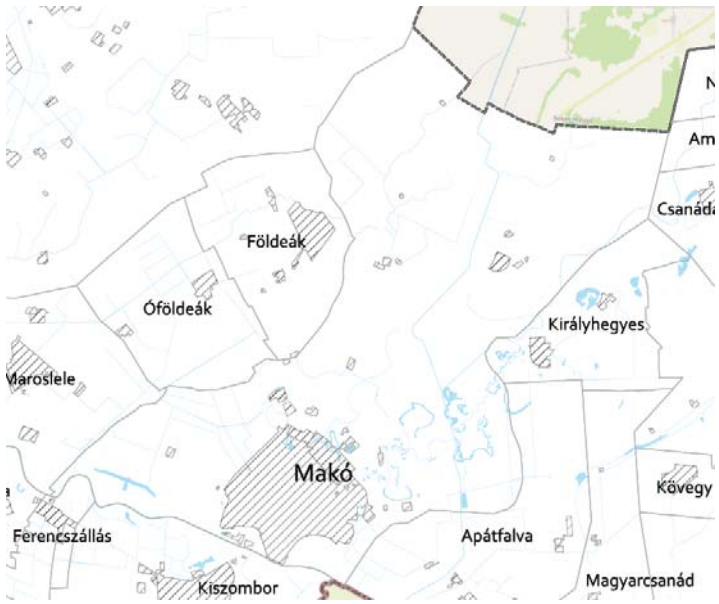

Szőlő termőhelyi kataszteri I. és II. osztályú terület övezete

3/16. melléklet a 4/2020. (V.22.) önkormányzati rndelethez

Jelmagyarázat

Szabályozási elemek

Szőlő termőhelyi kataszteri I. és II. osztályú terület övezete

Tájékoztató elemek

Borvidéki települések

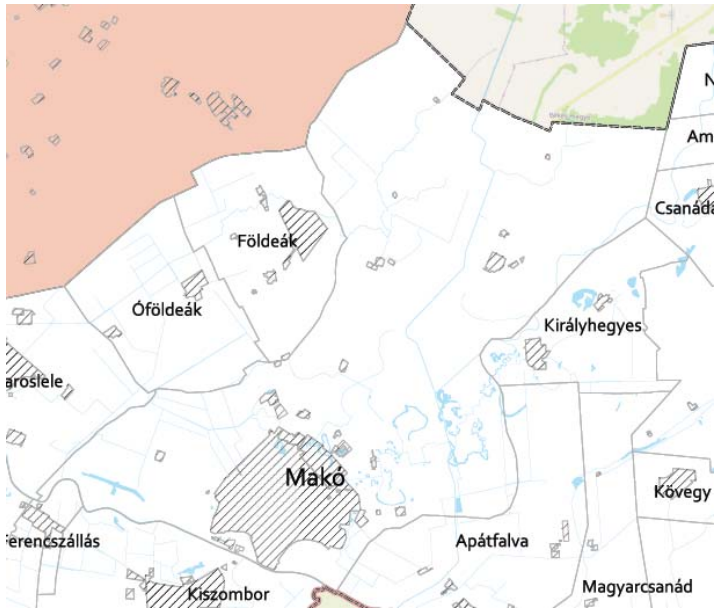

1.4 A SZOMSZÉDOS TELEPÜLÉSEK HATÁLYOS TELEPÜLÉSSZERKEZETI TERVEINEK - AZ ADOTT TELEPÜLÉS FEJLESZTÉSÉT BEFOLYÁSOLÓ - VONATKOZÓ MEGÁLLAPÍTÁSAI

A szomszédos települések településszerkezeti terveinek Makó város fejlesztését befolyásoló megállapításai:

- a közigazgatási határ menti területek területfelhasználásának vizsgálata,
- közlekedési infrastruktúra elemek kapcsolódása, összekötő és elkerülő funkciók,
- védett területek, védőterületek, védőtávolságok átfedése a közigazgatási határokon.

1.4.1 Maroslele

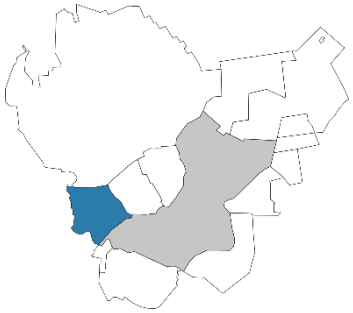

Maroslele község településszerkezeti terve a 62/2006 (V. 26.) sz. határozattal jóváhagyott.

A településrendezési terv jelenleg nem áll rendelkezésre.

1.4.2 Óföldeák

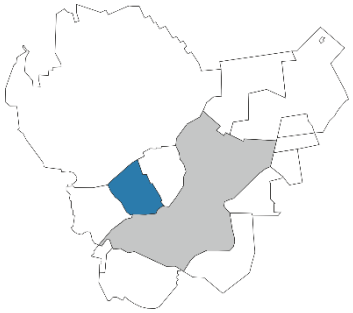

Óföldeák Község Önkormányzata 2018. február 05-én kelt Óföldeák/68-2/2018. sz. nyilatkozata alapján Makó Város településfejlesztési koncepciójának és településrendezési eszközeinek teljes körű felülvizsgálata Óföldeák község közigazgatási területét, valamint környezetét nem befolyásolja. A község az 57/2008. (IV. 29.) sz. határozattal elfogadott településszerkezeti tervvel rendelkezik. Egyik településen sem tervezett a másik település fejlesztési elképzeléseit befolyásoló módosítás.

1.4.3 Földeák

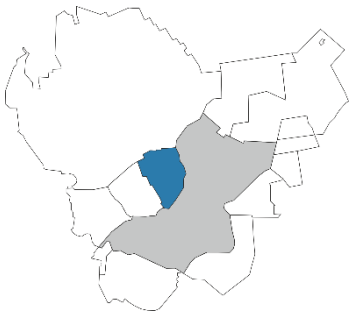

Földeák Község Településszerkezeti Terve a 205/2017. (X. 25.) Kt. sz. határozattal került elfogadásra.

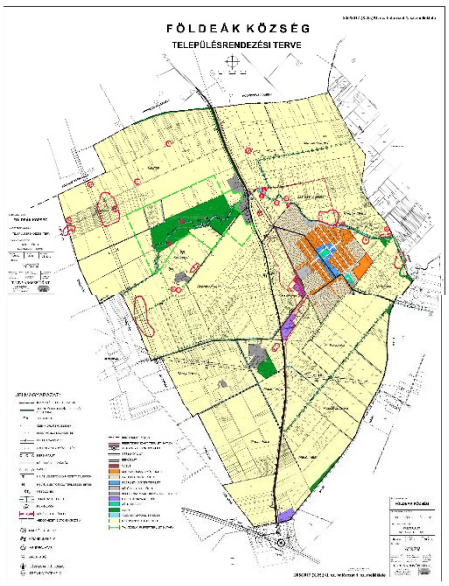

Földeák Község Önkormányzata 2018. február 05-én kelt Földeák/302/2018. sz. nyilatkozata alapján Makó Város településfejlesztési koncepciójának és településrendezési eszközeinek teljes körű felülvizsgálata Földeák község közigazgatási területét, valamint környezetét nem befolyásolja.

1.4.4 Hódmezővásárhely

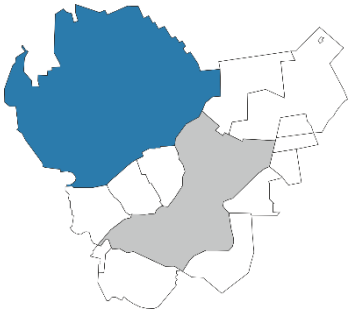

Hódmezővásárhely Megyei Jogú Város Településszerkezeti Tervének részleges módosítását HMJV Közgyűlése 1364/2017. (XI. 10.) határozatával fogadta el.
Hódmezővásárhely megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatala 2018. január 30-án kelt 35-1677-2/2018. ikt. számú nyilatkozata alapján Makó Város településfejlesztési koncepciójának és településrendezési eszközeinek teljes körű felülvizsgálatával kapcsolatban külön észrevételt nem tett.
Egyik településen sem tervezett a másik település fejlesztési elképzeléseit befolyásoló módosítás.

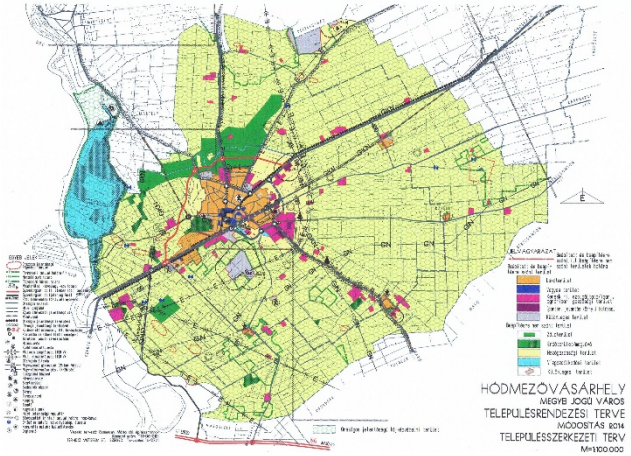

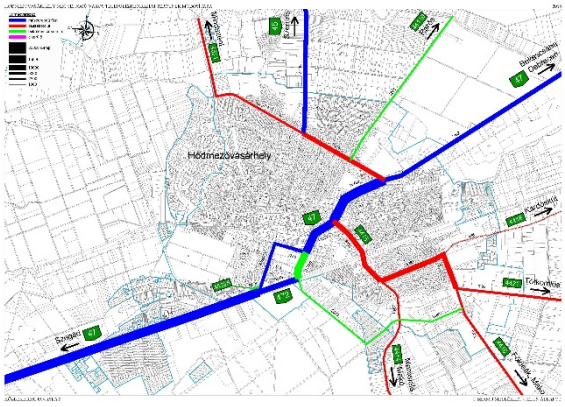

1.4.5 Békéssámson

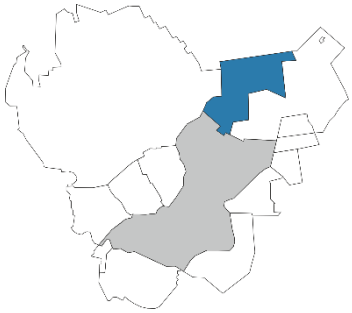

Békéssámson hatályos településszerkezeti terve a 34/2010. (III. 31.) sz. határozattal került jóváhagyásra.

A település településrendezési terve jelenleg nem áll rendelkezésre.

1.4.6 Tótkomlós

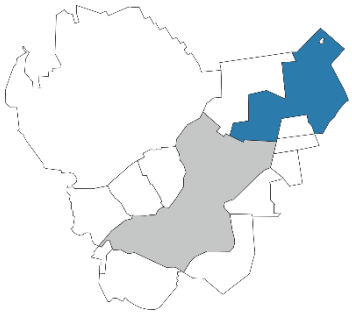

Tótkomlós Város Településszerkezeti Terét 221/2016. (XII. 15.) kt. határozattal fogadta el a képviselő-testület.

A közös közigazgatási határ mentén mindkét településen mezőgazdasági terület található. Egyik településen sem tervezett a másik település fejlesztési elképzeléseit befolyásoló módosítás.

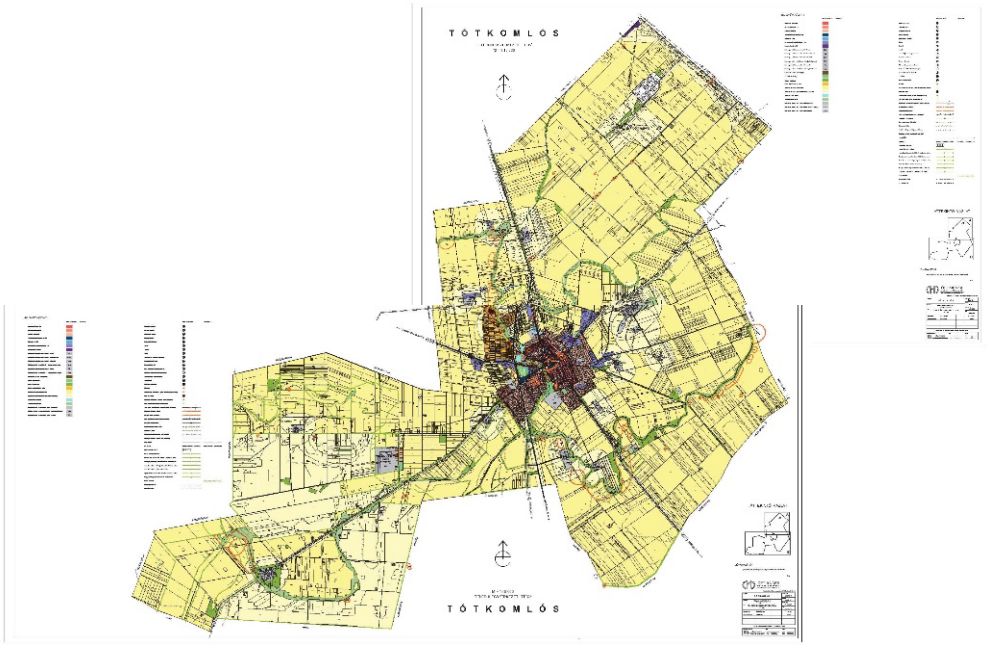

1.4.7 Ambrózfalva

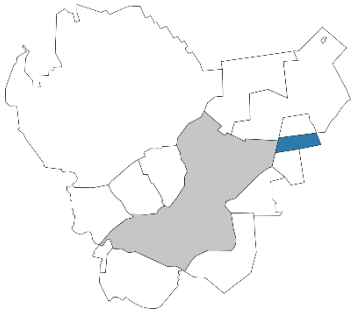

Ambrózfalva Község Önkormányzatának nincs jóváhagyott településrendezési terve. Az építéshatósági ügyekben a magasabb szintű jogszabályok előírásai a mérvadóak. Ambrózfalva Község Önkormányzata 2018. január 19-én kelt 28/2018. Ikt. sz. nyilatkozata alapján a község rövid, közép és hosszú távú terveiben, valamint a Képviselőtestület által hozott döntések egyikében sem szerepel olyan elképzelés, ami akadályozná, vagy gátolná Makó Város Önkormányzatát a településrendezési eszközeinek felülvizsgálatában és új településrendezési eszközök megalkotásában.

1.4.8 Csanádalberti

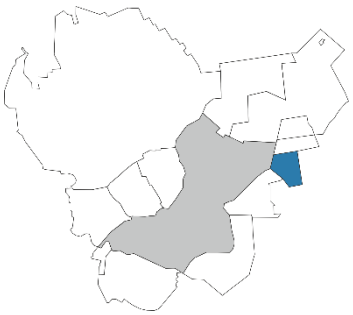

Csanádalberti Község Önkormányzatának nincs jóváhagyott településrendezési terve. Az építéshatósági ügyekben a magasabb szintű jogszabályok előírásai a mérvadóak. Csanádalberti Község Önkormányzata 2018. január 23-án kelt 101-3/2018. Ikt. sz. nyilatkozata alapján a község rövid, közép és hosszú távú terveiben, valamint a Képviselőtestület által hozott döntések egyikében sem szerepel olyan elképzelés, ami akadályozná, vagy gátolná Makó Város Önkormányzatát a településrendezési eszközeinek felülvizsgálatában és új településrendezési, településfejlesztési eszközök megalkotásában.

1.4.9 Királyhegyes

Jelenleg nem áll rendelkezésre a község településszerkezeti terve.

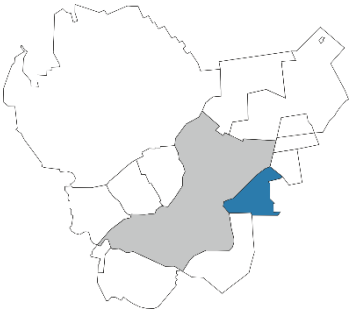

1.4.10 Apátfalva

Apátfalva Község hatályos településszerkezeti tervét a 106/2006. (VI. 27.) sz. határozattal fogadta el a község képviselő-testülete.
Apátfalva Község Önkormányzata 2018. január 23-án kelt 113/2018. Ikt. sz. nyilatkozata szerint nem állnak fenn befolyásoló tervek, amelyek akadályoznák Makó Város településfejlesztési koncepciójának elkészítését.

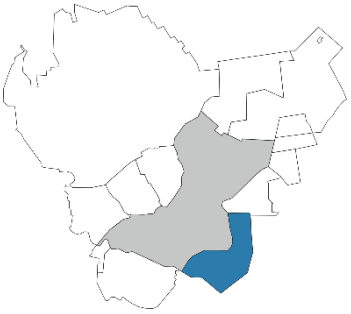

1.4.11 Kiszombor

Kiszombor Nagyközség Önkormányzatának Képviselő-testülete Kiszombor Nagyközség Településszerkezeti Tervének módosítását a 321/2011. (X. 25.) KNÖT határozatával fogadta el. A 43-as főút mentén Makó és Kiszombor között kerékpárút kerül a Maros-hídig megépítésre, valamint ehhez kapcsolódóan 128,82 m hosszúságú kerékpárút megépítése a kiszombori határátkelő irányába haladó (431-es úttal párhuzamos) kerékpárúttal történő összekötés érdekében.

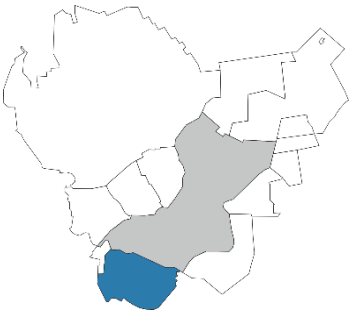

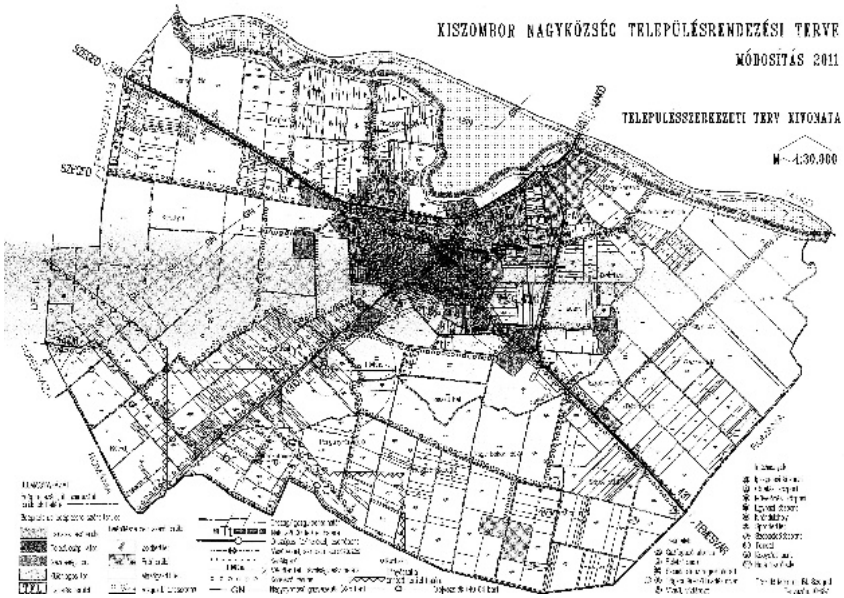

1.4.12 Ferencszállás

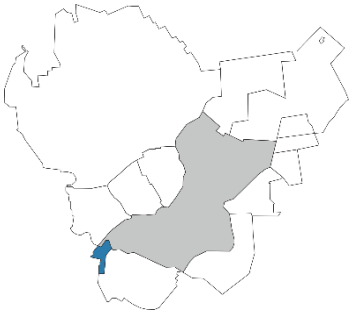

Ferencszállás község Településszerkezeti Tervét a 119/2007. (XI. 27.) KT. határozattal fogadta el a község képviselő-testülete

Nincs olyan szomszédos településen meglévő vagy tervezett létesítmény, amely kedvezőtlen hatással volna Makó városra.

Makó város szennyvíztisztítója fogadja a környék több településének szennyvizét.

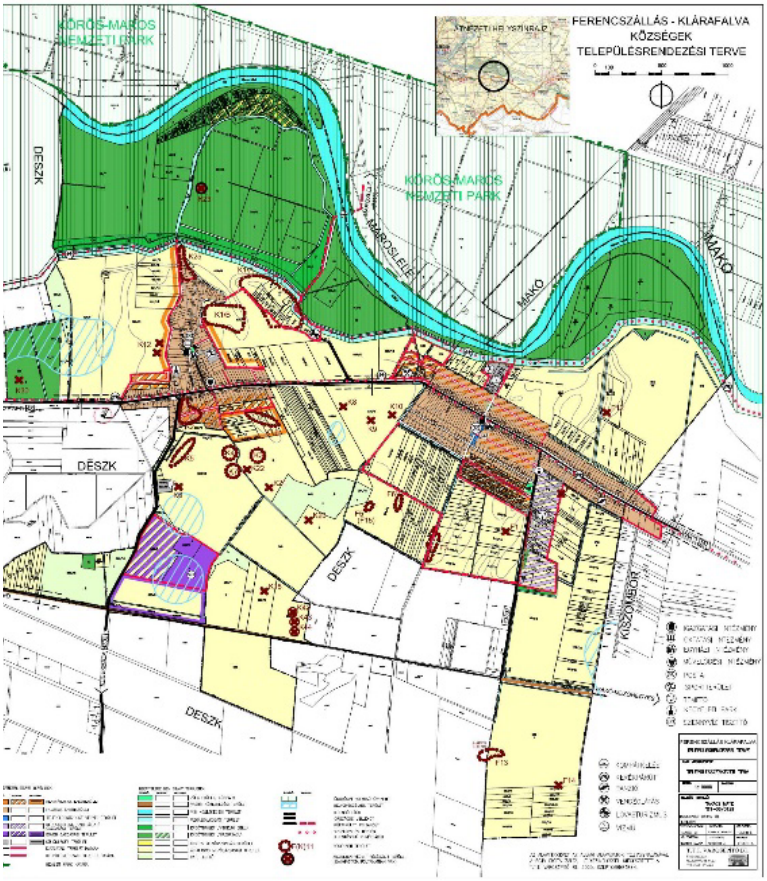

1.5 HATÁLYOS TELEPÜLÉSFEJLESZTÉSI DÖNTÉSEK BEMUTATÁSA

1.5.1 A hatályos fejlesztési koncepció, integrált településfejlesztési stratégia vonatkozó megállapításai

1.5.1.1 Településfejlesztési koncepció

Makó Város Önkormányzatának Képviselő-testülete 242/2018. (VII.30.) MÖKT határozatával fogadta el Makó Város jelenleg hatályos - a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet 2. mellékletének tartalmi követelményei szerint készült - településfejlesztési koncepcióját.
A településfejlesztési koncepcióban megfogalmazott jövőkép, átfogó célok és részcélok, valamint az egyes városrészek hosszú távú célkitűzései és az ezek elérését szolgáló legfontosabb beavatkozások az alábbiakban foglalhatók össze:

„A város térségi szerepére, az ellátandó közfunkcióira és szolgáltatásaira vonatkozóan a jövőkép a következőképpen fogalmazható meg:

Makó vonzó középvárosként a dél-alföldi régió meghatározó városává fejlődik, amely határon átnyúló kapcsolatai, valamint a térségi központokkal való egyre jobb együttműködése révén kapuszerepet tölt be a térségben, elősegítve logisztikai szerepkörének és fürdőváros imázsának további erősödését, a nagy tradíciókkal rendelkező élelmiszergazdaságát megőrizve és fenntartható módon hasznosítva, egyre magasabb színvonalú szolgáltatásaival, élénk programkínálatával és attrakcióival nemzetközi és hazai szinten kiemelkedő idegenforgalmi és rekreációs szerepet tölt be, miközben hagyományos, mozaikos városi karakterét megtartva, de arculatában is megújulva, magas életminőséget, lakó- és munkahelyet nyújt a helyi és térségi lakosság számára.

Makó Településfejlesztési Koncepciója a jövőkép eléréséhez kapcsolódóan, a fejlesztési irányokhoz illeszkedően négy átfogó célt fogalmaz meg. A négy cél kijelöli a város legfontosabb gazdasági, társadalmi, környezeti kihívásokra adott válaszait.

1. **Versenyképes Makó:** Versenyképes, több lábon álló gazdaság, értékteremtő, az év egészére kiterjedő foglalkoztatás és az aktivitás növelése
2. **Attraktív Makó:** Mind a turisták, mind a térségben élők, mind a beköltözők számára jó minőségű szolgáltatások és programok nyújtása
3. **Fenntartható és élhető Makó:** Egész évben hatékonyan működő infrastrukturális- és ellátórendszerek, értékteremtő módon megújuló épített és természeti környezet, természetközeliség
4. **Integráló Makó:** A beköltözők és a térségben élők számára is vonzó Makó-tudat erősítése, a népesség megtartása

VERSENYKÉPES MAKÓ

A versenyképesség, mint átfogó cél a foglalkoztatási és a munkahelyteremtéssel kapcsolatos gazdaságfejlesztési célokat integrálja. A város gazdasági stabilitásának megteremtése érdekében törekedni kell a gazdaság diverzifikációjára. A város meglévő iparterületének fejlesztésével, vállalkozók ide vonzásával, továbbá helyi termékek előállításával, feldolgozásával, e tevékenységek

támogatásával, termékpályák menedzselésével a stabil és magasabb jövedelmet biztosító foglalkoztatás tekintetében komoly előrelépés érhető el. A település alapvetően olyan gazdasági vállalkozásokat kíván támogatni, amelyek magas hozzáadott értékű tevékenységet folytatnak, s környezetbarát technológiákat alkalmaznak. Mindezek kapcsán kulcsfontosságú terület az oktatás, képzés fejlesztése, az oktatás minőségi színvonalának folyamatos emelésére és a magasan kvalifikált munkaerő letelepítésére való törekvés, az innovációs szint javítása.

A célállapot fő jellemzői:

- Korszerű, hatékony, diverzifikált gazdaság;
- Növekszik az ipari és szolgáltató szektor hozzáadott értéktermelése, részben a helyi kis- és közepes méretű vállalkozások, részben a betelepülő közepes és nagyobb vállalkozások teljesítménye révén, javul az innovációs szint és a termelékenység;
- A város jól megközelíthető, korszerű, változatos és ár-érték arányban megfelelő telephelykínálattal áll a befektetők rendelkezésére;
- A helyi munkaerő szakmai felkészültsége, motiváltsága kiváló, illeszkedik a kereslethez, a folyamatos tovább- és átképzés lehetőségei rendelkezésre állnak;
- A város aktív vállalkozásfejlesztési és befektetés-ösztönzési politikát folytat, a gazdaság és a település vezetése között érdemi párbeszéd van;
- Kapu szerepe révén a város megerősíti logisztikai szerepét, elősegíti a határon túli piacok kiépülését, aktív együttműködések, klaszterek létrejöttében pedig kezdeményező szerepet vállal;
- A városkörnyéki településekkel szoros együttműködésben, a helyi és térségi adottságokra alapuló gazdaságfejlesztés a háttértelepülések integrálását biztosítva az élelmiszergazdaság fejlődéséhez is hozzájárul;
- Az újonnan betelepülő vállalkozásoknak köszönhetően növekednek a helyi adóbevételek, amelyek hozzájárulnak a város fejlesztéséhez és üzemeltetéséhez.

ATTRAKTÍV MAKÓ

Az attraktív Makó átfogó cél a meglévő adottságok hatékonyabb kihasználásával a város vonzerejének növelését segíti elő. Makó kedvelt turisztikai célpont, fő vonzereje a fürdő, a szabadidő aktív eltöltésének lehetősége és a sokszínű kulturális élet. A városmarketing tevékenységének fejlesztésével, sokoldalú desztináció menedzsmenttel, a turisztikai programkínálat minőségi fejlesztésével Makó a 21. században egyre fontosabb turisztikai desztináció lesz, egyre több turisztikai célcsoport tekintetében. Ehhez a szezon kiterjesztése, a kínálat javítása és a vonzerő növelése adhat további lehetőséget, amelyhez a turisztikai infrastruktúra és szálláshelykínálat minőségi fejlesztése elengedhetetlen feltétel.

A célállapot fő jellemzői:

- Makó térségi turisztikai pozíciója tovább erősödik és ezen keresztül versenyképessége nő;
- A turizmus jövedelemtermelő képessége nő, a turisztikai szolgáltatások, a vendéglátás és szálláshelykínálat bővül a különböző célcsoportok számára;
- A város pontszerűen jelen lévő attrakciói programcsomagokká szerveződnek;
- Az idegenforgalmi termékpaletta optimális kihasználása, desztinációs összefogás és az idegenforgalmi vállalkozások ösztönzése révén a szezonalitás csökken;

- A turisztikai fejlesztések során a környezeti egyensúly megőrzése kiemelt hangsúlyt kap, Makó a természetközeli élményturizmus célterületeként is megjelenik;
- A minőségi zöldfelületek hálózattá bővítése és a pezsgő kulturális élet mind a turisták, mind a térségben élők, mind a beköltözők számára vonzó;
- Jó minőségű szolgáltatások és programok nyújtása révén Makó fürdővárosi imázsa mellett a kulturális, öko- és szabadidős turizmus, továbbá a gyógy- és konferenciaturizmus, valamint a kerékpáros turizmus, egészségmegőrzés, városlátogatás, gasztronómiai élmények és fesztiválok célpontjává is válik;
- Az önkormányzat és az idegenforgalomban működő vállalkozások – akár TDM-szervezetté alakulva - aktív városmarketing tevékenységet folytatnak.

FENNTARTHATÓ ÉS ÉLHETŐ MAKÓ

A fenntartható és élhető Makó átfogó cél a hatékonyan működő, minőségi kínálatot nyújtó város kialakítását tervezi. A város magas színvonalú humán szolgáltatásokat és infrastrukturális feltételeket, s minőségi lakókörnyezetet nyújt lakói, a beköltözők és az idelátogatók számára. Mindezzel összefüggésben értékteremtő módon, a természetközeliség szem előtt tartásával újul meg Makó épített és természeti környezete. A demográfiai változásokhoz alkalmazkodva intézményrendszerét is a kereslethez igazítja, ezáltal a különböző kor- és célcsoportok életminőségének javulásához is hozzájárul, miközben a fenntartható városüzemeltetés szempontjai is érvényesülnek. Kiemelt hangsúly helyeződik a helyi erőforrások hasznosítására (táji, természeti, épített értékek stb.). A megújuló energiaforrások széles körű felhasználásával, az energiahatékonyság javításával, s a szemléletformálás segítségével Makó környezettudatos várossá válik. A városban megjelennek a különböző „okos” (smart) szolgáltatások, amelyek a városüzemeltetést, működtetést hatékonyabbá teszik, s hozzájárulnak egy korszerű, 21. századi város kialakításához.

Mindezek mellett a város minden városrészében a funkciók bővítése és a szolgáltatások kínálatának, minőségének és elérhetőségének javítása az élhetőség szempontjából meghatározó. A közterületek minőségi fejlesztése, a közlekedés és a humán szolgáltatások feltételeinek és kínálatának javítása a lakó- és üdülőfunkciójú területeken élők életfeltételeit, életszínvonalát alapvetően meghatározza.

A célállapot fő jellemzői:

- Minőségi lakókörnyezet és ellátórendszer teszi vonzóvá és élhetővé a várost, s minden városrészt;
- A szegregálódó lakóterületek leszakadása mérséklődik;
- Az épített környezet folyamatosan megújul, a Makovecz-kultúra egyre jelentősebb szerepet játszik a város életében. Újabb impozáns, kortárs épületek épülnek a városban, amely a múlt értékeivel együtt impozáns városképet eredményez.
- A város területfelhasználási politikáját az energiahatékonyság kiemelt figyelembe vételével alakítja, törekszik a város relatív kompaktságának megőrzésére, a környező mezőgazdasági és erdőterületek megőrzésére, a zöldfelületek és városi nyitott terek arányának további növelésére, a tájhasználat optimalizálására;
- A külterületi lakott helyek, tanyák épületállománya, zöldfelületei megújulnak.
- Energiaellátásának biztosítására egyre növekvő arányban kerülnek hasznosításra a megújuló energiaforrások, s kiemelten kerülnek figyelembe vételre az energiahatékonyság szempontjai mind az új épületek építésénél, mind a meglévő épületállomány felújításánál;

- A klímaváltozásra a város megfelelő válaszokat fogalmaz, mind az adaptáció, mind a mitigáció területén. (pl. nő a visszatartott csapadékvíz mennyisége);
- Megvalósul a belső közúti közlekedési hálózat fejlesztése, a városközpont közúti forgalomtól való tehermentesítése az ehhez szükséges elkerülő utak kialakításával, s javulnak az egyes városrészek közötti közúti kapcsolatok, megépül a nyugati elkerülő út;
- A közösségi közlekedés kevesebb közlekedési terheléssel és jó színvonalon szolgálja ki a város és térsége lakóinak, ill. a turistáknak az utazási igényeit. A kiterjedt és rugalmasabbá váló autóbuszos közlekedés mellett a vasút is egyre vonzóbb alternatíva a városkörnyék és a város ill. a megyeszékhely és a város kapcsolatában is, köszönhetően a megújult infrastruktúrának, az intelligens és rugalmas közlekedésszervezési megoldások bevezetésének, valamint az elővárosi vasúti közlekedés fejlődésének.
- A nemzetközi tömegközlekedés helyreállítása Szerbia és Románia irányába (tram-train, autóbusz, vonat, stb.)
- A kerékpárutaknak a közlekedési hálózat egyéb elemeihez is kapcsolódó hálózata kiterjedtebbé, használata biztonságosabbá válik, ami mind a hivatásforgalmú, mind a szabadidős célú kerékpározás népszerűségének növekedését, a személygépkocsi városi célú használatának visszaszorulását eredményezi.

INTEGRÁLÓ MAKÓ

Az integráló város a makói identitás erősítését, a helyi társadalom kohézióját célozza és a térségi együttműködések javítására fókuszál. A város a környékre jelentős vonzást gyakorol, a beköltözők „Makó-tudatának” elmélyítése, a közösségfejlesztés a város jövője szempontjából meghatározó, s hozzájárul a városi imázs fejlődéséhez. A szolidáris és befogadó társadalom képéhez hozzátartozik a különböző társadalmi helyzetű csoportok közötti kohézió javítása, a városkörnyéki és járási településekkel való kapcsolatrendszer minőségi fejlesztése, az együttműködések mindkét fél számára előnyös voltának generálása, a város központi szerepköréből adódó felelőssége.

A célállapot fő jellemzői:

- Makó imázsa a turisztikai vonzereje mellett a helyi és térségbeli lakosság számára is minőségileg változik;
- Makó javuló népességmegtartó és népességvonzó képességnek köszönhetően a lakosság összetétele még kedvezőbbé válik, s a társadalmilag hátrányos helyzetű csoportok integrációja révén a társadalmi különbségek csökkennek, miközben a lokálpatriotizmus és a helyi közösségi élet erősödik, a város a fiatalok számára vonzó marad, s tanulmányaik elvégzése után visszatérnek Makóra;
- A helyi társadalom aktív és egészséges, ezen értékek megjelennek a városról alkotott képben is.
- Makó a térség szellemi központjaként aktív vonzást gyakorol a térségbeli településekre és azok lakosságára, járásközponti funkciója nem csak közigazgatási, hanem az élet minden területére kiterjedően megerősödik.

1-8. ábra: Makó hosszú távú fejlesztésének célrendszere

Jövőkép	**Makó vonzó középvárosként a dél-alföldi régió meghatározó városává fejlődik, amely határon átnyúló kapcsolatai, valamint a térségi központokkal való egyre jobb együttműködése révén kapuszerepet tölt be a térségben, elősegítve logisztikai szerepkörének és fürdőváros imázsának további erősödését, a nagy tradíciókkal rendelkező élelmiszergazdaságát megőrizve és fenntartható módon hasznosítva, egyre magasabb színvonalú szolgáltatásaival, élénk programkínálatával és attrakcióival nemzetközi és hazai szinten kiemelkedő idegenforgalmi és rekreációs szerepet tölt be, miközben hagyományos, mozaikos városi karakterét megtartva, de arculatában is megújulva, magas életminőséget, lakó- és munkahelyet nyújt a helyi és térségi lakosság számára.**			
Átfogó cél	**Versenyképes Makó**	**Attraktív Makó**	**Fenntartható és élhető Makó**	**Integráló Makó**
Részcélok	**V1** Korszerű, hatékony, egész éven át munkát adó, diverzifikált gazdaság	**A1** Minőségi turisztikai szolgáltatás- és vendéglátás	**F1** Energiahatékony és fenntartható városüzemeltetés	**I1** Vonzó városi imázs, a „Makóiság” vonzerejének növelése
	V2 A gazdaságfejlesztés infrastrukturális és szervezeti feltételeinek kialakítása	**A2** Aktív turizmus, a szabadidő-eltöltés javuló feltételrendszere, minőségi rekreációs lehetőségek	**F2** Magas színvonalú humán szolgáltatások a társadalmi struktúrához illeszkedően	**I2** Szolidáris és befogadó társadalom, a közösségtudat erősítése
	V3 Magas szintű, a kínálathoz alkalmazkodó oktatás, szakképzés	**A3** A turisztikai programkínálat minőségi fejlesztése, a marketing erősítése	**F3** Minőségi lakókörnyezet	**I3** Járásközponti funkciók fejlesztése, az elérés javítása a térségben élők számára
	V4 Helyi-térségi gazdaság fejlesztése a városkörnyéki települések együttműködésében	**A4** Pezsgő kulturális élet, megőrzött és hasznosított örökség	**F4** Policentrikus város	**I4** Aktív városi, várostérségi és határmenti kapcsolatok
	V5 Kapuszerep, a térségen átnyúló együttműködések erősítése	**A5** Egészséggazdaság, a sportolási lehetőségek minőségi fejlesztése	**F5** Energiatakarékos területfelhasználás, a tájhasználat optimalizálása, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás, a helyi erőforrások hasznosítása (táji, természeti, épített értékek stb.)	
Hoizontális elvek	**Integrált megközelítés** **Fenntartható városfejlesztés** **Hatékony fejlesztések** **Közösségi szemlélet és szolidaritás**			

Makó szerkezetileg, városképi arculatában, karakterében és területhasználati jellemzői alapján, kilenc városrészből áll. A fejlesztési koncepció alapján azonban indokoltnak tartottuk egy 10. városrész lehatárolását is, amely Lesit és a Maros-parti üdülőterületet öleli fel.

A városrészek fejlesztésével kapcsolatban általános elv a differenciált, de a város egészében való gondolkodás, az épített elemek, a közterületek, a zöldfelületi rendszer fejlesztése és a gazdaságfejlesztés közötti összhang megteremtése.

Az egyes városrészek hosszú távú célkitűzéseit és az ezek elérését szolgáló legfontosabb beavatkozásokat az alábbiakban ismertetjük.

1. Városközpont: Az attraktivitás növelése az élhetőség és a fenntarthatóság szem előtt tartásával

A fejlesztés céljainak megfelelő területi beavatkozás:

- Helyi lakosság számára nyújtott szolgáltatások erősítése, bővítése:
  - Kulturális infrastruktúra bővítése, korszerűsítése, a kulturális élet élénkítése a hagyományok megőrzésével és továbbfejlesztésével
  - A városközpont közintézményeinek helyet adó épületek optimális kihasználása, esetenként a funkciók átrendezésével, az épületek energetikai, építészeti, belsőépítészeti megújításával, megújuló energia alkalmazásával
  - Az épített környezet folytatódó, értékmegőrző megújítása, az alulhasznosított, funkció nélküli épületek funkcióval való megtöltése (pl. Képzőművészeti alkotóház létrehozása) a városkarakter egyediségének megőrzésével
  - Az értékvédelem hatékonyságának növelése, a kulturális örökség megőrzési rendszerének erősítése, fejlesztése, támogatása. Az egyedi védelmek mellett környezetük területi karaktervédelmét is erősíteni kell és ehhez megfelelő intézkedéseket kell hozni, utcaképi és területi védelem kijelölésével. A védett területeken kiemelkedő építészeti minőséget kötelező követelménnyé kell tenni.
  - Egységes településközpont kialakítása, egyes nagyvárosias lakóterületi tömbök területfelhasználásának felülvizsgálata, módosítása településközpont vegyes területre
  - A távhő-ellátás rendszerének rekonstrukciója, a geotermikus energia még nagyobb fokú kihasználásának vizsgálata
  - ~~o~~ Meglévő zöldterületek – különösen Petőfi park, Szent István téri zöldterület Csanád vezér téri park és lakótelepek közcélú zöldfelületei - megújítása, fejlesztése, gyalogos közlekedési kapcsolatainak erősítése, a Nagy-ér rekonstrukciója
  - A településközpont és a többi településrész között rendezett közterületi, zöldfelületi tengely megteremtése
  - Sétálóutcák, „passzázsok” kialakítása
  - Alulhasznosított területek rendezése
- Turisztikai vonzerő növelése:
  - Hagymatikum bővítése, területének rendezése, környezetének fejlesztése
  - A Makovecz-örökség turisztikai termékké formálása
  - Szálláshelyek minőségi és mennyiségi fejlesztése
  - Az intézmények és környezetük (intézménykertek, intézmény előtti közterületek) összehangolt fejlesztése.

  - A városképi, szerkezeti jelentőségű utak (Szegedi utca, Megyeház u., Aradi u., Csanád vezér tér, Kossuth u., Úri u., Erdélyi püspök u.) fasorainak, közlekedési zöldfelületeinek megújítása
  - Városközpont, Hagymatikum és a Maros-part közötti kapcsolat javítása (pl. elektromos „T-modell”-taxi)
- A városközpontra nehezedő zsúfoltság enyhítése:
  - A városközpont forgalomcsillapítása (pl. az elkerülő út északnyugati szakaszának megépülésével a városközpont mentesül az átmenő forgalomtól)
  - A parkolási helyzet rendezése (pl. Városháza/Piac környéke, Hold utca (iskola), Posta utca és Tömörkény utca, Hunyadi utca környezete), az üzemeltetés felülvizsgálata
  - Hagymatikumhoz kapcsolódóan a parkolás rendezése (környezetbe illeszkedő, innovatív építészeti megoldásokkal)
  - Hiányzó kerékpárhálózati elemek kiépítése, meglévő elemek közlekedésbiztonsági felülvizsgálata
  - Deák Ferenc utca rehabilitációja, parkolás rendezése
  - Szeged – Makó között Tram-train vonal létesítése (Makói villamosvonali kapcsolattal a Csanád Vezér térig)

2. Vertán: Alközponti funkciók erősödése a közterületek és közösségi szolgáltatások fejlesztésével

A fejlesztés céljainak megfelelő területi beavatkozás:

- Fenntartható, optimalizált területhasználat:
  - Elkerülő út északnyugati szakaszának kiépítése, ezzel összeköttetésben a városrészen belüli főközlekedési tengely kialakítása (Szentháromság utca, mint gyűjtőút), parkolási gondok enyhítése (pl. Juhász Gyula tér környéke)
  - A tervezett elkerülő megépülésével párhuzamosan a potenciálisan beépítendő területekre beépítési koncepció és beépítési tanulmányterv elkészítése
  - Élővíz-csatorna zöldfelületi szerepének erősítése
- Meglévő településrészi funkciók bővülése, megújulása:
  - A kórházhoz kapcsolódóan az egészségügyi szolgáltatások magas minőségének fenntartása, versenypiacon értékesíthető rekreációs és egészségügyi szolgáltatások kifejlesztése
  - Kereskedelmi, szolgáltató funkciók megtelepedésének ösztönzése
  - Közösségi funkciók (játszóterek, parkok, közösségi terek sport- és rekreációs infrastruktúra) fejlesztése, zöldterületek növelése a lakóterület-bővítéshez kapcsolódóan
  - A köztemetők és kegyeleti parkok (Római katolikus temető, Újvárosi református temető, Nazarenus temető, zsidó temető) zöldfelületi szerepének, pihenőkert jellegének erősítése, közlekedési kapcsolatainak javítása, reprezentatív fogadótér kialakítása
- Lakóterületek megújulása
  - Bérlakásprogram és/vagy alternatív energiával működő lakóterület megvalósítására alternatívák kidolgozása
  - Lakóépületek felújítása, energiahatékonyságának javítása, utcaképek rendezése, hiányos zöldfelületi elemek pótlása

- Hiányzó kerékpárhálózati elemek kiépítése (pl. Ardics-Czuczor – Almási utca)
- Földes utcák szilárd burkolattal való ellátása

3. Újváros: Kapu-szerepkör erősítése

A fejlesztés céljainak megfelelő területi beavatkozás:

- Arculatfejlesztés:
  - A városrész északi határán „üdvözlőpont" kialakítása (akár ötletpályázat kiírásával)
  - Földeáki út – Vásárhelyi út mentén található közterületek rendezése, fasorok telepítése, egységes, rendezett utcakép kialakítása
  - Helyi védett vagy védendő épületek felújítása
  - Egységes arculatú információs táblák kihelyezése
- Lakóterületi fejlesztések:
  - Közparkok, közkertek létesítése, Návay Lajos tér zöldfelület-fejlesztése, többfunkciós (játék, sport, pihenés) közpark kialakítása
  - Hiányzó kerékpárhálózati elemek kiépítése (pl. Kisfaludy u. – Attila u. - Justh Gy. u., Hosszú u)
  - Csapadékelvezető rendszer felülvizsgálata, korszerűsítése
  - Justh Gyula – Vásárhelyi utca térségében parkolók kialakítása, felszínközeli zárt csőcsatorna kiépítése
  - Szeméttelepek hasznosítása
  - A falusias lakóterületbe beékelődő kisvárosias lakóterületek létjogosultságának, illetve lakóterületi területfelhasználásának felülvizsgálata

4. Honvéd: Rehabilitáció, a szegregált területek felszámolása

A fejlesztés céljainak megfelelő területi beavatkozás:

- Lakóterületi fejlesztések:
  - A településrészi épületállomány teljes körű felmérése, komplex, hosszú távú rehabilitációs program kidolgozása
  - Közösségi épület építése
  - Városrészi jelentőségű alközpont kialakítása
  - Zöldterületek, közösségi terek, játszóterek kialakítása
  - A Görög katolikus temető pihenőkert jellegének erősítése, a temetőt övező közterületek rendezése
  - A lakóterületek funkcionális és vizuális elválasztása a gazdasági területektől, a Honvéd u. fásítása
  - Közműhálózat esetében a rákötési arányok javítása
  - A meglévő csapadékcsatornák, árkok, átereszek rendszeres tisztítása, karbantartása
  - A villamos és hírközlő hálózatok teljes rekonstrukciója
  - Földes utcák szilárd burkolattal való ellátása
- Társadalmi kohézió erősítése
  - Szociális rehabilitációval összekapcsolt komplex programok kidolgozása
  - Tanodaprogrammal és egyéb mintaprogramokkal a korai iskolaelhagyás arányának csökkentése

  - Társadalmi szereplők közötti együttműködések ösztönzése
  - Gazdálkodási területek, a háztáji önfenntartó gazdálkodás feltételeinek kialakítása, ehhez kapcsolódóan képzések, programok szervezése
  - Körzeti megbízotti iroda létrehozása
- Közlekedési kapcsolatok javítása:
  - Helyi buszközlekedés fejlesztése a Honvéd városrész bekapcsolásával
  - Kerékpárforgalmi létesítmények fejlesztése (pl. Honvéd utcai kerékpárút)

5. Gerizdes: Kereskedelmi, sport és rekreációs funkciók további erősödése

A fejlesztés céljainak megfelelő területi beavatkozás:

- Sport és rekreáció:
  - A Kelemen László utca beépítetlen részein a meglévő sporttelephez kapcsolódva a különböző korosztályok számára újabb sport- és rekreációs célú fejlesztések megvalósítása (pl. extrém sportpálya).
  - Sportszálló építése
  - A sporttelep gyalogos, kerékpáros és tömegközlekedési kapcsolatainak javítása
  - Rendezett közterületek kialakítása
  - Parkolási rendszer átgondolása, az esetleges bővítéssel járó forgalom- és területigény növekedésére koncepció kidolgozása
- Kereskedelem:
  - A bevásárlóközpontok mellett a helyi termékek megjelenésének ösztönzése
- Lakóterületek:
  - A sporttelep környékén alközpont kialakítása
  - Aradi utca mentén „üdvözlőpont” kialakítása
  - Zöldterületek fejlesztése, a meglévő értékes közterületi fasorok folyamatos pótlása, gondozása
  - Új közparkok, közösségi terek kialakítása a lakóterület-bővítésekhez kapcsolódóan
  - A tervezett újabb beépítéseknél az alternatív energiával működő lakóterületek kialakítása, az alternatív mezőgazdasági-gazdálkodási tevékenység összekapcsolása
  - A hiányzó kerékpáros infrastruktúra elemeinek kiépítése
  - A csapadékelvezetés felülvizsgálata, korszerűsítése; az árokhálózatok helyett a zárt felszín közeli csőcsatornák alkalmazása
  - Velnök utca fejlesztése

6. Bajcsy-Ráday: Épületállomány és közterületek megújítása

A fejlesztés céljainak megfelelő területi beavatkozás:

- A lakótelep épületeinek energetikai, építészeti, belsőépítészeti megújítása, megújuló energia alkalmazása, közcélú zöldfelületeinek megújítása, fejlesztése
- Közösségi terek, parkok kialakítása
- Állomás tér és vasútállomás térségének rendezése
- Szeged – Makó Tram-Train elővárosi kötött pályás közösségi közlekedés megteremtése. Ehhez kapcsolódóan Makó vasútállomás és az Állomás tér rekonstrukciója, P+R parkolók, kerékpártárolók és buszforduló létesítése, burkolatok, zöldterületek rendezése.

- A vasútvonal által elvágott területek megközelítésének javítása.
- Önkormányzati tulajdonban álló ingatlanok hasznosítása
- Kálvin utcai rendelő felújítása

7/a. Makó-Rákos: Alközponti funkciók erősödése

A fejlesztés céljainak megfelelő területi beavatkozás:

- Meglévő településrészi funkciók bővülése, megújulása:
  - Kereskedelmi, szolgáltató funkciók megtelepedésének ösztönzése
  - Intézményi funkciók bővülése
  - Közösségi funkciók (közösségi terek sport- és rekreációs infrastruktúra), meglévő zöldterület fejlesztése
- Arculatfejlesztés:
  - Rákosi csomópont környezetrendezése, „üdvözlőpont” kialakítása
  - utcaképek rendezése, hiányos zöldfelületi elemek pótlása
  - falusias karakter megőrzése, erősítése
- Infrastrukturális fejlesztések:
  - Útburkolatok minőségének javítása
  - Közlekedésbiztonsági beavatkozások (pl. körforgalom)
  - A gazdasági területeknél közműpótlóként biológiai szennyvíztisztító kisberendezés, míg az egyedi ingatlanoknál, tanyáknál zárt szennyvíztározó használata javasolt

7/b. Külterület: A tájhasználat optimalizálása, a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás

A fejlesztés céljainak megfelelő területi beavatkozás:

- Gazdálkodás fejlesztése, a tájhasználat optimalizálása:
  - Termőfölddel való takarékos gazdálkodás, a mezőgazdasági területek agroökológiai potenciáljuknak megfelelő hasznosítása
  - A magas természeti értékű területeken a természetkímélő gazdálkodás feltételeinek kialakítása, ehhez kapcsolódóan képzések, programok szervezése
  - Nagy hozzáadott értékű helyi termék előállítása, márkázás támogatása
  - A város és térségében önellátó élelmiszertermelő- és elosztó hálózat kialakulásának, helyi termelői piac működésének, vásárok rendezésének támogatása
  - Az alulhasznosított kertes területek más célú (pl. erdő) hasznosítása, tekintettel a volt zártkerti területeknek a gazdasági környezet és az emberek életvitelében bekövetkező változás következtében megfigyelhető átalakulására
  - A mezőgazdasági telephelyek szélesebb körű felhasználási lehetőségének biztosítása
  - Vízvisszatartás, helyben való hasznosítás elősegítése
- Értékőrzés, rekreációs potenciál hatékonyabb kihasználása:
  - A külterületen fellehető védett kunhalmok, egyéb táji értékek értékőrző felújítása, hasznosítása, bekapcsolása a kerékpár-, lovas- és kirándulóút-hálózatba, akár a határon átnyúló térségi kínálat közös keretbe szervezésével

  - A kerékpáros, vízi, gyalogos és természetjáró turizmus fejlesztése, infrastrukturális hátterének megteremtése (jelzett turista – és kerékpárút, tanösvény, pihenőhelyek kialakítása), beleértve az elérési útvonalon vonzó környezet megteremtését
  - Falusi (tanyasi) szálláshely-kínálat bővítése, minőségi fejlesztése
  - Helyi mezőgazdasági termékek marketingjének kidolgozása
- Infrastrukturális fejlesztések:
  - A tanyavilág infrastrukturális hátterének javítása, helyi buszközlekedés fejlesztése, a hiányzó kerékpáros infrastruktúra elemeinek kiépítése, Makó-Rákos alközponti szerepének erősítése (lásd még: 7. pont)
  - Útburkolatok minőségének javítása
  - Az M43 lehajtó és az elkerülő út összekötő szakaszának négysávossá tétele

8. Iparterület: Az iparterület – különösen az ipari park – infrastruktúrájának és szolgáltatási színvonalának emelése

A fejlesztés céljainak megfelelő területi beavatkozás:

- Infrastrukturális fejlesztések:
  - Az iparterületen belül a területi tartalékok feltárása, hatékony kihasználásának elősegítése
  - Logisztikai Központ létrehozása,
  - Mezőgazdasági termékfeldolgozó csarnok építése
  - A közlekedés infrastrukturális feltételeinek javítása (körforgalmi csomópont építése, Rákosi út felöli forgalmi terheltség megszüntetése, parkolóhelyek létesítése),
  - Királyhegyesi kerékpárút meghosszabbítása
  - Ipari park teljes körű közművesítése
  - Zöldfelületi rendszer bővítése, védő zöldsáv telepítése, a biológiai aktív felületek növelése
  - A kerékpárút mentén a közvilágítás kiépítése
- Szolgáltatás színvonalának emelése
  - Az iparterület gazdasági szolgáltatásainak minőségi fejlesztése, inkubátorház létesítése
  - Az iparterület XXI. századi arculatának kialakítása
  - Megújuló energiafelhasználáson alapuló élelmiszertermelési és élelmiszer-feldolgozó agráripari vállalkozások betelepítése

9. Lesi és Maros-part

A fejlesztés céljainak megfelelő területi beavatkozás:

- Elérhetőség javítása, infrastruktúra fejlesztése:
  - Közlekedési kapcsolatok javítása, a vasúton való átkelés fejlesztése
  - Turisztikai szempontból attraktív kapcsolat megteremtése a Városközpont és a Maros-part között
  - gyalogos-kerékpáros feltáró úthálózat kijelölése/kiépítése (pl. Maros-part és Szegedi utca között a gáton való vezetéssel)
  - csatornahálózat bővítése, a rákötések arányának növelése

- Lesi:
  - Lesi földes utcáinak szilárd burkolattal való ellátása
  - Gyalogos-kerékpáros feltáró úthálózat kiépítése
  - Rurális, agrár jellegének megtartása
  - Beépíthetőség feltételeinek vizsgálata, különös tekintettel a belvízveszélyre
- Maros-part:
  - Meglévő természeti adottságok és értékek védelme és bemutatása
  - Maros-part további, aktív turizmust szolgáló fejlesztése
  - MAK pálya és környezetének fejlesztése”

Forrás: 242/2018. (VII.30.) MÖKT határozatával elfogadott Makó Város jelenleg hatályos településfejlesztési koncepciója

1.5.1.2 Integrált településfejlesztési stratégia

Makó Város Integrált Településfejlesztési Stratégiája (ITS) a 314/2012. (XI. 8.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően bemutatja a középtávú, 2014-2020-as időszakra vonatkozó városi és városrészi fejlesztési célokat. A tervezési módszertannak megfelelően a 2008-ban kidolgozott, majd 2015-ben felülvizsgált stratégia 9 funkcionális városrészt határozott meg.

1-9. ábra: Az ITS-ben definiált városrészek

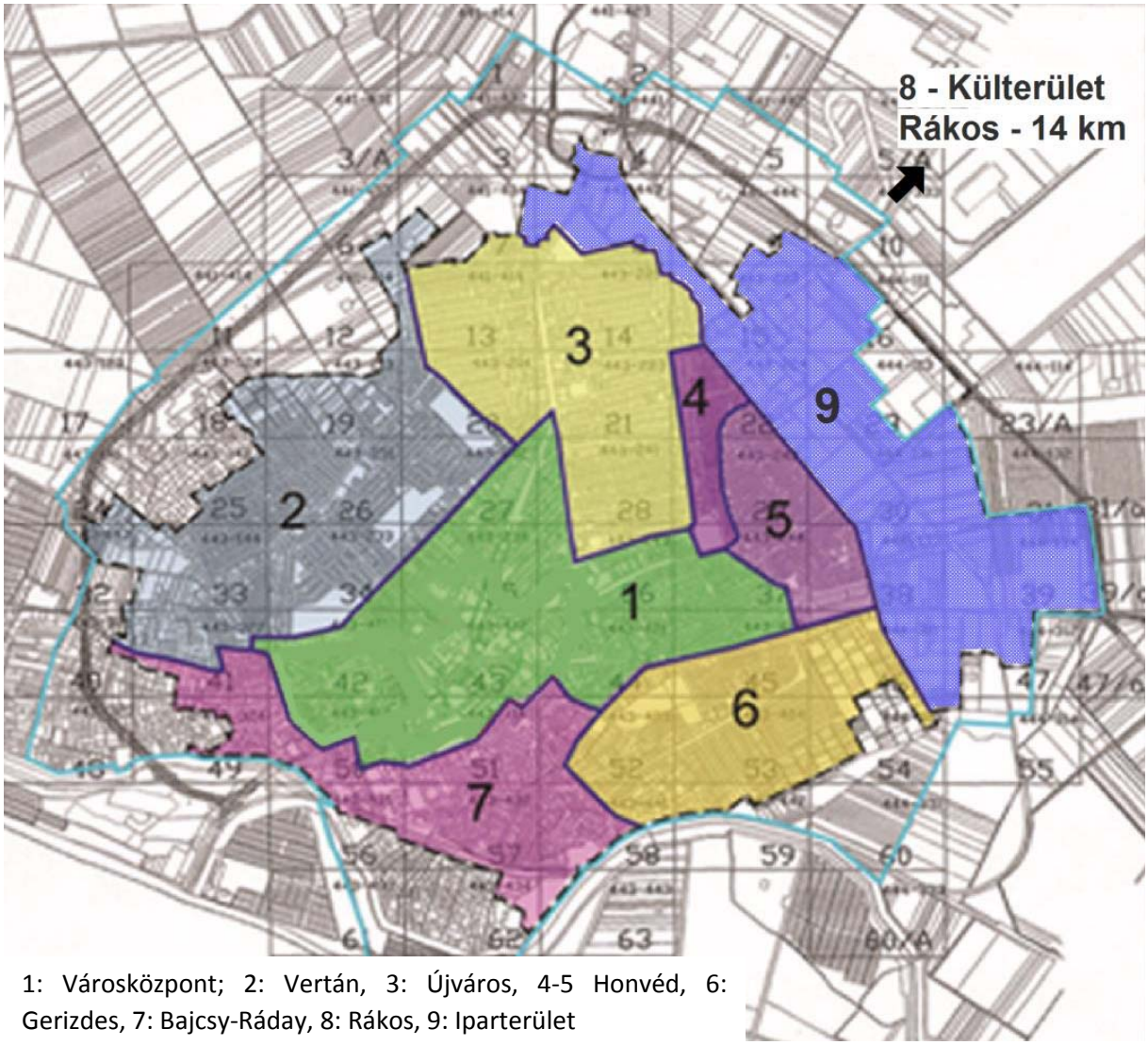

1: Városközpont; 2: Vertán, 3: Újváros, 4-5 Honvéd, 6: Gerizdes, 7: Bajcsy-Ráday, 8: Rákos, 9: Iparterület

Forrás: ITS, 2015, p. 24

1-10. ábra: Az ITS célrendszere

<table>
<tr><td colspan="8">Jövőkép 2030
„Makó város meglévő kedvező potenciáljainak – fürdőváros, hármashatár fekvés, kulturális örökség, agrár,- ipari és logisztikai potenciál, zöld környezet - hatékony kihasználása révén a helyi népességszám stabilizálódik, a város térségi pozíciói erősödnek.”
Hosszú távú cél:
Makó városban a népességfogyás mértékének és ütemének csökkenése a helyi életminőség és a gazdaság versenyképességének javítása révén.</td></tr>
<tr><td>Átfogó célok (2030)</td><td colspan="2">A.1. A város vonzereje erősödik a helyben maradás, a bevándorlás és a turizmus számára.</td><td colspan="2">A.2. A makói gazdaság termelékenységének és innovációs szintjének javulása.</td><td colspan="2">A.3. A foglalkoztatás szintjének növekedése</td></tr>
<tr><td>Városi szintű tematikus céloki (2020)</td><td>T1: A helyi agrárfeldolgozó ipar és az ipari innovációk fejlődése</td><td>T2: A minőségi turisztikai fogadókapacitások – szálláshely, vendéglátás – bővülése</td><td>T3. A városi turisztikai és kulturális attrakciók további bővülése</td><td>T4: Minőségi munkahelyek számának növekedése az iparban és a szolgáltatásokban</td><td>T5: A közösségi infrastruktúra ellátottság és közszolgáltatások minőségi javulása</td><td>T6: Az épített és természeti környezet állapotának javulása</td><td>T7: A megújuló energiák szerepének további növekedése</td></tr>
<tr><td rowspan="8">Városrészi célok</td><td colspan="7">V1 Városközpont: A minőségi szállás- és vendéglátóhely kapacitás, a fürdő turisztikai ismertségének növekedése, a belváros kulturális, közösségi funkciójának erősítése.</td></tr>
<tr><td colspan="7">V2. Vertán: A városrészben a közterületek és közösségi szolgáltatások – beleértve a Kórházat - szintjének növekedése.</td></tr>
<tr><td colspan="7">V3 Újváros: A Vásárhelyi utca térségében a városrészi központi funkciók megerősödése, közparkok kialakítása.</td></tr>
<tr><td colspan="7">V4-5. Honvéd: Szegregátumok csökkenése, megszűnése, funkcionális városrészi központ kialakulása</td></tr>
<tr><td colspan="7">V6. Gerizdes: A sport- és rekreációs funkció erősödése</td></tr>
<tr><td colspan="7">V7. Bajcsy-Ráday: A funkcionális-városképi városrészi központ kialakulása, megerősödése, a Maros-part fejlesztése</td></tr>
<tr><td colspan="7">V8. Külterület (Rákos és a külterületi lakott helyek): Az infrastrukturális ellátottság növekedése.</td></tr>
<tr><td colspan="7">V9. Iparterület:Az ipari park minőségi befogadó kapacitásának növekedése, ipari innovációk megjelenése az ipari parkban.</td></tr>
<tr><td rowspan="4">Beavatko-zások</td><td colspan="7">Kulcsprojekt</td></tr>
<tr><td colspan="7">Hálózatos projekt</td></tr>
<tr><td colspan="7">Akcióterületi projekt</td></tr>
<tr><td colspan="7">Egyéb projekt</td></tr>
</table>

Forrás: ITS, 2015 alapján saját szerkesztés

A célrendszerhez igazodva a dokumentum az alábbi beavatkozásokat nevesítette:

1-6. táblázat: A 2014-2020 (2023) között tervezett beavatkozások és azok státusza

Projekt megnevezése	Állapota
Kulcsprojektek	
Erdei Ferenc téri sporttelep megújítása, felújítása.	megvalósult
Északnyugati elkerülő út	középtávú terv
43. sz. főút városi átkelési szakaszának komplex felújítása	hosszútávú terv
Városi csapadékvíz hálózat bővítése, rekonstrukciója	folyamatban, Honvéd városrészben tervezés alatt
Záportározók kiépítése, hozzájuk kapcsolódó csapadék- és öntözőrendszer bővítése	nem valósult meg, hosszú távú terv
Oktatási intézmények korszerűsítése	folyamatban
Hálózatos projektek	
ENI fejlesztése	folyamatban
Óvodák energetikai korszerűsítése	folyamatban
Orvosi rendelők komplex felújítása	folyamatban
Belterületi kerékpárutak fejlesztése	folyamatban
Belterületi utak felújítása	folyamatban (Honvéd városrészben tervezés alatt)
Távhő rendszer korszerűsítése és bővítése	folyamatban
Közvilágítás korszerűsítése	középtávú terv
Járdaprogram 2015-2019	folyamatos
Deszk - Kiszombor kerékpárút megépítése	középtávú terv
Földeák felé külterületi kerékpárút építése	hosszú távú cél
Ingyenes wifi pontok kialakítása	megvalósult
Játszótér építés, felújítás	megvalósult
Faültetési program	folyamatos
Tájsebek rehabilitációja	megvalósult (szeméttelep)
Újraélesztő készülék biztosítása minden közintézményben	folyamatban
Akcióterületi projektek	
Városközpont	
Csipkesori üzlethelyiségek és lakások felújítása	folyamatban
Városi piac és vásárcsarnok fejlesztése	folyamatban
Páger mozi és rendezvényház felújítása és energetikai korszerűsítése	folyamatban
Makovecz Könyvtár és Múzeumi kiállítótér létrehozása	folyamatban
Erdei János Városi sportcsarnok felújítása	megvalósult
Képzőművészeti alkotóház	hosszútávú terv
Návay Lajos szobor újjáépítése	megvalósult
Országzászló felállítása	megvalósult
Csipkesor sétány és szoborpark kialakítása	folyamatban
Hagymatikum - a családi zóna további bővítése, 33 méteres úszómedence kialakítása, medical wellnes.	folyamatban
Művészetek Katedrája létrehozása.	megvalósult
Honvéd	
Honvédi csapadékvíz elvezetés	folyamatban (középtávú terv)

Projekt megnevezése	Állapota
Társadalmi integrációs programok a Honvéd városrészben	folyamatban
Honvéd városrész rehabilitációja	folyamatban
Körzeti megbízotti iroda létrehozása Honvéd városrészben	(hosszútávú terv)
Iparterület	
Ipari Park közművesítésének fejlesztése	folyamatban
Mezőgazdasági termékfeldolgozó csarnok építése	folyamatban (középtávú terv)
Inkubátor csarnok létesítése	folyamatban(középtávú terv)
Pályázatíró iroda létrehozása	nem valósult meg
Közösség- és Vállalkozásfejlesztési Központ	nem valósult meg
Maros-part	
Maros parti turisztikai fejlesztések (Tarzan ház, Makóiak sétánya, Víziút-labirintus kialakítása)	nem valósult meg (középtávú cél)
Maros-part – Városközpont kapcsolat kialakítása	megvalósult
Egyéb fejlesztések	
Helyi közösségi, kulturális és hagyományőrző programok	folyamatban
Istók Margit ház rehabilitációja	folyamatban
Agrárcentrum kialakítása	megvalósult
Makói hagyma és hosszúgyökér program	megvalósult
Lesi földes utcáinak szilárd burkolatúvá tétele	nem valósult meg
Szabadtéri fitneszpark létrehozása	megvalósult
Patai téri futballpálya felújítása	megvalósult
Teniszpálya létrehozása	folyamatban
Extrém bmx és gördeszka park	rövid távú terv
Baseball pálya létrehozása	nincs ilyen terv
MAK pálya öltöző felújítása, parkoló kialakítása.	középtávú terv
Fészekrakó program értelmiségieknek	CSOK telkekkel megvalósult, Fecske lakások felújítása rövid távú terv

Forrás: ITS és önkormányzati adatszolgáltatás

1.5.2 Hatályos településfejlesztési és településrendezési szerződések

Az önkormányzat adatszolgáltatása alapján ilyen szerződések nincsenek.

1.6 A TELEPÜLÉS TELEPÜLÉSRENDEZÉSI TERVI ELŐZMÉNYEINEK VIZSGÁLATA

1.6.1 A hatályban lévő településrendezési eszközök

Makó Város Településrendezési eszközei a 2009. évi állapot szerinti egységes szerkezetűek, az azt követő változások (2010, 2012, 2016, 2017) már nincsenek rajtuk átvezetve, jelenleg nem áll rendelkezésre egységes szerkezetű településszerkezeti terv és szabályozási terv.

Az utóbbi évek településrendezési eszközökben történt jelentős változásai az alábbiakban foglalhatók össze:

1-11. ábra: Makó Város Településszerkezeti Tervének belterületi részlete

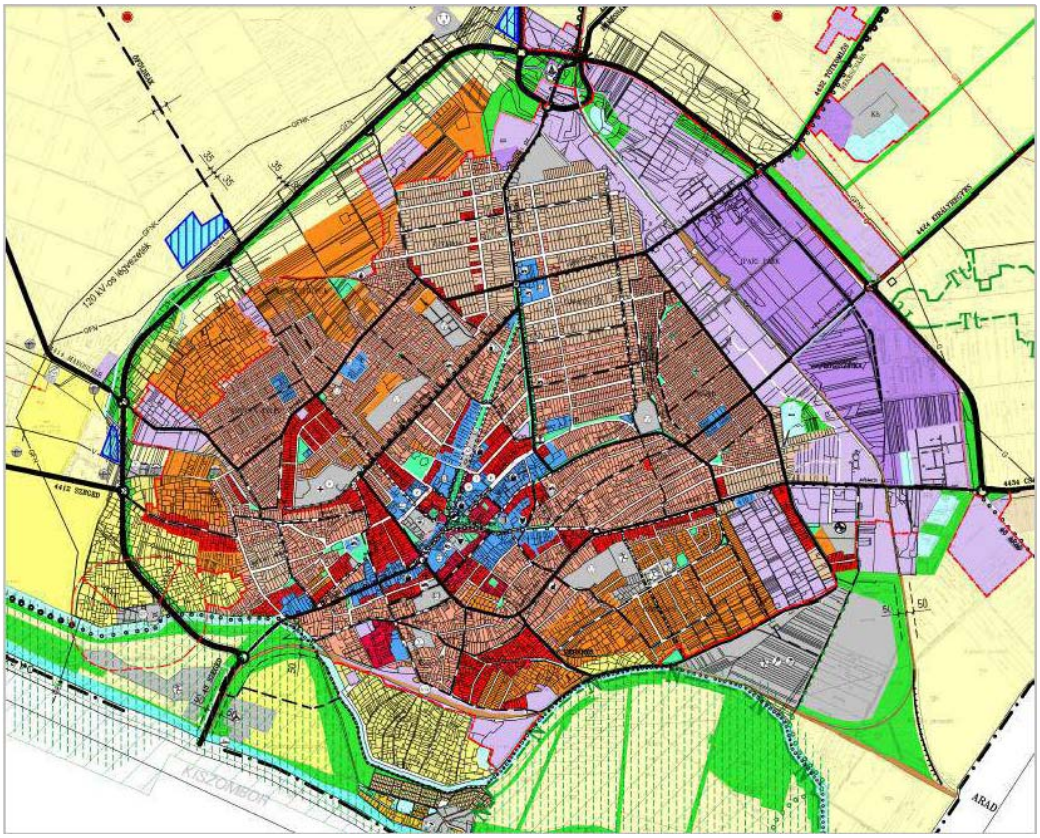

Településrendezési tervek módosítása 2016-ban:

50/2016. (II. 10.) MÖKT határozattal a településszerkezeti terv alábbiak szerinti módosítása történt:

- A Rákosi út – vasút – Földeáki út – elkerülő út által bezárt területen lévő védőerdőt gazdasági területbe sorolja.
- Makó-Rákos Tótkomlósi út – Mezőhegyesi út által határolt lakóterületet gazdasági területbe sorolja.
- Elfogadja a tervezett gyógyhely és védőterületének szerkezeti tervben feltüntetett határait.
- A szerkezeti terv jelmagyarázata kiegészül a gyógyhely és védőterületének határvonal jelével.

Makó Város Önkormányzata Helyi Építési Szabályzatáról szóló 17/2006. (VII. 13.) Makó ök. rendelete Makó Város Önkormányzat Képviselő-testületének 6/2016. (II. 11.) önkormányzati rendeletével módosításra került.

A településrendezési eszközök módosításának részletei:

1. sz. tervezési terület (az Elkerülő út – Justh Gyula utca – Vasútvonal között) A Justh Gyula utca 10383 hrsz. telken működő Füstöltkolbász Kft. csak a vasútvonal irányába bővíthet, ezt azonban akadályozza a 20 m szabályozási szélesség, tervezett kiszolgáló út és a vasút, illetve a Jángori csatorna melletti tervezett védőerdő. Az út célja a tömb közepén haladó út zsákutca jellegének megszüntetése, ezért keresztmetszete, mérete csökkenthető. Az ATIVIZIG előzetes tájékoztatásában az út csatorna mellé helyezése ellen kifogást nem emelt. A tervezett véderdő elhagyásával kieső biológiai aktivitásérték részben a tömbben – a Justh Gy. u. mentén – részben a szomszédos gazdasági területen beültetési kötelezettséggel pótolható.

2. sz. tervezési terület (Honvéd utca – Királyhegyesi út – Vasútvonal – Justh Gy. utca között) A tömbbelsőbe tervezett feltáró út 4 üzem Honvéd utcától a vasútvonalig tartó beépített telephelye miatt nem valósítható meg, ezért meg kell szüntetni. A kiszolgáló út nélküli telkeket – szükség esetén – zsákutcáról, vagy szolgalmi úttal lehet megközelíteni. A beépíthetőséget az Ipari Parkkal azonos módon kell szabályozni (5. kódszám helyett 7. – 30% helyett 50% beépíthetőség).

3. sz. tervezési terület (a Hagymatikum Gyógyfürdő környezete – Szent János tér) A gyógy idegenforgalom növelése érdekében az Önkormányzat több régi épületben szálloda – szálláshelyek kialakítását tervezi (volt Rendőrség, bérpalota bővítés, Kállay Kollégium, volt Városháza, volt Galamb Kollégium). A szálláshelyeket célszerű lenne összekapcsolni a Hagymatikum fürdőkomplexummal föld felett, vagy föld alatt. A tervezett szálláshelyeket az egykori Városháza kivételével közterületek választják el a fürdőtől, ezért – illetve a közterületek alatt elhelyezett közművezetékek miatt – a földalatti összekötés kizárható, noha városképi szempontból és funkcionálisan is ez lenne a legkedvezőbb megoldás. A földalatti összekötés (pl. volt Városháza és a fürdő között) szabályozást nem igényel. A közterületek feletti összekötésre csak a közúti űrszelvény – 4,5 m – felett kerülhet sor. Az átjárók helye csak részletes építészeti tervezéssel állapítható meg, ezért szabályozási terven nem jelölhető. A HÉSZ-ben kell rögzíteni, illetve elírni a szükséges elvárásokat, egyeztetéseket (valamennyi érintett épület országos, vagy helyi védettséget élvez).

4. sz. tervezési terület (Szent János tér) A gyógyfürdő területe jelenleg is a beépíthetőség (40%) határán van, ugyanakkor további medencék elhelyezésére van igény. A fürdőterület csak közterület – Szent János tér – bevonásával bővíthető. A tér rekonstrukciója a közelmúltban elkészült: parkolóhelyeket és parkot alakítottak ki. A hosszúkás, trapéz alakú tér ÉK-i térfala a 20. század elején, DNy-i már korábban kialakult. A téren – az 1824 évi Giba térképen láthatóan – 8-9 szárazmalom működött. Ma már csak a DNy-i térfal falusias beépítése őrzi a tér egykori képét. Ennek megőrző fejlesztési lehetőségét a településrendezési eszközök tartalmazzák. A gyógyfürdőhöz kapcsolt térrész későbbi felújítása – átalakítása során kertépítészeti eszközökkel kell emléket állítani az „életet” adó szárazmalmoknak.

5. sz. tervezési terület (az 1-2-3. sz. záportározók) A város beépített területeitől Ny-ra es, középtávon megvalósítandó záportározók helyét felül kell vizsgálni és megvalósítás esetleges akadályainak elhárítása és várható költségeinek mérséklése érdekében. A korábbi szakági terveket és az ATIVIZIG előzetes állásfoglalását (közepesen belvíz-veszélyeztetett területek) figyelembe véve a tározók kijelölt – a hatályos településrendezési eszközökben szereplő – helye megfelel. Befogadó képességük – felületi kiterjedésük – pontos megállapításához részletes hidraulikai számítások szükségesek, amelyeket a vízjogi engedélyezési eljáráshoz kell készíteni. A szabályozási terv azt a területet tünteti fel, amelyen belül a tározó elhelyezendő. Jelen tervmódosítás keretében nincs lehetőség a teljes belvízelvezető rendszer felülvizsgálatára, a területrendezési tervek 2018-ig sorra kerülő teljes körű felülvizsgálata alkalmával kell elvégezni.

Az 1. és 3. sz. jelzett tározók helyét a régészeti lelőhelyek közelsége, a 2. sz. tározó kiterjedését a domborzati viszonyok befolyásolják. A téglagyári tavak mintegy 11 hektáros vízfelületükkel alkalmasak lehetnek záporvizek átmeneti tározására, azonban a Mikocsai és a Rákosi csatorna is 1-1,5 km távolságra és 1,5-2,0 m-rel mélyebben helyezkednek el a tavaknál, ezért a tavak feltöltése záporvízzel gravitációs úton nem lehetséges. Az 5/1. sz. tározó helyét, kiterjedését a régészeti lelőhelyek (152; 218) mellett a nagynyomású földgázvezeték, a közeli vízműhöz érkező gravitációs vízvezetékek, a kiskertek és a 120 kV-os transzformátor állomás is behatárolja, ezért új terület nem jelölhető ki. Az 5/2. sz. tározó kijelölt területe meghaladja a feltétlenül szükséges mértéket Az Ardicsi csatorna – egyesülve a Nagyér csatornával – a Makói főcsatorna felé haladva a környezeténél kissé magasabb területen halad keresztül. A bevágásból kikerült földet a csatorna ÉK-i oldalán teríthették el, ezért célszerű a tározó méretét 5,5 ha-ra csökkenteni, esetleg a mélységét növelni. Az 5/3. sz. tározó a nagy-és középnyomású földgázvezetékek, a földeáki elkerülő út és a Jángori csatorna, valamint a régészeti lelőhelyek miatt determinált, kijelölt helye csak a terület csökkentésével változtatható (az elkerülő út biztonsági zónájának egy részét is igénybe veszi). Az elvezető rendszer üzemeltetőjével egyeztetve szükségesnek látszik ebben a térségben további tározók (4.5.-6.0 ha) kijelölése. A kijelölést a belvízelvezető rendszer korábban említett felülvizsgálata során (2018-ig) célszerű megtenni.

6. sz. tervezési terület (Megyeház utca – Kazinczy utca – Úri utca között). A Múzeum és a Bíróság építési lehetőségei kimerültek (30%) ezért az 5. beépítési kód helyett a belvárosi tömbökben gyakori 6. kódot (40% beépítés) kell alkalmazni.

7. sz. tervezési területen (Csanád vezér tér – Deák Ferenc utca közötti terület) Az úszótelken álló könyvtár bővítése miatt van szükség az intenzív beépítésű városközponti tömb beépíthetőségének növelésére: 6. kód (40%) helyett 8. beépítési kód (60%). Bővítés előtt meg kell szüntetni az úszótelkeket, majd bővítés után az új épület kontúrjának megfelelően kell kialakítani az új úszótelket.

8. sz. tervezési terület (Vásárhelyi út – Szikszay utca – Nagycsillag utca – Szilágyi Dezső utca között) A környez, hasonló teleknagyságú tömbökben a beépítési lehetőség 30% (5. kód). A tömbben lévő óvoda bővíthetősége érdekében is a 20% (4.kód) beépítési lehetőséget ugyancsak 30%-ra (5. kód) kell módosítani.

9. sz. tervezési terület (a Sírkert utca – Váradi utca – Attila utca – Majláth utca közötti három tömb). A telekméretek 20 %-os beépítési lehetőség mellett nem teszik lehetővé nagyobb méretű gazdasági épületek (pld. gépszín) elhelyezését, ezért a beépíthetőséget 30 %-ra kell emelni. (4. kód helyett 5.), a környező tömbökhöz hasonlóan.

10. sz. tervezési terület (Ingó szőlő út környéke). Az Mks övezetbe sorolt kertség területén nincs lehetőség gazdasági épület elhelyezésére (tartalék terület), ugyanakkor több tulajdonos igényli, hogy a többi kertművelésű területhez hasonlóan az OTÉK-nak megfelelően gazdasági épületet (szerszámtárolót) lehessen építeni (Mks helyett Mk). Az elkerülő úton belül jelentős tartalék területek találhatók, ezért az övezetmódosításnak nincs akadálya.

11. sz. tervezési terület (a Belváros nagyobb része), A Hagymatikum élményfürdő gyógyfürdővé nyilvánításával megnyílt a lehetősége a fürdőkörnyéki területek gyógyhellyé nyilvánításának, ha az egyéb feltételek is fennállnak (74/1999.(XII.25.)EüM rendelet 2.§) : pld. a kiemelten védett területre előírt levegőtisztaság, fokozottan védett területnek megfelelő zajszint, rendezett zöldterületek, közművek, közlekedés, kommunális szolgáltatások stb. A feltételek teljesülését a gyógyhellyé nyilvánítási kérelemben kell bizonyítani. A kérelem melléklete a gyógyhely és védőterületének határvonalát tartalmazó terület-, illetve településrendezési terv, jelen kijelölés ezt a célt szolgálja. A

gyógyhely javasolt határa a városközpont jelentősebb műemlékeit, parkjait, köztereit foglalja magába A védőterület a gyógyhely határát fél-, egy tömb mélységben követi.

12. sz. tervezési terület (Makó-Rákos Tótkomlósi út – Pitvarosi út közötti terület) A hatályos Szabályozási terv falusias lakóterület övezetbe sorolta a mintegy 4,0 hektáros területet. Az 5 földrészletből álló tömbben egy romos, egykori vendégfogadó épület és egy alapjáig elbontott kápolna maradványai állnak. Az ingatlanok tulajdonosai gazdasági célokra, üzemközpont kialakítására kívánják hasznosítani a területet, ezért Ge övezetbe kerül, változatlan építési-övezeti elírásokkal. A biológiai aktivitásérték megőrzése érdekében a tömb három oldalán 20 m széles beültetési kötelezettséget ír elő a szabályozási terv.

13. sz. tervezési terület (Igási tanya, mezgazdasági üzemközpont) Az üzemközpont területén a tulajdonos rekonstrukciót és bővítést tervez. Az új, korszerű gazdasági épületek a jelenlegi 30 %-os beépítési lehetőség mellett nem valósíthatók meg. A környező földrészletek csatolásával a beépítettség elírt mértéke tartható, célszerűbb azonban a meglévő központ intenzívebb beépítésének engedélyezése és a környező területek mezgazdasági rendeltetésének megtartása, amely a beépítés mértékének 50 %-ra emelésével érhető el.
Jelenlegi besorolás: Ge 122753
Javasolt besorolás: Ge 122774

Településrendezési tervek módosítása 2017:

A „***Hagymatikum gyógyfürdő bővítése***" és a „***Páger Mozi és Rendezvényház rekonstrukciója***" beruházások megvalósíthatósága érdekében döntött a képviselő-testület a településrendezési eszközök módosításáról. Különleges intézményi övezetből (Ki) településközpont vegyes övezetbe (Vt) kerül a termálfürdő telke és a Szent János tér fürdőbővítésre fenntartott területe.
A terv célja, hogy a Makovecz Imre szellemi hagyatékát támogató Kormányhatározat alapján a termálfürdő megtervezett, de még meg nem épült létesítményei (fedett uszoda, óriás csúszda, ételudvar stb.), valamint a Rendezvényház funkcióihoz csatlakozó, ugyancsak megtervezett tornacsarnok megvalósuljon.

A Településszerkezeti Terv módosítását a 290/2017. (VIII. 17.) MÖKT határozattal fogadta el Makó Város Önkormányzatának Képviselő-testülete.
Makó Város Önkormányzati Képviselő-testületének Makó Város Önkormányzata Helyi Építési Szabályzatáról szóló 17/2006. (VII. 13.) Makó ör. rendelete Makó Város Önkormányzat Képviselő-testületének 21/2017. (VIII. 18.) önkormányzati rendeletével módosításra került.

Településrendezési tervek módosítása 2018:

Dembinszky u. – Berzsenyi u. – Bem u. – Wesselényi u. (1. sz. terület) és a Vásárhelyi u. – Just Gyula u. – Nagycsillag utca – Szikszay u. - (2. sz. terület) által határolt tömbök településrendezési eszközeinek módosítása

Makó Város Önkormányzat Képviselő-testülete 413/2017. (XI.29.) MÖKT határozatával fenti tömbök helyrajzi számmal megjelölt telkeit fejlesztési területté nyilvánította. A kijelölés célja, hogy a Honvéd városrészben közösségi ház és sportpályák valósuljanak meg a „Leromlott városi területek rehabilitációja" pályázat keretében, a Justh Gy. utcában pedig kormányzati támogatással Kézilabda Munkacsarnok épülhessen. Mindkét területen módosítani kell a településrendezési eszközöket:

- az 1. sz. területen a Szabályozási tervet és a HÉSZ-t.
- a 2. sz. területen a Szerkezeti tervet, a Szabályozási tervet és a HÉSZ-t.

Almási utca – Holló utca – Torma Imre utca – Dohány utca által határolt tömb településrendezési tervek módosítása

Makó Város Önkormányzat Képviselő-testülete 233/2018. (VII.11.) MÖKT határozatával döntött a szabályozási terv módosításáról annak érdekében, hogy a Makói Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola Almási Tagintézméányne területén 16 tanteremmel, 6 csoportteremmel, valamint a szükséges kiszolgáló helyiségekkel új iskolaépület megvalósulhasson, mint kiemelt jelentőségű beruházás.

1-12. ábra: Makó Város Belterületi Szabályozási Terve

A településrendezési terveket a TTT Városépítő Bt. (Szeged) tervezői készítették.

A város hatályos – többször módosított - Helyi Építési Szabályzatát a 17/2006.(VII.13.) Önkormányzati Képviselő-testületi rendelete állapította meg.

A helyi építési szabályzat mellékletei az igazgatási területre készült szabályozási terv, a központi belterületre (24 szelvényen) és Makó-Rákos településrészre külön készült szabályozási terv. A Helyi építési szabályzat a rajzi, a szabályozási tervi, mellékleteken kívül szöveges mellékleteket is tartalmaz. Az 1. számú szöveges melléklet a szabályozási elemeket sorolja fel. Itt található az építési övezetek, a beépítésre szánt területek, jeleinek magyarázata, az építési övezetek jelei egyes elemeinek tartalma. Ez a melléklet tartalmazza továbbá az övezetek, a beépítésre nem szánt területek, övezeti előírások felsorolását és magyarázatát. Ez a melléklet sorolja fel továbbá a vonalas szabályozási elemeket is, melyek: a belterületi határ, a beépítésre szánt területek határa, a tervezett szabályozási vonal, az építési övezetek, övezetek határa, és nem kötelező, irányadó elemként, a javasolt telekhatár vonala. A HÉSZ 2. melléklete a Körös-Maros Nemzeti Park különleges természet-megőrzési terület által érintett területek, telkek helyrajzi számait sorolja fel. A védett telkek a Maros mentén, a Száraz ér

mellett, a Vásárhelyi és Csanádi gyepeken és a Vásárhelyi és Csanádi pusztákon találhatóak. A rendelet 4. melléklete a belvíz által veszélyeztetett városrészeket sorolja fel.

A HÉSZ **beépítésre szánt területek építési övezetei** az általános használat szerint: lakóterületi, vegyes területi, gazdasági, üdülőterületi és különleges területi övezetek. A beépítésre nem szánt területek övezetei az általános használat szerint: közlekedési és közműterületek, zöldterületek, erdők, mezőgazdasági, különleges beépítésre nem szánt területek, természetközeli területi és vízgazdálkodási területek.

A különleges használat szerint a lakóterületek:

- nagyvárosias (Ln),
- kisvárosias (Lk),
- kertvárosias (Lke)
- falusias (Lf) lakóövezetek.

A vegyes övezetek:

- településközpont (Vt)
- központi vegyes (Vk) övezetek.

A gazdasági területek

- kereskedelmi, szolgáltató (Gksz),
- zavaró hatású ipari (Gip),
- egyéb ipari (Ge) övezetek.

Az üdülő területekben

- üdülőházas (Üü)
- hétvégi házas (Ühh) övezetekből állnak.

A beépítésre szánt különleges területek övezetei:

- különleges intézményi (Ki),
- különleges kereskedelmi célú (Kke),
- bányászati (Kb)
- különleges közlekedési (Kkö) övezet.

A beépítésre nem szánt területek övezetei a különleges használat szerint:

- közlekedési és közmű terület övezete (Köu),
- kötöttpályás, vasúti közlekedési és közműterület (Kök),
- zöldterület, közpark övezete (Z),
- védelmi erdő (Ev),
- egészségügyi, szociális és turisztikai erdő (Ee),
- gazdasági erdő (Eg),
- általános mezőgazdasági terület övezete (Má), sajátos használatú mezőgazdasági terület övezete (Ms, Ms-1, Ms-2),
- tanyás mezőgazdasági terület övezete (Mát),
- kertes mezőgazdasági övezete (Mk),
- sajátos használatú kertes mezőgazdasági terület övezete (Mk),
- sajátos használatú kertes mezőgazdasági övezet (Mks),
- vízgazdálkodási terület övezete (Vg), ezen belül a szabályzat megkülönböztet
- közlekedési (Vg (Köu-1)),
- védőerdő (Vg (Ev)),

- közpark (Vg (Z), (Z-1), (Z-2)),
- hullámtéri hétvégi házas üdülőterületi (Vg (Ühh))
- hullámtéri üdülőházas üdülőterületi (Vg (Üüh))
- különleges hullámtéri intézményterületi (Vg (Kih)) alövezeteket..
- beépítésre nem szánt különleges bányaövezet (Kkb)
- természetközeli terület övezete (Tk).

A HÉSZ előírásokat tartalmaz a környezetvédelemre, a táj-és természetvédelemre vonatkozóan, valamint a közlekedési létesítményekre és a közművek elhelyezésére is tartalmaz előírásokat.

1.6.2 A hatályos településszerkezeti terv megállapításai, megvalósult elemek

A 2016-ban elfogadott településrendezési eszközök módosításával kapcsolatos megállapítások:

- a Kolbászüzem bővítésével nő a foglalkoztatottak száma és a város adóbevétele.
- a tömbbelsőbe tervezett út és az alacsony beépíthetőség (30%) több itteni üzem fejlesztési terveinek megvalósulását akadályozza.
- a tervezett gyógyszállók összekötése a gyógyfürdővel jelentősen emeli azok komfortját, a vendégek közérzetét javítja, ezen keresztül növeli a gyógy-idegenforgalmat.
- a Szent János tér fürdőhöz csatolásával a parkolóhelyek – az OTÉK-nak megfelelően – a kiszolgált létesítmény telkére kerülnek. Nagyobb távlatban – parkrekonstrukció során – emlék állítható az egykor itt üzemelő szárazmalmoknak.
- az újabb régészeti lelőhelyek és a terepviszonyok figyelembevételével a záportározók gyorsabban és gazdaságosabban megvalósíthatók, a településbiztonság növekszik.
- a bíróság és a múzeum a beépíthetőség mértékének növelésével, fejlődhet, bővülhet.
- a városi könyvtár bővítése – rekonstrukciója elől elhárulnak az engedélyezési akadályok.
- a beépíthetőség mértékének a környező tömbökével azonos mértékre emelésével az óvoda bővülhet, a falusias beépítésű telkeken nagyobb gazdasági épület is építhet.
- a kisebb – 1000 m2 alatti – telkeken is lehetőség nyílik nagyobb gazdasági épület létesítésére (30 %-os beépíthetőség esetén)

A 2017-ben elfogadott településrendezési eszközök módosításával kapcsolatos megállapítások:

- a Szerkezeti terv módosítása a környezet területhasználatát és a kialakult állapotot követi.

A TSZT megvalósult és nem megvalósult elemei:

- A TSZT és a szabályozási terv (SZT) a belterület déli, a Maros-parti védett területek közelében szabadidő, sport, fürdő számára jelölt ki területet, Kszb jelű különleges területként, a tervezett létesítmények (fürdő, sportterület, kalandpark) megvalósultak
- a településrendezési eszközök által kijelölt gazdasági területek, tömbök, egy része beépült, de van még több, kisebb, 0,5-6 ha területű, közművesített telek,
- több gazdasági területen, a tömbökben jelölt, több, szabályozott út is akadálya a nagyobb, kb. 10 ha-os telek kialakításának,
- a lakóterületi kijelölt, szabályozott területeknek csak kis része valósult meg, pl. a Kelemen utcától délre, egy meglévő utca déli oldala épült be,
- több kijelölt lakóterületet visszaminősítettek mezőgazdasági területté,
- a településrendezési terv szerinti záportározók nem épültek meg, új csapadékvíz elvezetési tanulmányterv szerint kellett kijelölni máshol, a szükséges tározókat.

1.7 A TELEPÜLÉS TÁRSADALMA

1.7.1 Demográfia, népesesség, nemzetiségi összetétel, képzettség, foglalkoztatottság, jövedelmi viszonyok, életminőség

1.7.1.1 Demográfia, népesség

Makó népessége az 1930-as évek óta csökken, jelenleg a lakónépesség száma 22 546 fő. Népsűrűsége 98,36 fő/km^2, ez kevesebb, mint a hasonló népességszámú városok esetében és alacsonyabb az országos átlagnál is (105,3 fő/km^2).

Az ezredforduló óta Makó városa 3073 főt veszített a lakóiból, ami az akkori lakónépesség 12%-át tette ki. Ez a népességvesztés jelentősen meghaladta a szintén csökkenést mutató megyei és országos értékeket.

1-13. ábra: Makó város lakónépességének változása 2001-2016 között, fő, ill %

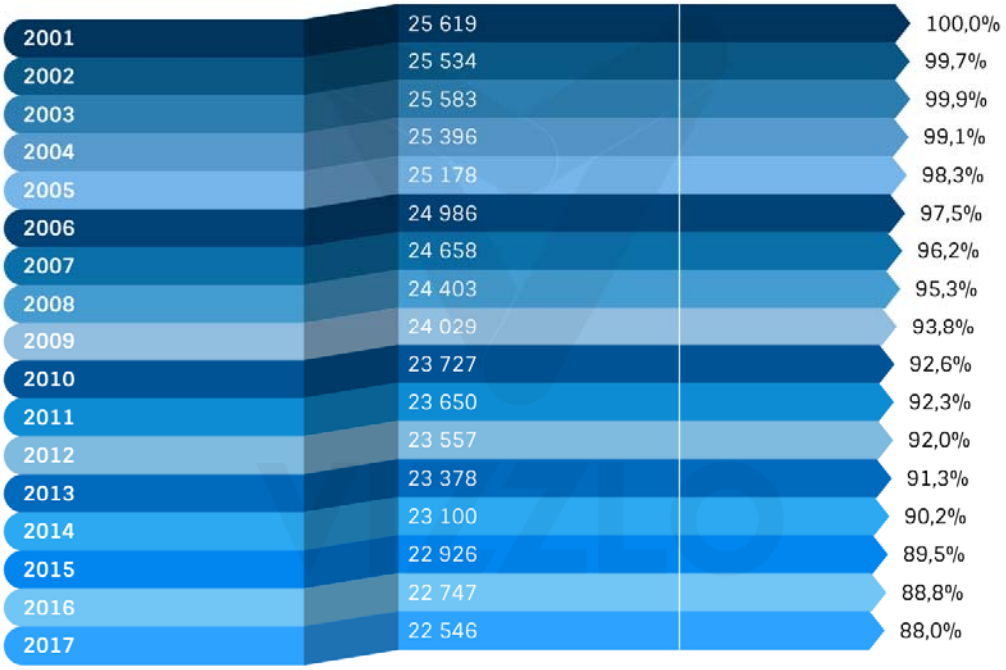

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Csongrád megye járásszékhelyeit tekintve ***Makó a legkedvezőtlenebb demográfiai képet mutatók*** között található. Míg a Szegedi járásban kismértékű népességemelkedés, a Mórahalmi járásban nagyjából stagnálás jelentkezik, a Szentesi, Csongrádi és Makói járásokban számottevő a népesség csökkenése. Mindez a társadalom elöregedésével és az élve születések alacsony számával magyarázható.

2001 és 2016 között Makón minden évben a természetes fogyás volt a jellemző, de a vándorlási egyenleg is – 2002, 2003 és 2011 kivételével – folyamatosan deficitet eredményezett. ***A természetes fogyás oka a lakosság korösszetételében (elöregedő helyi társadalom, lásd később) és az alacsony gyermekvállalási hajlandóságban keresendő.*** Az elvándorlás tovább fokozza a természetes fogyást, hiszen jellemzően a gyermekvállalási korú, fiatal népesség vándorol el. Ezen belül is inkább ***a képzettebb, motiváltabb fiatal népesség elköltözése*** jellemző, ami különösen problematikus a város

fejlődése, munkaerőpiaci kínálata szempontjából. Az erőteljes elvándorlás helyi okai az álláslehetőségek, különösen a perspektivikusabb álláshelyek hiánya és az alacsony bérszínvonal.

A természetes fogyás és a vándorlási különbözet összehasonlító értékei (1000 főre vetítve) azt mutatják, hogy mindkét mutató tekintetében a makói értékek lényegesen rosszabbak és hektikusabbak Csongrád megye értékeinél. A ***természetes szaporodás egyenlege Makón és a megyében is negatív***, Makón azonban jellemzően alacsonyabbak, esetenként szélsőségesen alacsonyak (2012: -7,6). Az igazán kirívó, Makó számára kedvezőtlen különbség azonban a vándorlási egyenlegben jelentkezik: itt a megye értékei 8 évben is 0 és kissé pozitív értékeket vettek föl, míg Makón a három év kivételével minden évben negatív ez a mutató, olykor kirívóan rossz értékkel (pl. 2007: -9,1). Egyedül 2003-ban volt magas, 5,1-es értéke a vándorlási egyenlegnek.

Hozzá kell tenni, hogy Csongrád megye valamelyest jobb demográfiai mutatói döntően Szegednek, illetve – kisebb mértékben – Hódmezővásárhelynek köszönhetők.

1-14. ábra: A népmozgalmi adatok megyei összehasonlítása ezer főre vetítve 2001-2016 között, fő

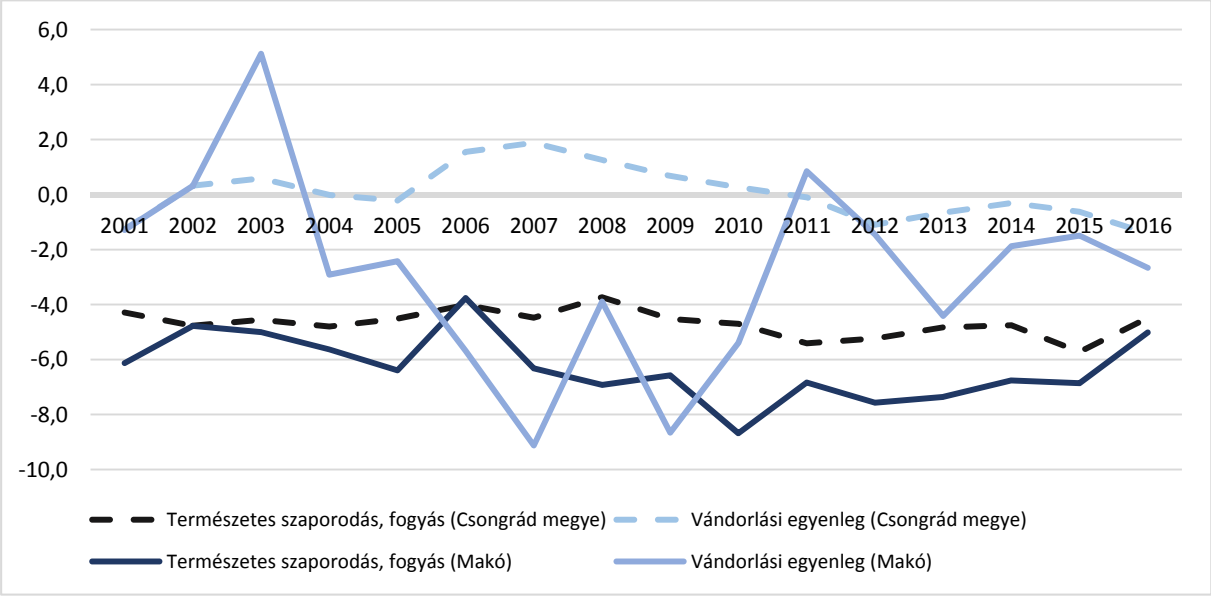

Forrás: KSH

A fenti kedvezőtlen demográfiai mutatók egyik gyökere a lakosság korösszetételében keresendő. A 2001. évi adatokon is látszik, hogy mind Makó, mind Csongrád megye korösszetétele elöregedést mutat: 2001-ben 16%-nyi 0-14 éves korúra 23%-nyi 60 év fölötti jutott Makón, de nagyon hasonló értékek jellemezték a megyét is. 2011-re mind a városban, mind a megyében tovább romlottak ezek az értékek. Makón ekkor 14 %-nyi 0-14 évesre 26%-nyi 60 évnél idősebb jutott, míg a megyében ugyan ezek az értékek 14, illetve 24%-ot tettek ki.

A város öregedési indexe 2001-ben 105,5% volt, míg 2011-ben ugyanez a mutató 134,1%-ra, 2016-ban pedig 150,6%-ra romlott.

1-15. ábra: A lakónépesség korösszetétele

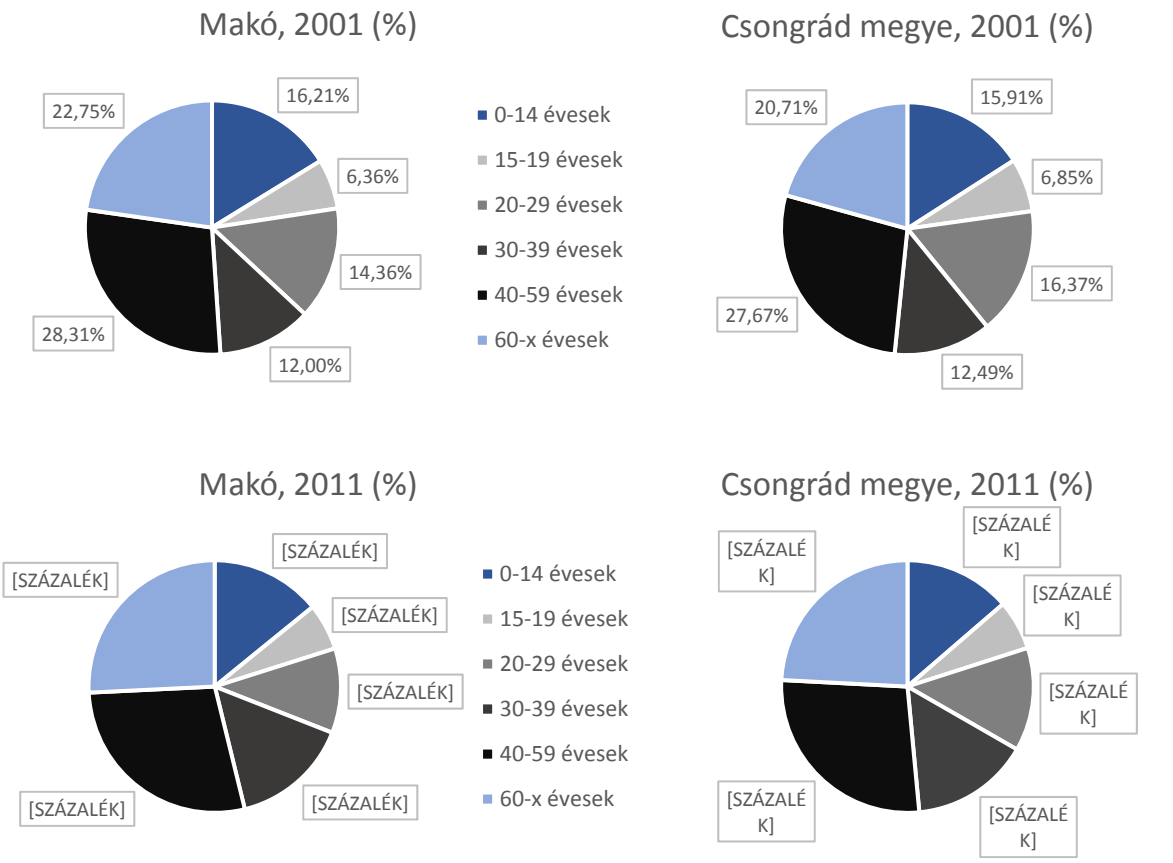

Forrás: ITS, 2015

A népesség nemek szerinti megoszlását a stabilitás jellemezte. A nők a város lakosságának 53%-át, a férfiak pedig a 47%-át teszik ki

1.7.1.2 Nemzetiségi összetétel

A városban a 2011-es népszámlálás alapján jelen lévő nemzetiségek: ***cigány*** (1,62%), ***német*** (0,37%), ***szerb*** (0,15%), ***szlovák*** (0,13%), ***román*** (0,93%) – utóbbi a Román Nemzetiségi Önkormányzat adatai szerint 400 fő. 2001 óta a cigány nemzetiség létszámában állt be jelentősebb növekedés, illetve a német kisebbség aránya is némileg emelkedett(2001: 0,29%).

Makón a nemzetiségek képviseletét a Makói Roma Nemzetiségi Önkormányzat és a Makói Román Nemzetiségi Önkormányzat látja el.

1.7.1.3 Képzettség

Makó iskolai végzettség tekintetében összességében kedvezőtlenebb képet mutat, mint a megyei járásközpontok, vagy akár az országos átlag. Ez a tendencia a középfokú és a felsőfokú képzettségben jelenik meg leginkább, de a legfeljebb nyolc általánost végzettek aránya mind a mai napig szembetűnően magas (2011: 27%). A felsőfokú képzettség tekintetében a vizsgált területi egységekkel összevetve ugyanakkor továbbra jelentős elmaradás tapasztalható.

1-16. ábra: A 7 évesnél idősebb népesség legmagasabb iskolai végzettsége, %

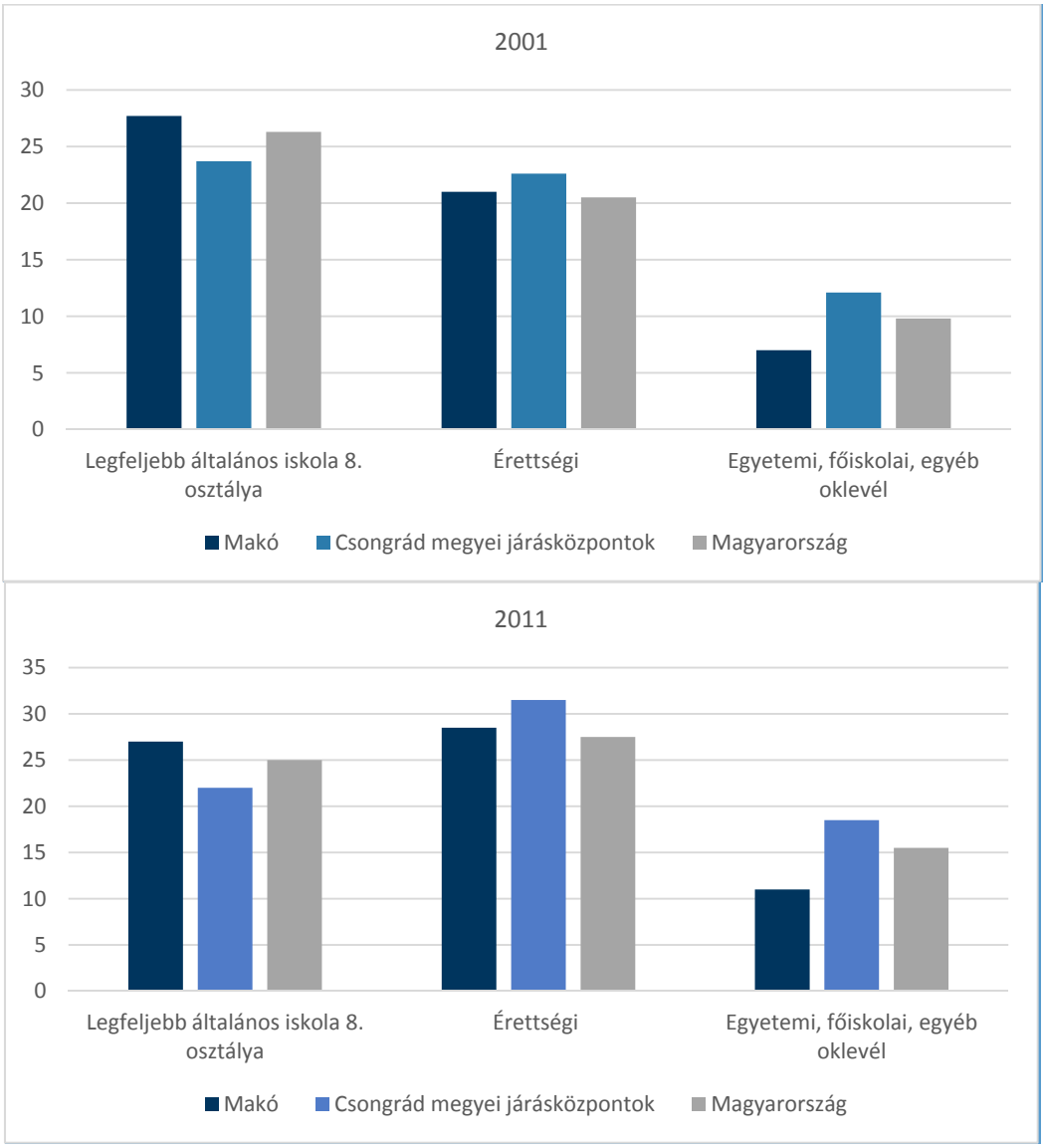

Forrás: ITS 2015

Hasonló tendencia rajzolódik ki akkor is, ha a munkaképes korú lakosság iskolai végzettségét elemezzük.

1-7. táblázat: Makó város aktív korú (15-59 év) lakosságának iskolai végzettsége országos összehasonlításban %

Adattípus	Makó, 2001	Ország, 2001	Makó, 2011	Ország, 2011
Legfeljebb általános iskolai végzettség	28,6	15,9	16,2	9,4
Felsőfokú végzettség a 25 éves és idősebb népesség arányában	8,7	12,7	13,3	19

Forrás: KSH 2001. és 2011. évi Népszámlálás, TeIR

A 15-59 éves népesség körében a legfeljebb általános iskolát végzettek aránya kiugróan magas volt Makón 2001-ben. Azóta jelentősen csökkent, de a 2011. évi 16,2% még mindig jelentősen elmarad az

országos átlagtól. A 25 évnél idősebb népességben a felsőfokú végzettségűek aránya ugyanakkor mind 2011-ben, mind pedig tíz évvel később elmaradt az országos átlagtól.

1.7.1.4 Foglalkoztatottság

Makó városában 2011-ben a foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül 58 % volt. Ez az arány, a 2001-es adatokhoz képest (49%) jóval kedvezőbb értéket mutat. Hasonlóan kedvező tendencia figyelhető meg a foglalkoztatott nélküli háztartások arányának változásában is. Összességében Makón a foglalkoztatás aránya 2001-ben elmaradt a megyei és országos átlagtól, míg 2011-ben kis mértékben meghaladta mindkettőt. Utóbbi adatban ugyanakkor megjelenik a közfoglalkoztatás hatása, de kétségkívül jelentősebb szerepe van ***az ipari parkhoz köthető feldolgozóipari munkahelyek*** számának.

1-17. ábra: Makó város főbb foglalkoztatási adatai

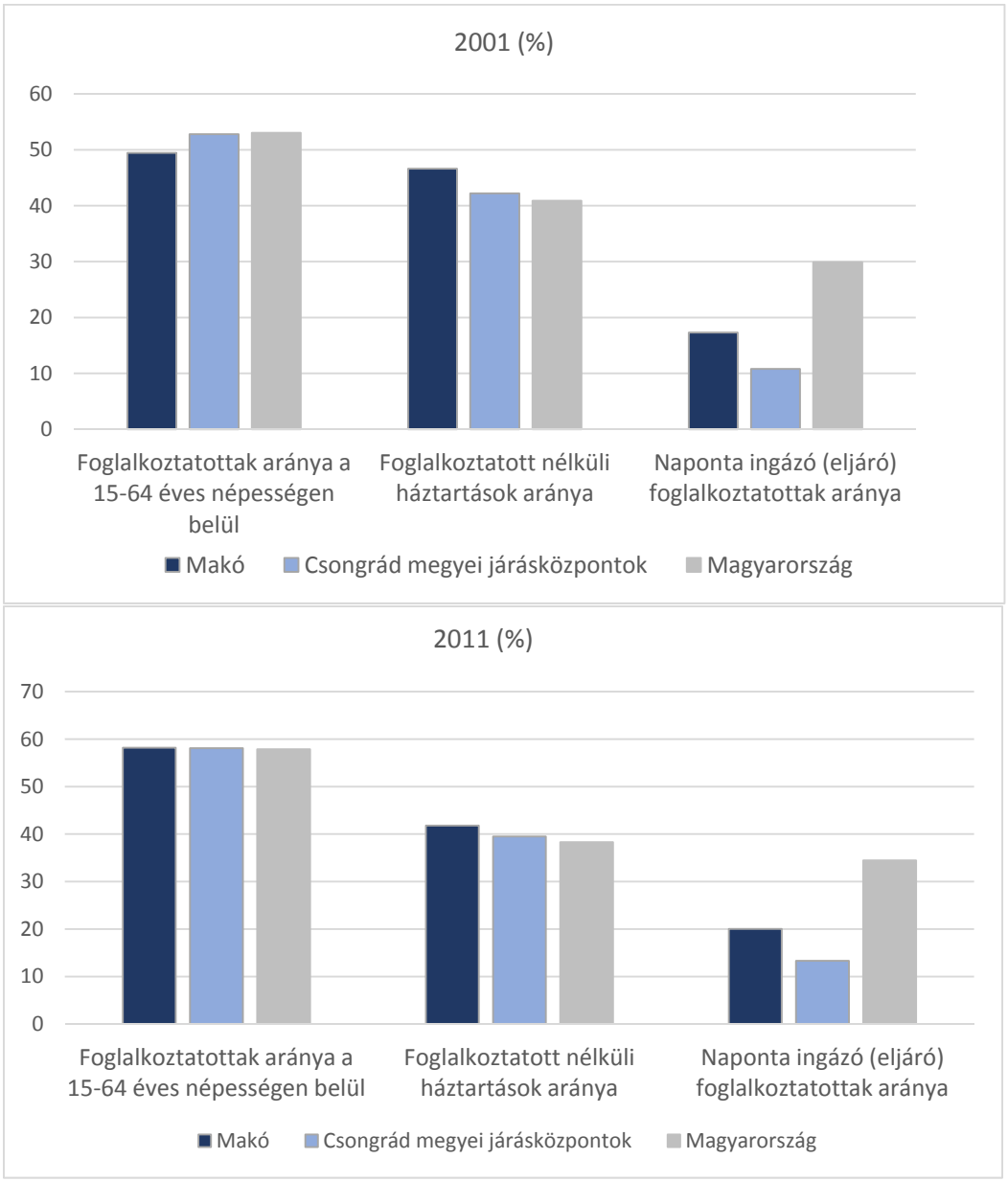

Forrás: ITS 2015, teir

A helyi foglalkoztatás-munkanélküliség esetében erős a ***szezonális hatás***: a tavasztól őszig tartó mezőgazdasági munkák a munkanélküliek jelentős részét felszívják. A foglalkoztatottság alakulásában fontos szerepet játszik a háztáji gazdálkodás is. Az alábbi táblázatból az is leolvasható, hogy míg a 25 év alattiak körében az egyébként igen magas, 17,52%-os ***munkanélküliség elmarad a megyei és országos értékektől***, a munkanélküliek közül a 45 év fölöttiek aránya jóval magasabb azokénál – ez jelentős probléma, mert ezen generáció elhelyezése a munkaerőpiacon jóval nehezebb, mint a fiatalabbaké. Jellemző ***elhelyezkedési gond a nyelvtudás hiánya, közép és felsőfokú szinten egyaránt***.

1-8. táblázat: Makó város főbb foglalkoztatási adatai (2013)

	Makó	Csongrád megye	Magyarország
Nyilvántartott álláskeresők aránya a munkaképes korú népesség százalékában	8,13%	4,95%	6,00%
180 napnál hosszabb ideje regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában)	42,49%	45,95%	49,93%
Legfeljebb 8 általános iskolát végzett regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában)	3,32%	2,32%	4,94%
25 év alatti regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában)	17,52%	18,61%	18,28%
45 év feletti regisztrált munkanélküliek aránya (az összes munkanélküli százalékában)	40,18%	37,15%	36,12%

Forrás: ITS 2015

A város munkaerőpiacán bizonyos szakmákban egyszerre van jelen a hiány és a túlkínálat. Elsősorban a fiatalabb, középfokon képzett népesség esetében jelentkezik, hogy annak képzettsége és alkalmassága nincs szinkronban a piaci igényekkel és elvárásokkal. Jellemző – térségi szinten -, hogy a ***fémipari szakmákban a képzett munkaerő hiányzik*** (pl. CNC esztergályos, lakatos), míg más szakmákban hiába van meg a képzettség (pl. szociális gondozó, különféle humán szervező szakmák, bolti eladó stb.), nem tud elhelyezkedni – leginkább ezek a rétegek érintettek az utóbbi években felgyorsult kivándorlási hullámban. Az is tény ugyanakkor, hogy jelentősen magasabb a fizikai foglalkoztatású nyilvántartott álláskeresők száma a szellemi foglalkozásúaknál.

A város legnagyobb foglalkoztatója a ***ContiTech Fluid Automotive Hungária Kft.*** (Gumiművek PHOENIX Hungária Kft.) mintegy 1500 fővel, a ***Givaudan Hungary Kft.*** mintegy 400 fővel.

1.7.1.5 Jövedelmi viszonyok

2015-ben a ***száz lakosra jutó adófizetők száma*** Makón 45,6 fő volt, amely ***megfelelt az országos átlagnak***. A lakosság jövedelemtermelő képessége szempontjából jóval kedvezőtlenebb a helyzet. Az egy lakosra jutó nettó jövedelem Makón 2015-ben 770 438 Ft, ami magasabb, mint a megyei (744 548 Ft), de alacsonyabb, mint az országos átlag (800 882 Ft). Makó ***jövedelmi szempontból megyén belül a kedvezőbb adottságú települések közé tartozik***, hiszen a 2. helyen áll a megyei járásközpontok között.

1-9. táblázat: Egy lakosra jutó összes nettó jövedelem (2015)

Járásközpont	Jövedelem (Ft)
Szeged	850 384
Makó	***770 438***
Szentes	766 353
Hódmezővásárhely	727 372
Csongrád	718 299
Mórahalom	619 909
Csongrád megyei járásközpontok	*742 126*
Ország	*800 882*

Forrás: TeIR

Az SZJA alapot képező jövedelem tekintetében kissé eltér a helyzet, a 2015. évi makói adat meghaladja a megyeit, ám elmarad az országos mögött. Ha viszont az idősort nézzük, látható, hogy az országos átlaghoz való felzárkózás töretlen, és a jelenlegi pályát tekintve néhány éven belül várható, hogy elérje azt.

1-10. táblázat: SZJA alapot képező jövedelem (2001-2012)

Évek	Makó	Csongrád megye	Magyarország	Makó az országos átlag %-ában
2001	318 962	368 641	418 605	76,2%
2002	365 618	408 985	472 705	77,3%
2003	408 621	464 351	527 751	77,4%
2004	439 078	487 417	554 230	79,2%
2005	491 611	532 949	603 979	81,4%
2006	543 909	580 864	660 176	82,4%
2007	615 660	671 869	758 734	81,1%
2008	664 156	718 776	818 004	81,2%
2009	650 789	697 115	788 781	82,5%
2010	667 592	718 066	804 335	83,0%
2011	648 519	680 978	773 563	83,8%
2012	699 836	720 924	813 441	86,0%
2013	738 697	752 245	847 958	87,1%
2014	819 788	817 088	924 084	88,7%
2015	908 812	878 789	986 827	92,1%

Forrás: KSH

A nyugdíjban, ellátásban, járadékban és egyéb járandóságban részesülő száma 2013-ban összesen 7284 főt tett ki.

A különféle szociális ellátásban részesülők száma az ellátások bonyolult és változó rendszerében szinte meghatározhatatlan és időben is folyamatosan jelentős mértékben változik. Részletes leírást erről a Makó Város Szociális Szolgáltatási Koncepciójában és annak időszakonkénti felülvizsgálatában lehet találni.

1.7.1.6 Életminőség

A születéskor várható átlagos élettartam Csongrád megyében 1990-ben férfiaknál 66, nőknél 74 év volt. 2016-ra ugyan ezek az értékek 73 és 80 évre emelkedtek, amelyek megfelelnek az országos trendeknek.

A helyi lakásviszonyok alapvető meghatározói az életminőségnek. Makón 2011-ben összesen 11 269 lakást és lakott üdülőt tartottak nyílván, amelyek egyharmada 1946 előtt, míg 28%-a a hetvenes években épült. Az alábbi grafikonról ugyanakkor az is leolvasható, hogy Csongrád megyében a rendszerváltást követően újra lendületet vettek a lakásépítések, addig Makón ez a tendencia igencsak minimálisan volt érzékelhető.

1-18. ábra: Lakások és lakott üdülők megoszlása az építés éve szerint 2011-ben

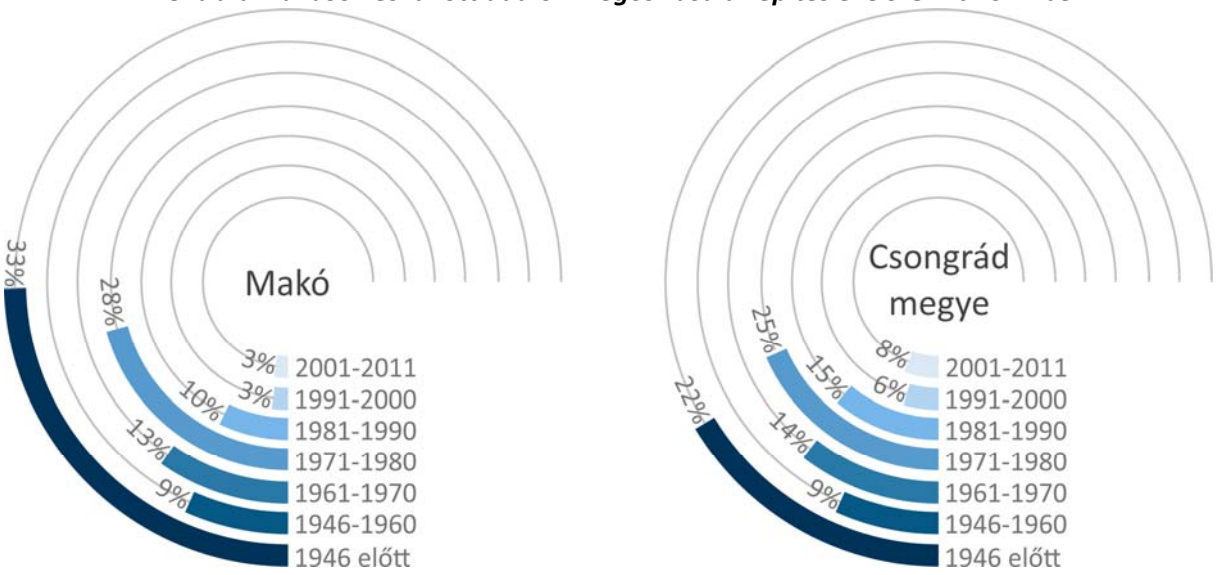

Forrás: KHS, Népszámlálás 2011

A lakásállomány komfortfokozatában kedvező változások zajlottak a két népszámlálás időszakában. Az alacsony komfortfokozatú lakások aránya a 2001. évi 29%-ról 15%-ra csökkent, ezzel párhuzamosan pedig megnőtt mind a komfortos, mind az összkomfortos lakóhelyek aránya. Ez az állapot megközelíti Hódmezővásárhely átlagát.

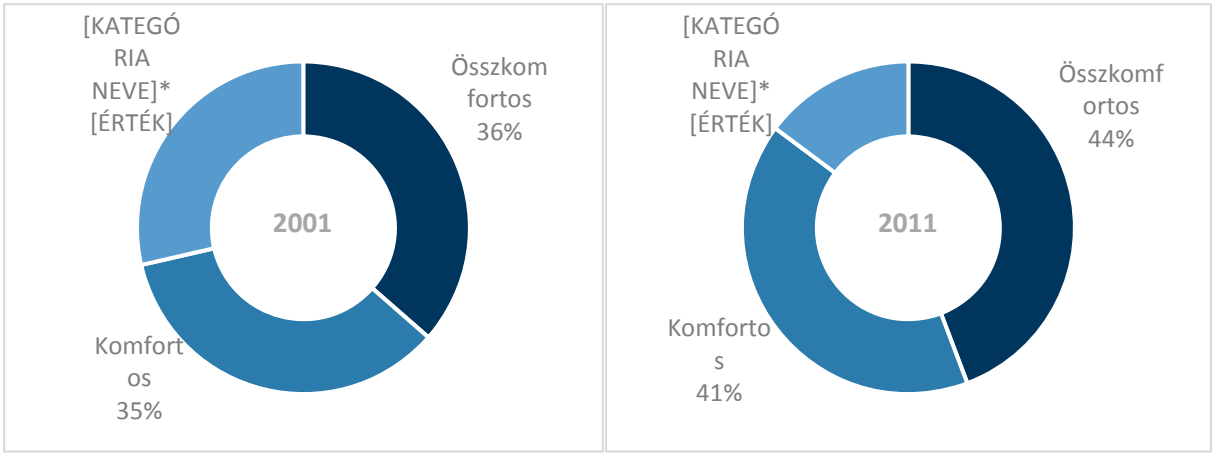

1-19. ábra: A lakások és lakott üdülők komfortossága

**Alacsony komfortfokozatúnak tekintettük a félkomfortos, a komfort nélküli, valamint a szükség- és egyéb lakásokat.*

Forrás: KSH, Népszámlálás 2001 és 2011

Makó város felújított, hangulatos belvárosa, természeti és épített örökségének szépségei, illetve rekreációs lehetőségei (Maros part, termálfürdő, kalandpark stb.), a város mezővárosi tradíciói könnyen szerethető várossá teszik Makót. Egy 2012-es felmérés szerint a helyi lakosok 62%-a kifejezetten szeret Makón élni, további 18% pedig inkább szeret, mint nem. A mégis jelentős elvándorlásnak anyagi természetű okai vannak: ***biztos munkalehetőségért, magasabb bérért*** hagyja el városukat a fiatalabb generáció.

1.7.2 Térbeli-társadalmi rétegződés, konfliktusok, érdekviszonyok

Makón a társadalmi ellentétek összességében nem jellemzőek. Ennek ellenére néhány kisebb probléma körvonalazódik, amely jelenleg még nem okoz konfliktust, de hosszabb távon már fel kell készülni a kezelésükre.

Makót az utóbbi években egyre meghatározóbb turisztikai desztinációként tartják számon, amely természetéből fakadóan együtt jár a turisták számának növekedésével is. Mindez elsősorban a belvárosban és a Hagymatikum környezetében kumulálódik, ahol a zsúfoltság és a parkolóhelyek hiánya okoz problémát ***a helyi lakosok és a városba látogatók között***.

Szintén problémát jelentenek a városban ***a szegregálódott vagy szegregálódással veszélyeztetett területek***, amelyek a Honvéd városrészben koncentrálódnak. (A szegregált területek részletes jellemzését a 3.3.2 fejezet tartalmazza)

Az utóbbi években kiköltözési folyamat indult meg Lesibe. Pozitívum, hogy nem az alacsony presztízsű lakosság újabb területi koncentrálódása történik, hanem a közepes vagy annál jobb státuszú lakosok keresnek a városhoz viszonylag közel eső lakóhelyeket. Ezeket a folyamatokat a városrész infrastruktúrája, annak kiépülése nem követte, amely elsősorban a ***Lesibe kiöltözők és az Önkormányzat között*** jelent konfliktusforrást.

1.7.3 Települési identitást erősítő tényezők

1.7.3.1 Történeti és kulturális adottságok

Makó első történeti említése 1247-ből maradt fenn, már akkor ***folyami átkelőhelyként***. A középkorban majd az újkorban is többször elpusztították, de mindig visszatelepült.

1730-ban lett ***Csanád megye székhelye***, 1890-ben a történelmi Magyarország 12 legnagyobb népességű városának egyike. Ekkoriban éli virágkorát, a mezőgazdaság és a ráépülő kereskedelem – az akkoriban valóban világhírű makói hagyma - ekkor még húzóágazat képes lenni. Az 1920-as években József Attila, Juhász Gyula, Móra Ferenc neve fémjelezte kulturális életét, holott ekkor már Trianonnak köszönhetően ***elveszítette vonzáskörzetének jelentős részét***. A II. világháborút követően országosan is háttérbe szorult, az 50-es években megyeszékhely státuszát is elveszítette, az ún. szocialista ipartelepülések is jobbára elkerülték – ekkoriban nagyméretű, ***kiterjedt termelőszövetkezetek agrártermelése*** jellemezte leginkább a gazdaságát.

A rendszerváltást követően a városnak komoly válsággal kellett szembenéznie: a mezőgazdaság már nem volt képes eltartani az itteni népességet, gazdasága romokban hevert, ipara – némi élelmiszeriparon, agrár-feldolgozóiparon kívül – szinte nem volt, a funkcióvesztés révén korábbi közigazgatási szerepköre is visszaszorult.

Hosszú évek szisztematikus munkája és a város küzdeni akarása révén sikerült lassan visszahozni a „régi dicsőség” legalább egy részét. ***A határmentiség az EU-ban előnnyé vált, jelentős fejlesztési források áramlottak a városba, majd Románia EU-s csatlakozása, a határok átjárhatóságának növelése létrehozta az élő kapcsolatokat az üzleti világban is, a kereskedelem, a turizmus és a szolgáltatások területén***. Az ***ipari park*** (1998) és legújabban az ***autópálya (M43)*** a befektetők számára is megteremtette az alapvető feltételeket a letelepedéshez: előbb a ***Phoenix gumiipari cég***, majd a ***Givaudan élelmiszeripari nagyvállalat*** betelepülése foglalkoztatási és presztízs szempontból is sokat jelentett a helyi gazdaság számára. A termál- és gyógyvízre épülő ***fürdőfejlesztés***, amely 2012-ben nemzetközi szintű wellness, gyógy- és élményelemekkel kiegészülve került átadásra, valós alternatívát kínál a helyi turizmus fejlődése számára, amelyet a jelenlegi, főleg külföldiekből álló vendégforgalom is igazol. A hagymakultusz máig is élő a városban, amely országos népszerűségű rendezvényekben is megjelenik, egyedül a gazdaságba, főleg a feldolgozóiparba nem sikerült máig sem megteremteni e helyi termék gazdaságot húzó szerepét.

Makó országos ismertségét ma még mindig az évszázados ***hagymakultusz***, illetve – egyre inkább - a ***termál turizmus*** jelenti. A helyi lakosság jelentős része számára a ***hagymatermesztés több generációs tradíciót***, egyben mellékes jövedelmet is jelent, háztáji gazdálkodás formájában, ezért erős a kötődés ezen hírnévhez és hagyományhoz. A város kulturális öröksége, múzeumai (József Attila Múzeum, Makói Panoptikum, Espersit-ház stb.), illetve egyre gazdagabb rendezvénykínálata (pl. Hagymafesztivál) erősítik a helyiek kötődését a városhoz. A helyi kultúra fontos részét képezi a művésztelep: a korábbi Makói Művésztelep nyomdokain 2007-ben az Önkormányzat kezdeményezésére újraszervezett Natura Marosmenti Művésztelep. (lásd még 1.8.1.4. Közösségi művelődés, kultúra).

1.7.3.2 Civil szerveződések

Makón jellemzően ***aktív a civil társadalom és magas a civil szféra részvétele*** a közéletben (mintegy 150 civil szervezet).

A civil szervezetek egy része különböző közösségi szolgáltatások (szociális, egészségügyi, kulturális, oktatási stb.) pénzügyi feltételeit megteremtő alapítvány (pl. Napsugár az Óvodában Alapítvány, Alapítvány a Makói Almási Utcai Általános Iskola Támogatására stb.). Ezen alapítványok működése rendkívül jelentős, hisz ***az általuk végzett közösségi feladatok nagy mértékben járulnak hozzá a városi életminőség javításához, a helyi identitás erősítéséhez, a helyi oktatás színesítéséhez*** (művészeti iskolák mögött álló alapítványok), illetve ***a különböző okokból hátrányos helyzetű társadalmi csoportok esélyegyenlőségének növeléséhez, életfeltételeik javításához*** (pl. Marosmenti Cigányok Integrációját Segítők Szövetsége stb.). Ide tartoznak a különféle hazai és nemzetközi szervezetek helyi csoportjai is (pl. Magyar Vöröskereszt, Magyar Máltai Szeretetszolgálat). Akadnak gazdasági tevékenységet, városfejlesztést támogató szervezetek is, pl. Makó és Térsége Egészséges Környezetéért Közalapítvány (környezetvédelem) Marosmenti Vállalkozók Klubja (gazdaság), Makó Városi Vegyeskar Egyesület (kultúra).

A civil társadalom másik csoportját alkotják a különböző ***érdekcsoportok képviseletét ellátó***, azokat ***segítő támogató szerveződések*** (pl. nagycsaládosok, mozgáskorlátozottak, nyugdíjasok, szenvedélybetegek stb. lásd pl. Gondoskodás Makó Város Időseiért Alapítvány).

Megtalálható természetesen a civil társadalom szabadidős önszerveződését jelző ***különböző kulturális és egyéb szabadidős, hobbi stb. szervezetek*** is (a sport szervezeteken túl), mint pl. Makói Állatvédő és Természetvédelmi Egyesület, Marosvidék Baráti Társaság stb.

Külön kategóriát képviselnek a ***sportegyesületek***, amelyekből számosat lehet megtalálni a városban, a legkülönbözőbb sportágakban. A teljesség igénye nélkül, megtalálható itt: kézilabda, labdarúgás, sporthorgászat, természetjárás, futás, lövészet, lovaglás, technikai sportok stb. (lásd a felsorolás végén).

Egyes tevékenységeket az Önkormányzat kiemelten támogat (pl. kézilabda, labdarúgás, néptánc) – a nem támogatott sportágak esetében ez nyilván konfliktusforrásként jelenik meg. A városra jellemző tehát egy viszonylag ***magas szintű civil aktivitás a közösségi élet csaknem minden területén***, amely hajlam és tradíció, egy város fejlődése szempontjából fontos humán előnyt jelent.

A Hajnal utcai Civil Házban az Önkormányzat biztosít teret a civil szervezetek működése, rendezvényei számára. Az itteni terembérleti díjak azonban sok szervezet számára túl magasak és elegendő hely sincs ahhoz, hogy minden szervezet elférjen.

Az Írisz tánccsoport Leader pályázati forrásból és vállalkozói támogatásból saját táncházat hozott létre.

Nagy igény lenne egy belvárosi, központi fekvésű civil házra, információs pontra.

A helyi civil társadalmat a ***Makói Civil Szervezetek Szövetsége*** fogja össze. A szervezet tanácsadással, adminisztratív segítséggel, pályázatírással stb. segíti a civil szervezeteket.

Makói civil szervezetek: "Fogadj el" Alapítvány, Makói Nagycsaládosok Egyesülete, Erdélyi püspök Utcai Óvoda Alapítványa, Napsugár az Óvodában Alapítvány, A makói Deák Ferenc Általános Iskoláért

Alapítvány, Alapítvány a Makói Almási Utcai Általános Iskola Támogatására, Makói Kálvin Téri Alapítvány, Erdei Ferenc Kereskedelmi és Közgazdasági, Szakközépiskola Oktatási Tevékenységét Támogató Alapítvány, Galamb József Alapítvány, Csanád Vezér Alapítvány, Erdei Etelka Alapítvány, "Szépség koldusa" Oktatási és Nevelési Alapítvány, József Attila Városi Könyvtár, Gondoskodás Makó Város Időseiért Alapítvány, Makó Városi Vegyeskar Egyesület, Makói Úszó Klub Sport Egyesület, Makói Almási Körzeti Nagycsaládosok Egyesülete, Makói Állatvédő és Természetvédelmi Egyesület, Makói Roncsderby Baráti Kör, Fk. Spartacus Labdarúgó Sportegyesület , Marosvidék Baráti Társaság, Almási Diák Sport Egyesület, Makó - Maros - Csanád Térségért Polgári Egyesület, Makói Darts Klub Sport Egyesület, Fuss Makóért Egyesület, Technikai és Tömegsport klubok Makó Városi Területi Szövetsége, Maros – Menti Utánpótlás Football Club, Zöldség, Gyümölcs és Fűszernövény Szárítók Országos Szövetsége, Marosmenti Vállalkozók Klubja, Makói Városi Vegyesker Egyesület, Makói Postagalamb Sport Egyesület, Maros Lövész Egyesület, Makó és Térsége Polgármesterek Fóruma Egyesület, Makói Nők Klubja Egyesület, Marosmenti Cigányok Integrációját Segítők Szövetsége, Makói Lovas Egyesület, Makói Silver Lovas Sport Egyesület, Makó Sporthorgászok Egyesülete, Makó és Kistérsége Versenyhorgász Sportegyesület, Makói Természetbarát Sportegyesület, Maros-parti Természetbarát és Sportegyesület, Makó és Térsége Egészséges Környezetéért Közalapítvány).

1.8 A TELEPÜLÉS HUMÁN INFRASTRUKTÚRÁJA

1.8.1 Humán közszolgáltatások

1.8.1.1 Oktatás

2013. január 1-jétől Makón is állami fenntartásba kerültek a köznevelési intézmények (Klebersberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) - Járási szintű tankerület). Az ***épületek tulajdonosa ugyanakkor a többségében az Önkormányzat***, ezért a szükséges fejlesztések megvalósításában, pályázati források elnyerésében az Önkormányzat továbbra is fontos szerepet játszik.

A KLIK fenntartású intézményeken túl alapítványi, egyházi és egyéb állami, pl. Földművelésügyi Minisztérium kezelésében lévő oktatási intézmények is működnek a városban.

Makó város oktatási intézményrendszere

Az óvodák fenntartása továbbra is elsődlegesen önkormányzati feladat. A rendelkezésre álló óvodai férőhelyek száma (gyógypedagógiai neveléssel együtt) 2016-ban 901 darab volt, ahová ugyanebben az évben 730 gyermeket írattak be. mindezek alapján az egy óvodai férőhelyre jutó óvodások száma Makón 2016-ban 0,8 fő volt, ami többé kevésbé megfelel a hazai trendeknek.

Makón 2018-ban 4 óvoda működik, ebből egyet tart fenn Makó Város Önkormányzata:

- Makói Óvoda – önkormányzati fenntartású, székhely: Erdélyi püspök utca 8., Zrínyi utcai és Kálvin téri intézmények.
- Bárka Református Óvoda – egyházi fenntartású, Kálvin utca 7/a.
- Makói Katolikus Általános Iskola és Óvoda - egyházi fenntartású, Návay Lajos tér 12.
- Szikszai György Református Óvoda – egyházi fenntartású, Vásárhelyi utca 53.

Makón az ***általános iskolai tanulók*** száma (gyógypedagógiai oktatással együtt) 2016-ban ***1869 fő*** volt, ez 2009-hez képest 178 fős csökkenést jelent.

1-20. ábra Általános iskolai tanulók számának alakulása 1000 lakosra vetítve 2009-2016 között, fő

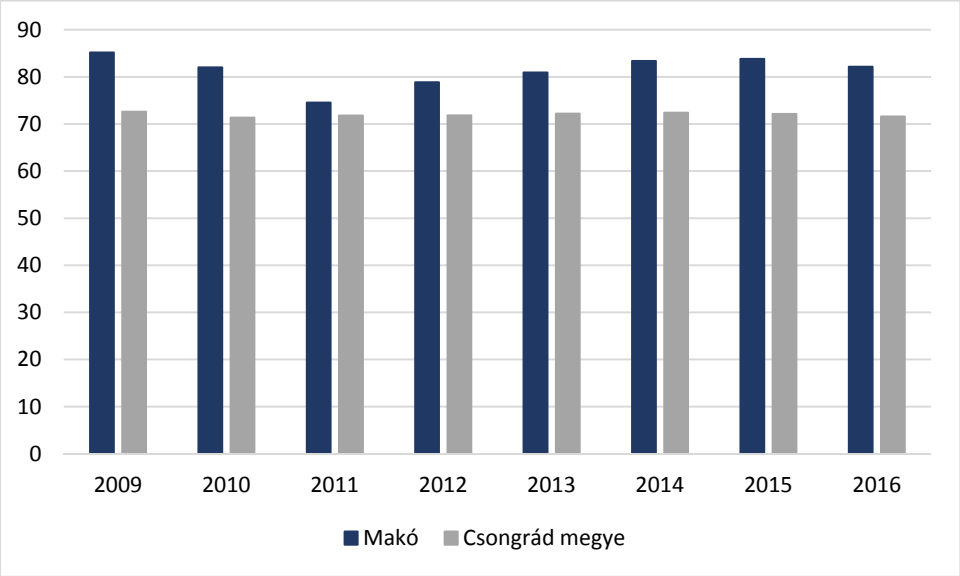

Forrás: KSH

Az ezer lakosra vetített tanulói létszám 2009 és 2016 között ugyanakkor kedvezőbb volt a megyei értékeknél, amelyhez részben hozzájárul a más településről bejáró általános iskolai tanulók viszonylag magas száma (227 fő, 2016).

1-21. ábra: Más településről bejáró bejáró általános iskolai tanulók száma a nappali oktatásban ezer lakosra (fő)

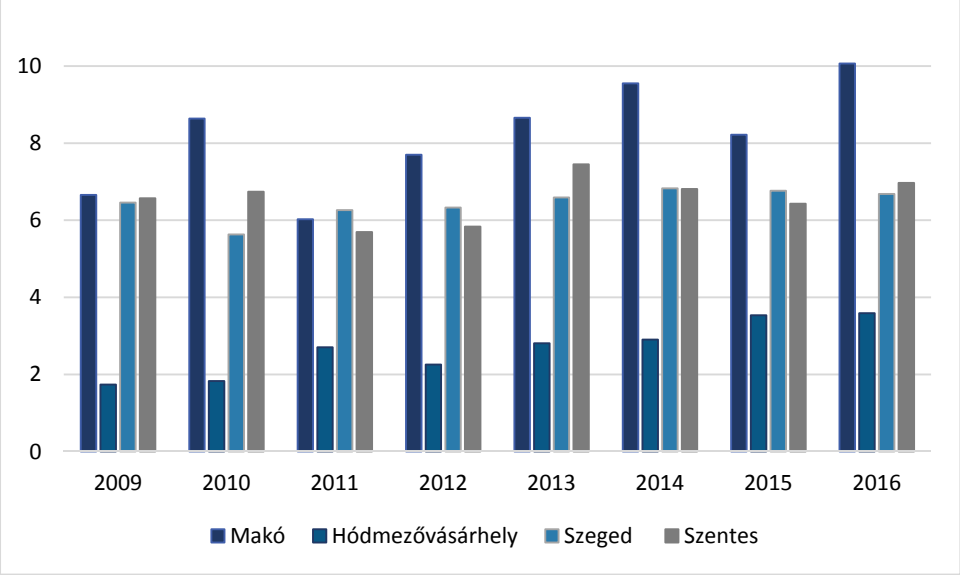

Forrás: KSH

A más településről bejáró általános iskolai tanulók száma ezer lakosra vetítve Makón az utóbbi öt évben rendszeresen magasabb volt, mint a környező városokban. Mindez a város ***térségi központi szerepkörét bizonyítja.***

1-22. ábra: Az általános iskolák kihasználtsága és kapacitása
(a kör mérete a kapacitást jelöli)

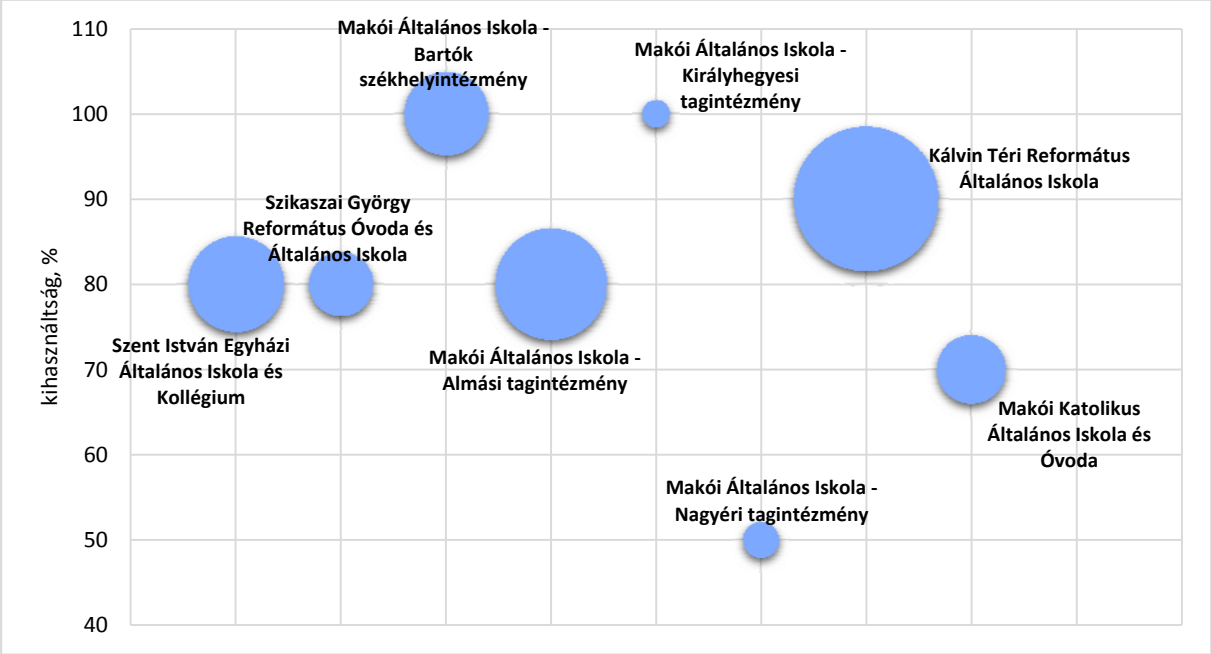

Forrás: Önkormányzat adatszolgáltatása

A legnagyobb kapacitással a Kálvin Téri Református Általános Iskola rendelkezik (728 fő, az 1-22. ábra a legkiterjedtebb kör), őt követi a Makói Általános Iskola (432 fő), és a Szent István Egyházi Általános Iskola 320 fővel. A kihasználtság csak a Makói Általános Iskola – Nagyéri tagintézményében 50%-os, ezt leszámítva mindenhol 70%, vagy e feletti a kihasználtság.
Makón összesen ***öt középfokú oktatási intézménnyel*** rendelkezik, amelyek az alábbiak:

- Juhász Gyula Református Gimnázium és Szakképző Iskola,
- Makói József Attila Gimnázium,
- Magán Alapfokú Művészeti Iskola és Zeneművészeti Szakképző Iskola Makó,
- Galamb József Mezőgazdasági Szakgimnázium és Szakközépiskola,
- Makói Návay Lajos Szakképző Iskola és Kollégium.

(Korábban a Szent István iskolában is volt gimnáziumi oktatás, mára azonban csak alapfokú képzést biztosít. A Makói Návay Lajos Szakképző Iskola és Kollégium a Nemzetgazdasági Minisztérium fenntartásába került.)

Ezek a középfokú intézmények összesen 1865 férőhelyet biztosítanak a középiskolás korú diákok számára, 2015-ben viszont az iskolák kihasználtsága csak 40-45%-ot tett ki (kivétel a Zeneművészeti Szakképző Iskola).

Ahogy az alábbi az ábrán is látható, a megyei járásközpontok átlagához képest magas a Makóra bejáró középiskolai tanulók aránya. A járásközpontokhoz tartozó érték 2009-2015 között nem változott nagymértékben. A Makóra bejáró tanulók aránya a 2013-as „negatív csúcstól” eltekintve stabilan 40% körüli.

1-23. ábra: A más településről bejáró középiskolai tanulók aránya (%)

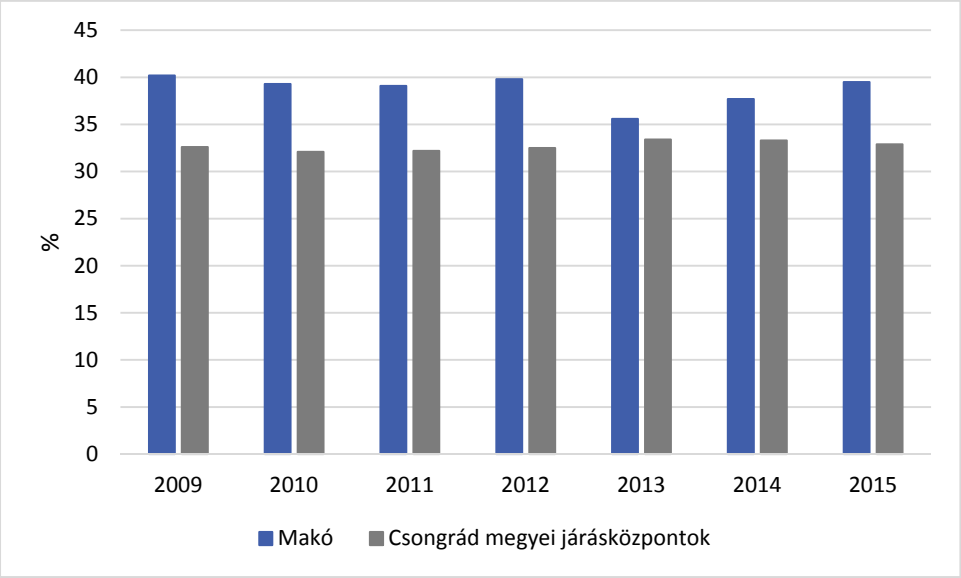

Forrás: KSH

Az előbb említett oktatási intézmények mellett Makón egy magántulajdonban lévő ***zeneiskola*** is színesíti a palettát.

A ***felújítási igény*** az oktatási intézmények esetében igen nagy, az Alapfokú Művészeti Iskola és Zeneművészeti Szakképző Iskola teljes körű felújítást igényelne, akárcsak a KLIK fenntartásában működő iskolák.

Jelentős, 682 millió Ft-os, pályázati forrásból (DAOP, 484 millió Ft) is támogatott felújítás történt 2010-2011-ben a „Makói Általános Iskola Kálvin téri tagintézmény Hold utcai épületének rekonstrukciójára, bővítésére” címmel.

Felsőfokú oktatási intézmény nem működik sem Makó városában, sem a járásban. A makói fürdő ugyanakkor képző helye lett a Juhász Gyula Főiskola masszőrképzésének.

Lényeges megemlíteni, hogy ***a város törekvései között szerepel a felsőfokú képzés megtelepítése***. Erre ma kiforrott elképzelés létezik: ***határon átnyúló együttműködés keretében tervezik egy Művészeti Akadémia létrehozását***, amely a volt Korona Szálló épületében kapna helyet, megoldást jelentve egyben az épület hasznosítására.

1.8.1.2 Egészségügy

Makó városában ***kórház*** (Dr. Diósszilágyi Sámuel Kórház és rendelő intézet), ***szakrendelések, mentőszolgálat, magánorvosi rendelések, háziorvosi rendelések, védőnői szolgálat és magán gyógyszertárak*** képviselik az egészségügyi szolgáltatásokat. Ezen szolgáltatások az alapellátás tekintetében ***városi***, egyébként ***járási***, a kórház esetében ***megyei*** szintű vonzáskörzettel rendelkeznek – utóbbi a ***Csongrád Megyei Egészségügyi Ellátó Központ Hódmezővásárhely-Makó telephelyeként*** működik a kórházi betegellátás és a járóbeteg szakellátás területén, pl. a pszichiátria Makón működik a hódmezővásárhelyiek számára is, míg a gyermekellátás ott kapott helyet a makóiak számára is.

1-24. ábra: Egészségügyi ellátó helyek területi elhelyezkedése Makón

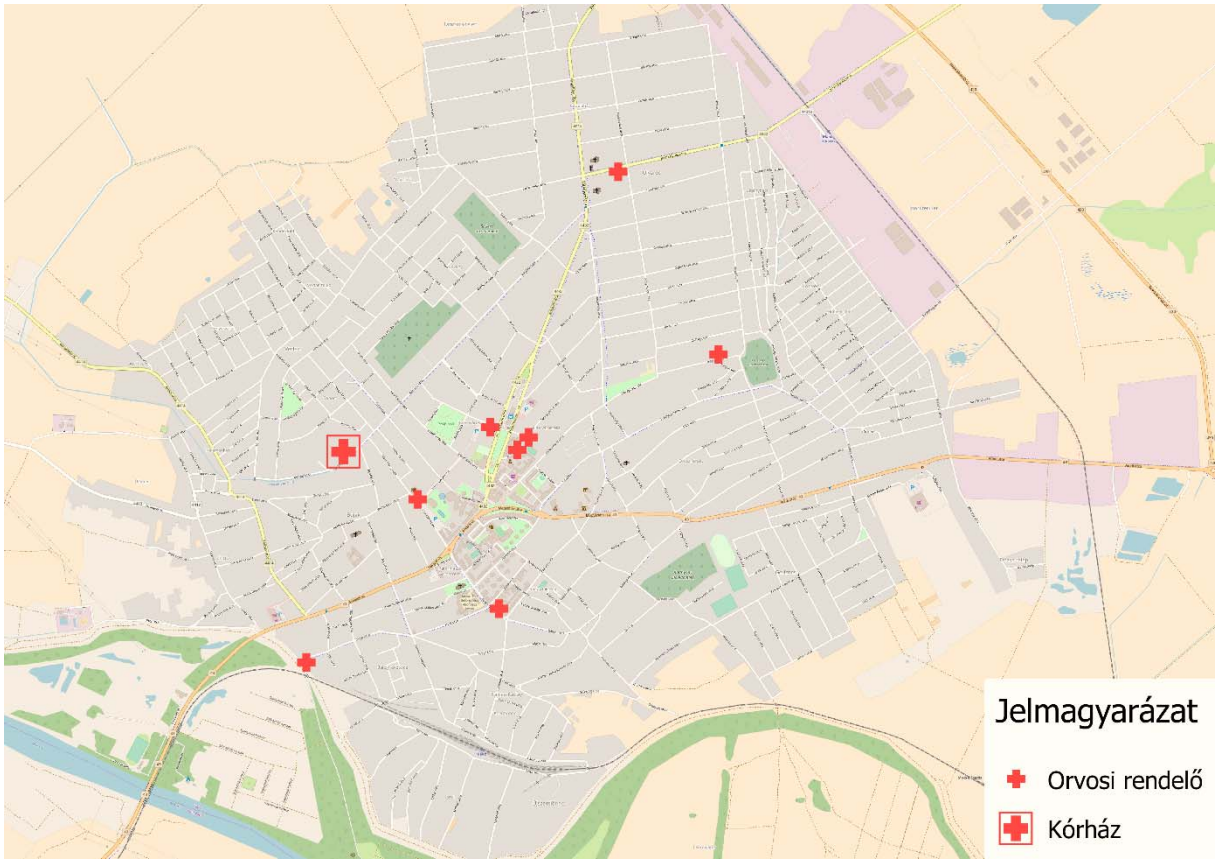

Az egészségügyi ellátások infrastrukturális hátterének javítása tekintetében is valósultak meg önkormányzat által támogatott, pályázati források bevonásával történő, illetve magánerős fejlesztések, de továbbra is erős igény jelentkezik a felújítást, korszerűsítést szolgáló fejlesztésekre. ***Az infrastruktúra*** jellemzően ***teljesen elavult, a háziorvosi rendelők felújításra várnak, az eszközállomány még éppen megfelelő szintű***.

A SZERAPISZMED Egészségügyi Központ magánberuházásként jött létre, itt többféle orvosi és kapcsolódó ellátás működik.

Makón hét gyógyszertár van, mind magánkézben működnek.

1-11. táblázat: Egy háziorvosra és házi gyermekorvosra jutó lakosok száma (fő) (2001, 2006, 2011, 2016)

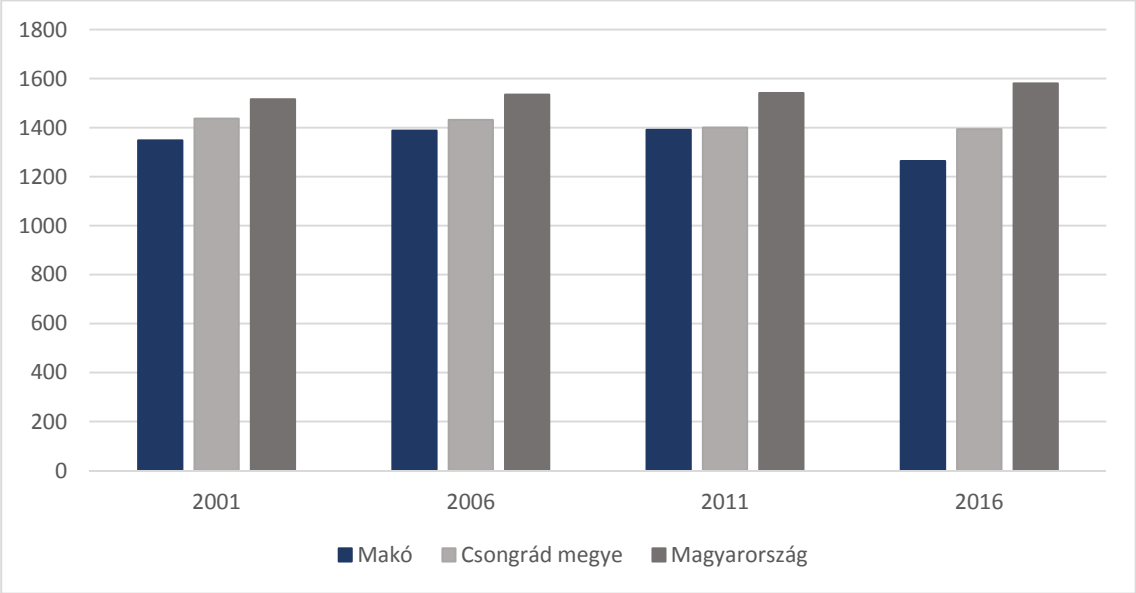

Forrás: KSH

Az egy orvosra jutó lakosok száma Makón jobb értékkel rendelkezik, mint a megyei és az országos átlag. 2001-ben Makón 1350 lakos jutott egy orvosra, míg a megyei mutató 1430 főt, az országos pedig 1515 főt tett ki. 2016-ra a makói érték jelentsen javult, különösen a megyei és az országos tendenciákkal összehasonlítva.

1-25. ábra: Ezer lakosra jutó működő kórházi ágyak száma (db)

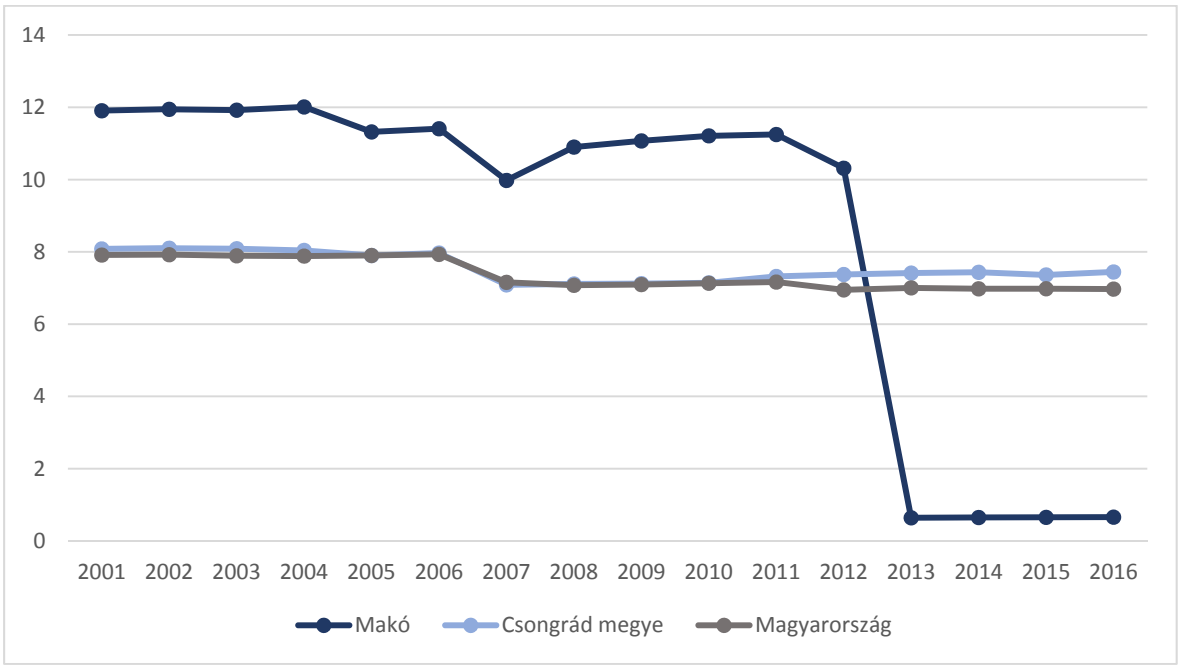

Forrás: KSH

A kórházi ágyak számát tekintve az országos és a megyei értékeknél is magasabb egészen 2012-ig, ezt követően az ***országos egészségügyi (kórházi) átalakítások*** miatt 2013-ra hirtelen lecsökkent, az országos értékek stagnáltak, de valamelyest növekedett a megyei érték.

1-26. ábra: Az orvosi rendelők és szolgáltatásaik

Cím	Felnőtt háziorvosi ellátás	Gyermek háziorvosi ellátás	Fogászati ellátás	Orvosi ügyelet	Iskolaorvos
Hollósy Kornélia u. 2/a.	✓	✓	✓		
Vorhand tér 1.	✓				
Vorhand tér 3.				✓	
Kálvin u. 24.	✓	✓	✓		
Tulipán u. 40.	✓				
Justh Gyula u. 23/d.	✓	✓			
Liget u. 1/d.			✓		
Szent János tér 19.					✓

1.8.1.3 Szociális közszolgáltatások

A szociális feladatokat a városban a ***Makói Népjóléti Intézmény***, mint szociális szolgáltató 13 telephelyen látja el. A 11 szakfeladat a következő:

- nappali melegedő
- éjjeli menedékhely
- bölcsőde
- idősek klubja
- családsegítő szolgálat
- házi segítségnyújtás
- jelzőrendszeres házi segítségnyújtás – Ferencszállás, Kiszombor, Klárafalva
- tanyagondnoki szolgálat
- szociális étkeztetés
- gyermekek átmeneti elhelyezése
- gyermekjóléti szolgálat
- családok átmeneti otthona.

(A különféle szociális ellátásokról szóló részletes leírást a 2015-ben elkésszült Makó Város Szociális Szolgáltatási Koncepciója tartalmazza.)

1-12. táblázat: Szociális ellátásában részesülők száma, Makó (2010-2015)

Év	Megváltozott munkaképességű személyek szociális ellátásaiban részesülők száma	Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő férfiak száma	Nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban részesülő nők száma	Összes nyugdíjas
2010	1643	3148	4689	7837
2011	1578	3110	4657	7767
2012	1482	2836	4543	7379
2013	1388	2977	4448	7425
2014	1310	2737	4318	7055
2015	1239	2676	4220	6896

Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program 2017

Támogatás fajtája	Jogosultak száma (fő)
Lakhatáshoz kapcsolódó rendszeres kiadások viseléséhez (lakbér, szemétdíj, stb.)	931
Lakhatáshoz kapcsolódó hátralékot felhalmozó személyek részére	59
A gyógyszerkiadások viseléséhez	103
Köztemetés	11
Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény	640
Bébikötvény	205
Rendkívüli települési támogatás	294
Szemétszállítási díjkedvezmény	3301
Gyógyfürdő támogatás	2089
Bursa Hungarica ösztöndíj	184

Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program 2017

A városban működő két bölcsődében a korábbi férőhelyszám 78 db volt, a 2012-es felújítás és bővítés hatására ez 132-re nőtt.

Az egy működő ***bölcsődei férőhelyre*** jutó bölcsődések száma 2013-ban Makón ***0,9 fő*** volt, ami kissé marad el a megyei és országos értékektől. A ***bölcsődei férőhelyszám fejlesztés tehát indokolt volt*** (2009-ben még 1,4 fő/férőhely volt ez az arány).

A szociális ellátásban ***két új épület nem igényel felújítást***: a Makovecz-féle új bölcsőde (2012) és a Királyhegyes utcai idősek otthona, amely nappali ellátást biztosít.

Minden további ***épület nagyon régi, felújításra szorul, az eszköz és épületállomány elavult***. A másik bölcsődében korábban nyílászárók cseréje történt, ezen kívül a többi intézményben csak akadálymentesítési munkálatok valósultak meg.

A Kálvin utcában, ahol a védőnői körzet mellett háziorvos, gyógyszertár is van, hamarosan ***megkezdődik a felújítás***.

Az idősek gondozóháza esetében nem csupán ***felújítás***, hanem – összefüggésben a helyi társadalom öregedésével – jelentős ***férőhelyszám-bővítés*** is szükséges, amely a jelenlegi 32 férőhely legalább 64-re történő emelését tenné szükségessé.

2015. március 1-től a ***szociális ellátórendszer jelentősen átalakult***. Az adósságkezelési szolgáltatás, lakásfenntartási támogatás, önkormányzati segély, méltányos közgyógyellátás segélytípusokat a Magyarország 2015. évi központi költségvetésének megalapozásáról szóló 2014 évi XCIX. törvény megszüntette. Az új szabályozásnak megfelelően a Makói Polgármesteri Hivatal Hatósági Csoportjánál Makó Város közigazgatási területén élő, ott bejelentett lakcímmel rendelkező lakosok a következő ellátásokat intézhetik:

- Gyógyfürdő ellátási támogatás
- Gyógyszertámogatás
- Lakhatási támogatás
- Lakhatási díjhátralékosok támogatása
- Rendkívüli települési támogatás
- Rendszeres gyermekvédelmi kedvezmény
- Szemétszállítási díjkedvezmény

1.8.1.4 Közösségi művelődés, kultúra

Makó város gazdag épített örökséggel és kulturális tradíciókkal, illetve rendezvénykínálattal rendelkezik.

József Attila, Móra Ferenc, Juhász Gyula kultusza ma is élő a városban. Ehhez társult legújabban a ***„Makovecz kultusz”***, hiszen a méltán világhírű, 2011-ben elhunyt építész hosszú éveken át szívügyének tekintette Makót, és középületek egész sorát tervezte a városnak, jelentős „lenyomatot” hagyva így Makó ***építészeti arculatán***, ***településképén***, illetve hozzájárult a ***turisztikai vonzerő megújulásához is***. A teljesség igénye nélkül ***Makovecz Imre*** makói megvalósult épületei: ***Hagymaház, a városi fürdőkomplexum, részt vett a gimnázium és tornacsarnokának megépítésében, a főtér felújításában és a Kossuth-szobor áthelyezésében, a Kálvin téri iskolaépület újjászületésében, az új makói buszpályaudvar és az újvárosi bölcsőde megtervezésében, a Csanád vezér téri közhivatalok háza kialakításában, a tanuszoda és a Makovecz téren megvalósuló zenepavilon tervezésében.***

A Makovecz Imre életművének gondozásával kapcsolatos intézkedésekről szóló 1724/2013. (X.11.) Korm. határozat egy, a magyarországi ***organikus építészetet*** bemutató túraútvonal kialakításának lehetőségére tesz javaslatot. A program tematikus útvonalak létesítésével egy közös témához kapcsolódó, különböző helyszínen található látványosságokat, turisztikai szolgáltatásokat, programokat fog össze ***egységes megjelenésű, turisztikai termékké fejlesztve***. A cél egy ***magyarországi organikus útvonal kialakítása***, az útvonal vázát alkotó attrakciók, jelen esetben az organikus építészeti elemek meghatározása Makovecz Imre kiemelkedő alkotásaira alapozva. Ezen tematikus útvonal állomásai között kiemelt helyen szerepel Makó. A program tehát nem csak kulturális, de turisztikai szempontból is kiemelkedő és egyedi. (A magyarországi organikus építészetet bemutató tematikus útvonal kialakításának lehetőségéről Jelentés tervezet készült a Kormány részére.)

Makó város közösségi és kulturális életét szervezetileg a Makó Városi Kulturális-Közművelődési Nonprofit Kft. irányítja. Az önkormányzati tulajdonú cég tevékenységének két fő helyszíne a művelődési ház, közismert nevén a ***Hagymaház*** és a ***Városi Sportcsarnok***. ***A Hagymaház Makó város színháztermét is magába foglaló kulturális központja.*** A korábbi épület helyén, 1998-ban, Makovecz Imre tervei alapján épült organikus stílusú, négytornyú épület nemzetközileg is jegyzett, a város egyik

legismertebb látványossága. E két helyszínen, illetve a Szabadtéri színpadon rendezvények egész sora kerül évente megrendezésre, ezek közül kiemelkednek a következők:

- a január elsejei nagyszabású Újévi Koncert,
- a májusi Városnap,
- a nyári Operett fesztivál és
- az őszi Hagymafesztivál,
- a Honvédnap a világháborúban elesett magyar katonák előtt kíván tisztelegni.

A város további fontos kulturális intézménye a ***József Attila Városi Könyvtár és Múzeum***, ahol állandó kiállítások és skanzen (szabadtéri néprajzi együttes - apátfalvi ház, gabonahombár, hagymásház stb.) is működik. Meg kell említeni Makó irodalmi múzeumát, az ***Espersit-házat*** is, amely. kiállítási anyagával tiszteleg a város híres szülöttei előtt: ***Galamb József***, a Ford T-modell tervezője és ***Pulitzer József*** világhírű amerikai laptulajdonos.

Makó kulturális életét színesítik a világháború közötti Rudnay-művésztelep hagyományait folytató alkotótelepek, a Makói Művésztelep, valamint a Grafikai és az Ifjúsági Művésztelep, amely ma ***Natura Marosmenti Művésztelep*** néven ismert.

A város kulturális életéhez tartozik a gazdag sportesemény-kínálat is:

- Téli Kupa teremlabdarúgó torna (január) – labdarúgás
- Városnapi sportversenyek (május) – labdarúgás, tenisz, fallabda, sakk, csocsó, biliárd, sportági bemutatók
- Kihívás Napja (május) – szabadidősport verseny Magyarország települései között
- Diákolimpiai versenysorozat (szeptember-június) – atlétika, kézilabda, labdarúgás, sakk, grundbirkózás, asztalitenisz, mezei futás
- Maros Kupa kispályás labdarúgó torna (augusztus) - labdarúgás
- Fürdőfesztivál (május-augusztus) – strandröplabda, strandfoci, lábtenisz, street-ball
- Szent István napi sportprogramok (augusztus) – tenisz, sakk, labdarúgás, küzdősportok
- Hagymafesztivál (szeptember) – tenisz, labdarúgás, csocsó, póker, asztalitenisz
- Sportágválasztó (szeptember) – sportági bemutatók, természetjárás
- Sport7 (december) - labdarúgás, csocsó, póker, asztalitenisz, kézilabda, kosárlabda,
- fallabda, röplabda
- Mikulásfutás (december) - futás
- Szilveszteri futás (december) – futás.

1.8.2 Esélyegyenlőség biztosítása

Makó Város Önkormányzata rendelkezik ***Helyi Esélyegyenlőségi Programmal*** (2017).

A városban 2010-ben az általános iskolákban tanulók ***32,6%-a hátrányos helyzetű***, ***10,4%-a*** pedig ***halmozottan hátrányos helyzetű*** csoportba tartozott (1-23. ábra). A 2010 és 2016 közötti években a tanulók száma alig változott, de a ***HH és HHH csoportba tartozó diákok száma és aránya*** nagymértékben ***lecsökkent***, 5,4%, valamint 4,9%-ra.

1-27. ábra: Hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű tanulók aránya az általános iskolákban Makón 2010-2016 között

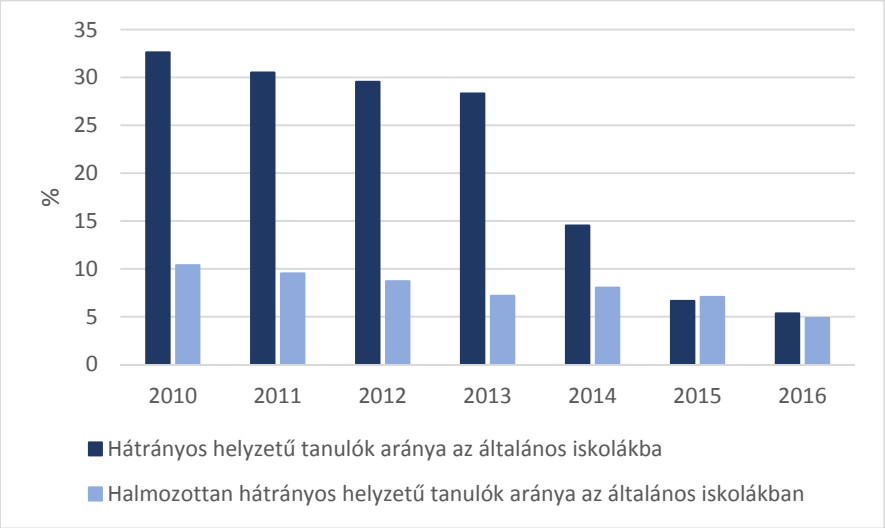

Forrás: TeIR

1-28. ábra: Hátrányos helyzetű gyerekek Makó iskoláiban (2012)

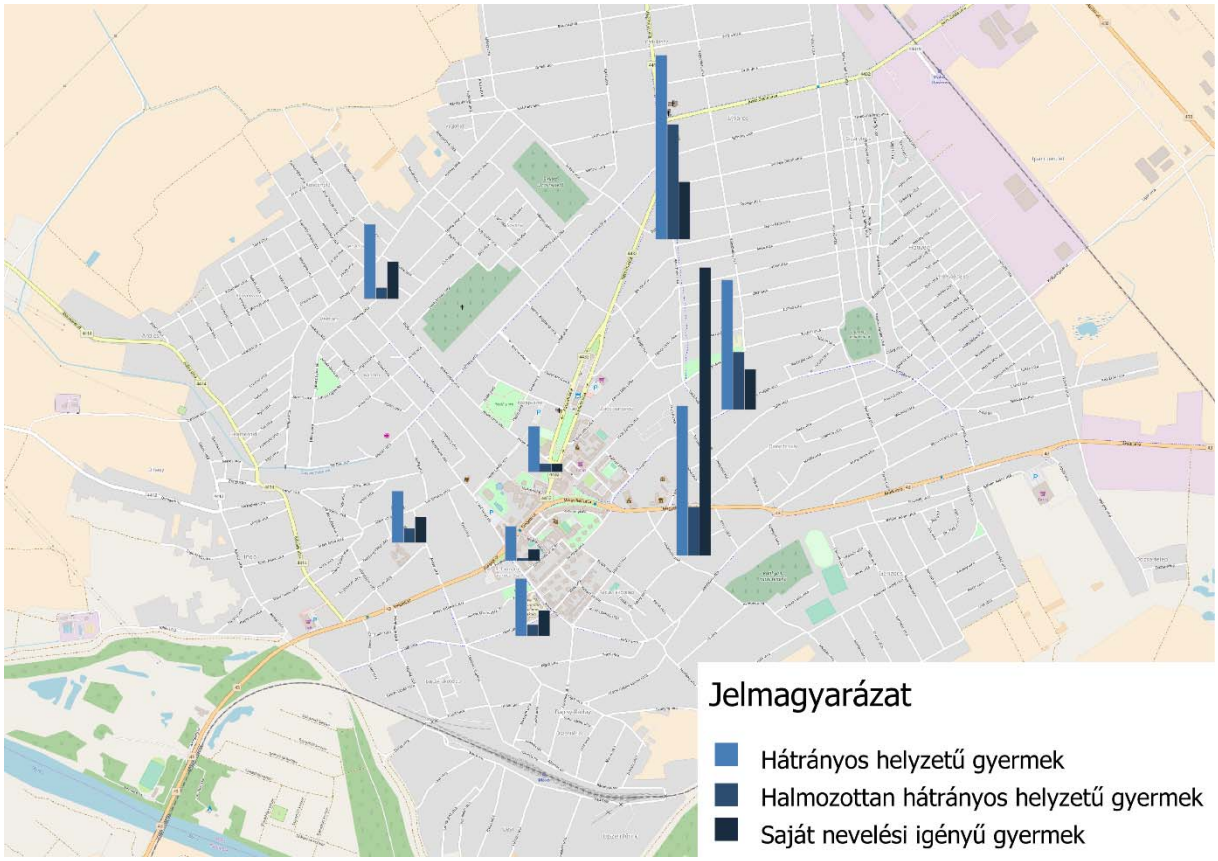

Forrás: ITS 2015

Makó város nagy hangsúlyt helyezett ***az esélyegyenlőségi célcsoportok érdekeinek védelmére***, különösen a gyermekek és idősek problémájára. A ***Helyi Esélyegyenlőségi Program (HEP)*** Intézkedési

Tervében meghatározta a fő esélyegyenlőségi célcsoportokat és a számukra elfogadott intézkedés csomagokat (részletesen lásd a HEP-ben!).

1-13. táblázat: A HEP célcsoportjai és intézkedései

Célcsoport	Intézkedés	Intézkedés tartalma
Mélyszegénységben élők és romák	Munkanélküliek foglalkoztatásának javítása	Foglalkozások, előadások szervezésem közfoglalkoztatottak alkalmazása az ENI-nél, kapcsolattartás a CSMKH MJH Foglalkoztatási Osztályával
	Egészségesebb város	Kapcsolatok kialakítása a partnerekkel, programok szervezése (szűrések, előadások, egészséghét)
Gyerekek	Hogyan védjük meg gyermekeinket?	Kapcsolatok kialakítása partnerekkel, tájékoztatás, rendezvények szervezése, adatgyűjtés, bűnmegelőzési előadások szervezése, drog- és túlzott alkoholfogyasztás megelőző programok, Közbiztonsági Egyeztető Fórum.
	Szünidei gyermekétkeztetés	Élelmiszercsomagok kiosztása, nyári és téli gyermekétkeztetés, családok étkeztetése.
Nők	Nők a munka világában	A munkanélküli nők számára képzéseken való részvétel biztosítása, kapcsolattartás az ENI és a Foglalkoztatási Osztály között.
	Nők elleni és a családon belüli erőszak	Problémafelmérés, célcsoport felkutatása, bűnmegelőzési előadások, továbbképzések.
Idősek	Hozd közel magadhoz a világot	Az igények felmérése, tanfolyam indítása, internet bevezetése a klubokban.
	Járj közösségbe	Önkéntesek toborzása, programok szervezése az idősek klubjainak, Hagymaház programjain való aktív részvétel.
Fogyatékkal élők	Akadályok nélkül	Az igények felmérése, helyzetfeltárás, akadálymentesítés.
	Segíthetünk? Segítség nélkül önállóan	Hozzáférés biztosítása a számítógéphez, jelnyelvi tolmácsoláshoz és a hangos könyvtár használatára.

Forrás: Helyi Esélyegyenlőségi Program 2017

1.9 A TELEPÜLÉS GAZDASÁGA

1.9.1 A település gazdasági súlya, szerepköre

Makó város gazdasági súlyát és szerepkörét érintően több ponton is említésre kerül a megyei területfejlesztési koncepcióban (CsMTFK) és programban. ***Az innovációs potenciál szerinti rangsorban a Makói járás a legutolsó helyen van***: Szeged, Hódmezővásárhely, Kistelek (geotermikus kutatások), Szentes, Csongrád, Mórahalom és Makó a sorrend. Minősítése szerint a „Relatív gyenge innovációs teljesítményű" térségek közé sorolják.

Csongrád megye legnagyobb foglalkoztatói Szeged, Hódmezővásárhely és Makó térségében összpontosulnak, ezért ezen városok tekintetében ***jelentős az ingázók száma***.

A CsMTFK besorolása szerint Makó a ***vidékfejlesztési (rurális) kistérségek*** közé tartozik (Csongrád, Makó, Mórahalom, Kistelek), amelyek jellemzői, hogy az ***agrártevékenységek*** végzéséhez szükséges infrastruktúra kiépült, erős hagyománya van több ***agrártermék termelésének***, a vállalkozókészség színvonala is megfelelő, viszont a tőkeellátottság gyenge, a piaci kapcsolatok töredezettek, az együttműködési kultúra a termékpályák menedzselésére hiányos, a humán tőke színvonala vegyes. A megyei TFK ezen megállapításai mind erősen jellemzők a makói gazdaságra.

A Területfejlesztési Program kiemelten kezeli a járási székhelyek (köztük Makó) fejlesztését, térségi gazdaságszervező, foglalkoztatási központtá fejlesztését. A hagyma és zöldségtermesztés esetében Makó (és Szentes, Mórahalom és térségeik) jelennek meg a Programban.

A városban a működő ***vállalkozások száma 2015-ben 1221 db volt***, amely némileg alacsonyabb a 2001-es adatoknál (1366 db). A működő vállalkozások 1000 lakosra vetített száma Makón 2001-ben 68,7 db volt, amely 2015-re 53 darabra csökkent. A megye és az országos gazdasági aktivitási értékek is jócskán meghaladják Makó értékeit, de a csökkenés utóbbiakban is jellemző.

A vállalkozások abszolút és lakosságarányos száma nem mutatja kielégítően a város relatív gazdasági erejét, ezért fontos megvizsgálni és összehasonlítani a működő vállalkozások szerkezetét az alkalmazottak létszáma szerint is.

1-14. táblázat: Működő vállalkozások megoszlása az alkalmazotti létszám szerint, 2015, db

Területi egység	1-9 fő	10-49 fő	50-249	250-X fő
Makó	1162	48	7	4
Csongrád megye	24959	1130	140	31
Makó részesedése a megyében (%)	***4,66%***	***4,25%***	***5,00%***	***12,90%***

Forrás: KSH

Makó város lakosságának részesedése Csongrád megye népességéből mintegy 5,62% (KSH, 2015). E szerint a helyi vállalkozások a mikro- és kis- és középvállalkozási kategóriában alul-, míg nagyvállalati kategóriában felülreprezentáltak, azaz a nagyvállalati jelenlét ***magasabb vállalkozói aktivitást*** jelez, amely a termelékenység szempontjából mindenképp előnyös.

A város relatív helyzetét tükrözi mindezek mellett a működő vállalkozások ágazatok szerinti megosztása. Ezzel lehetővé válik a domináns ágazatok beazonosítása és összehasonlítása a megyei jellemzőkkel.

1-15. táblázat: Működő vállalkozások száma és aránya a különböző nemzetgazdasági ágakban (2015)

	Makó		Csongrád megye	
Nemzetgazdasági ágak	**Vállalkozások száma, db**	**Arány, %**	**Vállalkozások száma, db**	**Arány, %**
Mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat	66	5,41	1375	5,24
Bányászat, kőfejtés		0,00	15	0,06
Feldolgozóipar	94	7,70	1816	6,92
Villamosenergia-, gáz-, gőzellátás, légkondicionálás	1	0,08%	29	0,11
Vízellátás, szennyvíz gyűjtése, kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmentesítés	2	0,16	71	0,27
Építőipar	103	8,44%	2235	8,51%
Kereskedelem, gépjárműjavítás	348	28,50%	5483	20,88%
Szállítás, raktározás	56	4,59%	887	3,38%
Szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás	84	6,88%	1123	4,28%
Információ, kommunikáció	33	2,70%	1220	4,65%
Pénzügyi, biztosítási tevékenység	39	3,19%	873	3,32%
Ingatlanügyletek	29	2,38%	901	3,43%
Szakmai, tudományos, műszaki tevékenység	114	9,34%	4236	16,13%
Adminisztratív és szolgáltatást támogató tevékenység	37	3,03%	1186	4,52%
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás		0,00%	3	0,01%
Oktatás	32	2,62%	1164	4,43%
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	80	6,55%	1610	6,13%
Művészet, szórakoztatás, szabadidő	27	2,21%	617	2,35%
Egyéb szolgáltatás	76	6,22%	1416	5,39%
ÖSSZESEN	1221	100,00%	26260	100,00%

Forrás: KSH

A működő ***vállalatok ágazati megoszlásában nincs jelentős eltérés*** Makó és a megye gazdasági szerkezetében, ám a kisebb különbségek is érzékeltetik a helyi gazdaság jellemzőit. A ***mezőgazdaság erősebb jelenléte*** egyértelmű, és ***a feldolgozóipar*** is meghaladja a megyei értékeket (8,47% és

7,04%). A kereskedelem, gépjárműjavítás, s a szállítás, raktározás jelentősen magasabb arányt képvisel Makón. A különböző üzleti szolgáltatások (információ, pénzügyek, ingatlanügyek, tudományos-műszaki tevékenység) azonban elmaradnak a megyei értékektől, az oktatás pedig alig a felét éri el. A humán szolgáltatás és a művészet, szórakoztatás kissé marad el a megyei értéktől.

A gazdaság szektorális megoszlása jellemző képet rajzol annak szerkezetéről. A fejlett gazdaságokra a szolgáltatások nagyon magas (75-80%), a mezőgazdaság nagyon alacsony (2-3%) aránya jellemző. Nyilván ezt a helyi adottságok befolyásolják, ám az arányok kapcsolatban vannak a helyi gazdaság jövedelemtermelő képességével, ami jellemzően a szolgáltatások esetében a legmagasabb és a mezőgazdaságban a legalacsonyabb. Ahogy az alábbi ábrán is látható***, Makón a mezőgazdaság felülreprezentált***.

1-29. ábra: A helyi gazdaság szektorális megoszlása a különböző nemzetgazdasági ágakban működő vállalkozások aránya alapján, Makón (2015)

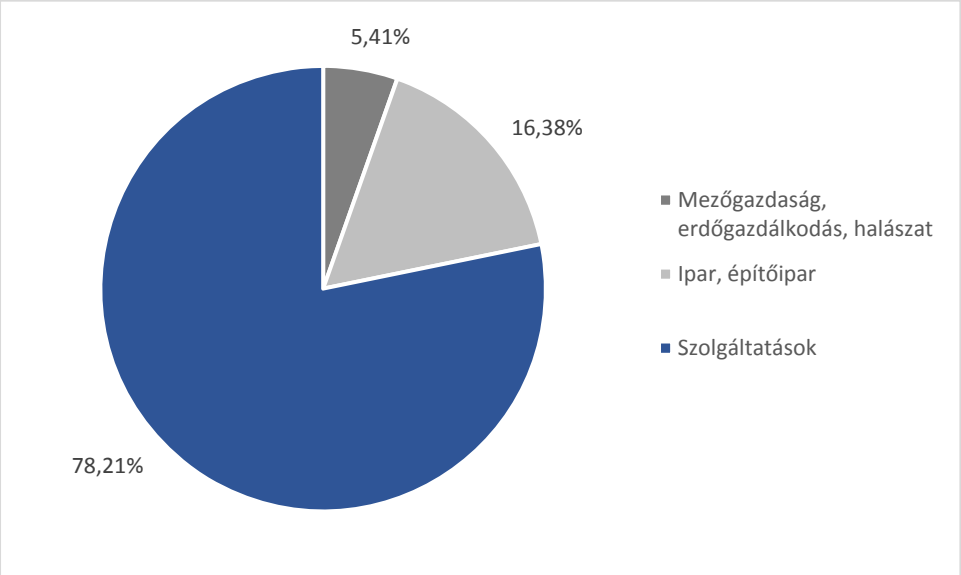

Forrás: KSH

A ***mezőgazdaság erősebb szerepe a működő vállalkozások között*** Makó gazdasági szerkezetének fontos indikátora, az ipar és a szolgáltatások terén a megyei arányoktól elmarad a makói (Szeged természetesen minden esetben torzítja a megyei értékeket, csakúgy, mint Budapest az országosat). k. A foglalkoztatottsági szerkezettel összevetve kirajzolódik, hogy az ***alacsonyabb termelékenységű mezőgazdasági és ipari munkahelyek súlya*** a megyei átlagot meghaladó.

A jegyzett tőke mértéke alapján azonban a makói vállalkozások jelentősen ***elmaradnak a megyei és országos értékektől***, átlagos jegyzett tőkéjük jóval alacsonyabb. Az egy lakosra jutó bruttó hozzáadott érték ugyanakkor meglehetősen magas, a harmadik legjobb értéket mutatja a megyében, megelőzve Hódmezővásárhelyt - ez korszerű technológiát, magasabb hozzáadott értékű termelést feltételez. E látszólagos ellentmondás mögött a makói ***ipari parkba betelepült külföldi működőtőke befektetések*** állnak. Ezek, mint transznacionális, globális vállalatok telephelyei (Continental, Givaudan) ***kiemelkedő termelékenységgel*** jelentős hozzáadott értéket állítanak elő. Ez a jövedelem azonban nem marad a térségben, még az országban sem, a vállalkozások „csak" a térség munkaerőbázisát használják, nem fektetnek be újra és a helyi beszállítók sem jellemzők.

1.9.2 A település főbb gazdasági ágazatai, jellemzői

1.9.2.1 Mezőgazdaság

Makó város ***kiterjedt határral*** rendelkezik (a város 229 km^2-nyi területéből 197 km^2 –t tesz ki a művelhető terület), a mezőgazdaság tekintetében szorosan összekapcsolódik a szomszédos településekkel. Az ország ***vöröshagyma-, fokhagyma-, fűszerpaprika- és gyökérzöldség termésének felét Makó és Szeged körzete adja***. E rendkívül jó talaj- és időjárási („makói fekete föld” - löszös és öntéstalajok, a napsütéses órák száma országosan a legmagasabb: több mint 2100 óra) adottságokkal rendelkező térség életében a ***mezőgazdaság*** mindig is meghatározó volt és jelenleg is az: 2015-ben 66 vállalkozás működött a mezőgazdaság, erdőgazdálkodás, halászat nemzetgazdasági ágakban (5,4% az összes helyi működő vállalkozásból), és 6,1%-os a részesedése a helyi foglalkoztatásban. Valójában azonban ennél magasabb, mert az ***idénymunkák*** a munkanélküliek jelentős részének biztosítanak kereseti lehetőséget, igaz, igen ***alacsony bérszinten***. Másrészt sokak számára jelent mellékes jövedelmet a kisebb földterületeken, ***háztáji gazdaságokban*** történő tevékenység. Végül, mint feldolgozóipari alapanyag is jelentős mértékben vannak jelen a város iparában a helyi agrártermékek, még ha a feldolgozás szintje el is marad a kívánatostól.

A térségben a ***földterület 85%-át*** hasznosítja a mezőgazdaság, amelynek több mint háromnegyedén ***szántóföldi növénytermesztés*** folyik. E mellett a térség természeti adottságai jó feltételeket biztosítanak a kertészeti kultúráknak is.
A makói térség terményei közül kiemelkedő és a legismertebb a nemzetközi hírnevű ***vöröshagyma- és fokhagymatermesztés***, amelynek termelése mintegy ***3 ezer ha-on*** folyik, a termelés közel 80%-át nagyüzemek adják. ***A makói hagyma hungarikum,*** amelynek beltartalmi értéke, ízanyagai különösen értékesek. További fontos termény ***az eredetvédett makói hosszúgyökér,*** illetve ***a petrezselyem és a fűszerpaprika*** is. A szántóföldi növénytermesztésben nagy jelentőségűek ***a hagyományos kalászosok*** (pl. búza, árpa, zab), ***a napraforgó és a kukorica***.
Az állattartásban a szarvasmarhatartás volt korábban kiemelkedő, mára ennek szintje visszaesett, de jelentősebb állományok találhatók a környékbeli településeken, pl. Csanádpalotán, Maroslelén és Földeákon.
A térségben ***egy mezőgazdasági nagyüzem*** működik, mintegy 115 foglalkoztatottal.
A hagyma- és zöldségfélék döntő részét a térségen és az országon kívül, feldolgozatlan, félkész és feldolgozott állapotban egyaránt értékesítik, és meghatározó a hűtőházi és a szárítmányi feldolgozás is. Ennek mértéke azonban nem elégséges. Az értékesítés csatornái ***nem kellően szervezettek***, ezért a termelők kiszolgáltatottak a felvásárlók kínálta áraknak – a szükséges mértékű tárolási, feldolgozási kapacitások híján gyakran a legolcsóbb szezonáron adják el a terményeket.

1.9.2.2 Ipar

Makó város gazdaságának máig meghatározó ága a mezőgazdaság, de már a XIX. században kibontakoztak a ***helyi agrártermékek feldolgozására irányuló hagyományos iparágak***, az élelmiszeripar ágazatai: ***húsipar, tejipar, malomipar*** stb. E mellett ***textilipar, bútoripar, fémipar*** működött a városban. A szocialista időszak ipartelepítései, a „vidék iparosítása” elkerülte Makót, amelynek fekvését hátrányosnak ítélték meg. A tudatos iparfejlesztés ezért már a piacgazdasági körülmények között, a ***Makói Ipari Park létrehozásával (1998)*** vette kezdetét – ennek támogatása ma is a város gazdaságfejlesztési tevékenységének vezérmotívuma. ***Ma a város ipari szerkezetében a gumiipar, a fémipar, a mezőgazdasági termékfeldolgozás, az élelmiszeripari alapanyagok előállítása, az élelmiszeripar a meghatározók.***

A város két jelentős vállalkozása az ipari parkba betelepült multinacionális vállalkozás. Mindkettő globális piacokra termel és alapanyagait is a vállalatok belső logisztikai rendszerén keresztül, külföldről szerzi be.

A ContiTech Fluid Automotive Hungária Kft. (korábban Gumiművek Phoenix Hungária Kft.), mint makói leányvállalat 1995-ben indult, jelenlegi formájában 2006 óta működik (másik hazai telephelye 1999-ben Vácon létesült). A cég a ContiTech Fluid Technology üzletág autóipari divíziójához tartozik, fő profilja a ***hűtő-fűtő gumitömlők gyártása és értékesítése az autóipar és kamion szegmens számára***. Globális szintű autóipari beszállító, legfontosabb partnerei: BMW, Daimler csoport, Volkswagen csoport, a kamion üzletágban a Volvo csoport, a Scania, a DAF és a Perkins. Makón az alkalmazotti létszám mintegy 2000 fő.

A Givaudan Magyarország Kft 2012-ben adta át új gyárát a Makói Ipari Parkban. A Givaudan svájci székhelyű transznacionális vállalat, ***a világ legnagyobb ízesítő- és illatanyag gyártója,*** amelynek eddig legnagyobb, 39 milliárd forintos beruházása valósult meg Makón. A vállalat döntésében szerepet játszottak az ipari park által kínált feltételek, az ***M43 autópálya megépülése, a szegedi kutatóközpontok és egyetem közelsége révén a szakember utánpótlás biztosítottsága, valamint a jól képzett, az élelmiszeriparban jártas munkaerő biztosítottsága***. A gyárban globális szinten gyártanak alapanyagokat: chipsekhez, levesporokhoz, más élelmiszerekhez használt sós ízesítőanyagokat állítanak elő. Ezek gyártásának egyik legfőbb alapanyaga a vörös- és a fokhagyma. Ugyanakkor jelenleg nem jellemző a helyi alapanyag beszállítás (tárgyalások folynak), mert a gyár lényegesen olcsóbban tudja beszerezni alapanyagait meglévő központi beszerzési rendszerein keresztül. A cég jelenleg közel 400 főt foglalkoztat, mintegy kétharmaduk makói és környékbeli.

A Makói Ipari Park

Az ipari park Makó észak-nyugati részén található, a Királyhegyesi útról és a Rákosi útról érhető el. Az ***M43 autópályát*** a várossal összekötő elkerülő út az Ipari Park mellett halad el.

Profilja a ***mezőgazdasági termékfeldolgozásra, élelmiszeriparra és a logisztikai tevékenységekre*** épül, de nyitott az autóipari, elektronikai, fémipari és gépipari tevékenységekre, valamint a megújuló energia előállításra is.
Jelenlegi területe ***87,34 ha,*** amelyből hasznosítható és közművesített szabad terület kb. 28,15 ha. A terület önkormányzati tulajdon, városrendezési besorolása zavaró hatású ***ipari-gazdasági övezet***.
A parkban a makói, illetve a Makóra betelepülő mikro- és kisvállalkozásokat ***inkubátorházzal*** támogatják. Az itt telephelyet bérlő cégek, vállalkozások jelentős kedvezménnyel folytathatják tevékenységüket.
Az ipari park ***koncentrálja a város ipari kapacitásait***, jelentős a térségi szerepköre, elsősorban a ***foglalkoztatás*** tekintetében.
A fent bemutatott két nagyvállalkozáson kívül ***25 további vállalkozás*** működik a park területén. Ezek jellemzően kis- és közepes vállalkozások. Közülük több a fuvarozó és logisztikai vállalkozás, de megtalálhatóak az élelmiszeripar, a fémfeldolgozás, a járműalkatrész-kereskedelem képviselői, illetve céges szolgáltatásokat nyújtó vállalkozások is.
A török tulajdonú ***Duna-Döner Kft.*** 850 millió Ft-os beruházással építette föl makói üzemét az ipari parkban, amelyhez 400 millió Ft EU-s támogatást kapott. A 3000 négyzetméteres gyárcsarnokban korszerű daraboló és kebab-gyártó üzemet hoztak létre. A gyár termékei hűtőkamionokban jutnak el Magyarországon kívül Ausztriába, Olaszországba, a Cseh Köztársaságba, Szlovéniába és Európa nagy részébe.

1-16. táblázat: Az Ipari Park vállalkozásai 2018-ban

Cég megnevezése	Fő tevékenység
Marostech Kft	Szerszámgyártás
LINEOK Bt.	Bútorgyártás
Medicor Meditű Kft	Sebészeti varrótű gyártás
Füstöltkolbász Kolbászkészítő Kft.	Hús-, baromfihús-készítmény gyártása
Helioma Kft	Műszaki textiláru gyártása
Makói Hagyma Kft	Egyéb élelmiszer gyártása
DAKK Dél-alföldi Közlekedési Központ Zrt.	Közlekedés
Bartal Trans Kft.	Közúti áruszállítás
ASS Berendezési Rendszerek Ipari Bt	Fémszerkezet gyártása, egyéb bútor gyártása
Fröcsi Kft	Autómosás
MA-KO Bt.	Élelmiszer jellegű bolti vegyes kiskereskedelem
Kovács és Fia Kft.	Műanyag építőanyag gyártása
Givaudan Hungary Kft.	Egyéb élelmiszer gyártása
Duna-Döner Kft.	Húskészítmény gyártása
M43 Cleaning Kft.	Egyéb takarítás
Agrologik Plusz Kft.	Raktározás, tárolás
Dancsi&Társa Általános Ker. és Szolg. Kft.	Közúti áruszállítás
ContiTech Fluid Automotive Hungária Kft.	Gumiabroncs, gumitömlő gyártása
HOW Project	Fémmegmunkálás
Gyermelyi Logisztikai Kft.	Raktározás, tárolás
F-House Kft.	Saját tulajdonú ingatlan adásvétele
Vallker Vállalkozói és Kereskedelmi Kft.	Nem villamos háztartási készülék gyártása
Kalo-Méh Trans Kft.	Áruszállítás, hulladék-nagykereskedelem
Makói Hagymakertész Kft.	Tejhasznú szarvasmarha tenyésztése
Terkiker Bt.	Mérnöki tevékenység, műszaki tanácsadás
Kovács és Dobó Kft.	Egyéb m.n.s feldolgozóipari tevékenység
Müszi-Mix Kft.	Vegyestermékkörű nagykereskedelem

Forrás: http://mako.hu/onkormanyzat/ipari_park/

Az ipari parkkal kapcsolatos hiányosság, hogy bár a feltételek adottak, de valódi ***high tech iparágat egyelőre nem sikerült a parkban megtelepíteni***. Részben ehhez is kapcsolódik a másik, Makó gazdaságát terhelő hiányosság, hogy a fejlesztések, a ***K+F+I tevékenység szinte teljes egészében hiányzik*** a város gazdaságából, így az ipari parkból is. Az ipari park további sikerei folyamatos, innovatív, a piaci igényeket proaktívan kiszolgáló fejlesztések függvénye, amely irányban a város elkötelezett.

1.9.2.3 Szolgáltatások

Makón a működő vállalkozások ***78%-a tevékenykedik a szolgáltatások*** területén, s a ***foglalkoztatottak 65%-a*** dolgozik itt. Ezen arányokkal a város tercier szektora - a mezőgazdaság és az ipar nagyobb aránya miatt - némiképp elmarad a megyei mutatóktól ().

A szolgáltató ágazatban működő vállalkozások a legnagyobb (28,5%), a megyei átlagot (20,9%) is meghaladó arányban ***a kereskedelem, gépjárműjavításban tevékenykednek***, a második legnagyobb ág a ***szakmai, tudományos, műszaki tevékenység (9,3%)***, ami viszont jóval elmarad a megyei (16,2%) értéktől. A többi nemzetgazdasági ágban jellemzően 3-7% körüli a vállalkozások aránya. Szintén a megyei átlagnál magasabb a ***szállítás, raktározás, valamint a szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás*** reprezentációja, amelyben tükröződik Makó szolgáltatási irányultsága, a turizmus szerepének növekvése és a fokozottabb logisztikai szerepkör. Az információs, pénzügyi és ingatlan tevékenységek jelenléte viszont a megyei átlag alatt van.

Külföldi tulajdon jellemzően a pénzügyi, banki szolgáltatást nyújtó vállalkozásokban, és a kiskereskedelem nagyobb egységeiben jellemző.

A városban megtalálhatók a különböző ***hazai és nemzetközi kereskedelmi láncok képviselői***: TESCO, CBA, Spar, Penny Market, Lidl, Hunor Coop stb. Az ***autószalonok*** közül a Dacia-Renault és a Bárdi Autó van jelen Makón.

A nagybankok közül bankfiókkal rendelkezik az OTP Bank, a Kereskedelmi és Hitelbank, az ERSTE Bank Hungary, a Raiffeisen Bank továbbá az Allianz. Biztosítók közül az Allianz Biztosító, a Groupama Biztosító.

A városban a lakossági és üzleti szolgáltatások mennyisége és színvonala megfelelő, a helyi és térségi igényeket kielégítő.

1-17. táblázat: Kereskedelmi és vendéglátó egységek száma Makón, 2014, db

Adattípus	Egységek száma (db)
Ezer lakosra jutó kiskereskedelmi hálózati egységek száma (gyógyszertár nélkül)	15,3
Ezer lakosra jutó élelmiszer jellegű üzletek és áruházak száma	2,2
Ezer lakosra jutó ruházati szaküzletek száma	1,5
Ezer lakosra jutó vendéglátóhelyek száma	4,7

Forrás: TeIR

A lakosságot kiszolgáló ***kereskedelmi és vendéglátóhelyek***[2] relatív értékeiben Makó és a megyei, illetve országos referenciamutatókban jelentős, nagyságrendi eltérések nincsenek, bár Makó értékei mind a négy vizsgált kategóriában ***elmaradnak a referencia értékektől***. Mindazonáltal az ellátás ezen szegmensei a városban mennyiségi szempontból biztosítottak. A kiskereskedelemnek az utóbbi években külön lökést adott a Románia felől érkező ***bevásárlóturizmus***, amely sok esetben összeköti a fürdőprogramot a nagybevásárlással.

A ***szálláshely-szolgáltatás, vendéglátás*** nemzetgazdasági ágban a működő makói vállalkozások 6,9%-a, összesen 84 vállalkozás működik. Ez arányaiban jóval magasabb a megyei 4,3%-os mértéknél.

Az összes szálláshely (kereskedelmi és magán) szállásférőhelyeinek száma Makón 2016-ban 955 db volt, amely a 2009. évi 419 db-hoz képest folyamatos növekedést jelentett. Az emelkedés mindkét szálláshely-típus esetében tetten érhető volt, bár a növekedés a magánszálláshelyek esetében nagyobb mértéket öltött.

1-30. ábra: Kereskedelmi és magán szálláshely-férőhelyek száma Makón 2010-2016 között, db

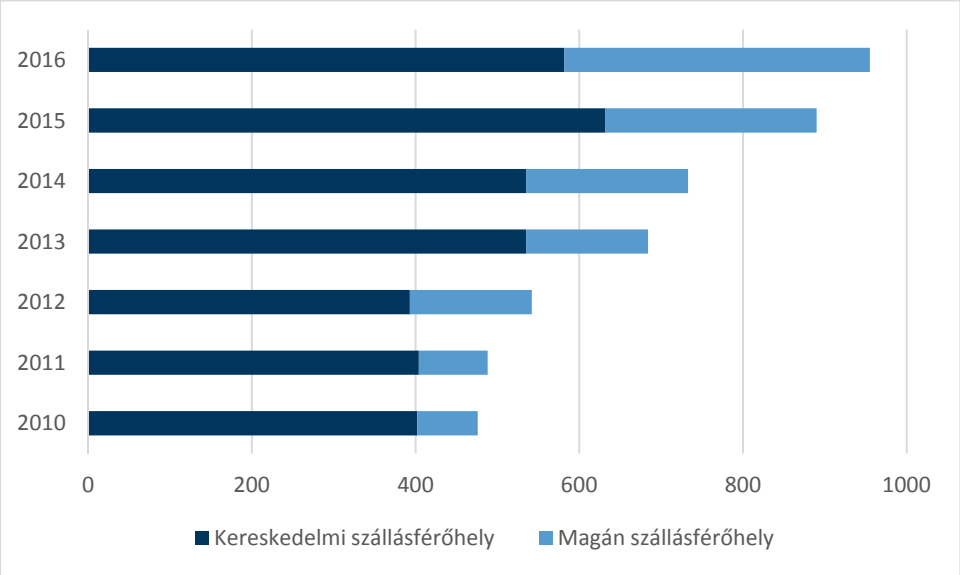

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A vendégszám növekedése 2015-ben indult ugrásszerű növekedésnek. Ebben feltételezhetően szerepet játszik, hogy egy évvel korábban nyílt meg a 4 csillagos Grand Hotel Glorius, 37 szobával és 80 férőhellyel, étteremmel, kávézóval, valamint 50 fős konferenciaközponttal. Mivel ekkorra Makót már ismert turisztikai desztinációként tartották számon, ezért a kapacitás-növekedés a kihasználtság növekedésével is párosult.

[2] Jelentősebb vendéglátóhelyek Makón: Grand Hotel Glorius**** Makó étterme, Autós Csárda, Kelemen-Ház Étterem, Panzió és Szabadidőközpont, Kisbagoly Vendéglő, Rocco Étterem, Kalász Étterem, a Fürdő étterme, jelenleg várható a Hóvirág étterem és cukrászda megnyitása.

1-31. ábra: Vendégek száma (fő) és férőhelykapacitás-kihasználtság (%) a kereskedelmi szálláshelyeken Makón

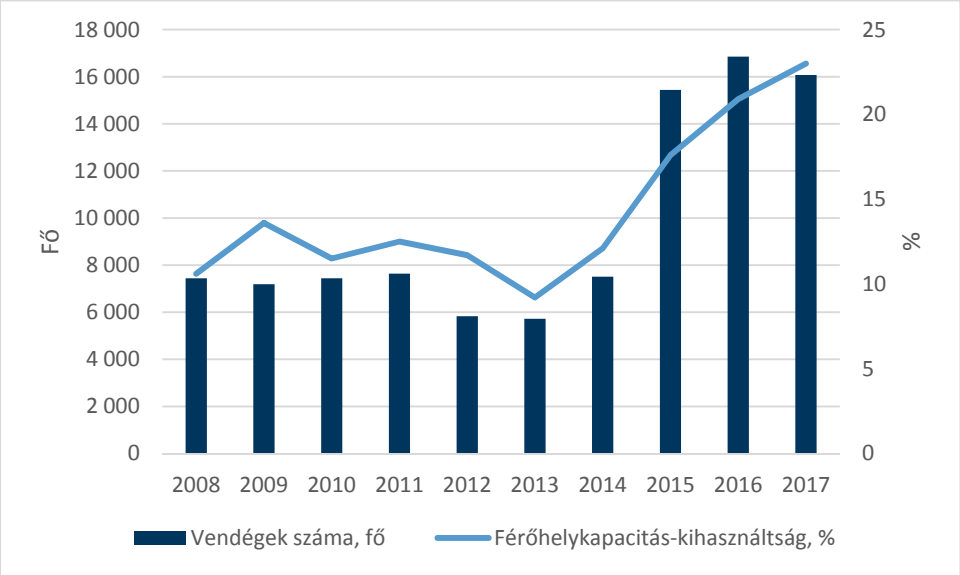

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Az alábbi ábrán nagyon szépen kirajzolódik a belföldi vendégek egyre növekvő jelenléte. Korábban a város országon belüli periférikus elhelyezkedésének, valamint ezzel párhuzamosan a szerb és a román határ közelségének köszönhetően főleg külföldi turisták érkeztek a városba. Az M43 autópálya megépülésével azonban Makó felkerült a turisztikai térképre is, és a belsöldi vendégek számára is könnyen elérhetővé vált. A külföldi vendégek döntő hányada továbbra is a két szomszédos országból érkezik a városba. Hátrány ugyanakkor, hogy az átlagos tartózkodási idő még 2017-ben sem érte el a 2 vendégéjszakát, azaz a legtöbb városba látogató turista nem tölt el számottevő időt Makón.

1-32. ábra: Külföldi és belföldi vendégek megoszlása Makón 2008-2017 között, %

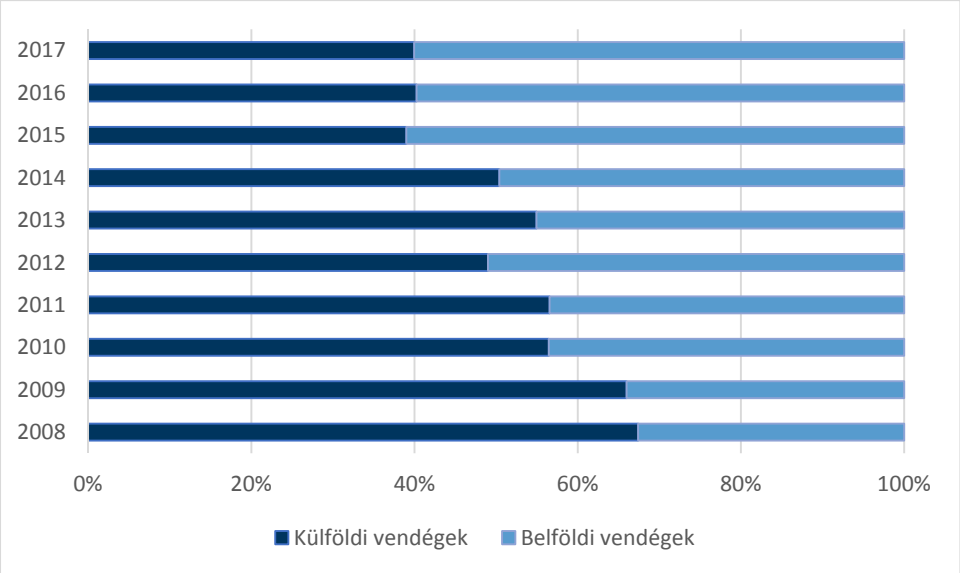

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

A vendégszám és kapacitáskihasználtság növekedése a kereskedelmi szálláshelyek bruttó árbevételén is tetten érhető.

1-33. ábraA kereskedelmi szálláshelyek összes bruttó szállásdíjbevétele Makón 2008-2017 között, Ft

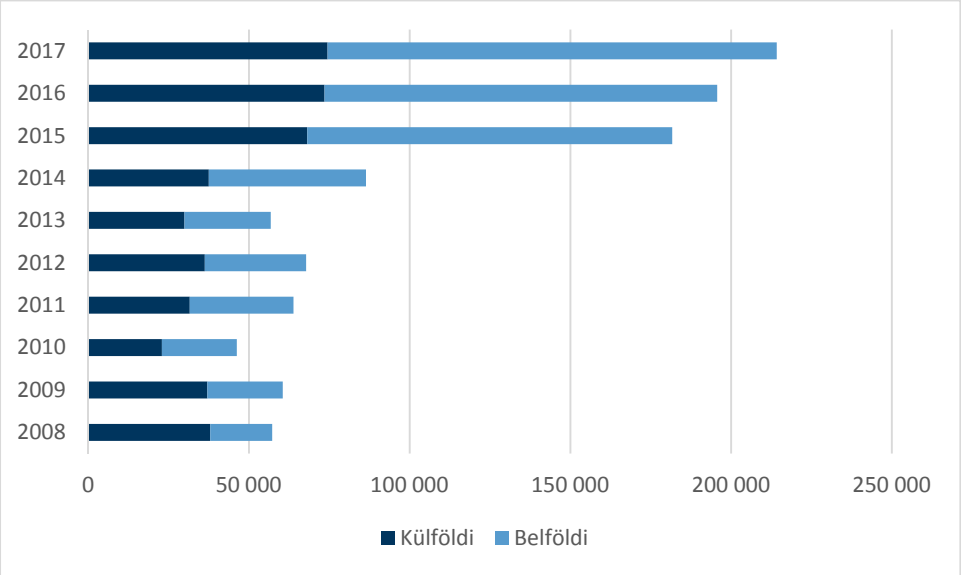

Forrás: KSH, Tájékoztatási adatbázis

Makó kiemelkedő, mára országos-nemzetközi hírnevű ***turisztikai és gyógyászati létesítménye a Makói Termál- és Gyógyfürdő, azaz a Hagymatikum***. A fürdőt 2012-ben adták át, Makovecz Imre, Csernyus Lőrinc és Turi Attila tervei alapján. A beruházás értéke mintegy 3,6 milliárd Ft volt. A fürdő Makó központjában, mintegy 13 ezer m^2-en terül el. A gyógyvíz hőmérséklete 41C°-os. Befogadóképessége 1600 vendég/nap. A wellness részleget medencék egész sora képviseli, pl. 33 m-es kültéri úszómedence, barlang medence, gyógytorna medence, csúszdamedence, kültéri élménymedence, kaland medence, pancsoló és bébi medence, sakk, relax, súlyfürdő, tocsogó, brüggölő stb. medence. E mellett rengeteg wellness szolgáltatás, szauna, gyógyszolgáltatások is működnek a létesítményben.

A fürdőt mára fölfedezték a külföldiek, forgalmának mintegy ***70%-a Romániából érkezik***, de jönnek Szerbiából is. 2014-ben közel 320 ezer eladott jegy jellemezte a fürdőt. A látogatók nagy része ***egynapos vendég***, a fürdőforgalom/vendégéjszaka arány 1,2.

Makó városában a fellendülőben lévő fürdőturizmus fogadására megfelelő mennyiségű és minőségű szálláshelykínálat[3] nem áll rendelkezésre, és ugyanez vonatkozik a vendéglátásra is. (Az utóbbi

[3] Makó szálláshely kínálata:

- Szálloda, apartman, panzió: Grand Hotel Glorius**** Makó, Ágnes Apartman, Apartman Center, Hunyadi Apartman, Aranyhíd vendégház, Autóscsárda és Panzió, Bástya Hotel Makó, Bérpalota Apartman, Borka Apartman, Família Panzió, Fenyő Panzió, Kerekes Panzió, Oázis Panzió, Pensiunea Schwartzy, Szent István Panzió, Szent Gellért Borház és Panzió, Kelemen Ház Panzió, LuDo Apartman &Spa, Adél Apartman, Szép-Lak Makó, Garden vendégház, Park-Lak Vendégház, Origo Apartman, Lord House Vendég-Lak, Aqua Apartman, Centrum Apartman, Allium Apartement, Helga Apartman, Makotel Apartmanház, Jázmin Apartman, Mega Apartman, Central Apartman, Yout Apartment, Fürdővendég Apartman, Csilla Apartman, Zsuzsi Apartman, Megyeház Panzió, Ráday Apartman, Holdfény Apartman, Gesztenye Apartman, Apartman Marina, Velnök Luxus Apartman, Main Square Apartment, Panda Apartman, Bajza Apartman.
- Kemping: Camping Motel Makó.
- Ifjúsági szálláshely: Pulitzer Kollégium, Szent Gellért Diákotthon.

években megjelenő nemzetközi hátterű és országos kitekintésű étteremkalauzokban - pl. Dining Guide, Gault Millau, Alexandra stb. - nem szerepel makói vendéglátóhely.) ***Elmondható tehát, hogy a fizetőképes forgalmat a fürdő megteremtette, de ahol a legnagyobb helyi jövedelem képződhetne, ott hiányosak a feltételek.*** A szálláshelykínálat megteremtése döntően a magánbefektetéseken múlik.

A fürdő jelentős marketing tevékenységet is folytat, amelybe a helyi szálláshely-szolgáltatókat is bevonták. Jellemző a szálláshely igényre, hogy azon szálláshelyek, amelyek megjelentek a fürdő marketingjében, szinte teltházasra növelték forgalmukat. Biztató jel, hogy a városban 4 csillagos szálloda is nyílt.

A szálláshely kínálat hiányossága mellett a ***kapcsolódó szolgáltatások is hiányoznak*** Makóról. Ezen enyhített a Lombkorona sétány, valamint a Maros Kalandpart, amelyek ugyanakkor térben kiesnek a városközpont forgalmából.

Fontos vonzerőt jelent a város rendezvénykínálata is (lásd. 1.8.1.4 Közösségi művelődés, kultúra c. fejezet!).

A városban és a térségben jó adottságok vannak a ***kerékpáros- és lovasturizmusra is***. Az ***agrárium, a népi és gasztrokulturális hagyományokra falusi turizmus és vendéglátás is építhető lenne***, ám erre eddig csak nem túl sikeres kezdeményezések voltak (pl. „Dikkelj velem!” – csapatépítés, nem volt rá vállalkozó).

1.9.3 A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai települést érintő fejlesztési elképzelése

Makó város gazdasági szerkezetének jellemzője, hogy ***erős tradicionális mezőgazdasági térségi központi szerepkör***rel bír, ugyanakkor ***nem alakult ki az a tőkeerős helyi vállalkozói kör***, amely magas szintre emelhetné az agrár termények feldolgozását.

A város kiemelkedő vállalatai multinacionális szervezetek telephelyei, ***nem a helyi alapanyagok***ra építve telepedtek meg a városban (ContiTech Fluid Automotive Hungária Kft., Givaudan Magyarország Kft.), sokkal inkább az ***olcsó munkaerő*** motiválta őket. A helyi vállalkozásokkal szinte semmilyen szervezett kapcsolatuk nincs, bár nyilatkozatok szintjén megjelenik a ***szándék a helyi beszállítói kör kialakítására***.

Az utóbbi évek legjelentősebb magántőkés beruházása 2012-ben a ***Givaudan makói élelmiszeripari üzemének létrehozása*** volt az ipari parkban, zöldmezős beruházásként. A Givaudan Magyarország Kft. megerősítette, hogy számít a ***térségi alapanyagokra és beszállítókra***, ám egyelőre a cég központi beszerzésén keresztül kerülnek az élelmiszeripari alapanyagok az üzem feldolgozó részlegeibe, és ***nem helyi termények feldolgozása*** történik. Ennek oka többrétű: a cég jelentősen a helyi árszint alatti áron tud alapanyagokat beszerezni (pl. hagymát!); másrészt a helyi potenciális vállalkozó partnerek beszállítói alkalmasságának kialakítása hosszú folyamat, mivel ***a nemzetközi cég elvárásai nagyon magasak***.

Az utóbbi években a fürdőfejlesztés révén felfutó turisztikai vendégforgalom hatására ***megerősödni látszanak a szálláshely- és vendéglátó szolgáltatást nyújtó vállalkozások***. Részükről több kapacitásbővítő beruházás is történt a városban, amelyek közül a legjelentősebb a 2014-ben pályázati támogatással mintegy ***700 millió Ft-ból megvalósult 4 csillagos Grand Hotel Glorius*** létrehozása volt.

Mindezek ellenére az utóbbi évek jelentős fejlesztései döntő részben a ***közszféra pályázatai*** révén valósultak meg.

Mivel a felsorolt fejlesztések a közelmúltban valósultak meg, ezért multiplikátor hatásaik még csak részben jelentek meg, de a szállásférőhely kínálat mennyiségi és minőségi szélesedése már erre utaló biztató jel.

A szolgáltatások terén a város ***járási központi szerepkörrel*** rendelkezik, e szerepkört a szolgáltató vállalkozások megfelelően ellátják, azon túlnyúló gazdasági hatása ezen gazdálkodó szervezeteknek nincs.

A jelentősebb Makói cégek esetében az elmúlt években nem volt jellemző a visszaesés – nyilván ingadozások voltak és vannak -, ennek megfelelően jelentősebb létszámleépítésekre sem került sor. A munkaerőpiac szempontjából ez egyfajta kiegyensúlyozottságot ad. Továbbra is hiányzik ugyanakkor legalább egy jelentősebb foglalkoztatást és magas technológiát meghonosító betelepülő ipari működőtőke vállalkozás, amely versenyképesebbé tehetné a helyi gazdaság szerkezetét. Hiányzik továbbá a helyi agrár alapanyagokat magas szinten feldolgozó és értékesítő vállalkozás is.

A fajlagos, egy lakosra vetített ***iparűzési adó mértékére a dinamikus növekedése*** jellemző.

A helyi gazdasági szervezetek többségére jellemző, hogy mélyen beágyazódott a város és a térség gazdaságába, ***a munkaerő, a helyi termelési tradíciók, a személyes kapcsolatok, helyi együttműködések és az alapanyag ellátás, mezőgazdasági szervezetek esetén az értékesítés szervezése*** révén egyaránt. Ez kétségtelen előny más városokban megtelepedett, nem integrálódó külső betelepülőkkel szemben, amelyek némi költségelőnyért cserébe gyorsan „továbbállnak”, sokkszerű elbocsájtásokat okozva – mint ahogy országosan erre számtalan példa akad.

1-18. táblázat: Az egy lakosra jutó iparűzési adó Makón (2014-2017)

Év	Millió Ft	Egy lakosra jutó iparűzési adó (1000 Ft)
2014	1 157	50,1
2015	1 275	55,6
2016	1 265	55,6
2017	1 311	58,1

Forrás: Önkormányzati adatközlés

1.9.4 A gazdasági versenyképességet befolyásoló tényezők

Csongrád megye Területfejlesztési Koncepciójában hazai 174 kistérség versenyképességének komplex (78 mutatóból álló) mutatórendszer alapján történő összehasonlításában ***a Makói kistérség a relatíve gyenge versenyképességű térségek közé lett besorolva.***

A regionális versenyképességet befolyásoló tényezők közül kiemelkedik három, amelynek értékei alapvetően befolyásolják a település gazdaságának fejlődési potenciáljait***: a közlekedési elérhetőség, a munkaerő képzettsége és a helyi gazdaság innovációs potenciálja***.

A közlekedési elérhetőség szempontjából a legfontosabb a közúti, gyorsforgalmi úton történő elérhetőség és a nagyobb gazdasági pólusok elérési ideje. E tekintetben ***Makó versenyképessége óriásit javult*** az utóbbi években: már az ***M5 autópálya*** országhatárig történő meghosszabbítása

sokat segített, de ***az M43*** Makóig történő megépítése ezt a feltételt maximálisan kielégítette, a gyorsforgalmi úthálózaton való elérhetőség feltételét ma már Makó teljesíti.

Budapest 201 km-re fekszik, személygépjárművel való elérési ideje 2 óra körül van. A 36 km-re fekvő Szegedet fél óra, míg a 29 km-re található Hódmezővásárhelyet ennél néhány perccel rövidebb idő alatt lehet megközelíteni. .

Makó a ***130.*** (Hódmezővásárhely-Makó) és ***121. számú*** (Mezőhegyes-Makó-Újszeged) vasútvonalakkal kapcsolódik a belföldi vasúthálózathoz. Az említett ***vasútvonalak műszaki állapota nem megfelelő***. A várost érintő vonalakon ***50 km/h*** a maximálisan engedélyezett sebesség. A vasúti elérhetőség azonban ma már nem számít jelentős versenyképességi tényezőnek.

A munkaerő képzettségére vonatkozóan az 1.7.1.3 Képzettség fejezetben lettek bemutatva részletesebb információk. Makón a lakosság képzettsége elsősorban ***közép- és felsőfokú szinten marad el*** a megyei értékektől. Utóbbiakat ugyanakkor erősen fölfelé torzítja Szeged, ezért Makó a vidéki átlagnak valószínűleg megfelel.

A helyi „szabad” és munkára fogható munkaerő létszáma 500 főre becsülhető. Őket a megfelelő szakirányú képzésekkel a betelepülő vállalkozások legfeljebb középszintű képzettséget igénylő munkahelyeken tudja alkalmazni. Ennél nagyobb létszámú munkaerőbázis térségi és regionális szinten található, ami nem feltétlenül rontja a város beruházói megítélését: jellemzően 50-100 km-es sugarú körből a napi szintű ingázás szinte megszokott, a nagyobb cégek buszokkal oldják meg az utaztatást, ez ma is jellemző gyakorlat.

A CsMTFK-ban közölt kutatás alapján Makó a Csongrád megyei kistérségek ***innovációs potenciál szerinti rangsorában az utolsó*** helyen található, ***„relatíve gyenge” innovációs teljesítménnyel***. Makó ezen hátrányát ugyanakkor ellensúlyozza némiképp Szeged és az ottani kutatói potenciál közelsége: a Givaudan makói telephely választási döntésében szerepet játszott a ***szegedi egyetemi és kutatóhelyek*** közelsége.

A megyei Programban megjelenő Szeged–Hódmezővásárhely–Makó–Szabadka fejlődési tengely számára kiemelt fejlesztési prioritás az egyetemre épített tudásbázis-fejlesztés, az innováció központú gazdaságfejlesztés.

A város gazdaságára jelenleg ***egyáltalán nem jellemző a kutatás és az innováció***, ami a versenyképesség egyik alapja, mivel a magas hozzáadott értéket előállító gazdasági tevékenységek ehhez kötődnek. Így ezek támogatása, ösztönzése alapvető érdeke és feladata a városnak, amelynek elsődleges eszköze az ipari park lehet.

1.9.5 Ingatlanpiaci viszonyok (kereslet-kínálat)

Makó város teljes lakásállománya 11 256 db darab 2016-ban, amely kevesebb mint az előző években, s az ezredforduló óta a ***lakásállomány folyamatosan csökken***.

1-19. táblázat: Az 1000 lakosra jutó lakások száma (2001, 2011, 2016)

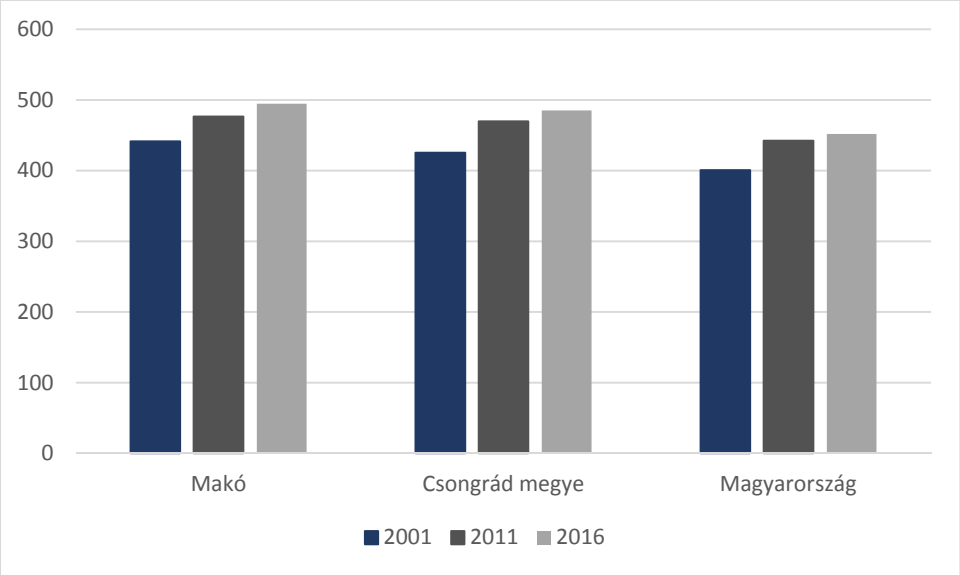

Forrás: KSH

A népességszámhoz viszonyított lakásállomány ***meghaladja a megyei és az országos értékeket*** (torzító tényező a népesség fogyása). A növekedés mértéke 2001 és 2011 között is Makón volt a legmagasabb (34 db lakás/1000 fő). A növekedés 2016-ig is folytatódik, de mértéke közel sem akkora, mint 2001 és 2011 között.

1-34. ábra: Épített lakások aránya (éves lakásállomány százalékában) (2001, 2011, 2016)

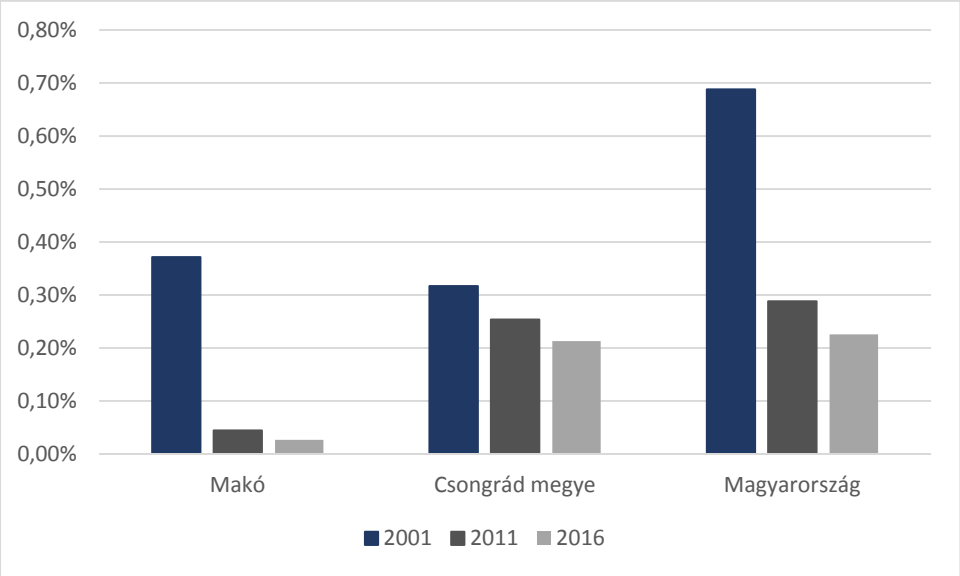

Forrás: KSH

Az ***épített lakások aránya*** tekintetében 2001-ben Makó ***meghaladta a Csongrád megyei értéket***, de az országos értékek magasabbak voltak. 2011-re mindhárom területi kategóriában bekövetkezett jelentős csökkenés után messze Makó mutatja ***a leggyengébb értéket*** a lakásépítési kedv tekintetében – a szintén megyei és országos arányhoz képest is az látszik, hogy Makón jóformán nem épültek lakások. Ez a ***csökkenő tendencia 2016-ig folytatódott***, az előző éveknél is kevesebb lakás épült.

A lakásállomány minőségi összetételére vonatkozóan az 1.10.5. Életminőség c. fejezetben találhatók részletes adatok.

Az ingatlan.com-on 2018. januárjában 32 eladó lakás szerepelt, zömében 2,3 szobás lakások.

1-35. ábra: Eladó lakások Makón, 2018. január

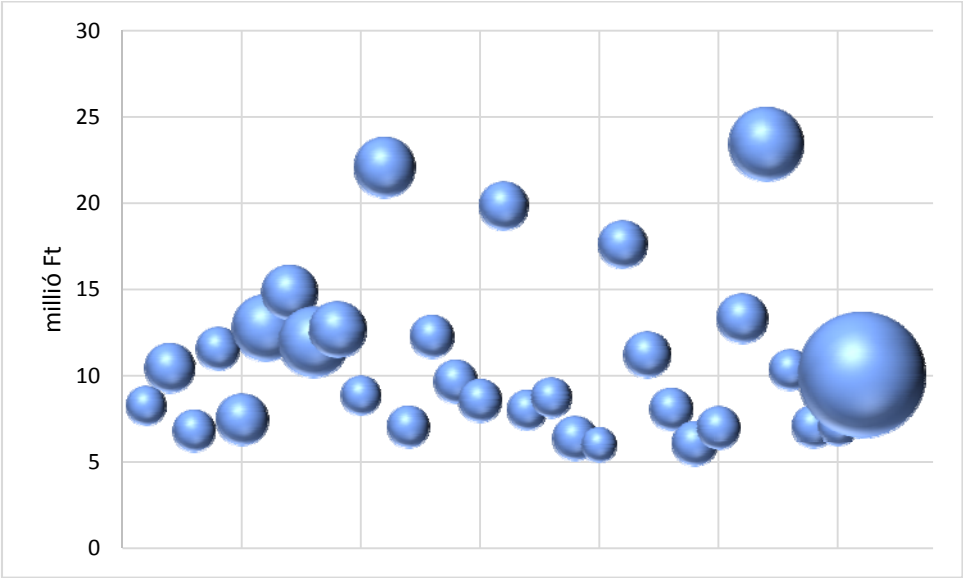

Forrás: www.ingatlan.com

Az átlagos lakásár (meghirdetett ár) az eladó lakások körében 10,86 millió Ft, az átlag méret 85,9 m^2, az átlag szobaszám 2,2 db, az átlagos négyzetméterár pedig 116 556 Ft. Az ábrán is látható (1-24. ábra), hogy a legtöbb eladó lakóingatlan eladási ára 5-12 millió Ft között mozog, méretük pedig az adott ingatlan területét (m^2) mutatja.

1-36. ábra: Átlagos négyzetméterár változása 2010-2017 között

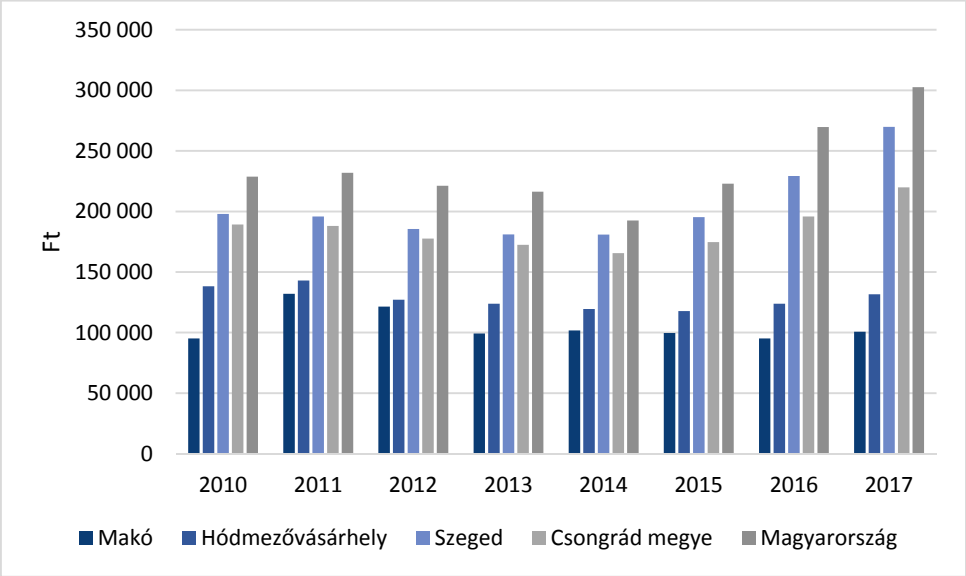

Forrás: www.ingatlannet.hu

Az átlagos négyzetméterár az eladó lakások körében Makón 100 677 Ft 2017-ben, ami alacsony az országos és a megyei átlaghoz képest (1-25. ábra).

Ugyanakkor már 6 millió Ft-ért, 139 000 Ft/ m^2 áron is lehet lakást venni a belvároshoz közel (Úri u.). A legmagasabb fajlagos kínálati ár 206 000 Ft egy 50 m^2-es, 1,5 szobás lakásért az Újváros városrészen. A legmagasabb kínálati ár pedig 23,4 millió Ft egy 167 m^2-es, 4 szobás újszerű, a központhoz közel fekvő házért.

A fenti ***árak a megyei átlagnál átlagosan kissé alacsonyabbak*** (2018. elején 221 000 Ft/m^2). Összehasonlításul a budapesti átlag ingatlanár ugyanekkor 507 784 Ft/m^2.

2010-2015 között a ***kereskedelmi ingatlanok árai lényegében stagnáltak***. Tény, hogy ebben az időszakban az infláció is alacsony volt, ám az áremelkedés elmaradásából az alacsony keresletre, abból a ***helyi fizetőképes kereslet alacsony szintjére*** lehet következtetni.

1.10 Az önkormányzat gazdálkodása, a településfejlesztés eszköz- és intézményrendszere

1.10.1 Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program

Makó Város Önkormányzatának költségvetésének rövid összefoglalása az Önkormányzat által megküldött Makó Város Képviselő-testületének ***16/2017. (IV.27) önkormányzati rendelete Makó Város Önkormányzata 2016. évi költségvetési zárszámadásáról*** alapján készült.

Az önkormányzati feladatellátási rendszer nagymértékben átalakult, ezen változások átalakításával összefüggő változások a költségvetést nagymértékben érintették. A ***feladatátrendeződés*** nagyarányú forráscsökkenéssel járt. A korábbi feladatok egy része az államhoz került, és eddig az önkormányzatoknak átengedett források nagyobb része, illetve egyéb, feladathoz szorosan nem kötődő támogatások egy része is átirányításra került a központi költségvetésbe.

Makó város fő önkormányzati bevételi forrásai:

- Helyi bevételek (működési bevételek, helyi adók, felhalmozási és tőkejellegű bevételek).
- Az állami költségvetésből származó hozzájárulásokkal (normatív támogatások, központosított előirányzatok).
- A tervezett feladatokkal összefüggő külső forrásokkal (támogatásértékű bevételek, átvett pénzeszközök, stb.).

A költségvetésben tervezett feladatok teljesültek, a folyamatos feladatellátás, az intézmények alapvető működési feltételei biztosítottak voltak. A fejlesztések végrehajtása a megkezdett ***beruházásokra*** korlátozódott, illetve a pályázati feltételekhez igazodott. Az önkormányzat működőképességét sikerült fenntartani, a likviditás folyamatosságát folyószámlahitel igénybe vétele nélkül biztosítani.

1-20. táblázat: Makó város összevont önkormányzati egyszerűsített pénzforgalmi jelentése 2016

Költségvetési tételek	Összeg (ezer Ft)
Alaptevékenység költségvetési bevételei	4.233.836 e Ft
Alaptevékenység költségvetési kiadásai	3.944.379 e Ft
Alaptevékenység költségvetési egyenlege	289.457 e Ft
Alaptevékenység finanszírozási bevételei	2.239.242 e Ft
Alaptevékenység finanszírozási kiadásai	1.422.280 e Ft
Alaptevékenység finanszírozási egyenlege	816.962 e Ft
Alaptevékenység maradványa	1.106.419 e Ft
Alaptevékenység kötelezettségvállalással terhelt maradványa	128.741 e Ft
Alaptevékenység szabad maradványa	977.678 e Ft

Forrás: Makó Város Önkormányzata 2016. évi költségvetési zárszámadása

Az iparűzési adó mértékének alakulását lásd az 1.9.3. A gazdasági szervezetek jellemzői, fontosabb beruházásai, települést érintő fontosabb elképzelések c. fejezetben!

1-21. táblázat: Makó Város Önkormányzata 2016. évi összevont önkormányzati egyszerűsített mérlege (Ft)

	Előző időszak	Módosítások (+/-)	Tárgyi időszak
A/ BEFEKTETETT ESZKÖZÖK	**40 663 274 612**	**0**	**39 269 540 823**
I. Immateriális javak	20 422 552	0	8 481 658
II. Tárgyi eszközök	40 394 442 291	0	39 014 878 193
III. Befektetett pénzügyi eszközök	111 932 101	0	110 811 172
IV. Koncesszióba, vagyonkezelésbe adott eszközök	136 477 668	0	135 369 800
B/ FORGÓESZKÖZÖK	**3 100 689**	**0**	**704 205 190**
I. Készletek	3 100 689	0	4 205 190
II. Értékpapírok	0	0	700 000 000

C/ PÉNZESZKÖZÖK	**1 540 258 843**	**0**	**1 159 234 702**
I. Lekötött bankbetétek	154 744 066	0	0
II. Pénztárak, csekkek, betétkönyvek	2 835 920	0	3 823 301
III. Forintszámlák	1 215 642 565	0	987 872 189
IV. Devizaszámlák	167 036 292	0	167 539 212
D/ KÖVETELÉSEK	**286 723 403**	**0**	**259 343 307**
I. Költségvetési évben esedékes követelések	213 706 010	0	219 914 734
II. Költségvetési évet követően esedékes követelések	49 965 275	0	23 173 839
III. Követelés jellegű sajátos elszámolások	23 052 118	0	16 254 734
E/ EGYÉB SAJÁTOS ELSZÁMOLÁSOK	**56 661 363**	**0**	**-1 703 969**
I. Előzetesen felszámított általános forgalmi adó elszámolása	0	0	11 209 474
II. Fizetendő általános forgalmi adó elszámolása	0	0	-12 948 243
III. Egyéb sajátos eszközoldali elszámolások	56 661 363	0	34 800
F/ AKTÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	**20 865 240**	**0**	**9 134 563**
ESZKÖZÖK ÖSSZESEN	**42 570 884 150**	**0**	**41 399 754 616**
G/ SAJÁT TŐKE	**34 543 157 120**	**0**	**33 367 283 629**
I. Nemzeti vagyon induláskori értéke	37 626 306 012	0	37 626 306 012
II. Nemzeti vagyon változásai	-194 538 334	0	-1 121 985 931
III. Egyéb eszközök induláskori értéke és változásai	1 099 718 067	0	1 099 718 067
H/ KÖTELEZETTSÉGEK	**207 208 310**	**0**	**168 350 839**
I. Költségvetési évben esedékes kötelezettségek	103 146 494	0	64 455 342
II. Költségvetési évet követően esedékes kötelezettségek	26 903 946	0	59 805 242
III. Kötelezettség jellegű sajátos elszámolások	77 157 870	0	44 090 255
J/ PASSZÍV IDŐBELI ELHATÁROLÁSOK	**7 820 518 720**	**0**	**7 864 120 148**
FORRÁSOK ÖSSZESEN	**42 570 884 150**	**0**	**41 399 754 616**

Forrás: Makó Város Önkormányzata 2016. évi költségvetési zárszámadása

Makó Város Önkormányzata 2016. évi vagyonkimutatása szerint az Önkormányzat teljes eszközállományának értéke (befektetett és forgóeszközök összesen) 41 399 754 616 Ft, mely az előző évhez képest összességében 2,75 %-kal csökkent.

Az önkormányzati vagyonnal kapcsolatos helyi politikák, alapelvek és feladatok Makó Város Önkormányzata Közép- és Hosszú Távú Vagyongazdálkodási Tervében kerültek meghatározásra (2012. május).

A vagyongazdálkodási terv az alábbi területekre terjed ki:

A) Ingatlangazdálkodás

I. Kizárólagos önkormányzati tulajdonban álló vagyon

Az Önkormányzat tulajdonában jelenleg 36 milliárd Ft értéket meghaladó ingatlan áll. Az Önkormányzat hosszú távú célja ezek hosszú távú megőrzése, a vagyon állagának óvása, gyarapítása, illetve értékmegőrző fenntartása.

II. Nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű törzsvagyon

Az Önkormányzat nem rendelkezik olyan vagyontárggyal, amelyet nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű nemzeti vagyonná lehetett volna minősíteni önkormányzati szinten.

III. Korlátozottan forgalomképes törzsvagyon

A törvény alapján jelenleg 12 milliárd Ft értékben rendelkezik korlátozottan forgalomképes törzsvagyonnal az Önkormányzat, melyek leginkább sporttelepekből, vízmű vagyonból, intézményeknek átadott vagyonból stb. állnak.

E korlátozottan forgalomképes törzsvagyon közé sorolható például a Hagymatikum fürdő, Tanuszoda, több beépítetlen terület, amely főleg Ardicsban és Gerizdesen találhatóak, stb. jellegű vagyonok.

Elsődleges cél a korlátozottan forgalomképes vagyon feletti felelős gazdálkodás, vagyonmegóvás, továbbá hasznosítása a közfeladat ellátásának, valamint a kötelező és önként vállalt feladatok ellátásának biztosítása céljából. A vagyon hasznosítása történhet a vagyontárgy használatba adásával, illetve bérbeadásával, valamint vállalkozási tevékenység folytatásával. Mindezeket az önkormányzat kötelező feladatának veszélyeztetése nélkül kell folytatni.

IV. Forgalomképes vagyon

1.Nem lakáscélú helyiségek gazdálkodása
2.Lakásgazdálkodás
3.Telekgazdálkodás
4.Ipari Park betelepítése
5.Szálloda projekt

Az önkormányzat a forgalomképes vagyonával, ún. üzleti vagyonával szabadon rendelkezhet a jogszabályi keretek betartása mellett. A forgalomképes vagyon hasznosítása történhet elidegenítéssel, valamint - hasonlóan a korlátozottan forgalomképes törzsvagyonhoz - használatba adással, bérbeadással, illetve vállalkozási tevékenység folytatásával. Mindhárom vagyoncsoport (forgalomképtelen, korlátozottan forgalomképes valamint forgalomképes) értéke a beszámolóban részletezettek alapján nőtt az előző évhez képest. A vagyonnal felelős módon, rendeltetésszerűen kell gazdálkodni, megőrizni értékét, valamint gyarapítani azt az önkormányzat kötelező feladatának veszélyeztetése nélkül.

1-22. táblázat: Makó város ingatlanvagyonának értéke (2016)

Önkormányzati vagyon jellege	Érték (ezer Ft)
Forgalomképtelen	21 252 978
Korlátozottan forgalomképes	12 981 270
Forgalomképes	1 818 717

Forrás: Makó Város Önkormányzata 2016. évi költségvetési zárszámadása

A forgalomképes vagyon hasznosításának koncepciója:

- Nem lakáscélú helyiségek gazdálkodása: Elsődleges cél a költségtakarékos üzemeltetés és a hatékony - önkormányzati érdekeket szem előtt tartó - hasznosítás.
- Lakásgazdálkodás: Az önkormányzati lakásgazdálkodás Vagyongazdálkodási tervben rögzített megállapításai és rendelkezései az 1.10.5. Lakás és helyiséggazdálkodás c. fejezetben kerülnek bemutatásra.
- Telekgazdálkodás: Elsődleges cél, hogy az önkormányzat telkei minél jobban kihasználtak legyenek, így minél kedvezőbb feltételekkel és hosszabb időtartamra bérbe adni ezeket.
- Ipari Park: A Makói Ipari Park az Ipari Park cím minősítést 1998-ban a Gazdasági Minisztériumtól kapta meg 22,7856 ha területre. Makó Város Önkormányzata kidolgozta a Makói Ipari Park 2008. évi telekértékesítési és munkahely-teremtési programját, amelyet a Képviselő-testület 50/2008. (III. 18.) MÖKT határozatában fogadott el. Makó Város Önkormányzatának jövőbeni tervei közé tartozik az Ipari Park környékén lévő vállalkozások bevonása a park működésébe. A hosszú távú célok közé tartozik a város gazdaságán lendíteni oly módon, hogy külföldi vagy magyar tulajdonú kis-és középvállalkozások (KKV) számára letelepedési lehetőséget teremtődjön. Az Ipari Park marketing stratégiájának célja az Ipari Park versenyképességének növelése.
- Szálloda projekt: Jelenleg üresen álló, a szállodaprojekt részét képező ingatlanok idegenforgalmi, turisztikai célú hasznosítása céljából (volt Kállai Éva Kollégium (megvalósult), volt Galamb Kollégium, Régi Rendőrség, Régi Városháza, volt Idegelme Intézet) az ingatlanok értékesítése, esetlegesen bérleteztetése az elsődleges cél, olyan félnek, aki szállodaként hasznosítaná, kapcsolódva a Fürdő beruházáshoz. Az önkormányzat forgalomképes vagyona 1 818 717 ezer Ft. A forgalomképes vagyon értékének változása 2015-höz képest 28,9 %.

Makó város **gazdasági programja (2015-2019)** 2015 áprilisában készült el. A program tartalmazza a város fő célkitűzéseit, megvalósítani kívánt fejlesztéseit, azok potenciális pénzügyi fedezetét, illetve a város Integrált Településfejlesztési Stratégiájának célrendszerét is magában foglalja.

A gazdasági programban meghatározott célok eléréséhez a képviselő-testületnek az alábbiakra kell koncentrálnia:

- a célkitűzések egymásra épülő megvalósítására,
- a szükséges anyagi források és eszközök megteremtésére.

Az anyagi eszközök megteremtése három pilléren nyugszik:

- az önkormányzat helyi bevételein,
- állami támogatásokon,
- a pályázati lehetőségek felkutatásán és kiaknázásán.

A program számba veszi az Önkormányzat pénzügyi lehetőségeit és céljait, ezen belül is az Széchenyi 2020 operatív programjai által kínált forráslehetőségeket, mint potenciális fejlesztési forrásokat.

A Gazdasági Programban megjelenő fő fejlesztési célok, feladatok:

- Élhetőbb város kialakítása
- Munkahelyteremtés
- Népességmegtartó céljaink és ingatlangazdálkodás
- Idegenforgalom, turizmusfejlesztés
- Építészeti arculat, az épített örökség megőrzése
- Környezetvédelem, parkosítás, fásítás és hulladékgazdálkodás
- A civil szerveződések

- Bűnmegelőzési koncepció: posztos rendőr, kamerák, kiemelt rendőri szolgálat
- Makó Város Intézményrendszerének fejlesztési céljai.

1.10.2 Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere

Makó városban a városfejlesztéssel kapcsolatos döntési jogkörrel Makó Város Önkormányzata rendelkezik. A képviselő-testület az általa elfogadott rendeletek és határozatok révén dönt többek között az erre célra rendelkezésre álló pénzeszközök nagyságáról, az egyes ilyen jellegű pályázatokhoz szükséges önerő biztosításáról. Ezen túlmentően a testület feladata a város térbeli fejlődését nagymértékben befolyásoló településszerkezeti terv, helyi építési szabályzat és szabályozási terv elfogadása és/vagy módosítása. A képviselő-testület döntéseinek előkészítésében fontos szerepet játszanak a képviselőtestület különböző bizottságai. A városfejlesztéssel összefüggő döntések végrehajtása a polgármesteri hivatalon belül az Innovációs és Városfejlesztési Irodafeladata.
A települést érintően megvalósított fejlesztések (2007-2014):

- Akadálymentesítés (járdák, Polgármesteri Hivatal
- Belváros rehabilitációja
- Biztonságos Makó program
- Buszmegállók
- Buszpályaudvar felújítása
- Csapadékvíz-rendszer felújítása
- Fürdő beruházás
- Ipari Park
- Iskola felújítás
- Játszótér felújítás
- Kerékpárút fejlesztés
- Maros-part fejlesztése
- Kerékpárút hálózat fejlesztése Makón 2. szakasz
- Kerékpárút építés a 43 számú főút mentén
- Maros-part fejlesztése - HURO-projektek a Maros-parton
- Nagyforgalmú gyűjtőutak korszerűsítése Makó városában
- Szennyvízcsatornázás
- Útépítés

A legfontosabb települési fejlesztések részletesen:

- A megvalósult M43 autópálya makói lehajtója, összekötő út bevezetése a városba.
- Makó belterületén megvalósult jelentősebb útépítés a Honvéd városrészben, illetőleg a Hold utcán.
- Mintegy 28 kilométer járda újult meg a városban, így a közintézmények biztonságban, akadálymentesen közelíthető meg. Így valósulhattak meg az iskolák, óvodák, szociális intézmények és temetők megközelíthetőségét javító köztéri gyalogjárdák felújításai. A járdafelújítások során a járdák térkő anyagú burkolatot kaptak, mely alól a Honvéd városrészben épülő járdák kivételt képeznek, ott továbbra is helyszínen öntött betonjárda került megépítésre.

- Az elmúlt években a csapadékvíz-elvezető rendszer felújítása megtörtént. Mindezeken túl 2009-ben elkészült a város külterületi vízrendezési koncepciója, mely a városból érkező vizek biztonságos elvezetését szem előtt tartva számításba veszi a jelenlegi szélsőséges időjárási viszonyok, illetve az autópálya által megváltozott külterületi vízelvezetést is.
- Teljes felújításra került az egykor rendezetlen, idejétmúlt makói buszpályaudvar, amely immár a város ékességeként várja az idelátogatókat és szolgálja az itt élők kényelmét. A beruházást Makovecz Imre tervei alapján valósította meg a Tisza Volán Zrt., melynek 611 millió forintos költségéhez 299 millió forint támogatást nyert a város.
- Biztonságos Makó Program: összesen 93 térfigyelő kamerát helyeztek ki a város különböző pontjain. Ezen túlmenően belépésjelző készülékek elhelyezésével - önkormányzati támogatással - a Makói Kerékpár Regisztrációs Programmal, felvilágosító kiadványok terjesztésével és előadások szervezésével próbálják visszaszorítani a bűnözést és növelni a város biztonságosságát.
- A funkcióbővítő városrehabilitációhoz kapcsolódóan „A fürdővárosi funkciókat kiszolgáló, megújuló településközpont kialakítása Makón" (DAOP-5.1.2.A) programban megvalósult a belváros rekonstrukciója (Makovecz tér, Szent János tér, Csanád vezér tér, Teleki László u, József A u.), valamint a Hollóssy Kornélia utcai parkoló kialakítása, Zenepavilon építése, Közhivatalok háza felújítása. A projekt összköltségvetése 1 milliárd 179 millió forint, ebből 890 millió forint a támogatás.
- Az elmúlt időszakban valósult meg a város történelmének legnagyobb jelentőségű oktatásfejlesztési beruházása. A Kálvin téri iskola közel 700 millió forintos fejlesztésének köszönhetően a 2010/11-es tanévet már a megújult, korszerű eszközökkel felszerelt, a legmodernebb tudás elsajátítására alkalmas környezetben kezdhették el a makói gyerekek. Az iskola fejlesztése 484 millió forintos európai uniós támogatással valósulhatott meg. A beruházás eredményét az iskola valamennyi diákja, azaz 1500 tanuló használja és élvezi, hiszen a tanítás mellett az épület különböző rendezvényeknek is otthont ad. A fejlesztés egy nagyobb léptékű terv első lépcsője volt. Felülvizsgálandó a terv naprakészsége, ill. aktualizálása (iskolai tornaterem).
- 2010-ben fejeződött be a Polgármesteri Hivatal teljes körű akadálymentesítése mintegy 40 millió forint értékben, melynek keretében megvalósult a mellékszárny és a főépület hatósági osztályainak akadálymentesítése.
- A Makói Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Logopédiai Intézet Bartók épületének akadálymentesítését az Európai Unió 42 millió forinttal támogatta.
- Újvárosi óvoda megújítása mintegy 253 millió Ft-os fejlesztés részeként.
- A makói Egyesített Népjóléti Intézmény új bölcsődei telephellyel való bővítése, 40 férőhelyes bölcsőde létrehozása mintegy 222 millió Ft-ból.
- Máshol részletesen tárgyalt legfontosabb fejlesztések: fürdőfejlesztés (4 mrd ft), Marosparti fejlesztések (oktatási központ, lombkorona sétány, kalandpark), térségi szennyvízcsatorna-hálózat (14 mrd Ft), térségi ivóvízellátás (1,5mrd Ft).

Intézményesült településközi együttműködések:

- Makói Kistérség Többcélú Társulás, amely szociális, egészségügyi és rendészeti, belső ellenőrzési feladatokat lát el. Miután megszűnt a normatív finanszírozás, a testület jelentősége csökkent. A Társulás nyújtotta be és valósította meg a DAOP-3.2.1-20080023 Közösségi közlekedés fejlesztése a Makói Kistérségben, ahol a kistérség buszmegállói és buszöblei kerültek felújításra, kialakításra.

- „Makó és Térsége” Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás. A társulás az ivóvízminőség-javító projekt érdekében jött létre.
- Önkormányzati Társulás Makó város és térsége szennyvízcsatornázásának és szennyvíztisztításának megvalósítására. A társulás a szennyvíztisztító projekt kivitelezésére jött létre.

Nem kistérségi társulások:

- Banat-Triplex Confinium: keretet nyújt a határon átnyúló – HU-RO, IPA – projektekben a határon túli együttműködésre, valamint az uniós támogatások hatékony felhasználására.
- DAREH Önkormányzati Társulás: A makói bezárt hulladéklerakó telep rekultivációját végezte, ez a projekt lezárult.

A határon átnyúló pályázatoknál fontos szerepe van a DKMT régiónak, mint fejlesztési egységnek.

1.10.3 Gazdaságfejlesztési tevékenység

Makó városa 2012-ben sikerrel készített befektetés-ösztönző stratégiát, így „Befektetőbarát település” kitüntető címet nyerte el. A cím kiadását a kormány által létrehozott Nemzeti Külgazdasági Hivatal (Hungarian Investment and Trade Agency – HITA) menedzseli. A Befektetőbarát Településekért Program célja az volt, hogy az önkormányzatok elkészítsék saját befektetés-ösztönző stratégiájukat. A 44 önkormányzat közül különdíjat is kapott kiemelkedő teljesítményéért Békéscsaba, Gyula, Hort, Kunhegyes és Makó település.

Makó Város Önkormányzata kiterjedt és sokelemű gazdaságfejlesztési tevékenységet folytat. A 2014-2019. évi Gazdaságfejlesztési Programjában rögzített célkitűzések jelentős része érinti a gazdaságfejlesztést: reagálva a súlyos demográfiai helyzetre, az elvándorlásra és a fiatalok számának csökkenésére, a ciklusprogram legfontosabb célkitűzéseként jelölte meg, hogy a város megtartsa fiatalságát. Ennek pedig egyik legfontosabb eszköze a helyi gazdaság fejlesztése. A kiadott jelszó a város fő célja is egyben: „Új korszak! – a makóiak programja”. Ehhez kapcsolódóan a program gazdaságfejlesztési célkitűzései:

- Munkahelyteremtés – Az Önkormányzatnak törekednie kell arra, hogy fejlesztési forrásokhoz juthassanak a helyi vállalkozások, valamint új vállalkozások telepedhessenek meg.
- Népességmegtartó képesség erősítése – Az Önkormányzat feladata, hogy a város lakóinak lakhatási biztonságához hozzájáruljon, lakhatást biztosítson a rászorulók számára.
- Életkörülmények javítása – Épített környezeti értékek megóvása, újak létrehozása. A városban lévő zöldterületek megújítása, fásítás.
- Fiatalok támogatása – Ösztöndíjprogram, babakötvény, első lakáshoz jutás.

A megvalósult és folyamatos fejlesztések fókuszában tehát a helyi ipari termelőkapacitások növelése, minőségi fejlesztése áll, amelynek fő eszköze az ipari park.

2010-ben valósult meg az Ipari Park közel 500 millió forint értékű foglalkozás-bővítő fejlesztése. A beruházás keretében összeköttetést teremtetek a Királyhegyesi út és a Rákosi út között; fejlesztették az Ipari Parkon belüli gyűjtőhálózatot; 18 teljesen közművesített parcellát alakítottak ki, amely magába foglalja a szennyvíz, ivóvíz, csapadékvíz, gázellátás, közvilágítás, útcsatlakozás, területrendezés, informatikai hálózat, kis- és középfeszültség kiépítését. Emellett a tőkevonzóképesség növelése érdekében többletszolgáltatásokat építettek ki a betelepülni vágyó vállalkozások számára (többnyelvű honlap létrehozása, pályázati tanácsadás, projektmenedzsment

segítő szolgáltatások stb.). A Makói Ipari Park a zöldmezős beruházások lehetőségét biztosítja, bérelt vagy vásárolt parcellákon. A betelepülő vállalkozások számára egy központi szolgáltató- és inkubátorház került kialakításra, amelyhez műszaki épületszárny is csatlakozik. Az inkubátorház feladata, hogy segítse a betelepülő kis- és középvállalkozások működését, irodák bérbeadásával, szolgáltatások nyújtásával (tanácsadás: műszaki, jogi, pénzügyi és üzletviteli, környezetvédelmi, pályázatfigyelési és -készítési; irodai, közlekedési, műszaki szolgáltatások, karbantartás, logisztikai szolgáltatások, innovációs szolgáltatások). Fontos gazdaságélénkítő eszköz az Ipari Parkban a teremtett és megtartott munkahelyek után járópénzügyi támogatási is.

A fejlesztések másik legfontosabb megvalósult projektje a helyi turizmus fejlesztését szolgálta, Makó turisztikai vonzerejének növelésével. A Hagymatikum létrehozása, illetve a Marosi Kalandpark létrehozása nagyságrendi léptékben változtatta meg Makó turisztikai rangját, amelyet a 2014-ben eladott 320 ezer belépőjegy is igazolt. A 3,6 milliárd forintos makói fürdőberuházás a város valaha volt legnagyobb magasépítési beruházása. A Makovecz Imre tervezte, fele részben uniós támogatással megvalósuló fürdőnek kiemelt szerepet szántak a gazdaság élénkítésében, valamint a helyi munkahelyteremtésben. A fejlesztésnek köszönhetően a fürdőben 100, a turizmushoz kapcsolódva pedig 400–500 új munkahely jön létre. A fürdő mellett megújult Makó főtere is. Itt, és a környéken panziók, szórakozóhelyek, éttermek és üzletek nyíltak. A projekt eredményeként komplex gyógy- és egészségturisztikai szolgáltatásokat nyújtó, korszerű, nagy befogadó-kapacitású, kiemelkedő építészeti megoldásokkal bíró, csaknem 10 ezer négyzetméteres grandiózus épület jött létre. Az „Aktív turisztikai fejlesztések Makón” elnevezésű projekthez kapcsolódóan megújul a strand főbejárata, a porta, a büfé épülete. Öltözők és tusolók létesültek, épült röplabda-, kaland- és korcsolyapálya, csónakkikötő és -ház. Megépült a Maroson átívelő canopy-pálya is. 2015-ben megnyitott a lombkorona-sétány. Az idelátogatók számára 21 parkoló áll rendelkezésre, ezek egy része a mozgássérültek számára is használható.

1.10.4 Foglalkoztatáspolitika

Makó Város foglalkoztatáspolitikájának legfőbb eleme a Makói Ipari Park fejlesztése. Ez egy közvetett fejlesztéspolitikai eszköz, ahol a meglévő vállalkozások fejlesztéseinek, illetve a külső cégek betelepülésének támogatása végső soron a munkahelyek megőrzését, új munkahelyek teremtését szolgálja.

Makó Város Önkormányzatának Ipari Park telekértékesítési és munkahely-teremtési programja (2012) alapján az ipari parkba betelepülő vállalkozás a telek vételárából az általa foglalkoztatottak nagyságának arányában munkahely-teremtési támogatásra jogosult. Az igénybe vehető munkahely-teremtési támogatás összege 500 ezer Ft/új munkahely, de legfeljebb az összes – az érintett pénzügyi évben, valamint az előző két pénzügyi év alatt odaítélt csekély összegű – támogatást összeszámítva 200 000 eurónak megfelelő, szállítási ágazatban legfeljebb 100 000 eurónak megfelelő összegű munkahely-teremtési támogatás illeti meg. A programban munkahelymegtartási és munkahelyteremtési támogatások, illetve ezek kombinációja is támogatható.

Az utóbbi években Makón is jellemző sajnálatos folyamat a külföldre történő elvándorlás, amely főleg a képzettebb fiatalabbakat érinti, de ma már a középkorúak körében is előfordul. Ez azzal a kockázattal is jár, hogy a gazdaságfejlesztés alapját adó képzett munkaerő bázis beszűkül, ami csökkenti a gazdaságfejlesztés ezen elemének súlyát. Az Önkormányzat ezért elhatározta a „Fiatalok, a megújult Makó otthont ad!” program beindítását, amelynek célja a fiatalok itthon tartása, visszacsábítása vonzó alternatíva kínálásával: ennek kulcsa továbbra is olyan munkahelyek

létrehozása, ahol képzettségüknek megfelelő munkát találhatnak, melyre egzisztenciát lehet építeni, de az otthonteremtés is fontos része a programnak.

Makó Város Önkormányzata az Esélyegyenlőségi Program elfogadásával érvényesíteni kívánja többek között a foglalkoztatás területén a helyzetelemzés során feltárt problémák komplex kezelése érdekében szükséges intézkedéseket.

A tervben a „Mélyszegénységben élők és a romák helyzete, esélyegyenlősége" ponton belül a 3.2 „Foglalkoztatottság, munkaerő-piaci integráció" foglalkozik e témakörrel. Ezen belül kiemelendő az Önkormányzat által szervezett foglalkoztatás. Ehhez kapcsolódó fontos fejlesztéspolitikai elképzelés a Honvéd városrész rehabilitációja.

2011-től átalakították a foglalkoztatás rendszerét és finanszírozását az önkormányzatok hatósági szerződést kötnek a munkaügyi kirendeltséggel a közfoglalkoztatás megszervezésére.

A Start program keretében 2011-ben 130 fő, 2012-ben 128 fő dolgozott az önkormányzatnál. A foglalkoztatás keretében elvégzett munkák jellemzően a következők volt: közterület karbantartása, zöldterületek gondozása, belvízhálózat karbantartása, kátyúzás, köztisztasági munkák, illegális hulladék lerakók felszámolása, parlagfű mentesítés.

Az Esélyegyenlőségi Program intézkedési terv részében a foglalkoztatásra vonatkozó részek:

- Intézkedés: Munkanélküliek foglalkoztatásnak javítása.

  Célok: Csökkenjen a munkanélküliek száma. Rövidtávú: Munkaerő-piaci helyzet elemzése. Középtávú: Helyi stratégia elkészítése, partnerekkel a kapcsolat felvétele, közfoglalkoztatás biztosítása Hosszú távú: A célcsoport tagjainak folyamatos foglalkozatása Tevékenységek: Adatgyűjtés, szükségletek felmérése (Munkaügyi Kirendeltség, munkáltatók). Stratégia kidolgozása. Közmunkaprogram, Start munkaprogram pályázatainak megírása. Álláslehetőségekről tájékoztatás. Álláskeresési tanácsadás (pl. önéletrajz megírása, állásinterjúra felkészítés stb.).

- Intézkedés: Nők a munka világában.

  Célok: Általános célként fogalmazható meg a nők munkaerő piacra történő visszaintegrálása, legalább napi 4 órában. Rövidtávú cél: együttműködés kialakítása a makói Járási Munkaügyi Kirendeltség és a Családsegítő Szolgálat között, az érintettek beintegrálása a Járási Munkaügyi Kirendeltség által meghirdetett képzésekbe, átképzésekbe. Középtávú cél: átképzések, továbbképzések szervezése, lebonyolítása, új munkahelyek felkutatása, kapcsolatkialakítás a helyi és térségi munkaadókkal Hosszú távú cél: csökken a tartós munkanélküli nők száma.

  Tevékenységek: Kapcsolatfelvétel, együttműködés kialakítása, érintett célcsoport felkutatása, adatgyűjtés, érintettek motiválttá tétele a programban való részvételre, új munkahelyek felkutatása, kapcsolatkialakítás a helyi és térségi munkaadókkal, képzők és a munkanélküliek közötti közvetítő szerep.

1.10.5 Lakás- és helyiséggazdálkodás

A helyi lakásgazdálkodási politika alapelvei Makó Város Önkormányzata Közép- és Hosszú Távú Vagyongazdálkodási Tervében kerültek meghatározásra (2012. május).

Makó Város Önkormányzata tulajdonában 212 bérlakás van. Ebből évente körülbelül 8-10 lakás kerül megpályáztatásra a lakás jellegétől függően szociális, költségelvű és szabadpiaci elven. Pályáztatás előtt a legszükségesebb és a biztonságos lakhatás feltételeit kielégítő felújítások a gazdaságossági szempontok szigorú figyelembe vételével, költséghatékony kivitelezéssel történik meg.

A jelenlegi vagyongazdálkodási irányelvek szerint, a helyi rendelettel összhangban Makó Város Önkormányzata intézkedik minden pályázati kiírást követően az adott ingatlan rendeltetésszerű használatra alkalmas felújításáról, a lakások felújított állapotban kerülnek bérbeadásra.

A megüresedett lakások újbóli bérbeadásáról pályáztatás útján kell gondoskodni.

Amennyiben ismételten kiírásra kerül a Panel Program, az állami pályázat megjelenésével párhuzamosan kell kiírni az épületek és a thermofor kémények felújítását lehetővé tevő önkormányzati pályázatot. Emellett az Önkormányzat részéről minden segítséget meg kell adni a társasházi közösségeknek a pályázatuk nyertessége és sikeres lebonyolítása érdekében.

Az egyéb ingatlanokkal való gazdálkodás elemei a 1.10.1. Költségvetés, vagyongazdálkodás, gazdasági program c. fejezetben kerültek bemutatásra.

1.10.6 Intézményfenntartás

1-23. táblázat: Önkormányzati fenntartású intézmények Makón (2015)

adatok ezer forintban

Sor szám	Megnevezés	Makó Város Önkormányzata		Polgármesteri Hivatal		József Attila Városi Könyvtár		Egyesített Népjóléti Intézmény		Makói Általános Iskola		Belvárosi Óvoda		Újvárosi Óvoda		Makó Város Önkormányzat összesen	
		előző év	tárgyév	előző év	tárgyév	előző év	tárgyév	előző év	tárgyév	előző év	tárgyév	előző év	tárgyév	előző év	tárgyév	előző év	tárgyév
1	Záró pénzkészlet	910 886	1 094 874	4 954	4 363	196	406	0		815		17		1	76	916 869	1 099 719
2	Forgatási célú pénzügy	0		0		0		0		0		0		0		0	0
3	Egyéb aktív és passzív	3 992	49 401	6 358	14 151	244	69	9931	4082	1053		220		38	1726	21 836	69 429
4	Előző évben képzett ta	0		0		0		0		0		0		0		0	0
5	Vállalkozási tevékenység pénzforgalmi	0		0		0		0		0		0		0		0	0
																0	0
6	Tárgyévi helyesbített p	914 878	1 144 275	11 312	18 514	440	475	9 931	4 082	1 868	0	237	0	39	1 802	938 705	1 169 148
7	Finanszírozásból szárr	2 285	-75 827	0	41 885	0	3 671	0	23 745	0		0		0	13 737	2 285	7 211
8	Pénzmaradványt terhe	0		0		0		0		0		0		0		0	0
9	Költségvetési pénzma	917 163	1 068 448	11 312	60 399	440	4 146	9 931	27 827	1 868	0	237	0	39	15 539	940 990	1 176 359
	Vállalkozási maradványból az alaptevékenység																
10	maradványból az	0		0		0		0		0		0		0		0	0
11	A pénzmaradványt külön jogszabály															0	0
	pénzmaradványt	0		0		0		0		0		0		0		0	0
12	Módosított pénzmarad	917 163	1 068 448	11 312	60 399	440	4 146	9 931	27 827	1 868	0	237		39	15 539	940 990	1 176 359
	A 12. sorból az																
13	Egészségbiztosítási	0		0		0		0		0		0		0		0	0
14	Kötelezettségváll. terh	917 163	1 068 448	11 312	18 514	440	96	9931	4082	1868		237		39	1802	940 990	1 092 942
	működési célú pénzm	265 000	508 133	11 312	18 514	440	96	9931	4082	1868		237		39	1802	288 827	532 627
	felhalmozási c. pénzm	652 163	560 315	0		0		0		0		0		0		652 163	560 315
15	Szabad pénzmaradván	0		0	41 885	0	4 050	0	23 745	0		0		0	13 737	0	83 417
	működési célú pénzm	0		0	41 885	0	4 050	0	23 745	0		0		0	13 737	0	83 417
	felhalmozási c. pénzm	0		0		0		0		0		0		0		0	0

Forrás: Önkormányzat adatközlése

Az intézményekkel kapcsolatos megvalósult és tervezett fejlesztéseket részletesen az 1.10.2. Az önkormányzat településfejlesztési tevékenysége, intézményrendszere c. fejezet tartalmazza.

1.10.7 Energiagazdálkodás

Makón 2002-ig a városi távfűtés geotermikus energiára alapozva működött. A termálvizet szolgáltató kutat le kellett zárni magas só- és fenoltartalma miatt.

Jelenleg két, Makó Város Önkormányzata tulajdonában lévő, földgáz alapú fűtőmű végzi a városban 772 lakás és 35 közintézmény fűtését és használati meleg vízzel történő ellátását, amely azonban igen magas költséggel üzemel.

Makó városa egy projekt keretében (két termálkút fúrásával) ennek kiváltását tervezte geotermikus energiára alapozva – a geotermikus távfűtés már megvalósult, valamint a fürdő is jelentős részben termál energiával működik. A KEOP pályázattal támogatott „makói termál kaszkádrendszer" projekt tartalmazza a meglévő termálkút felújítását, 3,1 km termál távvezeték építését, a távfűtőmű és fürdő termál rendszerbe kapcsolását és 2 db visszasajtoló termálkút létesítését. Az 50 %-os támogatással megvalósuló program kb. hét év alatt térül meg, várható közvetlen költségmegtakarítása 20 %, és áttételes megtakarításként évi 3850 tonna CO_2 kibocsátás-csökkentéssel jár. A beruházás (költsége mintegy 950 millió Ft) példaértékű hazai mintaprojekt lehet.

A fenti fejlesztéssel a meglévő Kelemen László utcai termálkút teljes mértékben megújul, továbbá két visszasajtoló kút lemélyítésére kerül sor, valamint a Hunyadi utcai fűtőműben a termálenergia fogadására alkalmas gépészet kerül beépítésre.

Ezeken túl jelenleg a városban energetikai céllal 3 termálkút üzemel (kettő a Makói Diósszilágyi Sámuel Kórház kezelésében és a Csongrád megyei Önkormányzat tulajdonában áll, míg egyet egy vállalkozás üzemeltet tulajdonosként). A Makó Város Önkormányzata tulajdonában lévő – és a városi Termál és Gyógyfürdő területén lévő – két kút egyike a tanuszoda épületének energetikai ellátása mellett a medencék fűtését, „hőntartását" végzi, míg a másik kizárólag gyógyvízként kerül hasznosításra. Energiatakarékossági intézkedésként az elmúlt években a közintézményeknél felújítási munkákat végeztek (iskola, óvoda, fürdő), tervbe vették az önkormányzat és a közintézmények épületeinek szigetelését, valamint a közvilágítás energiahatékonyságának növelését. A napenergia hasznosítása is fölmerült.

1.11 Településüzemeltetési szolgáltatások, okos város településI szolgáltatások

A ***Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2001. évi CLXXXIX. törvény*** a helyi önkormányzatok által ellátandó településüzemeltetési feladatokat a következők szerint definiálja: köztemetők kialakítása és fenntartása, a közvilágításról való gondoskodás, kéményseprő-ipari szolgáltatás biztosítása, a helyi közutak és tartozékainak kialakítása és fenntartása, közparkok és egyéb közterületek kialakítása és fenntartása, gépjárművek parkolásának biztosítása. Tágabb értelemben a településüzemeltetési feladatok körébe sorolhatjuk a településen élő lakosság, vállalkozások, intézmények közszolgáltatásokhoz, komfortérzethez kapcsolódó igényeinek kielégítéséhez, illetve az élhető, fenntartható települési környezet megteremtéséhez és fenntartásához szükséges, az önkormányzat által nyújtott szolgáltatásokat is. (A törvényben definiáltak mellett például: hó- és síkosság mentesítési feladatok, szúnyoggyérítés, köztisztaság, hulladékelszállítás biztosítása, kutak üzemeltetése, csapadékvíz-csatornák karbantartása, utcanév-táblák kihelyezése, külterületi ingatlanok gyommentesítése stb.).

Az önkormányzat ezen feladatokat, az önkormányzat tulajdonában álló Makói Városgazdálkodási Nonprofit Kft.-n keresztül látja el (http://www.makovg.hu/).

A Makói Városgazdálkodási Nonprofit Kft. által ellátott városüzemeltetési feladatok:

- Településüzemeltetés
- Környezetegészségügy
- Zöldfelületek karbantartása
- Közterületen található játszóterek üzemeltetése
- Közutak üzemfenntartása
- Vízrendezés, ár és belvízmentesítés
- 35/2003. (VIII. 28.) Makó Önkormányzati rendelet végrehajtása
- Sportpályák üzemeletetése, karbantartása
- Kertészeti tevékenység
- Egyéb vegyes településüzemeltetési feladatok.

Az egyes feladatok részletes bemutatása az alábbiakban történik meg:

Településüzemeltetés:

- köztisztasági feladatok;
- a város teljes területén, a lakosság által illegálisan kihelyezett, közmunkások által összegyűjtött hulladékok szállítása gyűjtőpontokra, hulladéklerakóra;
- szakvállalkozóval új kézi utcai hulladékgyűjtők kihelyezése közterületre (elhasználódottak pótlása);
- javítható gyűjtőedények karbantartása;
- rendkívüli gépi várostakarítás ünnepek alkalmával pihenőnapokon;
- szegéllyel ellátott burkolt úthálózat gépi seprése, mosatása 7 hónapon keresztül, heti 1 alkalommal;
- vízelvezető aknaszemek takarításából kikerülő hulladékok elszállítása gyűjtőpontra, továbbszállíttatása hulladéklerakóra.

Környezetegészségügy:

- a város területén rágcsálóirtás;
- közmunkaprogram keretén belül végzett parlagfű-, arankairtás dologi költségeinek finanszírozása (eszköz, üzemanyag, szállítás).

Zöldfelületek karbantartása:

- gépi fűnyíró eszközök karbantartása, anyag és személyi jellegű költsége;
- nyírott gyep összegyűjtése, elszállítása fogadó állomásra;
- közterek, parkok növényeinek öntözése, öntözőrendszerek karbantartása, keletkezett vízdíjak finanszírozása;
- egynyári virágok beszerzése, finanszírozása;
- közterületen fák, sövények metszése, babafák ültetése gondozása;
- közterek, grundok, városba vezető főközlekedési utak mentén található zöldfelületek gondozása, nyírása, szállítása.

Közterületen található játszóterek üzemeltetése:

- játszótéri eszközök karbantartása, állagvédelme, felújítása;
- éves hatósági felülvizsgálat;
- napi ellenőrzés, naplózás.

Közutak üzemfenntartása:

- burkolati jelek festése;
- kátyúzás;
- gyalogjárdák karbantartása, KRESZ táblák pótlása, karbantartása;
- dűlőutak gréderezése.

Vízrendezés, ár és belvízmentesítés:

- nyílt vízelvezető rendszerek karbantartása;
- zárt csatornák mosatása;
- csatornák karbantartása;
- belvíz elvezetési feladatok kezelése;
- szivattyúházak üzemeltetése.

35/2003. (VIII. 28.) Makó Önkormányzati rendelet végrehajtása:

- valamennyi karbantartási, és üzemeltetési feladat ellátása.

Kertészeti tevékenység:

- szükséges anyagok, készletek beszerzése, finanszírozása;
- szükséges gépi munkák elvégzése;
- 100 ha egyéb zöldfelület gépi karbantartása.

Egyéb vegyes településüzemeltetési feladatok:

- locsoló csapok, kerti csapok működtetése, karbantartása;
- Maros-parti közkifolyók évenkénti fertőtlenítése;
- szökőkutak üzemeltetése (tisztítás, karbantartás);
- részvétel városi rendezvényekben (építések, bontások);
- mobil illemhelyek biztosítása, karbantartása, ügyintézése.

Makó város területén is működik piac, amely a város szívében helyezkedik el. Hetente háromszor van nyitva a piac az árusítani és vásárolni vágyók előtt.

A Makói Városgazdálkodási Nonprofit Kft. által ellátott további feladatok:

- Távfűtés,
- Kéményseprés,
- Gyepmesteri telep fenntartása,
- Jégpálya fenntartása,
- Takarítás,
- Kalandpark fenntartása,
- Lombkorona sétány fenntartása.

1.12 . A TÁJI ÉS TERMÉSZETI ADOTTSÁGOK VIZSGÁLATA

1.12.1 Természeti adottságok

Makó Csongrád megyében, az Alföld déli részén, a Maros jobb partján helyezkedik el, Szegedtől és Hódmezővásárhelytől is kevesebb, mint 30 km távolságra. Közigazgatási területe Romániával határos, de közel fekszik a szerb határhoz is. Szomszédos települései: Nagyér, Ambrózfalva, Csanádalberti, Királyhegyes, Apátfalva, Kiszombor, Ferencszállás, Maroslele, Óföldeák, Földeák, Hódmezővásárhely, Békéssámson, Tótkomlós, kis területen továbbá a romániai Csanád településsel határos, melytől a Maros-folyó választja el.

Természetföldrajzi tekintetben Makó közigazgatási területének déli-délnyugati része, beleértve a belterületet is, az Alföld Alsó-Tisza-vidék középtáján belül a Marosszög kistájhoz, míg északi-északkeleti nagyobb része a Körös-Maros köze középtájon belül a Csongrádi-sík kistájhoz tartozik.

1-37. ábra: Makó elhelyezkedése a földrajzi tájbeosztás szerint

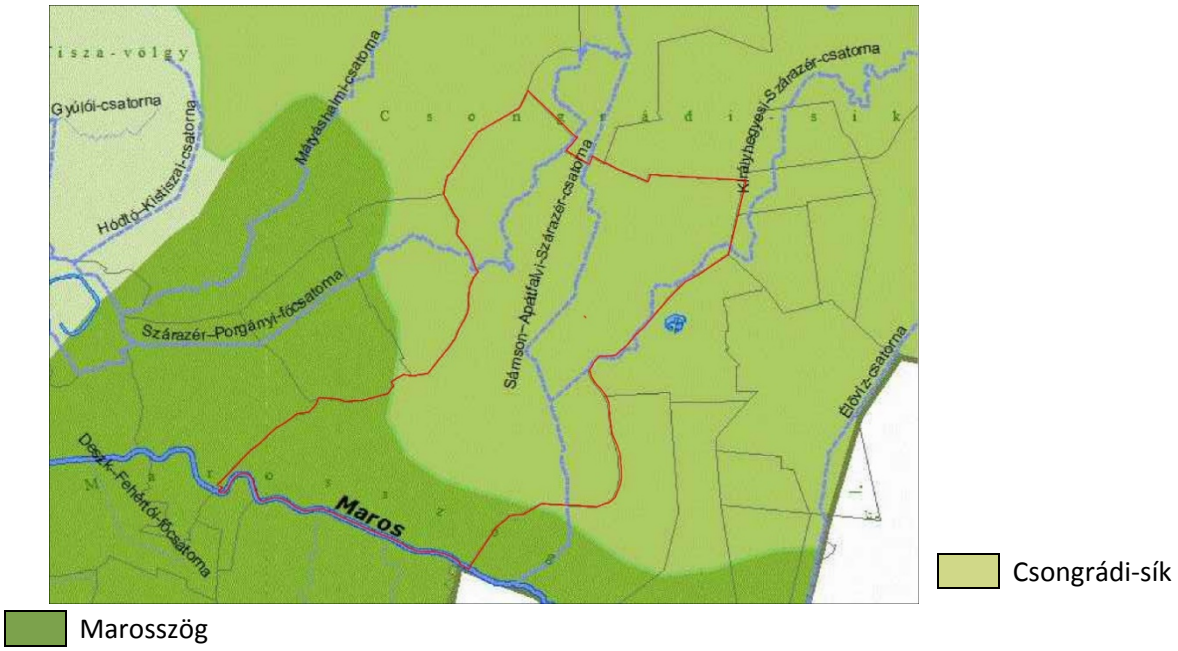

Forrás: http://gis.teir.hu/teirgis_termeszeti_kornyezet

A várostól nyugatra a Tisza völgyére lejtő alluviális síkság, kelet-északkeletre a gyengén emelkedő átalakított és felszabdalt, pleisztocén kori löszhátság helyezkedik el. A keletre fekvő hordalékkúp felszíne átlagosan 82 m tengerszint feletti magasságú. Ezzel szemben a nyugatra eső ártéri terület átlagosan 79 m-rel van a tengerszint felett. A város magja a Maros és az Ős-Maros folyók által kierodált pleisztocén kori területen fekszik, átlagos tengerszint feletti magassága 81–82 m, ezzel Makó Magyarország legmélyebben fekvő városa. A városban ugyanakkor jelentős **domborzat**i különbségek találhatók, a legmagasabb része a központi és a DK-i részen található, míg a nyugati rész jóval alacsonyabb fekvésű.

A térségben előforduló **talajok** alapvetően három csoportba sorolhatók. A Maros és a Szárazér allúviumán agyag fizikai féleségű savanyú-erősen savanyú réti talajok, valamint lazább szerkezetű, de alacsonyabb humusztartalmú nyers öntéstalajok jellemzőek. A Csongrádi-sík magasabb térszínein

löszös üledéken képződött, agyagos vályog fizikai féleségű, a kémhatástól és mechanikai összetételtől függően különböző termőképességű, réti csernozjom talajok alakultak ki. A harmadik csoportba pedig az ezek között fellelhető szikes talajtípusok (réti szolonyec) tartoznak (lásd: 1.12.2-3. ábra). A település térségének legfontosabb kőzete a sárgaföld vagy lösz, aminek elmállásából keletkezett a Makó környéki kitűnő termőtalaj.

1-38. ábra: Genetikai talajtípusok Makón

Réti talajok

Réti csernozjomok

Mélyben sós réti csernozjomok

Réti szolonyecek

Sztyeppesedő réti szolonyecek

Fiatal, nyers öntéstalajok

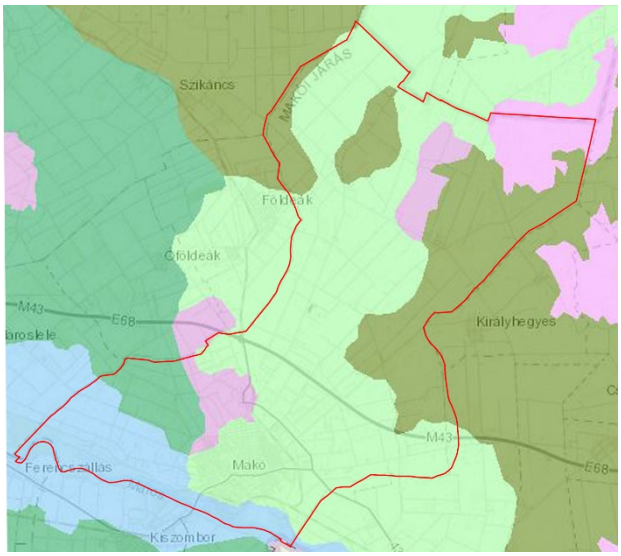

1-39. ábra: Fizikai talajtípusok Makón

Agyagos vályog

Vályog

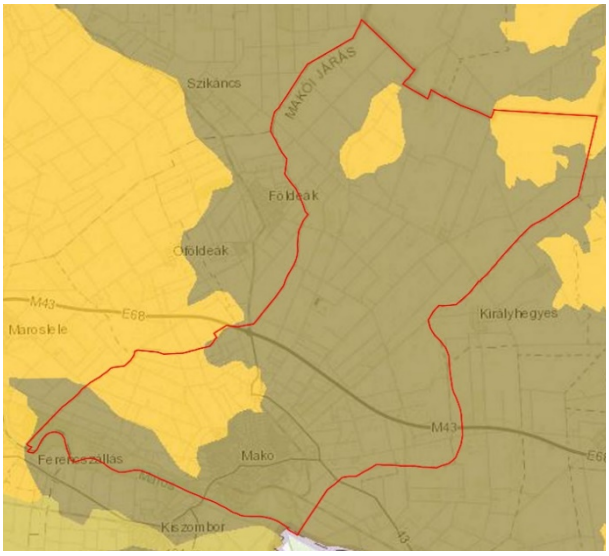

Forrás: https://maps.rissac.hu:3344/webappbuilder/apps/2/

Makó **vízföldrajz**i helyzetét a Maros és a Szárazér ősi vízrendszere határozza meg. A terület legjelentősebb vízfolyása a város déli közigazgatási határán folyó Maros. Vízhozama Makónál kisvízkor 40, középvízkor 160, nagyvízkor pedig 1800 m^3/s. A területet jelentős hosszúságú belvízcsatorna-rendszer hálózza be, közülük legjelentősebbek a Sámson-Apátfalvi-főcsatorna, a Királyhegyesi-Szárazér-csatorna, melyek a Maros felé folynak, továbbá a Szárazér-Porgányi-főcsatorna, melynek befogadója a Tisza. A város belterületén a Mátyáshalmi-főcsatorna gyűjti össze a mellékvizeket, s egyben Makó város belterületének belvízi megoldását is szolgálja. A térség állóvizekben szegény, Makón egyetlen tó található, a város keleti határában elhelyezkedő Gyilkos-tó, melynek vízfelülete a feltöltés következtében mára jelentősen lecsökkent.

Az alacsonyabban fekvő Marosszög döntő része a 19. századi folyószabályozásig rendszeresen elöntött ártér volt, s mély fekvése miatt ma is az árvizek által potenciálisan veszélyeztetett terület. A Csongrádi-sík ezzel szemben ármentes síkság. Árvízvédelmi szempontból a város mentesített ártérnek tekinthető, a védelmet a folyó mentén húzódó védőgát szolgálja. A Maros árvízveszélye azonban a folyószabályozás után sem szűnt meg, 5 m-nél magasabb „nagyvízi állapot” több esetben

is előfordult. Az árvizek tavasszal és nyáron jelentkeznek, gyorsan levonulnak. A külterületen egykori folyómedrek tucatjai találhatók, amelyek belvízveszélyes területként számontartottak.

Az ár- és belvizek ellenére a terület száraznak, vízhiányosnak mondható, a nyárvégi, őszi kisvizek esetén különösen jelentőssé válik a felszín alatti vízkészletek kitermelése a vízigények megoldására.

A talajvíz átlagos mélysége 2-4 m között van, ennél magasabb (1-2 m) talajvízszint a várostól NY-ÉNY-i irányban, valamint a közigazgatási terület északi és keleti határszélein jellemző. (Lásd: 1.12.4. ábra)

1-40. ábra: Talajvíz elhelyezkedése Makón

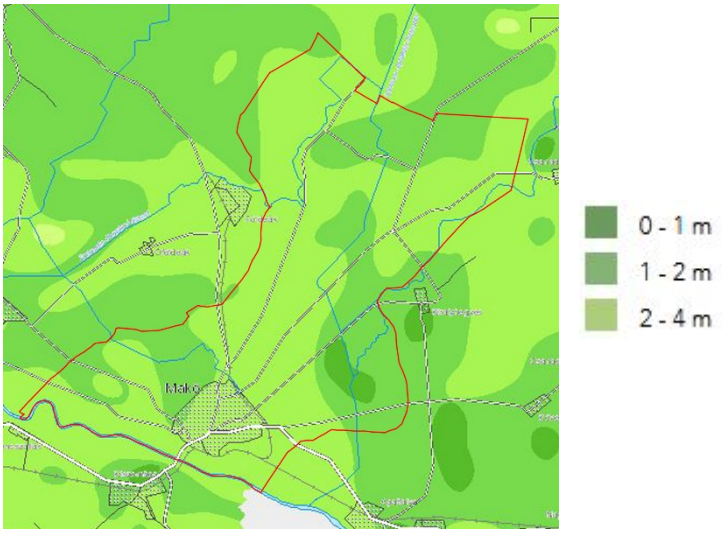

Forrás: https://map.mfgi.hu

Vízfelhasználási szempontból a nagy, oldott sótartalom miatt a **talajvíz** kedvezőtlen. A szabad szénsav- és szulfát tartalom agresszivitása miatt a talajvíz az építkezések szempontjából kellemetlen. A magas nátriumtartalom pedig az öntözővízként való felhasználást befolyásolja kedvezőtlenül.

A térség rendkívül gazdag **rétegvizek**ben, már 50 m mélységben is egymás alatt kitűnő vízadó rétegek vannak. A termálvíz nyerésére legkedvezőbbek az 1500-2000 m mélységben húzódó felső-pannóniai rétegek. A város területén erre alapozva Termál- és Gyógyfürdő létesült. Ezen kívül jelentős melegvíz nyerhető az 500-800 m vastagságú porózusabb rétegösszletekből. A térség a geotermikus energia szempontjából az ország egyik leggazdagabb vidéke. A mélységi vizek - összetételük alapján – ivóvíznek és többféle ipari felhasználásra is alkalmasak.

Makó Magyarország egyik legmelegebb **éghajlat**ú területén fekszik, ezért nyarai forrók és szárazak. Környéke (Szegeddel együtt) az ország legnapfényesebb része, évi 2100 órányi napfénnyel, az évi középhőmérséklet 10,9 Celsius-fok. A legmelegebb nyári napok maximum hőmérsékleteinek átlaga 34 Celsius-fok fölötti, míg a leghidegebb téli napok minimumainak átlaga -16 és -17 Celsius-fok körüli. Az évi csapadék átlaga 100 év mérései alapján 585 milliméter, melyből a vegetációs időszakban 320-330 mm eső valószínű. Az uralkodó szélirány az ÉNY-i, de e mellett gyakoriak a DK-i irányú szelek is. Az átlagos szélsebesség megközelíti a 3,0 m/s értéket. Az éghajlat a melegigényes, mérsékelt vízigényű növényfajok termesztéséhez megfelelő.

Növényföldrajzi tekintetben Makó az Alföld flóravidékének Tiszántúl *(Crisicum)* flórajárásába tartozik. Az ártér és a mentett oldal vegetációja különbözik egymástól. A Maros és a Száraz-ér árterületén ártéri ligeterdő, magassásos és mocsár a jellegzetes potenciális növénytársulás. A mocsárréteket azonban már döntően beerdősítették, beszántották, apró parcellás vegyes művelés alá vonták. A természetszerű puhafás ligeterdők és a tölgy-kőris-szil ligeterdők mellett pedig jelentős a fajszegény, telepített keményfás ártéri erdők aránya.

Az ármentes síkság területét egykor löszpuszta rétek és szikes rétek borították, melyet pusztai tölgyesek, tatárjuharos lösztölgyesek, sziki tölgyesek mozaikjai tarkítottak. A mentett oldal jelentős része ma becsatornázott szántó. A kevés erdőművelésbe vont területen lágylombos és fenyőerdőket telepítettek. Az erdősztyep-löszpuszta vegetáció emlékei már csak nyomokban, mezsgyéken, kunhalmokon lelhető fel. A szárazabb térszíneket cickórós puszták, rétsztyepek és fajszegény löszvegetáció borítja. A sziki erdősztyepek helyét sziki magaskórósok jelzik. Leginkább a mezőgazdasági művelésre alkalmatlan szikesedő mocsarak, rétek őrzik még egykori jellegüket.

Az urbanizáció, a mezőgazdasági és erdőgazdasági tevékenység nyomán a térség lényegében telepített növénykultúrák által uralt kultúrsztyeppé alakult. Jellemző az özönfajok (invazív növényfajok) terjedése, pl. zöld juhar, bálványfa, gyalogakác, selyemkóró, tájidegen őszirózsa fajok, amerikai kőris, japánkeserűfű-fajok, akác, aranyvessző-fajok. A természetes vegetációnak már csak a töredéke maradt meg, ezek rendkívüli változatossága, maradvány jellege és csekély területi kiterjedése miatt természetvédelmi szerepük jelentős.

1-41. ábra: Természetes növénytakaró Makó térségében

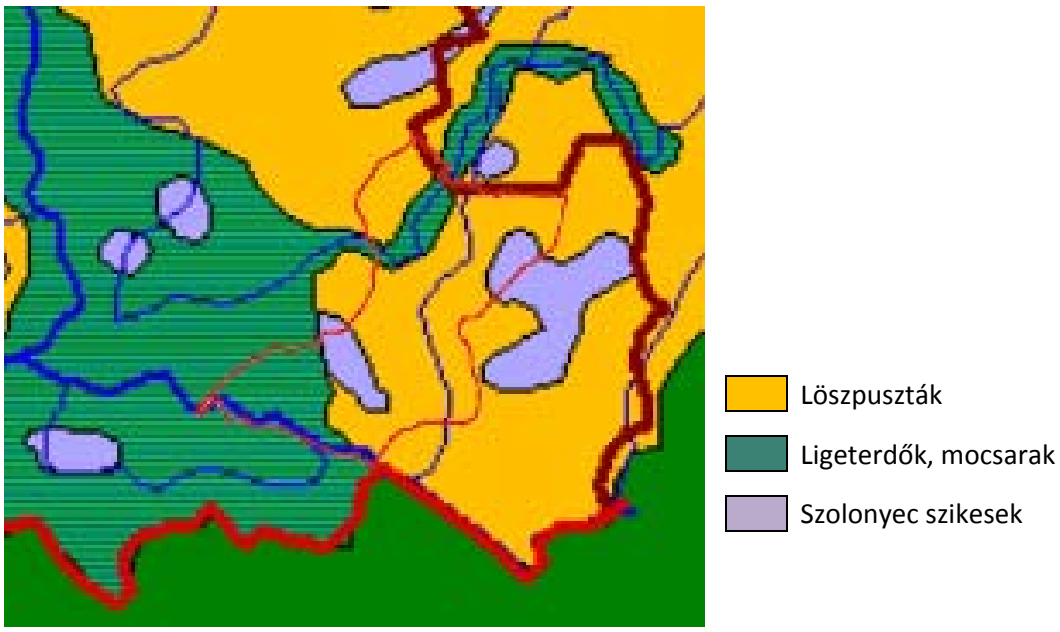

Forrás: Magyarország potenciális vegetációtérképe (Zólyomi Bálint)

Az **állatvilág** képének alakulása és változása még a növényzetnél is nagyobb mértékű volt. Az egykori színes életközösség egy részének napjainkban már hírmondója sincs, ami szoros összefüggésben áll az élőhelyek beszűkülésével. A térség állatvilága legnagyobb változatosságát a Maros-ártéren mutatja. A puhatestűek, rovarok és halak gazdag világa számos védett és bennszülött fajjal büszkélkedhet. A térség madárvilága fajokban viszonylag gazdag. Az ártéri területeken legjellemzőbb fajok az odúlakók, de gyakoriak a tocsogók, az ártéri mocsarakon fészkelő víziszárnyasok. A Maros-folyót kísérő hullámtéri erdőkben fekete gólya, fekete harkály és holló fészkel, de számos kevésbé ritka, ám védett madárfaj (pl. ragadozó madarak, baglyok, vízimadarak, énekesmadarak) él és költ itt. A Maros mentén több helyen találni gémtelepeket, a nagy kiterjedésű erdőkben pedig költ a rétisas. A közigazgatási terület északi részét érintő Csanádi-puszták szárazabb részein fészkel a térség egyetlen túzokállománya és kedvelt területe ez a különböző ragadozó madárfajoknak is (pl. kígyász- és pusztai ölyv, békászó sas, hamvas és fakó rétihéja). Az egész térségben gazdag vadállomány található, apróvadakból, nyúlból és fácánból jelentős populáció él a környéken, ezen kívül a Maros-völgye gazdag vadállományát gímszarvasok és vaddisznók alkotják.

1.12.2 Tájhasználat, tájszerkezet

A jó termőhelyi adottságoknak köszönhetően a város térségében a mezőgazdasági tájhasználat dominál. A külterület területhasználatát a szántóföldi művelési ág határozza meg, csak az északi határszélen és a foltokban fellehető, művelésre alkalmatlan szikes területeken, valamint a Maros mentén találhatók rét, legelő területek. Az erdősültség jóval az országos átlag alatti, mindössze 2,2 %, csak a Maros árterében találhatunk nagyobb összefüggő erdőterületeket. A belterületet övező területeken a volt zártkerti, kisparcellás művelésű területek, gyümölcsösök adnak változatosságot az egyben művelt szántók által meghatározott monoton megjelenésű tájnak. A folyamatosan bővülő gazdasági terület a belterület keleti határán képez meghatározó területhasználati egységet.

Makó közigazgatási területén fő tájszerkezeti, tájalkotó elem a Maros, mely markáns határvonalat képez a szomszédos települések, illetve Románia felé. A Marosba és a Tiszába torkolló csatornák, az egykori gazdag vízi világ hátrahagyott meanderei tovább tagolják a területet, szép rajzolatot adnak a sokszor monoton megjelenésű tájnak. A belterületből minden irányban, sugarasan szétágazó utak szintén meghatározó szerkezeti elemek. Az egykori gazdag tanyavilág képviselői főként ezek mentén (pl. Békéssámsoni út, Tótkomlósi út) maradtak fenn. Makó külterületi lakott helye, önálló belterülete a város központjától 14 km-re található Makó-Rákos. A Tótkomlósi út mellett elhelyezkedő településrész történelme a XVIII. századig nyúlik, amikor itt egy falu állt. E mellett a határban számos külterületi tanya található még, a Központi Statisztikai Hivatal által nyilvántartott külterületi lakott helyek felsorolását és népességük megoszlását a Megalapozó vizsgálatok 1.12-2. melléklete tartalmazza.

1-42. ábra: Makó közigazgatási területének tájhasználata

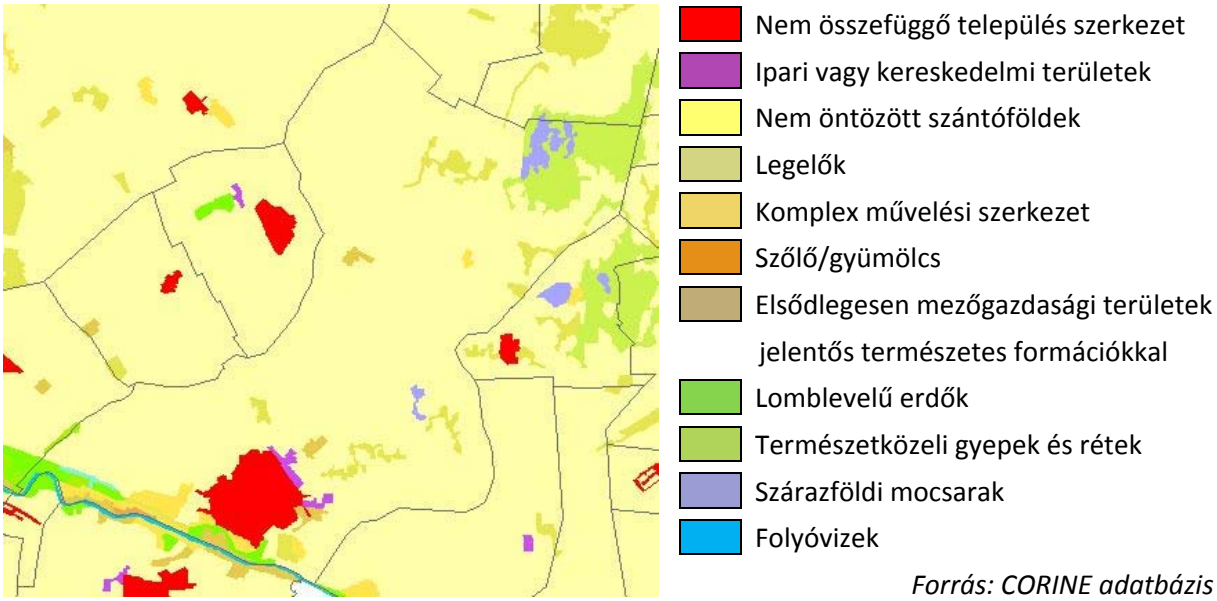

Forrás: CORINE adatbázis

Makó közigazgatási területe 22.923 ha, ebből belterület 1.956 ha, külterület 20.522 ha, zártkert pedig 445 ha.

1-43. ábra: Makó közigazgatási területének megoszlása

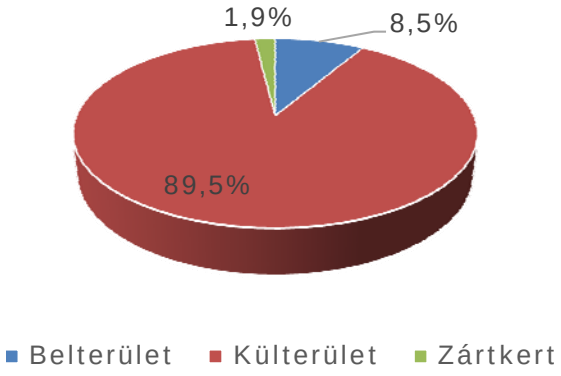

Forrás: Makó Járási Hivatal Földhivatali Osztály

A művelési ágak megoszlása tekintetében legnagyobb területi részaránnyal a szántóterületek rendelkeznek, összesen 16.772 ha kiterjedésűek, ami a teljes közigazgatási területnek több mint 73 %-a. A mezőgazdasági művelésű területek között jelentősebb arányt képviselnek továbbá a legelőterületek, 1.929 ha kiterjedésükkel, ami a közigazgatási terület közel 8,5 %-a. Kisebb területi részarányúak a rét (1,2 %) és a kert (1,0 %) művelési ágú területek és szinte elenyésző a szőlő, gyümölcsös és nádas aránya (összesen 0,4 %). Az erdőterületek kiterjedése jóval az országos átlag alatti, mindössze 515 ha, ami a teljes közigazgatási terület 2,2 %-a.

A fennmaradó hozzávetőlegesen 3.100 ha terület (13,5 %) művelésből kivett.

1-44. ábra: Makó közigazgatási területének megoszlása művelési ágak szerint

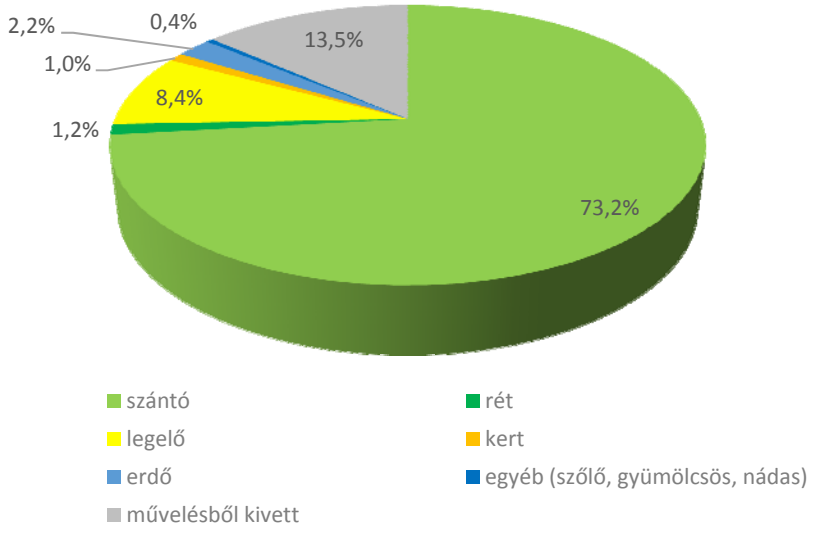

Forrás: Makó Járási Hivatal Földhivatali Osztály

1.12.3 Védett, védendő táji-, természeti értékek, területek

1.12.3.1 Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek

A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területeket a területrendezési tervek térségi övezeti tervlapjai határolják le. 2014. január 1-től módosult a területrendezési tervek tájképvédelmi övezeteinek rendszere. A korábbi két tájképvédelmi övezet — országos jelentőségű, ill. térségi jelentőségű tájképvédelmi terület— helyébe egy tájképvédelmi övezet, a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezete lépett. A tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület övezetének területi lehatárolása egyelőre még csak az OTrT-ben történt meg, a kiemelt térségek területrendezési terveinek ezirányú módosítása —köztük Csongrád Megye Területrendezési Terve (a továbbiakban: CsM TrT) módosítása —még nem történt meg. A következő ábrán az OTrT vonatkozó mellékletének részletét és a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása szerinti pontosított lehatárolást mutatjuk be.

1-45. ábra: Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezete

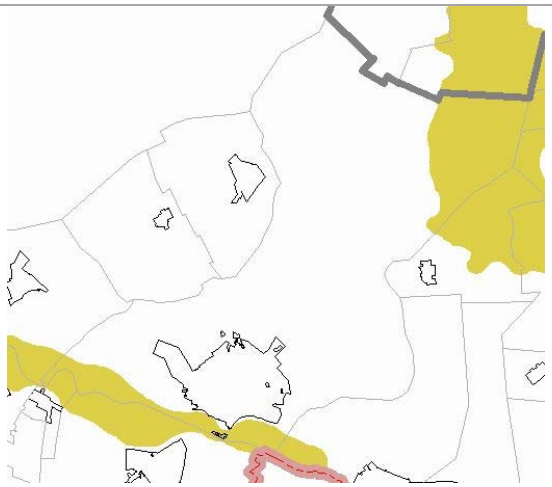

OTrT 3/5. sz. melléklet

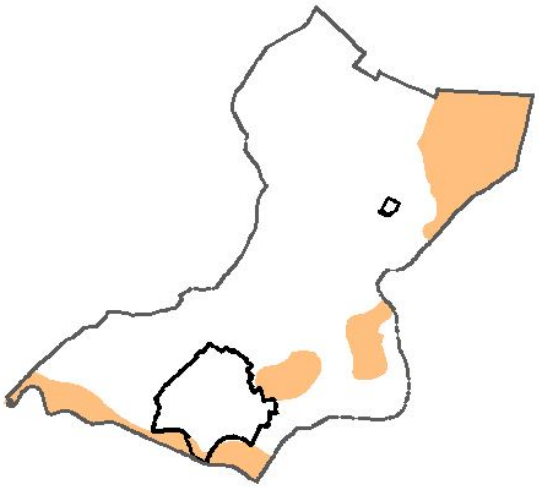

Körös-Maros NPI adatszolgáltatása

Az OTrT vonatkozó tervlapja (3/5. sz. melléklet) szerint a település déli határán a Maros ártere és a közigazgatási terület ÉK-i része, a Csanádi-puszták értékes természeti területei tartoznak a tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek övezetbe. A Nemzeti Park Igazgatóság által pontosított területlehatárolás további területeket, a várostól ÉK-re található, vizek hatása alatt álló, természetközeli területeket jelöli még tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területként.

1.12.3.2 Nemzeti és nemzetközi természetvédelmi oltalom alatt álló vagy védelemre tervezett terület, érték, emlék

Makó területén a természetvédelmi lehatárolásokkal érintett területek jellemzően a Maroshoz és mellékágaihoz, valamint a Csanádi-puszták területéhez kapcsolódnak.

Magyarországi természetvédelmi oltalom alatt álló területek

Országosan védett természeti területek és természeti emlékek

Makó közigazgatási területén **egyedi jogszabállyal védelem alá helyezett országos jelentőségű védett természeti terület** a **Körös-Maros Nemzeti Park**. A Körös-Maros Nemzeti Park 1997-ben jött létre. „A védetté nyilvánítás célja a Körösök és a Maros vízrendszerén kialakult jellegzetes tájszerkezet, a kiterjedt szikes puszták, lösztársulások, természetes és természetközeli erdők, árterek, szikes tavak, időszakosan vízborított területek, holtágak, mocsarak természetes növénytársulásainak és állatvilágának megőrzése, a nemzetközi jelentőségű madárélőhelyek és a vándorló állatvilág védelmének biztosítása, a védett területek természetes, az élőhely típusának megfelelő vízellátottsági szint helyreállítása” (3/1997. (I. 8.) KTM rendelet 2. § (1) bek.).

Az Igazgatóság működési területén található más és más adottságú és sajátosságú tájakon változatos, természeti értékekben gazdag területek maradtak fent, melyek több különálló egységet és nem összefüggő területet képezve alkotják a Nemzeti Park területét. Makó közigazgatási területét a Nemzeti Park részeként a Maros-ártér és a Csanádi-puszták védett területe érinti.

A *Maros-ártér* az 1990-ben védetté nyilvánított, Makó közigazgatási területén lévő 421 hektáros Makó-Landori erdők bővítésével, további ártéri erdők és gyepek bevonásával érte el jelenlegi közel 3000 hektáros kiterjedését, mely Makó mellett Csanádpalota, Magyarcsanád, Apátfalva, Maroslele és Szeged közigazgatási területét érinti. Természetvédelmi értékét főként a hullámtéri erdők, kemény- és puhafás állományok adják. Különösen értékesek az évszázados öreg füzek, valamint a nagy számban előforduló fekete nyár, melyet a nemes nyárakkal való hibridizálás miatt a kipusztulás fenyeget. A hullámtéri erdők közül is kiemelkedik a Makó, Maroslele és Szeged határába eső vetyeháti rész, mely több, mint ezer hektáros összterületével térségi szinten is jelentős erdőterületnek számít. Az ártéri erdők számos védett növényfajnak (pl. ligeti csillagvirág, széleslevelű nőszőfű, fehér madársisak, réti iszalag) és gazdag madárvilágnak adnak otthont. A folyó mentén több helyen találunk gémtelepeket, a nagy kiterjedésű erdőkben pedig megfelelő költőhelyet talál a rétisas és a fekete gólya. Az erdő nagyvad állománya és a legfrissebb felmérések szerint az erdők tavi denevér-állománya is jelentős. A Maros nagy esésű, nagy vízhozamú és hordalékszállítású folyóként változatos élőhelyet biztosít a folyóvízi élővilág számára. Kiterjedt vízgyűjtőterülete révén közvetlen kapcsolatot teremt a hegyvidéki és síkvidéki növény- és állatvilág között.

A Nemzeti Park 1989-ben védetté nyilvánított *Csanádi-puszták részterülete* több mint 4000 ha-on terül el, a védett terület Makó északi részét érinti. A Csanádi-puszták ún. elsődleges, ősi szikesek, vagyis a XIX. század második felében végrehajtott vízszabályozási munkálatok már nem változtatták meg lényegesen az időszakosan vízzel borított területek nagyságát, nem ennek hatására alakultak ki. A terület több, eltérő sajátosságokat hordozó területből áll, Makó területét a Montág-puszta érinti, melynek nyugati oldalát egy nagy kiterjedésű időszakos mocsár, a Nagy-Zsombék foglalja el. Nedvesebb években a területet víz borítja, területén tavikákások, gyékényesek, nádasok alakulnak ki, száraz években ellenben ecsetpázsitosok, füves szikespuszták csenkeszesei jellemzőek. A mocsarakban előfordul a védett kisfészkű aszat, az ecsetpázsitosok aljában pedig az egyvirágú here.

Az érintett területek felsorolását a Megalapozó vizsgálatok 1.12-1 sz. melléklete tartalmazza.

1-46. ábra: A Körös-Maros Nemzeti Park védett területei Makón

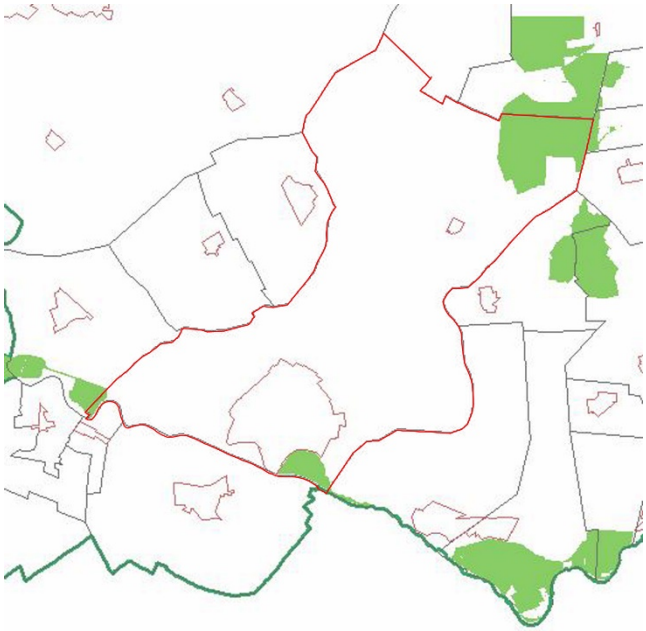

Forrás: http://gis.teir.hu/

Országos jelentőségű védett természeti emléknek minősülnek a **kunhalmok**, melyek az 1996. évi LIII. törvény erejénél fogva, **ex lege védettek**. A természetvédelmi törvény értelmében a kunhalom olyan kultúrtörténeti, kulturális örökségi, tájképi, illetve élővilág védelmi szempontból jelentős domború földmű, amely kimagasodó jellegével meghatározó eleme lehet a tájnak. A kunhalmok az Alföld olyan unikális értékű tájelemeit jelentik, melyek táji, régészeti, kultúrtörténeti és botanikai kincseket is őriznek.

1-47. ábra: Ex lege védett kunhalmok

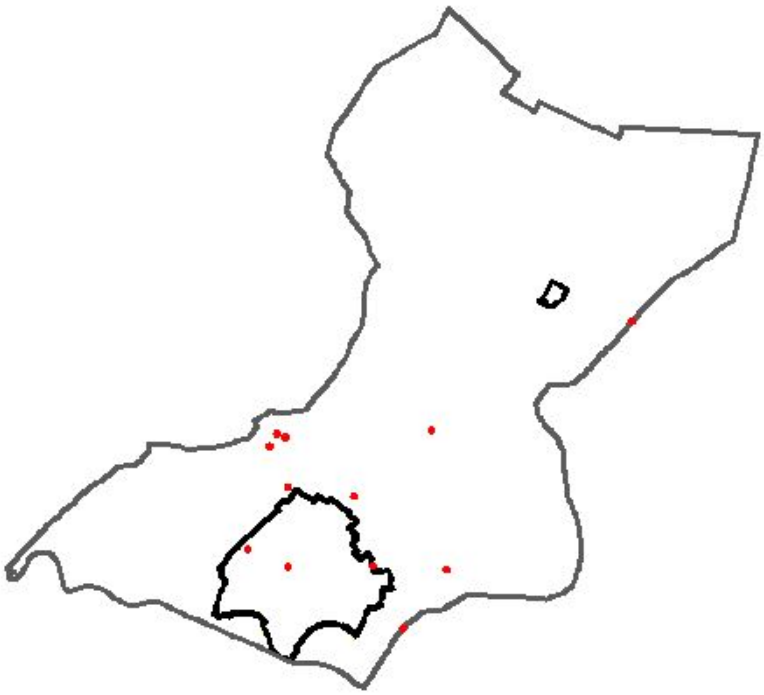

Forrás: KM NPI

Helyi védett természeti területek, emlékek

Helyi jelentőségű természetvédelmi terület Makó közigazgatási területén nem található.

Helyi jelentőségű természeti emlékként Makó város értékes növényegyedei nyilvántartottak. Ezek sorából kiemelkedik a **Juhász Gyula emlékfa.** A korábban megyei védelem alatt álló, közel kétszáz éves, szép habitussal rendelkező kocsányos tölgy a Megyeház u. 16. sz. előtt áll, egy kis tér közepén. Feltehetően 1810 körül ültették, magasságához képest rendkívül széles, körülbelül 25 m átmérőjű, formás koronával rendelkezik, törzsének kerülete meghaladja a másfél métert. Kultúrtörténeti értéket is képvisel, a névadója gyakran pihent meg árnyékában makói tartózkodásakor.

Fenti kiemelkedő értékkel bíró természeti emlék mellett Makó városában további értékes fák részesülnek természetvédelmi oltalomban, melyek védelméről a Makó város környezetvédelméről szóló, többször módosított 18/2001. (VI.28.) MÖ Kt. rendelet rendelkezik.

A fák felsorolását a helyük megjelölésével a Megalapozó vizsgálatok 1.12-1. melléklete tartalmazza.

Egyedi tájértékek

Egyedi tájértéknek minősül az adott tájra jellemző természeti érték, képződmény és az emberi tevékenységgel létrehozott tájalkotó elem, amelynek természeti, történelmi, kultúrtörténeti, tudományos vagy esztétikai szempontból a társadalom számára jelentősége van. (1996. évi LIII.tv. 6.§ (3) bekezdés)

Makó közigazgatási területén több mint száz egyedi tájérték[4] kataszterezése történt meg, melyek felsorolását a Megalapozó vizsgálatok 1.12-1. melléklete tartalmazza. Az adatok a TÉKA projekt keretében létrehozott egyedi tájértékek online kataszteréből származnak (http://tajertektar.hu), mely közösségi szerkesztésű, ezáltal az adatok olykor pontatlanok lehetnek. Az egyedi tájértékek nyilvántartásba vétele az illetékes nemzeti park igazgatóságán még nem történt meg.

A felmért egyedi tájértékek nagy része kultúrtörténeti tájérték. Legnagyobb arányban belterületen szobrok, emlékművek, tájjellegű épületek, külterületen gémeskutak fordulnak elő az egyedi tájértékek kataszterében.

[4] Az egyedi tájértékek a „Természetvédelem. Egyedi tájértékek kataszterzése” c. MSZ 20381:2009 Magyar Szabványban javasolt szempontok és csoportosítás szerint kerültek számbavételre. E szerint megkülönböztetünk:

- kultúrtörténeti,
- természeti, továbbá
- tájképi egyedi tájértékeket.

1-48. ábra: Egyedi tájértékek elhelyezkedése Makón

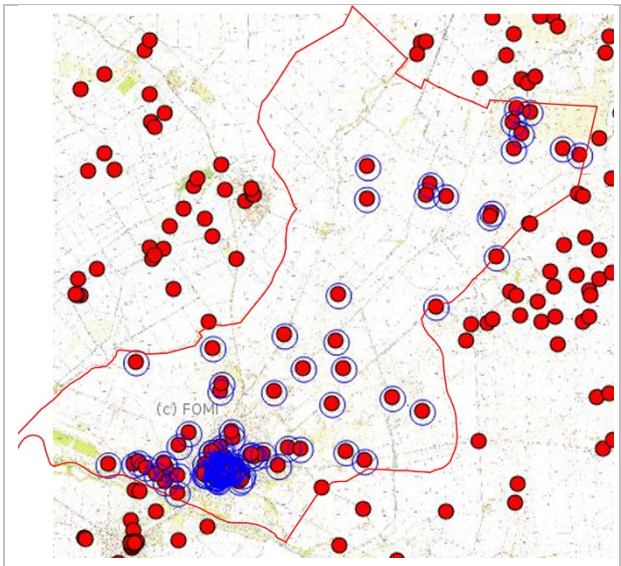

közigazgatási terület

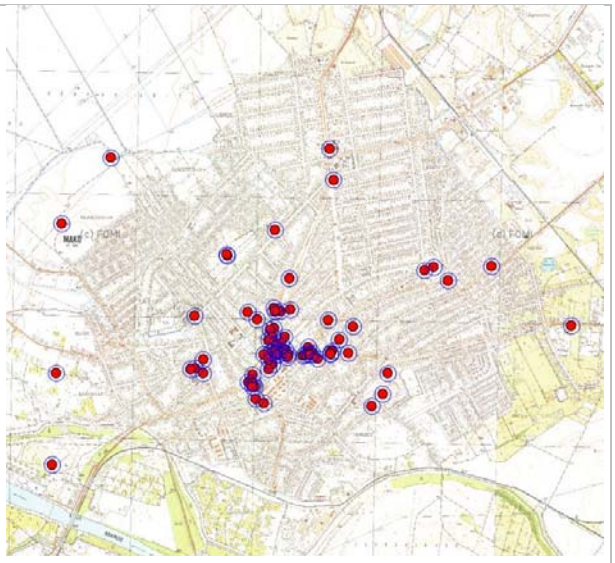

belterület

Forrás: http://tajertektar.hu

Nemzetközi védettség alatt álló területek

Natura 2000 területek

Európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területek (Natura 2000 területek) kijelölésére az Európai Uniós csatlakozás kötelezte az országot[5]. A 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet „az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről”- szerint Makó közigazgatási területét madárvédelmi és élőhelyvédelmi Natura 2000 területek is érintik.

Madárvédelmi Natura 2000 területek:

- Vásárhelyi és Csanádi-puszták (HUKM10004) különleges madárvédelmi terület;

Élőhelyvédelmi Natura 2000 területek:

- Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták (HUKM20001) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- Száraz-ér (HUKM20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület
- Maros (HUKM20008) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület

[5] A területlehatárolást Európai Uniós irányelvek (a Természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről szóló irányelv és a Madárvédelmi irányelv) határozták meg. Az egységes európai ökológiai hálózat kialakításának célja, hogy biztosítsa bizonyos természetes élőhelytípusok, valamint bizonyos fajok élőhelyei kedvező állapotának fenntartását, vagy adott esetben helyreállítását természetes kiterjedésükön, illetve elterjedési területükön belül. Az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló jogszabály először 2006-ban jelent meg, melyet azóta többször is módosítottak.

1-49. ábra: Natura 2000 területek elhelyezkedése Makón

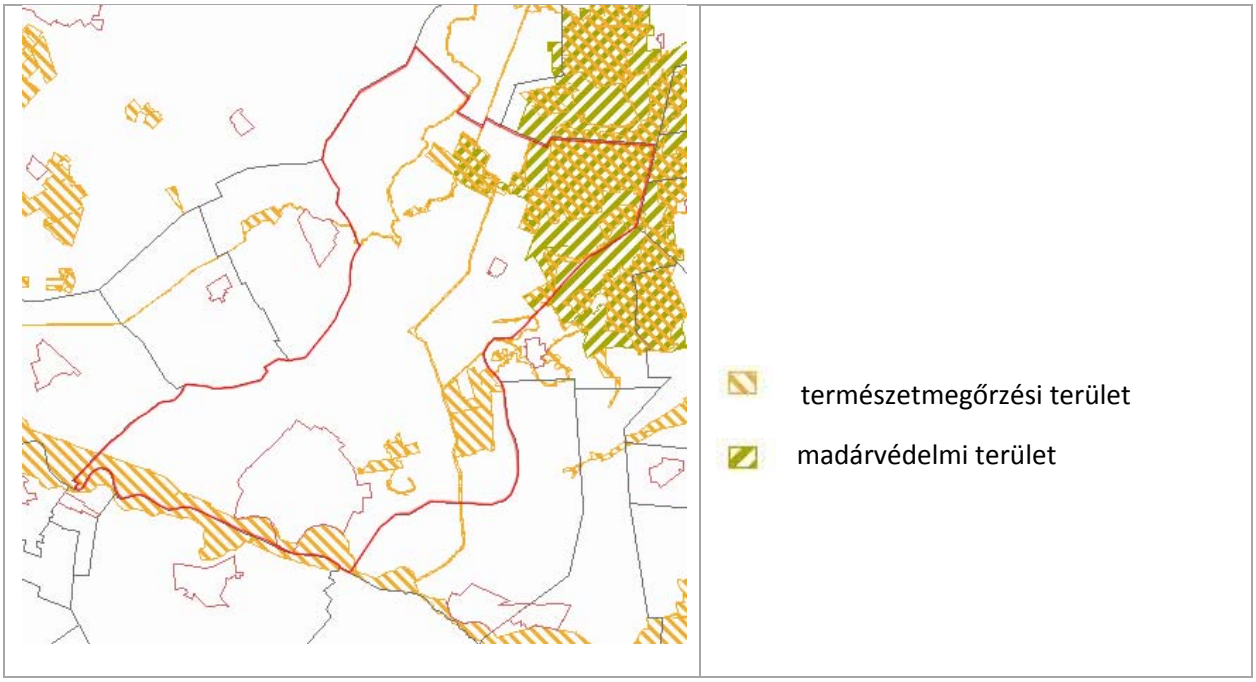

Forrás: http://gis.teir.hu/teirgis_termeszetvedelem

1-24. táblázat: A Natura 2000 területeken előforduló közösségi jelentőségű élőhelytípusok és fajok

HÓDMEZŐVÁSÁRHELY KÖRNYÉKI ÉS CSANÁDI-HÁTI PUSZTÁK (HUKM20001) KIEMELT JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETMEGŐRZÉSI TERÜLET	
jelölő élőhely:	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak*
	Síksági pannon löszgyepek*
jelölő fajok:	Mételyfű (Marsilea quadrifolia)
	Nagy szikibagoly (Gortyna borelii lunata); Sztyeplepke (Catopta thrips); Vöröshasú unka (Bombina bombina); Mocsári teknős (Emys orbicularis); Vidra (Lutra lutra); Molnárgörény (Mustela eversmannii)
SZÁRAZ-ÉR (HUKM20004) KIEMELT JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETMEGŐRZÉSI TERÜLET	
jelölő élőhely:	Pannon szikes sztyeppek és mocsarak*
	Síksági pannon löszgyepek*
jelölő fajok:	Réti csík (Misgurnus fossilis); Mocsári teknős (Emys orbicularis), Vidra (Lutra lutra)
MAROS (HUKM20008) KIEMELT JELENTŐSÉGŰ TERMÉSZETMEGŐRZÉSI TERÜLET	
jelölő élőhely:	Enyves éger (Alnus glutinosa) és magas kőris (Fraxinus excelsior) alkotta ligeterdők (Alno-Padion, Alnion incanae, Salicion albae)*
	Oligo-mezotróf állóvizek Littorelletea uniflorae és/vagy Isoeto-Nanojuncetea vegetációval
	Iszapos partú folyók részben Chenopodion rubri, és részben Bidention

	növényzettel
	Folyóvölgyek Cnidion dubiihoz tartozó mocsárrétjei
jelölő fajok:	Tompa folyamkagyló (Unio crassus); Bánáti csiga (Chilostoma banaticum); Magyar tarsza (Isophya costata); Balin (Aspius aspius); Halványfoltú küllő (Gobio albipinnatus); Homoki küllő (Gobio kessleri); Széles durbincs (Gymnocephalus baloni); Selymes durbincs (Gymnocephalus schraetzer); garda (Pelecus cultratus); Törpecsík (Sabanejewia aurata); Német bucó (Zingel streber); Magyar bucó (Zingel zingel); Vöröshasú unka (Bombina bombina); Mocsári teknős (Emys orbicularis); Dunai tarajosgőte (Triturus dobrogicus); Vidra (Lutra lutra); Tavi denevér (Myotis dasycneme)
VÁSÁRHELYI ÉS CSANÁDI-PUSZTÁK (HUKM10004) KÜLÖNLEGES MADÁRVÉDELMI TERÜLET	
jelölő fajok:	Bölömbika (Botaurus stellaris); Bakcsó (Nycticorax nycticorax); Vörös gém (Ardea purpurea); Fekete gólya (Ciconia nigra); Böjti réce (Anas querquedula); Kanalas réce (Anas clypeata); Vörösnyakú lúd (Branta ruficollis); Rétisas (Haliaeetus albicilla); Kék vércse (Falco vespertinus); Daru (Grus grus); Túzok (Otis tarda); Gólyatöcs (Himantopus himantopus); Pajzsoscankó (Philomachus pugnax); Nagy goda (Limosa limosa); Kis póling (Numenius phaeopus); Nagy póling (Numenius arquata); Piroslábú cankó (Tringa totanus); Fattyúszerkő (Chlidonias hybridus); Réti fülesbagoly (Asio flammeus); Szalakóta (Coracias garrulus)

*: kiemelt jelentőségű közösségi élőhelytípus

Forrás: http://www.kmnp.hu/

A Natura 2000 területek alapvető természetvédelmi célkitűzése az azokon található, a kijelölés alapjául szolgáló közösségi jelentőségű fajok kedvező természetvédelmi helyzetének megőrzése, fenntartása, helyreállítása, valamint a Natura 2000 területek lehatárolásának alapjául szolgáló természeti állapot, illetve a fenntartó gazdálkodás feltételeinek biztosítása.

A Vásárhelyi és Csanádi-puszták (HUKM10004) különleges madárvédelmi terület kivételével valamennyi érintett Natura 2000 területre elkészült a Fenntartási terv, a madárvédelmi területre vonatkozóan is folyamatban van. A fenntartási tervek tartalmazzák az adott terület kezelésére vonatkozó javaslatokat, valamint ezek megvalósításának lehetséges eszközeit.

Ramsari területek

A Ramsari területek a nemzetközi jelentőségű vadvizekről, különösen mint a vízimadarak tartózkodási helyéről szóló, Ramsarban, 1971. február 2-án elfogadott Egyezmény hatálya alá tartozó területek. A ramsari egyezmény az egyik legrégebbi nemzetközi természetvédelmi egyezmény, melynek célja a gyors ütemben pusztuló vizes élőhelyek megőrzésének elősegítése. A Nemzetközi jelentőségű vadvizek jegyzékében (a ramsari listán) világszerte ma már több mint 1900 helyszín szerepel, Magyarországról máig 29 élőhelyet vettek fel, melyek összterülete cca. 250.000 ha.

A Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek Jegyzékébe bejegyzett hazai védett vizek és vadvízterületek kihirdetéséről szóló 119/2011. (XII. 15.) VM rendelet szerint Makó területét a Montág-puszta Ramsari Terület érinti. A több mint 2000 ha kiterjedésű Montág-puszta 2008-ban, a Körös-Maros Nemzeti Park harmadik területeként, a kardoskúti Fehér-tó és a Biharugrai-halastavak után került fel a listára.

1-50. ábra: Montág-puszta Ramsari terület elhelyezkedése Makón

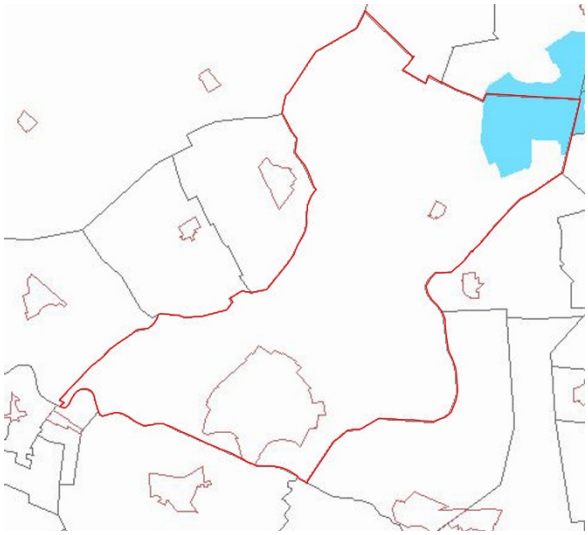

Ramsari terület

Forrás: http://gis.teir.hu/teirgis_termeszetvedelem

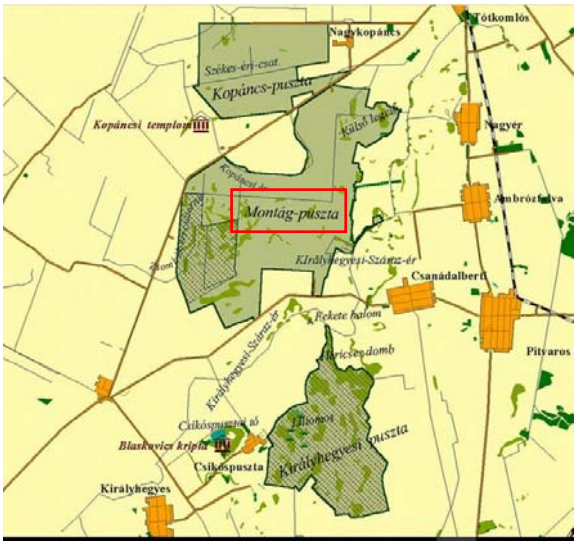

Forrás: http://www.kmnp.hu

Montág-puszta a Csanádi-puszták középső tagja, melynek nyugati oldalát egy nagy kiterjedésű időszakos mocsár, a Nagy-Zsombék foglalja el. Nedvesebb években combig érő vizek és a nyomukban kialakuló fehér tippanosok, zsiókások, tavikákások, a még ennél is mélyebb vizeken gyékényesek, nádasok alakulnak ki. Különösen csapadékos években, a kialakuló mocsári elöntéseken sok más madárfaj mellett nagy telepekben költ a fattyú- és a fehérszárnyú szerkő. Az egyik pusztaszéli facsoportban vegyes gémtelep is létesült, ahol a legnagyobb létszámú bakcsó és szürke gém mellett kis kócsag, üstökösgém és kanalasgém is költ. A fokozottan védett Nagy-Zsombék nem látogatható. A főként tavaszi és késő őszi időszakban látványos vízivilága a Tótkomlós és Makó-Rákos között, a megyehatáron álló kilátótoronyból figyelhető meg.

1.12.3.3 Ökológiai hálózat

A nemzeti ökológiai hálózat területét az Országos Területrendezési Terv (OTrT) határolja le. Az OTrT-ben lehatárolt nemzeti ökológiai hálózat területe a kiemelt térségi és megyei területrendezési tervekben kerül differenciálásra, magterületre, ökológiai folyosóra és pufferterületre.

Csongrád Megye Területrendezési Terve (CsM TrT) és a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatóság adatszolgáltatása szerint Makó közigazgatási területén az alábbi területek tartoznak a nemzeti ökológiai hálózat területei közé:

- magterület[6]: a település északi határában található Csanádi-puszta szikesei;
- ökológiai folyosó[7]: a Maros ártér és az egykori medervonulatai;

[6] *magterület (OÖH):* „…olyan természetes vagy természetközeli élőhelyek tartoznak, amelyek az adott területre jellemző természetes élővilág fennmaradását és életközösségeit hosszú távon biztosítani képesek és számos védett vagy közösségi jelentőségű fajnak adnak otthont.” (OTrT 2. § 16. pont)

[7] *ökológiai folyosó (OÖH)*: „…olyan többnyire lineáris kiterjedésű folyamatos vagy megszakított élőhelyek, élőhelysávok, élőhelymozaikok, élőhelytöredékek, élőhelyláncolatok), amelyek döntő részben természetes eredetűek és amelyek alkalmasak az ökológiai hálózathoz tartozó egyéb élőhelyek (magterületek, pufferterületek) közötti biológiai kapcsolatok biztosítására.” (OTrT 2. § 22. pont)

- pufferterület[8]: a Csanádi puszták szikeseit övező területek.

1-51. ábra: Az országos ökológiai hálózat területeinek elhelyezkedése Makó területén

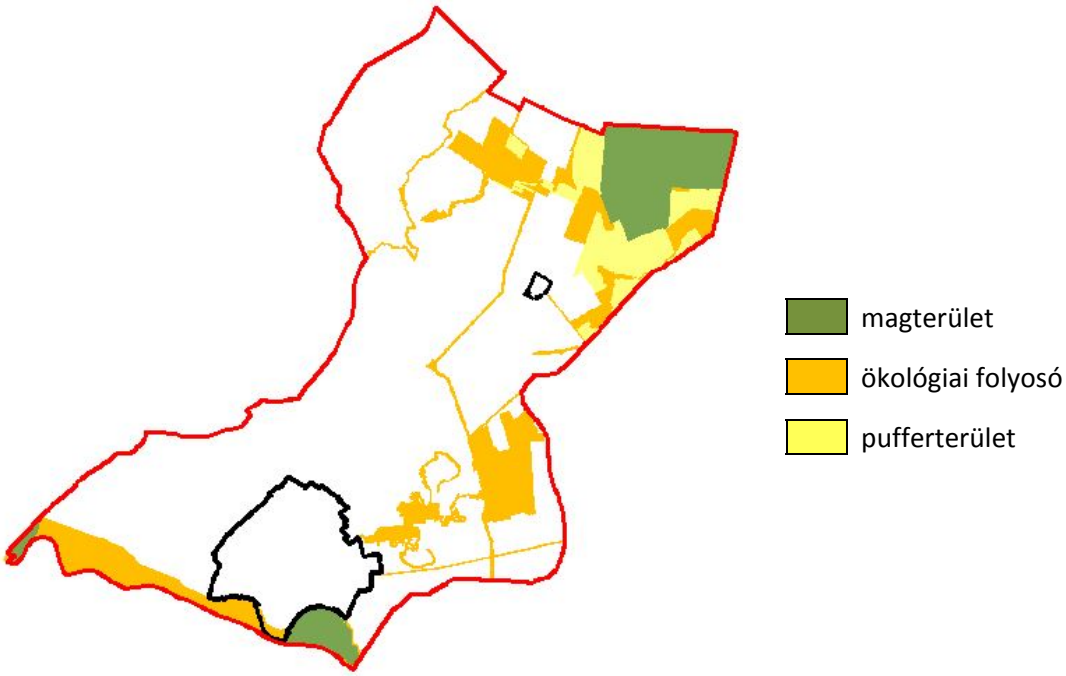

Forrás: http://gis.teir.hu/teirgis_termeszetvedelem/

1.12.3.4 Egyéb védendő tájhasználat

Érzékeny természeti terület (ÉTT), Magas Természeti Értékű Terület (MTÉT)

Az érzékeny természeti területekről szóló 2/2002. (I. 23.) KöM-FVM együttes rendelet a Makó közigazgatási területét is érintő Vásárhelyi-Csanádi pusztákat kiemelten fontos érzékeny természeti területként tartja nyilván. A 2002-ben kísérleti jelleggel 11 modellterületen indult ÉTT program, 2004-ben - a MePAR rendszerben már szereplő - 15 mintaterületen folytatódott. 2009-től pedig – az ÉTT időközben elvégzett felülvizsgálata alapján - további tíz területen, összesen 25 kijelölt helyen indult újra - immár Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) néven.

A Program célja a természeti (ökológiai) szempontból érzékeny földrészleteken olyan természetkímélő gazdálkodási módok megőrzése, fenntartása, további földrészletek kijelölése, amelyek támogatással ösztönzött, önként vállalt korlátozások révén biztosítják az élőhelyek védelmét, a biológiai sokféleség, a tájképi és kultúrtörténeti értékek összehangolt megőrzését. A gazdálkodási előírások önkéntes vállalásáért és teljesítéséért területalapú, vissza nem térítendő kifizetés illeti meg a gazdálkodót.

---

[6] *pufferterület (OÖH):* „…olyan rendeltetésű területek, melyek megakadályozzák vagy mérséklik azoknak a tevékenységeknek a negatív hatásait, amelyek a magterületek, illetve az ökológiai folyosók állapotát kedvezőtlenül befolyásolhatják vagy rendeltetésükkel ellentétesek.” (OTrT 2. § 23. pont)

A vonatkozó 61/2009. (V. 14.) FVM rendelet - az Európai Mezőgazdasági Vidékfejlesztési Alapból nyújtott agrár-környezetgazdálkodási támogatások igénybevételének részletes feltételeiről – alapján Makó közigazgatási területét a Békés-Csanádi hát elnevezésű MTÉT terület érinti. A terület értékei az értékes növényfajokat őrző fennmaradt nedves kaszálórétek, padkás szikesek, löszpuszta gyepek, szikes jellegű pusztagyepek, melyek kiemelt jelentőségűek az itt fészkelő madarak és a nagy számban megjelenő vonuló madárfajok és az itt élő túzokpopuláció szempontjából is. Az MTÉT program célja a hagyományos rét-legelőgazdákodás újraélesztése, fenntartása, a vízrendezés kedvezőtlen hatásainak megszüntetése, a gyepterületek környezetében elhelyezkedő szántók extenzív művelésének elősegítése. Makó északi területét a az A/1, A/2 és B zóna célprogramjai érintik.

1-52. ábra: Békés-Csanádi hát MTÉT és zónái Makó területén

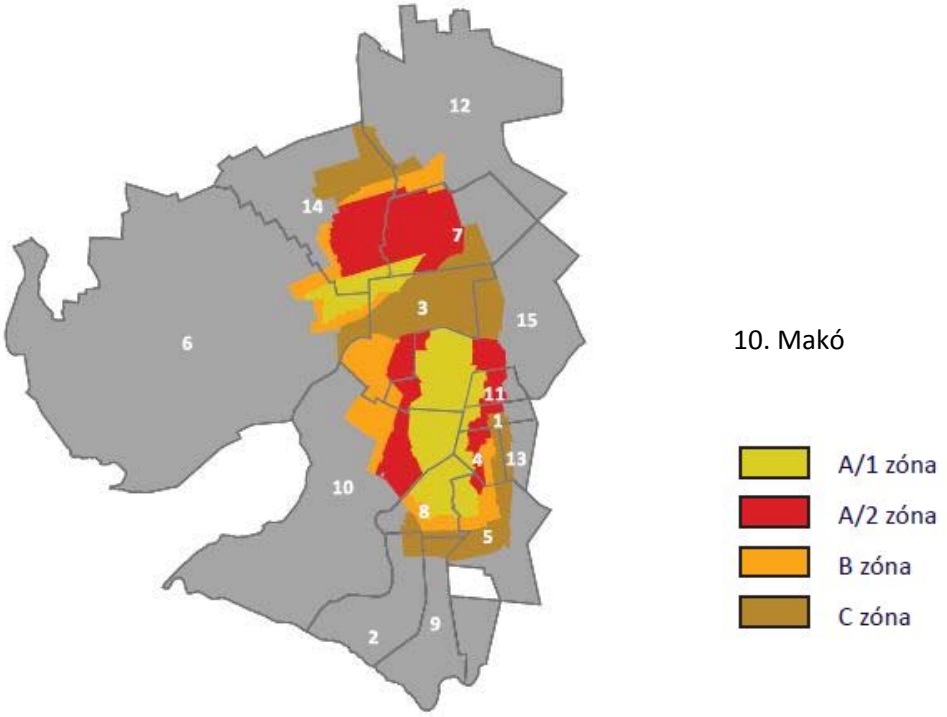

Forrás: MTÉT Program 2009, Tájékoztató

1-25. táblázat: Zonális célprogramok a Békés-Csanádi hát MTÉT makói területein

Zóna	Természetvédelmi zonális célprogram
A/1 zóna:	1. szántóföldi növénytermesztés túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal
	2. gyepgazdálkodás túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal
	3. természetvédelmi célú gyeptelepítés
A/2 zóna:	1. szántóföldi növénytermesztés kék vércse élőhely-fejlesztési előírásokkal
	2. gyepgazdálkodás túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal
	3. természetvédelmi célú gyeptelepítés
B zóna	1. szántóföldi növénytermesztés túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal
	2. gyepgazdálkodás túzok élőhely-fejlesztési előírásokkal

	3. természetvédelmi célú gyeptelepítés

A célprogramokra vonatkozó részletes gazdálkodási előírásokat a 61/2009. (V.14.) FVM rendelet tartalmazza.

1.12.4 Tájhasználati konfliktusok és problémák értékelése

- A tájhasználati potenciált részben figyelmen kívül hagyó gazdasági ágazatok erősödése, a mezőgazdasági feldolgozóipar nem kellő érvényesülése.
- A nagyarányú szántóterületek miatt a táj kultúrsivatag jelleget ölt, a természetközeli élőhelyek beszűkülése, szétaprózódása, az alacsony erdősültség és gyér tájfásítás miatt az ökológiai kapcsolatok folytonosságának hiánya jellemző.
- A természeti értékeket veszélyeztető tájhasználatok (üdülés, rekreáció, mezőgazdaság) további terjeszkedése a Maros hullámterében a természetes élőhelyek beszűkülését, zavarását eredményezheti.
- A gazdálkodás kevésbé vonzó életpálya a fiatalok számára, ami az intenzívebb gondozást igénylő növényi kultúrák eltűnését, a tájhasználati hagyományok megszűnését, a gazdasági szerkezet átalakulását eredményezheti. Szembetűnő változás a tanyavilág eltűnése, a tanyák elnéptelenedése, a zártkertekben a kiskertként művelt területek arányának csökkenése.
- Tájképi, ökológiai probléma a gyomosodás, idegenhonos növényállomány térhódítása, invazív növényfajok terjedése.
- Tájesztétikai konfliktus a rendezetlen, felhagyott területek (volt bányagödrök, használaton kívüli ipari épületek, műveletlen mezőgazdasági területek), illegális hulladéklerakások tájképi látványa.

1.13 ZÖLDFELÜLETI RENDSZER VIZSGÁLATA

Egy település számára a zöldfelületek kiemelt jelentőséggel bírnak, egy nívós, barátságos, otthonosságot árasztó lakókörnyezet elengedhetetlen szereplői. A zöldterületek, közhasználatú zöldfelületek lehetőséget nyújtanak a szabadban történő kikapcsolódásra, közösségi játékra, sportolásra, pihenésre. A fák, a növények díszítik az utcákat, tereket, árnyékolnak, jelentős kondicionáló hatásuk van, ezáltal a mikroklímát kedvezően befolyásolják, kellemes, egészséges lakókörnyezetet teremtve.

Makó városa zöldfelületekben gazdag, sajátos hangulatot teremtenek a fasorokkal kísért, alföldi városokra jellemző széles utcák, az ápolt, gondozott, virágos közterek. Makó 2004-ben elnyerte a Magyarország legvirágosabb városa címet, így 2005-ben képviselhette hazánkat az európai Virágos Falvak és Városok Versenyén, ahol szintén jó eredményeket ért el, ezüst minősítésű, valamint szakmai különdíjas lett. A rangos elismerés ösztönzőleg hatott a további fejlesztésekhez, egyúttal magas követelményt támasztott a város számára a környezetminőség, zöldfelületi minőség tekintetében.

A környezetszépítés a városban valódi mozgalommá fejlődött. Ma már több száz résztvevővel zajlik az évente megrendezésre kerülő Virágos Makóért verseny, amely jelentős szerepet játszik a környezetkultúra fejlesztésében.

1.13.1 A települési zöldfelületi rendszer elemei

A település zöldfelületi rendszere a zöldterületekből (közpark, közkertek), a zöldfelületi intézményekből (sportpálya, temető, strand), a közjóléti erdőkből, valamint az egyes területfelhasználási egységek létesítményeinek kertjeiből (intézménykert, lakóterületek, üdülőterületek, gazdasági területek zöldfelületei) és a zöldfelületi elemeket összekapcsoló, utak mentén létesített fasorokból, útfásításokból áll.

1.13.1.1 Szerkezeti, kondicionáló szempontból lényeges valamint a zöldfelületi karaktert meghatározó elemek

Közparkok, közkertek, szabad terek

A közparkok, közkertek (zöldterületek) közösségi célú, zöldfelülettel fedett területek, melyek a szabadidő eltöltéséhez pihenési, szórákozási, játék és sportolási lehetőséget nyújtanak a város vagy egy városrész lakói számára.
A város legnagyobb közparkja a központi elhelyezkedésű, közel 1 ha nagyságú Petőfi park, amely az egykori püspöki nyári rezidencia kertje volt. A park pihenésre, játékra nyújt lehetőséget, jól beállt növényzettel, gazdag fa- és cserjeállománnyal rendelkezik.
További, többfunkciós közpark a Szent István téren, a Belvárosi Szent István templomot körbe ölelő területen található, mely központhoz közeli elhelyezkedése révén szintén elsősorban a városközpontban élők számára nyújt rekreációs lehetőséget. Területén sportpálya és játszótér is kialakításra került. A Juhász Gyula téren lévő közpark méretével szintén kiemelkedő.
További kisebb, funkcionális értékkel bíró zöldterületek, közkertek találhatók elszórtan a városban, melyek mérete 1000-5000 m^2 között változik. Legtöbbjükön játszótér került kialakításra, de utak kisebb kiteresedéseiben vannak olyanok is, melyek funkcionális szerepe – a kerti berendezések, sétautak, pihenőhelyek, játszóeszközök hiánya miatt – jelenleg csekély.
A játszóterek felülvizsgálata megtörtént, korszerűsítésük folyamatosan zajlik. A vonatkozó szabványoknak nem megfelelő játszóterek felszámolásra kerülnek, az így megszűnésre kerülő játszóterek még használható játszóelemei pedig a fejlesztésre javasolt játszótereken kerülnek elhelyezésre.

A közcélú zöldfelületek számát gazdagítják a telepszerű beépítésű lakóterületek közhasználatú zöldfelületei is, értékes zöldfelülettel rendelkezik a Hunyadi utcai lakótelep, a Tömörkény utcai lakótelep és a Bajcsy-Zsilinszky lakótelep is.

Makó zöldfelületi rendszerében jelentős szerepet töltenek be a városközpont reprezentatív megjelenésű közterei. A főbb útvonalak révén egymásra felfűzött közterek – Széchenyi tér, Makovecz tér, Csanád vezér tér, Szent János tér – városképi és funkcionális szempontból is jelentősek. A közelmúltban történt közterület rendezések, fejlesztések révén nemcsak díszítő szerepük, de használati értékük is növekedett. E közösségi szabadterek olyan találkozási pontok, ahol a településhez és a helyi közösséghez tartozásunkat a természethez kapcsolódva élhetjük meg. A növényekkel, szobrokkal, kutakkal, közterületi berendezésekkel díszített közterek a településközponthoz méltó, nívós megjelenésűek. A terek dendrológiai szempontból is értékesek, jelentős növényállománnyal, köztük idős növényegyedekkel rendelkeznek.

A Makóhoz tartozó Makó-Rákos területén több mint fél hektáros terület került zöldterületi besorolásba, ahol játszótér áll a kikapcsolódni vágyó gyermekek rendelkezésére. A zöldterület növényállománya, ezáltal esztétikai és kondicionáló értéke csekély.

Zöldfelületi intézmények

Zöldfelületi intézmények közé tartoznak azok a létesítmények, melyek működéséhez, funkciójuk betöltéséhez zöldfelülettel beültetett területre, kertre van szükség. Ide tartoznak a nagykiterjedésű sportterületek, a temetők, a strand, a kemping és egyéb rekreációs területek.

A városban két nagyobb szabadtéri **sportterület** található: az Erdei Ferenc téri Sporttelep és a Maros hullámterében a Makói Labdarúgópálya. További kisebb sportterületek találhatók elszórtan a város zöldterületein, pl. a Szent István téren, a Jég utca menti zöldterületen. Makó-Rákos területén sportolásra lehetőséget nyújtó terület nem található.

Zöldfelületi intézmények közé tartoznak a **temetők**, melyek megfelelő növényborítottság esetén jelentős szerepet töltenek be a település zöldfelületi rendszerében. A kultikus célon felül kondicionáló felületként, továbbá pihenőparkként is funkcionálhatnak. Makó nagyobb temetői - Görög katolikus temető (Tulipán u.), Római katolikus temető (Kálvária u.), Újvárosi református temető (Sírkert u.), Református ótemető (Hédervári u.) – egyenletesen helyezkednek el, a központi városrész és a külső városrészek határán. Kedvező fekvésük és nagy kiterjedésük miatt a zöldfelületi rendszerben betöltött szerepük jelentős. E mellett további kisebb temetők találhatók még a városban és a város határán, közülük a Hársfa utcai zsidó ótemető és a Kossuth utcai zsidó ótemető kegyeleti parkként való felújítása, illetve használata tervezett. A város beépített területétől távolabb, a belterület szomszédságában helyezkedik el a Jángori neológ és Jángori ortodox zsidó temető. Érdekessége, hogy a város közéletében egykor jelentős szerepet játszott makóiak közül többen e temetőben nyugszanak.

A város sajátos fekvéséből adódóan a Maros számos rekreációs lehetőséget nyújt az itt élők és idelátogatók számára. A már említett sportterületen túl a Maros hullámterében további nagykiterjedésű zöldfelületi intézmények, jelentős zöldfelületbe ágyazott, szabadtéri rekreációs létesítmények találhatók, melyek szervesen kapcsolódnak a város zöldfelületi rendszerébe. Ilyenek a folyóparton létesült 10 ha-os **kemping**, valamint az extrém-, csapatépítő- és személyiségfejlesztő sportok, kajaktúrák számára lehetőséget nyújtó **Maros Kalandpart** és a természetes fürdőhelyként nyilvántartott **strand**.

Parkerdők

A város erdősültsége rendkívül alacsony, a közigazgatási terület egészét tekintve mindössze 2,2 %. Az erdőállomány nagy része a Maros hullámterében található, közel egyenlő arányban oszlanak meg a védelmi és a gazdasági rendeltetésű erdőterületek. Közjóléti rendeltetésű erdőként csak egy kis erdőfoltot tartanak nyilván, mely a belterület határán helyezkedik el, a Maros hullámterében. Használati értéke csekély.

Említésre méltó viszont ennek közelében, a Maros partján húzódó erdőterület közjóléti fejlesztése. 2013-ban itt került átadásra a Lombkorona Sétány tanösvény, mely igazi zöldfelületi különlegesség, ahol megtapasztalható, hogy változik körülöttünk az élővilág, a hangok, a látvány egyre magasabbra jutva, a fák lombkoronaszintjében.

Intézménykertek, közhasználat elől elzárt zöldfelületek

A település közhasználat elől elzárt zöldfelületei közé a lakóházak, üdülőházak, hétvégiházak kertjei, az intézménykertek, valamint a gazdasági területek zöldfelületei tartoznak, melyek elsősorban a biológiailag aktív felületek növelésében, s ezáltal a település levegőminőségének javításában, a kedvező klíma kialakításában játszanak szerepet.

Közülük használati jelentősége, ill. a használói kör nagysága miatt kiemelendők a közintézmények – iskolák, óvodák, bölcsődék, kollégiumok, egészségügyi intézmények, templomok – kertjei. Nagy számuk és értékes növényállományuk miatt a város zöldfelületi rendszerének fontos részét képezik. Némelyikük kertjének fás növényzete kiemelkedő dendrológiai értéket képvisel (pl. Makó Városháza kertje).

A kertvárosias lakóterületek dominanciája miatt a lakóterületek kertjei jelentős arányt képviselnek a város zöldfelületi rendszerében. Ezzel szemben sajnos a gazdasági területeken, mely kiterjedése révén már önálló városrészt képvisel, a környezetrendezés, a kötelező zöldfelületek megvalósítása nem kap kellő hangsúlyt. Ugyan az iparterületek telepítése környezeti és közlekedési szempontból is kedvező, a zöldfelületek kialakítására, a zöldfelületi intenzitás növelésére, nagyobb arányú fásítás elérésére a környezetminőség javítása, a kedvező településképi megjelenés elérése végett érdemes gondot fordítani.

A települési zöldfelületi rendszer összekötő elemei

A települési zöldfelületi rendszer összekötő elemei a közlekedési felületek zöldfelületei, **útmenti zöldsávok, fasorok**, egyéb zöldfelületi jellegű vonalas elemek, vízfolyások, melyeknek jelentős szerepe van a szigetszerűen elhelyezkedő zöldfelületi elemek összekötésében, összefüggő zöldfelületi rendszer kialakításában.

A város zöldfelületi rendszerének sajátos karaktert adnak a széles utcák fasorai, fásított, zöld sávjai. Különösen szép utcakép jön létre ott, ahol egységes, azonos korú és fajú egyedekből áll a fasor, így kiemelendő a Kálvária utca, Vásárhelyi utca, Deák Ferenc utca, Erdélyi püspök utca, Teleki László utca, Kertész utca, Kökény utca, Platán utca, Lisztes utca, valamint Harmat utca. A kisebb lakóutcákat többnyire a lakók vegyes kiültetései, dísz- és gyümölcsfák díszítik.

A város ennek az adottságnak a megőrzésére kiemelt hangsúlyt fektet, a fasorok megújítása a 2015-ben készült, a 2003-as Soós Béla által készített fásítási terv felülvizsgálata eredményeként született fásítási terv alapján történik. A Fásítási terv különös gondot fordít a város bevezető útjainak fásítására, egységes, rendezett, a városképbe illő utcakép kialakítására. Sajnos a sok idős, beteg, elhalt, néhol balesetveszélyes fa miatt ezeken a szakaszokon többnyire a meglévő állomány cseréjére van szükség. A frekventált területek mellett a Fásítási terv lakóutcákra lebontva tartalmazza a telepítésre tervezett fákat, melyek kiválasztásánál a Magyar Díszkertészek Szövetsége által összeállított Közterületi Sorfák Jegyzékét és a terület adottságait vették figyelembe.

A város és térsége zöldfelületi rendszerének jelentős természeti értékkel is rendelkező zöldfelületi elemei a **felszíni vizek**, a partot kísérő területek élőhelyekben gazdag környezete (hullámtéri erdők, nádasok, fásítások), melyek az útmenti zöld sávok mellett a külterület zöldfelületi elemeinek, szétaprózódott természetközeli élőhelyeinek összekötésében, valamint a belterületi és külterületi zöldfelületi rendszer közötti kapcsolat megteremtésében játszanak fontos szerepet. Sajnos a mezőgazdasági feltáró utak és csatornák környezetében hiányos a tájfásítás, így elmarad a fásítások jótékony mikroklimatikus-, ökológiai- és tájképi hatása. Míg a belterület utcáinak többsége fásított, a

fasorral kísért külterületi utak részaránya alacsony. A belterületet délről határoló és a hullámtéri kertes területek, valamint a hullámtéri erdők viszont kedvező hatással vannak a környék mikroklimatikus viszonyaira.

Összefoglalva elmondható, hogy Makó város zöldfelületi rendszerének különösen értékes, karaktert adó zöldfelületi elemei, a városközpont jelentős városképi és dendrológiai értékű közterei, intézménykertjei, a szélesebb utcák fasorai, parkosított zöldsávjai, valamint a Maros-ártér zöldfelületei.

A zöldfelületek védelme érdekében a Makó város környezetvédelméről szóló 18/2001. (VI.28.) sz. helyi önkormányzati rendelet 1. sz. melléklete Makó város kiemelten védendő összefüggő zöldterületeinek jelölte ki az alábbi zöldfelületeket:

- Széchenyi tér 22. (Polgármesteri Hivatal) előtti park
- Széchenyi tér
- Csanád vezér tér - Nosztalgia park
- Csanád vezér téri “Celtis occidentalis” fasor
- Petőfi park
- Marczibányi tér
- Juhász Gyula tér
- Erdei Ferenc tér
- Szent István tér
- Kertész utca és Kelemen L. utca kereszteződése Patai tér
- Vásárhelyi utcai játszótér
- Nagyér sétány
- Hunyadi utcai lakótelep
- Tömörkény utcai lakótelep
- Bajcsy-Zsilinszky lakótelep
- Hagymaház előtti tér és a Posta utca
- Babapark
- Kertész utca platánfasora
- Kökény utca platánfasora
- Platán utca platánfasora
- Lisztes utca platánfasora
- Harmat utca platánfasora

Számos faegyed továbbá helyi védettséget élvez, ún. helyi jelentőségű természeti emlék, melyek felsorolását Makó város említett környezetvédelmi rendeletének 2. sz. melléklete tartalmazza (Lásd még 1.12. A táji és természeti adottságok vizsgálata fejezet, valamint a Megalapozó vizsgálatok 1.12-1. melléklete).

1.13.1.2 Zöldfelületi ellátottság értékelése

A város belterületének zöldfelületi borítottsága viszonylag kedvező, mely elsősorban a kiterjedt családiházas beépítésű területeknek, a jelentős növényállománnyal rendelkező közterekneknek, a széles közterületeknek és az utakat kísérő zöld sávoknak, valamint a nagyszámú, jelentős zöldfelületi borítottságú intézménykertnek köszönhető.

1-26. táblázat: A város tulajdonában lévő zöldfelületek megoszlása

	Belterület		Külterület	
Zöldterület jellege	**Ha**	**m²**	**Ha**	**m²**
Közkert	-	300	-	-
Közpark	15	8 358	-	-
Közjóléti erdő	-	-	-	4 428
véderdő	1	5 314	-	-
Összesen:	**17**	**3 972**	**0**	**4 428**
Ebből gondozott	16	840		4 428
Gondozatlan	1	3 132		

Az egy lakosra jutó zöldterület nagysága 8 m^2 körüli, mely érték magyarországi és megyei viszonylatban is alacsonynak mondható.

1-53. ábra: Egy lakosra jutó zöldterület nagysága (m2)

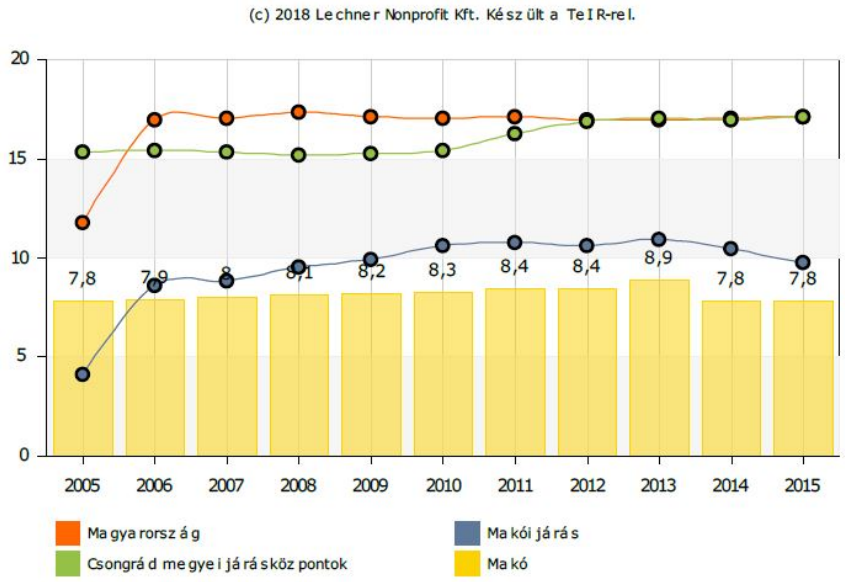

Forrás: www.teir.hu/its

A városban elszórtan számos zöldterület található, melyek azonban többnyire kis méretűek, így komplex funkciójú – játékra, sportolásra, pihenésre egyaránt lehetőséget nyújtó – közparkok nem alakultak ki. A közparkok, közkertek, valamint a telepszerű beépítésű lakóterületek közhasználatú zöldfelületei elsősorban a játékra, pihenésre nyújtanak lehetőséget, szabadtéri sportolásra a nagyobb kiterjedésű sportterületek, illetve 1-2 kisebb sportpálya áll rendelkezésre, a szabadtéri rekreációs igények kielégítését szolgálják továbbá a közösségi élet kedvelt színterei, a városközpont reprezentatív közterei. A Maros parti terület további lehetőséget kínál a szabadban történő felüdülésre, kikapcsolódásra, itt elsősorban a közelmúltban megépült Lombkorona sétány tanösvény, valamint a Maros Kalandpart rekreációs terület említhető.

Az egyes városrészek zöldfelületi, zöldterületi ellátottsága eltérő, s a zöldfelületek kondicionáló, használati és esztétikai értéke is jelentős eltéréseket mutat városrészenként. A közterei és nagyobb zöldterületei, valamint a telepszerű beépítésű lakóterületek közcélú zöldfelületei révén a városközpont és az ehhez közeli nyugati városrészek, a Vertán és a Bajcsy-Ráday városrész a legjobban ellátott közhasználatú zöldfelületekkel. A város keleti felében kevesebb a zöldterület, így ezekben a városrészekben – Újváros, Honvéd, Gerizdes – több olyan területrész található, ahol a közhasználatú zöldfelületek a lakóterületektől nagy (500 m feletti) távolságra találhatók. Különösen a város északi része (Újváros) és a Honvéd városrész ÉNy-i része hiányos zöldterületekben. Makó különálló belterülete, Makó-Rákos zöldterülete megfelelő nagyságú, alkalmas a városrész ellátására, ugyanakkor jelenlegi kialakítása és funkciója következtében alacsony használati értékkel bír.

1-54. ábra: Makó városrészeinek zöldterületi ellátottsága

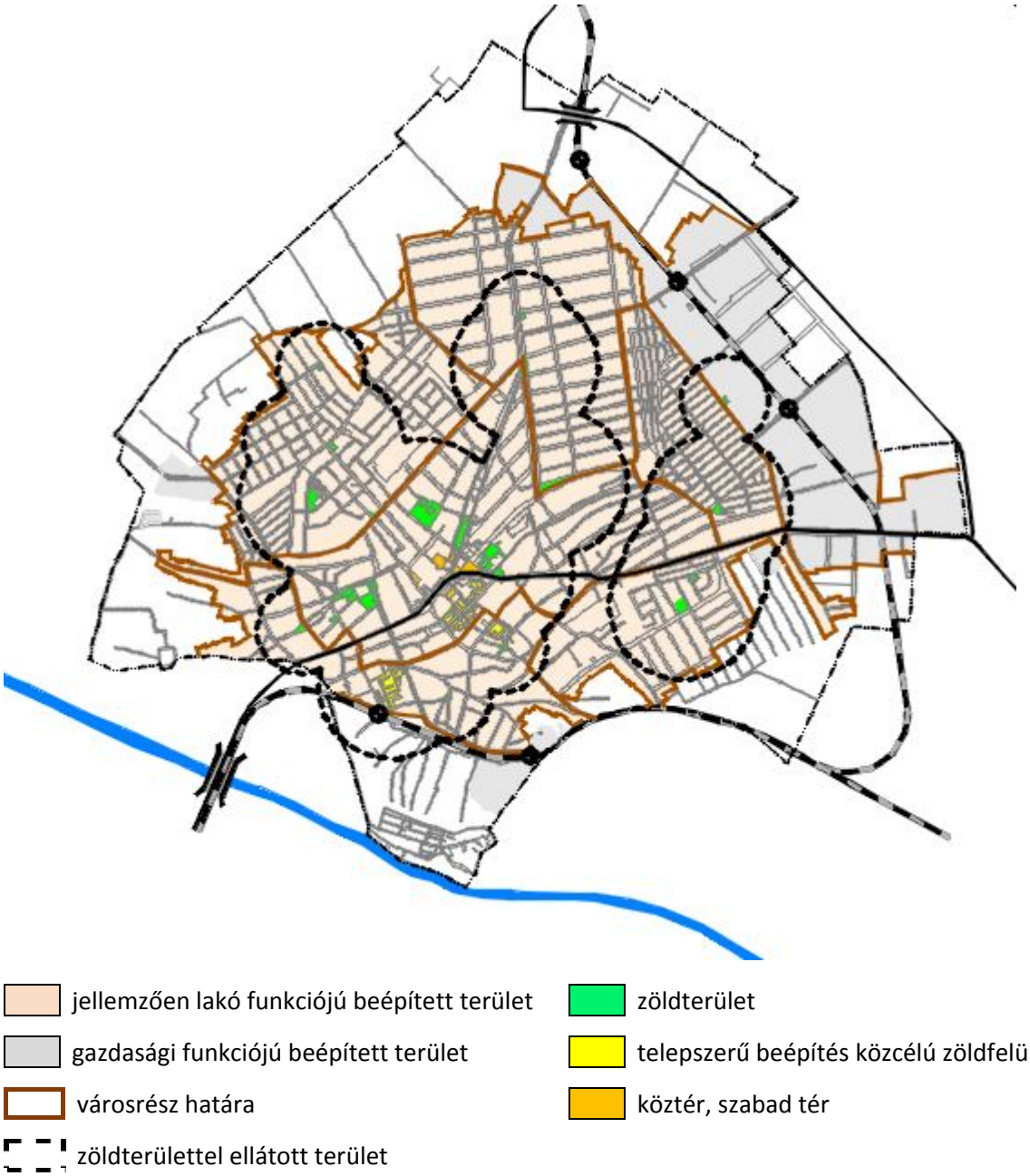

Az intenzíven fenntartott zöldfelületi elemekben a Makó központi intézményeit, tereit magában foglaló Városközpont a leggazdagabb. A zöldfelületek esztétikai megjelenése, gondozottsága a belvárosban a legmegfelelőbb. A városközponti zöldfelületek a legjobban felszereltek, a díszítő értéket növelő virágok (egynyáriak, évelők, rózsák) és a változatosságot fokozó cserjék aránya is itt, a turisták által leginkább látogatott városrészben a legnagyobb. A telepszerű lakóterületek zöldfelületei többnyire változatos megjelenésűek, de a folyamatos karbantartás, ifjítás hiánya itt már megmutatkozik. Extenzív fenntartásúak, megjelenésükben kevésbé változatosak, sok helyen csak gyepszinttel fedettek viszont a peremterületek, különösen a Honvéd városrész, valamin Makó-Rákos zöldterületei.

A város egyes részein a zöldfelületi intenzitás sem azonos mértékű. Jellegéből adódóan legnagyobb a kertvárosias beépítésű városrészekben, valamint a lakótelepi zöldfelületeknek, jelentős növényállományú intézménykertjeinek és kiterjedt fás közterületeinek köszönhetően a városközpontban. Ezzel szemben alacsony a gazdasági funkciójú területeken, valamint az aprótelkes, sűrű beépítésű Honvéd városrészben. A város kondicionálásában, levegőminőségének javításában említésre méltó szerep jut a város környezetében elterülő kiterjedt zöldfelületi elemeknek, a hullámtéri erdőterületeknek, valamint zöldfelületi intézményeknek (kemping, sportterület, strand, rekreációs terület) és a kert használatú, illetve üdülő funkciójú területeknek. A biológiailag inaktív felületek aránya a kereskedelmi, szolgáltató és ipari gazdasági területeken a legnagyobb (nagykiterjedésű parkolók, manipulációs terek).

1.13.2 A zöldfelületi rendszer konfliktusai és problémái

1.13.2.1 Mennyiségi problémák

- Az egy főre jutó zöldterület mértéke magyarországi és megyei viszonylatban is alacsony, melyet némiképp ellensúlyoz a szabad terek, egyéb rekreációs területek jelentős aránya.
- A zöldterületek nagy része kis méretű, nem ad lehetőséget többfunkciós közpark, közkert kialakítására.
- Kevés sportolási lehetőség, jellemzően csak a nagyobb sportterületek állnak rendelkezésre, melyek azonban inkább a hétvégi kikapcsolódásra és nem a mindennapi sportolásra nyújtanak lehetőséget.
- Az országos közutak, a mezőgazdasági feltáró utak és csatornák menti területek tájfásítása hiányos, mely ökológiai, esztétikai, környezetvédelmi és klimatikus szempontból is kifogásolható.
- A nagykiterjedésű gazdasági terület zöldfelületi intenzitása alacsony.
- Alacsony erdősültség, különösen a belterület környezetében közjóléti erdők, védő erdők hiánya.

1.13.2.2 Minőségi problémák

- A zöldterületek jelentős része, különösen a kevésbé frekventált területeken alulhasznosított (kerti berendezések, sétautak hiánya).
- Az erdők közjóléti szerepe elenyésző (pihenőhelyek, sétautak, erdei tornapályák hiánya).
- A nem frekventált területek zöldterületeinek, közhasználatú zöldfelületeinek extenzív gondozása, gyér növényborítottsága esztétikai, városképi szempontból kifogásolható, a használati értéket is kedvezőtlenül befolyásolja.
- A hiányos fasorok, öreg, beteg növényegyedek, csonkolt fák kedvezőtlen látványa.

1.14 AZ ÉPÍTETT KÖRNYEZET VIZSGÁLATA

1.14.1 Területfelhasználás vizsgálata

1.14.1.1 A település szerkezete, a helyi sajátosságok vizsgálata

Makó igen nagy területen fekszik, területe közel 230 km^2. Kiterjedése K-Ny-i irányban több mint 4,5 km, É-D-i irányban közel 3,5 km. Makón a történelem folyamán, alapvetően kétféle térszerkezet alakult ki. Egyrészről a korabeli, ún. nőtt településrészen a törzsökös, valamint a zsidó és orosz fertályon az utcahálózat és a telekosztások a természeti környezethez igazodva jött létre.

A fő szervező erőt a Nagyér, az esésvonalak mentén természetesen kialakult vízlevezető csatornák valamint a partosabb területek jelentették. A korabeli telkek a Nagyér mentén, jórészt arra merőlegesen és véggel futottak le.

1-55. ábra: Makó az I. (1763-1787) katonai felmérés térképén

Forrás: mapire.eu

Makó településszerkezetét alapvetően két tényező határozta meg: a Maros és a piac.

Makón a főtér és a belső városmag átépülésének kivételével az eredeti telekosztás és utcarend a mai napig fennmaradt.

Makó a ***háromszögletű terek*** városa. A törzsökös városrészek utcahálózata mérnöki beavatkozás nélkül, spontán alakult ki, az egész településen keletkeztek kisebb háromszögletű terek.

Az újjátelepülést követő évszázadokban a város szerkezetében sajátos öves rendszer alakult ki. Magvát a ***Főtér és közvetlen környéke*** képezi, mint a település elsőrendű területi csoportja. A Főtér a Szeged, Arad és Vásárhely felől jövő utak találkozásánál jött létre. A Főtér három egybenyíló háromszögletű térből áll, ezt a történeti hagyományt a legújabb városrendezési tervek is tiszteletben tartották.

1-56. ábra: Makó a II. (1806-1869) katonai felmérés térképén

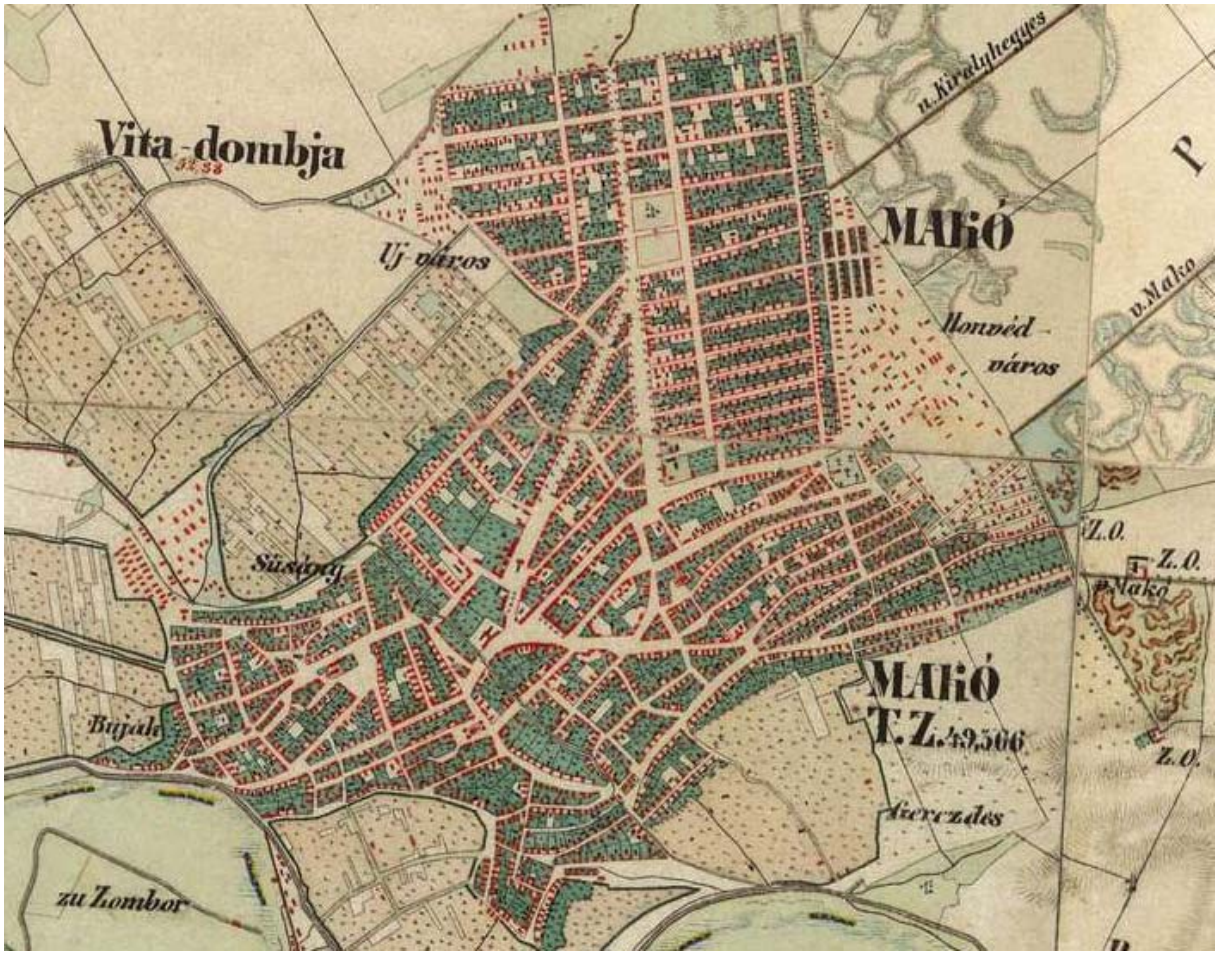

Forrás: mapire.eu

A Főteret veszi körül, a reformkorig kiépült, ún. ***parasztközségek*** egységes öve, mint a város másodrendű területi csoportja. Ide tartozik a református Szentlőrinc, a katolikus Buják, majd a Mária Terézia idejében letelepített ruténok és zsidók városrészei az Orosz és a Zsidó fertály.

1-57. ábra: Makó a harmadik katonai felmérés (1869-1887) térképén

Forrás: mapire.eu

A 19. sz. második felében és a 20. század elején születtek a harmadosztályú területi csoportnak számító ***zsellér városrészek***. 1861-ben osztották ki a Honvéd városrészt, majd a Kelemenhíd városrész telkeit a Cuczor, a Tompa utca, valamint az Ószegedi út által határolt területen. A Vágóhíd városrész az akkori vágóhíd (ma sajtgyár), a Hársfa, Gyöngytyúk és a Vágóhíd utcák környékén alakult ki. A Cédulaház városrész északi szélén, a Mező, Szegfű u, ill. a Justh Gyula és Honvéd u. közötti területen.

A 20. század elején jöttek létre a Kenyérvárói ***munkásházak*** az Almásy, Magyar, Feltámadás és Szentháromság utcák által határolt területen, valamint a Soványi munkásházak a római katolikus és az újvárosi református temető közötti területen. Ezt követően 21 munkásház épült a Szegfű utcában, a régi vásártér helyén.

A II. világháborút követően a város tovább növekszik. Ekkor jön létre a kórház mögötti területen a Bánom és Sovány városrész. Szórvány beépítés indul Gerizdesen, az Ószegedi út mentén, Lesiben és Ingóban. A hatvanas évek elejétől új ***lakótelep*** épül Gerizdesen, majd új utcákat – Maros, Balaton u – nyitnak Szentlőrincen.

Makón a főtér és a belső városmag átépülésének kivételével az eredeti telekosztás és utcarend a mai napig fennmaradt.

Makó a ***háromszögletű terek*** városa. A törzsökös városrészek utcahálózata mérnöki beavatkozás nélkül, spontán alakult ki, az egész településen keletkeztek kisebb háromszögletű terek.

Az újjátelepülést követő évszázadokban a város szerkezetében sajátos öves rendszer alakult ki. Magvát a ***Főtér és közvetlen környéke*** képezi, mint a település elsőrendű területi csoportja. A Főtér a Szeged, Arad és Vásárhely felől jövő utak találkozásánál jött létre. Eredetileg csak a mai Korona előtti kisebb háromszögletű térből állt, akkor ugyanis elég volt még akkora piactér. Ahogy nőtt a forgalma,

újabb háromszögletű térrel bővült. A megyeháza megépülésével kialakult a harmadik háromszögletű tér is. Ez utóbbira a piacnak már nem illett kiterjednie, nagy volt ugyanis a megyei szellemiség respektusa. A Főtér tehát három egybenyíló háromszögletű térből áll, ezt a történeti hagyományt a legújabb városrendezési tervek is tiszteletben tartották.

A Főteret veszi körül, a reformkorig kiépült, ún. ***parasztközségek*** egységes öve, mint a város másodrendű területi csoportja. Ide tartozik a református Szentlőrinc, a katolikus Buják, majd a Mária Terézia idejében letelepített ruténok és zsidók városrészei az Orosz és a Zsidó fertály. A két törzsökös városrész népességéből a reformátusság az Aradi, a katolikusság a Kálvária utca irányában terjeszkedett. A 19. század elején keletkezett Újváros, előbb a Csillag utcától a Gyóni Géza utcáig, majd 1819-ben tovább épült a Váradi utcáig, majd 1832-ben a Szegfű utcáig. Ebben az időszakban létesült Cigánybécs, valamint a Kossuth és a Vásárhelyi közötti ún. Középváros is.

A 19. sz. második felében és a 20. század elején születtek a harmadosztályú területi csoportnak számító ***zsellér városrészek***. 1861-ben osztották ki a Honvéd városrészt, majd a Kelemenhíd városrész telkeit a Cuczor, a Tompa utca, valamint az Ószegedi út által határolt területen. A Vágóhíd városrész az akkori vágóhíd (ma sajtgyár), a Hársfa, Gyöngytyúk és a Vágóhíd utcák környékén alakult ki. A Cédulaház városrész északi szélén, a Mező, Szegfű u, ill. a Justh Gyula és Honvéd u. közötti területen.

A 20. század elején jöttek létre a Kenyérvárói ***munkásházak*** az Almásy, Magyar, Feltámadás és Szentháromság utcák által határolt területen, valamint a Sóványi munkásházak a római katolikus és az újvárosi református temető közötti területen. Ezt követően 21 munkásház épült a Szegfű utcában, a régi vásártér helyén.

1-58. ábra: Makó az 1941-es felmérés térképén

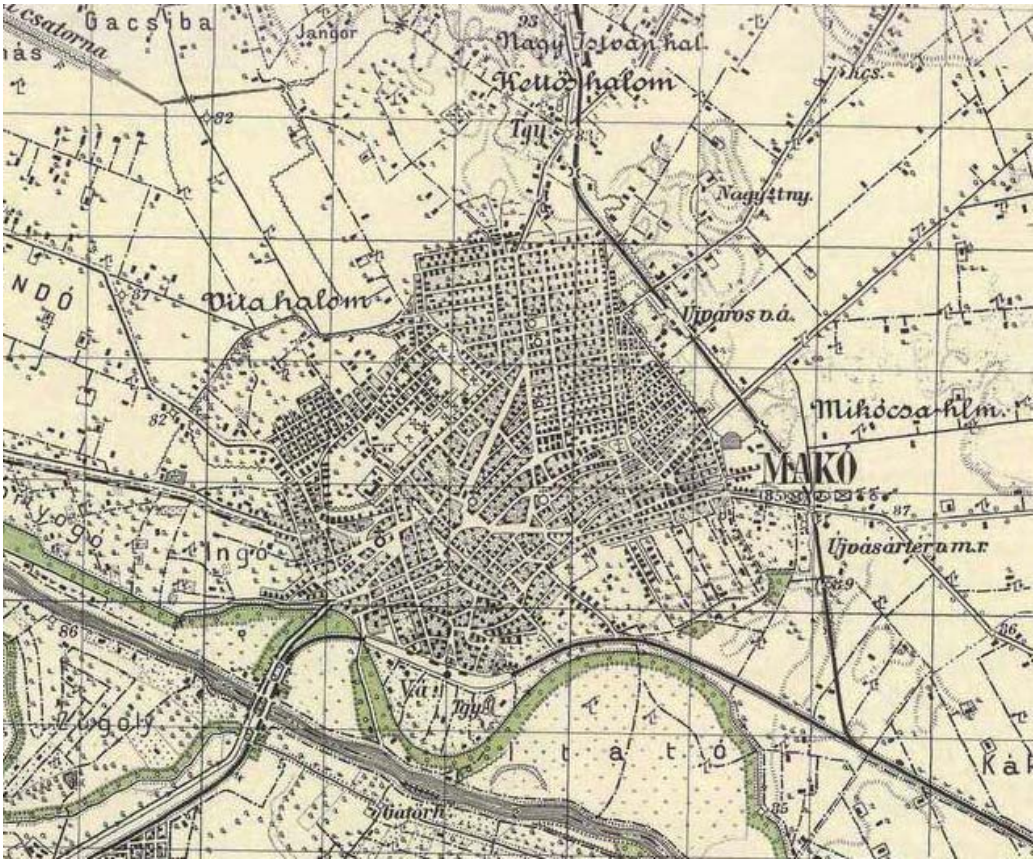

Forrás: mapire.eu

A II. világháborút követően a város tovább növekszik. Ekkor jön létre a kórház mögötti területen a Bánom és Sovány városrész. Szórvány beépítés indul Gerizdesen, az Ószegedi út mentén, Lesiben és Ingóban. A hatvanas évek elejétől új ***lakótelep*** épül Gerizdesen, majd új utcákat – Maros, Balaton u – nyitnak Szentlőrincen. Akkor nyílik a rendőrség mögötti területen, az érpart mentén a Hajnóczy utca. Ekkor létesül a Rákosi út menti ipartelep, és fokozatosan beépül a Vásártér is. A 70-es nagyárvíz után épül ki Kenderföld, a Magyar, Üstökös, Alkotmány és Esze Tamás utcák folytatásában, ekkor kezd beépülni a kórház mögötti Juhász Gyula tér. Tovább bővül Gerizdes, majd új utcasorok jönnek létre Verebesben. A Maros –parton üdülőtelep létesül. Az iparosított szerkezetek térhódításával, új városrendezési tervek szerint nagy ütemben elindul a főtér és környékének - napjainkig tartó – átépítése.

A város településrészei:

1. Városközpont
2. Vertán városrész (Vertán telep, Ardics, Újhegy, Bánom és Kenyérváró)
3. Újváros városrész (Táncsics telep, Újváros)
4. Honvéd városrész (Kisbécs, Honvéd telep)
5. Gerizdes városrész (Gerizdes, Verebes és Kásás)
6. Bajcsy-Ráday városrész (Bajcsy Zsiliszky lakótelep, Ráday lakótelep, Őszentlőrinc és a központtal egy rendezési területet alkotó Ingó)
7. Ipari terület
8. Külterületi lakott helyek és Makó-Rákos városrész

1.14.1.2 Az ingatlan-nyilvántartási adatok alapján, termőföld esetén a művelési ágak és a minőségi osztályok

Makó tájhasználata igen egyoldalú képet mutat. A Csongrádi sík jó termőhelyi adottságainak megfelelően a mezőgazdasági művelés meghatározó, a nagytáblás szántóterületeket csak néhol, elsősorban az egykori folyóágak mentén tagolják rét, legelő területek. Elsősorban az északi határszélen, megjelenő rosszabb minőségű, szikes területeket hasznosítják rétként, legelőként, illetve a Maros mentén vannak kiterjedtebb legelő területek. Az erődültség rendkívül alacsony (1,7 %), az erdők állomány nagy része a Maros ártérben találhatóak.

Nagyobb tájhasználati változatosság a belterületet övező termőterületek és a Maros ártere mentén figyelhető meg. A komplex művelési szerkezet (zártkertes, kisparcellás művelésű területek, gyümölcsösök) mellett ebben a térségben jelentősebb a természetközeli formációk fennmaradása a mezőgazdasági művelés ellenére is. A település közigazgatási területének északkeleti részén találhatók a Csanádi puszták, amelynek védett területén kiterjedt mocsarak és természetes gyepek, természetközeli rétek maradtak fenn.

A Csongrád Megyei Kormányhivatal Jogi és Hatósági Főosztály Földhivatali Osztály adatszolgáltatása alapján Makó településen a különböző művelési ágak esetében az egy hektárra vetített aranykorona értékeinek átlaga:

Művelési ág	Ak
szántó	30,58

nádas	10,40
erdő	5,43
szőlő	33,00
legelő	5,13
gyümölcsös	40,51
kert	37,01
rét	7,75

1.14.1.3 Beépítésre szánt és beépítésre nem szánt területek

A **beépítésre szánt területek** a különleges használatuk szerint:

1. lakóterületek
   - nagyvárosias (Ln)
   - kisvárosias (Lk)
   - kertvárosias (Lke)
   - falusias (Lf)
2. vegyes övezetek
   - településközpont (Vt)
   - központi vegyes (Vk)
3. gazdasági területek
   - kereskedelmi, szolgáltató (Gksz)
   - zavaró hatású ipari (Gip)
   - egyéb ipari (Ge) övezetek.
4. üdülő területek
   - üdülőházas (Üü)
   - hétvégi házas (Üh)
5. különleges területek
   - különleges intézményi (Ki)
   - különleges kereskedelmi célú (Kke)
   - bányászati (Kb)
   - különleges közlekedési (Kkö)

A **beépítésre nem szánt területek** övezetei a különleges használat szerint:

- közlekedési és közmű terület övezete (Köu),
- kötöttpályás, vasúti közlekedési és közműterület (Kök),
- zöldterület, közpark övezete (Z),
- védelmi erdő (Ev),
- egészségügyi, szociális és turisztikai erdő (Ee),
- gazdasági erdő (Eg),
- általános mezőgazdasági terület övezete (Má),

- sajátos használatú mezőgazdasági terület övezete (Ms, Ms-1, Ms-2),
- tanyás mezőgazdasági terület övezete (Mát),
- kertes mezőgazdasági övezete (Mk),
- sajátos használatú kertes mezőgazdasági terület övezete (Mk),
- sajátos használatú kertes mezőgazdasági övezet (Mks),
- vízgazdálkodási terület övezete (Vg), ezen belül a szabályzat megkülönböztet
- közlekedési (Vg(Köu-1)),
- védőerdő (Vg(Ev)),
- közpark(Vg(Z), (Z-1), (Z-2)),
- hullámtéri hétvégi házas üdülőterületi (Vg(Ühh))
- hullámtéri üdülőházas üdülőterületi (Vg(Üüh))
- különleges hullámtéri intézményterületi (Vg(Kih)) alövezeteket..
- beépítésre nem szánt különleges bányaövezet (Kkb)
- természetközeli terület övezete (Tk).

1.14.1.4 Funkcióvizsgálat (intézményi ellátottság, funkcionális és ellátási kapcsolatos)

Közművelődési intézmények:

- Hagymaház (Makó Városi Kulturális-Közművelődési Nonprofit Kft.)
- József Attila Gimnázium Sportcsarnoka
- József Attila Városi Könyvtár és Múzeum
- József Attila Múzeum
- Gyermekkönyvtár
- Városi Levéltár
- Makói Gyógyfürdő Kft.
- Makó Városi Televízió Nonprofit Kft.

Oktatási intézmények:

- Bölcsődék:
  - Makó, Kálvin tér 6.
  - Makó, Justh Gyula utca 25.
- Óvodák:
  - Makói Óvoda Makó, Erdélyi p. u. 8.
  - Szikszai György Református Óvoda Makó, Vásárhelyi u. 53.
  - Bárka Református Óvoda, Makó, Kálvin u. 7/B

- Iskolák:
  - Makói Általános Iskola és Alapfokú Művészeti Iskola
    Bartók székhely, Makó, Szegedi u. 4-6.
    Almási Tagintézmény, Makó, Almási u. 52.
  - Művészeti Iskola, Makó, Szegedi u. 4-6.
  - Makói Katolikus Általános Iskola és Óvoda, Makó, Návay L. tér 12.
  - Kálvin Téri Református Általános Iskola, Makó, Kálvin tér 6.
  - Pápay Endre Óvoda, Általános Iskola, Alapfokú Művészetoktatási Intézmény, Szakiskola, Diákotthon, Gyermekotthon és Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, Makó, Vásárhelyi u. 1-3.

- Szikszai György Református Általános Iskola
- Szent István Egyházi Általános Iskola és Gimnázium, Szent Gellért Diákotthon
- Makói Oktatási Központ, Szakképző Iskola és Kollégium
- Návay Lajos Kereskedelmi és Közgazdasági Szakközépiskola
- Galamb József Szakképző Iskola
- József Attila Gimnázium
- Juhász Gyula Református Gimnázium és Szakképző Iskola
- Magán Alapfokú Művészetoktatási Intézmény és Zeneművészeti Szakképző Iskola

Egyéb intézmények:

- Makói Járásbíróság
- Makói Járási Ügyészség
- Városi Rendőrkapitányság
- Makói Hivatásos Tűzoltóság
- Kommunális Nonprofit Kft.
- Makói Járási Földhivatal
- Posta
- Idősek Otthona
- Csongrád Megyei Kormányhivatal Munkaügyi Központ Makói Kirendeltsége
- Polgárőrség

1.14.1.5 Alulhasznosított barnamezős területek

Volt üzemi területek közül nem hasznosított területek az ipari terület városrészben találhatóak:

- volt FÉG telep: a keleti, iparterületi városrészben található, tervezett hasznosítása ipari gazdasági célú, eddig nem volt olyan befektető, aki 2 ha-os, önkormányzati, rendezetlen telken új vállalkozást indítana (jelenleg egy ingatlankezelő cég tulajdonában van, aki bérbe adja kisebb makói vállalkozásoknak, vállalkozóknak),
- volt tejgyár: a keleti, a vasút melletti iparterületen található, tervezett hasznosítása gazdasági jellegű, eddig nem volt olyan befektető, aki a néhány ezer m2-es rendezetlen telken új vállalkozást indítana,
- volt paprikagyár: az önkormányzati terület a vasút és a belterület között van, távlatban is kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területfelhasználás lesz, az üzem bezárása óta nem volt új üzemeltető,
- régi kolbászgyár: az üzem több évtizede megszűnt, a telephely a lakóterület közelében van, a hatályos településrendezési tervek besorolása szerint itt kereskedelmi, szolgáltató gazdasági létesítményeket lehet elhelyezni, a területen 2-5000 m2-es telkek alakíthatók ki, a meglévő telkek újraosztásával, a terület tömbjében több telek is befektetőre vár,
- volt tsz telephely a Királyhegyesi út mellett: a keleti elkerülő útról jól megközelíthető volt állattartó telep tervezett kereskedelmi, szolgáltató gazdasági területi, a félhektáros, TSZ tulajdonú telephelyet a rendezés és kármentesítés után lehet újra hasznosítani, beépíteni.

1.14.1.6 Konfliktussal terhelt (szlömösödött, degradálódott) terület

Szlömösödött, degradálódott területek azok, amelyeken az utcák rosszul kiépítettek, kevés a zöldfelület, a tömbökben az épületek zömmel avul állagúak, sok a lakatlan lakóház, esetleg hasznosítatlan, rendezetlen volt ipari, vasúti területek is vannak.
Felhagyott ipari, üzemi telephelyek:

- volt FÉG telep, volt tejgyár, volt paprikagyár, régi kolbászgyár, volt tsz telephely a Királyhegyesi út mellett:

Lakóterületek:

- a belterület északi, keleti szélén több, kisebb degradálódott tömb található, ahol alacsony az infrastrukturális ellátottság, nincsenek a közelben zöldterületek, nincsenek intézmények, az alacsony komfortfokozatú lakások avult állagú földszintes épületekben találhatók,
- a Honvéd városrész csaknem egészében a kiépítetlen, szűk utcák a keskeny, kismélységű telkekből álló lakótömböket határolnak, a gyenge közműellátottságú lakóházak földszintesek, egy lakóházban több, kis alapterületű lakás található, csak távolabbi területeken, városrészen van zöldterület, közpark és ellátó létesítmények. Az önkormányzat egyik legfontosabb közeljövőbeli feladatának e városrész rendezését, felújítását tartja.

1.14.2 A telekstruktúra vizsgálata

1.14.2.1 Telekmorfológia és telekméret vizsgálat

A város településrészei:

Városközpont: széles közterülete, szabálytalan tömbök

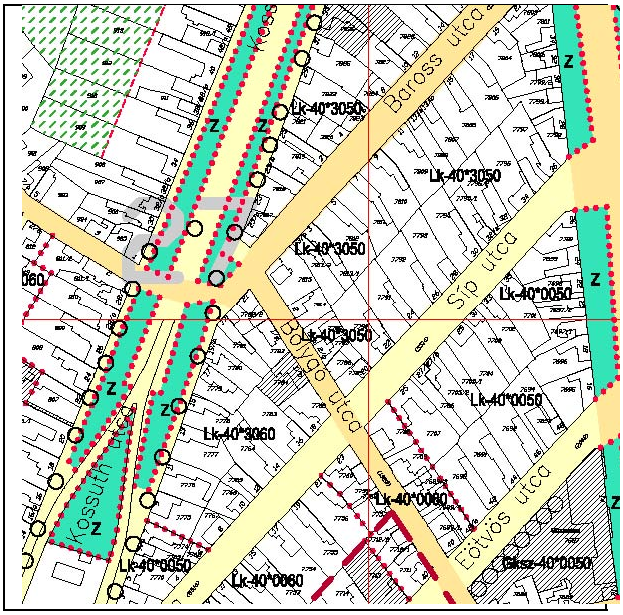

Vertán városrész (Vertán telep, Ardics, Újhegy, Bánom és Kenyérváró): szabályos tömbök, kis telkek

Újváros városrész (Táncsics telep, Újváros): keskeny telkes kisvárosias, széles telkes falusias lakóterületek

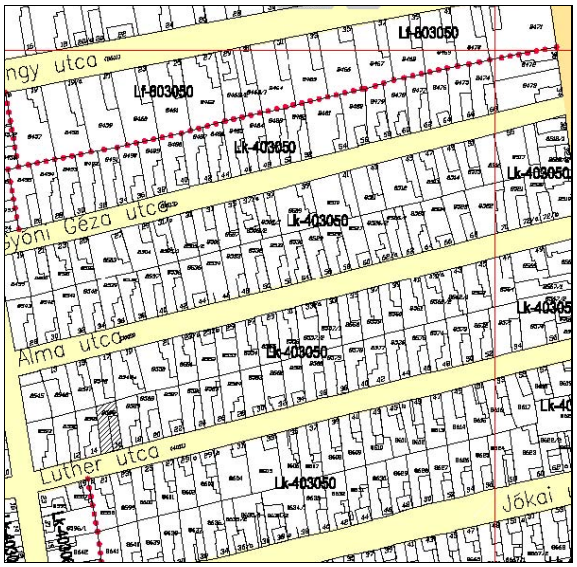

Honvéd városrész (Kisbécs, Honvéd telep): kistelkes, szabályos tömbök

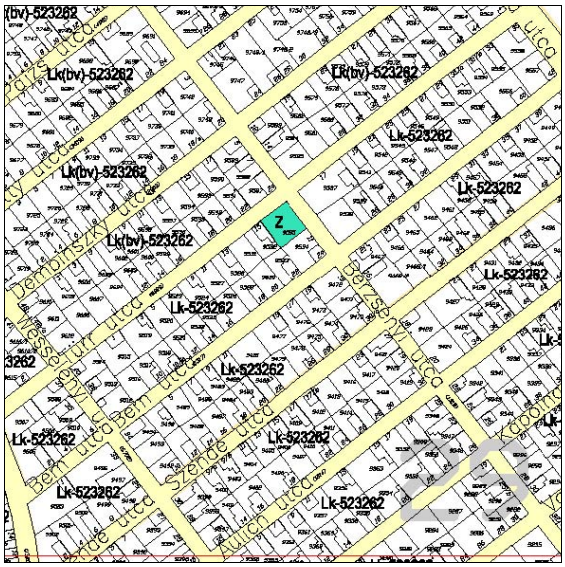

5) ***Gerizdes*** városrész (Gerizdes, Verebes és Kásás): szabályos kertvárosias lakóterületek

6) ***Bajcsy-Ráday*** városrész (Bajcsy Zsilinszky lakótelep, Ráday lakótelep, Őszentlőrinc és a központtal egy rendezési területet alkotó Ingó): halmazos és szabályos tömbök csatlakozása

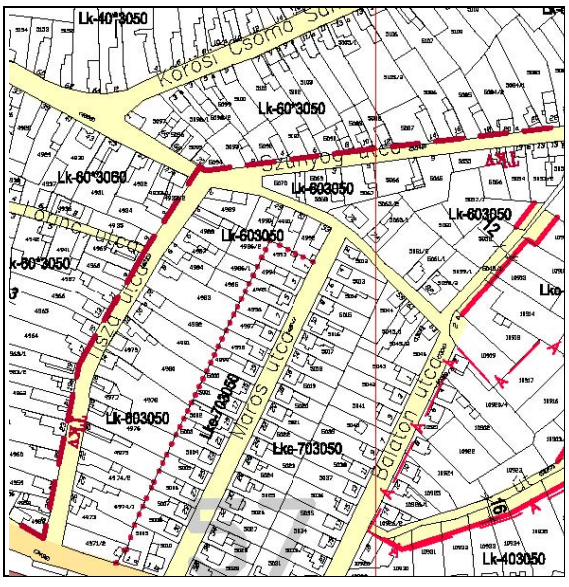

különleges használat szerinti lakóterületek ***nagyvárosias*** (Ln): tömbtelkes lakótelep

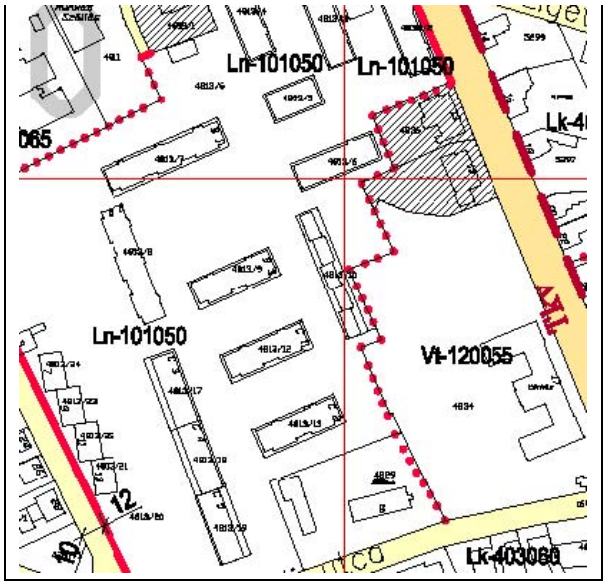

különleges használat szerinti lakóterületek ***kisvárosias*** (Lk): kistelkes lakóterület

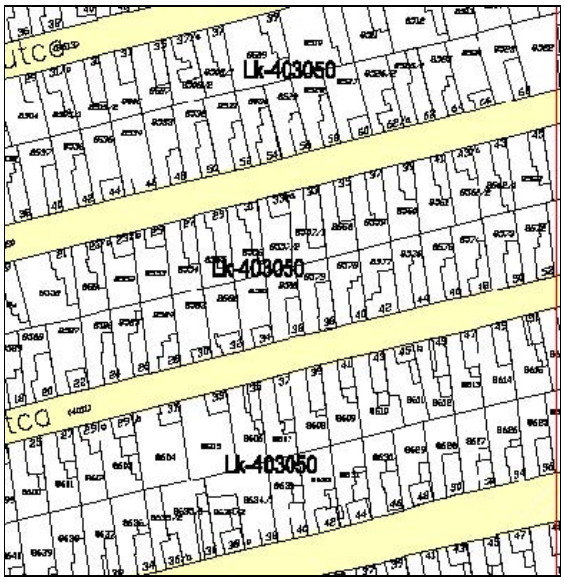

különleges használat szerinti lakóterületek ***kertvárosias*** (Lke) lakóövezetek: nagy, széles telkes, szabályos utcavezetés

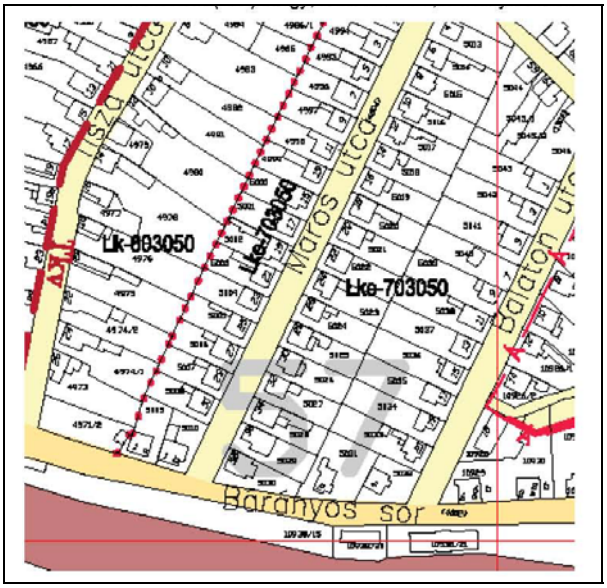

különleges használat szerinti lakóterületek ***falusias*** (Lf) lakóövezetek: széles, mély telkes szabályos tömbök

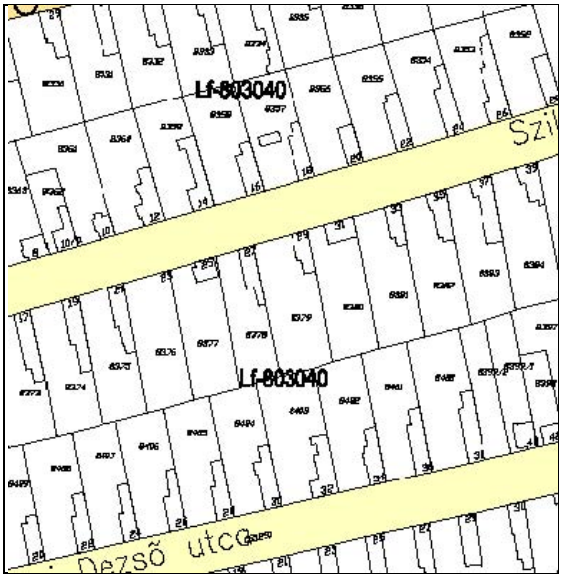

A vegyes övezetek:
településközpont (Vt) és
központi vegyes (Vk) övezetek: a nagy telkeken szabadonálló beépítésű épületekkel.

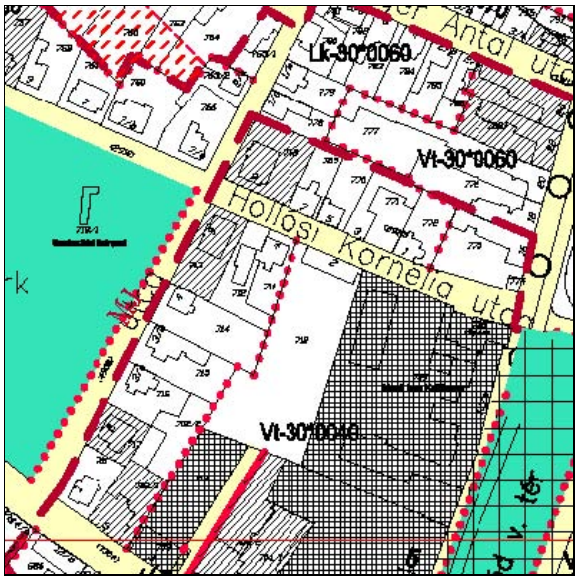

A gazdasági területek
kereskedelmi, szolgáltató (Gksz): kisebb-nagyobb telkes gazdasági terület

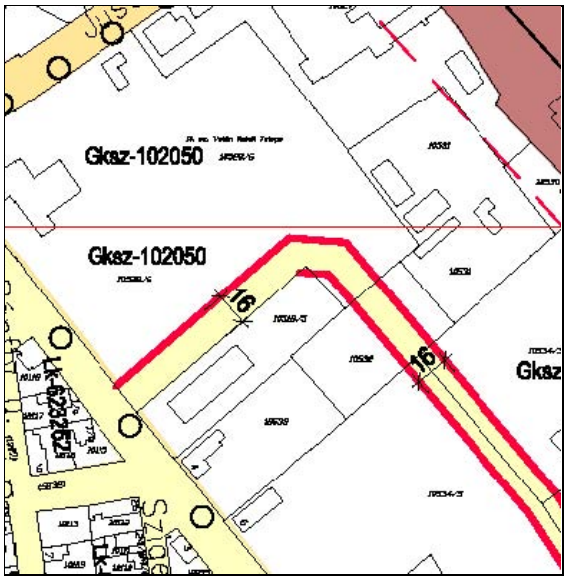

zavaró hatású ipari (Gip): kisvárosias kistelkes és szabálytalan, nagy ipari gazdasági területek illeszkedése

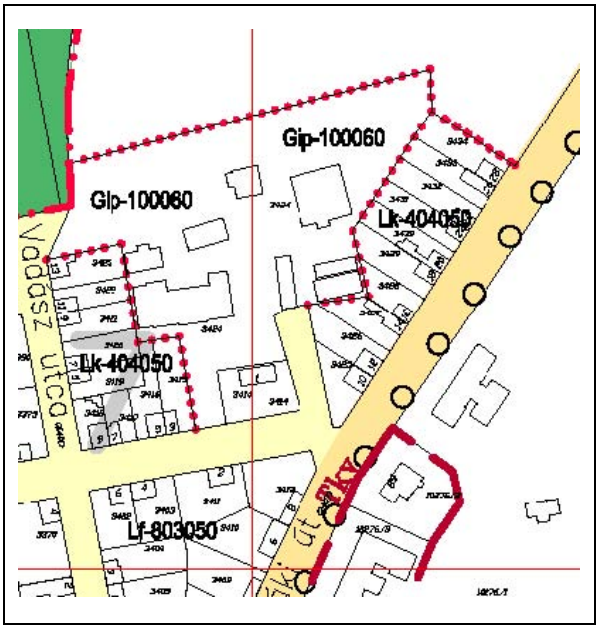

egyéb ipari (Ge) övezetek: telekalakítás előtti egyéb ipari terület.

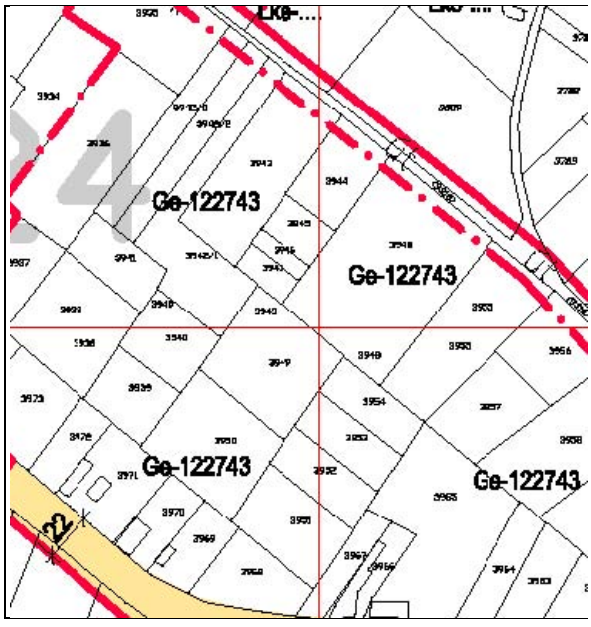

1.14.2.2 Tulajdonjogi vizsgálat

A rendelkezésre álló új adatbázis lehetőséget ad arra, hogy a város közigazgatási területén lévő tulajdonviszonyokat megjelenítsük. A tulajdonviszonyok vizsgálata térképen mellékletben található.

1.14.3 Önkormányzati tulajdon kataszter

Az Önkormányzat vagyongazdálkodásával kapcsolatosan fő feladat az Önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok üzemeltetése, bérbeadása, fenntartása, részleges, ill. teljes felújítása, valamint a kezelt önkormányzati teljes ingatlanvagyon nyilvántartása az ingatlankataszter vezetésével. Az önkormányzat tulajdonában lévő ingatlanok három elkülöníthető csoportba sorolhatók.
A forgalomképtelen ingatlanok között vannak a közutak, terek, közterületek, árkok, emlékhelyek, parkok, köztemetők, játszóterek. Ezek karbantartásáról, felújításáról az önkormányzat folyamatosan gondoskodik, melyeket önerőből, valamint pályázati úton elnyerhető pénzekből kívánja megoldani.
A korlátozottan forgalomképes ingatlanok közé soroltak az általános iskolák, orvosi rendelők, óvodák, könyvtár épületei. Ezek elidegenítését az önkormányzat nem tervezi, azokat lehetőségéhez mérten karban tartja és lehetőség szerint felújítja és bővíti, korszerűsíti is, részben pályázati források megszerzésével.
A forgalomképes ingatlanok közt találhatóak az önkormányzat tulajdonában lévő kül- és belterületi ingatlanok.
A vagyonkataszter vezetése jegyzői hatáskörben áll, csak úgy, mint a szükséges módosítások átvezetése, határidőn belül.

A kataszteri program egy önálló program, melynek külön web-es elérhetősége nincsen; az a hivatalban használt Ecostat program keretén belül tekinthető meg.

Tartalmazza az önkormányzat tulajdonban lévő ingatlanok jegyzékét, forgalomképesség, m^2, terhek, jogosultságok megjelölésével, ahogy az a hatályos ingatlan nyilvántartásban szerepel.

Számos olyan adat kinyerhető belőle, ami az ingatlangazdálkodás szempontjából fontos, így például társasházi tulajdoni forma megjelölése, vagy az adott ingatlan építési éve is.

Makó Város Önkormányzatának vagyonáról és a vagyontárgyak feletti tulajdonosi jogok gyakorlásáról a 19/2015. (X. 28.) önkormányzati rendelet rendelkezik.

1.14.4 Az épületállomány és a környezet geodéziai felmérése

Makó Város közigazgatási területére vonatkozóan az állami ingatlan-nyilvántartási térképi adatbázist Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelési és Földhivatali Főosztálya a településfejlesztési koncepcióról, az integrált településfejlesztési stratégiáról és a településrendezési eszközökről, valamint egyes településrendezési sajátos jogintézményekről szóló 314/2012. (XI. 8.) Kormányrendelet 28/A. § alapján a Kormányrendelet 13. mellékletében felsorolt tartalommal Makó Város Önkormányzatának rendelkezésére bocsátotta.

A tervezési alaptérkép az állami alapadatok felhasználásával készült, kizárólag településrendezési célra használható.

Tekintettel a legfrissebb adatokat tartalmazó adatbázis felhasználására, geodéziai felmérés a településfejlesztési koncepció és a településrendezési eszközök készítésével kapcsolatban nem történt.

1.14.5 Az építmények vizsgálata

1.14.5.1 Funkció, beépítési jellemzők, szintszám

1) **Városközpont:** városközponti, intézményi, lakó:
   - nagyvárosias (Ln) terület: telepszerű, tömbtelkes beépítésű, többszintes, lapostetős épületekkel;
   - kisvárosias (Lk): kistelkes 1-2 szintes, sorházas, láncházas beépítésű, magastetős épületekkel, előkert nélkül;
   - településközpont (Vt) és központi vegyes (Vk) övezetek: többszintes, magastetős, gyakran műemléki vagy helyi védettségű épületek, szabadonállóan, vagy zártsorúan elhelyezve, előkert nélkül.
2) **Vertán városrész** (Vertán telep, Ardics, Újhegy, Bánom és Kenyérváró):
   - kisvárosias (Lk): kistelkes 1-2 szintes, sorházas, láncházas beépítésű, magastetős épületekkel, előkerttel;
   - kertvárosias (Lke): nagyobb telkes, oldalhatáron álló, vagy szabadonálló, egyszintes lakóépületekkel, előkerttel;
   - kereskedelmi, szolgáltató (Gksz): kisebb vagy nagyobb telken, szabadonálló beépítésű, egyszintes, csarnokszerű épületekkel;
   - különleges intézményi (Ki): a nagyobb telken, több, szabadonálló épület, többszintes vagy egyszintes épületekkel;
   - különleges kereskedelmi célú (Kke): a nagyobb telken, szabadonálló épület, többszintes vagy egyszintes épületekkel.
3) **Újváros városrész** (Táncsics telep, Újváros):
   - falusias (Lf) lakóövezetek: oldalhatáron álló, egyszintes, magastetős lakóházak, előkerttel vagy előkert nélkül, településközpont (Vt): : többszintes, magastetős, gyakran műemléki vagy helyi védettségű épületek, szabadonállóan, vagy zártsorúan elhelyezve, előkert nélkül,
   - kereskedelmi, szolgáltató (Gksz),egyéb ipari (Ge) övezetek:kisebb vagy nagyobb telken, szabadonálló beépítésű, egyszintes, csarnokszerű épületekkel.
4) **Honvéd városrész** (Kisbécs, Honvéd telep):
   - falusias (Lf) lakóövezetek: oldalhatáron álló, egyszintes, magastetős lakóházak, előkerttel vagy előkert nélkül,
   - különleges intézményi (Ki): a nagyobb telken, több, szabadonálló épület, többszintes vagy egyszintes épületekkel.
5) **Gerizdes városrész** (Gerizdes, Verebes és Kásás):
   - kisvárosias (Lk): kistelkes 1-2 szintes, sorházas, láncházas beépítésű, magastetős épületekkel, előkerttel, kertvárosias (Lke):): nagyobb telkes, oldalhatáron álló, vagy szabadonálló, egyszintes lakóépületekkel, előkerttel,

- falusias (Lf) lakóövezetek: nagy telkes, oldalhatáron álló, egyszintes, magastetős lakóházak, előkerttel vagy előkert nélkül, kereskedelmi, szolgáltató (Gksz), zavaró hatású ipari (Gip): kisebb vagy nagyobb telken,
- szabadonálló beépítésű, egyszintes, csarnokszerű épületekkel, zöldterület, közpark övezete (Z): több ha-os, alacsony beépítettségű, parkosított, fásított terület, különleges intézményi (Ki): a nagyobb telken, több, szabadonálló épület, többszintes vagy
- egyszintes épületekkel.

6) **Bajcsy-Ráday városrész:** (Bajcsy Zsiliszky lakótelep, Ráday lakótelep, Ószentlőrinc és a központtal egy rendezési területet alkotó Ingó):
   - nagyvárosias (Ln): telepszerű, tömbtelkes beépítésű, többszintes, lapostetős épületekkel, kisvárosias (Lk): kistelkes 1-2 szintes, sorházas, láncházas beépítésű, magastetős épületekkel, előkert nélkül,
   - kertvárosias (Lke) lakóövezetek: nagyobb telkes, oldalhatáron álló, vagy szabadonálló, egyszintes
   - lakóépületekkel, előkerttel, településközpont (Vt): többszintes, magastetős, szabadonállóan, vagy zártsorúan elhelyezve, előkert nélkül,
   - kereskedelmi, szolgáltató (Gksz), egyéb ipari (Ge) övezetek: kisebb vagy nagyobb telken, szabadonálló beépítésű, egyszintes, csarnokszerű épületekkel,
   - zöldterület, közpark övezete (Z): több ha-os, alacsony beépítettségű, parkosított, fásított terület, különleges intézményi (Ki): a kisebb-nagyobb telken, több, szabadonálló épület, többszintes vagy egyszintes épületekkel, előkerttel elhelyezve,
   - kötöttpályás, vasúti közlekedési és közműterület (Kök): alacsony beépítettségű, vasútállomási,
   - raktár épületek, kertes mezőgazdasági övezete (Mk), sajátos használatú kertes mezőgazdasági övezet (Mks): földszintes, kis alapterületű, gazdasági épület, szabadonállóan, vagy oldalhatáron állóan elhelyezve.

7) Ipari terület:
   - kereskedelmi, szolgáltató (Gksz), zavaró hatású ipari (Gip) és egyéb ipari (Ge) övezetek: kisebb vagy nagyobb telken, szabadonálló beépítésű, egyszintes, csarnokszerű épületekkel,
   - vízgazdálkodási terület övezete (Vg): csak a vízgazdálkodás célját szolgáló, jellemzően egyszintes épületek.

8) Külterületi lakott helyek és Makó-Rákos városrész:
   - falusias (Lf) lakóövezetek: nagy telkes, oldalhatáron álló, egyszintes, magastetős lakóházak, előkerttel vagy előkert nélkül.

9) Maros-part:
   - üdülőházas (Üü): nagytelkes, 1-2 szintes, magastetős épületek, szabadonállóan, előkerttel elhelyezve;
   - hétvégi házas (Ühh) övezetek: kistelkes, egyszintes épületek, szabadonállóan, előkerttel
   - elhelyezve;
   - különleges intézményi (Ki): a kisebb-nagyobb telken, több, szabadonálló épület, többszintes vagy egyszintes épületekkel, előkerttel elhelyezve;
   - zöldterület, közpark övezete (Z): több ha-os, alacsony beépítettségű, parkosított, fásított terület;

- egészségügyi, szociális és turisztikai erdő (Ee): szabadonálló, alacsony beépítettségű övezet;
- közpark(Vg(Z), (Z-1), (Z-2)): parkosított, fásított terület;
- hullámtéri hétvégi házas üdülőterületi (Vg(Ühh)), hullámtéri üdülőházas üdülőterületi (Vg(Üüh)): tömbtelkes elhelyezett, lábakon álló, magastetős üdülők;
- különleges hullámtéri intézményterületi (Vg(Kih)): nagytelkes, magastetős vagy lapostetős épületek, szabadon állóan elhelyezve.

1.14.5.2 Településkarakter, helyi sajátosságok: utcakép, térarány, jellegzetes épülettípusok

Egyházi épületek

Makó vallásilag nem egységes, ugyanis reformátusok, római katolikusok, görög katolikusok, evangélikusok, izraeliták és a kisegyházakhoz tartozó hívek éltek és élnek mind a mai napig a városban. Az egyes felekezetek igen gazdag építészeti örökséget hagytak hátra az utókornak.

Makó ***katolikusok*** templomai és kápolnái régiek - a belvárosi Szent István templom (1772), Újvároson a Szent László templom (1913), Bogárzón a Szent Antal kápolna (1907), a Szent János téren a Szent János kápolna (1856), továbbá a Nagyboldogasszony tiszteletére fölszentelt püspöki rezidencia kápolnája (1826) és a Kálvária kápolna (1734). A templomok a vallási élet központjaivá váltak, és maguk köré gyűjtötték a környékbeli híveket.

A ***reformátusoknak*** kezdetben két templomuk volt: a XVIII. század végéről származó belvárosi és az 1876–1882 között épült újvárosi templom. A város növekedésével később létrejött az Aradi utcai és a honvédi imaház is.

Az ***evangélikusok*** Makó lakosságának mindig csak egy kis hányadát tették ki. Közösséggé válásuk a XIX. század elején kezdődött. Az 1903-ban fölépített templomuk a Vásárhelyi utca és a Luther utca sarkán áll. A templom tornyában helyezték el az ország első acélharangját.

Az ***Ortodox zsinagógát*** 1895-ben építették. Az épületet egy lakóházzal építették össze, amely korábban imaházul szolgált.

A ***görög katolikus templom*** 1778-ban épült késő barokk stílusban. A ***görög katolikus temetőkápolnát*** 1847-ben építették klasszicista stílusban.

Polgárházak

A XIX. század elejétől a főtéren és a városközpontban sorra épültek a kisebb-nagyobb klasszicista stílusú polgárházak. Ennek a háztípusnak Makón létezett egy nagyobb méretű, gazdagabb belső tagolású polgári, és egy egyszerűbb, arányaiban harmonikusabb paraszti változata is. Klasszicista stílusú volt - az időközben lebontott - Naschitz-ház, amely a makói kereskedőházak legszebbjei közé tartozott.

A XIX. század második felében a főtérhez közel eső utcákban a véges házak helyett "L" alakú vagy másnéven fordított házakat kezdtek építeni. Az utcafront felé megnövelt homlokzaton előbb a reneszánsz formakincs jelent meg, de előfordult a kőbábos mellvéd vagy füzérdíszes stukkó is. A stukkószerű gipszöntvények beépítése is általánossá vált, amelyeken gyakran a barokk stílus formaelemei éltek tovább.

Az eklektika a XIX. század végén vált általánossá. Előbb a polgárházak homlokzatán jelent meg, majd a módosabb parasztházakra is átterjedt. Olykor copf stílusú füzér, neobarokkos nyugtalan vonalú

tűzfal és a szecesszió növényi ornamentikája is megjelenik, de ezek nem terjednek el. Legszebb eklektikus emlékünk a József Attila utca 2-4. számú ház, ahol a fal tükrét igen dekoratív motívumok díszítik.

A Teleki László utca legtöbb épülete hordoz magán valamilyen szecessziós motívumot.

Az adott stílus jellegzetes hordozói a nyílászárók. A korai eklektika Makón is kedvelte a reneszánsz kor timpanonnal, lizénával és díszes oszlopfővel ellátott ablaktípusát. Ennek ünnepélyességét oldotta fel a szecesszió, amely az épületet ember és természet közelbe hozta.

A "fordított" gazdaházakra nagyméretű kapuk kerültek, hiszen ezeken lovaskocsikkal közlekedtek. Ha a kapu a főépület részét képezte, szárazbejárati kapunak nevezték, ha az épület mellé került - megtartva rangos küllemét- fedett gerendás nagykapu volt a neve. A polgárházak kapui eltérő szélességűek voltak: előfordult egyszárnyas, kétszárnyas,sőt hármas tagolású is.

Maradandó értékű romantikus stílusú lakóház az úri utca 28. alatti épület, amely jó arányú szimmetrikus elrendezésével, a középrizalit bástyáival, ívsoros párkányával és szoborfülkéivel hívja fel magára a figyelmet. romantika: Úri u. 28. alatti Bán Zsigmond- ház

Az 1898-ban épült eklektikus stílusú **Espersit-ház** (Kazinczy u. 6.) jelenleg a makói József Attila Múzeum irodalmi kiállítóhelye. Nevét Espersit Jánosról, a Nagyszentmiklóson született ügyvédről, politikusról, lapszerkesztőről kapta, aki az irodalmi élet és művészetek mecénása volt. Az épület a polgárosodás szellemében épült. Utcai frontja hatablakos, az oszlopfővel ékesített függőleges lizénák három szakaszra osztják. Az ablakkeretek egyszerűek, ellentétben a hangsúlyos és gazdagon díszített szemöldöktagozatokkal. A gerendás nagykaput timpanon koronázza. A főépület L alakú, egytraktusos; hozzá az udvar felől téglapilléres, beüvegezett folyosó csatlakozik. Az utcafrontra három szoba épült; ezek ügyvédi irodaként, úri szobaként és ebédlőként funkcionáltak Espersit ideje alatt. Az udvar felőli részre került a hálószoba, a konyha és a kamra. A középső épület repülőeresszel, a szoba–konyha–kamrás alsó házrész nyitott eresszel ellátott volt.

Szecessziós stílusban épület a József Attila u. 2. sz. alatti Tőkey-ház, valamint Kövecs Antal építővállalkozó lakóháza (Vásárhelyi u. 7.), amely a kettőzött ablakok barokkos gazdagságú díszítése főleg a rizalitot emeli ki, és a sarokrizalit esetében a manzárdos toronyrész is hangsúlyossá tesz.

Népi építészet

A klasszicizmus a népi építészetben annyira elterjedt, hogy a városképet is döntően meghatározta. Előbb a három ablakos kisnemesi változat alakult ki, amely később a nagygazdáknál is megjelent. Ebben az időszakban épültek fel a Kálvária utcai negyven-ötven méter hosszúságú házai.

A XIX. század közepére a kisbirtokos parasztok körében a népi klasszicista homlokzatok egyszerűbb, arányaiban harmonikusabb változata terjedt el. A fehérre meszelt homlokzatot klasszicista párkány és általában három lizéna tagolta.

A XIX. század végén – XX. század elején, a népi romantika időszakában egyre gyakoribbá vált, hogy a kiskapu fölé magas attikafalat húztak fel. Ez a homlokzatképzés idővel a makói népi építészet egyik jellegzetessége lett. Az attikafalak eredetileg vízszintes záródásúak voltak, de később íves kiképzésűek lettek. Gyakran felírták rá a ház építésének vagy átalakításának évét. Az attikafal két kis bástyájára - de olykor az oromzat más részére is fazekasok által készített, színes zománcú gomb került, amely korábban kizárólag téglapilléres kapuoszlopokon fordult elő.

Jellegzetes háztípus a városban a deszkaoromzatú lakóépület. Találkozhatunk napsugaras házvéggel, ahol a deszkasugarak induló centrumát egy kisméretű háromszögletű deszkával zárták le, ennek közepére pedig vagy istenszemet faragtak, vagy fehér szálló galambot festettek.

A deszkaoromzatok igen változatosak voltak. A függődeszka borításúak egyhangúságát vízszintes párkányokkal, sőt szecessziós kúszó indákkal törték meg, de előfordult a gazdag díszítésű mintadeszka is.

A klasszicista népi építészet szép példája a ***Szent István tér 10****.* számú ház. Ez az épület típus két traktusú: az utcára egy nagy és egy kis szoba ablakai néznek.

A romantikus stílusú ***gazdaház*** (Kálvária utca 30.) a katolikusok egykori főutcájában áll. Az 1815-ben épült ház mai megjelenésében egy XIX. század végi átépítés eredménye. A ház jól reprezentálja alapterületében a XIX. század eleji népi építészetet, átalakítása után tömeghatásával, gondosan falazott tornácával a XIX. század végi gazdag paraszti életmódot; értékét nagyban emeli népi szakrális jellege. Az épületet különösen maradandóvá teszi a szoborfülkés oromzat, amely alföldi viszonylatban ritka, különösen a Szűzanya alakjával.

Az ópusztaszeri Nemzeti Történeti Emlékparkban az eklektikus stílusban épült ***Diós-ház*** (Aradi u. 94). képviseli a makói népi építészetet és a hagymás életmódot.

A népi építészet emlékét idézi fel az ***Iskola u. 15.*** számú paraszthá̀z, amely tömeghatásában és megjelenésében tisztán őrzi 19. század eleji népi építészeti hagyományainkat. Az előkertes gazdaház napsugaras oromzatán, a Szentháromságot jelképező háromszögre egy szálló galamb bádogalakját, a Szentlélek galambját helyezték. Ennek a jelképnek a pestisjárványok idején bajelhárító szerepet tulajdonítottak.

Kortárs épületek

A Makovecz téren található ***Hagymatikum Gyógyfürdőt*** és magát a teret is a művész álmodta meg. A Makovecz Imre által megálmodott és megtervezett fürdő büszkén hirdeti az organikus építész tanait, melyek szerint mindegy, hogy milyen egy épület funkciója, a szakrális templom hangulatát kell megidéznie. A művész a magyar népet mindig egy tiszta nemzetként emlegette, a létesítményt pedig a római és török fürdők hangulatához hasonlóan emelte a tisztaság templomának szellemiségében, ezáltal válhatott a fizikai-szellemi megtisztulás helyszínévé.

A nyári szabadtéri zenei előadásoknak helyet adó, medencékkel övezett ***Zenepavilont*** Makovecz Imre eredetileg a gyógyfürdővel együtt álmodta meg. Végül azonban az építészről utólag elnevezett tér közművesítésével együtt került kialakításra 2012-ben. A pavilon érdekessége a fedő kupola belső részében elhelyezett, úgynevezett hangfogó madár, amelyet zsinórok segítségével a zenéhez lehet igazítani, ezáltal növelhető az akusztikus élmény az előadások során.

A ***Hagymaház*** Makovecz Imre első megvalósult makói munkája. A művelődési ház homlokzatát a környezetében már meglévő épületekéhez hasonlóan alakították ki. Tornyai a természet megújulását szimbolizálva, növényszerű üveg elemekkel törnek az ég felé. A klasszikus épületbelső aulájában fákat formázó vasbeton pillérek tartják a tetőszerkezetet. A 390 ülőhellyel ellátott előadó színpadát antropomorf, emberi bordarendszert ábrázoló faszerkezet fedi.

Csernyus Lőrinc tervező munkája és felügyelete mellett valósult meg a mai makói gyógyfürdő első épülete 2006-ban. Makovecz Imre tanítványa két részre bontotta az épület megalkotásának folyamatát. A könnyű fa tetőszerkezetű ***tanuszodát*** U alakú, polgári léptékű házak veszik körül a

Szent István tér felől, ezek ihlették fehér, letisztult homlokzatát. Az elképzelés másik része alapján pedig a szerves építészetre jellemzően az udvar felőli hátsórész a természet-közeliséget hirdeti.

Makovecz Imre 2010-ben megvalósult munkája a város központi ***buszpályaudvara***. A megkövesedett ligetet szimbolizáló épületet a helyben kiöntött oszlopokból kialakított nehéz fatörzsek ölelik körbe, feljebb a könnyedebb ágakból alakul ki a lombkoronát formáló tetőszerkezet.

A pályaudvart elhagyva jobb oldalon láthatjuk az ugyancsak Makovecz Imre által tervezett ***Erdei János Sportcsarnokot***, amely a szomszédos gimnázium átépítésével egy időben épült 2000-ben.

A ***Kálvin Téri Református Általános Iskola*** épületbővítése Csernyus Lőrinc nevéhez kötődik. 2011-ben készült el az építész által megvalósult térkialakítás, amely bejárata közvetlenül a Hold utca felől nyílik.

Búza utcai bölcsőde építése 2011-ben fejeződött be. Kívülről a földből kinövő kupolák üveg tetődíszükkel hivatottak az eget a földdel összekötni. A bölcsőde középület kategóriában nyerte el a „2011 legszebb homlokzata” díjat.

A már meglévő, hajdani háromszintes kollégium épület belső-rész készítésére kapott megbízást a Makona tervezőiroda. A tervezési munkálatokra Gerencsér Judit építészt kérték fel, így a 2011-ben elkészült ***Közhivatalok Háza*** kívülről klasszicista jelleget kapott.

1.14.6 Az épített környezet értékei

1.14.6.1 Településszerkezet történeti kialakulása, történeti településmag

Makó településszerkezetének alapjai már a XVIII. században kialakultak: a korabeli térképeken az utcaszerkezet, a háromszögletű terek a mai struktúra jellemzőit már mutatta. A település körül, a nyugati és a féli oldalon is számottevő szőlőterületek vették körbe a várost, s a Maros árterének kiterjedése, a folyó szabályozatlansága is kirajzolódott.

A betelepítéseket követően a XIX. sz. elejétől kezdve mérnöki közreműködéssel szabályos telkek és utcahálózatok alakultak ki az egyes gazdasági és társadalmi változásokhoz kapcsolódóan. A város sugaras irányban egyre intenzívebben bővült, szinte minden irányban, a város különböző szegleteiben.

Makó településszerkezetét alapvetően két tényező határozta meg: a Maros és a piac.

A vasút megjelenéséig, Erdély és Szeged felé is a ***Maros*** volt a leggyakrabban használt kereskedelmi és közlekedési útvonal volt, ugyanakkor a városra a legnagyobb veszélyt is a Maros jelentette. 1753-ban ezt jegyezték fel:” A folyó lépésről-lépésre régi medréből kilépett és a város felé vette útját.” Az akkori Giba féle térkép jelzi, hogy elsősorban a református városrészt érintette a pusztulás. Ezért is nyúlt meg keleti irányban a településnek ez a része. A folyó részleges szabályozásával kapcsolatos a Steinlein féle térkép is. A Maroson kívül a Nagyérnek is jelentős szerepe volt a településszerkezet alakulásában.

A Maros szabályozása Makó részére létkérdés volt. A legkritikusabb rész Baranyásnál volt, ahol a meder a felére, az ártér harmadára szűkült. Az 1821-es árvíz több mint 800 házat tett tönkre, a szőlőskertek jó része elpusztult. Már 1814-15-ben Vertics József, Őry Fábián Dániel készítettek szabályozási tervet, azonban a környék földesurainak, elsősorban a zombori Rónay család, és a deszki

Gerliczy báró heves ellenállása miatt, tényleges szabályozására, jó 40 évvel később, 1864-ben került sor. Ekkor már kotrógépekkel mélyítették a kőkemény agyagfenekű vezérárkot és az ómedert betömve végre sikerült a Maros vizét a mai mederbe terelni. A várost északról többször fenyegette és öntötte el a Tisza, Óföldeák felől érkező árhulláma is, amely ellen pedig 1856-ban kereszttöltést kellett megépíteni. A Maros legutóbbi, a lakosság kitelepítésével is járó árvízi fenyegetése 1970-ben történt, szerencsére a város ekkor a veszedelmet mégis csak megúszta.

A ***piac*** funkciója és helye adott Makónak igazi jelentőséget. „*Makó eredeti két piacterét a Maros hullámsírba temette. Ezekhez vezetett az Apátfalvi útnak nevezett mai Batthyány utca. Időközben növekedett a város, az aradi-apátfalvi út nyomvonala áttevődött a mai Megyeház utcára. Az új nagy forgalmú piactér a mai főtéren három országút: a szegedi, aradi és vásárhelyi utak találkozásában jött létre. A piactér a Korona előtti háromszögletű térre korlátozódott, az áruforgalom növekedésével azonban újabb háromszöggel bővült, sőt a megyeháza megépülésével, a harmadikkal egészült ki. Így vált a háromszög Makó településszerkezetének jellegzetes elemévé*.” A főtéren csak kirakodó vásárokat tartottak, az állatvásárok tartására nem volt elegendő hely.

Később a piac a főtérről fokozatosan kiszorult, előbb a betorkoló utcákba, majd hosszú ideig a széles Kossuth utcára. Később, a Deák Ferenc utcára, majd az 1980-as években az Úri utca - Deák Ferenc utca közötti tömbbelsőbe került, végleg elveszítve ezzel hajdani rangját és várost formáló szerepét.

Makón a főtér és a belső városmag átépülésének kivételével az eredeti telekosztás és utcarend a mai napig fennmaradt.

Makó a ***háromszögletű terek*** városa. A törzsökös városrészek utcahálózata mérnöki beavatkozás nélkül, spontán alakult ki, az egész településen keletkeztek kisebb háromszögletű terek.

Az újjátelepülést követő évszázadokban a város szerkezetében sajátos öves rendszer alakult ki. Magvát a ***Főtér és közvetlen környéke*** képezi, mint a település elsőrendű területi csoportja. A Főtér a Szeged, Arad és Vásárhely felől jövő utak találkozásánál jött létre. Eredetileg csak a mai Korona előtti kisebb háromszögletű térből állt, akkor ugyanis elég volt még akkora piactér. Ahogy nőtt a forgalma, újabb háromszögletű térrel bővült. A megyeháza megépülésével kialakult a harmadik háromszögletű tér is. Ez utóbbira a piacnak már nem illett kiterjednie, nagy volt ugyanis a megyei szellemiség respektusa. A Főtér tehát három egybenyíló háromszögletű térből áll, ezt a történeti hagyományt a legújabb városrendezési tervek is tiszteletben tartották.

A Főteret veszi körül, a reformkorig kiépült, ún. ***parasztközségek*** egységes öve, mint a város másodrendű területi csoportja. Ide tartozik a református Szentlőrinc, a katolikus Buják, majd a Mária Terézia idejében letelepített ruténok és zsidók városrészei az Orosz és a Zsidó fertály. A két törzsökös városrész népességéből a reformátusság az Aradi, a katolikusság a Kálvária utca irányában terjeszkedett. A 19. század elején keletkezett Újváros, előbb a Csillag utcától a Gyóni Géza utcáig, majd 1819-ben tovább épült a Váradi utcáig, majd 1832-ben a Szegfű utcáig. Ebben az időszakban létesült Cigánybécs, valamint a Kossuth és a Vásárhelyi közötti ún. Középváros is.

A 19. sz. második felében és a 20. század elején születtek a harmadosztályú területi csoportnak számító ***zsellér városrészek***. 1861-ben osztották ki a Honvéd városrészt, majd a Kelemenhíd városrész telkeit a Cuczor, a Tompa utca, valamint az Ószegedi út által határolt területen. A Vágóhíd városrész az akkori vágóhíd (ma sajtgyár), a Hársfa, Gyöngytyúk és a Vágóhíd utcák környékén alakult ki. A Cédulaház városrész északi szélén, a Mező, Szegfű u, ill. a Justh Gyula és Honvéd u. közötti területen.

A 20. század elején jöttek létre a Kenyérvárói ***munkásházak*** az Almásy, Magyar, Feltámadás és Szentháromság utcák által határolt területen, valamint a Sóványi munkásházak a római katolikus és az újvárosi református temető közötti területen. Ezt követően 21 munkásház épült a Szegfű utcában, a régi vásártér helyén.

A II. világháborút követően a város tovább növekszik. Ekkor jön létre a kórház mögötti területen a Bánom és Sovány városrész. Szórvány beépítés indul Gerizdesen, az Ószegedi út mentén, Lesiben és Ingóban. A hatvanas évek elejétől új ***lakótelep*** épül Gerizdesen, majd új utcákat – Maros, Balaton u – nyitnak Szentlőrincen. Akkor nyílik a rendőrség mögötti területen, az érpart mentén a Hajnóczy utca. Ekkor létesül a Rákosi út menti ipartelep, és fokozatosan beépül a Vásártér is. A 70-es nagyárvíz után épül ki Kenderföld, a Magyar, Üstökös, Alkotmány és Esze Tamás utcák folytatásában, ekkor kezd beépülni a kórház mögötti Juhász Gyula tér. Tovább bővül Gerizdes, majd új utcasorok jönnek létre Verebesben. A Maros –parton üdülőtelep létesül. Az iparosított szerkezetek térhódításával, új városrendezési tervek szerint nagy ütemben elindul a főtér és környékének - napjainkig tartó – átépítése.

1.14.6.2 Régészeti terület, védett régészeti terület, régészeti érdekű terület

A kulturális örökség régészeti javai egyszeri és megismételhetetlen elemeket jelentenek, melyek általános védelem alatt állnak a jelen kor és a jövő számára. Csak az a régészeti lelőhely védhető meg az utókor számára, amelyet ismerünk. Ennek értelmében a települések bel-, és külterületén található régészeti emlékek felmérése és folyamatos kontrollálása rendkívül fontos feladatot jelent.

Makó környékének régészeti lelőhelyeiről, leleteiről már a múlt század óta vannak ismereteink.

Az adattári gyűjtésen, terepbejáráson és egyéb feltáró munkán alapuló értékvizsgálatok alapján elmondható, hogy Makó község kül-, és belterületén jelenleg 233 nyilvántartott lelőhely található, melyek általános védelem alatt állnak. Nem ismertek kiemelten vagy egyedileg védett vagy éppen épített emlékekből álló fokozottan védett lelőhelyek. Kiemelkedően fontos státusza van a település határából ismert halmoknak, azok egy jelentős része természetvédelem alatt áll. Többet közülük az intenzív földművelés jelenleg is folyamatosan erodál.

A nyilvántartott lelőhelyek jelentős része a felszíni lelet-előfordulás alapján azonosított településnyomhoz tartozik. A települések magas számához képest, mindösszesen néhány tucat temetkezési hely ismert a település közigazgatási határából. Az előforduló lakóhelyek és a vélhető lakosságszám alapján ezek száma jóval nagyobb lehet. Ezek váratlan előkerülésével kell számolni bármilyen földmunkával járó változtatás esetében.

A régészeti értékek védelme érdekében a lelőhelykataszterben feltüntetett régészeti lelőhelyeket a hosszútávú fejlesztési tervek kialakítása és kivitelezése alkalmával lehetőleg el kell kerülni.

1-59. ábra: A közhiteles nyilvántartásban szereplő régészeti lelőhelyek Makó környékén

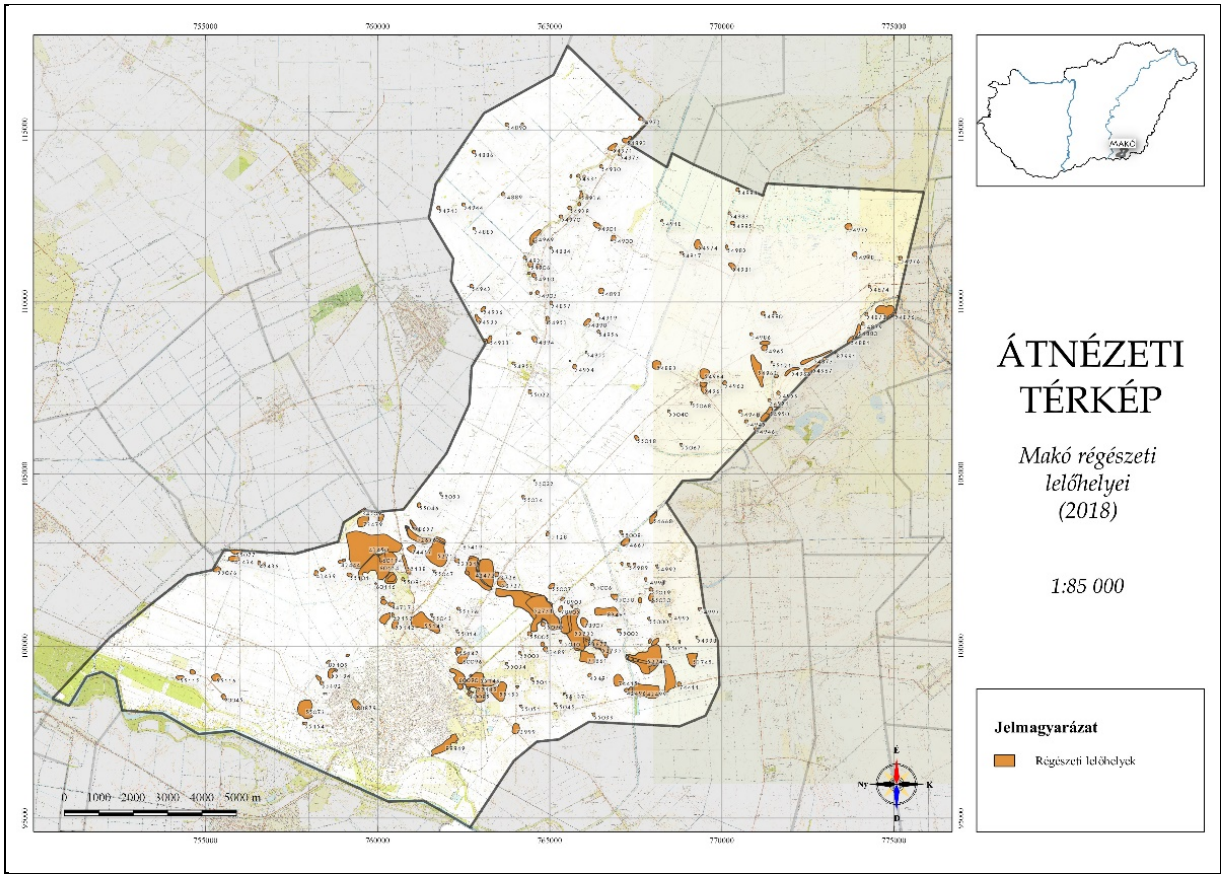

1.14.6.3 Védett épített környezet, a helyi, egyedi arculatot biztosító építészeti jellemzők

A helyi területi védelem alatt álló városépítészeti terekben a helyi védelem és országos műemléki védelmen túlmenően a közterületek megfelelő alakításával gondoskodni kell arról, hogy a teret meghatározó építészeti értékek térbeli hatását a térben tartózkodók élményként érzékelhessék.
Helyi területi védelem alatt álló városépítészeti térben az eredeti térhatást rontó későbbi beavatkozások következményeit megfelelő építészeti eszközökkel mérsékelni kell.

A helyi területi védelem alá tartozó településszerkezet, és utcahálózat a történeti Szent István tér és környezete, mely a Szent János tér - Martinovics u. - Nagyér - Kölcsey u. és Szegedi u. által bezárt területet jelenti. A helyi területi védelem alá tartozó településszerkezeten és utca-tér hálózaton belül meg kell őrizni a hagyományosan kialakult beépítési szélességet; beépítési légtér-arányt; jellemző

beépítési módot; keresztmetszeti elrendezést (fasorral együtt), épületszélességet, zártsorú beépítés esetén a telekszélességet; bejáratok helyét (egy telekről csak egy gépjármű bejárat nyílhat). A hagyományosan kialakult beépítési szélességet csak abban a kivételes esetben szabad megnövelni, ha az ennek következtében szükséges bontások végrehajthatók és viszonylag rövid időn belül egységes, az eredetihez hasonló jellegű beépítés alakulhat ki.

A beépítési magasság csak az adott területi egység, a helyi építési szabályzatban meghatározott hagyományos beépítési karakterére még jellemző legnagyobb beépítési magasságig növelhető.

Makón, a közintézményeknek helyet adó épületek a három egybenyíló háromszögletű térből álló Főtéren és közvetlen környékén helyezkednek el. A belvárosi mag arculatát meghatározó középületek döntő többsége a XIX. sz. második felében - XX. sz. első éveiben jött létre, a korszak divatos stílusirányzatainak (eklektika és romantika) jegyében. Az épületek országos-és helyi védelem alatt állnak. Bemutatásukat, a vonatkozó fejezetek tartalmazzák. A tágabb értelemben vett központ mezővárosi karakterét a fent említett korszak folyamán emelt rangos polgárházak adják, míg távolabb, az egykori zsellér városrészek falusias jellegű utcái húzódnak.

Az alábbiakban, Makó arculatát meghatározó építészeti stílusirányzatok jellegzetes példáit mutatjuk be:

A ***barokk*** korból, a két országos védelem alatt álló templomon kívül egyéb épület nem maradt fenn.

A ***klasszicizmus*** korában (XIX. sz. első fele) létrejött épületek nagy része, hasonlóképpen, országos védelmet élvez; két lakóépület pedig helyi védelem alatt áll:

- *Lakóépület* – Szent István tér 10. (hrsz.: 98/3) – paraszthház, klasszicista: Utcafronton, oldalhatáron álló beépítésben egytraktusos, nyeregtetős-oromfalas paraszthház. Jellemzők: pilaszterekkel és markáns párkánnyal tagolt utcai homlokzat, falazott pillérekkel képzett tornác. Állapot: pusztuló
- *Lakóépület* – Szép u. 6-8 (hrsz.: 632/1, 634/1) – kisnemesi lakóház (v. Nyéky-Kristóffy kúria), klasszicista, 1835: Utcafronton álló, földszintes, kontyolt nyeregtetős épület. Jellemzők: A lakóház utcai homlokzatának fele jelentősen átalakítva. Az eredeti formát őrző homlokzatszakaszon iker-pilaszterek által határolt oldalrizalit, kapuépítmény gyalogkapuval, szilárd középrésszel képzett, keretezett nyílászárók. Állapot: jó, felújított.

A XIX. sz. utolsó harmadában, Makó középületei a ***historizáló romantika*** jegyében jönnek létre. A stílus elemeit az építkező lakosság is átveszi: vízszintes záródású oromfalak, kiskapuk felé emelt magas attikafalak képében.

Ortodox zsinagóga – Forhand Rabbi tér 3 (hrsz.: 7644) – zsidó szakrális épület, romantikus - historizáló, 1895: Utcafronton álló, egyhajós épület, Magyarország második legnagyobb ortodox zsinagógája. Jellemzők: lépcsőzetes szerkesztésű homlokzat, poligonális falpillérek által tagolt centrális tömeg, hangsúlyos, négyzetes fogazatos attika, ívsoros párkány. Az épület udvarában emlékpark található, mártírok emléktábláival. Állapot: jó, felújítva 2002-ben.

Lakóépület – Szent János tér 24 (hrsz.: 50) – lakóépület, romantikus - historizáló, 1800-as évek vége
Oldalhatáron álló oromfalas-nyeregtetős lakóház. Jellemzők: vízszintes lezárású oromfal szerves részét képező kapuépítmény, markáns párkánnyal osztott homlokzat, a párkány felett falpillérek, lizénás homlokzattagolás, hangsúlyos keretezésű nyílászárók. Állapot: jó, felújított.

A legtöbb fennmaradt középület és lakóház az ***eklektika*** jegyében született.

Lakóépület a földszinten üzletekkel – Széchenyi tér 8 (hrsz.: 2) – bérpalota, eklektikus (neobarokk), 1927
Városközpontban álló „U” alaprajzú, kétemeletes, kontyolt nyeregtetős épület manzárdtetős középrizalitokkal. Jellemzők: az emeleti szinteken markáns oszlopos-és pilaszteres tagolás, kővázákkal díszített attika, stukkódíszekkel gazdagított emeleti nyílászáró-keretezések, míves műkő-és kovácsoltvas erkélykorlátok. Az épület tér felöli sarka ívesen képzett, összetett formájú torony-sisakkal és oromzattal hangsúlyozott. Állapot: felújítandó

Járásbíróság – Megyeház u. 2 (hrsz.: 7408/1) – középület, eklektikus, 1896: Csatlakozó beépítésben egyemeletes, nyeregtetős épület önálló, íves vonalú manzárdtetővel hangsúlyozott középrizalittal. Jellemzők: kváderezett földszinti homlokzatfelület, középrizalitnál díszes attika és pilaszteres homlokzattagolás. Állapot: felújítása folyamatban van

Lakóépület – Kazinczy u. 6 (hrsz.:7503) – polgári lakóház (v. Espersit-ház), eklektikus, 1898: Oldalhatáron álló, földszintes-nyeregtetős „hajlított” épület, a helyi polgári lakóház-építészet jellegzetes példája. Jellemzők: pilaszteres homlokzattagolás, volutás konzolokkal képzett ereszpárkány, míves padlásszellőző-nyílások és nyílászáró-keretezések. Az épület udvari homlokzata előtt épített oszlopos tornác húzódik. Állapot: jó, felújított.

Makón, a ***szecesszió*** főként a polgárság köriben terjedt el.

Üzletház – József Attila u. 2-4 (hrsz.: 7-8) – kereskedelmi és szolgáltató épület, szecessziós, XX. sz. eleje: Zártsorú beépítésben földszintes, nyeregtetős saroképület. Jellemzők: kovácsoltvas lunetta - rácsokkal díszített portálok, markáns ereszpárkány, színezett inda-motívumos homlokzati vakolat architektúra. Állapot: jó, felújított.

Végül, de nem utolsó sorban említésre méltóak a **deszkaoromzatos paraszthá**zak. Nagy részük napsugaras motívummal képzett, de gyakori a függőleges deszkázás is.

Lakóépület – Iskola u. 15 (hrsz.: 175) – paraszthá**z**, népi emlék, századforduló: Előkertes, oldalhatáron álló beépítésben nyeregtetős lakóépület. Jellemzők: napsugaras deszkaoromzat, épített oszlopos, tömör mellvédes tornác. Állapot: jó, felújított.

A város nagy figyelmet fordít épített értékeire. Folyamatos karbantartással, felújítással, helyreállítással gondoskodik örökségi értékeinek megőrzéséről és élvezhetőségéről.

1.14.6.4 Világörökségi és világörökségi várományos terület

Makón világörökségi védelem alatt álló-, ill. várományos terület nem található.

1.14.6.5 Műemlék, műemlékegyüttes

A Miniszterelnökség Örökségvédelmi Hatósági Főosztály Örökségvédelmi Nyilvántartási Osztályának adatszolgáltatása szerint Makó város területén nyilvántartott műemlékek és műemléki környezetek a következők.

1-27. táblázat: Makó város területén nyilvántartott műemlékek és műemléki környezetek

Műemlék neve	Helyszíne	HRSZ	Építés ideje	Jellemzői	MTSZ
Kálvária kápolna	Kálvária u. 80.	1320	1734	Barokk kápolna, kálváriaszobrokkal és körben stációfülkékkel. Jankovich Pál prépost építtette, 1797-ben épült a szentély alatti kripta. A főhomlokzat tornya szélességében középrizalitos, az épület két szárnya szegmentíves szoborfülkével van tagolva.	2731
volt **Juhász- (Bán-) polgárház**	Úri u. 28	7534	1860 körül	romantikus, hasonló polgárház nincs a városban, egyedül a régi városházával rokonítható. A földszintes házon félköríves nyílászárók, ívsoros párkány található.	2733
volt püspöki **Számtartói lak, ma Kisipari Szövetkezetek Háza**	József A. u 3.	703	1835 körül	Giba Antal tervei alapján épült klasszicista, földszintes, alápincézett, kéttraktusos, kúriaszerű épület a megyeháza architektúrájával. 1926-ban a homlokzati tagolás meghagyásával az ablakokat szélesebbre cserélték	2734
volt **Református nagyiskola** (ma általános iskola)	Kálvin tér 7.	5301/3	1812-1820	A város első emeletes iskolája volt, ami önmagában is kifejezi, hogy a helyi reformátusság az iskoláztatást mennyire fontosnak tartotta. Az épület zömök megjelenésű, kéttraktusos, oldalfolyosóval ellátott. Utcai homlokzata puritán, udvarait földszinten árkádsor tagolja, a lépcsőház nem illeszkedik az architektúrába, felette eredetileg torony állt (1945-	2735

Műemlék neve	Helyszíne	HRSZ	Építés ideje	Jellemzői	MTSZ
				ig).	
Református ótemplom	Kálvin tér	5362	1774 (torony 1787-88)	Makó egyik legszebb barokk stílusú műemléke. Tornya 47 méter magas. Eredetileg egyszerű, téglalap alaprajzú, famennyezetes, nyeregtetős templom volt, külön fatoronnyal. 1790-1927 között sarokbástyákkal erősített téglakerítés vette körül	2736
Régi városháza	Széchenyi tér 6.	1	1859	Makó egyik legszebb romantikus épülete, Koczka Ferdinánd tervei alapján épült, íves ablaka és a díszes erkélye teszi egyedivé. Az erkély kovácsoltvas díszeit és korlátját a Ganz vasöntöde készítette. Az épület városházaként funkcionált, amíg Makó Csanád vármegye székhelye volt, annak feldarabolásakor járási tanácsháza lett. 1979-től az úttörőháznak adott otthont, és ettől kezdve fokozatosan kaptak benne helyet a civil szervezetek, hivatalok, művészeti csoportok is.	2737
Korona szálló	Széchenyi tér 10.	7614	1855	A város legszebb eklektikus épülete. Helyén már a XVIII. században is Nagykocsma állt a vendégek kiszolgálására. A Szálló négy különböző szakaszban, 1855 és 1967 között épült, architektúrája ennek ellenére egységes. A szocializmus évtizedei alatt Béke Szállóként működött. 1963 és 1967 között állami pénzből felújították, több melléképületét elbontották, új vendéglátórészleget építettek. A szálloda 1992-ben zárta be	2738

Műemlék neve	Helyszíne	HRSZ	Építés ideje	Jellemzői	MTSZ
				végleg kapuit.	
Városháza, volt Csanád **Megyeháza**	Szegedi utca 22.	7509	1780	A makói városháza a város egyik legimpozánsabb klasszicista épülete, s legértékesebb világi építészeti emléke. A középső része előtt hat zömök pilléren nyugvó nyílt oszlopcsarnok található, az oszlopokra erős tagolású főpárkányzat támaszkodik, amelyet 1906-tól nagyméretű timpanon koronáz. A városi címert színes-mázas terrakotta stílusban 2000. május 7-én, a városnapon helyezték el a timpanonon.	2739
volt csanádi **Püspöki kápolna**	Csanád vezér tér 12.	708	1826	Dór oszlopos tornyos-timpanonos homlokzatával a helyi klasszicizmus értékei közé tartozik, feltehetően Giba Antal tervei alapján épült	2741
volt csanádi **Püspöki nyaraló**	Csanád vezér tér 12a.	709/2, 709/1	1826	Kőszeghy László püspök építtette nyári lakás céljára, tervezője nem feltételezhetően Giba Antal lehetett. Az épület teljes hossza 54 m, ebből 45 m jut a rezidenciára. Ennek nyugati felén eredetileg szárazbejárásos nagykapu volt, amelyet átalakításkor befalaztak. A rezidencia egyszerű, szerény megjelenése elüt a kápolna hangsúlyos és figyelemfelkeltő jellegétől.	2741
Szent István plébániatemplom	Szent István tér	556	1765-72	Buják városrész barokk temploma a török hódoltság ideje alatt elpusztult helyére épült Engl Antal püspök megbízásából Homlokzata vízszintes és függőleges elemekkel tagolt. Az ajtaja fölött Engl Antal címere	2742

Műemlék neve	Helyszíne	HRSZ	Építés ideje	Jellemzői	MTSZ
				található. Két mellékoltár és szószék rokokó, a szobrosfedelű keresztelőmedence copf, a főoltár klasszicista (1853), a Madonna-kegykép barokk.	
Kőkép, Immaculata-szobor oszloptalapzaton	Szent István tér	556	1760 körül	Barokk kőkép, mely eredetileg a templom előtti téren állt, a korábbi templom előtt	2743
Szt. Anna római katolikus temetőkápolna	Kálvária u.38-40	1412/36	1829	Az épület klasszicista stílusa a homorú íves oromfal és a jelenlegi, bádoggal födött hagymasisak barokk elemeivel keveredik. A kápolna kriptájába az építtető feleségén kívül több makói plébánost is eltemettek.	2744
Görög katolikus temetőkápolna	Hosszú u. 1.	7047	1847	Klasszicista, négyzetes alaprajzú templom félköríves apszissal. Puritán, csak a falazott főpárkány tagolja a homlokzatot.	2745
Görög katolikus templom	Templom köz (Toldi u. sarok)	7202	1778	Késő barokk templom, 1878-ban kórus, toronyfeljáró és sekrestye épült hozzá. Értékei: rokokó ikonosztáz, copf padok, klasszicista szószék. A falfestményeket 1928-ban Torma Imre készítette. Az eredeti zsindelyfedést cserép, ill. a toronysisakon bádog váltotta fel. A torony a templomtest elé épült, a koronázópárkány ezen is körbefut.	2746

1.14.6.6 Műemlékvédelem sajátos tárgyai: a történeti kert, temető és temetkezési emlékhely

Makó város területén nincs nyilvántartott történeti kert.

A Szt. Anna temetőkápolna és a görög katolikus temetőkápolna műemlék, így mindkét temető telke szerepel a műemlékek között.

1.14.6.7 Műemléki terület: történeti táj, műemléki jelentőségű terület, műemléki környezet

Műemléki környezet a rendelkezésre álló örökségvédelmi adatszolgáltatás alapján a nyilvántartásban szereplő adatokkal és a településrendezési eszközön feltüntetésre kerül.

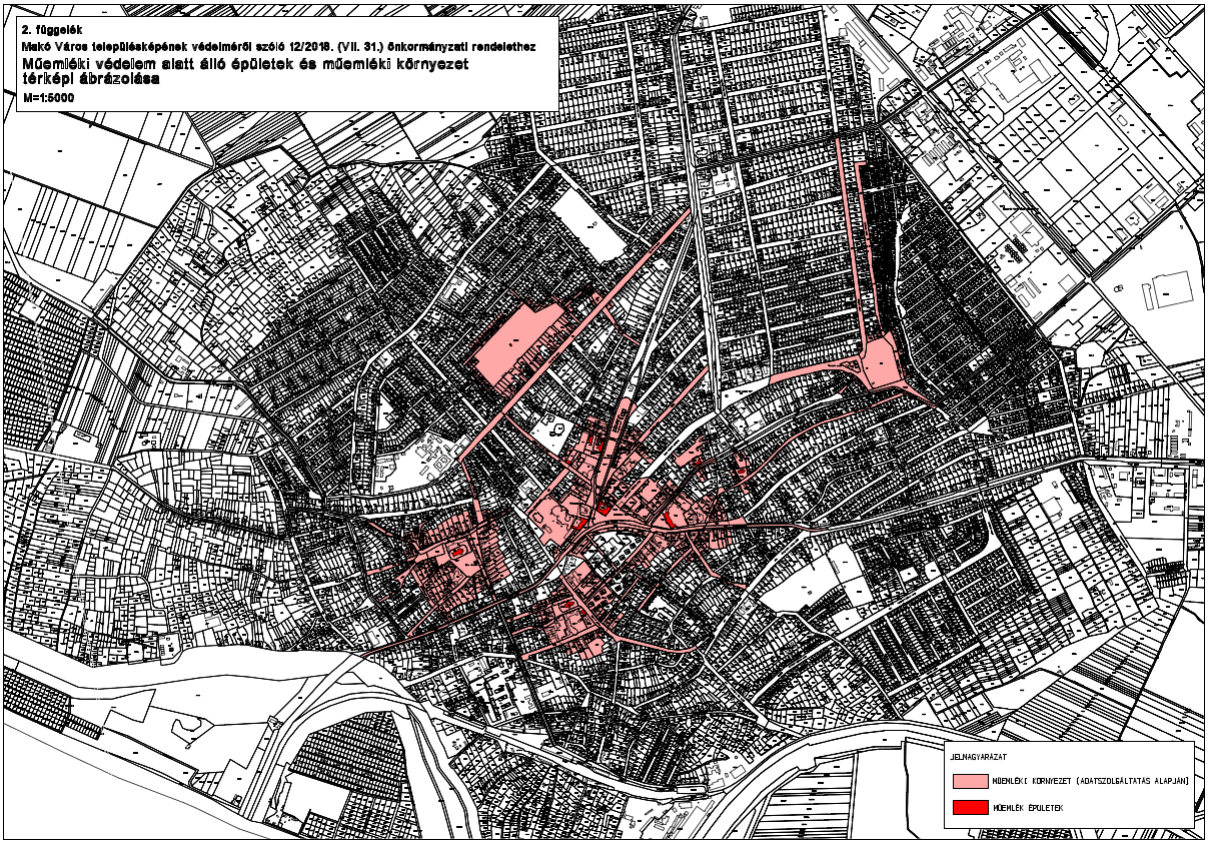

Forrás: Makó város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII.31.) önkormányzati rendeletének 2. függeléke, saját szerkesztés

1.14.6.8 Nemzeti emlékhely

Nemzeti emlékhely Makón nem található.

1.14.6.9 Helyi védelem

Makó Város Önkormányzat Képviselő-testületének 12/2018. (VII.31.) - 2018. VIII. 1-től hatályos - önkormányzati rendelete biztosítja Makó város településképének védelmét. A rendelet hatálya Makó város közigazgatási területén az építészeti örökség mindazon elemére kiterjed, amely külön jogszabály alapján nem áll védelem alatt, és amelyet az önkormányzat építészeti, várostörténeti szempontból épített környezetének értékeként védetté nyilvánít. A helyi védelem célja Makó város egyedi építészeti arculatának, sajátos megjelenésének, jellegzetességeinek, építészeti, településképi, településszerkezeti értékeinek megőrzése.

Helyi területi védelem alatt áll a város olyan összefüggő része, ahol az épített és természetes környezet, valamint a jellegzetes településszerkezet történelmi folyamatosságot képez, melynek részét jelentik a védendő építmények, utcák, terek, udvarok, átjárók, parkok, intézménykertek, temetők.

A helyi területi védelem a település hagyományos telekszerkezetének, beépítési módjának, a településkép jellegzetes elemeinek védelmére terjed ki, különösen:

a) a településszerkezetet meghatározó közterületekre, utcahálózatra, azok burkolataira;
b) telekszerkezetekre, ingatlanokra;
c) az utcavonal-vezetésre, utcaképre vagy utcakép részletére
d) a területen található zöldfelületi elemekre;
e) a településképet meghatározó épületekre, építményrészekre, a hagyományos színvilág együttesre.

A helyi területi védelem lehatárolása:

a) Makó településszerkezet-védelmi övezete,
b) Makó utcaképi védelem alatt álló területei.

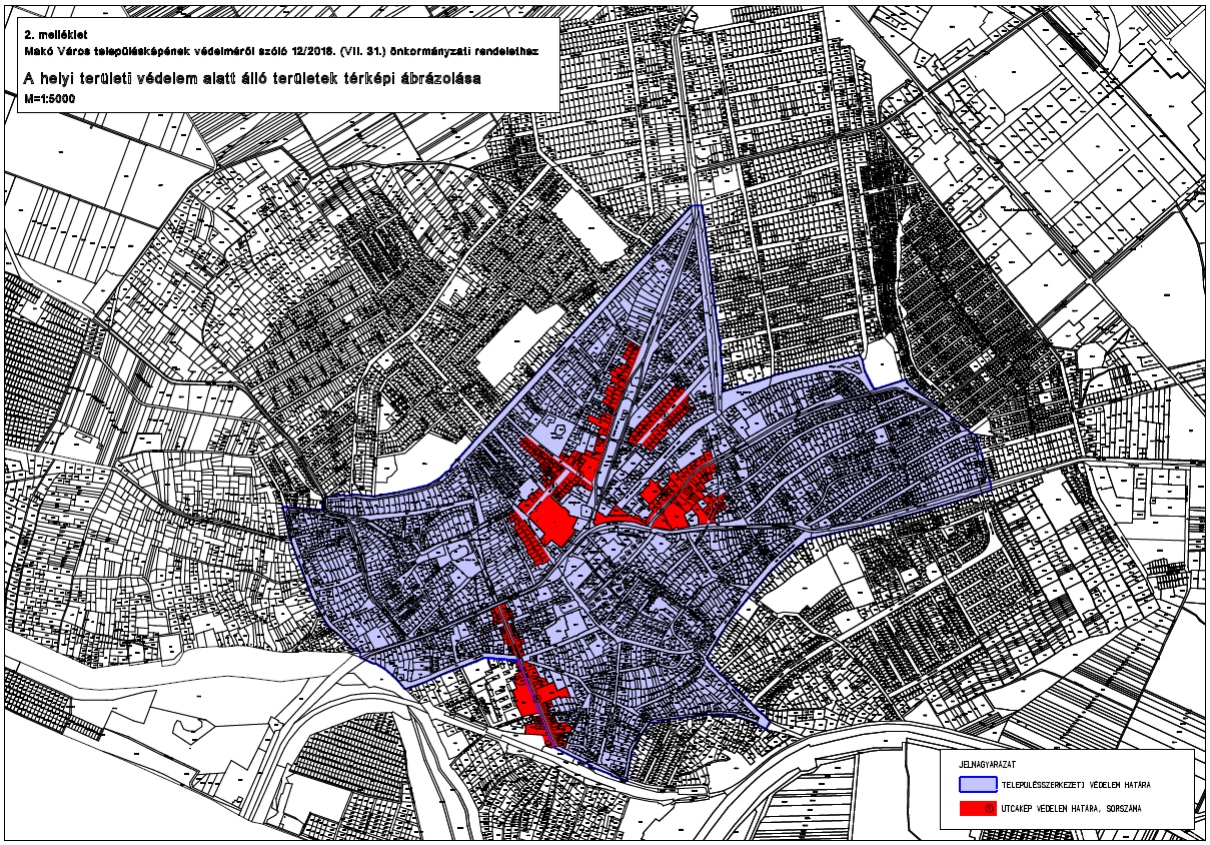

Forrás: Makó város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII.31.) önkormányzati rendeletének 2. melléklete, saját szerkesztés

Makó utcaképi védelem alatt álló területei

- Lonovics sgt. (Állomás tér – Szegedi út között) mindkét oldal

- Úri utca (Széchenyi tér – Erdélyi püspök utca között) mindkét oldal

Oldalhatáron álló-és zártsorú beépítésben földszintes, nyeregtetős polgári házak vonulata. A jellemző építési modor az eklektika: lizénás és kváderezett homlokzattagolásokkal, „T” osztású ablakokkal, hangsúlyos nyílászáró-keretezésekkel/timpanonos szemöldökpárkányokkal. Az utca sorába, szecessziós ízű házak is illeszkednek: az előbbiekkel azonos tömegképzéssel, a stílusnak megfelelő, lágyan ívelt homlokzati vakolatarchitektúrával. A szárazkapuk/kapuépítmények jellemzően egyenes záródásúak.

- Eötvös utca (Hollósy Kornélia utca– Bolygó utca között) páros oldal

Az Úri utcával azonos jellegű utca, azonos módon eklektikus dominanciával. A polgárházak homlokzati díszítése neobarokk, vagy neoreneszánsz, de a szecessziós modor néhány szép példája is megtalálható. A szárazkapuk, szegmensíves-, vagy kosáríves nyílásokba építettek és meglehetősen egyszerű asztalos-szerkezetek. Kivételt képez a 41. sz. alatt húzódó téglaburkolatos ház finom díszítésű kapuja.

- Szent János tér páros oldal

Az utca elején, oldalhatáron álló nyeregtetős házak sorakoznak a romantika szellemében alakított vízszintes záródású oromfalakkal, markáns osztópárkányokkal, kiemelt falpillérekkel. A folytatásban, a beépítés jellemzően zártsorú: az utca vonalával párhuzamos nyeregtetővel épített polgárházakkal. Az épületek arány-és nyílászáró-rendszere, tömegképzése egységes, homlokzati megjelenésük viszont a neo-reneszánsz, neo-barokk és neo-copf eszköztárát felvonultatva, változatos képet mutat.

- József Attila utca (Csanád vezér tér – Petőfi park között)
- Kazinczy utca (Megyeház utca – Hajnal utca között)
- Kossuth utca (József Attila utca – Kürt utca között) páros oldal
- Teleki utca (József Attila utca - Csanád vezér tér között) mindkét oldal

Az utca Szent János tér felöli indítását a Kollégium (v. Pénzügyi palota) 1898-ban, eklektikus stílusban épült tömbje, és a vele szemközti oldalon elhelyezkedő fürdő-épületegyüttes (Hagymatikum) tanuszodája adja. A folytatásban, a Rendőrkapitányság neobarokk pompával képzett épülete, ill. a fürdő-együttes organikus sziluettje körvonalazódik. A Szép utcai kereszteződéstől, az utcakép a megismert eklektikus polgárházak harmonikus sorozatának képet mutatja.

Makó város egyedi védelem alatt álló helyi építészeti örökségének részét képezik mindazon építmények, műalkotások, amelyek kiemelkedő építészeti értékkel bírnak, a településkép meghatározó elemei, hagyományt őriznek, az itt élt emberek, közösségek munkáját és kultúráját híven tükrözik, valamint nem állnak magasabb jogszabályi védelem alatt.

A város területén az egyedi védelem alatt álló helyi építészeti örökségének részét képezik:

a) helyi építészeti védelem alatt álló épületek;
b) helyi védelem alatt álló köztéri alkotások;
c) helyi védelem alatt álló táj- és kertépítészeti alkotások.

A helyi építészeti védelem alatt álló épületek építészeti értékük, állapotuk alapján „A” vagy „B” kategóriába sorolandók:

a) „A” kategóriába soroltak azon jó műszaki állapotú, kiemelkedő értékek, amelyeket a tömeg és homlokzatképzés, anyaghasználat vonatkozásában, eredeti formájukban meg kell tartani és a felújítás során az eredetivel azonos állapotot kell elérni
b) „B” kategóriába soroltak azon értékek, amelyek az eredeti építészeti értékek megtartása és az építészeti összhang megteremtése mellett átalakíthatók, bővíthetők.

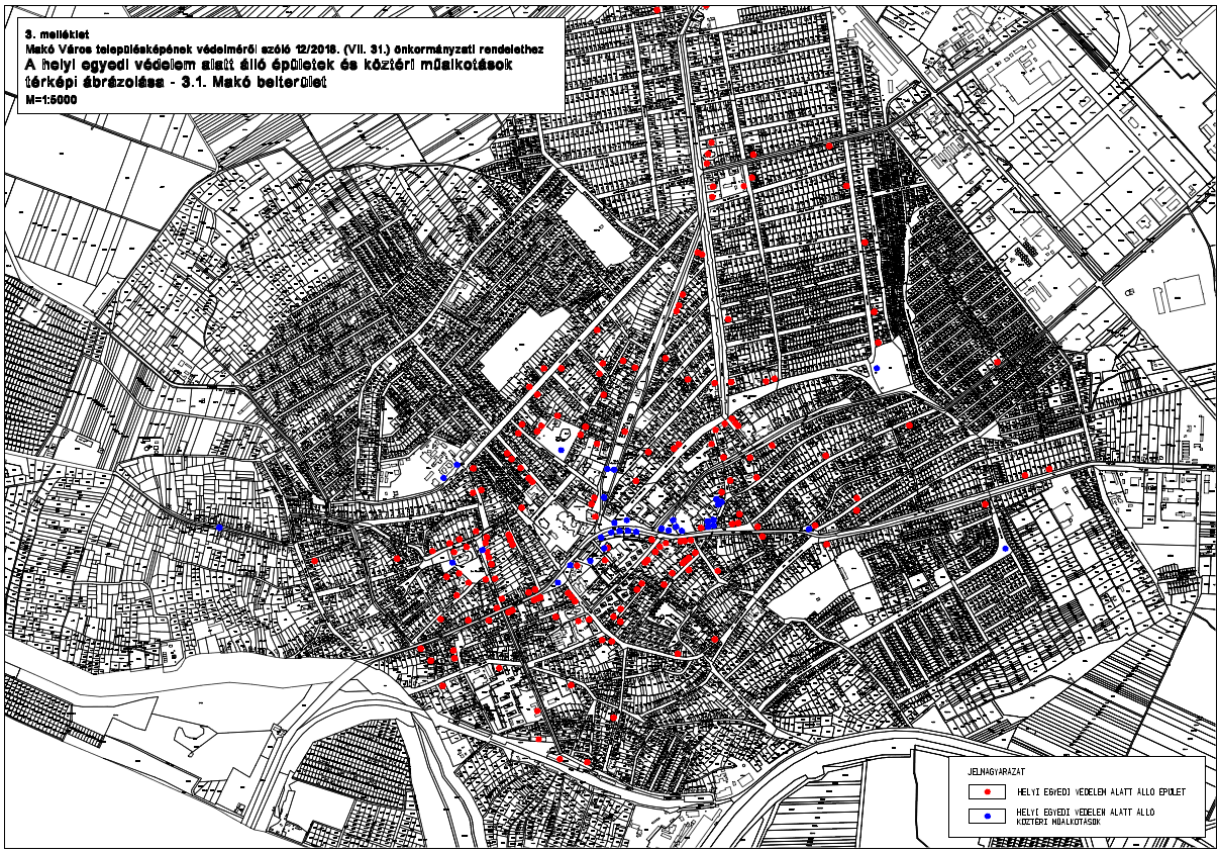

Forrás: Makó város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII.31.) önkormányzati rendeletének 3. melléklete, saját szerkesztés

Makó településképi szempontból meghatározó területei a történeti kialakulás, a sajátos építészeti karakter és az övezeti, építési övezeti besorolásból adódó beépítés jellege alapján elkülönültek. A településképi szempontból meghatározó területek:

a) Történeti belváros
b) Telepszerű beépítés
c) Mezővárosi karakterű, átalakuló területek
d) Kertvárosias-falusias lakóterület
e) Ipari-gazdasági terület
f) Lesi
g) Nyaralóövezet
h) Rákos és Bogárzó
i) Természetközeli területek
j) Mezőgazdasági területek

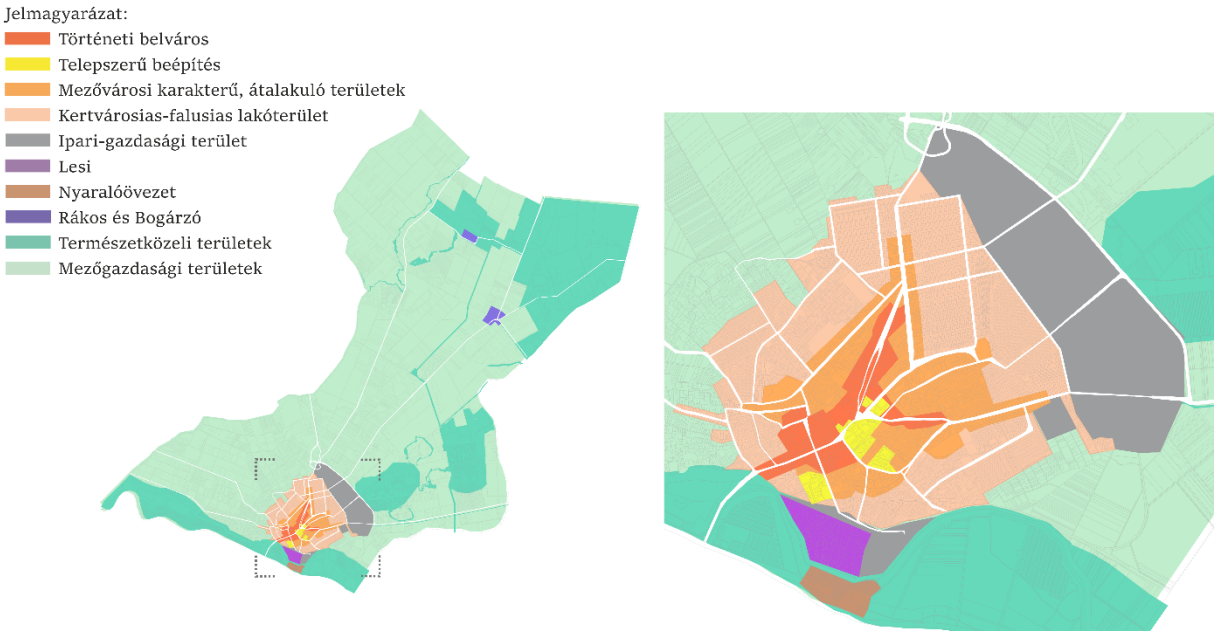

Forrás: Makó város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII.31.) önkormányzati rendeletének 1. melléklete Településképi szempontból meghatározó területek térképi lehatárolása, saját szerkesztés

1.14.7 Az épített környezet konfliktusai, problémái

Belterületen:

- főleg a városközpontban, több épület, sok közülük védett épület, üresen áll, használaton kívül vannak, ugyanakkor szálloda létesítésére igény volna (megvalósult jó példa a volt Kállai Éva kollégium helyén épült szálloda).
- a belterületre új csapadékvíz elvezetési tanulmányt kell készíteni, a vízelvezetés hiányossága veszélyezteti a rendezetlen közterületekkel bíró lakóterületeket.

Külterületen:

- igény volna a külterületi utak, más településre vagy külterületi lakott helyre, tanyákra vezető utak kiépítésére, de a földhivatal az utak szélesítéséhez nem járul hozzá, nagyobb, 100 ha-os, gazdasági fejlesztési területre van igény, de ilyen előközművesített, feltárt terület nincs, a településen, a településrendezési terv sem jelölt ki.

1.15 KÖZLEKEDÉS

1.15.1 Hálózatok és hálózati kapcsolatok

Makó városa, Csongrád megyén belül, a megye délkeleti részén, a megyeszékhelytől, Szegedtől 30 km-re keletre fekszik.

Az város elérhetőségét a megye egyik legfontosabb főútja, a 43. sz. főút, és a 2015-ben megépült M43-as autópálya biztosítja.

A ***43. sz. I. rendű főút***, mely Szegedet köti össze Nagylak határátkelővel, Románia felé biztosítva kapcsolatot, keresztülhalad a város központján.

A várostól északra, a 43.sz. főúttal közel párhuzamosan vezet az ***M43 autópálya***, mely az M5 autópálya felől az országhatár felé jelent összeköttetést.

A ***430. sz. II. rendű főút*** Makó lakott területének észak-keleti elkerülő útja. Az M43 autópálya Makóról a 430. sz. főúton érhető el.

A város térségi kapcsolatainak biztosításához hozzájárul még, a ***431. sz. II. rendű főút*** is, mely ugyan Makó közigazgatási határán kívül esik, de Kiszombor határátkelőhely megközelítését teszi lehetővé.

***A város közlekedési szokásaiban igen jelentős szerepe van az ingázásnak*.** A bejárók és eljárók arányának tekintetében a településre inkább a bejárás jellemző, mint az eljárás.

A bejárás fő kiindulópontja Szeged, Kiszombor, Apátfalva, Csanádpalota, melyekről a bejárók településenként 11-16 %-a érkezik Makóra. A településekről jellemzően közösségi közlekedéssel érkeznek a közlekedők. Az eljárók tekintetében a fő célállomás Szeged, ahová az összes eljáró 57 %-a utazik. További fontos célpont Hódmezővásárhely és Kiszombor, ahová 8-9 % utazik naponta.

A 2011-ben elvégzett népszámlálás alapján **a bejárók közel 72 %-a a közösségi közlekedést választotta** és csak közel 25 %-uk használt személygépjárművet. Az eljárók közel 66 %-a használt közösségi közlekedést és csak 33 % személygépjárművet.

A ***kerékpáros közlekedés a helyi közlekedésben nagy szerepet játszik***. A helyben közlekedők több mint fele a kerékpárt választja, de jelentős a gyalogosok aránya is.

A helyben közlekedők és az ingázók utazásainak, közlekedési mód választás szerinti megoszlását szemlélteti az alábbi diagram.

1-60. ábra: A helyben közlekedők és ingázók utazásainak módszerinti megoszlása Makón

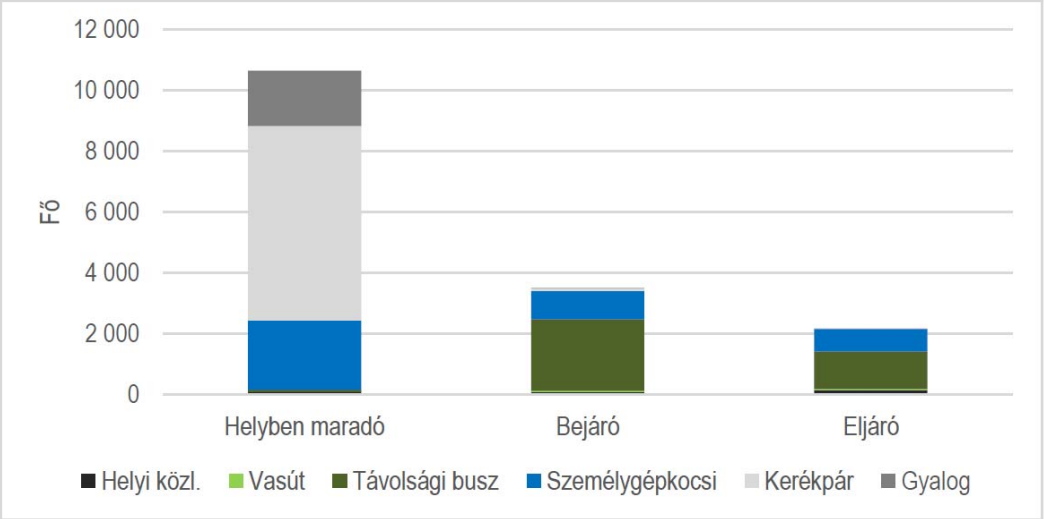

Forrás: Népszámlálás 2011., KSH

Az adatokból kitűnik, hogy a helyi közlekedők 60 %-a a kerékpárt választja közlekedési eszközként. A helyben közlekedők közel 77 %-a kerékpárral és gyalogosan közlekedik. Az autóhasználat nem éri el 21 %-ot, míg a közösségi közlekedést használók aránya nem éri el a 2 %-ot sem.

A fentiekben vizsgált utazási módválasztás ***megfelelő alapot jelent a környezetbarát közlekedési módok erősítésének, a fenntartható közlekedés elvének érvényesítéséhez.***

1.15.2 Közúti közlekedés

A térségi kapcsolatokat a már említett főúthálózati elemek biztosítják:

- M43 autópálya,
- 43. sz. I. rendű főút,
- 430. sz. II. rendű főút,
- 431. sz. II. rendű főút

A főúthálózati elemeken kívül, a **közúthálózati szempontból alközponti szerepű város**, a környező településekkel számos sugárirányban vezető összekötő úton áll kapcsolatban:

- 4412 j. összekötő út Szeged irányába (Ószegedi út),
- 4414. j. összekötő út Maroslele irányába (Ardics utca),
- 4415. j. összekötő út M43 irányába (Vásárhely u.-Földeáki út),
- 4422. j. Orosháza – Makó összekötő út
- 4423. j. Rákos – Bogárzó összekötő út
- 4424. j. összekötő út Királyhegyes irányába (részben szilárd burkolatú) (Királyhegyesi u.),
- 4425. j. Rákos – Apátfalva összekötő út
- 4426. j. Tótkomlós – Pitvaros – Rákos összekötő út
- 4432. j. Békéscsaba – Makó összekötő út Tótkomlós irányába (Justh Gyula utca),
- 4434. j. összekötő út Csanádpalota irányába (Aradi utca),
- 44152. j. bekötőút
- 44319. j. Makó-Újváros vasútállomáshoz vezető út

A város jelenlegi közúthálózatát a mellékelt belterületi és külterületi tervlapok tartalmazzák.

A város legfontosabb forgalmi és gyűjtőútjai biztosítják a térség és a város kapcsolatát, valamint a belső városi forgalom levezetését.

Korábban jellemző volt a városon belüli tranzitforgalom, de a megépült autópályának köszönhetően csökkent a főutca környezeti terhelése. Ugyanakkor a máig a legjelentősebb kapcsolatot biztosító 43. sz. főút áthalad a város központján.

Az országos utak belterületi szakaszai 2x1 sávosak, kivételt képez ez alól a 4432. j. út városközponti szakasza, ahol a Csanád vezér tér két oldalán a forgalom, irányonként szétválasztva kerül levezetésre.

Az utak városközponti szakaszai mentén, az igényeknek és a lehetőségeknek megfelelően párhuzamos és merőleges parkolók vannak.

A forgalomvonzó létesítmények, a fürdő, a Polgármesteri Hivatal, a múzeum, a bíróság, a gimnázium, panziók, és szállodák, a buszpályaudvar, a földhivatal, a sportcsarnok, mind a városközpontban koncentrálódnak, a Szegedi utcán, a Széchenyi téren, a Megyeháza utcában és a Csanád Vezér téren.

A **gyűjtő utak** a városon átvezető országos utak vonalvezetéséhez illeszkedő, közel azonos nagyságú, merőleges lakóutcák hálózatából álló tömböket határoló utak.

- Tompa u.
- Almási u.
- Sírkert u.
- Justh Gyula u.
- Martinovics Ignác u.
- Kálvária u.
- Kálvin János u.
- Batthyány Lajos u.
- Wekerle u.
- Honvéd u.

A gyűjtő utak átlag szélessége 5,10 m, míg a lakóutcáké 3,30 m. A település belterületi útjai szinte teljes egészében burkolattal rendelkeznek, emellett azonban a lakóutcák burkolatszélessége nem kielégítő, javasolt a legkeskenyebb utcák burkolatainak szélesítése. Az utcák burkolata általában megfelelő állapotú, a szennyvíz csatornázás miatt a belterületi utak döntő többsége újra lett aszfaltozva.

A belterületen földutak a Honvéd és Lesi városrészben vannak csak. A Honvéd városrészben lévő földutak burkolása a sürgetőbb, mivel ott lakóterületekről van szó, míg Lesi területe kiskertes övezet.

A város a legforgalmasabb csomópontjaiban körforgalom épült.

- A 43. sz. főúton:
    - a Kálvin utcánál,
    - a Széchenyi téren,
    - a Hunyadi u. – Úri u. vonalában,
    - a Batthyány u. – Arany J. u vonalában,
    - a Tölgyfa utcánál,
    - és a 430.sz. főút csatlakozásánál.
- További körforgalmi csomópont található:

- a Szent István téren mely a fürdő kiszolgálását biztosítja,
- a 430. sz. főút – 4415.j. ők. út (Földeák út) csatlakozásánál,
- valamint az Ipari parknál, az Ugar utcán.

Nyomógombos jelzőlámpa szabályozással biztosított gyalogátkelőhely van:

- a Szegedi út elején
- és a Vásárhelyi utca - Szikszai utca keresztezésében.

A Szegedi úti lámpa sebességmérő készülékkel is el van látva, a megengedettnél magasabb sebességet érzékelve a város irányába, pirosra vált a gépjárművek számára.

Zóna 30 övezet működik a Vertán városrész nyugati szélén, és a Gerizdes városrész déli szélén.

Lakó-pihenő övezet a Bajcsy-Zsilinszky Endre lakótelepen van.

A település egyéb területén egyszerű alá és fölérendelt utcák hálózata alkotja a lakó utcák hálózatát.

A vasút és a közút keresztezését az alábbi, - többségük fénysorompóval védett - közúti-vasúti átjárók biztosítják:

- 4422. j. ök. út
- Justh Gyula u.
- Ugar u.
- Aradi u.
- Verebes u.
- Bárányos sor
- Tinódi u.
- Liget u.

1-61. ábra: Az országos közutak forgalmi adatai Makón

utak megnevezése	mérés helye	2016. évi forgalmak Jármű/nap										Összes forgalom		kapacitás kihasználtság
		Szgk	kisteher	busz		tehergépkocsi				motor	kerékpár	lassú jármű	jármű/nap	Ej/nap	
				egyes	csuklós	közepes	nehéz	pótkocsis	nyerges	speciális					
M43 autópálya		4420	1567	74	0	522	215	125	2902	7	15	0	**9947**	**15859**	18%
43.sz I.rendű főút	26+141	2709	588	55	0	36	24	30	43	0	44	5	11	**33545**	**3830**	19%
	29+000	4597	994	140	4	74	60	28	90	0	127	243	33	**6390**	**6840**	34%
	30+570	5306	1001	98	2	89	79	22	79	0	99	297	21	**7093**	**7218**	35%
	31+330	5098	1138	60	4	29	35	11	43	0	82	0	9	**6509**	**6672**	33%
	34+140	1945	544	71	3	18	32	16	122	0	54	1	31	**2837**	**3166**	16%
	39+100	1992	661	66	7	16	40	62	682	1	36	2	33	**3598**	**4952**	20%
430.sz. II.rendű főút	2+235	3292	1123	66	3	94	62	89	695	0	74	20	67	**5585**	**7171**	35%
	4+806	1378	624	21	0	61	50	90	759	0	23	0	5	**3011**	**4483**	18%
	5+206	1530	694	30	0	24	164	119	958	0	14	7	10	**3550**	**5500**	23%
	6+206	1203	568	38	0	75	28	78	752	2	9	0	3	**2759**	**4220**	17%
431.sz. II.rendű főút	1+500	1463	477	6	0	68	36	21	10	0	15	0	0	**2096**	**2304**	11%
4412.j. összekötő út	0+700	250	105	0	0	0	7	0	1	0	33	69	25	**490**	**474**	4%
4414.j.összekötő út	29+100	2181	642	11	0	27	15	5	22	0	57	390	50	**2520**	**2637**	21%
	28+000	1543	511	35	0	90	70	30	15	0	31	161	34	**3400**	**3261**	26%
4422.j. összekötő út	39+600	206	124	4	0	10	27	20	5	0	28	29	46	**499**	**640**	3%
4423.j. összekötő út	5+000	32	26	8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	**70**	**91**	0%
4424. j. összekötő út	5+300	63	57	0	0	3	9	21	0	0	5	5	12	**175**	**237**	1%
	13+000	142	91	11	1	0	1	1	1	0	14	14	31	**306**	**352**	3%
4425.j. összekötő út	3+400	295	32	18	0	5	2	1	0	0	33	14	10	**410**	**448**	2%
4426.j. összekötő út	10+600	430	86	28	0	65	17	48	8	0	75	78	8	**843**	**924**	8%
4432.j. összekötő út	64+800	1685	500	66	1	29	29	50	37	0	11	1	40	**2449**	**2823**	14%
	72+800	2351	802	73	2	15	114	22	36	0	62	0	27	**3504**	**3770**	30%
	73+600	4914	1040	130	4	22	32	31	26	0	164	0	19	**6382**	**6588**	52%
4434.j. összekötő út	83+800	1346	499	62	0	18	95	28	178	15	27	13	38	**2319**	**2951**	14%

Forrás: Magyar Közút Zrt. 2016. évre vonatkozó keresztmetszeti forgalomszámlálási adatai

A legjelentősebb kapcsolatot biztosító 43. sz. főút a városközponton halad keresztül, a Szegedi u. – Széchenyi tér – Megyeháza u. – Aradi u. útvonalon. Forgalma az autópálya megépítésével jelentősen csökkent, jelenlegi terhelése elfogadható szinten van, a városközpontban 7000 Ej/nap érték körüli, ami 35 %-os kihasználtságot jelent.

A 430. sz. főút a település északkeleti szélén, gazdasági területek mentén vezet, lakóterületeket nem érintve. Forgalma 4200-7200 Ej/nap között mozog.

Ezeken kívül a 4412., 4414., 4432., 4415., 4424. j. utak vezetnek át, illetve érintik a város belterületét. Forgalmuk nem túl nagy, egyedül a 4432.j. út városközponti szakaszán, a Kossuth utca – Csanád vezér tér útvonalon éri el az 52 %-os kapacitás kihasználtságot, ami 6600 Ej/nap forgalmat jelent, a 2016-os adatok alapján.

Az M43 autópálya és a 430. sz. főút megvalósulása révén a tranzit forgalom legjelentősebb részétől mentesült a város. Az átmenő forgalom csökkenésével a főutca környezeti terhelése csökkent, a városközpont élhetőbbé vált.

Motorizáció

A település motorizációs foka alapvetően befolyásolja a közlekedési szokásokat és ezzel a közúti közlekedés helyzetét a városban. Az alábbi grafikon Makó motorizációjának alakulását mutatja 2001-2016 közötti időszakban, Magyarország, Dél-Alföld és Csongrád megye átlag értékeinek tükrében.

1-62. ábra: Motorizáció alakulása Makón (szgk/1000 lakos)

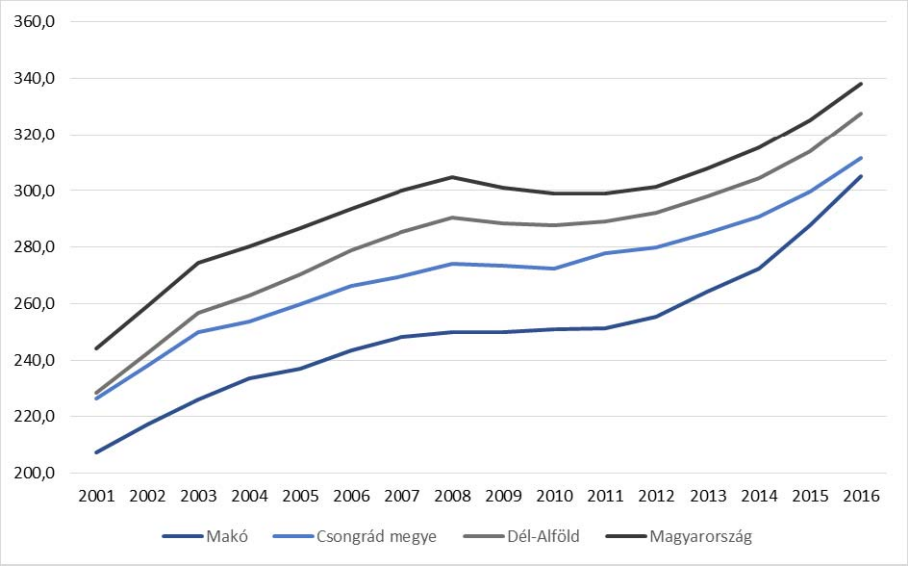

Forrás: KSH

A város motorizációjának trendje a vizsgált időszakban követi az országos, a Dél-Alföld és a megye értékeit, de azoknál alacsonyabb szintet mutat. A különbség az elmúlt 10 évben nem változott, ugyanakkor 2016-ra Makó közelített a megyei átlaghoz.

2016-ban Makó motorizációs fokának szintje 305 szgk/1000 lakos volt, míg a legmagasabb értékű országos átlag 338 szgk/1000 lakos volt. A város motorizációs foka folyamatosan emelkedett az elmúlt évtizedben, kivéve a 2008-2010-ig tartó stagnálást.

Bár az alacsony motorizációs szint általában a település és a lakosság alacsonyabb gazdasági erejét is jelzi, ennek ellenére az alacsony motorizációs szint megfelelő alapot nyújt a ***fenntartható közlekedés*** elvei mentén történő városi közlekedéspolitika kialakítására, alkalmazására.

Baleseti adatok

A város baleseti helyzetét mutatja az alábbi baleseti ponttérkép.

1-63. ábra: Balesetek helyei és súlyosságuk 2011-2013 között Makón

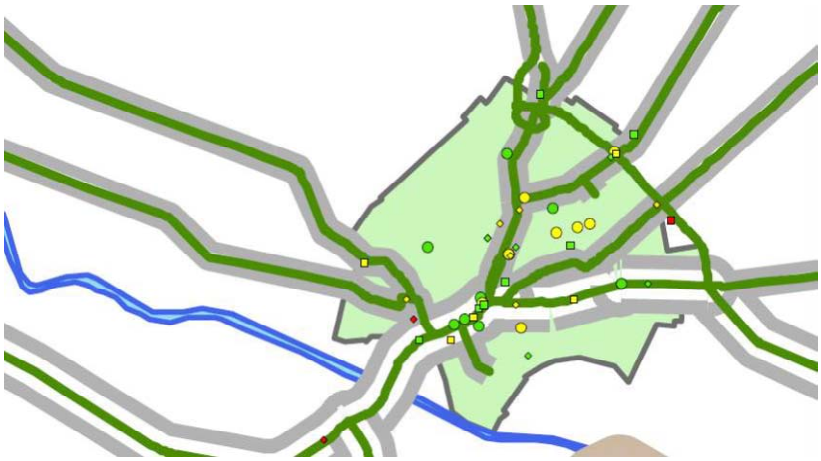

Forrás: KKK

A település lakott területén csak egy halálos baleset történt 2011 és 2013 között. A másik halálos baleset a lakott területen kívül, a 430. sz. főúton következett be. A balesetek többsége könnyű sérüléses, eloszlásuk követik a fő utak vonalát. A legtöbb baleset ebben az időszakban a Szegedi utcában volt. Önkormányzati utakon három évet tekintve gócosodás nem tapasztalható. A helyi utak baleseti adatai és a tapasztalat alapján, a Szép utca Kálvária utcai és Virág utcai, valamint a Királyhegyesi utca Berzsenyi utcai kereszteződései balesetveszélyesek a kerékpáros konfliktusok miatt.

1.15.3 Közösségi közlekedés

1.15.3.1 Közúti közösségi közlekedés

Makó városa attraktív, korszerű autóbusz állomással rendelkezik, a Csanád vezér tér végében. Az állomás délre közvetlen kapcsolatban van a 43. sz. főút belterületi átkelési szakaszával, északra a 4422. j. úton keresztül a 430. sz. főúttal. Kedvező az elhelyezkedése, mert a központ szélén helyezkedik el, ugyan akkor rövid úton elérhetők a város főforgalmi kapcsolatai. Ez utóbbi a gyalogos és kerékpáros elérhetőség számára jelent előnyt.

A pályaudvar 10 autóbusz egy időben történő indítására alkalmas, akadálymentes, fedett peronokkal rendelkezik. Az utasokat fűtött váró és digitális tájékoztató tábla szolgálja. Az állomáson forgalomirányítás működik. A létesítmény területén jelentős számú, részben fedett, korszerű támaszokból álló B+R parkoló van, de a szomszédságában, a tér más részein további kerékpártámaszok vannak, jelentős számban, de ezek minősége és kiépítettsége nem éri el az autóbusz pályaudvaron lévőkét. Külön P+R parkolóval nem rendelkezik a buszpályaudvar, de a közelben lévő SPAR áruház parkolója részben betölti ezt a szerepet is. Gépjárművek a tér két oldalán lévő út szélén is parkolhatnak.

Az autóbusz állomáson forgalma jelentős, egy átlagos munkanapon kb. 161 járat indul vagy halad át.

A város belterületi megállóit az elmúlt években teljes egészében felújították, mely magában foglalta az akadálymentesített peronok kiépítését, új, egységes utas várók kihelyezését és az autóbuszöblök kiépítését, felújítását.

A külterületi megállók kiépítettsége minimális, jellemző, hogy csak tábla jelzi a megállók helyét.

A város **helyközi autóbusz** szolgáltatását túlnyomó többségben a DAKK Zrt. látja el. Közvetlen autóbusz járatok közlekednek mind Budapest (napi 5 induló járat), mind pedig Szeged (napi 60 induló járat) felé.

A közúti közösségi közlekedés meglévő hálózatát, az autóbusz megállók helyeivel, az ellátottságot mutató területekkel, a mellékelt közösségi közlekedési tervlapon ábrázoltuk.

Makón a helyi és a helyközi autóbusz járatok, jellemzően az országos közutakon közlekednek. A közösségi közlekedés hálózatát bemutató tervlapokon ábrázoltuk a területi lefedettséget is, belterületen 300 m-es, külterületen 500 m-es gyaloglási távolságot véve figyelembe. **A lefedettség tekintetében a helyzet nem mondható kielégítőnek, a belterületen jelentős mértékben található ellátatlan terület.**

A helyközi megállóhelyek döntő többsége a 43. sz. főút, valamint a 4422. j. és a 4432. j. összekötő utak mentén helyezkednek el. A városközpont, az oktatási és közintézmények, továbbá a kórház és a gyógyfürdő közvetlenül elérhető a környező településekről.

A város helyközi megállóiban a legforgalmasabb helyeken (pl. ABC, Kölcsey u.) 100-110 járat áll meg egy munkanapon, de a kisebb megállókban is 20-30 db, kivételt csak a városközponttól távol eső megállóhelyek képeznek.

A ***helyi közösségi közlekedési*** szolgáltatást a DAKK Zrt. látja el, hálózata nem érinti az összes városrészt. ***Mindössze egy helyi viszonylat közlekedik***, a járatok munkanapokon és szabadnapokon irányonként 4 alkalommal közlekednek.

A helyi viszonylat az autóbusz-állomás és az északkeleti városrész (ipari park) között teremt kapcsolatot. A városközpont többi városrésszel való kapcsolatát a helyközi járatok biztosítják.

1.15.3.2 Kötöttpályás közösségi közlekedés

Makón két vasútvonal halad át, a 121-es számú Kétegyháza – Újszeged vasútvonal, és a 130-as Tiszatenyő – Makó vasútvonal. A vasúti közlekedés háttérbe szorulása miatt, ma már csak a Kétegyháza – Újszeged vasútvonalon van személyszállítás, de a vonalak teherforgalma is alacsony.

A 121-es számú vasútvonal „regionális vasúti pálya” besorolású vasútvonal, végig egyvágányú, dízel vontatású, az engedélyezett sebesség 50-60 km/h.

A 130-as számú vasútvonal Makót érintő szakasza „egyéb vasúti pálya” besorolású vasútvonal, szintén egyvágányú, dízel vontatású, az engedélyezett sebesség 60 km/h.

Makón 2 vasútállomás (Makó állomás és Makó-Újváros állomás) és egy vasúti megállóhely (Makó-Újvásártér) van. Ezek közül utasforgalmat csak Makó állomás bonyolít, de Makó állomást is csak átlag napi két pár személyszállító vonat érinti, ami Újszeged – Battonya/Kétegyháza viszonylatban közlekedik. Az eljutási idő a megyeszékhelyre, Szegedre (Újszeged állomásra) 46 perc.

Budapestre említésre méltó szolgáltatási színvonalú vasúti kapcsolat nincs. Összességében Makón rendkívül kedvezőtlen a vasút szolgáltatási színvonala.

Makó vasútállomás

Makó vasútállomás Makó déli részén, lakott területek és ipari területek között fekszik, megközelíteni a település központja felől a 43. sz. számú főút - 43308. j. állomáshoz vezető út útvonalon, illetve a városközpont felől még a Csokonai utcán át lehet. Összességében a vasútállomás nincs túl kedvező helyen a város központjához képest.

Az állomási előtéren van lehetőség személygépjárművel parkolni, van kerékpártároló, illetve autóbusz-megálló is. Az állomási előtér viszonylag rendezett benyomást kelt.

Az állomáson balesetveszélyes, keskeny, sk+0-15 cm magasságú alacsony peronok találhatók, melyek szintben közelíthetők meg. Az állomás nem akadálymentesített.

A közepes állapotú felvételi épületben pénztár már nem üzemel, WC, váróterem és hangos utas tájékoztatás van.

Makó-Újváros vasútállomás

Makó-Újváros állomás áruforgalomra megnyitott középállomás, ahol utasforgalom nincs.

Makó-Újváros állomás Makó észak-keleti szélén található, ipari területek között, megközelíteni a 4432. j. Békéscsaba – Makó összekötő útról kiágazó 44319. j., állomáshoz vezető úton lehet.

Makó-Újvásártér vasúti megállóhely

Makó-Újvásártér megállóhely a 43. sz. főút és a 130-as számú vasútvonal találkozásánál fekszik. Mivel a 130-as számú vasútvonal, ezen szakaszán szünetel a személyforgalom, ezért utasforgalom számára nincs megnyitva a megállóhely.

1.15.4 Gyalogos és kerékpáros közlekedés

Gyalogos közlekedés

A városban összesen több mint 200 km kiépített járda és gyalogút található, a hiányzó szakaszok folyamatosan épülnek.

A forgalmi, a gyűjtő és a lakóutcák mentén jellemzően kétoldali járdával lehet számolni. A járdák burkolatának egyharmada aszfalt, egyharmada kő, egyharmada beton. Az éves járda felújítási program keretében ütemezetten újítják fel a város járdáit.

A statisztikai adatok alapján a helyben közlekedők 17 %-a gyalogosan közlekedik. Ez a megfelelő szolgáltatási színvonal fontosságára hívja fel a figyelmet. A város idegenforgalmi szerepének erősödésével összefüggésben szélesebb gyalogos felületek kialakítására lesz szükség.

Az utakon körforgalmak és önállóan kijelölt gyalogátkelőhelyek biztosítják a gyalogosok számára a biztonságos átkelési lehetőséget. A kiépítések mozgáskorlátozottak számára akadálymentesítettek.

A korábban jelentős tranzit forgalom miatt, a forgalombiztonság javítása érdekében, a kerékpáros forgalmat, ahol lehetett kiemelték a közúti forgalomból, és a gyalogos fogalommal közös felületre vezették. Ezzel nőtt a közút biztonsága, de ez a megoldás potenciálisan magába hordozza a gyalogosok és kerékpárosok közötti konfliktusok lehetőségét. A településközpontban, a főút mentén, ahol a szélesség engedte, elválasztott, vagy elválasztás nélküli gyalog- és kerékpárutak épültek.

Kerékpáros közlekedés

A település nagysága és síkvidéki jellege kedvez a kerékpáros közlekedésnek. Ezt igazolja, hogy a helyi közlekedők 77 %-a választja naponta közlekedési eszközéül a kerékpárt. A kerékpározás pótolja sok esetben a helyi autóbusz közlekedési szolgáltatás hiányosságait. Az ingázó forgalom esetében a kerékpározás nem jellemző.

Magáért beszél az is, hogy Makó 2014-ben, harmadjára is elnyerte a Kerékpárosbarát Település címet a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium pályázatán.

Az elmúlt időszakban jelentős kerékpáros hálózat épült ki a városban. A legfontosabb kerékpárutak és sávok érintik a legforgalmasabb országos utak átkelési szakaszait, de helyi gyűjtő utak mentén is futnak. A sűrű hálózat szinte a település teljes beépített területét feltárja. A kerékpárutak jellemzően önálló kerékpárutak, de kis hányaduk elválasztott, vagy elválasztás nélküli, gyalog- és kerékpárút, főleg a szűk helyeken.

A tapasztalat szerint a település kerékpáros forgalma inkább hivatásforgalom. A szabadidős kerékpározás nem jellemző, ezért a fejlesztésben a hivatásforgalmat szolgáló elemek előnyt élveznek.

A kiépített hálózaton kívül, a lakóutcákban, a lakó-pihenő övezetben, a forgalomcsillapított zónában a közúti forgalommal együtt közlekednek a kerékpárosok. Csak a város főterén, a Széchenyi téren tilos a kerékpározás.

A környező települések közül Kiszombor és Apátfalva ma már biztonságosan elérhető kerékpárúton.

A felmérések alapján a városban **közel 3500 kerékpártámasz** van, de ezekből csak elenyésző számú a kerékpár vázát rögzíteni tudó támasz. A buszpályaudvarnál lévő B+R parkoló korszerű, a vasútállomáson nincs kiépített B+R parkoló. A támaszok többsége a belvárosban, a jelentősebb intézményekhez, szolgáltatásokhoz kapcsolódva helyezkednek el. A legnagyobb kerékpár tárolási kapacitással az autóbusz pályaudvar, a fürdő és a nagyobb áruházak melletti tárolók rendelkeznek.

A város meglévő kerékpárút hálózatát a mellékelt belterületi közúthálózati tervlapon ábrázoltuk.

1.15.5 Parkolás

A városban ***fizető parkolási övezet nincs***, a várakozás ingyenes. ***P+R parkolóval nem rendelkezik*** a város. Általánosságban az utak szélén, vagy a padkán várakoznak a járművek.

A településen és ezen belül a központban általában parkoló hiány nincs. Időszakosan, a nyári turista szezonban jelentkezik hiány a Hunyadi utcában és a Makovecz téren.

Jelentősebb számú kiépített parkoló található az alábbi helyeken:

- városközpont – alapvetően út menti parkolók,
- Teleki L. utca – a fürdő mögött, merőleges beállású parkolók az utcában,
- Szent J. tér – merőleges beállású parkoló parkba illesztve,
- Hollósy Kornélia u. - merőleges beállású parkoló terület,
- Deák F. u. – a központból a panelházak mentén merőleges, majd kiépített párhuzamos, és
- végül a piacnál merőleges beállású parkolók,
- kiskereskedelmi áruházak (Tesco, Lidl, Spar),
- a nyaraló részen, a Maros-parti út mentén 26 db parkoló, melyből 2 db akadálymentes, és 1 db autóbusz parkoló .

A számos parkolóhely ellenére problémát jelent a belvárosban és a turisztikailag frekventált helyeken a parkolás, ami leginkább az idegenforgalmi szezonban jelentős.

1-64. ábra: Belváros parkolásának vizsgálata

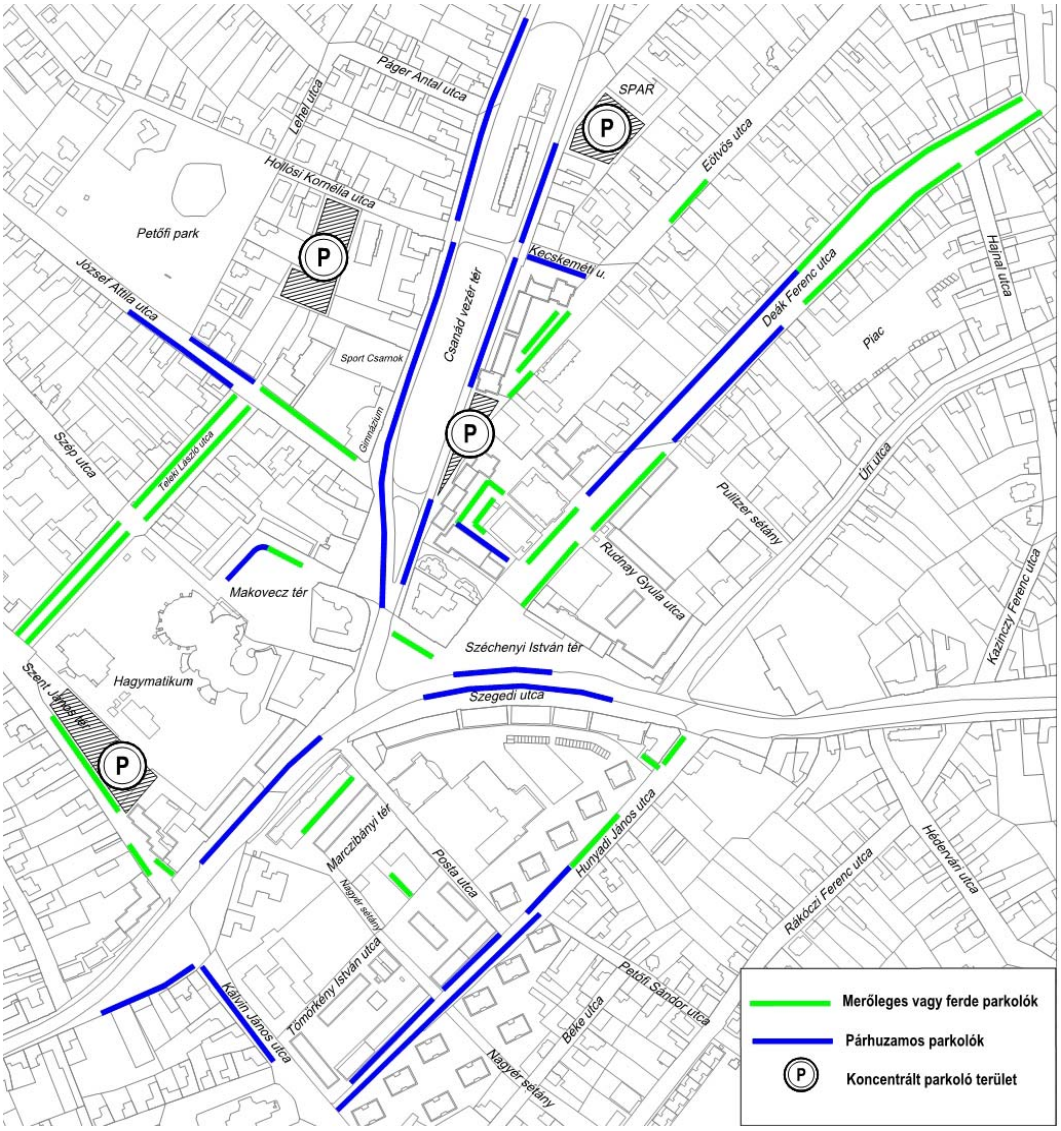

1.15.6 Áruszállítás

A városban az ***áruszállítás főbb útvonalai az országos utak***. A 43. sz. főút és teherforgalma nyugat-kelet irányban átszeli a várost. A településen belül a kereskedelmi, szolgáltató funkciók nem sűrűsödnek néhány helyre, ezért ***áruszállítási forgalmuk is eloszlik a város úthálózatán***. A legnagyobb gazdasági területek a 430. sz. főút mentén helyezkednek el, melyek kiszolgálása az M43 autópálya révén, a város lakott területeinek elkerülésével is lehetséges. Mindezek mellett egyes telephelyek forgalma már olyan méretet öltött, mely zavarja a környezetet. Ilyen a Nagycsillag utcában található személyszállítással foglakozó, a Váradi utcában lévő szállítmányozó és a Liget utcában működő nagykereskedelemmel foglakozó vállalkozás. A lakott területek közé szorult telephelyek új helyre való költözése volna a cél, amely mind a vállalkozásoknak, mind a környezetnek előnyös lenne, de addig a zavaró forgalom minimalizálása, illetve lokalizálása a feladat.

1.16 KÖZMŰVESÍTÉS

Makó város közműellátása teljesnek mondható, mivel mind a vízi-, mind az energia, és a távközlés közművei vezetékes rendszerekben, most már a nagy városi igényeknek megfelelően épültek ki.

Makó közműellátásán belül az energia és a távközlés közművei az országos, míg a víziközművek (vízellátás és szennyvízcsatornázás) a regionális rendszerekhez csatlakoznak.

A városon belül valamennyi közművet tekintve egységes fő-, és ellátó hálózati rendszerek épültek ki, és biztosítják a közműigényeket.

A közműellátást az Önkormányzat által létrehozott, vagy vele szerződéses kapcsolatban levő közműszolgáltatók végzik, az önkormányzati törvény előírásainak megfelelően.

2005-ben meghatározták a város közművesítésével kapcsolatos fejlesztési irányelveit mind a meglévő, mind az új beépítésű területeknél.

A szerkezeti és szabályozási terv felülvizsgálatának közművizsgálati munkarészében megismételjük a 2005-ben elkészült és elfogadott településfejlesztési tervben rögzített (és nem változott) alapadatokat, továbbá a városra készült ITS közmű fejezetét, melyek szükségesek lesznek az egységes közmű-ellátás megértéséhez, és iránymutatóak a város közműellátásánál.

A városban a közművek kiépítettségénél továbbra is a vízellátás, a gázellátás és a hírközlés (98 %), illetve a villamosenergia-ellátás hálózatai (100 %) jelenti ***az európai szintűnek tekinthető mennyiségi kiépítettséget***.

A város szennyvízcsatornázása és szennyvíztisztítása véglegesen 2015-re oldódott meg. A szennyvíztisztító-telep bővítése, felújítása, intenzifikálása megtörtént.

A város közművizsgálatának ismertetéséhez a következő adatszolgáltatásokat, terveket, és közmű-üzemeltetők szakági rajzait, illetve adatait használtuk fel, illetve vettük át:

- Makó város Önkormányzat a város vízi-közművekre vonatkozó fejlesztési tervei,
- Makó és Térsége Ivóvízminőség-javító Projekt Részletes Megvalósíthatósági Tanulmány,
- Makó város és Térsége Szennyvízelvezetése és Szennyvíztisztítása Részletes Megvalósíthatósági Tanulmánya,
- az NKM Áramhálózati Kft. adatszolgáltatása,
- Égáz-Dégáz Gázelosztó Zrt. Keleti Gázüzem Szegedi Üzemegysége adatszolgáltatása,
- Makó város és térsége szennyvízcsatornázása Megvalósulási Terv.

A következőkben közmű-szakáganként ismertetjük az adatszolgáltatásnak megfelelően a víziközműveket (vízellátást, szennyvíz-csatornázást, csapadék-vízelvezetést), az energia közműveket (villamosenergia-ellátást, gázellátást) és a hírközlés főbb hálózatait, illetve jellemzőit.

A közmű szakági rajzok közül csak azon hálózatok kerültek feldolgozásra, ahol digitális szerkeszthető adatokat kaptunk.

1.16.1 Víziközművek

1.16.1.1 Vízgazdálkodás és vízellátás (ivó-, ipari-, tűzoltó-, öntözővíz, termálvíz hasznosítás)

Makó város közműves vízellátását lényegében 1968-ban teremtették meg az üzembe helyezett Ardicsi vízművel, a Návay téri víztoronnyal és a hozzá kiépített hálózattal. A rendszer további fejlesztése 1993-ban a 3. számú fővezeték és a Maros-parti nyomócső elkészítésével folytatódott.

A város vízmű rendszerét a Csongrád Megyei Víz- és Csatornamű Vállalat, majd 1994-ben utódjaként megalapított a ***Makó - Térségi Vízi-közmű Kft. üzemeltette***.

Jelenlegi vízellátási és szennyvízelvezetési rendszerek üzemeltetője az ***ALFÖLDVÍZ Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt . 4. számú Területi Divízió***.

Makón az 1996. évben 12 ivóvíznyerő kút működött, melyek vízminősége az arzéntartalom és az ammóniumkoncentráció miatt nem felelt meg az uniós elvárásoknak, a magyar szabványok szerint azonban elfogadható volt. 1996-98 között az ÉK-i ipari körzet vízellátását sikerült stabilizálni és így a 2000-es évek után elmondható volt, hogy a város rendelkezett elegendő vízbázissal, tározók, nyomásfokozó és vízszállító kapacitással. A vízellátó a rendszer biztonsága kielégítő volt. A létesítmények felújítása folyamatosan történt meg, kivéve a gyűjtő- és nyomócső rendszert. Makón a vezetékes vízszolgáltatás aránya már a 2000-es években is megközelítette a száz százalékos ellátottságot.

Az elmúlt 15 éves időszakban, jelentős változás – növekedés – 2003-2004 között történt a közüzemi ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások számának tekintetében, azóta jelentős változás nem történt mivel a rákötések aránya 2005-től 100 %-os volt.

A bekötött lakások száma 2001-ben 10.829 db, 2005-ben 11.292 db, 2013-ban 11.272 db volt. Az ivóvízhálózatba 2001-ben a lakások 95 %-át, 2005-ben 100 %-át, 2013-ban is 100 %-át bekapcsolták az ivóvízvezeték-hálózatba.

A jelenlegi vízellátó rendszer létesítményeinek, eszközeinek adatait, a rekonstrukcióig hátralévő időtartamot, a kapcsolódó felújítási költséget és a tervezett élettartamot az alábbi táblázatban részletezzük.

Makó város vízellátó rendszerének 2000, 2011 években érvényes jellemző adatait, - mely vízellátás terén most is érvényes - az alábbi táblázat mutatja:

1-28. táblázat: Makó vízellátó rendszerének 2000., 2011. években érvényes jellemzői

	2000	2011
Kutak száma	12 db	13 db (üzemelő 12 db)
Mértékadó kapacitás	9000 m^3/d	
Maximális víztermelés	7570 m^3	
Tározók térfogata	1800 m^3	1920 m^3
Mély tározó	2x500 m^3	2 x 500 m^3, 120 m^3
Víztorony	800 m^3	800 m^3
Üzemeltetett nyomócső hálózat hossza	231,4 km	225,1 km
Bekötések száma	9064 db	Nincs konkrét információ
Üzemelő közkifolyók száma	44 db	Nincs konkrét információ

ebből vízmérős közkifolyó	40 db	Nincs konkrét információ
Tűzcsapok száma	377 db	~ 400 db
ebből föld feletti	59 db	~ 82 db
Tolózáraknák száma	306 db	306 db

Makó városának vízbázisa 2000 után lényegileg nem változott, jelenleg 13 db mélyfúrású kúttal rendelkezik, melyből 11 üzemel. Az üzemelő kutak vize 3 irányból érkezik és az egyesített gyűjtő vezetéken keresztül és kerül a 2x500 m^3-es mély tározóba. A termelt víz gáztartalma a B-II. kategóriába tartozik, ezért a medencéken gépi szellőztetés került kialakításra.

A hálózati szivattyúzást biztosító nyomásfokozó telepet 1983-ban helyezték üzembe. A különálló gépházban elhelyezett hálózati szivattyúkat folyamatosan cserélték korszerűsítették. A szivattyútelepek - elhelyezkedésükből adódóan - 3 db főnyomó vezetékkel csatlakoznak a városi hálózatra. ***A település vízelosztó hálózatának teljes hossza 225.096 fm.***

Az elosztó hálózat vegyes rendszerű, azbesztcement, acél és KM-PVC anyagú csövekből került kiépítésre, jellemzően DN 80 – DN 150 mm-es átmérőkkel.

Makó város és környékének vízminőségi problémáinak megoldása 10 éve kezdődött, mely a teljes vízellátó rendszert befolyásolta és ezért célszerűnek látjuk röviden összefoglalni a projektet.

Az ivóvízminőség-javító projektben a beavatkozások szükségességét elsősorban az emberi fogyasztásra szánt víz minőségéről szóló 98/83/EK irányelv határozza meg, amely 1998 novemberében került kiadásra és 1998. december 25-én lépett hatályba. A Magyar Köztársaság és az Európai Közösség közötti, 1991-ben aláírt Európai Megállapodást kihirdető 1994. évi I. törvénnyel összhangban került sor az ivóvíz minőségi követelményeiről és az ellenőrzés rendjéről szóló új 201/2001 (X.25.) Kormányrendelet megalkotására. Ezt a rendeletet időközben módosította a 47/2005. (III. 11.), majd pedig a 65/2009 (III.1.) Kormányrendelet.

Az ivóvízminőségre vonatkozó követelmények új feladatokat róttak azon településekre, ahol az egészségre ártalmas vízminőségi komponensek a határérték felett fordultak elő.

A Makó és Térsége Ivóvízminőség-javító Önkormányzati Társulás tagtelepüléseinek mindegyike rendelkezett a komponensek valamelyikének határérték feletti előfordulásával a szolgáltatott ivóvízben, így igénybe kívánták venni az e problémakör megoldására adódó, KEOP-2009-1.3.0. Ivóvízminőség-javítása konstrukció keretében elérhető támogatást.

Makó település vízműve által szolgáltatott ivóvíz minősége a 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet 6. sz. melléklete szerint arzén, valamint ammónium tekintetében kifogásolt minőségű volt. Az arzén koncentrációja mintegy 248 %-al haladta meg a határértéket, az ammónium esetében a koncentráció túllépés 202 %-os.

Makó-Rákos település vízműve által szolgáltatott ivóvíz minősége a 201/2001. (X. 25.) Korm. rendelet 6. sz. melléklete szerint bór, arzén, ammónium, valamint vas tekintetében kifogásolt minőségű volt. (A 47/2005. Kormányrendeletben a kifogásolt paraméterek a bór, ammónium és a KOI volt). A bór esetében a határérték túllépés 13 %. Az arzén koncentrációja mintegy 269 %-al haladja meg a határértéket, az ammónium esetében a koncentráció túllépés 184 %-os. A vas esetében ez a mutató 52 % volt.

Makó és térségére a KEOP-2009-1.3.0. Ivóvízminőség javító projekt keretében részletes megvalósíthatósági tanulmány készült. A részletes, a teljes vízellátó rendszerre elkészített

megvalósíthatósági tanulmány a vízbázistól a tározókon és a hálózaton keresztül részletesen vizsgálta, és adott megfelelő megoldásokat a vízminőségi, tározó és vízhálózati felújítási munkák elvégzésére.

A kutak, tározók rekonstrukciója után 40 éves, a kútszivattyúkra és nyomásfokozókra 15 éves tervezett élettartamot határozott meg. A részletes adatok a megvalósíthatósági tanulmány táblázatai tartalmazzák.

A megvalósíthatósági tanulmány alapján Makó vízbázisának maximális kapacitása rekonstrukció után 13.513 m^3/d.

Makó és Térsége Ivóvízminőség-javító Projekt megvalósíthatósági tanulmányból vettük át Makó város 2004 és 2009 közötti vízfogyasztási adatait, mely igen értékes adatokkal - például a fajlagos vízfogyasztás meghatározás - szolgál az elkövetkezendő évekre is.

1-29. táblázat: Makó vízfogyasztási adatai, 2004-2009

Mutatók	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Vízigény (m3/év):						
Összes termelt víz	1 657 970	1 571 420	1 613 730	1 651 583	1 637 930	1 700 840
Kiszámlázott lakossági fogyasztás	924 336	920 348	920 936	926 379	875 291	896 318
Kiszámlázott intézményi fogyasztás	100 389	88 975	80 814	77 614	65 933	63 670
Kiszámlázott ipari fogyasztás	164 994	159 918	205 891	203 062	202 827	190 365
Összes kiszámlázott víz	1 189 719	1 169 241	1 207 641	1 207 055	1 144 051	1 150 353
Nem kereskedelmi célú víz (értékesítési veszteség)	468 251	402 179	406 089	444 528	493 879	550 487
Hálózati veszteség becsült mennyisége	438 400	366 883	370 874	398 086	447 246	490487
Értékesítési veszteség a termelés százalékában	28,24	25,59	25,16	26,92	30,15	32,37
1 főre jutó fogyasztás / igény (l/fő,d), fajlagos vízfogyasztás:						
Lakos szám összesen (fő)*	24 202	23 995	23 812	23 499	23 256	23 349
1 főre jutó lakossági (háztartási) fogyasztás	**104,64**	**105,09**	**105,96**	**108,01**	**103,12**	**105,17**
Mértékadó vízfogyasztások (m3/d):						
Átlagos napi vízigény	**4 542**	**4 305**	**4 421**	**4 525**	**4 487**	**4 660**
Napi csúcs vízigény	**6 760**	**5 500**	**5 700**	**7 710**	**6 000**	**6 530**

Makó vízellátó rendszerének fejlesztését az Ivóvízminőség-javító Projekt megvalósíthatósági tanulmány alapján dolgozták ki.

A fejlesztéssel kapcsolatos kérdések vizsgálata során kiemelkedő jelentősége van a vizsgálati időszakra előirányozható méretezési vízigényeknek, és a rendelkezésre álló vízbeszerzési kapacitásoknak.

Az ivóvizek kémiai összetétele vízkezelés nélküli fogyasztást nem tesz lehetővé. A vizeket kezelni szükséges, vagyis egy komplett technológiai sort kell létesíteni, amely arzén és ammónium

tekintetében is biztosítja a határérték alatti szintet. A város víztisztítási technológiai feladatai az Ivóvízminőség-javító Projekt megvalósíthatósági tanulmány alapján – kiemelve az arzén-mentesítést és az ammónium-mentesítést - végrehajtásra kerültek. Szintén az Ivóvízminőség-javító Projekt megvalósíthatósági tanulmány határozta meg a város vízhálózati rendszerének rekonstrukcióján, mely alapján a régi azbeszt anyagú csövek korszerű mű-anyag csövekre kerültek átépítésre.

Megállapítható, hogy a vízigények várható alakulását legnagyobb mértékben a lakossági vízfogyasztás befolyásolja, az intézményi-ipari fogyasztás mértéke annál jóval kisebb, és ezen arányokban - az ismeretek birtokában - a jövőre vonatkozóan sem prognosztizálható jelentősebb mértékű eltolódás, változás.

A város vízellátó rendszerének rajzát az adatszolgáltatás alapján a KÖ-V-1 rajzon adtuk meg.

1.16.1.2 Szennyvízelvezetés

Szennyvíztisztító-telep

A városi akkor korszerűnek mondható 6.000 m3/d hidraulikai kapacitású biológiai szennyvíztisztító telepet 2002-ben helyezték üzembe. A mintaszerűen üzemeltetett telepnek a hidraulikai kihasználtsága 2002-től mintegy 30-35 %-os (belvizes, csapadékos, talajvizes időszakban az idegen vizek mennyisége eléri a 3.000 m3/d-t), biológiai terhelése viszont közel 66 %-os volt. A telep első üteme Makó és Kiszombor teljes körű csatornázásának fogadására épült, ugyanakkor Makó csatornázottsága mintegy 25 %-os, Kiszombor pedig csatornázatlan volt, viszont városi csatornarendszeren keresztül érkező a kommunális minőségű szennyvíz mellett az ipari szennyvizeket is a makói tisztító-telepen kezelték, illetve kezelik.

A város jelenlegi szennyvizét fogadó tisztítótelep kapacitása 8000 m3/nap, 60 000 LE. A szennyvíztisztító telep kapacitásának bővítésére és korszerűsítésére azért volt szükség, mert a térségi szennyvízprogram megvalósításával jelentősen megnövekedett a rendszerbe vezetett szennyvíz mennyisége, többek között a város szennyvíz-csatornázottsága is jelentősen fejlődött.

A szennyvíztisztító-telepre érvényes tervezési, illetve megvalósítási jellemzőit az alábbi táblázatban kerül bemutatásra.

1-30. táblázat: A szennyvíztisztító-telep érvényes tervezési, megvalósítási jellemzői

Megnevezés	Bővítés		Bővítés utáni összes kapacitás	
	m^3/d	LE	m^3/d	LE
Makó lakossági és intézményi szennyvíz	762	12 998	3 181	22 875
Makó ipari szennyvíz	(-260)	-4 580	1 500	6 860
Makó ipari park szennyvíz	-	-	500	3 250
Kiszombor községi szennyvíz	0	2 337	395	3 950
Szippantott szennyvíz	0	3 141	200	6 474
Infiltráció és illegális bekötés	726	484	300	200
Maroslele, Apátfalva, Magyarcsanád, Földeák összes szennyvize	892	8 920	892	8 920
Makó Gyógy- és termálfürdő	260	1 375	260	1 375
Megyei intézmények (Dr. Diósszilágyi Sámuel Kórház, Idősek Otthona, stb.)	257	2 142	257	2 142
Összesen	**2 000**	**26 424**	**8 000**	**56 421**

Az alkalmazott tisztítási technológia eleveniszapos tisztítás (ICEAS), kémiai foszformentesítés, iszapstabilizálás, a technológiával a mezőgazdasági hasznosítás is lehetővé válik.

A szennyvíztelep fejlesztésével nőtt a telep hidraulikai és biológiai kapacitása, a keletkező szennyvíziszap szárítása szolár technológiával, a mezőgazdasági hasznosítást is lehetővé tevő kezeléssel történik. A 22 % szárazanyag-tartalommal bejövő szennyvíz szárazanyag-tartalmát télen minimum 65 %-ra, nyáron minimum 85 %-ra csökkentik. Az így keletkező szennyvíziszap minősége maradéktalanul megfelel a vonatkozó kormányrendelet előírásainak.

A tengelyen összegyűjtött szennyvíz ártalmatlanítása szintén a szennyvíztisztító telepen történik, melynek korszerűsítése a közelmúltban fejeződött be.

A tisztított szennyvíz befogadója a Maros-folyó.

Makó város és térsége (Kiszombor, Maroslele, Földeák, Apátfalva és Magyarcsanád) szennyvízelvezetése és szennyvíztisztítása) európai uniós pályázaton pénzt nyert a városi szennyvízhálózat és a szennyvíztisztító telep bővítésére. A városi hálózat teljes kiépítése megvalósult a beruházás keretében: a hálózat kiépítése megtörtént, a lakások több mint 60 %-a is csatlakozott a hálózathoz (2015), a rákötés jelenleg is folyamatos, a teljes rákötési arány 90 % fölött várható.

A városban a szennyvízcsatorna hálózatba kapcsolt lakások száma 2004-2005 között nőtt, előtte és utána éveken keresztül stagnált, majd 2012-ben újból növekedett a szennyvíz-beruházásnak köszönhetően. A bekötött lakások száma 2000-ben 2204 db, 2005-ben 2886 db, 2013-ban 3713 db volt. A város szennyvízgyűjtő-hálózatába 2001-ben a lakások 19 %-át, 2005-ben 25%-át, 2013-ban pedig 33 %-át kapcsolták be.

Makó város szennyvízcsatorna-hálózata gravitációs, nyomás alatti és vákuumos hálózattal épült ki.

Makó meglévő szennyvízcsatorna rendszer adatai 2007-ig.

Szennyvízcsatorna-hálózat

1.1. Szennyvízátemelők: 14 db

1.2. Nyomóvezetékek

Méret	Anyag	Hossz (fm)
Ø 324	acél	500
NA 250	ac. ny.	1.640
NA 200	ac. ny.	703
NA 125	ac. ny.	110
NA 200	KM-PVC	5.532
NA 150	KM-PVC	3.500
NA 100	KM-PVC	150
NA 80	KM-PVC	321
NA 250	KM-PVC	4.400

NA 300	KM-PVC	1.720
NA 400	KPE	1.000
Összesen:		**19.576**

1.3. Gravitációs hálózat

Méret	Anyag	Hossz (fm)
Ø 40	beton	2.254
Ø 30	ac. ny.	4.340
Ø 20	beton	4.983
Ø 25	beton	14
NA 400	ac.ny.	154
NA 300	ac.ny.	3.879
NA 200	ac.ny.	1.425
NA 400	műanyag	1.750
NA 300	műanyag	2.887
NA 200	műanyag	3.119
NA 150	műanyag	4.819
Összesen:		**29.624**
Mindösszesen:		**49.200**

1-31. táblázat: Makó meglévő szennyvízcsatorna adatai

Szennyvízcsatorna megnevezése	Mérték-egység	Kiindulási érték	Dátum	Csatornarendszer adatai végső kiépítésben	Dátum
Belterületi gravitációs közcsatorna	km	29,6	2007	86	2013
Nyomott alapcsatornák	km	19,6	2007	56	2013
Hálózatra kötött lakások száma	db	2 700	2007	9 100	2015

A szennyvízcsatorna-hálózat nyomvonaltervét ***a KÖ-SZ-2 rajzon adtuk meg***.

1.16.1.3 Csapadék-vízelvezetés

Makó város és térsége a Maros magyarországi alsó – a befogadó Tisza folyó előtti – szakasza mellett helyezkedik el. A települések felszíni vízfolyásai közül azonban csak Kiszombor (Kiszombor-Ladányi-főcsatorna), Apátfalva és Makó területének kisebb, keleti része (Sámson-Apátfalvi-főcsatorna) és Magyarcsanád (Élővíz-főcsatorna) tartozik a Maros folyó vízgyűjtő területéhez.

Makó, Maroslele és Földeák felszíni vízelvezető rendszerei (Nagy-ér, a Jángori-csatorna, Árdicsi-csatorna) a Gencsháti-csatornán keresztül a Szárazér-Porgányi-főcsatornába kötnek, melynek befogadója már közvetlenül a Tisza folyó.

A hidraulikai és hidrológiai adatok csak Maros folyóra állnak rendelkezésre, a csatornák időszakosan ki is száradhatnak.

A Maros folyó makói közúti hídja mellett elhelyezkedő szelvényben (24,3 fkm) vízállás észlelő, vízmérce és vízminőségi törzshálózati észlelőpont is kiépítésre került, Apátfalván (32,15 fkm, 003870) és Csanádon (36,55, 002777) vízmérce működik.

A makói szelvényben a vízrajzi észlelés 1864 óta, a vízminőségi mérések 1968 óta folyamatosak.

A Maros vízjárása erősen ingadozó, vízszintjei 78,93 – 85,70 m Bf közöttiek. Az utóbbi 40 évre jellemző átlagos vízhozamok a következők:

KQ = 24,2 m^3/sec

KÖQ= 184 m^3/sec

NQ = 2440 m^3/sec

A terület árvízi elöntéssel érintett részei, Makó, Apátfalva, Maroslele és Magyarcsanád körzete a 2.95 számú Körös-Tisza-Maros közi, Kiszombor a 2.96 számú Torontáli ártéri öblözetbe tartoznak.

A települések belvízzel is érintettek. Makó és Földdeák a Tisza-Maros-zugi (79.), Apátfalva és Magyarcsanád az Élővíz-főcsatornai (81.) míg Kiszombor a Maros balparti (83.) belvíz-öblözetén helyezkedik el. A belvíz az utolsó években a csapadékosabb időjárás hatására fokozottan jelentkezett.

A térségben a talajvízszint általában 1-3 m mélységben van, a mélyebb fekvésű területeken ennél magasabb szinteken van. A települések területén elhelyezkedő talajvíz-kutakban végzett mérések ennél magasabb, 1,1-2,6 m közötti értékeket mutatnak. A talajvízszintek a szennyvízszikkasztás hatására a lakott területeken lényegesen magasabbak.

A belterületi vízrendezés kifejezetten önkormányzati feladat és a települések felszíni vizeinek az elvezetésével foglalkozik. Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX.törvény 13. § (1) bekezdése tartalmazza a helyi közügyek, valamint a helyben biztosítható közfeladatok körében ellátandó helyi önkormányzati feladatokat, melynek 11. pontja szerint az önkormányzat feladata a helyi környezet- és természetvédelem, vízgazdálkodás, vízkárelhárítás.

A települések belterületén elvégzendő vízrendezési munkákat befolyásolják a települést jellemző körülmények, mint például a település szerkezete, vízhálózata, hidrológiai jellemzők, lejtési viszonyok, talajtani adottságok, stb. A település szerkezete, beépítettsége nagyban meghatározza a vízrendezési művek vonalvezetését, a nyílt vagy zárt rendszerű árkok, csatornák kialakítását. A sűrűn lakott, burkolattal ellátott helyeken a zárt rendszerek szükségesek (bár számos hátrányt hordoznak),

míg a laza, falusias vagy zöldövezetes településeken a nyílt, tájba illő vízelvezető árkok kialakítása javasolt.

Csapadékvíz-elvezető csatornák az 1960-as évektől kezdve kezdtek épülni a városban, de a hálózat bővítése most is időszerű és a rendszer aktuális elemeinek felújításával jelenleg is tart. A csatornák mindössze 10 %-a zárt, a műtárgyak fennmaradó 90 %-a pedig nyílt kialakítású. 40 %-ban burkoltak, míg a burkolatlan, földmedrű csatornák aránya 60 %.

A város belterületének kb. 70 %-a rendelkezik valamilyen csapadékvíz-elvezető műtárggyal, azonban ezek jelentős része nem rendelkezik vízjogi üzemelési engedéllyel. A részleges kiépítettség miatt az egyenletes lefolyás nem mindenütt biztosított. A hálózat bővítése mellett azonban a már meglévő rendszerelemek fejlesztése is szükséges.

A város csapadékvíz csatornáinak fő befogadója a Nagyér csatorna, melynek teljes hossza 1.920 fm. Ebből 1 km-es szakasz burkolt, ezen belül 800 m zárt szelvényű. Részben a vizek mennyiségének növekedése miatt, részben pedig a karbantartások elmaradása miatt a főgyűjtő-csatorna rekonstrukcióra szorul.

A meglévő csatornarendszer teljes felújításra, több helyen átépítésre szorul. A belterületen összegyűlt csapadékvíz a befogadó csatornák elhanyagolt állapota miatt csak lassan, gyakran visszaduzzadva tud lefolyni. Valamennyi gyűjtő főcsatorna esetében medertisztítás, mederbővítés, néhány helyen esésnövelés szükséges. Ha a befogadók fejlesztése nem történik meg, indokolt lehet esővíztározó építése is (ezek fejlesztése azonban nem önkormányzati hatáskörbe tartozik).

Jellemzően Honvéd és Gerizdes városrészben nincs kiépítve a csapadékvíz elvezető rendszer – ennek megvalósulása fejlesztési célként fogalmazódik meg. A meglévő csapadékvíz elvezető hálózatban a dugulások is sok problémát okoznak.

1.16.2 Energia közművek

1.16.2.1 Gázellátás

Makón 1973-tól kezdődően épültek meg az ellátást biztosító első gázelosztó vezetékek, a város földgázellátása azonban alapvetően a nyolcvanas évek második felében valósult meg. A térség jelenlegi gázszolgáltatója az Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt. Keleti Gázüzem Szegedi Üzemegysége, mely Csongrád megye déli, délkeleti része és Békés megye területe.

A város két gázfogadó állomása az Igási út és a Rákos út mentén helyezkedik el, ahová a földgáz nagy-középnyomású gázvezetéken érkezik.

A város és környezetének földgázellátását biztosító gázfogadó- és nyomásszabályozó állomások az alábbiak:

- Gázfogadó I.: Makó, Igási út (2016. teljes gépészeti csere),
- Gázfogadó II.: Makó, Rákosi út (telepítés éve: 2009),
- Körzeti nyomásszabályozó: Makó, Liget u. (2008. teljes gépészeti csere),
- Körzeti nyomásszabályozó: Makó, Autóbusz-pályaudvar. (2008. teljes gépészeti csere),
- Körzeti nyomásszabályozó: Makó, Ráday u. (2001. teljes gépészeti csere).

A gázfogadó állomásoktól (Gázfogadó I. állomástól D 250 mm-es, a Gázfogadó II. állomástól D 200 mm-es) PE középnyomású (3 bar) gerincvezetéken érkezik a gáz az ellátó gázhálózati rendszerhez. A

városi vezetékhálózat középnyomású, a lakóházaknál, a bekötéseknél vannak elhelyezve a nyomáscsökkentők. A lakótelepeken központi nyomásszabályozók vannak beépítve. A városban üzemeltetett elosztóhálózat hossza 149 490 fm.

A város földgáz-vezetékhálózata körvezeték rendszerű a biztonságos gázellátás érdekében. A meglévő hálózat a város mostani és várható mennyiségi igényeit megfelelően képes ellátni. A város gázhálózata teljes ellátás biztosítására lett kiépítve. A 2007. decemberi szolgáltatói adatok alapján a lakások 82 %-a került bekötésre a gázhálózatba.

Makó város lakossági fogyasztók száma: 9.625 db, nem lakossági, egyéb fogyasztók száma: 969 db összesen: 10.594 db. A legjelentősebb 100 m3/óra lekötött kapacitás feletti felhasználók:

- Contitech Fluid Automotive Hungary Kft., Makó, Rákosi út 3.
- Givaudan Hungary Kft., Makó, Királyhegyesi út 3.
- Duocorr Bt. (ASZSZ) Makó, Rákosi út. 4.
- VGM Makói egysége Makó, Bárányos sor 22.
- Agromező-99 Kft., Makó, Igási tanya 3.
- Kossuth MTSZ, Makó, Királyhegyesi út 62.
- Szárító 700 KKT, Makó, Csanádpalotai út 63.
- Makói Kommunális Nonprofit Kft., Makó, Hunyadi u. 15.

A 2016. évben megvalósult Makó város gázellátását biztosító Makó I. gázfogadó állomás teljes körű rekonstrukciója, acél anyagú gázelosztó vezeték is csak a gázfogadó állomás területén található, annak cseréje későbbi időpontban valósul meg.

A város területén a korábbi időszakban a teljes (acél anyagú) gerincvezeték rekonstrukciós cseréje megvalósult. A kisebb vezetékek esetében vegyes anyagú hálózat épült ki, ahol a telekhatártól, épülettől 2 m távolságra anyagminőség-váltás van (acél-polietilén). Ezek felmérése folyamatban van, cseréjük ütemezése a felmérés ismeretében lehetséges.

A városközpontban kisnyomású gázhálózat üzemel. A közvetlen, részben nagy-közép/középnyomású, részben nagy-közép/kisnyomású körzeti nyomáscsökkentő segítségével, középnyomású, vagy kisnyomású elosztóhálózatról táplált bekötésekkel látja el a város fogyasztóit.

A nagy-középnyomású vezetékről közvetlenül, illetve a középnyomású elosztóhálózatról bekötött telkeken, telkenként helyi, egyedi nyomáscsökkentőkkel állítják elő a kisnyomású földgázt, amellyel közvetlen lehet a fogyasztói igényeket kielégíteni.

A település belterületein a gázelosztó hálózat szinte valamennyi utcában megtalálható. Az elosztóhálózat olyan paraméterekkel épült, hogy az egyes utcákban valamennyi még be nem épített, így el nem látott ingatlan beépítése esetén rákötheto legyen.

A város ***gázellátó hálózati rendszereit*** az az Égáz-Dégáz Földgázelosztó Zrt Keleti Gázüzem Szegedi Üzemegysége adatszolgáltatása alapján dolgoztuk fel, melyet a ***Kö-G-3. számú rajzon*** adtuk meg.

1.16.2.2 Villamosenergia-ellátás

Makó elektromos energiával történő ellátását a DÉMÁSZ Rt. biztosította.

Makó város közigazgatási területén hálózati elosztói tevékenység végzésére vonatkozó engedéllyel az ***NKM Áramhálózati Kft.*** (korábbi néven DÉMÁSZ Hálózati Elosztó Kft.; Cg.06-09-010805; székhely: 6724 Szeged, Kossuth L. sgt. 64-66.) rendelkezik.

Az elosztói engedélyes feladatköre a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény (továbbiakban: VET) 2. és 3. címében, valamint a VET más rendelkezéseiben foglalt feladatok ellátása, elsősorban a működési engedélyében foglalt elosztóhálózat működtetése, üzemeltetése, karbantartása.

A várost villamos energiával a Sándorfalva-Békéscsaba hurok látja el, mely 120 kV-os távvezeték. A Makót kiszolgáló 120/20kV-os alállomás a Maroslelei úton található. Az alállomáson egy 25 MVA-es transzformátor, valamint egy 16 MVA-es tartalék transzformátor van beépítve, ahonnan 10 db 20 kV-os középfeszültségű vezeték távozik, melyek ellátják a városba telepített kisebb transzformátorokat.

A lakások 98 %-a be van kötve az elektromos hálózatba. Az elektromos vezeték elérhető minden csatlakozni kívánó fogyasztó számára, így a vezeték kiépítettsége 100 %-osnak tekinthető. A földkábelek aránya 25 %-os. Rendszerhibák, áramkimaradások, illetve ingadozások előfordulnak, melyek számát vezetékcserékkel, illetve a transzformátorok számának növelésével igyekszik csökkenteni a szolgáltató.

Az NKM Áramhálózati Kft. adatszolgáltatása alapján jelenleg az alábbi fejlesztési munkálatok vannak folyamatban:

Munka típusa	MUNKA helye, neve
ÚJFOGYASZTÓI VAGY TÖBBLETIGÉNY	Makó, 10284/7 hrsz. enell.
ÚJFOGYASZTÓI VAGY TÖBBLETIGÉNY	Makó, 3474 és 6453 hrsz. enell.
ÚJFOGYASZTÓI VAGY TÖBBLETIGÉNY	Makó, Hunyadi u. 1. tsh en. bőv.
ÚJFOGYASZTÓI VAGY TÖBBLETIGÉNY	Makó, Piac tér 7. sz. üzlet telj. bőv.
ÚJFOGYASZTÓI VAGY TÖBBLETIGÉNY	Makó, Megyeház u. 25. enell.
ÚJFOGYASZTÓI VAGY TÖBBLETIGÉNY	Makó, Deák u. 20. Jégpálya enell.
SAJÁT IGÉNY (MADÁRVÉDELEM)	Makó 20kV-os hálózati beavatkozás
KIVÁLTÁS	Makó, Deák F. u KIF kiv kábelre
KIVÁLTÁS	Makó, József Attila Könyvtár miatti KÖF és KIF átép. és körny. rek.

A fejlesztésekkel kapcsolatban az NKM Áramhálózati Kft. a térségben jelentkező villamos energia vagy kiváltási igények kapcsán az alábbi hálózattípusokat tervezi alkalmazni:

Transzformátorállomások: Belterületen a társaságnál jelenleg érvényben lévő technológia szerint belterületen a meglévő 20 kV-os légvezeték hálózatok nyomvonalában lehet oszloptranszformátor állomást építeni, ha ezt gazdaságossági műszaki, vagy egyéb szempontok indokolttá teszik. Egyéb esetben betonházas kabinállomásokat építünk 250kVA-től 1,6MVA-ig terjedő teljesítményben. **Külterületen** alapesetben oszloptranszformátor-állomásokat építenek.

Középfeszültségű hálózat: Belterületen alapesetben az új középfeszültségű hálózatot kábellel építik, de meglévő légvezeték áthelyezésekor vagy átépítésekor maradhat légvezetékes megoldás is.

Külterületen alapesetben 20 kV-os légvezetéket építenek, földkábelt kizárólag műszaki szükségességből használnak.

Kisfeszültségű hálózatok: Belterületen alapesetben az új kisfeszültségű hálózatot kábellel építik, de meglévő légvezeték áthelyezésekor, átépítésekor vagy meghosszabításakor maradhat légvezetékes megoldás is. **Külterületen** alapesetben 0,4 kV-os légvezetéket építenek, földkábelt kizárólag műszaki szükségességből használnak.

A mostani rendszer a fenti fejlesztésekkel képes ellátni a város jelenlegi és várható többlet villamos energia igényeit.

Makó város **villamos energia ellátó hálózati rendszereit az NKM Áramhálózati Kft.** adatszolgáltatása alapján dolgoztuk fel, melyet a **Kö-E-4. számú rajzon** adtunk meg.

1.16.2.3 Távhő-ellátás

Makó közigazgatási területén belül a belvárosban, a városközpont lakóépületeinél és közintézményekben működik távfűtés, a Makói Városgazdálkodási Nonprofit Kft. végzi a távhőszolgáltatási tevékenységet. A lakosság által használt hőmennyiség az elmúlt években folyamatosan csökken, míg 2009-ben ez az érték 19722 GJ volt, addig 2013-ra 17781 GJ értékre csökkent.

A városi távhőszolgáltató rendszer alapvetően három nagy objektum egymásra épüléséből és azok szoros kapcsolatából áll, melyek a Hunyadi utcai tömbfűtőmű, a Deák Ferenc utcai konténeres fűtőmű, valamint a Kelemen utcai termálkút és a hozzá illesztett hőhasznosító rendszerek.

A távhőellátó rendszer a ***Hunyadi fűtőműtől*** két irányba indul. Az F-1-0-0 jelű ág távfűtő vezetéke fűtőműtől keleti irányba a Református templom mögött a Szirbik M. utca nyomvonalán húzódik ellátva lakóépületeket, a Kálvin téri Általános Iskolát, a Kálvin téri Óvodát és a Hold utcai Bölcsődét. A rendszer északi F-1-2-0 ága a Juhász Gyula Református Gimnázium és a Zene iskolákat látja el. Az F-2-0-0 jelű ág a Hunyadi utca, Szegedi út, Posta utca közötti, illetve melletti, lakó épületek és közintézmények, többek között a hagymaház hőellátását biztosítja.

A második jelentős távhőellátási terület, melyet az ún. ***Deák hőközpont*** és távhőellátó rendszere lát el. A Deák hőközpont a Hunyadi fűtőműtől kiinduló F-4-0-0 vezetéken keresztül kerül megtáplálásra. A Deák hőközpont az Úri utca, Pulitzer sétány, Deák Ferenc utca, Csanád Vezér tér által határolt területen belüli, illetve melletti közintézmények és lakóépületek hő-ellátását biztosítja.

A primer távhőhálózat fűzi fel a kiépített hőközpontokat. A városban direkt és indirekt rendszerű hő-központok egyaránt előfordulnak. A hőközpontokból kiágazó szekunder hálózat biztosítja a lakások hő-ellátását. A távhőellátás a fűtőerőműtől és a kazánházaktól a primer távhőhálózat segítségével történik. Ez a hálózat a város területén jellemzően földalatti kivitelben, vasbeton védőcsatornában, illetve közvetlen földbe fektetve épült ki. A védőcsatornák monolit vasbeton kialakítással, leemelhető vasbeton fedlapokkal, megfelelő szélességben készültek megépítésre. A vezetékek hőszigetelése korszerűtlen, sok helyen hiányos, az acél vezetékek korróziós károkat szenvedtek a védőcsatornába behatoló agresszív talajvíz hatására. A meglevő termálvíz-vezeték, amely a termálkúttól továbbítja a Hunyadi fűtőmű és a Hagymatikum irányába a Nagyér-belvízcsatorna zárt szakaszában (D 1600 mm vb.) szabadon szerelve került kialakításra.

A fűtési és HMV-vezeték szakaszokon gyakoriak a szivárgások, ezáltal a hibaelhárítás és a vízveszteség gazdasági károkat is okoz.

2017-ben készült el Makó város távhőellátásának energetikai korszerűsítése külső távfűtő és használati melegvízellátás tenderterve. A szolgáltató a nagyobb beruházás fejlesztéseit az elmúlt időben elvégezte, így jelentős tartalékokkal rendelkezik a távhő-ellátás terén. A fejlesztés célja a gazdaságosabb üzemeltetés, a hőellátás biztonságának növelése, a több irányból történő megtáplálás lehetőségének kiépítésével.

Geotermikus energia

A ***geotermikus gradiens átlagos értéke Makó körzetében 18 m***, hőenergia szempontjából az ország egyik leggazdagabb vidéke. A termálvíz nyerésére legkedvezőbb lehetőségek a felső-pannóniai rétegek 1500-2000 m mélységben nyílnak. Ezen kívül jelentős melegvíz nyerhető az 500-800 m vastagságú pliocénkori porózusabb rétegösszleteiből.

A geotermikus energiát a településen jelenleg a meglévő termálvizes távhőrendszeren keresztül ***lakások fűtésére, melegvíz ellátására*** használják, de ez nem meríti ki az adottságokban rejlő lehetőségeket.

Termálvíz-hasznosítás

A város jelentős hasznosítható termálvíz-készlettel rendelkezik. Makón négy termálkút található: Dancs és Társa Kt. Kazánfűtő kútja (mezőgazdaság cél), a fürdő kútjai, amik 60 ˚C-osak és az önkormányzat Kelemen László utcai lezárt kútja, ami 92 ˚C-os. A termálvizet egyrészt távhőszolgáltatás keretben hasznosítják, valamint a város fő turisztikai vonzereje ***a Makó Városi Önkormányzati Termál és Gyógyfürdőben*** történik termálvíz hasznosítás.

A használt termálvizet visszasajtolják a talajba, a Kelemen László és a Harmat u. sarkán és Kákásban található 1-1 db kút.

1.16.2.4 Hagyományos energiahordozó-ellátás

A termikus energiaellátás egy részének kielégítése az ún. nem vezetékes energiahordozókkal történik. A nem vezetékes energiahordozók közé tartozik a szén, fa, olaj, PB gáz. A nem vezetékes energiahordozók szerepe a vezetékes földgázellátás teljes körűvé válásával csökken, azonban még hosszabb távon is fennmarad a használata.

1.16.2.5 Megújuló energiahordozók

A megújuló energiahordozók közül a napenergiának és a geoenergiának van, illetve lehet jelentősebb szerepe, energiagazdálkodási szempontból gazdaságos hasznosítása Makón.

Az országra készített korábbi vizsgálatok a napenergiát gazdaságosan hasznosítható területek közé sorolta Makó térségét.

A passzív napenergia-hasznosítás az épületek tájolásával érhető el. Ezt nagyon jól lehet hasznosítani új épületek elhelyezésénél, az új épületek jól megtervezett telepítésével. Az épület kedvezőbb tájolásán kívül egyéb építészeti elemek alkalmazásával, tudatos növénytelepítéssel fokozni lehet a hasznosítható napenergia mennyiségét. Jelentős vezetékes energiafogyasztás takarítható meg, ha az új, még beépítetlen térségek beépítési tervei a passzív napenergia hasznosítására törekedve készülnek. Nagyon fontos a továbbtervezés során ennek a szemléletnek a figyelembe vétele.

A kedvező fekvésű napos területeken 2000 óra körüli napsütése napenergiát lehet hasznosítani. Ez az aktív napenergia hasznosítását is kedvezően teszi lehetővé. Az aktív napenergia hasznosítás napkollektorok- alkalmazásával érhető el. A napenergia aktív használatával további jelentős vezetékes energiahordozó felhasználás takarítható meg.

A napenergia használata időjárás-függő, ezért a vezetékes energiahordozóval történő ellátást nem helyettesíti, csak az éves vezetékes energiafogyasztást csökkenti.

Egy-két intézményben már kiépültek napkollektoros rendszerek (ENI idősek otthona, Királyhegyesi utca, Zöldház, Maros-part oktatási központ), de további fejlesztésekre lenne szükség. Jelenleg folyamatban lévő napelemes rendszer telepítése például több intézmény energia ellátását fogja biztosítani.

1.16.3 Hírközlés

1.16.3.1 Vezetékes hírközlés

Makó vezetékes távközlési ellátását jelenleg az Invitech biztosítja. A szegedi primer központ a város vezetékes távközlési hálózatának bázisa. A városban üzemelő telefonközpont Makó és térségének távközlési ellátottságát oldotta meg.

A település 62-es körzetszámon csatlakozik az országos, illetve nemzetközi távhívó hálózathoz.

A település jelenlegi vezetékes távközlési ellátottsága teljes körűnek tekinthető, mert bár csak 85,3 %-os a lakások fővonal ellátottsága, de ezzel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített.

A városon belüli vezetékes távközlési hálózat részben földalatti elhelyezéssel (kábelként, alépítményben), részben oszlopokra szerelve épült. A föld feletti elhelyezésű vezetékek részben Invitech tulajdonú oszlopokra, részben a kisfeszültségű hálózat tartóoszlopaira szerelten épültek. Meg kell jegyezni, hogy föld feletti elhelyezésű hálózat, különösen, ha külön oszlopsoron halad, az utcáknak az arculatát teljesen tönkretették, az utcafásítás lehetőségét nehezítik.

A vezetékes távközlés bár műszaki megjelenésében közmű jellegű, szolgáltatása alanyi jogon történik. Ezért az igénylők ellátása is egyéni elbírálással, egyéni szerződéskötés alapján történik. A szükséges hálózatfejlesztést a szolgáltató saját beruházásként valósítja meg. Az új fejlesztési területeken célszerű az út szabályozási szélességén belül, lehetőleg a járda alatt elhelyezni a távközlési kábelt, vagy alépítményt, amelyről megfelelő bekötéssel az igénylő ellátható.

A város arculatának alakítása megkívánja, hogy új fejlesztési területen vezetékes hálózat már kizárólag földalatti elhelyezéssel létesüljön. Nagyobb távlatban fokozatosan, az útépítéshez (útburkolat építéséhez, rekonstrukciójához) kapcsolódóan, illetve a szükségessé váló hálózati rekonstrukció idején a meglevő hálózat föld alá történő áthelyezését is meg kell valósítani. A vezetékes távközlési hálózat földalatti elhelyezésével biztosítja az utcafásítás lehetőségét, amely a településképen túl a mikroklímát is javítja. A kedvező távközlési ellátottság hatására felül lehet vizsgálni a rongálásnak nagyon kitett nyilvános távbeszélő fülkék szükségességét. A teljes megszüntetése nem javasolható, hisz segélykérés lehetőségére is fenn kell tartani. A távbeszélő helyek átértékelt szerepének a figyelembe vételével kell az elhelyezésére a helyet és a módot megkeresni Az elhelyezést lehetőleg kereskedelmi-szolgáltatási létesítményhez kapcsolódóan kellene megtalálni. A korszerű adatátvitel is egyelőre a vezetékes távközlési hálózaton keresztül oldható meg nagyobb biztonsággal. A kedvező rádió-TV műsorvétel érdekében a kábel-TV hálózat kiépítését város-szintűre kellene emelni. A kábel-TV hálózata is a járdák alá került elhelyezésre.

Makó hatályos településrendezési terve meghatározta a műsorszórás és elektronikus hírközlés módjait. Ebben változás nem történt és a jövőben sem tervezett.

1.16.3.2 Vezeték nélküli hírközlés

A távközlési ellátottságot tovább növeli a vezeték nélküli mobiltelefonok használata. Ennek területi korlátja nincs Makón valamennyi vezeték nélküli táv- (T-Mobile, Telenor, Vodafone) és műsorszóró szolgáltató megfelelő vételi lehetőséget tud biztosítani.

A kedvező műsorvétel érdekében egyéni antennák elhelyezését falusias és kertvárosias lakóterületen is korlátozni célszerű. Az újabb fejlesztési területeken a kábelhálózat közvetítésével kell a műsorszórást megoldani, elkerülve az épületenként megjelenő antennák látványát. A már beépített területen is célszerű a hálózat kiépítése, földalatti elhelyezéssel és a városkép javítása érdekében fokozatosan felszámolhatók az egyedi antennák.

Az országos mikrohullámú összeköttetés biztosítása magassági korlátozást okoz, amelyet figyelembe kell venni.

1.17 KÖRNYEZETVÉDELEM (ÉS TELEPÜLÉSÜZEMELTETÉS)

1.17.1 Földtani közeg, talaj

A település földtani közeg, talajtani adottságai a 1.12.1 Természeti adottságok fejezetben ismertetésre kerültek.

A természeti erőforrások között kiemelkedő jelentőségű a kitűnő termőtalaj, mely a térség mezőgazdasági potenciáljának alapja.

Az Országos Területrendezési Terv (továbbiakban OTrT) Makó közigazgatási területén belül **kiváló, illetve jó termőhelyi adottságú szántóterület**ként határolja le a külterület túlnyomó részét. A Budapest Főváros Kormányhivatala Földmérési, Távérzékelései és Földhivatali Főosztálytól kapott adatszolgáltatás alapján pontosított övezetek elhelyezkedése az 1.17-1. ábrán látható.

1-65. ábra: Kiváló és jó termőhelyi adottságú szántóterületek övezete Makón

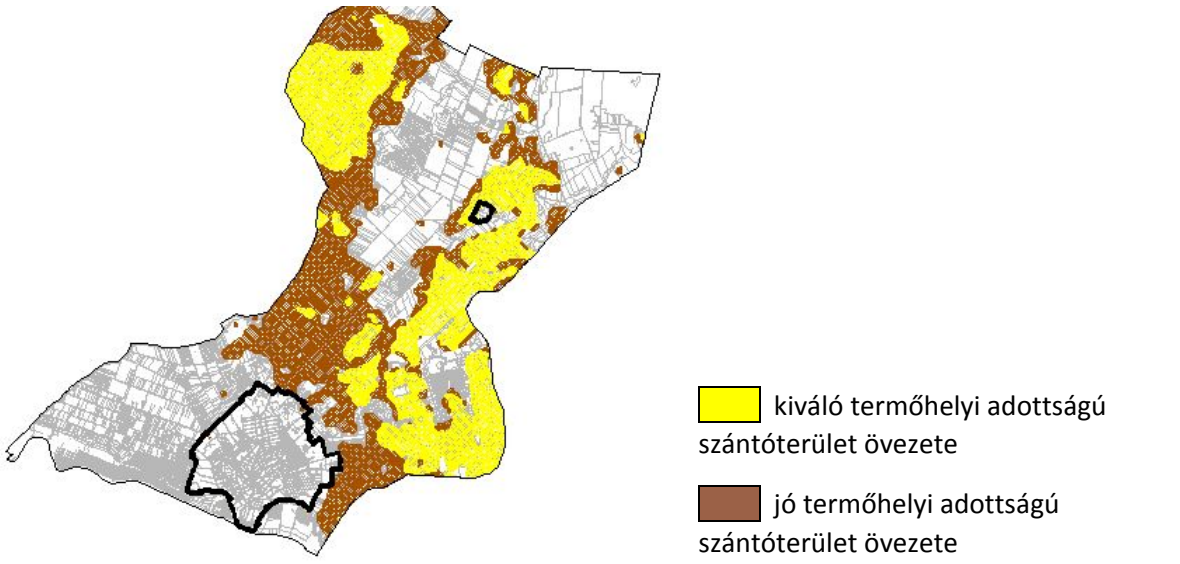

Forrás: OTrT

A termőföldek átlagos aranykorona értékét és a **települési viszonylatban átlagosnál jobb minőségű termőföldterületek** felsorolását, művelési áganként az alábbi táblázat tartalmazza.

1-32. táblázat: A termőföldek átlagos aranykorona értéke és az átlagosnál jobb minőségű termőföldek minőségi osztálya, művelési áganként Makón

Művelési ág	1 ha-ra vetített átlagos AK érték	Minőségi osztály (átlagos vagy átlagosnál jobb minőségű termőföldek)
szántó	30,58	1, 2, 3
legelő	5,13	1, 2, 3
rét	7,75	2, 3
gyümölcsös	40,51	2
kert	37,01	2
szőlő	33,00	2
erdő	5,43	1, 2
nádas	10,40	-

Forrás: Csongrád Megyei Kormányhivatal Makói Járási Hivatal Földhivatali Osztálya, 2018

Makó közigazgatási területének kb. 73 %-a szántóföld, melynek zömén nagytáblás művelés folyik. A vízerózió károsító hatása a terület sík jellege miatt nem számottevő, a **szélerózió**val azonban a térség alacsony erdőborítottsága, gyér tájfásítása miatt, különösen száraz időjárási körülmények esetén számolni lehet. Csongrád Megye Területrendezési Terve (továbbiakban: CsM TrT) is széleróziónak kitett területtel érintett területnek jelöli Makó területét (az övezetet az OTrT 2013. évi módosítása már megszüntette).

Makó város közigazgatási területén – a nitrátérzékeny területeknek a MePAR szerinti blokkok szintjén történő közzétételéről szóló 43/2007. (VI.1.) FVM rendelet értelmében – **nitrátérzékeny területek** találhatók. Az intenzív mezőgazdasági termesztés során a termőföldek minőségét a túlzott nitrát használat veszélyeztetheti. A mezőgazdasági vegyszer és műtrágya használat – gazdasági okokkal magyarázható – visszaszorulása feltehetően akár csak az ország túlnyomó többségében, úgy Makón is megfigyelhető, ami a talaj védelme szempontjából kedvező.

1-66. ábra: Nitrátérzékeny területek elhelyezkedése Makón

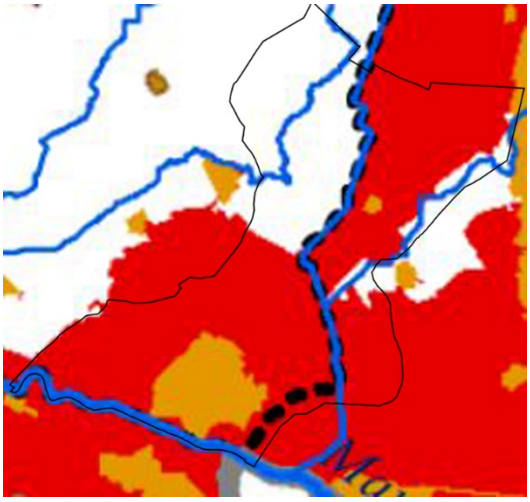

Forrás: Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv, 2015

Makó területén feltárt talajszennyeződésről, kármentesítéssel érintett területről nincs tudomásunk. A talaj, illetve a földtani közeg állapotát a fent említett tényezőkön túl a hulladékok és a szennyvizek nem megfelelő kezelése veszélyeztetheti. A Délkelet-Alföld Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer (DAREH) fejlesztései keretében Makón sor került a nem megfelelő műszaki védelemmel rendelkező régi hulladéklerakó rekultivációjára, ezáltal egy jelentős potenciális talajszennyező forrás felszámolásra került. Ugyanakkor több olyan *illegális hulladéklerakás* lelhető még fel a város közigazgatási területén, elsősorban felhagyott, rekultiválatlan bányagödrökben, melyek **potenciális környezeti veszélyforrás**t jelentenek. Az utóbbi években a folyékony kommunális hulladék kezelése tekintetében is jelentős változások történtek. 2015-ben térségi projekt keretében került sor a városi szennyvízhálózat és a szennyvíztisztító bővítésére. Ennek keretében Makó város szennyvízcsatorna hálózatának teljes kiépítése megvalósult, ugyanakkor a rákötések aránya még nem teljes, az ALFÖLDVÍZ Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt. által rendelkezésre bocsátott legfrissebb adatok szerint az ivóvízbekötéssel ellátott ingatlanok aránya 98 %, a szennyvízcsatornára rákötött lakások aránya 86 %. A szennyvízcsatornára még rá nem kötött területeken a *nem megfelelő szennyvízkezelés* a földtani közeg – talaj és felszín alatti vizek – állapotát veszélyeztetheti.

Védendő földtani érték, földtani veszélyforrással érintett terület Makó közigazgatási területén a Bányafelügyelet tájékoztatása szerint nem található.

A földtani adottságok következtében a Csongrádi-síkon jelentős a téglaagyag előfordulása, melyet a bányászat hasznosít. Az ún. Makó-árokban, Makó és Óföldeák alatt húzódik továbbá Európa leggazdagabb gázmezője, amelynek gázmennyisége az 1500 milliárd köbmétert is meghaladja. A földtani adottságokon alapulva, Makó közigazgatási területét számos bányatelek, koncessziós terület érinti, melyek a Bányafelügyelet tájékoztatása szerint az alábbiak:

- Battonya-Pusztaföldvár-Dél – szénhidrogén koncessziós szerződés
- Hódmezővásárhely XII. – szénhidrogén (nem hagyományos) bányatelek
- Makó-árok I. - szénhidrogén (nem hagyományos) bányatelek
- Makó I. - szénhidrogén (nem hagyományos) bányatelek
- Makó I. agyag ásványi nyersanyag bányatelek
- Makó III. – homok ásványi nyersanyag bányatelek
- Makó IV. – homok ásványi nyersanyag bányatelek

1-67. ábra: Bányatelkek elhelyezkedése Makón

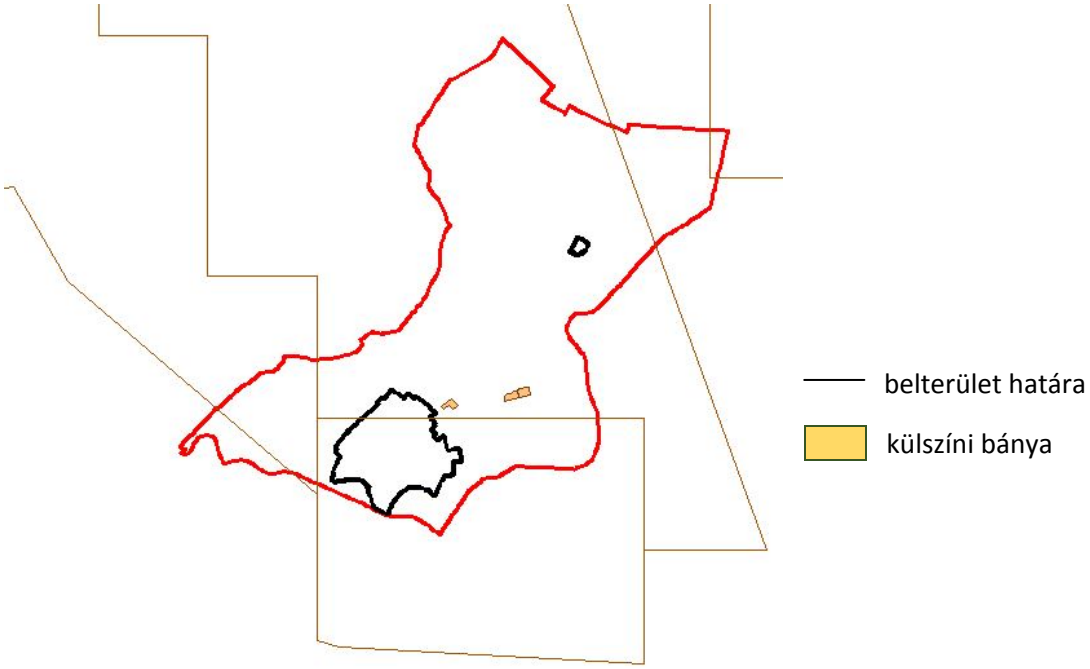

1.17.2 Felszíni és a felszín alatti vizek

Felszíni vizek

A Makó és környékének területe a Maros vízgyűjtőjéhez tartozik. A folyónak évenként két jelentős áradása van; a tavaszi és a nyári, vagy „zöldár"; mindkettő egyenlő mértékben veszélyes. Első esetben az erős inszoláció hatására az erdélyi hegyekben a hóolvadás megindul, rendesen február végén, vagy legkésőbb március első napjaiban a folyó nagymértékben felduzzad, levonulása viszonylag gyors.

A Maros vízminőségét jelentősen befolyásolják a román szakaszon belevezetett ipari és lakossági szennyvizek, de az Élővíz-csatorna és a Szárazér szennyezett vize is fokozza a vízminőségi problémákat.

A vízgyűjtő gazdálkodási terv (VGT) a település területét, két alegységhez sorolja. A nagyobbik terület a Kurca (2-19), a kisebbik terület pedig a Maros (2-21) alegység része. A VGT négy felszíni víztestet vizsgál a területen, és következő minőségi kategóriákba sorolja be:

1-33. táblázat: Felszíni víztestek állapota: Vízfolyás víztestek ökológiai és kémiai állapota (számértékkel)

vt-VOR	Víztest név	Alegység kódja	Biológiai elemek szerinti állapot	Fizikai-kémiai elemek szerinti állapot	Hidromorfológiai elemek szerinti állapot	Ökológiai minősítés	Kémiai állapot	Integrált állapot
AEP783	Maros torkolat	2-21	3	2	4	3	2	3
AEP975	Szárazér-Porgányi-főcsatorna	2-19	5	3	3	5		5
AIQ081	Királyhegyesi-Szárazér-csatorna	2-21	4	4	3	4	2	4
AOC848	Sámson-Apátfalvi-Szárazér-csatorna	2-21	5	4	3	5	3	5

Minősítési kategória: 1: jó-5: rossz

Forrás: Magyarország felülvizsgált, 2015. évi Vízgyűjtő-gazdálkodási Terve

Látható hogy a kisebb víztestek állapota kedvezőtlen, de a Maros állapota is csak közepes minősítést kapott. Ugyanakkor a települési szennyvíztisztítás szempontjából érzékeny felszíni vizek és vízgyűjtőterületük kijelöléséről szóló 240/2000. (XII. 23.) Korm. rendelet alapján Makó város nem tartozik az érzékeny felszíni víznek minősített vizek vízgyűjtőterületén található települések közé.

A város vízelvezetése szempontjából a városon keresztül húzódó Nagyéri-, Jángori-, Ardicsi-, Vitahalmi- és Honvéd-csatornák említhetők, amelyeknek befogadója a 4,5 km hosszú Makói-főcsatorna. Ezen kívül nagyszámú csatorna keresztezi a település közigazgatási területét, amelyből 107,4 km önkormányzati, 125,56 km állami tulajdonban van, 84,235 km pedig korábban társulati tulajdonban volt, jelenleg pedig állami vagyonkezelésben van. Ezen csatornák fontos szerepet kapnak a belvízi védekezésben.

Felszíni állóvizekben szegény a település. A várostól észak-keletre lévő, horgásztóként funkcionáló Makói téglagyári gödrök, és város keleti határában, önkormányzati tulajdonban lévő Gyilkos-tó vízfelülete (mára erősen csökkent, területét törmelékkel félig feltöltötték) említhető.

Belvizek

Magyarország közel 45000 km^2-es síkvidéki területének igen jelentős részét, becslés szerint 60 %-át veszélyezteti számottevő mértékben a belvíz.

A belvíz veszélyes területek lehatárolását egyrészt az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság adatszolgáltatása alapján mutatjuk be a következő térképen.

1-68. ábra: Makó külterületére vonatkozóan a Pálfai-féle belvíz-veszélyeztetettségi térkép (2002)

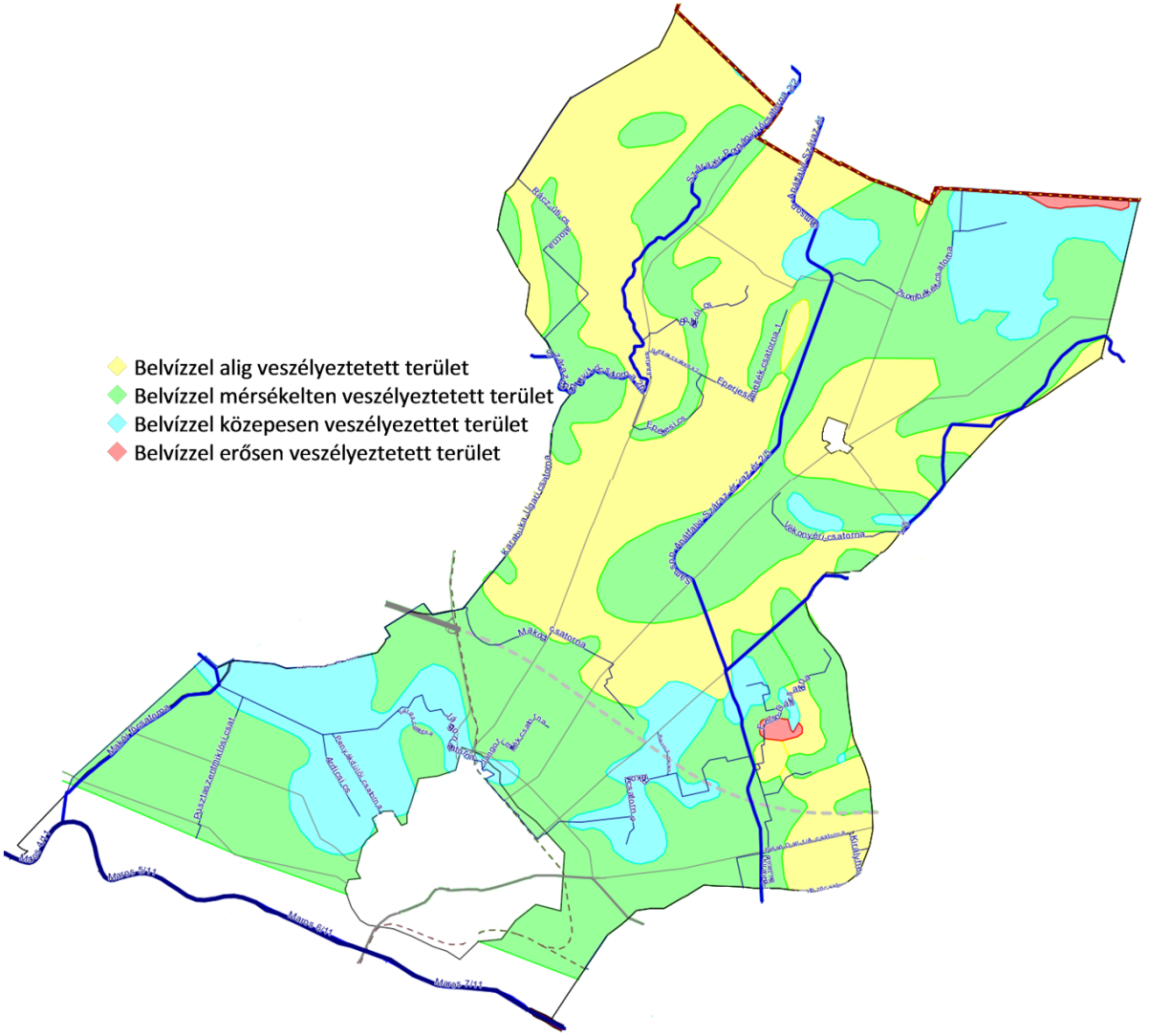

Forrás: Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság adatszolgáltatása

A belvíz által veszélyeztetett területek az éghajlatváltozás hatására folyamatosan változnak. A legutóbbi országos szintű komplex felmérés 2014-ben készült el, a Nemzeti Agrárkutatási és Innovációs Központ (NAIK) Vízgazdálkodási Önálló Kutatási Osztályának (ÖVKI) megbízásából.

1-69. ábra: A település területének komplex Belvíz-veszélyeztetettségi térképe

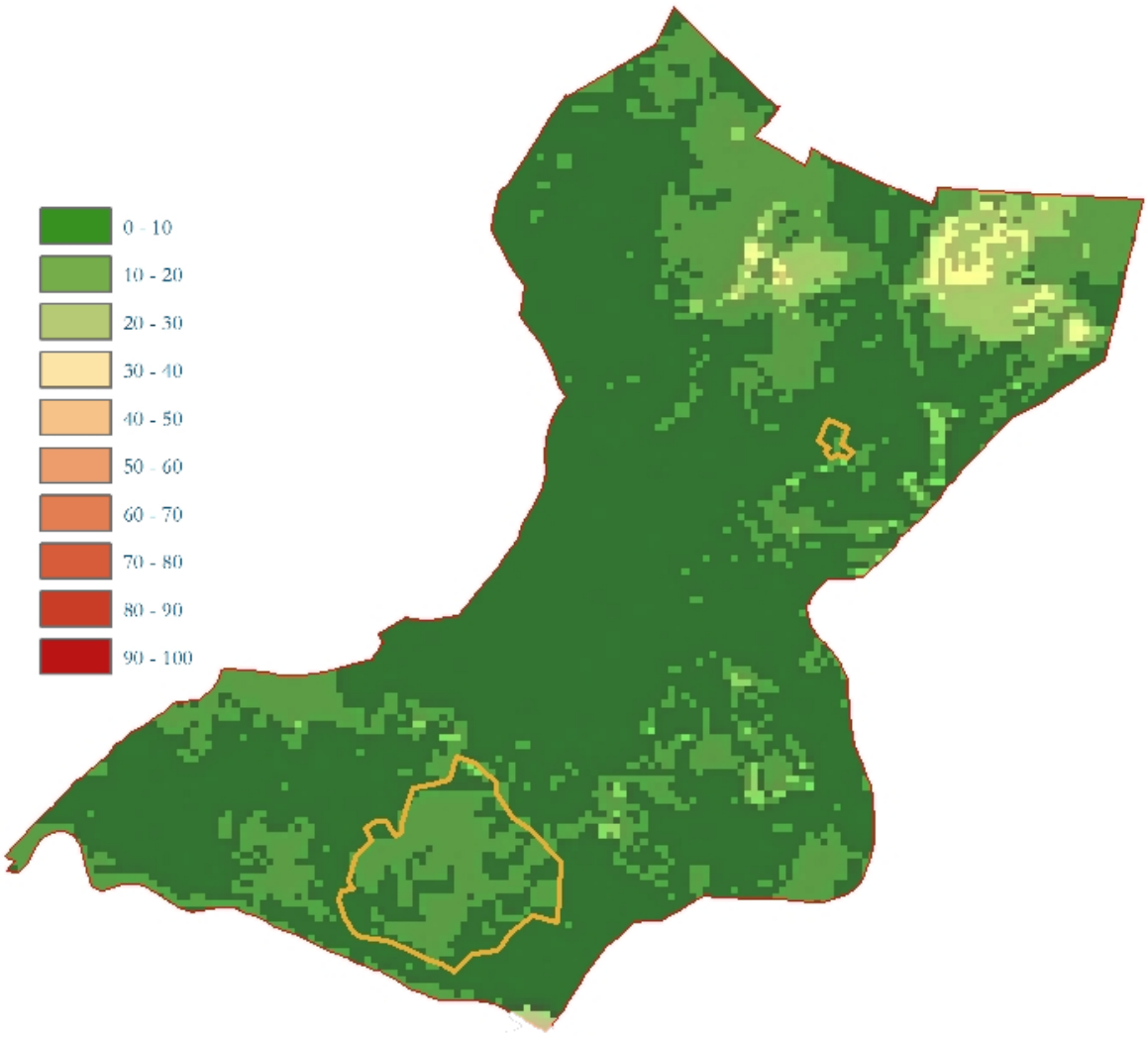

:

Forrás: BM közlemény, Magyarország Árvízi Országos Kockázatkezelési Tervéről

Makó és környéke az ország belvízzel veszélyeztetett területei közé tartozik, mint a hazánk területének nagyobb része.

A veszélyeztetett területek közül Makó területének nagyobb része a legenyhébb kategóriába tartozik. A belterület besorolása ennél kedvezőtlenebb, a település külterületének észak-nyugati része esik a legkedvezőtlenebb besorolás alá. Ezen kívül elszórtan, szinte a teljes területen előfordulnak belvízveszélyes foltok.

A belvízvédelem tehát Makó város területén és környékén kiemelt fontosságú, mert a város mély fekvésű területen helyezkedik el, így a talaj felszínén elöntések, belvizek alakulhatnak ki. A település belvízi veszélyeztetettsége a bemutatott felmérés óta várhatóan kis mértékben javult, köszönhetően az idő közben kiépült csatornahálózatnak. Ugyanakkor a városhoz a természetes terepadottságoknak megfelelően külterületi vizek is érkeznek.

Makó város belvízi terhelését különböző jelenségek idézik elő. Elsősorban a nagy intenzitású, vagy hosszabb időszakú csapadék, mely ha magas talajvízszint esetén nem tud beszivárogni, és nem

elégséges a meglévő csatornák kapacitása, akkor káros elöntéseket idéz elő. A város elhelyezkedéséből adódóan a Maros folyó magasabb vízállása esetén közvetlenül is befolyásolja a talajvíz magasságát. Ennek köszönhető, hogy az árvizekkel együtt járó fakadó víz megjelenése is belvízi terhelésként jelentkezik. A település belvízi veszélyeztetettségét csökkenti a nemrég megvalósult szennyvízcsatorna-hálózat és szennyvíztisztító telep is, melyek következtében a város alatti talajvízdomb kiterjedése csökkeni fog.

Makó városa mélyártéri területen fekszik, közigazgatási területe a 79. sz. Tisza-Maroszugi belvízrendszerhez tartozik, ezen belül a 79/10 Makói öblözetbe, melynek vize vagy a Tiszába, vagy a Marosba kerül gravitációsan, vagy szivattyús átemeléssel. A csatornákra a minimális esésviszonyok jellemzőek, amely lassítja a belvizek levezetését.

A város főbb részeit, elsősorban a Belváros tereit, főbb utcáit még ma is a század elején épített, régi elavult, eliszaposodott, zárt csatornák látják el. Egyébként a város területén 132,5 km hosszú elhagyott, többnyire nyílt árokrendszer és 40 km zárt csatornarendszer található.

A burkolt felületek növekedésével meggyorsult a csapadékvíz összegyülekezésének ideje, így a többlet csúcs-vízhozamok elvezetésére a meglévő rendszerek csak fejlesztés mellett alkalmasak.

Felszín alatti vizek

A felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területeken levő települések besorolásáról szóló 27/2004. (XII. 25.) KvVM rendelet melléklete alapján Makó érzékeny felszín alatti vízminőség védelmi területen lévő települések közé tartozik.

1-70. ábra: Település és környékének felszín alatti víz állapota szempontjából érzékeny területek

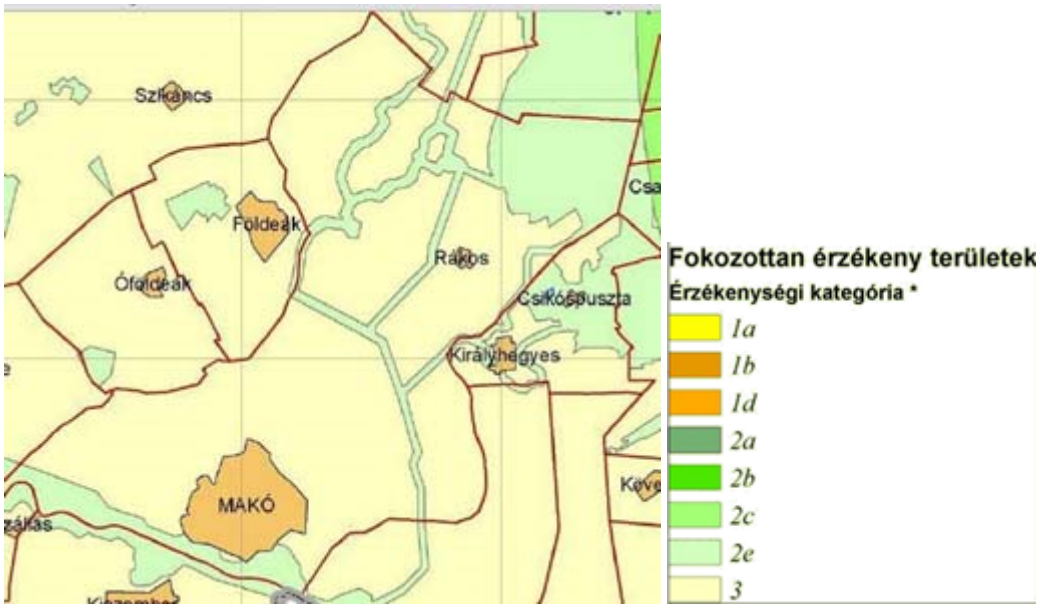

Forrás: ATIKTVF

Megvizsgálva ugyanakkor a rendelet alapját képező részletes térképet (Felszín alatti vizek állapota szempontjából érzékeny területek alkategóriák szerint) látható, hogy Makó területének döntő többsége a 3-as érzékenységi kategóriába tartozik, azaz kevésbé érzékeny terület, míg a Maros és a néhány nagyobb vízfolyás környezete tartozik a 2-es, azaz érzékeny kategória, „külön jogszabály által kijelölt védett természeti területek” alkategóriájába tartozik. Ez utóbbi kategória megjelenése alapján sorolták a település területét az érzékeny kategóriába.

Szintén a talaj, talajvíz érzékenységét, vizsgálja a 43/2007. (VI. 1.) FVM rendelet, amely alapján megállapítható, hogy a város közigazgatási területén nitrátérzékeny területek találhatóak.

Talajvíz

A talajvíz közepes vízszinteknél és a folyóktól messzebb eső részeken is egyaránt 1-10 m között változhat, mélységére jelentős befolyással bír a Maros vízállása, az oldott sótartalma igen magas, amely hasznosítást jelentősen megnehezíti. Mennyisége nem jelentős, kémiai jellege nátriumkloridos. Keménysége 25-35 nk° közötti, de a település környékén 45 nk° fölé emelkedik. A szulfáttartalom eléri a 600 mg/l-t.

1-71. ábra: Település és környékének felszín alatti vízszint térképe

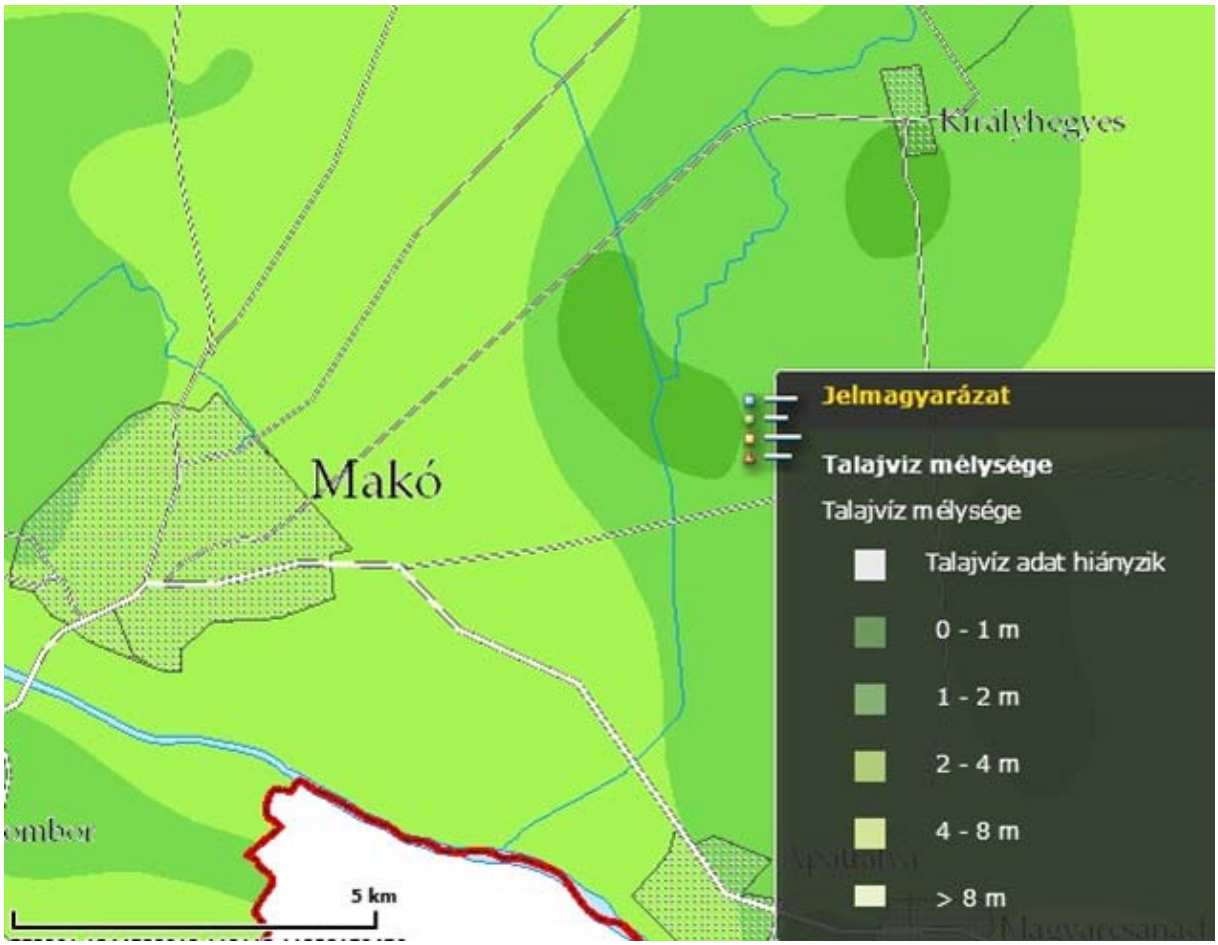

Forrás: Magyarország talajvízszint mélység térképe (0-8m)

Vízgyűjtő-gazdálkodási terv

A 2015 során felülvizsgált Vízgyűjtő-gazdálkodási tervek (VGT) tartalmazzák a felmért vízgazdálkodási problémák, a környezeti célkitűzések és ezen célkitűzések megvalósítására szolgáló intézkedések összefoglalását. Makó területe a p.2.13.2 felszín alatti víztesten található, és a felszíni víztestek közül pedig a Maros torkolat (AEP783), a Szárazér-Porgányi-főcsatorna (AEP975) , a Királyhegyesi-Szárazér-csatorna (AIQ081) és a Sámson-Apátfalvi-Szárazér-csatorna (AOC848) érinti a település területét.

Makó ezekre a víztestre vonatkozóan meghatározott célok és intézkedések teljesítésében érintett.

Vízbázis

Makó város ivóvízellátása az 1968-ban üzembe helyezett központi víztermelő-telepről történik, amely a várostól nyugatra – a Czuczor utcán keresztül közelíthető meg – a zártkertek területén található. A vízellátó rendszer vízbázisát 12 db mélyfúrású kút képezi, vízbázis jele ALG343. A kutakból 300-500 m mélyről búvárszivattyúk termelik ki a vizet 550-1.100 l/p kapacitással. A makói vízbázis nem sérülékeny, így csak belső védőövezetet jelöltek ki a területen, egy 100 m átmérőjű kör formájában.

Szintén csak belső védőövezettel rendelkeznek a Hagymatikumot ellátó gyógyvíz kutak, amelyek a kút körüli 10 m-es sugarú kört foglalják magukba.

1-72. ábra: Makó vízbázis belső védőterülete

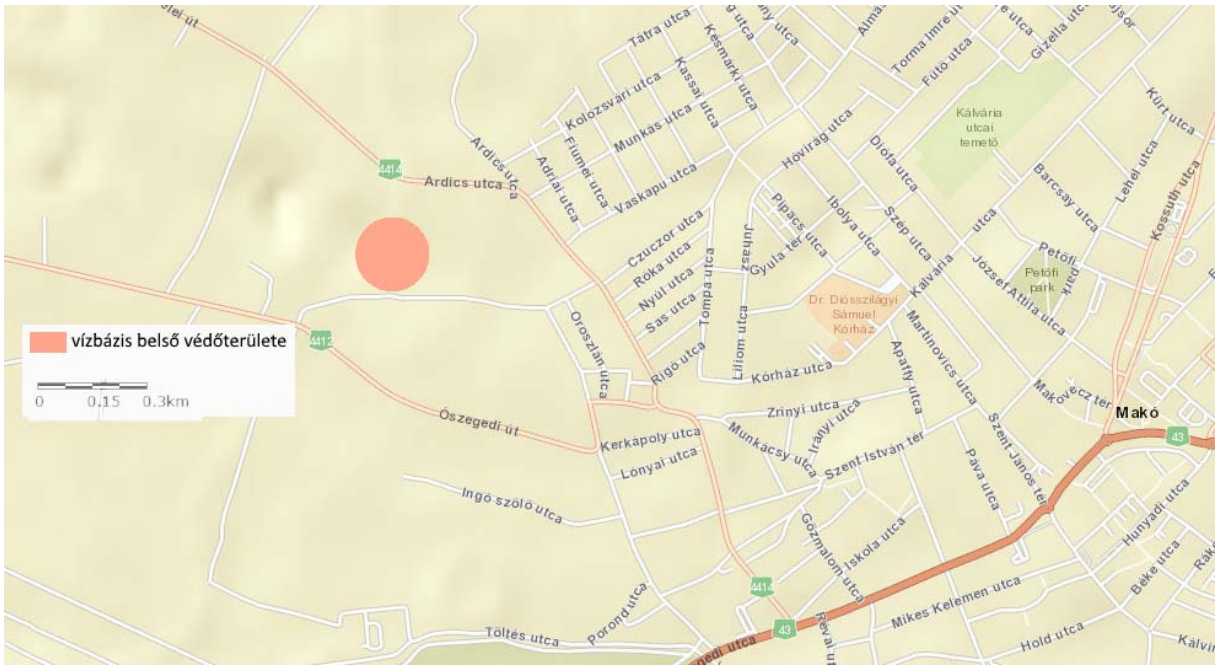

Forrás: Országos Vízgyűjtő-gazdálkodási Terv, 2015

1.17.3 Levegőtisztaság és védelme

A levegő védelméről szóló 306/2010. (XII.23.) Korm. rendelet alapján az ország területét és településeit a légszennyezettség mértéke alapján zónákba kell sorolni. A légszennyezettségi agglomerációk és zónák kijelöléséről szóló 4/2002. (X.7.) KvVM rendelet 1. sz. melléklete alapján Makó a 10. sz. „Az ország többi területe, kivéve a kijelölt városokat” légszennyezettségi zónába tartozik. A Rendelet az egyes zónákban 11 légszennyező anyagot értékel, a zónacsoport szennyező anyagonkénti besorolása az A-tól F-ig (csökkenő sorrendben) terjedő skálán - kivéve talajközeli ózon, amely besorolása O-I vagy O-II - az alábbi:

1-34. táblázat: Zónacsoportok légszennyező anyagok szerint

szennyező anyag	SO_2	NO_2	CO	PM_{10}	Benzol	Talaj-közeli ózon	PM_{10} As	PM_{10} Cd	PM_{10} Ni	PM_{10} Pb	PM_{10} Benz(a)pirén
zóna-csoport	F	F	F	E	F	O-I	F	F	F	F	D

D: a levegőterheltségi szint a felső vizsgálati küszöb és a levegőterheltségi szintre vonatkozó határérték között van
E: a levegőterheltségi szint a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van
F: a levegőterheltségi szint az alsó vizsgálati küszöböt nem haladja meg
O-I: azon terület, ahol a talaj közeli ózon koncentrációja meghaladja a célértéket

A zónában a szilárd (PM_{10}) szennyezőanyagokra vonatkoztatott légszennyezettség a fentiek alapján a felső és az alsó vizsgálati küszöb között van, továbbá a talajközeli ózon koncentrációja meghaladja a célértéket. A többi vizsgált légszennyező anyag okozta légszennyezettség a zónába tartozó területeken nem haladja meg az alsó vizsgálati küszöböt. Ennek alapján a levegőminőség kedvezőnek mondható.

Hazánkban a levegőminőség mérését, értékelését az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat (OLM) végzi. A hálózat alapvetően két részből áll: az automata állomások folyamatos mérést végeznek több légszennyező komponens tekintetében, míg a manuális hálózat (RIV) pontjain gyűjtött minták elemzése néhány összetevőre - NO_2, SO_2, helyenként ülepedő por - korlátozódik. Makón a Széchényi téren manuális mintavevő hely van, ahol 2007-ig mindhárom összetevő, 2008. évtől már csak a NO_2 tekintetében vizsgálják a légszennyezettséget.

Az Országos Meteorológiai Szolgálat alá tartozó Levegőtisztaság-védelmi Referencia Központ (LRK) minden évben elkészíti hazánk levegőminőségének értékelését az Országos Légszennyezettségi Mérőhálózat adatai alapján. Makó levegőminőségének értékelése a légszennyezettségi index alapján 2006-2016 között az alábbiak szerint alakult.

1-35. táblázat: Makó légszennyezettségének értékelése, éves határértékekhez viszonyítva, 2006-2016 közötti időszakra vonatkozóan

Év	Légszennyezettségi index			Összesített index
	NO2	SO2	ÜP	
2016	kiváló (1)	-	-	kiváló (1)
2015	kiváló (1)	-	-	kiváló (1)
2014	jó (2)	-	-	jó (2)
2013	kiváló (1)	-	-	kiváló (1)
2012	jó (2)	-	-	jó (2)
2011	jó (2)	-	-	jó (2)
2010	jó (2)	-	-	jó (2)
2009	jó (2)	-	-	jó (2)
2008	jó (2)	-	-	jó (2)
2007	jó (2)	kiváló (1)	jó (2)	jó (2)
2006	jó (2)	kiváló (1)	megfelelő (3)	megfelelő (3)

A levegő minőségét jellemzően a közlekedésből, a lakossági fűtésből és az ipari tevékenységekből származó szennyező anyagok befolyásolják.

Jelentősebb mezőgazdasági termelő és ipari vállalkozások működnek a településen, kibocsátásuk azonban – a hasonló nagyságrendű településekhez viszonyítva – nem jelentős. A nagyobb vállalkozások mezőgazdasági termékfeldolgozás, textilipar, fémfeldolgozás, bútorgyártás és gumiipar területén működnek.

A Levegőtisztaság-védelmi Információs Rendszer (LAIR) adatai alapján a városban az alábbi **légszennyező telephelyek** üzemelnek:

1-36. táblázat: Bejelentésre kötelezett légszennyező pontforrással rendelkező telephelyek Makón

TELEPHELY	CÍM	TEVÉKENYSÉG
VÁLL-KER Kft.	Návay Lajos tér 8.	nem villamos háztartási készülék gyártása
VÁLL-KER Kft. ÚJVÁROSI TELEPHELY	Honvéd u. 6/a	fűtőberendezés, kemence gyártása fémfelület-kezelés
TELEPHELY	Honvéd u. 10.	
F3 SZ. TELEPHELY	Vásár tér 1.	
RAKTÁR	Honvéd u. 10.	
CONTITECH FLUID AUTOMATIVE HUNGÁRIA KFT.	Rákosi út 3.	gőzellátás, gumiabroncs, gumitömlő gyártása
TELEPHELY	Szép u. 38.	Húsfeldolgozás, -tartósítás
MEDICOR MEDITŰ KFT.	Rákosi út 6.	orvosi eszköz gyártása
BÚTORGYÁRTÓ TELEPHELY	Rákosi út. 4.	irodabútor gyártása
DEXTIMUS Fémipari és Szolgáltató Kft.	Aradi u. 118.	
HÚSFÜSTÖLŐ	Hollósi Kornélia út. 11.	Hús, baromfihús készítmény gyártása
ÉLELMISZER ALAPANYAG ÜZEM	külterület	gőzellátás, légkondicionálás, egyéb élelmiszer gyártása
TELEPHELY	Ipari Park hrsz.12209	előre kevert beton gyártása
KERTÉSZET	hrsz. 5057	gőzellátás, légkondicionálás
MAKÓ ÁLLOMÁS FELVÉTELI ÉPÜLET	Állomás tér 15.	szárazföldi szállítást kiegészítő szolgáltatás
TÖMÖRKÉNY FŰTŐMŰ	Tömörkény u. 1.	
Makói Kórház	Kórház u. 2.	gőzellátás, légkondicionálás

HTV MAROS HŐKEZELŐ KFT.	Aradi u. 136.	
GÉPGYÁRTÓ ÜZEM	Bárányos sor 22.	mezőgazdasági, erdészeti gép gyártása
TELEPHELY	Bársonyos sor 20.	Egyéb fa-, parafatermék, fonottáru gyártása
ÁRUHÁZ	Aradi	
MEZŐGAZDASÁGI TELEPHELY	Tanya 36.	növénytermesztési szolgáltatás
MAROSTECH IPARI ÉS SZOLGÁLTATÓ KFT.	Ipari Park hrsz.12210	egyéb bútor gyártása
MAROS MALOM	Vásárhelyi u. 12-14.	
TELEPHELY	Ugar 49/2	gabonaféle (kivéve rizs), hüvelyes növény, olajos mag termesztése

Forrás: OKIR-LAIR, 2016

1-37. táblázat: Ipari légszennyező forrásokból származó légszennyező anyag kibocsátás (kg/év) Makón 2012-2016 között

LÉGSZENNYEZŐ ANYAG	2012	2013	2014	2015	2016
SO_2	346	441	1002	115	383
CO	6 673	5 558	4 405	4 860	5 552
CO_2	12 875 852	19 130 870	16 631 713	16 561 655	15 017 429
NO_x	12 488	10 459	9 981	9 838	8 695
Szilárd	4 313	4 598	5 309	5 832	7 367
Egyéb	19 749	17 921	23 486	22 614	25 517

Forrás: OKIR-LAIR

1-73. ábra: Ipari légszennyező forrásokból származó légszennyező anyag kibocsátás (kg/év) alakulása 2012-2016 között

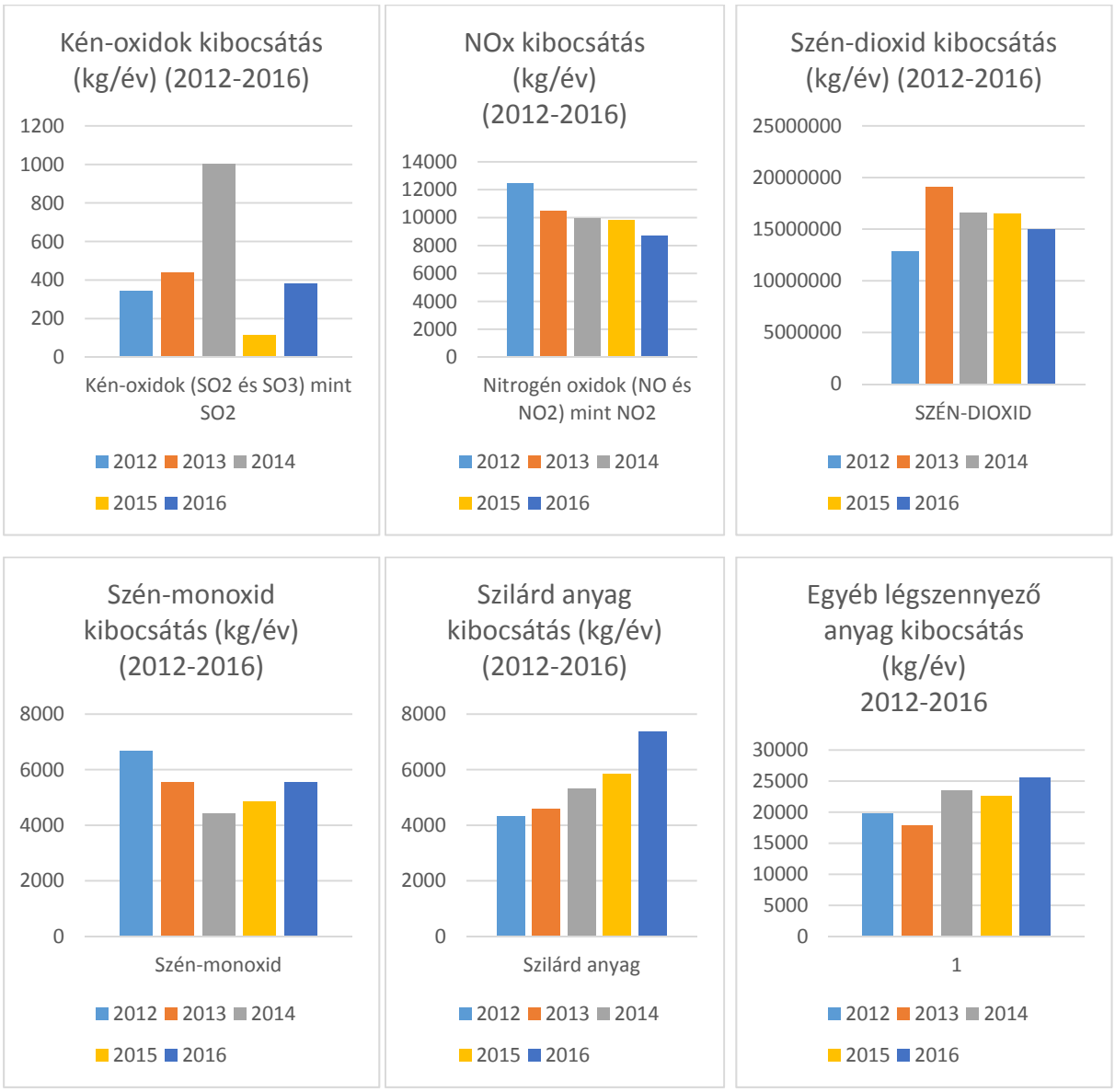

Az adatok alapján nagyobb mennyiségben CO_2 kerül a légtérbe, jelentősebb CO_2 kibocsátással járó üzemek: a ContiTech Fluid Automotive Kft. gumigyára, a külterületen található élelmiszer alapanyag üzem, a Tömörkény Fűtőmű, a kórház és a kertészet. Jelentősebb NO_x kibocsátók a gumigyár és az élelmiszer-alapanyag üzem. Jelentősebb CO kibocsátók a fa-, parafatermék és fonottáru gyártó üzem, a Szép utcai húsfeldolgozó üzem, valamint a Hollósi utcai húsfüstölő. Jelentősebb mennyiségű szilárd légszennyező anyag pedig a Maros malom és az élelmiszer-alapanyag üzem tevékenysége során kerül a légtérbe. Ezen kívül említésre méltó még egyéb légszennyező anyagok, veszélyes anyagok (pl. etil-benzol, izo-butil-alkohol, xilolok stb.) jelenléte, melyek keletkezése legnagyobbrészt az Újvárosi telephelyen folytatott fűtőberendezés- és kemencegyártáshoz, továbbá egyéb bútorgyártó, gépgyártó tevékenységekhez kapcsolódik. Az ipari eredetű kibocsátások a hasonló léptékű településekhez viszonyítva alacsonynak mondható, összefoglalva megállapítható, hogy a városban és térségében nincs nagy kibocsátási értékkel bíró ipari légszennyező. Jelentős ipari telephely Makó tágabb térségében sem található, ezért a transzmisszió következtében jelentősebb szennyeződés beáramlásával nem kell számolni.

A **közlekedési eredetű légszennyezést** tekintve hosszú ideig jelentős problémát a várost kettészelő 43. sz. főúton lebonyolódó forgalom jelentett. A kiépült elkerülő út, illetve gyorsforgalmi út tehermentesíti a települést, melynek következtében a városközpontban az átmenő forgalomból származó légszennyezés jelenős mértékben csökkent. Mivel a CO és a NO_x tekintetében is legjelentősebb szennyező a közlekedés, a város levegőminőségének kedvező alakulásában (lásd: 1.17-2. táblázat: Makó légszennyezettségének értékelése) az elkerülő út szerepe számottevő.

A **kommunális fűtésből származó légszennyezés** alacsonynak mondható, a gázfűtéses lakások és távfűtéses lakások (kb. 7 %) magas aránya miatt, ugyanakkor a magas energiaárak következtében az ország más területeihez hasonlóan itt is növekszik a fafűtést alkalmazók aránya. Az elmúlt 10 év adatsorát vizsgálva mind a háztartási gázfogyasztók száma, mind az egy lakosra jutó, háztartások részére szolgáltatott gáz mennyisége csökkent. A gázzal fűtött lakások aránya Makón 2010-től 2015-ig 4 %-kal csökkent (77,5 %-ról 73,5 %-ra), (forrás: teir.hu/idosoros-elemzo).

1-74. ábra: A háztartási gázfogyasztás alakulása

Száz lakásra jutó háztartási gázfogyasztók száma (fő)

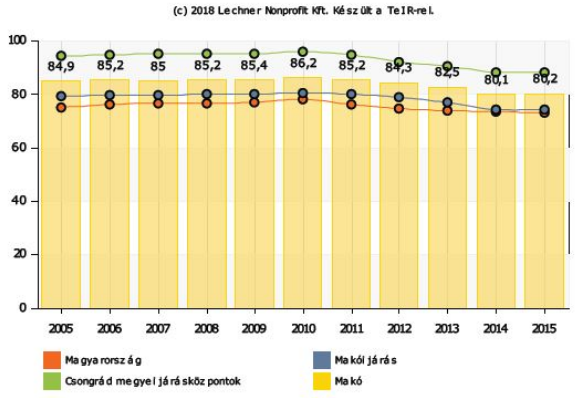

Forrás: https://www.teir.hu/its

Háztartási gázfogyasztás (1000m3/fő)

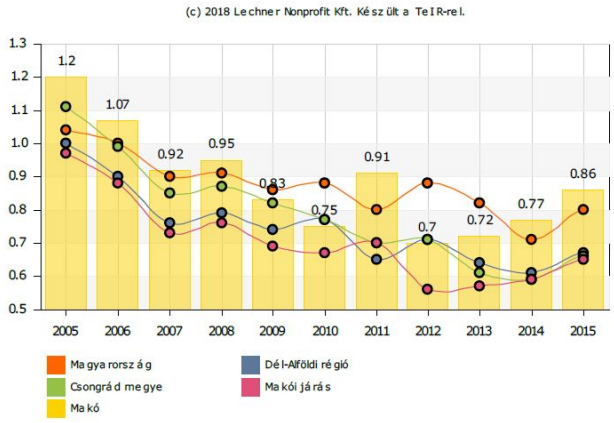

Forrás: https://www.teir.hu/helyzet-ter-kep

A nagy kiterjedésű, növényzettel időszakosan fedett mezőgazdasági területekről származó **porszennyezés** a mezővédő erdősávok kis száma miatt jelentősnek mondható, a levegő szállópor terhelése a szántóföldek szélerózójának tulajdonítható.

Jelentősebb probléma továbbá az allergén gyomok terjedése következtében növekvő **pollenszennyezés**. A település zöldterületeinek parlagfű mentesítését a Makói Városgazdálkodási Kft. végzi, valamint a Bogár Mérnökség Kft. felelős a külterületek parlagfűmentesítéséért.

Ezen kívül meg kell említeni még az állattartásból eredő **bűzhatás**t, mely a kertvárosias városrészekben, elsősorban Gerizdes városrészben jelent problémát.

A település közigazgatási területét a rendelkezésre álló információk alapján nem érinti magasabb kibocsájtást megengedő, levegőtisztaság-védelmi szempontból kijelölt védelmi övezet. Levegőtisztaság-védelmi szempontból **ökológiailag sérülékeny terület**nek tekinthetők a védett természeti területek (Körös-Maros Nemzeti Park), valamint a Natura 2000 területek, továbbá az országos ökológiai hálózat részét képező magterületek).

1-75. ábra: Levegőtisztaság-védelmi szempontból ökológiailag sérülékeny területek Makón

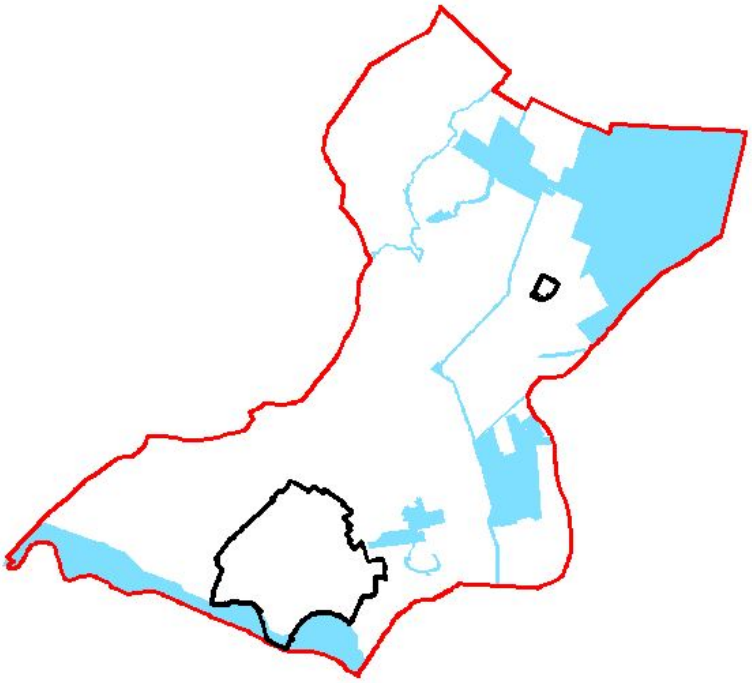

1.17.4 Zaj- és rezgésterhelés

Környezeti zajforrások az ipari üzemek, a vendéglátó és szórakozóhelyek, valamint a közlekedés.

A településen nincsenek jelentős zajkibocsátó ipari létesítmények, lakóövezetbe ékelődő ipari területek, az **ipari eredetű zajterhelés** nem jelentős. A lakossági panaszbejelentések alapján elmondható, hogy alkalmanként a település belterületén a szórakozóhelyek közönsége által okozott zavaró zajhatások jelentkeznek. Eseti kivizsgálást követően, magas zajterhelés esetén, a zajkibocsátás, illetve a nyitvatartási idő korlátozásra kerül.

Közlekedési eredetű zajterhelés tekintetében sokáig a 43-as főút települést átszelő szakaszán áthaladó tranzitforgalom jelentett problémát, szinte valamennyi érintett területen határérték feletti zajterhelést eredményezve. Az elkerülő út és az M43 autópálya megépülését követően a városon átmenő forgalom, s ezáltal a közlekedési eredetű zajterhelés jelentősen csökkent. A 430. sz. főút (elkerülő út) a település északkeleti szélén, gazdasági területek mentén vezet, lakóterületeket nem érint.

1-76. ábra: Zajvizsgálat során értékelt útszakaszok

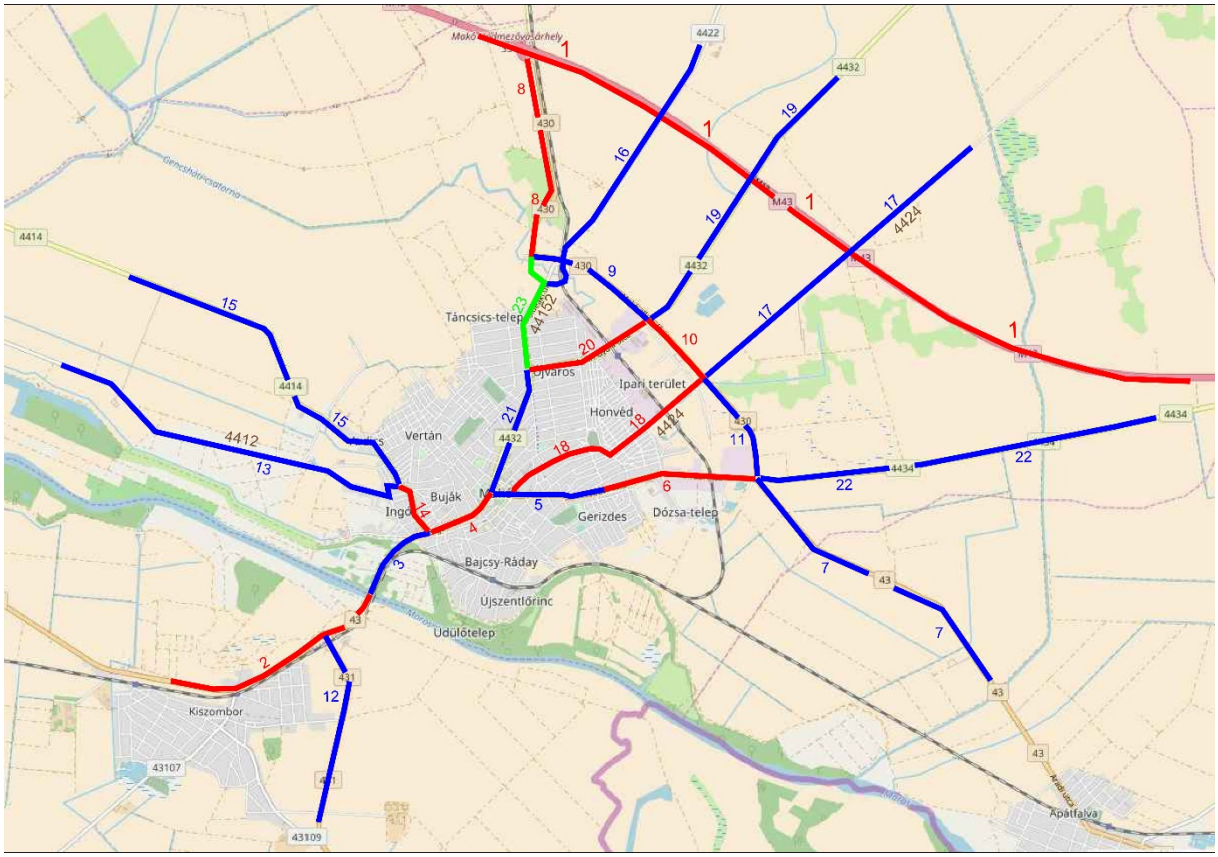

1-38. táblázat: Az egyes útszakaszok mentén fellépő közlekedési zajszintek[9] 2016-ban (dB)

útszakasz száma	útmenti területhasználat	Nappali zajszint (dB) (06-22 óra)	Éjjeli zajszint (dB) (22-06 óra)	határérték* nappal/éjjel	túllépés** (dB)
1.	mezőgazdasági terület	63,00	55,96	—	
3.	településközpont vegyes terület,	66,13	59,09	65/55	1/4
	kisvárosias lakóterület			60/50	6/9
4.	településközpont vegyes terület, nagyvárosias lakóterület	65,81	58,77	65/55	0,8/3,7
	kisvárosias lakóterület			60/50	5,5/8,8
5.	településközpont vegyes terület,	62,03—65,22	54,99-58,18	65/55	0/0-3

[9] *A közlekedésből származó környezeti zajszinteket az országos forgalomszámlálási adatok felhasználásával, a 25/2004. (XII. 20.) KvVM rendelet 2. sz. melléklete alapján számításokkal határoztuk meg. A számításokat a referencia távolságra (úttengelytől 7,5m-re), továbbá belterületen a védendő homlokzatok előtt, külterületen az utak tengelyétől 50m-re végeztük el.*

A zaj- és rezgésterhelési határértékek megállapításáról szóló 27/2008. (XII. 3.) KvVM-EüM együttes rendelet 3.sz. melléklete tartalmazza a közlekedéstől származó zajterhelési határértékeket a zajtól védendő területeken.

A rendelet kimondja, hogy a 3.sz. mellékletében szereplő határértékeknek:

- *új tervezésű, vagy*
- *megváltozott területfelhasználású területeken kell teljesülniük.*

útszakasz száma	útmenti területhasználat	Nappali zajszint (dB) (06-22 óra)	Éjjeli zajszint (dB) (22-06 óra)	határérték* nappal/éjjel	túllépés** (dB)
	nagyvárosi lakóterület	60,70	53,66	65/55	—
	kisvárosias lakóterület	62,03—65,22	54,99-58,18	60/50	2-5/5-8
6.	kisvárosias lakóterület,	59,36	52,32	60/50	—
	falusias lakóterület	59,96	52,92	60/50	0/3
	gazdasági terület	56,88-62,32	49,84-55,29	65/55	—
7.	mezőgazdasági terület	57,56	50,52	—	
8.	gazdasági terület,	58,34	51,30	65/55	
	mezőgazdasági terület	58,74	51,70	—	
9.	gazdasági terület	57,08	50,05	65/55	
10.	gazdasági terület	58,21	51,17	65/55	
11.	gazdasági terület	56,84	49,80	65/55	
13.	kisvárosias lakóterület	54,28	47,24	60/50	—
14.	településközpont vegyes	63,44	56,40	65/55	3,5/1,5
	kisvárosias lakóterület	60,8	53,76	60/50	0/3,5
	falusias	62,22-63,44	55,19-56,40	60/50	2-3,5/2-6,5
15.	gazdasági terület,	61,97	54,93	65/55	
	kisvárosias lakó, falusias lakó,			60/50	2/5
16.	mezőgazdasági terület	48,67	41,63	—	
17.	gazdasági terület,	42,70-42,96	35,67-35,92	65/55	—
	mezőgazdasági terület	44,53	37,49	—	
18.	kisvárosias lakó	50,67-53,86	43,63-46,82	60/50	—
	településközpont vegyes,	54,43	47,4	65/55	—
	gazdasági terület	49,34	42,3	65/55	—
19.	gazdasági terület,	63,24	56,20	65/55	
	mezőgazdasági terület	53,69	46,66	—	
20.	falusias lakóterület,	63,20	56,16	60/50	3/6
	kisvárosias lakóterület	61,26	54,23	60/50	1/4
	településközpont vegyes,	61,26	54,23	65/55	—
	gazdasági terület	61,26	54,23	65/55	—
21.	kisvárosias lakóterület	65,32	58,29	60/50	0/3,5
	településközpont vegyes,			65/55	—
22.	gazdasági terület,	64,34	57,30	65/55	
	mezőgazdasági terület	54,79	47,75	—	
23.	falusias lakóterület, kisvárosias lakó	60,27	53,24	60/50	0/3
	településközpont vegyes	55,30-59,76	48,26-52,72	65/55	—

*: határérték hasonló szerepű új építésű út esetén
**: viszonyítás új építésű út esetén hatályos határértékhez, meglevő útra határérték nem vonatkozik, csak lakóterületek és vegyes területek esetében értékeltük.

Jelentősebb mértékű határérték túllépés a 43. sz. főút déli bevezető szakasza (fenti ábrán 3., 4., 5. számmal jelölt útszakaszok) mentén, a kisvárosi lakóterületen lép fel, ahol nappal 5-6 dB-lel, éjjel 5-9 dB-lel magasabb a környezeti zajszint a határértéknél. Ezen útszakaszok mentén ennél kisebb mértékben ugyan (nappal 0-1, éjjel 3-4 dB), a közeli beépítésű vegyes területeken is határértéket

meghaladó környezeti zajszintek adódnak. Nappali és éjjeli időszakban is határértéket meghaladó zajszintek továbbá az Kölcsey u. (14.), Aradics u. (15.) és Justh Gyula u. (20.) menti kisvárosias és falusias lakóterületeken jellemzők, ahol nappal 2-3,5 db-lel, éjjeli időszakban 1,5-6,5 dB-lel magasabbak a zajszintek a határértéknél. Csak éjjeli időszakban 3-3,5 dB a határérték túllépés az Aradi út (6.), a Kossuth u. (21.) és a Földeáki út (23.) menti falusias és kisvárosias lakóterületeken.

Makó város területét két vasútvonal érinti: a 121-es számú Kétegyháza-Újszeged vasútvonal és az ebből leágazó 130-as számú Tiszatenyő-Makó vasútvonal, a rendkívül alacsony forgalom miatt a vasúti közlekedésből származó zajterhelés nem számottevő.

1.17.5 Sugárzásvédelem

A légkörben található sugárzó anyagok terjedésének követésére hazánkban országos sugárzásfigyelő rendszer épült ki. A rendszer részét képező szabadtéri mérőállomásokon folyamatosan mérik a szabadtéri sugárzás: az óránkénti dózis, azaz a dózisteljesítmény értékét. (A dózisteljesítmény mértékegysége a nanosievert/óra, rövid jele: nSv/h).

A természetes háttérsugárzás mértéke Magyarországon 50-180 nSv/óra körül ingadozik. Ez az érték függ a magasságtól, és a talaj típusától. Az ingadozást természeti hatások, időjárási körülmények (légnyomás, csapadék mennyiség) változásai befolyásolják.

Makón háttérsugárzási mérőállomás nem működik, a legközelebbi mérőállomások Szegeden, Hódmezővásárhelyen és Pitvaroson találhatók. A mért értékek az említett intervallumban mozognak.

A város térségében nukleáris létesítmény nem található. Makó a Paksi Atomerőmű 30 km-es Sürgős Óvintézkedési Zónáján kívül esik, érinti viszont Paks és a szlovákiai Mochovce, Bohunice atomerőművek 300 km-es Élelmiszer-fogyasztási Korlátozások Óvintézkedési Zónája.

1.17.6 Hulladékkezelés

Makó a Dél-Alföldi régió településeivel karöltve 2006-ban önkormányzati társulást hozott létre **Délkelet-Alföld Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer** (DAREH) Létrehozását Célzó Önkormányzati Társulás néven. A jelenleg 93 tagot számláló társulás célja, hogy a tagtelepülések területén található bezárt, megfelelő műszaki védelemmel nem rendelkező lakossági hulladéklerakókat rekultiválja, valamint korszerű hulladékgazdálkodási rendszer létrehozásával, az újrahasznosítást szolgáló szelektív hulladékgyűjtés és a komposztálás széleskörű elterjesztésével csökkentse a lerakóhelyekre kerülő hulladék mennyiségét. A DAREH fennállása óta számos fejlesztést hajtott végre a hulladékgazdálkodás területén. A korábbi, depókban történő lerakásra támaszkodó hulladékgazdálkodási rendszert egy modern, az újrahasznosítás és az újrahasználat lehetőségeit is kihasználó megoldás váltotta fel.

Ennek keretében került sor Makón a nem megfelelő műszaki védelemmel rendelkező **régi hulladéklerakó rekultivációjá**ra. A bezárt, használaton kívüli hulladéklerakót növényekkel borított domb váltotta fel. Mindeközben egy korszerű hulladékudvar és átrakó létesült. A hulladékudvar biztosítja az itt, és a környező településeken élők számára a háztartásaikban termelődő zöld hulladék, inert hulladék, lomtalanítási hulladék, veszélyes és elektronikai hulladék díjtalan elhelyezését. Továbbá újrahasználati funkcióval is rendelkezik, mely lehetővé teszi a használt ruhák, vagy használt, de működőképes elektronikai eszközök átvételét és az arra rászorulóknak történő újbóli kiosztását.

A 12.500 t/év kapacitású, a begyűjtött hulladék szállítási logisztika részét képező átrakóállomás biztosítja a gyűjtőkörzetből a hulladék gazdaságos továbbszállítását a Békéscsabán létesült válogatóműbe.

Makón a **kommunális szilárd hulladék** szervezett gyűjtése és elszállítása megoldott. A települési szilárd hulladék begyűjtéséről és elszállításáról a Délkelet-Alföld Regionális Hulladékgazdálkodási Rendszer Létrehozását Célzó Önkormányzati Társuláson keresztül a DAREH Bázis Hulladékgazdálkodási Nonprofit Zrt., mint közszolgáltató gondoskodik, szállítás a családi házas övezetekben heti egy, a tömbházas övezetekben heti két alkalommal történik. A Maros-parti üdülőövezetekben a kommunális hulladék elszállítás a gyűjtőpontokról minden év április 1-től szeptember végéig, heti rendszerességgel történik. Az összegyűjtött hulladék a Békéscsabán létesült hulladékfeldolgozó és válogató műbe kerül, ahol kitermelik belőle a haszonanyagot, ily módon a lakosságtól begyűjtött, lerakásra kerülő hulladék 40 %-kal csökkenthető. A lerakásra kerülő hulladék elhelyezése és ártalmatlanítása a megfelelő műszaki védelemmel és infrastruktúrával ellátott IPPC engedéllyel is rendelkező Felgyői Regionális Hulladékkezelő Központban történik.

1-77. ábra: Rendszeres hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya (%)

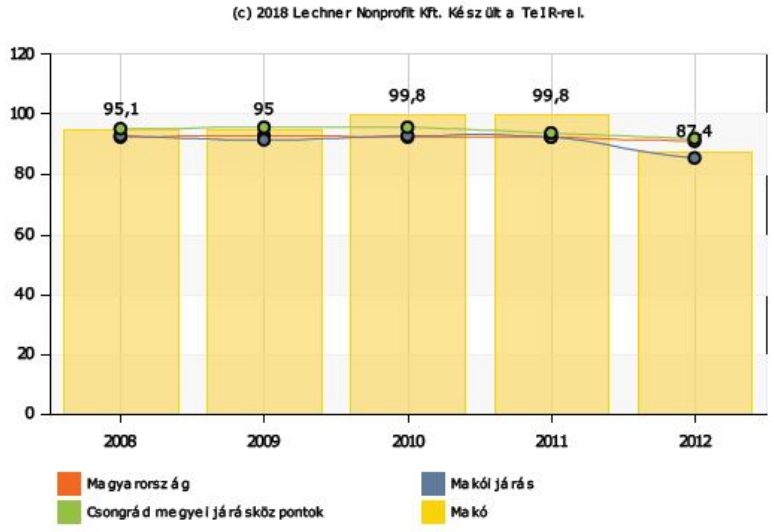

Forrás: https://www.teir.hu/its

1-78. ábra: Összes elszállított települési szilárd hulladék mennyisége (tonna) Makón

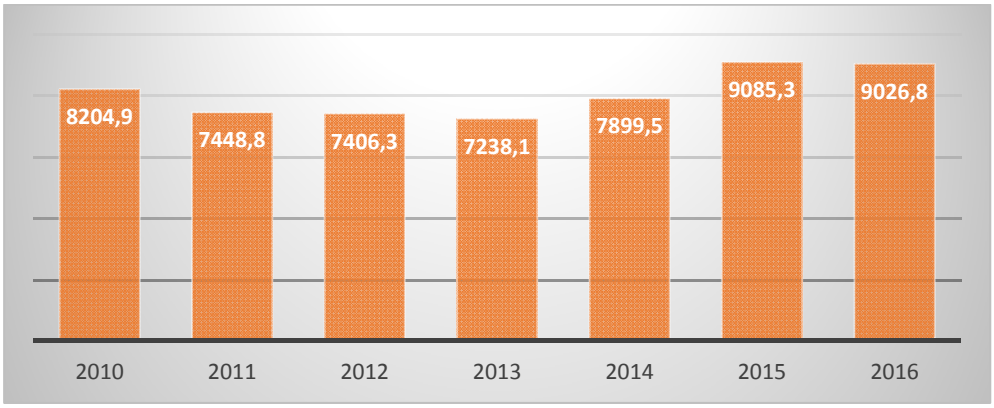

Forrás: KSH

A városban a DAREH keretében történik a **szelektív hulladékgyűjtés**. Az egy főre jutó szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési hulladék mennyisége és annak az összes hulladékhoz viszonyított aránya növekedést mutatott 2006 és 2016 között mind települési szinten, mind a magasabb közigazgatási egységek szintjén. Ezen időszak alatt az egy főre jutó szelektív hulladék mennyisége nőtt, amely folyamat különösen azért jelentős, mert míg a vizsgált időszak kezdetén egyáltalán nem volt jelen, addig annak a végén elérte a 16 kg/fő értéket, ami az összes lakosságtól hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék 5 %-át tette ki. Ugyanakkor a szelektív hulladékgyűjtés markáns területi differenciálódást mutat: egyfelől Makón és a Makói járásban az országos és megye átlaghoz képest 3-4 évvel később kezdődött el a szelektív hulladékgyűjtési rendszer fejlesztése és kiépítése, emiatt az intenzív növekedés ellenére is jelentős lemaradásban van az országos és megyei átlagokhoz képest, másfelől a járásközpont jobb teljesítményt nyújt, mint a járás többi települése. A 2017. óta házhoz menő rendszerben történő szelektív hulladékgyűjtés részeként az erre a célra szolgáló kukákban a papír, a fém és a műanyag hulladékok elkülönített gyűjtése történik, melyek havi rendszerességgel kerülnek elszállításra. A korábban kialakításra került hulladékgyűjtő szigetek megmaradtak, a társas házas területek ingatlanjai számára a házhoz menő szelektív hulladékgyűjtésen túl e szelektív gyűjtési mód biztosítja a papírhulladék, műanyaghulladék, fém-hulladék, továbbá üveghulladék szelektív gyűjtését.

Lomtalanítás a Közszolgáltatóval történt egyeztetés alapján évente legalább 1 alkalommal történik. Ennek keretében kerül sor a háztartásokban képződött, de a rendszeres hulladékszállításra használatos gyűjtőedényekben el nem helyezhető nagydarabos, lom hulladék (pl. építési és bontási hulladék, gumiabroncs, gépjárműroncs, az ipar, mezőgazdaság vagy szolgáltatási tevékenység során képződött hulladék, veszélyes hulladék) elszállítására.

A keletkező **zöld hulladékok** szervezett begyűjtése a lakosságtól szintén biztosított, a begyűjtést a Makói Városgazdálkodási Nonprofit Kft. végzi, heti egy alkalommal. A városban, a volt hulladéklerakó mellett került kialakításra egy zöld hulladék komposztáló (Makó hrsz.: 0141/82). A komposztáló telepre a lakosság részéről a zöldhulladék beszállítása ingyenes.

1-79. ábra: Szelektív hulladékgyűjtésbe bevont lakások aránya (%)

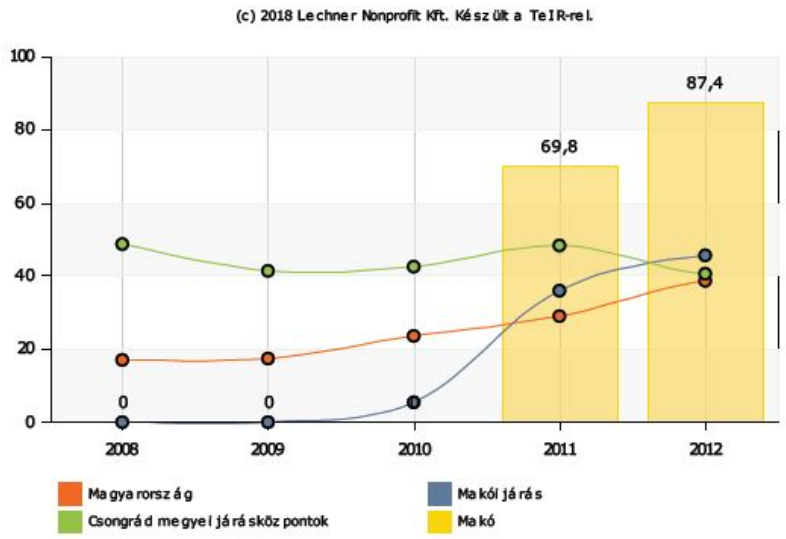

Forrás: https://www.teir.hu/its

1-80. ábra: A lakosságtól szelektív hulladékgyűjtésben elszállított települési szilárd hulladék aránya (%)

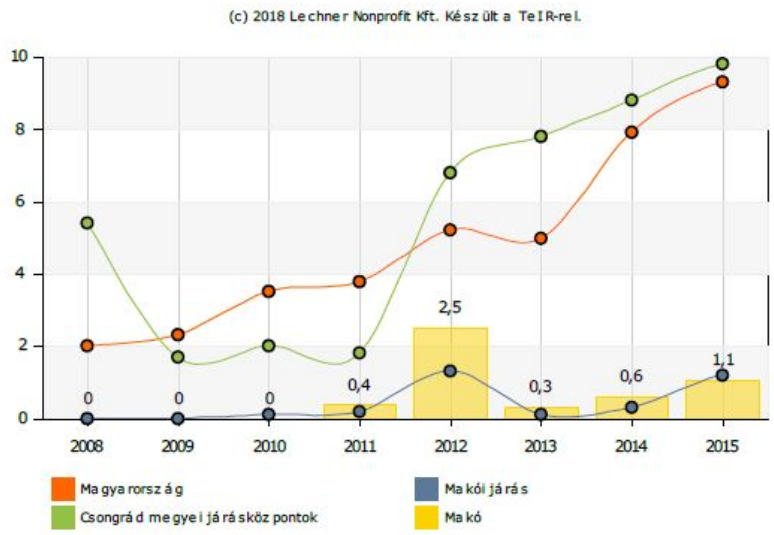

Forrás: https://www.teir.hu/its

1-81. ábra: A szelektíven gyűjtött hulladék mennyisége (tonna) és összetétele 2010-2016 között

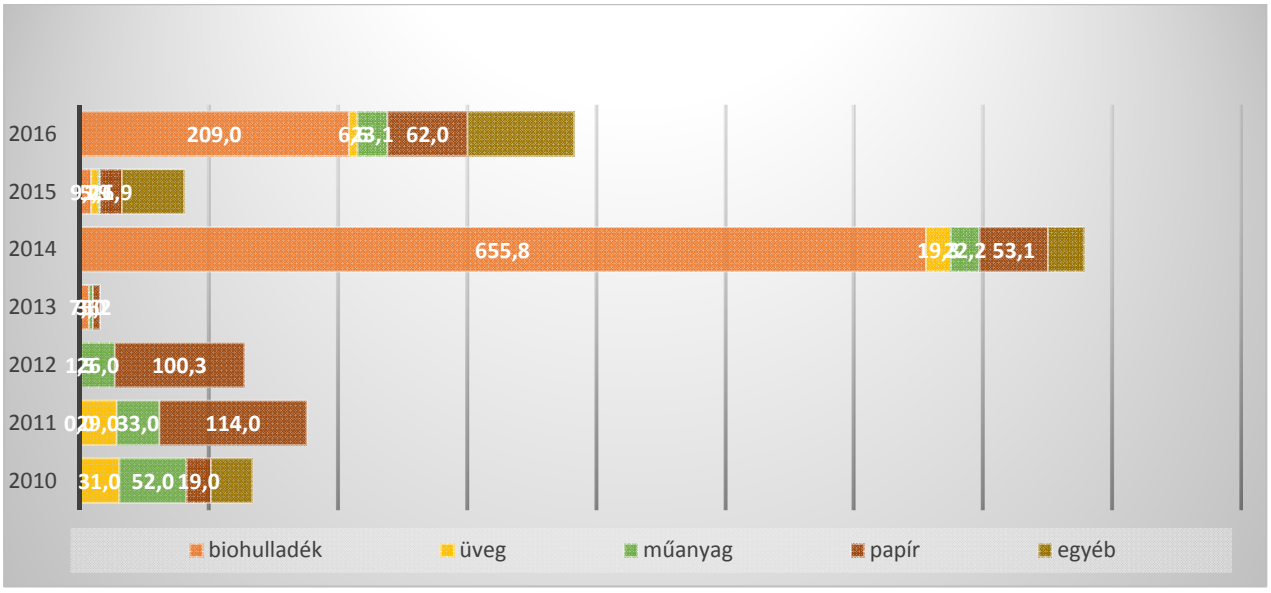

Forrás: KSH

A lakosságnál keletkező **veszélyes hulladék** elhelyezésére a Közszolgáltató által üzemeltetett veszélyes hulladékok számára kialakított hulladékudvarban (Makó hrsz.: 0141/84) van lehetőség.

Az **állati tetemek** ellenőrzött begyűjtése megoldott a városban. A város északi határában, a településtől cca. 1 km-re, a Makói Városgazdálkodási Kft. kezelésében lévő gyepmesteri telepen (hrsz: 10315/2) történik a településen és vonzáskörzetében keletkező állati hullák és maradványok begyűjtése, tárolása, a hódmezővásárhelyi ATEV Fehérjefeldolgozó telephelyére történő beszállításig. Az elszállítást az ATEV heti 3 alkalommal végzi. A telep felújítása megtörtént.

A **folyékony kommunális hulladék** kezelése tekintetében az utóbbi években jelentős változások történtek. Bár Makón már az 1960-as években megkezdődött a csatornahálózat kiépítése, a

csatornázottság mértéke sokáig jelentősen elmaradt az ivóvíz-ellátottság mértékétől. 2015-ben térségi projekt keretében került sor a városi szennyvízhálózat és a szennyvíztisztító bővítésére. Ennek keretében Makó város és térsége (Kiszombor, Maroslele, Földeák, Apátfalva és Magyarcsanád) szennyvízcsatorna hálózatának teljes kiépítése megvalósult, a szennyvízkezelés az előírásoknak és környezetvédelmi elvárásoknak megfelelő. Makón a lakások több mint 60 %-a csatlakozott a hálózathoz, a rákötés jelenleg is folyamatos.

A város és térsége szennyvizeit feldolgozó Makói Szennyvíztisztító Telepen az alkalmazott tisztítási technológia eleveniszapos tisztítás, kémiai foszformentesítés, iszapstabilizálás. A keletkező szennyvíziszap minősége maradéktalanul megfelel a vonatkozó jogszabály előírásainak. A tisztított szennyvíz befogadója a Maros-folyó, melyre a kibocsátott víz hatása nem jelentősként értékelt a Vízgyűjtőgazdálkodási tervben. A Telepre érkező szennyvíz mennyiségének 21 %-a ipari eredetű. A jelentősebb makói ipari üzemek – SOLE, Hagyma Kft. Phoenix Kft. (gumigyártás), Givaudan – be vannak kötve a közüzemi szennyvízcsatornába. Ezek az üzemek előtisztítóval is rendelkeznek.

1-82. ábra: Közüzemi ivóvízvezeték-hálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

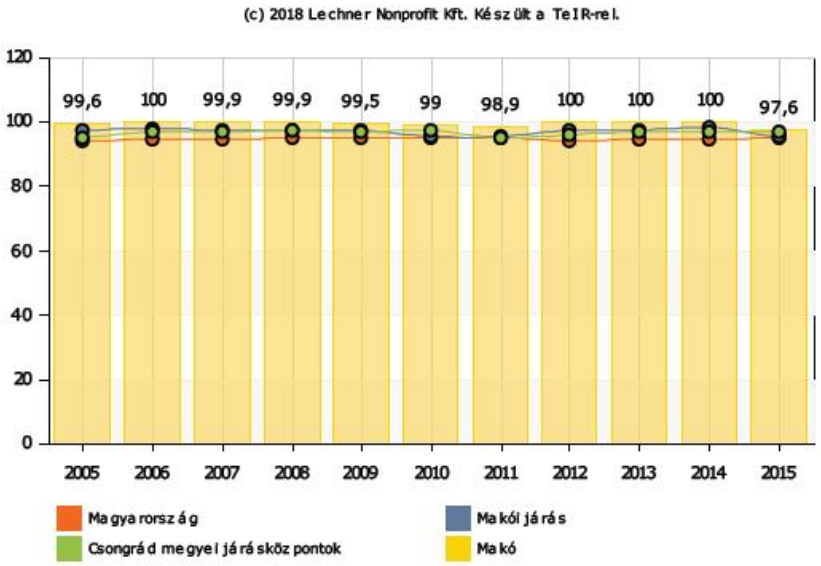

Forrás: www.teir.hu/its

1-83. ábra: Közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya (%)

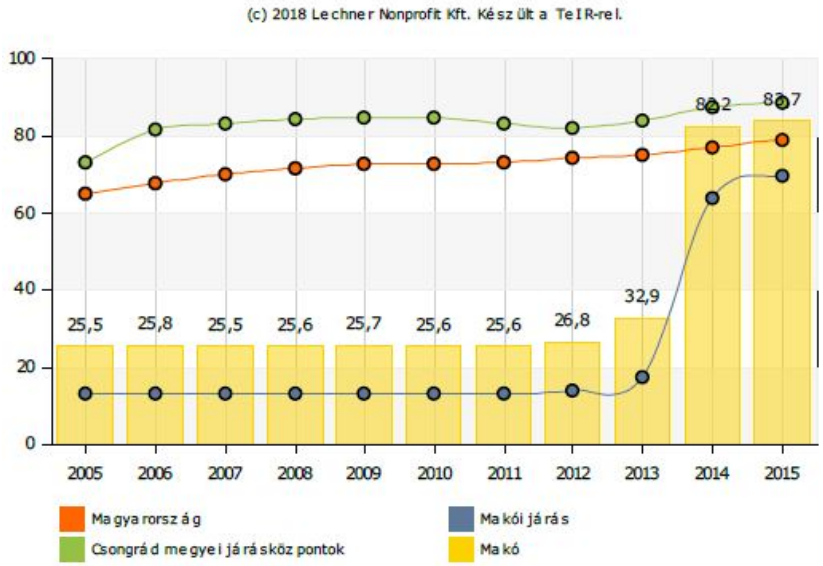

Forrás: www.teir.hu/its

2015. óta, a szennyvízcsatornahálózat bővítése eredményeként tovább nőtt a közcsatorna hálózatba bekapcsolt lakások aránya, s ezáltal a közműolló tovább záródott. Az ALFÖLDVÍZ Regionális Víziközmű-szolgáltató Zrt. által rendelkezésre bocsátott legfrissebb adatok szerint az ivóvízbekötéssel ellátott ingatlanok aránya 98 %, a szennyvízcsatornára rákötött lakások aránya 86 %. A közműolló %-os értéke (a közcsatornahálózatba bekapcsolt lakások aránya a vezetékes ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások százalékában) 87,75 %.

1.17.7 Vizuális környezetterhelés

Az elmúlt időszakban Makó látványképe szempontjából a két legproblémásabb objektum a két korábbi hulladéklerakó volt. 2015 során ezek rekultivációja megtörtént, a területeket rendezett képet mutatnak, növénnyel borítottak.

Továbbra is kismértékű problémát okoz az illegális hulladéklerakás, a város határában, a mezőőri szolgálat által jól beazonosított és rendszeresen ellenőrzött 16 db helyszínen.

A bányászat okozta tájsebek is megjelentek Makó területén. A Makó III. homokbánya rekultivációja lezárult, ugyanakkor Öszegedi úti, és Gerizdesi bányagödör rekultivációja nem történt meg.

A legintenzívebb ipari jelenlét az Ipari Parkban a város észak-keleti részén, a rendezési terv szerint kijelölt iparterületen, a Makó-Hódmezővásárhely vasúti szárnyvonal, a Rákos felé vezető 4432. sz. és a Királyhegyes felé vezető 4424. sz. mellékutak által körülhatárolt területen tapasztalható.

Elhanyagolt, romos állapotú épületekből a belvárosban több is található, melyek megszűntetése, felújítása a városkép javításához elengedhetetlen.

1.17.8 Árvízvédelem

Makó a Maros folyó mellett fekszik közvetlenül az Alsó-Tisza-vidéki Vízügyi Igazgatóság működési területén. A város közigazgatási területe a 2.95 számú Körös-Tisza-Maros közi ártéri öblözetben helyezkedik el, melyhez alábbi védvonalak tartoznak:

- ATIVIZIG vagyonkezelésű, 11.07. számú Maros jobb parti árvízvédelmi szakasz 13+940 - 27+900 tkm szelvények közötti része, valamint a Sámson-Apátfalvi főcsatorna jobb és bal parti visszatöltésezése a Királyhegyes-Száraz-éri főcsatorna torkolatáig, továbbá
- Nem ATIVIZIG vagyonkezelésű, az öblözet lokalizálását szolgáló 2.95.10 sz. Hódmezővásárhely-Makó vasúti töltés és a 2.95.12 sz. Ürmösi keresztgát lokalizációs- és másodrendű védvonalak.

A 11.07.számú Maros jobb parti árvízvédelmi rendszer főbb adatai:

- Maros jobb parti árvízvédelmi töltés hossza: 44 798 km
- Sámson-Apátfalvi fcs, árvízvédelmi töltés hossza: 19 020 km
- Összesen: 63 818 km
- ebből Makó területére esik: (13+950-27+870 tkm között) 3 920 km

Ezen a szakaszon a mértékadó árvízszint (MÁSZ) 85,40 mBf (14,740 fkm-nél) és 85,40mBf (28,87 fkm-nél) közötti értékeket vesz fel. A teljes árvízvédelmi szakasz földtöltés. A 2006 évi ,,nagy árvíz" óta Makó város térségében a Maroson nem volt olyan mértékű áradás, hogy árvízvédelmi készültséget kellett volna elrendelni.

Az Országos Vízügyi Főigazgatóság koordinálásával 2015-ben készült el az országos árvízveszély térkép. Ennek település érintő kivágatát mutatjuk be a következőkben:

1-84. ábra: A település környezetének elöntési térképe 1%-os és 3,3%-os valószínűségű árvizek esetében

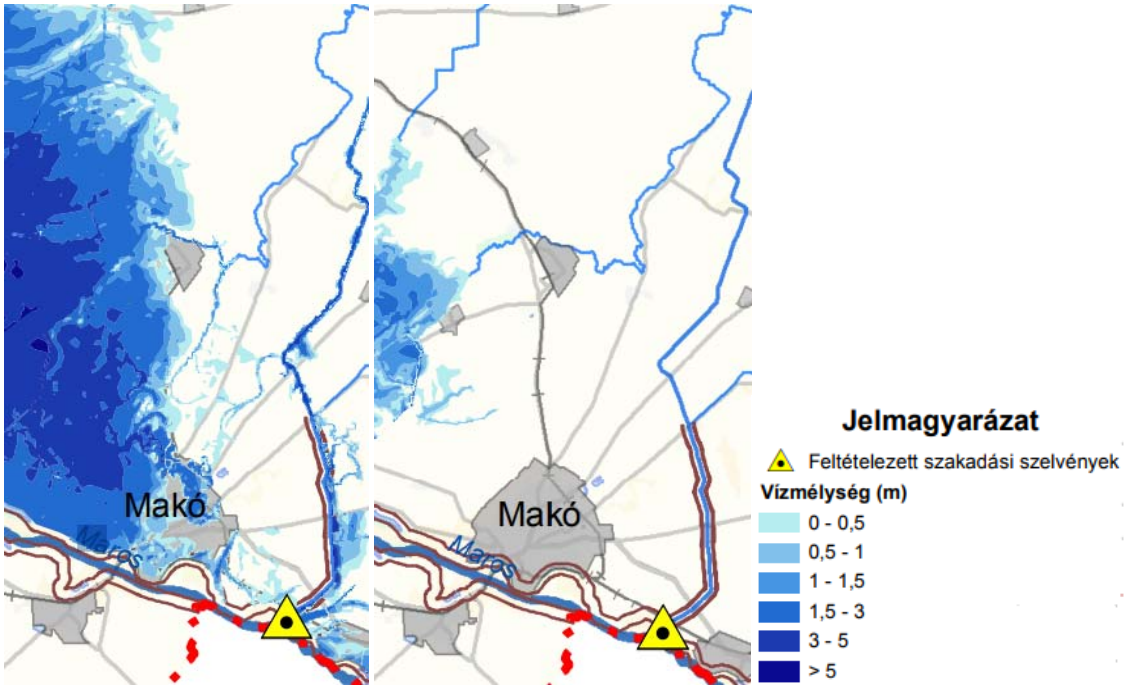

Forrás: 1146/2016. (III. 25.) Korm. határozata Magyarország Árvízi Országos Kockázatkezelési Tervéről, mellékletek

Az ábrán látható, hogy az átlagosan 33 évenkénti árvízi események során a lakott területeken nem fenyegeti elöntés, és a külterületeket is csak minimális elöntés fenyegeti. Azonban a száz éves gyakoriságú árvizek már jelentős elöntést okoznak, a belterületen is előfordulnak 3-5 m-es vízborítású helyek.

Ezzel összhangban az árvíz kockázati tervezés a Maros Jobb parti töltés magasítását és megerősítését, a nagyvízi meder rendezését, irányozza elő.

1.17.9 Fennálló környezetvédelmi konfliktusok, problémák

- Az alacsony erdősültség és gyér tájfásítás miatt a szélerózió, defláció a talajminőség romlását eredményezi.
- A belterület környéki erdők hiánya miatt a lakóterületeket fokozott porszennyezés éri a környező mezőgazdasági területekről.
- A csatornákat, felszíni vizeket kísérő szegényes növényzet, illetve a vizek környezetében a pufferterület hiánya miatt a vizek tápanyag terhelésének, szennyeződésének fokozott veszélye áll fenn.
- Mezőgazdasági eredetű nitrátszennyezés veszélye az intenzív szántóföldi hasznosítású területeken.
- A műveletlen területeken az allergén gyomok terjedése a pollenszennyezés növekedését okozza.
- Állattartásból eredő bűzhatás a belterület egyes részein.
- Csapadékvíz-elvezetés hiányosságai bel- és külterületen, felmerülő belvíz-problémák.
- A szennyvízcsatorna hálózatra való rákötés nem teljes, a nem megfelelő szennyvízkezelés, különösen az érzékenyebb területeken (pl. vasút és töltés közötti zártkert terület) a földtani közeg és a vizek állapotát veszélyezteti.
- Rendezetlen, felhagyott területek (volt bányagödrök), illegális hulladéklerakások kedvezőtlen megjelenést eredményeznek, a földtani közeg állapotát veszélyeztetik.
- Alacsony szintű a megújuló energiaforrások használata a városban.
- Vizuális és funkcionális elválasztást jelentő markáns zöld sáv hiánya a gazdasági terület és a lakóterületek között.
- Határértéket meghaladó közlekedési eredetű környezeti zajszintek az országos közutak belterületet érintő egyes szakaszai mentén a közeli beépítéseknél.

1.18 Katasztrófavédelem (területfelhasználást, beépítést, befolyásoló vagy korlátozó tényezők)

1.18.1 Építésföldtani korlátok

1.18.1.1 Alábányászott területek, barlangok és pincék területei

Makó közigazgatási területén alábányászott területek, barlangok nem találhatók.

1.18.1.2 Csúszás-, süllyedésveszélyes területek

Az Országos Felszínmozgásos Kataszter szerint Makón nincs felszínmozgással érintett terület.

1.18.1.3 Földrengés veszélyeztetett területei

Makó a szeizmikus zónatérkép szerint a 3. szeizmicitási zónába tartozik, földrengés szempontjából közepesen veszélyeztetett térség. (Az ország területe 5 zónába sorolt). Potenciális szeizmicitása 6° MS alatti.

1.18.2 Vízrajzi veszélyeztetettség

A település rendelkezik vízkárelhárítási tervvel (2008), melyek felülvizsgálata időszerű.

1.18.2.1 Árvízveszélyes területek

A város a Tisza és a Maros árterületén, közvetlenül a Maros hullámtere mellett fekszik. A település árvízvédelmi rendszerét az 1.17.8 fejezetben bemutattuk be részletesen.

Mint az 1.17.8 fejezetben bemutattuk, a 100 évenkénti gyakoriságú árvizek jelentős fenyegetést jelentenek a településen. Ezzel összhangban az OTRT folyamatban lévő módosításának, egyeztetési verziója a település jelentős részét Árvízi kockázatkezelési terület övezetbe sorolja, ezen kívül szintén jelentős területek tartoznak a Nagyvízi meder övezetbe. Meg kell jegyezni ugyanakkor, hogy az OTRT módosításának időpontja jelenleg nem ismert. Ez a nagyvízi meder övezet kijelölését nem befolyásolja, tekintve, hogy a város közigazgatási területén a jelenleg hatályos OTRT is azonos területet határol le. Ugyanakkor az árvízi kockázatkezelési terület övezetett az OTRT módosítása jelölni ki, így ezek a területek jelenleg nem részei a jogszabálynak.

1-85. ábra: Árvízi kockázatkezelési terület övezetbe és Nagyvízi meder övezetbe sorolt területek a település környezetében

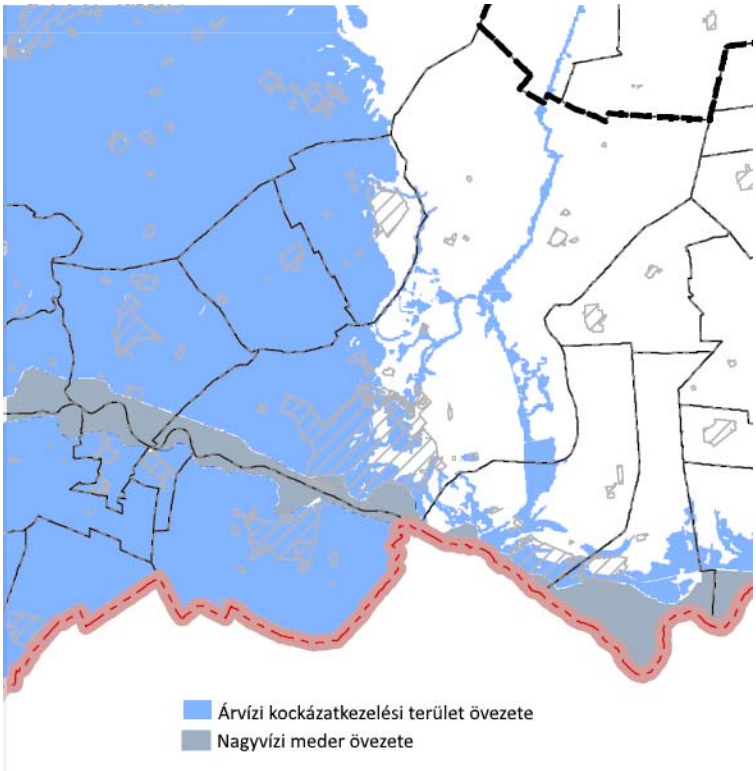

Forrás: Országos Területrendezési Terv, véleményezési eljárásának nyilvántartó rendszere, 2017

1.18.2.2 Belvízveszélyes területek

A település belvízrendszerének bemutatását az 1.17.2.1 fejezet tartalmazza. Az ott bemutatott térképről kiderül, hogy a város, a síkvidéki települések döntő többségéhez hasonlóan a veszélyeztetett a belvízzel. A belvíz elsősorban a mélyebb fekvésű területeken jelentkezik.

1.18.2.3 Mély fekvésű területek

A városon belül, belvíz által leginkább a mély fekvésű területek, a nyugati Vertán telep és a keleti Honvéd városrész veszélyeztetettek.

A 2010-2013-as évek rendkívül csapadékos időjárása miatt keletkező belvíz folyamatos gondot okozott.

1.18.2.4 Árvíz és belvízvédelem

Kiemelt fontosságú a meglévő védvonalak megerősítése, rekonstrukciója, a csapadék-elvezető hálózat rendszeres tisztítása, a hálózat rekonstrukciója, bővítése. Ennek érdekében a települést érintően, az alábbi projektek kerültek megvalósításra, illetve vannak folyamatban:

Állami projektek:

- Árvízvédelmi művek a Maros mentén, Makói gátőrház és szivattyútelep fejlesztése 2014-ben, ATIVIZIG

Önkormányzati projektek:

- Nagyéri tározó építése. A Nagyéri tározó építése eddig nem valósult meg, mivel a korábban kijelölt helyszín nem volt alkalmas a megvalósításra, annak költségvonzata és műszaki paraméterei miatt. Jelenleg a tározó helyszínének kijelölése folyamatban van.
- Az elmúlt években mintegy 50 utcában, 14,7 km csapadékvíz-elvezető rendszer felújítása történt meg, és 2010-ben még további 14,3 km csapadékvíz–elvezető rendszert építettek ki. Mindezeken túl 2009-ben elkészült a város külterületi vízrendezési koncepciója, mely a városból érkező vizek biztonságos elvezetését szem előtt tartva számításba veszi a jelenlegi szélsőséges időjárási viszonyok, illetve az autópálya által megváltozott külterületi vízelvezetést is. A makói csapadékvíz-csatorna építési program 2011-ben is folytatódott.
- A 2017-ben támogatásban részesült „Honvéd városrészi központ építése” című projekt keretében 14 db utca aszfaltozását tervezik, ahol a csapadékvíz elvezetést is megoldják.

Makó belterületének csapadékvíz-elvezetésének fejlesztését az utóbb időben a külterületi befogadók kapacitáshiánya korlátozta. A belterületi fejlesztések és a Makót érintő útépítési fejlesztések (M43-as, Makó elkerülő út) mindenképpen záportározók építését indokolják. A burkolt felületek növekedésével meggyorsult a csapadékvizek összegyülekezésének ideje, így a többlet csúcs-vízhozamok elvezetésére a meglévő rendszerek csak fejlesztés mellett alkalmasak.

1.18.3 Egyéb katasztrófavédelmi tényezők

1.18.3.1 Kedvezőtlen morfológiai adottságok (pl. lejtés, falszakadás)

Makó közigazgatási területén kedvezőtlen morfológiai adottságokra vonatkozóan nincs információnk, adatunk.

1.18.3.2 Mélységi, magassági korlátozások

A rendelkezésünkre álló információk, adatok szerint Makó területén mélységi és magassági korlátozással érintett terület nincs.

1.19 ÁSVÁNYI NYERSANYAGLELŐHELYEK

Makó közigazgatási területét Csongrád Megye Területrendezési Terve vonatkozó tervlapja szerint (3.10. sz. melléklet) nem érinti ásványi nyersanyag-gazdálkodási terület övezete.

A Bányafelügyelet nyilvántartásában azonban több bányászati terület is szerepel, ezek az alábbiak:

- Battonya-Pusztaföldvár-Dél – szénhidrogén koncessziós szerződés
- Hódmezővásárhely XII. – szénhidrogén (nem hagyományos) bányatelek
- Makó-árok I. - szénhidrogén (nem hagyományos) bányatelek
- Makó I. - szénhidrogén (nem hagyományos) bányatelek
- Makó I. agyag ásványi nyersanyag bányatelek
- Makó III. – homok ásványi nyersanyag bányatelek
- Makó IV. – homok ásványi nyersanyag bányatelek

1.20 VÁROSI KLÍMA

Egy város klimatikus viszonyait, ennek következtében a lakosság életkörülményeit egyrészt a földrajzi helyzetére jellemző klimatikus viszonyok határozzák meg, amit jelentősen módosítanak a települési klimatikus körülmények.

A környezet általános éghajlati viszonyok leírását az 1.12.1.2 fejezet tartalmazza. Ugyanakkor az ott leírtakon kívül fontos figyelembe venni, hogy Makó és környezete Magyarországon belül a legmelegebb területek közé tartozik. A statisztikai adatok szerint 1960-1990 időszakban itt volt a legmagasabb a „forró napok” száma, (Kiszombor, Apátfalva, és Magyarcsanád mellett), és szintén ebben az időszakban a legnagyobb globális sugárzással érintett területek közé tartozott Makó területe is. (forrás NATÉR adatbázis, https://map.mbfsz.gov.hu/nater/).

A városban sajátos klimatikus viszonyok alakulnak ki (városklíma), amelyek hőhullámok idején különösen megterhelőek lehetnek. Az egyes városok klímája között jelentős eltérés lehet, mely eredhet az épületek, építmények, burkolatok fizikai jelenlétéből, vagyis az összetett beépítési struktúrából, a burkolatokon használt vízzáró anyagok (aszfalt, beton) miatt megváltozott lefolyási viszonyokból, az alacsony növényborítottságból, a sokféle emberi tevékenység általi (közlekedés, fűtés, ipar) kibocsátásból (hő, vízgőz, szennyező anyagok, stb.).

Ezek a tényezők együttesen jelentősen módosítják a városok klimatikus viszonyait a szabad térszínekéhez képest. Ennek legszembetűnőbb megnyilvánulásai például

- a város légterében kialakult hőtöbblet (ún. városi hősziget),
- a megváltozott átszellőzési viszonyok,
- a levegőminőségi problémák.

A fentieknek megfelelően szükségszerű, hogy a településszerkezeti, a szabályozási és beépítési tervekben, a zöldterületi rendszer tervezésben és a közút- és közműtervezés során nagyobb hangsúlyt kapjanak a klimatikus szempontok.

Makó városklímáját befolyásoló helyi tényezők:

- erdősültség alacsony (-),
- mezővédő fasorok aránya alacsony (-),
- jelentős mezőgazdasági porterhelés (-),
- felszíni vizekben gazdag (+),
- meleg, száraz klimatikus viszonyok (-),
- alacsony iparosodottság (+),
- városi zöldfelületek aránya kevés (-),
- kevés a sűrűn beépített terület (+).

Makón a városközpont területe az ún. nőtt településrészen helyezkedik el, mivel az utcahálózat és a telekosztások a természeti környezethez igazodva alakultak ki. A központi városrészt — a parkjainak és jellemzően „zöld”, tágas mezővárosi utcarendszerének köszönhetően — levegős városszerkezet jellemzi. Makó beépítettsége főként kertvárosias jellegű, emeletes házak aránya alacsony, jelentős ipari tevékenység nem folyik a lakott területek közelében, a városi hősziget kialakulása nem jellemző, a külterület-belterület közötti hőmérséklet különbségek nem haladják meg a 2-3 C°.

A település nem tagja a Klímabarát Települések Szövetségének.

2 HELYZETELEMZŐ MUNKARÉSZ

2.1 A VIZSGÁLT TÉNYEZŐK ELEMZÉSE, EGYMÁSRA HATÁSUK ÖSSZEVETÉSE

2.1.1 Településhálózat, szerepkör

Makó, mint Csanád megye egykori központja a trianoni határmeghúzás révén elveszítette természetes vonzáskörzetének, kapcsolatrendszerének nagy részét és határmenti, perifériku helyzetbe került. Mára ugyanakkor ez a határ menti fekvés már nem az országon belüli perifériára szorulás, sokkal inkább a határ menti kapcsolatokban rejlő lehetőségeket jelenti, amelyek meg is nyilvánulnak akár a turizmusban vagy a kereskedelemben. A város térszerkezetileg a Szeged–Makó–Arad, illetve a Makó-Temesvár tengelyekhez kapcsolódik, amelyek ma még nem tekinthetőek valódi fejlődési tengelyeknek, de a potenciál bennük van, így Makó számára a kapuszerep erősödése prognosztizálható. Makó térségi szerepköréhez meg kell említeni a kiemelt térségi jelentőségű hídfő helyzetű településpár funkciót (Makó-Kiszombor), illetve Makó és a két megyei jogú város által alkotott „Háromváros" háromszöget. Makó az OFTK értelmében egyrészt a Szeged – Makó – Orosháza – Szentes - Csongrád városnégyszög része, ugyanakkor a várost – Hódmezővásárhellyel együtt - a szegedi agglomerálódó térség tagjaként is definiálták.

A megye területfejlesztési koncepciója már az átfogó célok szintjén is kiemeli a hármashatár menti városhálózati csomópont fejlesztésének szükségességét. A területi céloknál ugyanakkor a tiszántúli mezővárosok összehangolt, integrált fejlesztésére is rámutat. A célkitűzések révén várhatóan létrejön egy Makót is magában foglaló, több mint egymillió lakosú, jelentős befektetésvonzó képességű nagyváros-négyes. A folyók térszervező erejének megerősödését segíti elő a jövőben a Makó-Kiszombor településpár összehangolt fejlesztése. Makó és térsége számára kitörést jelenthet a 2009 óta európai uniós eredetvédelem alatt álló, jelentős élőmunka igényű makói hagymatermelés és a szintén erőre kapott fokhagymatermelés felfejlesztése, a gyógyvízre és marosi gyógyiszapra alapozó fürdőfejlesztés, valamint a Maros-völgy táji-környezeti adottságait körültekintően használó aktív turisztikai fejlesztések. A területfejlesztési program prioritásai és intézkedései Makót csupán néhány helyen nevesítik, jellemzően a közlekedésfejlesztéssel, a gazdaság- és turizmusfejlesztéssel összefüggésben.

Makó tipikus középváros, alföldi mezőváros, járási székhely, amelynek – néhány kivételtől eltekintve - nincsenek regionális és megyei szerepkörei. Az ipari, mezőgazdasági munkahelyek révén ugyanakkor jelentős szerepet játszik a térségi foglalkoztatásban A település jelentős városi, járási szerepkörrel rendelkezik (oktatás, egészségügy, stb.), amelyet alátámaszt a napi szinten bejárók száma az eljárók számához képest. A bejárók számát leginkább a munkába ingázók adják, emellett jelentős az oktatási intézményekbe érkezők száma is.

2.1.2 Társadalom

Makó meglehetősen kedvezőtlen demográfiai folyamatokkal jellemezhető. A lakosság száma az ezredforduló óta folyamatosan csökken, amely mind a természetes fogyásra, mind az elvándorlásra visszavezethető. Korszerkezet tekintetében a város elöregedő tendenciát mutat, azaz a negatív folyamatokat a képzettebb, motiváltabb fiatal népesség elköltözése tovább súlyosbítja.

Makón a lakosság képzettségi szintje elmarad az országos átlagtól, amely különösen a legfeljebb az általános iskolát elvégzettek magasabb, illetve a felsőfokú végzettségűek országos átlagnál alacsonyabb arányában érhető tetten.

A városban a foglalkoztatás aránya 2001-ben még elmaradt a megyei és országos átlagtól, de 2011-re kis mértékben meghaladta mindkettőt. Ebben kétségkívül jelentős szerepet játszik az ipari parkhoz köthető feldolgozóipari munkahelyek számának gyarapodása. A helyi foglalkoztatás-munkanélküliség esetében a mezőgazdasági munkák révén erős szezonális hatás is érvényesül. Ha a munkanélküliek korszerkezeti összetételét vizsgáljuk, akkor megállapítható, hogy 25 év alattiak körében az egyébként igen magas, 17,52%-os munkanélküliség elmarad a megyei és országos értékektől, míg a 45 év fölöttiek aránya jóval magasabb azokénál. Jellemző elhelyezkedési gond a nyelvtudás hiánya, közép- és felsőfokú szinten egyaránt.

2001-2011 között jelentősen javult a háztartások életminősége, amely a lakásállomány komfortfokozatán is tetten érhető. Mindezek ellenére a rendszerváltás utáni lakásépítési boom Makón még várat magára. Ennek oka a fiatalabb generáció elvándorlása, amely a jobb munkalehetőségek reményében hagyja el a várost annak ellenére is, hogy a helyiek kifejezetten szeretik településüket.

2.1.3 Gazdasági szerkezet és dinamika

Mint ahogy arra korábban már kitértünk, Makó társadalmi mutatói megyei szinten a legkedvezőtlenebbek közé tartoznak. A munkalehetőségek hiánya és az alacsony bérszínvonal miatt a fiatal, munkaképes korú lakosság elvándorlása is jelentős. Ezeket a folyamatokat az alacsony termelékenység és az innovatív tevékenységek alacsony szintje is kedvezőtlenül befolyásolja.

A CsMTFK besorolása szerint Makó a vidékfejlesztési (rurális) kistérségek közé tartozik (Csongrád, Makó, Mórahalom, Kistelek), amelyek jellemzői, hogy az agrártevékenységek végzéséhez szükséges infrastruktúra kiépült, erős hagyománya van több agrártermék termelésének, a vállalkozókészség színvonala is megfelelő, viszont a tőkeellátottság gyenge, a piaci kapcsolatok töredezettek, az együttműködési kultúra a termékpályák menedzselésére hiányos, a humán tőke színvonala vegyes. A mezőgazdaság mellett számottevő az arra kiépült élelmiszeripar (tejipar, húsipar, malomipar). A városban két transznacionális cég működteti leányvállalatát, egyik a ContiTech Fluid Automotive Hungária Kft. (gumiipar), másik pedig a Givaudan Magyarország Kft. (élelmiszeripar), amelyek egyben a település meghatározó foglalkoztatói is.

A város kiemelkedő gazdasági ereje az ipari park, amelynek fő profilja a mezőgazdasági termékfeldolgozás, a logisztika és az élelmiszeripar. A frissen betelepülő vállalkozásokat (mikro- és kisvállalkozások) inkubátorházzal támogatja a város, valamint jelentős kedvezményeket biztosít a betelepülők számára. Hátrány ugyanakkor, hogy a jelenlévő cégek nem folytatnak K+F+I tevékenységet, nem tartoznak high-tech iparágba, amely jövedelemtermelésüket, versenyképességüket javítaná.

Szintén negatívum, hogy a városban található multinacionális cégek nem a helyi alapanyagokra, hanem inkább az olcsó munkaerőre építve telepedtek le. A Givaudan élelmiszeripari vállalat ugyanakkor kijelentette, hogy számít a helyi alapanyagokra, de a cég elvárásai nagyon magasak, továbbá sokkal gazdaságosabban tudja beszerezni saját központján keresztül.

A turizmus tekintetében Makó rendkívül nagy potenciálokkal rendelkezik. A város legfontosabb turisztikai attrakciója a Hagymatikum Termál- és Gyógyfürdő, amely a látogatók nagy számát vonzza a városba. További lehetőségeket rejt magában a természetközeli és aktív turizmus, különösen a Maros Kalandpart és a Lombkorona sétány fejlesztései révén. Az idegenforgalom gátját jelenleg a

szálláshely-kapacitások hiánya, néhol a minőségbeli elmaradások, valamint további kapcsolódó szolgáltatások kiépületlensége jelenti.

2.1.4 Épített környezet

A város területe már az őskorban is lakott volt, ez a vidék volt a „Maros kultúra" központja. A jelenlegi település elődje Makófalva már a középkorban is létezett. Többszöri pusztulást követően a török dúlás után újranépesedve a XVIII. században fejlődött ki a jelenlegi város, amely – a városközpont kivételével – máig őrzi az akkor kialakult sugaras halmaz településszerkezetet. A városban két központ alakult ki: egy katolikus és egy református városmag. A református közösség a Maroshoz közelebb, a katolikus a mai Szent István tér környékén telepedett le. A XVIII. század végén a város zsidó és görög katolikus városrésszel is bővült. A település jellegzetes öves szerkezetű, családi házas beépítésű. Csupán a központban volt néhány többszintes épület: a megyeháza, városháza, bíróság.

Az első városrendezési terv a XIX. század elején készült. A XIX. – XX. században alakultak ki az új városrészek: a vegyes felekezetű lakossággal rendelkező Újváros és a telepszerű Honvéd városrész és Vertán telep. A Honvéd és a Vertán telep rehabilitációra szorul.

A városra ma is főként a családi házas beépítés jellemző, bár a városközpontban a beépítés sűrűsége és a szintszám a XX. században megnőtt, valamint épültek iparosított technológiával készült épületek is, melyek markáns nyomot hagytak a városképen. Ezen területek revitalizálására a városrendezési eszközökben a szükséges szabályozási háttér kidolgozásra került.

A városközponton túl 4 alközpont alakult ki a városban: Gerizdes, a Honvéd, az Újváros-Táncsics telep és a Vertán telep.

Makó történelmi városközpontja bővelkedik klasszicista, eklektikus, romantikus, barokk és értékes modern épületekben. Az építészeti korok és stílusok keveredése miatt színes városépítészeti képet mutatnak az épületek. A főutcákkal határolt impozáns épületek eltérő magasságokkal tagolják az utcaképek szerkezetét, beépítési mértékük kisvárosias jellegű. A városmagot és a főutakat szegélyező 70-es években épült több emeletes paneles lakóépületek zsúfoltságuk miatt helyenként nagyvárosias jelleget adnak a területnek. A központi részről sugarasan kifelé haladva a hagyományos beépítésű utcákban, kis- és kertvárosias léptékű, jellemzően oldalhatáron álló családi házas, földszint vagy 1+ magastető vagy tetőtér kialakítású családi házak jellemzőek.

Makó épített környezetére a sokszínűség a jellemző. A város különleges építészeti hangulatához a Makovecz épületek is hozzájárulnak, mint a kortárs építészet meghatározó elemei.

A városban viszonylag sok az országos védettség alatt álló műemlék és helyi védelem alatt álló nyilvántartott épített örökség. A településrendezési tervek felülvizsgálata során átgondolandó, hogy a jelenleg nagy számú helyi védelem alatt álló épület, építmény közül melyek érdemesek arra, hogy felkerüljenek az országosan védett műemlékek listájára, vagy a helyi védelem továbbra is fenn maradjon, esetleg a védelem további fenntartása nem indokolt. A településkép védelméről szóló rendelet megalkotásával az Önkormányzat hosszú távra biztosítja az arra érdemes épített örökség védelmét.

2.1.5 Közlekedés

A városra jellemző utazási szokások megfelelő alapot jelentenek arra, hogy a fejlesztés a fenntartható közlekedés elveivel összhangban folyjon. Különös figyelmet kell fordítani a helyi gyalogos és kerékpáros közlekedésre, valamint az ingázók közösségi közlekedési igényeinek kiszolgálásra. A motorizációs szint alacsonyabb az országos, a megyei és a dél-alföldi átlagnál, ezt az állapotot kihasználható lehetőségként kell értelmezni.

Makó térségi és nemzetközi közúti elérhetősége kielégítő, közvetlen nemzetközi gyorsforgalmi úti kapcsolattal rendelkezik. A járás településeit a sugarasan futó országos összekötő utak révén lehet megközelíteni.

A város jelenlegi közlekedési struktúráját alapvetően a 43. sz. főút átkelési szakasza, valamint az M43 sz. autópálya, és a vele összeköttetést biztosító 430.sz. elkerülő út, továbbá a többi országos összekötő utak belterületet átszelő nyomvonalai határozzák meg. Az északkeleti elkerülő út megépültével a város megszabadult a tranzitforgalomtól, ami lehetővé teszi a gyűjtő és forgalmi utak újraértékelését, új, inkább városi szerepüknek megfelelő átépítését. Az országos közúthálózati fejlesztések révén megvalósulhat a településrendezési tervben rögzített gyalogos városközpont.

A lakóterületek terhelését, - amennyiben a lakosság részéről igény van rá -, Zóna 30 övezetek további kijelölésével javasolt csökkenteni.

A sűrű gyűjtőúthálózat szükségessége vizsgálandó, de a burkolattal még nem rendelkező lakóutcák burkolása minimális elvárás.

A helyközi autóbusz-közlekedés korszerű, a helyi autóbusz közlekedés hálózati lefedettsége nem minden településrészen megfelelő, a buszpályaudvar szolgáltatási színvonala kiváló, B+R parkolóval is rendelkezik. A szolgáltatási színvonal P+R parkoló létesítésével növelendő tovább.

A vasúti közlekedési kapcsolatok rendkívül rosszak, még a közeli megyeközponttal sem megfelelőek.

A közúti forgalomtól függetlenített, kötöttpályás közlekedés azonban sok lehetőséget hordoz magában. A tervezett Szeged – Makó tram-train szolgáltatás megvalósítása szorosabbra tudná fűzni a kapcsolatot a megyeszékhellyel, amely kölcsönös előnyökkel járna, és a leépülő vasúti szolgáltatások meglévő infrastruktúrái is felértékelődnének.

A kerékpáros és gyalogos forgalom közös felületeken való vezetése felülvizsgálandó. A kerékpáros hálózat megvalósítása során előnyben kell részesíteni a nagyobb forgalombiztonságot nyújtó kétoldali, irányhelyes megoldások (kerékpársáv) alkalmazását. Mivel a városra jellemző a kerékpáros hivatásforgalom, ezért az ezt szolgáló szakaszok építését kell preferálni első sorban. Mindezek mellett Makó idegenforgalmi potenciálja jelentősen növekedett az elmúlt időszakban, ezért a szabadidős kerékpározás infrastruktúrája is fejlesztendő. Meg kell jegyezni ugyanakkor, hogy a városközpontban a motorizáció növekedésével és a városba érkező turisták számának emelkedésével– különösen a turisztikai szezonban – folyamatosan parkolási gondokkal kell számolni.

A belváros gyalogos felületeinek bővítése és a kerékpáros forgalomtól való mentesítése, jelentősen növelné a gyalogos közlekedés színvonalát. Ezt az idegenforgalom is igényeli, hiszen a sétányok már nem csak a közlekedést, hanem a korzózást, a kirakat nézést, a teraszokon való üldögélést is szolgálnák, a társasági élet egyik színtere lehetne a helyiek számára is.

2.1.6 Természeti környezet

Makó természetföldrajzi szempontból két kistáj határán helyezkedik el, déli része az Alsó-Tisza-vidékhez tartozó Marosszög kistájhoz, míg északi nagyobb része a Körös-Maros közén belül a Csongrádi-sík kistájhoz tartozik. Ennek megfelelően a két területrészt más-más táji, természeti adottságok jellemzik. A déli rész alacsonyan fekvő alluviális síkság, az árvizek által potenciálisan veszélyeztetett terület, míg északi része gyengén emelkedő ármentes síkság. Ez utóbbi területen alakult ki a sárgaföld vagy lösz elmállásából a Makó környéki kitűnő termőtalaj, amely a mezőgazdaság, azon belül is a szántóföldi gazdálkodás számára nyújt jó feltételeket.

Makó környéke természeti erőforrásokban gazdag vidék, a jó minőségű termőföld mellett a föld mélye is kincseket rejt. A térség bővelkedik rétegvizekben, a termálvízre alapozva a városban Termál- és Gyógyfürdő üzemel. Geotermikus energia szempontjából az ország egyik leggazdagabb vidéke. Makó és Óföldeák alatt húzódik Európa legnagyobb mennyiséggel rendelkező gázmezője is.

A jó termőhelyi adottságoknak köszönhetően a város térségében a mezőgazdasági tájhasználat dominál. A folyószabályozásokat követően szinte a teljes közigazgatási területet uralmuk alá vették a mezőgazdasági területek, azon belül is a szántóterületek, erdők szinte már csak a Maros hullámterében találhatóak. Az urbanizáció és a mezőgazdasági tevékenység nyomán a térség lényegében telepített növénykultúrák által uralt kultúrsztyeppé alakult. A természetes vegetációnak már csak a töredéke maradt meg, ezek csekély területi kiterjedése, maradvány jellege, ugyanakkor rendkívüli változatossága miatt természetvédelmi szerepük jelentős.

A természetközeli élőhelyek egyrészt a Maros árterületéhez, másrészt a Csanádi-puszták területéhez, továbbá az ezek között kapcsolatot létesítő Száraz-ér vízfolyáshoz kapcsolódnak. Az országos ökológiai hálózatba tartozó, tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő területek többféle nemzetközi és nemzeti természetvédelmi oltalom alatt állnak. A Maros hullámtere természetmegőrzési Natura 2000 terület, értékes ártéri ligeterdői és gyepterületei továbbá a Körös-Maros Nemzeti Park részeként védettek. A Csanádi-puszták gyepterületei, ősi szikesei szintén többféle védelemben – Nemzeti Park, Natura 2000 terület - részesülnek. Vizes élőhelyként, a vízi madarak vonuló és táplálkozó helyeként különös értéket képvisel a Csanádi-puszták területén elhelyezkedő Montág-puszta. A terület a Körös-Maros Nemzeti Park védett területeként, természetmegőrzési és madárvédelmi Natura 2000 területként, továbbá a nemzetközi jelentőségű vadvizeket magában foglaló Ramsari területként is nyilvántartott. A Csanádi-puszták gyepterületei és azokat övező szántóterületek az MTÉT (Magas Természeti Értékű Területek) programba is bevontak, segítve ezzel a kiemelt természetvédelmi jelentőségű nedves kaszálórétek, padkás szikesek, löszpuszta gyepek és az itt fészkelő és vonuló madárfajok, továbbá túzokpopuláció fennmaradását elősegítő hagyományos rét-legelőgazdálkodás és az érintett szántók extenzív művelésének újraélesztését, fenntartását.

A táji, természeti értékek körét bővítik a város határában fellelhető, az Alföld unikális értékű tájelemeit jelentő kunhalmok, valamint a közigazgatási terület egészén elszórtan fellehető egyedi tájértékek (szobrok, emlékművek, tájjellegű épületek, gémeskutak stb.).

2.1.7 Zöldfelületek

A város belterületének zöldfelületi borítottsága kedvező, amely kiterjedt családiházas területeinek, széles, fásított közterületeinek, az értékes növényállományú reprezentatív köztereknek, valamint nagyszámú intézménykertnek köszönhető. Ebből adódóan a zöldfelületek kondicionáló értéke jelentős.

Ezzel szemben az egy lakosra jutó zöldterület nagysága magyarországi és megyei viszonylatban is alacsony, annak ellenére, hogy a városban a köztereket, szabad tereket és a telepszerű beépítésű lakóterületek közcélú zöldfelületeit is belevéve, számos közhasználatú zöldfelület található, amelyek által nyújtott rekreációs lehetőségek tárházát a nagykiterjedésű sportterületek, valamint a Maros ártér zöldfelületi intézményei (strand, rekreációs terület) tovább bővítik. A zöldterületek (közparkok, közkertek) azonban 1-2 területtől eltekintve általában kis méretűek és számos közülük a kerti berendezések, sétautak, pihenőhelyek hiánya, illetve a szegényes növényzet miatt alulhasznosított. A belterület közeli erdőterületek szintén potenciális rekreációs funkcióval bírnak, azonban a Lombkorona sétány tanösvénynek helyet adó erdőterületet leszámítva közjóléti szerepük elenyésző.

A zöldfelületek kondicionáló, használati és esztétikai értéke is eltéréseket mutat városrészenként. A legjobban ellátott, legértékesebb növényzettel rendelkező városrész a városközpont, ahol a zöldfelületek gondozottsága is kiemelkedő. Jól ellátott még a Vertán és a Bajcsy-Ráday városrész, itt azonban már vannak alacsony használati értékű közkertek. Zöldterület hiányosak viszont az Újváros és Honvéd városrész egyes területrészei, mindamellett, hogy zöldterület-fejlesztések, elsősorban játszótér fejlesztések e területeken is voltak. Makó különálló belterülete, Makó-Rákos kellő nagyságú kijelölt zöldterülettel rendelkezik, jelenlegi kialakítása és funkciója következtében azonban alacsony használati értékkel bír.

Az intenzíven fenntartott zöldfelületi elemekben a Makó központi intézményeit, tereit magában foglaló Városközpont a leggazdagabb. A telepszerű lakóterületek zöldfelületei többnyire változatos megjelenésűek, de a folyamatos karbantartás, ifjítás hiánya itt már megmutatkozik. A peremterületek, különösen a Honvéd városrész, valamint Makó-Rákos zöldterületei viszont extenzív fenntartásúak, megjelenésükben kevésbé változatosak, sok helyen csak gyepszinttel fedettek.

2.1.8 Közművek

Makó város ***közműellátása teljesnek mondható***, mivel mind a vízi-, mind az energia, és a távközlés közművei vezetékes rendszerekben, a városias igényeknek megfelelően épültek ki. A város közműellátásán belül az energia és a távközlés közművei az országos, míg a víziközművek a vízellátás és szennyvízcsatornázás regionális rendszerekhez városi hálózatokkal és létesítményekkel csatlakozva történik.

Külön ki kell emelni, hogy a városban megoldódott az u.n. „közműolló”. A szennyvíz-csatornázottság is elérte a 96%-os ellátottságot.

A legnagyobb fejlesztések a ***vízközművek*** (szennyvíztisztítás és az ivóvíz-szolgáltatás) területén történtek.

Makó és térségének ivó-vízminőségi problémái az ivóvízminőség javító projekt keretében elkészített fejlesztésekkel megoldódtak. A város vízműve által szolgáltatott ***ivóvíz*** minősége arzén és ammónium, Rákos településrészen ezen kívül bór és vas tekintetében a koncentráció meghaladta a határértékeket, ezért szükségessé vált a víztisztító berendezések (arzén- és ammónium-mentesítő)

kiépítése. Ezen kívül a város vízhálózati rendszerének felújítása is megtörtént, és a kutak, tározók rekonstrukciója is folyamatosan valósul meg. Nagy jelentősége van a város vízellátó-hálózat rekonstrukciójának is. A vízfogyasztás az utóbbi években stagnált, az igények várható alakulását legnagyobb mértékben a lakossági vízfogyasztás befolyásolja, az intézményi-ipari fogyasztás mértéke annál jóval kisebb, és ezen arányokban - az ismeretek birtokában - a jövőre vonatkozóan sem prognosztizálható jelentősebb mértékű eltolódás, változás

A város ***szennyvízcsatornázása és szennyvíztisztítása*** véglegesen 2015-re oldódott meg. A szennyvíztisztító-telep bővítése, felújítása, intenzifikálása megtörtént. Ekkor a város és térségének teljes hálózata kiépült a beruházás keretében, a lakások több mint 60 %-a is csatlakozott a hálózathoz (2015). (szennyvízcsatornázást kapott az u.n. Északi városrész, a Belvárosban 87 utca, Vertán területe és Észak B7, továbbá a Gerizdes városrész is.) A város szennyvíz csatornahálózatának végleges átadása 2017-ben történt meg, a rákötés jelenleg is folyamatos, a teljes rákötési arány 90 % fölött várható.

A város belterületének kb. 70 %-a rendelkezik valamilyen ***csapadékvíz-elvezető*** műtárggyal, azonban ezek jelentős része nem rendelkezik vízjogi üzemelési engedéllyel. Zárt csapadékvíz-elvezető rendszer az u. n. csapadék csatorna csak a belváros területén üzemel. A város többi részén nyílt földmedrű és burkolt árokhálózatok üzemelnek a szokásos karbantartási és szállítóképességi hiányosságokkal. A közterületeken a csapadék-csatornák hiányosságát a burkolt utak tönkremenetele jelzi.

A részleges kiépítettség miatt az egyenletes lefolyás nem mindenütt biztosított, a belterületen összegyűlt csapadékvíz a befogadó csatornák elhanyagolt állapota miatt csak lassan, gyakran visszaduzzadva tud lefolyni. Valamennyi gyűjtő főcsatorna esetében medertisztítás, mederbővítés, néhány helyen esésnövelés szükséges. Ha a befogadók fejlesztése nem történik meg, indokolt lehet esővíztározó építése is. A meglévő csatornarendszer teljes felújításra, több helyen átépítésre szorul, Honvéd és Gerizdes városrészekben pedig új hálózatot kell létrehozni. Fontos kiemelni, hogy a csapadékvíz-elvezetés fejlesztése elkerülhetetlen, de ide tartozik a főgyűjtők csőcsatornák rekonstrukciója is, Honvéd és Gerizdes városrészekben pedig új hálózatot kell létrehozni.

Makó térségében meg kell szüntetni a felszíni vizeket érő szennyezéseket, települési szinten kell megoldani a vízelvezetés problémáját az ökológiai, mezőgazdasági, és vízrendezési szempontokat is figyelembe véve.

A lakások 98 %-a be van kötve az ***elektromos hálózatba***. Az elektromos vezeték elérhető minden csatlakozni kívánó fogyasztó számára, így a vezeték kiépítettsége 100 %-osnak tekinthető, ezen belül a földkábelek aránya 25 %-os. Rendszerhibák, áramkimaradások, illetve ingadozások előfordulnak, melyek számát vezetékcserékkel, illetve a transzformátorok számának növelésével igyekszik csökkenteni a szolgáltató.

A ***földgázhálózat*** a város teljes ellátásának biztosítására lett kiépítve, ezért a mostani és a várható mennyiségi igényeket megfelelően képes ellátni. Az elosztóhálózat olyan paraméterekkel épült, hogy az egyes utcákban valamennyi még be nem épített, így el nem látott ingatlan beépítése esetén rákötheto legyen. A 2016. évben megvalósult a Makó I. gázfogadó állomás teljes körű rekonstrukciója, illetve a korábbi időszakban a teljes gerincvezeték rekonstrukciós cseréje is megvalósult.

A városban ***távfűtő rendszer*** is működik, két fűtőmű és egy termálkút (illetve a hozzá illesztett hőhasznosító) látják el a fogyasztókat távhővel és használati melegvízzel. A fűtési és melegvíz-vezetékeken gyakoriak a szivárgások, ezáltal a hibaelhárítás és a vízveszteség gazdasági károkat is okoz, ezért 2017-ben elkészült el Makó város távhőellátásának fejlesztési terve.

A ***megújuló energiahordozók*** közül a Makón napenergiának és a geoenergiának lehet jelentősebb szerepe, egy-két intézményben már kiépültek napkollektoros, de további fejlesztésekre lenne szükség, és foglalkozni kell a biomassza hasznosításával is, amelyre a város kifejezetten jó adottságokkal rendelkezik.

A település jelenlegi vezetékes ***távközlés***i ellátottsága teljes körűnek tekinthető, mert bár csak 85,3 %-os a lakások fővonal ellátottsága, de ezzel valamennyi vezetékes távközlési igény kielégített. A városon belüli vezetékes távközlési hálózat részben oszlopokra szerelve épült, ami, ha külön oszlopsoron halad, a településképet negatívan befolyásolja, az utcafásítás lehetőségét nehezíti, ezért új fejlesztési területeken, illetve hálózati rekonstrukció idején a meglevő hálózat föld alá helyezését meg kell valósítani.

2.1.9 Környezetvédelem

Az elmúlt években Makón és térségében számos olyan fejlesztés következett be, amely a környezetvédelmi helyzet tekintetében pozitív változásként említhető. A hulladékgazdálkodási rendszer fejlesztése, a szennyvízhálózat bővítése, az elkerülő út és az autópálya kiépítése a város életében a környezetminőség kedvező alakulását eredményezte. E fejlesztéseknek, valamint a nagyobb gazdasági vállalkozások lakóterületektől való térbeli elkülönítésének köszönhető, hogy zavaró mértékű környezeti konfliktus nincs a városban. A település lakosságának életfeltételeit veszélyeztető vagy rontó környezeti terhelés nem áll fenn.

A ***levegőminőség*** kedvezőnek mondható, a Széchenyi téren működő manuális mérőhálózati ponton vett minták értékelése szerint a levegő nitrogén-dioxid szennyezettsége javult, amely az elkerülő út és az autópálya megépülése következtében a belterületi utak tehermentesítésének tulajdonítható. Jelentősebb légszennyező telephely nem üzemel a városban, az ipari eredetű kibocsátás a hasonló léptékű településekhez viszonyítva alacsonynak mondható. A lakóterületek levegőminőségét negatívan befolyásoló tényezőként a porszennyezés említhető, amely a belterületi védelmi erdők hiánya miatt a belterület beépítetlen területeiről, illetve a külterület szántóterületeiről éri a várost. Kedvező adottság viszont a település magas zöldfelületi borítottsága, a lakóterületi kertek, útmenti zöldfelületek, fasorok jelentős szerepet játszanak a kondicionálásban.

A ***talaj*** és a ***vizek állapotát*** a mezőgazdasági területeken történő műtrágya- és vegyszerhasználat veszélyezteti, a csatornák menti gyér tájfásítás miatt a vizek a tápanyagterhelésnek, szennyeződéseknek fokozottan kitettek. A település közigazgatási területének jelentős része nitrátérzékeny, ezért fontos a Helyes Mezőgazdasági Gyakorlat előírásainak alkalmazása. A térség kitűnő termőtalaja a mezőgazdasági tájhasználatra teszi alkalmassá a területet, a közigazgatási terület jelentős része kiváló vagy jó termőhelyi adottságú szántóterület. A talajminőséget a már említett gyér erdősültség és tájfásítás miatt a szélerózió némiképp rontja. Makó jelentős hasznosítható nyersanyagkészlettel rendelkezik, továbbá az ún. Makó-árokban, Makó és Óföldeák alatt húzódik Európa leggazdagabb gázmezője. A nyersanyag kitermelés a tájkép alakulására hatással van, nem kellő figyelmet fordítva a tájba illesztésre és a rekultivációra, a tájképet rontó tájsebek maradhatnak hátra.

A földtani közeg védelme tekintetében jelentős előrelépésnek tekinthető a szennyvízcsatorna-hálózat bővítése és korszerűsítése. A 2015-ben zajló térségi projekt keretében Makó város szennyvízcsatorna hálózatának teljes kiépítése megvalósult, a rákötés folyamatos, aminek köszönhetően záródik a közműolló. Jelenleg az ivóvízhálózatba bekapcsolt lakások 87,75 %-a kötött rá a szennyvízcsatornára.

További hiányosságként említhető a belterületi, ivóvízhálózatba bekapcsolt zártkerti terület csatornázatlansága.

Makón a ***hulladékgazdálkodás*** területén is jelentős korszerűsítések történtek. Az önkormányzati társulás keretében megvalósult fejlesztések révén sor került a régi, nem megfelelő műszaki védelemmel rendelkező hulladéklerakó rekultivációjára, új hulladékudvar és komposztáló telep létesült, továbbá a szelektív hulladékgyűjtés fejlesztése és a békéscsabai regionális válogatómű kiépítése révén jelentősen csökkent a lerakásra kerülő hulladék mennyisége. A környezetvédelmi szemlélet erősödésével további javulás érhető el a keletkező hulladék mennyiségének csökkentésében.

Jelentősebb ***környezeti zajt, rezgést*** okozó terhelőforrás nincs a városban, sem üzemi tevékenység, sem a szórakozóhelyek működése nem jár jelentős zajterheléssel. Közlekedési eredetű zajterhelés tekintetében sokáig a 43. sz. főút települést átszelő szakaszán áthaladó tranzitforgalom jelentett problémát, szinte valamennyi érintett területen határérték feletti zajterhelést eredményezve. Az elkerülő út és az M43 autópálya megépülését követően a városon átmenő forgalom, s ezáltal a közlekedési eredetű zajterhelés jelentősen csökkent. Ennek ellenére a 43. sz. főút déli bevezető szakaszán továbbra is határértéket meghaladók a közlekedési eredetű környezeti zajszintek. Az országos mellékutak belterületet érintő egyes szakaszain (pl. Kölcsey u., Aradics u., Justh Gyula u.), a közeli beépítéseknél szintén a határértéknél magasabb környezeti zajszintek jellemzők.

3 HELYZETÉRTÉKELŐ MUNKARÉSZ

3.1 A HELYZETELEMZÉS EREDMÉNYEINEK ÉRTÉKELÉSE, SZINTÉZIS

3.1.1 Folyamatok értékelése

A mai Makó létrejötte, kialakulása 1699-ben vette kezdetét, amikor a kamara igen kedvező feltételek mellett megkezdte a korábban porig rombolt város újjáépítését. A betelepítés felekezeti különállás szerint történt, így alakult ki először a katolikus és református városrész, majd a zsidó és orosz fertály. A lakosságszám nagy iramban növekedni kezdett és Makó 1730-ban Csanád vármegye székhelyévé vált. Még ebben a században felépült a Megyeháza, a Szent István-plébániatemplom, a református és a görög katolikus templom, valamint a Kálvária-kápolna, megtörtént a Maros részleges szabályozása, valamint vízi-, gőz- és szélmalmokból is összesen 39 darab működött a városban. A beköltözők miatt a település is gyarapodásnak indult: először a városközpont alakult ki a Szegedi, Aradi és Vásárhelyi utak csomópontjában, majd az Újváros területén is sorra jelentek meg a lakóépületek. Azonban rövid idő alatt ezek a területek is kevésnek bizonyultak és a város keleti - északkeleti irányban terjeszkedett tovább.

Az 1821-es makói árvíz – amely közel 900 házat döntött romba – jelentős változást hozott a település életében. A külterületeken található szőlőtöveket kivágták, helyüket veteményeskertek vették át, ahol hamarosan tömegesen indult meg a hagymatermesztés. A nagy pusztítás után Kőszeghy László csanádi püspök utasítására Giba Antal földmérő valósította meg az első jelentős városrendezési tervet, és a rendezetlen, ívelt vonalvezetésű utcákat kiegyenesítették.

A kiegyezés után a város ismét dinamikus fejlődésnek indult. A gazdasága felpezsdült, Szeged után Makó volt a vidék első városa, ahol aszfaltoztak és artézi kutakat fúrtak. Villanytelep létesült, a Marosra vasúti és közúti hidakat építettek és 1883-ban az első vonat is begördült a makói állomásra. A beköltözők részére további házhelyeket alakítottak ki, így a város perifériku részei is egyre jobban beépültek.

A trianoni békeszerződés súlyos törést eredményezett Makó életében: a várost elvágták hagyományos erdélyi és bánsági piacaitól, csökkent a bevetett földek száma, amelynek révén 3000 ember vált munkanélkülivé. Az elcsatolt területekről érkező menekültekkel a lakosság száma 1920-ban érte el csúcspontját, 37 141 főt.

Az 1920-as évek végén begyűrűző gazdasági világválság miatt csak a harmincas évek közepére stabilizálódott Makó helyzete. Ekkor a város kulturális- és közélete is felpezsdült: országosan elismert tanárok dolgoztak a gimnáziumban, régészeti ásatások zajlottak, művésztelep jött létre, nyaranta pedig 150 színházi előadást tartottak.

A második világháború után Makó perifériku helyzete tovább súlyosbodott. Az 1950-es megyerendezés során Csanád vármegye településeit Békés és Csongrád megye között osztották fel. Ezzel Makó elvesztette megyeszékhelyi rangját, egykor kiterjedt vonzáskörzete pedig 70 ezer főre csökkent. A települést 1952-re termelőszövetkezeti várossá alakították át, a lakosok önerőből négy MGTSZ-t hoztak létre (Lenin, Kossuth, József Attila, Úttörő). Az egykori vasútjavító helyén kialakították a Mezőgazdasági Gépgyárat, a város legnagyobb ipari üzemét. Mindezek ellenére az országos gazdasági- és területfejlesztési politika Makót szinte teljesen kirekesztette, részben a jugoszláv határ közelsége, majd később, 1956 után az egyéni gazdálkodás túlsúlya miatt.

A város csak az 1960-as évek közepétől a járda- és útépítések, valamint a csatornázás révén indult lassú fejlődésnek. Még 1956-ban megtörténtek az első termálkútfúrások, amelynek eredményeképpen 1963-ban megnyílt az akkor még tisztasági közfürdő a Járási Tanács udvarán.

Nagyobb volumenű beruházások az 1970-es árvíz után valósultak meg. A tömeges lakásépítések nyomán új lakótelepek alakultak ki, rendelőintézet, könyvtár, múzeum és zöldségkutató állomás épült, bővültek az iskolák és a kórház. A központi iparfejlesztési elképzeléseknek megfelelően könnyűipari, bútorgyártó, élelmiszer-feldolgozó üzemek települtek le Makón. A TAURUS, a FÉG és a MEDICOR műveknek létesült leányvállalata. Önállóan működött a ZÖLDÉRT, a HÓDIKÖT, valamint a redőny-, kenyér-, tégla- és kolbászgyár. A nagyobb ipari szövetkezetek a bőr-, házi-, textil-, valamint a vas- és fémiparban tevékenykedtek. 1978-ban megnyílt Makó első nagyáruháza, a Skála-csoportba tartozó Maros Áruház.

A rendszerváltás után a foglalkoztatás egykori bázisát jelentő üzemek bezárták kapuikat. Az ipar fellendítése érdekében 1998-ban Makót és térségét az állam vállalkozási övezetté nyilvánította, majd a város északkeleti részén Ipari Park is létesült. Az ezredforduló után több közintézmény nyitotta meg kapuit, amelyek közül számos Makovecz Imre tervei alapján valósult meg.

Makó mára járási központ, az ország délkeleti kapujaként pedig európai uniós és nemzetközi kapcsolatok közvetítőjeként érvényesül. Turizmus tekintetében a Hagymatikum Gyógyfürdő jelenti az egyik legjelentősebb vonzerőt.

Az ezredforduló óta Makó több elismerésben is részesült. 2009-ben nyerte el a Befektetőbarát település címet, 2010-ben Hild János díjat kapott, a Magyarország Legvirágosabb Városa és az Európai Ezüstérmes Város díjat pedig folyamatos fejlődés eredményeként érdemelte ki.

3.1.2 A város és környezetének fejlesztését befolyásoló külső és belső tényezők összefoglaló értékelése (SWOT analízis)

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
Településhálózat, szerepkör	
• Arad, illetve Temesvár közelsége • Térségi jelentőségű hídfő helyzetű településpár funkció (Makó-Kiszombor) • Szeged-Makó-Hódmezővásárhely, mint ún. Háromváros Csongrád megyén belüli kiemelt térségi szerepe • A település jelentős városi, járási szerepkörrel rendelkezik (oktatás, egészségügy, stb.)	• Makónak – néhány kivételtől eltekintve, pl. kórház - nincsenek regionális és megyei szerepkörei. • Országhatáron belüli periférikus elhelyezkedés
Társadalom	
• Javuló foglalkoztatottsági mutatók	• Kedvezőtlen demográfiai folyamtok (elöregedés, elvándorlás) • A lakosság képzettségi szintje elmarad az országos átlagtól • A foglalkoztatottság tekintetében jellemző elhelyezkedési gond a nyelvtudás hiánya,

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
	közép- és felsőfokú szinten egyaránt.
Gazdasági szerkezet és dinamika	
• Az agrártevékenységek végzéséhez szükséges infrastruktúra kiépült. • Erős hagyománya van több agrártermék termelésének. • A mezőgazdaság mellett az ipar jelenléte is meghatározó • Két transznacionális cég is működtet leányvállalatot. • Az ipari park a város fő gazdaságfejlesztési eszközeként funkcionál. • A Hagymatikum Termál- és Gyógyfürdő a látogatók nagy számát vonzza a városba. • A Hagymatikum mellett a Maros Kalandpart és a Lombkorona sétány további látogatókat vonz. • A turisztikai fejlesztések hatására növekszik a turisták száma, amely a szállásdíj-bevételekben mis megmutatkozik.	• Alacsony termelékenység • Gyenge tőkeellátottság • Innovatív tevékenységek alacsony szintje • High-tech iparágak hiánya • A városban található multinacionális cégek nem a helyi alapanyagokra, hanem inkább az olcsó munkaerőre építve telepedtek le • A turizmus további fejlődésének jelenleg gátat szab a szálláshely-kapacitások hiánya (minőségi-mennyiségi problémák), valamint a további kapcsolódó szolgáltatások kiépületlensége.
Épített környezet	
• Igényes belváros, felújított középületek • A műemléki és helyi védett épület, építmény nagy száma • Csendes, nyugodt kertvárosias lakóterületek • A Maros parti fekvésből adódó kedvező rekreációs lehetőségek • Egyes városrészekben egységes utcakép kialakulása • Közintézmények és szolgáltatások	• Szállásférőhelyek hiánya • Leromlott állapotú lakóépületek • Szegregált városrészek • Vasútállomás rendezetlen állapota • A panelházak általánosan leromlott állapota, esetenként erősen megbontják a városkép egységességét
Táji, természeti környezet	
• Magas mezőgazdasági tájpotenciál, kiváló termőhelyi adottságú szántóterületek, nemzetközileg ismert és elismert helyi mezőgazdasági termék (makói vöröshagyma, mint hungarikum). • Sokrétű tájhasználat (szántóföldi termesztés, gyepgazdálkodás, állattartás, kertes területek, tanyák). • Idegenforgalom és rekreáció számára	• Mezővédő erdősávok, fasorok hiánya miatt „kultúrsivatag” jelleg. • Az intenzívebb gondozást igénylő növényi kultúrák eltűnése, a műveletlen kertes területek arányának növekedése. • Alacsony erdősültség, közjóléti funkciók hiánya. • A természetközeli élőhelyek szigetszerű elhelyezkedése, az alacsony erdősültség és

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
vonzó természeti adottságok (termálvíz, Maros). • A természetközeli állapotban fennmaradt területek kis területi kiterjedése ellenére táji sokszínűség, biológiai sokféleség különösen a szikes területeken. • Kiemelkedően értékes, többféle nemzetközi és nemzeti természetvédelmi oltalom alatt álló területek.	gyér tájfásítás miatt az ökológiai kapcsolatok folytonosságának hiánya. • Idegenhonos növényállomány térhódítása, invazív növényfajok terjedése. • Rendezetlen, felhagyott területek, elhagyott tanyák kedvezőtlen tájképi látványa.
Zöldfelületek	
• Virágos város, megújult reprezentatív közterek. • Széles, fasorokkal kísért utcák, parkosított zöldsávok, közlekedési zöldfelületek. • Sok közkert, felújított játszóterek, közcélú zöldfelülettel rendelkező lakótelepek. • A Maros üdülési, turisztikai potenciáljára alapozott rekreációs funkciójú területek (kemping, strand, Kalandpart, Lombkorona sétány). • Értékes növényállományú intézménykertek. • Kiemelt védelem alatt álló zöldfelületek, sok védett növényegyed. • Környezet-szépítő programok (Virágos Makóért verseny, Babafa program, Fásítási program).	• A kevésbé frekventált, városközponton kívüli területeken extenzív zöldfelületek. • Elöregedő, balesetveszélyt okozó faállomány. • A városközponton kívül többnyire kis méretű, csekély használati értékű, szegényes növényállományú zöldterületek. • Alacsony zöldterületi mutató, zöldterület-hiányos városrészek (Újváros, Honvéd városrész). • Alacsony zöldfelületi intenzitású gazdasági területek.
Környezetvédelem	
• Jó levegőminőség, az elkerülő útnak és az autópályának, valamint a koncentrált gazdasági területfejlesztéseknek köszönhetően a levegőterhelési és zajártalmi környezeti konfliktusok elkerülése. • A gazdasági terület kedvező fekvése, környezetre jelentős hatást nem gyakorló gazdasági létesítmények megtelepedése. • Termál közmű hálózat. • Megújuló, bővülő szennyvízhálózat, záródó közműolló. • Korszerű hulladékgazdálkodási rendszer, a szelektív hulladékgyűjtés	• Védelmi erdők hiánya miatt belterületet érő porszennyezés. • A főútvonal mentén és az országos mellékutak egyes szakaszai mentén a közeli beépítéseknél határértéket meghaladó zajterhelés. • A nagykiterjedésű gazdasági terület lakóterületektől való funkcionális és vizuális elválasztásának hiánya. • Megújuló energiaforrások alacsony használata. • Csapadékvíz-elvezető rendszer hiányosságai, belvíz-problémák bel- és külterületen. • Az ívóvízhálózatba bekapcsolt,

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
hatékonyságának növekedése.	szennyvízcsatornával nem rendelkező zártkertben a szennyvizek nem megfelelő kezelése következtében a földtani közeg szennyeződése.
Közlekedés	
• A város térségi közúti kapcsolatai nagyon jók, nemzetközi gyorsforgalmi, és kiterjedt országos úthálózati kapcsolatokkal rendelkezik. • Magas a burkolt utak aránya a városban. • Korszerű, nagy forgalmú, és sokak által használt autóbusz pályaudvar épült, B+R parkolóval. • Kiterjedt kerékpárút hálózattal rendelkezik a város. • A szomszédos Kiszombor és Apátfalva települések kerékpárúton, közvetlenül elérhetők. • A városban közel 3500 db kerékpártámasz van kihelyezve. • A város legnagyobb gazdasági területi a 430. sz. főút mentén helyezkednek el, melyek kiszolgálása az M43 autópálya révén, a város lakott területeinek elkerülésével is lehetséges.	• A legjelentősebb közúti kapcsolatot biztosító 43. sz. főút áthalad a város központján. • A városban mindössze egy helyi autóbusz viszonylat közlekedik, az ipar terület felé, a város többi része helyi közösségi közlekedéssel ellátatlan. • A vasúti közlekedés színvonala rendkívül gyenge. • A vasútvonal által elvágott területek megközelítése nehézkes. • A városban nincs P+R parkoló. • Idegenforgalmi szezonban, a belvárosban és a turisztikailag frekventált helyeken problémát okoz a parkolás. • A városban közel 3500 db kerékpártámasz van, de ezek közül elenyésző a kerékpár vázat is rögzíteni tudó támasz.
Közművek	
• Teljes közműhálózati kiépítettség, amely a jelenlegi igényeket képes kiszolgálni. • Helyi ivóvízbázis megléte. • A vízbázis és víztározás a távlati vízigények kielégítésére is megfelelő (a település vízellátó hálózat kiépítettsége 100 %-os; vízbázis kapacitása jelentős; szennyvízcsatorna új kiépítettsége 96 %-os, szinte teljes körű) • a városban geotermikus energia jelenléte jelentős • Az ország termálvízzel legjobban ellátott térsége. • Korszerű szennyvízgyűjtő és –tisztító rendszerek épültek ki. • Az önkormányzati intézmények megújuló energiahordozó hasznosítással	• Az Ipari Park közműellátottságát javítani kell. • A közműolló záródása nem teljes, a szennyvízcsatornára való rákötések aránya nem éri el az ivóvizét. • Vízellátás tekintetében az elöregedett a hálózat, anyaga /ac./ nem a mai kornak megfelelő, • Szennyvízcsatorna esetében szabálytalan, illegális bekötések nehézségeket okoznak • A csapadékvíz-elvezetés sok helyen nem megfelelő, igen változatos, sok helyen nem megoldott. • Városközponti részen a csapadékvíz-elvezetés elöregedett • A távfűtő vezetékek gyakori szivárgásai miatti gazdasági károk. • A légvezetékek negatív településképet

ERŐSSÉGEK	GYENGESÉGEK
rendelkeznek.	eredményeznek.

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
Településhálózat, szerepkör	
• A Szeged–Makó–Arad, illetve a Makó-Temesvár tengelyek fejlődési potenciálja • Makó kapuszerepének erősödése • A szegedi agglomerálódó térség további dinamikus fejlődése • A tiszántúli mezővárosok összehangolt, integrált fejlesztésére révén létrejövő több mint egymillió lakosú, jelentős befektetésvonzó képességű nagyváros-négyes.	• A határon átnyúló fejlődési tengelyek nem aknázzák ki a lehetelőségeket, amely Makó országon belüli periférikus helyzetét konzerválja • Szeged és Hódmezővásárhely mellett Makó szerepe tovább gyengül
Társadalom	
• Szegeddel és a környező nagyvárosokkal való szorosabb együttműködés révén a város népességmegtartó képessége javul	• A lakosság elvándorlása, a népesség elöregedése tovább folytatódik, amely a települési szintű szolgáltatások kapacitásproblémáját is eredményezheti. • A képzett, fiatal munkaerő további elvándorlásával a város a magas hozzáadott értéket előállító foglalkoztatókat nem fogja tudni megtartani vagy idevonzani
Gazdasági szerkezet és dinamika	
• A működőtőke beruházások érdeklődése fokozottan az OFTK-ban jelzett ún. külső városgyűrű felé fordul. • Nő a kereslet a jó minőségű félkész és kész élelmiszeripari termékek iránt. • Növekvő kereslet a gyógy- és wellness szolgáltatások iránt • A turisztikai trendek (több, pár napos utazások, az aktív turizmus előtérbe kerülése, stb.) kedveznek a város adottságainak.	• A Magyarországon telephelyet keresővállalkozások igényei eltérhetnek a helyi kínálattól. • A rendelkezésre álló helyi és térségi munkaerő képzettsége nem felel meg a helyi és betelepülő vállalkozások igényeinek. • Nem sikerül további külső befektetőket találni az égetően szükséges szálloda- és szálláshely fejlesztésekhez.
Épített környezet	
• Fürdő további fejlesztése • Lakóterületi és gazdasági területek	• A központi részek fejlesztései háttérbe szorítják a külső városrészek lehetőségeit

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
bővítési lehetősége • Településképi Arculati Kézikönyv és településképi rendelet megalkotása a településkép védelmében • Településszerkezet és utcakép védelme az arra érdemes területeken • Településrendezési eszközök felülvizsgálata	• Településképi rendelet hiánya miatt az új építésű lakóépületek elronthatják a városrészek kialakult karakterét
Táji, természeti környezet	
• A táj mezőgazdasági alkalmasságát figyelembe vevő gazdasági ágazatok (mezőgazdasági feldolgozóipar) erősödése. • A központi, illetve európai közösségi támogatással megvalósuló MTÉT programhoz csatlakozás, ezáltal a természetkímélő gazdálkodási módok fennmaradása, a magas természeti értékű területek élőhelyeinek védelme. • A hullámtéri erdőterületek védelme, közjóléti szerepének erősítése a természetvédelmi szempontok figyelembe vételével. • A csatornák, utak tájfásítása, mezővédő erdősávok telepítése révén az ökológiai kapcsolatok erősítése, ezáltal a természetközeli élőhelyek stabilitásának elősegítése. • Hasznosítható nyersanyag-készlet, Európa leggazdagabb gázmezője.	• A mezőgazdasági tájpotenciál figyelmen kívül hagyása, más gazdasági ágazatok előtérbe helyezése esetén a helyi erőforrások eltékozlása. • Monokultúrák uralmának erősödése (pl. energiaültetvények telepítése). • A mezőgazdasági termékek minőségromlásának veszélye, minőségi termékek helyett a mennyiség előtérbe helyezése. • Természetvédelmi érdekeket veszélyeztető tájhasználatok, intenzív gazdálkodás folytatása az érzékeny természeti területeken. A természetközeli élőhelyek további beszűkülése. • A Maros ártér területén a rekreációs funkció túlzott előretörésével, a használat intenzitásának nem megfelelő megválasztásával természeti károsodás történhet. • A természeti erőforrások nem takarékos használata, a tájképi változásokat figyelmen kívül hagyó bányászati hasznosítás.
Zöldfelületek	
• Funkcionális és esztétikai zöldfelület-fejlesztéssel a zöldterületek használati és díszítő értékének növelése, vonzó lakókörnyezet, településkép elérése. • A növényállomány folyamatos gondozása, ápolása, szükségszerű megújítása. • A városrész rehabilitációhoz kapcsolható zöldfelületi fejlesztések potenciális központi, illetve európai közösségi támogatása.	• A meglévő állapot fennmaradása esetén használaton kívüli zöldterületek, zöldfelületi funkcióval ellátatlan területek. • A gazdasági létesítmények telepítésekor háttérbe szoruló zöldfelület-fejlesztés esetén a gazdasági területek terjeszkedésével jelentős biológiailag inaktív felületek kialakulása. • A folyamatos gondozás hiánya miatt a növényállomány leromlása, a város kedvező

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
• Az ártér értékmegőrző, ökológiai szempontokat figyelembe vevő zöldfelületi fejlesztése, együttműködve a Körös-Maros Nemzeti Park Igazgatósággal. • Védelmi erdő telepítése a belterületi mezőgazdasági területeken, használaton kívüli kertes területeken. • Az erdők közjóléti szerepének erősítése.	zöldfelületi arculatának megváltozása. • A beépítés intenzitásának növelése a zöldfelületek rovására. • A Maros menti zöldfelületekben, erdőkben rejlő rekreációs lehetőségek kiaknázatlanul maradása, a KM Nemzeti Park Igazgatósággal, Erdőfelügyelettel az együttműködés elmaradása.
Környezetvédelem	
• Mezővédő erdősávok, településvédelmi erdők telepítésével a porszennyeződés csökkentése. • Magas megújuló energiapotenciálra (termálvíz, napenergia, biomassza) alapozva, nagyobb mértékű megújuló energiaforrás hasznosítás. • Energiahatékonyság javítása (épület energetikai fejlesztés). • A kiépült szennyvízcsatorna-hálózatra a rákötések arányának növelése. • Környezettudatos magatartás elterjedésével a hulladékok mennyiségének csökkentése. • Felhagyott ipari telephelyek környezetbarát hasznosítása. • Tájsebek (bányagödrök) rekultivációja, illegális hulladéklerakások felszámolása.	• Környezetszennyező ipari létesítmények megjelenése. • Az energiaárak emelkedése következtében a szilárd tüzelésből eredő légszennyezés növekedése. • Jó minőségű termőföldek más célú hasznosításának igénye. • Túlzott mezőgazdasági nitráthasználat következtében a talaj és a vizek szennyeződése. • A csatornákat, felszíni vizeket kísérő, pufferterületként funkcionáló növényzet további pusztulása esetén a vizek tápanyag terhelésének, szennyeződésének fokozott veszélye. • A tájvédelmi szempontokat figyelmen kívül hagyó bányászat esetén új tájsebek keletkezése.
Közlekedés	
• Kedvező az utazási mód választás, magas a kerékpáros, a gyalogos, az autóbuszos utazások aránya, az országos átlagnál alacsonyabb a motorizációs szint. Mindezek megfelelő alapot jelentenek a környezetbarát közlekedési módok erősítéséhez, a fenntartható közlekedés elvének érvényesítéséhez. • Hiányzik városközpontot észak-nyugatról elkerülő forgalmi út, melynek kiépítésével, egy forgalmi út gyűrűt ölelné körbe a várost, tehermentesítve a belváros utcáit. • Forgalombiztonság növelése, további	• A vasúti közlekedés háttérbe szorulása miatt, a városra jellemző nagyarányú ingázó forgalom, - a helyközi autóbusz járatokat, vagy a saját gépkocsit használva, de mindenképpen- a közúton bonyolódik, növelve a környezeti terhelést.

LEHETŐSÉGEK	VESZÉLYEK
körforgalmak létesítésével. • Két, jelenleg kiszanálatlan vasúti hálózati kapcsolattal is rendelkezik a város. • Az M43 és 430.sz. főutak megépülésével, csökkent a városon keresztül haladó tranzit forgalom, minek következtében lehetőség nyílik egy forgalomcsillapított, fejlődő, gyalogos centrikus városközpont kialakítására. • Újra gondolandók a jelenlegi közös gyalogos-kerékpáros felületek, a gyalogos-kerékpáros konfliktusok kiküszöbölése érdekében. • A tervezett Szeged – Makó tram-train szolgáltatás megvalósítása szorosabbra tudná fűzni a kapcsolatot a megyeszékhellyel, mely kölcsönös előnyökkel járna. • A lakott területek közé szorult ipari telephelyek új helyre való költöztetése a cél, amely mind a vállalkozásoknak, mind a környezetnek előnyére válna.	
Közművek	
• A szennyvízhálózatra való rákötések arányának emelése. • Az elektromos és távközlő hálózatok föld alá helyezése, ezzel a településkép kedvező alakítása. • A megújuló energiaforrások nagyobb mérvű használata, különös tekintettel a geotermikus és napenergiára. • Csapadékvíz-elvezető rendszerek további kiépítése, a meglévő csatornák fejlesztése.	• Lakó és ipari területek bővítése a közműhálózat fejlesztése nélkül. • A vízfogyasztás csökkenése miatt a vezetékek fenntartása gazdaságtalanná válik. • A távfűtő vezetékek cseréjének elmaradása esetén nagy hálózati veszteségek. • Bel- és árvízveszély. • vízellátás tekintetében az elöregedett és ki nem cserélt vezetékeknél esetleges csőtörések jelentkezése, • A meglévő árkok, átereszek nem megfelelő, hiányos karbantartása és az egyre növekvő intenzívebb csapadékmennyiség miatt számolni kell jelentős elárasztásokkal, elöntésekkel. • csapadékvíz kerül a szennyvízcsatornán keresztül a szennyvíztisztító-telepre, ezáltal a rendszer túlterhelté válik, nem tudja biztosítani a megfelelő szennyvízminőséget.

3.1.3 A településfejlesztés és rendezés kapcsolata, a fejlesztés területi korlátai és lehetőségei

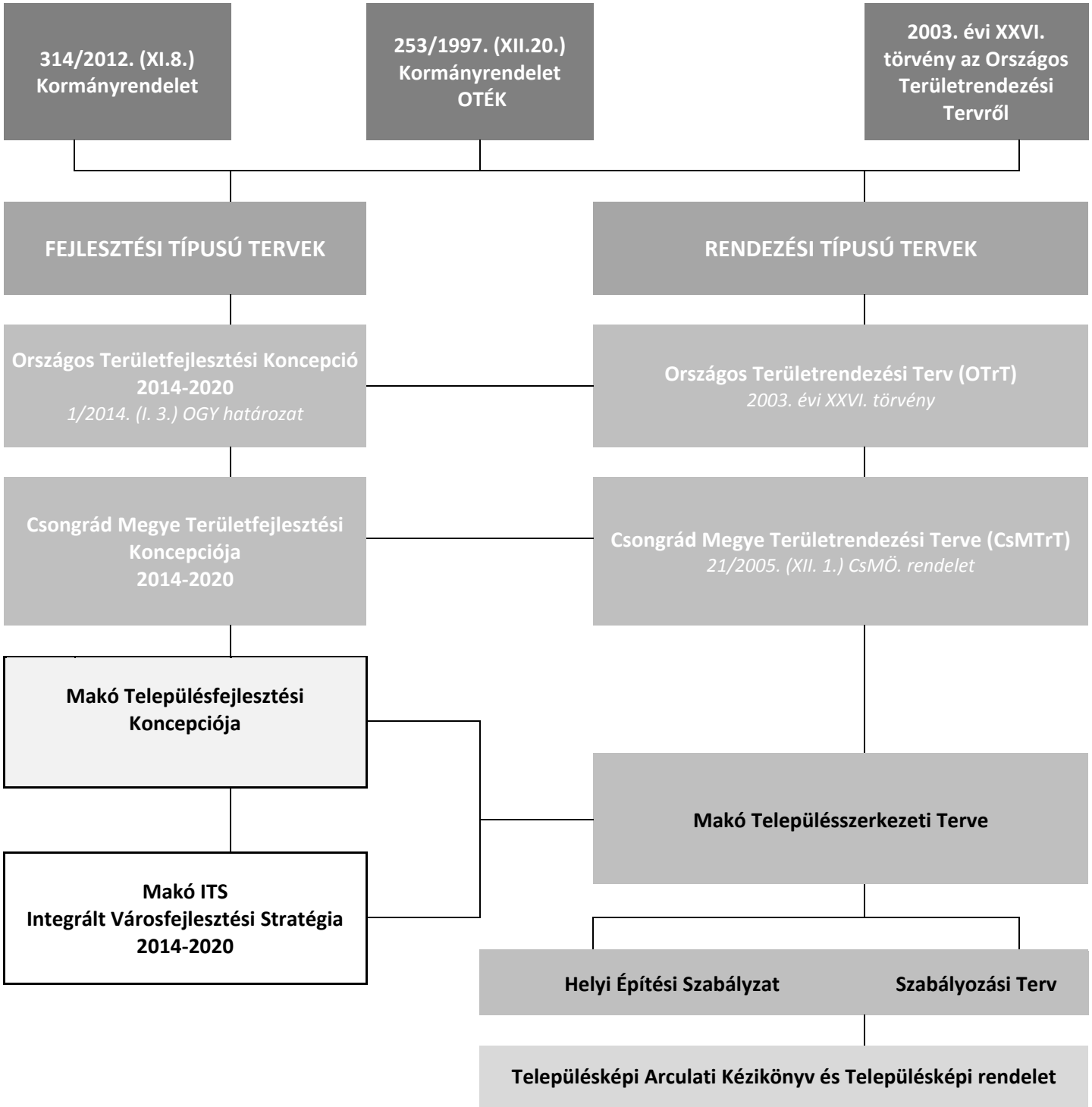

3.2 ÉRTÉKTÉRKÉP, PROBLÉMATÉRKÉP

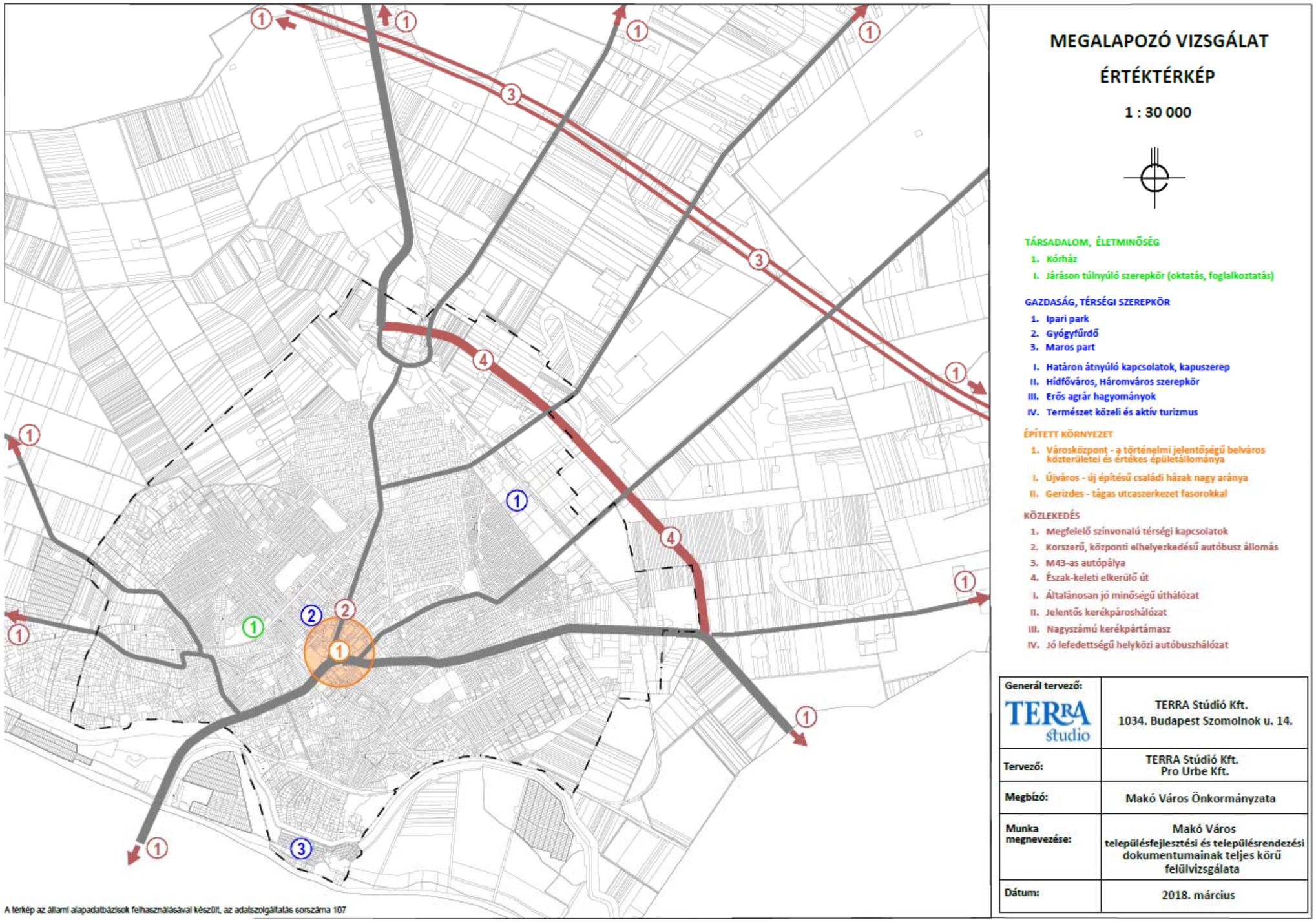

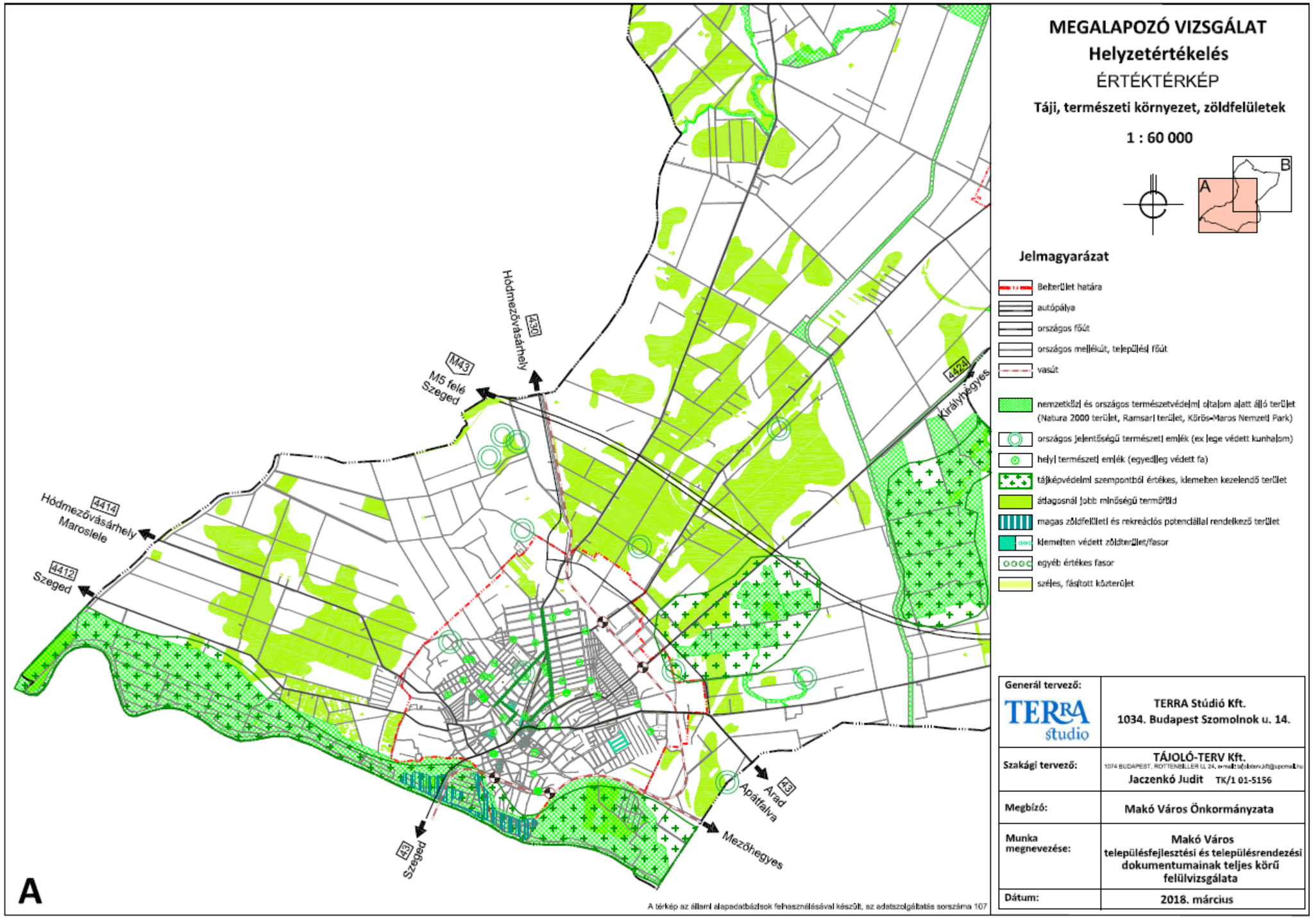
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
Helyzetértékelés
ÉRTÉKTÉRKÉP
Táji, természeti környezet, zöldfelületek
1 : 60 000
A
B
Jelmagyarázat
Belterület határa
autópálya
országos főút
országos mellékút, települési főút
vasút
nemzetközi és országos természetvédelmi oltalom alatt álló terület (Natura 2000 terület, Ramsari terület, Körös-Maros Nemzeti Park)
országos jelentőségű természeti emlék (ex lege védett kunhalom)
helyi természeti emlék (egyedileg védett fa)
tájképvédelmi szempontból értékes, kiemelten kezelendő terület
átlagosnál jobb minőségű termőföld
magas zöldfelületi és rekreációs potenciállal rendelkező terület
kiemelten védett zöldterület/fasor
egyéb értékes fasor
széles, fásított közterület
Generál tervező:
TERRA Stúdió Kft.
1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Szakági tervező:
TÁJOLÓ-TERV Kft.
1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24.
Jaczenkó Judit TK/1 01-5156
Megbízó:
Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:
Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:
2018. március
Hódmezővásárhely
M43
M5 felé Szeged
430
4424
Királyhegyes
4414
Hódmezővásárhely Maroslele
4412
Szeged
43
Arad
Apátfalva
Mezőhegyes
43
Szeged
A
A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

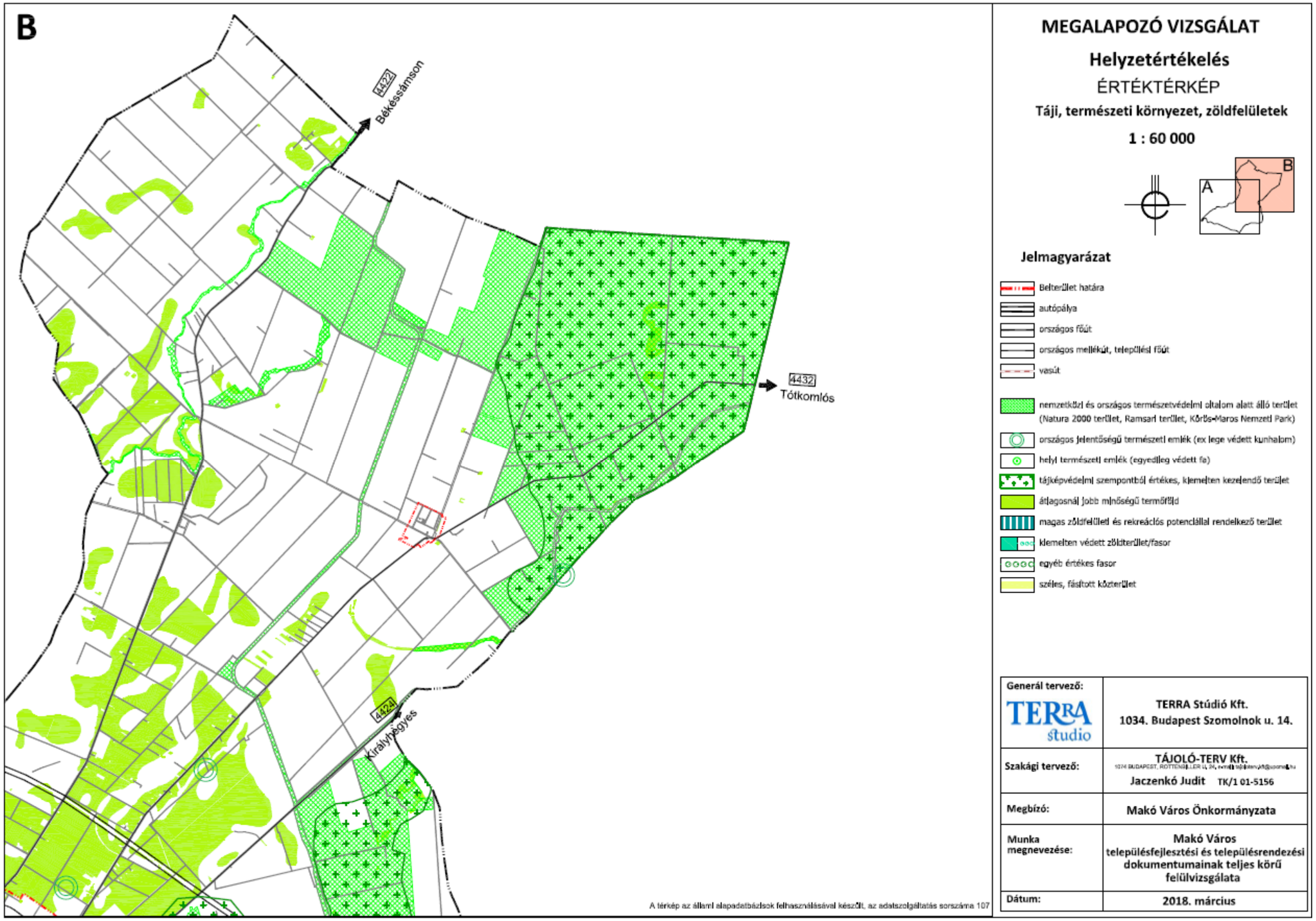
B
4422
Békéssámson
4432
Tótkomlós
4424
Királyhegyes
A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
Helyzetértékelés
ÉRTÉKTÉRKÉP
Táji, természeti környezet, zöldfelületek
1 : 60 000
A
B
Jelmagyarázat
Belterület határa
autópálya
országos főút
országos mellékút, települési főút
vasút
nemzetközi és országos természetvédelmi oltalom alatt álló terület (Natura 2000 terület, Ramsari terület, Körös-Maros Nemzeti Park)
országos jelentőségű természeti emlék (ex lege védett kunhalom)
helyi természeti emlék (egyedileg védett fa)
tájképvédelmi szempontból értékes, kiemelten kezelendő terület
átlagosnál jobb minőségű termőföld
magas zöldfelületi és rekreációs potenciállal rendelkező terület
kiemelten védett zöldterület/fasor
egyéb értékes fasor
széles, fásított közterület
Generál tervező:
TERRA studio
TERRA Stúdió Kft.
1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Szakági tervező:
TÁJOLÓ-TERV Kft.
Jaczenkó Judit TK/1 01-5156
Megbízó:
Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:
Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:
2018. március

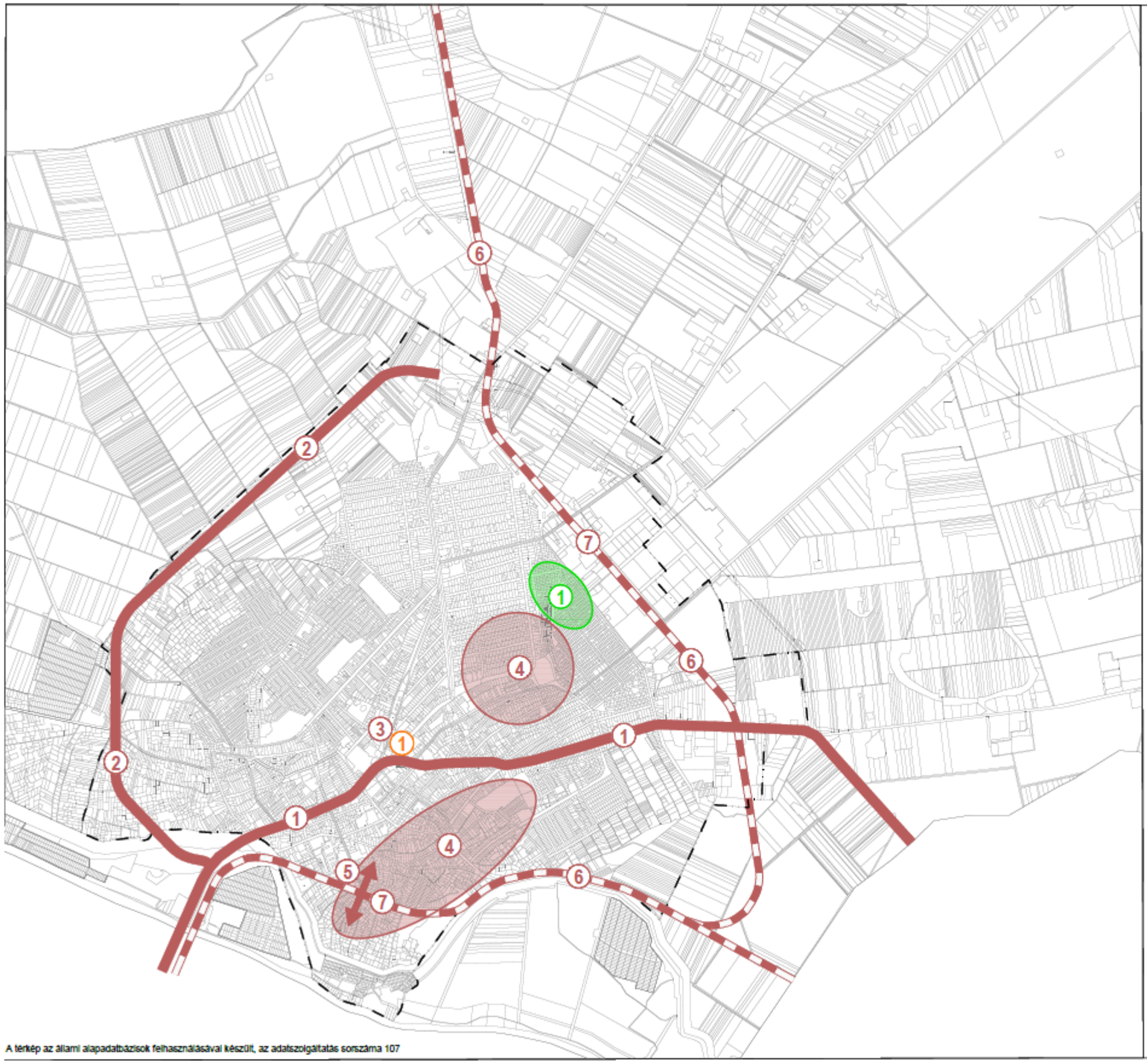

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

PROBLÉMATÉRKÉP

1 : 30 000

TÁRSADALOM, ÉLETMINŐSÉG

1. Szegregálódó lakóterület

I. Kedvezőtlen demográfiai folyamatok
II. Elöregedő társadalom

GAZDASÁG, TÉRSÉGI SZEREPKÖR

I. Alacsony tőkeellátottság
II. Nem elégséges szálláshely kapacitás
III. Alacsony tartózkodási idő

ÉPÍTETT KÖRNYEZET

1. Városközpont - a panelházak leromlott állapota

I. Honvéd - rossz állapotú lakóépületek
II. Bajcsy-Ráday - vasútállomás rendezetlen állapota
IV. Településkapuk hiánya

KÖZLEKEDÉS

1. A 43.sz. főút áthalad a városközponton
2. Hiányzó észak-nyugati elkerülő út
3. Parkolási problémák idegenforgalmi szezonban
4. Közösségi közlekedéssel ellátatlan terület
5. Területek közti kapcsolat hiánya
6. Rendkívül gyenge vasútiszolgáltatás
7. A vasútállomások a városközpottól messze vannak

I. A közös gyalog és, kerékpárutak konfliktust okoznak
II. Elenyésző a kerékpárvázat is rögzíteni tudó kerékpártámasz
III. Nagyszámú kerékpártámasz
IV. Helyi autóbuszhálózat hiánya

Generál tervező: TERRA studio	TERRA Stúdió Kft. 1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Tervező:	TERRA Stúdió Kft. Pro Urbe Kft.
Megbízó:	Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:	Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:	2018. március

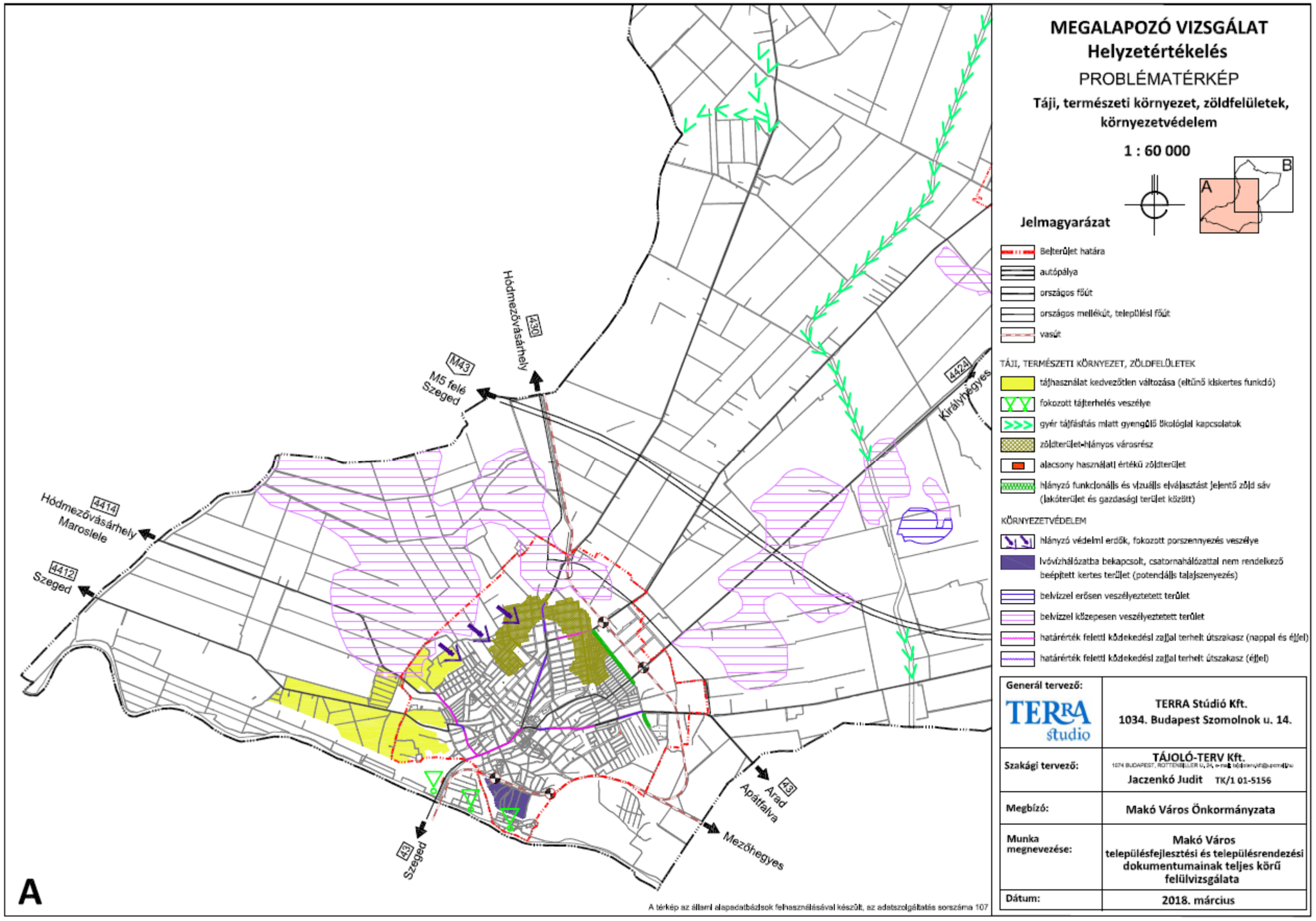
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
Helyzetértékelés
PROBLÉMATÉRKÉP
Táji, természeti környezet, zöldfelületek, környezetvédelem
1 : 60 000
A
B
Jelmagyarázat
Belterület határa
autópálya
országos főút
országos mellékút, települési főút
vasút
TÁJI, TERMÉSZETI KÖRNYEZET, ZÖLDFELÜLETEK
tájhasználat kedvezőtlen változása (eltűnő kiskertes funkció)
fokozott tájterhelés veszélye
gyér tájfásítás miatt gyengülő ökológiai kapcsolatok
zöldterület-hiányos városrész
alacsony használati értékű zöldterület
hiányzó funkcionális és vizuális elválasztást jelentő zöld sáv (lakóterület és gazdasági terület között)
KÖRNYEZETVÉDELEM
hiányzó védelmi erdők, fokozott porszennyezés veszélye
ivóvízhálózatba bekapcsolt, csatornahálózattal nem rendelkező beépített kertes terület (potenciális talajszennyezés)
belvízzel erősen veszélyeztetett terület
belvízzel közepesen veszélyeztetett terület
határérték feletti közlekedési zajjal terhelt útszakasz (nappal és éjjel)
határérték feletti közlekedési zajjal terhelt útszakasz (éjjel)
Hódmezővásárhely
430
M43
M5 felé Szeged
4424
Királyhegyes
4414
Hódmezővásárhely Maroslele
4412
Szeged
43
Arad
Apátfalva
43
Szeged
Mezőhegyes
A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107
Generál tervező:
TERRA Stúdió Kft.
1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Szakági tervező:
TÁJOLÓ-TERV Kft.
Jaczenkó Judit TK/1 01-5156
Megbízó:
Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:
Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:
2018. március

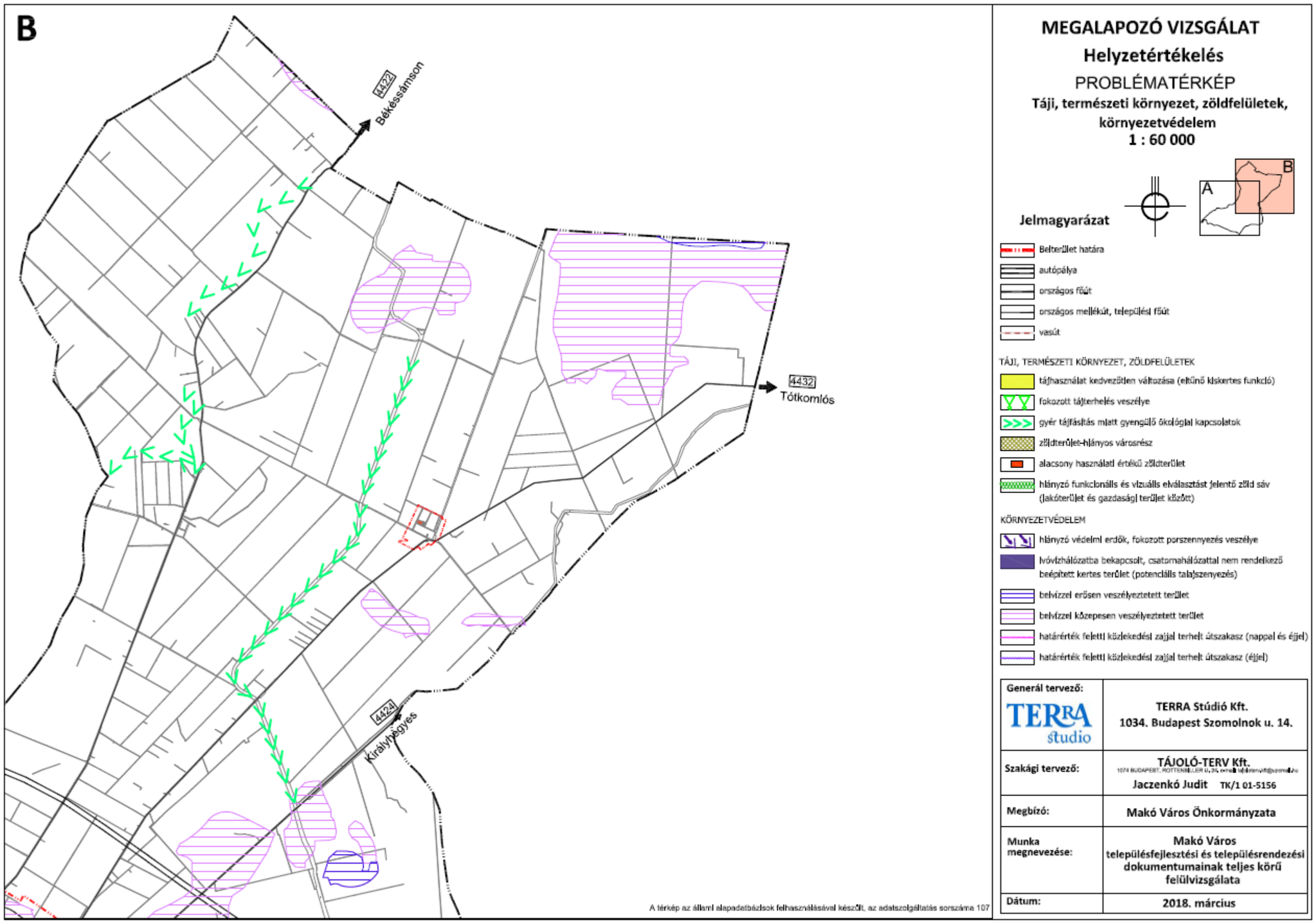
B
4422
Békéssámson
4432
Tótkomlós
4424
Királyhegyes
A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107
MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
Helyzetértékelés
PROBLÉMATÉRKÉP
Táji, természeti környezet, zöldfelületek, környezetvédelem
1 : 60 000
A
B
Jelmagyarázat
Belterület határa
autópálya
országos főút
országos mellékút, települési főút
vasút
TÁJI, TERMÉSZETI KÖRNYEZET, ZÖLDFELÜLETEK
tájhasználat kedvezőtlen változása (eltűnő kiskertes funkció)
fokozott tájterhelés veszélye
gyér tájfásítás miatt gyengülő ökológiai kapcsolatok
zöldterület-hiányos városrész
alacsony használati értékű zöldterület
hiányzó funkcionális és vizuális elválasztást jelentő zöld sáv (lakóterület és gazdasági terület között)
KÖRNYEZETVÉDELEM
hiányzó védelmi erdők, fokozott porszennyezés veszélye
ivóvízhálózatba bekapcsolt, csatornahálózattal nem rendelkező beépített kertes terület (potenciális talajszennyezés)
belvízzel erősen veszélyeztetett terület
belvízzel közepesen veszélyeztetett terület
határérték feletti közlekedési zajjal terhelt útszakasz (nappal és éjjel)
határérték feletti közlekedési zajjal terhelt útszakasz (éjjel)
Generál tervező:
TERRA Studió Kft.
1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Szakági tervező:
TÁJOLÓ-TERV Kft.
Jaczenkó Judit TK/1 01-5156
Megbízó:
Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:
Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:
2018. március

3.3 ELTÉRŐ JELLEMZŐKKEL RENDELKEZŐ TELEPÜLÉSRÉSZEK

3.3.1 Településrészek kijelölése, pontos lehatárolása, a lehatárolás indoklása, a lehatárolt településrészek rövid bemutatása

A városrészek lehatárolásának az alapja a 2008-ban elfogadott IVS, amelyhez képest azóta változtatás nem történt. Az akkori tervezés és egyeztetések végeredményeként Makón nyolc, jól elkülönülő városrész került kijelölésre, melyek átfedés nélkül, teljes mértékben lefedik a város területét.

A 2008-as IVS készítésekor az akkori, 2001-es népszámlálási adatokra épülő KSH városrészi lehatárolástól némileg eltértek: a KSH 2008. évi adatközlésében szereplő 4-es és 5-ös városrészt összevonva jelenítették meg Honvéd városrész néven, illetve megjelenítettek egy Iparterület nevű városrészt, amely azonban a KSH lehatárolásban nem létezik, így ahhoz adatállomány sem tartozik. Az IVS-ben és a 2008-as KSH lehatárolásban így egyaránt nyolc városrész szerepel, az IVS-ben szereplő adattábla állománya ugyanakkor nem illeszthető össze a 2011-es adatokra épülő 2015. évi lehatárolással, amely az eredeti felosztásnak felel meg. Az eltérések az alábbi térképeken is nyomon követhetők.

3-1. ábra: Városrészek Makó városában – IVS (2008-2013)

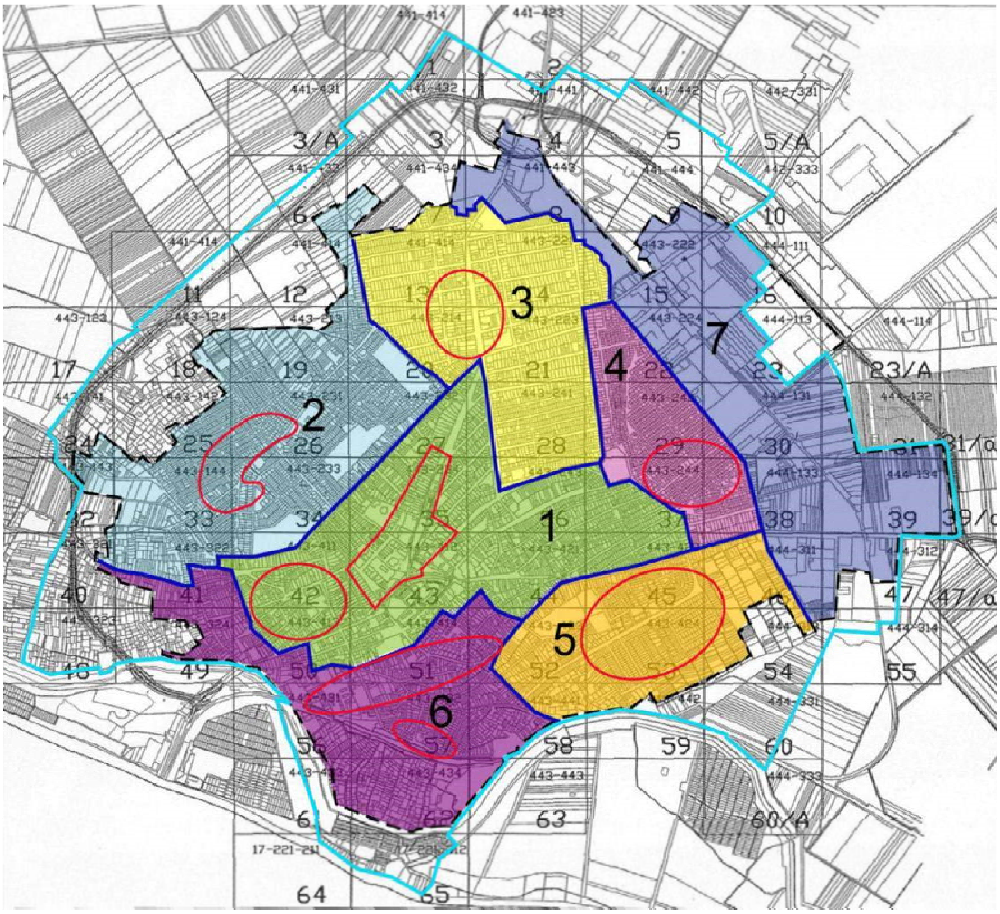

Forrás: IVS, 2008

3-2. ábra: Városrészek Makó városában – KSH lehatárolás, 2008

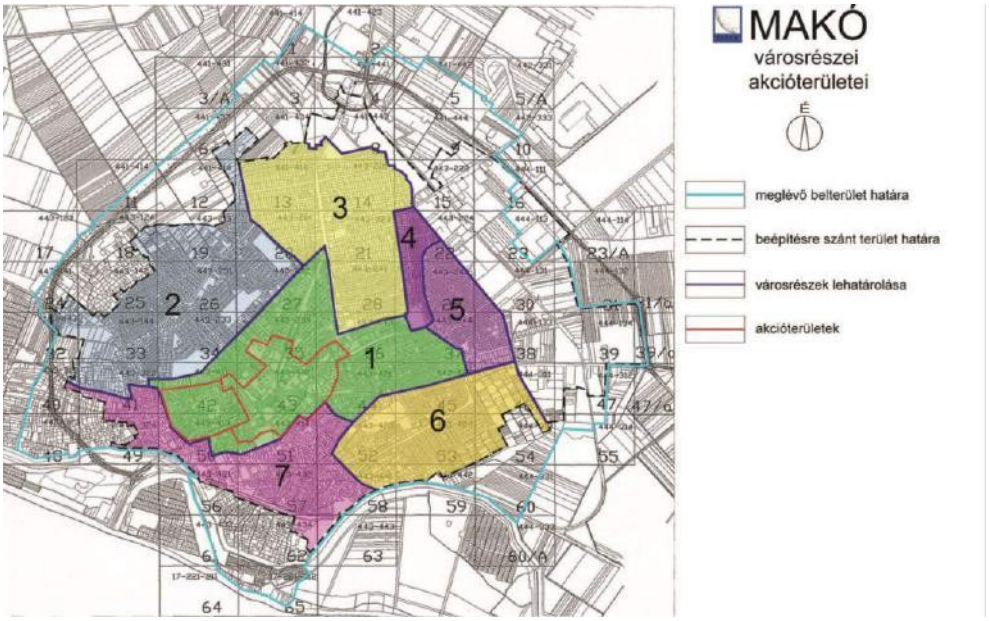

Forrás: KSH, 2008

3-3. ábra: Városrészek Makó városában – 2015

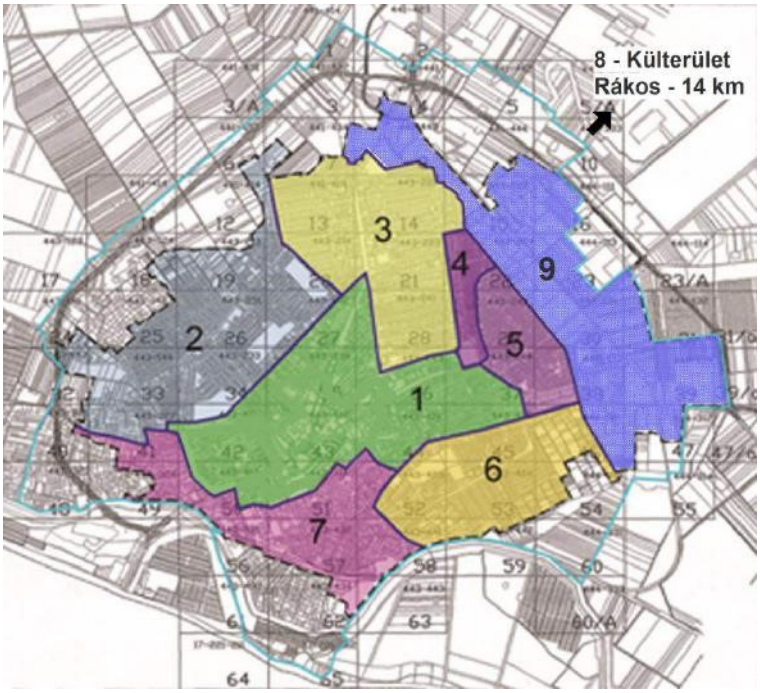

Forrás: ITS 2015

3-1. táblázat: A városrészekre vonatkozó adatok változásaadatok változása (2001, 2011)

Városrészek 2008-as IVS szerint		Makó	Városközpont	Vertán	Újváros	Honvéd		Gerizdes	Bajcsy-Ráday	Makó-Rákos városrész és külterületi lakott helyek	Iparterület
Mutató megnevezése/Városrészek KSH beosztás szerint			1. városrész	2. városrész	3. városrész	4. városrész	5. városrész	6. városrész	7. városrész	8. Külterület	
Lakónépesség száma	2001	25802	8403	4612	3217	899	2060	2269	6988	354	
Lakónépesség száma	2011	23683	7311	4421	3255	861	1971	2029	3569	262	
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	2001	16,2	15,7	16,0	15,8	20,0	22,6	14,2	15,1	12,7	
Lakónépességen belül 0-14 évesek aránya	2011	14,1	13,0	14,8	14,4	18,2	17,9	13,8	12,6	13,0	
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	2001	61,0	60,4	60,1	57,7	63,2	62,7	60,9	65,1	60,2	
Lakónépességen belül 15-59 évesek aránya	2011	60,1	58,5	61,0	60,6	65,4	64,7	55,3	60,7	59,5	
Lakónépességen belül 60-X évesek aránya	2001	22,8	23,9	23,9	26,5	16,8	14,7	24,9	19,8	27,1	
Lakónépességen belül 60•X évesek aránya	2011	25,8	28,5	24,2	24,9	16,4	17,4	30,8	26,8	27,5	
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktiv kortakon (15-59 évesek) belül	2001	28,6	21,3	29,3	32,3	59,2	55,7	25,7	17,8	69,0	
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktiv konialcon (15-59 évesek) belül	2011	16,2	10,6	12,9	18,6	39,6	40,5	11,0	10,0	37,2	
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában	2001	8,7	13,4	5,1	4,7	0,9	1,0	7,0	13,3	0,0	
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában a	2011	13,3	19,5	10,3	8,1	1,8	2,8	12,1	18,1	2,9	
Lakásállomány (db)	2001	11279	3832	1948	1467	347	784	839	1855	207	
Lakásállomány (db)	2011	11269	3787	1954	1530	335	813	847	1810	193	
Alacsony komfortfokozatit lakások	2001	28,6	15,4	34,9	40,6	55,0	63,4	17,8	17,4	97,6	

Városrészek 2008-as IVS szerint		Makó	Városközpont	Vertán	Újváros	Honvéd		Gerizdes	Bajcsy-Ráday	Makó-Rákos városrész és külterületi lakott helyek	Iparterület
aránya											
Alacsony komfort fokozatú lakások aránya	2011	14,8	7,0	14,2	23,9	37,9	36,9	9,0	6,4	72,5	
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív karúakon (15-59 évesek) belül	2001	46,7	44,0	45,7	48,4	62,5	61,7	44,3	41,3	59,6	
Rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktiv korúakon (15-59 évesek) belül	2011	38,3	37,5	35,8	38,6	51,7	48,4	34,6	35,1	41,0	
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők	2001	19,0	14,3	18,2	21,1	42,8	39,4	17,2	11,5	42,7	
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők	2011	9,8	7,0	7,3	10,7	25,2	24,6	6,9	6,0	16,7	
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	2001	492	52,0	49,7	47,3	35,4	35,6	49,5	55,0	36,5	
Foglalkoztatottak aránya a 15-64 éves népességen belül	2011	57,2	57,9	59,0	57,2	46,0	48,6	59,7	59,9	56,2	
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	2001	46,6	45,6	47,3	52,0	54,6	54,6	42,1	39,6	57,6	
Foglalkoztatott nélküli háztartások aránya	2011	41,8	43,4	39,2	43,1	45,2	42,4	38,0	41,3	35,6	
Állandó népesség száma	2001	25607									
Állandó népesség száma	2011	23708									

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001, 2011

3-2. táblázat: A városrészekben az életminőségre vonatkozó adatok (2011)

Városrészek 2008-as IVS szerint			Városközpont	Vertán	Újváros	Honvéd		Gerizdes	Bajcsy-Ráday	Makó-Rákos városrész és külterületi lakott helyek	Iparte-rület
Mutató megnevezése / Városrészek KSH beosztás szerint	Év	Makó	1. városrész	2. városrész	3. városrész	4. városrész	5. városrész	6. városrész	7. városrész	8. Külterület	
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	2011	38,9	30,3	43,5	44,9	68,8	63,2	31,5	31,7	43,5	
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya lakónépességen belül	2011	55,2	55,9	54,3	54,4	58,4	56,7	57,4	53,2	53,8	
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	2011	13,0	11,7	11,3	15,5	22,9	20,1	10,1	11,2	10,7	
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya)	2011	7,8	7,2	6,8	9,1	13,4	10,9	6,4	7,1	7,4	
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül	2011	12,2	5,4	11,6	19,3	36,9	36,0	6,4	4,8	59,3	
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül	2011	6,0	6,3	3,8	7,3	8,1	8,4	2,7	5,0	28,3	

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011

A BM Népszámlálás városrészi adatszolgáltatás demográfiai, képzettségi, lakásállomány és foglalkoztatottsági adatai tekintetében az alábbiakban, összevontan elemeztük a városrészekre jellemző adatokat és azok változását 2001 és 2011 között, mivel ezen adatok térbeli és időbeli relatív viszonyai alapján rajzolódnak ki a városi tendenciák, a városrészek közötti különbségek és azonosságok, az idődimenzióban össze vagy széttartó folyamatok. Az összehasonlító elemzésnél a KSH által 2008-ban illetve 2015-ben szolgáltatott adatbázisokat használtuk.[10] Az egyes városrészek megfeleltetése az IVS-ben szereplő felosztással a fenti táblázat alapján kiolvasható.

3-4. ábra: A lakónépesség megoszlása a városrészek között (2011)

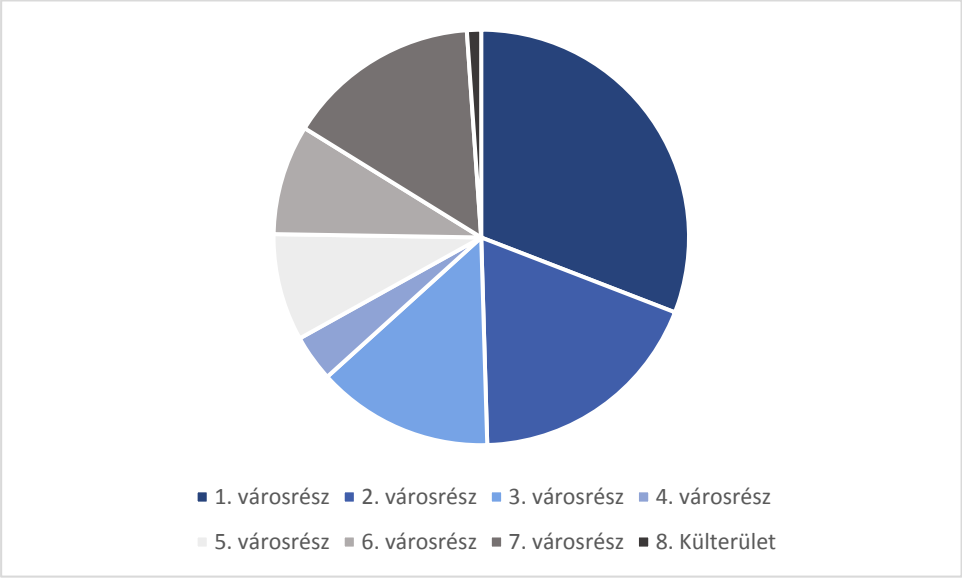

Forrás: KSH Népszámlálás, 2011

A városrészek lakosságszám szerinti sorrendje 2001-2011 között nem változott. A Belváros a legnépesebb, majd a Vertán és a Bajcsy-Ráday, utána a 4.-es és 5.-ös KSH városrészekből összevont Honvéd városrészek következnek. Végül a Gerizdes és a mindössze 262 lakosú külterületek zárják a sort.

Lakónépesség változása, 2001-2011

A két népszámlás közötti 10 éves időszakban a lakónépesség az Újváros kivételével (38 fő többlet) fogyást mutatott. A legnagyobb mértékű a fogyás a Külterületen volt, ám ez mindössze -92 főt jelent. Ennél sokkal fontosabb negatív jelenség a Városközpont népességfogyása, ahol a -13% 10 év alatt 1092 fős fogyást jelent. 10% fölötti a fogyás mértéke a Gerizdes és a Bajcsy-Ráday városrészekben is.

Makó teljes lakónépessége jelentősen csökkent, ennek mértéke városrészenként változó, és az Újváros minimális növekedése inkább településen belüli átrendeződéből adódik.

[10] 2011-esnél újabb városrészi adatok nem állnak rendelkezésre, mivel ilyen területi szintű adatot teljeskörűen csak a népszámlálás során gyűjtenek

3-5. ábra: A lakónépesség változása a városrészek esetében (2001, 2011)

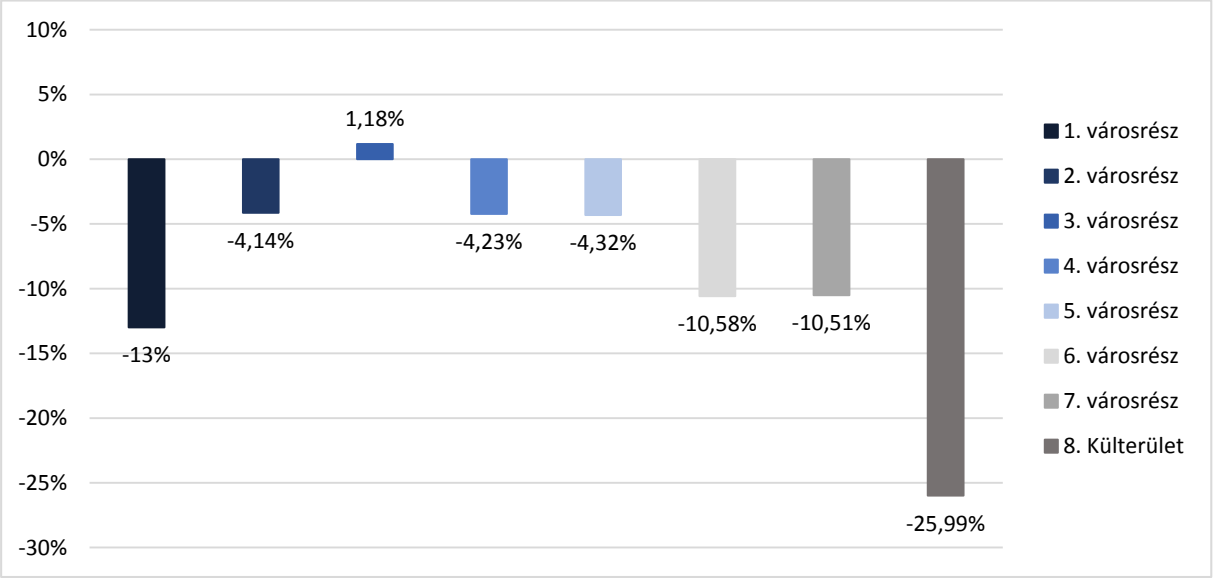

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001, 2011

A városban további kedvezőtlen tendencia a fiatalok arányának csökkenése – ez minden városrészt érint, kivéve a Külterületet. A középkorúak aránya szintén inkább csökkenő, leginkább a Gerizdes és Bajcsy-Ráday városrészekben, de pl. az Újvárosban jelentősebben nőtt. Az idősebb generáció a Városközpontban, illetve a Gerizdes és Bajcsy-Ráday városrészekben nőtt leginkább, míg pl. az Újvárosban csökkent.

3-6. ábra: A korosztályos arányok változása városrészenként Makón (2001, 2011)

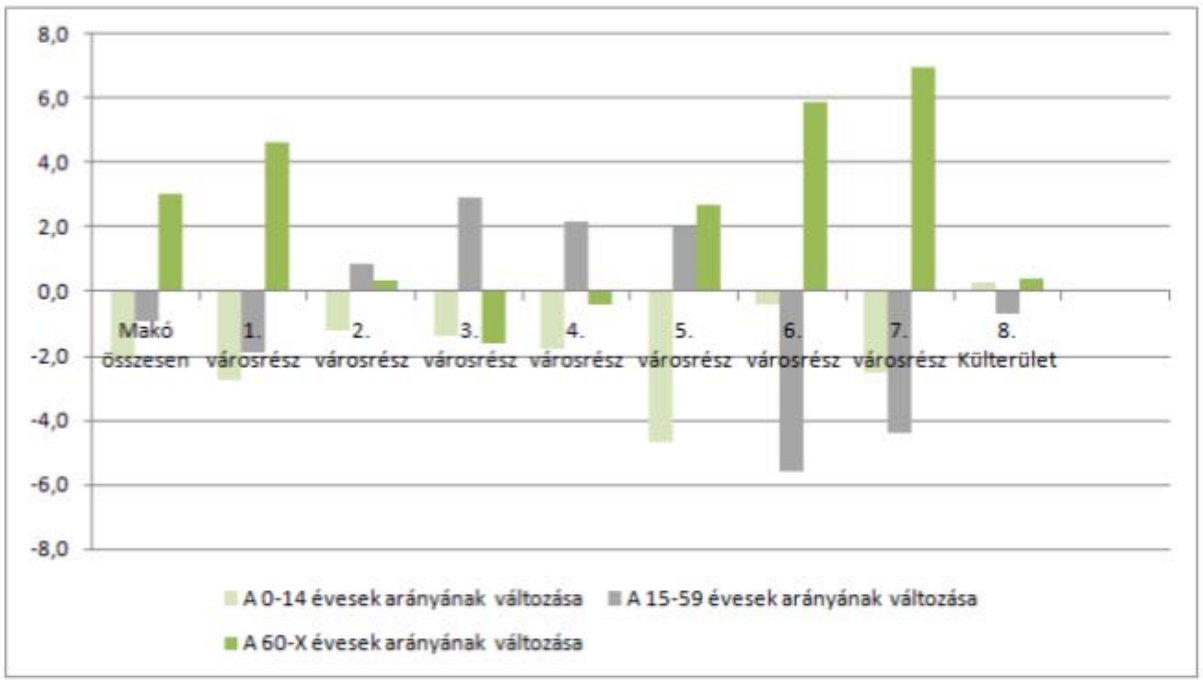

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001, 2011

A legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül 10 év alatt minden jelentős városrészben erőteljesen csökkent, jellemzően kb. megfelelőzött, vagy kétharmadára esett.

Ennél érdekesebb a felsőfokú végzettségűek arányának változása a 25 éven felüliek között: a növekedés ugyan elmarad az országos átlagtól, Makó értéke az emelkedés ellenére is elég alacsony, ám ebben a városrészek nagy eltéréseket mutatnak. A 2011. évi makói átlag (13,3% elmarad az országos 19%-tól, a Városközpont aránya azonban meghaladja azt, a Bajcsy-Ráday városrészé pedig csaknem eléri, kirajzolva egyben a városon belül az értelmiség preferált területeit: a Városközpontot (19,5%) és a Bajcsy-Ráday városrészt (18,1%). A többi városrész értéke a városi átlagot sem éri el, még Gerizdesé közelíti valamennyire.

3-7. ábra: Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebbek arányában (%) (2001, 2011)

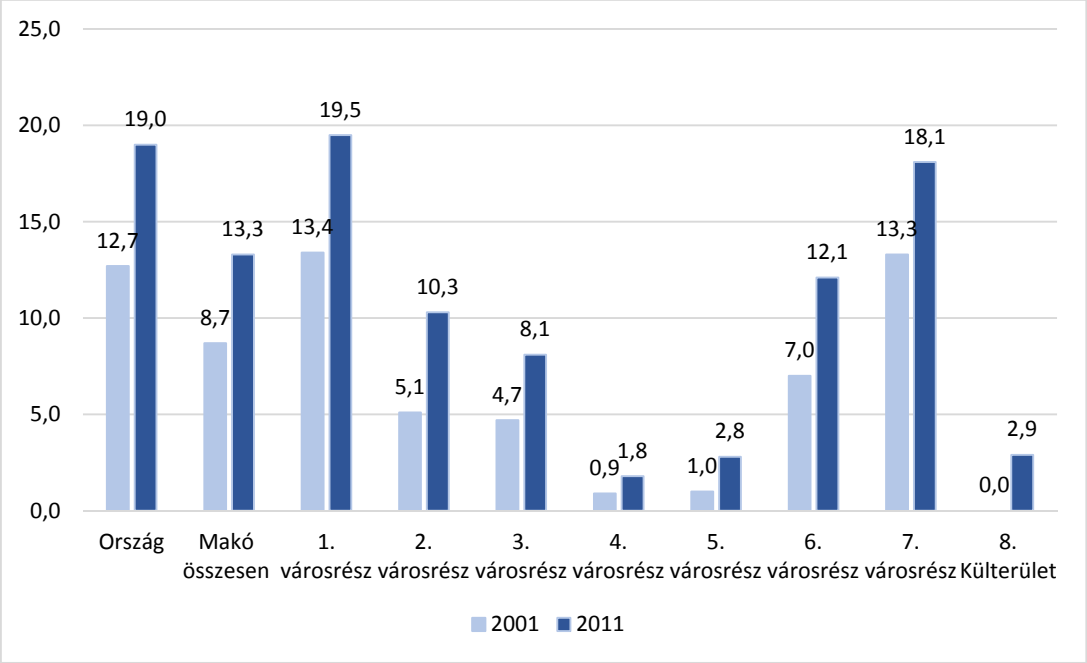

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001, 2011

A lakásállomány 2001-2011 között gyakorlatilag stagnálást mutat, városi szinten -10 db a változás, ami városrészi összehasonlításban nagyobb kilengéseket takar. A Városközpont és a Bajcsy-Ráday városrész 45-45 db-os fogyást mutat, míg az Újvárosban 63-mal nőtt a lakásszám.

3-3. táblázat: Lakásállomány változása a városrészekben (2011)

Mutató megnevezése	Év	Makó összesen	1. városrész	2. városrész	3. városrész	4. városrész	5. városrész	6. városrész	7. városrész	8. Külterület
Lakásállomány (db)	2001	11279	3832	1948	1467	347	784	839	1855	207
Lakásállomány (db)	2011	11269	3787	1954	1530	335	813	847	1810	193
	Változás	-10	-45	6	63	-12	29	8	-45	-14

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001, 2011

Az alacsony komfort fokozatú lakások aránya igen jelentős átlagos csökkenést mutat, városi szinten megfeleződött, összességében tehát a lakásállomány összetétele sokat javult. Növekedés sehol nem

tapasztalható, a legnagyobb csökkenés a Honvéd városrészben a Külterületen és Vertán városrészben.

A rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül városi szinten és az összes városrészben csökkent 2001 óta. Arányuk a Honvéd városrészben és a Külterületen a legmagasabb, a Bajcsy-Ráday városrészben a legalacsonyabb.

3-8. ábra: Foglalkoztatottak és foglalkoztatott nélküli háztartások aránya (2011)

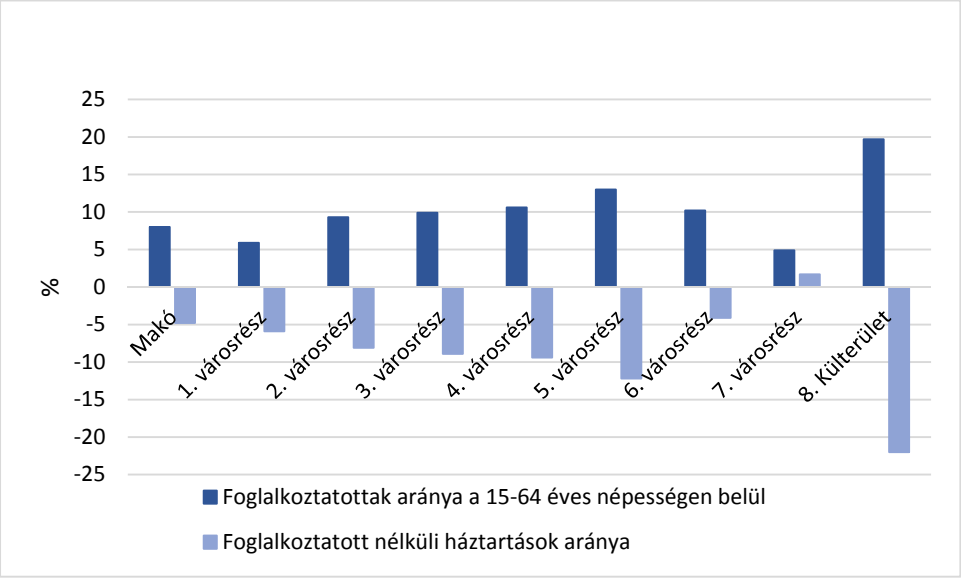

Forrás: KSH Népszámlálás, 2001, 2011

A foglalkoztatottak aránya szintén a Honvéd városrészben (46-48%) és a Külterületen nőtt leginkább, bár értékeiben így is elmarad a fejlettebb városrészekétől. A legmagasabb foglalkoztatotti arány a Bajcsy-Ráday városrészben (59,9%), a Gerizdesben (59,7%) és a Vertán városrészben (59%) a jellemző.

Az életminőségre vonatkozó táblázatból jól kitűnik a Honvéd városrész kedvezőtlen helyzete a városon belül: az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya és a gazdaságilag nem aktív népesség aránya itt a legmagasabb, csakúgy, mint a munkanélküliségi ráta és a tartós munkanélküliek aránya. Makó összefüggő belterületén belül szintén itt a legmagasabb a komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya, bár ez a külterületen lényegesen magasabb értéket mutat, csak úgy, mint az egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül.

1. városrész: Városközpont

A városrészeket lehatároló utcák és objektumok:

1. városrész - Városközpont

A városrész határai: Kórház u., Kálvária u., Vásárhelyi u., Návay tér, Tulipán u., Thököly u., Aradi út, Erdei F. tér, Batthány u., Hédervári u. Rákóczi u., Petőfi u., Béke u., Hajnal u., Ráday u., Petőfi u., Rákóczi u., Kálvin u., Hold u., Liget u., Gőzmalom u., Szegedi u., Kölcsey u., Zrínyi u., Ardics u., Rigó u., Tompa u., Kórház u.

Makó város egyetlen kiemelt funkcionális központja a Városközpont városrész. A város fizikai középpontjában található a központ magja, a Széchenyi tér. Nyugaton a Szegedi utca és Kálvin utca találkozásánál található körforgalomtól kiindulva kelet felé a Megyeház utca Rákóczi utca kereszteződéséig tart. Északon a Csanád vezér tér (autóbusz állomás), míg délen a Ráday lakótelep zárja le. Ezen a területen összpontosul a város adminisztratív, intézményi és szolgáltató funkcióinak jelentős hányada. A Széchenyi téren már lezajlott egy jelentősebb rehabilitációs akció, amelynek keretében a Korona szálló épülete és az azt körül vevő közterület megújult, majd ezt követte a „A fürdővárosi funkciókat kiszolgáló, megújuló településközpont kialakítása Makón” projekt, amely során megvalósult a belváros rekonstrukciója (Makovecz tér, Szent János tér, Csanád vezér tér, Teleki László u, József A u.), valamint a Hollóssy Kornélia utcai parkoló kialakítása, Zenepavilon építése, Közhivatalok háza felújítása, Buszpályaudvar felújítása.

A városrész Makó külterületével nem érintkezik, az összes többi városrésszel viszont határos, térben is központként fekszik mintegy körülölelve a további városrészek által. Északnyugaton a Vertán, északon az Újváros, északkeleten a Honvéd városrésszel határos, tőle délkeletre fekszik a Gerizdes, délnyugatra pedig a Bajcsy-Ráday városrész.

A városrész szerkezetét három országos út, a 43. sz. főút, a 4432. és 4424. j. összekötőutak legyező formájú rendszere határozza meg. Minden városrészből jó az elérhetősége. A 43. sz. főút, bár az M43 autópálya építésével csökkent, még jelenleg is a legnagyobb átmenő forgalommal terheli a várost. Bár a városrészt közvetlenül nem érinti, de jövőjét alapvetően meghatározza, hogy a 43. sz. főút északnyugati elkerülő szakaszának megépültével mentesülni fog a tranzitforgalomtól. Az elmúlt időszakban új körforgalom épült a főúton a Csanád vezér tértől délre ahol a meglévő autóbusz pályaudvart építették át. A pályaudvar mellett a B+R parkoló fejlesztendő. A körforgalmú csomópontok révén a lehetőségekhez képest csendesített a főút forgalma. Bár a fürdőhöz jelentős számú közterületi parkoló épült, mégis időszakosan parkoló hiány tapasztalható a Makovecz téren, hasonlóan a főút túloldalán lévő Hunyadi utcában is. Az elmúlt fejlesztési ciklusban jelentős hosszban épült kerékpárutak nagy része érinti a városrészt. A Csanád vezér téren és a Deák F. utcában

építendő kerékpárforgalmi létesítmény a meglévő hálózati elemeket kötné össze. Az utak burkolata és a járdák teljes egészében kiépültek.

A Városközpont magrészében található a Makói Általános Iskola központi épülete (Kálvin utca), az ún. Belvárosi Iskola. Ebben a tömbben van a három óvoda épület (Kálvin téri Óvoda, Hold utcai Óvoda és a Református Egyházi Óvoda). További óvodaépület az Erdélyi Püspök utcában a Városközpont Megyeház és Kossuth utcák közé eső részében található. Városképileg a legmeghatározóbb a József Attila Gimnázium épülete a Csanád Vezér téren. A városközpontban találhatók Makó kulturális intézményei: a Korona épülete mögött a József Attila Városi Könyvtár, a magterület déli részén pedig a Hagymaház kulturális komplexum. Az utóbbival összhangban került kiépítésre a szabadtéri színpad is. A Makói Gyógy- és Termálfürdő szintén központi részen helyezkedik el.

A Városközpont a kulturális és szellemi élet központja a városban. Jellemzők a szolgáltató tevékenységek, az oktatás, ingatlanügyek, kultúra, a város K+F tevékenységet folytató vállalkozásai is itt működnek. Ugyanígy a banki, pénzügyi, kereskedelmi szolgáltatások is itt koncentrálódnak, pl. Penny Market, Spar.

A Városközpont városrész a fürdő révén az idelátogató turisták elsődleges célpontja. A vendéglátóhelyek és a minőségi szálláshelyek döntő része is itt van. A belső területek a funkcióbővítő városrehabilitáció keretében szinte teljes körűen megújultak (2014), jelentősen növelve ezzel a város vonzerejét.

A Városközpont városrészben található a Városháza a Polgármesteri Hivatallal és a Makói Járási Hivatallal, a tűzoltóság központja, a rendőrség, a városi bíróság, ügyészség, a Hagymaház, amely kulturális és konferenciaközpontként is működik, valamint a Múzeum, továbbá templomok, az új, 4 csillagos szálloda, továbbá a város oktatási intézményeinek jelentős része.

A Makó központi intézményeit, tereit magában foglaló Városközpont gazdag intenzíven fenntartott zöldfelületi elemekben. A legtöbb védelemben részesülő zöldterület, valamint a város értékes, egységes fasorainak többsége is itt található. A városközpont jó zöldterületi ellátottsággal rendelkezik. A központ jelentős zöldfelületi funkcióval rendelkező felújított közterei mellett itt foglal helyet Makó legnagyobb közparkja, a Petőfi park, valamint a szintén jelentős használati értékű Szent István téri zöldterület.

Városközpont – SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
■ Az új M43 autópálya révén a városközpont jelentősen mentesült az átmenő forgalom alól ■ A funkcióbővítő rehabilitáció révén a történelmi jelentőségű, szinte eredeti állapotában fennmaradt mezővárosi belváros közterületei és értékes épületállományának egy része megújult ■ A városrészben összpontosulnak a járásközponti funkciók, és a város építészeti értékeinek jelentős része ■ A város központjában működik a város fő turisztikai potenciálja, az új gyógy- és termálfürdő ■ A városközpont jó közlekedési kapcsolatokkal bíró úthálózati csomópontban fekszik ■ A városrészben több építészeti stílus is keveredik ■ Központi részt körülvevő családi házas övezet képe rendezett, történelmi jegyeket őriz ■ Zöldfelületek, parkok magas aránya, jelentős zöldfelületi funkcióval rendelkező megújult reprezentatív közterek, értékes növényállományú intézménykertek ■ Jelentős beruházások zajlottak az elmúlt években a városrész fejlesztése érdekében	■ A közlekedési infrastruktúra a megfelelő színvonal eléréséhez további beruházásokat igényel (utak, parkolóhelyek, buszpályaudvar buszöblök, kerékpárút) ■ A szálláshely- és szolgáltató kínálat elmarad a megnövekedett turizmus igényeitől ■ Hiányos, illetve hiányzó fasorok frekventált területeken ■ Értékes építészeti jelentőséggel bíró, nem védett épületek leromlott állapota és lehetőségeit alulmúló kihasználása ■ A panelházak általános állapota leromlott, estenként erősen megbontják a városkép egységességét ■ Közösségi funkciókat működtető épületek leromlott állapota ■ A 43. sz. főút mentén magas közlekedési zajjal terhelt részek

Lehetőségek	Veszélyek
■ A „csendes” turizmus kereslete a műemlék jellegű épületek és vonzó belvárosi környezet iránt ■ Kereslet a kereskedelmi szálláshelyek fejlesztésére ■ A város turisztikai potenciálja iránti kereslet, elsősorban a termál- és gyógyturizmusban ■ Románia Schengeni csatlakozásával a városközpont további térségi funkciókat vállalhat magára, napi vendégforgalma megnő	■ A külföldi munkalehetőségek elszívják a városrész képzettebb fiatal népességét ■ Fejlesztési források bizonytalansága

2. városrész: Vertán

A városrész Makó északnyugati részén található. Belső (más városrészekkel érintkező) határai: Ószegedi út, Révész, Zrínyi, Ardics, Rigó, Tompa, Liliom, Kórház, Kálvária, Sírkert utcák. Külső határai: Szentháromság, Tárta, Temesvári utcák.

A városrész magában foglalja magát a Vertán telepet, a sűrű beépítésű Bánomot (ebben található a Kórház komplexum is), valamint a perifériális fekvésű Újhegyet, Ardicsot és Kenyérvárót. A városrész keleten a Városközponttal, délen a Bajcsy-Ráday, északkeleten az Újvárossal határos.

A városrészt Maroslele felől a Kölcsey utcán, a Belváros felől a Szép utcán és a Sírkert után utcán lehet megközelíteni. A városrész belvárosi határán fut a Kálvária utcai kerékpárút, valamint Szép utcai kerékpárút. A belső gyűjtőútján, a Czuczor u. – Almási u. tengelyen, még hiányzik a kerékpárforgalmi létesítmény. Az utak burkolata és a járdák teljes egészében kiépültek.

A domináns lakófunkció mellett itt működik a Dr. Diósszilágyi Sámuel Kórház-Rendelőintézet, a Makói Általános Iskola Almási tagintézménye, az Idősek Klubja a Munkás utcában és a Nyugdíjas Otthon a Juhász Gyula téren. Vertán városrészben elsősorban a helyi lakosság igényeit kiszolgáló, szolgáltató jellegű illetve kereskedelmi tevékenységet végző vállalkozások működnek. Jellemző továbbá a mezőgazdasági tevékenység. Itt található több szálláshely-szolgáltatás és vendéglátóhely is.

A városrészben fellelhető közfunkciók és szolgáltató egységek viszonylag koncentráltan helyezkednek el. Domináns a lakófunkció. A városrészben négy, jelentős méretű különleges besorolású terület található. Az egyik a kórház és kapcsolódó területe, míg a másik három temetőként funkcionál.

Vertán városrész – SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
■ A városrész egységes utcaképe ■ Speciális közintézmények jelenléte és funkcionális bővíthetősége (oktatás, egészségügy) ■ Alközponti funkciók megjelenése ■ Széles fásított utcák és a zöldfelületek jelentős aránya, jelentős használati értékű zöldterületek (Juhász Gy. tér, Szép utcai játszótér)	■ Lakóházak leromlott állaga ■ Munkás telepeken szűk utcahálózat, összközművesítés hiánya ■ Egyes zöldfelületek, parkok kihasználatlansága, karbantartás hiánya ■ A csapadékvíz-elvezető hálózat hiányos ■ Minimális a kerékpárutak hossza ■ Temetők zöldfelületi képe rendezetlen, egységes, esztétikus megjelenés fejlesztésre szorul
Lehetőségek	**Veszélyek**
■ A kisebb városi terekben a helyi lakosság részéről növekvő igény mutatkozik a funkciók alközpontokban történő elhelyezésére ■ A Kórház és a jó hírű Almási tagintézmény városi szinten is felértékeli a városrészt és fejlődő alközponti területét ■ Európa szerte egyre jellemzőbbé válik a városrészben több helyen megtalálható temetők, közparkként való használata ■ Jellemzővé válik új lakóterületeknél előretekintő zöldfelületi tervezés, ami vonzóbbá teszi a lakóterületet (pl. előfásítás)	■ A városnak kevés ráhatása van a Kórház, mint a városrész fejlődést meghatározó intézmény sorsára és fejlődésére ■ Források híján a temetők, nem hasznosuló zárványokká alakulhatnak ■ A központi részek fejlesztései háttérbe szorítják a városrészt

3. városrész: Újváros

A városrész Makó északi részén található. Belső határai: Sírkert u., Kossuth utca, Vásárhelyi u., Návay tér, Tulipán u., Hosszú u., Justh Gyula u., Táncsics u., Bárány u., Hosszú u., Szegfű u., Mező u., Vadász u., Cédulaház u., Attila u.

A városrész egy funkcionális alközponttal rendelkezik, a Vásárhelyi utca, a Kossuth utca és a Justh Gyula utca által lehatárolt területen. Itt katolikus és református templom is található, továbbá kereskedelmi és szolgáltató egységek működnek. A város északi városrészét a Vertán, a Városközpont, és a Honvéd városrészek határolják. A városrészt Földeák felöl a Vásárhelyi utcán, Tótkomlós felöl, a Justh Gyula utcán lehet megközelíteni. A város felől a főbb kapcsolatokat a Vásárhelyi utca, a Hosszú utca és a Sírkert utca biztosítja. Szabályos, merőleges utcákból álló hálózattal rendelkezik. Az M43 megépítésével közvetlen autópálya kapcsolattal rendelkezik a terület. A városrészt az elmúlt időszakban megvalósított Vásárhelyi úti és a Justh Gy. utcai kerékpárút szolgálja. Hosszú utca a Justh Gy. és az Erdélyi püspök u. közötti részén kerékpárforgalmi létesítmény új belvárosi irányú kapcsolatot biztosíthat, mely egyben a Honvéd városrészt is szolgálná. Az Ipari Parkot feltáró helyi autóbusz a városrész déli határán, a Justh Gy. utcán halad, részben a városrészt is kiszolgálva. Az utak burkolata és a járdák teljes egészében kiépültek.

A városrészben található néhány közintézmény, az Újvárosi Bölcsőde, a Vásárhelyi utca Óvoda, Református Általános Iskola, orvosi rendelők (felnőtt és gyermek háziorvosok és fogorvos), Nyugdíjas Klub, továbbá gyógyszertár, posta – döntően a városrész alközpontjában koncentrálódva (Vásárhelyi utca környéke).

A városrészben elsősorban a helyi lakosság igényeit kiszolgáló, szolgáltató jellegű illetve kereskedelmi tevékenységet végző vállalkozások működnek. Jellemző továbbá a helyi lakosok körében a mezőgazdasági tevékenység.

A városrészre a családi házas övezetek, falusias jelleg a jellemző, családi házas épületei oldalhatáron állóak, utcafrontra való építésük egységes utcaképet kölcsönöz a területnek. Az épületek sok esetben újépítésűek, jellemzően földszint és magastető kialakításúak. A lakófunkció mellett csak a helyi lakosság ellátását biztosító funkciók működnek a városrészben. A településrész funkcionális alközpontja a Vásárhelyi utca, a Kossuth utca és a Justh Gyula utca által lehatárolt terület, itt a kereskedelmi-szolgáltató és közintézmények mellett egy katolikus és református templom is található. A városban jelenlévő alközpontok viszonylatában a legtöbb funkcióval ez rendelkezik (Justh Gyula és Vásárhelyi út kereszteződése).

Újváros-SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
■ A városrész közvetlen, jó kapcsolattal rendelkezik a városközponttal (Vásárhelyi utca, Kossuth utca) és a környező településekkel (Földeák) ■ A város legkomplexebb funkciókkal rendelkező alközpontja itt található ■ Közintézmények és szolgáltatások viszonylag gazdag jelenléte ■ A városrész egységes utcaképe, újépítésű családi házak nagyarányú jelenléte ■ Széles fásított, zöldsávval rendelkező utcák	■ Vásárhelyi utca forgalmassága – M43 bekötés ■ Közpark(ok) hiánya ■ A városrész keleti részén a szegregált városrész közelsége ■ A csapadékvíz-elvezető hálózat kiépítettsége nem teljes ■ Justh Gyula u. forgalmának magas környezeti zajterhelése
Lehetőségek	**Veszélyek**
■ Az M43 gyorsforgalmi út csomópontjának megépülésével a városrész logisztikai szempontból felértékelődik ■ A helyiek aktivitásra építve szakszerűbb kiültetések érhetők el	■ A központi részek fejlesztései háttérbe szorítják a városrészt

4.-5. városrész: Honvéd telep

A városrész Makó észak-keleti részén található. Határait kelet felől a város kiterjedt iparterülete, délről a Gerizdes városrész (5), nyugatról a városközpont és az Újváros jelenti. Legnagyobb érintkezési „felülete" az iparterülettel és az Újváros városrésszel van. A Honvéd telep két részből áll. A két rész közötti határt a Garay és Bethlen utcák jelentik.

A városrészben található Makó egyetlen szegregátuma és itt koncentrálódik a makói roma lakosság 80%-a. Észak-nyugati – hagyományosan Kisbécs néven ismert – kisebb részén, kis telkeken elhelyezkedő alacsony komfortfokozatú házak állnak. A Lendvay és Bethlen utcák közötti részen a rendezettség foka, ha lehet még alacsonyabb, mint a szomszédos területen. A kis telkek méretük miatt rehabilitálásra nem alkalmasak. Alközpontja nem alakult ki, közfunkciói és a szolgáltatások alacsony szintűek. A városrész Tótkomlós irányából a Rákosi úton, Királyhegyes felöl a Királyhegyesi úton érhető el. Ez utóbbi kapcsolat hiányos, mert a Sámson-Apátfalvi főcsatorna után nem rendelkezik burkolattal az út. A városrész déli szélén futó Aradi utca a 43. sz. főút átkelési szakaszának része. A belvárosi kapcsolatot főként a Királyhegyesi utca, a Tulipán u. és az Arany J. utca biztosítja. A járdák jelentős része kiépült, de többségük elavult, felújításra szorul. A városrészt kerékpárút a Királyhegyesi és a Tulipán utcában, valamint az északi szélén, a Rákosi úton érinti. A Honvéd utcában a szomszédos gazdasági területek forgalma miatt, a biztonságos kerékpáros közlekedés érdekében kerékpárforgalmi létesítmény építése megfontolandó. Királyhegyesi u. Berzsenyi utcai kereszteződés a kerékpáros konfliktusok miatt forgalmi beavatkozást kíván. A városban ki nem épített utak jelentős része ebben a városrészben van.

Az alapvető infrastruktúrák (vezetékes víz, gáz és villany) mindenhol hozzáférhető, de ingatlanra a bekötésük nem történt meg. Iskola és kulturális jellegű intézmény nincs a területen, közintézményként egy idősek klubja működik. Itt található a görög katolikus temető.

A városrészben a gazdasági tevékenység minimális és helyi jelentőségű. A vállalkozások nagy része őstermelő. Az ellátásban a TESCO áruház játssza a legnagyobb szerepet. A helyi üzletek nem koncentrálódnak, szórványosan a telep különböző részein találhatók. Néhány vegyesbolt, zöldséges, hentesüzlet és számos kocsma van a Honvéd telepen.

A városrész közfunkciói és a szolgáltatások hiányosak és alacsony szintűek. Az ellátó rendszer nem rajzol ki egyértelmű funkcionális alközpontot. A Királyhegyesi út Berzsenyi utcák csomópontja potenciális alközpont. Ezen a ponton sincs ugyanakkor kiteresedés. Az épített környezetben is kisebb változás következett be, hiszen 2001 óta javult lakások komfortossága, emelkedett a szobák száma. A lehatárolt szegregátumok területén csak lakófunkció található.

Honvéd – SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
■ A Makói Roma Nemzetiségi Önkormányzat lépéseket tett a roma kisebbség érdekvédelmére	■ Szegregált városrész, alacsony képzettségű és foglalkoztatottságú, nagy arányban munkanélküli, főleg roma lakosság ■ Leromlott állapotú lakóépületek, szűk utcák, használhatatlan méretű telkek, közműbekötések alacsony szintje ■ Rehabilitációra alkalmatlan intenzív építkezés a városrész nyugati részén ■ A közintézményi ellátás teljesen hiányzik ■ Közkertek hiánya, kihasználatlansága ■ Utcafásítás, védőfásítás hiánya a gazdasági területek felé ■ A városrész tömegközlekedési kapcsolatát csak a TESCO járat biztosítja ■ A városrész több útja nincs pormentesítve
	■ Elhanyagolható a kerékpárutak száma és hossza ■ A városrészben lakók képzettségüknél fogva kevésbé fogékonyak a közösségi fejlesztő tevékenységekre
Lehetőségek	**Veszélyek**
■ Több közösségfejlesztő csoport és civil szerveződés aktív a településen ■ Anti-szegregációs törekvésekkel, fejlesztésekkel a zöldfelületek fejlesztése jól kombinálható ■ A városi kerékpárút és útfejlesztés érinti a városrészt (engedélyes tervek) ■ A keletről határoló kezeletlen, elhanyagolt látványt nyújtó iparterületeknél védőfásításra, ill. utcafásításra elegendő tér áll rendelkezésre	■ Roma lakosság általánosan jellemző ellenállása a központi beavatkozásokkal szemben ■ A központi részek fejlesztései háttérbe szorítják a városrészt ■ Az esetlegesen megvalósuló fejlesztések hosszú távú eredménye bizonytalan, a helyiek aktív közreműködése nélkül

6. városrész: Gerizdes

A városrész Makó dél-keleti részén található. Belső határai Aradi u., Erdei F. tér, Batthyányi u., Hunfalvy u., Verebes u., Velnök u., Városhatár u., Wekerle u.

A város jelenlegi legdinamikusabban növekvő része, új lakóterületekkel. A városrész jellegzetes funkciói a sport és rekreációhoz kapcsolódó létesítményei és a városrész keleti részén az Aradi utcától délre a kereskedelmi funkció. A városrész délen és keleten külterületekkel, északon a Honvéd, nyugat felé a Városközpont és a Bajcsy-Ráday városrészekkel határos.

A városrész a 43. sz. főút átkelési szakaszáról közelíthető meg. Az út burkolata felújításra szorul. A városközpontba vezető legfontosabb utak a Kertész u., a Batthyány u. és a Kelemen utca. A terület jelentős része Zóna 30 övezetben van. Kerékpárút az Aradi u. és a Batthyány u. mentén érinti. Az utak burkolata és a járdák teljes egészében kiépültek.

A Batthyány utca és Hédervári utca kereszteződésében található a városrész Nyugdíjas Otthona. A területre jellemző a tágas utcaszerkezet, gondozott fasorral, zöldsávval. Északi részén a Református ótemető fekszik. Fontos rekreációs központ az Erdei téri sportpálya.

A városrészben viszonylag magas a gazdasági aktivitás: jellemző a szolgáltatások és a mezőgazdaság magas aránya, illetve a korábban szabad területek olyan kereskedelmi láncokat vonzottak, mint TESCO.

A városrészben a lakófunkció mellett erőteljes a kis- és nagykereskedelem jelenléte, a különféle szolgáltatások, illetve a sportlétesítmény révén a sport- és rekreációs funkció. A közszolgáltatási funkció ellenben elenyésző a területen.

Gerizdes– SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
■ Sport és rekreációs tevékenységek infrastrukturális háttere biztosított városi szinten ■ Dinamikusan fejlődő lakófunkció ■ Kereskedelmi funkciók koncentrációja a városrész keleti részén ■ A városrész egységes utcaképe ■ Tágas utcaszerkezet, gondozott fasorral, zöldsávval, zöldfelületek nagy aránya, kiemelt védelemben részesülő zöldfelületi elemek (platán fasorok) ■ Környezetszépítésben aktívan szerepet vállaló lakók	■ Alközpont a városrész szélén való kialakulása ■ Parkok kihasználatlansága, karbantartás hiánya ■ A 43. sz. főút elhasználódott állapotban van ■ Kevés a kerékpárutak hossza
Lehetőségek	**Veszélyek**
■ A Maros folyó a városrész déli részén lehetőséget jelent a rekreációs funkciók jelentős fejlesztésre ■ A meglévő kereskedelmi beruházások további befektetők megjelenését vetíti előre és alközpont kialakulásához vezet ■ Igény mutatkozik a termesztés környezetben kialakított turisztikai központokra ■ A városi életforma élénkebb sporttevékenységre sarkalja a lakosokat, ami növeli a sportolási infrastruktúra fejlesztési igényeit ■ A városrész felértékelődése az új építésű házak által ■ A város új telekosztásainak jelentős része ebbe a városrészben koncentrálódik ■ A város kerékpárút hálózatfejlesztése ez a városrészt is érinti	■ A sport infrastruktúrája a fejlesztések ellenére a lakosság alacsonyabb életszínvonala miatt kihasználtan marad ■ a központi részek fejlesztései háttérbe szorítják a város zöldfelületi fejlesztéseit

7. városrész: Bajcsy-Ráday

A városrész Makó déli részén található. Belső határai: Hunfalvy u., Batthyányi u., Hédervári u., Rákóczi u., Petőfi u., Béke u., Hold u., Liget u., Gőzmalom u., Szegedi u., Kölcsey u., Zrínyi u., Révész u., Porond u., Töltés u., városhatár. A városrész nagy része kisvárosias, déli részén kertvárosias sűrűségű lakóövezet. A Liget utca- Lonovics sugárút- Tinódi u. Fűrész utca által határolt tömb, és a Károly M. u.- Ráday u. Petőfi u. és Rákóczi utca által határolt területen megjelenik a paneles beépítés.

A városrész a 43. sz. országos főút átkelési szakaszáról közelíthető meg. A területet a városközponttal összekötő két legfontosabb utcája a Lonovics sugárút és a Kálvin utca. Az előbbi vezet Makó vasútállomáshoz. A nagyvasúti forgalom visszaszorulása és a vasútvonal műszaki állapota a vasúti kapcsolat felszámolását vetíti előre. Mindezzel szemben a Szeged – Makó TramTrain új lehetőséget teremt a két város közötti kötöttpályás közlekedés fejlesztésére. Kerékpárút a Kálvin utcában és a Hold u. – Liget u. vonalában érinti. Az utak burkolata és a járdák teljes egészében kiépültek, kivéve a vasúttól délre lévő Lesi városrészt, mely kiskertes övezet.

A városrészben orvosi rendelő, vasútállomás közszolgáltatások működnek.

A vállalkozások aktivitása viszonylag élénk, kereskedelmi (pl. LIDL) és szolgáltató vállalkozások, szálláshely szolgáltatók jellemzik a városrészt.

A városrész intézményi és szolgáltató funkciókban viszonylag szegény, nincsen kialakult jól működő alközpontja.

Bajcsy-Ráday – SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
■ Az M43-as gyorsforgalmi út megépülésével jelentősen csökkent a forgalmi leterheltség ■ A Maros parti fekvésből adódó kedvező rekreációs lehetőségek ■ Városközpont közelsége	■ Városközpont közelsége miatt nincsen kialakult jól működő alközpontja ■ Vasútállomás rendezetlen állapota és a vasút megszűnésének perspektívája, ami gyengíti a potenciális alközpontot ■ Közpark hiánya
■ Közintézmények jelenléte a területen ■ A városrészben megmaradt régi utcarendszer ■ Épületek karbantartott állapota ■ Védett zöldterületek	■ A városrész fejlettségét tekintve minden szempontból legelmaradottabb része a vasútvonalon túl elhelyezkedő Lesi
Lehetőségek	**Veszélyek**
■ Településrész nyugati részén lakásállomány növelése, a városrész felértékelődése az új építésű házak által ■ Igény mutatkozik a természetes környezetben kialakított turisztikai központokra ■ Egyre több igény mutatkozik a telepes beépítésű negyedek megújítására	■ A Maros folyó közelségéből eredő árvízveszély ■ Az erőn felüli fejlesztések, zöldfelületi fenntartási nehézségeket okozhat (rekreációs központokban) ■ A központi részek fejlesztései háttérbe szorítják a városrészt

8. városrész: Külterület (Makó-Rákos városrész és külterületi lakott helyek)

Makó népességének 1,3 %-a él belterületen kívül, beleértve Makó Rákos városrészt (belterület). Makó külterületén számos tanya van, ezek egy része gazdasági hasznosítású, de megindult a tanyák elnéptelenedése, és funkcióváltása. Makó-Rákos a városközponttól 14 km-re található a Tótkomlósi út mentén. A településrészt néhány utca alkotja.

Orvosi rendelő, kultúrház működik a településrészen.

A városrészben a mezőgazdasági tevékenység domináns, illetve kisebb lakossági szolgáltatások működnek a helyi és a tanyavilág lakosságának ellátására.

A településrészen alapellátási funkciók (orvosi rendelő, kultúrház, és főleg üzletek) működnek, amely nem csupán a helyi lakosság, de a környékbeli tanyavilág lakosságának ellátásról is gondoskodnak. Ugyanakkor az intézményi ellátáson belül a kihelyezett tagozatai az alacsony igényszint miatt megszűntek. Jelenleg a városrész gyermekeit iskolabusz szálltja Makó iskoláiba.

Makó-Rákos városrész és külterület – SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
■ Kedvező mezőgazdasági adottságok és tradíciók ■ Nyugodt, zöld, falusi turizmusra alkalmas környezet	■ Elöregedő lakosság ■ Ellátás és szolgáltatások színvonala, nagy távolságok ■ Infrastruktúra hiánya ■ Elöregedő épületállomány ■ Közpark kihasználatlansága, parkosítás hiánya
Lehetőségek	**Veszélyek**
■ Minőségi agrártermékek iránti növekvő kereslet ■ Falusi turizmus iránti igény nő	■ Fejlesztési források hiánya ■ Elnéptelenedés

9. városrész: Iparterület

A városrész a KSH adatbázisban nem szerepel. A város északnyugati részé, attól némiképp szeparáltan terül el, az Újváros és Honvéd városrészekkel határos.

Az elmúlt évtizedek ipartelepítései koncentrálódnak a területen, amely kedvező vasúti és közúti kapcsolatokkal rendelkezett, így különösen alkalmas ipari és logisztikai tevékenységekre egyaránt. A város szerkezeti terve összefüggő ipari zónaként kezeli. Északi részén található a Makói Ipari Park, ahol inkubátorház is működik. A város jelentősebb ipari üzemei itt működnek.

A városrész közvetlen kapcsolatban van a 430. sz. főúttal, mely a 43. sz. főutat köti össze az M43 autópályával. A terület közúti elérhetősége kiváló, amely az autópálya határig történő kiépítésével tovább fog javulni. A város felől a Földeáki út, a Justh Gy. utca, a Királyhegyesi út és az Aradi utca tárja fel. Ezek egyben a külső elérhetőségét is biztosítják a területnek. A 430. sz. főutat keresztező Királyhegyesi út és a Rákosi út keresztezésében a többi főúti keresztezésnél alkalmazott körforgalmak építése megfontolandó. A területet átszeli a 130. sz. vasútvonal, mely a teherszállításban hordoz lehetőséget, különös tekintettel a Szeged-Makó Tram-Train fejlesztésével megépítendő új vasúti Tisza-híd révén. Kerékpárutak a Földeáki út, a Justh Gy. utca, a Királyhegyesi út és az Aradi utca mentén biztosítják a terület elérését. Ez utóbbi infrastruktúra Apátfalváig a közelmúltban épült meg. A városrész belsőúthálózata a betelepülő vállalkozások igényének megfelelően épül ki.

Iparterület – SWOT analízis

Erősségek	Gyengeségek
■ Ipari park területi terjeszkedési lehetősége biztosított ■ Közvetlen autópálya kapcsolat ■ Ipari park működéséhez kapcsolódó szolgáltatások, inkubátorház, konferenciaterem stb. kiépültek	■ Innováció és K+F hiánya ■ Képzett munkaerő alacsony szintje
■ Szabad, infrastruktúrával ellátott beköltözhető ipari parki területek állnak rendelkezésre.	
Lehetőségek	**Veszélyek**
■ Agrár termékfejlesztésekben rejlő potenciál ■ Az Ipari Park megközelíthetőségének növelése a kerékpárút-hálózat fejlesztésével	■ Világgazdasági kilátások alakulása a működőtőke beruházásokra - vállalkozások betelepülésének lelassulása ■ A hazai befektetői környezet alakulása ■ Gazdasági krízishelyzetek kialakulása - fő foglalkoztatókra gyakorolt hatása

3.3.2 Szegregált vagy szegregációval veszélyeztetett területek lehatárolása, térképi ábrázolása és helyzetelemzése

A települési szegregátumok lehatárolása a 2011-es népszámlálás adatainak figyelembevételével, és a 314/2012-es Kormányrendelet 10. mellékletében meghatározott szegregációs mutató alapján történt. E szerint azon területek tekinthetők szegregátumnak, ahol a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 év) belül eléri, illetve meghaladja az adott településtípusokra vonatkozó határértéket. A szegregátumok lehatárolása a KSH adatszolgáltatás és térképek alapján történik.

A 2008-ban készült IVS-ben lehatárolt szegregátumok megállapításához más metodikát alkalmazott a KSH. Akkor azon területeket nevezték szegregátumnak, ahol az aktív korú népességen belül a legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők és a rendszeres munkajövedelemmel nem rendelkezők aránya mindkét mutató tekintetében magasabb, mint 50% (lila színnel jelölt területek). A feketével jelölt területeken a szegregációs mutató 40 % feletti, tehát még nem éri el a szegregációs mutató küszöbértékét, de erősen leromlott területnek számít. A kartogram olyan területeket is megjelöl, melyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató kritériumának, de az alacsony népességszámuk miatt mégsem tekinthetők valódi szegregátumoknak (szegregátum jellegű területek).

3-9. ábra: Makó város szegregált és szegregációval veszélyeztetett területei (IVS 2008)

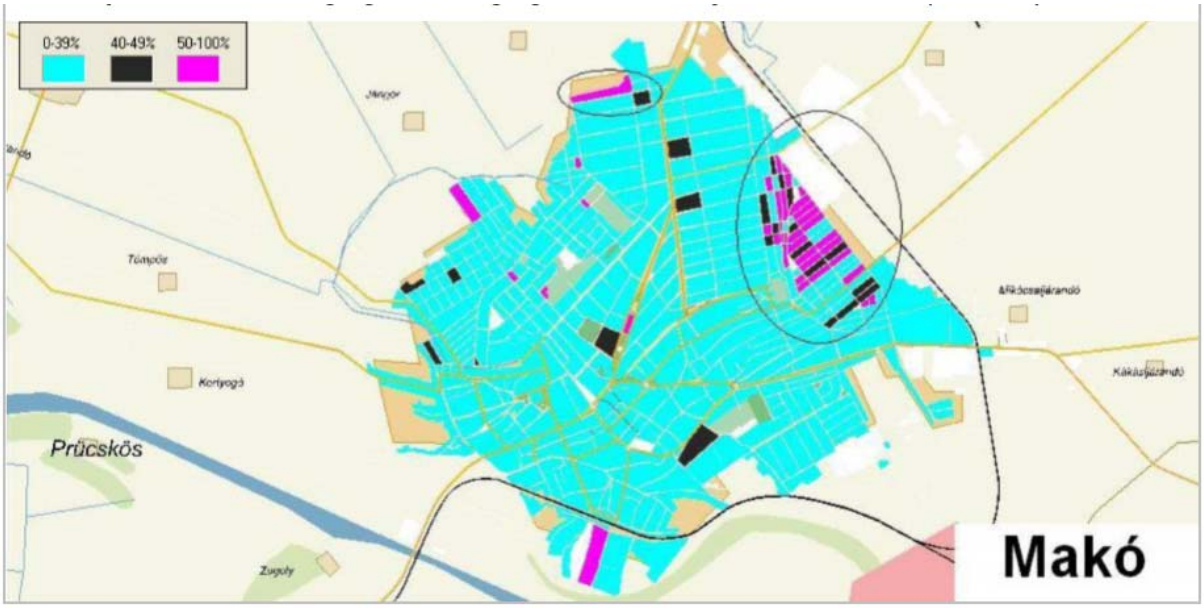

Forrás: IVS, 2008

Végeredményben a 2001-es adatok alapján két szegregátum került lehatárolásra:

A szegregátumok a Honvéd városrészen (1. jelű) és az Újváros városrészen (2. jelű) találhatók.

1. szegregátum:

- Honvéd u. - Justh Gy. u. - Fuvola u. - Szilágyi D. u. - Hosszú u. - Luther u. - Táncsics M. u. - Bimbó u. - Kmetty u. - Wesselényi u. - Bem u. - Bethlen u. - Aulich u.,
- valamint Vasvári - Honvéd - Királyhegyesi - Berzsenyi; Honvéd - Klapka - Berzsenyi - Perczel - Tulipán - Damjanich - Berzsenyi - Zoltán - Tábor - Damjanich - Honvéd utcák által határolt területeket;

  kivéve:
- Táncsics M. - Fuvola - Bercsényi - Szilágy D. u.; Szilágyi D. - Honvéd - Szondy u.;
- Szilágyi D. - Táncsics M. - Gyóni G. - Lendvay u.; Gyóni G. - Bethlen - Alma - Bercsényi u.;
- Honvéd - Pajzs - Berzsenyi - Dembinszky u. által határolt területeket;

2. szegregátum:

- Sírkert u. - Mező u. - Attila u. – településhatár; Ez a 2001. évi népszámlálási adatok alapján, 2008-ban lehatárolt szegregátum, a 2011. évi népszámlás adatai alapján kikerült a szegregált területekből. Így a két időpontra vonatkozó adatok összehasonlítása nem lehetséges. A 2008-ban készült IVS a 2001. évi népszámlálási adatokra támaszkodott. A jelen ITS-ben lehatárolt szegregátumok a KSH 2011. évi népszámlálási adatain alapulnak, bár más metodika szerint történt a lehatárolásuk. A szegregátumokra vonatkozó népszámlálási adatok összehasonlíthatósága érdekében egyszerűsítéssel kellett élnünk, mert új lehatárolás szerint 4 db kisebb, szegregált terület került beazonosításra. Ez a négy szegregáció lényegében ugyanazon városrészben található, szinte szomszédosak egymással, mint a korábban lehatárolt egy, nagyobb szegregált terület. Az egyszerűsítés során a négy szegregátumra megadott, 2011. évi népszámláláson alapuló arányok átlaga lett figyelembe véve. Ugyanakkor figyelembe kell venni, hogy a 2001. évi és 2011. évi adatokon alapuló konkrét lehatárolás az 1. jelű szegregátum esetében nem fedi le

egymást egy az egyben. Ez azonban érdemben nem lehetetleníti el az adatok összehasonlíthatóságát, mert nem abszolút, hanem viszonyszámokról beszélünk.

3-4. táblázat: Makó város szegregált területének összehasonlítása, 2001, 2011

Mutató megnevezése	1. szegregátum (2001)	1-4. szegregátumok átlaga (2011)
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül, %	67,9	60,2
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában, %	0,4	1,5
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya, %	68,8	78,5
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül, %	70,6	61,0
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	39,5	36,4
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya), %	17,5	18,8
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül, %	67,4	53,9
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül, %	17,8	9,5

Forrás: KSH, Népszámlálás 2001, 2011

A szegregátumok 2001-es és 2011-es adatinak összehasonlításából levonható következtetések:

- a népesség alapfokú képzettsége valamelyest javult, de így is jelentős a lemaradás a városi átlagtól, ami 16,2% (2001-ben 28,6% volt, azaz a városi átlag gyorsabban csökken, mint a szegregátumé, azaz tovább nőtt a különbség);
- felsőfokú végzettségű lakosok aránya alig nőtt, miközben a városi mutató 13,3% (2001ben 8,7% volt, azaz a városi átlag gyorsabban nőtt, mint a szegregátumé, azaz tovább nőtt a különbség);
- továbbra is magas, sőt még romlott is az alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya, miközben a városi mutató 38,9%; Ez kevesebb, mint fele a szegregált területi mutatónak.
- valamelyest javult a gazdaságilag nem aktív népesség aránya, de így is elmarad a városi 55,2% átlagtól; a munkanélküliségi mutatók alig észrevehetően változtak, a munkanélküliségi ráta 3 százalékponttal lecsökkent 36,4%-ra, de eközben a tartós munkanélküliek aránya viszont nőtt;
- a városi 13%-os munkanélküliségi ráta majd harmada a szegregáció mutatójának.
- látványos és mérhető javulás egyedül a lakhatási és életminőségi feltételekben következett be, mert javult a lakások komfortossága és a szobák száma is; A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül mutató városi átlaga. 12,2%. Ez a mutató a szegregációban – a javulás ellenére is – csupán 53,9%.

3-10. ábra: Makó város szegregált és szegregációval veszélyeztetett területei, 30% fölötti mutatóval

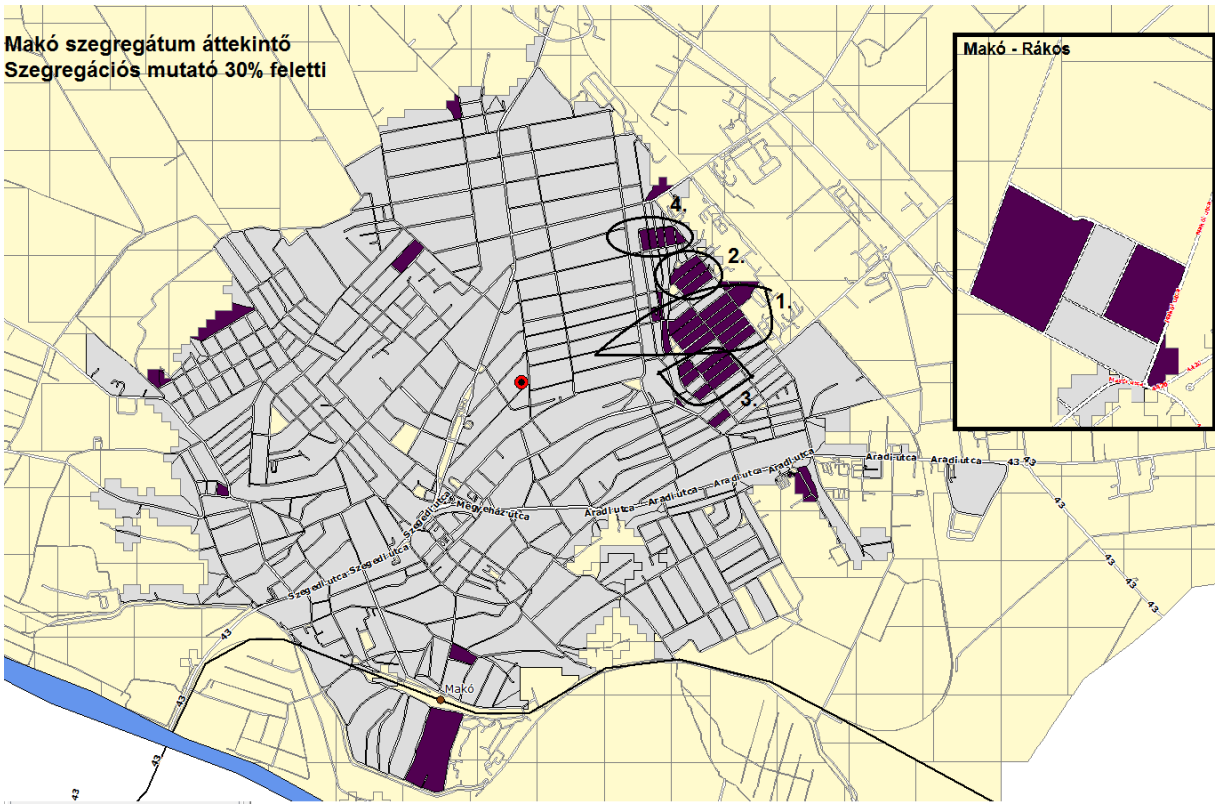

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

Az áttekintő kartogram a szegregációs mutató 30%-os határértéke fölötti területek mutatja, azaz együttesen mutatja a szegregátumokat és a szegregációval veszélyeztetett területeket.

3-11. ábra: Makó város szegregált és szegregációval veszélyeztetett területei, 35% fölötti mutatóval

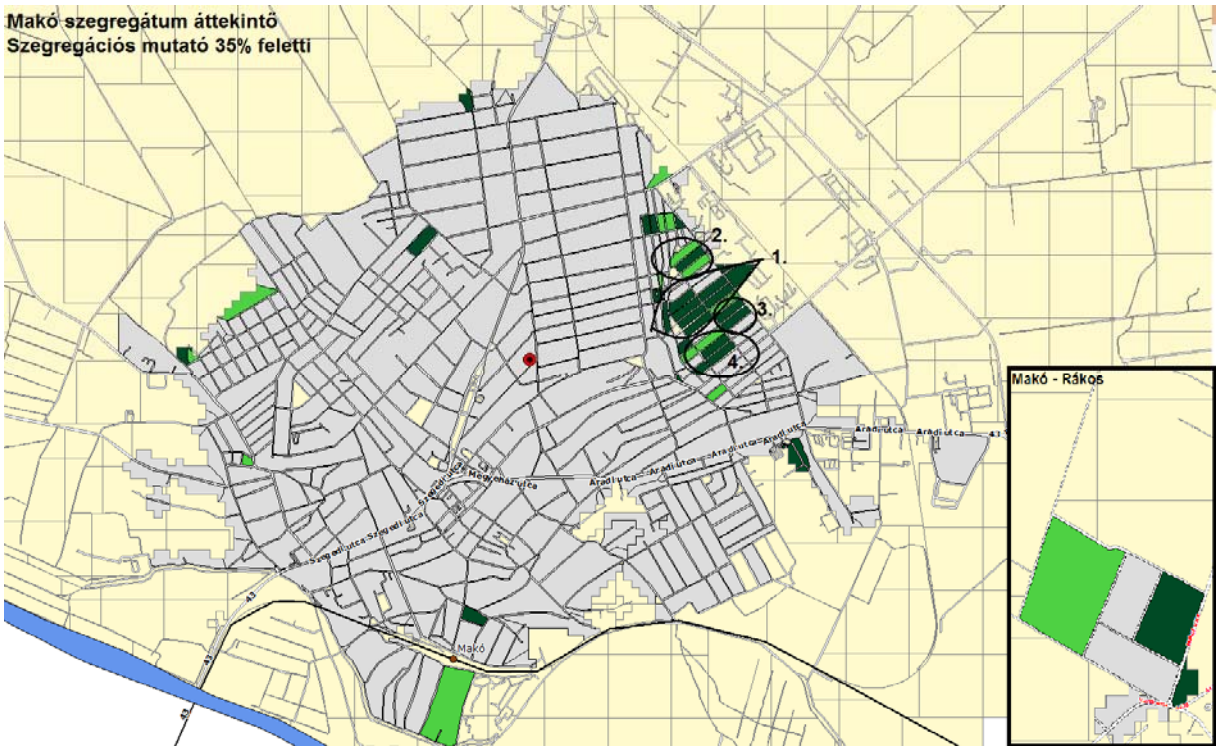

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

A fenti áttekintő kartogramon sötétzölddel jelölt területek szegregációs mutatója 35%, illetve a fölötti. A világoszöld területek esetében a szegregációs mutató 30-34%, vagyis az ilyen területek szegregáció szempontjából veszélyeztetett területnek számítanak. E két térképen látszik, hogy a korábbi egy nagy kiterjedésű szegregáció helyett négy, kisebb méretű szegregált terület került lehatárolásra, igaz azok majdnem szomszédosak egymással. A fenti két térkép olyan területeket is megjelenítenek, amelyek eleget tesznek ugyan a szegregációs mutató kritériumának, de alacsony népességszámuk, vagy intézeti háztartásban élők (pl.: kollégium, idősek otthona, hajléktalan szálló) miatt mégsem tekinthetők valódi szegregátumoknak. Összességében a fenti térképen bekarikázásra került az a négy szegregátum, ahol a magánháztartásokban élők száma meghaladja az 50 főt.

Szegregációs mutató 30% fölötti

Szegregációs mutató 35% fölötti

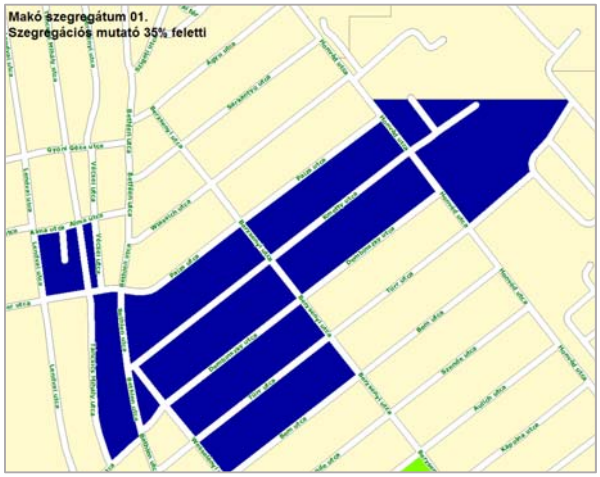

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

A legnagyobb kiterjedésű szegregáció (35% fölötti terület), 121 db lakást érint. Lakosainak száma 316 fő. Ezen belül 0-14 évesek aránya 19,3%, a 15-59 évesek aránya 63,6%, a 60 év fölöttiek aránya 17,1%. Makó hasonló mutatói sorrendben: 14,1 - 60,1 - 25,8%, azaz a szegregáció átlagéletkora fiatalabb.

Szegregációs mutató 30% fölötti

Szegregációs mutató 35% fölötti

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

A legkisebb kiterjedésű szegregáció (35% fölötti terület), csupán 22 db lakást érint. Lakosainak száma 54 fő. Ezen belül 0-14 évesek aránya 25,9%, a 15-59 évesek aránya 59,3%, a 60 év fölöttiek aránya 14,8%. Makó hasonló mutatói sorrendben: 14,1 - 60,1 - 25,8%, azaz a szegregáció átlagéletkora sokkal fiatalabb, de az 1. szegregátum lakónál is.

Szegregációs mutató 30% fölötti

Szegregációs mutató 35% fölötti

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

A szegregáció (35% fölötti terület) két lakótömböt, azon belül csupán 46 db lakást érint. Lakosainak száma 140 fő. Ezen belül 0-14 évesek aránya 22,9%, a 15-59 évesek aránya 68,6%, a 60 év fölöttiek aránya 8,6%. Makó hasonló mutatói sorrendben: 14,1 - 60,1 - 25,8%, azaz a szegregáció átlagéletkora sokkal fiatalabb, Makó lakosainál. A szegregátumok között itt vannak jelen legalacsonyabb arányban a 60 év fölöttiek.

Szegregációs mutató 35% fölötti

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

A szegregáció (35% fölötti terület) három lakótömböt, azon belül csupán 32 db lakást érint. Lakosainak száma 88 fő. Ezen belül 0-14 évesek aránya 26,1%, a 15-59 évesek aránya 62,5%, a 60 év fölöttiek aránya 11,4%. Makó hasonló mutatói sorrendben: 14,1 - 60,1 - 25,8%, azaz a szegregáció átlagéletkora sokkal fiatalabb, Makó lakosainál. A szegregátumok között itt vannak jelen legmagasabb arányban a 14 év alattiak.

3-5. táblázat: Makó város négy szegregált területének összehasonlítása

Mutató megnevezése	Szegregátum 1.	Szegregátum 2.	Szegregátum 3.	Szegregátum 4.
Legfeljebb általános iskolai végzettséggel rendelkezők aránya az aktív korúakon (15-59 évesek) belül, %	64,2	68,8	53,1	54,5
Felsőfokú végzettségűek a 25 éves és idősebb népesség arányában, %	1,6	0,0	2,4	2,0
Alacsony presztízsű foglalkoztatási csoportokban foglalkoztatottak aránya	84,7	93,3	69,2	66,7
A gazdaságilag nem aktív népesség aránya a lakónépességen belül	62,3	57,4	60,7	63,6
Munkanélküliek aránya (munkanélküliségi ráta)	28,6	34,8	29,1	53,1
Tartós munkanélküliek aránya (legalább 360 napos munkanélküliek aránya), %	16,8	8,7	9,1	40,6
A komfort nélküli, félkomfortos és szükséglakások aránya a lakott lakásokon belül, %	61,6	61,9	41,9	50,0
Egyszobás lakások aránya a lakott lakásokon belül, %	16,1	9,5	9,3	3,1

Forrás: KSH, Népszámlálás 2011

A szegregátumok összehasonlításából fakadó következtetések:

- a lehatárolt szegregátumok területe-lakásszáma és lakosságszáma tekintetében is nagy eltérések vannak; A lakásszáma sorrendben: 121 – 22 – 46 - 32 db; Lakónépesség sorrendben: 316 – 54 – 140 – 88 fő; A kisebb szegregátumok esetében az adatmerítés szűkössége torzíthatja az összképet.
- a szegregátumok népességének alapfokú és felsőfokú képzettsége közel azonos, de a 3. és 4. valamelyest kedvezőbb képet mutat e téren, de az alapfokú képzettség városi átlagától (16,2%) mind a négy szegregátum jelentősen el van maradva;
- felsőfokú végzettségű lakos a 2. szegregátumban nincs, nem regisztrált, a másik háromban is alacsony, 2% körüli az arányuk, miközben a városi mutató 13,3%;
- az alacsony presztízsű foglalkoztatás mind a négy szegregátumban élőket jellemzi, de különösen 1. és 2. számúban élőket (90% körül), míg 3. és 4.-ben élők helyzete kicsit jobb (60% körül), mindeközben a városi mutató 38,9%;
- a gazdaságilag nem aktív népesség aránya mind a négy szegregátumban hasonlóan magas (60% körüli), ez az arány is elmarad a városi 55,2% átlagtól.
- a munkanélküliség arány 29-35% között mozog az 1-3. szegregátumban, de 4.-ben 53,1%; A városi, 13%-os átlaghoz képest kimagaslóan rosszak a szegregátumi mutatók.
- A tartós munkanélküliek arányában is jelentősek az egyes szegregátumok közötti különbségek. E mutatóban is 4. szegregátum messze a legrosszabb 40,6%-al, ez ötszöröse a városi átlagnak (7,8%), ugyanakkor 2. és 3. mutatója közelít a városi átlaghoz.
- a szegregátumi lakások komfortfokozata többségében nagyon alacsony, hiszen 50-60% körül mozog a komfort nélküli vagy félkomfortos lakások aránya; A városi 12,2%-os átlaghoz mérten rendkívül nagy a lemaradás.
- az egyszobás lakások aránya nagy szóródást mutat a szegregátumok között; a 2. és 3. mutatója viszonylag közel áll a városi 6%-os átlaghoz, ugyanakkor 4.-ben kifejezetten alacsony ez a mutató (3,1%); A viszonylag nagyobb lakások léte részben a szegregálódási folyamatot mutatja, azaz az előző évekhez képest a lecsúszást jelzi.

A négy lehatárolt szegregátum jellemzése együtt történik, mert azonos városrészen belül, és nagyon közel helyezkednek egymáshoz képest. Az 1., 3. és 4. jelű szegregátumok utcasarkon keresztül érintkeznek, de a 2. jelű is csupán 2 lakótömbre van az 1. jelűtől. Az IVS korábban e szegregátumokat együttesen kezelte. Azáltal, hogy a szegregátumok, illetve a szegregációval veszélyeztetett területek Makó 4. sz. városrészének több mint 50%-át érinti, célszerű bemutatni magát, a városrészt.

1-4. szegregátum általános jellemzése (forrás: IVS): A szegregátumokat magában foglaló városrész Makó észak-keleti részén található. Határait kelet felől a város kiterjedt iparterülete, délről a Gerizdes városrész, nyugatról a városközpont és az Újváros jelenti. Legnagyobb érintkezési „felülete" az iparterülettel és az Újváros városrésszel van. A tulajdonképpeni Honvéd telepet 1861-ben parcellázta fel a város. A területen cca. 1500 db átlag 100 négyszögöles telek található. A városrész észak-nyugati – hagyományosan Kisbécs néven ismert – kisebb részén már 180 évvel ezelőtt is kis telkeken elhelyezkedő putrik álltak. A Lendvay és Bethlen utcák közötti részen a rendezettség foka, ha lehet még alacsonyabb, mint a szomszédos területen. A szűkre szabott utcák miatt az össz-közművesítés megoldatlan, a kis telkek méretük miatt rehabilitálásra nem alkalmasak.

A városrész elérése a kb. 2 km-re fekvő városközpontból a Széchenyi tér, Úri utca, Erdélyi Püspök utca, Tulipán utca útvonalon történik. Dél felől a Megyeháza és Aradi utca irányából is megközelíthető, míg észak-kelet felől a Justh Gyula út vezet a területre. A városrész lakói a városközpontot és az általuk is használt intézményeket, kereskedelmi egységeket gyalog, illetve

kerékpáron közelítik meg. A gépkocsi használat kevésbé jellemző. Az épített környezet sajátossága a rendkívül szűk utcák, ahol a kétirányú forgalom nem fér el. Autóbuszmegálló a városrészben nem található.

A városrész ellátásában a városrészen kívül, az Aradi utcában található TESCO áruház játssza a legnagyobb szerepet. A városrész helyi üzletei szórványosan a telep különböző részein találhatók. Összességében néhány vegyesbolt, zöldséges, hentesüzlet és számos kocsma van a Honvéd telepen. Iskola és kulturális jellegű intézmény nincs a területen.

Épített környezetben is kisebb változás következett be, hiszen 2001 óta javult a lakások komfortossága, nőtt a szobák száma. A lehatárolt szegregátumok területén csak lakófunkció található. Az alapvető infrastruktúra (vezetékes víz, gáz és villany) mindenhol hozzáférhető, de ingatlanra bekötésük nem történt meg.

A Makói Roma Nemzetiségi Önkormányzat tevékenysége nagyrész erre a területre koncentrál, mivel Makó roma népességének megközelítőleg 80 %-a itt él.

3.3.3 Egyéb szempontból beavatkozást igénylő területek

Nem releváns.

4 MELLÉKLETEK

MELLÉKLETEK AZ 1.12. FEJEZETHEZ

1.12-1. melléklet:

TERMÉSZETVÉDELMI LEHATÁROLÁSSAL ÉRINTETT TERÜLETEK MAKÓN

1. **Natura 2000 területek Makó közigazgatási területén** (forrás: az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészletekről szóló 14/2010. (V.11.) KvVM rendelet)

Vásárhelyi és Csanádi-puszták (HUKM10004) különleges madárvédelmi terület, hrsz.: 0303/4, 0303/5a, 0303/5b, 0306/3, 0306/58, 0306/59, 0306/60, 0306/61, 0306/62, 0306/63, 0306/64, 0308/10, 0308/11, 0308/12, 0308/16, 0308/19, 0308/2, 0308/20, 0308/21, 0308/22, 0308/23, 0308/24, 0308/25, 0308/26, 0308/27, 0308/28, 0308/29, 0308/30, 0308/31, 0308/6, 0308/7, 0308/8, 0308/9, 0309, 0310/2, 0310/3, 0310/4, 0311/10, 0311/11, 0311/114, 0311/115, 0311/118, 0311/119, 0311/2, 0311/3, 0311/6, 0311/7, 0311/8, 0311/9, 0316/1, 0316/2, 0318/220, 0437, 0438/10, 0438/11, 0438/12, 0438/13, 0438/14, 0438/15, 0438/16, 0438/18, 0438/20, 0438/21, 0438/22, 0438/23, 0438/26, 0438/27, 0438/28, 0438/31, 0438/32, 0438/33, 0438/34, 0438/35, 0438/36, 0438/37, 0438/38, 0438/39, 0438/40, 0438/41, 0438/42, 0438/44, 0438/48, 0438/49, 0438/50, 0438/51, 0438/52, 0438/53, 0438/54, 0438/55, 0438/56, 0438/58, 0438/59, 0438/60, 0438/62, 0438/63, 0438/65, 0438/66, 0438/67, 0438/68, 0438/69, 0438/70, 0438/71, 0438/72, 0438/73, 0438/74, 0438/75, 0438/76, 0438/77, 0438/79, 0438/8, 0438/80, 0438/81, 0438/83, 0438/84, 0439, 0440/20, 0440/76, 0443/1, 0443/10, 0443/12, 0443/13, 0443/16, 0443/17, 0443/18, 0443/19, 0443/2, 0443/20, 0443/21, 0443/22, 0443/23, 0443/24, 0443/25, 0443/26, 0443/3, 0443/4, 0443/5, 0443/7, 0443/8, 0443/9, 0444, 0452/1, 0452/10, 0452/11, 0452/12, 0452/2, 0452/3, 0452/4, 0452/5, 0452/6, 0452/9, 0453/1c, 0458/10, 0458/11, 0458/12, 0458/13, 0458/14, 0458/15, 0458/16, 0458/17, 0458/18, 0458/19, 0458/20, 0458/4, 0458/5, 0458/6, 0458/7, 0458/8, 0458/9, 0461/10, 0461/11, 0461/14, 0462, 0464/2, 0464/3, 0464/4, 0464/5, 0465/1, 0466/10, 0466/13, 0466/15, 0466/16, 0466/17, 0466/23, 0466/24, 0466/25, 0466/27, 0466/28, 0466/29, 0466/30, 0466/31, 0466/32, 0467, 0468, 0469/1, 0469/2, 0469/3, 0470, 0471/1, 0471/2, 0472, 0473/1, 0474, 0475, 0476, 0477, 0478, 0481/10, 0481/12, 0481/13, 0481/15, 0481/20, 0481/3, 0481/5, 0481/59, 0481/60, 0481/68, 0481/69, 0481/70, 0481/71, 0481/72, 0481/73, 0481/74, 0481/9, 0482, 0483/10, 0483/11, 0483/3, 0483/6, 0483/7, 0483/8, 0484/10, 0484/11, 0484/4, 0484/5, 0484/7, 0484/8, 0484/9, 0485, 0486/10, 0486/11, 0486/13, 0486/14, 0486/15, 0486/16, 0486/17, 0486/18, 0486/2, 0486/5, 0486/7, 0486/8, 0486/9, 0487, 0488/1, 0488/2, 0489/10, 0489/2, 0489/6, 0489/7, 0489/9, 0490/1, 0491, 0492/10, 0492/11, 0492/3, 0492/4, 0492/5, 0492/6, 0492/7, 0492/9, 0494, 0495, 0496/2, 0496/3, 0496/4, 0496/5, 0496/6, 0496/7, 0497/1, 0497/2, 0498/1, 0498/2, 0498/3, 0499/2, 0499/3, 0499/4, 0499/5, 0501/10, 0501/11, 0501/3, 0501/4, 0501/6, 0501/7, 0501/8, 0501/9, 0504, 0505, 0506/10, 0506/3, 0506/5, 0506/7, 0506/8, 0506/9, 0507, 0508/2, 0508/3, 0508/4, 0509, 0510/23, 0510/24, 0510/25, 0510/26, 0510/33, 0510/34, 0510/35, 0510/36, 0510/37, 0510/38, 0510/39, 0510/40, 0510/42, 0510/43, 0510/44, 0510/45, 0510/5, 0511, 0512

Hódmezővásárhely környéki és csanádi-háti puszták (HUKM20001) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, hrsz.: 0303/2, 0303/4, 0303/5, 0306/3, 0306/58, 0306/59, 0306/60, 0306/61, 0306/62, 0306/63, 0306/64, 0308/6, 0308/7, 0308/8, 0308/9, 0308/10, 0308/11, 0308/12, 0308/19, 0308/20, 0308/21, 0308/22, 0308/23, 0308/24, 0308/25, 0308/28, 0308/29, 0308/30, 0308/31, 0309, 0310/2, 0310/3, 0310/4, 0311/3, 0311/6, 0311/7, 0311/9, 0311/10, 0311/11, 0311/114, 0311/118, 0311/125, 0311/126, 0316/2, 0318/220, 0328, 0329/9, 0329/10, 0329/11, 0438/8, 0440/15, 0440/20, 0440/38, 0440/76, 0446/7, 0452/2, 0458/4, 0458/5, 0458/6, 0458/7,

0458/8, 0458/9, 0458/10, 0458/11, 0458/12, 0458/13, 0458/14, 0458/15, 0458/16, 0458/17, 0458/18, 0458/19, 0458/20, 0461/10, 0461/11, 0461/14, 0462, 0464/2, 0464/4, 0466/29, 0467, 0468, 0469/1, 0469/2, 0469/3, 0470, 0471/1, 0471/2, 0472, 0473/1, 0474, 0475, 0476, 0477, 0478, 0481/3, 0481/5, 0481/10, 0481/59, 0481/73, 0481/74, 0484/4, 0484/5, 0484/7, 0484/8, 0484/9, 0484/10, 0485, 0486/2, 0486/5, 0486/7, 0486/8, 0486/9, 0486/10, 0486/14, 0486/15, 0486/16, 0486/17, 0486/18, 0488/2, 0489/7, 0551/3, 0551/5, 0551/12, 0551/13, 0554, 0555/2, 0555/3, 0559, 0560/14, 0560/16, 0560/18, 0560/19, 0560/20, 0560/21, 0560/22, 0560/23, 0560/24, 0560/25, 0560/26, 0561/1, 0561/2, 0561/3, 0561/4, 0561/5, 0561/6, 0561/7, 0561/8, 0561/9, 0561/10, 0561/11, 0561/13, 0561/16, 0561/17, 0561/19, 0561/20, 0561/21, 0561/23, 0561/25, 0561/26, 0561/27, 0561/28, 0561/30, 0561/31, 0561/32, 0561/33, 0561/34, 0561/35, 0561/41, 0561/42, 0561/43, 0561/44, 0561/45, 0561/46, 0561/47, 0561/48, 0561/49, 0561/50, 0561/51, 0561/52, 0561/53, 0561/54, 0561/55, 0561/56, 0561/58, 0562, 0563/4, 0563/6, 0563/7, 0563/8, 0563/9, 0563/10, 0563/12, 0563/13, 0563/14, 0563/15, 0563/17, 0563/18, 0563/19, 0563/20, 0563/21, 0563/22, 0563/23, 0563/24, 0563/25, 0563/28, 0563/29, 0563/30, 0563/31, 0563/32, 0563/33, 0563/34, 0563/36, 0563/37, 0563/38, 0563/40, 0563/41, 0563/42, 0563/43, 0563/44, 0563/45, 0563/46, 0563/48, 0563/49, 0563/50, 0563/51, 0563/52, 0563/53, 0563/54, 0563/55, 0563/57, 0563/58, 0563/59, 0563/60, 0563/61, 0563/62, 0563/63, 0563/64, 0563/65, 0563/66, 0563/67, 0563/68, 0563/69, 0564/1, 0564/2, 0564/3, 0564/4, 0564/5, 0564/7, 0564/8, 0564/9, 0564/10, 0564/11, 0564/12, 0564/13, 0565/4, 0565/7, 0565/9, 0565/10, 0565/11, 0565/12, 0565/13, 0565/14, 0565/15, 0565/16, 0565/17, 0565/19, 0565/20, 0565/21, 0565/22, 0565/23, 0565/27, 0565/28, 0565/29, 0565/30, 0565/31, 0565/32, 0565/33, 0565/34, 0565/35, 0565/36, 0565/37, 0565/38, 0565/39, 0565/40, 0565/41, 0565/42, 0565/43, 0565/44, 0565/45, 0565/46, 0565/47, 0565/48, 0565/49, 0565/51, 0565/52, 0565/53, 0565/55, 0565/56, 0565/57, 0565/58, 0565/59, 0565/61, 0565/62, 0565/63, 0565/64, 0565/65, 0565/66, 0565/67, 0565/68, 0565/70, 0565/71, 0565/72, 0565/73, 0565/74, 0565/76, 0565/77, 0565/78, 0565/79, 0565/80, 0565/81, 0565/82, 0565/83, 0565/84, 0565/86, 0565/87, 0565/88, 0565/89, 0565/91, 0565/93, 0565/94, 0565/95, 0565/96, 0565/97, 0565/98, 0565/99, 0565/100, 0565/101, 0565/102, 0565/103, 0565/104, 0565/105, 0565/106, 0565/107, 0565/108, 0565/109, 0565/110, 0565/111, 0565/112, 0565/113, 0565/114, 0565/115, 0565/116, 0565/117, 0565/118, 0565/119, 0565/120, 0566/7, 0566/8, 0566/9, 0566/10, 0566/11, 0566/12, 0566/13, 0566/15, 0566/16, 0566/95b, 0566/96, 0566/98, 0566/99, 0566/100, 0566/101, 0566/102, 0566/103, 0566/104, 0566/105, 0566/106, 0566/107, 0566/108, 0566/109, 0566/112, 0566/113, 0566/114, 0566/115, 0566/116, 0566/117, 0566/118, 0566/119, 0566/120, 0566/121, 0566/122, 0566/123, 0566/124, 0566/125, 0566/126, 0566/127, 0566/128, 0567/1, 0567/2, 0567/3, 0567/5, 0568/1, 0568/2, 0568/3, 0568/27, 0568/28, 0571/7, 0571/9, 0571/29, 0571/30, 0571/31, 0571/34, 0606, 0607/1, 0626/13, 0626/14b, 0626/23a, 0627, 0628/2, 0628/3, 0628/4, 0628/5, 0628/6, 0630/5, 0630/7, 0630/24, 0630/25, 0630/31, 0630/32, 0630/33, 0630/34, 0630/35, 0630/37, 0630/41, 0630/42, 0630/43, 0630/44, 0631, 0632/15, 0632/16, 0633, 0634/5, 0634/13, 0637/90, 0637/143, 0637/183, 0637/184

Száraz-ér (HUKM20004) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, hrsz.: 0220/11, 0224/162, 0224/167, 0230, 0232/1b, 0234/2, 0234/1b, 0235, 0239, 0240/12, 0241, 0242, 0243, 0245, 0263/8, 0263/10, 0263/11, 0263/45, 0263/52, 0263/76, 0263/77, 0263/79, 0264/20, 0286/4, 0286/62, 0291/3, 0291/32, 0291/33, 0377/5, 0427/62, 0429, 0451, 0453/1, 0453/2, 0453/3, 0492/3, 0492/4, 0492/5, 0492/6, 0492/7, 0492/9, 0494, 0496/2, 0496/3b, 0496/4b, 0496/5b, 0496/6b, 0496/7b, 0498/1a, 0498/2a, 0499/2, 0499/3a, 0499/3c, 0499/4a, 0499/5a, 0506/10, 0507, 0508/2, 0508/3, 0508/4, 0509, 0510/33, 0510/34, 0510/35, 0510/37, 0510/38, 0510/39, 0510/40, 0510/41, 0510/42, 0510/43, 0510/23b, 0510/24b, 0510/25b, 0510/26b, 0510/36b, 0510/44b, 0510/45b, 0511, 0512,

0538/11b, 0538/20b, 0538/21b, 0538/22b, 0538/23b, 0538/7a, 0540/6b, 0541, 0542/12b, 0542/13b, 0542/14b, 0542/7b, 0542/8b, 0543, 0544/36a, 0544/37a, 0545, 0546, 0547, 0593, 0595/1

Maros (HUKM20008) kiemelt jelentőségű természetmegőrzési terület, hrsz.: 02/1, 03, 04, 05/1, 05/2, 06/1, 06/3, 06/5, 06/6, 06/7, 06/8, 06/9, 08/1, 08/2, 08/3, 09/1, 09/2, 010, 011, 012/1, 012/2, 012/4, 012/5, 012/6, 012/7, 013/1, 013/3, 013/4, 014/4, 014/6, 014/9, 014/10, 014/11, 014/13, 014/14, 014/15, 015/1, 016/1, 018, 019, 020, 021, 022/1, 022/2, 022/3, 024/1, 024/2, 024/3, 024/4, 024/5, 024/6, 024/7, 024/8, 024/9, 024/10, 024/11, 025, 026/2, 026/3, 026/4, 027, 028, 029, 030/1, 030/2, 031, 032b, 032c, 032d, 032f, 032g, 032h, 033/2, 0657/5, 0657/6, 0657/7b, 0657/7c, 0657/7d, 0657/7f, 0657/7g, 0657/7h, 0657/7j, 0657/9, 0659/1, 0659/2, 0659/3, 0660, 0661, 0662, 0663/2, 0663/3, 0663/4, 0663/5, 0664, 0665/1, 0665/2, 0665/3, 0665/4, 0665/5, 0665/6, 0665/7, 0665/8, 0665/9, 0665/10, 0665/12, 0665/15, 0665/23, 0665/24, 0665/26, 0665/31, 0665/33, 0665/37, 0665/38, 0665/39, 0665/40, 0665/41, 0665/42, 0665/43, 0665/44, 0665/45, 0665/47, 0665/48, 0665/49, 0665/50, 0665/51, 0665/52, 0665/53, 0665/54, 0665/55, 0665/56, 0665/57, 0665/58, 0665/59, 0665/60, 0665/61, 0665/62, 0665/63, 0665/64, 0665/65, 0668, 0669/1, 0669/3, 0669/4, 0669/5, 0669/6, 0669/7, 0669/8, 0669/9, 0669/10, 0669/11, 0669/12, 0669/13, 0669/14, 0669/15, 0669/16, 0669/17, 0670, 0671/1, 0671/2, 0672, 0673/1, 0673/2, 0674, 0675, 0676, 11272, 11273/4, 11273/9, 11273/10, 11273/11, 11273/12, 11417, 11418, 11419, 11420, 11421/1, 11421/2, 11421/3, 11421/4, 11421/5, 11421/6, 11421/7, 11421/8, 11421/9, 11421/10, 11421/11, 11421/12, 11421/13, 11421/14, 11421/15, 11421/16, 11421/17, 11421/18, 11421/19, 11421/20, 11421/21, 11422, 11423/1, 11423/2, 11423/3, 11423/4, 11423/5, 11423/6, 11423/7, 11423/8, 11423/9, 11423/10, 11423/11, 11423/12, 11423/13, 11423/14, 11423/15, 11423/16, 11423/17, 11423/18, 11423/19, 11423/20, 11424/1, 11424/2, 11425/1, 11425/2, 11425/3, 11425/4, 11425/5, 11425/6, 11426, 11427/1, 11427/2, 11427/3, 11427/4, 11427/5, 11427/6, 11427/7, 11427/9, 11427/10, 11428, 11429/1, 11429/2, 11429/3, 11429/4, 11429/5, 11429/6, 11429/7, 11429/8, 11429/9, 11429/10, 11429/11, 11429/12, 11429/13, 11429/14, 11429/15, 11429/16, 11429/17, 11430, 11431/1, 11431/2, 11431/3, 11431/4, 11431/5, 11431/6, 11431/7, 11431/8, 11431/11, 11431/12, 11431/13, 11431/14, 11431/15, 11431/16, 11431/17, 11431/18, 11431/19, 11431/20, 11432, 11433, 11434/8, 11434/9, 11434/10, 11434/11, 11434/12, 11434/13, 11434/14, 11434/15, 11434/16, 11435, 11436/1, 11436/2, 11436/3, 11436/4, 11436/5, 11436/6, 11436/7, 11436/8, 11436/9, 11436/10, 11436/11, 11436/12, 11436/13, 11437, 11438/1, 11438/2, 11438/3, 11439, 11440/1, 11440/2, 11440/3, 11440/4, 11441, 11442/1, 11442/2, 11443, 11444/1, 11444/2, 11444/3, 11444/4, 11444/5, 11445, 11446/1, 11446/2, 11446/3, 11446/4, 11447/1, 11447/2, 11447/3, 11447/4, 11448, 11449/1, 11449/2, 11449/3, 11449/4, 11449/5, 11449/6, 11449/7, 11449/8, 11449/9, 11449/10, 11449/11, 11449/12, 11449/13, 11449/14, 11449/15, 11449/16, 11449/17, 11449/18, 11449/19, 11449/20, 11449/21, 11449/22, 11449/23, 11449/24, 11449/25, 11449/26, 11450/1, 11450/2, 11451/1, 11451/2, 11451/3, 11451/4, 11451/5, 11451/6, 11451/7, 11451/8, 11451/9, 11451/10, 11451/11, 11451/12, 11451/13, 11451/14, 11452/1, 11452/2, 11453/1, 11453/3, 11453/4, 11454, 11455/1, 11455/2, 11455/3, 11455/4, 11455/5, 11455/6, 11455/7, 11456/1, 11456/2, 11457/1, 11457/2, 11458/1, 11458/2, 11459/1, 11459/2, 11459/3, 11460, 11461/1, 11461/2, 11461/3, 11461/4, 11462, 11463/1, 11463/2, 11463/3, 11463/4, 11463/5, 11463/6, 11464, 11465/1, 11465/2, 11466/2, 11466/3, 11466/4, 11466/5, 11467/1, 11467/2, 11467/3, 11467/4, 11467/5, 11467/6, 11467/7, 11467/9, 11467/10, 11467/11, 11467/12, 11467/13, 11467/14, 11467/15, 11467/16, 11467/17, 11467/18, 11468, 11469/1, 11469/2, 11469/3, 11469/4, 11469/5, 11469/6, 11469/7, 11470, 11471/1, 11471/2, 11472/1, 11472/2, 11473/1, 11473/2, 11473/3, 11474/2, 11474/3, 11474/4, 11474/5, 11474/6, 11474/7, 11474/8, 11474/9, 11474/10, 11474/11, 11474/12, 11474/13, 11474/14, 11474/15, 11474/16, 11474/17, 11474/18, 11474/19, 11474/20, 11474/21, 11474/22, 11474/24, 11474/25, 11475, 11476/1, 11476/2, 11476/3, 11477, 11478/1, 11478/3, 11478/4, 20901,

20902/1, 20902/2, 20903, 20904, 20905, 20906, 20907, 20908, 20909, 20910, 20911, 20912, 20913, 20914, 20915, 20916, 20917, 20918, 20919, 20920, 20921, 20922, 20923, 20924, 20925, 20926, 20927, 20928/1, 20928/2, 20929, 20930/1, 20930/2, 20931, 20932, 20933, 20934, 20935, 20936, 20937, 20938, 20939, 20940, 20941, 20942, 20943, 20944, 20945, 20946, 20947, 20948, 20949, 20950, 20951/1, 20951/2, 20952, 20953, 20954, 20955, 20956, 20957, 20958, 20959, 20960, 20961, 20962, 20963, 20964, 20966, 20967, 20968, 20969, 20970, 20971, 20972, 20973, 20974, 20975, 20976, 20977, 20978, 20979, 20980, 20981, 20982, 20983, 20984, 20985/1, 20985/2, 20985/3, 20987, 20988, 20989, 20990, 20991, 20992, 20993, 20994, 20995, 20996, 20997, 20998, 20999/1, 20999/2, 21000, 21001, 21002, 21003, 21004/1, 21004/2, 21005, 21006, 21007/1, 21007/2, 21008, 21009, 21010, 21011, 21012, 21013, 21014, 21015, 21016, 21017, 21018, 21019, 21020, 21021, 21022, 21023, 21024, 21025, 21026, 21027, 21028, 21029, 21030, 21031, 21032, 21033, 21034, 21035, 21036, 21037, 21038, 21039, 21040, 21041, 21042, 21043, 21044, 21045, 21046, 21047, 21048, 21049, 21050, 21051/1, 21051/2, 21052, 21053, 21054, 21055, 21056, 21057, 21058, 21059, 21060, 21061, 21062, 21063, 21064, 21065, 21066, 21067, 21068, 21069, 21070, 21071, 21072, 21073, 21074, 21075, 21076, 21077, 21078, 21079, 21080, 21081, 21082, 21083, 21084, 21085, 21086, 21087, 21088, 21089, 21090, 21091, 21092, 21093, 21094/1, 21094/2, 21095, 21096, 21097, 21098, 21099, 21100, 21101, 21102, 21103, 21104, 21105, 21106, 21107, 21108, 21109, 21110, 21111, 21112, 21113, 21114, 21115, 21116, 21117, 21118, 21119/1, 21119/2, 21120, 21121, 21122, 21123/1, 21123/2, 21124, 21125, 21126, 21127, 21128, 21129, 21130, 21131, 21132, 21133, 21134, 21135, 21136, 21137, 21138, 21139/1, 21139/2, 21139/3, 21141, 21142, 21143, 21144, 21145, 21146, 21147, 21148, 21149, 21150, 21151, 21152, 21153, 21154, 21155, 21156, 21157, 21158, 21159, 21160, 21161, 21162, 21163, 21164, 21165, 21166, 21167, 21168, 21170, 21171, 21172, 21173, 21174, 21175, 21176, 21177, 21178, 21179, 21180, 21181, 21182, 21183, 21184, 21185, 21186, 21187, 21188, 21189, 21190, 21191, 21192, 21193, 21194, 21195, 21196, 21197, 21198, 21199, 21200, 21201, 21202, 21203, 21204, 21205, 21206, 21207, 21208, 21209/1, 21209/2, 21210, 21211, 21212, 21213, 21214, 21215, 21216, 21217, 21218, 21219, 21220, 21221, 21222, 21223, 21224, 21225, 21226, 21227, 21228, 21230, 21231, 21232, 21233, 21234, 21235, 21236, 21237, 21238, 21239, 21240, 21241, 21242, 21243, 21244, 21245, 21246, 21247, 21248, 21249, 21250, 21251, 21252, 21253, 21254, 21255, 21256, 21257, 21258, 21259, 21260, 21261, 21262/1, 21262/2, 21263, 21264, 21265, 21266, 21267, 21268, 21269, 21270, 21271, 21272, 21273, 21274, 21275, 21276, 21277/1, 21277/2, 21278, 21279, 21280/1, 21280/2, 21281, 21282, 21283, 21284, 21285, 21286, 21287, 21288, 21289, 21290, 21291, 21292, 21293, 21294, 21295, 21296, 21297, 21298, 21299, 21300, 21301, 21302, 21303, 21304, 21305, 21306, 21307, 21308, 21309, 21310, 21311, 21312, 21313, 21314, 21315, 21316, 21317, 21318, 21319, 21320, 21321, 21322, 21323, 21324, 21325, 21326, 21327, 21328, 21329, 21330, 21331, 21332, 21333, 21334, 21335, 21336, 21337, 21338, 21339, 21340, 21341, 21342, 21343, 21345, 21346, 21347, 21351, 21352, 21353, 21354, 21355, 21356, 21357, 21358, 21359, 21360, 21361, 21362, 21363, 21364, 21365, 21366, 21367, 21368, 21369, 21370, 21371, 21372, 21373, 21374, 21375, 21376, 21377, 21378, 21379, 21380, 21381, 21382, 21383, 21384, 21385, 21386, 21387, 21390, 21391, 21392, 21393, 21394, 21395, 21396/1, 21396/2, 21397, 21398, 21399, 21400, 21401, 21402, 21403/1, 21403/2, 21404, 21405, 21406, 21407, 21408, 21409, 21410, 21411, 21412, 21413, 21414, 21415, 21417, 21418, 21419, 21420, 21421, 21422, 21423, 21424, 21425, 21426, 21427, 21428, 21429, 21430, 21431, 21432, 21433, 21434, 21435, 21436, 21437, 21438, 21440, 21441, 21442, 21443, 21444, 21445, 21446, 21447, 21448, 21449, 21450, 21451, 21452, 21453, 21454, 21455, 21456, 21457, 21458, 21459, 21460, 21461, 21462, 21463, 21464, 21465, 21466, 21467, 21469, 21470, 21471, 21472, 21473, 21474, 21475, 21476, 21477, 21478, 21479, 21480, 21481, 21482, 21483, 21484, 21485, 21486, 21487, 21488, 21489, 21490, 21491, 21492, 21493, 21494, 21495, 21496, 21497, 21498, 21499, 21500, 21501/1, 21501/2, 21502, 21503, 21504, 21505, 21506, 21507, 21508, 21509, 21510, 21511,

21512, 21513, 21514, 21515, 21516, 21517, 21518, 21519, 21520, 21521, 21522, 21523, 21524, 21525, 21526, 21527, 21528, 21529, 21530, 21531, 21532, 21533, 21534, 21535, 21536, 21537, 21538, 21539, 21540, 21541, 21542, 21543, 21544, 21545, 21546, 21547, 21548, 21549, 21550, 21551, 21552, 21553, 21554, 21555, 21556, 21557, 21558, 21559, 21560, 21561, 21562, 21563, 21564, 21565, 21566, 21567, 21568, 21569, 21570, 21571, 21572, 21573, 21574, 21575, 21576, 21577, 21578, 21579, 21580, 21581, 21582, 21583, 21584, 21585, 21586, 21587, 21588, 21589, 21590, 21591, 21592, 21593, 21594, 21595, 21596, 21597, 21598, 21599, 21600, 21601, 21602, 21603, 21604, 21605, 21606, 21607, 21608, 21609, 21610, 21611, 21612, 21613, 21614, 21615, 21616, 21617, 21618, 21619, 21620, 21621, 21622, 21623, 21624, 21625, 21626, 21627, 21628, 21629, 21630, 21631, 21632, 21633, 21634, 21635, 21636, 21637, 21638, 21639, 21640, 21641, 21642, 21643, 21644, 21645, 21646, 21647, 21648, 21649/1, 21649/2, 21650, 21651, 21652, 21653, 21654, 21655, 21656, 21657, 21658, 21659, 21660, 21661, 21662, 21663, 21664, 21665, 21666, 21667, 21668, 21669, 21670, 21671, 21672, 21673, 21674, 21675, 21676, 21677, 21678, 21679, 21680, 21681, 21682, 21683, 21684, 21685, 21686, 21687, 21688, 21689, 21690, 21691, 21692, 21693, 21694, 21695, 21696, 21697, 21698/1, 21698/2, 21699, 21700, 21701, 21702, 21703, 21704, 21705, 21706, 21707, 21708, 21709, 21710, 21711, 21712, 21713, 21714, 21715, 21716, 21718, 21719, 21720, 21721, 21722, 21723, 21724, 21726, 21727, 21728, 21729, 21730, 21731, 21732, 21733, 21734, 21735, 21736, 21737, 21739, 21740, 21741, 21742, 21743, 21744, 21745, 21746, 21747, 21748, 21749, 21750, 21751, 21752, 21753, 21754, 21755, 21756, 21757, 21758, 21759, 21760, 21761, 21762, 21763, 21764, 21765, 21766, 21767, 21768, 21769, 21770, 21771, 21772, 21773, 21774, 21775, 21776, 21777, 21778, 21779, 21780, 21781, 21782, 21783, 21784, 21785, 21786, 21787, 21788, 21789, 21790, 21791, 21792, 21793, 21794, 21797, 21798, 21799, 21800, 21801, 21802, 21803, 21804, 21805, 21806, 21807, 21808, 21809, 21810, 21811, 21812, 21813, 21814, 21815, 21816, 21817, 21818, 21819, 21820, 21821, 21822, 21823, 21824, 21825, 21826, 21827, 21828, 21829, 21830, 21831, 21832, 21833, 21834, 21835, 21836, 21837, 21838, 21839, 21840, 21841, 21842, 21843, 21844, 21845, 21846, 21847, 21848, 21849, 21850, 21851, 21852, 21853, 21854, 21855, 21856, 21857, 21858, 21859/1, 21859/2, 21860/1, 21860/2, 21861, 21862, 21863, 21864, 21865, 21866, 21867, 21868, 21869, 21870, 21871, 21872, 21873, 21874, 21875, 21876, 21877, 21878, 21879, 21880, 21881, 21882, 21883, 21884, 21885, 21886, 21887, 21888, 21889, 21890, 21891, 21892, 21893, 21894, 21895, 21896, 21897, 21898, 21899, 21900, 21901, 21902, 21903, 21904, 21905, 21906, 21907, 21908, 21909, 21910, 21911, 21912, 21913, 21914, 21915, 21916/1, 21916/2, 21917, 21918/1, 21918/2, 21918/3, 21918/4, 21918/5, 21918/6, 21919, 21920/1, 21920/2, 21921, 21922, 21923, 21924, 21926, 21927, 21928, 21929, 21930, 21931, 21932, 21933, 21934, 21935, 21936, 21937, 21938, 21939, 21940, 21941, 21942, 21943, 21944, 21945, 21946/1, 21946/2, 21948, 21950, 21951, 21952, 21954, 21955, 21956, 21957, 21958, 21959/1, 21959/2, 21960, 21961, 21962, 21963, 21964, 21965, 21966, 21967, 21968, 21969, 21970, 21971, 21972, 21973, 21974, 21975, 21976, 21977, 21978, 21979, 21980, 21981, 21982, 21983, 21985, 21986, 21987, 21988, 21989, 21990, 21991, 21992, 21993, 21994, 21995, 21996, 21997, 21998, 21999, 22000, 22002, 22003, 22004, 22005, 22006, 22007, 22008, 22009, 22010, 22011, 22012, 22013, 22014/1, 22014/2, 22015, 22016, 22017, 22018, 22019, 22020, 22021, 22022, 22023, 22024, 22025, 22026, 22027, 22028, 22029, 22030, 22031, 22032, 22033, 22034, 22035, 22036, 22037, 22038, 22039, 22040, 22041, 22042, 22043, 22044, 22045, 22046, 22047, 22048, 22049, 22050, 22051, 22052, 22053, 22054, 22055, 22056, 22057, 22058, 22059, 22060, 22061, 22062, 22063, 22064, 22065, 22066, 22067, 22068, 22069, 22070, 22071, 22072, 22073, 22074, 22075, 22076, 22077, 22078, 22079, 22080, 22081, 22082, 22083, 22084, 22085, 22086, 22087, 22088, 22090, 22091, 22092, 22093, 22094, 22095, 22096, 22097, 22098, 22099, 22100, 22101, 22102, 22103, 22104, 22106, 22107, 22108, 22109, 22110, 22111, 22112, 22113, 22114, 22115, 22116, 22117, 22118, 22119, 22120, 22121, 22122, 22123, 22124, 22125, 22126, 22127, 22128, 22129, 22130,

22131, 22132, 22134, 22135, 22701/1, 22701/2, 22702/1, 22702/2, 22702/3, 22702/4, 22702/5, 22702/6, 22702/7, 22702/8, 22702/9, 22702/10, 22702/11, 22702/12, 22702/13, 22703, 22704, 22705, 22706, 22707, 22708, 22709, 22710, 22711, 22712, 22713, 22714, 22715, 22716, 22717, 22718, 22719, 22720, 22721, 22722, 22723, 22724, 22725, 22726, 22727, 22728, 22729, 22730, 22731, 22732, 22733, 22734, 22735, 22736, 22737, 22738, 22739, 22740, 22741/1, 22741/2, 22743/1, 22743/2, 22744, 22745, 22746, 22747, 22748, 22749, 22750, 22751, 22752, 22753, 22754, 22755, 22756, 22757, 22758, 22759, 22760, 22761, 22762, 22763, 22764, 22765, 22766, 22767, 22768, 22769, 22770, 22771, 22772, 22773, 22774, 22775, 22776, 22777, 22778, 22779, 22780, 22781, 22782, 22783, 22784, 22785, 22786, 22787, 22788, 22789, 22790, 22791, 22792, 22793, 22794, 22795, 22796, 22797, 22798, 22799, 22800, 22801, 22802, 22803, 22804, 22805, 22806, 22807, 22808, 22809, 22810, 22811, 22812, 22813, 22814, 22815, 22816, 22817, 22818, 22819, 22820, 22821, 22822, 22823, 22824, 22825, 22826, 22827, 22828/1, 22828/2, 22829, 22830, 22831, 22832, 22833, 22834, 22835, 22836, 22837, 22838, 22839, 22840, 22841, 22842, 22843, 22844, 22845, 22846, 22847, 22848, 22849, 22850, 22851, 22852, 22853, 22854, 22855, 22856, 22857, 22858, 22859, 22860, 22861, 22862, 22863, 22864, 22865, 22866, 22867, 22868, 22869, 22870, 22871, 22872, 22873, 22874, 22875, 22876, 22877, 22878, 22879, 22880, 22881, 22882, 22883, 22884, 22885, 22886, 22887, 22888, 22889, 22890, 22891, 22892, 22893, 22894, 22895, 22896, 22897, 22898, 22899, 22900, 22901, 22902, 22903, 22904, 22905, 22906, 22907, 22908, 22909, 22910, 22911, 22912, 22913, 22914, 22915, 22916, 22917, 22918, 22919, 22920, 22921, 22922, 22923, 22924, 22925, 22926, 22927, 22928, 22929, 22930, 22931, 22932, 22933, 22934, 22935, 22936, 22937, 22938, 22939, 22940, 22941, 22942, 22943, 22944, 22945, 22946, 22947, 22948, 22949, 22950, 22951, 22952, 22953, 22954, 22955, 22956, 22957, 22958, 22959, 22960, 22961, 22962, 22963, 22964, 22965, 22966, 22967, 22968, 22969, 22970, 22971, 22972, 22973, 22974, 22975, 22976, 22977, 22978, 22979, 22980, 22981, 22982, 22983, 22984, 22985, 22986, 22987, 22988, 22989, 22990, 22991, 22992, 22993, 22994, 22995, 22996, 22997, 22998, 22999, 23000, 23001, 23002, 23003, 23004, 23005, 23006, 23007, 23008, 23009, 23010, 23011, 23012, 23013, 23014, 23015, 23016, 23017, 23018, 23019, 23020, 23021, 23022, 23023, 23024, 23025, 23026, 23027, 23028, 23029, 23030, 23031, 23032, 23033, 23034, 23035, 23036, 23037, 23038, 23039, 23040, 23041, 23042, 23043, 23044, 23045, 23046, 23047, 23048, 23049, 23050, 23051, 23052, 23053, 23054, 23055, 23056, 23057, 23058, 23059, 23060, 23061, 23062, 23063, 23064, 23065, 23066, 23067, 23068, 23069, 23070, 23071, 23072, 23073, 23074, 23075, 23076, 23077, 23078, 23079, 23080, 23081, 23082, 23083, 23084, 23085, 23086, 23087, 23088, 23089, 23090, 23091, 23092, 23093, 23094, 23095, 23096, 23097, 23098, 23099, 23100, 23101, 23102, 23103, 23104, 23105, 23106, 23107, 23108, 23109, 23110, 23111, 23112, 23113, 23114, 23115, 23116, 23117, 23118, 23119, 23120, 23121, 23122, 23123, 23124, 23125, 23126, 23127, 23128, 23129, 23130, 23131, 23132, 23133, 23134, 23135, 23136, 23137, 23138, 23139, 23140, 23141, 23142, 23143, 23144, 23145, 23146, 23147, 23148, 23149, 23150, 23151, 23152, 23153, 23154, 23155, 23156, 23157, 23158, 23159, 23160, 23161, 23162, 23163, 23164, 23165, 23166, 23167, 23168, 23169, 23170, 23171, 23172, 23173, 23174, 23175, 23176, 23177, 23178, 23179, 23180, 23181, 23182, 23183, 23184, 23185, 23186, 23187, 23188, 23189, 23190, 23191, 23192, 23193, 23194, 23195, 23196, 23197, 23198, 23199, 23200, 23201, 23202, 23203, 23204, 23205, 23206, 23207, 23208, 23209, 23210, 23211, 23212, 23213, 23214, 23215, 23216, 23217, 23218, 23219, 23220, 23221, 23222, 23223, 23224, 23225, 23226, 23227, 23228, 23229, 23230, 23231, 23232, 23233, 23234, 23235, 23236, 23237, 23238, 23239, 23240, 23241, 23242, 23243, 23244, 23245, 23246, 23247, 23248, 23249, 23250, 23251, 23252, 23253, 23254, 23255, 23256, 23257, 23258, 23259, 23260, 23261, 23262, 23263, 23264, 23265, 23266, 23267, 23268, 23269, 23270, 23271, 23272, 23273, 23274, 23275, 23276, 23277, 23278, 23279, 23280, 23281, 23282, 23283, 23284, 23285, 23286, 23287, 23288, 23289, 23290, 23291, 23292, 23293, 23294, 23295, 23296, 23297, 23298, 23299,

23300, 23301, 23302, 23303, 23304, 23305, 23306, 23307, 23308, 23309, 23310, 23311, 23312, 23313, 23314, 23315, 23316, 23317, 23318, 23319, 23320, 23321, 23322, 23323, 23324, 23325, 23326, 23327, 23328, 23329, 23330, 23331, 23332, 23333, 23334, 23335, 23336, 23337, 23338, 23339, 23340, 23341, 23342, 23343, 23344, 23345, 23346, 23347, 23348, 23726, 23727, 23728, 23729, 23730, 23731, 23732, 23733, 23734, 23735, 23736, 23737, 23738, 23739, 23740, 23742, 23743, 23744, 23745, 23746, 23747, 23748, 23749, 23750, 23751, 23752, 23753, 23754, 23755, 23756, 23757, 23758, 23759, 23761, 23762, 23763, 23764, 23765, 23766, 23767, 23768, 23769, 23770, 23771, 23772, 23773, 23774, 23775, 23776, 23777, 23778, 23779, 23780, 23781, 23782, 23783, 23784, 23785, 23786, 23787, 23788, 23789, 23790, 23791, 23792, 23793, 23794, 23795, 23796, 23797, 23798, 23799, 23800, 23801, 23802, 23803, 23804, 23805, 23806, 23807, 23808, 23809, 23810, 23811, 23812, 23813, 23814, 23815, 23816, 23817, 23818, 23819, 23820, 23821, 23822, 23823, 23824, 23825, 23826, 23827, 23828, 23829, 23830, 23831, 23832, 23833, 23834, 23835, 23836, 23837, 23838, 23839, 23840, 23841, 23842, 23843

2. **<u>Ramsari területek</u> Makó közigazgatási területén** (forrás: a Nemzetközi Jelentőségű Vadvizek Jegyzékébe bejegyzett hazai védett vizek és vadvízterületek kihirdetéséről szóló 119/2011. (XII. 15.) VM rendelet)

Montag-puszta, hrsz.: 0469/1, 0469/2, 0469/3, 0470, 0471/1, 0471/2, 0472, 0473/1, 0474, 0475, 0476, 0477, 0478, 0481/3, 0481/5, 0481/68, 0481/69, 0481/70, 0481/71, 0481/72, 0481/73, 0481/74, 0484/4, 0484/5, 0484/7, 0484/8, 0484/9, 0484/10, 0484/11, 0485, 0486/2, 0486/5, 0486/7, 0486/8, 0486/9, 0486/10, 0486/11, 0486/14, 0486/15, 0486/16, 0486/17, 0486/18, 0486/19, 0486/20, 0487

3. **A <u>Körös-Maros Nemzeti Park</u> védett területe által érintett földrészletek Makó közigazgatási területén** (forrás: a Körös-Maros Nemzeti Park létesítéséről szóló 3/1997. (I.8.) KTM rendelet 1-2. melléklete):

hrsz.: 0469, 0470, 0471/1, 0472, 0473/1, 0474-0480, 0481/3, 0481/5, 0481/73-74, 0484/1-12, 0485, 0486/1-17, 0487, 027-030/2, 0657/2, 0657/5, 0657/6, 0657/9, 0659/1, 0659/2, 0659/3, 0660, 0661, 0662, 0663/2, 0663/3, 0663/4, 0663/5, 0664, 0665/1, 0665/2, 0665/3, 0665/4, 0665/5, 0665/6, 0665/7, 0665/8, 0665/9, 0665/10, 0665/12, 0665/15, 0665/23, 0665/24, 0665/26, 0665/31, 0665/33, 0665/37, 0665/38, 0665/39, 0665/40, 0665/41, 0665/42, 0665/43, 0665/44, 0665/45, 0665/47, 0665/48, 0665/49, 0665/50, 0665/51, 0665/52, 0665/53, 0665/54, 0665/55, 0665/56, 0665/57, 0665/58, 0665/59, 0665/60, 0665/61, 0665/62, 0665/63, 0665/64, 0665/65

fokozottan védett területek hrsz: 0469, 0471/1, 0475, 0476

4. **<u>Helyi jelentőségű természeti emlékek</u>** (forrás: Makó város környezetvédelméről szóló 18/2001. (VI.28.) MVÖ Kt. rendelet 2. sz. melléklete):

Sorszám	Név	Hely	Megjegyzés
1.	Quercus robur kocsányos tölgy	Megyeház utca, Bajza utca és Hajnal utca kereszteződésében, közterület	Juhász Gyula-emlékfa, a város legértékesebb fája
2.	Paulownia tomentosa császárfa	Nagycsillag u. 34. sz. előtt, közterület	
3.	Sophora japonica japánakác	Liget u. 66. sz. előtt, közterület	
4.	Morus alba pendula szomorú eper	Wekerle u. 51. sz. előtt, közterület	2 db
5.	Sophora japonica japánakác	Juhász Gy. u. 74. sz. előtt, közterület	
6.	Quercus robur kocsányos tölgy	Mikes u. 30. sz. előtt, közterület	
7.	Fraxinus ornus virágos kőris	Mikes u. 29. sz. előtt, közterület	2 db
8.	Morus alba pendula szomorú eper	Bárányos sor 2. sz. előtt, közterület	7 db
9.	Morus alba pendula szomorú eper	Bárányos sor 4. sz. előtt, közterület	4 db
10.	Platanus acerifolia platánfa	Károlyi M. u. 3. sz. előtt, közterület	
11.	Sorbus aucuparia fastigiata oszlopos berkenye	Toldi u. 68. sz. előtt, közterület	
12.	Quercus robur kocsányos tölgy	Toldi u. és Kazinczy u. kereszteződésében, közterület	2 db
13.	Platanus acerifolia platánfa	Móra F. u. 65. sz. előtt, közterület	
14.	Taxodium disbeyem mocsári ciprus	Baross u. 18. sz. előtt, közterület	2 db
15.	Paulownia tomentosa császárfa	Dobó u. 5. sz. előtt, közterület	
16.	Platanus acerifolia platánfa	Jókai u. 9. sz. előtt,	

		közterület	
17.	Tilia sp. hárs változat	Gyóni G. u. 47. sz. előtt, közterület	3 db
18.	Ulmus szil	Vásárhelyi u. 10. sz. előtt, közterület	
19.	Tilia tomentosa ezüsthárs	Tulipán u. 3/A. sz. előtt, közterület	2 db
20.	Tilia tomentosa ezüsthárs	Tulipán u. 3/B. sz. előtt, közterület	
21.	Sophora japonica japánakác	Megyeri u. 2. sz. előtt, közterület	
22.	Sophora japonica japánakác	Attila u. és Justh Gy. u. sarkán, közterület	
23.	Sophora japonica japánakác	Attila u. 49. sz. előtt, közterület	
24.	Ulmus sp. szilfa változat	Bárány u. 65. sz. előtt, közterület	
25.	Quercus robur kocsányos tölgy	Kisfaludy u. és Sírkert u. sarkán, közterület	
26.	Tilia sp. hárs változat	Kürt u. 10/b. sz. előtt, közterület	2 db
27.	Sophora japonica japánakác	Almási u., Nazarénus temető közepén, közterület	
28.	Ulmus sp. szilfa változat	Szent István téren, a katolikus templommal szemben, közterület	2 db
29.	Tilia tomentosa ezüsthárs	Hajnóczy u. 5/A. sz. előtt, közterület	
30.	Tilia sp. hárs változat	Ibolya u. 18. sz. előtt, közterület	3 db
31.	Tilia sp. hárs változat	Ibolya u. 20. sz. előtt, közterület	
32.	Tilia sp. hárs változat	Ibolya u. 22. sz. előtt, közterület	
33.	Tilia sp. hárs változat	Ibolya u. 28. sz. előtt, közterület	

34.	Tilia sp. hárs változat	Esze Tamás u. 29. sz. előtt, közterület	
35.	Tilia sp. hárs változat	Alkotmány u. 40. sz. előtt, közterület	
36.	Sophora japonica japánakác	Fiume u. 2. sz. előtt, közterület	
37.	Tilia sp. hárs változat	Munkás u. 21. sz. előtt, közterület	2 db
38.	Tilia sp. hárs változat	Dohány u. 13. sz. előtt, közterület	
39.	Sophora japonica japánakác	Szerecseny u. és Holló u. sarkán, közterület	
40.	Sophora japonica japánakác	Csanád vezér téren, közterület	
41.	Quercus robur "Pyramidalis" kocsányos tölgy	Széchenyi tér 22. sz. alatt, a Polgármesteri Hivatal udvarán, magánterület	5 db

5. **<u>Egyedi tájértékek</u>**

sorszám	Név	sorszám	Név
T 1	Páger Antal-mellszobor	T 56	Makai Emil sírja
T 2	Korsós lány	T 57	Múzsák kútja
T 3	Bartók Béla-szobor	T 58	Gémeskút
T 4	Református templom	T 59	Hajnal Antal emléktáblája
T 5	Megfáradt ember szobor	T 60	**Volt Csanád-megyeháza, ma városháza***
T 6	Gémeskút	T 61	Hollósy Kornélia-mellszobor
T 7	Kőszeghy László-emléktábla	T 62	Gémeskút
T 8	Gémeskút	T 63	Vashalom
T 9	Függőleges földkéregmozgást vizsgáló hálózat alappontja	T 64	Kereszt
T 10	Juhász Gyula szobra	T 65	Templom
T 11	József Attila-szobor	T 66	**Római katolikus plébániatemplom***
T 12	Második világháborús emlékmű	T 67	Kavicson ülő lány
T 13	Arad u. keresztje	T 68	Kereszt
T 14	Szentháromság szobor	T 69	Növényi absztrakt
T 15	Juhász Gyula emlékfa	T 70	Návay Tamás-mellszobor
T 16	Erdei Ferenc sírja	T 71	**Szent Anna kápolna***
T 17	Görög katolikus temetőkápolna	T 72	Gémeskút
T 18	Gémeskút	T 73	**Korona Szálló***
T 19	Szabó Dezső sírja	T 74	Gémeskút
T 20	Hősi emlékmű	T 75	**Görög-katolikus templom***
T 21	**Református újtemplom***	T 76	Dobsa Lajos-mellszobor

T 22	Szent István-lovasszobor	T 77	Vízimalom
T 23	Rákos-Császárvár	T 78	Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop
T 24	Memento	T 79	Erzsébet királyné mellszobor
T 25	Gémeskút	T 80	Gémeskút
T 26	Öcsi szobor	T 81	Espersit-ház, irodalmi múzeum
T 27	Petőfi Sándor-mellszobor	T 82	Tömegsír, egyedülálló sír, kripta
T 28	Kecskeméti Ármin emléktáblája	T 83	Pulitzer József-mellszobor
T 29	Vitahalom	T 84	Kereszt
T 30	Szovjet hősi emlékmű	T 85	Szent Anna-szobor
T 31	**Kápolna***	T 86	Kossuth-emléktábla
T 32	**Volt városháza***	T 87	**Kálvária kápolna***
T 33	Gémeskút	T 88	Gémeskút
T 34	Fátyol Misi cigányprímás	T 89	Gémeskút
T 35	Vágott-halom	T 90	Jángorhalom
T 36	Római katolikus templom	T 91	Gémeskút
T 37	Hagymaház	T 92	**Püspöki lak***
T 38	Kossuth-szobor	T 93	Apa fiával (Návay-emlékmű mellékalakjai)
T 39	**Régi református iskola***	T 94	**Polgárház***
T 40	Gémeskút	T 95	M43 31. lelőhely
T 41	Gémeskút	T 96	Erdei Ferenc emléktáblája
T 42	Anya lányával (Návay-emlékmű mellékalakjai)	T 97	Péterhalom
T 43	Korondahalom	T 98	Emlékmű, szobor, egyedülálló oszlop
T 44	Emlékmű	T 99	Gémeskút
T 45	Szent Péter-halom	T 100	**Kisipari Szövetkezetek Háza, volt püspöki számtartói lak***
T 46	Hagymaemlékmű	T 101	MOL 19- 23. lh. összevont lelőhely
T 47	Mikócsahalom	T 102	Gémeskút
T 48	Homlokzatdíszítő plasztika	T 103	Megriadt nő
T 49	Tóth Aladár-mellszobor	T 104	József Attila Múzeum
T 50	Gémeskút	T 105	Kereszt
T 51	Gémeskút	T 106	Gémeskút
T 52	**Immaculata-szobor***	T 107	Gémeskút
T 53	Gémeskút	T 108	Galamb József-mellszobor
T 54	**Görög-keleti kápolna***	T 109	Gémeskút
T 55	Gémeskút	T 110	Gémeskút
		T 111	Gémeskút

*: egyedi tájértékek kataszterébe felvett műemlék

Forrás: tajertektar.hu

1.12-2. melléklet

KÜLTERÜLETI LAKOTT HELYEK, TANYÁK

Külterület neve	Népesség (fő)	Lakások száma	Távolság a városcentrumtól (km)
Bálóliget	-	-	2,0
Bogárzó	9	6	0,4
Dálitanyák	-	1	0,0
Dáliugar	1	1	8,0
Erdőőrházak	-	-	3,0
Földeákhatár menti tanyák	1	1	3,4
Gacsibaijárandó	43	25	3,0
Habtatóiugar	3	6	4,8
Hatrongyos	34	17	4,6
Igásijárandó	-	-	2,6
Igásitanyák	31	17	0,0
Kákásijárandó	3	4	2,8
Kortyogó	6	2	3,0
Lelei út menti járandó	17	8	3,2
Mikócsaijárandó	5	5	2,8
Ószegedi út menti járandó	14	13	5,8
Rákosijárandó	36	47	3,5
Rákositanyák	21	11	5,0
Rákosiugar	-	-	7,0
Semlyék	7	6	5,0
Sóstóiugar	7	5	2,4
Tömpös	1	1	2,5
Vitahalom	5	6	2,0

Forrás: KSH

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT RAJZI MELLÉKLETEK JEGYZÉKE

01 Belterületi és külterületi meglévő közlekedési hálózat

02 Meglévő közlekedési hálózat belterület

03 Helyi és helyközi autóbusz járatok vonalhálózata

04 Közművesítés_Vízellátás

05 Közművesítés_Szennyvíz-elvezetés

06 Közművesítés_Távhőellátás

07 Közművesítés_Villamosenergia-ellátás

08 Közművesítés_Gázellátás

09 Helyi területi védelem_TKR 2. melléklet

10A Helyi egyedi védelem belterület_TKR 3.1. melléklet

10B Helyi egyedi védelem külterület_TKR 3.2. melléklet

11 Belterületi zöldfelületi vizsgálat

12A Táji és természeti adottságok I._Természetvédelem A tervlap

12B Táji és természeti adottságok I._Természetvédelem B tervlap

13A Környezetvédelem I. A tervlap

13B Környezetvédelem I. B tervlap

14A Táji és természeti adottságok II._Tájvédelem A tervlap

14B Táji és természeti adottságok II._Tájvédelem B tervlap

15A Környezetvédelem II._ Minőségi osztályok A tervlap

15B Környezetvédelem II._ Minőségi osztályok B tervlap

16A Táji és természeti adottságok III._Erdők elsődleges rendeltetése A tervlap

16B Táji és természeti adottságok III._ Erdők elsődleges rendeltetése B tervlap

17A Táji és természeti adottságok IV._Erdőterületek vizsgálata A tervlap

17B Táji és természeti adottságok IV._Erdőterületek vizsgálata B tervlap

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

KÖZLEKEDÉS

BELTERÜLETI ÉS KÜLTERÜLETI MEGLÉVŐ KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZAT

1 : 100 000

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

Jelmagyarázat

- Autópálya
- Országos főút
- Országos mellékút, települési főút
- Körforgalmú csomópont
- Szintbeni csomópont
- Különszintű autópályacsomópont
- Vasút vonal
- Szintbeni vasúti keresztezés
- Híd
- Vasútállomás
- Autóbusz pályaudvar

Generál tervező: TERRA Studio	TERRA Stúdió Kft. 1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Szakági tervező:	Pro Urbe Kft. Imecs Anikó 01-1018 KÉ-T
Megbízó:	Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:	Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:	2018. március

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

KÖZLEKEDÉS

MEGLÉVŐ KÖZLEKEDÉSI HÁLÓZAT BELTERÜLET

1 : 20 000

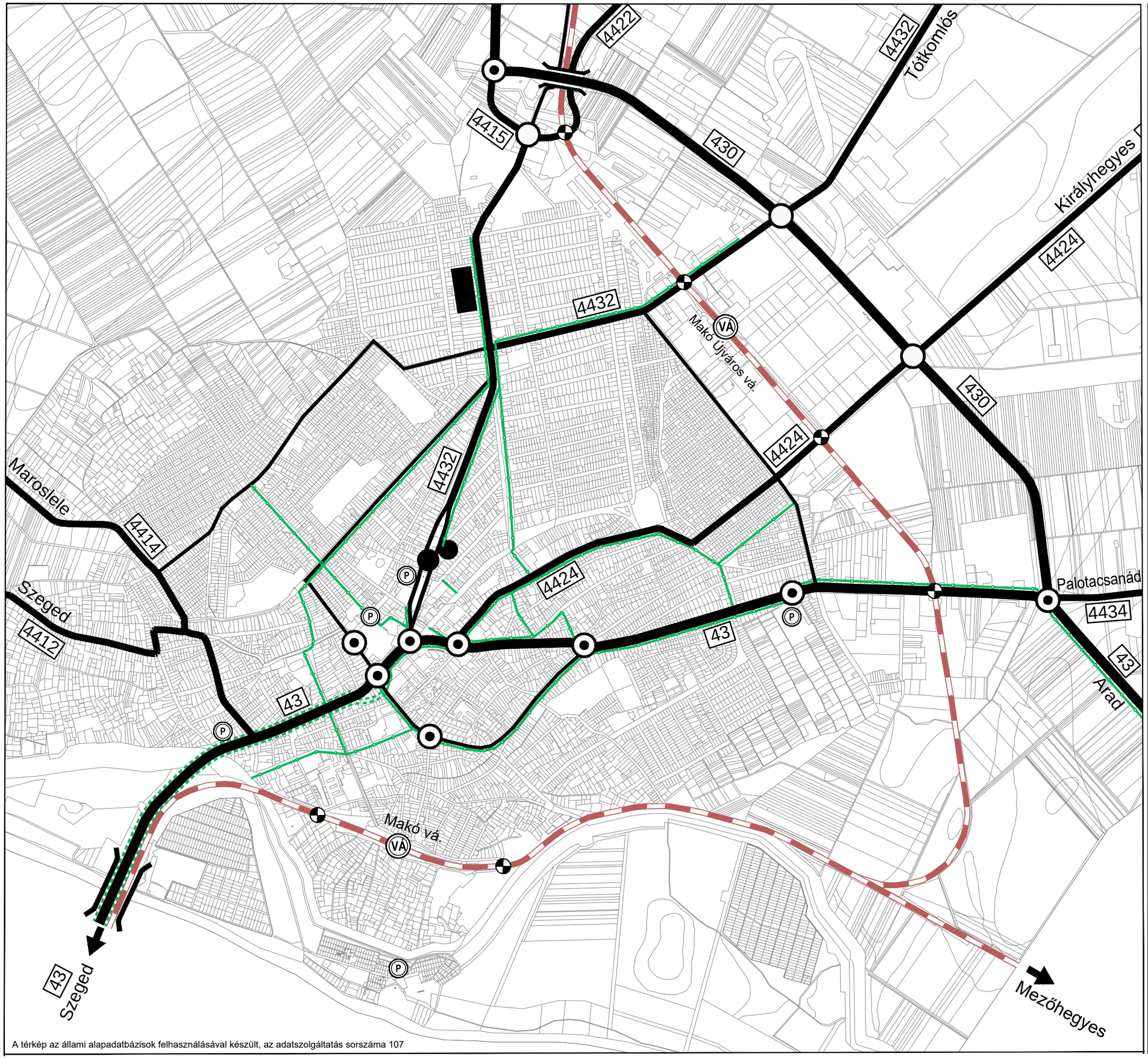

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

Jelmagyarázat

- Országos főút
- Országos mellékút, települési főút
- Gyűjtőút
- Körforgalmú csomópont
- Szintbeni csomópont
- Kerékpárút (önálló vagy közös gyalog-kerékpárút)
- Kerékpársáv
- Vasút vonal
- Szintbeni vasúti keresztezés
- Híd
- VA Vasútállomás
- P Parkoló
- AP Autóbusz pályaudvar

Generál tervező: TERRA studio	TERRA Stúdió Kft. 1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Szakági tervező:	Pro Urbe Kft. Imecs Anikó 01-1018 KÉ-T
Megbízó:	Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:	Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:	2018. március

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

KÖZLEKEDÉS

HELYI ÉS HELYKÖZI AUTÓBUS JÁRATOK VONALHÁLÓZATA

1 : 100 000

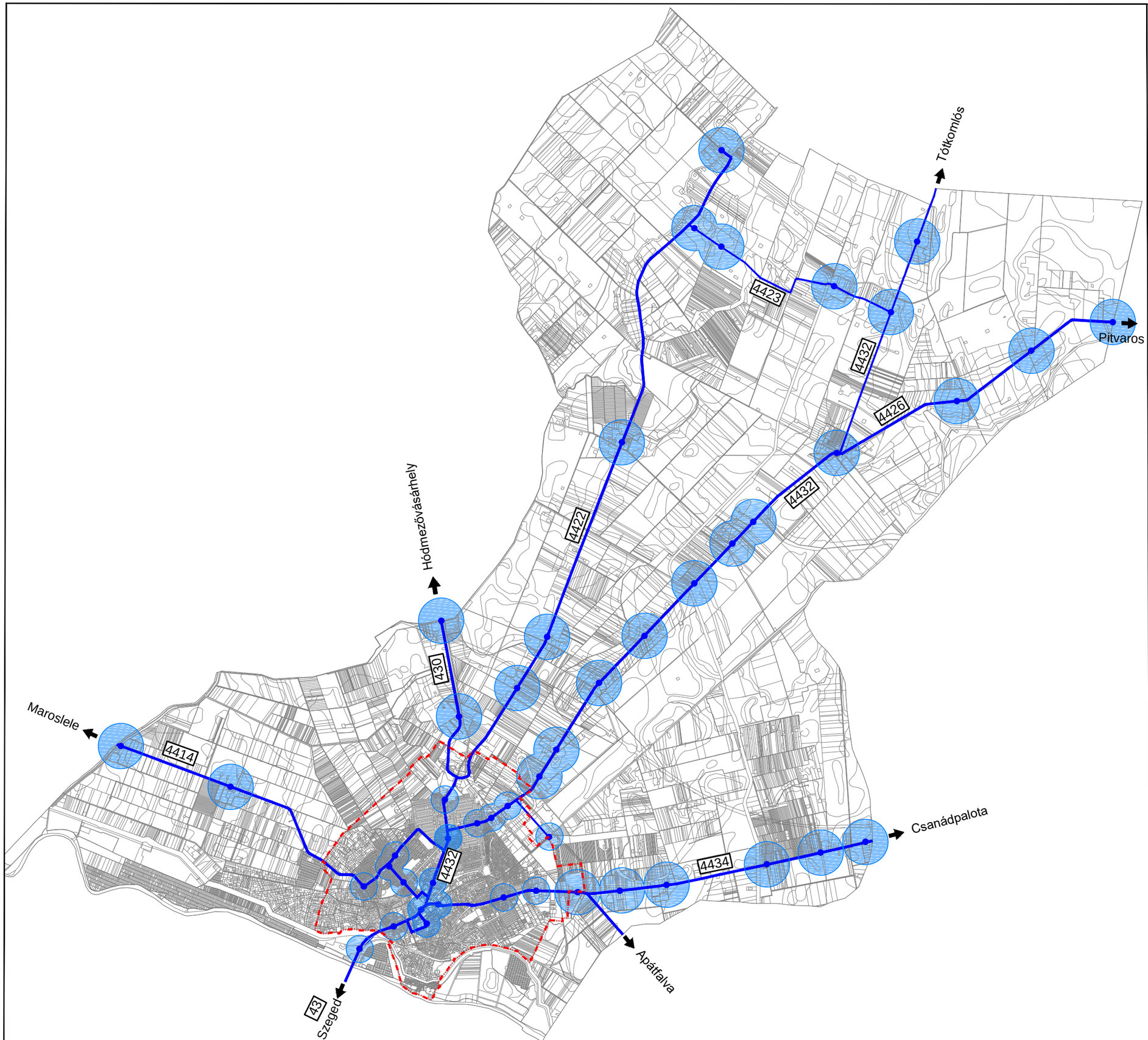

Jelmagyarázat

- Autóbusz vonal hálózat
- Autóbusz megálló
- 300 és 500m-es gyaloglási távolsággal lefedett terület
- Belterület határa

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**Pro Urbe Kft.** **Imecs Anikó** 01-1018 KÉ-T
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
KÖZMŰVESÍTÉS

VÍZELLÁTÁS

1 : 25 000

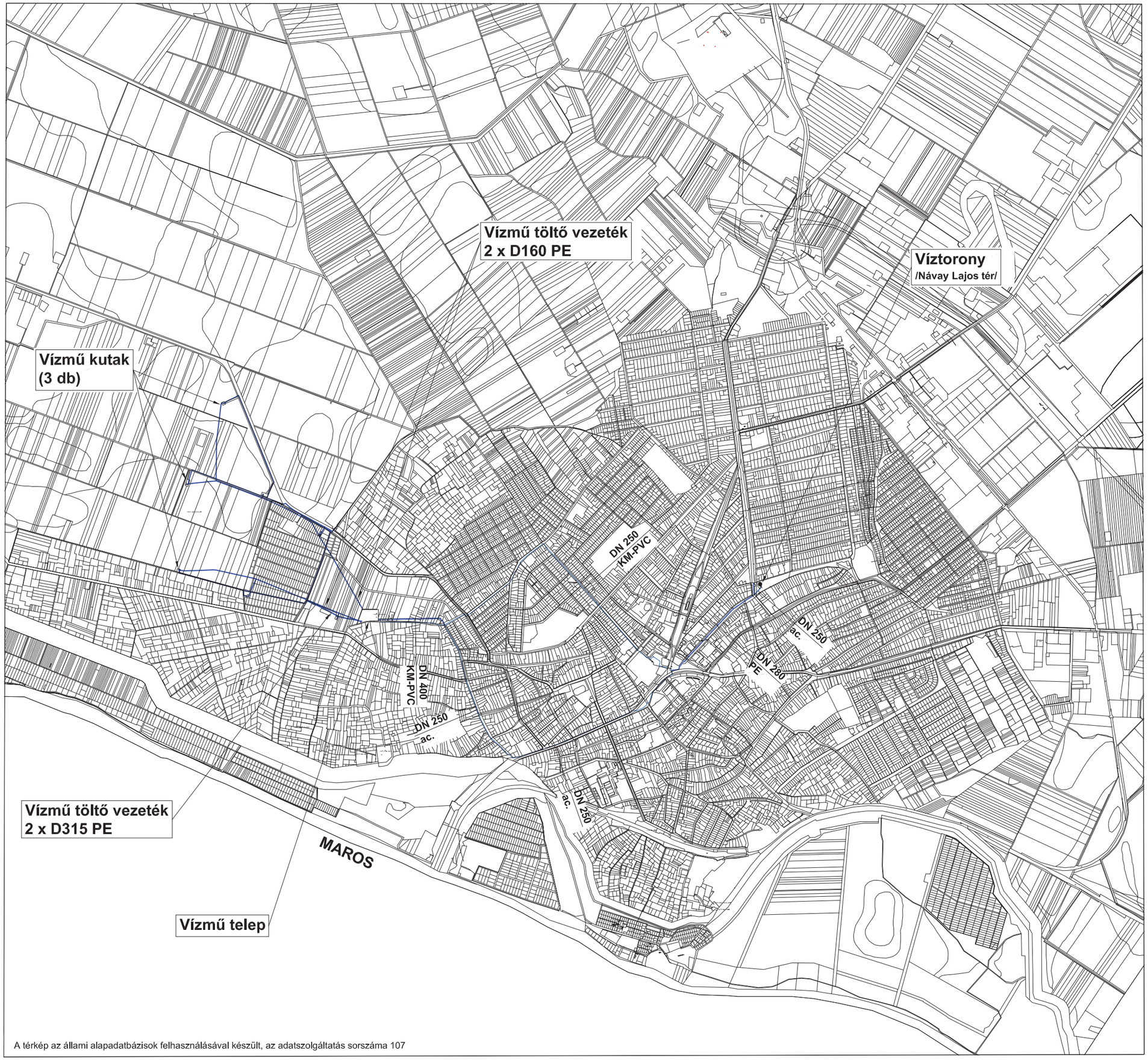

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

Jelmagyarázat

- elosztó vezeték
- fő körvezeték
- tápvezeték, tározó vezeték
- víztorony

Generál tervező: TERRA studio	TERRA Stúdió Kft. 1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Szakági tervező:	DIMA Kft. Dima András MK.: 01-2130 TE, TH, TV
Megbízó:	Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:	Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:	2018. március

Földeák település felül érkező NY 1-0-0 j.
D160 PE szennyvíz nyomóvezeték

Vásárhelyi Pál utcai átemelő
(Beérkező: DN 200 KA; Kilépő: D160 PE)

Vásárhelyi Pál utcai átemelő
(Beérkező: DN 300 ac.; Kilépő: DN 200 ac.)

Almási utcai átemelő
(Beérkező: DN 200 KA; Kilépő: D160 PE)

Korház utcai szennyvíz átemelő
/Beérkező: Ø30 beton; Kilépő: DN 150 a.)

Ardics utcai átemelő
(Beérkező: DN 250 KA; Kilépő: D90 PE)

MAROS

Apátfalva település felül érkező NY 1-0-0 j.
D180 PE szennyvíz nyomóvezeték

Kelemen László utcai átemelő
(Beérkező: DN 250 KA; Kilépő: DN 250 PE)

Hunfalvy Pál utcai átemelő
(Beérkező: DN 200 KA; Kilépő: D160 PE)

Szent István téri átemelő
(Beérkező: Ø40 beton; Kilépő: DN 250 ac., DN300 KM-PVC)

Újszentlőrinci városrész átemelő
(Beérkező: Ø 40 beton; Kilépő: D225 PE)

Kiszombor település felül érkező NY 1-0-0 j.
DN 250 KM-PVC szennyvíz nyomóvezeték

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
KÖZMŰVESÍTÉS

SZENNYVÍZ-ELVEZETÉS
1 : 20 000

Jelmagyarázat

- gravitációs szennyvízcsatorna
- nyomott szennyvízcsatorna
- tisztított szennyvíz nyomóvezeték

Generál tervező: TERRA studio	TERRA Stúdió Kft. 1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Szakági tervező:	DIMA Kft. Dima András MK.: 01-2130 TE, TH, TV
Megbízó:	Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:	Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:	2018. március

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
KÖZMŰVESÍTÉS

TÁVHŐELLÁTÁS
1 : 20 000

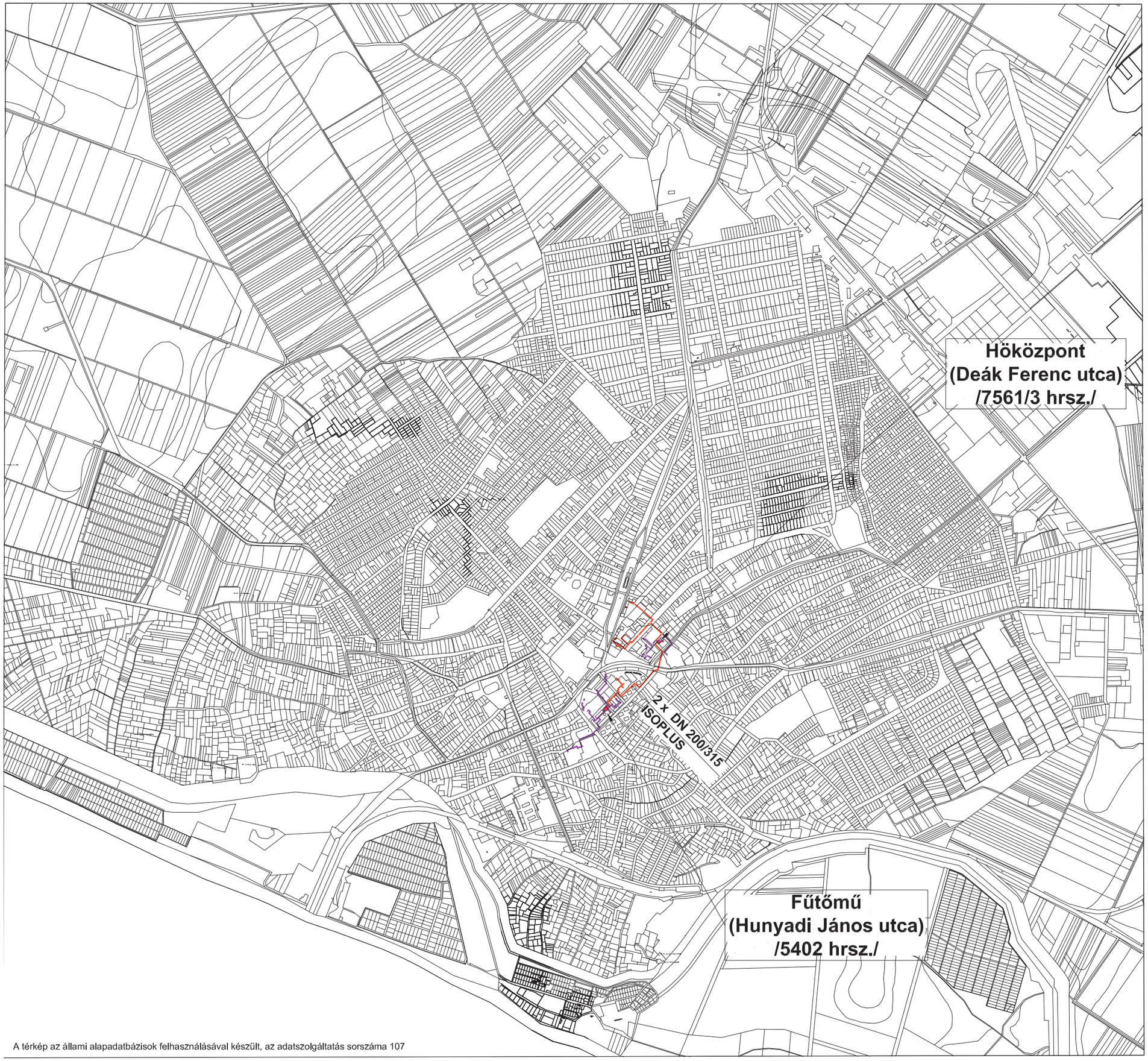

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

Jelmagyarázat

- primer távhő vezeték
- isoplus vezeték
- fűtőmű, hőközpont

Generál tervező:	TERRA Stúdió Kft. 1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Szakági tervező:	DIMA Kft. Dima András MK.: 01-2130 TE, TH, TV
Megbízó:	Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:	Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:	2018. március

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
KÖZMŰVESÍTÉS

VILLAMOSENERGIA-ELLÁTÁS
1 : 20 000

Jelmagyarázat

közép feszültségű elektromos földkábel

közép feszültségű elektromos légvezeték

nagy feszültségű elektromos légvezeték

transzformátor

Generál tervező: TERRA studio	TERRA Stúdió Kft. 1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Szakági tervező:	DIMA Kft. Dima András MK.: 01-2130 TE, TH, TV
Megbízó:	Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:	Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:	2018. március

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
KÖZMŰVESÍTÉS

GÁZELLÁTÁS
1 : 20 000

Jelmagyarázat

- kis nyomású gázvezeték
- közép nyomású gázvezeték /3 bar/
- nagy-közép nyomású gázvezeték /6 bar/
- nyomásszabályozó

Generál tervező: TERRA studio	TERRA Stúdió Kft. 1034. Budapest Szomolnok u. 14.
Szakági tervező:	DIMA Kft. Dima András MK.: 01-2130 TE, TH, TV
Megbízó:	Makó Város Önkormányzata
Munka megnevezése:	Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata
Dátum:	2018. március

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

2. melléklet

Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII. 31.) önkormányzati rendelethez

A helyi területi védelem alatt álló területek térképi ábrázolása

M=1:5000

JELMAGYARÁZAT

TELEPÜLÉSSZERKEZETI VÉDELEM HATÁRA

① UTCAKÉP VÉDELEM HATÁRA, SORSZÁMA

3. melléklet

Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII. 31.) önkormányzati rendelethez

A helyi egyedi védelem alatt álló épületek és köztéri műalkotások térképi ábrázolása - 3.1. Makó belterület

M=1:5000

JELMAGYARÁZAT

- HELYI EGYEDI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPULET
- HELYI EGYEDI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ KOZTÉRI MŰALKOTÁSOK

3. melléklet

Makó Város településképének védelméről szóló 12/2018. (VII. 31.) önkormányzati rendelethez

A helyi egyedi védelem alatt álló épületek és köztéri műalkotások térképi ábrázolása - 3.2. Makó külterület

M=1:5000

BÉKÉSSÁMSONI ÚT

BOGÁRZÓ

MAKÓ - RÁKOS

JELMAGYARÁZAT

HELYI EGYEDI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ ÉPÜLET

HELYI EGYEDI VÉDELEM ALATT ÁLLÓ KOZTÉRI MŰALKOTÁSOK

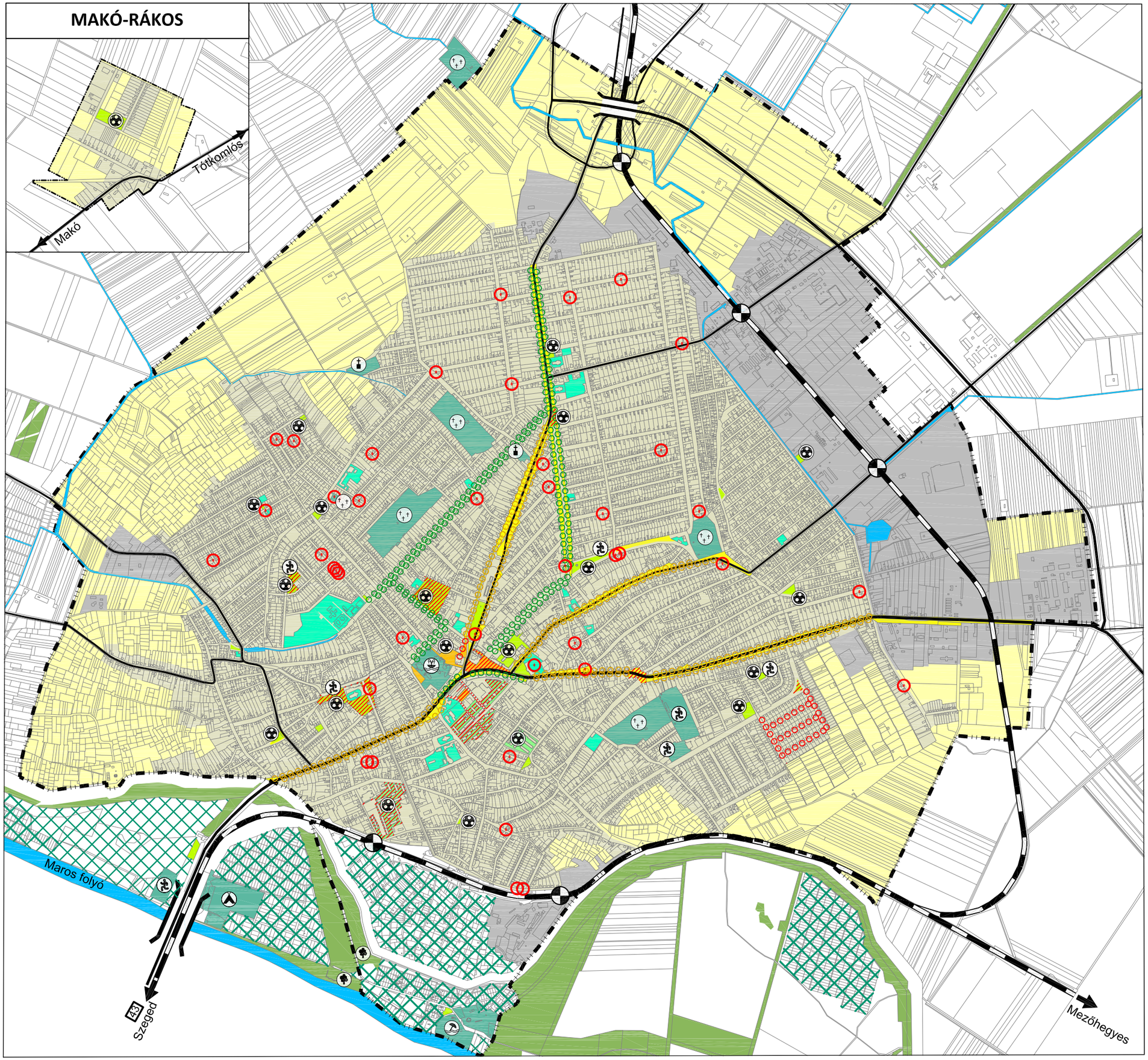

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

BELTERÜLETI ZÖLDFELÜLETI VIZSGÁLAT

1 : 20 000

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- Jellemzően lakóterülettel beépített terület
- Gazdasági területhasználat
- Belterületi mezőgazdasági terület

KÖZHASZNÁLATÚ ZÖLDFELÜLETEK

- Közpark, közkert
- Fásított köztér, szabad tér
- Telepszerű beépítés közcélú zöldfelülettel
- Zöldterületi funkció - játszótér/sportpálya
- Közjóléti funkciójú erdő

KORLÁTOZOTTAN KÖZHASZNÁLATÚ, KÖZHASZNÁLAT ELŐL ELZÁRT ZÖLDFELÜLETEK

Zöldfelületi intézmények

- temető/kegyeleti park
- nagykiterjedésű sportterület
- srtand/termálfürdő
- kemping
- rekreációs terület
- Intézménykert

EGYÉB KONDICIONÁLÓ ZÖLDFELÜLETEK

- Erdőterület
- Egyéb, jelentős kondicionáló zöldfelület (kertes/ligetes terület)

VONALAS ZÖLDFELÜLETI ELEMEK

- Vízfolyás, csatorna
- Útmenti zöldsáv, közlekedési zöldfelület
- Értékes fasor

ÉRTÉKES ZÖLDFELÜLETI ELEMEK

- Kiemelten védett zöldfelületek
- Kiemelten védett fasor
- Védett fa
- Értékes, egyöntetű fasor
- Egyéb, szerkezeti jelentőségű fasor, zöld sáv

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24. e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

Országos ökológiai hálózat területei

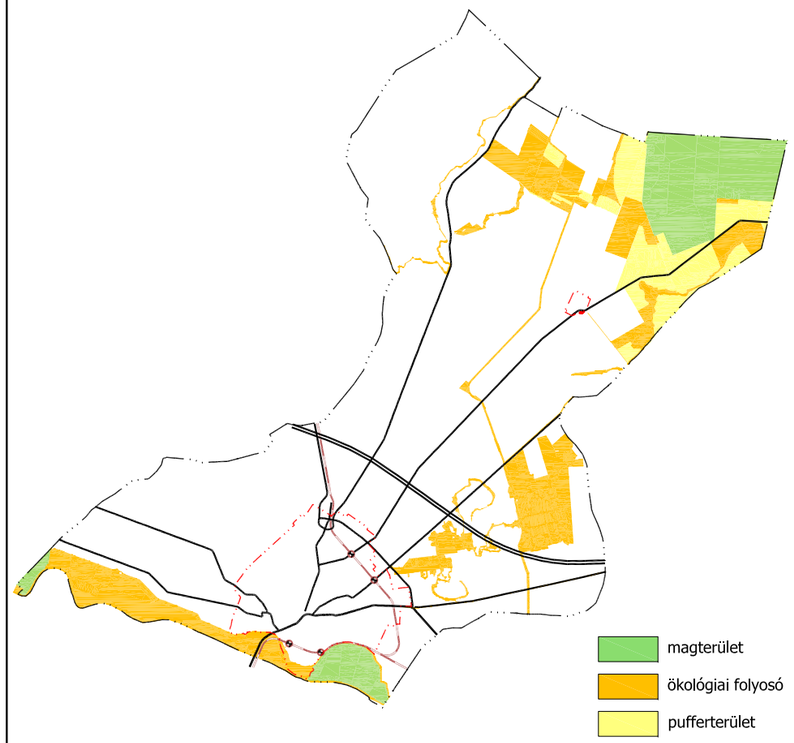

A

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Táji és természeti adottságok I.

TERMÉSZETVÉDELEM

1 : 60 000

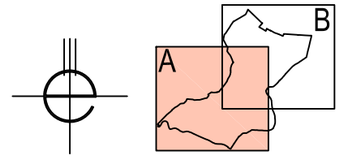

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút

Nemzetközi védelem

- Natura 2000 élőhelyvédelmi terület
- Natura 2000 madárvédelmi terület
- Ramsari terület határa

Országos védelem

- Körös-Maros Nemzeti Park
- Körös-Maros Nemzeti Park fokozottan védett területe
- országos jelentőségű természeti emlék (ex lege védett kunhalom)
- Országos ökológiai hálózat területe

Helyi védelem

- helyi jelentőségű védett természeti érték

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24.e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

B

4422 Békéssámson

4432 Tótkomlós

4424 Királyhegyes

NP

UN

F

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Táji és természeti adottságok I.

TERMÉSZETVÉDELEM

1 : 60 000

A

B

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút

Nemzetközi védelem

- Natura 2000 élőhelyvédelmi terület
- Natura 2000 madárvédelmi terület
- Ramsari terület határa

Országos védelem

- Körös-Maros Nemzeti Park
- Körös-Maros Nemzeti Park fokozottan védett területe
- országos jelentőségű természeti emlék (ex lege védett kunhalom)
- Országos ökológiai hálózat területe

Helyi védelem

- helyi jelentőségű védett természeti érték

Magas Természeti Értékű Terület (MTÉT)

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24.e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Környezetvédelem I.

KÖRNYEZETI SZEMPONTBÓL ÉRZÉKENY TERÜLETEK, A TERÜLETHASZNÁLATOT KORLÁTOZÓ ELEMEK

1 : 60 000

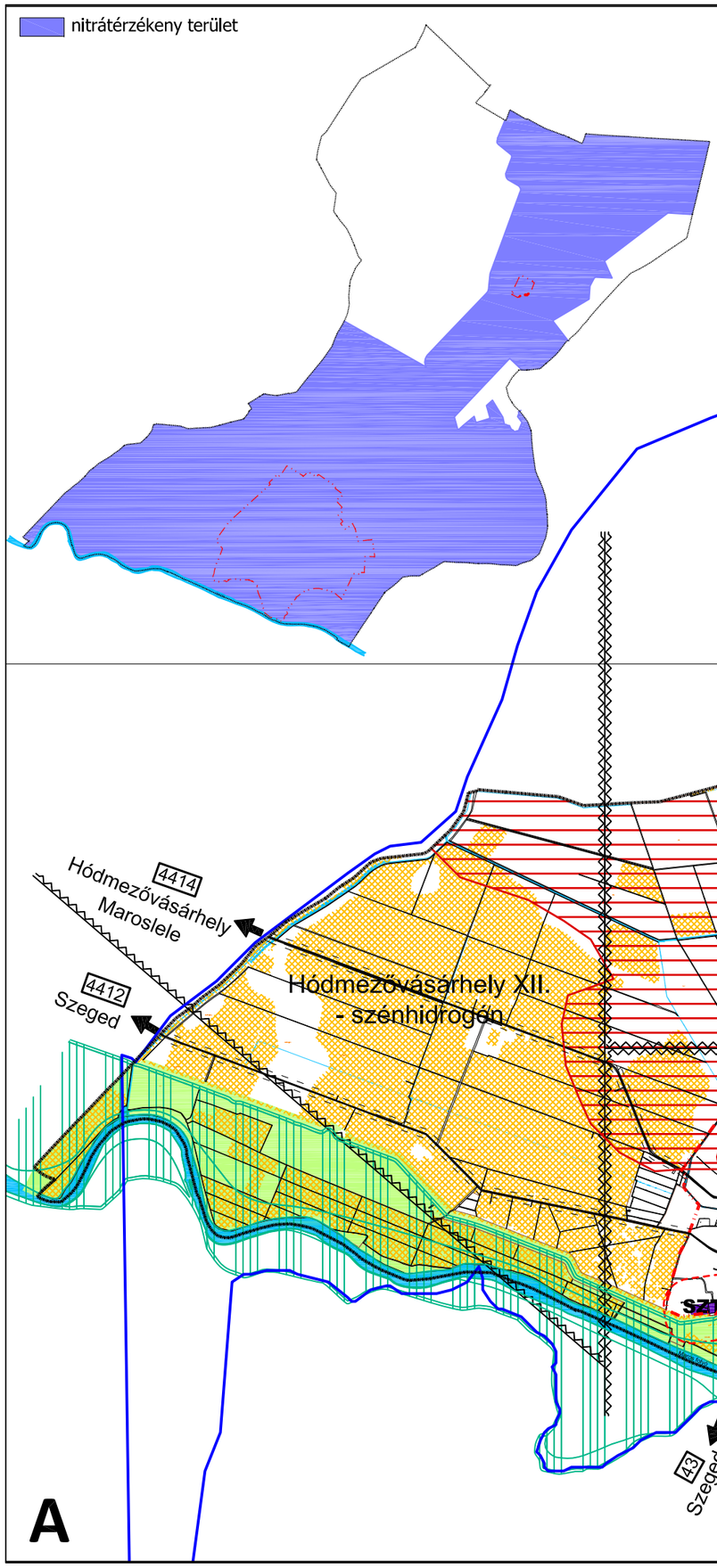

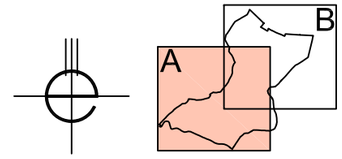

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút
- vízfolyás, tó
- nagykiterjedésű, egybefüggő gazdasági terület

Levegő
- manuális légszennyezettség mérőpont
- levegőtisztaságvédelmi szempontból ökológiailag sérülékeny területek

Talaj, földtani közeg
- átlagos és átlagosnál jobb minőségű termőföld
- külszíni bányaterület
- szénhidrogén bányatelek határa
- csatornahálózattal nem rendelkező, vezetékes vízzel ellátott terület (potenciális talajszennyezés)

Vizek
- nagyvízi meder
- országos vízminőségvédelmi terület határa
- belvízzel erősen veszélyeztetett terület
- belvízzel közepesen veszélyeztetett terület
- SZT szennyvíztisztító és 300 m-es védőtávolsága

Hulladék
- hulladékkezelő telep (hulladékudvar, átrakó és komposztáló)
- gyepmesteri telep

Környezeti zaj
- határérték feletti közlekedési zajjal terhelt útszakasz, nappal és éjjel
- határérték feletti közlekedési zajjal terhelt útszakasz, éjjel

Egyéb korlátozó tényező
- közutak és vasút védőtávolsága

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24. e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

B

4422 Békéssámson

Battonya-Pusztaföldvár-Dél - szénhidrogén

Makó-árok I. szénhidrogén

4432 Tótkomlós

Makó-árok I. szénhidrogén

4424 Királyhegyes

Makó-árok I. - szénhidrogén

Makó III. - homok

Makó I. - agyag

Makó IV. - homok

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Környezetvédelem I.

KÖRNYEZETI SZEMPONTBÓL ÉRZÉKENY TERÜLETEK, A TERÜLETHASZNÁLATOT KORLÁTOZÓ ELEMEK

1 : 60 000

A B

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút
- vízfolyás, tó
- nagykiterjedésű, egybefüggő gazdasági terület

Levegő
- manuális légszennyezettség mérőpont
- levegőtisztaságvédelmi szempontból ökológiailag sérülékeny területek

Talaj, földtani közeg
- átlagos vagy átlagosnál jobb minőségű termőföld
- külszíni bányaterület
- szénhidrogén bányatelek határa
- csatornahálózattal nem rendelkező, vezetékes vízzel ellátott terület (potenciális talajszennyezés)

Vizek
- nagyvízi meder
- országos vízminőségvédelmi terület határa
- belvízzel erősen veszélyeztetett terület
- belvízzel közepesen veszélyeztetett terület
- SZT szennyvíztisztító és 300 m-es védőtávolsága

Hulladék
- hulladékkezelő telep (hulladékudvar, átrakó és komposztáló)
- gyepmesteri telep

Környezeti zaj
- határérték feletti közlekedési zajjal terhelt útszakasz, nappal és éjjel
- határérték feletti közlekedési zajjal terhelt útszakasz, éjjel

Egyéb korlátozó tényező
- közutak és vasút védőtávolsága

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24. e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

A

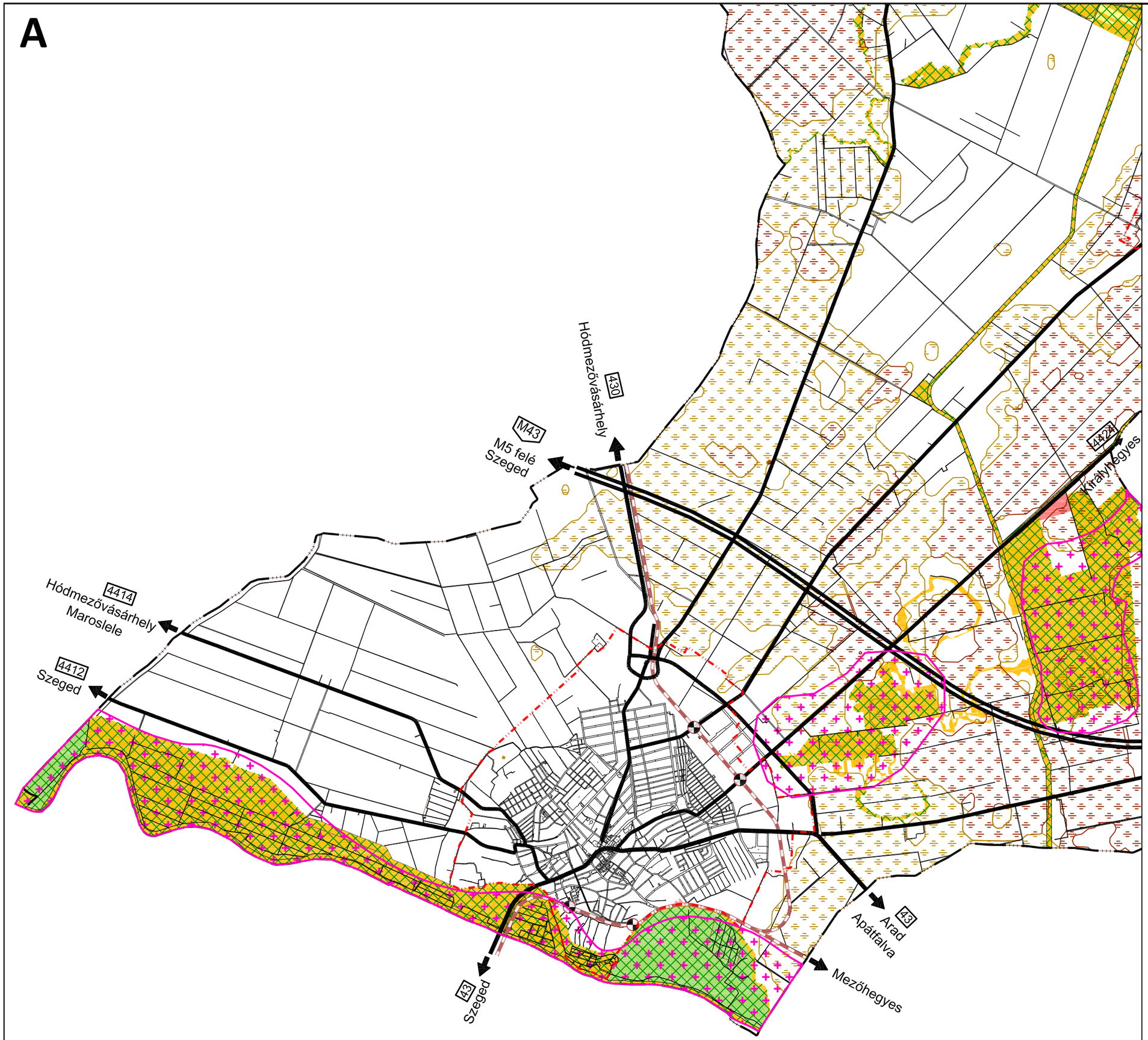

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Táji és természeti adottságok II.

TÁJVÉDELEM

1 : 60 000

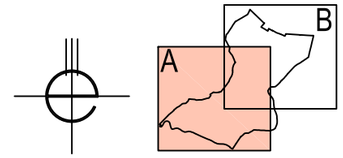

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút
- Természetvédelmi lehatárolással érintett terület (védett természeti terület, Natura 2000 terület, Ramsari terület)
- Országos ökológiai hálózat magterülete
- Országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó területe
- Országos ökológiai hálózat pufferterülete
- Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület
- Az Országos Gyümölcs Termőhely Kataszter I. és II. osztályú területeihez tartozó földrészlet
- Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület
- Jó termőhelyi adottságú szántóterület

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24.e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

B

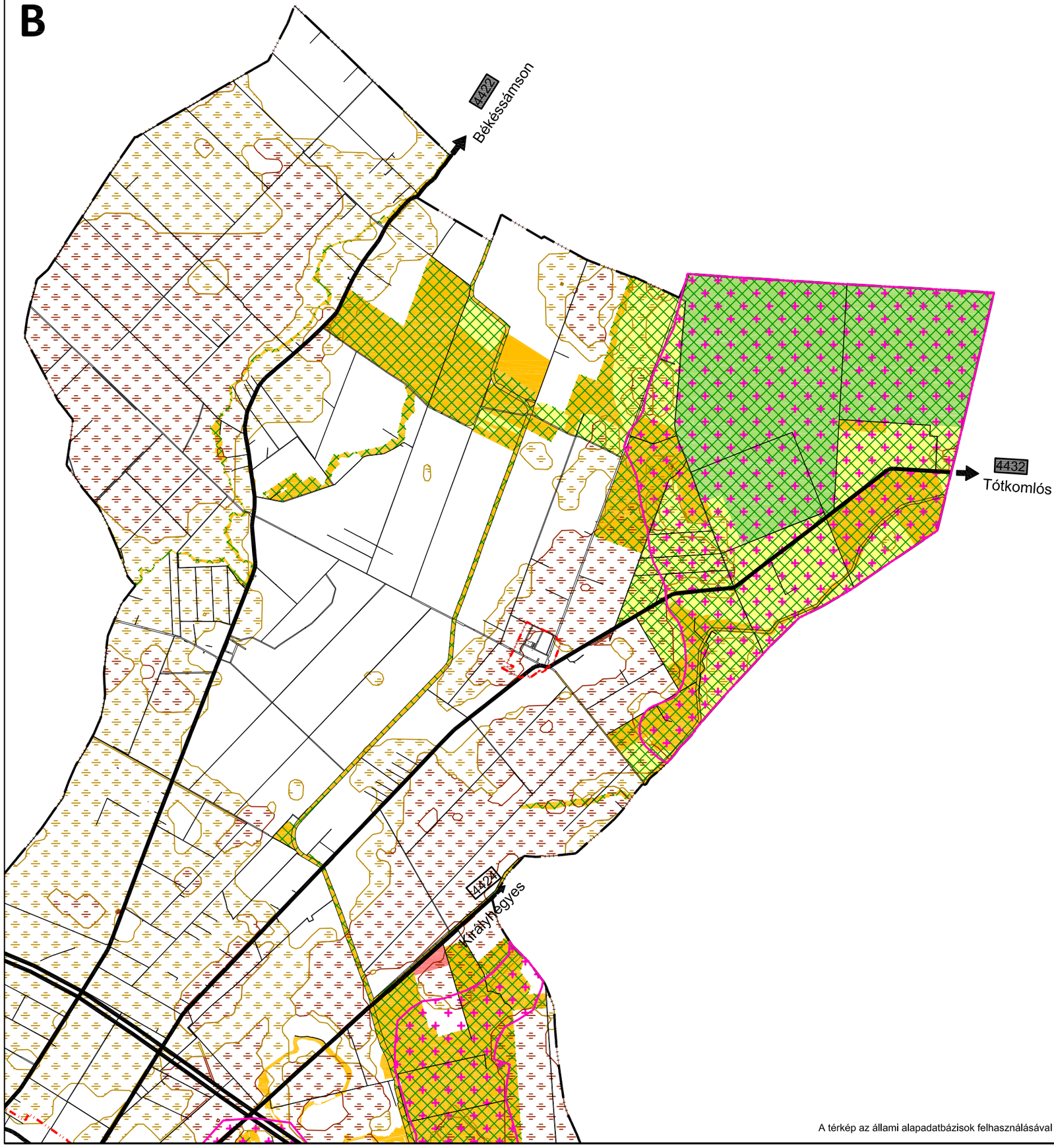

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Táji és természeti adottságok II.

TÁJVÉDELEM

1 : 60 000

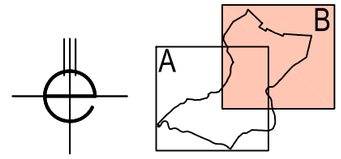

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút
- Természetvédelmi lehatárolással érintett terület (védett természeti terület, Natura 2000 terület, Ramsari terület)
- Országos ökológiai hálózat magterülete
- Országos ökológiai hálózat ökológiai folyosó területe
- Országos ökológiai hálózat pufferterülete
- Tájképvédelmi szempontból kiemelten kezelendő terület
- Az Országos Gyümölcs Termőhely Kataszter I. és II. osztályú területeihez tartozó földrészlet
- Kiváló termőhelyi adottságú szántóterület
- Jó termőhelyi adottságú szántóterület

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24. e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT
Környezetvédelem II.
ÁTLAGOS ÉS ÁTLAGOSNÁL JOBB MINŐSÉGŰ TERMŐFÖLDEK

1 : 60 000

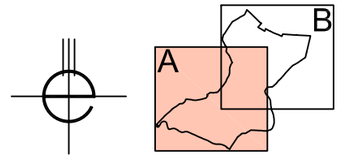

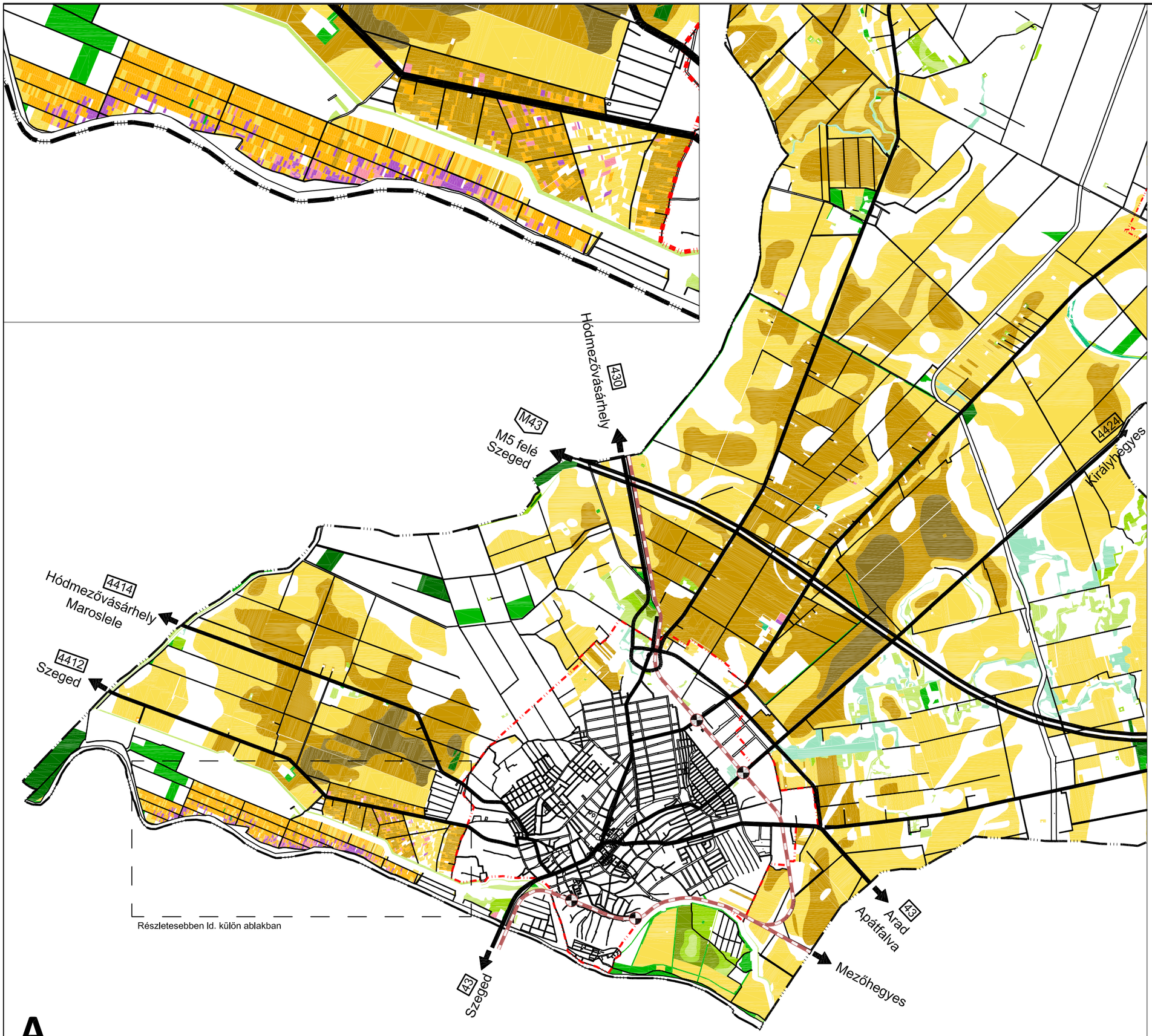

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút
- erdő 1. minőségi osztály
- erdő 2. minőségi osztály
- szántó 1. minőségi osztály
- szántó 2. minőségi osztály
- szántó 3. minőségi osztály
- kertes 2. minőségi osztály
- szőlő 2. minőségi osztály
- gyümölcsös 2. minőségi osztály
- rét 2. minőségi osztály
- rét 3. minőségi osztály
- legelő 2. minőségi osztály
- legelő 3. minőségi osztály

A

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24. e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

B

4422 Békéssámson

4432 Tótkomlós

4424 Királyhegyes

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Környezetvédelem II.

ÁTLAGOS ÉS ÁTLAGOSNÁL JOBB MINŐSÉGŰ TERMŐFÖLDEK

1 : 60 000

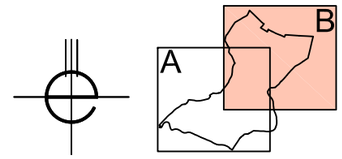

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút
- erdő 1. minőségi osztály
- erdő 2. minőségi osztály
- szántó 1. minőségi osztály
- szántó 2. minőségi osztály
- szántó 3. minőségi osztály
- kertes 2. minőségi osztály
- szőlő 2. minőségi osztály
- gyümölcsös 2. minőségi osztály
- rét 2. minőségi osztály
- rét 3. minőségi osztály
- legelő 1. minőségi osztály
- legelő 2. minőségi osztály
- legelő 3. minőségi osztály

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24,e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Táji és természeti adottságok III.

ERDŐK ELSŐDLEGES RENDELTETÉSE

1 : 60 000

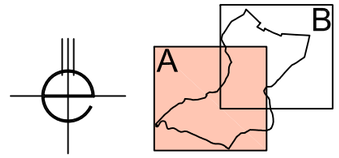

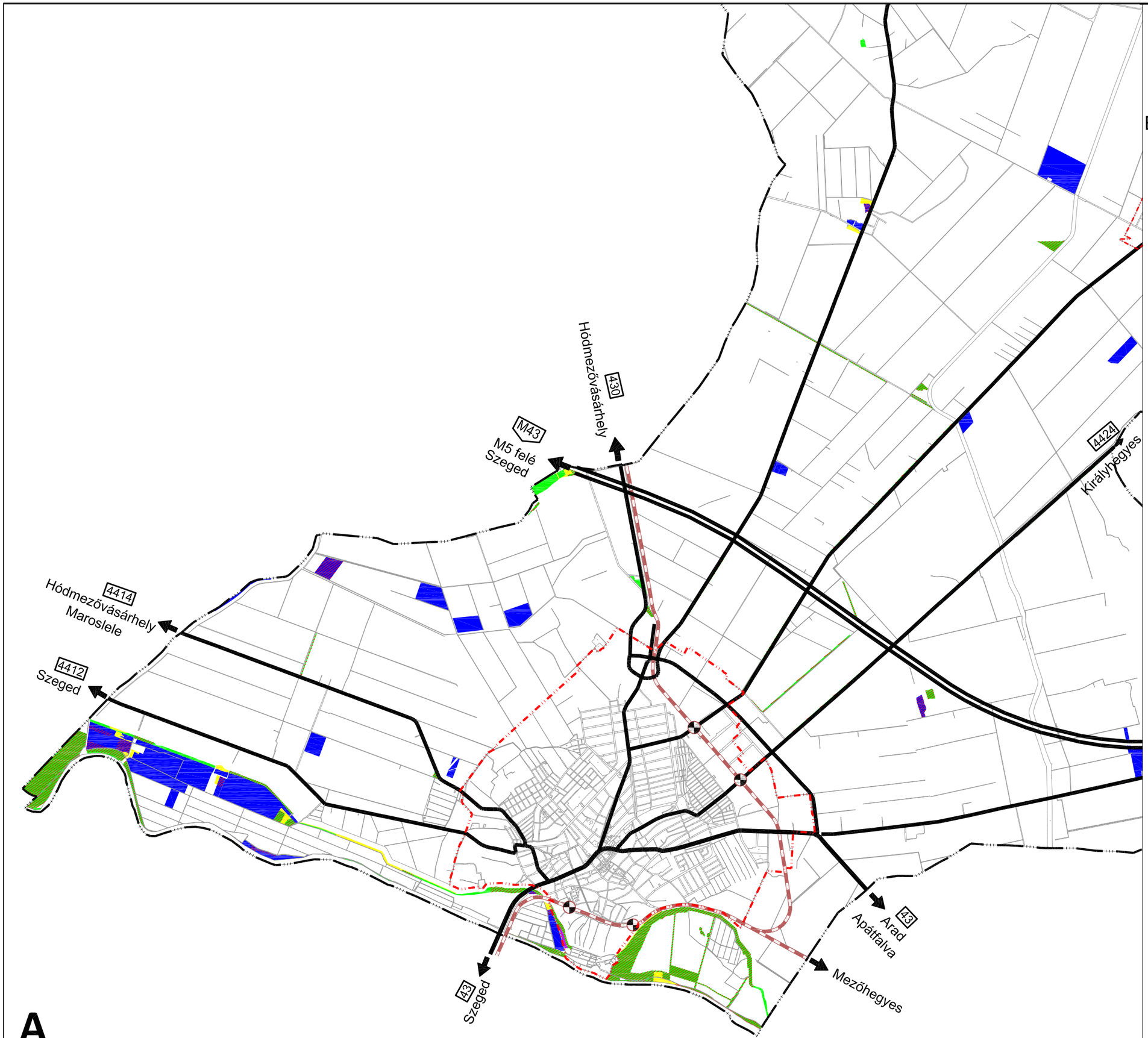

A

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút

Erdők elsődleges rendeltetése

- gazdasági erdő
- védelmi erdő
- közjóléti erdő
- egyéb üzemtervezett erdő
- kiváló termőhelyi adottságú erdőterület

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24.e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

B

4422
Békéssámson

4432
Tótkomlós

4424
Királyhegyes

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Táji és természeti adottságok III.

ERDŐK ELSŐDLEGES RENDELTETÉSE

1 : 60 000

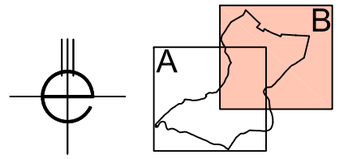

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút

Erdők elsődleges rendeltetése

- gazdasági erdő
- védelmi erdő
- közjóléti erdő
- egyéb üzemtervezett erdő
- kiváló termőhelyi adottságú erdőterület

Generál tervező: TERRA Studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24.e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Táji és természeti adottságok IV.

ERDŐTERÜLETEK VIZSGÁLATA

1 : 60 000

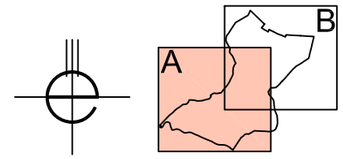

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút
- üzemtervezett erdőterületek
- a hatályos településszerkezeti terv által erdőterületnek jelölt, nem üzemtervezett erdőterületek
- a hatályos településszerkezeti terv által erdőtelepítésre javasolt területek
- a hatályos CsMTrT szerinti erdőgazdálkodási térség
- erdőtelepítésre másodlagosan javasolt terület (FÖMI adatszolgáltatása)

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24,e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**

A

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

B

A térkép az állami alapadatbázisok felhasználásával készült, az adatszolgáltatás sorszáma 107

MEGALAPOZÓ VIZSGÁLAT

Táji és természeti adottságok IV.

ERDŐTERÜLETEK VIZSGÁLATA

1 : 60 000

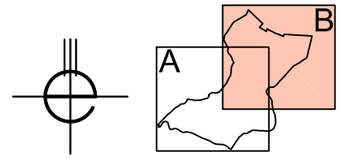

Jelmagyarázat

- Belterület határa
- autópálya
- országos főút
- országos mellékút, települési főút
- vasút
- üzemtervezett erdőterületek
- a hatályos településszerkezeti terv által erdőterületnek jelölt, nem üzemtervezett erdőterületek
- a hatályos településszerkezeti terv által erdőtelepítésre javasolt területek
- a hatályos CsMTrT szerinti erdőgazdálkodási térség
- erdőtelepítésre másodlagosan javasolt terület (FÖMI adatszolgáltatása)

Generál tervező: TERRA studio	**TERRA Stúdió Kft.** **1034. Budapest Szomolnok u. 14.**
Szakági tervező:	**TÁJOLÓ-TERV Kft.** 1074 BUDAPEST, ROTTENBILLER U. 24.e-mail: tajoloterv.kft@upcmail.hu **Jaczenkó Judit** TK/1 01-5156 **'Sigmond Katalin** (tervező munkatárs)
Megbízó:	**Makó Város Önkormányzata**
Munka megnevezése:	**Makó Város településfejlesztési és településrendezési dokumentumainak teljes körű felülvizsgálata**
Dátum:	**2018. március**